תנ"ך. תורה

כמה. שיר־מעלה.

EIGENTHUM DER SALOMON
Baerwaldschen Stiftung

ספר ויקרא

R51 A 1289
222.7

ויקרא

וקרא

אל־משה וידבר יהוה אליו מאהל
מועד לאמר׃ ב דבר אל־בני
ישראל ואמרת אלהם אדם כי־
יקריב מכם קרבן ליהוה מן־
הבהמה מן־הבקר ומן־הצאן
תקריבו את־קרבנכם׃ ג אם־עלה
קרבנו מן־הבקר זכר תמים יקריבנו

למשה ומליל יי עמיה ממשכן
זימנא למימר׃ מליל עם־בני
ישראל ותימר להון אינש ארי־
יקריב מנכון קורבנא קדם יי מן־
בעירא מן־תורי ומן־ענא תקרבון
ית־קורבנכון׃ אם־עלתא
קורבניה מן־תורי דכר שלים
יקרביניה

אל

ויקרא ו אל משה · לכל דברות ולכל אמירות ולכל צוויים קדמה קריאה
לשון חבה לשון שמלאכי השרת משתמשין בו שנאמר וקרא זה אל
זה אבל לנביאי האומות עכו"ם כגלה עליהן בלשון ערעי שנ' ויקר שהיס ש בלעם׃ ויקרא
אל משה · הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין יכול אף להפסקות היתה
קריאה תל וידבר לדבור היתה קריאה ולא להפסקות ומה היו הפסקות משמשות ליתן
ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין קו' להדיוט הלמד מן ההדיוט׃
אליו למעט את אהרן רבי יהודה אומר יג דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן וכנגדן
נאמר יג מיעוטין ללמדך שלא לאהרן נאמרו אלא למשה שיאמר לאהרן ואלו הן יג
מיעוטין לדבר אתו מדבר אליו וידבר אליו וצויתי לך כולן בתורת כהנים יכול ישמע
את קול הקריאה תל קול לו קול אליו משה שומע וכל ישראל לא שמעו׃ מאהל מועד ·
מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יונא חוץ לאהל יכול מפני שהקול נמוך תל את הקול
מהו הקול הוא הקול המתפרש בתלים קול ה׳ בכח קול ה׳ בהדר קול ה׳ שובר ארזים
אם כן למה נאמר מאהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק · כיונא בו וקול כנפי הכרובים
נשמע עד החצר החיצונה יכול מפני שהקול נמוך תל כקול אל שדי בדברו אם כן למה
נאמר עד החצר החיצונה שכיון שמגיע שם היה נפסק׃ מאהל מועד לאמר · יכול מכל
סביב תל מעל הכפרת יכול מעל הכפרת כולה תל מבין שני הכרובים׃ לאמר · נא
ואמור להם דברי נבואה בשבילכם הוא נדבר עמי שכן מצינו שכל לא שנה שהיו ישראל
במדבר נמצאו · מן המרגלים ואילך לא נתייחד הדבור עם משה שנאמר ויהי כאשר
תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה׳ אלי לאמר אלי היה הדבור · דא נא ואמור להן
דברי והשיבני אם יקבלו כמה שנאמר וישב משה את דברי העם וגו׳׃ אדם כי יקריב
מכם

ויקרא

ויקרא

וַהֲוָה כְּיוֹן דְּאַשְׁלִים מֹשֶׁה לְמִקְּמָא
יָת מַשְׁכְּנָא חָשִׁיב מֹשֶׁה וְאַיְדִין
בְּלִבֵּיהּ וְאָמַר טַוּרָא דְּסִינַי דְּהַוָה
רְבוּיֵיהּ רִיבּוּי דְּשַׁעְתָּא וְקִידּוּשֵׁיהּ
קִידּוּשׁ דְּתַלְתִּ יוֹמִין לָא הֲוָה אֶפְשַׁר
לִי דְּאִיסּוּק לְוָתֵיהּ עַד זְמַן דְּהַוָה
דִּבּוּרָא מִתְּמַלֵּיל עִמִּי בְּרַם מַשְׁכָּן
זִימְנָא הָדֵין דְּרִיבּוּיֵיהּ רִיבּוּי לְעָלָם
וְקִידּוּשֵׁיהּ קִידּוּשׁ לְעָלָם מִן הֵינָא
הַוָּא דְּלָא אֵיעוּל לְגַוֵּיהּ עַד זְמַן דִּי
יִתְמַלֵּל עִמִּי מִן קָדָם יְיָ וּבְכֵן קְרָא
דִּבּוּרָא דַּיְיָ לְמֹשֶׁה וּמַלִּיל מֵימְרָא
דַּיְיָ עִמֵּיהּ מִן מַשְׁכַּן זִימְנָא לְמֵימַר:

דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר
לְהוֹם אֱינָשׁ דִּי יִקְרַב מִנְּכוֹן וְלָא מִן מוּמַרְיָא פַּלְחֵי אֱלִילַיָּא קָרְבָּנָא קָדָם יְיָ
מִן בְּעִירָא דַּרְכְּיָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא וְלָא מִן חֵיוָתָא תְּקָרְבּוּן יָת קָרְבָּנֵיכוֹן:
אם עלה אִין עָלָתָא הִיא קוּרְבָּנֵיהּ מִן תּוֹרֵי דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִּינֵיהּ לִתְרַע
משכן

ויקרא

וַהֲוָה כַּד כְּיוֹן דְּאַשְׁלִים מֹשֶׁה
לְמִקְּמָא יָת מַשְׁכְּנָא וּרְבִי יְתֵיהּ
וְקַדִּישׁ יְתֵיהּ וְיָת כָּל כְּתוֹי וְחָשִׁיב
מֹשֶׁה בְּלִבֵּיהּ וְאָמַר טוּרָא דְּסִינַי
דְּרִיבּוּיֵיהּ רִיבּוּי שָׁעָה וְקִידּוּשֵׁיהּ
קִידּוּשׁ שָׁעָה לָא סְלִיקִית לְגַוֵּיהּ עַד
זְמַן דִּי יִתְאַמַּר לִי מִן קָדָם יְיָ בְּרַם
מַשְׁכַּן זִימְנָא דְּרִיבּוּיֵיהּ רִיבּוּי עָלָם
וְקִידּוּשֵׁיהּ קִידּוּשׁ עָלָם דִּינָא הוּא
דְּלָא נִיעוּל לְגַוֵּיהּ עַד זְמַן דְּאִתְאַמַּר
לִי מִן קָדָם יְיָ: וּקְרָא דִּבְרָא דַּיְיָ
לְמֹשֶׁה וְכָל מֵימְרָא דַּיְיָ הֲוָה עִמֵּיהּ
דַּיְיָ עִמֵּיהּ מִן מַשְׁכַּן זִימְנָא לְמֵימַר: מִן מַשְׁכַּן זִימְנָא לְמֵימַר:

דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר
לְהוֹם אֱינָשׁ דִּי יִקְרַב מִנְּכוֹן וְלָא מִן מוּמַרְיָא פַּלְחֵי אֱלִילַיָּא קָרְבָּנָא קָדָם יְיָ
מִן בְּעִירָא דַּרְכְּיָא מִן תּוֹרֵי וּמִן עָנָא וְלָא מִן חֵיוָתָא תְּקָרְבּוּן יָת קָרְבָּנֵיכוֹן:
אם עלה אִין עָלָתָא הִיא קוּרְבָּנֵיהּ מִן תּוֹרֵי דְּכַר שְׁלִים יְקָרְבִּינֵיהּ לִתְרַע
משכן

מכס · כשיקריב בקרבנות כלנה דבר העכין: אדם · למה כאמר מה אדם הראשון לא
הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל: הבהמה · יכול אף חיס
בכלל תל בקר וצאן: מן הבקר · ולא כולה להוציא את הרובע ואת הנרבע: מן הבקר
להוציא את הכעבד: מן הצאן · להוציא את המוקצה: ומן הצאן · להוציא את הכונס
פתמית כשהוא אומר למטה מן העכין מן הבקר שאין תל להוציא את הערפה: תקריבו ·
מלמד שאכים מתכדבים עולה בשותפות: קרבנכם · מלמד שהיא באה כדבת נבור היא
עולת קין המזבח הבאה מן המותרות: זכר · ולא נקבה כשהוא אומר זכר למטה
אין תל זכר ולא עומטוס ואכדרוניכום: תמים · בלא מום: אל פתח אהל מועד ·

אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ
לְרִצֹנוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ ד וְסָמַךְ יָדוֹ
עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר
עָלָיו׃ ס ה וְשָׁחַט אֶת־בֶּן הַבָּקָר
לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים אֶת־הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת־הַדָּם
עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ ו וְהִפְשִׁיט אֶת־הָעֹלָה
וְנִתַּח אֹתָהּ לִנְתָחֶיהָ׃ ז וְנָתְנוּ בְנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ
עֵצִים עַל־הָאֵשׁ׃ ח וְעָרְכוּ בְנֵי
אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֵת הַנְּתָחִים אֶת־
הָרֹאשׁ וְאֶת־הַפִּדֶר עַל־הָעֵצִים
אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃
ט וְקִרְבּוֹ וּכְרָעָיו יִרְחָץ בַּמָּיִם
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־הַכֹּל הַמִּזְבֵּחָה
עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחוֹחַ לַיהוָה׃
ס י וְאִם־מִן־הַצֹּאן
קָרְבָּנוֹ מִן־הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן־הָעִזִּים
לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ׃
יא וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ

בן יקר עולה שכל שנריך לסיות כן שנים׃

ד׳ פתפין יח׳ קמן׃

ג מנא כתורה

יקרביניה לתרע משכן זמנא יקריב
יתיה לרעוא־ליה קדם יי׃
ויסמוך ידיה על ריש עלתא ויתרעי
ליה לכפרא עלוהי׃ ויכוס ית־
בר תורי קדם יי ויקרבון בני אהרן
כהניא ית־דמא ויזרקון ית־דמא
על־מדבחא סחור־סחור דבתרע
משכן זמנא׃ וישלח ית־עלתא
ויפליג יתה לאיברהא׃ ויתנון
בני אהרן כהנא אישתא על־
מדבחא ויסדרון אעיא על־אישתא׃
ויסדרון בני אהרן כהניא ית איברא
ית־רישא וית־תרבא על־אעיא
דעל־אישתא דעל־מדבחא׃
וגויה וכרעוהי יחליל במיא ויסיק
כהנא ית־כולא למדבחא עלתא
קורבן דמתקבל־ברעוא קדם־יי׃
ואם־מן־ענא קורבניה מן־אמריא
או מן־בני־עיזיא לעלתא דכר שלים
יקרביניה׃ ויכוס יתיה על
צידא דמדבחא ציפונא קדם יי

צפונה ויזרקון

מטפל בהבאתו עד העזרה והו אומר יקריב יקריב אפילו כתערבה עולת ראובן בעולת שמעון יקריב כל אחד לשם מי שהוא וכן עולה בחולין ימכרו החולין לצרכי עולות והרי הן כולן עולות ותקרב כל אחד לשם מי שהוא יכול אפילו כתערבה בחולין או בשאינו מינו תל יקריבנו׃ יקריב אותו׃ מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תל לרצונו הא
ב כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני׃ לפני ה׃ ומיתן׃ אין סמיכה בחטאת׃ על ראש העולה׃ להביא עולת חובה לסמיכה ולהביא עולת הנאן׃ העולה׃ פרט לעולת העוף׃
וכרצה לו׃ על מה הוא מרצה לו אמ׳ על כריתות ומיתות בית דין או מיתה בידי שמים או
ג מלקות הרי עכשו אמור הא איכו מרצה אלא על עשה ועל לאו שכתוב לעשה׃ ושחט
והקריבו הכהנים׃ מקבלה ואילך מצות כהונה למד על השחיטה שכשרה בזר׃ לפני ה׃
בעזרה׃ והקריבו׃ זו קבלה שהיא הראשונה ומשמעה לשון הולכה למדנו שתיהן׃
בני אהרן׃ יכול קבלים תל הכהנים׃ את הדם׃ וזרקו את הדם׃ מה תל דם דם שמ

שעמים

מִשְׁכַּן זִימְנָא יַקְרִיב יָתֵיהּ לְרַעֲוָא עֲלוֹי קֳדָם יְיָ: וסמך וְיִסְמוֹךְ בְּתוּקְפָּא
יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישׁ עָלְתָא מְטוּל דְּיִתְרְעֵי לֵיהּ לְכַפָּרָא עֲלוֹי: ושחט
וְיִכּוֹס טַבְחָא בְּבֵית מִטְבְּחַיָּא יָת בַּר תּוֹרֵי קֳדָם יְיָ וִיקָרְבוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא
יָת אַדְמָא בְּמָנְיָא וְיִדְרְקוּן יָת אַדְמָא בְּמַזְרְקְיָא עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר
דְּבִתְרַע מִשְׁכַּן זִימְנָא: והפשיט ירושלמי
וְיִשְׁלַח יָת מַשְׁכָּא מִן עָלְתָא וְיִפְסַג וְיַחֲלִיש יָת עָלְתָא וְיִפְסַג יָתָהּ
יָתָהּ לְפִסְגָּהָא: ונתנו וְיִתְּנוּן לְפִסְגָּהָא:
בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא אֶשָּׁתָא עַל מַדְבְּחָא
וְיִסְדְּרוּן קִיסִין עַל אֶשָּׁתָא: וערכו וְיִסְדְּרוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנָא יָת
פַּסְגֵּיהָא וְיָת רֵישָׁא וְיָת פְּרִיסוּתָא דְתַרְבָּא עַל קִיסִין דְּעַל אֶשָּׁתָא דְעַל
מַדְבְּחָא: וקרבו וּכְרֵיסָא וְרִיגְלוֹי ירושלמי
יְחַלֵּיל בְּמַיָּא וְיַסֵּק כַּהֲנָא יָת כּוּלָּא ירחץ יִשְׁזֹג:
לְמַדְבְּחָא עָלְתָא הִיא קָרְבָּן ד
דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ: ואם וְאִם מִן בְּנֵי עָנָא קוּרְבָּנֵיהּ מִן אִמְּיָא
אוֹ מִן בְּנֵי עִזַּיָּא לְעָלְתָא דְכַר שְׁלִים יְקָרְבִינֵיהּ: ושחט וְיִכּוֹס יְתֵיהּ
טבחא

פעמים להביא את שכתורב במיכו או בשאיכו מיכו · יכול אף בפסולים או בחטאות
הפכיטיות או בחטאות כחנוכיות שאלו למעלה והיא למטה תל בחקוס אחר דמו :
וזרקו · עומד למטה וזורק מן הכלי לכותל המזבח למטה מחוט הסיקרא ככנד הזויות
לכך כאמר סביב. שיהא הדם כתון בארבע רוחות המזבח או יכול יקיפכו בחוט תל וזרקו
ואא להקיף בזריקה · אי וזרקו יכול בזריקה אחת תל סביב הא כיצד כותן שתי מתכות
שהן ארבע : אשר פתח אהל מועד · ולא בזמן שהוא מפורק : והפשיט · מה תל העולה ו
לרבות את כל העולות להפשט וכתוב : אותה לכתחיה · ולא כתחיה לכתחים : וכתכו ו
אש · אף על פי שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט : בני אהרן הכהן ·
בשהוא בכיהוכו הא אם עבד בבגדי כהן הדיוט עבודתו פסולה : בני אהרן הכהנים · ט
בשהם בכיהוכם הא כהן הדיוט שעבד בשמנה בגדים עבודתו פסולה : את הכתחים
ואת הראש · לפי שאין הראש בכלל הפשט שכבר הותז בשחיטה לפיכך הוצרך למכותו
לענמו : ואת הפדר · למה כאמר ללמדך שמעלהו עם הראש ומכסה בו את בית השחיטה
וזהו דרך ככוד של מעלה : אשר על המזבח · שלא יהיו הגזירין יוצאין חוץ למערכה :
עולה · לשם עולה יקטירכו : אשה · כשישחטכו יהא שוחטו לשם האש וכל אשה לשון
אש פוטייר בלעז : כיחוח · כחת רוח לפני שאמרתי וכעשה רצוכי : ואש מן הכאן · ו״ו
מוסף על עכין ראשון ולמה הופסק ליתן ריוח למשה להתבוכן בין פרשה לפרשה : מן
הכאן מן הכשבים ומן העזים · הרי אלו מפוטין פרט לזקן ולחולה ולמזוהם : על יכך יא
המזבח

צַפֻּנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים אֶת־דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב:
יב וְנִתַּח אֹתוֹ לְנִתְחָיו וְאֶת־רֹאשׁוֹ
וְאֶת־פִּדְרֹו וְעָרַךְ הַכֹּהֵן אֹתָם עַל־
הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־
הַמִּזְבֵּחַ: יג וְהַקֶּרֶב וְהַכְּרָעַיִם
יִרְחָץ בַּמָּיִם וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן אֶת־
הַכֹּל וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה עֹלָה הוּא
אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
פ יד וְאִם מִן־הָעוֹף
עֹלָה קָרְבָּנוֹ לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן־
הַתֹּרִים אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת־
קָרְבָּנוֹ: טו וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל־
הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת־רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר
הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר
הַמִּזְבֵּחַ: טז וְהֵסִיר אֶת־מְרֹאָתוֹ
בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ
קֵדְמָה אֶל־מְקוֹם הַדֶּשֶׁן:
יז וְשִׁסַּע אֹתוֹ בִּכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל
וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל־
הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל־הָאֵשׁ עֹלָה הוּא
אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

ונפש

וְיַזְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא יָת דְּמֵיהּ
עַל־מַדְבְּחָא סְחוֹר־סְחוֹר:
וְיַפְלִיגֵיתֵיהּ לְאֵבְרוֹהִי וְיָת רֵישֵׁיהּ
וְיָת תַּרְבֵּיהּ וְיַסְדַּר כַּהֲנָא יָתְהוֹן עַל־
אַעֲיָא דְּעַל־אֶשְׁתָּא דְּעַל־מַדְבְּחָא:
וְגוּאָא וּכְרַעֲיָא יִתְחַלֵּל בְּמַיָּא וְיַקְרֵיב
כַּהֲנָא יָת כֻּלָּא וַיַסֵּק לְמַדְבְּחָא
עֲלָתָא הוּא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא
קֳדָם־יְיָ: וְאִם מִן־עוֹפָא עֲלָתָא
קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם־יְיָ וַיַקְרֵיב מִן שַׁפְנִינַיָּא
אוֹ מִן־בְּנֵי יוֹנָה יָת קוּרְבָּנֵיהּ:
וַיַקְרֵבִינֵיהּ כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וַיְמַלּוֹק
יָת־רֵישֵׁיהּ וַיַסֵּק לְמַדְבְּחָא וַיִתְמְצֵי
דְּמֵיהּ עַל כּוֹתֶל מַדְבְּחָא:
וַיַעְדֵּי יָת זְפָקֵיהּ בְּאוּכְלֵיהּ וַיְרַמֵּי
יָתֵיהּ בְּסִטַר מַדְבְּחָא קִידוּמָא בְּאַתַר
דְּמַקְדֵּין קִיטְמָא: וַיְפַרֵיק יָתֵיהּ
בְּכַנְפוֹהִי לָא יַפְרֵישׁ וַיַסֵּק יָתֵיהּ
כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא עַל־אַעֲיָא דְּעַל־
אֶשְׁתָּא עֲלָתָא הוּא קוּרְבָּן
דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם־יְיָ:

ואינש

נפוכה כדי להניח ממש שנאמר מנפון תפתח פרעה כתיב נפון כנען כנגד יצחק שאפרו נפון ובן בעויט כנגד יעקב שנאמר ואת עורות גדיי בעויים:

שני

כולם ספר

מליקה מן הצואר לפי שהיונה כשרה כורת מחורת הסימנים על גבי הצואר:

יד המזבח. על גד המזבח: נפוכה לפמי ה׳: ואין נפון בבהמה: מן העוף. ולא כל העוף לפי שנאמר תמים זכר בבקר בכשבים תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות יכול אף מחוסר אבר תל מן הצוף: תורים. גדולים ולא קטנים: בני יונה. קטנים ולא גדולים: מן התורים או מן בני היונה. פרט לתחלת הניהוג שבזה ושבזה שהוא פטול שגדול הוא אבל בני יונה וקטן אבל תורים: והקריבו. אפילו פרידה אחת יביא: הכהן ומלק. אין מליקה בכלי אלא בעצמו של כהן קונן בצפרנו ממול העורף והוא מפרקת עד שמגיע לסימנין וקונבן: ונמצה דמו. לשון מין אפיס כי אפס המין כובש בית השחיטה על קיר המזבח והדם מתמצה ויורד: ומלק והקטיר ונמצה. אפשר לומר כן מאחר שהוא מקטיר הוא מונה אלא מה הקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו וכולי אף

מליקה

טַבְּחָא עַל שִׁיפּוּלֵי מַדְבְּחָא בְּסֵטַר צִיפּוּנָא קֳדָם יְיָ וְיִדְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן כָּהֲנַיָּא יַת אַדְמֵיהּ בְּמִזְרְקָיָא עַל מַדְבְּחָא חִוַּר חִזּוֹר : ונתח וְיַפְסִיג יָתֵיהּ לְפַסְגּוּוֹי יַת רֵישֵׁיהּ וְיַת גּוּפֵיהּ וְיִסַּדַּר כָּהֲנָא יָתְרוֹן עַל קִיסִין דְּעַל אֶשְׁתָּא דְּעַל מַדְבְּחָא : והקרב וּכְרֵיסָא וְרִיגְלוֹי יְחַלֵּיל בְּמַיָּא וַיַּקְרֵב כָּהֲנָא יַת כֻּלָּא וַיַּסִּיק לְמַדְבְּחָא עֲלָתָא הִיא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ : ואם מִן עוֹפָא קוּרְבָּנֵיהּ קֳדָם יְיָ וַיַּקְרֵב מִן שַׁפְנִינַיָּא אוֹ מִן בְּנֵי יוֹנָיָא יַת קוּרְבָּנֵיהּ בְּרַם שַׁפְנִינַיָּא יַקְרִיב מִן רַבְרְבִין וּבְנֵי יוֹנָיָא מִן גּוֹזְלִין : והקריבו וַיַּקְרֵבִינֵיהּ כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא וַיְחַזֵּם יַת רֵישֵׁיהּ וַיַּסִּיק לְמַדְבְּחָא וַיִּתְמַצֵּי אַדְמֵיהּ עַל כֹּתֶל מַדְבְּחָא : והסיר וַיַּעְדֵּי יַת זְרוֹקְפֵיהּ בִּלְקַטֵּיהּ וַיְטַלֵּק יָתֵיהּ לְסִטַר מַדְבְּחָא קִדּוּמָא בַּאֲתַר דְּמוֹקְדִין קִיטְמָא : ושסע וַיִתְלַע יָתֵיהּ בְּגַדְפּוֹי וְלָא יַפְרִישׁ גַּדְפּוֹי מִנֵּיהּ וַיַּסִּיק יָתֵיהּ כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא עַל קִיסִין דְּעַל אֶשְׁתָּא עֲלָתָא הִיא קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא

ירושלמי

וַיַּקְרִיב יָתֵיהּ כָּהֲנָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וַיַּעְזֵם רֵישֵׁיהּ וַיְסַדַּר עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא וַיְמַצֵּי דְּמֵיהּ עַל שִׁיפּוּלֵי מַדְבְּחָא :

וַיַּעֲבֵר יַת קוּרְקְבָנֵיהּ בְּגַטְשָׁא וַיְטַלֵּק יָתֵהּ סַמִּיךְ לְמַדְבְּחָא מִן מַדִּינְחָא לַאֲתַר בֵּית שְׁפִיכוּ קִיטְמָא : וַיִתְלַע יָתֵיהּ בְּכַנְפּוֹי לָא יְפַרֵּישׁ וַיְסַדַּר יָתֵיהּ כָּהֲנָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא עַל קִיסַיָּא דְּאִית עַל אֶשְׁתָּא :

מליקה כן ופשוטו של מקרא מסורס הוא ומלק והקטיר וקודם הקטרת וכמנה דמו כבר :
מרקתו · מקום הרגלי זה הזפק : בכונתה · עם בני מעיה וכונה לשון דבר המאוס כמו יז
כי גנו גם כעו וזהו שתרגם לאכלום באוכליה וזהו מדרשו של אבא יוסי בן חכן שאמ׳ כוטל
את הקרקבן עמה ורבותי׳ אמרו קודר סביב הזפק בסכין כעין ארובה וכוטלו עם הכונה
שעל העור·כעולת בהמה שאיכה אוכלת אלא באדום בעליה כאמר והקרב והכרשים ירחץ
במים והקטיר · בעוף שכזון מן הגזל כאמר והשליך את המעים שאכלו מן הגזל : אצל
המזבח קדמה · במזרחו של כבש : אל מקום הדשן · מקום שכותבים שם תרומת הדשן
בכל בקר ודשון מזבח הפנימי והמכורה וכולם כבלעים שם במקומן : ושסע · אין שיכוע יז
אלא ביד וכן הוא אומר בשמשון וישסעהו כשסע הגדי : בכנפיו · עם כנפיו איכו צריך
למרוט כנפי כונתו בכנפיו כונה ממש והלא אין לך הדיוט שמריח ריח כנפיט כשרפים
ואין כפשו קנה עליו ולמה אמר הכתוב יקריב כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו של
עמי : לא יבדיל · איכו מפרקו לגמרי לשתי חתיכות אלא קורעו מגבו כאמר בעוף ריח
ניחוח ובאמר בבהמה ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את
לבו

ב

ס ׃ נֶפֶשׁ כִּי־תַקְרִיב
קָרְבַּן מִנְחָה לַיהוָה סֹלֶת יִהְיֶה
קָרְבָּנוֹ וְיָצַק עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְנָתַן עָלֶיהָ
לְבֹנָה׃ ׃ וְהֵבִיאָהּ אֶל בְּנֵי אַהֲרֹן
הַכֹּהֲנִים וְקָמַץ מִשָּׁם מְלֹא קֹמְצוֹ
מִסָּלְתָּהּ וּמִשַּׁמְנָהּ עַל כָּל־לְבֹנָתָהּ
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת־אַזְכָּרָתָהּ
הַמִּזְבֵּחָה אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
ג וְהַנּוֹתֶרֶת מִן־הַמִّנְחָה לְאַהֲרֹן
וּלְבָנָיו קֹדֶשׁ קָדָשִׁים מֵאִשֵּׁי יהוה׃
ס ׃ וְכִי תַקְרִיב קָרְבַּן
מִנְחָה מַאֲפֵה תַנּוּר סֹלֶת חַלּוֹת
מַצֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת
מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן׃ ס
׃ וְאִם־מִנְחָה עַל־הַמַּחֲבַת
קָרְבָּנְךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן מַצָּה
תִהְיֶה׃ ׃ פָּתוֹת אֹתָהּ פְּתִתִים
וְיָצַקְתָּ עָלֶיהָ שָׁמֶן מִנְחָה הִוא׃

ס ׃ תֶּפֶשׁ אֲרֵי־יְקָרֵיב קוּרְבָּן מִנְחָתָא
קֻדָּם־יְיָ סוֹלְתָא יְהֵי קוּרְבָּנֵיהּ וִיהַיֵּק
עֲלָהּ מִשְׁחָא וְיִתֵּן עֲלָהּ לְבוֹנְתָא׃
וַיֵיתֵינַהּ לְוַת־בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא
וְיִקְמוֹץ מִתַּמָּן מְלֵי קוּמְצֵיהּ
מִסּוֹלְתָהּ וּמִמִּשְׁחָהּ עַלְכָּל־לְבוֹנְתָהּ
וַיַסֵּיק כַּהֲנָא יַת־אַדְכָּרָתָהּ לְמַדְבְּחָא
קוּרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֻדָּם־יְיָ׃
וּדְאִישְׁתְּאַר מִן־מִנְחָתָא לְאַהֲרֹן
וּלְבָנוֹהִי קוּדַשׁ קוּדְשִׁין מִקּוּרְבָּנַיָּא
דַיְיָ׃ ׃ וַאֲרֵי תַקְרֵיב קוּרְבַּן מִנְחָתָא
מַאֲפֵת תַּנּוּר סוֹלֶת גְּרִיצָן פַּטִירִין
דְּפִילָן בְּמִשְׁחָא וְאַכְפּוּגִין פַּטִירִין
דְּמִשִׁיחִין בְּמִשְׁחָא׃ ׃ וְאִם־מִנְחָתָא
עַל־מַסְרִיתָא קוּרְבָּנָךְ סוֹלֶת דְּפִילָא
בְּמִשְׁחָא פַּטִיר־תְּהֵי׃ ׃ בְּצַע יַתְּהּ
בִּיצוּעִין וְתֵרִיק עֲלָהּ מִשְׁחָא מִנְחָתָא
הִיא׃

ואם

ו לבו לשמים׃ כפש כי תקריב׃ לא כאמר כפש בכל קרבנות כדבה אלא במנחה מי
דרכו להתנדב מבשל עני אמר הקב״ה מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו׃ סלת יהיה
קרבנו׃ האומר הרי עלי מנחה סתם מביא מנחת סלת שהיא הראשונה שבמנחות ונקמצת
כשהיא סלת כמו שמפורש בענין לפי שנאמרו כאן חמש מיני מנחות וכולן באות לפוויות
קודם קמיצה חוץ מזו לכך קרויה מנחת סלת׃ סלת׃ אין סלת אלא מן החטין שנאמר
סלת חטים ואין מנחה פחותה מעשרון שנאמר ועשרן סלת למנחה עשרון לכל מנחה׃
ויצק עליה שמן׃ על כולה׃ ונתן עליה לבונה׃ על מקצתה מכאן קומץ לבונה עליה
לבד אחד ומה ראית לומר כן שאין רבוי אחר ריבוי בתורה שאם למעט׃ דא״ל שמן על כולה
מפני שהוא כללו עמה כמו שנאמר מסלתה ומשמנה ולבונה על מקצתה שאינה כללת
עמה ולא נקמצת עמה שנאמר על כל לבונתה שלאחר שקמץ מלקט את הלבונה כולה
ז מעליה ומקטירה׃ ויצק ונתן והבאתה מלמד שיציקה ובלילה כשרים בזר׃ הכהנים
וקמץ׃ מקמיצה ואילך מצות כהונה׃ וקמץ משם׃ ממקום שרגלי הזר עומדות ללמדך
שהקמיצה כשרה בכל מקום בעזרה אף כ״ש אמה של מקום דריסת רגלי ישראל׃ מלא
קמצו׃ יכול מבורן מבגבן ויונא לכל גד תל במקום אחר והריס ממנו בקומצו לא יהא
כשר אלא מה שבתוך הקומץ אי בקומצו יכול חסר תל מלא הא כיצד חופה שלש אצבעותיו
על

ונפש ובר נש ארום יקרב קרבן מנחתא קדם יי קמחא
קדם יי: סמידא יהי קורבניה ויריק עלה משחא וייתן עלה לבונתא: והביאה
וייתינה לות בני אהרן כהניא ויקמוץ מתמן מלי קומציה מן קמחא
סמידא ומן טוב משחא על כל לבונתא וייסיק כהנא ית שפר ארכרתא
למדבחא קרבנא דמתקבל ברעוא קדם יי: והנחרת ומה דמשתייר
מן מנחתא יהי לאהרן ולבנוי קדש קודשין מקורבניא דיי: וכי תקריב
וארום תקריב קרבן מנחתא
דמתאפי בתנורא סמידא גריצן
פטירן ופתיכן במשח וספוגין
פטירין דמשיחין במשח: ואם
ואין מנחתא על מסריתא קורבנך
סמידא פתיכא במשך פטיר תהי:
פתות רסיק יתה ריסוקין ותריק
עלה משחא מנחתא היא: ואם

ירושלמי
ועדיכי פשיר:
ירושלמי
ורסק יתה ריסוקין ותריק עלה
משחא:
מנחת

על פס ידו ואפו קומץ במשמע לשון העברית: על כל לבונתה. לבד כל הלבונה יהא
בקומץ מלא: לבונתה והקטיר. אף הלבונה בהקטרה: מלא קומצו מסלתה ומשמנה.
פא לא קמץ ועלה בידו גרגיר מלא או קורט לבונה פסולה: לזכרתה. הקומץ העולה
לנבוה הוא זכרון המנחה שבו כוסר בעליה לטובה ולנחת רוח: לאהלן ולבניו. כהן ג
גדול כוטל חלק בראש שלא במחלוקת והדיוט במחלוקת: קדש קדשים. הוא להם
שלישי ה' אין להם חלק בה אלא לאחר מתנות הראשים: וכי תקריב וגו'. שאמר הרי
עלי מנחת תנור ולמד הכתוב שיביא או חלות או רקיקין החלו כלולות והרקיקין משוחין
ונחלקו רבותיכו במשיחתן ית מושחן וחוזר ומושחן עד שכלה כל השמן שבלוג שכל
המנחות טעונות לוג שמן ויש לומרים מושחן כמין כי ושאר השמן נאכל בפני עצמו
לכהנים זה תל בשמן בשמן שכי פעמים להכשיר שמן שכי ושליש היוצא מן הזתים ואין
צריך שמן ראשון אלא למנורה שנאמר בו זך ושכיכו במנחות כל המנחות האפויות לפני
קמיצתן ונקמצות על ידי פתיתה כולן באות עשר עשר חלות והאומר בה רקיקין באה
עשר רקיקין: ואם מנחה על המחבת. שאמר הרי עלי מנחת מחבת וכלי הוא שהיה
במקדש שאופין בו מנחה על האור בשמן והכלי איכו עמוק שלא נף ומעשי המנחה שכתובו
קשין שמתוך שהיא נפה האור שורף את השמן וכולן טעונות ג' מתנות שמן יניקה וכלילה
ומתן שמן לכלי קודם לעשייתן: בלת בלולה בשמן. מלמד שכוללן בעודן בלת:
פתות אותה פתים. לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיצה לפתיתה: ויצקת עליה
שמן מנחה היא: לרבות כל המנחות לניקה יכול אף מנחת מחבת תנור תל עליה

ס ט ואם־מנחת
מרחשת קרבנך סלת בשמן תעשה:
ז והבאת את־המנחה אשר
יעשה מאלה ליהוה והקריבה אל־
הכהן והגישה אל־המזבח:
ח והרים הכהן מן־המנחה
את־אזכרתה והקטיר המזבחה
אשה ריח ניחח ליהוה:
ט והנותרת מן־המנחה לאהרן
ולבניו קדש קדשים מאשי יהוה:
י כל־המנחה אשר תקריבו
ליהוה לא תעשה חמץ כי כל־
שאר וכל־דבש לא־תקטירו ממנו
אשה ליהוה: יא קרבן ראשית
תקריבו אתם ליהוה ואל־המזבח
לא־יעלו לריח ניחח: יב וכל־קרבן
מנחתך במלח תמלח ולא־תשבית
מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על
כל־קרבנך תקריב מלח: שלישי
ס יג ואם־תקריב מנחת
בכורים ליהוה אביב קלוי באש
גרש כרמל תקריב את מנחת
בכוריך: יד ונתת עליה שמן
ושמת עליה לבנה מנחה הוא:
טו והקטיר הכהן את־אזכרתה
מגרשה ומשמנה על כל־לבנתה
אשה ליהוה: פ

קים מלה לה קטיר מחור ורבים:

קים מלה להשבית מלה מעל הקרבן:

קכ מנות מלחת הקרבנות:

לפי טעם הרע דומה לשחור ומעם זה נכ הזהיר על הרבה מינר הרע מתיק לארם כרגע.

ג׳ טעמים שוכ׳ מלח בפסוק אחוס דכג׳ מק מות המלח כתין בלשכ׳ המלח ועל הכבש. ועל שמנכם.

ואם

ואם

ואם־מנחת בכורים קרבנך כולת במשח תתעביד:
ותיתי ית מנחתא דיתעבד
מן־אילין קדם־יי ויקרבינה
לכהנא ויקרבינה למדבחא:
ויפריש כהנא מן־מנחתא ית־
אדכרתה ויסיק למדבחא קורבן
דמתקבל ברעוא קדם־יי:
ודישתאר מן־מנחתא לאהרן
ולבנוהי קודש קודשין מקורבניא
דיי: כל מנחתא דתקרבון קדם־
יי לא תתעבד חמיע ארי כל־
חמיר וכל־דבש לא־תסקון מנה
קורבנא קדם־יי: קורבן קדמי
תקרבון יתהון קדם־יי ול מדבחא
לא־יתסקון לאתקבלא ברעוא:
וכל־קורבן מנחתך במלחא תמלח
ולא תבטיל מלח קים אלהך מעל
מנחתך על כל־קורבנך תקרב
מלחא: ואם־תקריב מנחת
בכורין קדם־יי אביב קלי בנוח
פירוכן רכיכן תקליב ית מנחת
בכורך: ותתן עלה משחא
ותשוי עלה לבונתא מנחתא היא:
ויסיק כהנא ית־אדכרתה מפירוכה
ומן־משחה על כל־לבונתה קורבנא
קדם־יי:

מנחת וְאִין מִנְחַת מִרְחָא קָרְבָּנָךְ סְמִידָא רַתַּח בְּמִשַּׁח תִּתְעַבִּיד:
והבאת וְתַהֲנַעֵל יַת מִנְחָא דְתִתְעַבֵּד מִן סְמִידָא
וּמִשְׁחָא הָאִלֵּין לְקֻדְשֵׁי יְיָ וִיקָרְבִינַהּ גַּבְרָא דְמַיְיתֵי יָתַהּ לְוַת כָּהֲנָא
וְכָהֲנָא יִמְטִינַהּ לְמַדְבְּחָא: והרים וַיַּפְרֵשׁ כָּהֲנָא מִן מִנְחָתָא
יַת שֻׁבַּח אַדְכָּרְתָּהּ וַיַּסִּיק לְמַדְבְּחָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ:
והנותרת וּמַה דְּמִשְׁתַּיֵּיר מִן מִנְחָתָא יְהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין
מִקָּרְבָּנַיָּא דַיְיָ: כל המנחה
כָּל מִנְחָתָא דִי תִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ לָא ירושלמי
תִתְעֲבֵד חֲמִיעָא אֲרוּם כָּל חֲמִיר וְכָל אֲרוּם כָּל דְּמְחַמַּע וְכָל דְּחָלִי:
דְּבַשׁ לָא תַקְרְבוּן מִנֵּיהּ קָרְבָּנָא
קֳדָם יְיָ: קרבן קָרְבָּן שֵׁירוּיָא תַּקְרְבוּן יָתְהוֹן קֳדָם יְיָ דְּלָחִים בְּיִכּוּרַיָּא
חֲמִיר מִתְקָרֵב וְתַמְרֵי בְּזִמַּן בִּכּוּרֵי אִיבָּא עִם דּוּבְשֵׁיהּ מִתְקָרֵיב וְיֵיכְלוּן
יְתְהוֹן כַּהֲנַיָּא בְּרַם לְמַדְבְּחָא לָא יִתְסְקוּן לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא: וכל
קרבן וְכָל קוּרְבָּן מִנְחָתָךְ בְּמִלְחָא תִּמְלַח וְלָא תְבַטֵּל מֶלַח קַיָּם אֱלָקָךְ
מֵעִילָוֵי מִנְחָתָךְ מִטּוּל דְּעֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא מוֹהֲבָתָא דְכָהֲנַיָּא אִתְגְּזַרוּ בְּקַיָּם
מִלְחָא וְגִגִּין כֵּן עַל כָּל קָרְבָּנָךְ תַּקְרִיב מִלְחָא: ואם וְאִין תְּקָרֵב
מִנְחַת בִּכּוּרִין קֳדָם יְיָ מֵהַבְהַב קְלִי בְּנוּרָא קֶמַח קָלִי וּפִירוּכִין תְּקָרֵב יַת
מִנְחַת בִּכּוּרָיִךְ: ונתת וְתִתֵּן עֲלֵהּ מְשַׁח זֵיתָא וְתִשְׁוִי עֲלֵהּ לְבוֹנְתָא
מִנְחָתָא הִיא: והקטיר וַיַּסִּיק כָּהֲנָא יַת שֻׁבַּח אַדְכָּרְתָּהּ מִן פִּירוּכָיָא
וּמִטּוּב מִשְׁחָהּ עַל כָּל לְבוֹנְתָהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ: ואם וְאִין נִכְסַת
קודשיא

יב פרי קרויה דבש: קרבן ראשית תקריבו. מה יש לך להביא מן השאור ומן הדבש
קרבן ראשית שתי הלחם של עצרת הבאים מן השאור שנאמר חמץ תאפינה וביכורים מן
יג הדבש כמו ביכורי תאנים ותמרים: מלח ברית. שהברית כרותה למלח משסת ימי
בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח וכיסוך המים בחג: על כל
יד קרבנך. על עולת בהמה ועוף ולחמי כל הקדשים כולן: ואם תקריב. הרי לא משמש
בלשון כי שהרי אין זה רשות שהרי במכחת העומר הכתוב מדבר שהיא חובה וכן ואם יהיה
היובל וגו': מכחת בכורים. במכחת העומר הכתוב מדבר שהיא באה לאביב בשעת
בישול התבואה ומן השעורים היא באה כאמר כאן לאביב וכאמר להלן כי השעורה לאביב:
קלוי באש. שמיבשין אותה על האור באבוב של קלאים שאלולי כן איכה בטחנת בריחים
לפי שהיא לחה: גרש כרמל. גרוכה בעודה לחה גרש לשון שבירה וטחינה גורסת
בריחים של גרוסות כמו ויגרש בחגן וכן גרסה נפשי: כרמל. בעוד הבר מלא
שהתבואה לחה ומלאה בקשין שלה ושל כן בקראים המלילות כרמל וכן כרמל בנקלונו
שלמים.

ב

ו ואם־זבח שלמים קרבנו אם
מן־הבקר הוא מקריב אם־זכר אם־
נקבה תמים יקריבנו לפני יהוה:
ז וסמך ידו על־ראש קרבנו
ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני
אהרן הכהנים את־הדם על־המזבח
סביב: ח והקריב מזבח השלמים
אשה ליהוה את־החלב המכסה
את־הקרב ואת כל־החלב אשר
על־הקרב: ט ואת שתי הכליות
ואת־החלב אשר עליהן אשר על־
הכסלים ואת־היתרת על־הכבד
על־הכליות יסירנה: י והקטירו
אתו בני אהרן המזבחה על־העלה
אשר על־העצים אשר על־האש
אשה ריח ניחח ליהוה:
יא ואם־מן־הצאן
קרבנו לזבח שלמים ליהוה זכר או
נקבה תמים יקריבנו: יב אם־כשב
הוא מקריב את־קרבנו והקריב
אתו לפני יהוה: יג וסמך את־
ידו על־ראש קרבנו ושחט אתו לפני
אהל מועד וזרקו בני אהרן את־
דמו על־המזבח סביב: יד והקריב
מזבח השלמים אשה ליהוה חלבו
האליה תמימה לעמת העצה
יסירנה ואת־החלב המכסה את־
הקרב ואת כל־החלב אשר על־
הקרב: טו ואת שתי הכליות
ואת־החלב אשר עליהן אשר על־
הכסלים ואת־היתרת על־הכבד
על־הכליות יסירנה: טז והקטירו
הכהן המזבחה לחם אשה ליהוה:

ואם

ואם־מנכסת קודשיא
קורבניה אם מן־תורי הוא מקריב
אם־דכר אם־נוקבא שלים יקרבינה
קדם־יי: ויסמוך ידיה על־ריש
קורבניה ויכסינה בתדע משכן
זמנא ויזרקון בני אהרן כהניא ית־
דמא על־מדבחא סחור־סחור:
ויקריב מנכסת קודשיא קורבנא
קדם־יי ית־תרבא דחפי ית־גוא וית
כל־תרבא דעל־גוא: וית תרתין
כולין וית־תרבא די־עליהון דעל־
גיססיא וית־חצדא דעל־כבדא
על־כולית יעדינה: ויסקון
יתיה בני־אהרן למדבחא על־
עלתא דעל־אעיא דעל־אישתא
קורבן דמתקבל ברעוא קדם־יי:
ואם־מן־ענא קורבניה לנכסת
קודשיא קדם־יי דכר או נוקבא
שלים יקרבינה: אם־אימר
הוא מקריב ית־קורבניה ויקרב
יתיה קדם יי: ויסמוך ית־ידיה
על־ריש קורבניה ויכוס יתיה קדם
משכן זמנא ויזרקון בני אהרן ית־
דמיה על־מדבחא סחור־סחור:
ויקרב מנכסת קודשיא קורבנא
קדם־יי תרביה אליתא שלמתא
לקביל שדרתא יעדינה וית־תרבא
דחפי ית־גוא וית כל־תרבא דעל
גוא: וית תרתין כולין וית־
תרבא די־עליהון דעל־גיססיא וית
חצדא דעל־כבדא על־כוליתא
יעדינה: ויסיקינה כהנא
למדבחא לחים קורבנא קדם־יי:

ואם

קורבניה: וסמך ויסמוך יד ימיניה בתיקפא על ריש קורבניה
ויכסיניה טבחא בתרע משכן זימנא וידרקון בני אהרן כהניא ית אדמא
על מדבחא חזור חזור: והקריב ויקריב מנכסת קודשיא קרבנא
קדם יי ית פריסתא דתרבא דחפי ית כריסא וית כל תרבא דעל כריסא:
ואת שתי וית תרתין כוליין וית פרכא דעליהון דעל כפליהון ית חצדא
דעל כבדא דעל כוליתא יעדינה: והקטירו ויסקון יתיה בני אהרן
למרבח על עלתא דעל קיסין דעל אישתא קרבן דמתקבל ברעוא קדם יי:
ואם ואין מן ענא קורבניה לנכסת קודשיא קדם יי דכר או נוקבא שלים
יקרביניה: אם אין אימד הוא מקריב ית קורבניה ויקריב יתיה קדם
יי: וסמך ויסמוך בתוקפא יד ימיניה על ריש קורבניה ויכוס יתיה
טבחא קדם משכן זימנא וידרקון בני אהרן ית אדמיה על מדבחא חזור
חזור: והקריב ויקריב מנכסת
קודשיא קרבנא קדם יי טוב שומניה
אליתא שלימתא כל קביל דקיתא
יעבר יתיה ית פריסותא דתרבא
דחפי ית כריסא וית כל תרבא דעל
כריסא: ואת שתי וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון דעל כפלי
וית חצדא דעל כבדא על כוליתא עדינה: והקטירו ויסקינה
כהנא למדבחא לחם קורבנא קדם יי: ואם עז ואין מן בני עזא
קורבניה

ירושלמי

תרבא וניעא שלימה לקביל עיצא
יעבר יתיה וית תרב דחפי על
כריסה:

סלמים · שמעילים שלום בעולם שלמים שיש בהם שלום למזבח ולכהנים ולבעלים: וחלב ג
כל החלב ונומר · להביא חלב בעל הקבה דברי רבי ישמעאל רבי עקיבה אומר להביא
חלב שעל הדקין: הכסלים · פלבקין כלומר שהחלב שעל הכליות כשהבהמה חיה היא ד
בנוכה הכסלים למטה וזהו החלב שתחת המתנים שקורין בלעז לוכבילום לובן הכרלה
למעלה בנוכה הכסלים ובתחתיתו הכבד חופהו: היותרת · הוא לופן המסך שקורין
איברים ובלעזן אומי חברת: על הכבד · שיטול מן הכבד עמה מעט ובמקום אחר
הוא אומר ואת היותרת מן הכבד: על הכבד ועל הכליות · לבד מן הכבד ולבד מן
הכליות ימירנה לזו: על העילה · מלבד העולה למדבו שתקדוש עולת תמיד לכל ה
קרבן על המערכה: אם כבש · לפי שיש באמורי הכבש מה שאין באמורי העז שהכבש ו
אליתו קריבה לכך כחלקו לשתי פרשיות: ורקו · שתי מתנות שהן ל' ועי' הכלי הוא ז
שורק ואינו כותן בתכבע אלא חטאת: חלבו · המובחר שבו ומהו זה האליה תמימה: ח
לבאתה העבה · למעלה מן הכליות היוצאות: לחם אשה לה' · לחמו של אש לשם נבוה: ט
לחם

ויקרב מנכסת קודשיא
תורי הוא מקריב
שלים יקרביניה
ידיה על ריש
בתרע משכן
אהרן כהניא ית
סחור סחור:
קורבנא
חפי ית גוא וית
ית תרתין
עליהון דעל
דעל כבדא
ויסקון
מדבחא על
על אישתא
קדם יי:
ניה לנכסת
כר או נוקבא
אם אימר
קרבניה ויקרב
מון ית ידיה
ס יתיה קדם
בני אהרן ית
ר סחור:
קורבנא
ית שלמתא
וית תרבא
תרבא דעל
ולין וית
יסיא וית
כוליתא
כהנא
קדם יי:
ואם

ג׳ מלא

פ יי וְאִם־עֵז קָרְבָּנוֹ
וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה׃ יא וְסָמַךְ
אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁוֹ וְשָׁחַט אֹתוֹ לִפְנֵי
אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֶת־
דָּמוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ יב וְהִקְרִיב
מִמֶּנּוּ קָרְבָּנוֹ אִשֶּׁה לַיהוָה אֶת־
הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת־הַקֶּרֶב וְאֵת
כָּל־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃

כל אוריתא מסר נקב׳

יג וְאֶת שְׁתֵּי הַכְּלָיֹת וְאֶת־
הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵהֶן אֲשֶׁר עַל־
הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת עַל־הַכָּבֵד
הַכְּלָיֹת יְסִירֶנָּה׃ יד וְהִקְטִירָם
הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לֶחֶם אִשֶּׁה לְרֵיחַ
נִיחֹחַ כָּל־חֵלֶב לַיהוָה׃ טו חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם
כָּל־חֵלֶב וְכָל־דָּם לֹא תֹאכֵלוּ׃

רביעי ד

פ טז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא
בִּשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא
תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה׃
ג אִם־הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ יֶחֱטָא
לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל־חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר חָטָא פַּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים לַיהוָה
לְחַטָּאת׃ ד וְהֵבִיא אֶת־הַפָּר
אֶל־פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לִפְנֵי יְהוָה
וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַפָּר וְשָׁחַט
אֶת־הַפָּר לִפְנֵי יְהוָה׃ ה וְלָקַח
הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ מִדַּם הַפָּר וְהֵבִיא

למלא נתירה

אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד׃ ו וְטָבַל
הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וְהִזָּה מִן־
הַדָּם שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת־
פְּנֵי פָּרֹכֶת הַקֹּדֶשׁ׃ ז וְנָתַן הַכֹּהֵן

מן

וְאִם־מִן־בְּנֵי עִזִּיָּא
קוּרְבָּנֵיהּ וַיַּקְרִיבִנֵּיהּ קֳדָם יְיָ׃
וַיִּסְמוֹךְ יַת־יְדֵיהּ עַל־רֵישֵׁיהּ וְיִכּוֹס
יָתֵיהּ קֳדָם מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיִזְרְקוּן בְּנֵי
אַהֲרֹן יַת דְּמֵיהּ עַל־מַדְבְּחָא סְחוֹר־
סְחוֹר׃ וַיַּקְרֵיב מִנֵּיהּ קוּרְבָּנֵיהּ
קוּרְבָּנָא קֳדָם־יְיָ יַת תַּרְבָּא דְחָפֵי יַת־
גַּוָּא וְיַת כָּל־תַּרְבָּא דְעַל־גַּוָּא׃
וְיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיַת־תַּרְבָּא דִי־
עֲלֵיהוֹן דְעַל־גִּפְסַיָּא וְיַת חֲצַדָּא
דְעַל־כַּבְדָּא עַל־כּוּלְיָתָא יַעֲדִינֵהּ׃
וַיַּסִּיקִינּוּן כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵם
קוּרְבָּנָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא כָּל־
תַּרְבָּא קֳדָם־יְיָ׃ קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן
בְּכֹל מוֹתְבָנֵיכוֹן כָּל־תַּרְבָּא וְכָל־
דְּמָא לָא תֵיכְלוּן׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם־
מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ מַלֵּיל עִם־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אֱנָשׁ אֲרֵי יֶחֱוֹב
בְּשָׁלוּ מִכֹּל פִּקּוּדַיָּא דַיְיָ דְּלָא־
כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיַעְבֵּד מֵחַד
מִנְּהוֹן׃ אִם־כָּהֲנָא רַבָּא יֶחֱוֹב
לְחוֹבַת עַמָּא וַיַּקְרֵיב עַל חוֹבְתֵיהּ
דְּחַב תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי שְׁלִים קֳדָם־יְיָ
לְחַטָּאתָא׃ וַיֵּיתֵי יַת־תּוֹרָא
לְתָרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לְקֳדָם יְיָ וְיִסְמוֹךְ
יַת־יְדֵיהּ עַל־רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס יַת־
תּוֹרָא קֳדָם יְיָ׃ וְיִסַּב כָּהֲנָא רַבָּא
מִדְּמָא דְתוֹרָא וַיֵּיתֵי יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן
זִימְנָא׃ וְיִטְבּוֹל כָּהֲנָא יַת־
אֶצְבְּעֵיהּ בְּדַמָּא וְיַזֵּי מִן־דְּמָא שְׁבַע
זִימְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פָּרוֹכְתָּא
דְקוּדְשָׁא׃ וְיִתֵּן כָּהֲנָא מִן־דְּמָא

על

וסמך וְיִסְמוֹךְ יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ
וְיִכּוֹס יָתֵיהּ טַבְחָא קֳדָם מִשְׁכַּן זִמְנָא וְיִדְרְקוּן בְּנֵי אַהֲרֹן יָת אַדְמֵיהּ עַל
מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר: והקריב וְיִקְרֵב מִנֵּיהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ יָת פְּרִיסוֹתָא
דְּתַרְבָּא דְּחָפֵי יָת כְּרֵיסָא וְיָת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל כְּרֵיסָא: ואת שתי וְיָת
תְּרֵתֵין כּוֹלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דְּעַלֵּיהוֹן דְּעַל כִּפְלֵי וְיָת חַצְדָּא דְּעַל כִּבְדָּא דְּעַל
כּוֹלְיָתָא יַעְדִּינַהּ: והקטירם וַיַּסְקִינוּן כַּהֲנָא לְמַדְבְּחָא לְחֵים קוּרְבָּנָא
לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא כָּל תְּרִיב קֳדָם יְיָ: חקת עולם קַיָּם עָלַם לְדָרֵיכוֹן
בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכוֹן כָּל תְּרִיב וְכָל אֲדַם לָא תֵּיכְלוּן כְּרַם עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָא
אִתְקְרֵיב לְשָׁמָא דְיְיָ: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר בַּר נַשׁ אֲרוּם יֵיחוּב בְּשָׁלוּ מִכָּל פִּקּוּדַיָּא דְיְיָ דְּלָא
נְשַׁרִין לְאִתְעֲבָדָא וְיַעֲבַר מִן חַד מִנְּהוֹן: אם אִין כָּהֲנָא רַבָּא דְּמִתְרַבִּי
בְּמִשְׁחָא יֵיחוּב בְּמִקְרְבֵיהּ קָרְבַּן חוֹבַת עַמָּא דְּלָא כְּהִילְכְּתֵיהּ וְיִקְרַב בְּגִין
חוֹבָתֵיהּ תּוֹר בַּר תּוֹרִי שְׁלִים קֳדָם יְיָ לְחַטָּאתָא: והביא וְיַעְלֵל יָת תּוֹרָא
לְתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא לְקֳדָם יְיָ וְיִסְמוֹךְ יַד יְמִינֵיהּ עַל רֵישׁ תּוֹרָא וְיִכּוֹס טַבְחָא
יָת תּוֹרָא קֳדָם יְיָ: ולקח וְיִסַּב כָּהֲנָא רַבָּא דְּמִתְרַבִּי בְּמִשְׁחָא מִדְּמָא
דְּתוֹרָא וְיִתֵּן עַל יְתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא: וטבל וְיִטְמֹשׁ כָּהֲנָא אֶצְבְּעֵיהּ מִן אִדְּמָא
יָת אֶצְבְּעֵיהּ בְּאַדְּמָא וְיַדֵּי מִן אִדְּמָא שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳבֵל
פְּרָגוֹדָא דְקוּדְשָׁא: ונתן וְיִתֵּן כָּהֲנָא מִן אִדְּמָא עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא
דְקְטֹרֶת

ירושלמי

לחם · לשון מאכל וכן כשחיתה ענן בלחמו · עבד לחם רב · לשחוק עושים לחם: חקת ״
עולם · יפה מפורש בתו״כ וכל הפסוק: מכל מצות ה׳ · פירשו רבותיכו אין חטאת בחס כ
אלא על דבר שדומה לאו וכרת ושגגתו חטאת: מאחת מהכה · ממקבת אחת מהן כנון
הכותב בשבת שם משמעון כח מכחוד דן מדכיאל: אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם · ג
מדרשו אינו חייב אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה כמו שנאמר לאשמת העם וכעלם
דבר עעיני הקהל ועשו ופשוטו לפי אנדה כשכהן גדול חוטא לאשמת העם היא זה שאין
מלוין בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם וכעשה מקולקל: פר · יכול וקן תל בן אי בן
יכול קטן תל פר הא כיצד זה פר בן ג׳: אל אהל מועד · למשכן · ובנית עולמים ה
לאיכל · את פני פרכת הקדש · ובנגד מקום קדושתה מכוון כנגד בין הבדים לא היו ו
כוהנים

ר׳ מנא כתורה מִן־הַדָּם עַל־קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת
הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל
מוֹעֵד וְאֶת־כָּל־הַדָּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל־
יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ ט וְאֶת־כָּל־חֵלֶב פַּר
הַחַטָּאת יָרִים מִמֶּנּוּ אֶת־הַחֵלֶב
הַמְכַסֶּה עַל־הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל־הַחֵלֶב
אֲשֶׁר עַל־הַקֶּרֶב׃ י וְאֵת שְׁתֵּי
הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַחֵלֶב אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן
אֲשֶׁר עַל־הַכְּסָלִים וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת
עַל־הַכָּבֵד עַל־הַכְּלָיוֹת יְסִירֶנָּה׃
ג׳ מנא כתורה כַּאֲשֶׁר יוּרַם מִשּׁוֹר זֶבַח הַשְּׁלָמִים
ל׳ ומנא וְהִקְטִירָם הַכֹּהֵן עַל מִזְבַּח הָעֹלָה׃
בכל כפרות פתיב כפרה ומליתה סון מכפן גדול לפי סטנת פלמוד עונה גדון יא וְאֶת־עוֹר הַפָּר וְאֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ
עַל־רֹאשׁוֹ וְעַל־כְּרָעָיו וְקִרְבּוֹ
וּפִרְשׁוֹ׃ יב וְהוֹצִיא אֶת־כָּל־
הַפָּר אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם
טָהוֹר אֶל־שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן וְשָׂרַף אֹתוֹ
עַל־עֵצִים בָּאֵשׁ עַל שֶׁפֶךְ הַדֶּשֶׁן
יִשָּׂרֵף׃ פ
קכא לרקריב כד קרבן חס טעו כהוראה יג וְאִם כָּל־עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ
וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת
מִכָּל־מִצְוֹת יְהוָה אֲשֶׁר לֹא־תֵעָשֶׂינָה
וְאָשֵׁמוּ׃ יד וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת
אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל
פַּר בֶּן־בָּקָר לַחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אֹתוֹ
לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד׃ טו וְסָמְכוּ זְקֵנֵי
הָעֵדָה אֶת־יְדֵיהֶם עַל־רֹאשׁ הַפָּר
לִפְנֵי יְהוָה וְשֹׁחַט אֶת־הַפָּר לִפְנֵי
יְהוָה׃ ד׳ מנא טז וְהֵבִיא הַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ
מִדַּם הַפָּר אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד׃
ל׳ מנר לת יז וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶצְבָּעוֹ מִן־הַדָּם
וְהִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה אֶת

עַל־קַרְנַת מַדְבַּח קְטֹרַת בּוּסְמַיָּא
קֳדָם יְיָ דִּבְמִשְׁכַּן זִימְנָא וְיָת כָּל־דַּם
דְּתוֹרָא יֶשְׁדּוֹר לְיְסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא
דְּעָלָתָא דִּבְתָרַע מִשְׁכַּן זִימְנָא׃
וְיָת כָּל־תַּרְבֵּי תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא
יַפְרִישׁ מִנַּהּ יָת תַּרְבָּא דְּחָפֵי עַל־
גַּוָּא וְיָת כָּל־תַּרְבָּא דְּעַל־גַּוָּא׃
וְיָת תַּרְתֵּין כּוּלְיָן וְיָת תַּרְבָּא דִּי־
עֲלֵיהוֹן דְּעַל־גִּסְסַיָּא וְיָת חַצְדָּא
דְּעַל־כַּבְדָּא עַל־כּוּלְיָתָא יַעְדִּינָהּ׃
כְּמָא דְּמִתְפְּרַשׁ מִתּוֹר גִּכְסַת
קוּדְשַׁיָּא וְיַסִּיקִנּוּן כַּהֲנָא עַל
מַדְבְּחָא דְּעָלָתָא׃ וְיָת מְשַׁךְ תּוֹרָא
וְיָת כָּל בְּסַרֵיהּ עַל רֵישֵׁהּ וְעַל־
כְּרָעוֹהִי וְגַוֵּהּ וְאוּכְלֵיהּ׃
וַיַּפִּיק יָת כָּל־תּוֹרָא מִבָּרָא
לְמַשְׁרְיָתָא לְאַתַר דְּכִי לְאַתַר בֵּית־
מְשַׁךְ קִיטְמָא וְיוּקַד יָתֵהּ עַל־
אַעַיָא בְּאֶשְׁתָּא עַל אַתַר בֵּית־מְשַׁךְ
קִיטְמָא יִתּוּקַד׃ וְאִם כָּל־כְּנִשְׁתָּא
דְּיִשְׂרָאֵל יִשְׁתְּלוּן וְיֶהֱוֵי מִכְסָא
פִּתְגָמָא מֵעֵינֵי קְהָלָא וְיַעְבְּדוּן חַד
מִכָּל־פִּקּוּדַיָּא דִּיְיָ דְּלָא כְּשָׁרִין
לְאִתְעֲבָדָא וְיַחֲיָבוּן׃ וְתִתְיְדַע
חוֹבְתָּא דְּחָבוּ עֲלַהּ וַיְקָרְבוּן קְהָלָא
תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי לְחַטָּאתָא וַיְיתוּן יָתֵהּ
לְקֳדָם מִשְׁכַּן זִימְנָא׃ וְיִסְמְכוּן סָבֵי
כְנִישְׁתָּא יָת יְדֵיהוֹן עַל־רֵישׁ תּוֹרָא
קֳדָם יְיָ וְיִכּוֹס יָת־תּוֹרָא קֳדָם יְיָ׃
וְיֵיתֵי כַּהֲנָא רַבָּא מִן־דְּמָא דְּתוֹרָא
לְמַשְׁכַּן זִימְנָא׃ וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא
אֶצְבְּעֵיהּ מִן־דְּמָא וְיַדֵּי שְׁבַע זִמְנִין

דקטרת בוסמיא דקדם יי דבמשכן זימנא ויתכל אדמא דתורא ישוד
לאסודא דמדבחא דעלתא דבתרע משכן זימנא: ואת כל ויתכל
תריב תורא דחטאתא יפריש מגיה ית פריסותא דתרבא דחפי ית בריסא
ויתכל תרבא דעל כריסא: ואת ויתתין כוליין ויתתרבא
דעליהון דעל כפלי ויתרתחצדא דעל כבדא דעל כוליתא יעדינה:
תי כמא דמתפרש מתור נכסת קודשיא היכדין יתפרשון מן
באשר
אימרא ומן עיזא ויסקינון כהנא על מדבחא דעלתא: וארת כל עור
ויתכל משך תורא ויתרתבישריה על רישיה ועל ריגלוי ועל בני גוויה
ורעייה: והוציא ויפק ית כל תורא לאתר דמי למברא למשריתא
לאתר בית מישד קיטמא ויוקד יתיה על קיסין בנורא על אתר בית מישד
קיטמא יתוקד: ואם כל עדת ואין כל כנשתא דישראל ישתלון
ויתכסי פתגם מן מחמי קהלא ויעבדון כשלו מן חד מן כל פקודיא דיי
דלא כשרין לאתעבדא ויתחייבון: ונודעה ותשתמודע להון
חובתא דאתחייבון עלה ויקרבון קהלא תור בר תורי לחטאתא ויתון
יתיה לקדם משכן זימנא: וסמכו ויסמכון תריסר סבי בנישתא
דמתמנן אמרכולין על תריסר שיבטיא יד ידיהון ברתוקפא על ריש
תורא ויכוס טבחא ית תורא קדם יי: והביא ויעול כהנא רבא מן
אדמא דתורא למשכן זימנא: וטבל ויטמש כהנא אצבעיה מן אדמא
ויידי

מונעים דמים בפרכת ואם כנגנו כנגנו: ואת כל דם פרי הדם: ואת כל חלב פר ו ט
חלבו היה לו לומר מה תל פר לרבות פר שלה לכליות ולחלבים ויותרת: החטאת
להביא שעירי עלה לכליות ולחלבים ויותרת: ירים ממנו מן המחובר שלא יכתחנו
קודם הסרת חלבו תכ: כאשר יורם מאותן אמורין המפורשין בשור זבח השלמים וכי
מה פירש בזבח השלמים שלא פירש כאן אלא להקישו לשלמים מה שלמים לשמן אף זה
לשמו ומה שלמים שלום לעולם אף זה שלום לעולם ובשחיטת קדשים מצריכו לשמור
היאנו שאין למדין למד מן הלמד בקדשים בפר איזהו מקומן: על הכבד ועל הכליות
על ראשו ועל כרעיו כן כולן לשון תוספת הן כמו מלבד: אל מקום טהור לפי שיש יב
מקום לעיר מקום מוכן לטומאה להשליך הנכים מכונעות ולבית הקברות הוצרך לומר
מבחוץ למחנה זה שהוא חוץ לעיר שיהא המקום טהור: מחוץ למחנה חוץ לשלש
מחנות ובבית עולמים חוץ לעיר כמו שפירשוהו רבותינו במסכת יומא ובסנהדרין: אל
שפך הדשן מקום ששופכין בו הדשן המסולק מן המזבח כמו שנאמר והוציא את הדשן
אל מחוץ למחנה: על שפך הדשן ישרף שאין תל אלא למד שאפילו אין שם דשן:
עדת ישראל אלו סנהדרין: וכעלם דבר טעו להורות בראשת מכל כריתות שבתורה יג
שהוא

פני הפרכת: יז ומן־הדם יתן׳
על־קרנת המזבח אשר לפני יהוה
אשר באהל מועד ואת כל־הדם
ישפך אל־יסוד מזבח העלה אשר
פתח אהל מועד: יח ואת כל־
חלבו ירים ממנו והקטיר המזבחה:
כולם ספר כר מן ר׳

כ ועשה לפר כאשר עשה לפר
החטאת כן יעשה־לו וכפר עליהם
הכהן ונסלח להם: כא והוציא
את־הפר אל־מחוץ למחנה ושרף
אתו כאשר שרף את הפר הראשון
חטאת הקהל הוא: פ

כב אשר נשיא יחטא ועשה
אחת מכל־מצות יהוה אלהיו אשר
לא־תעשינה בשגגה ואשם:
כג או־הודע אליו חטאתו אשר
חטא בה והביא את־קרבנו שעיר
עזים זכר תמים: כד וסמך ידו
על־ראש השעיר ושחט אתו במקום
אשר־ישחט את־העלה לפני יהוה
חטאת הוא: כה ולקח הכהן
מדם החטאת באצבעו ונתן על־
קרנת מזבח העלה ואת־דמו ישפך
אל־יסוד מזבח העלה: כו ואת־
כל־חלבו יקטיר המזבחה כחלב
זבח השלמים וכפר עליו הכהן
מחטאתו ונסלח לו:
חמישי
פסחת הקפל ונמ׳ ליה אחר כסיף יפסח לומ׳ לך כל מי טיט כידו למחות ואינו מוסה מעלה עליו הכתוב כאלו הוא מוסה

פ כט ואם־נפש אחת
תחטא בשגגה מעם הארץ בעשתה
אחת ממצות יהוה אשר לא־
תעשינה ואשם: כט או הודע
אליו חטאתו אשר חטא והביא
קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה
על
כל פ׳ ויקרא הוא כר מן ר׳ ביה׳
קכוע על מגגת מיוב כרת׳
קרכן כיסיר

קדם ייי ית קדם פרוכתא:
ומן דמא יתן׳ על קרנת מדבחא
דקדם ייי דבמשכן זימנא וית כל־
דמא ישפוך ליסודא דמדבחא
דעלתא דבתרע משכן זימנא:
וית כל־תרביה יפריש מיניה
ויסיק למדבחא: ויעביד
לתורא כמא דעבד לתורא
דחטאתא כן יעביד ליה ויכפר
עליהון כהנא וישתבק להון:
ויפק ית־תורא למברא למשריתא
ויוקיד יתיה כמא דאוקיד ית
תורא קדמאה חטאת קהלא הוא:
אם רבא יחוב ויעביד חדא מכל־
פיקודיא דיי אלהיה דלא כשרין
לאתעבדא בשלו ויחוב:
או־תתידע ליה חובתיה דחב בה
וייתי ית־קורבנא צפיר בר־עזין
דכר שלים: ויסמוך ידיה על־ריש
צפירא ויכוס יתיה באתרא היכוס
ית־עלתא קדם ייי חטאתא הוא:
ויסב כהנא מדמא דחטאתא
באצבעיה ויתן על קרנת מדבחא
דעלתא וית־דמיה ישוד ליסודא
דמדבחא דעלתא: וית־כל־
תרביה יסק למדבחא כתרב נכסת
קודשיא ויכפר עלוהי כהנא
מחובתיה וישתבק ליה:
ואם־אינש חד יחוב בשלו מעמא
דארעא במעבדיה חד מפקודיא
דיי דלא כשרין לאתעבדא ויחוב:
או אתידע ליה חובתיה דחב וייתי
קורבניה צפירת עזי שלמא נוקבא
על

דְּיִדִי מִנֵּיהּ שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ קֳדָם פַּרְגּוֹדָא׃ ומן הדם ומן אַדְמָא
יִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא דְּקֳדָם יְיָ דְּבְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת כָּל אַדְמָא יֵישׁוֹד
לְיִסּוֹדָא דְּמַדְבְּחָא עֲלָתָא דְּבְתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ ואת וְיָת כָּל תַּרְבֵּיהּ
יִפְרֵישׁ מִנֵּיהּ וְיַסֵּיק לְמַדְבְּחָא׃ ועשה וְיַעֲבֵיד לְתוֹרָא הֵיכְמָא דְּעָבַד
לְתוֹרָא דְּחַטָּאתָא דְּכַהֲנָא רַבָּא הֵיכְדֵּין יַעֲבֵיד לֵיהּ וְיִכַּפַּר עֲלֵיהוֹן כַּהֲנָא
וְיִשְׁתְּבֵק לְהוֹן׃ והוציא וְיִפֵּק יָת תּוֹרָא לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיוֹקִיד
יָתֵיהּ הֵיכְמָא דְּאוֹקִיד יָת תּוֹרָא קַדְמָאה דְּכַהֲנָא רַבָּא מִטּוּל דְּיִשְׁבּוֹק חוֹבִין
דְּיִשְׂרָאֵל בֵּיהּ וּבְרַם חַטָּאת קְהָלָא הוּא׃ אשר נשיא בְּזִמְנָא דִּי רַבָּא
בְּעַמֵּיהּ יְחוֹב וְיַעֲבַד חַד מִן כָּל פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ אֱלָקֵיהּ דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא
בְּשֹׁלּוּ וְיִתְחַיָּיב׃ או הודע אוֹ אִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ חוֹבְתֵּיהּ דִּי חָב וְיֵיתִי יָת
קוּרְבָּנֵיהּ צְפִיר בַּר עִזִּי דְּכַר שְׁלִים׃ וסמך וְיִסְמוֹךְ בְּתוּקְפָּא יַד יְמִינֵיהּ
עַל רֵישׁ צְפִירָא וְיִכּוֹס יָתֵיהּ טַבְחָא בַּאֲתַר דְּיִכּוֹס יָת עֲלָתָא קֳדָם יְיָ חַטָּאתָא
הוּא׃ ולקח וְיִסַּב כַּהֲנָא מִן אַדְמָא דְּחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל
קַרְנַת מַדְבְּחָא דְּעָלְתָא וְיָת אַרְמֵיהּ יְשׁוֹד לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא דְּעָלְתָא׃
ואת כל וְיָת כָּל תַּרְבֵּיהּ יַסֵּיק לְמַדְבְּחָא הֵי כְּתַרְיַב נִיכְסַת קוּדְשָׁיָא וִיכַפַּר
עָלוֹי כַּהֲנָא מֵחוֹבְתֵּיהּ וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃ ואם וְאִין בַּר נַשׁ חַד יֵיחוֹב בְּשֹׁלּוּ
מִן עַמָּא דְּאַרְעָא בְּמֶעְבַּדֵיהּ חַד מִן פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ דְּלָא כְשָׁרִין לְאִתְעֲבָדָא
וְיִתְחַיָּיב׃ או הודע אוֹ אִשְׁתְּמוֹדַע לֵיהּ חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב וְיֵיתִי יָת
קוּרְבָּנֵיהּ

שהוא מותר׃ הקהל ועשו׃ שעשו הנכור על פיהם׃ את פרי הפרכת׃ ולמעלה הוא יז
אומר את פרי פרכת הקדש משל למלך שסרחה עליו מדינה אם משוטה ברחה פמליא שלו
מתקיימת ואם כולה ברחה אין פמליא שלו מתקיימת אף כאן כשחטא כהן משיח עדין
שם קדושת המקום על המקדש משחטאו כולם אז כשתלקה הקדושה׃ יסוד מזבח העולה יח
אשר פתח אהל מועד׃ זה יסוד מערבי שהוא כנגד הפתח׃ ואת כל חלבו ירים׃ אעתי יט
שלא פירש כאן יותרת ושתי כליות למדין הם מועשה לפר כאשר עשה וגו׃ ומפרי מה לא
נתפרשו בו תכא דבי ר ישמעאל משל למלך שזעם על אוהבו ומיעט בסרחונו מפני חבתו׃
ועשה לפר׃ זה כאשר עשה לפר החטאת כמו שמפורש בפר כהן משיח להביא יותרת כ
ושתי כליות שפי שם שלא פירש כאן ולכפול במצות העבודות ללמד שאם חסר אחת מכל
המתמות פסל לפי שמביאו בכיתכין על מזבח היצון שכתבן במתנה אחת כפר הזכרך
לומר כאן במתנה אחת מהן מעכבת׃ אשר כשיא יחטא׃ לשון אשרי הדור שהנשיא כב
שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו קל וחומר שמתחרט על זדונותיו׃ או הודע׃ כמו כג
אם הודע הדבר הרבה או יש משמשין בלשון אם ואם במקום או וכן או כודע כי שור בנת
שוא׃ הודע אליו׃ כשחטא היה שבור שהוא חתר ולאחר מכאן כודע לו שאיסור היה׃

עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׃ כט וְסָמַךְ
אֶת־יָדוֹ עַל־רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט
אֶת־הַחַטָּאת בִּמְקוֹם הָעֹלָה׃
ל וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ
וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת־
כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃
לא וְאֶת־כָּל־חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר
הוּסַר חֵלֶב מֵעַל זֶבַח הַשְּׁלָמִים
וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְנִסְלַח לוֹ׃
פ לב וְאִם־כֶּבֶשׂ יָבִיא
קָרְבָּנוֹ לְחַטָּאת נְקֵבָה תְּמִימָה
יְבִיאֶנָּה׃ לג וְסָמַךְ אֶת־יָדוֹ עַל
רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת
בְּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה׃
לד וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת
בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל־קַרְנֹת מִזְבַּח
הָעֹלָה וְאֶת־כָּל־דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל־
יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ לה וְאֶת־כָּל־
חֶלְבָּהּ יָסִיר כַּאֲשֶׁר יוּסַר חֵלֶב
דֶּשֶׁב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים וְהִקְטִיר
הַכֹּהֵן אֹתָם הַמִּזְבֵּחָה עַל אִשֵּׁי יְהוָה
וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר־
חָטָא וְנִסְלַח לוֹ׃ פ

ששי ה

ה׃ וְנֶפֶשׁ כִּי־תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל
אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם־
לֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃ ב אוֹ נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל־דָּבָר טָמֵא אוֹ
בְּנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת
בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא
וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם׃
ג אוֹ כִי יִגַּע בְּטֻמְאַת אָדָם לְכֹל
טֻמְאָתוֹ אֲשֶׁר יִטְמָא בָהּ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ

כ׳ כאשר יוסר פלב • ותעת יוסר התמיד לומר שמצת היוסר התמיד היוסר כל חלב שבזבוחתו נשתלח כרכס בכל •

Serva sic

עַל־חוֹבְתֵּיהּ דְּחָב׃ וְיִסְמוֹךְ יַת־
יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס יַת־
חַטָּאתָא בְּאַתְרָא דְּעָלָתָא׃
וְיִסַּב כָּהֲנָא מִדְּמָהּ בְּאֶצְבְּעֵיהּ
וְיִתֵּן עַל־קַרְנַת מַדְבְּחָא דְּעָלָתָא וְיַת־
כָּל־דְּמָהּ יְשׁוֹד לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא׃
וְיַת־כָּל־תַּרְבָּהּ יַעְדֵּי כְּמָא
דְּאִתְעֲדֵא תַּרְבָּ מֵעַל נִכְסַת
קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּק כָּהֲנָא לְמַדְבְּחָא
לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ וִיכַפֵּר
עָלוֹהִי כָּהֲנָא וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃
וְאִם־אִימַר יַתִּי קוּרְבָּנֵיהּ לְחַטָּאתָא
נוּקְבָא שְׁלִמָא יַתִּיבֵהּ׃ וְיִסְמוֹךְ
יַת־יְדֵיהּ עַל רֵישׁ חַטָּאתָא וְיִכּוֹס
יַתְהּ לְחַטָּאתָא בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יַת־
עָלָתָא׃ וְיִסַּב כָּהֲנָא מִדְּמָא
דְּחַטָּאתָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ וְיִתֵּן עַל־קַרְנַת
מַדְבְּחָא דְּעָלָתָא וְיַת כָּל־דְּמָהּ יְשׁוֹד
לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא׃ וְיַת־כָּל־
תַּרְבָּהּ יַעְדֵּי כְּמָא דְּמִתְעֲדֵא תַּרְבָּ
אִמַּר מִנְכְּסַת קוּדְשַׁיָּא וְיַסֵּק כָּהֲנָא
יַתְהוֹן לְמַדְבְּחָא עַל קוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ
וְיִכַּפַּר עָלוֹהִי כָּהֲנָא עַל־חוֹבְתֵּיהּ
דְּחָב וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ׃ וְאֵינָשׁ אֲרֵי
יֶחֱוֵב וְיִשְׁמַע קָל מוֹמֵי וְהוּא סָהִיד
אוֹ חָזֵא אוֹ יָדַע אִם־לָא יְחַוִּי וִיקַבֵּל
חוֹבֵיהּ׃ אוֹ אֵינָשׁ דִּיקְרַב בְּכָל־
מִדְּעַם מְסָאֵב אוֹ בְּנִבְלַת חַיְתָא
מְסָאֲבְתָּא אוֹ בְּנִבְלַת בְּעִירָא
מְסָאֲבָא אוֹ בְּנִבְלַת רְחִישׁ מְשָׁאֵב
וְיַדִּי מְכַסָּא־מִנֵּיהּ וְהוּא מְסָאֵב
וְחָב׃ אוֹ אֲרֵי יִקְרַב בְּסוֹאֲבַת
אֵינָשָׁא לְכֹל סָאוּבְתֵּיהּ דִּיסְתָּאֵב בַּהּ

קורבניה צפירתא דעיזי שלימתא מטול חובתיה דחב : וסמך ויסמוך
יד ימיניה על ריש חטאתא ויכוס ית חטאתא באתרא דעלתא : ולקח
ויסב כהנא מן אדמא באדבעיה ויתן על קרנת מדבחא דעלתא וית כל
אדמא ישוד ליסודא דמדבחא : ואת וית כל תרבה יעדי הי כמא
דאיתעדא תריב מעילוי נכסת קודשיא ויסק כהנא למדבחא לאתקבלא
ברעוא קדם יי ויכפר עלוי כהנא וישתבק ליה : ואם כבש ואין
אימר יתי קורבניה לחטאתא נוקבא שלימתא ייתינה : וסמך ויסמוך
ית ימיניה על ר שחטאתא ויכוס יתה מטול קורבן חטאתא באתרא דיכוס
ית עלתא : ולקח ויסב כהנא מן אדם חטאתא באדבעיה ויתן על
קרנת מדבחא דעלתא וית כל אדמא ישוד ליסודא דמדבחא : ואת-
כל וית כל תרבא יעדי הי כמא דאתעדא תריב אימר מן נכסת קודשיא
ויסיק יתהון כהנא למדבחא על קורבניא דיי ויכפר עלוי כהנא על
חובתיה דחב וישתבק ליה : ונפש ובר נש ארום יחוב וישמע קל
אומאה דלווט ואיהוא סהיד או חמא חד מעלמא דעבר על פחגמי
מומתא או ידע בחברויה דבשיל שבועא ולווט אין לא יחוי יקביל חובה :
או נפש או בר נש די יקרב בכל מדעם דמסאיב או בניבלת חיוא
מסאבתא או בניבלת בעירא מסאבתא או בניבלת רחיש מסאב ויחכסי
מניה והוא מסאב ויקרב בכל קודשיא ויתחייב : או כי יגע או ארום
יקרב בסואבית אינשא לכל סובתיה דמסתאב בה ויתכסי מניה ויקרב
בכל קודשיא ומן בתר כדין איתגלי ליה ואיהו ידע דמסאב ולא אידכי
ויתחייב :

במקום אשר ישחט את העולה · בצפון שהוא מפורש בעולה : חטאת הוא · לשמו כשל
שלא לשמו פסול : ואת דמו · שירי הדם : כחלב זבח השלמים · כאותן אמורין המפורשי
בעז האמור אכל שלמים : כאשר הוסר חלב מעל זבח השלמים · באימורי עז האמורים
בשלמים : ושחט אותה לחטאת · שתהא שחיטתה לשם חטאת : כאשר יוסר חלב
הכשב · שכתרבו אמוריו באליה אף חטאת כשהיא באה כבשה שיהא עם האמורין :
אשי ה' · כל מדורות האש העשויות לשם פולחניים בלעז : ושמעה קול אלה · בדבר
שהוא עד בו שהשביעוהו שבועה שאם יודע לו בעדות שיעיד לו : או כפש אשר תנע
ונומר · ולאחר הטומאה הזו יאכל קדשים או יכנס למקדש שהוא דבר שזדונו כרת במס
שבועות כדרש כן : וכפלס ממנו · הטומאה · ואשם · באכילת קדש או בביאת מקדש :
בטומאת אדם · זו טומאת מת : לכל טומאתו · לרבות טומאת מגע זבין וזבות : אשר
יטמא · לרבות הנוגע בבועל נדה : נה · לרבות בולע בכלת עוף טהור ולא ידע

וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם: י אוֹ נֶפֶשׁ כִּי
תִשְׁבַּע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ
לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם
בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע
וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה: ס וְהָיָה
כִּי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה
אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ: י וְהֵבִיא
אֶת אֲשָׁמוֹ לַיהוָה עַל חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר חָטָא נְקֵבָה מִן הַצֹּאן כִּשְׂבָה
אוֹ שְׂעִירַת עִזִּים לְחַטָּאת וְכִפֶּר
עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ: י וְאִם
לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה וְהֵבִיא אֶת
אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי
בְנֵי יוֹנָה לַיהוָה אֶחָד לְחַטָּאת
וְאֶחָד לְעֹלָה: ק וְהֵבִיא אֹתָם
אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר
לַחַטָּאת רִאשֹׁנָה וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ
מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל: ט וְהִזָּה
מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ
וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֶה אֶל יְסוֹד
הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: י וְאֶת
הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֶּר
עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא
וְנִסְלַח לוֹ: ס
יא וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לִשְׁתֵּי
תֹרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת
קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירֶת הָאֵפָה
סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שָׁמֶן
וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת
הִוא: יב וְהֵבִיאָהּ אֶל הַכֹּהֵן
וְקָמַץ הַכֹּהֵן מְלֹא קֹמְצוֹ
את

ופתקין

קרב מנות
קר בזעונם
ויורד

ג מנה

קכה מנה
להכרי' ברתם
כחמה העוף

ל יקדמה נה
ידיל:
ל וה' לת
הסמ:

שביעי
בולהון כתיב
ב כר מן כ'

קכו קכו
מנה ליתן
סמן
מנה ליתן
לבוכה במנה
חומה:
ב מנה

ר

ויהי־מכסא מיניה והוא ידע וחב:
או איניש ארי יקיים לפרשא בסיפון
לאבאשאי או לאוטבא לכל די־
יפרש אנשא בקיום ויהי־מכסא
מיניה והוא־ידע וחב לחדא
מאילין: ויהי ארי־יחוב לחדא
מאילין ויהי־חב עלה: וייתי
ית־חובתיה לקדם־יי על חובתיה
דחב נוקבא מן־ענא אימרתא או־
צפירת עזי לחטאתא ויכפר עלוהי
כהנא מחובתיה: ואם־לא תימטי
ידיה כמיסת אימרא וייתיית־
חובתיה דחב תרתין שפנינין או־
תרין בני־יונה לקדם־יי חד
לחטאתא וחד לעלתא: וייתי
יתהון לות־כהנא ויקריב ית־
דלחטאתא קדמיתא וימלוק ית־
רישיה מקביל קדליה ולא יפריש:
וידי מדמא דחטאתא על כותל
מדבחא ודישתאר בדמא יתמצי
ליסודא דמדבחא חטאתא הוא:
וית־תניינא יעביד עלתא בדחזי
ויכפר עלוהי כהנא מחובתיה דחב
וישתביק ליה: ואם־לא תדביק
ידיה לתרתין שפנינין אולתרין
בני־יונה וייתי ית־קורבניה דחב
חד מן־עסרא בתלת־סאין סולתא
לחטאתא לא־ישוי עלה משחא
ולא־יתן עלה לבונתא ארי
חטאתא היא: וייתינה לות־
כהנא ויקמוץ כהנא מינה מלי
קומציה

ששכח מטומאה: ונפש · נאכלת קדש או נכנסת מקדש: בשפתים · ולא נלב: להרע
לעבר

ויתחייב: ארנפש אובר נש
ארום יומי לפרשא בשיפוון ל
לאבאשא או לאיטבא לכל גוון
ריפרש אינשא לדהוה ולדעתיד
למיתי באומתא ומשקר ביה ויתכסי מניה ומבתר דעבד איתגלי ליה
ואיהו ידע דשקר ולא תב ואתחייב לחדא מן אילין: והיה ויהי
ארום יחוב בחדא מארבעתי אלין ובתר כן תהא ויודי חובתא דחב עלה:
והביא ויתי ית קרבן אשמיה לקדם יי מטול חובתיה דחב נוקבא
מן ענא אימרתא או צפירתא דעיזי לחטתא ויכפר עלוי כהנא מן ח
חובתיה: ואם לא תשיג ואין לא תארע ידיה במיסת למייתייא
אימרא ויתי ית קרבן אשמיה דחב תרין שפנינין דברבין או תרין גוזלין
בני יוניא קדם יי חד לחטאתא וחד לעלתא: והביא ויתי יתהון
לות כהנא ויקרב ית מאן דאתבחד לחטאתא בשירויא ויחזוס ית רישיה
לקבל קודליה ולא יפרוש רישיה מן קדליה: והזה וידי מן אדם
חטאתא על כותל מדבחא ודאשתייר באדמא יתמצי ליסודא דמדבחא
חטאתא הוא: ואת השני וית עוף תניין יעביד עלתא הי כהלכת
עופא דאתבחד בשירויא לחטאתא ולא כהילכת חטאתא דתורא ודאימר
בר עיזי ויכפר עלוי כהנא מחובתיה דחב ויתבק ליה: ואם לא ואין
לא תארע ידיה כמיסת למייתייא תרין שפנינין דברבין או תרין גוזלין בני
יוניא ויתי ית קורבניה דחב חד מן עשרא בתלת סאין סמידא לחטאתא
לא ישווי עלה משחא ולא יתן עלה לבונתא ארום חטאתא היא:
והביאת ויתינה לות כהנא ויקמוץ כהנא מינה מלי קומציה ית שבח
אדכרתא

לעכמו לו להעיד לעכמו כנון לוכל ולא לוכל לישן ולא לישן: לכל לאסר יבטא · לרבות
לעבר: וכשלם ממכו ועבר על שבועתו · כל אלה בקרבן עולה ויורד כמפורש כאן
לכל שבועה שיש בה כפירת ממון ליכה בקרבן זו אלא כאשם: והקריב את אשר לחטאת ט
לאשוכה · חטאת קודמת לעולה להד לפרקליט שבכבם לרבות רבה פרקליט ככבם דורון
לאחריו: ולא יבדיל · ליכו מולק אלא סימן לאחד: עורף · הוא נובה הראש המשפיע
לגד הבולר: מול עורף · מול הרוקה את העורף והוא לורך כל לאחורי הבולר: והזם ט
מדם החטאת · בעולה לא הטעין אלא מבוי ובחטאת הזאה ומבוי לוחז בעורף ומתיז
והדם כיתז והולך למזבח: חטאת היא · לשמה בשרה שלא לשמה פסולה: כמשפט · יא
בדת הלמורה בעולת העוף של בדבה בראש הפרשה: כי חטאת היא · ואין בדין שיהא
קרבנה

אֶת־אַזְכָּרָתָהּ וְהַקְטֵיר הַמִּזְבֵּחָה
עַל אִשֵּׁי יהוה חַטָּאת הִוא׃
יג וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל־חַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ
וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה׃
ס יד וַיְדַבֵּר יהוה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ טו נֶפֶשׁ כִּי־
תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי
יהוה וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוה אַיִל
תָּמִים מִן־הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶסֶף־
שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל־הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם׃
טז וְאֶת אֲשֶׁר חָטָא מִן־הַקֹּדֶשׁ
יְשַׁלֵּם וְאֶת־חֲמִשִׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו וְנָתַן
אֹתוֹ לַכֹּהֵן וְהַכֹּהֵן יְכַפֶּר עָלָיו בְּאֵיל
הָאָשָׁם וְנִסְלַח לוֹ׃ פ
יז וְאִם־נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְעָשְׂתָה
אַחַת מִכָּל־מִצְוֹת יהוה אֲשֶׁר לֹא
תֵעָשֶׂינָה וְלֹא יָדָע וְאָשַׁם וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ׃
יח וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן־הַצֹּאן

בערכך

קומציה ית־אדכרתה ויסק
למדבחא על קורבניא דיי חטאתא
היא׃ ויכפר עלוהי כהנא על־
חובתיה דחב מחדא מאלין
וישתבק ליה ותהי לכהנא
כמנחתא׃ ומליל יי עם־משה
למימר׃ אינש ארי יחוב ויעבד חד מכל־
פיקודיא דיי דלא כשרין
לאיתעבדא ולא ידע וחב ויקביל
חוביה׃ וייתי דכר שלים מן־

ענא

קכט מצות
סופת חומש
למועל בקדשי

ג׳ מלה כלסון
לומופי׃

קכט מצות
קרבן אשם
תלוי׃

יב קרבנה מהודר׃ חטאת היא׃ כמנחה ונקטרה לשמה כשרה שלא לשמה פסולה׃ על
יג חטאתו אשר חטא׃ כאן שכח הבתוב שהרי בעשירות ובדלות כאמר מחטאתו וכאן בדלי
דלות כאמר על חטאתו דקדקו רבותיכו מכאן שאם חטא כשהוא עשיר והפרים מעות
לבשבה או שעירה והעני יביא מקנתן שתי תורים הפרים מעות לשתי תורים והעני יביא
ממקנתן עשירית האיפה הפרים מעות לעשירי האיפה והעשיר יוסיף עליהן ויביא קרבן
ונעשיר לכך כאמר כאן על חטאתו׃ מאחת מאלה׃ מאחת משלש כפרות האמורות בעכין
או בעשירות או בדלות או בדלי דלות׃ ומה תל שיכול האמורים שבהם יהיו בכשבה או
שעירה והקלין יהיו בעוף והקלין שבקלין יהיו בעשירית האיפה תל מאחת משה להשוות
קלין לחמורין לכשבה אם השינה ידם ואת החמורים לקלין לעשירית האיפה בדלי דלות׃
והיתה לכהן כמנחה׃ ללמד על מנחת חוטא שיהיו שיריה כאכלין זהו לפי פשוטו
ורבותיכו דרשו והיתה לכהן ואם חוטא זה כהן הוא תהא כשאר מנחת כלבת כהן שהיא
מו בכליל תהיה לא תאכל׃ כי תמעול מעל׃ אין מעילה בכל מקום שלא שכוי וכן הוא אומר
ומעלו באלהי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ וכן הוא אומר בשוכה ומעלה בו
על׃

אַרְבַּרְתָּא וְיִסַּק לְמַדְבְּחָא עַל קוּרְבָּנֵיא דַּיְיָ חַטָּאתָא הִיא: וכפר ויכפר
עָלוֹי כַּהֲנָא עַל חוֹבָתֵיהּ דְּחַב מֵחַד מֵאִילֵין וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ וִיהֵי לְכַהֲנָא
כְּמִנְחָתָא: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: נפש בַּר נָשׁ
אֲרוּם יְשַׁקַּר שֶׁקֶר וְיֵחוֹב בְּשָׁלוּ וְיִתְהַנִּי מִן קוּדְשַׁיָּא דַּיְיָ וַיְיתִי יַת קוּרְבַּן
אַשְׁמֵיהּ לְקֳדָם יְיָ דְּכַר שְׁלִים מִן עָנָא בְּעִילוּיֵיהּ כְּסַף הֵי כְּדְמֵי הַנַּיִת קוּדְשָׁא
דְּאִיתְהַנִּי סִילְעִין בְּסִילְעֵי קוּדְשָׁא לְקָרְבָּן אַשְׁמָא: ואת וַיַת הַנַּיִת
קוּדְשָׁא דְּחַב מִן קוּדְשָׁא יְשַׁלֵּים וַיַת חוּמְשֵׁיהּ דְּדָמוֹי יוֹסִיף עָלוֹי וְיִתֵּן יָתֵיהּ
לְכַהֲנָא וּבְרַם כַּהֲנָא יְכַפַּר עָלוֹי בְּדִיכְרָא דַּאֲשָׁמָא וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ: ואם
נפש וְאִין בַּר נָשׁ אֲרוּם יֵחוֹב וְיַעְבֵּד חֲדָא מִכֹּל פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ דְּלָא כְשָׁרִין
לְאִתְעֲבָדָא וְלָא יְדַע וְאִתְחַיַּיב וִיקַבֵּל חוֹבֵיהּ: והביא וַיְיתִי דְּכַר
שלים

מעל: וחטאה בשגגה מקדשיה׳ · שכהנה מן ההקדש והיכן הוזהר כאמר כאן חטא
כאמר להלן חטא בתרומה ולא ישאו עליו חטא מה להלן הזהיר אף כאן הזהיר אי מה
להלן לא הזהיר אלא על האוכל אף כאן לא הזהיר אלא על האוכל תל תמעול מעל רבה:
קדשי ה׳ · המיוחדים לשם יבאו קדשים קלים: אינ׳ · לשון קשה כמו ואת אילי האדן לקח
אף כאן קשה בין שתי שנים: בערכך כסף שקלים · שיהא שוה שתי כלעים: ואת אשר יז
חטא מן הקדש ישלם · קרן וחומש להקדש: ולא ידע ואשם והביא · העכין הזה מדבר יח
במי שבא פפק כרת לידו ולא ידע אם עבר עליו אם לאו כגון חלב ושומן לפניו וכבכול
שתיהן היתה ואכל את האחת אמרו לו אחת של חלב היתה ולא ידע אם זו של חלב אכל
הרי זה מביא אשם תלוי ומגין עליו כל זמן שלא מודע לו שודאי חטא ואם יודע לו לאחר
זמן יביא חטאת: ולא ידע ואשם וכשא עונו · רבי יומי הגלילי אומר הרי הכתוב עכש
את מי שלא ידע על אחת כמה וכמה שיעביר את שידע רבי יומי אומר אם כפשך לידע
מתן שכרן של צדיקים בא ולמד מאדם הראשון שלא כבעווה אלא על מצות לא תעשה
ונגבר עליה רצה כמה מיתות כקבמו עליו ולדורותיו וכי איזו מדה מרובה של טובה או
של פורענות הוי אומר מדה טובה אם מדת פורענות מעוטה רצה כמה מיתות כקבמו לו
ולדורותיו מדה טובה המרובה היושב לו מן הפנולין הכאתרות והמתעכה כיו׳ הכפורים
על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות · רבי
עקיבה אומר הרי הוא אומר על פי שנים עדים או שלשה ונומר אם מתקיימת העדות
בשנים למה פרט לך הכתוב שלשה אלא להביא שלישי להחמיר עליו ולעשות דינו כיונא
בלנו לעכין עונש והזמה אם כך עכש הכתוב לכטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה על
אחת כמה וכמה שישלם שכר טוב לכטפל לעושי מצוה כעושה מצוה רבי שעזר בן עזריה
אומר כי תקנור קנירך בשדך ושכחת עומר בשדה הרי הוא אומר למען יברכך ונו׳ קבע
הכתוב ברכה למי שבאת על ידי מצוה בלא ידע אמור מעתה היתה שלש נחורה בכפיו

בערכך לאשם אל־הכהן וכפר עליו
הכהן על שגגתו אשר־שגג והוא
לא ידע ונסלח לו: יט אשם
הוא אשם ליהוה:
ס כ וידבר יהוה אל־
משה לאמר: כא נפש כי תחטא
ומעלה מעל ביהוה וכחש בעמיתו
בפקדון או־תשומת יד או בגזל או
עשק את־עמיתו: כב או מצא
אבדה וכחש בה ונשבע על־שקר
על־אחת מכל אשר־יעשה האדם
לחטא בהנה: כג והיה כי־יחטא
ואשם והשיב את־הגזלה אשר
גזל או את־העשק אשר עשק או
את־הפקדון אשר הפקד אתו או
את־האבדה אשר מצא: כד או
מכל אשר־ישבע עליו לשקר ושלם
אתו בראשו וחמשתיו יסף עליו
לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו:
כה ואת־אשמו יביא ליהוה איל
תמים מן־הצאן בערכך לאשם אל־
הכהן: כו וכפר עליו הכהן לפני
יהוה ונסלח לו על־אחת מכל
אשר־יעשה לאשמה בה:

כו סימן

עַנָא בפורסניה לאשמא לות־כהנא
ויכפר עלוהי כהנא על־שלותיה
דאישתלי והוא לא־ידע וישתבק
ליה: אשמא הוא על־חובתיה
דהוא־חב אשמא יקרב־קדם־יי:
ומליל יי עם־משה למימר:
אינש ארי יחוב וישקר שקר קדם־
יי ויכדיב בחבריה בפוקדנא או
בשותפות ידא או בגזילא או אנס
ית־חבריה: או־אשכח אבדתא
וכדיב בה ואישתבע על־שיקרא
על־חדא מכל דיעבד אינשא
למיחב בהן: ויהי ארי־יחטי
ויחוב ויתיב ית־גזילא דגזל או ית־
עושקא דעשק או ית־פוקדנא
דאיתפקד לותיה או ית־אבדתא
דאשכח: או מכלא דאישתבע
עלוהי לשיקרא וישלם יתיה
ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי
לדהוא דיליה יתניבה ביומא
דחובתיה: וית־אשמיה ייתי
קדם־יי דכר שלים מן־ענא
בפורסניה לאשמא לות־כהנא:
ויכפר עלוהי כהנא קדם יי
וישתבק ליה על־חדא מכל
דיעבד למיחב בה:

כה וכפר בעמיתו פוחיל וכפר בין כיי ובין עמיתו עמיתו דכר שאינו יודע כו אלא שקבר ומנינו

קל מנות כשכת גזל

מפטיר

כו וחסר

לאשר כ"כמס' דין. ואידך לאשר עמל כו יתכנו מלקו. ומינו כדאית' בהגזל פגזל תמכירו אפילו מנ פרוס"ינ"כמ לאחרינ אפילו לקרי.

קלח מנות קרבן אשם ודאי.

שׁלים מן ענא בעילוויה לאשמא לות כהנא ויכפר עלוי כהנא על שלותיה
דאישתלי והוא לא ידע וחב וישתבק ליה: אשם הוא קורבן אשמא
הוא כל דאתחייב לקרבן אשמא ייתי קורבן לאשמא לשמיה דיי על
חובתיה דחב: וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר: נפש כי
נש ארום יחוב וישקר שיקרין לשום מימריה דיי ויכפור בחבריה בפקדונא
דאפקיד גביה או בשותפות ידא ירושלמי
א׳ בגזלא או דיטלום ית חבריה: או עשה ית חבריה:
או מצא או אשכח אבידתא
ויכפור בה ואשתבע על שיקרא על חדא מכל דיעביד אינשא לאתחייבא
בהון: והיה ויהי אין יחטי ויתחייב ויומי ויתיב ית גזולא דגזל או
ית עציא די עצא או ית פקדונא די אתפקד גביה או ית אבידתא
דאשכח: או מכל או מכל מדעם דאשתבע עלוי לשיקרא וישלים
יתיה בריש יה וחומש דמוי יוסף עלוי למריה דהוא דיליה יתנינה ביומא
דתהא על חובתיה: ואת אשמו וית קורבן אשמיה ייתי לקדם יי
דכר שלים מן ענא בעילוויה לאשמא לות כהנא: וכפר ויכפר עלוי
כהנא קדם יי וישתבק ליה על חדא מכל דיעביד לאתחייבא בה:

פ פ פ

בעדך האמור למעלה: אשר שגג והוא לא ידע: הא אם ידע לאחר זמן לא נתכפר לו
באשם זה עד שיביא חטאת הא למה זה דומה לענלה ערופה שנתערפה ואחר כך נמצא
ים ההורג הרי זה יגלה: אשם הוא אשם אשם: הראשון כולו קמוץ שהוא שם דבר והאחרון
חציו קמוץ וחציו פתח שהוא לשון פעל ואת מקרא שלא לצורך הוא כבר דרוש הוא בתו״כ:
אז אשם: להביא אשם שפחה חרופה שיהא חיל בן ב׳ שנים יכול שאחי מרבה אשם נזיר
כא ואשם מצורע תל״ו הוא: נפש כי תחטא: אחר דברי עקיבה מה תל״ו ומעלה מעל בה׳ לפי
שכל המלוה והלוה והנושא והנותן איבו עושה אלא בעדים ובשטר לפיכך בזמן שהוא
מכחש מכחש בעדים ובשטר אבל המפקיד אצל חברו ואיבו רוצה שתדע בו נשמה אלא
שלישי שביניהם לפיכך כשהוא מכחש מכחש בשלישי שביניהם: בתשומת יד׳ שם
בידו ממון להתעסק או במלוה: או בגזל׳ שגזל מידו גלוס: או עשק׳ הוא שכר
כב שכיר: וכחש בה׳ שכפר על אחת מכל אלה אשר יעשה האדם לחטא ולהשבע על שקר
כג לכפירת ממון׳ כי יחטא ואשם׳ כשיביר בעצמו לשוב בתשובה ולדעת ולהורות כי
כד חטא ואשם: בראשו׳ הוא שקרן ראש הממון: לאשר הוא לו׳ למי שהממון שלו:

חסלת ויקרא

ו ויִדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: לֵאמֹר: צַו
אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־
בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הָעֹלָה הִוא
הָעֹלָה עַל־מוֹקְדָהּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
כָּל־הַלַּיְלָה עַד־הַבֹּקֶר וְאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ
תּוּקַד בּוֹ: וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ
בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל־בְּשָׂרוֹ
וְהֵרִים אֶת־הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ
אֶת־הָעֹלָה עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל
הַמִּזְבֵּחַ: וּפָשַׁט אֶת־בְּגָדָיו
וְלָבַשׁ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְהוֹצִיא אֶת־
הַדֶּשֶׁן אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה אֶל־מָקוֹם
טָהוֹר: וְהָאֵשׁ עַל־הַמִּזְבֵּחַ
תּוּקַד־בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבִעֵר עָלֶיהָ
הַכֹּהֵן עֵצִים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר וְעָרַךְ
עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי
הַשְּׁלָמִים: אֵשׁ תָּמִיד תּוּקַד
עַל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכְבֶּה:
ס וְזֹאת תּוֹרַת הַמִّנְחָה
הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה
אֶל־פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וְהֵרִים מִמֶּנּוּ
בְּקֹמְצוֹ מִסֹּלֶת הַמִּנְחָה וּמִשַּׁמְנָהּ
וְאֶת כָּל־הַלְּבֹנָה אֲשֶׁר עַל־הַמִּנְחָה
והקטיר

ואת תורת העולה היא העולה · לומ׳ כל העוסק בתור׳ העולה כאלו הקריב עולה:

קלב קלג מצות הרמת הדשן: ומצות הדלקת אש על המזבח:

קלד טלא לכבות אש מעל המזבח:

ומליל

ייי עם־משה למימר:
פַּקֵּיד יַת־אַהֲרֹן וְיַת־
בְּנוֹהִי לְמֵימַר דָּא
אוֹרַיְתָא דְּעָלָתָא הִיא עָלָתָא
דְּמִתּוֹקְדָא עַל־מַדְבְּחָא כָּל־לֵילְיָא
עַד־צַפְרָא וְאֵישָׁתָא דְּמַדְבְּחָא תְּהֵי
יְקִדָא בֵּיהּ: וְיִלְבַּשׁ כַּהֲנָא לְבוּשִׁין
דְּבוּץ וּמַכְנְסִין דְּבוּץ יִלְבַּשׁ עַל־
בְּסַרֵיהּ וְיַפְרֵישׁ יַת־קִיטְמָא דְּתֵיכוֹל
אֵישָׁתָא יַת־עָלָתָא עַל־מַדְבְּחָא
וְיִשַׁוֵּינֵיהּ בְּסִטַר מַדְבְּחָא:
וְיִשְׁלַח יַת־לְבוּשׁוֹהִי וְיִלְבַּשׁ לְבוּשִׁין
אָחֳרָנִין וְיַפֵּיק יַת־קִיטְמָא לְמִבְרָא
לְמַשְׁרִיתָא לְאַתַר דְּכִי:
וְאֵישָׁתָא עַל־מַדְבְּחָא תְּהֵי יְקִדָא־
בֵּיהּ לָא תִטְפֵי וַיְבַעֵר עֲלֵהּ כַּהֲנָא
אָעִין בְּצַפַּר בְּצַפַּר וַיְסַדַּר עֲלֵהּ
עָלָתָא וַיַּסֵּק עֲלֵהּ תַּרְבֵּי נִכְסַת־
קוּדְשַׁיָּא: אֵישָׁתָא תְּדִירָא תְּהֵי
יְקִדָא עַל־מַדְבְּחָא לָא תִטְפֵי:
וְדָא אוֹרַיְתָא דְּמִנְחָתָא דְּיַקְרְבוּן
יַתָּהּ בְּנֵי אַהֲרֹן קֳדָם יְיָ לְקֳדָם
מַדְבְּחָא: וַיַּפְרֵישׁ מִנֵּיהּ בְּקוּמְצֵיהּ
מִסּוֹלְתָּא דְּמִנְחָתָא וּמִמִּשְׁחָהּ וַיַת
כָּל־לְבוֹנְתָּא דְּעַל־מִנְחָתָא וַיַּסֵּק
למדבחא

ב צו את אהרן · אין בו אלא לשון זרוז מיד ולדורות אמר רבי שמעון ביותר ברוך הכתוב לזרז מקום שיש בו חסרון כיס: זאת תורת העולה · הרי העניין הזה בא ללמד על הקטר חלבים ואברים שיהא כשר כל הלילה וללמד על הפסולין אי זה אם עלה ירד ואי זה אם עלה לא ירד שכל תורה לרבות הוא בא לומ׳ תורה אחת לכל העולים ואפילו פסולין שאם עלו לא ירדו: היא העולה · מעט את הרובע ואת הכרבע וכיוצא
ג בהן שלא היה פסולן בקדש שנפסלו קודם שבאו לעזרה: מדו בד · היא הכתונת ומה תל מדו שתהא כמדתו: על בשרו · שלא יהא דבר חוצץ בכתים: וקרים את הדשן · היה

חותה

וידבר ומליל יי עם משה למימר: צו פקיד ית אהרן וית
בנוי למימר דא אורייתא דעלתא דאתיא למכפרא על
דיילהון די ליבא היא עלתא דמתעבדא בעלתא בטורא דסיני וקיימא על
אתר בית יקידתא עלמדבח כל ליליא עד צפרא ברם אישתא דמדבחא
תהי יוקדא ביה ולכש וילבוש ירושלמי ומכנסי ואברסקין:
כהנא לבושין דבוץ ואורקסין דבוץ
ילבוש על בישריה ויפרוש ית
קיטמא דתיכול אישתא ית עלתא על מדבחא וישויניה בצטר מדבחא:
ופשט וישלח ית לבושוי וילבש לבושין חורנין ויהנפק ית קיטמא
למברא למשריתא לאתר דכי: והאש ואשתא על מדבחא תהי
יוקדא ביה לא תיטפי וילפי עלה כהנא אעין בצפר בצפר עד ארבע שעין
דיומא ויסדר עלה עלתא ויסיק עלה תרבי נכסת קודשיא: אש תמיד
אישתא תדירא תהי יוקדא על מדבחא לא תיטפי: וזאת ודא אורייתא
דמנחתא דיקרבון יתה בני אהרן כהנא קדם יי לקדם מדבחא: והרים
ויפריש מניה בקומציה מן סמידא דמנחתא ומן טובה על כל לבונתא דעל
מנחתא

מותה מלא המחתה מן המאוכלות הפנימיות וכותכן במזרחו של כבש: הדשן אשר תאכל
האש את העולה. ועשאתה דשן מאותו דשן ירים תרומה ושמו אצל המזבח: ופשט את
בגדיו. אין זו חובה אלא דרך ארץ שלא ילכלך בהוצאת הדשן בגדים שהוא משמש בהן
תמיד בגדים שבשל בהן קדרה לרבו אל ימזוג בהן כוס לרבו לכך ולבש בגדים אחרים
פחותין מהם: והוציא את הדשן. הנכור בתפוח כשהוא רבה ואין מקום למערכה מוציאו
מעם ואין זה חובה לכל יום אבל התרומה חובה בכל יום: והאש על המזבח תוקד בו.
רבה כאן יקידות הרבה על מוקדה ואש המזבח תוקד בו והאש על המזבח תוקד בו אש
תמיד תוקד על המזבח כולן כדרשו במסכת יומא שבחלקו רבותיכו במכון המערכות שהיו
שם: וערך עליה העולה. עולת תמיד היא תקדוש: חלבי השלמים. אם יביאו שם
שלמים ורבותיכו למדו מכאן עליה על עולת הנקר השלם כל הקרבנות כולם מכאן שלא
יהא דבר מאוחר לתמיד של בין הערבים: אש תמיד. אם שבאחר בו תמיד היא שמדליקין
בה את הכרות שבאחר בה להעלות כר תמיד אף היא מעל מזבח החיצון תוקד: לא
תכבה. המכבה אם על המזבח עובר בשני לאוין: וזאת תורת המנחה. תורה אחת
לכולן להטעונין שמן ולבונה האמורין בעצין שיכול אין לי טעונות שמן ולבונה שאין מנחת
ישראל שהיא בקמצת מנחת כהנים שהיא כליל מכין תלמוד לומר תורת: הקרב אותה.
היא הנעשה בקרן דרומית מערבית: לפני ה'. הוא מערב שהוא לבד אהל מועד: אל
פני המזבח. הוא הדרום שהוא פניו של מזבח שהכבש כתון לאותו הרוח: בקמצו. שלא
יעשה מדה לקומץ: מעלת המנחה ומעמדה. מאין שקומץ ממקום שבתרבה שמנה:

וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה רֵיחַ נִיחֹחַ אַזְכָּרָתָהּ
לַיהוָה: ט וְהַנּוֹתֶרֶת מִמֶּנָּה
יֹאכְלוּ אַהֲרֹן וּבָנָיו מַצּוֹת תֵּאָכֵל
בְּמָקוֹם קָדֹשׁ בַּחֲצַר אֹהֶל מוֹעֵד
יֹאכְלוּהָ: י לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ
חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם:
יא כָּל־זָכָר בִּבְנֵי אַהֲרֹן יֹאכְלֶנָּה
חֻק־עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאִשֵּׁי יְהוָה
כֹּל אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם יִקְדָּשׁ:
שני פ יב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יג זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן
וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם
הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת
מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר
וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב: יד עַל־מַחֲבַת
בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה מֻרְבֶּכֶת תָּבִיא אֲפִי
מִנְחַת פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ־
נִיחֹחַ לַיהוָה: טו וְהַכֹּהֵן הַמָּשִׁיחַ
תַּחְתָּיו מִבָּנָיו יַעֲשֶׂה אֹתוֹ חֻק־עוֹלָם
לַיהוָה כָּלִיל תֻּקְטָר: טז וְכָל־
מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל:
פ יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יח דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן
וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט
הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים
הִוא: יט הַכֹּהֵן הַמְחַטֵּא אֹתָהּ

קלה טיאכלו כהני ט ורי המכות.

קלו טלח יאכלוה לעשות ביורי מכות ממן.

קלז להקריב כהן גדול מנחה ככל יום.

קלח טלח תאכל מנחת כהן: שלישי

קלט פנ"ת מעפ' הטמא.

לְמַדְבְּחָא לְאִיתְקַבָּלָא בִּרְעוּת
אִידְכִּרוּתָא קֻדָּם יְיָ: וּדְיִשְׁתְּאַר
מִנַּהּ יֵכְלוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי פַּטִּירָא
תִּתְאֲכֵל בְּאַתַר קַדִּישׁ בְּדָרַת מַשְׁכַּן
זִמְנָא יַכְלוּנַהּ: לָא תִתְאַפֵּי חֲמִיעָא
חוּלָקְהוֹן יְהַבִּית יָתַהּ מִקּוּרְבָּנַי
קֹדֶשׁ קוּדְשִׁין הִיא כְּחַטָּאתָא
וְכַאֲשָׁמָא: כָּל־דְּכוּרָא בְּבָנֵי
אַהֲרֹן יֵכְלִינַהּ קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן
מִקּוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן
יִתְקַדַּשׁ: וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימָר: דֵּין קוּרְבָּנָא דְּאַהֲרֹן
וּבְנוֹהִי דְּיִקְרְבּוּן קֻדָּם־יְיָ בְּיוֹמָא
דְּיִרְבּוּן יַחֲיָה חַד־מִן־עַסְרָא בְּחֶלַת־
סָאִין סוֹלְתָא מִנְחָתָא תְּדִירָא
פַּלְגוּתַהּ בְּצַפְרָא וּפַלְגוּתַהּ
בְּרַמְשָׁא: עַל־מַסְרְיָתָא בְּמִשְׁחָא
תִּתְעֲבֵיד רְבִיכָא תֵּיתֵינֵי תּוּפִינֵי
מִנְחַת בִּיכוּרִין תְּקָרֵיב לְאִיתְקַבָּלָא
בְּרַעוּא קֻדָּם־יְיָ: וְכַהֲנָא דְּאִיתְרַבֵּא
תְּחוֹתוֹהִי מִבְּנוֹהִי יַעְבֵּיד יָתַהּ קְיָם
עָלַם קֻדָּם־יְיָ גְּמִיר תִּתְסַק:
וְכָל־מִנְחָתָא דְּכַהֲנָא גְּמִיר תְּהֵי לָא
תִתְאֲכֵיל: וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימָר: מַלֵּיל עִם־אַהֲרֹן וְעִם־
בְּנוֹהִי לְמֵימַר דָּא אוֹרַיְתָא
דְּחַטָּאתָא בְּאַתְרָא דְּתִתְנְכֵּס עֹלְתָא
תִּתְנְכֵּס חַטָּאתָא קֻדָּם יְיָ קוּדְשׁ
קֻדְשִׁין הִיא: בְּדַהֲנָא דְּמְכַפַּר

בדמה

ולת כל הלבונה לשר על המנחה והקטיר: שמלקט לת לבונתה לאחר קמיצה ומקטירו
ולפי שלא פירש כן אלא בלחת מן המנחות בויקרא הוצרך לסמוך פרשה זו לכלול כל
המנחות כמשפטן: במקום קדוש: ואיזהו בחצר לאהל מועד: לא תאפה חמץ הלקס:

מִנְחָתָא וְיִסִּיק לְמַרְבְּחָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא שְׁבַח אַדְבַּרְתָּהּ קֳדָם יְיָ:
והניותרת וּמַה דְּמִשְׁתַּיְּרָא מִינָהּ יֵיכְלוּן אַהֲרֹן וּבְנוֹי פַּטִּירֵי תִּתְאֲכֵל
בַּאֲתַר קַדִּישׁ בְּדָרַת מַשְׁכַּן זִימְנָא יֵיכְלוּנָהּ: לא תאפה לָא תִתְאַפֵּי
חֲמִיעָ חוּלְקְהוֹן מִן מוֹתַר מִנְחָתָא דִּידְהַבִּית לְהוֹן מִקָּרְבְּנַיָּיא קֻדְשׁ קוּדְשִׁין הִיא
הִי כְּחַטָּאתָא הִי כְּאַשְׁמָא: כל זכר כָּל דְּכוּרָא בְּבָנֵי אַהֲרֹן יֵיכְלִינָהּ
קְיָים עָלָם לְדָרֵיכוֹן מִקָּרְבְּנַיָּיא דַּיְיָ כָּל דְּיִקְרַב בְּהוֹן יִתְקַדַּשׁ: וידבר ה׳
וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: זה דֵּין קוּרְבָּנָא דְּאַהֲרֹן וּדְבָנוֹי דִּי
יַקְרְבוּן קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא דִּידְרְבוּן יִתְיָהּ לְמִחְסַן כְּהוּנְתָא רְבִיעָתָא חַד מִן עֲשָׂרָא
בְּחֵלֶת סָאִין סְמִידָא מִנְחָתָא פַּלְגוּתָא בְּצַפְרָא וּפַלְגוּתָא בְּרַמְשָׁא: על
עַל מַסְרִיתָא בְּמִשְׁחָא זַיְתָא פְּתִיכָא
תִּתְעֲבַד מְשַׁגְּנָא תַּעְיל יָתָהּ מְרַסְּקָא
מִנְחַת רִיסּוּקִין תְּקָרֵב לְאִתְקַבְּלָא
בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ: והכהן וְכָהֲנָא
רַבָּא דְּמִתְרַבִּי בְּמִשְׁחָא וּבְרַם ת
תְּחוֹתוֹי מִבְּנוֹי יְקוּמוּן לְכַהֲנִין אִיהוּא יַעֲבֵד יָתָהּ קְיָים עָלָם קֳדָם יְיָ גְּמִירָא
תִּתְסַדַּר וְתִתְסַק: וכל וְכָל מִנְחָתָא דְּכַהֲנָא גְּמִירָא תִּתְסַדַּר וְתִתְהַוֵּי
לָא תִתְאֲכֵל: וידבר ה׳ וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: דבר מַלֵּיל
עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹי לְמֵימָר דָּא אוֹרַיְיתָא דְּחַטָּאתָא בְּאַתְרָא דְּתִתְנְכֵּס עֹלָתָא
תִּתְנְכֵּס חַטָּאתָא קֳדָם יְיָ קֻדְשׁ קוּדְשִׁין הוּא: הכהן כָּהֲנָא דִּי מְכַפֵּר
באדמא

ירושלמי

מִרְתְּחָא תַּעְיל יָתָהּ מְרַסְקָא מִנְחַת
רִיסּוּקִין תְּקָרְבוּן רֵיחַ דְּרַעֲוָא לְשְׁמָא
דַּיְיָ:

לף הטירים לאסורים במזון: כחטאת כאשם. מכחת חוטא הרי היא כחטאת לפיכך
קמצה שלא לשמה פסולה מכחת כדבה הרי היא כאשם לפיכך קמצה שלא לשמה כשרה:
כל זכר. אפילו בעל מום למה כאמר אם לאכילה הרי כבר אמור לאם אלהיו מקדשי יח
הקדשים וגומר אלא לרבות בעלי מומין למחלוקת: כל אשר יגע וגומר. קדשים קלים
או חולין שיגעו בם ויבלעו ממנה: יקדש. להיות כמוה שאם פסולה יפסלו ואם כשרה
יאכלו כאומר המנחה: זה קרבן אהרן ובניו לף ההליוטות מקריבין עשירית האיפה יג
ביום שהן מתחנכין לעבודה אבל כהן גדול בכל יום שבאמר מנחת תמיד והכהן המשיח
תחתיו מבניו חקת עולם וגו׳: מרבכת. חלוטה ברותחין כל ברכה: תופיני. אפויה יד
אפויות הרבה אחר חליטתה אופה בתנור ואחזר ומטגנה במחבת: מנחת פתים. מלמד
שטעונה פתיתה: המשיח תחתיו מבניו. המשיח מבניו תחתיו: כליל תקטר. אין טו
עקמצת להיות שריה כאכלין אלא כולה כליל וכן כל מנחת כהן של בדבה כליל תהיה: יז
כליל. כולה שוה לגבוה: המחטא אותה. העובד עבודותיה שהיא כעשת חטאת על יח
ודו: במחטא אותה יאכלנה. הראוי לעבודה יבא עמה בשעת זריקת דמים שאינו חולק יט
בבשר

יאכלנה במקום קדש תאכל בחצר
אהל מועד: כל אשר יגע
בבשרה יקדש ואשר יזה מדמה
על הבגד אשר יזה עליה תכבס
במקום קדש: וכלי חרש
אשר תבשל בו ישבר ואם בכלי
נחשת בשלה ומרק ושטף במים:
כל זכר בכהנים יאכל אתה
קדש קדשים הוא: וכל
חטאת אשר יובא מדמה אל אהל
מועד לכפר בקדש לא תאכל באש
תשרף: וזאת תורת האשם קדש
קדשים הוא: במקום אשר
ישחטו את העלה ישחטו את
האשם ואת דמו יזרק על המזבח
סביב: ואת כל חלבו יקריב
ממנו את האליה ואת החלב
המכסה את הקרב: ואת
שתי הכליות ואת החלב אשר
עליהן אשר על הכסלים ואת
היתרת על הכבד על הכליות
יסירנה: והקטיר אתם הכהן
המזבחה אשה ליהוה אשם הוא:
כל זכר בכהנים יאכלנו
במקום קדוש יאכל קדש קדשים
הוא: כחטאת כאשם תורה
אחת להם הכהן אשר יכפר בו לו
יהיה:

בדמה ייכלינה באתר קדיש
תתאכיל בדרת משכן זימנא:
כל דיקרב בבסרה יתקדש ודידי
מדמה על לבושא דידי עלה תחוור
באתר קדיש: ומן דחסף
דתתבשל ביה יתבר ואם במנא
דנחשא תתבשל ויתמריק וישתטיף
במיא: כל דכורא בכהניא
ייכול יתה קודש קודשין היא:
וכל חטאתא דיתעל מדמה
למשכן זימנא לכפרא בקודשא
לא תתאכיל בנורא תתוקד:
ודא אורייתא דאשמא קודש
קודשין הוא: באתרא דיכסון
ית עלתא יכסון ית אשמא וית
דמיה יזדרוק על מדבחא כחוד
סחוף: וית כל תרביה יקריב
מיניה ית אליתא וית תרבא דחפי
ית גוא: וית תרתין כולין וית
תרבא דעליהן דעל גיססיא וית
חצדא דעל כבדא על כולירתא
יעדינה: ויסיר ית הון כהנא
למדבחא קורבנא קדם יי אשמא
הוא: כל דכורא בכהניא
ייכלינה באתר קדיש יתאכיל
קודש קודשין הוא: כחטאתא
כן אשמא אורייתא חדא להון
כהנא דיכפר ביה דיליה יהי:

וכהנא

בבשר וקל לומר שלא כהנים באכילתה תון מן הזורק דמה שהרי באמר למטה כל
ב זכר בכהנים יאכל אותה: כל אשר יגע בבשרה כל דבר אוכל אשר יגע ויבלע ממנה:
יקדש: להיות כמוה אם פסולה תפסל ואם היא כשרה תאכל כאומר שבה: ואשר יזה
מדמה על הבגד: ואם הוזה מדמה על הבגד אותו מקום הדם הבגד אשר יזה עליה

אדמא ייכלונה באחר קדיש תתאכל בדרת משכן זימנא: כל כל
דימקרב בביתרה יתקדש ודידי מן אדמה על לבושא דידי עלה תתחוור
באחר קדיש: וכלי וכל מאן דפחר דתתבשל ביה יתבר מטול דלא
יבשלון ביה חוליואין במנא דנחשא תתבשל ויסתפן בגרגישתא
וישתטיף במוי: כל זכר כל דכורא בכהניא ייכול יתה קדש קודשין
היא: וכל חטאת וכל חטאתא דאיתעל מן אדמה למשכן זימנא
מטול לכפרא בקודשא לא תיתאכיל בנורא תיתוקד: וזאת תורת
ודא אורייתא דאשמא קודש קודשין הוא: במקום באתרא דיכסון
את עלתא יכסון ית אשמא וית אדמיה ידרוק על מדבחא חזור חזור:
ואת וית כל תרביה יקרב מניה ית אליתא וית תרבא דחפי ית בני
נווא: ואת וית תרתין כוליין וית תרבא דעליהון דעל כפלי וית
חצדא דעל כבדא דעל כוליתא יעדינה: והקטיר ויסיק יתהון
כהנא למדבחא קרבנא קדם יי אשמא הוא: כל זכר כל דכורא
בכהניא יכלונה באחר קדיש יתכל קדש קודשין היא: כחטאת
כהילכת חטאתא היכדין הילכת אשמא אורייתא חדא לדהון בהנא די
יכפר

תכבס בתוך העזרה: אשר יזה · יהא כזה כמו לא יטה מכלם יהא כטוי: ישבר · לפי כט
שהכליעה כבלעת בו כעצת כותר והוא הדין לכל הקדשים: ומורק · לשון תמרוקי
הכשים אשקולמכט בלעז: ומורק ושוטף: לפלוט את בליעתו אבל כלי חרס למדך
הכמוב כאן שאיכו יוצא מידי דופיו לעולם · כל זכר בכהנים יאכל אותה · הא למדת כג
שהמחטא אותה האמור למעלה לא להוציא שאר הכהנים אלא להוציא את שאיכו ראוי
לחטוי: וכל חטאת ונומר · שאם הכבים מדם חטאת החיצוכה לפכים פסולה: קדש כד כה
קדשים הוא · הוא קרב ואין תמורתו קרבה: ואת כל חלבו ונומר · עד כאן לא כתפרשו כו
אמורין באשם לכך הוצרך לפרשם כאן אבל חטאת כבר כתפרש בה בפרשת ויקרא: את
האליה · לפי שאשם איכו בא אלא איל או כבש ואיל וכבש כתרבו באליה: אשם הוא · על כז
שיכתק שמו ממכו לימד על אשם שמתו בעליו או שכתכפרו בעליו אף עת שעומד להיות
דמיו עולה לקין המזבח אם שחטו מתם איכו כשר לעולה קודם שכתק לרעייה ואיכו בא
ללמד על האשם שיהא פסול שלא לשמו כמו שדרשכו הוא הכתוב בחטאת לפי שאשם לא
באחר בו אשם הוא אלא לאחר הקטרת אמורין והוא עצמו שלא הוקטרו אמוריו כשר:
קדש קדשים הוא · בתורת כהכים הוא כדרש: תורה אחת להם · בדבר זה: לכהן כח ל
אשר יכפר בו · הראוי לכפרה תולק בו פרש לטכול יום ומחוסר כפורים ואוכן שאין

יהיה: לא והכהן המקריב את־
עלת איש עור העלה אשר הקריב
לכהן לו יהיה: לב וכל־מנחה
אשר תאפה בתנור וכל־נעשה
במרחשת ועל־מחבת לכהן
המקריב אתה לו תהיה: לג וכל־
מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל־
בני אהרן תהיה איש כאחיו:
רביעי פ ז וזאת תורת
זבח השלמים אשר יקריב ליהוה:
אם־על־תודה יקריבנו
והקריב על־זבח התודה חלות
מצות בלולת בשמן ורקיקי מצות
משחים בשמן וסלת מרבכת חלת
בלולות בשמן: על־חלת לחם חמץ
יקריב קרבנו על־זבח תודת שלמיו:
והקריב ממנו אחד מכל־
קרבן תרומה ליהוה לכהן הזרק
את־דם השלמים לו יהיה:
ובשר זבח תודת שלמיו ביום
קרבנו יאכל לא־יניח ממנו עד־
בקר: ואם־נדר או נדבה זבח
קרבנו ביום הקריבו את־זבחו יאכל
וממחרת והנותר ממנו יאכל:
והנותר מבשר הזבח ביום
השלישי באש ישרף: ואם
האכל יאכל מבשר־זבח שלמיו

ביום

ל והוא סד מן כפתחין בחתכם תא דספרא · ז קמב מנות מעשה כשלמים ·

ממך ולא תורת לאים כאחיו לומר שאני כשוכן נתורה כעשין כאחיו ולא אם מקרבנים זה את זה כדרך את זה בסופס:

קמג קמד שלא להותיר מן הקרבים אחר זמן אכילתן ומנו פריפטתר ·

בלולה בשמן · זו מנחת כהנים: וחרבה · זו מנחת חוטא ומנחת קנאות שאין בהן שמן: אם על תודה יקריבנו · אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים

וכהנא דמקריב ית־עלת גבר משך
עלתא דיקריב לכהנא דיליה יהי:
וכל־מנחתא דתתאפי בתנורא וכל־
דתתעביד ברדתא ועל־מסריתא
לכהנא דמקריב יתיה דיליה תהי:
וכל מנחתא דפילא במשח ודלא
פילא לכל־בני אהרן תהי גבר
כאחוהי: ודא אוריתא דניכסת
קודשיא דיקריב קדם־יי: אם על־
תודתא יקרביניה ויקריב על־
ניכסת תודתא גריצן פטירן דפילן
במשח ואיספוגין פטירין דמשיחין
במשח וסולת רביכא גריצן דפילן
במשח: על־גריצן דלחם חמיע
יקריב קורבניה על־נכסת תודת
קודשוהי: ויקריב מניה חד מכל־
קורבנא אפרשותא קדם־יי לכהנא
דיזרוק ית־דם נכסת־קודשיא
דילה יהי: ובסר נכסת תודת
קודשוהי ביום קורבנה יתאכיל
לא־יצנע מניה עד־צפרא:
ואם־נדרא או נדבתא נכסת
קורבניה ביומא דיקריב נכסתיה
יתאכיל וביומא דבתרוהי ודישתאר
מיניה יתאכיל: ודישתאר מבשר
ניכסתא ביומא תליתאה בנורא
יתוקד: ואם אתאכלא יתאכיל
מבסר־נכסת קודשוהי ביומא

תליתאה

חולקים בעורות: לכהן המקריב אותה ונומר · יכול לו לבדו תלמוד לומר לכל בני אהרן תהיה · יכול לכלן תלמוד לומר לכהן המקריב הא כיצד לבית אב של יום שמקריבין אותה: בלולה בשמן · זו מנחת כהנים: וחרבה · זו מנחת חוטא ומנחת קנאות שאין בהן שמן: אם על תודה יקריבנו · אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים

וְכַפָּר בֵּיהּ דִּילֵיהּ יְהֵי: והכהן וְכַהֲנָא דִּימְקַרֵּב יַת עוֹלַת גְּבַר אוֹחְרָן
מְשַׁדַּר עָלָתָא דְּיִקְרַב לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵא: וכל מנחה וְכָל מִנְחָתָא
דְּתִתְיַפֵּי בְּתַנּוּרָא וְכָל דְּתִתְעֲבַד בְּמַרְתְּחָא וְעַל מַסְרִיתָא לְכַהֲנָא דְּמִקְרַב
יָתַהּ דִּילֵיהּ יְהֵי: וכל מנחה וְכָל מִנְחָתָא פְּתִיכָא בְּמִשַׁח וּמְנַגְּבָה לְכָל
בְּנֵי אַהֲרֹן תְּהֵי גְּבַר בְּאָחוֹי: וזאת וְדָא אוֹרַיְתָא ירושלמי
דְּנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא דִּי יִקְרַב קֳדָם יְיָ: אם תודה חַוְיָא חֲדָא:
אֶן עַל תּוֹדָתָא יִקְרֵיבִנֵּיהּ וְיִקְרַב עַל נִכְסַת תּוֹדָתָא גְּרִיצָן פַּטִּירִין פְּתִיכִין
בְּמִשַׁח זֵיתָא וַעֲרוּבִין פַּטִּירִין מְשִׁיחִין בְּמִשַׁח זֵיתָא וְקִמְחָא מְטַגְּנָא פְּתִיכָא
בְּמִשַׁח זֵיתָא: על חלת עַל גְּרִיצָתָא דְּלַחִים חֲמִיעַ יִקְרֵב קוּרְבָּנֵיהּ
עַל נִכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹי: והקריב וְיַקְרֵב מִנֵּיהּ חַד מִכָּל קוּרְבָּנָא
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְכַהֲנָא דְּזָרִיק יַת אֲדַם נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא דִּילֵיהּ יְהֵי:
ובשר וּבְשַׂר נִכְסַת תּוֹדַת קוּדְשׁוֹי בְּיוֹם קוּרְבָּנֵיהּ יִתְאֲכֵיל לֵית אֶפְשַׁר
לְאִיצְטַנְעָא מִנֵּיהּ עַד צַפְרָא: ואם וְאִין נִדְרָא אוֹ נִדְבְתָא נִכְסַת
קוּרְבָּנֵיהּ בְּיוֹמָא דְּיַקְרֵב יַת נִכְסָתֵיהּ יִתְאֲכֵיל וּבְיוֹמָחֳרָן וּמַה דְּמִשְׁתַּיֵּיר
מִנֵּיהּ יִתְאֲכֵל בְּפַנְיָא: והנותר וּמַה דְּמִשְׁתַּיֵּיר מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא
בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה בְּנוּרָא יִתּוֹקַד: ואם וְאִין יִתְאַכְּלָא יִתְאַכַּל מִבְּשַׂר
נכסת

והולכי מדברות וחבושי בית האסורים וחולה שבתרפא שהן נריכין להודות שכתוב בהן יודו לה׳ חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה׳ אם על אחת מאלה פדר שלמים הללו שלמי תודה הן ונעשוכות לחם האמור בעכין ואין נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן: והקריב על זבח התודה׳ ארבעה מיני לחם חלות ורקיקין ורביכה שלשה מיני מנה וכתוב על חלות לחם חמץ ונומר וכל מין ומין עשר חלות כך מפורש במנחות ושעורן חמשה שלין ירושלמיות שהן ששה מדבריות עשרים עשרון:

ג מרבכת׳ לחם חלוט ברותחין כל נורכו: יקריב קרבנו על זבח׳ מגיל שלין הלחם קדוש קדושת הגוף ליפסל ביוצא ונטבול יום ומלבאת לחולין בתליון עד שישחט הזבח:

ד אחד מכל קרבן׳ לחם אחד מכל מין יטול תרומה לכהן העובד עבודתה והשאר נאכל לבעלים ובשרה לבעלים חוץ מחזה ושוק שבה כמו שמפורש למטה תנופת חזה ושוק בשלמים והתודה קרויה שלמים:

ה ביום קרבנו יאכל׳ וכזמן בשרה זמן לחמה: ובשר זבח תודת שלמיו׳ יש כאן רבויין הרבה לרבות חטאת ואשם ואיל נזיר ונגיעת ארבע עשר שיהיו נאכלין ליום ולילה: לא יניח ממנו עד בקר׳ אוכל הוא כל הלילה אם כן למה אמרו עד חצות כדי להרחיק אדם מן העבירה: ואם נדר או נדבה׳ שלא הביאה

ו על הודאה שלו כגון איכה שעוכה לחם ונאכלת לשני ימים כמו שמפורש בעכין: וממחרת והנותר ממנו׳ בראשון יאכל׳ ויו זו יתירה היא ויש כמוהו הרבה במקרא כגון ואלה בני בנון ואיה ועבה תת וקדש ונבא מרמם: ואם האכל יאכל ונו׳ המחשב בשחיטו לאכל

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב
אֹתוֹ לֹא יֵחָשֵׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה
וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא:
יט וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל-
טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר
כָּל-טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: כ וְהַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר-תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים
אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה
הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: כא וְנֶפֶשׁ
כִּי-תִגַּע בְּכָל-טָמֵא בְּטֻמְאַת אָדָם
אוֹ בְּבְהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּכָל-שֶׁקֶץ
טָמֵא וְאָכַל מִבְּשַׂר זֶבַח הַשְּׁלָמִים
אֲשֶׁר לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מֵעַמֶּיהָ: כב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-
מֹשֶׁה לֵּאמֹר: כג דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל-חֵלֶב שׁוֹר וְכֶשֶׂב
וָעֵז לֹא תֹאכֵלוּ: כד וְחֵלֶב נְבֵלָה
וְחֵלֶב טְרֵפָה יֵעָשֶׂה לְכָל-מְלָאכָה
וְאָכוֹל לֹא תֹאכְלֻהוּ: כה כִּי כָל-
אֹכֵל חֵלֶב מִן-הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיב
מִמֶּנָּה אִשֶּׁה לַיהוָה וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הָאֹכֶלֶת מֵעַמֶּיהָ: כו וְכָל-דָּם
לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לָעוֹף
וְלַבְּהֵמָה: כז כָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר-
תֹּאכַל כָּל-דָּם וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ
הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: פ

כח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
לֵּאמֹר: כט דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר הַמַּקְרִיב אֶת-זֶבַח שְׁלָמָיו

לַיהוָה

קמץ קטן לאכל פגול ופלג לאכול בשר קודש טמא ושנו סריפתו

קמץ פלג לאכל פלג

קמץ פלג לאכל רש

חֲלִיתָאָה לָא יְהֵי לְרַעְוָא דְּמַקְרִיב
יָתֵיהּ לָא יִתְחַשַּׁב לֵיהּ מְרַחַק יְהֵי
וְאֵנֶשׁ דְּיֵכוֹל מִנֵּיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּיל:
וּבְסַר-קוּדְשָׁא דְּיִקְרַב בְּכָל-מְסָאֲבָא
לָא יִתְאֲכִיל בְּנוּרָא יִתְוַקַּד וּבְסַר-
קוּדְשָׁא כָּל דְּדַכְיָא לְקוּדְשָׁא יֵיכוֹל
בְּסַר-קוּדְשָׁא: וְאֵנֶשׁ דְּיֵכוֹל בְּסַרָא
מִנִּכְסַת קוּדְשַׁיָא דְקֳדָם יְיָ
וְסָאוּבְתֵּיהּ עֲלוֹהִי וְיִשְׁתֵּיצֵי אֵנֶשָׁא
הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: וְאֵנֶשׁ אֲרֵי-יִקְרַב
בְּכָל-מְסָאֲבָא בְּסָאוּבַת אֵינָשָׁא אוֹ
בְּבְעִירָא מְסָאֲבָה אוֹ בְּכָל-שֶׁקֶץ
מְסָאֲבָא וְיֵכוֹל מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשַׁיָא
דְקֳדָם-יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֵינָשָׁא הַהִוא
מֵעַמֶּיהָ: וּמַלֵּיל יְיָ עִם-מֹשֶׁה לְמֵימַר:
מַלֵּיל עִם-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר כָּל-
תְּרַב תּוֹר וְאִמַּר וְעִיזָא לָא תֵּיכְלוּן:
וּתְרַב נְבֵילָא וּתְרַב תְּבִירָא יִתְעֲבֵד
לְכָל-עִיבִידְתָּא וּמֵיכַל לָא
תֵּיכְלוּנֵיהּ: אֲרֵי כָּל דְּיֵכוֹל תַּרְבָּא
מִן בְּעִירָא דְיַקְרְבוּן מִנֵּהּ קוּרְבָּנָא
קָדָם-יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי אֵינָשָׁא דְּיֵכוֹל
מֵעַמֶּיהָ: וְכָל דְּמָא לָא תֵּיכְלוּן
בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן דְּעוֹפָא וּדְבְעִירָא:
כָּל-אֵנֶשׁ דְּיֵכוֹל כָּל-דָּם וְיִשְׁתֵּיצֵי
אֵינָשָׁא הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: וּמַלֵּיל יְיָ
עִם-מֹשֶׁה לְמֵימַר: מַלֵּיל עִם-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דְּמַקְרֵיב יַת נִכְסַת

קוּדְשׁוֹהִי

בשלישי פכתוב מדבר יכול אם אכל ממנו בשלישי יפסל למדרש תלמוד לומר המקריב לא יחשב בשעת הקרבה הוא כפסל ואינו כפסל בשלישי וכן פי׳ בשעת הקרבתו לא תעלה זאת

וּבְסַת קוּדְשׁוֹי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה לָא יִתְדְּעֵי מִן דְּמִקְרַב יַתִּיהּ לָא יִתְחַשַּׁב
לֵיהּ לְזִכּוּ פְּסִיל יְהֵי וְאֵינַשׁ דְּיֵכוּל ירושלמי
מִנֵּיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל: ורבשר פגול פָּסוּל יְהֵי:
וּבְשַׂר קוּדְשַׁיָּא דִּי יִקְרַב בְּכָל מְסָאב לֵית אֶפְשַׁר דְּמִתְאֲכֵל בְּנוּרָא יִתּוֹקַד
וּבְשַׂר קוּדְשָׁא כָּל דִּידְכִי לְקוּדְשָׁא יֵיכוּל בְּשַׂר קוּדְשָׁא: והנפש ובר
נַשׁ דְּיֵיכוּל בְּסַרָא מִנִּיכְסַת קוּדְשַׁיָּא דְּמִתְקַרְבִּין קֳדָם יְיָ וְסוֹבְתֵּיהּ עֲלוֹי
וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ: ונפש ובר נַשׁ אֲרוּם יִקְרֵיב בְּכָל
מְסָאב בְּסוֹאֲבוּת אֵינָשָׁא אוֹ בִּבְעִירָא מְסָאֲבָא אוֹ בְּכָל שִׁיקוּץ מְסָאב וְיֵיכוּל
מִבְּשַׂר נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא דְּמִתְקַרְבִּין קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ:
וידבר ה' ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר כָּל תְּרַב תּוֹר וְאִמַּר וְעִיזָא לָא תֵּיכְלוּן: וחלב וּתְרֵיב חֵיוָא
דְּמִקְלְקְלָא בְּשַׁעַת נִיכְסָתָא וּדְמִיתְנַבְלָא בְּמוֹתְנָא וּתְרֵיב חֵיוָא תְּבִירָא
אֶפְשַׁר דִּיתְעֲבֵד לְכָל עִיבִּידְתָּא בְּרַם תְּרֵיב חֵיוָא דְּמִיכְשְׁרָא יִתְסַק עַל
מַדְבְּחָא וּמֵיכַל לָא תֵּיכְלוּנֵיהּ: כי כל אֲרוּם כָּל דְּיֵיכוּל תְּרֵיב מִן בְּעִירָא
דְּמִתְכַּשְׁרָא לְמִקְרַב מִינֵּהּ קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא דְּיֵיכוּל
בֵּית תַּרְבָּא מֵעַמֵּיהּ: וכל דם וְכָל אַרְמָא לָא תֵּיכְלוּן בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן
לְעוֹפָא וְלִבְעִירָא: כל נפש כָּל בַּר נַשׁ דְּיֵיכוּל כָּל אַרְמָא מִן דְּכָל חַי
וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא מֵעַמֵּיהּ: וידבר ה' ומַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר כָּל מַאן דְּמַקְרֵב יַת
נכסת

במחשבה ואם חשב פגול יהיה: והכפם האוכלת ממנו · אפילו בתוך הזמן עוכה תשא:
והנשר · של קדש שלמים אשר יגע בכל טמא לא יאכל: והנשר · לרבות אבר שיבא מ
מקצתו שהפכימי מותר: כל טהור יאכל בשר · מה תלמוד לומר לפי שנאמר ודם זבחיך
ישפך והבשר תאכל יכול לא יאכלו שלמים אלא הבעלים לכך נאמר כל טהור יאכל בשר:
וטומאתו עליו · בטומאת הגוף הכתוב מדבר אבל טהור שאכל את הטמא איבו עכוש
כרת אלא אזהרה: והנשר אשר יגע בכל טמא וגו' · ואחרת טמא שאכל את הטהור
איבה מפורשת בתורה אלא חכמים למדוה בגזרה שוה שלש כריתות אמורים באוכלי
קדשים בטומאת הגוף ודרשום רבותיבו בשבועות אחת לכלל ואחת לפרט ואחד ללמד
על קרבן עולה ויורד שלא כאמר אלא על טומאת מקדש וקדשיו: יעשה לכל מלאכה · יד
בא ולימד על החלב שאיבו מטמא טומאת נבלות: ואכל לא תאכלהו · אמרה תורה יבא
איסור נבלה וטרפה ויחול על איסור חלב שאם אכלו יתחייב אף על לאו של נבלה ולא
תאמר אין איסור חל על איסור: לעוף ולבהמה · פרט לדם דגים וחגבים: בכל טו
מושבותיכם · לפי שהיא חובת הגוף ואיבה חובת קרקע מוהגת בכל מושבות ובמפכת

קדושין

ליהוה יביא את־קרבנו ליהוה
מזבח שלמיו׃ כ ידיו תביאינה
את־אשי יהוה את־החלב על־החזה
יביאנו את החזה להניף אתו
תנופה לפני יהוה׃ כא והקטיר
הכהן את־החלב המזבחה והיה
החזה לאהרן ולבניו׃ כב ואת
שוק הימין תתנו תרומה לכהן
מזבחי שלמיכם׃ כג המקריב
את־דם השלמים ואת־החלב מבני
אהרן לו תהיה שוק הימין למנה׃
כד כי את־חזה התנופה ואת שוק
התרומה לקחתי מאת בני־ישראל
מזבחי שלמיהם ואתן אתם לאהרן
הכהן ולבניו לחק־עולם מאת בני
ישראל׃ כה זאת משחת אהרן
ומשחת בניו מאשי יהוה ביום
הקריב אתם לכהן ליהוה׃
כו אשר צוה יהוה לתת להם
ביום משחו אתם מאת בני ישראל
חקת עולם לדרתם׃ כז זאת
התורה לעלה למנחה ולחטאת
ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים׃
כח אשר צוה יהוה את־משה
בהר סיני ביום צותו את־בני ישראל
להקריב את־קרבניהם ליהוה
במדבר סיני׃ ס
ח א וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
ב קח את־אהרן ואת־בניו אתו

לכניף אותו בגיחס מוליך ומכיח מעלה ומוריד׃

ה׳ סדירין כאפר יקרין אפר׃

ה׳ סדירין כאפר׃

דמישי

ואת בנוהי

קודשוהי קדם־יי ייתי ית־קורבניה
קדם־יי מנכסת קודשוהי׃
ידוהי ייתין ית קורבנא דיי ית־תרבא
דעל־חדיא ייתיניה ית חדיא
לארמא יתיה ארמא קדם יי׃
ויסק כהנא ית־תרבא למדבחא
ויהי חדיא לאהרן ולבנוהי׃ וית
שקא דימינא תתנון אפרשותא
לכהנא מנכסת קודשיכון׃
דמקריב ית־דם נכסת־קודשיא
וית־תרבא מבני אהרן דליה יהי
שקא דימינא לחולק׃ ארי ית־
חדיא דארמותא וית שוקא
דאפרשותא נסיבית מן־בני ישראל
מנכסת קודשיהון ויהבית יתהון
לאהרן כהנא ולבנוהי לקים עלם
מן בני ישראל׃ דא רבות אהרן
ורבות בנוהי מקורבניא דיי ביומא
דקרבון יתהון לכהנא קדם־יי׃
דפקיד יי למתן להון ביומא דרבון
יתהון מן בני ישראל קים עלם
לדריהון׃ דא אורייתא לעלתא
למנחתא ולחטאתא ולאשמא
ולקורבניא ולנכסת קודשיא׃
דפקיד יי ית־משה בטורא דסיני
ביומא דפקד ית־בני ישראל לקרבא
ית־קורבניהון קדם־יי במדברא
דסיני׃ ומליל יי עם־משה
למימר׃ קריב ית־אהרן וית

קדושין כפ״ח מפרש למה הוצרך לומר: ידיו תביאינה וגו׳ שתהא יד הבעלים מלמעלה
והחלב והחזות כתוכין בה ויד כהן מלמטה ומניפן: את אשי ה׳ ומה הן האישים את
החלב על החזה: יביאנו׳ כשמביאו מביא המובחים כותן חלב על החזה וכשבותנו ליד

המכיף

נִכְסַת קוּדְשׁוֹי קֳדָם יְיָ יְתֵי בְּגַרְמֵיהּ יַת קוּרְבָּנֵיהּ לְקֳדָם יְיָ מִן נִכְסַת
קוּדְשׁוֹי: ידיו יְדוֹי יְיַתִּין יַת ירושלמי
קוּרְבָּנֵיא דַּיְיָ דִּי יַפְרֵשׁ מִנִּיכְסַת יְדוֹי יִתְעַלַּן יַת קוּרְבָּנָא דַּיְיָ יַת
קוּדְשֵׁיהּ יַת תַּרְבָּא שׁוּמְנוּנִיתָא דְּעַל תַּרְבָּא דְּעַל נְיָעָא זְהַב יְתֵיהּ וְיַת
חַדְיָא וְיַת חַדְיָא כַּד מַחְתַּךְ בְּתְרֵין נְיָעָא לְמִנְפָּא יְתֵיהּ אַנְפּוֹי קֳדָם יְיָ:
עִלְעִין מִיכָּא וְתַרְתֵּין עִילְעִין מִיכָּא הַחֲזָה נְיָעָא:
לְקֹבֶל אַפְקוּתָא יַתְיְנִיהּ לְאַרְמָא יְתֵיהּ אַרְמָא קֳדָם יְיָ: והקטיר וְיַסֵּק
כָּהֲנָא יַת תַּרְבָּא לְמַדְבְּחָא וִיהֵי חַדְיָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי: ואת וְיַת שׁוֹקָא
דְּיַמִּינָא מִן כַּתְפָּא וְעַד דְּרוֹעָא תִּתְּנוּן אַפְרָשׁוּתָא לְכַהֲנָא מִנִּיכְסַת ק
קוּדְשֵׁיכוֹן: המקריב מַאן דְּמְקָרֵב יַת אֲדָם נִכְסַת קוּדְשֵׁיהּ וְיַת תְּרֵיב
מִן בְּנֵי אַהֲרֹן דִּילֵיהּ תְּהֵי שׁוֹקָא דְּיַמִּינָא לְחוּלָק: כי את אֲרוּם יַת
חַדְיָא דְּאַרְמוּתָא וְיַת שׁוֹקָא דְּאַפְרָשׁוּתָא נְסִיבִית מִן נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וִיהַבִית
יְתָהוֹן לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא וְלִבְנוֹי לְקְיָם עָלָם מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: זאת דָּא
רְבוּתָא דְּאַהֲרֹן וּרְבוּתָא דְּבְנוֹי עַל כָּל אֲחוּהוֹן לְיוֹאֵי דְּיִכְלוּן מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ
בְּיוֹמָא דְּיִקְרְבוּן יְתָהוֹן לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ: אשר צוה דְּפַקִּיד יְיָ לְמִנְתַּן
לְהוֹם בְּיוֹמָא דְּרַבִּי יָתָהוֹן מֵעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קְיָם עָלָם לְדָרֵיהוֹן: זאת־
התורה דָּא אוֹרַיְתָא לְעָלְתָא דְּאַתְיָא לְכַפָּרָא עַל הַרְהוֹרֵי לִבָּא לְמִנְחָתָא
וְלְחַטָּאתָא וּלְאַשְׁמָא וּלְאַשְׁלָמוּתָא וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁיָא: אשר צוה ה׳
דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה בְּטַוּרָא דְּסִינַי בְּיוֹמָא דְּפַקִּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקָרָבָא
קוּרְבָּנֵיהוֹן קֳדָם יְיָ בְּמַשְׁכְּנָא דְּעִדְבָּרוּ לֵיהּ בְּמַדְבְּרָא דְּסִינַי: וידבר ה׳
וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: קח קְרֵיב יַת אַהֲרֹן דְּאִתְרַחַק עַל עוֹבָדָא
דעיגלא

המיף כמכח החזה למעלה והחלב למטה וזהו האמור במקום אחר שוק התרומה וחזה
התנופה על אישי החלבים יביאו להכיף וגו׳ ולאחר התנופה כותבו לכהן המקטיר וכמכח
החזה למטה וזהו שכאמר וישימו החלבים על החזות ויקטיר החלבים המזבח למדבו שג׳
כהנים זקוקין לה כך מפורש במכחות: את החלב על החזה יביאכו · ואת החזה למה
מביא להכיף אותו הוא מביאו ולא שיהא הוא מן האישים לפי שכאמר את אישי ה׳ את החלב כח
על החזות יכול שיהא אף החזה לאישים לכך כאמר ואת החזה להכיף וגומר: והקטיר
הכהן החלב · ואחר כך והיה החזה לאהרן למדבו שאין הבשר כאכל בעוד שהאמורים כב
למטה מן המזבח: שוק · מן הפרק של ארכובה הכמכרת עם הראש עד הפרק האמצעי
שבוא כובך של רגל: המקריב את דם השלמים וגו׳ · מי שהוא ראוי לזריקתו ולהקטיר
חלביו יבא טמא בשעת זריקת דמים או בשעת הקטר חלבים שאינו חולק בבשר: כג
תנופה תרומה · מולין ומביא מעלה ומוריד: ולמלואים · ליום חיכוך הכהונה: קח כד ב
את אהרן

ד׳מלא נתיר׳

וְאֵת הַבְּגָדִים וְאֵת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וְאֵת פַּר הַחַטָּאת וְאֵת שְׁנֵי הָאֵילִים
וְאֵת סַל הַמַּצּוֹת׃ ג וְאֵת כָּל־
הָעֵדָה הַקְהֵל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
ד וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֹתוֹ וַתִּקָּהֵל הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ ה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעֵדָה
זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃
ו וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־
בָּנָיו וַיִּרְחַץ אֹתָם בַּמָּיִם׃ ז וַיִּתֶּן
עָלָיו אֶת הַכֻּתֹּנֶת וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ
בָּאַבְנֵט וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ אֶת־הַמְּעִיל
וַיִּתֶּן עָלָיו אֶת־הָאֵפוֹד וַיַּחְגֹּר אֹתוֹ
בְּחֵשֶׁב הָאֵפוֹד וַיֶּאְפַּד לוֹ בוֹ׃ ס

חני התורה בפסוקים׃

ח וַיָּשֶׂם עָלָיו אֶת־הַחֹשֶׁן וַיִּתֶּן
אֶל־הַחֹשֶׁן אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־
הַתֻּמִּים׃ ט וַיָּשֶׂם אֶת הַמִּצְנֶפֶת
עַל־רֹאשׁוֹ וַיָּשֶׂם עַל־הַמִּצְנֶפֶת אֶל־
מוּל פָּנָיו אֵת צִיץ הַזָּהָב נֵזֶר הַקֹּדֶשׁ
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

לת דמן ק דמ ויקח מסרקת ממן כמסרק תכיין ויקח מסרק ממן כמסרק׃

י וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
וַיִּמְשַׁח אֶת־הַמִّשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־
בּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם׃ יא וַיַּז מִמֶּנּוּ עַל־
הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמְשַׁח אֶת־
הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת הַכִּיֹּר
וְאֶת־כַּנּוֹ לְקַדְּשָׁם׃ יב וַיִּצֹּק
מִשֶּׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן
וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ׃ יג וַיַּקְרֵב
מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי אַהֲרֹן וַיַּלְבִּשֵׁם כֻּתֳּנֹת
וַיַּחְגֹּר אֹתָם אַבְנֵט וַיַּחֲבֹשׁ לָהֶם
מִגְבָּעוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה׃ יד וַיַּגֵּשׁ אֶת פַּר הַחַטָּאת
וַיִּסְמֹךְ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת־יְדֵיהֶם עַל־

קדמא דויתן ויסגר לתו בלחכט ותכיין דניקרב ויסגר לתם לחכט׃

בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וְיַת לְבוּשַׁיָּא וְיַת
מִשְׁחָא דְּרִבּוּתָא וְיַת תּוֹרָא
דְּחַטָּאתָא וְיַת תְּרֵין דֵּיכְרִין וְיַת סַלָּא
דְּפַטִּירַיָּא׃ וְיַת כָּל־כְּנִישְׁתָּא כְּנוֹשׁ
לְתַרְעָא מַשְׁכַּן זִימְנָא׃ וְעָבַד מֹשֶׁה
כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ וְאִתְכְּנִישַׁת
לְתַרְעָא מַשְׁכַּן זִימְנָא׃ וְאָמַר מֹשֶׁה
לִכְנִישְׁתָּא דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ
לְמֶעְבַּד׃ וְקָרֵיב מֹשֶׁה יַת־אַהֲרֹן
וְיַת־בְּנוֹהִי וְאַסְחֵי יַתְהוֹן בְּמַיָּא׃
וְיַהֲב עֲלוֹהִי יַת־כִּתּוֹנָא וְזַרְיֵיהּ
בְּהֶמְיָנָא וְאַלְבֵּישׁ יָתֵיהּ יַת־מְעִילָא
וְיַהֲב עֲלוֹהִי יַת אֶפּוֹדָא וְזַרְיֵיהּ
בְּהֶמְיָן אֶפּוֹדָא וְאַתְקֵן לֵיהּ בֵּיהּ׃
וְשַׁוִּי עֲלוֹהִי יַת־חוּשְׁנָא וְיַהֲב
בְּחוּשְׁנָא יַת־אוּרַיָּא וְיַת־תּוּמַיָּא׃
וְשַׁוִּי יַת־מִצְנַפְתָּא עַל־רֵישֵׁיהּ וְשַׁוִּי
עַל־מִצְנַפְתָּא לְקֳבֵיל אַפּוֹהִי יַת
צִיצָא דְּדַהֲבָא כְּלִילָא דְּקוּדְשָׁא
כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃ וּנְסִיב
מֹשֶׁה יַת־מְשִׁחָא דְּרִבּוּתָא וְרַבִּי יַת־
מַשְׁכְּנָא וְיַת־כָּל־דְּבֵיהּ וְקַדִּישׁ יַתְהוֹן׃
וְאַדִּי מִנֵּיהּ עַל־מַדְבְּחָא שְׁבַע זִמְנִין
וְרַבִּי יַת־מַדְבְּחָא וְיַת־כָּל־מָנּוֹהִי
וְיַת־כִּיּוֹרָא וְיַת־בְּסִיסֵיהּ לְ
לְקַדָּשׁוּתְהוֹן׃ וְאָרִיק מִמִּשְׁחָא
דְּרִבּוּתָא עַל רֵישָׁא דְּאַהֲרֹן וְרַבִּי
יָתֵיהּ לְקַדָּשׁוּתֵיהּ׃ וְקָרֵיב מֹשֶׁה יַת־
בְּנֵי אַהֲרֹן וְאַלְבִּשִׁנּוּן כִּתּוֹנִין וְזַרְיֵי
יַתְהוֹן הֶמְיָנִין וְאַתְקִין לְהוֹן קוּבְעִין
כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃
וְקָרֵיב יַת תּוֹרָא דְּחַטָּאתָא וְסָמְכוּ
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יַת־יְדֵיהוֹן עַל־

ריש תורא דחטאתא: ונסיב ונסיב ראש פר החטאת: ט וישחט
משה ית דמא ויתן על־קרנת ויקח משה את־הדם ויתן על־
מדבחא קרנות
יונתן בן עוזיאל
דעיגלא וטול ית לב שיא דפקידתך וית מישחא דרבותא וית תורא וית
תרין דכרין וית סלא דפטירייא: ואת וית כל פנישתא כנוש לתרע
משכן זימנא: ויעש ועבד משה היכמא דפקיד יי ואתכנשת כנישתא
בעשרין ותלתא יומין לירחא דאדר לתרע משכן זימנא: ויאמר ואמר
משה לכנישתא דין פתגמא דפקיד יי למעבד: ויקרב וקריב משה
ית אהרן וית בנוי ואסחי יתהון במוי: ויתן וסדר עלוי ית כיתונא
וזריז יתיה בקמורא ואלבש יתיה ית מנטר מעילא ויהב עלוי ית אפודא
וזריז יתיה בהמיין אפודא ואתקין ליה ביה: וישם ושוי עלוי ית חושנא
וסדר בחושנא ית אוריא וית תומיא: וישם ושוי ית מצנפתא על ריש יה
ושוי על מצנפתא כל קביל אנפוי ית ציצא דדהבא כלילא דקודשא
היכמא דפקיד יי ית משה: ויקח ונסיב משה ית משחא דרבותא ורבי
ית משכנא וקדיש יתיה: ויז ואדי מניה על מדבחא שבע זימנין ורבי
ית מדבחא וית כל מנוי וית כיורא וית בסיסיה לקדשותהון: ויצק
ואריק מן משחא דרבותא על ריש אהרן ורבי יתיה בתר דאלבשיה משלו
לקדשותיה: ויקרב וקריב משה ית אהרן וית בנוי ואלבשינון
כיתונין וזריז יתהון קמורין וכבש להון כובעין היכמא דפקיד יי ית
משה: ויגש וקריב ית תורא דחטאתא וסמך אהרן ובנוי ית ידיהון
ימיני על ריש תורא דחטאתא דילהון: וישחט ונסיב משה ית תורא
ונסיב

את אהרן. פרשה זו כאומרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן שאין מוקדם ומאוחר
בתורה: קח את אהרן. קחנו בדברים ומשכהו: ואת פר החטאת ונו'. אלו האמורים
בענין בואת המלואים בואתה תצוה ועכשיו יום ראשון למלואים. אזר וזרז בשעת מעשה
בקהל אל פתח אהל מועד. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה: זה
הדבר. דברים שתראו שאני עושה לפניכם נוכי הקדוש ברוך הוא לעשות ואל תאמרו
לכבודי ולכבוד אחי אפי עושה כל הענין הזה פירשתי בואתה תצוה: את האורים.
כתב של שם המפורש: ויתן על המצנפת. פתילי תכלת הקבושים נתן כיתן על
המצנפת כמנהג שנין תלוי במצנפת: ויז ממנו על המזבח. לא ידעתי היכן נצטווה
בהזאות הללו. ויצק. ויתזה. בתחילה יוצק על ראשו ואחר כותן בין רימי עיניו ומושך
באצבעו מוה לזה: ויחלט. לשון קטירה: ויחטא את המזבח. חטאו וטהרו מזרות

קרנות המזבח סביב באצבעו
ויחטא את המזבח ואת הדם יצק
אל יסוד המזבח ויקדשהו לכפר
עליו: יי ויקח את כל החלב
אשר על הקרב ואת יתרת הכבד
ואת שתי הכליות ואת חלבהן
ויקטר משה המזבחה: יי ואת
הפר ואת עורו ואת בשרו ואת
פרשו שרף באש מחוץ למחנה
כאשר צוה יהוה את משה:
יא ויקרב את איל העלה ויסמכו
אהרן ובניו את ידיהם על ראש
האיל: יב וישחט ויזרק משה
את הדם על המזבח סביב:
יג ואת האיל נתח לנתחיו ויקטר
משה את הראש ואת הנתחים
ואת הפדר: יד ואת הקרב
ואת הכרעים רחץ במים ויקטר
משה את כל האיל המזבחה עלה
הוא לריח ניחח אשה הוא ליהוה
כאשר צוה יהוה את משה:
טו ויקרב את איל השני איל
המלאים וסמכו אהרן ובניו את
ידיהם על ראש האיל: טז וישחטו
ויקח משה מדמו ויתן על תנוך
אזן אהרן הימנית ועל בהן ידו
הימנית ועל בהן רגלו הימנית:
יז ויקרב את בני אהרן ויתן
משה מן הדם על תנוך אזנם
הימנית ועל בהן ידם הימנית ועל
בהן רגלם הימנית ויזרק משה את
הדם על המזבח סביב: יח ויקח

קדמאי ויסמך אהרן ובניו בסמך תכיב ותליתי וסמכו אהרן ובניו בסני נריטין וסימן יסיד אחד רכים סכ סי

ששי

בוא חדא מן ו כפע מרמיקי

כולם יחד

את

מדבחא סחור־סחור באצבעיה
ודכי ית־מדבחא וית־דמא אריק
ליסודא דמדבחא וקדשיה לכפרא
עלוהי: ונסיב ית־כל־תרבא
דעל־גוא וית חצד כבדא וית־
תרתין כולין וית־תרבהן ואסיק
משה למדבחא: וית־תורא וית־
משכיה ויח־בסריה וית־אוכליה
אוקיד בנורא מברא למשריתא
כמא דפקיד יי ית־משה:
וקריב ית דיכרא דעלתא וסמכו
אהרן ובנוהי ית־ידיהון על־ריש
דיכרא: ונכיס וזרק משה ית־
דמא על־מדבחא סחור־סחור:
וית־דיכרא פליג לאברוהי ואסיק
משה ית־רישא וית־איברוא וית־
תרבא: וית־גוא וית־כרעיא
חליל במיא ואסיק משה ית־כל־
דיכרא למדבחא עלתא הוא
לאיתקבלא ברעוא קורבנא הוא
קדם־יי כמא דפקיד יי ית־משה:
וקריב ית דיכרא תנינא דכר
קורבניא וסמכו אהרן ובנוהי ית־
ידיהון על־ריש דיכרא:
ונכיס ונסיב משה מדמיה ויהב
על רום אודנא דאהרן דימינא
ועל אליון ידיה דיימינא ועל־
אליון ריגליה דימינא: וקריב
ית־בני אהרן ויהב משה מן־דמא
על־רום אודנהון דימינא ועל־
אליון ידהון דימינא ועל אליון
רגלהון דימינא וזרק משה ית־
דמא על־מדבחא סחור־סחור:

וְנַסֵּיב יַת־תַּרְבָּא וַיַת־אַלְיְתָא וַיַת־ כָּל־תַּרְבָּא דְּעַל־גַּוָּא וַיַת חֲצַד כַּבְדָּא וַיַת־תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וַיַת־ תרבהן חלבהן

יונתן בן עוזיאל

וְנַסֵּיב מֹשֶׁה יַת אַדְמָא וְיַהַב עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר בְּאַדְבָּעוֹהִי וְרַבִּי יַת מַדְבְּחָא מִן כָּל סְפֵק אֲנוּס וְחַטּוֹפִין מְטוּל דְּחָשִׁיב בְּלִבְּבֵיהּ דְּלְמָא נַסִּיבָא סַרְבִּיָא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַפְרְשׁוּתָא מִן אֲחִידוֹן בְּאוֹנְסָא וּקְרִיבוּ לַעֲבִידַת מִשְׁכְּנָא אוֹ דְּלְמָא הִישְׁתִּיכַח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּלָא הֲוָה בְּלִבְּבֵיהּ לְמֵיתְיָא לַעֲבִידְתָּא וְשַׁמַּע קָל בְּרוּזָא וְאִיסְתְּפִי וַאֲיִתִי בְּלָא צְבוּ מְטוּל כֵּן דְּכִי יָתֵיהּ בְּאַדַּם תּוֹרָא וַיַת מוֹתַר אַדְמָא אֲרִיק לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא וְקַדְשֵׁיהּ לְכַפָּרָא עָלוֹי: ויקח וְנַסֵּיב יַת כָּל חַרְבָּא דְּעַל בְּנֵי גַוָּא וַיַת חֲצַד כַּבְדָּא וַיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וַיַת־ וואת־ זאפר וַיַת תּוֹרָא וַיַת מוֹשְׁכָא וַיַת בִּישְׂרֵיהּ וַיַת רַעְיֵיהּ אוֹקֵד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: ויקרב וּקְרֵב יַת דְּכַר עָלָתָא וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבְנוֹי יַת יַד יַמִּינְהוֹן עַל רֵישׁ דִּיכְרָא: וישחט וְנִכַּס יַת דִּיכְרָא וּדְרַק מֹשֶׁה יַת אַדְמָא עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר: ואת וַיַת דִּיכְרָא פְּסִיג לְפִיסְגּוֹי וַאֲסִיק מֹשֶׁה יַת רֵישָׁא וַיַת פַּסְגּוֹיָא וַיַת תַּרְבָּא: ואת הקרב וַיַת בְּנֵי גַוָּא וַיַת לִיגְלָאָה חֲלִיל בְּמוֹי וַאֲסִיק מֹשֶׁה יַת דִּיכְרָא לְמַדְבְּחָא עָלְתָא הִיא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָרְבָּנָא הוּא קֳדָם יְיָ הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: ויקרב וּקְרֵיב יַת דִּיכְרָא תִּנְיָנָא דְּכַר אֲשְׁלָמוּתָא דְּשְׁלִים בְּכוּלָּא וְסָמְכוּ אַהֲרֹן וּבְנוֹי יַת יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ דִּיכְרָא: וישחט וְנִכַּס יַת דִּיכְרָא וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִן אַדְמֵיהּ וְיַהַב עַל חַסְחוּם אוּדְנָא דְּאַהֲרֹן דְּהוּא גְדִירָא דְּמִצְיָעָה דְּאוּדַן יַמִּינָה וְעַל פִּירְקָא מִצְיָעָה דְּדִיגְלֵיהּ יַמִּינָא: ויקרב וּקְרֵיב יַת בְּנֵי אַהֲרֹן וְיַהַב מֹשֶׁה מִן אַדְמָא עַל גְדִירָא מִצְיָעָא דְּאוּדְנֵיהוֹן יַמִּינָא וְעַל פִּירְקָא מִצְיָעָא דְּדִיגְלֵיהוֹן דְּיַמִּינָא וּדְרַק מֹשֶׁה יַת כָּל מוֹתַר אַדְמָא עַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר: ויקח וּנְסֵיב יַת תַּרְבָּא וַיַת אַלְיְתָא וַיַת כָּל תַּרְבָּא דְּעַל בְּנֵי גַוָּא וַיַת חֲצַד כַּבְדָּא וַיַת תַּרְתֵּין כּוּלְיָין וית

ליכם לקדושה: ויקדשהו בעבודה זו: לכפר עליו. מעתה כל הכפרות: על הכבלי יז
לבל הכבד שהיה בוטל מעט מן הכבל עמה: לשל המלוכים. לשל השלמים שהמלוכים כ:

חֲלָבֵהֶן וְאֵת שׁוֹק הַיָּמִין: כו וּמִסַּל
הַמַּצּוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה לָקַח חַלַּת
מַצָּה אַחַת וְחַלַּת לֶחֶם שֶׁמֶן אַחַת
וְרָקִיק אֶחָד וַיָּשֶׂם עַל הַחֲלָבִים וְעַל
שׁוֹק הַיָּמִין: כז וַיִּתֵּן אֶת הַכֹּל
עַל כַּפֵּי אַהֲרֹן וְעַל כַּפֵּי בָנָיו וַיָּנֶף
אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה: כח וַיִּקַּח
מֹשֶׁה אֹתָם מֵעַל כַּפֵּיהֶם וַיַּקְטֵר
הַמִּזְבֵּחָה עַל הָעֹלָה מִלֻּאִים הֵם
לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה הוּא לַיהוָה:
כט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַחֲזֶה וַיְנִיפֵהוּ
תְנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵיל הַמִّלֻּאִים
לְמֹשֶׁה הָיָה לְמָנָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת מֹשֶׁה: ל וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִשֶּׁמֶן
הַמִּשְׁחָה וּמִן הַדָּם אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ
וַיַּז עַל אַהֲרֹן עַל בְּגָדָיו וְעַל בָּנָיו
וְעַל בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֶת
אַהֲרֹן אֶת בְּגָדָיו וְאֶת בָּנָיו וְאֶת
בִּגְדֵי בָנָיו אִתּוֹ: לא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו בַּשְּׁלוּ אֶת
הַבָּשָׂר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְשָׁם
תֹּאכְלוּ אֹתוֹ וְאֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסַל
הַמִּלֻּאִים כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי לֵאמֹר אַהֲרֹן
וּבָנָיו יֹאכְלֻהוּ: לב וְהַנּוֹתָר בַּבָּשָׂר
וּבַלֶּחֶם בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: לג וּמִפֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שִׁבְעַת יָמִים
עַד יוֹם מִלֹּאת יְמֵי מִלֻּאֵיכֶם כִּי
שִׁבְעַת יָמִים יְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם:
לד כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בַיּוֹם הַזֶּה צִוָּה
יְהוָה לַעֲשֹׂת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:
לה וּפֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד תֵּשְׁבוּ יוֹמָם
וָלַיְלָה שִׁבְעַת יָמִים וְשָׁמַרְתֶּם אֶת

יש ספרי' אחר כסעם תכיר

כל דסמיך לה'נמ פתחין

שביעי

תשרי תנות ושל:

מן שוח כנל קרוי'נר מן ח אות כנדיו לא נכס:

מפטיר

סמר ולו דאמ כשלן דיומא לנטות זו מעמה פרס סהיו מוין עלין כל משה ימים ולא היו מוין עלין כפנכ:

משמרת

תַּדְבְּהֵן וְיָת שָׁקָא דְיַמִּינָא:
וּמִסְּלָא דְפַטִּירַיָּא הַקְּדָם יְיָ נְסִיב
גְּרִיצָתָא פַּטִּירָתָא חֲדָא וּגְרִיצָתָא
דְלֶחֶם מְשַׁח חֲדָא וְאַסְפּוֹג חָד וְשַׁוִּי
עַל תַּרְבֵּיָא וְעַל שָׁקָא דְיַמִּינָא:
וְיָהַב יָת כּוּלָּא עַל יְדֵי דְאַהֲרֹן וְעַל
יְדֵי דְבָנוֹהִי וְאָרִים יָתְהוֹן אָרְמָא
קֳדָם יְיָ: וּנְסִיב מֹשֶׁה יָתְהוֹן מֵעַל
יְדֵיהוֹן וְאַסִּיק לְמַדְבְּחָא עַל עֹלָתָא
קוּרְבָּנַיָּא אִינוּן לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא
קוּרְבָּנָא הוּא קֳדָם יְיָ: וּנְסִיב מֹשֶׁה
יָת חֲדֵיָא וְאָרִימֵיהּ אָרְמָא קֳדָם יְיָ
מְדַכַּר קוּרְבָּנַיָּא לְמֹשֶׁה הֲוָה לְחוּלָּק
כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:
וּנְסִיב מֹשֶׁה מִמִּשְׁחָא דְרִבּוּתָא וּמִן
דְּמָא דְעַל מַדְבְּחָא וְאַדִּי עַל אַהֲרֹן
עַל לְבוּשׁוֹהִי וְעַל בְּנוֹהִי וְעַל
לְבוּשֵׁי בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ וְקַדֵּשׁ יָת
אַהֲרֹן יָת לְבוּשׁוֹהִי וְיָת בְּנוֹהִי וְיָת
לְבוּשֵׁי בְּנוֹהִי עִמֵּיהּ: וְאָמַר מֹשֶׁה
לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי בַּשְּׁלוּ יָת בִּסְרָא
בְּתַרְעָא דְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַמָּן תֵּיכְלוּן
יָתֵיהּ וְיָת לַחְמָא דְבִסְלָא קוּרְבָּנַיָּא
כְּמָא דְאִתְפַּקַּדִּית לְמֵימַר אַהֲרֹן
וּבְנוֹהִי יֵיכְלוּנִיהּ: וּדְיִשְׁתְּאַר
בְּבִישְׁרָא וּבְלַחְמָא בְּנוּרָא תּוּקְדוּן:
וּמִתַּרְעָא דְמַשְׁכַּן זִמְנָא לָא תִּפְּקוּן
שַׁבְעַת יוֹמִין עַד יוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי
קוּרְבָּנֵיכוֹן אֲרֵי שַׁבְעַת יוֹמִין יְקָרֵיב
יָת קוּרְבָּנֵיכוֹן: כְּמָא דְעָבַד בְּיוֹמָא
הָדֵין פַּקִּיד יְיָ לְמֶעְבַּד לְכַפָּרָא
עֲלֵיכוֹן: וּבְתַרְעָא דְמַשְׁכַּן זִמְנָא
תֵּיתְבוּן יְמָמָא וְלֵילְיָא שַׁבְעָא יוֹמִין

וְתִטְרוּן יַת־מַטְרַת מֵימְרָא־דַיְיָ וְלָא תְמוּתוּן אֲרֵי־כֵן אִתְפַּקְדִית׃ מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא תָמוּתוּ כִּי־כֵן צִוִּיתִי׃

ועכד

יונתן בן עוזיאל

וְיַת תַּרְבֵּיהֵין וְיַת שַׁקָּא דְיַמִּינָא׃ ומסל וּמְסַלָּא דְפַטִּירַיָּא דִקְדָם יְיָ נְסֵב גְּרִיצָתָא פַּטִּירְתָא חֲדָא וּגְרִיצָתָא דְלֶחֱים פְּתִיךְ בְּמִשַׁח חַדָּא וַעֲרוּךְ חַד וְשַׁוִּי עַל תַּרְבֵּיָא וְעַל שַׁקָּא דְיַמִּינָא׃ וירתן וְסַדַּר יַת כּוּלָּא עַל יְדֵי אַהֲרֹן וְעַל יְדֵי בְּנוֹי וַאֲרִים יַתְהוֹן אַרְמָא קֳדָם יְיָ׃ ויקח וּנְסֵב מֹשֶׁה יַתְהוֹן מֵעַל יְדֵיהוֹן וְאַסִּיק עַל מַדְבְּחָא עַל עֹלָתָא קָרְבַּן אַשְׁלָמוּתָא הִינוּן דְשְׁלִימוּן בְּכוּלָּא מְטוּל לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ׃ ויקח וּנְסֵיב יַת חֲדְיָא וַאֲרִימֵיהּ אַרְמָא קֳדָם יְיָ מִדְּכַר קוּרְבָּנֵיָא אִתְפְּרַשׁ לְמֹשֶׁה הֲוָה לְחוּלַק הֲוָה כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה׃ ויקח וּנְסֵיב מֹשֶׁה מִמִּשְׁחָא דְרְבוּתָא וּמִן אַרְמָא דְעַל מַדְבְּחָא וְאַדִּי עַל אַהֲרֹן וְעַל לְבוּשׁוֹי וְעַל בְּנוֹי וְעַל לְבוּשֵׁי בְּנוֹי עִמֵּיהּ וְקַדִּישׁ יַת אַהֲרֹן וְיַת לְבוּשׁוֹי וְיַת בְּנוֹי וְיַת לְבוּשֵׁי בְּנוֹי עִמֵּיהּ׃ ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹי בְּשִׁלּוּחַ יַת בְּשַׂר קוּרְבָּנֵיָא בְּדוּרְוָתֵיָא בְּתַרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא וְתַמָּן תֵּיכְלוּן יָתֵיהּ וְיַת לַחְמָא דְבְסַל קוּרְבָּנֵיָא הֵי כְּמָא דְפַקִּידִית לְמֵימַר אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יֵיכְלוּנֵיהּ׃ והנותר וּמַה דְמִשְׁתַּיֵּיר בְּבִישְׁרָא וּבְלַחְמָא בְּנוּרָא תּוּקְדוּן׃ ומפתח וּמִתְּרַע מַשְׁכְּנָא לָא תִפְּקוּן שׁוּבְעָא יוֹמִין עַד יוֹם מִישְׁלַם יוֹמֵי אַשְׁלָמְנוּתְכוֹן אֲרוּם שׁוּבְעָא יוֹמִין יִתְוַקַּם מַשְׁכְּנָא וְיִתְפְּרַק וְיִתְקְרֵב קוּרְבָּנְכוֹן׃ כאשר הֵי כְּמָא דְעָבַד וְסַדַּר יַת סִדַּר קוּרְבָּנֵיָא בְּיוֹמָא הָדֵין הֵיךְ דִּין דִּפְקִיד יְיָ לְמֶעְבַּד אַתּוּן בְּתַל יוֹמֵי אַשְׁלָמוּתָא לְמִכְפְּרָא עֲלֵיכוֹן׃ ופתח וּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא תֵּיתְבוּן יוֹמָם וְלֵילֵי שׁוּבְעָא יוֹמִין וְתִטְּרוּן יַת מַטְרַת מֵימְרָא דַיְיָ וְלָא תְמוּתוּן

לשון שלמים שמחלקין ומשלימין את הכהנים בכהונתם׃ חלות לחם שמן׃ היא רבוכה פ״ז
שהיה מרבה בה שמן כנגד החלות והרקיקין כך מפורש במנחות׃ ויקטר המזבחה׃
עשה שם כל שבעת ימי המלואים בחלוק לבן׃ על העולה׃ לאחר העולה ולא מביאו ג
פוק של שלמים קרב בכל מקום חוץ מזה׃ צוה ה׳ לעשות׃ כל שבעת הימים׃ ורבותינו
דרשו לעשות זה מעשה פרס׃ לכפר׃ זה מעשה יום הכפורים ולמד שכהן גדול שעון נא
פריצה קודם יום הכפורים שבעת ימים וכן הכהן השורף את הפרה׃ ולא תמותו׃ הא

צִוִּיתִי׃ לו וַיַּעַשׂ אַהֲרֹן וּבָנָיו אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה׃

כ״ו סימן

ס ס ס

ט וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר אֶל־אַהֲרֹן קַח־לְךָ עֵגֶל בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהַקְרֵב לִפְנֵי יְהוָה׃ וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר קְחוּ שְׂעִיר־עִזִּים לְחַטָּאת וְעֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם לְעֹלָה׃ וְשׁוֹר וָאַיִל לְשְׁלָמִים לִזְבֹּחַ לִפְנֵי יְהוָה וּמִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן כִּי הַיּוֹם יְהוָה נִרְאָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקְחוּ אֵת אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּקְרְבוּ כָּל־הָעֵדָה וַיַּעֲמְדוּ לִפְנֵי יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה תַּעֲשׂוּ וֵירָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד יְהוָה׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קְרַב אֶל־הַמִּזְבֵּחַ וַעֲשֵׂה אֶת־חַטָּאתְךָ וְאֶת־עֹלָתֶךָ וְכַפֵּר בַּעַדְךָ וּבְעַד הָעָם וַעֲשֵׂה אֶת־קָרְבַּן הָעָם וְכַפֵּר בַּעֲדָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃ פ וַיִּקְרַב אַהֲרֹן אֶל־הַמִּזְבֵּחַ

ועגל וכבש לכבוש מעשר העגל וה״ל היה מרקד לפני ה׳ כחיל וה״ל וירקידם כמו עגל.

כ תצין עלר מכיס מרא׳ לו מוכח בקרני פור בשכ״ל סמא העגל.

ויחט

לג אם לא תעשו כן הלי אתם חייבים מיתה׃ ויעש אהרן ובניו להגיל שבחן שלא הטו ימין ושמאל׃

חסלת צו את אהרן

וְעָבַד אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי יָת כָּל־פִּתְגָמַיָּא דְּפַקִּיד יְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה׃

ס ס ס

ס ס ס

וְהוָה בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה קְרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנוֹהִי וּלְסָבֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְאָמַר לְאַהֲרֹן סַב־לָךְ עֵיגַל בְּרַת־תּוֹרִי לְחַטָּאתָא וּדְכַר לְעָלָתָא שְׁלִמִין וְקָרֵיב קֳדָם יְיָ׃ וְעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר סַבוּ צְפִירַי־בַר־עִזִּין לְחַטָּאתָא וְעֵיגַל וְאִמַּר בְּנֵי־שָׁנָא שְׁלִמִין לְעָלָתָא׃ וְתוֹר וּדְכַר לְנִכְסַת קוּדְשָׁא לְדַבָּחָא קֳדָם יְיָ וּמִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָא אֲרֵי יוֹמָא דֵּין יְקָרָא דְיְיָ מִתְגְּלֵי לְכוֹן׃ וּנְסִיבוּ יָת דְּפַקִּיד מֹשֶׁה לְקֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וּקְרִיבוּ כָּל־כְּנִישְׁתָּא וְקָמוּ קֳדָם יְיָ׃ וְאָמַר מֹשֶׁה דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ תַּעְבְּדוּן וְיִתְגְּלֵי לְכוֹן יְקָרָא דְיְיָ׃ וְאָמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן קְרַב לְמַדְבְּחָא וְעֲבֵד יָת־חַטָּאתָךְ וְיָת עָלָתָךְ וְכַפַּר עָלָךְ וְעַל־עַמָּא וְעֲבֵד יָת קוּרְבַּן עַמָּא וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ׃ וּקְרַב אַהֲרֹן לְמַדְבְּחָא וּנְכַשׁ יָת

עגלא

תמותון ארום היכדין איתפקדית: ויעש ועבד אהרן ובנוי ית כל
פתגמיא דפקיד יי ביד משה:

ס ס ס

ויהי ביום השמיני: והוה ביומא תמינאה לרבות אהרן ובנוי ויום
תמינאה לאשלמותא הוא יומא קדמאה ליחא דניסן אקים
משה ית משכנא ולא פרקיה ולא שמש תוב על גבי מרבחא בכין קרא
משה לאהרן ולבנוי ולסבי סנהדרי ישראל: ויאמר ואמר לאהרן
סב לך עיגל בר תורי לחטאתא מטול דלא ישתעי עלך סטנא לישן
חליתאי על עיסק עיגלא דעבדת בחורב וברם דכר לעלתא תיסב מן
בגלל די ידכר לך זכותא דיצחק דכפתיה אבוי כדיכרא בטוור פולחנא
תריהון יהון שלמין וקריב קדם יי: ואל בני ישראל ועם בני ישראל
תמליל למימר סבו גרם אתון צפיר בר עזי מטול דסטנא מימתיל ביה
מטול דלא ישתעי עליכון לישן חליתאי על עיסק צפיר בר עזי דנכיסו
שבטוי די יעקב ורמיו יתיה ועיבד יתיה לחטאתא ועיגלא מטול ד
דאשתעבדתון לעיגלא ואימר בר שתיה מטול דידכר לכון זכותא דיצחק
דכפתיה אבוי היכ אימרא תריהון שלמין לעלתא: ושור ותור
ואימר לנכסת קודשא לדבחא קדם יי מן בגלל דיתרעי בכון ומנחתא
פתיכא במשח זיתא ארום יומא דין איקר שכינתא דיי מתגלי לכון:
ויקחו ואזדרזון אהרן ובנוי וכל בני ישראל ונסיבו ית מרת דפקיד
משה והייתיו לקדם משכן זימנא וקריבו כל כנישתא וקמון בלב שלים
קדם יי: ויאמר ואמר משה דין כתגמא דת עבדון אעברו ית יצרא
בישא מן לבכון ומן יד יתגלי לכון איקר שכינתא דיי: ויאמר והוה
כיון דחמא אהרן מרבחא בקרנוי מדמי לעיגלא איסתפי למיקרב לגביה
בכן אמר ליה משה אגיס מנדעך וקריב למדבחא ולא תסתפי ועיבד ית
חטאתך וית עלתך וכפר אמטולתך ואמטול עמא ועיבד ית קרבן עמא
וכפר עליהון היו כמא דפקיד יי: ויקרב וקריב אהרן למדבחא
בזריזותא

ויקרבו ביום השמיני. למלואים הוא רח כיסן שהוקם המשכן בו ביום וכטל עשר
עטרות הסכויות בסדר עולם: ולזקני ישראל. להשלוחים שעל פי הדבר אהרן
נכס ומשמש בכהונה גדולה ולא יאמרו מאליו ככם: קח לך עגל. להודיע שמכפר
הקבה עי עגל זה על מעשה העגל שעשה: כי היום ה׳ נראה אליכם. להשרות
שכינתו במעשה ידיכם לכך קרבנות הללו באין חובה ליום זה. קרב אל המזבח. שהיה
אהרן בוש וירא לגשת אמר לו משה למה אתה בוש לכך נבחרת: את חטאתך. עגל בן

ויִשְׁחַט אֶת־עֵגֶל הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃
ט וַיַּקְרִבוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם
אֵלָיו וַיִּטְבֹּל אֶצְבָּעוֹ בַּדָּם וַיִּתֵּן עַל־
קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־הַדָּם יָצַק אֶל־
יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ׃ י וְאֶת־הַחֵלֶב וְאֶת־
הַכְּלָיֹת וְאֶת־הַיֹּתֶרֶת מִן־הַכָּבֵד מִן־
הַחַטָּאת הִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ יא וְאֶת־
הַבָּשָׂר וְאֶת־הָעוֹר שָׂרַף בָּאֵשׁ מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה׃ יב וַיִּשְׁחַט אֶת־הָעֹלָה
וַיִּמְצְאוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֵלָיו אֶת־הַדָּם
וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
יג וְאֶת־הָעֹלָה הִמְצִיאוּ אֵלָיו
לִנְתָחֶיהָ וְאֶת־הָרֹאשׁ וַיַּקְטֵר עַל־
הַמִּזְבֵּחַ׃ יד וַיִּרְחַץ אֶת־הַקֶּרֶב
וְאֶת־הַכְּרָעַיִם וַיַּקְטֵר עַל־הָעֹלָה
הַמִּזְבֵּחָה׃ טו וַיַּקְרֵב אֶת קָרְבַּן
הָעָם וַיִּקַּח אֶת־שְׂעִיר הַחַטָּאת
אֲשֶׁר לָעָם וַיִּשְׁחָטֵהוּ וַיְחַטְּאֵהוּ
כָּרִאשֹׁן׃ טז וַיַּקְרֵב אֶת־הָעֹלָה
וַיַּעֲשֶׂהָ כַּמִּשְׁפָּט׃ יז וַיַּקְרֵב
אֶת־הַמִּנְחָה וַיְמַלֵּא כַפּוֹ מִמֶּנָּה
וַיַּקְטֵר עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִלְּבַד עֹלַת
הַבֹּקֶר׃ יח וַיִּשְׁחַט אֶת־הַשּׁוֹר
וְאֶת־הָאַיִל זֶבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר
לָעָם וַיִּמְצְאוּ בְנֵי אַהֲרֹן אֶת־הַדָּם
אֵלָיו וַיִּזְרְקֵהוּ עַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
יט וְאֶת־הַחֲלָבִים מִן־הַשּׁוֹר וּמִן־
הָאַיִל הָאַלְיָה וְהַמְכַסֶּה וְהַכְּלָיֹת
וְיֹתֶרֶת הַכָּבֵד׃ כ וַיָּשִׂימוּ אֶת־
הַחֲלָבִים עַל־הַחֲזִות וַיַּקְטֵר
הַחֲלָבִים הַמִּזְבֵּחָה׃ כא וְאֶת
הַחֲזוֹת וְאֶת שׁוֹק הַיָּמִין הֵנִיף אַהֲרֹן

תנופה

ס׳ פסר

ר׳ אלעזר בר׳ יוסי

ג׳ ומלא

פי׳ שור כנח׳ ס״ת מסך היו׳ ס״ת ס״ר פר׳ מקרין׳

עֶגְלָא דְחַטָּאתָא דִּלֵיהּ׃
וְקָרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יַת־דְּמָא לֵיהּ
וּטְבַל אֶצְבְּעֵיהּ בְּדְמָא וִיהַב עַל־
קַרְנַת מַדְבְּחָא וְיַת דְּמָא אֲרִיק
לְסוֹדָא דְמַדְבְּחָא׃ וְיַת־תַּרְבָּא
וְיַת־כּוּלְיָתָא וְיַת־חַצְדָּא מִן־כַּבְדָּא
מִן־חַטָּאתָא אַסֵּיק לְמַדְבְּחָא כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃ וְיַת־בִּשְׂרָא
וְיַת־מַשְׁכָּא אוֹקִיד בְּנוּרָא מִבָּרָא
לְמַשְׁרִיתָא׃ וּנְכִיס יַת־עָלָתָא
וְאַמְטִיאוּ בְּנֵי אַהֲרֹן לֵיהּ יַת־דְּמָא
וּזְרִקִיהּ עַל־מַדְבְּחָא סְחוֹר־סְחוֹר׃
וְיַת־עָלָתָא אַמְטִיאוּ לֵיהּ לְאֵיבְרָהָא
וְיַת־רֵישָׁא וְאַסֵּק עַל־מַדְבְּחָא׃
וְחַלִּיל יַת־גַּוָּא וְיַת־כְּרָעָיָא וְאַסֵּק
עַל־עָלָתָא לְמַדְבְּחָא׃ וְקָרֵב יַת
קוּרְבַּן עַמָּא וּנְסֵיב יַת־צְפִירָא
דְחַטָּאתָא דִּלְעַמָּא וְנַכְסֵיהּ וְכַפַּר־
בְּרַמְיָה כְּקַדְמָאָה׃ וְקָרֵיב יַת־
עָלָתָא וְעַבְדָּהּ כְּדַחְזֵי׃ וְקָרֵיב
יַת־מִנְחָתָא וּמְלָא יְדֵיהּ מִינָהּ וְאַסֵּק
עַל־מַדְבְּחָא בַּר מֵעָלַת צַפְרָא׃
וּנְכַס יַת־תּוֹרָא וְיַת־דֵּיכְרָא לְנִכְסַת
קוּדְשַׁיָּא דִּלְעַמָּא וְאַמְטִיאוּ בְּנֵי
אַהֲרֹן יַת־דְּמָא לֵיהּ וּזְרִקִיהּ עַל־
מַדְבְּחָא סְחוֹר־סְחוֹר׃ וְיַת־
תַּרְבָּא מִן־תּוֹרָא וּמִן־דֵּיכְרָא
אַלְיָתָא וְחַפֵּי־גַוָּא וְכוּלְיָתָא וְחַצְדָּ
כַּבְדָּא׃ וְשַׁוִּיאוּ יַת־תַּרְבָּיָא עַל־
חַדְוָתָא וְאַסֵּיק תַּרְבָּיָא לְמַדְבְּחָא׃
וְיַת־חַדְוָתָא וְיַת שׁוֹקָא דְיַמִּינָא

אַרִים

אֲרִים אַהֲרֹן אָדְמָא קֻדָּם יְיָ כְּמָא דְּפַקִּיד מֹשֶׁה: וְאָרִים אַהֲרֹן יָת־ תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה: וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדוֹ אֶל־

ידוהי העם

יזנתן בן עוזיאל

בְּזִרִיזוּתָא וּנְכִיס יָת עֵיגְלָא דְּחַטָּאתָא דִּידֵיהּ: וַיַּקְרִיבוּ וַיַּקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת אַדְמָא לְוָתֵיהּ וְטָבַל אִדְבְּעֵיהּ בַּאֲדַם תּוֹרָא וִיהַב עַל קַרְנָת מַדְבְּחָא וְיָת שְׁאַר אַדְמָא אָרִיק לִיסוֹדָא דְּמַדְבְּחָא וְקַדְּשֵׁיהּ לְמִכְפְּרָא עֲלוֹי: וְאֶת הַחֵלֶב וְיָת תְּרֵיב וְיָת כּוּלְיָין וְיָת חֲצָדָא מִן כַּבְדָּא מִן חַטָּאתָא אַסִּיק לְמַדְבְּחָא הֵי כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: וְאֶת בָּשָׂר וְיָת בִּישְׂרָא וְיָת מוֹשְׁכָא אוֹקִיד בְּנוּרָא מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא: וַיִּשְׁחָט וּנְכִיס יָת עֲלָתָא וְאַקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת אַדְמָא לֵיהּ וּדְרָקִיהּ עַלְמַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר: וְאֶת־ הָעֹלָה וְיָת עֲלָתָא אַקְרִיבוּ יָתָהּ לְפִסְגָּתָהּ וְיָת רֵישָׁא וְאַסִּיק עַל מַדְבְּחָא: וַיִּרְחַץ וְחַלִּיל יָת בְּנֵי גַוָּא וְיָת רִיגְלַיָּא וְאַסִּיק עַל עֲלָתָא לְמַדְבְּחָא: וַיַּקְרֵב וְקָרֵיב יָת קָרְבַּן עַמָּא וּנְסֵב יָת צִפִּירָא דְּחַטָּאתָא דִּי לְעַמָּא וּנְכָסֵיהּ וְכָפַר בְּאַדְמֵיהּ דְּצִפִּירָא הֵי כְּמָא דְכָפַר בַּאֲדַם עֵיגְלָא דְּחַטָּאתָא דִּילֵיהּ דְּקָרֵיב בְּשִׁירוּיָא: וַיַּקְרֵב וְקָרֵיב יָת עֲלָתָא וְעָבְדָהּ כְּהִילְכַת עֲלָתָא דְּקָרֵיב אֲמָטוּלְתֵּיהּ: וַיַּקְרֵב וְקָרֵיב יָת מִנְחָתָא וּמְלָא יְדֵיהּ מִנַּהּ וּנְסֵיב מִנַּהּ צְרִיר אַדְכַּרְתָּהּ וְאַסִּיק עַלְמַדְבְּחָא בַּר מִן עֹלַת צַפְרָא: וַיִּשְׁחַט וּנְכִיס יָת תּוֹרָא וְיָת דִּיכְרָא נִיכְסַת קוּדְשַׁיָּא דִּי לְעַמָּא וְאַקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן יָת אַדְמָא לֵיהּ וּדְרָקִיהּ עַלְמַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר: וְאֶת הַחֵלֶב מִן תּוֹרָא וּמִן דִּיכְרָא אַלְיָתָא וּדְחָפֵי בְּנֵי גַוָּא וְכוּלְיָתָא וַחֲצַר כַּבְדָּא: וַיָּשִׂימוּ וְשַׁוְיוּ יָת תַּרְבָּיָא עַל חֲדָוָתָא וְאַסִּיק תַּרְבָּיָא לְמַדְבְּחָא: וְאֶת הַחֲזוֹת וְיָת חֲדָוָתָא וְיָת שֹׁקָא דִּימִינָא אֲרִים אַהֲרֹן אַדְמָא קֻדָּם יְיָ הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: וַיִּשָּׂא וּפְרַס אַהֲרֹן יָת

ידוי

נקי: ואת עולתך · האיל: קרבן העם · שעיר עזים ועגל וכבש כל מקום שנאמר ,עגל
בן שנה הוא ומכאן אתה למד: ואת הבשר ואת העור וגו׳ · לא מביאו חטאת חבוכה יא
בשרפת אלא זו של מלואים וכלן עפ״ה הדבר: וימליאו · לשון הושטה והזמנה: ויחטאהו · יב טו
עשהו כמשפט חטאת: כראשון · כעגל שלו: ויעשה כמשפט · המפורש בעולת כלבה יג
בויקרא: וימלא כפו · היא קמיצה: מלבד עולת הבקר · כל אלה עשה אחר עולת יד
התמיד: והמכסה · חלב המכסה את הקרב ושימו את החלבים על החזות · לאחר טו
שתבופה כתבן כהן המניף לכהן אחר להקטירם כמנחו העליונים למטה: ויברכם · כב

תמפה ופמי
ליה ויפא ידין
דהכנסת כפין
נרין לכניף
כידין.

שלישי

ט

העם ויברכם וירד מעשת החטאת
והעלה והשלמים: כג ויבא משה
ואהרן אל־אהל מועד ויצאו
ויברכו את־העם וירא כבוד־יהוה
אל־כל־העם: כד ותצא אש
מלפני יהוה ותאכל על־המזבח
את־העלה ואת־החלבים וירא כל־
העם וירנו ויפלו על־פניהם:
א ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא
איש מחתתו ויתנו בהן אש וישימו
עליה קטרת ויקריבו לפני יהוה
אש זרה אשר לא צוה אתם:
ב ותצא אש מלפני יהוה ותאכל
אותם וימתו לפני יהוה: ג ויאמר
משה אל־אהרן הוא אשר־דבר
יהוה לאמר בקרבי אקדש ועל־פני
כל־העם אכבד וידם אהרן:
ד ויקרא משה אל־מישאל
ואל אלצפן בני עזיאל דד אהרן
ויאמר

ותאכל אותם
כגיפטריא וס
הנפש.
וירד כ כמסר
וירם אהרן
וירם כמעם
רמז לם טאם
מאורו לוקין
על אב כית
דין טמת וכני
אהרן היו אב
כית דין:

למישאל ולאלצפן בני עזיאל
אחבוהי

כג ברכת כהנים יברכך יאר ישא: וירד. מעל המזבח: ויבא משה ואהרן. למה נכנסו
מנאתי בפרשת מלואים בברייתא הנוספת לתו״כ שלנו למה נכנס משה עם אהרן ללמדו
על מעשה הקטרת או לא נכנס אלא לדבר אחר הריני דן ירידה ביאה טעונה ברכה מה
ירידה מעין עבודה אף ביאה מעין עבודה הא למדת למה נכנס משה עם אהרן ללמדו
על מעשה הקטרת. דא״א כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות וכעסו כל המעשים ולא
ירדה שכינה לישראל היה מצטער ואומר יודע אני שכעס הקב״ה עלי ובשבילי לא ירדה
שכינה לישראל אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי שנכנסתי וכתביישתי מיד נכנס משה
עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל: ויצאו ויברכו את העם. אמרו ויהי נועם ה׳
אלהינו עלינו יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידינו כפי שכל שבעת ימי המלואים
שהעמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה והיו ישראל נכלמים
ואומרים למשה משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה ביננו וכדבר שנתכפר לנו
עון העגל לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה׳ תעשו וירא אליכם כבוד ה׳ אהרן אחי
גדלי וקשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר
בו:

יְדוֹי לְקָבֵל עַמָּא וּבָרִיכִינוּן וּנְחַת מִן מַדְבְּחָא בְּחֶדְוָא מִן דְּפַסַק לְמֶעְבַּד חַטָּאתָא וְעָלָתָא וּנְכָסַת קוּדְשַׁיָּא: ויבא וְכֵיוָן דְּאִיתְעַבִּידוּ קוּרְבְּנַיָּא וְלָא אִיתְגַּלְיַת שְׁכִינְתָּא הֲוָה אַהֲרֹן מִיבְהֵית וְאָמַר לְמֹשֶׁה דִּלְמָא לָא אִתְרְעֵי מֵימְרָא דַיְיָ בְּעִיבְדֵי יְדַיי בְּכֵן עָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְמַשְׁכַּן זִימְנָא וּצְלוּ עַל עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל וּנְפָקוּ וּבָרִיכוּ יַת עַמָּא וְאָמַר יְקַבֵּל מֵימְרָא דַיְיָ בְּרַעֲוָא יַת קוּרְבְּנְכוֹן וְיִשְׁרֵי וְיִשְׁבּוֹק עַל חוֹבֵיכוֹן וּמִן יַד אִתְגְּלִי אִיקַר שְׁכִינְתָּא דַיְיָ לְכָל עַמָּא: ותצא וּנְפַקַת אֶישָׁתָא מִן קְדָם יְיָ וְאָכְלַת עַל מַדְבְּחָא יַת עֹלָתָא וְיַת חֲלָבָא וְחָמוֹן כָּל עַמָּא וְאוֹדוּן וְאִתְרְכִינוּ בְּצְלוֹ עַל אַנְפֵּיהוֹן: ויקחו וּנְסִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וִיהָבוּ בְהוֹן אֶישָׁתָא וְשַׁוִּיאוּ עֲלֵהּ קְטֹרֶת בּוֹסְמִין וּקְרִיבוּ קֳדָם יְיָ אֶישָׁתָא נוּכְרָתָא מִן תַּפֵּיין מַה דְּלָא פַּקִּיד יַתְהוֹן: ותצא וּנְפַקַת אֶישָׁתָא מִן קְדָם יְיָ וְאָכְלַת יַת עֹלָתָא וְיַת חֲלָבָא וְחָמוֹן כָּל עַמָּא וְאוֹדוּן וְאִתְרְכִינוּ בְּצְלוֹ עַל אַנְפֵּיהוֹן:

ירושלמי

וְאִתְרְכִינוּ בְּצְלוֹ עַל אַפֵּיהוֹן:

ויקחו וּנְסִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ וִיהָבוּ בְהוֹן אֶישָׁתָא וְשַׁוִּיאוּ עֲלֵהּ קְטֹרֶת בּוֹסְמִין וּקְרִיבוּ קֳדָם יְיָ אֶישָׁתָא נוּכְרָתָא מִן תַּפֵּיין מַה דְּלָא פַּקִּיד יַתְהוֹן: ותצא

ירושלמי

אֶישָׁא בַּרְיָא:

וּנְפַקַת שַׁלְהוֹבִית אֶישָׁתָא מִן קְדָם יְיָ בְּרַגְזָא וְאִתְפְּלִיגַת לְאַרְבַּעְתֵּי חוּטִין וְאַעֲלַת בְּגוֹא אַפֵּיהוֹן וְאוֹקִידַת יַת נִשְׁמַתְהוֹן בְּרַם גּוּפֵיהוֹן לָא אִתְחַרְכוּ וּמִיתוּ קֳדָם יְיָ: ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה הוּא דְּמַלֵּיל יְיָ עִמִּי בְּסִינַי לְמֵימַר בְּדָקְרִיבִין הֲדָמַי אֲנָא מְקַדַּשׁ מַשְׁכְּנָא דְּאִין לָא מִזְדַּהֲרִין בְּעִיבְדַת קוּרְבְּנַי אוֹקִידִינוּן בְּשַׁלְהוֹבִית אֶישָׁתָא מִן קֳדָמוֹי מְטוּל דְּעַל מֵיחֲמֵי כָּל עַמָּא אִתְיַקַּר וְיִתְמַע אַהֲרֹן וְשָׁתִיק וְקַבֵּל אַגַּר טַב עַל מִשְׁתּוֹקֵיהּ: ויקרא וּקְרָא מֹשֶׁה לְמִישָׁאֵל וּלְאֶלְצָפָן בְּנוֹי דְּעוּזִיאֵל לְיוּאֵי חֲבִיבָא דְּאַהֲרֹן וַאֲמַר לְהוֹן קְרִיבוּ

כו: וירוֹצוּ · כתרגומו: ותלא לם · רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן ר׳ שמעון אומר שתויי יין נכנסו למקדש תדע שאחר מיתתן סוהיר הכוהנים שלא יכנסו שתויי יין למקדש משל למלך שהיה לו בן בית וכו׳ כדאיתא בויקרא רבה: הוא אשר דבר וגו׳ · היכן דבר וכועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא במכובדי אמר לו משה לאהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור אף אי אף בך עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך: וילס אהרן · קבל שכר על שתיקותו ומה שכר קבל שנתיחל עמו הדבר שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין: בקרובי · בבחירי: ועל פני כל העם אכבד · כשהקדוש ברוך הוא עושה דין בצדיקים מתירא מתעלה ומתקלס אם כן באלו כל שכן ברשעים וכן הוא אומר כורא אלהים ממקדשיך אל תיקרי ממקדשיך אלא ממקודשיך: דל אהרן · עזיאל

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם קָרְבוּ שְׂאוּ אֶת־
אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה׃ ס וַיִּקְרְבוּ וַיִּשָּׂאֵם
בְּכָתְנֹתָם אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר מֹשֶׁה׃ י וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־
אַהֲרֹן וְלֶאֱלָעָזָר וְלִאִיתָמָר בָּנָיו
רָאשֵׁיכֶם אַל־תִּפְרָעוּ וּבִגְדֵיכֶם לֹא־
תִפְרֹמוּ וְלֹא תָמֻתוּ וְעַל כָּל־הָעֵדָה
יִקְצֹף וַאֲחֵיכֶם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּ
אֶת־הַשְּׂרֵפָה אֲשֶׁר שָׂרַף יְהוָה׃
יא וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ
פֶּן־תָּמֻתוּ כִּי־שֶׁמֶן מִשְׁחַת יְהוָה
עָלֵיכֶם וַיַּעֲשׂוּ כִּדְבַר מֹשֶׁה׃
ס יב וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ יג יַיִן וְשֵׁכָר
אַל־תֶּשְׁתְּ אַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ בְּבֹאֲכֶם
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תָמֻתוּ חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃ יד וּלְהַבְדִּיל בֵּין
הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַחֹל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין
הַטָּהוֹר׃ טו וּלְהוֹרֹת אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הַחֻקִּים אֲשֶׁר דִּבֶּר
יְהוָה אֲלֵיהֶם בְּיַד־מֹשֶׁה׃
פ טז וַיִּדְרֹשׁ מֹשֶׁה
אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־אֶלְעָזָר וְאֶל־אִיתָמָר
בָּנָיו הַנֹּתָרִים קֹחוּ אֶת־הַמִּנְחָה
הַנּוֹתֶרֶת מֵאִשֵּׁי יְהוָה וֹאכְלוּהָ
מַצּוֹת אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים
הִוא׃ יז וַאֲכַלְתֶּם אֹתָהּ בְּמָקוֹם
קָדוֹשׁ כִּי חֻקְּךָ וְחֹק־בָּנֶיךָ הִוא מֵאִשֵּׁי
יהוה

אַחֲבוּהִי דְּאַהֲרֹן וְאָמַר לְהוֹן קָרְבוּ
טוֹלוּ יַת אַחוּכוֹן מִן קֳדָם אַפֵּי־
קוּדְשָׁא לְמִבְרָא לְמַשְׁרִיתָא׃
וּקְרִיבוּ וּנְטָלוּם בְּכִיתוֹנֵיהוֹן לְמִבְרָא
לְמַשְׁרִיתָא כְּמָא דְּמַלִּיל מֹשֶׁה׃
וְאָמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְאֶלְעָזָר
וּלְאִיתָמָר בְּנוֹהִי דְּאִשְׁתְּאַרוּ לָא־
תְרַבּוּן פֵּירוּעַ יוּלְבּוּשֵׁיכוֹן לָא־
תְבַזְעוּן וְלָא תְּמוּתוּן וְעַל כָּל־
כְּנִישְׁתָּא תְּהֵי רוּגְזָא וַאֲחֵיכוֹן כָּל־
בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּן יַת יוֹקִידְתָּא
דְּאוֹקִיד יְיָ׃ וּמִתְּרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא
לָא תִּיפְקוּן דִּילְמָא תְּמוּתוּן אֲרֵי־
מְשַׁח רְבוּתָא דְּיְיָ עֲלֵיכוֹן וְעָבְדוּ
כְּפִתְגָמָא דְּמֹשֶׁה׃ וּמַלֵּיל יְיָ
לְאַהֲרֹן לְמֵימָר׃ חֲמַר וּמְרַי לָא־
תִשְׁתֵּי אַתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ בְּמֵיעַלְכוֹן
לְמַשְׁכַּן זִימְנָא וְלָא תְּמוּתוּן קְיָם
עָלַם לְדָרֵיכוֹן׃ וּלְאַפְרָשָׁא בֵּין
קוּדְשָׁא וּבֵין חוּלָא וּבֵין מְסָאֲבָא
וּבֵין דַּכְיָא׃ וּלְאַלְפָא יַת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יַת כָּל־קְיָמַיָּא דְּמַלִּיל יְיָ
לְהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה׃ וּמַלֵּיל מֹשֶׁה
עִם־אַהֲרֹן וְעִם־אֶלְעָזָר וְעִם־
אִיתָמָר בְּנוֹהִי דְּאִשְׁתְּאַרוּ סַבּוּת־
מִנְחָתָא דְּאִישְׁתְּאַרָא מִקּוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ
וְאָכְלוּהָא פַּטִּיר בְּסִטַּר מַדְבְּחָא
אֲרֵי קֻדַשׁ קֻדְשִׁין הִיא׃ וְתֵיכְלוּן
יָתָהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרֵי חוּלָקָךְ
וְחוּלַק בְּנָךְ הִיא מִקּוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ אֲרֵי־
כֵן

קנ קנח
טלא יכנסו
כהני למקדש
מגודלי שער.
ושלא יכנסו
קרועי כנדי׃

קנט שלא יצאו
הכהנים מן
המקדש כשעת
עבודם.

רביעי

קנט שלא
יכנסו שתויי
יין במקדש׃
תשת נוטר קו׳
תפלת שכור
תועבה׃
אין פסוק
מתחילין שלא
מן שהכי יגלה
לעולם כמ״ל
שתויי יין היו
יין ושכר
ומיך לפ
ולהבדיל
מחללין על
היין.

כלם שלא כל
מן ג׳

לחי עמרם היה שלאמר וכי קרית ונומר׃ שלו לת לחיכם ונומר׃ כלדם האומר לחברו
ה. העבר לת המת מלפני הכלה שלא לערב לת המסמה׃ בכתנותם׃ כל מתים מלמד
שלא

קְרִיבוּ טוּלוּ יַת אַחֵיכוֹן מִן קוּדְשָׁא וּתְסוֹבְדוּנוּן לְמִבְּלָא לְמַשְׁרִיתָא׃
ויקריבו וְקָרִיבוּ וְסוֹבְרוּנוּן בְּאוּנְקְלָוֹן דְּפַרְזְלָא בְּכִיתוֹנֵיהוֹן וּקְבָרוּנוּן
לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה׃ ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן
וּלְאֶלְעָזָר וּלְאִיתָמָר בְּנוֹי רֵישֵׁיכוֹן לָא תַּרְבּוּן פְּרוּעַ וּלְבוּשֵׁיכוֹן לָא תְּבַזְּעוּן
וְלָא תְּמוּתוּן בְּזִקִירַת אֵישְׁתָּא וְעִילוּי כָּל כְּנִישְׁתָּא יְהֵי רוּגְזָא בְּרַם שַׁרְתּוּקוּ
וְתִזְכּוּן יַת דִּינָ׳ עֲלֵיכוֹן וַאֲחֵיכוֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכּוּן יַת יְקִידְתָּא דְּאוֹקַד יְיָ׃
ומפתח וּמִתְּרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לָא תִּיפְקוּן דִּילְמָא תְּמוּתוּן אֲרוּם מְשַׁח
רְבוּתָא דַּיְיָ עֲלֵיכוֹן וְעָבְדוּ הֵי כְּפִתְגָּמָא דְּמֹשֶׁה׃ וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם
אַהֲרֹן לְמֵימָר׃ יין חֲמַר וְכָל מְדַעַם מַדְוֵי לָא תִשְׁתֵּי אַנְתְּ וּבְנָךְ עִמָּךְ
בְּזִמַּן מֵיעֲלְכוֹן לְמַשְׁכַּן זִימְנָא הֵי כְּמָא דְּעָבְדוּ בְּנָךְ דְּמִיתוּ בִּיקִידַת אֵישְׁתָּא
קְיָים עָלַם לְדָרֵיכוֹן׃ ולהבדיל וּלְאַפְרָשָׁא בֵּינֵי קוּדְשָׁא וּבֵינֵי חוּלָּא
וּבֵינֵי מְסָאֲבָא וּבֵינֵי דַכְיָא׃ ולהורות וּלְאַלְפָּא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת כָּל
קְיָימָא דְּמַלֵּיל יְיָ לְהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה׃ וידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם אַהֲרֹן
וְעִם אֶלְעָזָר וְעִם אִיתָמָר בְּנוֹי דְּאִשְׁתַּיְרוּ מִן יְקִידְתָּא סִיבוּ יַת מִנְחְתָּא
דְּאִשְׁתַּיְרַת מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ וְאָכְלוּהָ פַּטִּיר בְּסִטַר מַדְבְּחָא אֲרוּם קוּדֶשׁ
קוּדְשִׁין הִיא׃ ואכלתם וְתֵיכְלוּן יָתָהּ בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרוּם חוּלָקָךְ
וחולק

שלא כשרפו בגדיהם אלא כשמתם כמין שני חוטין של אש ככבסו לתוך חוטמיהם: אל יג
תפרעו · אל תגדלו שער מכאן שאבל אסור בתספורת אבל אתם אל תערבבו שמחתו של
מקום: ולא תמותו · הא אם תעשו תמותו: ואחיכם כל בית ישראל · מכאן שארמן של יד
תלמידי חכמים מוטלת על הכל להתאבל בה: יין ושכר · יין דרך שכרותו: בבואכם טו
אל אהל מועד · אין לי אלא בבאכם להיכל בנשתם למזבח מכין כאמר כאן ביאת אהל
מועד וכאמר בקדוש ידים ורגלים ביאת אהל מועד מה להלן עשה גישת מזבח כביאת
אהל מועד אף כאן עשה גישת מזבח כביאת אהל מועד: ולהבדיל · כדי שתבדילו בין טו
עבודה קדושה למחוללת הא למדת שאם עבד פסל: ולהורות · למד שאיסור שיכור יח
בהוראה יכול יהא חייב מיתה תלמוד לומר לאתה ובניך אתך ולא תמותו כהנים בעבודתם
במיתה ואין חכמים בהוראתן במיתה: הבותרים מן המיתה מלמד שאף עליהן בקבסה יב
מיתה על עון הענל הוא שבאמר ובאהרן התאנף ה׳ מאד להשמידו ואין השמד אלא
כלוי בכים שבאמר ואשמיד פריו ממעל ותפלתו של משה בטלה מחצה שבאמר ואתפלל גם
בעד אהרן בעת ההיא: קחו את המנחה · אף על פי שאתם אוכלין ואעפ״ש הקדשים
אסורין לאוכן: את המנחה · זו מנחת שמיני ומנחת כהנים: ואכלוה מצות · מה תל
לפי שהיא מנחת נבור ומנחת שעה ואין כיונא בה לדורות הוצרך לפרש בה דין שאר
מנחות: וקם בכיך · אין לבכות חק בקדשים: כי כן צויתי · באכילות יאכלוה: ואת יג יד
תו ה

יהוה כי־כן צוּיתי׃ יי וְאֵת חֲזֵה
הַתְּנוּפָה וְאֵת שׁוֹק הַתְּרוּמָה תֹּאכְלוּ
בְּמָקוֹם טָהוֹר אַתָּה וּבָנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ
אִתְּךָ כִּי־חֻקְּךָ וְחֹק־בָּנֶיךָ נִתְּנוּ מִזִּבְחֵי
שַׁלְמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ טו שׁוֹק
הַתְּרוּמָה וְחֲזֵה הַתְּנוּפָה עַל אִשֵּׁי
הַחֲלָבִים יָבִיאוּ לְהָנִיף תְּנוּפָה לִפְנֵי
יהוה וְהָיָה לְךָ וּלְבָנֶיךָ אִתְּךָ לְחֹק־
עוֹלָם כַּאֲשֶׁר צִוָּה יהוה׃ יי וְאֵת
שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה
וְהִנֵּה שָׂרֹף וַיִּקְצֹף עַל־אֶלְעָזָר וְעַל־
אִיתָמָר בְּנֵי אַהֲרֹן הַנֹּתָרִים לֵאמֹר׃
יי מַדּוּעַ לֹא־אֲכַלְתֶּם אֶת־הַחַטָּאת
בְּמָקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא
וְאֹתָהּ נָתַן לָכֶם לָשֵׂאת אֶת־עֲוֹן
הָעֵדָה לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם לִפְנֵי יהוה׃
יח הֵן לֹא־הוּבָא אֶת־דָּמָהּ אֶל־
הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ
בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי׃ יט וַיְדַבֵּר
אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ
אֶת־חַטָּאתָם וְאֶת־עֹלָתָם לִפְנֵי יהוה

וחקראנה

כן אתפקדית׃ וית חדיא דארמותא
ויתי שקא דאפרשותא תיכלון
באתר דכי את ובנך ובנתך עמך
ארי חולקך וחולק־בנך אתיהיבו
מנכסת קודשי בני ישראל׃
שקא דאפרשותא וחדיא
דארמותא על קורבני תרביא
יתיתון לארמא ארמא קדם יי ויהי
לך ולבנך עמך לקיס־עלם כמא
דפקיד יי׃ ויתי צפירא דחטאתא
מתבע תבעיה משה והא איתוקד
ורגיז על־אלעזר ועל־איתמר בני
אהרן דאשתארו למימר׃
מדין לא־אכלתון ית־חטאתא
בארתר קדיש ארי קודש קודשין
היא ויתהי יהב לכון לסלחא על־
חובי כנישתא לכפרא עליהון
קדם־יי׃ הא לא־אתעל מדמיה
לבית קודשא גואה מיכל תיכלון
יתה בקודשא כמא דפקידית׃
ומליל אהרן עם־משה הא יומא
דין קריבו ית־חטותהון וית־

עלותהון

חמשי

מני התורה בתיבו׳ דרש מכה ודרש מכה׃

ס׳ כתיב לוד

ס׳ מלא

חזה התנופה · של שלמי נדור׃ תאכלו במקום טהור · וכי את הרלשונים אכלו במקום טמא אלא הרלשונים שהם קדשי הקדשים הוזקקו לאכילתם במקום קדוש אבל אלו אין נדיכים תוך הקלעים אבל נדיכין הם ליאכל תוך מחנה ישראל שהוא טהור מליכנס שם מנור עיש מכאן שקדשים קלים נאכלין בכל העיר׃ אתה ובניך ובנותיך · אתה ובניך בחלק אבל בנותיך לא בחלק אלא אם תתנו להם מתנות רשאות הן לאכל בחזה ושוק או איבואלא אף הבנות בחלק תל׳ כי חקך וחק בניך נתנו חק לבנים ואין חק לבנות׃

מו

יו

על אשה החלבים · מכאן שהחלבים למטה בשעת תנופה ושוב המקריבות שלא יכחישו זה את זה כבר פי׳ את שלשתן בנו את אהרן׃ שעיר החטאת · שעיר מוספי ר״ח ושלש שעירי חטאות קרבו בו ביום שעיר עזים ושעיר כשבון ושעיר ר״ח ומכולן לא כשרף אלא זה ובחלקו בדבר חכמי ישראל״ל מפני טומאה שנגעה בו כשרף ו״ל מפני אכילות כשרף

לפי

וחולק בנך היא מקורבניא דיי ארום היכהין איתפקדית: ואת חזה
ית חדיא דארמותא וית שקא דאפרשותא תיכלון באתר דכי אנת ובנך
עמך ארום חולקך וחולק בנך איתיהיבו מנכסת קודשיא דבני ישראל:
שוק שקא דאפרשותא וחדיא דארמותא על קורבניה תרביא ייתון
לארמא ארמא קדם יי ויהי לך ולבנך עמך לקיים עלם היכמא דפקיד יי:
ואת וית תלתא צפיריא אתקריבו ביומא ההוא צפירא דריש ירחא
וצפירא דחטאתא דלעמא וצפירא דחטאתא דקריב נחשון בר עמינדב
לחנכת מדבחא אזל אהרן ובנוי ואוקידו תלתיהון אתא משה ותבע ית
צפירא דחטאתא די לעמא ותבעיה והא איתוקד ורתח על אלעזר ועל
איתמר בנוי דאישתיירו למימר: מרוע מדין לא אכלתון ית
חטאתא באתר קדיש ארום קדש קודשין היא ויתה יהב לכון למשרי על
סרחנות כנשתא לכפרא עליכון קדם יי: הן הא לא איתעל מן אדמא
לות קודשא גוואה מיכל תיכלון יתיה בקודש היכמא דאיתפקדית: וידבר
אהרן ומליל אהרן עם משה הא ירושלמי
יומא דין קריבו בני ישראל ית קריבו ית חטוותיהון וית ע
קרבן חטאתהון ועלוותהון קדם יי ואתילפא יתהן
עלותהון דאטתא

לפי שהוא קדשי דורות לאכל בקדשי שעה מיומו על משה שלמר להם במכחה ואכלוה
מנות: דרש דרש. שתי דרישות הללו מפני מה כשרף זה ומפני מה כאכלו אלו כך היא
בתר: על אלעזר ועל איתמר. בשביל כבודו של אהרן הפך פניו כנגד הבנים וכעס:
לאמר. אמר להם השיבוני על דברי מדוע לא אכלתם את החטאת במקום הקדש וכי
חוץ לקדש אכלוה והלא שרפוה ומהו אומ׳ במקום הקדש שלא אמר להם שמא חוץ לקלעים
יצאת וכפכלה: כי קדש קדשים היא. וכפסלין ביובא והם אמרו לו לאו אמר להם הואיל
ובמקום הקדש היתה מדוע לא אכלת׳ אותה: ואותה נתן לכם לשאת וגומ׳. שהכהנים
אוכלים ובעלים מתכפרים: לשאת את עון העדה. מכאן למדנו ששעיר ר״ח היה שהוא
מכפר עון טומאת מקדש וקדשיו שחטאת שמיני וחטאת נחשון לא לכפרה באו: הן לא
הובא ונומר. שאילו הובא היה לכם לשרפה כמו שנאמר וכל חטאת אשר יובא מדמה
ונומר: אכל תאכלו אותה. היה לכם לאכלה אף על פי שאתם אוכלים: כאשר צויתי.
לכם במכחה: וידבר אהרן. אין לשון דבור אלא לשון עז שנאמר וידבר העם ונומר
אפשר משה קנף על אלעזר על איתמר ואהרן מדבר הא ידעת שלא היתה אלא מדת
כבוד. אמרו איכו בדין שיהא אביבו יושב ואתו מדברים לפניו ואיכו בדין שיהא תלמיד
משיב את רבו יכול מפני שלא היה באלעזר להשיב תל״ ויאמר אלעזר הכהן ל אנשי הנבא
ונומר הרי כשרבה דבר לפני משה ולפני הבאיאים זו מבאתי בספרי של פנים שני: הן
ויוס הקריבו. מהו אומר שלא אמר לו משה שמא זרקתם דמה אוכלים שהאוכן שעבל חלב
אמר

כל מורייה חסר בר מן ו׳ ·

וְתִקְרְאֻנָה אַרְתִּי כְּאֵלָה וְאֶכְלַתִּי חַטָּאתָא הַיּוֹם הֲיִיטַב בְּעֵינֵי יְהוָה׃
ט וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּיטַב בְּעֵינָיו׃

ששי יא

פ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אֲלֵהֶם׃
ב דַּבְּרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הַחַיָּה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־הָאָרֶץ׃
ג כָּל־מַפְרֶסֶת פַּרְסָה וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע פְּרָסֹת מַעֲלַת גֵּרָה בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃
ד אַךְ אֶת־זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִסֵי הַפַּרְסָה אֶת־הַגָּמָל כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃
ה וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה לֹא יַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם׃
ו וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת כִּי מַעֲלַת גֵּרָה הִיא וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסָה טְמֵאָה

קכד מנות בדיקת סימני בהמה וחיה׃

קכה אלה לאכול בהמה מקלה׃

עַלַתְהוֹן קֳדָם יְיָ וְעָרְעָא יָתֵי עֲקָן כְּאִילֵין אִילוּפוֹן אֲכָלִית חַטָּאתָא יוֹמָא דֵּין הַתֵּקִין קֳדָם יְיָ׃ וְשַׁמַּע מֹשֶׁה וְשַׁפַּר בְּעֵינוֹהִי׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה וְלַאֲהֲרֹן לְמֵימַר לְהוֹן׃ מַלִּילוּ עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר דָּא חַיְתָא דְּתֵכְלוּן מִכָּל־בְּעִירָא דְּעַל־אַרְעָא׃ כֹּל דְּסַדִּיקָא פַּרְסָתָא וּמַטְלְפָא טִלְפִין פַּרְסָתָא מַסְקָא פִּישְׁרָא בְּבְעִירָא יָתָהּ תֵּיכְלוּן׃ בְּרַם יַת־דֵּין לָא תֵיכְלוּן מִמַּסְקֵי פִּשְׁרָא וּמִסְדִּיקֵי פַּרְסָתָא יַת־גַּמְלָא אֲרֵי־מַסֵּיק פִּישְׁרָא הוּא וּפַרְסָתֵיהּ לָא סְדִיקָא מְסָאֲבָא הוּא לְכוֹן׃ וְיַת־שָׁפָנָא אֲרֵי־מַסֵּיק פִּישְׁרָא הוּא וּפַרְסָתֵיהּ לָא סְדִיקָא מְסָאֲבָא הוּא לְכוֹן׃ וְיַת־אַרְנְבָא אֲרֵי־מַסְקָא פִּישְׁרָא הִיא וּפַרְסָתָהּ לָא סְדִיקָא

טמאה

מסאבא

אמר לו אהרן וכי הם הקריבו שהם הדיוטו׳ אני הקרבתי שאני כהן גדול ומקריב אוכן׳ ותקראנה אותי כשר׳ · אפילו לא היו המתים בני אלא שאר קרובים שאני חייב להיות אוכן עליהם כאלו כנון כל האמורים בפ׳ כהנים שהכהן מטמא להם׳ ואכלתי חטאת׳ ואם אכלתי הייטב ונומר׳ היום׳ אבל אכיכות לילה מותר שאין אוכן אלא יום קבורה׃ הייטב בעיני ה׳ · אם שמעת בקדשי שעה אין לך להקל בקדשי דורות׃ וייטב בעיניו׃ הודה ולא בוש לומר לא שמעתי׃ אל משה ואל אהרן · למשה אמר שיאמר לאהרן׃ לאמר אליהם · אמר שיאמר לאלעזר ולאיתמר · או איני אלא לאמר לישראל כשהוא אומר דברו אל בני ישראל הרי דבור אמור לישראל הא מה אני מקיים לאמר אליהם לבנים לאלעזר ולאיתמר׃ דברו אל בני ישראל · את כלם השוה להיות שלוחים בדבור זה לפי שהושוו בדמיונה וקבלו עליהם גזרת המקום מאהבה׃ זאת החיה · לשון חיים לפי שישראל דבוקים במקום ורואיין להיות חיים לפיכך הבדילם מן הטומאה וגזר עליהם מנות ולאומו׳ ע״א לא אסר כלום משל לרופא שבכם לבקר את החולה כולי כדאית׳ במדר׳ רבי תנחומא׃ זאת החיה · מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה אותה לישראל זאת

תאכלו

יי וארע יתי סקול באילין בתרין
בניי הלא מעשרא תניינא איתפקד
די לא למיכול אכיל מיניה כל דכן
קרבן חטאתא ומה אילו אשתליית
ואכלית מן קרבן חטאתא יומא דין
אוף תרין בניי דאשתיירו הוה להון
מן דינא דייתיקדון דלית אפשר די
שפר קדם יי: וישמע ושמע
משה ושפר קדמוי ואפיק כרוזא
במשריתא למימר אנא הוא ד
דאיתעלמת הלכתא מני ואהרן
אחי אדכר יתה לי: וידבר ה׳
ומליל יי עם משה ועם אהרן ל
למימר להון לבני אהרן דיזהרון
ית בני ישראל די טעמון בדכותא
מיכלהון ויתפרשון מסואבות תמניסידי טרפן: דברו מלילו עם
עם בני ישראל למימר דא חייתא דמכשרא למיכלכון מן כל בעירא דעל
ארעא: כל כל דסדיקא בפרסתא ומטילפין טילפין פרסתא ודאית
לה קרנין מסקא פישרא בבעירא יתה תיכלון: אך ברם ית דין לא
תיכלון ממינא דמסקי פישרא וסדיקי פרסתא דאתילד ממסאבתא ברם
ית גמלא ארי מסיק פישרא ופרסתיה לא סדיקא מסאב הוא לכון:
ואת השפן וית טווזא ארום מסיק פישרא ופרסתיה לא סדיקא מסאב
הוא לכון: ואת הארנבת וית ארנבא ארום מסיק פישרא הוא
ופרסתא

דאטאתא חמירא מן מעשרא
תניינא ולית אפשר לאכילא למיכל
מיניה ואנא בארעיתי אבילא רובא
יומא הדין דמירתו תרין בני נדב
ואביהוא ואנא אכיל עליהון הא
אילו אכלית חטאת יומא האית
אפשר דשפיר ותקין קדם יי:
כיון דשמע משה ושפר פתגמא
באפוי ואפיק כרוז בכל משריתהון
דישראל ואמר אנא הוא דאתעלמת
הילכתא מיני ואהרן אחוי אליף
יתה לי ועל דאשפל משה גרמית
קביל עליה אגר סגי ושמע משה
ושפר פתגמא באפוי:

מאכלו וחלת לא תאכלו: לא זה תאכלו ונומר. לא בשרני המים לחז מכל מין ומין
ומרלה להם וכן בעוף: לא לחה תשקנו מן העוף. וכן בשרנים זה לכם הטמא: וזאת
החיה מכל הבהמה. מלמ׳ שהבהמ׳ בכלל חיה: מפרסת. כתרגו׳ סדוקה: פרסה. פלאגטה ב
בלעז: ושוסעת שסע. שמובדלת מלמעלה ומלמטה בשתי נפרכין כתרגו׳ ומטלפן טלפין
שיש שפרסותיו סדוקות מלמעלה ואין שסועות ומובדלו לגמרי שמלמטה מחוברו׳: מעלה
גרה. מעלה ומקיאה הלוכל ממעיה ומחזרת אותו לתוך פיה לכתשו ולטחנו הדק:
גרה. כך שמו ויתכן לתתו מגזר׳ מים הכנרים שהוא כנרר אחר הפה ותרגומו פיסרא שע
מגרה לוכל כפסר וכמוח: בבהמה. תיבה יתירה היא לדרשה להתיר את השליל הכמכא
במעי אמו: אותה תאכלו. ולא בהמה טמאה והלא באזהרה היא אלא לעבור עליה

טְמֵאָה הִוא לָכֶם: • וְאֶת־הַחֲזִיר
כִּי־מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְשֵׁסַע שֶׁסַע
פַּרְסָה וְהוּא גֵרָה לֹא־יִגַּר טָמֵא
הוּא לָכֶם: • מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ
וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים הֵם
לָכֶם: ט אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל
אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר
וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמַּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים
אֹתָם תֹּאכֵלוּ: י וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־
לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים
מִכֹּל שֶׁרֶץ הַמַּיִם וּמִכֹּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
אֲשֶׁר בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הֵם לָכֶם:
יא וְשֶׁקֶץ יִהְיוּ לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא
תֹאכֵלוּ וְאֶת־נִבְלָתָם תְּשַׁקְּצוּ:
יב כֹּל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת
בַּמָּיִם שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם: יג וְאֶת־
אֵלֶּה תְּשַׁקְּצוּ מִן־הָעוֹף לֹא יֵאָכְלוּ
שֶׁקֶץ הֵם אֶת־הַנֶּשֶׁר וְאֶת־הַפֶּרֶס
וְאֶת הָעָזְנִיָּה: יד וְאֶת־הָרְאָה וְאֶת־
הָאַיָּה לְמִינָהּ: טו אֶת כָּל־עֹרֵב
לְמִינוֹ: טז וְאֶת בַּת הַיַّעֲנָה וְאֶת־
הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ
לְמִינֵהוּ: יז וְאֶת־הַכּוס וְאֶת־
הַשָּׁלָךְ וְאֶת־הַינְשׁוּף: יח וְאֶת־
הַתִּנְשֶׁמֶת וְאֶת־הַקָּאַת וְאֶת־הָרָחָם:
יט וְאֶת הַחֲסִידָה הָאֲנָפָה לְמִינָהּ

ואת

מְסָאֲבָא הִיא לְכוֹן: וְיָת־חֲזִירָא
אֲרֵי־סְדִיק פַּרְסְתָּא הוּא וּמַטְלִיפָן
טִילְפִין פַּרְסָתֵיהּ וְהוּא פְּשַׁרְיָא לָא־
פָשַׁר מְסָאֲב הוּא לְכוֹן:
מִבִּסְרְהוֹן לָא תֵכְלוּן וּבְנִבְלָתְהוֹן
לָא תִקְרְבוּן מְסָאֲבִין אִינוּן לְכוֹן:
יָת־דֵּין תֵּיכְלוּן מִכֹּל דִּבְמַיָּא כֹּל
דְּלֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמַיָּא בְּיַמְמַיָּא
וּבְנַחֲלַיָּא יָתְהוֹן תֵּיכְלוּן:
וְכֹל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין
בְּיַמְמַיָּא וּבְנַחֲלַיָּא מִכֹּל רִיחֲשָׁא
דְּמַיָּא וּמִכֹּל נַפְשָׁא חַיְתָא דִּבְמַיָּא
שְׁקָצָא אִינוּן לְכוֹן: וְשִׁקְצָא יְהוֹן
לְכוֹן מִבִּסְרְהוֹן לָא תֵיכְלוּן וְיָת
נְבִילָתְהוֹן תְּשַׁקְּצוּן: כֹּל דְּלֵית
לֵיהּ צִיצִין וְקַלְפִּין בְּמַיָּא שִׁקְצָא
הוּא לְכוֹן: וְיָת־אִילֵּין תְּשַׁקְּצוּן
מִן־עוֹפָא לָא יִתְאֲכְלוּן שִׁקְצָא
אִינוּן נִשְׁרָא וְעָרָא וְעָזְיָא:
וְדַיְתָא וְטַרְפִּיתָא לְזַנְהּ:
יָת כָּל־עוֹרְבָא לְזַנְהּ:
וְיָת בַּת נַעֲמִיתָא וְצִיצָא וְצִפְּרָא
שַׁחְפָא וְנִצָּא לְזַנְוָהִי: וְקַדְיָא
וְשַׁלְיָנָא וְקִיפּוֹפָא: וְכוּתָא וְקָאתָא
וִירַקְרַקָּא: וְחִיוָרִיתָא וְאִיבּוֹ לְזַנְהּ

ונגר

קמ מנות פריקת סימני דגים •

קדם וכל אשר אין לו תנין כל אשר אין לו •

קנז קנח אלה תאכל ארץ המים ואלה לא תאכל דג המים •

קנט אלה לא תאכל עוף המים •

אשר נוסד כונתו דכתיב בתקרם כנשר כעורייכי • בתקום תומם ותוכל • כמן כעל כונס ברכה ומנגת אשר עופות ותפסם • בקשת דרכו לבקי מאכלו:

• בעשה ולא תעשה: מבשרם לא תאכלו • אין לי אלא אלו שאר בהמה טמאה שאין לה שום סימן טהרה מכין אמרת קל וחומר ומה אם שיש בהן קצת סימני טהרה אסורות וכו': • מבשרם: על בשרם באזהרה ולא על עצמות וגידים וקרנים וטלפים: ובנבלתם לא תגעו • יכול יהו ישראל מוזהרים על מגע נבלה תל"ל אמור אל הכהנים ונומר • כהנים מוזהרין ואין ישראל מוזהרין קל וחומר מעתה ומה טומאת מת חמורה לא הזהיר בה אלא • כהנים טומאת נבלה קלה לא כל שכן ומה תלמוד לומר לא תגעו ברגל: מגפיר • אלו

וּפַרְסָתָא לָא סְדִיקָא מְסָאֲבָא הִיא לְכוֹן: ואת וְיָת חֲזִירָא אֲרוּם
סְדִיק פַּרְסָתָא הוּא וּמְטַלֵּף טִילְפִין פַּרְסָתָא וְהוּא פִּישְׁרָא לָא פָּשַׁר מְסָאֵב
הוּא לְכוֹן: מבשרם מִבִּישְׁרֵיהוֹן לָא תֵּיכְלוּן וּבְנִיבְלָתֵיהוֹן לָא תִּקְרְבוּן
מְסָאֲבִין אִינוּן לְכוֹן: את זה יָת דֵּין תֵּיכְלוּן מִן כָּל דְּבְמַיָּא כָּל דְּלֵיהּ
צִיצִין וְחַרְסְפִיתִין בְּיַמָּיָא וּבְנַחֲלַיָּא יַתְהוֹן תֵּיכְלוּן: וכל אשר וְכָל
דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְחַרְסְפִיתִין בְּיַמָּיָא וּבְנַחֲלַיָּא מִן כָּל רִיחֲשָׁא דִּי בְמַיָּא
שִׁיקְצָא הִינוּן לְכוֹן: ושקץ וְשִׁיקְצָא יְהוֹן לְכוֹן צִידֵיהוֹן וְרוּעֲדֵיהוֹן
וּמִבִּישְׁרֵיהוֹן לָא תֵּיכְלוּן וְיָת נִיבְלָתְהוֹן תְּשַׁקְצוּן וּמִן הַנַּיְתְהוֹן תִּתְרַחֲקוּן:
כל כָּל דְּלֵית לֵיהּ צִיצִין וְחַרְסְפִיתִין בְּמַיָּא שִׁיקְצָא הוּא לְכוֹן: ואת־
אלה וְיָת אִלֵּין מִנְיָיא תְּשַׁקְצוּן מִן עוֹפָא דְּלֵית לְהוֹן צִיבְעָא יְתִירָא
וּדְלֵית לֵיהּ זְפַקְתָּא וּדְקוּרְקְבָנֵיהּ לֵיתוֹי מַקְלִיף לָא יְתָאֲכְלוּן שִׁיקְצָא הִינוּן
יָת נִישְׁרָא וְיָת עוּזָא וְיָת בַּר גַּזָּא: ואת וְיָת דַּיְיתָא וְיָת דַּהְיָא טַרְפִיתָא
לְזַנָּהּ: ואת וְיָת כָּל עוֹרְבָא לְזַנְיָהּ: ואת בת וְיָת בַּת נַעֲמִיתָא
וְיָת חַטְפִיתָא וְיָת צִיפַּר שַׁחְפָּא וְיָת בַּר נְצָצָא לְזַנְיָהּ: ואת הכוס וְיָת
צַיְירָא וְיָת שְׁלִי נוּנָא מִן יַמָּא וְיָת קִיפּוֹפָא: ואת וְיָת אוּתְיָא וְיָת
שַׁקָּא וְיָת שַׁרְקְרָקָא: ואת וְיָת דַּיְיתָא חִוָּרְתָּא וְאַכְמָתָא לְזַנָּהּ וְיָת נַגַּר
טורא

פשט נהס: קשקשת · אלו קליפין הקבועים בו כמו שכאמר ושריון קשקשים הוא לבוש:
ארץ · בכל מקום משמעו דבר המוך ארוחש וכל על הארץ: ושקץ יהיו · לאסור את יא
עירוביהן אם יש בו בכותן טעם: מבשרם · אינו מוזהר על הסכפירים ועל העכמות:
ואת כבלתם תשקצו · לרבות יבחושין שביכבן יבחושין מושילוכם בלעז: וכל אשר אין יב
לו וגו' · מה תלמוד לומר שיכול אין לי שיהא מותר אלא המעלה שימפין שלו ליבשה
השירן במים מפין תלמוד לומ' וכל אשר אין לו בפיר וקשקשת במים הא אם היו לו במים
אף על פי שהשירן בעליתו מותר: לא יאכלו · לחייב את המאכילן לקטנים שכך משמעו יג
לא יהו נאכלין על ידך או איני שאל לאחרן בהנאה תלמוד לומר לא תאכלו באכילה אבורין
בהנאה מותרין: כל עוף שכאמר בו למיפה למיכו למיכהו יש באותו המין שאין דומין זה
לזה לא במראיהם ולא בשמותיהם וכולן מין אחד: הכן · איפלויר: שלך · פירשו יו יז
רבותיכו זה השולה דגים מן הים וזהו שתרגם אבקלום ושלי בוגא: כום ויבשוף · הם
נוחיעים הבועקים בלילה ויש להם לסתות בארם ועוד אחר דומה לו שקורין ייבן:
תכשמת · היא קלבא שורין ודומה לעכבר הפורח בלילה ותכשמת האמורה בשרצים היא יט
דומה לה ואין לה עינים וקורין לה טלפא: החסידה · זו דיה לבנה מינוכייה ולמה כ
בקרא שמה חסידה שעושה חסידות עם חברותיה במזונות: האנפה · היא דיה רגזנית
וברלה 2 86 פו ב

וְאֶת־הַדּוּכִיפַת וְאֶת־הָעַטַּלֵּף׃
כ כָּל שֶׁרֶץ הָעוֹף הַהֹלֵךְ עַל־
אַרְבַּע שֶׁקֶץ הוּא לָכֶם׃ כא אַךְ
אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל שֶׁרֶץ הָעוֹף
הַהֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע אֲשֶׁר־לֹא כְרָעַיִם
מִמַּעַל לְרַגְלָיו לְנַתֵּר בָּהֶן עַל־
הָאָרֶץ׃ כב אֶת־אֵלֶּה מֵהֶם תֹּאכְלוּ
אֶת־הָאַרְבֶּה לְמִינֹהוּ וְאֶת־הַסְּלְעָם
לְמִינֵהוּ וְאֶת־הַחַרְגֹּל לְמִינֵהוּ וְאֶת־
הַחָגָב לְמִינֵהוּ׃ כג וְכֹל שֶׁרֶץ
הָעוֹף אֲשֶׁר־לוֹ אַרְבַּע רַגְלַיִם שֶׁקֶץ
הוּא לָכֶם׃ ס

כד וְלָאֵלֶּה תִּטַּמְּאוּ כָּל־הַנֹּגֵעַ
בְּנִבְלָתָם יִטְמָא עַד הָעָרֶב׃
כה וְכָל־הַנֹּשֵׂא מִנִּבְלָתָם יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד הָעָרֶב׃ כו לְכָל־
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הוּא מַפְרֶסֶת פַּרְסָה
וְשֶׁסַע אֵינֶנָּה שֹׁסַעַת וְגֵרָה אֵינֶנָּה
מַעֲלַת גֵּרָה טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ
בָּהֶם יִטְמָא׃ כז וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־
כַּפָּיו בְּכָל־הַחַיָּה הַהֹלֶכֶת עַל־אַרְבַּע
טְמֵאִים הֵם לָכֶם כָּל־הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָם
יִטְמָא עַד הָעָרֶב׃ כח וְהַנֹּשֵׂא
אֶת־נִבְלָתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב טְמֵאִים הֵמָּה לָכֶם׃

ס כט וְזֶה לָכֶם הַטָּמֵא
בַּשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ הַחֹלֶד
וְהָעַכְבָּר וְהַצָּב לְמִינֵהוּ׃ ל וְהָאֲנָקָה
וְהַכֹּחַ וְהַלְּטָאָה וְהַחֹמֶט
וְהַתַּנְשֶׁמֶת׃

ס כתימין נפ יקרין נו׳

קס מנוח כדיקת פ׳ מני פנכים׃

ג כ׳ חבר נפ׳ קנח׳

קנח לחיות פמכ פרנים מסמליה׃ כשוכן כניס כשעורה פס עורו כשנרה׃

וגנר טורא ועטלפא׃ כל דיחשא
דעופא דמהליך על־ארבע שקצא
הוא לכון׃ ברם ית־דין תיכלון
מכל ריחשא דעופא דמהליך על־
ארבע דליה קרסולין מעילוי
ריגלוהי לקפצא בהון על־ארעא׃
ית־אילין מיבהון תיכלון ית־גובא
לזניה וית־דשונא לזנוהי וית־
חרגולא לזנוהי וית־חגבא לזנוהי׃
וכל ריחשא דעופא דליה ארבע
ריגלין שיקצא הוא לכון׃
ולאילין תסתאבון כל־דיקרב
בנבילתהון יהי מסאב עד־רמשא׃
וכל־דישול מנבלתהון יצבע
לבושוהי ויהי מסאב עד־רמשא׃
לכל־בעירא דהיא סדיקא פרסתא
וטילפין לא־איתהא מטילפא
ופישרא לא־איתהא מסקא
מסאבין אינון לכון כל־דיקרב
בהון יהי מסאב׃ וכל דמהלך
על־ידוהי בכל־חיתא דמהלכא
על־ארבע מסאבין אינון לכון
כל־דיקרב בנבלתהון יהי מסאב
עד־רמשא׃ ודישולית נבלתהון
יצבע לבושוהי ויהי מסאב עד־
רמשא מסאבין אינון לכון׃
ודין לכון דמסאב בריחשא דרחיש
על־ארעא חולדא ועכברא וצבא
ולזנוהי׃ ויקא וכוחא והלטתא

וכרלה לי סקורין היורון: הדוכיפת · תרכגול הבר וכרבלתו כפולה ובלעז הרופא ולמה כקרא שמו דוכיפת שהולו כפות וזו היא כרבלתו וכגר טורא כקרא על שם מעשיו כמו שפירשו רבותינו במסכת גיטין בפרק מי שאחזו׃ שלן העוף · הם הדקיס הכמוכים

פורא וית טרפרא: וכל וכל ריחשא דעופא דמהלך על ארבע זני
דיבבי וזני אודעיה וזני זיבורי שיקצא הוא לכון ברם דובשא דזיבורא
יתאכל: אך ברםית דין תיכלון מן כל ריחשא דעופא דמהלך על
ארבע כל דאית ליה קרסולין מלעיל לריגלוי למשרג בהון על ארעא:
את אלה ית אלין מינייא מנהון תיכלון ית גובאי לזניה וית רשונא
לזניה וית ניפולא לזניה וית כרזבא דהיא נרונא לזניה: וכל שרץ וכל
ריחשא דעופא דליה ארבע ריגלין שיקצא הוא לכון: ולאלה
ולאלין תסתאבון כל דיקרב בנבילתהון יהי מסאב עד רמשא: וכל
וכל דיוסיט מן נבילתהון יצבע לבושוי ויהי מסאב עד רמשא: לכל
לכל בעירא דהיא סדיקא פרסתא וטילפין ליתה מטלפא ופישרא ליתהא
מסקא מסאבין הינון לכון כל דיקרב בהון יהא מסאב: וכל דהולך
וכל דמטייל על ידוי בכל חי תא דמהלכא על ארבע מסאבין הינון לכון
כל דיקרב בנבילתהון יהא מסאב עד רמשא: והנושא ודיוסיט ית
ית נבילתהון יצבע לבושוי ויהי מסאב עד רמשא מסאבין הינון לכון:
וזה לכם ודין לכון דמסאב דמיה ומשכיה ובישריה ברחשא דרחיש
על ארעא ברכישתא ועכברא אוכמא וסמוקא וחיורא וחרדונא לזנוי:
והאנקה ומינקת חיויא וכחא ושמשיתא וקיצוצא וסלמנדרא: אלה
אילן

כא ברוחשין על הארץ כגון זבובים וברעין ויתושין וחגבים: על ארבע. על ל׳ רגלים:
ממעל לרגליו. המוך לגוארו יש לו כמין שני רגלים לבד ל׳ רגליו וכשרוצה לעוף ולקפוץ
מן הארץ מתחזק באותן שני כרעים ופורח ויש מהן הרבה באותן שקורין לבנו״שטא אבל
אין אכו בקיאין בהן שארבע שימני טהרה באמרו בהם ארבע רגלים וארבע כנפים
וקרסולין אלו הכתובים כאן וכנפיו חופין את רובו וכל שימכין הללו מצויים באותן
שביבותיכו אבל יש שראשן ארוך ויש שאין להם זנב ובריך שיהא שמו חגב ובזה אין אכו
יודעים להבדיל ביניהן: וכל שרץ העוף וגומר. בא ולמד שאם יש לו חמש טהור: כג
ולאלה. העתידין לאמר בעכין למטה תטמאו כלומר בכניעתם יש טומאה: וכל הנושא כד כה
מנבלתם. כל מקום שנאמר טומאת משא חמורה מטומאת מגע שהיא טעונה כבוס
בגדים: מפרסת פרסה ושסע איננה אוכלת. כגון גמל שפרסתו בדוקה למעלה אבל כו
למטה היא מחוברת כאן למדך שנבלת בהמה טמאה מטמאה ובעכין שבסוף הפרשה פי׳
על בהמה טהורה: על כפיו. כגון כלב ודוב וחתול: טמאים הם לכם. למגע: וזה כז כח
לכם הטמא. כל טמאות הללו איכן לאיסור אכילה אלא לטומאה ממש להיות טמא במגען
ונאסר לאכול תרומה וקדשים וליכנס במקדש: החלד. מוסט״לה: והכנ. פו״יש ל
שדומה לנפרדע: אבקה. הרינו: לטאה. ל״יסרדה: חומט. לימ״ה: תנשמת.
טלפא:

וְהִתְנַשַּׁמְתֶּם׃ לא אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לָכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ׃ לב בַּמַּיִם יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ לג וְכָל אֲשֶׁר־יִפֹּל עָלָיו מֵהֶם בְּמֹתָם יִטְמָא מִכָּל־כְּלִי־עֵץ אוֹ בֶגֶד אוֹ־עוֹר אוֹ שָׂק כָּל־כְּלִי אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה מְלָאכָה בָּהֶם בַּמַּיִם יוּבָא וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְטָהֵר׃ לד וְכָל־כְּלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם אֶל־תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ׃ לה מִכָּל־הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל־מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל־כְּלִי יִטְמָא׃ לו וְכֹל אֲשֶׁר־יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא תַּנּוּר וְכִירַיִם יֻתָּץ טְמֵאִים הֵם וְטְמֵאִים יִהְיוּ לָכֶם׃ לז אַךְ מַעְיָן וּבוֹר מִקְוֵה־מָיִם יִהְיֶה טָהוֹר וְנֹגֵעַ בְּנִבְלָתָם יִטְמָא׃ לח וְכִי יִפֹּל מִנִּבְלָתָם עַל־כָּל־זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵע טָהוֹר הוּא׃ לט וְכִי יִתַּן־מַיִם עַל־זֶרַע זָרוּעַ וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא׃ מ וְהָאֹכֵל מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ מא וְהַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא לֹא יֵאָכֵל׃ מב כֹּל הוֹלֵךְ עַל־גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכֹל הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי שֶׁקֶץ הֵם׃ מג אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֶּׁרֶץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃ מד כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תְטַמְּאוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ׃ מה כִּי אֲנִי יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי׃ מו זֹאת הַתּוֹרָה לַבְּהֵמָה וְלָעוֹף וּלְכָל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכָל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת עַל־הָאָרֶץ׃ מז לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֵּאֶכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל׃

וְחוּמְטָא וְאַשּׁוּתָא׃ אֵילֵין דְּמִסְאַבִּין לְכוֹן בְּכָל־דִּיחַשָּׁא כָּל־דְּיִקְרַב בְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי־מְסָאֵב עַד־רַמְשָׁא׃ וְכָל דִּיפֵל־עֲלוֹהִי מִנְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן יְהֵי מְסָאֵב מִכָּל־מָאן־דְּאַע אוֹ לְבוּשׁ אוֹ־מְשַׁךְ אוֹ שַׁק כָּל־מָאן דְּתִתְעֲבֵיד עִיבִידְתָּא בְּהוֹן בְּמַיָּא יִתְעַל וִיהֵי־מְסָאֵב עַד־רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי׃ וְכָל־מָאן דְּחַסַּף דִּיפֵיל מִנְּהוֹן לְגַוֵּיהּ כֹּל דְּבְגַוֵּיהּ יְהֵי־מְסָאֵב וְיָתֵיהּ תִּתְבְּרוּן׃ מִכָּל־מֵיכַל דְּמִתְאֲכִיל דִּיעֲלוֹן עֲלוֹהִי מַיָּא יְהֵי מְסָאֵב וְכָל־מִשְׁקְיָא דִּישְׁתֵּי בְּכָל־מָאן יְהֵי מְסָאֵב׃ וְכָל דִּיפֵל מִנְּבִילָתְהוֹן עֲלוֹהִי יְהֵי מְסָאֵב תַּנּוּר וְכִירַיִם יִתְרָעוּן מְסָאֲבִין אִינּוּן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן׃ בְּרַם מַעְיָן וְגוּב בֵּית כְּנִישְׁתָּא מַיָּא יְהֵי דְכִי וּדְיִקְרַב בְּנִבְלָתְהוֹן יְהֵי־מְסָאֵב׃ וַאֲרֵי יִפֵּיל מִנְּבִילָתְהוֹן עַל־כָּל־בַּר־זַרְעָא זְרִיעָא דִּיזְדְּרַע דְּכִי הוּא׃ וַאֲרֵי יִתְיְהַבוּן־מַיָּא עַל־בַּר־זַרְעָא וִיפֵל

לב טלפא׃ במים יובא׃ ואף לאחר טבילתו טמא הוא לתרומה עד הערב ואחר כך וטהר
לג בהערב השמש׃ אל תוכו׃ אין כלי חרס מטמא אלא מאוירו׃ כל אשר בתוכו יטמא׃
הכלי חוזר ומטמא מה שבאוירו׃ ואותו תשברו׃ למד שאין לו טהרה במקוה׃ מכל
לד האוכל אשר יאכל׃ מוסב על מקרא העליון׃ כל אשר בתוכו יטמא׃ מכל האוכל אשר
יאכל אשר באו עליו מים והוא בתוך כלי חרס הטמא יטמא למדנו מכאן דברים הרבה
למדנו שאין אוכל מוכשר ומתוקן לקבל טומאה עד שיבאו עליו מים פעם אחת ומשבאו
עליו מים פעם אחת מקבל טומאה לעולם ואפילו כנוב והיין והשמן וכל הבקרא משקה
מכשיר זרעים לטומאה כמים שכך יש לדרוש המקרא אשר יבא עליו מים או כל משקה
אשר ישתה בכל כלי יטמא האוכל ועוד למדו רבותינו מכאן שאין ולד הטומאה מטמא
כלים שכך שמיכו יכול יהו כל הכלים מטמאין מאויר כלי חרס תל כל אשר בתוכו יטמא
מכל האוכל אוכל ומשקה מטמא מאויר כלי חרש ואין כל הכלים מטמאין מאויר

כלי

אֵלֵין תְּמַנְיָא מִינְיָא דְּמִסָּאבִין לְכוֹן בְּכֹל דִּיחֲשָׁא כָּל דְּיִקְרַב בְּרֵהוֹן
וּבְמוֹשְׁבֵיהוֹן וּבְאַרְמֵיהוֹן יְהֵא מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל מִדַּעַם
דְּיִפּוֹל עֲלוֹי מִנְּהוֹן בְּמוֹתְהוֹן דְּאִיבְרַיָּא דִידְרֵהוֹן דְּאִתְפְּשַׁח מִנְּרֵהוֹן יְהֵא
מְסָאֵב כָּל מַאן דְּקִיסָא אוֹ לְבוּשׁ אוֹ צִלָּא אוֹ שַׁק כָּל מַאן דְּתִתְעַבֵּיד בְּרֵהוֹן
עִיבִידְתָּא בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי יִתְעַל וִיהֵי מְסָאֵב לְכָל צְרוֹךְ עַד רַמְשָׁא
וְיִדְכֵּי : וכלי חרש וּמָאן דְּפָחַר דְּיִפּוֹל מִנְּהוֹן לְגַוֵּיהּ כָּל מַאן די
בְּגַוֵּיהּ יְהֵא מְסָאֵב וְיָתֵיהּ תְּתַבְּרוּן : מכל מִכָּל מֵיכְלָא דְּמִתְאֲכִיל די יֵעָלוֹן
עֲלוֹן מוֹי יְהֵי מְסָאֵב וְכָל מַשְׁקֵי דִישְׁתִּתִּי בְּכָל מַן יְהֵי מְסָאֵב : וכל וְכָל
מִדַּעַם דְּיִפּוֹל מִנִּיבֵלְתְּהוֹן עֲלוֹי יְהֵי מְסָאֵב תַּנּוּרִין וְתַפְּיִין יִסְתְּרוּן מְסָאֲבִין
הִינוֹן וּמְסָאֲבִין יְהוֹן לְכוֹן : אך לְחוֹד עֵינָוֹן וְגוּבִין בֵּית כְּנִישׁוּת מַיִין
נַבְעִין יְהֵא דְּכֵי בְּרַם די יִקְרַב בְּנִבֵילְתְּהוֹן בְּגוֹ מַיָּא הָאִילֵין יְהֵי מְסָאֵב :
וכי יפל וַאֲרוּם אִין יִפּוֹל מִנְּבֵילְתְּהוֹן עַל כָּל זֶרַע זְרִיעִין בְּאוּרְחָא די
יִזְדְּרַע בְּנוּגְבֵיהּ דְּכֵי הוּא : וכי יתן וַאֲרוּם אִין מִתְיְהֵיב מוֹי עַל בַּר
זרעא

ירושלמי יותץ יִתְרְעוּן

כלי חרס לפי שהשרץ לא הטומאה והכלי שכטמא ממנו ולא הטומאה לפיכך איכו חוזר
ומטמא כלים שבתוכו ולמדכו עוד שהשרץ שכפל לאויר תכור והפת בתוכו ולא כנע השרץ
בפת התכור ראשון והפת שכייה ולא כאמר רואין את התכור כאלו מלא טומאה ותהא הפת
תחילה שאם אתה אומ׳ כן לא כתמעטו כל הכלים מליטמא מאויר כלי חרס שהרי טומאה
עכמה כנעה בהן מגבן ולמדכו עוד על ביאת מים שאיכה מפשרת זרעים אלא אם כן
כפלו עליהן משכתלשו שאם אתה אומר מקבלין הכשר במחובר אין לך שלא באו עליו מים
ומהו אומר אשר יבא עליו מים ולמדכו עוד שאין אכל מטמא אחרים אלא אם כן יש בו
כביכה שכאמר אשר יאכל אוכל הכאכל בבת אחת · ושיערו חכמים אין בית הבליעה
מחויק יותר מביכת תרכגולת : תפ׳ור וכירים · כלים המטלטלין הם והן של חרס ויש להן נה
תוך ושופת על כבד החלל את הקדרה ושביהם פיהם למעלה : יותץ · שאין לכלי חרס
טהרה בטבילה : וטמאים יהיו לכם · שלא תאמר מכוה אני לכותבם תלמוד לומ׳ וטמאים
יהיו לכם אם רבה לקיימן בטומאתן ראשי : אך מעין ובור מקוה מים · המחוברי׳ לקרקע נו
אין מקבלין טומאה ועוד יש לך ללמד יהיה טהור העובל בהן מטומאתו : וכונע בכבלת׳
ובמא · אפילו הוא בתוך מעין ובור וכונע בטומאתם יטמא · שלא תאמר קל וחומר יאם
מעבר את הטמאים מטומאתם קל וחומר שיביל את הטהור מליטמא לכך כאמר וכונע
בכבלתם יטמא : ורע זרוע · זריעה של מיני זרעיכין : זרוע · שם דבר הוא כמו ויתכו נז
לכו מן הזרעוכים : טהור הוא · למדך הכתוב שלא הוכשר וכתקן לקרות אוכל לקבל
עומאה עד שיבא עליו מים : וכי יותן מים על זרע · לאחר שכתלש שאם תאמר יש השכר נח
במחובר אין לך זרע שלא הוכשר : מים על זרע · בין מים בין שאר משקין בין הם על
הזרע

עַל־זֶרַע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא
הוּא לָכֶם׃ ס
לט וְכִי יָמוּת מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר־
הִיא לָכֶם לְאָכְלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ
יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ מ וְהָאֹכֵל
מִנִּבְלָתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב וְהַנֹּשֵׂא אֶת־נִבְלָתָהּ יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ מא וְכָל־
הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ עַל־הָאָרֶץ שֶׁקֶץ הוּא
לֹא יֵאָכֵל׃ מב כֹּל הוֹלֵךְ עַל־
גָּחוֹן וְכֹל הוֹלֵךְ עַל־אַרְבַּע עַד כָּל־
מַרְבֵּה רַגְלַיִם לְכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ
עַל־הָאָרֶץ לֹא תֹאכְלוּם כִּי־שֶׁקֶץ
הֵם׃ מג אַל־תְּשַׁקְּצוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם
בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ
בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם׃ מד כִּי אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנִי וְלֹא תִטַּמְּאוּ
אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּכָל־הַשֶּׁרֶץ הָרֹמֵשׂ
עַל־הָאָרֶץ׃ מה כִּי אֲנִי יְהוָה
הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לִהְיֹת לָכֶם לֵאלֹהִים וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים
כִּי קָדוֹשׁ אָנִי׃ מו זֹאת תּוֹרַת
הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכֹל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הָרֹמֶשֶׂת בַּמָּיִם וּלְכֹל נֶפֶשׁ הַשֹּׁרֶצֶת

על

ויפיל מנבלתהון עלוהי מסאב הוא
לכון׃ וארי ימות מן בעירא
דהיא לכון למיכל דיקרב
בנבלתהון יהי מסאב עד רמשא׃
ודיכול מנבלתא יצבע לבושוהי
ויהי מסאב עד רמשא ודישיל ית
נבלתא יצבע לבושוהי ויהי מסאב
עד רמשא׃ וכל ריחשא דרחיש
על ארעא שקצא הוא לא יתאכל׃
כל דמהליך על מעוהי וכל
דמהליך על ארבע עד כל סגיאות
רגלין לכל ריחשא דרחיש על
ארעא לא תיכלינון ארי שיקצא
אינון׃ לא תשקצון ית נפשתכון
בכל ריחשא דרחיש ולא
תיסתאבון בהון ותסתאבון בהון׃
ארי אנא יי אלהכון
ותתקדשון ותהון קדישין ארי
קדיש אנא ולא תסאבון ית
נפשתכון בכל ריחשא דרחיש על
ארעא׃ ארי אנא יי דאסיק ית כון
מן ארעא דמצרים למהוי לכון
לאלהא ותהון קדישין ארי קדיש
אנא׃ דא אוריתא דבעירא
ודעופא ודכל נפשא חיתא
דרחשא במיא ולכל נפשא

דרחישא

הזרע כין זרע כופל לתוכן הכל כדרך בתורת כהנים׃ וכפל מכבלתם עליו׃ אף משכינב
מן המים פלא הקפידה תורה אלא להיות עליו שם אכל ומשירד לו הכשר קבלת טומאה
פעם אחת שוב איכו כעקר הימכו׃ בכבלתה׃ ולא בעצמות ובידים ולא בקרכים וטלפים לט
ולא בעור׃ והכושא את כבלתה׃ חמורה טומאה משא מטומאת מגע שהכושא מטמא מ
בגדים והכוגע אין בגדיו טמאין שלא כאמר בו יכבס בגדיו׃ והאוכל מכבלתה׃ יכול
תטמאבו אכילתו כשהוא אומר בכבלת עוף טהור לא יאכל לטמאה בא אותה מטמאה

בגדים

זַרְעָא וַיְפִיל מִנְּבִילְתְּהוֹן עֲלוֹי בְּרוּטְבֵיהּ מְסָאֵב הוּא לְכוֹן: וכי ימות
וַאֲרוּם אֵין יִתְפְּשַׁח אֵיבְרָא וִימוּת מִן בְּעִירָא דַכְיָא חַזְיָא לְכוֹן לְמֵיכַל
דְּיִקְרַב בִּנְבִילָתֵהּ יְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא: והאוכל ודייכול מִנְּבִילָתֵהּ
יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וִיהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא וְדִיוֹסִיט יַת נְבִילָתֵהּ יְצַבַּע יַת לְבוּשׁוֹי
וִיהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא: וכל וְכָל
דִּיחֲשָׁא דְּרָחֵיש עַל אַרְעָא שִׁיקְצָא ירושלמי
הוּא לָא יִתְאֲכֵל: וכל וְכָל דְּמְהַלֵּךְ כָּל דְּשַׁחֵף עַל מָעוֹי בְּכָל חַיְיָתָא:
עַל מְעוֹי וְכָל דְּמְהַלֵּךְ עַל אַרְבַּע
מִן חֵיוָיָא וְעַד נְדַל דְּמַסְגֵּי וְדִיגְלִין בְּכָל דִּיחֲשָׁא דְּרָחֵיש עַל אַרְעָא לָא
תֵיכְלוּנוּן אֲרוּם שִׁיקְצָא הִינוּן: אל לָא תְשַׁקְצוּן יַתְנַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל
דִּיחֲשָׁא דְּרָחֵיש וְלָא תְסַתְּאָבוּן בְּהוֹן דִּילְמָא תְסְתַּאֲבוּן פּוּן בְּהוֹן: כִּי אֲרוּם
אֲנָא יְיָ דְּהוּא אֱלָקְכוֹן וְתִתְקַדְּשׁוּן וְתֶהֱווֹן קַדִּישִׁין אֲרוּם קַדִּישׁ אֲנָא וְלָא
תְסְתַּאֲבוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בְּכָל דִּיחֲשָׁא דְּרָחֵיש עַל אַרְעָא: כִּי אֲנִי ה' אֲרוּם
אֲנָא הוּא יְיָ דְּאַסֵּיקִית יַתְכוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִטּוּל לְמֵיהֲוֵי לְכוֹן
לֶאלָקָא וְתֶהֱווֹן קַדִּישִׁין אֲרוּם קַדִּישׁ אֲנָא: זאת דָּא הִיא גְּזֵירַת
אוֹרַיְיתָא דְּבְעִירָא וְעוֹפָא וְכָל נַפְשַׁת חַיְיָתָא דְּרָחֲשָׁא עַל אַרְעָא: להבדיל
לאפרשא

בגדים באכילתה ואין בכלת בהמה מטמאה בגדים באכילתה בלא משא כגון אם תאכה
לו חבירו בבית הבליעה אם כן מה תלמוד לומר האוכל ליתן שיעור לבושא ולבונע כדי
אכילה ושוא כזית: וטמא עד הערב. אף על פי שטבל נריך הערב השמש: השורץ מא
על הארץ. להוציא את היתושין שבכלים ושבפולין ואת הזיזין שבעדשים שהרי לא שרצו
על הארץ אלא בתוך האוכל אבל משיצאו לאויר ושרצו הרי באבדו: לא יאכל. לחייב על
המאכיל באוכל ואין קרוי שרץ אלא דבר כמוך קצר רגלים שאינו נראה אלא כרוחש וכד:
הולך על גחון. זה נחש ולשון גחון שהייה שהולך שח וכופל על מעיו: כל הולך. להביא מב
הצלצולין ואת הדומה לדומה: הולך על ארבע. זה עקרב: כל. להביא את החפושית
אשקרבוט בלעז ואת הדומה לדומה: מרבה רגלים. זה כלל שרץ שיש לו רגלים מרגשו
ועד זנבו לבאן ולבאן וקורין ביבעפ"לדש: אל תשקצו. באכילתן שהרי כתיב בפשותיכם מג
ואין שיקוץ כפם במנע וכן אל תטמאו באכילתם: ונטמתם בם. אם אתם מטמאים בהן
בארץ אף אני מטמא אתכם בעולם הבא ובישיבת מעלה: כי אני ה' אלהיכם. בשם מד
שאני קדוש שאני ה' אלהיכם כך והתקדשתם קדשו עצמכם למטה: והייתם קדושים.
לפי שאני אקדש אתכם למעלה ובעולם הבא: ולא תטמאו וגומר. לעבור עליהם
בלאוין הרבה וכל לאו מלקות וזהו שאמרנו בגמרא אכל פוטיתא לוקה ארבע כמלה
לוקה חמש ברעה לוקה שש: כי אני ה' המעלה אתכם. על מנת שתקבלו מצותי העלתי מה

עַל־הָאָרֶץ׃ מ לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהֹר וּבֵין הַחַיָּה הַנֶּאֱכֶלֶת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תֵאָכֵל׃

נא׃ ענדליה סיון

דְּרַחִישָׁא עַל־אַרְעָא׃ בֵּין מְסָאֲבָא וּבֵין דַּכְיָא וּבֵין חַיְתָא דְּמִתְאֲכְלָא וּבֵין חַיְתָא דְּלָא מִתְאֲכְלָא׃

לְאַפְרָשָׁא

נדריך לומר בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הם אלא בין טמאה לך לטהורה לך בין כשחט חציו של קנה לכשחט רובו: ובין החיה הנאכלת: נדריך לומר בין

נבי

יב ויִדַּבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תַזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שִׁבְעַת יָמִים כִּימֵי נִדַּת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא׃ ג וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ׃ ד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמֵי טָהֳרָהּ בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל־הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד־מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ׃ ה וְאִם נְקֵבָה תֵלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל־דְּמֵי טָהֳרָהּ׃ ו וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן־יוֹנָה אוֹ־תֹר לַחַטָּאת אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־הַכֹּהֵן׃ ז וְהִקְרִיבוֹ לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלֶיהָ וְטָהֲרָה מִמְּקֹר דָּמֶיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיֹּלֶדֶת לַזָּכָר אוֹ לַנְּקֵבָה׃ ח וְאִם לֹא

תמצא

ומליל

יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אִיתְּתָא אֲרֵי תַעְדֵּי וְתַלִּיד דְּכַר וּתְהֵי־מְסָאֲבָא שַׁבְעָא יוֹמִין כְּיוֹמֵי דְּיַחוּק סְאוּבְתָּהּ תְּהֵי־מְסָאֲבָא׃ וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִתְגְּזַר בְּסַרְא דְּעָרְלָתֵיהּ׃ וּתְלָתִין וְתַלְתָּא יוֹמִין תֵּתֵיב בְּדַם דְּכוּ בְּכָל־קוּדְשָׁא לָא־תִקְרַב וּלְמַקְדְּשָׁא לָא תֵיעוֹל עַד־דְּמִשְׁלַם יוֹמֵי דְּכוּתָהּ׃ וְאִם־נוּקְבְתָא תַלִּיד וּתְהֵי־מְסָאֲבָא אַרְבַּעַת־עַסְר כְּרִיחוּקָהּ וְשִׁיתִּין וְשִׁיתָּא יוֹמִין תֵּתֵיב עַל־דַּם דְּכוּ׃ וּבְמִשְׁלַם יוֹמֵי דְּכוּתָהּ לְבַרְא אוֹ לְבְרַתָּא תַּיְיתֵי אִימַר כַּר־שַׁתֵּיהּ לְעָלָתָא וּבַר־יוֹנָה אוֹ שַׁפְנִינָא לְחַטָּאתָא בְּתַרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לְוַת כָּהֲנָא׃ וְיִקְרְבִנֵּיהּ קֳדָם יְיָ וְיִכַּפַּר עָלָהּ וְתִדְכֵּי מִסּוּאֲבַת דְּמָהָא דָּא אוֹרַיְתָא דְּיַלְדְּתָא לְדַכַּר אוֹ לְנוּקְבָא׃

ואם

לקמן: להבדיל. לא בלבד השוכה אלא שתהא יודע ומכיר ובקי בהן: בין הטמא ובין הטהור. נריך לומר בין חמור לפרה והלא כבר מפורשים הם אלא בין טמאה לך לטהורה לך בין כשחט חציו של קנה לכשחט רובו: ובין החיה הנאכלת. נריך לומר בין

נבי

נהבדיל ונו׳ פמיך לאמר כי תוריע נריך להמתין שלש חדשי׳ להכמין כין ורע לור׳ ולפרוש ממכ׳ פמיך לנסתר

קמו לחיות היינו׳ מטמא׳

קמח שלא יאכל המתא מן הקדשים: פיש ימי מפיק דמי לא כפיק וטימן מיס מגולין דמיס מכופין. קסט מנות קרבן יולדת.

לְאַפְּרָשָׁא בֵּינֵי מְסַאֲבָא וּבֵינֵי דַכְיָא בֵּינֵי חַיְיָתָא דְּמִיכְשְׁרָא לְאִיתַאכְלָא
וּבֵינֵי חַיְיָתָא דְּלָא מִיכַשְׁרָא לְאִיתַאכְלָא :

ס ס ס

וידבר וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר אִתְּתָא אֲרוּם תַּעֲדֵי וְתֵילִיד בִּיר דְּכַר וּתְהֵי מְסַאֲבָא
שְׁבְעָא יוֹמִין הֵי כְּיוֹמֵי דִיחוּק סְאוּבְתָא הֵיכְדֵין תִּסְתָּאַב : וביום וּבְיוֹמָא
תְּמִינָאי תִּשְׁתְּרֵי וּבְרָא יִתְגְּזַר בְּשַׂר עָרְלָתֵיהּ : ושלשים יום וּתְלָתִין
וּתְלָתָא יוֹמִין רְצִיפִין תֵּהֵי כָּל דְּמָהָא דַכְיָין בְּרַם בְּכָל קוּדְשַׁיָּא לָא תִקְרַב
וּלְבֵי מַקְדְּשָׁא לָא תֵיעוֹל עַד זְמַן מִישְׁלַם יוֹמֵי דְכוּתָהּ : ואם נקבה וְאִין
בְּרַת נוּקְבָא תֵּלִיד וּתְהֵי מְסַאֲבָא אַרְבְּסְרֵי יוֹמִין רְצִיפִין הֵי כְּרִיחוּקָהּ
וּבַחֲמִיסַר תִּישְׁתְּרֵי וְשִׁיתָּא יוֹמִין רְצוּפִין תֵּהֵי עַל דְּמָהָא דַכְיָין :
ובמלאת וּבְמִשְׁלַם יוֹמֵי דְכִיתָא לְבְרָא אוֹ לְבְרָתָא תַּיְיתֵי אֵימַר בַּר שַׁתְּיָה
לְעָלָתָא וְגוֹזָל בַּר יוֹן אוֹ שַׁפְנִינָא לְחַטָּאתָא לְתַרְעָ מִשְׁכַּן זִימְנָא לְוַת
כַּהֲנָא : והקריבו וִיקַרְבִּינֵהּ קֳדָם יְיָ וִיכַפַּר עֲלֵהּ כַּהֲנָא וְתִידְכֵּי
מִבּוּעָתְרֵין דְּמָהָא דָא הִיא אוֹרַיְיתָא דִילִידְתָּא לְדְכַר אוֹ לְנוּקְבָא : ואם לא
ואין

כמו לערוך והלא כבר מפורשים הם אלא כין שכולל בה פיומי טרפה כשרה לכולל בה
פיומי טרפה פסולה :

הסלת ויהי ביום השמיני

אשה כי תזריע אמר רבי שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה וחיה ועוף ב
במעשה בראשית כך תזרתו כתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף : כי
תזריע · לרבות שאפילו ילדתו מחוי שמחה וכשהה כעין זרע אמו טמאה לידה : כימי
נדת דותה תטמא · כסדר כל טומאה האמורה בכדה מטמאה בטומאת לידה ואפילו
בפחת הקבר בלא דם : דותה · לשון דבר הזב מגופה · לשון אחר לשון מדוה וחולי שאין
אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואיבריה כבדין עליה : תשב · אין תשב שא לשון עכבה ד
כמו ותשבו בקדש · ושב באלוני ממרא : בדמי טהרה · אעפי שרואה טהורה : בדמי
טהרה · לא מפיק ה״א והוא שם דבר כמו טוהר : ימי טהרה · מפיק ה״א ימי טוהר שלה :
לא תגע · אזהרה לאוכל וכולי כמו שכויה ביבמות : בכל קדש · לרבות את התרומה
לפי שזו טבולת יום אריך שטבלה לסוף שבעה ואין שמש מעריב לטהרה עד שקיעת
החמה של יום ארבעים של מחר תביא את כפרת טהרתה : והקריבו · למדך שאין ה
מעכבה לאכול בקדשים אלא אחד מהם ואי זה הוא זה חטאת שבאמר וכפר עליה הכהן
וטהרה מי שהוא בא לכפר בו הטהרה תלויה : וטהרה · מכלל שעד כאן קרויה טמאה :

תִּמְצָא יָדָהּ מַשֵּׂג וְלָקְחָה שְׁתֵּי־תֹרִים
אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֹלָה וְאֶחָד
לְחַטָּאת וְכִפֶּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטָהֲרָה׃

יג

קע מנות עכ"מ מ"ח הפנורע.

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ ב אָדָם כִּי־יִהְיֶה
בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת אוֹ־סַפַּחַת אוֹ
בַהֶרֶת וְהָיָה בְעוֹר־בְּשָׂרוֹ לְנֶגַע
צָרַעַת וְהוּבָא אֶל־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ
אֶל־אַחַד מִבָּנָיו הַכֹּהֲנִים׃ ג וְרָאָה
הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע בְּעוֹר־הַבָּשָׂר
וְשֵׂעָר בַּנֶּגַע הָפַךְ לָבָן וּמַרְאֵה
הַנֶּגַע עָמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נֶגַע צָרַעַת
הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ׃

פסוק כנעים ליולדת לומר אבל מי שאינו אומר כרות כולר מנורע:

ד וְאִם־בַּהֶרֶת לְבָנָה הִוא בְּעוֹר
בְּשָׂרוֹ וְעָמֹק אֵין מַרְאֵהָ מִן־הָעוֹר
וּשְׂעָרָהּ לֹא־הָפַךְ לָבָן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן
אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃ ה וְרָאָהוּ
הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע
עָמַד בְּעֵינָיו לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר
וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שִׁבְעַת יָמִים שֵׁנִית׃

כולל מלא כר מן ם:

שני

ו וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
שֵׁנִית וְהִנֵּה כָהָה הַנֶּגַע וְלֹא־פָשָׂה
הַנֶּגַע בָּעוֹר וְטִהֲרוֹ הַכֹּהֵן מִסִּפְחַת
הִוא וְכִבַּס בְּגָדָיו וְטָהֵר׃ ז וְאִם־
פָּשֹׂה תִפְשֶׂה הַמִּסִּפְחַת בָּעוֹר אַחֲרֵי
הֵרָאֹתוֹ אֶל־הַכֹּהֵן לְטָהֳרָתוֹ וְנִרְאָה
שֵׁנִית אֶל־הַכֹּהֵן׃ ח וְרָאָה הַכֹּהֵן
וְהִנֵּה פָשְׂתָה הַמִּסִּפְחַת בָּעוֹר

ל' וחסר ב' קמן

וטמאו

בָּתַר דְּיִתְחֲזֵי לְכַהֲנָא לְדַכּוּתֵיהּ וְיִתְחֲזֵי תְּנִינוּת לְכַהֲנָא׃ וְיִחְזֵי כַּהֲנָא
וְהָא אוֹסִיפַת עִדְיָתָא בְּמַשְׁכָּא וְיַסְגֵּרִינֵיהּ כַּהֲנָא סְגִירוּתָא

אם־לֹא תִשְׁבַּח יָדָהּ בְּמִיסַת
אִימְרָא וְתִיסַּב תְּרֵין שַׁפְנִינִין אוֹ
תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה חַד לְעָלָתָא וְחַד
לְחַטָּאתָא וִיכַפֵּר עָלָהּ כַּהֲנָא
וְתִדְכֵּי׃ ומליל יי עם־משה ועם־
אַהֲרֹן לְמֵימַר׃ אֱנָשׁ אֲרֵי־יְהֵי
בְּמִשַׁךְ־בְּשָׂרֵיהּ עַמְקָא אוֹ־עַדְיָא
אוֹ בַהֲרָא וִיהֵי בְּמִשַׁךְ־בְּסָרֵיהּ
לְמַכְתֵּשׁ סְגִירוּ וְיִתְיְתֵי לְוַת־אַהֲרֹן
כַּהֲנָא אוֹ לְוַת־חַד מִבְּנוֹהִי כַּהֲנַיָּא׃
וְיִחְזֵי כַּהֲנָא יַת־מַכְתֵּשָׁא בְּמִשַׁךְ־
בְּסָרָא וּסְעָרָא בְּמַכְתֵּשָׁא אִתְהַפִּיךְ
לְמִיחְוַר וּמִיחְזֵי מַכְתֵּשָׁא עֲמִיק
בְּמִשַׁךְ בְּסָרֵיהּ מַכְתֵּשׁ סְגִירוּתָא
הִוא וְיִחְוִינֵיהּ כַּהֲנָא וִיסָאֵב יָתֵיהּ׃
וְאִם־בַּהֲרָא חִוְרָא הִיא בְּמִשַׁךְ
בְּסָרֵיהּ וְעָמִיק לֵית־מִחְזָאָה מִן־
מַשְׁכָּא וּשְׂעָרָהּ לָא־מְרַתְּהַפִּיךְ
לְמִיחְוַר וְיַסְגַּר כַּהֲנָא יַת־מַכְתֵּשָׁא
שַׁבְעַת יוֹמִין׃ וְיִחְזִנֵּיהּ כַּהֲנָא
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא מַכְתֵּשָׁא קָם
כְּדְקָדָמוֹהִי לָא־אוֹסִיף מַכְתֵּשָׁא
בְּמַשְׁכָּא וְיַסְגְּרִינֵיהּ כַּהֲנָא שַׁבְעַת
יוֹמִין תִּנְיָנוּת׃ וְיִחְזֵי כַּהֲנָא יָתֵיהּ
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּנְיָנוּת וְהָא עָמִיד
מַכְתֵּשָׁא וְלָא־אוֹסִיף מַכְתֵּשָׁא
בְּמַשְׁכָּא וִידַכְּיֵנֵיהּ כַּהֲנָא עִדְיָתָא הִיא
וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִדְכֵּי׃ וְאִם
אוֹסָפָא תּוֹסִיף עִדְיָתָא בְּמַשְׁכָּא

סגירותא

* לחל לעולם ולחל למעלת · לא הקדימה הכתוב אלא למקלאה אבל להקדנה מעלת
קודם

וְאִין לָא הֶשְׁכַּח יְדֵהּ הֵי כְּמִיסַת לְמִיתְוַיָּא אֵימְרָא וּתְיַסֵּב תְּרֵין שַׁפְּנִינִין אוֹ
תְּרֵין גּוֹזְלִין בְּנֵי יוֹנָן חַד לְעָלָתָא וְחַד לְחַטָּאתָא וִיכַפֵּר עֲלֵהּ כַּהֲנָא וְתִידְכֵּי:

וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימַר: אָדָם בַּר נָשׁ אֲרוּם יְהֵי
בְּמִשְׁכָּן כְּיִסְרֵיהּ שׁוּמָא זַקִּיפָא אוֹ
קְלוּפֵי אוֹ בַהֲקִי וִיהֵי כְּמִשְׁכָּן בְּיִשְׁרֵיהּ
לְמִיכְתַּשׁ סְגִירוּ וְיִתְיֵתִי לְוָת אַהֲרֹן כַּהֲנָא אוֹ לְוָת חַד מִבְּנוֹי כַּהֲנַיָּא:

ירושלמי
סוּמָא אוֹ קַלְפָּא אוֹ בַהֲקִי:

וראה וְיַחֲמֵי כַּהֲנָא יָת מַכְתְּשָׁא כְּמִשְׁכָּן בִּישְׁרָא וְשַׁעֲרָא בְּמַכְתְּשָׁא
אִתְהַפִּיךְ לְחִיוַר וְחֵיזְוֵי דְּמַכְתְּשָׁא עֲמִיק לְמֶחֱוַר כְּתַלְגָּא יָתִיר מִמִּשְׁכָּן
בִּישְׁרֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא וְיַחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וַיְסָאֵיב יָתֵיהּ: ואם בהרת
וְאִם בַּהֲקִי חִיוַרְתָּא כְּסִידָא הִיא בְּמִשְׁכָּן בִּישְׁרֵיהּ וְעָמִיק לֵית חֵיזְוֵיהּ
לְמֶחֱוַר כְּתַלְגָּא יָתִיר מִן מִשְׁכָּא וּשְׁעָרֵהּ לָא אִתְהַפִּיךְ לְחִיוַר כְּסִידָא וַיְסַגֵּר
כַּהֲנָא מַכְתְּשָׁא שַׁבְעָא יוֹמִין: וראהו וְיַחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
וְהָא מַכְתְּשָׁא קַם כַּד הֲוָה לָא הַלִּיךְ פִּיסְיוֹנָא דְּמַכְתְּשָׁא בְּמִשְׁכָּא וַיְסַגְּרִינֵיהּ
כַּהֲנָא שַׁבְעָא יוֹמִין תְּנָיְינוּת: וראה וְיַחְמֵי כַּהֲנָא יָתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
תְּנָיְינוּת וְהָא עֲמָא מַכְתְּשָׁא לָא הַלִּיךְ פִּסְיוֹנָא דְּמַכְתְּשָׁא בְּמִשְׁכָּא
וְיַדְכִּינֵיהּ כַּהֲנָא קְלוּפֵי מִיטַּפְלָא הוּא וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִדְכֵּי: ואם פשה
וְאִם הַלּוּכֵי הַלִּיךְ פִּסְיוֹנָא דְּקִילוּפֵי דְּמִיטַּפְלָא בְּמִשְׁכָּא בָּתַר דְּאִיתְחֲמֵי
לְכַהֲנָא לְדַכּוּתֵיהּ וְיִתְחַמֵּי תְּנָיְינוּת לְכַהֲנָא: וראה וְיַחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא
הַלִּיכַת פִּיסְיוֹנָא דְּקִלּוּפֵי מִיטַּפְלָא בְּמִשְׁכָּא וַיְסָאֲבִינֵיהּ כַּהֲנָא מְטוּל
דְּסִגִּירוּתָא

קולס לעולה כך שניהו נזרקים בתרק כל התליר: שלת לו ספחת ונומר · שמות כנעים כ
הן ולבנות זו מזו: בהרת · חברבורות טו״ל בלעז וכן בהיר הוא בשחקים: אל אהרן
ונומר · נזרת הכתוב היא שאין טומאת כנעים וטהרתן אלא על פי כהן: הפך לבן · ג
מתחילה שחור והפך ללבן בתוך הכנע ומעוט שער שניה: עמוק מעור בשרו · כל מראה
לבן עמוק הוא כמראה חמה עמוקה מן הגל: וטמא אותו · יאמר לו טמא אתה ששער
לבן סימן טומאה הוא גזירת הכתוב: ועמוק אין מראהו · לא ידעתי פירושו: ד
והסגיר · יסגירנו בבית אחד ולא יראה עד כוף השבוע ויוכיחו סימנים עליו: בעיניו ·
במראהו ובשיעורו הראשון: והסגירו שנית · הא אם פשה בשבוע ראשון טמא מוחלט: ה
כהה · הוכהה ממראיתו הא אם עמד במראיתו לו פשה טמא: מספחת · שם כנע טהור: ו
וכבס בגדיו וטהר · הואיל וזקוק להסגר כקרא טמא ונריך טבילה: וטמאו הכהן · ז
ומשטמאו הרי הוא מוחלט וזקוק לכפרים ולתגלחת ולקרבן האמור בפרשת זאת תהיה:

וְטִמְּאוּ הַכֹּהֵן צָרַעַת הִוא׃ פ
נֶגַע צָרַעַת כִּי
תִהְיֶה בְאָדָם וְהוּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃
וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־
לְבָנָה בָּעוֹר וְהִיא הָפְכָה שֵׂעָר לָבָן
וּמַחְיַת בָּשָׂר חַי בַּשְּׂאֵת׃ צָרַעַת
נוֹשֶׁנֶת הִוא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְטִמְּאוֹ
הַכֹּהֵן לֹא יַסְגִּרֶנּוּ כִּי טָמֵא הוּא׃
וְאִם־פָּרוֹחַ תִּפְרַח הַצָּרַעַת
בָּעוֹר וְכִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת־כָּל־עוֹר
הַנֶּגַע מֵרֹאשׁוֹ וְעַד־רַגְלָיו לְכָל־
מַרְאֵה עֵינֵי הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה כִסְּתָה הַצָּרַעַת אֶת־
כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטִהַר אֶת־הַנֶּגַע כֻּלּוֹ
הָפַךְ לְבָן טָהוֹר הוּא׃ וּבְיוֹם
הֵרָאוֹת בּוֹ בָּשָׂר חַי יִטְמָא׃ וְרָאָה
הַכֹּהֵן אֶת־הַבָּשָׂר הַחַי וְטִמְּאוֹ
הַבָּשָׂר הַחַי טָמֵא הוּא צָרַעַת הִוא׃
אוֹ כִי־יָשׁוּב הַבָּשָׂר הַחַי וְנֶהְפַּךְ
לְלָבָן וּבָא אֶל־הַכֹּהֵן׃ וְרָאָהוּ
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נֶהְפַּךְ הַנֶּגַע לְלָבָן
וְטִהַר הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע טָהוֹר הוּא׃
פ וּבָשָׂר כִּי־יִהְיֶה
בּוֹ־בְעֹרוֹ שְׁחִין וְנִרְפָּא׃ וְהָיָה
בִּמְקוֹם הַשְּׁחִין שְׂאֵת לְבָנָה אוֹ
בַהֶרֶת לְבָנָה אֲדַמְדֶּמֶת וְנִרְאָה אֶל־
הַכֹּהֵן׃ וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
מַרְאֶהָ שָׁפֵל מִן־הָעוֹר וּשְׂעָרָהּ הָפַךְ
לָבָן וְטִמְּאוֹ הַכֹּהֵן נֶגַע־צָרַעַת הִוא
בַּשְּׁחִין פָּרָחָה׃ וְאִם יִרְאֶנָּה
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה אֵין־בָּהּ שֵׂעָר לָבָן
ושפלה

לא פסוקים ריש״ן נון ופופיח נון׃

ס״פר כ״ל״ן כ״חד מ״ל״ח ופר חסר׃ ל״ו חד נ״כ״ל עור׃

שלישי ר״מ״ל״ח כ״ל״ן

כ״ו כ״ע״מ״ן וכ״ל טוס כר ל״ינ דכוותיה׃

קדמ״ל״ח מפי׳ ותכיין מכיון

נרעת היא׃ סמספחת קזלת׃ נרעת׃ לשון נקבה׃ נגע׃ לשון זכר׃ ומחית׃ שכיח״כ

סְגִירוּתָא הִיא׃ מַכְתֵּשׁ סְגִירוּ
אֲרֵי תְהֵי בְּאֵינְשָׁא וְיִתֵּי לְוָת־
כַּהֲנָא׃ וְיִחְזֵי כַּהֲנָא וְהָא עֲמִקָא־
חִוְרָא בְּמַשְׁכָּא וְהִיא הַפְכַת שְׂעָרָא
מִיחְוַר וְרוּשַׁם בְּסַר חַיָּא בְּעַמִּיקָתָא׃
סְגִירוּת עַתִּיקָא הִיא בְּמַשְׁכָּא בְּסַרְיָה
וְיַסְאֲבִנֵּיהּ כַּהֲנָא לָא יַסְגְּרִנֵּיהּ אֲרֵי
מְסָאֵב הוּא׃ וְאִם־מִסְגָּא תִּסְגֵּי
סְגִירוּתָא בְּמַשְׁכָּא וְתִיחַפֵּי סְגִירוּתָא
יַת כָּל־מַשְׁכָּא מִרֵישֵׁיהּ וְעַד־
רִיגְלוֹהִי לְכָל־חֲזִוֵי עֵינֵי כַּהֲנָא׃
וְיִחְזֵי כַּהֲנָא וְהָא חַפַת סְגִירוּתָא
יַת כָּל־בְּסַרְיָה וִידַכֵּי יַת־מַכְתֵּשָׁא
כֻּלֵּיהּ אִתְהַפִּיךְ לְמִחְוַר דְּכִי הוּא׃
וּבְיוֹמָא דְיִתְחֲזֵי בֵּיהּ בְּסַרְא חַיָּא
יְהֵי־מְסָאֵב׃ וְיִחְזֵי כַּהֲנָא יַת־
בְּסַרָא חַיָּא וְיַסְאֲבִנֵּיהּ בְּסַרָא חַיָּא
מְסָאֵב הוּא סְגִירוּתָא הִיא׃
אוֹ אֲרֵי יְתוּב בְּסַרָא חַיָּא וְיִתְהַפֵּךְ
לְמִחְוַר וְיֵתֵי לְוָת־כַּהֲנָא׃
וְיִחְזִנֵּיהּ כַּהֲנָא וְהָא אִתְהַפִּיךְ
מַכְתֵּשָׁא לְמִחְוַר וִידַכֵּי כַּהֲנָא יַת־
מַכְתֵּשָׁא דְכִי הוּא׃ וְאֵינַשׁ אֲרֵי־
יְהֵי בֵּיהּ בְּמַשְׁכֵּיהּ שִׁיחֲנָא וְאִיתְסִיא׃
וְיְהֵי בַּאֲתַר שִׁיחֲנָא עַמְקָא חִוְרָא
אוֹ בַהֶרָא חִוְרָא סַמְקָא וְיִתְחֲזֵי
לְכַהֲנָא׃ וְיִחְזֵי כַּהֲנָא וְהָא מְחַוְרָא
מִכְּיָךְ מִן־מַשְׁכָּא וּשְׂעָרֵיהּ אִתְהַפִּיךְ
לְמִחְוַר וְיַסְאֲבִנֵּיהּ כַּהֲנָא מַכְתֵּשׁ־
סְגִירוּתָא הִיא בְּשִׁחֲנָא סְגִיאָה׃
וְאִם יְחַזִּנֵּיהּ כַּהֲנָא וְהָא לֵית־בֵּהּ
שְׂעָר

דְּסִגִּירוּתָא הוּא׃ נֶגַע צָרַעַת מַכְתֵּשׁ סְגִירוּ אֲרוּם יְהֵי בְּבַר נַשׁ
וִיתִיתֵיהּ לְוָת כַּהֲנָא׃ וּרְאָה וְיַחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא סוּמָא זַקִּיפָא חִוְוָרָא
בְּמוֹשְׁכָא כַּעֲמַר נָקִי וְהִיא הָפְכַת שַׂעֲרָא לְמִחְוַוֵר כְּקֳדָם בִּיעָתָא וְרוּשַׁם
בִּישְׁרָא חַיָּא בְּשׁוּמָא׃ צָרַעַת סְגִירוּתָא עַתִּיקוּתָא הִיא בְּמַשַּׁךְ
בִּישְׁרֵיהּ וַיַּסְאִיבִינֵיהּ וַיַּחְלְטִינֵיהּ כַּהֲנָא לָא יַסְגִּירִינֵיהּ אֲרוּם מְסָאֵב הוּא׃
וְאִם וְאִין מִסְגֵּיא תִּסְגֵּי סְגִירוּתָא בְּמוֹשְׁכָא וְתַחְפֵּי סְגִירוּתָא יַת כָּל מַשַּׁךְ
בִּישְׁרֵיהּ מִרֵישֵׁיהּ וְעַד רִיגְלוֹי לְכָל חֵיזְוֵי דְּחַמַּיִן עֵינוֹי דְּכַהֲנָא וּמִתְכַּוְוֵנָן
בֵּין לְמִדַּכְיָא וּבֵין לְסָאֲבָא׃ וּרְאָה וַיַּחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא חָפַת סְגִירוּתָא
יַת כָּל בִּישְׁרֵיהּ וְיַדְכֵּי יַת מַכְתְּשָׁא כּוּלֵּיהּ אִתְהַפִּיךְ לְחִיוַר דְּכֵי הוּא׃
וּבְיוֹם בְּרַם בְּיוֹמָא דְּיִתְחַמֵּי בֵּיהּ בִּישְׁרָא חַיָּא דְּבֵיהּ יְהֵי מְסָאֵב׃
וּרְאָה וַיַּחְמֵי כַּהֲנָא יַת בִּישְׁרָא חַיָּא וַיַּסְאִיבִינֵיהּ מִטּוּל דְּבִישְׁרָא חַיָּא
דְּבֵיהּ מְסָאֵב הוּא סְגִירוּתָא הוּא׃ אוֹ כִּי יָשׁוּב אוֹ אֲרוּם יִתּוּב בִּישְׁרָא
חַיָּא וְיִתְהַפִּיךְ לְחִיוַר וַיֵּתִי לְוָת כַּהֲנָא׃ וּרְאָהוּ וַיַּחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וְהָא
אִתְהַפִּיךְ מַכְתְּשָׁא לְמִחְוַוֵר וַיְדַכֵּי כַּהֲנָא יַת מַכְתְּשָׁא דְּכֵי הוּא׃ וּבְשַׂר
וּבַר נַשׁ אֲרוּם יְהֵי בֵּיהּ בְּמוֹשְׁכֵיהּ שִׁיחָנָא וְאִיתְסִי׃ וְהָיָה וַיְהִי בַּאֲתַר
שִׁיחָנָא שׁוּמָא זַקִּיפָא חִוְוָרָא אוֹ בַהֲקִי מִיטַּפְּלָא חִוְוָרָא סַמְקָא מְעַרְבִין
וְיִתְחַמֵּי לְוָת כַּהֲנָא׃ וּרְאָה וַיַּחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא חֵיזְוֵהָא מַכִּיךְ מִן
מוֹשְׁכָא לְמִחְוַוֵר וּשְׂעָרָה אִתְהַפִּיךְ לְמִחְוַוֵר וַיַּסְאִיבִינֵיהּ כַּהֲנָא מִטּוּל דְּמַכְתֵּשׁ
סְגִירוּתָא הוּא בְּשִׁיחָנָא סְגִיאַת׃ וְאִם וְאִין יַחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וְהָא לֵית

בה

בלעז שכהפך מקצת הלובן שבתוך השחת למראה בשר לף הוא סימן טומאה שער לבן
בלא מחיה ומחיה בלא שער לבן ואעפי שלא כאמרה מחיה אלא בשחת לף בכל המראות
ותולדותיהן הוא סימן טומאה׃ נרעת כוסכת היא׃ מכה ישכה היא זו כעשת בריאה יח
מלמעלה ותחתיה מלאה לחה שלא תאמר הואיל ועלתה מחיה אטהרכה׃ מראיו׃ של יפ
אדם ועד רגליו׃ לכל מראה עיני הכהן׃ פרט לכהן שחשך מאורו׃ וביום הראות בו יד
בשר חי׃ אם נמחה בו מחיה הרי כבר פי׳ שהמחיה סימן טומאה שא שהיה הכנע באחד
מעשרים וארבעה ראשי איברים שאין מטמאים משום מחיה לפי שאין כראה הכנע כולו
כאחד ששופעין אילך ואילך וחזר ראש האבר וכתנלה שפועו על ידי שומן כגון שהבריא
וכעשה רחב וכראית בו המחיה למדנו הכתוב שתטמא׃ וביום׃ מה תלמוד לומר ללמד
יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאין אתה רואה בו מכאן אמרו חתן כותבין לו שבעת ימי
המשתה לו ולאנטליתו ולכסותו וכן בדגל כותבין לו כל ימי הדגל׃ נרעת הוא׃ הבשר סד
הוא׃ בשר׃ לשון זכר׃ שאין׃ לשון חמוס שכתחמס הבשר בלקוי הבא לו מקמת
מכה שלא מחמת הקור׃ ונראה׃ השאין העלה ארוכה ובמקומו העלה כגע אחר׃ או

בהרת

ושפלה איננה מן־העור והוא כהה
והסגירו הכהן שבעת ימים:
כב ואם־פשה תפשה בעור וטמא
הכהן אתו נגע הוא: כג ואם־
תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה
צרבת השחין הוא וטהרו הכהן:
ס כד או בשר כי־יהיה
בעורו מכות־אש והיתה מחית
המכוה בהרת לבנה אדמדמת או
לבנה: כה וראה אתה הכהן
והנה נהפך שער לבן בבהרת
ומראה עמק מן־העור צרעת הוא
במכוה פרחה וטמא אתו הכהן
נגע צרעת הוא: כו ואם־יראנה
הכהן והנה אין־בבהרת שער לבן
ושפלה איננה מן־העור והוא כהה
והסגירו הכהן שבעת ימים:
כז וראהו הכהן ביום השביעי
אם־פשה תפשה בעור וטמא הכהן
אתו נגע צרעת הוא: כח ואם־
תחתיה תעמד הבהרת לא־פשתה
בעור והוא כהה שאת המכוה הוא
וטהרו הכהן כי־צרבת המכוה
היא: פ
כט ואיש או אשה כי־יהיה בו
נגע בראש או בזקן: ל וראה
הכהן את־הנגע והנה מראהו
עמק מן־העור ובו שער צהב דק
וטמא אתו הכהן נתק הוא צרעת
הראש או הזקן הוא: לא וכי־
יראה הכהן את־נגע הנתק והנה
אין־מראהו עמק מן־העור ושער

שחור

שער חיור ומכיכא ליתה מן־משכא
והיא עמיא ויסגרינה כהנא
שבעת יומין: ואם־אוסיפא
תוסיף במשכא ויסאב כהנא יתיה
מכתשא היא: ואם־באתרה
קמת בהרתא לא אוסיפת רושם
שיחנא היא וידכינה כהנא: או
אינש ארי־יהי במשכיה כואה־
דנור ותהא רושם כואה בהרא
חורא סמקא או חורא: ויחזי
יתה כהנא והא אתהפיך שערא
לחורא בבהרתא ומחוהא עמיק
מן־משכא סגירותא היא בכואה
סגיאת ויסאב יתיה כהנא מכתש
סגירותא היא: ואם־יחזינה
כהנא והא לית בבהרתא שער
חיור ומכיכא ליתה מן־משכא
והיא עמיא ויסגרינה כהנא שבעת
יומין: ויחזינה כהנא ביומא
שביעאה אם־אוסיפא תוסיף
במשכא ויסאב כהנא יתיה מכתש
סגירותא היא: ואם־באתרה
קמת בהרתא לא אוסיפת במשכא
והיא עמיא עמק כואה היא
וידכינה כהנא ארי־רושם כואה
היא: וגבר או איתא ארי־יהי
ביה מכתשא ברישא או בדקן:
ויחזי כהנא ית־מכתשא והא
מחוהי עמיק מן־משכא ובה
שער סומק דעהק ויסאב יתיה
כהנא נתקא הוא סגירות רישא או
דיקנא הוא: וארי־יחזי כהנא
ית־מכתש נתקא והא לית־מחוהי

עמיק

קדמאי ואם כסה תפסה תכיין ואם כסה יפסה:

רביעי מליסי כסהם מקוכרים.

חמשי

קדמאי לו לסה כמונס תזר לו. כיין לו לסה נקק ומאורכ

בה שער חיוור ומכיכא לא איתא למחוור יתיר מן משכא מטול דהיא
עמיא ויסגירניה כהנא שובעא יומין: ואם ואין הלכא תהליך
פיסיונא במושכא ויסאב כהנא יתיה מכתשא הוא: ואם תחתיה ואין
באתרה קמת בהקי לא הליכת פיסיונא צולקת שיחנא היא וידכיניה
כהנא: או בשר או בר נש ארום יהי במושכיה כוואה דנור ותהי
רשם כוואה בהקי חורא סומקא מערבין או חורא בלחודא: וראה
ויחמי יתה כהנא והא אתהפיך שערא למחוור כסידא וחיזויה עמיק
למיחור כתלגא יתיר מן משכא סגירותא הוא בכוואה סגיאת ויסאב יתיה
כהנא מכתש סגירותא הוא: ואם ואין יחמינה כהנא והא לית
בבהקי שער חיוור ומכיכא לא איתה למחוור יתיר מן משכא מטול
דהיא עמיא ויסגרינה כהנא שובעא יומין: וראהו ויחמיניה כהנא
ביומא שביעאה אין הלכא תהליך פיסיונא במושכא ויסאיב כהנא יתיה
מטול דמכתש סגירותא הוא: ואם ואין באתרה קמת בהקי לא
הליכת פיסיינתא במושכא והיא עמיא שומת כוואה היא וידכאיניה כהנא
ארום צולקת כוואה היא: ואיש וגבר או איתא ארום יהי ביה מכתשא
בריש או ברקן: וראה ויחמי כהנא ית מכתשא והא חיזניה עמיק
למחוור יתיר מן משכא ובה שער מצלהב כחיזו דהב דקיק ויסאב יתיה
כהנא ניתקא הוא סגירות רישא או דיקנא הוא: וכי יראה וארום
יחמי כהנא ית מכתש ניתקא והא לית חיזויה עמיק למחוור יתיר מן
משכא

בהרת לבנה אדמדמת. שאין הכגע לבן חלק אלא פתוך ומעורב בשתי מראות לובן
ואודם: מראה שפל. ואין ממשה שפל אלא מתוך לבניכותו הוא כראה שפל ועמוק
כמראה חמה עמוקה מן הכל: כגע היא השאת הזאת או הבהרת: תחתיה. במקומה: כב מא
נרבת השחין. כתרגומו רשם שיחנא איכו אלא רושם החמוס הנכר בבשר. כל נרבת
לשון רגיעת עור הכרגע מחמת חימוס כמו וכגרבו בה כל פגים לייטליד בלעז: נרבתי
לייטליטמכט בלעז: מחית המכוה. שנימכיע בשחיתה המכוה הפכה לבהרת פתובה כר
או לבנה חלקה וסימני מכוה וסימני שחין שוין הם ולמה חלקן הכתוב לומ שאין מבטרפין
זה עם זה כולל חני נרים בשחין וחני נרים במכוה לא ידוכו כגרים: בראש או בזקן. כז
כא הכתוב לחלק בין כגע שבמקום שער לכגע שבמקום בשר שזה סימנו בשער לבן וזה
סימנו בשער נהוב: וכו שער נהוב. שנהפך שער שחור שבו לנהוב: נתק הוא. כך ל
שמו של כגע שבמקום שער: ושער שחור אין בו. הא אם היה בו שער שחור טהור לא
ואין צריך להסגר שהשער שחור סימן טהרה הוא בנתקים כמו שנאמר ושער שחור נמח

שחור אין בו והסגיר הכהן את־נגע
הנתק שבעת ימים: לד וראה
הכהן את־הנגע ביום השביעי
והנה לא־פשה הנתק ולא־היה בו
שער צהב ומראה הנתק אין עמק
מן־העור: לה והתגלח ואת־
הנתק לא יגלח והסגיר הכהן את־
הנתק שבעת ימים שנית:
לו וראה הכהן את־הנתק ביום
השביעי והנה־פשה הנתק
בעור ומראהו אינו עמק מן־העור
וטהר הכהן וכבס בגדיו
וטהר: לז ואם־פשה יפשה
הנתק בעור אחרי טהרתו:
לח וראהו הכהן והנה פשה הנתק
בעור לא־יבקר הכהן לשער הצהב
טמא הוא: לט ואם־בעיניו עמד
הנתק ושער שחור צמח־בו נרפא
הנתק טהור הוא וטהרו הכהן:
ס מ ואיש או־אשה
כי־יהיה בעור־בשרם בהרת בהרת
לבנת: מא וראה הכהן והנה
בעור־בשרם בהרת כהות לבנת
בהק הוא פרח בעור טהור הוא:
ס מב ואיש כי ימרט
ראשו קרח הוא טהור הוא:
מג ואם מפאת פניו ימרט ראשו
גבח הוא טהור הוא: מד וכי־
יהיה בקרחת או בגבחת נגע לבן
אדמדם צרעת פרחת הוא בקרחתו
או

גימל רביעי
סנ לדיכס
גילוח גדול
בכל מקום
שיש שער
כו ר׳ ומצורע
ולויס
קעח טלח
לגלח שער
הנתק

כולם מכר כר
מן כ״.

לז רנס

ששי
רביעי כשהן
מחוברים
ו׳כ׳ חסר וכ׳
מלא

לב לג בו וגומר: והכה לא פשה וגו׳ הא אם פשה לו היה בו שער נהוב טמא: והתגלח

מכיבות

מִשְׁכָּא וְשַׁעַר אוּכָם לֵית בֵּיהּ וְיִסְגַּר כַּהֲנָא יַת מַכְתֵּשׁ נִיתְקָא שׁוּבְעָא יוֹמִין: וראה וְיִחְמֵי כַּהֲנָא יַת מַכְתֵּשָׁא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לָא הַלִיךְ פִּיסְיוֹן מַכְתֵּשָׁא וְלָא הֲוָה בֵּיהּ שַׁעַר מְצַלְהַב בְּחִיזוּי דְּהַב וְחִיזוּי נִיתְקָא לֵית עַמִּיק יַתִּיר מִן מִשְׁכָּא: והתגלח וְיִסְפַּר יַת שַׁעֲיָא דְּחַזְרָנוּת נִיתְקָא בְּרַם אָדָם נִיתְקָא לָא יִסְפַּר וְיִסְגַּר כַּהֲנָא יַת נִיתְקָא שׁוּבְעָא יוֹמִין: וראה וְיִחְמֵי כַּהֲנָא יַת נִיתְקָא בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וְהָא לָא הַלִיךְ פִּיסְיוֹן נִיתְקָא בְּמִשְׁכָּא וְחִיזוּהִי לֵית עַמִּיק לְמִחְוַר יַתִּיר מִן מִשְׁכָּא וִידֻכֵּי יַתֵּיהּ כַּהֲנָא וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִדְכֵּי: ואם וְאִין הַלִיךְ תְּתַהֲלִיךְ פִּסְיוֹנָא דְּנִיתְקָא בְּמִשְׁכָּא בָּתַר דְּכוּתֵיהּ: וראהו וְיִחְמִינֵיהּ כַּהֲנָא וְהָא הַלִיךְ פִּיסְיוֹן נִיתְקָא בְּמִשְׁכָּא לָא יְפַשְׁפֵּשׁ כַּהֲנָא לְשַׁעַר מְצַלְהַב מִטּוּל דְּמַסָּאב הוּא: ואם בעיניו וְאִם כַּד הֲוָה קָם נִיתְקָא וּשְׁעַר אוּכָם צָמַח בֵּיהּ אִתְחֲזִי נִיתְקָא דְּכֵי הוּא וְיִדְכִּינֵיהּ כַּהֲנָא: ואיש וּגְבַר אוֹ אִתָּא אַרוּם יְהֵי בְּמִשּׁוּךְ בִּישְׁרֵיהוֹן בַּהֲקֵי בַּהֲקֵי חִיוָרָן: וראה וְיִחְמֵי כַּהֲנָא וְהָא בְּמִשּׁוּךְ בִּשְׁרֵיהוֹן בַּהֲקֵי עַמְּיָין חִוָּרָן צַהֲר הוּא סַגִּי בְּמִשְׁכָּא דְּכֵי הוּא: ואיש כי וּגְבַר אַרוּם יִתַּר שַׁעַר רֵישֵׁיהּ קְרוּחַ הוּא דְּכֵי הוּא: ואם וְאִין מִקְבַּל אַנְפּוֹי יִתַּר שַׁעַר רֵישֵׁיהּ גַּלְשַׁלְשָׁן הוּא דְּכִי הוּא: וכי וַאֲרוּם יְהֵי בְּקַרְוַחְתָּא אוֹ בְּגַלְשׁוּלְשְׁתָּא מַכְתֵּשׁ חִיוָר סְמוּקְרִי מְעַרַב סְגִירוּת סַגְיָא הוּא

סביבות הכתק: ואת הכתק לא יגלח· מכיח שתי שערות סמוך לו סביב כדי שיהא ככר
לא פסה שלא יפסה יעבור השערות ויגיע למקום הגילוח: לקלי טהרתו· אין לי אלא לה
פושה לאחר הפיטור מכין לף בסוף שבוע ראשון ובסוף שבוע שני תלמוד לומר פסה
יפסה: ושער שחור· מכין לף הירוק והאדום שאינו נהוב תלמוד לומר ושער ולשון נו
נהוב דומה לתבנית הזהב נהוב כמו זהוב אורגלא בלעז: טהור הוא וטהרו הכהן·
הא טמא שטהרו הכהן לא טהר: נהרות· חברבורות: כהות לבנות· שאין לובן נא נב
שלהן עז אלא כוהה: נהק· כמין לובן הכראה בבשר אדם אדום שקורין רוש"ו בין
חברבורות לדמימותו קרוי בהק כאיש עדשן שבין עדשה לעדשה מבהיק הבשר בלובן
נח· קרח הוא טהור הוא· מטומאת כתקין שאינו כדון בשמני ראש וזקן שהן מקום נ
שער אלא בשמני כנע עור בשר מחיה ופשיון: ואם מפאת פניו· משפוע קדקד כלפי נא
פניו קרוי נבחת ואף הנדעין שמכאן ומכאן בכלל ומשפוע קדקד כלפי אחריו קרוי
קרחת: כנע לבן אדמדם· פתוך מכין שאר המראות תלמוד לומר כמראה נרעת עור נב
בשר כמראה הנרעת האמור בפרשת עור בשר: אדם כי יהיה בעור בשרו· ומה אמור
בו שטמא באראבע מראות וכדון בשתי שבועות ולא כמראה נרעת האמור בשחין ומכוה
שהוא כדון בשבוע אחד ולא כמראה כתקין של מקום שער שאין מטמאין באראבע מראות

אֹו בְגַבַּחְתּוֹ׃ יא וְרָאָה אֹתוֹ
הַכֹּהֵן וְהִנֵּה שְׂאֵת־הַנָּגַע לְבֶנֶה
אֲדַמְדֶּמֶת בְּקָרַחְתּוֹ אֹו בְגַבַּחְתּוֹ
כְּמַרְאֵה צָרַעַת עוֹר בָּשָׂר׃
יב אִישׁ־צָרוּעַ הוּא טָמֵא הוּא
טַמֵּא יְטַמְּאֶנּוּ הַכֹּהֵן בְּרֹאשׁוֹ נִגְעוֹ׃
יג וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר־בּוֹ הַנֶּגַע
בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה
פָרוּעַ וְעַל־שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא
יִקְרָא׃ יד כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע
בּוֹ יִטְמָא טָמֵא הוּא בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה מוֹשָׁבוֹ׃ ס
טו וְהַבֶּגֶד כִּי־יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע
צָרַעַת בְּבֶגֶד צֶמֶר אֹו בְּבֶגֶד פִּשְׁתִּים׃
טז אֹו בְשְׁתִי אֹו בְעֵרֶב לַפִּשְׁתִּים
וְלַצֶּמֶר אֹו בְעוֹר אֹו בְכָל־מְלֶאכֶת
עוֹר׃ יז וְהָיָה הַנֶּגַע יְרַקְרַק
אֹו אֲדַמְדָּם בַּבֶּגֶד אֹו בָעוֹר אֹו
בַשְׁתִי אֹו בָעֵרֶב אֹו בְכָל־כְּלִי־עוֹר
נֶגַע צָרַעַת הוּא וְהָרְאָה אֶת־הַכֹּהֵן׃
יח וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת־הַנֶּגַע וְהִסְגִּיר
אֶת־הַנֶּגַע שִׁבְעַת יָמִים׃
יט וְרָאָה אֶת־הַנֶּגַע בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
כִּי־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד אֹו־בַשְׁתִי אֹו־
בָעֵרֶב אֹו בָעוֹר לְכֹל אֲשֶׁר־יֵעָשֶׂה
הָעוֹר לִמְלָאכָה צָרַעַת מַמְאֶרֶת
הַנֶּגַע טָמֵא הוּא׃ כ וְשָׂרַף
אֶת־הַבֶּגֶד אֹו אֶת־הַשְׁתִי אֹו אֶת־
הָעֵרֶב בַּצֶּמֶר אֹו בַפִּשְׁתִּים אֹו אֶת־
כָּל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ הַנֶּגַע
כִּי־צָרַעַת מַמְאֶרֶת הוּא בָּאֵשׁ
תִּשָּׂרֵף׃

בְּגֻלְשׁוּתֵיהּ׃ וְיִחְזֵי יָתֵיהּ כַּהֲנָא
וְהָא עֲמִיק־מַכְתָּשָׁא חִוַּר סְמוּק
בְּקַרְחוּתֵיהּ אֹו בְּגֻלְשׁוּתֵיהּ כְּמַחְזֵי
סְגִירוּת מְשַׁךְ בִּסְרָא׃ גֻּבַר־סְגִיר
הוּא מְסָאֲב הוּא סָאֲבָא יְסָאֲבִינֵיהּ
כַּהֲנָא בְּרֵישֵׁיהּ מַכְתָּשֵׁיהּ׃
וְסִגִירָא דְּבֵיהּ מַכְתָּשָׁא לְבוּשׁוֹהִי
יְהֵוֹן מְבַזְעִין וְרֵישֵׁיהּ יְהֵי פְרִיעַ
וְעַל־שָׂפָם כְּאֲבֵילָא יִתְעַטַּף וְלָא־
תִסְתְּאָבוּ וְלָא תִסְתְּאָבוּ יְקָרֵי׃
כָּל־יוֹמִין דְּמַכְתָּשָׁא בֵיהּ יְהֵי מְסָאֲב
מְסָאֲב הוּא בְּלַחֲוָרוּהִי יִתֵּיב מִבָּרָא
לְמַשְׁרִיתָא יְהֵא מוֹתְבֵיהּ׃
וּלְבוּשָׁא אֲרֵי יְהֵי בֵיהּ מַכְתַּשׁ סְגִירוּ
בְּלְבוּשׁ עַמַּר אֹו בְּלְבוּשׁ כִּיתָּן׃
אֹו בְשִׁרְתָּיָא אֹו בְעַרְבָּא לְכִיתָּנָא
וּלְעַמְּרָא אֹו בְמַשְׁכָּא אֹו בְכָל־
עִבִידַת מְשַׁךְ׃ וְיֵהֵי מַכְתָּשָׁא
יְרֹוקִי אֹו סְמוּק בִּלְבוּשָׁא אֹו בְמַשְׁכָּא
אֹו בְשִׁרְתָּיָא אֹו־בְעַרְבָּא אֹו בְכָל־
מָאן דְּמַשְׁךְ מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא הוּא
וְיִתְחֲזֵי לְכַהֲנָא׃ וְיִחְזֵי כַּהֲנָא יָת־
מַכְתָּשָׁא וְיַסְגַּר יָת־מַכְתָּשָׁא שַׁבְעָא
יוֹמִין׃ וְיִחְזֵי יָת־מַכְתָּשָׁא בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה אֲרֵי־אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא
בְּלְבוּשָׁא אֹו־בְשִׁרְתָּיָא אֹו־בְעַרְבָּא אֹו
בְמַשְׁכָּא לְכָל דְּתַעְבִיד מַשְׁכָּא
לְעִבִידְתָּא סְגִירוּת מַחְסְרָא
מַכְתָּשָׁא מְסָאֲב הוּא׃ וְיוֹקִיד יָת־
לְבוּשָׁא אֹו־יָת־שִׁרְתָּיָא אֹו יָת־עַרְבָּא
בְּעַמְּרָא אֹו בְכִיתָּנָא אֹו יָת־כָּל־מָן
דְּמַשְׁךְ דִּיהֵי־בֵיהּ מַכְתַּשׁ־אֲרֵי
סְגִירוּת מַחְסְרָא דְּהִיא בְּנוּרָא
תִתּוֹקַד׃

חתוקד : ואם יחזי כהנא ורא תשרף : יג ואם יראה הכהן
לא
והנה
יונתן בן עוזיאל

הוא בקורחתיה או בגלשלושתיה : וראה ויחמי כהנא והא
שומת מכתשא חיורא סמקא מערבן בקורחתיה או בגלשלושתיה הי
כחיזו סגירות משך בישרא : איש גבר סגיר היא מסאב הוא סאבא
יסאביה כהנא מטול דברישיה מכתשיה : וחצרוע ומצורעא דביה
מכתשא לבושוי ירהון מבזעין וראשי יהי מרבי פרוע ועל ספריא יהוי
מהלך ועלשיפמיה יהי מעטף והי כאבילא יהי לבוש וכרוזא מכריז
ואמר רחוקו רחוקו מן מסאבא : כל ימי כל יומין דמכתשא ביה
יהי מסאב מטול דמסאב הוא בלחודוי יתיב ולצד אינתתיה לא יתקרב
מברא למשריתא מיחביה : והבגד ולבושא ארום יהי ביה מכתש
סגירו בלבוש עמר או בלבוש כיתן : או בשתי או בשתיא או
בערבא לכיתנא ולעמרא או בצלא או בכל עיבידת צלא : והיה ויהי
מכתשא ירוק או סמוק בלבושא או בצלא או בשתיא או בערבא או בכל
מאן דיצלא מכתש סגירותא היא ויתחמי לכהנא : וראה ויחמי
כהנא ית מכתשא ויסגר ית מכתשא שובעא יומין : וראה ויחמי
ית מכתשא ביומא שביעאה ארום הליך פיסיון מכתשא בלבושא או
בשתיא או בערבא או בצלא לכל דיתעבד צלא לעיבידתא צורעא
מחלטא מכתשא מסאב הוא : ואם ואין יחמי כהנא והא לא הליך
פסיון

שלת ותולדתה בהרת ותולדתה : ברשו כנעו · לין לי אלא כתקין מכין לרבות שאר מד
המכונעים תל טמא יטמאכו לרבות את כלן על כלן הוא אומר בגדיו יהיו פרומים ונו׳ :
פרומים · קרועים : פרוע · מגודל שער : ועל שפם יעטה · כאבל : שפם · שער מה
השפתים נרכין בלעז : וטמא טמא יקרא · משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו : בדל ישב · מו
שלא יהיו טמאים יושבין עמו ואמרו רבותיכו מה כשתכה משאר טמאים ליושב בדד הואיל
והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו בין איש לרעהו אף הוא יבדל : מחוץ למחנה ·
מון לג׳ מחנות : לפשתים ולצמר · של פשתים או של צמר : או בעור · זה עור שלא מנ
נעשה בו מלאכה : או בכל מלאכת עור · עור שנעשה בו מלאכה · ירקרק : ירוק מס
שבירוקין : אדמדם · אדום שבאדומים : נרעת ממארת · לשון מילון ממאיר פויינטש נח
בלעז · ומדרשו תן בו מארה שלא תהכה הימנו : בצמר או בפשתים · של צמר או של נב
פשתים זהו פשוטו · ומדרשו יכול יביא ניזי צמר ואכיני פשתן ויסרפם עמו תל היא באש
תשרף איכה נריכה לא עמה·אלא מה תל בצמר או בפשתים להוציא את האומריות שבו שהן

מומין

וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבֶּגֶד אוֹ
בַשְּׁתִי אוֹ בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר׃
נו וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְכִבְּסוּ אֶת אֲשֶׁר־
בּוֹ הַנָּגַע וְהִסְגִּירוֹ שִׁבְעַת־יָמִים
שֵׁנִית׃ נז וְרָאָה הַכֹּהֵן אַחֲרֵי
הֻכַּבֵּס אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה לֹא־הָפַךְ
הַנֶּגַע אֶת־עֵינוֹ וְהַנֶּגַע לֹא־פָשָׂה
טָמֵא הוּא בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ פְּחֶתֶת
הִוא בְּקָרַחְתּוֹ אוֹ בְגַבַּחְתּוֹ׃
נח וְאִם־רָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה
בֶּהָה הַנֶּגַע אַחֲרֵי הֻכַּבֵּס אֹתוֹ וְקָרַע
אֹתוֹ מִן־הַבֶּגֶד אוֹ מִן־הָעוֹר אוֹ מִן־
הַשְּׁתִי אוֹ מִן־הָעֵרֶב׃ נט וְאִם־
תֵּרָאֶה עוֹד בַּבֶּגֶד אוֹ־בַשְּׁתִי אוֹ־
בָעֵרֶב אוֹ בְכָל־כְּלִי־עוֹר פֹּרַחַת הִוא
בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפֶנּוּ אֶת אֲשֶׁר־בּוֹ הַנָּגַע׃
ס נ וְהַבֶּגֶד אוֹ־הַשְּׁתִי אוֹ־הָעֵרֶב
אוֹ־כָל־כְּלִי הָעוֹר אֲשֶׁר תְּכַבֵּס וְסָר
מֵהֶם הַנֶּגַע וְכֻבַּס שֵׁנִית וְטָהֹר׃
נא זֹאת תּוֹרַת נֶגַע־צָרַעַת
בֶּגֶד הַצֶּמֶר אוֹ הַפִּשְׁתִּים אוֹ הַשְּׁתִי
אוֹ הָעֵרֶב אוֹ כָל־כְּלִי־עוֹר לְטַהֲרוֹ
אוֹ לְטַמְּאוֹ׃
תז׳ · בכ״ה סימן

פ פ פ

וידבר

אלו הפסקים סכסכסקק סבנר כוסר הפער וכעסה כמין קרק •

ואת תורת כנע · תורת המנורע : תורת אסר בו · זאת התורה : תיר הנרעת ר״פ כבנד ר׳ חומסי תורה לוח׳ סהמסתר לסו הרע כלו עובר על ה׳ חומסי תורה :

לָא־אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בִּלְבוּשָׁא אוֹ
בְשִׁרְתָּיָא אוֹ בְעַרְבָּא אוֹ בְכָל־מָן
דְּמִשְׁךְ׃ וִיפַקִּיד כַּהֲנָא וִיחַוְרוּן
יָת דְּבֵיהּ מַכְתָּשָׁא וְיַסְגְּרִנֵּיהּ שַׁבְעָא
יוֹמִין תִּנְיָנוּת׃ וְיֶחֱזֵי כַּהֲנָא בָּתְרֵי
דְּחַוְרוּ יָת־מַכְתָּשָׁא וְהָא לָא־שַׁנָּא
מַכְתָּשָׁא וּבְגוֹ־כַד־הַוָּה וּמַכְתָּשָׁא לָא־
אוֹסִיף מְסָאֲבָא הוּא בְּגוֹרָא תּוֹקְדִנֵּיהּ
הַתְבְּרָא הִיא בְּשִׁחִיקוּתֵיהּ
אוֹ בְחַדְתּוּתֵיהּ׃ וְאִם־חָזָא כַּהֲנָא
וְהָא עַמְיָא מַכְתָּשָׁא בָּתַר דְּחַוְרוּ
יָתֵיהּ וְיַבְזַע יָתֵיהּ מִן־לְבוּשָׁא אוֹ
מִן־מַשְׁכָּא אוֹ מִן־שִׁרְתָּיָא אוֹ מִן־
עַרְבָּא׃ וְאִם־תִּתְחֲזֵי עוֹד בִּלְבוּשָׁא
אוֹ בְשִׁחְיָא אוֹ בְעַרְבָּא אוֹ בְכָל־מָן־
דְּמִשְׁךְ סַגְיָא הִיא כְּגוֹרָא תּוֹקְדִנֵּיהּ
יָת דְּבֵיהּ מַכְתָּשָׁא׃ וּלְבוּשָׁא אוֹ־
שִׁחְיָא אוֹ־עַרְבָּא אוֹ־כָל־מָאן דְּמִשְׁךְ
דִּיתְחַוַּר וְיַעְדֵּי מִנְּהוֹן מַכְתָּשָׁא
וְיִצְטַבַּע תִּנְיָנוּת וִידַכֵּי׃ דָּא
אוֹרַיְתָא דְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּ לִבוּשׁ־
עַמְרֵי אוֹ כִיתָּנָא אוֹ שְׁתִיָא אוֹ
עַרְבָּא אוֹ כָל מָן דְּמִשְׁךְ לְדַכְיוּתֵיהּ
אוֹ לְסָאֲבוּתֵיהּ׃

פ פ פ

ומליל

כד ממין לאחר · לומריות לשון ספה כמו לימרא : לא״ת לאסר בו הכנע · יכול מקוס הכנע
בלבד ת״ל לא״ת לאסר בו הכנע יכול כל הכנד כולו טעון כבוס ת״ל הכנע הא כיצד יכנס
כז מן הכנד עמו : לאחרי הכבס · לשון העשות : לא הפך הכנ׳ לא״ת עיכו · לא כהה ממראיתו :
והכנע לא פשה · שמעכו שאם לא הפך ולא פשה טמא ואין צריך לומר לא הפך ופשה
הפך ולא פשה איני יודע מה יעשה לו תלמוד לומר והסגיר את הכנע מכל מקוס דברי
רבי יהודה וחכמים אומרים כולי כדאיתא בתורת כהנים ורמזתיה כאן ליסב המקרא על
אופנו :

פִּיסְיוֹן מַכְתְּשָׁא בְּלְבוּשָׁא אוֹ בְּשִׁיתְיָא אוֹ בְּעַרְבָא אוֹ בְּכָל מַאן דִּי צְלָא :
וצוה וְיַפְקֵד כַּהֲנָא וִיחַוְרוּן יַת עִיסְקָא דְּבֵיהּ מַכְתְּשָׁא וְיַסְגִּירִנֵיהּ
שׁוּבְעָא יוֹמִין תְּנַיְנוּת : וראה וְיֶחְמֵי כַּהֲנָא בָּתַר דְּחַוְרוּהִי יַת מַכְתְּשָׁא
וְהָא לָא שְׁנָא מַכְתְּשָׁא מִן כַּד הֲוָה וּמַכְתְּשָׁא לָא הַלִּיךְ פִּיסְיוֹנֵיהּ מְסָאֵב הוּא
בְּנוּרָא תּוֹקְדִינֵיהּ מְטוּל דְּצוּרְעָא שַׁקִּיעָא הִיא בְּרִדְדֵיהּ אוֹ בְּלִבְדֵיהּ :
ואם וְאִין חֲמָא כַּהֲנָא וְהָא עַמָּא מַכְתְּשָׁא בָּתַר
דְּחַוְרוּהִי יָתֵהּ וּבְזַע יָתֵיהּ מִן לְבוּשָׁא אוֹ מִן צַלָּא אוֹ מִן שִׁיתְיָא אוֹ מִן עַרְבָא:
ואם וְאִין תִּתְחַמֵּי תּוּב בְּלְבוּשָׁא אוֹ בְּשִׁיתְיָא אוֹ בְּעַרְבָא אוֹ בְּכָל מַאן
דְּיִצְלָא סַגְיָא הִיא בְּנוּרָא תּוֹקְדִינֵיהּ יַת עִיסְקָא דְּבֵיהּ מַכְתְּשָׁא : והבגד
וּלבושא אוֹ שִׁיתְיָא אוֹ עַרְבָא אוֹ כָּל מַאן דְּיִצְלָא דְּתִחְוַוּר וְיַעֲדֵי מִבֵּיהּ
מַכְתְּשָׁא וְיִצְטַבַּע תְּנַיְנוּת וְיִדְכֵּי : זאת דָּא אוֹרַיְיתָא דְּמַכְתַּשׁ סְגִירוּ לְבוּשׁ
עֲמִי אוֹ דְּכִיתָן אוֹ שִׁיתְיָא אוֹ עַרְבָא אוֹ כָּל מַאן דְּיִצְלָא לְדַכָּאוּתֵיהּ אוֹ
לְסָאֲבוּתֵיהּ :

פ פ פ

לופכיו : פחתת היא · לשון גומא כמו בלחת הפתחים כלומר שפלה היא כנגע שמראיו
שוקעין : בקרחתו או בגבחתו · כתרגומו בשחיקותיה או בחלתותיה : קרחתו · שחקים
ישכים ומפני המדרש שהוצרך לגזרה שוה מכין לפריחה בבגדים שהיא טהורה כאמרה
קרחת וגבחת בלדש וכאמרה קרחת וגבחת בבגדים מה להלן פרח בכולו טהור אף כאן
פרח בכולו טהור לכך לחז הכתוב לשון קרחת וגבחת ולעכין פירושו ותרגו זהו משמעו
קרחת לשון ישכים וגבחת לשון חדשים כשו ככתב באחריתו או בקדמותו שהקרחת לשון
לחורים והגבחת לשון פכים כמו שכתוב ואם מפחת פכיו וגומר והקרחת כל שופע
ויורד מן הקדקד ולאחריו כך מפורש בתורת כהנים : וקרע אותו · יקרע מקום הנגע נו
מן הבגד ושרפנו : פורחת היא · דבר הקוזר וגומא : באש תשרפנו · את כל הבגד : נז
וסר מהם הנגע · אם כשכבסוהו בתחילה על פי כהן סר ממנו הנגע לגמרי : וכבס נח
שנית · לשון טבילה תרגום של כבוסין שבפרשה זו לשון ליבון ויתחוור חוץ מזה שאינו
ללבון אלא לטבול לכך תרגומו ויטבע וכן כל כבוסי בגדים שהן לטבילה מתורגמין
ויטבע :

חסלת אשה כי תזריע

יד ויִדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ ב זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת
הַמְּצֹרָע בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ וְהוּבָא אֶל־
הַכֹּהֵן׃ ג וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל־מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה נִרְפָּא
נֶגַע הַצָּרַעַת מִן־הַצָּרוּעַ׃
ד וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לַמִּטַּהֵר
שְׁתֵּי־צִפֳּרִים חַיּוֹת טְהֹרוֹת וְעֵץ אֶרֶז
וּשְׁנִי תוֹלַעַת וְאֵזוֹב׃ ה וְצִוָּה
הַכֹּהֵן וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפּוֹר הָאֶחָת
אֶל־כְּלִי־חָרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים׃
ו אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה יִקַּח אֹתָהּ
וְאֶת־עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת־שְׁנִי הַתּוֹלַעַת
וְאֶת־הָאֵזוֹב וְטָבַל אוֹתָם וְאֶת־הַצִּפֹּר
הַחַיָּה בְּדַם הַצִّפֹּר הַשְּׁחֻטָה עַל
הַמַּיִם הַחַיִּים׃ ז וְהִזָּה עַל
הַמִּטַּהֵר מִן־הַצָּרַעַת שֶׁבַע פְּעָמִים
וְטִהַרוֹ וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה עַל־
פְּנֵי הַשָּׂדֶה׃ ח וְכִבֶּס הַמִּטַּהֵר
אֶת־בְּגָדָיו וְגִלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ
וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהֵר וְאַחַר יָבוֹא אֶל־
הַמַّחֲנֶה וְיָשַׁב מִחוּץ לְאָהֳלוֹ שִׁבְעַת
יָמִים׃ ט וְהָיָה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
יְגַלַּח אֶת־כָּל־שְׂעָרוֹ אֶת־רֹאשׁוֹ וְאֶת־
זְקָנוֹ וְאֶת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת־כָּל שְׂעָרוֹ
יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת־בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־
בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר׃ י וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי־כְבָשִׂים תְּמִימִם
וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה
וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה

בשמן

ומליל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
דָּא תְּהֵי אוֹרַיְתָא
דְּסַגִּירָא בְּיוֹמָא
דְּדַכּוּתֵיהּ וְתֵיתֵי לְוַת־כַּהֲנָא׃
וְיִפּוֹק כַּהֲנָא לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא
וְיִחֲזֵי כַּהֲנָא וְהָא אִתְּסִי מַכְתַּשׁ־
סַגִּירוּתָא מִן־סַגִּירָא׃ וִיפַקֵּד
כַּהֲנָא וְיִסַּב לְמִדְּכֵי תַּרְתֵּין צִפְּרִין
חַיִּין דַּכְּיִן וְאָעָא דְאַרְזָא וּצְבָע זְהוֹרִי
וְאֵזוֹבָא׃ וִיפַקֵּיד כַּהֲנָא וְיִכּוֹס
יַת־צִפְּרָא חַדָּא לְמַן דְּחַסַּף עַל־מֵי
מַבּוּעַ׃ יַת־צִיפְּרָא חַיְתָא יִסַּב
יָתָהּ וְיַת־אָעָא דְאַרְזָא וְיַת־צְבָע
זְהוֹרִי וְיַת־אֵזוֹבָא וְיִטְבּוֹל יַתְּהוֹן
וְיַת־צִיפְּרָא חַיְתָא בְּדַמָּא דְצִפְּרָא
דְּנִכְסָא עַל מֵי מַבּוּעַ׃ וִיזֵי עַל
דְּמִדְּכֵי מִן־סַגִּירוּתָא שְׁבַע זִמְנִין
וִידַכְּיֵנֵיהּ וִישַׁלַּח יַת־צִפְּרָא חַיְתָא
עַל־אַפֵּי חַקְלָא׃ וִיצַבַּע דְּמִדְּכֵי
יַת־לְבוּשׁוֹהִי וִיגַלַּח יַת־כָּל־שַׂעֲרֵיהּ
וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וְיִדְכֵּי וּבָתַר־כֵּן יֵעוֹל
לְמַשְׁרִיתָא וְיִתֵּיב מִבָּרָא לְמַשְׁכְּנֵיהּ
שַׁבְעָא יוֹמִין׃ וִיהֵי בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה יְגַלַּח יַת־כָּל־סַעֲרֵיהּ יַת־
רֵישֵׁיהּ וְיַת־דְּקָנֵיהּ וְיַת גְּבִינֵי עֵינוֹהִי
וְיַת־כָּל־סַעֲרֵיהּ יְגַלַּח וִיצַבַּע יַת־
לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי יַת־בְּסָרֵיהּ בְּמַיָּא
וִידַכֵּי׃ וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִסַּב
תְּרֵין־אִמְּרִין שְׁלִמִין וְאִמְּרְתָא
חַדָּא בַּת־שַׁתָּהּ שְׁלִמְתָא וּתְלָתָא
עִסְרוֹנִין סוֹלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא

במשח

ג ג זאת תהיה תורת וגו׳ מלמד שאין מטהרין אותו בלילה: אל מקום למקום׃ מן לשלשה

וידבר ומליל יי עם משה למימר: זאת דא תהי אורייתא
דמצורעא ביומא דדכותיה ויתיתי לות כהנא: ויצא
ויפוק כהנא למברא למשריתא ויחמי והא איתסי סגירותא מן סגירא:
וצוה ויפקד כהנא ויסב לדמידכי תרין ציפורין חיין ודכיין וקיסא
דארזא וצבע זהורי ואיזובא: וצוה ויפקד כהנא לטבחא ויכוס ית
צפורא חדא למאן דחסף על מי מבוע: את הצפר ית צפרא חייתא
יסב יתה וית קיסא דארזא וית צבע זהורי וית איזובא ויטבש יתהון וית
צפרא חייתא באדמא דצפרא דנכיסא ובמי מבוע: והזה וידי על
בית אפוהי דמידכי מן סגירותא שבע זימנין וידכיניה ויפטר ית צפרא
חייתא על אנפי חקלא ויהי אין איש ימוס ההוא גברא למלקי תוב בצורעא
חייבא צפרא חייתא לביתיה ביומא ההוא ומתכשרא למיכלא וית צפרא
נכיסא הוה מקבר כהנא במיחמי מצורע: וכבס ויצבע דמידכי
ית לבושוי ויספר ית כל שערוי ויסחי במיא וידכי ובתר כן ייעול
למשריתא ויתיב מברא למשכן בית מותביה ולא יקרב לצד אינתתיה
שובעא יומין: והיה ויהי ביומא שביעאה יספר ית כל שערוי ית
ריישיה וית דיקניה וית גבייני עינוי וית כל שערוי יספר ויצבע ית לבושוי
ויסחי ית בישריה במוי וידכי: וביום וביומא תמינאה יסב תרין
אמרין שלמין ואימרתא חדא בת שתא שלימתא ותלתא עשרונין סמידא
למנחתא

לשלשה מחכות שנשתלח שם בימי חלוטו: חיות. פרט לטריפות: טהורות. פרט ד
לעוף טמא לפי שהכנעים באין על לשון הרע שהוא מעשה פטיט פטפוטי דברים לפיכך
מוזקקו לטהרתו בפרים שמפטפטין תמיד בנפנוף קול: ועץ ארז. לפי שהכנעים באין
על גסות הרוח: ושני תולעת ואזוב. מה תקנתו ויתרפא ישפיל עצמו מגאותו כתולעת
באזוב: עץ ארז. מקל של ארז: שני תולעת. לשון של גמר בגועה זהורית: על מים ה
חיים. כותן אותן תחילה בכלי כדי שיהא דם נפור ככר בהם וכמה הן רביעית: את ו
הנפור החיה יקח אותה. מלמד שאיכו אונדה עמהם אלא מפרישה לעצמם אבל העץ
והאזוב כרוכין יחד בלשון הזהורית כענין שנאמר ואת עץ הארז ואת שני התולעת ואת
באזוב קיחה אחת לשלשתן יכול כשם שאיכה בכלל אגודה כך לא תהא בכלל טבילה תל
ועבל אותם ואת הנפור החיה. החזיר את הנפור לכלל טבילה: ויסב מחוץ לאהלו. ח
מאחור בתשמיש המטה: את כל שערו וגומר. כלל ופרט וכלל להביא כל מקום בגוף
בשר וכרלה: וכבסה אחת. לחטאת: ושלשת עשרונים. לבכרי שלשה בבשים הללו
מחטאתו

בַּשֶּׁמֶן וְלֹג אֶחָד שָׁמֶן׃ יז וְהֶעֱמִיד
הַכֹּהֵן הַמְטַהֵר אֶת־הָאִישׁ הַמִּטַּהֵר
וְאֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃
יח וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד וְהִקְרִיב אֹתוֹ לָאָשָׁם וְאֶת־
לֹג הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי
יְהוָה׃ יט וְשָׁחַט אֶת־הַכֶּבֶשׂ
בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת־הַחַטָּאת
וְאֶת־הָעֹלָה בִּמְקוֹם הַקֹּדֶשׁ כִּי
כַחַטָּאת הָאָשָׁם הוּא לַכֹּהֵן קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים הוּא׃ כ וְלָקַח הַכֹּהֵן
מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן הַכֹּהֵן עַל־תְּנוּךְ
אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית׃
כא וְלָקַח הַכֹּהֵן מִלֹּג הַשָּׁמֶן וְיָצַק
עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמֹאלִית׃
כב וְטָבַל הַכֹּהֵן אֶת־אֶצְבָּעוֹ
הַיְמָנִית מִן־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ
הַשְּׂמֹאלִית וְהִזָּה מִן־הַשָּׁמֶן
בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה׃
כג וּמִיֶּתֶר הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ
יִתֵּן הַכֹּהֵן עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־
בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל דַּם הָאָשָׁם׃
כד וְהַנּוֹתָר בַּשֶּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּף
הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ הַמִּטַּהֵר וְכִפֶּר
עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה׃ כה וְעָשָׂה
הַכֹּהֵן אֶת־הַחַטָּאת וְכִפֶּר עַל־
הַמִּטַּהֵר מִטֻּמְאָתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט
אֶת־הָעֹלָה׃ כו וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן
אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַמִّנְחָה הַמִּזְבֵּחָה
וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהֵר׃
ס כז וְאִם־דַּל הוּא
וְאֵין

בְּמִשְׁחָא וְלוּגָא חַד דְּמִשְׁחָא׃
וְיַקִּים כַּהֲנָא דְּמִדַּכֵּי יָת גַּבְרָא
דְּמִדְּכֵי וְיָתְהוֹן קֳדָם יְיָ בִּתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיִסַּב כַּהֲנָא יָת־
אִמְּרָא חַד וְיַקְרֵיב יָתֵיהּ לַאֲשָׁמָא
וְיָת־לוּגָא דְּמִשְׁחָא וְיָרִים יָתְהוֹן
אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃ וְיִכּוֹס יָת־אִמְּרָא
בְּאַתַר דְּיִכּוֹס יָת־הַטָּאתָא וְיָת־
עָלְתָא בְּאַתַר קַדִּישׁ אֲרֵי כְּחַטָּאתָא
אֲשָׁמָא הוּא לְכַהֲנָא קֻדַּשׁ קוּדְשִׁין
הוּא׃ וְיִסַּב כַּהֲנָא מִדְּמָא
דַּאֲשָׁמָא וְיִתֵּן כַּהֲנָא עַל־רוּס
אוּדְנָא דְּמִדַּכֵּי דְּיַמִּינָא וְעַל־אֻלְיוֹן
יְדֵיהּ דְּיַמִּינָא וְעַל־אֻלְיוֹן רִיגְלֵיהּ
דְּיַמִּינָא׃ וְיִסַּב כַּהֲנָא מִלּוּגָא
דְּמִשְׁחָא וְיָרִיק עַל־יְדָא דְּכַהֲנָא
דְּסְמָאלָא׃ וְיִטְבּוֹל כַּהֲנָא יָת־
אֶצְבְּעֵיהּ דְּיַמִּינָא מִן־מִשְׁחָא דְּעַל־
יְדֵיהּ דְּסְמָאלָא וְיַזֵּי מִן־מִשְׁחָא
בְּאֶצְבְּעֵיהּ שְׁבַע זִמְנִין קֳדָם יְיָ׃
וּמִשְׁאַר מִשְׁחָא דְּעַל־יְדֵיהּ יִתֵּן
כַּהֲנָא עַל־רוּס אוּדְנָא דְּמִדַּכֵּי
דְּיַמִּינָא וְעַל־אֻלְיוֹן יְדֵיהּ דְּיַמִּינָא
וְעַל־אֻלְיוֹן רִיגְלֵיהּ דְּיַמִּינָא עַל
דְּמָא דַּאֲשָׁמָא׃ וּדְיִשְׁתְּאַר
בְּמִשְׁחָא דְּעַל־יְדָא דְּכַהֲנָא יִתֵּן
עַל־רֵישָׁא דְּמִדַּכֵּי וִיכַפֵּר עָלוֹהִי
כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ׃ וְיַעְבֵּיד כַּהֲנָא יָת־
חַטָּאתָא וִיכַפֵּר עַל־דְּמִדַּכֵּי
מִסּוֹבְתֵיהּ וּבָתַר כֵּן יִכּוֹס יָת־עָלְתָא׃
וְיַסֵּק כַּהֲנָא יָת־עָלְתָא וְיָת מִנְחָתָא
לְמַדְבְּחָא וִיכַפֵּר עָלוֹהִי כַּהֲנָא
וִידַכֵּי׃ וְאִם־מִסְכֵּן הוּא וְלֵית
יְדֵיהּ

נ"כ מנה וז' תפר: קטן מנות קרבן מנורה

שני חמישי כסלן מחוברים:

כל לשון מלה

כל ליסב ספר

טעם מלה כמ מן ל'

כל ועשה דפיסה כפיק

לג וכל הקטר דכוות כעב המוכס: שלישי

לְמִנְחָתָא פְּתִיבָא בְּמִשַׁח זֵיתָא וְלוּגָא חֲדָא דְּמִשַׁח זֵיתָא: והעמיד
וְיוֹקִים כַּהֲנָא דְּמַדְכֵּי יַת גַּבְרָא דְּמִידְכֵּי וְיַת אִימְרַיָּא קֳדָם יְיָ בְּתַרַע מַשְׁכַּן
זִימְנָא: ולקח וְיִסַּב כַּהֲנָא יַת אִימְרָא חַד וִיקָרֵיב יָתֵיהּ לְקָרְבַּן אֲשָׁמָא
וְיַת לוּגָא דְּמִשְׁחָא וְיָרִים יָתְהוֹן אַרְמָא קֳדָם יְיָ: ושחט וְיִכּוֹס טַבְחָא
יַת אִימְרָא בְּאַתְרָא דְּיִכּוֹס יַת חַטָּאתָא וְיַת עָלְתָא בַּאֲתַר קַדִּישׁ אֲרוּם הֵי
כְּחַטָּאתָא הֵיכְדֵין אֲשָׁמָא הוּא לְכַהֲנָא קוּדָשִׁין קוּדְשִׁין הוּא: ולקח וְיִסַּב
כַּהֲנָא מִן אַרְמָא דַּאֲשָׁמָא וְיִתֵּן כַּהֲנָא עַל גְּדִירָא מִיצְעָא דְּאוּדְנָא דְּמִידְכֵּי
דְּיַמִּינָא וְעַל פִּירְקָא מִיצְעָא דִידֵיהּ דְּיַמִּינָא וְעַל פִּירְקָא מִיצְעָא דְּרִיגְלֵיהּ
דְּיַמִּינָא: ולקח וְיִסַּב כַּהֲנָא בִּידֵיהּ יַמִּינָא מִלּוּגָא דְּמִשְׁחָא וְיָרֵק עַל
יְדָא דְּכַהֲנָא דְּשְׂמָאלָה: וטבל וְיַטְבֵּל כַּהֲנָא יַת אֶצְבְּעֵיהּ יַמִּינָא מִן
מִשְׁחָא דְּעַל יְדֵיהּ שְׂמָאלָא וְיַדֵּי מִשְׁחָא בְּאַרְבְּעֵיהּ שַׁבְעָתָא זִימְנִין:
ומיתר וּמֵמַה דְּמִשְׁתַּיֵּיר מִמִּשְׁחָא דְּעַל יְדֵיהּ יִתֵּן כַּהֲנָא עַל חַסְחוּם
דְּאוּדְנָא דְּמִידְכֵּי דְּיַמִּינָא וְעַל פִּירְקָא מִיצְעָא דִידֵיהּ יַמִּינָא וְעַל פִּירְקָא
מִיצְעָא דְּרִיגְלֵיהּ יַמִּינָא עֵילַוֵי אָחֳרֵי דְּיַהֲב מִן שִׁירוּיָא אֲדָם קָרְבַּן אֲשָׁמָא:
והנותר וּמַה דְּמִשְׁתַּיֵּיר מִן מִשְׁחָא דְּעַל יְדָא דְּכַהֲנָא יִתֵּן עַל רֵישָׁא
דְּמִידְכֵּי וִיכַפֵּר עֲלוֹי כַּהֲנָא קֳדָם יְיָ: ועשה וְיַעֲבֵד כַּהֲנָא יַת קָרְבַּן
חַטָּאתָא וִיכַפֵּר עַל דְּמִידְכֵּי מִסּוֹאֲבוּתֵיהּ וּבָתַר כֵּן יִכּוֹס יַת עָלְתָא:
והעלה וַיַּסִּיק כַּהֲנָא יַת עָלְתָא וְיַת מִנְחָתָא לְמַדְבְּחָא וִיכַפֵּר עֲלוֹי כַּהֲנָא
וְיִדְכֵּי: ואם דל וְאִין מִסְכֵּן הוּא וְלֵית יְדֵיהּ מְסַפְּקָא וְיִסַּב אִימַר חַד
אשמא

שחטאתו ואשמו של מצורע טעונין סמיכה: ולוג אחד שמן · להזות שבע וליתן ממנו על
תנוך אזנו ומתן בהונות: לפני ה׳ · בשער נקבור ולא בעזרה ענמה לפי שהוא מחוסר
כפורים: והקריב אותו לאשם · יקריבנו לתוך העזרה לשם אשם: להניף · שהוא טעון
תנופה מי: והניף אותם · את האשם ואת הלוג: במקום אשר ישחט ונומר · על ירך
המזבח בצפון ומה תלמוד לומר והלא כבר נאמר בתורת אשם בפרשת בו את אהרן
שהאשם טעון שחיטה בצפון לפי שיצא זה מכלל אשמו לידון בהעמדה יכול תהא שחיטתו
במקום העמדתו לכך נאמר ושחט במקום אשר ישחט ונומר: כי כחטאת · כי ככל
שחטאות האשם הזה הוא לכהן בכל עבודות התלויות בכהן הוסוה אשם זה לחטאת
שלא תאמר הואיל ויצא דמו מכלל שאר אשמות ליתן על תנוך ובהונות לא יהא טעון מתן
דמים ואמורים לנבי מובח לכך נאמר כי כחטאת האשם הוא לכהן יכול יהא דמו כיתן
למעלה כחטאת תלמוד לומר וכו׳ בתורת כהנים: תלוך · נדר אמבעי שבאזן ולשון יד
תנוך לא כודע לי והפוחרים קורים לו טבלרום: בהן · גדול: לפני ה׳ · בנגד בית טו
קדשי הקדשים: ולת המנחה · מנחת נסכים של בהמה: ועשרון

וְאֵין יָדוֹ מַשֶּׂגֶת וְלָקַח כֶּבֶשׂ אֶחָד
אָשָׁם לְתְנוּפָה לְכַפֵּר עָלָיו וְעִשָּׂרוֹן
סֹלֶת אֶחָד בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לְמִנְחָה וְלוג
שָׁמֶן: כב וּשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי
בְּנֵי יוֹנָה אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְהָיָה אֶחָד
חַטָּאת וְהָאֶחָד עֹלָה: כג וְהֵבִיא
אֹתָם בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי לְטָהֳרָתוֹ אֶל־
הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי
יְהוָה: כד וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־
כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם וְאֶת־לוג הַשָּׁמֶן וְהֵנִיף
אֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה:
כה וְשָׁחַט אֶת־כֶּבֶשׂ הָאָשָׁם
וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הָאָשָׁם וְנָתַן עַל־
תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר הַיְמָנִית וְעַל־
בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן רַגְלוֹ
הַיְמָנִית: כו וּמִן־הַשָּׁמֶן יִצֹּק
הַכֹּהֵן עַל־כַּף הַכֹּהֵן הַשְּׂמֹאלִית:
כז וְהִזָּה הַכֹּהֵן בְּאֶצְבָּעוֹ הַיְמָנִית
מִן־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר עַל־כַּפּוֹ הַשְּׂמֹאלִית
שֶׁבַע פְּעָמִים לִפְנֵי יְהוָה:
כח וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן־הַשָּׁמֶן אֲשֶׁר
עַל־כַּפּוֹ עַל־תְּנוּךְ אֹזֶן הַמִּטַּהֵר
הַיְמָנִית וְעַל־בֹּהֶן יָדוֹ הַיְמָנִית וְעַל־
בֹּהֶן רַגְלוֹ הַיְמָנִית עַל־מְקוֹם דַּם
הָאָשָׁם: כט וְהַנּוֹתָר מִן־הַשָּׁמֶן
אֲשֶׁר עַל־כַּף הַכֹּהֵן יִתֵּן עַל־רֹאשׁ
הַמִּטַּהֵר לְכַפֵּר עָלָיו לִפְנֵי יְהוָה:
ל וְעָשָׂה אֶת־הָאֶחָד מִן־הַתֹּרִים
אוֹ מִן־בְּנֵי הַיּוֹנָה מֵאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ:
לא אֶת אֲשֶׁר־תַּשִּׂיג יָדוֹ אֶת־
הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה
עַל־הַמִּנְחָה וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עַל
הַמִּטַּהֵר לִפְנֵי יְהוָה: לב זֹאת

תורת

ידיה דרבקא ויסב אימר חד
דאשמא לארמא לכפרא עלוהי
ועסרונא סולתא חד דפיל במשחא
למנחתא ולוגא דמשחא:
ותרתין שפנינין או תרין בני יונת
דתדביק ידיה ויהי חד חטאתא
וחד עלתא: וייתי יתהון ביומא
תמינאה לדכותיה לות כהנא
לתרע משכן זמנא קדם יי:
ויסב כהנא ית אמרא דאשמא וית
לוגא דמשחא וירים יתהון כהנא
ארמא קדם יי: ויכוס ית אמרא
דאשמא ויסב כהנא מדמא דאשמא
ויתן על רום אודנא דמדכי דימינא
ועל אליון ידיה דימינא ועל אליון
רגליה דימינא: ומן משחא יריק
כהנא על ידא דכהנא דשמאלא:
וידי כהנא באצבעיה דימינא מן
משחא דעל ידיה דשמאלא שבע
זמנין קדם יי: ויתן כהנא מן
משחא דעל ידיה על רום
אודנא דמדכי דימינא ועל אליון
ידיה דימינא ועל אליון ריגליה
דימינא על אתר דמא דאשמא:
ודישתאר מן משחא דעל ידא
דכהנא יתן על רישא דמדכי
לכפרא עלוהי קדם יי:
ויעביד ית חד מן שפנינא או מן
בני יונת מדתדביק ידיה:
ית דתדביק ידיה ית חד חטאתא
וית חד עלתא על מנחתא ויכפר
כהנא על דמדכי קדם יי:

רא

דא אוריתא דביה מכתש סגירו דלא תדביק ידיה בדכותיה: ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: ארי תעלון לארעא דכנען דאנא יהב לכון לאחסנה ואתן מכתש סגירו בבתי ארעא דאחסנתכון: ואתי דדבי בתיא ויחוי לכהנא למימר כמכתשא אתחזי לי בבתי: ויפקד כהנא ויפנון ית בתא דלא יסאבון כל דעל בתא ובתר כן יעול כהנא לחזות ית בתא: ויחזי ית מכתשא ובתי בתא מכתשא בכותלי בתא שקיען ירקן או סומקן ומראיהון עמיקן מן כותלא: ויפק כהנא מן בתא לתרע בתא ויסגר ית בתא שבעת יומין: ויתוב כהנא ביומא שביעאה ויחזי ארום פשי מכתשא בכותלי בתא: ויפקד כהנא ויעדון ית אבניא דבהון מכתשא ויטלון ית אבניא לבר מן קרתא לאתר מסאב: ית בתא יגרד מגו לגו סביב ויתרקון ית עפרא דאתגרד לבר מן קרתא לאתר מסאב: ויסבון אבנין אחרנין ויתן לתחות אבניא ועפרא אחרן יסב ויטיח ית בתא: ואם יתוב מכתשא ויפרח בבתא בתר דעדו ית אבניא ובתר דגרד ית בתא ובתר דטח: ועל כל נגע צרעת ואתפרחות: ולסתם בגד וצרעת ובית: לאתרע מתי יהי בבגד ומתי יפרח בבית: ואם יחזי כהנא ויחזי ארום לא אתפשי מכתשא בבגד בתר דאתסגר ית מכתשא ויסגר כהנא ית בית מכתשא שבעת יומין: ויחזי כהנא ביומא שביעאה ארום אתפשי מכתשא בבגד בתר דאתסגר ית מכתשא ויפקד כהנא ויעדון ית אבניא דבהון מכתשא ויטלון ית אבניא לבר מן קרתא לאתר מסאב: ית בתא יגרד מגו לגו סביב ויתרקון ית עפרא דאתגרד לבר מן קרתא לאתר מסאב: ויסבון אבנין אחרנין ויתן לתחות אבניא ועפרא אחרן יסב ויטיח ית בתא: ואם יתוב מכתשא ויפרח בבתא בתר דעדו ית אבניא ובתר דגרד ית בתא ובתר דטח: ואם יחזי כהנא ויחזי ארום לא אתפרח מכתשא בבתא ויטמי כהנא ית בתא ארום מסאב הוא: ויתלע ית בתא ית אבניא ית אעיא ית כל עפרא בתא ויפנון לבר מן קרתא לאתר מסאב: ודא יתי לגבי כהנא ויחזי כהנא ארום אתרפי מכתשא בבתא ויפקד כהנא ויעדון ית אבניא דבהון מכתשא ויטלון ית אבניא לבר מן קרתא לאתר מסאב: ית בתא יגרד מגו לגו סביב ויתרקון ית עפרא דאתגרד לבר מן קרתא לאתר מסאב: ויסבון אבנין אחרנין ויתן לתחות אבניא ועפרא אחרן יסב ויטיח ית בתא: ואם יתוב מכתשא ויפרח בבתא בתר דעדו ית אבניא ובתר דגרד ית בתא ובתר דטח: ואם יתי יתי לגבי כהנא ויחזי כהנא ארום לא אתפשי

קעף שנות
סומקת כתיס
מפגעין

תָּבֹאוּ אֶל־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן
לָכֶם לַאֲחֻזָּה וְנָתַתִּי נֶגַע צָרַעַת
בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם׃ לה וּבָא
אֲשֶׁר־לוֹ הַבָּיִת וְהִגִּיד לַכֹּהֵן לֵאמֹר
כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת׃ לו וְצִוָּה
הַכֹּהֵן וּפִנּוּ אֶת־הַבַּיִת בְּטֶרֶם יָבֹא
הַכֹּהֵן לִרְאוֹת אֶת־הַנֶּגַע וְלֹא יִטְמָא
כָּל־אֲשֶׁר בַּבָּיִת וְאַחַר כֵּן יָבֹא הַכֹּהֵן
לִרְאוֹת אֶת־הַבָּיִת׃ לז וְרָאָה
אֶת־הַנֶּגַע וְהִנֵּה הַנֶּגַע בְּקִירֹת
הַבַּיִת שְׂקַעֲרוּרֹת יְרַקְרַקֹּת אוֹ
אֲדַמְדַּמֹּת וּמַרְאֵיהֶן שָׁפֵל מִן־הַקִּיר׃
לח וְיָצָא הַכֹּהֵן מִן־הַבַּיִת אֶל־
פֶּתַח הַבָּיִת וְהִסְגִּיר אֶת־הַבַּיִת
שִׁבְעַת יָמִים׃ לט וְשָׁב הַכֹּהֵן
בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָשָׂה
הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת׃ מ וְצִוָּה
הַכֹּהֵן וְחִלְּצוּ אֶת־הָאֲבָנִים אֲשֶׁר
בָּהֶן הַנֶּגַע וְהִשְׁלִיכוּ אֹתָהֶן אֶל־
מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃
מא וְאֶת־הַבַּיִת יַקְצִעַ מִבַּיִת
סָבִיב וְשָׁפְכוּ אֶת־הֶעָפָר אֲשֶׁר הִקְצוּ
אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־מָקוֹם טָמֵא׃
מב וְלָקְחוּ אֲבָנִים אֲחֵרוֹת וְהֵבִיאוּ
אֶל־תַּחַת הָאֲבָנִים וְעָפָר אַחֵר יִקַּח
וְטָח אֶת־הַבָּיִת׃ מג וְאִם־יָשׁוּב
הַנֶּגַע וּפָרַח בַּבַּיִת אַחַר חִלֵּץ אֶת־
הָאֲבָנִים וְאַחֲרֵי הִקְצוֹת אֶת־הַבַּיִת
וְאַחֲרֵי הָטוֹחַ׃ מד וּבָא הַכֹּהֵן
וְרָאָה וְהִנֵּה פָשָׂה הַנֶּגַע בַּבַּיִת

כ׳ ואחר כן
יבא הכהן·
ואחר כן תבא
שיש וכעלתה
כמו כבא
מקפנה כלים
נאים אלא
שמקום· אף
התם כמי
צריכה להסיר
כלים הנאים
כדי שתתנבה
בפיהן ולא
ישמא בה׃

ל׳ ומפר

ל׳ ומלא·

ל׳ מלא; ומ׳
ספר·

צרעת

נר וכתתי נגע צרעת· בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם לפי שהטמיאו אמוריים
מעשוכיות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר ופלילי

הנגע

דִּכְנַעַן דַּאֲנָא יְהִיב לְכוֹן לַאֲחֻסְנָא
וְאִיתֵן מַכְתַּשׁ סְגִירוּ בְּבֵית אַרְעָ
אַחֲסָנַתְכוֹן׃ וְיֵעוֹל דְּדִילֵיהּ בֵּיתָא
וִיחַוֵּי לְכָהֲנָא לְמֵימַר כְּמַכְתָּשָׁא
אִתְחֲזֵי לִי בְּבֵיתָא׃ וִיפַקֵּד כָּהֲנָא
וִיפַנּוּן יַת־בֵּיתָא עַד־לָא יֵעוֹל כָּהֲנָא
לְמֶחֱזֵי יַת־מַכְתָּשָׁא וְלָא יִטְאַב כָּל־
דְּבְבֵיתָא וּבָתַר כֵּן יֵעוֹל כָּהֲנָא לְמֶחֱזֵי
יַת־בֵּיתָא׃ וְיִחְזֵי יַת־מַכְתָּשָׁא
וְהָא מַכְתָּשָׁא בְּכוֹתְלֵי בֵיתָא פַּחֲתִין
יְרָקָן אוֹ סְמָקָן וּמַחֲזֵיהֶן מַכִּיךְ מִן־
כּוֹתְלָא׃ וִיפּוֹק כָּהֲנָא מִן־בֵּיתָא
לְתָרַע בֵּיתָא וְיַסְגֵּר יַת־בֵּיתָא
שַׁבְעָא יוֹמִין׃ וְיָתוּב כָּהֲנָא בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וְיִחְזֵי וְהָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא
בְּכוֹתְלֵי בֵיתָא׃ וִיפַקֵּד כָּהֲנָא
וְיִשְׁלְפוּן יַת־אַכְנַיָּא דְּבֵהֶן מַכְתָּשָׁא
וִירַמּוּן יַתְהֶן לְמִבְרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר
מְסָאָב׃ וְיַת־בֵּיתָא יְקַלְּפוּן מִן־
בֵּיתָא סְחוֹר־סְחוֹר וִירַמּוּן יַת־עַפְרָא
דְּקַלִּיפוּ לְמִבְרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר
מְסָאָב׃ וְיִסְבּוּן אַבְנִין אָחֳרָנִין
וְיַעְלוּן לַאֲתַר אַבְנַיָּא וְעַפְרָא אָחֳרָן
יִסַּב וְיִסְוֵעַ יַת־בֵּיתָא׃ וְאִם־יְתוּב
מַכְתָּשָׁא וְיִסְגֵּי בְּבֵיתָא בָּתַר דְּשַׁלִּיפוּ
יַת־אַבְנַיָּא וּבָתַר דְּקַלִּיפוּ יַת־בֵּיתָא
וּבָתַר דְּאִתְּשַׁע׃ וְיֵעוֹל כָּהֲנָא
וְיִחְזֵי וְהָא אוֹסִיף מַכְתָּשָׁא בְּבֵיתָא

סגירות

כי תכאו אֲרוּם תֵּיעָלוּן לְאַרְעָא דִכְנָעַן דַּאֲנָא יָהִיב לְכוֹן לְאַחְסָנָא
וּמִשְׁתַּבַּח גֻּבַר דִּבְנֵי בֵיתָא בַּחֲטוֹפִין וְאִיתַּן מַכְתֵּשׁ סָגִירוּ בְּבֵית אַרַע
אַחְסָנַתְכוֹן: ובא וַיְיתֵי דְּדִילֵיהּ בֵּיתָא וַיְתֵנִי לְכַהֲנָא לְמֵימַר הֵי
כְּמַכְתְּשָׁא אִיתְחֲמִי לִי בְּבֵיתָא: וצוה וַיְפַקֵּד כַּהֲנָא וִיפַנּוּן יַת בֵּיתָא
עַד לָא יֵיעוֹל כַּהֲנָא לְמֵיחֲמֵי יַת בֵּיתָא מִטּוּל דְּלָא יְסְתָּאֵב כָּל דִּבְבֵיתָא וּמִן
בָּתַר כְּדֵין יֵיעוֹל כַּהֲנָא לְמֵיחֲמֵי יַת בֵּיתָא: וראה וַיְחַמֵּי כַּהֲנָא וְהָא
מַכְתְּשָׁא כַּתְרִין מִן אַבְנֵי דִילֵיהּ אַרְבַּע כּוֹתְלִין מְשַׁקְעָן יוֹרְקָן אוֹ סוּמְקָן
וְחֵיזֵיהוֹן מַכִּיךְ יַתִּיר מִן כּוֹתְלָא: ויצא וְיִפּוֹק כַּהֲנָא מִן בֵּיתָא לְתָרַע
בֵּיתָא מְלַבַּר וְיַסְגַּר יַת בֵּיתָא שׁוּבְעָא יוֹמִין: ושב וְיָתוּב כַּהֲנָא בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וִיחַמֵּי וְהָא הַלִּיךְ פִּיסְיוֹן מַכְתְּשָׁא בְּכוֹתְלֵי בֵּיתָא: וצבה וְיִפַּקֵּד
כַּהֲנָא וְיִשְׁמְטוּן יַת אַבְנַיָּא דְּבְהוֹן מַכְתְּשָׁא וְיִטְלְקוּן יַתְהֵין לְמִבְרָא לְקַרְתָּא
לַאֲתַר מְסָאֲב: ואת הבית וְיַת בֵּיתָא יְקַלְּפוּן מִגַּוֵּיהּ חֲזוֹר חֲזוֹר וְיִטְלְקוּן
יַת עַפְרָא דְּקַלִּיפוּ מִבְּרָא לְקַרְתָּא לַאֲתַר מְסָאֲב: ולקחו וְיִסְבּוּן אַבְנִין
חוֹרָנַיִן וְיַעְלוּן בַּאֲתַר אַבְנַיָּא וְעַפְרָא חוֹרָן יִסַּב וְיִתְטַשׁ יַת בֵּיתָא: ואם וְאִן יְתוּב מַכְתְּשָׁא וְיִסְגֵּי בְּבֵיתָא מִן בָּתַר דְּשִׁמְּטוּן יַת אַבְנַיָּא וּמִן בָּתַר דְּקַלִּיפוּ יַת בֵּיתָא וּמִן בָּתַר דְּאִיתְטַשׁ:

ירושלמי
וְיִטְשׁוּן יַת בֵּיתָא:

ובא וַיְיתֵי כַּהֲנָא וְיִחַמֵּי וְהָא הַלִּיךְ פִּיסְיוֹן מַכְתְּשָׁא בְּבֵיתָא סָגִירוּת מהלטא

הכנע כותן הבית ומוכלן: כבגע כרקה לי בבית. שאפילו הוא חכם ויודע שהוא
לב כנע ודאי לא יפסוק דבר ברור לומר כנע כרקה לי אלא כבגע כרקה לי: בטרם
לג יבא הכהן וגומר. שכל זמן שאין כהן כזקק לו אין שם תורת טומאה: ולא יטמא כל
אשר בבית. שאם לא יפנהו ויבא הכהן וירקה הבגע כזקק להכנר וכל מה שבתוכו
יטמא ועל מה חכם תורה אם על כלי שטף יטבילם ויטהרו ואם על אוכלין ומשקין
יאכלם בימי טומאתו הא לא חסה תורה אלא על כלי חרש שאין להם טהרה במקוה:
שקערורות. שוקעין מראיתו: וחלצו את האבנים. כתרגומו ושלפון יתלם משם כמו
לד א
וחלצה בעלו לשון הסרה: אל מקום טמא. מקום שאין טהרות משתמשות שם למדך
הכתוב שהאבנים הללו מטמאות מקומן בעודן בו: יקציע. רדוניר בלעז ובלשון משנה
מא
יש הרבה: מבית. מבפנים: סביב. סביבות הבגע בתב כדרש כן שיקליף הטיח שסביב
אבני הבגע: הקצו. לשון קצה אשר קצעו בקצות הבגע סביב: הקצות. לשון העשות
מב
וכן הטוח אבל חלץ את האבנים מוסב הלשון אל האדם שחלצן והוא משקל לשון כבד כמו
כפר דבר: ואם ישוב הבגע וגומר. יכול חזר בו ביום יהא טמא תל"ל ושב הכהן אם ישוב
מג
מה שיבה האמור להלן בסוף שבוע אף שיבה האמורה כאן בסוף שבוע: ובא הכהן
מד
וראה והנה פשה. יכול לא יהא החוזר טמא אלא אם כן פשה כאמר נרעת מצורעת בבתים

צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טְמֵא
הוּא: יז וְנִתַּץ אֶת־הַבַּיִת אֶת־
אֲבָנָיו וְאֶת־עֵצָיו וְאֶת כָּל־עֲפַר
הַבָּיִת וְהוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־
מָקוֹם טָמֵא: יח וְהַבָּא אֶל־
הַבַּיִת כָּל־יְמֵי הִסְגִּיר אֹתוֹ יִטְמָא
עַד־הָעָרֶב: יט וְהַשֹּׁכֵב בַּבַּיִת
יְכַבֵּס אֶת־בְּגָדָיו וְהָאֹכֵל בַּבַּיִת יְכַבֵּס
אֶת־בְּגָדָיו: כ וְאִם־בֹּא יָבֹא
הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה לֹא־פָשָׂה הַנֶּגַע
בַּבַּיִת אַחֲרֵי הֻטַּח אֶת־הַבַּיִת וְטִהַר
הַכֹּהֵן אֶת־הַבַּיִת כִּי נִרְפָּא הַנָּגַע:
כא וְלָקַח לְחַטֵּא אֶת־הַבַּיִת
שְׁתֵּי צִפֳּרִים וְעֵץ אֶרֶז וּשְׁנִי תוֹלַעַת
וְאֵזוֹב: כב וְשָׁחַט אֶת־הַצִּפֹּר
הָאֶחָת אֶל־כְּלִי־חָרֶשׂ עַל־מַיִם חַיִּים:
כג וְלָקַח אֶת־עֵץ הָאֶרֶז וְאֶת־
הָאֵזוֹב וְאֶת־שְׁנִי הַתּוֹלַעַת וְאֶת
הַצִּפֹּר הַחַיָּה וְטָבַל אֹתָם בְּדַם
הַצִּפֹּר הַשְּׁחוּטָה וּבַמַּיִם הַחַיִּים
וְהִזָּה אֶל־הַבַּיִת שֶׁבַע פְּעָמִים:
כד וְחִטֵּא אֶת־הַבַּיִת בְּדַם

הצפור

ס׳ דמיין

ל׳ פסר ופר
מלא ותרויהו
כעכין:

ב׳ קרמא פסר
ידין מלא:

דְּגִירוּת מְחַסְּרָא הִיא בְּבֵיתָא מְסָאֲבָ
הוּא: וְיִתְרַע יָת בֵּיתָא יָת אַבְנוֹהִי
וְיָת אָעוֹהִי וְיָת כָּל עֲפַר בֵּיתָא
וְיִפֵּק לְמִבְרָא לְקַרְתָּא לְאָתָר מְסָאָב:
וּדְיֵעוֹל לְבֵיתָא כָּל יוֹמִין דְּיִסְגַּר
יָתֵיהּ יְהֵי מְסָאָב עַד רַמְשָׁא:
וּדְיִשְׁכּוּב בְּבֵיתָא יְצַבַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי
וּדְיֵיכוּל בְּבֵיתָא יְצַבַּע יָת לְבוּשׁוֹהִי:
וְאִם מֵעַל יֵעוּל כַּהֲנָא וְיֶחֱזֵי וְהָא
לָא אוֹסִיף מַכְתְּשָׁא בְּבֵיתָא בָּתַר
דְּאִיתַשַּׁע יָת בֵּיתָא וְיִדְכֵּי כַּהֲנָא יָת
בֵּיתָא אֲרֵי אִתְּסִי מַכְתְּשָׁא:
וְיִסַּב לְדַכָּאָה יָת בֵּיתָא תְּרֵתֵין
צִפְּרִין וְאָע דַּאֲרָזָא וּצְבַע זְהוֹרִי
וְאֵזוֹבָא: וְיִכּוֹס יָת צִפְּרָא חֲדָא
לְמָן דַּחֲסַף עַל מֵי מַבּוּעַ:
וְיִסַּב יָת אָעָא דַּאֲרָזָא וְיָת אֵזוֹבָא
וְיָת יְצַבַּע זְהוֹרִי וְיָת צִפְּרָא חַיְתָא
וְיִטְבּוֹל יָתְהוֹן בְּדַמָּא דְּצִפְּרָא
נְכִיסְתָּא וּבְמֵי מַבּוּעַ וְיִדֵּי לְבֵיתָא
שְׁבַע זִימְנִין: וְיַדְכֵּי יָת בֵּיתָא

בדמא

וכאמר נרעת ומאחרת נבגדים מה להלן טומא את החוזר לף על פי שאינו פושה אף כאן
טומא את החוזר לף על פי שאינו פושה אם מה תלמוד לומר והכה פשה אין כאן מקומו של
מקרא זה אלא וכתן את הבית היה לו לכתוב אחר ואם ישוב הנגע ראה והנה פשה הא
לא בא ללמד שא על נגע העומד בעיניו בשבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני ומצאו שפשה
שלא פירש בו הכתוב למעלה כלום בעומד בעיניו בשבוע ראשון ולמדך כאן בפשיון זה
שאינו מדבר שא בעומד בראשון ופשה בשני ומה יעשה לו יכול יתנכו כמו שמתך לו וכתן
את הבית תל ושב הכהן ובא הכהן כלומר ביאה משובה מה שיבה חולן וקובה וטא וכוא
לו שבוע אף ביאה חולן וקובה וטא וכותן לו שבוע ואם חוזר כותן לא חזר טהור ומביין
עומד בזה ובזה חולן וקובה וטא וכותן לו שבוע תל ובא ואם בא יבא במה הכתוב מדבר
אם בפושה בראשו הרי אמור אם בפושה בשני הרי אמור הא אינו אומר ובא ואם בא יבא

אלא

מחלטא היא בביתא מסאב הוא: ונתץ ויפכרון ית ביתא ית אבנוי
וית קיסוי וית כל עפרא דביתא וינפק למברא לקרתא לאתר מסאב:
והבא ומאן דייעול לביתא כל יומין דיסגר יתיה יהי מסאב עד
רמשא: והשכב ודישכוב בביתא יצבע ית לבושוי ודייכול בביתא
יצבע ית לבושוי: ואם בא ואין מיעל ייעול כהנא וייחמי והא לא
הליך פיסיון מכתשא בביתא בתר דאיתטש ית ביתא וידכי כהנא ית
ביתא ארום איתסי מכתשא: ולקח ויסב לדכאה ית ביתא תרתין
צפרין וקיסא דארזא וצבע זהורי ואיזובא: ושחט ויכוס טבחא ית
ציפרא חדא למנא דפחר על מי מבוע: ולקח ויסב ית קיסא דארזא
וית איזובא וית צבע זהורי וית צפרא חייתא ויטמוש יתיה באדמא
דציפרא נכיסתא ובמי מבוע וידי לביתא שבע זמנין: וחטא וידכי
ית

אלא את שבא כסוף שבוע ראשון ובא בסוף שבוע שני: וראה והנה לא פשה · זה העומד
מה יעשה לו יכול יפטר וילך כמו שכתוב כאן וטהר את הבית תל כי כרפא הנגע לא
טהרתי אלא הרפוי מה יעשה לו ביאה אחורה למעלה ביאה אחורה למטה מה בעליונה
פולן וקונה ועוד וכותן לו שבוע דנמר לה זהו שיבה זהו ביאה אף בתחתונה כן כולי
כדאיתא בתורת כהנים נמרו של דבר אין כתיבה אלא בנגע החוזר אחר חליצה וקינוח
וטיחה ואין החוזר נריך פסיון ומדר המקראות כך הוא · ואם ישוב וכתץ · והכה אל תב פו
הבית · והאוכל בבית · ובא הכהן וראה והנה פשה ודבר הכתוב בעומד בראשון שכתן לו תו
שבוע שני להסגרו ובסוף שבוע שני להסגרו בא וראהו שפשה ומה יעשה לו חולן וקונה
ועוד וכותן לו שבוע אחר כותן לא אחר טעון נפריס שאין בנגעים יותר משלשה שבועות:
ואם בא יבא · לסוף שבוע שני: וראה והנה לא פשה · מקרא זה בא ללמד בעומד בעיניו תז
בראשון ובשני ומה יעשה לו יכול יטהרנו כמשמעו של מקרא וטהר הכהן את הבית תל כי
כרפא הנגע לא טהרתי אלא את הרפוי ואין רפוי אלא הבית שהוקנה והוטח ולא אחר
הנגע אבל זה טעון חליצה וקינוי וטיחה ושבוע שלישי וכן המקרא כדרש ואם בא יבא
בשני וראה והנה לא פשה יטיחנו ואין טיחה בלא חלון וקנוי ואחרי הטוח את הבי׳ וטהר
הכהן את הבית אם לא אחר לסוף השבוע כי כרפא הנגע ואם אחר כבר פי׳ על החוזר
שטעון בתיכה: כל ימי הסגיר אותו · ולא ימים שקלף את נגעו יכול שאמי מוציא תי
המוחלט שקלף את נגעו תל כל ימי: יטמא עד הערב · תלמד שאין מטמא בגדים יכול
אפילו שהה כדי אכילת פרס תל והאוכל בבית יכבס את בגדיו אין לי אלא אוכל שוכב תי
מניין תל והשוכב אין לי אלא אוכל ושוכב לא אוכל ולא שוכב מניין תלמוד לומר יכבס
יכבס רבה אם כן למה כאמר אוכל ושוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילת פרס:

הַצִּפּוֹר וּבַמַּיִם הַחַיִּים וּבַצִּפֹּר הַחַיָּה
וּבְעֵץ הָאֶרֶז וּבָאֵזֹב וּבְשָׁנִי הַתּוֹלָעַת׃
ה וְשִׁלַּח אֶת־הַצִּפֹּר הַחַיָּה
אֶל־מִחוּץ לָעִיר אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה
וְכִפֶּר עַל־הַבַּיִת וְטָהֵר׃ ו זֹאת
הַתּוֹרָה לְכֹל נֶגַע הַצָּרַעַת וְלַנָּתֶק׃
ז וּלְצָרַעַת הַבֶּגֶד וְלַבָּיִת׃
ח וְלַשְּׂאֵת וְלַסַּפַּחַת וְלַבֶּהָרֶת׃
ט לְהוֹרֹת בְּיוֹם הַטֻּמְאָה וּבְיוֹם
הַטָּהֳרָה זֹאת תּוֹרַת הַצָּרָעַת׃

טו

פ י וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ יא דַּבְּרוּ
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵהֶם
אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב מִבְּשָׂרוֹ זוֹבוֹ
טָמֵא הוּא׃ יב וְזֹאת תִּהְיֶה
טֻמְאָתוֹ בְּזוֹבוֹ רָר בְּשָׂרוֹ אֶת־זוֹבוֹ אוֹ־
הֶחְתִּים בְּשָׂרוֹ מִזּוֹבוֹ טֻמְאָתוֹ הִוא׃
יג כָּל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו
הַזָּב יִטְמָא וְכָל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב
עָלָיו יִטְמָא׃ יד וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִגַּע בְּמִשְׁכָּבוֹ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ טו וְהַיֹּשֵׁב
עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־יֵשֵׁב עָלָיו הַזָּב
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃ טז וְהַנֹּגֵעַ בְּבְשַׂר הַזָּב
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃

בדמא דצפרא ובמי מבועא ובצפרא
חיורא ובאגא דארזא ובאזובא
ובצבע זהורי׃ ומשלח ית־צפרא
חיתא למברא לקרתא לאפי חקלא
ויכפר על־ביתא וידכי׃ דא
אוריתא לכל־מכתש סגירותא
ולנתקא׃ ולסגירות לבושא
ולביתא׃ ולעמקא ולעדיא
ולבהרא׃ לאלפא ביום מסאבא
וביום דכיא דא אוריתא דסגירותא׃
ומליל יי עם־משה ועם־אהרן
למימר׃ מלילו עם־בני ישראל
ותימרון להון גבר גבר ארי יהי
דאיב מבשריה דוביה מסאב הוא׃
ודא תהי סובתיה בדוביה ריר
בשריה ית־דוביה או־חתים בסריה
מדוביה סאובתיה היא׃ כל־
משכבא דישכוב עלוהי דובנא יהי
מסאב וכל־מנא דיתיב עלוהי יהי
מסאב׃ וגבר דיקרב במשכביה
יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי־
מסאב עד־רמשא׃ ודיתיב על־
מנא דיתיב עלוהי דובנא יצבע
לבושוהי ויסחי במיא ויהי־מסאב
עד־רמשא׃ ודיקרב בבסר דובנא
יצבע לבושוהי ויסחי במיא ויהי־

מסאב

פל לוטר ספר כד מן כ׳

חמישי

מד מן לד

פסוקים מן ג׳ מלין בתורה׳

קעט מנות פועלת הוב׳

פל ליטר ספר כד מן ה׳

חצי הספר

פ נ להורות ביום הטמ׳ איזה יום מטהרו ואיזה יום מטמאו׃ כי יהיה זב׃ יכול זב מכל מקום
יהא טמא תל מבשרו ולא כל בשרו אחר שחלק הכתוב בין בשר לבשר זכיתי לדין טמא בזב
וטמא בזבה מה זבה ממקום שהיא מטמא טומאה קלה כדה מטמאה טומאה חמורה זיבה
אף הוב מקום שמטמא טומאה קלה קרי מטמא טומא חמורה זיבה׃ זובו טמא׃ לומד על
הטפה שהיא מטמאה׃ זוב דומה למי בנק של שעורין ודחוי ודומה ללובן ביצה המוזרת

שכבת

ית בֵּיתָא בְּאַדְמָא דְצִיפְּרָא חַיְיתָא וּבְקִיסָא דְאַרְזָא וּבְאֵיזוֹבָא וּכְצַבַּע זְהוֹרִי:
ושלח וְיִפְטוֹר יַת צִפּוֹרָא חַיְיתָא לְמִבְּרָא לְקַרְתָּא עַל אַנְפֵּי חַקְלָא וִיכַפֵּר
עַל בֵּיתָא וִידַכֵּי בְּרַם אִין אִישִׁימוּס בַּיְיתָא לְמִילְקֵי תּוּב בְּצוֹרְעָא תַּיְיבָא
צִיפּוֹרָא תַּמָּן בְּיוֹמָא הַהוּא וּמִתְבַּשְׁרָא לְמֵיכְלָא וְיַת צִפְּרָא נְכִיסְתָּא הֲוָת
מְקַבֵּר כַּהֲנָא בְּמִיחֲמֵי מָרֵי בֵּיתָא: וזאת דָּא תְּהֵוֵי גְזֵירַת אַחְוַיַּת
אוֹרַיְיתָא לְכָל מַכְתַּשׁ סְגִירוּתָא וּלְנִיתְקָא: ולצרעת וּלְצוֹרְעָא
דְּלִבּוּשָׁא וּלְבֵיתָא: ולשאת ירושלמי
וְלִשּׁוּמָא וּלְקַלּוּפֵי וּלְבַהֲקִי: להורות וְלִשּׁוּמָא וּלְקַלָּפִיתָא וּלְבַהֲקִיתָא:
לְמַלְפָא כַּהֲנָא לְעַמָּא בֵּין יוֹמָא
קַבִּילָא דְּלָא לְמֵיחֲמֵי בֵּיהּ מַכְתָּשָׁא לְבֵין יוֹמָא נְהִירָא וּבֵין בַּר נָשָׁא מְסָאֲבָא
לְבֵין בַּר נָשָׁא דַּכְיָא דָּא תְּהֵוֵי גְזֵירַת אַחְוַיַּת מַכְתַּשׁ צוֹרְעָתָא: וידבר
ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר: דברו מַלִּילוּ עִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתֵימְרוּן לְהוֹן גֻּבַר טְלִי אוֹ גֻּבַר סִיב אֲרוּם יְהֵי דָּאִיב מִבִּישְׁרֵיהּ
דְּוַיְיהּ חֲמָא תְּלַת זִימְנֵי מְסָאֵב הוּא: וזאת וְדָא תְּהֵי סְאוּבְתֵּיהּ גּוֹוָן
חִיוַר בְּדְוַיְיהּ חֲרִיר בִּישְׁרֵיהּ יַת דְּוַיְיהּ אוֹ דְאִיתְחַתֵּם בִּישְׁרֵיהּ מִדְּוַיְיהּ
סְאוּבְתֵּיהּ הִיא: כל המשכב כָּל מִשְׁכְּבָא דְּמִיחַד לְמִישְׁכּוּב עֲלוֹי
דּוּבְנָא יְהֵי מְסָאֵב וְכָל מָנָא דְּמִיחַד לְמִיתַּב עֲלוֹי יְהֵי מְסָאֵב: ואיש
וּגְבַר דִּי יִקְרַב בְּמִשְׁכְּבֵיהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי וִיהֵי
מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא: והישב וְדִי יְתִיב עַל מָאנָא דְּמִיחַד לְמִיתַּב עֲלוֹי
דּוּבְנָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי וִיהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא:
והנגע וּדְיִקְרַב בְּבְשַׂר דּוּבְנָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי נ״ה
ויהי

שכבת זרע קשור כלומר בינה שאינה מוזרת: רל״ל לשון ריר שזב את בשרו: לתזובו׳ ב
כמו ריר שיוצא גלול: או החתים שיוצא עב וסותם את פי האמה וכסתם בשרו מטפת
זובו זהו פשוטו ומדרשו מכה הכתוב הראשון ראיות שתים וקרא טמא שנאמר זב מבשרו
זובו טמא הוא ומכה הכתוב השני ראיות שלש וקרא טמא טומאתו בזובו רר בשרו את
זובו או החתים בשרו מזובו טומאתו היא היא כיצד שתים לטומאה והשלישית מזקיקתו
לקרבן: כל המשכב הראוי למשכב יכול אפי׳ מיוחד למלאכה אחרת תל״ל אשר ישכב ד
אשר שכב לא כאמר אלא אשר ישכב המיוחד תמיד לכך יצא שאומרין לו עמוד וכעשה
מלאכתכו: אשר ישב ישב לא כאמר אלא אשר ישב עליו הזב המיוחד תמיד לכך: ואיש ה
אשר יגע במשכבו לימד על המשכב שחמור מן המגע שזה כעשה אב הטומאה לטמא אדם
לטמא בגדי׳ והמגע שאינו משכב אינו אב ולד הטומאה ואינו מטמא אא אוכלין ומשקין:
והיושב על הכלי אפילו לא כגע אפילו עשרה כלים זה על זה כולן מטמאין משום מושב ו

הָעָרֶב׃ ט וְכִי־יָרֹק הַזָּב בַּטָּהוֹר
וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃ ט וְכָל־הַמֶּרְכָּב אֲשֶׁר
יִרְכַּב עָלָיו הַזָּב יִטְמָא׃ י וְכָל־
הַנֹּגֵעַ בְּכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה תַחְתָּיו
יִטְמָא עַד־הָעָרֶב וְהַנּוֹשֵׂא אוֹתָם
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃ יא וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע־בּוֹ
הַזָּב וְיָדָיו לֹא־שָׁטַף בַּמַּיִם וְכִבֶּס
בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃ יב וּכְלִי־חֶרֶשׂ אֲשֶׁר־יִגַּע־
בּוֹ הַזָּב יִשָּׁבֵר וְכָל־כְּלִי־עֵץ יִשָּׁטֵף
בַּמָּיִם׃ יג וְכִי־יִטְהַר הַזָּב מִזּוֹבוֹ
וְסָפַר לוֹ שִׁבְעַת יָמִים לְטָהֳרָתוֹ
וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בְּמַיִם חַיִּים
וְטָהֵר׃ יד וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח־
לוֹ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וּבָאוּ
לִפְנֵי יְהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וּנְתָנָם אֶל־הַכֹּהֵן׃ טו וְעָשָׂה
אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חַטָּאת וְהָאֶחָד
עֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה
מִזּוֹבוֹ׃ טז וְאִישׁ כִּי־תֵצֵא מִמֶּנּוּ
שִׁכְבַת־זָרַע וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־כָּל־
בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ יז וְכָל־
בֶּגֶד וְכָל־עוֹר אֲשֶׁר־יִהְיֶה עָלָיו
שִׁכְבַת־זָרַע וְכֻבַּס בַּמַּיִם וְטָמֵא
עַד־הָעָרֶב׃ יח וְאִשָּׁה אֲשֶׁר
יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זָרַע וְרָחֲצוּ
בַּמַּיִם וְטָמְאוּ עַד־הָעָרֶב׃
פ יט וְאִשָּׁה כִּי־תִהְיֶה
זָבָה
עַד־רַמְשָׁא׃

מסאב עד־רמשא׃ ואדי־ירוק
דובנא בדכיא ויצבע לבושוהי
ויסחי במיא ויהי־מסאב עד־
רמשא׃ וכל־מרכבא דיתיב
עלוהי דובנא יהי מסאב׃
וכל־דיקרב בכל דיהי תחותוהי
יהי־מסאב עד־רמשא ודיטול
יתהון יצבע לבושוהי ויסחי במיא
ויהי־מסאב עד־רמשא׃ וכל
דיקרב־ביה דובנא וידוהי לא־שטף
במיא ויצבע לבושוהי ויסחי במיא
ויהי־מסאב עד־רמשא׃ ומאן־
דחסף דיקרב־ביה דובנא יתבר וכל־
מאן־דאע ישתטף במיא׃ ואדי־
ידכי דובנא מדוביה וימני ליה
שבעא יומין לדכותיה ויצבע
לבושוהי ויסחי בסריה במי מבועא
וידכי׃ וביומא תמינאה יסב־
ליה תרתין שפנינין או תרין בני
יונה ויתי לקדם יי לתרע משכן
זמנא ויתנינון לכהנא׃ ויעבד
יתהון כהנא חד חטאתא וחד
עלתא ויכפר עלוהי כהנא קדם
יי מדוביה׃ וגבר ארי־תפוק
מיניה שכובת זרעא ויסחי במיא
ית־כל־בשריה ויהי־מסאב עד־
רמשא׃ וכל־לבוש וכל־משך
דיהי עלוהי שוכבת־זרעא ויצטבע
במיא ויהי־מסאב עד־רמשא׃
ואתתא דישכוב גבר־יתה שוכבת
זרעא ויסחון במיא ויהון מסאבין
ואתתא ארי־תהי דביא

וכן במסרת׃ וכי ירוק הזב בטהור׳ וכנגע בו לו כשלו שהרוק מטמא במשא׃ וכל

וְיֵהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : וכי ירק וַאֲרוּם אִין יְרִיק דּוּבְנָא בְּדַכְיָא
וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי וְיֵהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : וכל
וְכָל זוּנָא וּמַרְכָּבָא דְּיִרְכּוּב עֲלוֹי דּוּבְנָא יְהֵי מְסָאֵב וְכָל דְּיִקְרַב בְּכָל מָאן
דְּיְהֵי תְּחוֹתוֹי יְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : והנושא וּדְיוֹסִיט יַתְהוֹן יְצַבַּע
לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי וְיֵהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל
מַיְעַס דְּיִקְרַב בֵּיהּ דּוּבְנָא וִידוֹי לָא שְׁטִיף בְּמַיָא יְהֵי מְסָאֵב וְאִין גַּרְגָּא הוּא
יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי וְיֵהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא :
וכלי חרש וּמָאן דְּפַחַר דְּיִקְרַב בְּגַוֵיהּ דּוּבְנָא יִתְבַּר וְכָל מָאן דְּקִיסָא
יִשְׁתְּטִיף בְּמַיָא : וכי וַאֲרוּם אִין פְּסַק מִדּוּבְנָא דּוּבֵיהּ וְיִמְנֵי לֵיהּ שׁוּבְעָא
יוֹמִין לְדַכּוּתֵיהּ וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בִּישְׂרֵיהּ בְּמֵי מַבּוּעַ וְיִדְכֵּי : וביום
וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה יִסַּב לֵיהּ תְּרֵין שַׁפְּנִינִין רַבְרְבִין אוֹ תְּרֵין גּוֹזְלִין בְּנֵי יוֹנָן
וְיֵיתֵי יַתְהוֹן לְקֳדָם יְיָ לְתַרְעָא מַשְׁכַּן זִימְנָא וְיִתְנִינוּן לְכָהֲנָא : ועשה
וְיַעֲבֵד כָּהֲנָא חַד קוּרְבָּן חַטָּאתָא וְחַד קוּרְבָּן עֲלָתָא וְיִכַּפַּר עֲלוֹי כָּהֲנָא קֳדָם
יְיָ וִידַכֵּי מִן דּוּבֵיהּ : ואיש וּגְבַר אֲרוּם אִישְׁתְּלִי וְיִפּוּק מִנֵּיהּ שׁוּכְבַת
זַרְעָא וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי יַת כָּל בִּישְׂרֵיהּ וְיֵהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא :
וכל וְכָל לְבוּשָׁא וְכָל צְלָא דִּי יְהֵוֵי עֲלוֹי שִׁכְבַת זַרְעָא וְיִצְטַבַּע בְּמוֹי וְיֵהֵי
מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : ואשה וְאִיתְּתָא תְּנֵיתָא דִּי יִשְׁמֵשׁ גְּבַר עִמָּהּ שִׁכְבַת
זַרְעָא וְיִסְחוּן בְּאַרְבְּעִין סָאִין דְּמוֹי וִיהוֹן מְסָאֲבִין עַד רַמְשָׁא : ואשה
וְאִנְתְּתָא אֲרוּם תְּהֵי דַיְיבָא אָדָם סְמוּק וְאוּכָם וּמוֹרִיק הֵי כְּגוֹן זְעַפְּרָנָא אוֹ
הֵי

ממרכב · אף על פי שלא יסב עליו כגון התפוס של מרגא שקורין אלגון טמא משו מרכב
והאוכף שקורין אלווס טמא טומאת מושב : וכל הכונע בכל אשר יהיה תחתיו · של זב
בא ולימד על המרכב שיהא הכונע בו טמא ואין טעון כבוס בגדים והוא קומר במשכב
מבמרכב : והכושא אותם · כל האמור בעכין הזב זובו ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו
והמשכב והמרכב משאן מטמא אדם לטמא בגדים : וילין לא שטף במים · כעוד שלא
שבל מטומאתו ואפילו פסק מזובו וספר שבעה ומחוסר עבילה מטמא בכל טומאותיו וזה
שהוציא הכתוב עבילת גופו של זב בלשון שטיפת ידים ללמדך שאין בית הסתרים טעון
ביאת מים אלא אבר הגלוי כמו הידים : וכלי חרש אשר יגע בו הזב · יכול אפילו כגע בו
מאחוריו כולי כדאיתא בתורת כהנים עד מגעו שהוא בכולו הוי אומר זה הסטו : וכי
יטהר · כשיפסוק : שבעת ימים לטהרתו · שבעת ימים טהורים מטומאת זיבה שלא יראה
זוב וכולן רצופין : ורחצו במים · גזרת מלך היא שתטמא האשה בביאה ואין הטעם
משום כונע בשכבת זרע שהרי מגע בית הסתרים הוא : כי תהיה זבה · יכול מאחד מכל
איברים תלמוד לומר והיא גלתה את מקור דמיה · אין דם מטמא אלא הבא מן המקור :

לם

זָבָה דָּם יִהְיֶה זֹבָהּ בְּבְשָׂרָהּ שִׁבְעַת
יָמִים תִּהְיֶה בְנִדָּתָהּ וְכָל־הַנֹּגֵעַ בָּהּ
יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃ כ וְכֹל אֲשֶׁר
תִּשְׁכַּב עָלָיו בְּנִדָּתָהּ יִטְמָא וְכֹל
אֲשֶׁר־תֵּשֶׁב עָלָיו יִטְמָא׃ כא וְכָל־
הַנֹּגֵעַ בְּמִשְׁכָּבָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ
בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ כב וְכָל
הַנֹּגֵעַ בְּכָל־כְּלִי אֲשֶׁר־תֵּשֵׁב עָלָיו
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃ כג וְאִם עַל־הַמִּשְׁכָּב
הוּא אוֹ עַל־הַכְּלִי אֲשֶׁר־הוּא יֹשֶׁבֶת־
עָלָיו בְּנָגְעוֹ־בוֹ יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
כד וְאִם שָׁכֹב יִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ
וּתְהִי נִדָּתָהּ עָלָיו וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים
וְכָל־הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־יִשְׁכַּב עָלָיו
יִטְמָא׃ ס
כה וְאִשָּׁה כִּי־יָזוּב זוֹב דָּמָהּ יָמִים
רַבִּים בְּלֹא עֵת־נִדָּתָהּ אוֹ כִי־תָזוּב
עַל־נִדָּתָהּ כָּל־יְמֵי זוֹב טֻמְאָתָהּ כִּימֵי
נִדָּתָהּ תִּהְיֶה טְמֵאָה הִוא׃ כו כָּל־
הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר־תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל־יְמֵי
זוֹבָהּ כְּמִשְׁכַּב נִדָּתָהּ יִהְיֶה־לָּהּ וְכָל־
הַכְּלִי אֲשֶׁר־תֵּשֶׁב עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה
כְּטֻמְאַת נִדָּתָהּ׃ כז וְכָל־הַנּוֹגֵעַ
בָּם יִטְמָא וְכִבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם
וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב׃ כח וְאִם־
טָהֲרָה מִזּוֹבָהּ וְסָפְרָה לָּהּ שִׁבְעַת
יָמִים וְאַחַר תִּטְהָר׃ כט וּבַיּוֹם
הַשְּׁמִינִי תִּקַּח־לָהּ שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי
בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיאָה אֹתָם אֶל־הַכֹּהֵן
אֶל
שֶׁפֶךְ מִנּוּת
קרמא כוב כל
המשכב כרכיע
תמיין דוכר
כל המשכב
כפני גריפין
ומי חטאת
גרושה ׃
שביעי
קפר מנ ת
קרבן הוב ׃

דַּיְיבָא דָּם יְהֵי דוֹבָהּ בְּבִשְׂרָהּ
שַׁבְעָא יוֹמִין תְּהֵי בְּרִיחוּקָהּ וְכָל־
דְּיִקְרַב בָּהּ יְהֵי־מְסָאֵב עַד־רַמְשָׁא׃
וְכָל־דְּתִשְׁכּוּב עֲלוֹהִי בְּרִיחוּקָהּ יְהֵי
מְסָאֵב וְכָל דְּתִיתֵיב עֲלוֹהִי יְהֵי־
מְסָאֵב׃ וְכָל־דְּיִקְרַב בְּמַשְׁכְּבָהּ
יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וִיהֵי־
מְסָאֵב עַד־רַמְשָׁא׃ וְכָל־דְּיִקְרַב
בְּכָל־מָאן דְּתִתֵּיב עֲלוֹהִי יְצַבַּע
לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי בְּמַיָּא וִיהֵי־מְסָאֵב
עַד־רַמְשָׁא׃ וְאִם עַל־מַשְׁכְּבָא הוּא
אוֹ עַל־מָנָא דְּהִיא יָתְבָא־עֲלוֹהִי
בְּמִקְרְבֵיהּ־בֵּיהּ יְהֵי־מְסָאֵב עַד־
רַמְשָׁא׃ וְאִם מַשְׁכַּב יִשְׁכַּב גֻּבְרָא
יָתָהּ וִיהֵי רִיחוּקָהּ עֲלוֹהִי וִיהֵי־
מְסָאֵב שַׁבְעָא יוֹמִין וְכָל־מַשְׁכְּבָא
דְּיִשְׁכּוּב עֲלוֹהִי יְהֵי־מְסָאֵב׃
וְאִתְּתָא אֲרֵי־יְדוּב דּוּב דְּמָהּ יוֹמִין
סַגִּיאִין בְּלָא עִדָּן רְחוּקָהּ אוֹ אֲרֵי־
תְדוּב עַל־רְיחוּקָהּ כָּל־יוֹמֵי דּוּב
סְאוּבָתָהּ כְּיוֹמֵי רְחוּקָהּ תְּהֵי
מְסָאֲבָא הִיא׃ כָּל־מַשְׁכְּבָא
דְּתִשְׁכּוּב עֲלוֹהִי כָּל־יוֹמֵי דּוּבָהּ
כְּמַשְׁכַּב רִיחוּקָהּ יְהֵי־לָהּ וְכָל מָנָא
דְּתִתֵּב עֲלוֹהִי מְסָאֵב יְהֵי כְּסוּאֲבַת
רִיחוּקָהּ׃ וְכָל־דְּיִקְרַב בְּחוֹן
יְהֵי־מְסָאֵב וְיִצַּבַּע לְבוּשׁוֹהִי וְיִסְחֵי
בְּמַיָּא וִיהֵי־מְסָאֵב עַד־רַמְשָׁא׃
וְאִם־דְּכִיאַת מִדּוּבָהּ וְתִמְנֵי לָהּ
שַׁבְעָא יוֹמִין וּבָתַר־כֵּן תִּדְכֵּי׃
וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה תִּסַּב־לָהּ תְּרֵין
שַׁפְנִינִין אוֹ תְּרֵין בְּנֵי יוֹנָה וְתֵיתֵי
יתהון

לס יהיה זוכה בנשרה · אין זוכה קרוי זוב לטמא אלא לדוס ; בכלתה · כמו ומתבל
יפרזמו

הֵי כְּמוֹ דְּגַרְגִּישְׁתָּא אוֹ הֵי כְּמִזַּג חֲמַר סְמוּק בִּתְרֵין חוּלָקִין דְּמוֹי אֲדֹם
מְסָאֵב הֲוֵי דוֹבָא בְּבִישְׂרָא שׁוּבְעָא יוֹמִין תְּהֵי יַבְּבָא בְּרִיחוֹקָא כָּל דְּיִקְרַב
בָּהּ יְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל מִדַּעַם דְּמְיַיחַד לְמִישְׁכּוּב עַלּוֹי
בְּעִידּוֹנֵי רִיחוֹקָהּ יְהֵי מְסָאֵב וְכָל מִדַּעַם דְּמְיַיחַד לְמִיתַּב עַלּוֹי בְּעִידּוֹנֵי
רִיחוֹקָהּ יְהֵי מְסָאֵב : וכל וְכָל מַאן דְּיִקְרַב בְּמִשְׁכְּבָהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי
וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי וְיְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : וכל וְכָל דְּיִקְרַב
בְּכָל מָאנָא דְּמְיַיחַד לְמִיתַּב עַלּוֹי יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי
וְיְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : ואם וְאִין עַל מִשְׁכְּבָא הוּא כְּדוֹבָא דְּגוּפֵיהּ
אוֹ עַל מָאנָא דְּהִיא יַתְבָא עַל קְצָתֵיהּ בְּזִמַּן מִיקְרְבֵיהּ בֵּיהּ יְהֵי מְסָאֵב עַד
רַמְשָׁא : ואם וְאִין שַׁמְשָׁא יִשְׁמֵשׁ גְּבַר עִמָּהּ וּתְהֵוִי רִיחוֹקָה עַלּוֹי וְיְהֵי
מְסָאֵב שׁוּבְעָא יוֹמִין וְכָל מִשְׁכְּבָא דְּמְיַיחַד לְמִשְׁכְּבֵיהּ עַלּוֹי יְהֵי מְסָאֵב :
ואשה וְאִינְתְּתָא אֲרוּם יְדוֹב דּוֹב אַדְמָא יוֹמִין תְּלָתָא בְּלָא אֲשׁוּנֵי רִיחוֹקָהּ
אוֹ אֲרוּם תִּידוֹב בָּתַר יוֹמֵי רִיחוֹקָהּ כָּל יוֹמֵי דּוֹב סְאוּבְתָּא תְּהֵי מְסָאֵבָא
לְדִמְשַׁמֵּשׁ עִמָּהּ מִמּוֹל דְּמְסָאֵבָא הִיא : וכל וְכָל מִשְׁכְּבָא דְּמְיַיחַד
לְמִישְׁכּוּב עַלּוֹי כָּל יוֹמֵי דּוֹבָהּ הֵי כְּמִשְׁכְּבָא דְּמְיַיחַד לְרִיחוֹקָהּ יִתְחַשַּׁב לָהּ
וְכָל מָאנָא דְּמְיַיחַד לְמִיתַּב עַלּוֹי מְסָאֵב יְהֵי הֵי כְּרִיחוּק סְאוּבְתָּהּ : וכל
וְכָל מַאן דְּיִקְרַב בְּהוֹן יְהֵי מְסָאֵב וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי בְּאַרְבְּעִין סָאוִין
דְּמוֹי וְיְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא : ואם וְאִין אִידְכֵּיתַ מִדּוֹבָהּ וְתִמְנֵי לָהּ
שׁוּבְעָא יוֹמִין וּבָתַר כְּדֵין תִּטְבּוֹל בְּאַרְבְּעִין סָאוִין דְּמוֹי וְתִדְכֵּי : וביום
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תִּסַּב לָהּ תְּרֵין שַׁפְנִינִין רַבְרְבִין אוֹ תְּרֵין גּוֹזְלִין בְּנֵי יוֹנָן
ותתי

כידוהו שהוא מכודה ממנע כל אדם : תהיה בכדתה · אפי׳ לא ראתה שא ראייה ראשונה :
ואם על המשכב הוא · השוכב או היושב על משכבה או על מושבה אפילו לא כנע בה אף כב
הוא בדת טומאה סאמורה במקרא העליון שטעון כבוס בגדים : על הכלי · לרבות את
המרכב · בכנעו בו יטמא · ואינו טעון כבוס בגדים שהמרכב אין מנעו מטמא אדם
לטמא בגדים : ותֹהי כדתה עליו · יכול יעלה לרגלה שאם בא עליה בחמשה לכדתה לא כד
יטמא אלא שלשה ימים כמותה תלמוד לומר וטמא שבעת ימים ומה תלמוד לומר ותהי
כדתה עליו מה היא מטמאה אדם וכלי חרש אף הוא מטמא אדם וכלי חרש : ימֹים כה
רבים · שלשה ימים : בלא עת כדתה · אחר שיבאו שבעת ימי כדתה : או כי תזוב · את
שלשת הימים הללו : על כדתה · מופלג מכדתה יום אחד זו היא זבה ומשפטה חרון
בפרשה זו ולא כדת הכדה שזו טעונה שבעה נקיים וקרבן והכדה איבה טעונה ספירת
נקיים שא שבעת ימים תהיה בכדתה בין רואה בין שאינה רואה ודרשו בפרשה זו״א יום
שבין סוף כדה לתחלת כדה שכל שלשה רגופין שתראה באחד עשר יום הללו תהא זבה :

ושזהרתם :

אל פתח אהל מועד: ט ועשה
הכהן את האחד חטאת ואת
האחד עלה וכפר עליה הכהן לפני
יהוה מזוב טמאתה: לא והזרתם
את בני ישראל מטמאתם ולא
ימתו בטמאתם בטמאם את משכני
אשר בתוכם: לב זאת תורת
הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע
לטמאה בה: לג והדוה בנדתה
והזב את זובו לזכר ולנקבה
ולאיש אשר ישכב עם טמאה:

מפטיר

ט׳ עילו מימן:

יו ויקרא יהוה אל משה
אחרי מות שני בני
אהרן בקרבתם
לפני יהוה וימתו: י ויאמר
יהוה אל משה דבר אל אהרן
אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש
מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר
על הארן ולא ימות כי בענן אראה
על הכפרת: ג בזאת יבא
אהרן אל הקדש בפר בן בקר
לחטאת ואיל לעלה: ד כתנת
בד קדש ילבש ומכנסי בד יהיו על
בשרו

קמץ שלא יכנס כ״ג בכל עת אל הקדש

ופליל

ויידבר יהוה אל משה
בתר דמיתו תרין בני
אהרן בקרוביהון
אשתא נוכריתא קדם יי ומיתו:
ואמר יי למשה מליל עם אהרן
אחוך ולא יהי עליל בכל עידן
לקודשא מגיו לפרוכתא לקדם
כפורתא דעל ארונא ולא ימות
ארי בענגא אגא מתגלי על בית
כפורי: בדא יהי עליל אהרן
לקודשא בתור בר תורי לחטאתא
ודכר לעלתא: כתונא דבוצא
דקודשא ילבש ומכנסין דבוץ יהון
על

לא והזהרתם · לין כזירה אלא פרישה וכן כזורו לאחור וכן כזיר לאחיו: ולא ימותו בטומאת·
לב הרי הכרת של מטמא מקדש קרוי מיתה: זאת תורת הזב · בעל ראיה אחת ומהו תורתו
לג ואשר תצא ממנו שכבת זרע הרי הוא כבעל קרי טמא טומאת ערב: והזב את זובו·
בעל שתי ראיות ובעל שלש ראיות שתורתן מפורשת למעלה:

וְתִיתֵי יְתָהוֹן לְוָת כַּהֲנָא לְתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: ועשה וְיַעֲבַד כַּהֲנָא יָת חַד חַטָּאתָא וְיָת חַד עָלָתָא וִיכַפַּר עָלֹהִי כַּהֲנָא קָדָם יְיָ מִדּוֹב סְאוּבָתֵהּ: והזרתם וְתַפְרְשׁוּן יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סְאוּבָתְהוֹן וְיִתְפְּרְשׁוּן מִן נְשֵׁיהוֹן סְמִיךְ לְוַסְתְּהוֹן וְלָא יִסְתַּקַּף עֲלֵיהוֹן דִּימוּתוּן מְטוּל סְאוּבָתְהוֹן ב בְּסָאוּבֵיהוֹן יָת מַשְׁכְּנִי דְתַמָּן אִיקַר שְׁכִינְתִּי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן: זאת דָּא גְזֵירַת אָרְחַיָּת דּוֹבְנָא וּמִן דְּיִפּוּק מִנֵּיהּ שׁוּכְבַת זַרְעָא לְאִיסְתְּאָבָא בָּהּ: והדוה וּלְדַסְיָאיבְתָּא בְּעִידּוּנֵי רִיחוּקָהּ וּלְדַדַּיָּיב יָת דִּיבֵּיהּ לְדָכַר אוֹ לְנוּקְבָא וְלְגֻבַר דִּי יִשְׁכַּב עִם מְסָאֲבָתָא כָּל אִלֵּין יֶהֱוֹן זְהִירִין בְּסוֹאֲבָתְהוֹן וְכַד יִדְכּוֹן יֵיתוּן יָת קוּרְבְּנֵיהוֹן מְטוּל לְמִכְפְּרָא עֲלֵיהוֹן:

פ פ פ

וידבר

וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה מִן בָּתַר דְּמִירָתוּ תְּרֵין בְּנוֹי דְּאַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא רַבְּרְבַיָּא בְּזִמַּן קָרוֹבֵיהוֹן אֲיִשָׁא בַּרְיָא קָדָם יְיָ וּמִיתוּ בְּאֶשָׁא מְצַלְּהֲבָא: ויאמר

ירושלמי

תְּרֵין בְּנוֹי דְּאַהֲרֹן בְּקָרוֹבֵיהוֹן אֶשָׁא בַּרְיָא:

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן אָחוּךָ וְלָא יֵהֵי עָלִיל בְּכָל עִידַן לְקוּדְשָׁא מִן לְגַיו לְפַרְגּוֹדָא לְקֳדָם כַּפּוֹרְתָּא אֲרוֹם בַּעֲנָנִי אִיקָרִי שְׁכִינְתִּי מִתְגַּלֵּי עַל בֵּית כַּפּוֹרֵי: בזאת בְּהֵדָא מִידָּה יֵהֵי עָלִיל אַהֲרֹן לְקוּדְשָׁא בְּתוֹר בַּר תּוֹרֵי דְּלָא עֵירוּבִין לְקָרְבַּן חַטָּאתָא וּדְכַר לְעָלָתָא: כתנת כִּיתוּנָא דְבוּץ מִילַת קוּדְשָׁא יִלְבַּשׁ וַאֲוִרְקְסִין דְּבוּץ מִילַת יְהוֹן עַל בִּישְׂרֵיהּ וּבְקַמּוֹרָא דבוץ

ג וידבר ה׳ אל משה אחרי מות שני בני אהרן ונומר. מה תלמוד לומר היה רבי אלעזר בן עזריה מושלו משל לחולה שנכנס אצלו רופא אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בעליה. בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בעליה שלא תמות כדרך שמת פלוני זה זרזו יותר מן הראשון לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן: ד ויאמר ה׳ אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא. שלא ימות כדרך שמתו בניו: ולא ימות. שאם בא הוא מת: כי בענן אראה. כי תמיד אני נראה שם עם עמוד עננו ולפי שנלוי שכינתי שם יזהר שלא ירגיל לבא זהו פשוטו. ומדרשו לא יבא כי אם בענן הקטרת ביום הכפורים: בזאת. נמצריא שלו ארבע מאות ועשר רמז לבית ראשון: בזאת יבא אהרן ונומר. אף זו לא בכל עת כי אם ביום הכפורים כמו שמפורש בסוף הפרשה בחדש השביעי בעשור לחדש: ה כתנת בד ונומר. מגיד שאינו משמש לפנים בשמנה בגדים שהוא משמש בהן בחוץ שיש בהם זהב לפי שאין קטיגור כעשה סנגור אלא בארבעה כנגד הדיוט וכולן של בוץ: קדש ילבש. שיהיו מעל הקדש: יצוף. כתרגומו יחיה

בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת
בַּד יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם
אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבַשָּׁם׃ ס וּמֵאֵת
עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי
עִזִּים לַחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה׃
ו וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר הַחַטָּאת
אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבַעַד בֵּיתוֹ׃
ז וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם
וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ ח וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי
הַשְּׂעִירִם גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָה
וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל׃ ט וְהִקְרִיב
אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו
הַגּוֹרָל לַיהוָה וַעֲשָׂהוּ חַטָּאת׃
י וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל
לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֵּר
עָלָיו לְשַׁלַּח אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה׃
יא וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבַעַד
בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־
לוֹ׃ יב וְלָקַח מְלֹא־הַמַּחְתָּה
גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָה
וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה
וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת׃ יג וְנָתַן
אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָה
וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת

ולכפר אותיו׳ כלו סם סמעוני נכיו׳ קפו מכות עכודת יום דכפוריס׃

כל ליסב׳ חסר אור תכיין כר מוכ׳ מלא דמלא׃

ר׳ספר כליסב׳ ב ומלא

ר׳ותר וקטרת

אשר

עֲנַן קְטֹרְתָא יַת־כַּפּוֹרְתָא דְעַל־

סהדותא

בריסיה ימיח ברקסו כמו ותכח כגדו וקחתיה׃ ורחץ במים׃ לותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו׃ וחמש פעמים היה מחליף מעבודת פנים לעבודת חוץ ומחוץ לפנים ומסכה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב ובכל חליפה טעון טבילה ומכי קדושי ידים ורגלים מן הכיור׃ ח את פר החטאת אשר לו׃ הלמור למעלה ולמדך כאן שמשלו הוא בא ולא משל אבור׃ וכפר בעדו ובעד ביתו׃ מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו׃

עַל־בְּסַדְיָה וְדִמְיָנָא דְבוּצָא יְסַדֵּר
וּמַצְנַפְתָּא דְבוּצָא יְחִית בְּרִישֵׁית
לְבוּשֵׁי־קוּדְשָׁא אִינוּן וְיַסְחֵי בְּמַיָּא
יַת־בְּסַדְיָה וְיִלְבְּשִׁנּוּן׃ וּמִן
בְּנֶשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסַּב תְּרֵין־
צְפִירֵי עִזֵּי לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד
לְעָלָתָא׃ וַיַּקְרֵיב אַהֲרֹן יַת־
תּוֹרָא דְחַטָּאתָא דִלֵּיהּ וִיכַפֵּר
עָלוֹהִי וְעַל־אֵינֶשׁ בֵּיתֵיהּ׃ וְיִסַּב
יַת־תְּרֵין צְפִירִין וְיָקִים יָתְהוֹן קֳדָם
יְיָ בְּרַתְרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ וְיִתֵּן
אַהֲרֹן עַל־תְּרֵין צְפִירִין עַדְבִין עַדְבָא
חַד לְשֻׁמָא דְיְיָ וְעַדְבָא חַד לַעֲזָאזֵל׃
וַיַּקְרֵיב אַהֲרֹן יַת־צְפִירָא דְסָלִיק
עָלוֹהִי עַדְבָא לְשֻׁמָא דְיְיָ וְיַעְבְּדִנֵּיהּ
חַטָּאתָא׃ וְצִפִּירָא דְסָלִיק עָלוֹהִי
עַדְבָא לַעֲזָאזֵל יִתְקַם כַּד־חַי קֳדָם
יְיָ לְכַפָּרָא עָלוֹהִי לְשַׁלְּחָא יָתֵיהּ
לַעֲזָאזֵל לְמַדְבְּרָא׃ וַיַּקְרֵיב אַהֲרֹן
יַת־תּוֹרָא דְחַטָּאתָא דִלֵּיהּ וִיכַפֵּר
עָלוֹהִי וְעַל־אֵינֶשׁ בֵּיתֵיהּ וְיִכְּוֹס יַת־
תּוֹרָא דְחַטָּאתָא דִלֵּיהּ׃ וְיִסַּב
מְלֵי מַחְתָּתָא גּוּמְרִין דְּאֶשָׁא מֵעִילַוֵי
מַדְבְּחָא מִן־קֳדָם יְיָ וּמְלוֹ חוֹפְנוֹהִי
קְטֹרֶת בּוּסְמִין דַּקִּיקִין וְיַעֵל מִגָּיוֹ
לְפָרוֹכְתָא׃ וְיִתֵּן יַת־קְטֹרֶת־
בּוּסְמַיָּא עַל־אֶשְׁתָּא קֳדָם יְיָ וִיחַפֵּי
עֲנַן קְטוֹרְתָא יַת־כַּפּוֹרְתָא דְעַל־

סהדותא

ובריסיה ימיח ברקסו כמו ותכח כגדו וקחתיה׃ ורחץ במים׃ לותו היום טעון טבילה בכל חליפותיו׃ וחמש פעמים היה מחליף מעבודת פנים לעבודת חוץ ומחוץ לפנים ומסכה מבגדי זהב לבגדי לבן ומבגדי לבן לבגדי זהב ובכל חליפה טעון טבילה ומכי קדושי ידים ורגלים מן הכיור׃ ח את פר החטאת אשר לו׃ הלמור למעלה ולמדך כאן שמשלו הוא בא ולא משל אבור׃ וכפר בעדו ובעד ביתו׃ מתודה עליו עונותיו ועונות ביתו׃

רבוץ מילת יצר ומצניפא דבוץ מילת נטיכס ברישיה לבושי קודשא הינון
ברם בלבושי דהבא לא יהי עלל מטול דלא ידכר חובת עיגלא דדהבא
ובזמן מיעליה יסחי ית בישריה באר בעין סאוין דמוי וילבשינון:
ומאת ומן כנישתא דבני ישראל יסב תרין צפירי בני עזי דלא עירובין
לקרבן חטאתא ודכר חד לעלתא: והקריב ויקרב אהרן ית תורא
דחטאתא דתוא מן ממוניה ויכפר באשתעות מיליא עלוי ועל אינש
ביתיה: ולקח ויסב ית תרין צפירין ויקם יתהון קדם יי בתרע משכן
זימנא: ונתן ויתן אהרן על תרין צפירין עדבין שוין עדבא חד
לשמא דיי ועדבא חד לעזאזל ויטריף בקלפי ויופקינון ויטלקינון על
צפיריא: והקריב ויקרב אהרן ית צפירא דסלק עלוי עדבא לשמא
דיי ויעבדיניה קרבן חטאתא: והשעיר וצפירא דסלק עלוי עדבא
לעזאזל יתוקם בחיין קדם יי לכפרא על סרחנות עמא בית ישראל
לשדרא יתיה לממת באתר תקיף וקשי דבמדברא דצוק דתוא בית
הדורי: והקריב ויקרב אהרן ית תורא דיליה ויכפר באשתעות
מיליא עלוי ועל אינש ביתיה ויכוס ית תורא דחטאתא דיליה: ולקח
ויסב מלי מחתיתא גומרין לחשן דאישא מעילוי מדבחא מן קדם יי
ומלי חופנוי קטרת בוסמין כתישין ויעיל מן לגיו לפרגודא: ונתן
ויתן ית קטרת בוסמיא על אישתא קדם יי ויחפי ענן תנן קטורתא ית
כפורתא

כיתו: וכתן אהרן על שני השעירים גורלות · ונעמיל אחד לימין ואחד לשמאל וכותן שמו
ידיו בקלפי וכוטל גורל בימין ואחרו בשמאל וכותכן עליהם את שכתוב בו לשם הוא לשם
ואת שכתוב בו לעזאזל משתלח לעזאזל: עזאזל · הוא הר עז וקשה בוק גבוה שכאמר
ארץ גזרה תתוכה: ועשהו חטאת · כשמוכיח הגורל עליו קורא לו שם ואומר לה חטאת:
ונעמד חי · כמו ונעמיל חי על ידי אחרים ותרגומו יתקם כל חי מה תלמוד לומר לפי
שכאמר לשלח אותו לעזאזל ואיני יודע שלוחו אם למיתה אם לחיים לכך כאמר יעמד חי
עמידתו חי עד שישתלח מכאן שחילוחו למיתה: לכפר עליו · שיתודה עליו כדכתיב
והתודה עליו וגומר: וכפר בעדו וגו' · וידוי שני עליו ועל אחיו הכהנים שהן כלן
קרויים ביתו שכאמר בית אהרן ברכו את ה' וגו' מכאן שהכהנים מתכפרין בו וכל כפרתן
איכה אלא על טומאת מקדש וקדשיו כמו שכאמר וכפר על הקדש מטומאות וגו': מעל
המזבח · שיכון: מלפני ה' · מפר שלפני הפתח והוא כל מערבי: לקח · מה תלמוד
לומר דקה והלא כל הקטרת דקה היא שכאמר ושחקת ממנה הדק אלא שתהא דקה מן
הדקה שמערב יום הכפורים היה מחוירה למכתשת: עד אשר · שבתוך המחתה:

אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת׃
יב וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ
עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת קֵדְמָה וְלִפְנֵי
הַכַּפֹּרֶת יִזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם
בְּאֶצְבָּעוֹ׃ שׁ וְשָׁחַט אֶת־שְׂעִיר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת־
דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־
דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה
אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת׃
יי וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־
חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד
הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם׃
יי וְכָל־אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל
מוֹעֵד בֹּאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד־צֵאתוֹ
וְכִפַּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־
קְהַל יִשְׂרָאֵל׃ יי וְיָצָא אֶל־
הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וְכִפַּר עָלָיו
וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן
עַל־קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃
יט וְהִזָּה עָלָיו מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ
שֶׁבַע פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ כ וְכִלָּה מִכַּפֵּר אֶת־
הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־
הַמִּזְבֵּחַ וְהִקְרִיב אֶת־הַשָּׂעִיר הֶחָי׃
כא וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת־שְׁתֵּי יָדוֹ
עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו
אֶת־כָּל־עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־
פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם
עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד־אִישׁ
עִתִּי

סַהֲדוּתָא וְלָא יְמוּת׃ וְיִסַּב מִדְּמָא
דְתוֹרָא וְיִדֵּי בְּאֶצְבְּעֵיהּ עַל־אַפֵּי
כַּפּוּרְתָּא קְדוּמָא וּלְקֳדָם כַּפּוּרְתָּא
יַדֵּי שְׁבַע־זִמְנִין מִן־דְּמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ׃
וְיַכּוּס יַת־צִפִּירָא דְחַטָּאתָא
דְּלַעֲמָא וְיַעֵיל יַת־דְּמֵיהּ לְמִגָּיו
לְפָרוֹכְתָּא וְיַעְבֵּיד לִדְמֵיהּ כְּמָא
דְעָבַד לְדַמָּא דְתוֹרָא וִידֵי יָתֵיהּ עַל־
כַּפּוּרְתָּא וּלְקֳדָם כַּפּוּרְתָּא׃
וִיכַפֵּר עַל־קוּדְשָׁא מִסּוֹאֲבַת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִמְּרָדֵיהוֹן לְכָל חוֹבֵיהוֹן
וְכֵן יַעְבֵּיד לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דִישְׁרֵי
עִמְּהוֹן בְּגוֹ סוֹאֲבָתְהוֹן׃
וְכָל־אֱנָשׁ לָא־יְהֵי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא
בְּמֵיעֲלֵיהּ לְכַפָּרָא בְּקוּדְשָׁא עַד־
מִפְּקֵיהּ וִיכַפֵּר עֲלוֹהִי וְעַל־אֵינֶשׁ
בֵּיתֵיהּ וְעַל כָּל־קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל׃
וְיִפּוֹק לְמַדְבְּחָא דְקֳדָם־יְיָ וִיכַפֵּר
עֲלוֹהִי וְיִסַּב מִדְּמָא דְתוֹרָא וּמִדְּמָא
דְצִפִּירָא וְיִתֵּן עַל־קַרְנַת מַדְבְּחָא
סְחוֹר־סְחוֹר׃ וִידֵי עֲלוֹהִי מִן־דְּמָא
בְּאֶצְבְּעֵיהּ שְׁבַע זִמְנִין וִידַכְּיֵנֵיהּ
וִיקַדְּשִׁנֵּיהּ מִסּוֹאֲבַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְיִשֵׁיצֵי מִלְּכַפָּרָא עַל־קוּדְשָׁא וְעַל־
מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל־מַדְבְּחָא וִיקָרֵיב
יַת־צִפִּירָא חַיָּא׃ וְיִסְמוֹךְ אַהֲרֹן
יַת־תַּרְתֵּין יְדוֹהִי עַל רֵישׁ צִפִּירָא
חַיָּא וִיוַדֵּי עֲלוֹהִי יַת־כָּל־עַוְיָת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת־כָּל־מְרָדֵיהוֹן לְכָל־
חַטָּאֵיהוֹן וְיִתֵּן יַתְהוֹן עַל־רֵישׁ
צִפִּירָא וְיִשְׁלַח בְּיַד־גְּבַר דְּזִמְּנִין־
לְמַהַךְ

לתס מוס ל למעלה ומכש לתסה מי רי לתסתוכים שיהיו לאחר מו׳ כשליומים וכן לאחר ז׳ ור׳ ז׳ הללו לת ס מן המים ול הללו לת ס מן סארן׳

ל׳ וחבר

כל לישנ׳ מסר בר מן ג׳ שני

ר׳מנא כתוב

קדמאה סתו כסנל תשת הס״ל תניין סתו כפתח תחת הס״ל ומימן ההסכ׳

יד ולא ימות׳ הת לאס לת עשלה כתקכה חייב מיתה׳ : והזה באצבעו׳ הזלה לחת במסמע׳ :

ולפני

בְּפוּרְתָּא דְעַל סַהֲדוּתָא וְלָא זְמוּת בְּאֶשָּׁא מְצַלְּהֲבָא קֳדָם יְיָ: ולקח
וְיִסַּב מִן אַדְמָא דְתוֹרָא וְיִתֵּי בְּאֶדְבְּעֵיהּ יְמִינָא עַל אַפֵּי כַּפּוֹרְתָּא לְרוּחַ
קִידוּמָא וְלִקְדָם כַּפּוֹרְתָּא יִתֵּי שְׁבַע זִימְנִין מִן אַדְמָא בְּאֶדְבְּעֵיהּ יְמִינָא:
ושחט וְיִכּוֹס יַת צִפִּירָא דְחַטָּאתָא דְמִן מָמוֹנָא דְעַמָּא וְיַעֵיל יַת אַדְמָא
דְצִפִּירָא מְלֻגְיוֹ לְפַרְגּוֹדָא וַיַּעֲבִיד לְאַדְמֵיהּ הֵי כְּמָה דְעָבַד לְאַדְמָא
דְתוֹרָא וְיִתֵּי יָתֵיהּ עַל כַּפּוֹרְתָּא וְלִקְדָם כַּפּוֹרְתָּא: וכפר וִיכַפֵּר עַל
קוּדְשָׁא בְּאִישְׁתְּעוּת מִילַיָּא מִסּוֹאֲבוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִמְּרוֹדֵיהוֹן לְכָל
חַטָּאֵיהוֹן וְהֵיכְדֵין יַעֲבִיד לְמַשְׁכַּן זִמְנָא דְשָׁרֵי עִמְּהוֹן בְּגוֹ סָאוּבְתְּהוֹן:
וכל וְכָל אֱינָשׁ לָא יְהֵי בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא בְּזִמַּן מֵיעָלֵיהּ לְכַפָּרָא בְּקוּדְשָׁא
עַל חוֹבֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל עַד זִמַּן מִפְּקֵיהּ וִיכַפֵּר עֲלוֹי וְעַל אֱנַשׁ בַּיְתֵיהּ וְעַל כָּל
קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל: ויצא וְיִצְדַּד וְיִפּוֹק מִן קוּדְשָׁא לְמַדְבְּחָא דְקֳדָם יְיָ
וִיכַפֵּר עֲלוֹי בְּאִשְׁתְּעוּת מִילַיָּא וְיִסַּב מֵאַדְמָא דְתוֹרָא וּמֵאַדְמָא דְצִפִּירָא כַּד
הֵינוּן מְעָרְבִין וְיִתֵּן עַל קַרְנַת מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר: והזה וְיִדֵּי עֲלוֹי
מִן אַדְמָא בְּאֶדְבְּעֵיהּ יְמִינָא שְׁבַע זִמְנִין וִידַכְּיֵיהּ וִיקַדְּשֵׁיהּ מִסּוֹאֲבוֹת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וכלה וְיִפְסוֹק מִן לְמִכְפְּרָא עַל קוּדְשָׁא וְעַל מַשְׁכַּן זִמְנָא וְעַל
מַדְבְּחָא בְּאִישְׁתְּעוּת מִלַּיָּא וְיִקְרַב יַת צִפִּירָא חַיָּיָא: וסמך וְיִסְמוֹךְ
אַהֲרֹן יַת תַּרְתֵּין יְדוֹי בְּסִידְרָא הָדָא יַד יְמִינֵיהּ עַל שְׂמָאלֵיהּ עַל רֵישׁ צִפִּירָא
חַיָּיָא וְיוֹדֵי עֲלוֹי יַת כָּל עַוַיַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת כָּל מְרוֹדֵיהוֹן לְכָל חַטָּאֵיהוֹן
וְיִתֵּן יָתְהוֹן בְּשִׁבּוּעָה אֲמִירָה וּמְפָרְשָׁא בִּשְׁמָא רָבָּא וְיִקְרָא עַל רֵישׁ צִפִּירָא
וְיִפְטוֹר בְּיַד גְּבַר דִּי מְזַמַּן מִן אִשְׁתְּקַד לְמֵהַךְ לְמַדְבְּרָא דְצוּק דְּהוּא בֵּית
הדורי

ולפני הכפרת יזה שבע · הרי אחת למעלה ושבע למטה: אשר לעם · מה שהפר מכפר מן
על הכהנים מכפר השעיר על ישראל והוא השעיר שעלה עליו הגורל לשם: כאשר עשה
לדם הפר אחת למעלה ושבע למטה: מטמאות בני ישראל · על הנכנסין למקדש יו
בטומאה ולא נודע להם בסוף שנאמר לכל חטאתם וחטאת היא שונג: ומשפעיהם ·
אף הנכנסין מזיד בטומאה: וכן יעשה לאהל מועד · כשם שהזה משניהם בפנים אחת
למעלה ושבע למטה כך מזה על הפרכת מבחוץ משניהם אחת למעלה ושבע למטה:
השוכן אתם בתוך טומאותם · אף על פי שהם טמאים שכינה ביניהם: אל המזבח אשר יה
לפני ה׳ · זה מזבח הזהב שהוא לפני ה׳ בהיכל ומה תלמוד לומר ויצא לפי שהזה הזאות
על הפרכת ועמד מן המזבח ולפנים והזה ובמתכות המזבח הזקיקו לצאת מן המזבח
ולחוץ ויתחיל מקרן מזרחית דרומית: וכפר עליו · מה היא כפרתו ולקח מדם הפר
ומדם השעיר מעורבין זה לתוך זה: והזה עליו מן הדם · אחר שכתן מתכות באצבעו יה
על קרנותיו מזה שבע הזאות על גגו: וטהרו · ממה שעבר וקדשו · לעתיד לבא:

אים

עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: כב וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר
עָלָיו אֶת כָּל־עֲוֹנֹתָם אֶל־אֶרֶץ גְּזֵרָה
וְשִׁלַּח אֶת־הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר:
כג וּבָא אַהֲרֹן אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד
וּפָשַׁט אֶת־בִּגְדֵי הַבַּד אֲשֶׁר לָבַשׁ
בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם:
כד וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם בְּמָקוֹם
קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה
אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר
בַּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם: כה וְאֶת
חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה:
כו וְהַמְשַׁלֵּחַ אֶת־הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל
יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם
וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה:
כז וְאֶת פַּר הַחַטָּאת וְאֶת־
שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־
דָּמָם לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ
לַמַّחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־עֹרֹתָם
וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פִּרְשָׁם:
כח וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס בְּגָדָיו
וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן
יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה: כט וְהָיְתָה
לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם

וכל

כל סוף פסוק עם כל תיב טמיר

ל׳ ויסר את חלב:

פלס מלא

ל׳ ופסר׳

ומלא כתורה

ל׳

למהך למדברא: ויטול צפירא
עלוהי ית־כל־עוייתהון לארע לא־
יחבא וישלח ית־צפירא במדברא:
ויעול אהרן למשכן זימנא וישלח
ית־לבושי בוצא דילבש במעליד
לקודשא ויצנעינון תמן: ויסחי
ית־בסריה במיא באתר קדיש
וילבש ית־לבושוהי ויפוק ויעביד
ית־עלתיה וית־עלת עמא ויכפר
עלוהי ועל־עמא: וית תרבי
דחטוותא יסיק למדבחא:
ודמוביל ית־צפירא לעזאזל יצבע
לבושוהי ויסחי ית־בסריה במיא
ובתר־כן יעול למשריתא:
וית תורא דחטאתא ויתי צפירא
דחטאתא דאיתעל מדמהון
לכפרא בקודשא יפיק למברא
למשריתא ויוקדון בנורא ית־
משכהון וית־בסרהון וית־
אוכליהון: ודמוקיד יתהון יצבע
לבושוהי ויסחי ית־בסריה במיא
ובתר־כן יעול למשריתא: ותהי
לכון לקיים עלם בירחא שביעאה
בעשרא לירחא תענון ית־נפשתכון

וכל

כג

כח

כ״ג

לים עתי · המוכן לכך מיום לתמול: ובא אהרן אל אהל מועד · לאמרו רבותיכו שלין זה מקומו של מקרא זה וכתבו טעם לדבריהם במסכת יומא ולאמרו כל הפרשה כולה כאמרה על הסדר חוץ מכניסה זו שהיא אחר עשיית עולתו ועולת העם והקטרת אמורי פר ושעיר שנעשית בחוץ בבגדי זהב ובוכל ומקדם ופוסטן ולובש בגדי לבן: ובא אל אהל מועד: להוציא את הכף ואת המחתה שהקטיר בה הקטרת לפני ולפנים: ופשט את בגדי הבד· אחר שהוציאה ולובש בגדי זהב לתמיד של בין הערבים וזהו סדר העבודות · תמיד של שחר בבגדי זהב · ושבולת פר ושעיר הפנימים וקטרת של מחתה בבגדי לבן · ואילו ואיל העם ומקצת המוספי בבגדי זהב · והוצאת כף ומחתה בבגדי לבן · ושירי המוספין ותמיד

הדורי: ונשא ויסובר צפירא עלוי ית כל חובייהון לאתר צדיא
ויפטר גברא ית צפירא למדברא דצוק ויסוק צפירא על טוורייא דביית
הדורי וידחייה רוח זיקא מן קדם יי וימות: ובא אהרן ויעול אהרן
ובנוי למשכן זמנא וישלח ית לבושי בוצא דמלת דלבש בזמן מיעליה
לקודשא ויצניעינון תמן: ורחץ ויסחי ית בישריה במוי באתר קדיש
וילבש ית לבושוי ויצדד ויפוק ויעביד ית עלתיה וית עלת עמיה ויכפר
עלוי ועל עמיה: ואת חלב וית תרבא דחטאתא יסיק למדבחא:
והמשלח ודיפטור ית צפירא לעזאזל יצבע ית לבושוי ויסחי ית בישריה
בארבעין סווין דמוי ומן בתר כדין יעול למשריתא: ואת פר וית
תורא דחטאתא וית צפירא דחטאתא דאיתעל מן אדמיהון לכפרא
בקודשא יתפקון באסלין על ידיהון דטלא דכהניא ויסובורונון למברא
למשריתא ויוקדון בנורא ית מ ירושלמי
מישכיהון וית בישריהון וית וית מרעייהון:
רעיהון: והשרף ודמוקיד
יתהון יצבע לבושוי ויסחי ית בישריה בארבעין סווין דמוי ומן בתר כן
יעול למשריתא: והיתה ותהי דא לכון לקיים עלם בירחא
שביעאה הוא ירח תשרי בעשרא יומין לירחא תענון ית נפשתיכון מן
מיכלא

על בין הערבים וקטרת היכל שעל מזבח הפכימי בבגדי זהב ומדר המקרבות לפי
העבודות כך הוא · ושלח את השעיר במדבר ורחץ את בשרו במים ונומר · ויבא ועשה
את עולתו ונומר ואת חלב החטאת ונומר וכל הפרשה עד ואחר יבא אל המחנה ואחר
כך ובא אהרן: והכיתם שם · מלמד שטעונין נכיזה ולא יסתמש באותן ארבעה בגדים
ליום הכפורים אחר: ורחץ את בשרו ונומר · למעלה למדנו מורחץ את בשרו ולבשם כד
שכשהוא משנה מבגדי זהב לבגדי לבן טעון טבילה שבאותה טבילה פשט בגדי זהב
שעבד בהן עבודת תמיד של שחר ולובש בגדי לבן לעבודת היום וכאן למדנו שכשהוא
משנה מבגדי לבן לבגדי זהב טעון טבילה: במקום קדוש · המקודש שקדושת עזרה
והיא היתה בנגד בית הפרוה וכן ל טבילות הבאות חובה לכל יום אבל הראשונה היתה
בחיל: ולבש את בגדיו · שמנה בגדים שהוא עובד בהן כל ימות השנה: ויבא · מן
ההיכל אל החצר שמזבח העולה שם: ועשה את עולתו · איל לעולה האמור למעלה
בזאת יבא אהרן ונומר: ואת עולת העם · איל לעולה האמור למעלה ומאת עדת בני
ישראל ונומר: ואת חלב החטאת · אמורי פר ושעיר: יקטיר המזבחה · על מזבח כה
הקינון דאילו בפכימי כתיב לא תעלו עליו קטרת זרה ועולה ומנחה: אשר הובא את כו
למים ·

וְכָל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח
וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ לוֹ כִּי־בַיּוֹם
הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם
מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ׃
לח שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם
וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃
לט וְכִפֶּר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ
וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת
אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַבַּד בִּגְדֵי
הַקֹּדֶשׁ׃ מ וְכִפֶּר אֶת־מִקְדַּשׁ
הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־
הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־
עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר׃ מא וְהָיְתָה־
זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חַטֹּאתָם אַחַת
בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה׃ פ

שלישי יז

א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
ב דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה
הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה לֵּאמֹר׃
ג אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יִשְׁחַט שׁוֹר אוֹ־כֶשֶׂב אוֹ־עֵז בַּמַּחֲנֶה
אוֹ אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לַמַّחֲנֶה׃
ד וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא
הֱבִיאוֹ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לַיהוָה לִפְנֵי
מִשְׁכַּן יְהוָה דָּם יֵחָשֵׁב לָאִישׁ הַהוּא
דָּם שָׁפָךְ וְנִכְרַת הָאִישׁ הַהוּא מִקֶּרֶב
עַמּוֹ׃ ה לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־זִבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם
זֹבְחִים עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וְהֵבִיאָם
לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל־
הַכֹּהֵן וְזָבְחוּ זִבְחֵי שְׁלָמִים לַיהוָה
אוֹתָם׃

כולם חסר כו מן ד׳ לא כתיב יור כת׳ ורס׳

אליהם מלא יור לומר לך שציך לפרסם פרכר כעמר׳ קפ׳ כלא נשמט קדשים כאן׃

ה׳ קמצין ומי׳ כו כס׳ דאקרב פעיר קמי תרעא

וְכָל־עִיבִידָא לָא תַעְבְּדוּן יְצִיבָיָא
וְגִיוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן׃
אֲרֵי בְיוֹמָא הָדֵין יְכַפֵּר עֲלֵיכוֹן
לְדַכָּאָה יַתְכוֹן מִכֹּל חוֹבֵיכוֹן קֳדָם יְיָ
תִּדְכּוּן׃ שַׁבָּא שְׁבָתָא הִיא לְכוֹן
וּתְעַנּוּן יַת נַפְשָׁתְכוֹן קְיָם עָלָם׃
וְיִכַּפַּר כַּהֲנָא דְּרַבִּי יָתֵיהּ וּדְקָרֵיב יַת־
קוּרְבָּנֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא חֲלַוָּת אֲבוּהִי
וּיְלַבֵּשׁ יַת־לְבוּשֵׁי בוּצָא לְבוּשֵׁי
קוּדְשָׁא׃ וְיִכַּפַּר עַל־מַקְדַּשׁ
קוּדְשָׁא וְעַל־מַשְׁכַּן זִימְנָא וְעַל
מַדְבְּחָא יְכַפֵּר וְעַל כַּהֲנַיָּא וְעַל־כָּל־
עַמָּא דְּקָהֲלָא יְכַפֵּר׃ וּתְהֵי דָּא
לְכוֹן לְקָיָם עָלָם לְכַפָּרָא עַל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חוֹבֵיהוֹן חַדָּא בְּשַׁתָּא
וְעָבַד כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה׃
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
מַלֵּיל עִם־אַהֲרֹן וְעִם־בְּנוֹהִי וְעִם
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין
פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ לְמֵימַר׃
גְּבַר גְּבַר מִבֵּית יִשְׂרָאֵל דְּיִכּוֹס תּוֹר
אוֹ־אִימַּר אוֹ־עִזָּא בְּמַשְׁרִיתָא
אוֹ דְיִכּוֹס מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא׃
וְלָא תְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לָא אֲתָיֵהּ
לְקָרְבָא קוּרְבָּנָא קֳדָם־יְיָ קֳדָם
מַשְׁכְּנָא דְיְיָ דְּמָא יִתְחַשַּׁב לְגַבְרָא
הַהוּא דְּמָא אֲשַׁד וְיִשְׁתֵּיצֵי אֵינָשָׁא
הַהוּא מֵעַמֵּיהּ׃ בְּדִיל דְּיַיתוּן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל יַת־דִּיבְחֵיהוֹן דְּאִינּוּן דָּבְחִין
עַל־אַפֵּי חַקְלָא וַיְיתֵינוּן קֳדָם־יְיָ
לְתַרְעָא מַשְׁכַּן זִימְנָא לְוָת כַּהֲנָא
וְיִכְסּוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם־יְיָ יַתְהוֹן׃

מֵיכְלָא וּמִן מִשְׁתַּיָּא וּמִן הַוַּיִת בְּנֵי וְתַבְּרוּקָא וּמְסָנָא וְתַשְׁמִישׁ עַדְסָא וְכָל
עֵיבִידְתָּא לָא תַעֲבְדוּן יַצִּיבָא וְגִיוֹרָא דְּיִתְגַּיֵּר בֵּינֵיכוֹן: כִּי אֲרוּם בְּיוֹמָא
הָדֵין יְכַפַּר עֲלֵיכוֹן לְדַכָּאָה יַתְכוֹן מִכֹּל חוֹבֵיכוֹן וְאַתּוּן קֳדָם יְיָ תְּזוֹדוּן
סוּרְחָנֵיכוֹן וּתְדֵכוּן: שבת שַׁבָּת שַׁבָּתָא

ירושלמי

הוּא לְכוֹן כָּל עֵיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא
תַעֲבְדוּן וּתְעַנּוּן יַת נַפְשָׁתְכוֹן קְיָם
עָלָם: וכפר וְיִכַּפֵּר כַּהֲנָא
דִּי רַבִּי יְתֵיהּ וּדְיִקְרַב קוּרְבָּנֵיהּ לְשַׁמָּשָׁא תְּחוֹת אָבוּהִי וְיִלְבַּשׁ יַת לְבוּשֵׁי בּוּץ
מִילַת לְבוּשֵׁי קוּדְשָׁא: וכפר וְיִכַּפֵּר עַל מַקְדַּשׁ קוּדְשָׁא וְעַל מִשְׁכַּן זִימְנָא
וְעַל מַדְבְּחָא וְעַל כַּהֲנַיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דִּקְהָלָא יְכַפַּר בְּאִשְׁתְּעוּת מִילַיָּא:
והיתה וּתְהֵי דָא לְכוֹן לְקָיְם עָלָם לְכַפָּרָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חוֹבֵיהוֹן
חַדָא זִימְנָא בְּשַׁתָּא וְעָבַד אַהֲרֹן הֵי כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: וידבר ה׳
וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי וְעִם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ לְמֵימַר: איש גֻּבַר טְלִי
אוֹ סִיב מִבֵּית גְּנִיסַת יִשְׂרָאֵל דִּי יִכּוֹס נִכְסַת תּוֹר אוֹ אִמַּר אוֹ עִזָּא בְּמַשְׁרִיתָא
אוֹ דִּי יִכּוֹס מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא: ואל פתח וְלִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לָא
אֲיִתֵיהּ לְקָרְבָּא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ קֳדָם מַשְׁכְּנָא דַיְיָ אֲדָם קְטוֹל יִתְחַשַּׁב
לְגַבְרָא הַהוּא וְתְהֵי לֵיהּ כְּאִילוּ אֲדַם זַכָּאי אֲשַׁד וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא
מֵעַמֵּיהּ: למען מִן בְּגַלַל דְּיַיתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת נִיכְסַתְהוֹן דְּהִינּוּן
דַּבְחִין עַל אַנְפֵּי חַקְלָא וַיְיתוּנוּן קֳדָם יְיָ לְתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לְוָת כָּהֲנָא
וְיִכְסוּן נִיכְסַת קוּדְשִׁין קֳדָם יְיָ יַתְהוֹן: וזרק וְיִזְרוֹק כָּהֲנָא יַת אַדְמָא
על

דמס׳ להיכל ולפני ולפנים: וכפר הכהן אשר ימשח ונומר׳ כפרה זו של יום הכפורים לג
איכה כשרה אלא בכהן גדול לפי שכאמרה כל הפרשה באהרן הוצרך לומר בכהן גדול
כמוהו הבא אחריו שיהא כמוהו: ואשר ימלא את ידו׳ אין לי אלא המשוח בשמן המשחה
מרובה בגדים מכין תל׳ ואשר ימלא את ידו ונומר והן כל הכהני׳ גדולי׳ שעתידו מיאשיהו
ואילך שבימיו כנכנס בלוחית של שמן המשחה: לכהן תחת אביו׳ ללמד שאם בכו מחלא
את מקומו הוא קודם לכל אדם: ויעשה כאשר צוה ונומר׳ כשהגיע יום הכפורים עשה לד
כסדר הזה ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת מלך:
אשר ישחט שור או כשב׳ במוקדשין הכתוב מדבר שבאמר להקריב קרבן: במחנה׳ חוץ נ
לעזרה: לא יחשב׳ כשופך דם האדם שמתקייב בכפשו: דם שפך לרבות את הזורק ד
דמים בחוץ: אשר הם זובחים׳ אשר הם רגילים לזבוח: לשעירים׳ לשדים כמו ה
ושעירים

אותם: ו וְזָרַק הַכֹּהֵן אֶת־הַדָּם
עַל־מִזְבַּח יְהוָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וְהִקְטִיר הַחֵלֶב לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:
ז וְלֹא־יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת־זִבְחֵיהֶם
לַשְּׂעִירִם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם
חֻקַּת עוֹלָם תִּהְיֶה־זֹּאת לָהֶם
לְדֹרֹתָם: ח וְאֶל־הֶם תֹּאמַר אִישׁ
אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר אֲשֶׁר־
יָגוּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר־יַעֲלֶה עֹלָה אוֹ־
זָבַח: ט וְאֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
לֹא יְבִיאֻנוּ לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ לַיהוָה
וְנִכְרַתֶת הָאִישׁ הַהוּא מֵעַמָּיו:
י וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן־
הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כָּל־דָּם
וְנָתַתִּי פָנַי בַּנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת אֶת־הַדָּם
וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עַמָּהּ:
יא כִּי נֶפֶשׁ הַבָּשָׂר בַּדָּם הוּא
וַאֲנִי נְתַתִּיו לָכֶם עַל־הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר
עַל־נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי־הַדָּם הוּא בַּנֶּפֶשׁ
יְכַפֵּר: יב עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל כָּל־נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא־תֹאכַל
דָּם וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם לֹא־יֹאכַל
דָּם: יג וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִן־הַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יָצוּד
צַיִד חַיָּה אוֹ־עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל וְשָׁפַךְ
אֶת־דָּמוֹ וְכִסָּהוּ בֶּעָפָר: יד כִּי־
נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא
וָאֹמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּם כָּל־בָּשָׂר לֹא
תֹאכֵלוּ כִּי נֶפֶשׁ כָּל־בָּשָׂר דָּמוֹ הוּא
כָּל־אֹכְלָיו יִכָּרֵת: טו וְכָל־נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה בָּאֶזְרָח

ובגר

רביעי
ל׳ ופסר איר פנייכ וכל ליפנה מפרים דפסר ר מן פ׳מנה דמנה

ר׳ פסר את

קרמ׳ ונתרוס היא וכ׳מניע הוא ומי׳ נקנס מבוכב גכר:

קפא מנות פסוי הדם. דם מיס אן עוף מעוכים כמנו מאין מקריבי׳ ממנו על המוכח מלא תהא מדת הדין מקטרגת אוך דם יאכל דם לכך נוס לכפרתו:

ויזרוק כהנא ית דמא על מדבחא
דיי בתרע משכן זימנא ויסק תרבא
לאיתקבלא ברעוא קדם יי:
ולא ידבחון עוד ית דבחיהון
לשידים דאינון טען בתריהון קיים
עלם תהי דא להון לדריהון:
ולהון תימר גבר גבר מבית
ישראל ומן גיורייא דיתגיירון
ביניכון דיסק עלתא או נכסת
קודשיא: ולתרע משכן זימנא
לא ייתיניה למעבד יתיה קדם
יי וישתיצי אינשא ההוא מעמיה:
וגבר גבר מבית ישראל ומן
גיורייא דיתגיירון ביניכון דיכול
כל דם ואיתן רוגזי באינשא דיכול
ית דמא ואישיצי יתיה מגו עמיה:
ארי נפש ביסרא בדמא היא ואנא
יהביתיה לכון על מדבחא לכפרא
על נפשתכון ארי דמא הוא על
נפשא מכפר: על כן אמרית
לבני ישראל כל אינש מנכון לא
ייכול דם וגיורייא דיתגיירון בינכון
לא ייכול דם: וגבר גבר מן בני
ישראל ומן גיורייא דיתגיירון
בינכון דיצוד צידא חיתא או עופא
דמתאכיל ויישוד ית דמיה
ויכסיניה בעפרא: ארי נפש כל
בסרא דמיה בנפשיה הוא ואמרית
לבני ישראל דם כל בסרא לא
תיכלון ארי נפש כל בסרא דמיה
היא כל דיכליניה ישתצי:
וכל אינש דייכול נבילא וחבילא

בי ציבא

עַל מַדְבְּחָא דַיְיָ בְּתַרְע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיִסַּק תַּרְבָּא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם
יְיָ: ולא וְלָא יִדְבְּחוּן תּוּב יַת דִּיבְחֵיהוֹן לְצַעֲוָון דְּמִתְיַלְּדִין לְשִׁידֵי
דְּהִינוּן טָעָן בַּתְרֵיהוֹן קָיְמִים עָלַם תְּהֵי דָא לְהוֹן לְדָרֵיהוֹן: ואיהם וּלְהוֹן
תֵּימַר גְּבַר גְּבַר טְלִי וּגְבַר סִיב מִבֵּית גְּנִיסַת יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דִּיתְגַּיְּרוּן
לְמִיתַּב בֵּינֵיכוֹן דִּי יַסִּיק עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קוּדְשָׁיָא ואל פתח וְלִתְרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא לָא יַיְתְיֵיהּ לְמֶעְבַּד יָתֵיהּ קָרְבְּנָא קֳדָם יְיָ וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נַשָׁא
הַהוּא מֵעַמֵּיהּ: ואיש וּגְבַר טְלִי וּגְבַר סִיב מִבֵּית גְּנִיסַת יִשְׂרָאֵל וּמִן
גִּיּוֹרָא דְּמִתְגַּיְּרִין לְמִיתַּב בֵּינֵיהוֹן דִּי יֵיכוֹל כָּל אֲדָמָא וְיִתֵּן יַת פְּנוּיָתָא
לְמֶעְסוֹק בְּבַר נַשָׁא הַהוּא דִּי יֵיכוֹל כָּל אֲדָמָא וְאִישְׁתֵּיצִי יָתֵיהּ מִגּוֹ עַמֵּיהּ:
כִּי נפש אֲרוּם קְיוֹם נַפְשׁ כָּל בִּישְׂרָא בְּאַדְמָא הוּא וַאֲנָא יְהַבְתִּיהּ לְכוֹן
לְגַזְרָתָא דְתִיתְנוּן אֲדָם נִיכְסָא עַל מַדְבְּחָא מְטוּל לְמִכְפְּרָא עַל אֲדָם
נַפְשָׁתְכוֹן אֲרוּם אֲדָם נִיכְסָא הוּא עַל חוֹבֵי נַפְשָׁא מְכַפֵּר: על כן בְּגִין
כֵּן אֲמַרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹדְהָרוּן דְּכָל בַּר נַשׁ מִנְּכוֹן לָא יֵיכוֹל אַדְמָא
וְגִיּוֹרַיָּא דְּמִתְגַּיְּרִין לְמִיתַּב בֵּינֵיכוֹן לָא יֵיכְלוּן אַדְמָא: ואיש וּגְבַר
טְלִי אוֹ גְבַר סִיב מִבֵּית גְּנִיסַת יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָיָא דִּיתְגַּיְּרוּן לְמִיתַּב
בֵּינֵיכוֹן דִּי יְצִיד צַיְדָא חַיְתָא אוֹ עוֹפָא דְּמִיכַּשְׁרִין לְמֵיכַל וְיֵישׁוּד יַת אַדְמֵיהּ
בְּנִכְסָתָא וְאִין לָא מִתְקַלְקְלָא נִיכְסָתֵיהּ יְכַסִּנֵיהּ בְּעַפְרָא: כי נפש
אֲרוּם קְיוֹם נַפְשׁ כָּל בִּישְׂרָא אַדְמֵיהּ בְּנַפְשֵׁיהּ הִיא וַאֲמַרִית לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲדָם כָּל בִּישְׂרָא לָא תֵיכְלוּן אֲרוּם קְיוֹם נַפְשׁ כָּל בִּישְׂרָא אַדְמֵיהּ הוּא כָּל
מַן דְּיֵיכְלִנֵיהּ יִשְׁתֵּיצִי: וכל נפש וְכָל בַּר נַשׁ דְּיֵיכוֹל בִּישְׂרָא דְמִטַּלְּקָ
בקילקול

ושעירים ירקדו שם: אשר יעלה עולה: לחייב על המקטיר לחברים בחוץ כשוחט בחוץ ח
פלס שחט לחד והעלה חבירו שניהם חייבין: וכרת. זרעו נכרת וימיו נכרתין: כל ט
דם. לפי שנאמר בנפש יכפר יכול לא יהא חייב אא על דם המוקדשים תל כל דם: ונתתי
פני. פנאי שלי פונה אני מכל עבקי ועוסק בו: כי נפש הבשר. של כל בריה בדם היא יא
תלויה ולפיכך נתתיו לכפר על נפש האדם תבא נפש ויכפר על הנפש: כל נפש מכם. יב
להזהיר גדולים על הקטנים: אשר יצוד. אין לי אלא ציד חיות ועופות ותרנגולין מכין תלמוד
לומר ציד מכל מקום אם כן למה נאמר אשר יצוד שלא יאכל בשר אלא בהזמנה זאת: אשר
יאכל. פרט לטמאים: דמו בנפשו הוא. דמו הוא לו במקום הנפש שהנפש תלויה בו: יג
כי נפש כל בשר דמו היא. הנפש היא הדם: דם ובשר לשון זכר. נפש לשון נקבה: אשר יג
תאכל נבלה וטרפה. בנבלת עוף טהור דבר הכתוב שאין לה טומאה אלא בשעת שבבלעת בבית הבליעה ולמדך כאן שמטמא באכילתה וטרפה האמורה כאן לא נכתב אלא לדרוש וכן שביצו יכול תהא נבלת עוף טמא מטמאה בבית הבליעה תל טרפה מי

חמשי
יח

ובגד וכבס בגדיו ורחץ במים וטמא
עד־הערב וטהר: יי ואם לא
יכבס ובשרו לא ירחץ ונשא עונו:
פ ו וידבר יהוה אל־
משה לאמר: יי דבר אל־בני
ישראל ואמרת אלהם אני יהוה
אלהיכם: יי כמעשה ארץ־
מצרים אשר־ישבתם־בה לא תעשו
וכמעשה ארץ־כנען אשר אני מביא
אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם
לא תלכו: יי את־משפטי תעשו
ואת־חקתי תשמרו ללכת בהם אני
יהוה אלהיכם: ס ושמרתם את־
חקתי ואת־משפטי אשר יעשה
אתם האדם וחי בהם אני יהוה:
ס יי איש איש אל־כל־
שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה
אני יהוה: ס
יי ערות אביך וערות אמך לא
תגלה אמך הוא לא תגלה ערותה:
ס יי ערות אשת־
אביך לא תגלה ערות אביך הוא:
ס יי ערות אחותך
בת

ד׳ ספר כלים
וחי בהם ולא
לי׳ לא תקרבו
וגו׳ לומר לא
עפ״ע טבוליתי
וחי בהם לא
תקרבו לגלו׳
ערו׳ כי בגלוי
ערות יהוג
ולא יעבור:
קפט שלא
לקרב לעריו׳:
קן קנא קנב
שלא לגלות
ערות פאב
וכו׳:
קנג קנד קנה
קנו
שלא לגלות
ערות אחותו
וכו׳:

בצביא ובגיזרא ויצבע לבושוהי
ויסחי במיא ויהי־מסאב עד־
רמשא וידכי: ואם לא
יצבע ובסרידה לא יסחי ויקביל
חובה: ומליל יי עם־משה
למימר: מליל עם־בני ישראל
ותימר להון אנא יי אלהכון:
כעובדי עמא דארעא דמצרים
דתיבתון־בה לא תעבדון וכעובדי
עמא דארעא דכנען דאנא מעיל
ית־כון לתמן לא תעבדון
ובנימוסיהון לא תהכון:
ית־דיני תעבדון וית־קיימי תטרון
למהך בהון אנא יי אלהכון:
ותטרון ית קיימי וית־דיני דיעבד
יתהון אינשא יחי בהון בחיי־עלמא
אנא יי: גבר גבר לכל־קריב
בשריה לא תקרבון לגלאה ערייא
אנא יי: ערית אבוך וערית אמך
לא תגלי אמך היא לא תגלי
ערייתה: ערית אנת־אבוך לא
תגלי ערייתת דאבוך היא:
ערית אחתך בת־אבוך או ברת
אמך

שיש במיכו טרפה יכול עוף טמא שאין במיכו טרפה: וכשר עוכו׳ לא יאכל קדש לו יכנס
יז למקדש חייב על טומאה זו ככל שאר טומאות: ובשרו לא ירחץ וכשר עוכו׳ על רחיצת
יב גופו עכום כרת ועל כבוס בגדים במלקות: אני ה׳ אלהיכם׳ אני הוא שאמרתי בסיני
אנכי ה׳ אלהיך וקבלתם עליכם מלכותי מעתה קבלו גזרותי ר׳ אומר גלוי וידוע לפני
שסופן לכתוב בעריות בימי עזרא לפיכך בא עליהם בגזרה אני ה׳ אלהיכם דעו מי גוזר
עליכם דיין ליפרע ונאמן לשלם שכר: כמעשה ארץ מצרים׳ מגיד שמעשיהם של מצריים
ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל:
אשר אני מביא אתכם שמה׳ מגיד שאותן עממין שכבשו ישראל מקולקלים מכולם:
ובחוקותיהם לא תלכו׳ מה הכיח הכתוב שלא אמר שלא שו כמוסות שלהן דברי החקוקים
להם

בְּקִילְקוֹל נִיכְסָתָא וּבְשַׁר תְּבִירָא בְּיַצִּיבָא וּבְגִיזְרָא וְיִצַּבַּע לְבוּשׁוֹי וְיִסְחֵי
בְּאַרְבְּעִין סָאִוִין דְּמוֹי וִיהֵי מְסָאֵב ירושלמי
עַד רַמְשָׁא וְיִדְכֵּי: ואם ואין וְאִין לָא חִוֵּר וּבְשָׂרֵיהּ לָא יִשְׁזֵג
אָרְשַׁע וְלָא יִצַּבַּע וּבְשָׂרֵיהּ לָא יִסְחֵי ויקביל חובֵיהּ:
וְיִקַּבֵּל חוֹבֵיהּ: וידבר ומליל
יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲנָא
הוּא יְיָ אֱלָקְכוֹן: כמעשה כְּעוֹבְדִין בְּיִשִׁין דְּעַמָּא דְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
דִּיתֵיתְבוּן בַּהּ לָא תַעֲבְדוּן וְהֵי כְּעוֹבְדִין בְּיִשִׁין דְּעַמָּא דְּאַרְעָא דְּכְנַעַן
דַּאֲנָא מְעֵיל יַתְכוֹן לְתַמָּן לָא תַעֲבְדוּן וּבְנִימוֹסֵיהוֹן לָא תֵהָכוּן: את־
משפטי יַת סִדְרֵי דִּינַיי תַּעֲבְדוּן וְיַת קְיָמַי תִּיטְרוּן לְהַלָּכָא בְּהוֹן אֲנָא יְיָ
אֱלָקֵיכוֹן: ושמרתם וְתִטְרוּן יַת קְיָמַי וְיַת סִדְרֵי דִּינַי דְּאִין יַעֲבֵד יָתְהוֹן
אֱינָשָׁא וְיֵיחֵי בְּהוֹן בְּחַיֵּי עָלְמָא וְחוֹלְקֵיהּ עִם צַדִּיקַיָּא אֲנָא יְיָ: איש איש
גְּבַר טְלִי וּגְבַר סִיב לְכָל קְרִיבַת בִּשְׂרֵיהּ לָא תְקָרְבוּן לְבַזָּאָה עֶרְוָתָא
בְּתִשְׁמִישְׁתָּא וּבְפַרְסוּמֵי עֶרְוָיָא אֲנָא יְיָ: ערות אביך עֶרְוַת אָבִיךָ
וְעֶרְוַת אִמֶּךָ לָא תְגַלֵּי אִיתָא לָא תְשַׁמֵּשׁ עִם אַבְהָא וּגְבַר לָא יְשַׁמֵּשׁ עִם
אִמֵּיהּ אִימָךְ הִיא לָא תְגַלֵּי עֶרְוָתָהּ: ערות עֶרְוַת אִיתַת אָבוּךָ לָא
תְגַלֵּי מִטּוּל דְּעֶרְוָתָא דְּאָבוּךָ הִיא: ערות עֶרְוַת אֲחָתָךְ בַּת אָבִיךָ אוֹ
בת

לְהֶם כְּגוּן עֶרְוָיוֹת וְאִסּוּרִיוֹת רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵלּוּ דַּרְכֵי הָאֱמוֹרִי שֶׁהָיוּ חֲכָמִים: אֶת ר
מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ. אֵלּוּ דְּבָרִים הָאֲמוּרִים בַּתּוֹרָה בְּמִשְׁפָּט שֶׁאִלּוּ לֹא נֶאֱמַר הָיוּ כְּדַאי לֵאָמֵרֶן:
וְאֶת חֻקּוֹתַי תִּשְׁמְרוּ. דְּבָרִים שֶׁהֵן גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ שֶׁגָּזַר הָרַע מַשִּׂיב עֲלֵיהֶם לְמָה לָכוּ לִשְׁמֹרָן
וְאוּמוֹת הָעוֹלָם הָיוּ מַשִּׂיגִין עֲלֵיהֶם כְּגוּן אֲכִילַת חֲזִיר וְלָבָן שֶׁעָטוּז וְטַהֲרַת מֵי חַטָּאת לְכָךְ
נֶאֱמַר אֲנִי ה׳ גָּזַרְתִּי עֲלֵיכֶם אִי אַתָּה רַשַּׁאי לִפְטֹר: לָלֶכֶת בָּהֶם. אֵל תִּפְטֹר מִתּוֹכָם שֶׁלֹּא ה
תֹּאמַר לְמַדְתִּי חָכְמַת יִשְׂרָאֵל אֵלֶךְ וְאֶלְמַד חָכְמַת הָאוּמוֹת: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת חֻקּוֹתַי. לְרַבּוֹת
שֶׁאֵר דִּקְדּוּקֵי הַפָּרָשָׁה שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ הַכָּתוּב. דָּבָר אַחֵר לִיתֵן שְׂמִירָה וַעֲשִׂיָּה לַחֻקִּים וּשְׁמִירָה
וַעֲשִׂיָּה לַמִּשְׁפָּטִים לְפִי שֶׁלֹּא כָּתַב אֶלָּא עֲשִׂיָּה לַמִּשְׁפָּטִים וּשְׁמִירָה לַחֻקִּים: וְחַי בָּהֶם.
לָעוֹלָם הַבָּא וְאִם תֹּאמַר לָעוֹלָם הַזֶּה וְהֲלֹא סוֹפוֹ הוּא מֵת: אֲנִי ה׳. כְּאָמֵן לְשֶׁלֹּם שָׂכָר:
לֹא תִקְרְבוּ. לְהַזְהִיר הַנִּקְבָּה כְּזָכָר לְכָךְ נֶאֱמַר לְשׁוֹן רַבִּים: אֲנִי ה׳ כְּאָמֵן לְשֶׁלֹּם שָׂכָר: ו
עֶרְוַת אָבִיךָ. זוֹ אֵשֶׁת אָבִיךָ אוֹ אִיכָּא אֶלָּא כְּמַשְׁמָעוֹ נֶאֱמַר כָּאן עֶרְוַת אָבִיךָ וְנֶאֱמַר לְהַלָּן עֶרְוַת ו
אָבִיו נָלָה מָה לְהַלָּן אֵשֶׁת אָבִיו אַף כָּאן אֵשֶׁת אָבִיו: וְעֶרְוַת אִמֶּךָ. לְהַבִּיא אִמּוֹ שֶׁאֵינָהּ אֵשֶׁת
אָבִיו: עֶרְוַת אֵשֶׁת אָבִיךָ. לְרַבּוֹת לְאַחַר מִיתָה: בַּת אָבִיךָ. אַף בַּת אֲכוּסָה בְּמַשְׁמָע: ס ס
יַלְדַּת בַּיִת אוֹ מוּלֶדֶת חוּץ. כֵּן שֶׁאוֹמֵר לוֹ לְאָבִיךָ קַיֵּם אֶת אִמָּהּ וְכֵן שֶׁאוֹמֵר לוֹ הוֹצֵא אֶת
אִמָּהּ

בַּת־אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת
אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן׃ ס
ט עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ אוֹ
בַת־בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי
עֶרְוָתְךָ הֵנָּה׃ פ
י עֶרְוַת בַּת־אִשֶּׁת אָבִיךָ
מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא
תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ׃ ס
יא עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה
שְׁאֵר אָבִיךָ הִוא׃ ס
יב עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֶּה
כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ הִוא׃ ס
יג עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה
אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרַב דֹּדָתְךָ הִוא׃
ס טו עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא
תְגַלֶּה אֵשֶׁת בִּנְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה
עֶרְוָתָהּ׃ ס
יז עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָחִיךָ לֹא תְגַלֶּה
עֶרְוַת אָחִיךָ הִוא׃ ס
יח עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה
אֶת־בַּת־בִּנָּהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ לֹא תִקַּח
לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שְׁאֵרָה הֵנָּה זִמָּה
הִוא׃ יט וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ לֹא
תִקַּח לְצָרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ
בְּחַיֶּיהָ׃ כ וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן
שְׁכָבְתְּךָ לְזֶרַע לְטָמְאָה־בָהּ׃
כא וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר
לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ כב אֶת־זָכָר לֹא תִשְׁכַּב

קנו קנח קנט שלא לגלות ערות אחותו מפשוטת אביו וכו׳:

כל מקומות כגירי׳

ל רא שלא לגלות ערות אם אביו וכו׳:

רכ רג רד רה רו שלא לגלות ערות אשת אחיו וכו׳:

רז רח שלא לגלות ערות אחות אשתו וכו׳:

רט שלא ליתן מזרעו למולך וכו׳:

אמך דילידא מן־אבוך מן־אתא אוחרין או מן־אמך מן־גבר אוחרן לא תגלי ערית־הן׃ ערית בת־ברך או בת־ברתך לא תגלי ערית־הן אדי ערתך איבין׃ ערית בת־אתת אבוך דילידא מן־אבוך אחתך היא לא תגלי ערית־ה׃ ערית אחת־אבוך לא תגלי קריבת אבוך היא׃ ערית אחת־אמך לא תגלי ארי־קריבת אמך היא׃ ערית אחבוך לא תגלי לאתתיה לא תקרב אתת אחבוך היא׃ ערית כלתך לא תגלי אתת ברך היא לא תגלי ערית־ה׃ ערית אתת־אחוך לא תגלי ערית־א דאחוך היא׃ ערית אתתא וברתה לא תגלי ית־בת־ברה וית־בת־ברתה לא תיסב לגלאה ערית־ה קריבין איבין עיצת חטאין היא׃ ואתתא עם־אחתה לא תיסב לאעקא־לה לגלאה ערית־ה עלה בחייה׃ ולאתתא בריחוק סאובתה לא תקרב לגלאה ערית־ה׃ ובאתת חבך לא־תתן שכובתך לזרעא לאסתאבא בה׃ ומבנך לא־תתן לאעברא למולך ולא תחיל ית־שמא דאלהך אנא יי׃ וית דכורא לא תשכוב משכבי

איתא

משכבי

שביעי

לומר כגון מזורת לו כתיכה׃ ערות בת בכך וגו׳ · בכתו מלכוסתו הכתוב מדבר ובתו ובת בתו מלמטתו לכו למדין מערות לזה ובתה שכלומר בהן לא תגלה בין שהיא ממנו בין

שלא

בַּת אִמֵּךְ מַה דְּיוֹלִיד אַבָּךְ מִן אִיתָא אוֹחְרִי אוֹ מִן אִמָּךְ אוֹ מַה דְּיוֹלִידַת
אִמָּךְ מִן אַבָּךְ אוֹ מִן גְּבַר חוֹרָן לָא תִּכְזֵי עֶרְיָתְהֵן: ערות עִירַת בְּרַת
בְּנָךְ אוֹ בְּרַת בְּרַתָּךְ לָא תִּכְזֵי עֶרְיָתְהֵן אֲרוּם הֵי כְּעֶרְיָתָךְ הִינִין: ערות
עִירַת בַּת אִיתַת אָבוּךְ דִּילִידַת מִן אַבָּךְ אֲחָתָךְ הִיא לָא תִּכְזֵי עֶרְיָתָהּ:
ערות עִירַת אֲחַת אַבָּךְ לָא תִּכְזֵי קְרִיבַת בְּשַׂר אַבָּךְ הִיא: ערות עִירַת
אֲחַת אִמָּךְ לָא תִּכְזֵי אֲרוּם קְרִיבַת בְּשַׂר אִמָּךְ הִיא: ערות עִירַיַּת
אָחְבוּךְ לָא תִּכְזֵי וְלוַת אִינְתְּתֵיהּ לָא תִּקְרַב בְּתַשְׁמִישׁ עַרְיָא אִיתַת אָחְבוּךְ
הִיא: ערות עִירַת כַּלְתָּךְ לָא תִּכְזֵי אִיתַת בְּרָךְ הִיא לָא תִּכְזֵי עֶרְיָתָהּ:
ערות עִירַת אִיתַת אָחוּךְ לָא תִּכְזֵי בְּחַיֵּי אָחוּךְ וּבָתַר מוֹתֵיהּ אֵין אִירַת
לֵיהּ בְּנִין עֶרְיָתָא דְּאָחוּךְ הִיא: ערות עִירַת אִיתָא וּבְרַתָּהּ לָא תִּכְזֵי
יַת בְּרַת בְּרָהּ וְיַת בְּרַת בְּרַתָּהּ לָא תִּיסַּב לְבַזָּאָה עֶרְיָתָהּ קְרִיבַת בִּישְׁדָא
הִינוּן זְנוּ הִיא: ואשה וְאִיתְּתָא בְּחַיֵּי אָחָתָא לָא תִּיסַּב לְאַעֲקָא לָהּ
לְבַזָּאָה עֶרְיָתָהּ עֲלָהּ כָּל יוֹמֵי חַיָּיהָא: ואל אשה וּלְצִיד אִיתְּתָא
בְּזִמַּן רִיחוּק סְאוּבְתָּהּ לָא תִקְרַב לְבַזָּאָה עֶרְיָתָא: ואל ולְצִיד אִיתַת
חֲבְרָךְ לָא תִיתֵּן תַּשְׁמִישָׁךְ לְזַרְעָא לְאִסְתָּאֲבָא בָּהּ: ומזרעך וּמִן זַרְעָךְ
לָא תִיתֵּן בְּתַשְׁמִישָׁתָהּ לְצִיד בַּרַת

עַמְּמִין לְמֶעְבַּדָא לְפוּלְחָנָא ג ירושלמי
אוֹחְרָא וְלָא תָפִיס יַת שְׁמָא וְלָא תִפְסוֹן יַת שְׁמָא דְּאֱלָהֲכוֹן כְּדֵין
דַּאֲלָקָךְ אֲנָא יְיָ: ואת זכר וְעִם אֲמַר יְיָ:
דְּכוּרֵי לָא תִשְׁכּוּב בְּתַשְׁמִישָׁיָא

דאיתא

סליק מלים לאחר: ערות בת בכך. קל וחומר לבתך אלא לפי שאין מזהירין מן הדין
למדוך מגזרה שוה במסכת יבמות: ערות בת אשת אביך. לימד שאיבו חייב על אחות. יא
מספחה וככרית לכך כאמ׳ בת אשת אביך בראויה לקידושין: ערות אחי אביך לא תגלה. יב
ומה היא ערותו אל אשתו לא תקרב: אשת בבך היא. לא אמרתי אלא בשים לבבך לישות מו
בה פרט לאבוסה וספחה וכרית: ערות אשה ובתה. לא אסר הכתוב אלא עד בשואי יז
הראשונה לבך באמר לא תקח לשון קיחה וכן לעבין העובש אשר יקח את אשה ואת אמה
לשון קיחה אבל אבם אשה מותר לישא בתה: שארה הבה. קרובות זו לזו: זמה. עבה
כתרגומו עבת חטאין שיבדך יועבך לחטא: אל אחותה. שתיהן באחת: לצרור. לשון יט
צרה לעשות את זו צרה לזו: בחייה. למדך שאם גרשה לא ישא את אחותה כל זמן שהיא
בחיים: למולך. עד היא ששמה מולך וזו היא עבודתה שמוסר בבו לבומרים ועושין שתי כא
מדורות גדולות ומעבירין את הבן בבגליו בין שתי מדורות האש: לא תתן. זוהי מסירתו
לבומרים:

ת ריש ריב
סלה לכה על
היכר וסלה
לכה על
הכמסה ·
וסלה תכיה
הלסה עליה
הת הכמסה ·

מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא׃
כג וּבְכָל־בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ
לְטָמְאָה־בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־תַעֲמֹד לִפְנֵי
בְהֵמָה לִרְבָעָהּ תֶּבֶל הִוא׃
כד אַל־תִּטַּמְּאוּ בְּכָל־אֵלֶּה כִּי
בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי
מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם׃ כה וַתִּטְמָא
הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֹנָהּ עָלֶיהָ וַתָּקִא
הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ׃ כו וּשְׁמַרְתֶּם
אַתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא
תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה
הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃
כי כִּי אֶת־כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל
עָשׂוּ אַנְשֵׁי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם
וַתִּטְמָא הָאָרֶץ׃ כח וְלֹא־תָקִיא
הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר
קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם׃
כט כִּי כָל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל
הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת
הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם׃ ל וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת
הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא
תִטַּמְּאוּ בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

ל ופסר
מפטיר
פ׳ נלסון חול:
ל וקלס
ל ומסר וה׳
ספר בלים כלי

פ׳ כי כל מימן: עלו מימן

פ פ פ

יט עדת בני ישראל ומיך ליה קד קים קדכר מנקדוש לריך עדרה דקיינו עדה וכן לם אני ה׳ אלהיכם בפרשה זו׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

פ פ פ

ומליל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ מַלֵּיל עִם־כָּל־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן קַדִּישִׁין תְּהוֹן אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃

איש גבר

לכומרים: להעביר למולך · זו העברת האש: תכל הוא לשון קדש וטהרה וכאן נאמר על

אִיתָא תּוֹעֲבָתָא הִיא׃ בְּעִירָא לָא תִתֵּן שְׁכוּבְתָּךְ לְאִסְתָּאֲבָא־בָהּ וְאִתְּתָא לָא תְקוּם קֳדָם בְּעִירָא לְמִשְׁלַט־בָּהּ תְּבָלָא הִוא׃ לָא תְסְתָּאֲבוּן בְּכָל־אֵילֵּן אֲרֵי בְּכָל־אֵילֵּן אִסְתָּאֲבוּ עַמְּמַיָּא דַּאֲנָא מְגַלֵּי מִן־קֳדָמֵיכוֹן׃ וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא וַאֲרַעֲרִית חוֹבָהּ עֲלָהּ וּרְזוּקִינַת אַרְעָא יַת־יָתְבָהָא׃ וְתִטְרוּן אַתּוּן יַת־קְיָמַי וְיַת־דִּינַי וְלָא תַעְבְּדוּן מִכֹּל תּוֹעֲבָתָא הָאֵילֵּן יַצִּיבָיָא וְגִיּוֹרָיָא דִּיתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן׃ אֲרֵי יַת־כָּל־תּוֹעֲבָתָא הָאֵילֵּן עֲבָדוּ אֱינָשֵׁי אַרְעָא דְקָדְמֵיכוֹן וְאִסְתָּאֲבַת אַרְעָא׃ וְלָא תְרוּקֵין אַרְעָא יָתְכוֹן בְּסַאוּבֵיכוֹן יָתָהּ כְּמָא דְרוּקִינַת יַת־עַמָּא דְקָדְמֵיכוֹן׃ אֲרֵי כָּל־דְּיַעֲבֵד מִכָּל תּוֹעֲבָתָא הָאֵילֵּן וְיִשְׁתֵּיצוּן נַפְשָׁתָא דְּיַעְבְּדָן מִגּוֹ עַמְּהֵין׃ וְתִטְרוּן יַת־מַטְרַת־מֵימְרִי בְּדִיל דְּלָא־לְמֶעְבַּד מִנִּימוֹסֵי תּוֹעֲבָתָא דְּאִתְעֲבִידָא קָדְמֵיכוֹן וְלָא תְסְתָּאֲבוּן בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃

ראיתא מרחקא היא: ובכל ובכל בעירא לא תיתן תשמישתך
לאסתאבא בה ואיתתא לא תקרב קדם בעירא לאתהניא מינה תכלא
הוא: אל תטמאו לא תסתאבון בחדא מכל אילין ארום בכל אילין
איסתאבו עממיא דאנא מגלי מן קדמיכון: ותטמא ואסתאבת
ארעא ואסערית חובהא עלה ופלטת ארעא ית דיירהא: ושמרתם
ותיטרון אתון כנישתא דישראל ית קיימי וית סדרי דיני ולא תעבדון
חדא מכל תועבתא האילין יציביא וגיירא דיתגיירון ביניכון: כי את
ארום ית תועיבתא האילין עבדו
אינשי ארעא דקדמיכון ואסתאבת
ארעא: ולא תקיא ולא תפלוט
ארעא יתכון בסאובכון יתה היכמא
דפלטת ית עממא דקדמיכון: כי
תועיבתא האילין וישתיצין נפשתא דיעבדון היכדין מגו עממיהן:
ושמרתם וטרון ית מטרת מימרי לאזדהרא מטול למעבד מנימוסי
תועיבתא דאיתעבידו בארעא קדמיכון ולא תסתאכון בהון אנא הוא
יי אלקיכון:

ירושלמי

ולא תפלוט ארעא יתכון:

ארום כל מאן דיעבד חדא מכל

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם כל כנישתא
דבני ישראל ותימר להון קדישין תהון ארום קדיש אנא
יי

על תבליתם· דבר אחר תבל היא לשון בלילה וערבוב זרע אדם וזרע בהמה: ולא כ
תקיא הארץ אתכם· משל לבן מלך שהאכילוהו דבר מאוס שאין עומד במעיו אלא מקיאו
כך ארץ ישראל איכה מקיימת עוברי עבירה ותרגומו ולא תרוקן לשון ריקון מריקה עממה
מהם: הכפשות העושות· הזכר והנקבה במשמע: ושמרתם את משמרתי· להזהיר פ
בית דין על כך: ולא תטמאו בהם אני ה׳ אלהיכם· הא אם תטמאו אני אלהיכם ואתם
נפכלים מאחריו ומה הבלה יש לי בכם ואתם מתחייבים כלייה לכך כאמר אני ה׳ אלהיכם:

חסלת אחרי מות

דבור אל כל עדת בני ישראל· מלמד שנאמר הפרשה זו בהקהל מפני שרוב גופי כ
תורה תלויין בה: קדושים תהיו· הוו פרושים מן העריות ומן העבירה
שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה אשה זונה וחללה ונומר אני ה׳
מקדשכם· ולא יחלל זרעו אני ה׳ מקדשו· קדושים יהיו אשה זונה וחללה: איש

ריב מצות ירכת לב כו׳

ג אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־
שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
ד אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֱלִילִם וֵאלֹהֵי
מַסֵּכָה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ ס וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח
שְׁלָמִים לַיהוָה לִרְצֹנְכֶם תִּזְבְּחֻהוּ׃
ריד רמז טלא לפכות אחר עבודת אלילים כו׳

שיני

ו בְּיוֹם זִבְחֲכֶם יֵאָכֵל וּמִמָּחֳרָת
וְהַנּוֹתָר עַד־יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ
יִשָּׂרֵף׃ ז וְאִם הֵאָכֹל יֵאָכֵל
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פִּגּוּל הוּא לֹא יֵרָצֶה׃
ריה טלא לאכול מותר׃
ח וְאֹכְלָיו עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי־אֶת־קֹדֶשׁ
יְהוָה חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מֵעַמֶּיהָ׃ ט וּבְקֻצְרְכֶם אֶת־קְצִיר
אַרְצְכֶם לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ לִקְצֹר
וְלֶקֶט קְצִירְךָ לֹא תְלַקֵּט׃
ריו רים ריס ריכ רכח רכב רכנ רכד טלא לכנות פפיאה כו׳

י וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל וּפֶרֶט
כַּרְמְךָ לֹא תְלַקֵּט לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב
אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ יא לֹא
שלישי
תִגְנֹבוּ
לֹא תְכַחֲשׁוּ וְלֹא תְשַׁקְּרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃ יב וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בַשֶּׁקֶר לַשָּׁם
וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ יג לֹא־תַעֲשֹׁק אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל
לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃ יד לֹא תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל
וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ ס טו לֹא תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל
וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ׃ טז לֹא־תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד
עַל־דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה׃ יז לֹא־תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ
אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא׃ יח לֹא תִקֹּם וְלֹא תִטֹּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ
וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ אֲנִי יְהוָה׃ ס יט אֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמֹרוּ בְּהֵמְתְּךָ לֹא־תַרְבִּיעַ
כִּלְאַיִם שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ׃
כ וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה שִׁכְבַת־זָרַע וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ
וְהָפְדֵּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חׇפְרָת לֹא נִתַּן לָהּ בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמָתוּ כִּי לֹא חׇפְשָׁה׃
כא וְהוּא הֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אָשָׁם׃
כב וְכִפֶּר הַכֹּהֵן עָלָיו בְּאֵיל הָאָשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ
מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא׃ כג וְכִי תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל־עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם
עָרְלָתוֹ אֶת־פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָּכֶם עָרֵל לֹא יֵאָכֵל׃ כד וּבַשָּׁנָה הָרְבִעִית
יִהְיֶה כָל־פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַיהוָה׃ כה וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת־פִּרְיוֹ
לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כו לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ
וְלֹא תְעוֹנְנוּ׃ כז לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת־פְּאַת זְקָנֶךָ׃
כח וּשְׂרֶטֶת לָנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וְכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה׃
כט אַל־תְּחַלֵּל אֶת־בִּתְּךָ לְהַזְנֹתָהּ וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה׃
ל אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה׃ לא אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֹבֹת
וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטֻמְאָה־בָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ לב מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם
וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ לג וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם
לֹא תּוֹנוּ אֹתוֹ׃ לד כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגָּר הַגָּר אִתְּכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כָּמוֹךָ
כִּי־גֵרִים הְיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ לה לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט
בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקֹל וּבַמְּתֹכֶת׃ לו מֹאזְנֵי־צֶדֶק אַבְנֵי־צֶדֶק אֵיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק
יִהְיוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
לז וְשָׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקּוֹתַי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה׃

ולא

ג איש אמו ואביו תיראו. כל ק׳ מכם תיראו אביו ואמו זהו פשוטו. ומדרשו אין לי שלא איש אשה מכיין כשהוא אומר תיראו הרי כאן שנים אב למה כאמ׳ איש שהאיש ספק בידו לעשות אבל אשה רשות אחרי עליה: אמו ואביו תיראו. כאן הקדי׳ אם לאב לפי שנלוי לפניו שהבן ירא את אביו יותר מאמו ובכבוד הקדים אב לאם לפי שנלוי לפניו שהבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים: ואת שבתותי תשמרו. במי שבת למורא אב לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו וכן בשאר כל מצות: אני ה׳ אלהיכם. אתה ואביך חייבים בכבודי לפיכך לא תשמע לו לבטל את דברי אי זהו מורא לא ישב במקומו ולא ידבר במקומו ולא יסתור את דבריו ואי זהו כבוד מאכיל ומשקה מלבים ומכניל מכסים ומוציא: אל תפנו אל האלילים. לעבדם. אלילים לשון אל כלא הוא אסור: ואלהי מסכה. תחילתן אלילים הם אם אתה פוכה אחריהם סופך עושה אותם אלוהות: לא תעשו לכם. לא תעשו לאחרים ולא אחרים לכם ואת לא תעשו לעצמכם אבל אחרים עושין לכם הרי כבר כאמר לא יהיה לך לא שלך ולא של אחרים:

יְיָ אֱלָקָכוֹן: איש גְּבַר מִן אֲמֵיהּ וּמִן אַכְוֵי תֶּהֱוֹון דַּחֲלִין וְיָרֵת יוֹמֵי
שַׁבָּתָא דִּילִי תִּנְטְרוּן אֲנָא יְיָ אֱלָקָכוֹן: אל תפנו לָא תְּסְטוּן לְפוּלְחָן
טָעֲוָון וְדַחְלָן דְּמַתְּכָא לָא תַּעֲבְדוּן לְכוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָקָכוֹן: וכי תזבחו
וְאָרוּם תִּיכְסוּן נִיכְסַת קוּדְשָׁיָא קֳדָם יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן תִּיכְסוּנֵיהּ: ביום
בְּיוֹמָא דְּיִתְנְכֵּס יִתְאֲכֵל וּבְיוֹמָא חָרָן וּמָה דְּמִשְׁתַּיֵּיר עַד יוֹמָא תְּלִיתָאָה
בְּנוּרָא יִתּוֹקַד ואם וְאִין אִיתְאֲכָלָא יִתְאֲכֵיל בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה פְּסִיל הוּא
לָא יֶהֱוֵי לְרַעֲוָא: ואכליו וּדְיֵיכְלִינֵיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל אָרוּם יַת קוּדְשָׁא דַּיְיָ
אַפִּיס וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ
עַמֵּיהּ: ובקצרכם וּבְזַמָּן
מְחַצְּדְכוֹן יַת חֲצָדָא דְּאַרְעֲכוֹן לָא
תְּסַיְּעוּן אוּמְנָא חֲדָא דְּאִית בְּחַקְלָךְ
לְמֶחְזוֹר וְלִקְטָא דְּחַצְּדָךְ לָא ת
תְּלַקֵּיט: וכרמך וּכְרַמֵּיכוֹן לָא
תְּבַעֲרוּן טוֹשְׁלָוָתְהוֹן וְנִיחָא ד
דְּכַרְמָךְ לָא תְּלַקֵּט לַעֲנִיֵּי וְלִגְיוֹרֵי
תְּשִׁבּוֹק יַתְהוֹן בְּחִיבּוּרְהוֹן אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָקָכוֹן: לא תגנבו עַמֵּי

ירושלמי

וּבַחֲצַדְכוֹן יַת חֲצַד אַרְעֲכוֹן לָא
תְּשִׁיצוּן אוֹ מִן אוֹחֲרָיָא דְּאִית
בְּחַקְלֵיכוֹן לְמֶחְצוּד וְלֶקֶט חֲצַדְכוֹן
לָא תִּלְקְטוּן:
וְכַרְמֵכוֹן לָא תְּבַעֲרוּן טוֹשְׁלָוָתְהוֹן
וּפֶרֶט כַּרְמֵיכוֹן לָא תִּלְקוֹטוּן:

בני

אחריו: וכי תזבחו וגומר. לא כאמרה פרשה זו אלא ללמד שלא תהא זביחתן אלא על
מנת ליאכל בתוך הזמן הזה שאם לקבוע להם זמן לאכילה הרי כבר כאמ׳ אם כדר או כדבה
זבח קרבנו וגומר. לרצונכם תזבחוהו. תחילת זביחתו תהא על מנת כחת רוח שיהא
לכם לרצון שאם תחשבו עליו מחשבת פסול לא ילבה עליכם לפני: לרצונכם.
אכפ״י מצותו זהו לפי פשוטו. ולבותיכו למדו מכאן למתעסק בקדשים שפסול שנריך
שיתכוין לשחוט: ביום זבחכם יאכל. כשתזבחוהו תשחטוהו על מנת זמן זה שקבעתי
לכם כבר: ואם האכל יאכל וגו׳. אם איכו עכיין לחוץ לזמכו שהרי כבר כאמ׳ ואם האכל
יאכל מבשר זבח שלמיו וגו׳ תכהו עכין לחוץ למקומו יכול יהיו חייבין כרת על אכילתו
תל״ו והכפם האוכלת ממכו עוכה תשא ממכו ולא מחבירו יבא הבשחט במחשב חוץ למקומו:
ואוכליו עוכו ישא. בכותל נמור הכתוב מדבר ואיכו עכוש כרת על הבשחט חוץ למקומו
שבבר מעטו הכתוב וזה בכותר נמור מדבר ובמסכת כריתות למדוהו מגזרה שוה:
פגול. מתועב כמו ומרק פגולים כליהם: לא תכלה פאת שדך. שיכיח פאה בסוף שדה:
ולקט קציר. שבולים הכושרים בשעת קצירה אחת או שתים אבל שלש איכן לקט: לא
תעולל. לא תטול עוללות שבה והן ביכרות אי זהו עוללות כל שאין לו לא בתף ולא
בטף: ופרט כרמך. גרגרי עבבים הכושרים בשעת בציר: אני ה׳ אלהיכם. ליון
ליפרע ואיכי נובה מכם אלא בפשות שבאמר אל תגזול דל וגו׳ כי ה׳ יריב ריבם וגו׳:

תִּגְנֹבוּ וְלֹא־תְכַחֲשׁוּ וְלֹא־תְשַׁקְּרוּ
אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ׃ יב וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ
בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְחִלַּלְתָּ אֶת־שֵׁם
אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ יג לֹא־תַעֲשֹׁק
אֶת־רֵעֲךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא־תָלִין פְּעֻלַּת
שָׂכִיר אִתְּךָ עַד־בֹּקֶר׃ יד לֹא
תְקַלֵּל חֵרֵשׁ וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן
מִכְשֹׁל וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃
טו לֹא־תַעֲשׂוּ עָוֶל בַּמִּשְׁפָּט לֹא־
תִשָּׂא פְנֵי־דָל וְלֹא תֶהְדַּר פְּנֵי גָדוֹל
בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ׃ טז לֹא־
תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּיךָ לֹא תַעֲמֹד עַל־

דם

רכס רגו רגו
רכס סלח
לגמר כו׳:
רכס רל רלח
רלב סלח
לעשוק את
פכרו:
רלג סלח
לרכסיל תס·
רביעי
רלד רלס רלו
סלח לעול
כמשפט:
רלו רלח רלס
רמ רקח
סלח לרגל
בסכרי כו׳:

לא תגנובו · לזהרה לגובב ממון לא תגנוב שבעשרת הדברות לזהרה לגובב נפשות דבר
אחר מצביבו דבר שחייבין עליו מיתת בית דין: לא תכחשו · לפי שכל וכחש בה משלם
קרן וחומש למדבו עובשלזהרה מכין תל לא תכחשו: ולא תשקרו · לפי שבאמר ובשבע
על שקר ישלם קרן וחומש למדבו עובש לזהרה מכין תל ולא תשקרו: לא תגנובו לא
תכחשו לא תשקרו ולא תשבעו · אם נגבת סופך לכחש סופך לשקר סופך לישבע לשקר:
יג לא תשבעו בשמי · למה באמר לפי שבאמר לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא יכול לא יהא
חייב אלא על שם המיוחד מכיין לרבות כל הכבויין תל לא תשבעו בשמי לשקר של שם
שים לי: לא תעשוק · זה הכובש שכר שכיר: לא תלין · לשון בקבה מוסב על הפעולה:
עד בקר · בשכיר יום הכתוב מדבר שיגיעתו משתקעה חמה לפיכך זמן נבוי שכרו כל
הלילה ובמקום אחר הוא אומר לא תבא עליו השמש מדבר בשכיר לילה שהשלמת פעולתו
משעלה עמוד השחר לפיכך זמן נבוי שכרו כל היום לפי שבתבה תורה זמן לבעל הבית
יד עובה לבקש מעות: לא תקלל חרש · אין לי אלא חרש מכיין לרבות כל אדם תל בעמך
לא תאור אם כן למה באמר חרש מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים ובא המת
שאינו בחיים: ולפני עור לא תתן מכשול · לפני הסומא בדבר לא תתן ענה שאינה
הונבת לו אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור ואתה עוקף עליו וכוטלה הימבו: ויראת
מאלהיך · לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה
ויכול להשמט ולומר לטובה בתכוונתי לפיכך באמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך
וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו באמר בו ויראת
טו מאלהיך: לא תעשו עול במשפט · מלמד שהדיין המקלקל את הדין קרוי עול שנוי
ומשוקן חרס ותועבה שהעול קרוי תועבה שבאמר כי תועבת ה׳ כל עושה עול והתועבה

קרויה

וְלָא־תְכַדְּבוּן וְלָא־תְשַׁקְּרוּן אֵינָשׁ
בְּחַבְרֵיהּ׃ וְלָא־תִשְׁתַּבְּעוּן בִּשְׁמִי
לְשִׁקְרָא וְתָחֵיל יַת־שְׁמָא דֶאֱלָהָךְ
אֲנָא יְיָ׃ לָא־תִיעְשׁוּק יַת־חַבְרָךְ
וְלָא תֵינוּס לָא־תַבִּית אַגְרָא
דַאֲגִירָא לְוָתָךְ עַד־צַפְרָא׃ לָא־
תְלוֹט דְּלָא־שָׁמַע וּקְדָם דְּלָא־חָזֵי
לָא תְשִׁים תַּקָּלָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ
אֲנָא יְיָ׃ לָא־תַעְבְּדוּן שִׁקְרָא בְּדִינָא
לָא־תֵסַב אַפֵּי מִסְכֵּינָא וְלָא תְהַדַּר
אַפֵּי רַבָּא בְּקוּשְׁטָא תְּדִינֵיהּ לְחַבְרָךְ׃
לָא־תֵיכוּל קוּרְצִין בְּעַמָּךְ לָא תְקוּם

על

לא תגנובו · לזהרה לגובב ממון לא תגנוב שבעשרת הדברות לזהרה לגובב נפשות דבר
אחר מצביבו דבר שחייבין עליו מיתת בית דין: לא תכחשו · לפי שכל וכחש בה משלם
קרן וחומש למדבו עובשלזהרה מכין תל לא תכחשו: ולא תשקרו · לפי שבאמר ובשבע
על שקר ישלם קרן וחומש למדבו עובש לזהרה מכין תל ולא תשקרו: לא תגנובו לא
תכחשו לא תשקרו ולא תשבעו · אם נגבת סופך לכחש סופך לשקר סופך לישבע לשקר:
יג לא תשבעו בשמי · למה באמר לפי שבאמר לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא יכול לא יהא
חייב אלא על שם המיוחד מכיין לרבות כל הכבויין תל לא תשבעו בשמי לשקר של שם
שים לי: לא תעשוק · זה הכובש שכר שכיר: לא תלין · לשון בקבה מוסב על הפעולה:
עד בקר · בשכיר יום הכתוב מדבר שיגיעתו משתקעה חמה לפיכך זמן נבוי שכרו כל
הלילה ובמקום אחר הוא אומר לא תבא עליו השמש מדבר בשכיר לילה שהשלמת פעולתו
משעלה עמוד השחר לפיכך זמן נבוי שכרו כל היום לפי שבתבה תורה זמן לבעל הבית
יד עובה לבקש מעות: לא תקלל חרש · אין לי אלא חרש מכיין לרבות כל אדם תל בעמך
לא תאור אם כן למה באמר חרש מה חרש מיוחד שהוא בחיים אף כל שהוא בחיים ובא המת
שאינו בחיים: ולפני עור לא תתן מכשול · לפני הסומא בדבר לא תתן ענה שאינה
הונבת לו אל תאמר מכור שדך וקח לך חמור ואתה עוקף עליו וכוטלה הימבו: ויראת
מאלהיך · לפי שהדבר הזה אינו מסור לבריות לידע אם דעתו של זה לטובה או לרעה
ויכול להשמט ולומר לטובה בתכוונתי לפיכך באמר בו ויראת מאלהיך המכיר מחשבותיך
וכן כל דבר המסור ללבו של אדם העושהו ואין שאר הבריות מכירות בו באמר בו ויראת
טו מאלהיך: לא תעשו עול במשפט · מלמד שהדיין המקלקל את הדין קרוי עול שנוי
ומשוקן חרס ותועבה שהעול קרוי תועבה שבאמר כי תועבת ה׳ כל עושה עול והתועבה

קרויה

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱוֹן גַּבְּרִין וְלָא תְכַפְּרוּן וְלָא תִשְׁקְרוּן אֵינָשׁ בְּחַבְרֵיהּ:
לָא עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יִשְׁתְּבַע חַד מְנַכּוֹן בִּשְׁמִי לְשִׁקְרָא לְאַפְסָא יַת
שְׁמָא דְּאֶלָהָךְ אֲנָא יְיָ: לָא תַעֲשֹׁק לָא תִטְלוֹם יַת חַבְרָךְ וְלָא תַנִּיס
וְלָא תֵבִית סוֹטְרָא דְּאַגִּירָא לְמַעְבָּדָא גַּבָּךְ עַד צַפְרָא: לָא תְקַלֵּל לָא
תְלוּטוּן מִן דְּלָא שְׁמַע וּקְדָם סְמִיָא לָא תְשַׁוּוּן תּוּקְלָא וְתִדְחַל מֵאֶלָהָךְ אֲנָא
יְיָ: לָא תַעֲשׂוּ עַוְלָא לָא תַעְבְּדוּן שְׁקַר בְּסֶדֶר דִּינָא לָא תִסְכּוֹן אַפֵּין
לְמִסְכְּנָא וְלָא תְיַקְּרוּן אַפֵּי רַבָּא
בְּקוּשְׁטָא תְּדוּנוּן חַבְרֵיכוֹן: לָא
לָא תֶהֱוֹן אָזְלִין בָּתַר לִישָׁן ת
תְּלִיתָאִי דְּהוּא קָשֵׁי הֵי כְּחַרְבָּא
דְּקָטֵיל מִן תְּרֵין חוֹרְפוֹי לְמֵיכוּל
קוּרְצִין לְמִעְקָא לְבַר עַמָּךְ לָא
תִימְנַע

ירושלמי

עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱוֹן ב
בָּתַר לִישָׁנָא תְּלִישָׁיָא עַל חַבְרֵיכוֹן
וְלָא תִשְׁתּוֹק אִידְּמָא דְּחַבְרָךְ בְּזִמַּן
דְּאַתְּ יָדַע קְשׁוֹט בְּדִינָא בְּדֵין אָמַר
יְיָ:

קרויה שקן וחרס שכאמר ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקן תשקצנו
ונומר: לא תשא פני דל · שלא תאמר עני הוא זה והעשיר חייב לפרנסו אזכנו בדין
ונמצא מתפרנס בזכיות: ולא תהדר פני גדול · שלא תאמר עשיר הוא זה בן גדולים
הוא זה היאך אביישנו ואראה בבשתו עוכש יש בלבר לכך נאמר ולא תהדר פני גדול:
בצדק תשפט עמיתך · כמשמעו · דבר אחר הוי דן את חבירך לכף זכות: לא תלך רכיל יו
אני אומר על שם שכל משלחי מדנים ומספרים לשון הרע הולכים בבתי רעיהם לרגל מה
יראו רע או מה ישמעו רע לספר בשוק נקראים הולכי רכיל הולכי רגילה אשר יאמרו
בגלעד · ורצויה לדברי שלא מביאו רכילות שאין כתוב בלשון הליכה לא תלך רכיל הולכי
רכיל בחשת וברזל ושאר לשון הרע אין כתוב בו הליכה מלשני בסתר רעהו לשון רמיה
לשון מדברת גדולות לכך אני אומר שהלשון הולך ומרגל שהכף כחלפת בגימל שכל
הלותיות שמובאיהם ממקום אחד מתחלפות זו בזו כית בפא וגימל בכף וקוף בכף וכון
בלמד וזין בדלי וכן וירגל בעבדך רגל בתרמה לאמר עלי רעה וכן לא רגל על לשונו וכן
רוכל הסוחר ומרגל אחר כל סחורה וכל המוכר בשמים להתקשט בהם הנשים על שם
שמחזר תמיד בעיירו נקרא רוכל לשון רוגל ותרגו לא תיכול קדשין כמו ואכלו קדשיהון
דיהודאי אכל ביה קורבנא בי מלכא כראה בעיני שהיה משגשם לאכול בבית המקבל
דבריהם שום הלעטה והוא נמר חזק שדבריו מקוימים ויעמידם על האמת ואותה
הלעטה נקרא אכילת קורצין לשון קורץ בעיניו שכן דרך כל הולכי רכיל לקרוץ בעיניהם
ולרמוז דברי רכילותן שלא יביאו שאר הסומנים: לא תעמוד על דם רעך · לראות
במיתתו

דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה׃ יז לֹא
תִשְׂנָא אֶת־אָחִיךָ בְּלִבָּבֶךָ הוֹכֵחַ
תּוֹכִיחַ אֶת־עֲמִיתֶךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו
חֵטְא׃ יח לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטֹּר
אֶת־בְּנֵי עַמֶּךָ וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ
אֲנִי יְהוָה׃ יט אֶת־חֻקֹּתַי
תִּשְׁמֹרוּ בְּהֶמְתְּךָ לֹא־תַרְבִּיעַ כִּלְאַיִם
שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם וּבֶגֶד כִּלְאַיִם
שַׁעַטְנֵז לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ׃ כ וְאִישׁ
כִּי־יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה שִׁכְבַת־זָרַע
וְהִוא שִׁפְחָה נֶחֱרֶפֶת לְאִישׁ וְהָפְדֵה
לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חֹפֶשָׁה לֹא נִתַּן־לָהּ
בִּקֹּרֶת תִּהְיֶה לֹא יוּמָתוּ כִּי לֹא
חֻפָּשָׁה׃ כא וְהֵבִיא אֶת־אֲשָׁמוֹ
לַיהוָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל
אָשָׁם׃ כב וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן בְּאֵיל
הָאָשָׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל־חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר
חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מֵחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר
חָטָא׃ פ
כג וְכִי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם
כָּל־עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת־
פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים
לֹא יֵאָכֵל׃ כד וּבַשָּׁנָה הָרְבִיעִת

יהיה

רמב רמג
טלא לנקום
וטלא לנטור :
רמד לאהוב
כל אדם מיש׳
רמה רמו
טלא להרביע
בהמה מין
עם מאינו
מינו כו׳ :

עַל־דְּמָא דְּחַבְרָךְ אֲנָא יְיָ׃
לָא־תְשַׂנֵּי יָת־אָחוּךְ בְּלִבָּךְ אוֹכָחָא
תּוֹכַח יָת־חַבְרָךְ וְלָא־תְקַבֵּל עַל־
דִּלֵּיהּ חוֹבָא׃ לָא־תְקוּם וְלָא־
תִטַּר דְּבָבוּ לִבְנֵי עַמָּךְ וּתְרַחֵם יָת
לְחַבְרָךְ כְּוָתָךְ אֲנָא יְיָ׃ יָת קְיָמַי
תִּטְרוּן בְּעִירָךְ לָא תַרְכִּיב עִירוּבִין
חַקְלָךְ לָא תִזְרַע עִירוּבִין וּלְבוּשׁ
עִירוּבִין שַׁעַטְנֵז לָא יִסַּק עָלָךְ׃
וּגְבַר אֲרֵי יִשְׁכּוֹב יָת אִתְּתָא
שִׁכְבַת־זַרְעָא וְהִיא אַמָּא אַחִידָא
לְגֻבַר וְאִתְפְּרַקָא לָא אִתְפְּרַקַת-
בְּכַסְפָּא אוֹ חֵירוּתָא לָא אִתְיְהִיבַת-
לָהּ בְּשִׁטַר בְּקוֹרְתָא תְּהֵי בָּהּ לָא
יְמוֹתוּן אֲרֵי לָא אִתְחָרְרָה׃
וַיְיתֵי יָת אַשְׁמֵיהּ קָדָם יְיָ לְתָרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא דֵּיכַרָא לַאֲשָׁמָא׃
וִיכַפַּר עָלוֹהִי כַּהֲנָא בְּדֵיכַרָא
דַּאֲשָׁמָא קָדָם יְיָ עַל חוֹבְתֵיהּ דְּחָב
וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ מֵחוֹבְתֵיהּ דְּחָב׃
וַאֲרֵי תֵּיעֲלוּן לְאַרְעָא וְתִיצְבּוּן כָּל-
אִילָן דְּמֵיכָל וּתְרַחֲקוּן רֵיחֲקָא יָת-
אִבְּיהּ תְּלַת שְׁנִין יְהֵי לְכוֹן מְרַחַק-
לְאִבְדָא לָא יִתְאֲכִיל׃ וּבְשַׁתָּא

רביעאה

רמו טלא
לאכל ערלה :
רמח מנוף
קרוסת נטע
רבעי :

מצותיו ואתה יכול להכילו כגון טובע בכהר ויהיה לו לסטים בלים עליו : אבל ה׳ כאמון
יז יח באלם סכר וכאמון ליפרע : ולא תשא עליו חטא · לא תלבין את פניו ברבים : לא תקום ·
למר לו השאילני מנלך אמר לו לאו למחר אמר לו השאילני קרדומך אמר לו איני משאילך
כדרך שלא השאלתני זו היא בקימה ואי זו היא בטירה אל״ל השאילני את קרדומך אמר לו
לאו למחר אמר לו השאילני מנלך אמר לו הא לך ואיני כמותך שלא השאלתני זו היא בטירה
שבוטר האינה בלבו אף על פי שאינו בוקם : ואהבת לרעך כמוך · אמר רבי עקיבה זה
כלל גדול בתורה : את חקותי תשמרו · ואלו הן בהמתך לא תרביע כלאים וגומ׳ חקים
אלו גזרות מלך שאין טעם לדבר : ובגד כלאים · למה באמר לפי שבאמ״ל לא תלבש שעטנז

תִּימְנַע זְכוּ דְּחַבְרָךְ לְמִסְהַדָא עֲלוֹי יְיָ׃
בְּדִינָא אֲנָא יְיָ׃ לא תשנא לא
חַמְלוּן שְׁעִיעָיָא בְּפוּמְכוֹן לְמִיסְנֵי יַת אֲחוּכוֹן בְּלִיבְּכוֹן אוֹכְחָא תּוֹכְחוּן יַת
חַבְרֵיכוֹן בְּרַם אִין מִיבְּהִית לָא תְקַבְּלוּן מִטּוּלְתֵּיהּ חוֹבָא׃ לא תקום
לָא תֶהֱווּן נְקָמִין וְלָא נָטְרִין דְּבָבוּ לְבְנֵי עַמָּךְ וּתְרַחֵמֵיהּ לְחַבְרָךְ דְּמִן אַנְתְּ
סָנֵי לָךְ לָא תַעֲבִיד לֵיהּ אֲנָא יְיָ׃ את חקותי יַת קְיָמַיי תִּיטְרוּן בְּעִירָךְ
לָא תַרְבְּעִינֵיהּ עִירְבּוּבִין חַקְלָךְ לָא תִזְרַע עִירְבּוּבִין וּלְבוּשׁ עִירְבּוּבִין כְּלַאֵי
עַמַּר וְכִיתָן לָא יִסּוֹק עָלָךְ׃ ואיש וּגְבַר אֲרוּם יִשְׁכּוֹב עִם אִיתָּא תַּשְׁמִישׁ
זַרְעָא וְהִיא אַמְתָּא וְחָרְתָּא מְחָאֲרְסָא לְגֻבַר חָרֵי וּמְתְפְּרְקָא כּוּלָּהּ עַד כְּדוֹן
לָא אִיתְפְּרִיקְיַאת בְּכַסְפָּא אוֹ שֵׁטַר ירושלמי
שִׁיחְרוּרָהּ לָא אִיתְיְהִיב לָהּ פִּשְׁפּוּשׁ מָרְדוּ אִינּוּן חַיָּיבִין׃
יִהְוֵי בְּדִינַת לְמִלְקֵי הִיא מְחַיָּיב וְלָא
הֲוָה בְּרַם סֵדֶר קְטוֹלִין לֵירַת הִינּוֹן חֲשִׁיבִין אֲרוּם לָא אִיתְחֲרַת כּוּלָּהּ׃
והביא וַיְיתִי גֻּבַר דְּשַׁמִּישׁ עִמָּהּ וְלָא הֲוָא יַת קָרְבָּן אֲשָׁמֵיהּ לְתַרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא דִּיקָרָא לְאַשְׁמָא׃ וכפר וְיִכַּפַּר עֲלוֹי כַּהֲנָא בְּדִיקָרָא
דְּאַשְׁמָא קֳדָם יְיָ מִטּוּל חוֹבְתֵּיהּ דְּחַב וְיִשְׁתְּבֵק לֵיהּ מֵחוֹבְתֵּיהּ דְּחַב׃ וכי־
תבאו וַאֲרוּם תֵּיעָלוּן לְאַרְעָא וְתִינְצְבוּן כָּל אִילָּן דְּמִיכְלָא וְתִגְזְרוּן
גִּזְרָא יַת אִינְבֵּיהּ תְּלַת שְׁנִין יְהֵי לְכוֹן מְרַחַק לְאַכְרָא לָא יִתְאֲכִיל׃ ובשנה
ובשתא

נמר ופסתים יחדיו יכול לא ילבש גיזי נמר ואמרתי פשתן תל בגד · מכיון לרבות הלבדים
תל שעטנז דבר שהוא שוע טווי וכוז ואומר אמי כוז לשון דבר הכמלל ושזור זה עם זה
לחברו מישטי"ר בלעז כמו חזיין לבאזי דאית בהון שלבו מפרשין לשון כמש פליסטר"א
ולשון שעטנז פירש מנחם מחברת נמר ופשתים׃ כחרפת לאיש · מיועדת ומיוחדת ב
לאיש ואיני יודע לו דמיון במקר ובשפחה כנעני חניה שפחה וחניה בת חורין המאורסת
לעבד עברי שמותר בשפחה הכתוב מדבר׃ והפדה לא נפדתה · פדויה ואינה פדויה
זמתם פדיון בכסף׃ או חופשה · בשטר׃ בקרת תהיה · היא לוקה ולא הוא יש על בית
דין לבקר את הדבר שלא לחייבו מיתה כי לא חפשה ואין קדושיה נמורין ורבותינו למדו
מבאן שמי שהוא במלקות תהא בקרתי שהדייניס המלקין קורין על הלוקה אם לא תשמור ג
לעשות וגו׳ והפלה ה׳ את מכותך וגו׳׃ כי לא חפשה · לפיכך אין חייב עליה מיתה שאין
קדושיה קדושין הא אם חופשה קדושיה קדושין וחייב מיתה׃ וכפלא לו מחטאתו אשר
חטא · לרבות את המזיד כשוגג׃ וערלתם ערלתו · וטמאתם טמאתו יהא אסור וכשתר כב
מליקחת ממנו׃ שלש שנים יהיה לכם ערלים · מלמתי מוכן לו משעת נטיעתו יכול כג
אם

חמישי

יִרְאֶה כָּל־פִּרְיוֹ קֹדֶשׁ הִלּוּלִים לַיהוָה׃ כה וּבַשָּׁנָה הַחֲמִשִּׁית תֹּאכְלוּ אֶת־פִּרְיוֹ לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כו לֹא תֹאכְלוּ עַל־הַדָּם לֹא תְנַחֲשׁוּ וְלֹא תְעוֹנְנוּ׃ כז לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֶת פְּאַת זְקָנֶךָ׃ כח וְשֶׂרֶט לַנֶּפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בִּבְשַׂרְכֶם וְכְתֹבֶת קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה׃ כט אַל־תְּחַלֵּל אֶת־בִּתְּךָ לְהַזְנוֹתָהּ וְלֹא־תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה׃ ל אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה׃ לא אַל־תִּפְנוּ אֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים אַל־תְּבַקְשׁוּ לְטָמְאָה בָהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ לב מִפְּנֵי שֵׂיבָה תָּקוּם וְהָדַרְתָּ פְּנֵי זָקֵן וְיָרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ ס

ששי לג וְכִי־יָגוּר אִתְּךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם לֹא

רבִיעָתָא יְהֵי כָּל־אִבֵּיהּ קוּדֵשׁ תּוּשְׁבְּחָן קָדָם־יְיָ׃ וּבְשַׁתָּא חֲמִישָׁיתָא תֵּיכְלוּן יָת־אִבֵּיהּ לְאוֹסָפָא לְכוֹן עֲלַלְתֵּיהּ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ לָא תֵיכְלוּן עַל־דְּמָא לָא תְנַחֲשׁוּן וְלָא תְעַנּוּן׃ לָא תַקְּפוּן פָּאתָא דְּרֵישְׁכוֹן וְלָא תְחַבֵּל יָת פָּאתָא דְּדִיקְנָךְ׃ וְחִבּוּל עַל־מֵית לָא תִתְּנוּן בְּבִסְרְכוֹן וּרוּשְׁמִין חֲרִירִין לָא תִתְּנוּן בְּכוֹן אֲנָא יְיָ׃ לָא־תְחַיֵּל יָת־בְּרַתְּךָ לְאַטְעָיוּתָהּ וְלָא־תִטְעֵי אַרְעָא וְתִתְמְלֵי אַרְעָא עֲיָצָת־חִיטָאִין׃ יָת יוֹמֵי שַׁבָּתָי דִּילִי תִּטְרוּן וְלְבֵית־מַקְדְּשִׁי תְּהוֹן דַּחֲלִין אֲנָא יְיָ׃ לָא־תִתְפְּנוּן בָּתַר־בִּידִין וּדְכוּרוּ לָא תִתְבְּעוּן לְאִסְתָּאֲבָא בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ מִן קֳדָם דְּסַבָּר־בְּאוֹרַיְתָא תְּקוּם וּתְהַדַּר אַפֵּי סָבָא וְתִדְחַל מֵאֱלָהָךְ אֲנָא יְיָ׃ וַאֲרֵי־יִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא בְּאַרְעֲכוֹן

כד אם הגיעו לאחר שלש שנים יהא מותר הכל יהיה בהוויתו יהא׃ יהיה כל פריו קדש׃ כמעשר שני שכתוב בו וכל מעשר הארץ וגו׳׃ קדש לה׳׃ מה מעשר אינו באכל חוץ לחומת ירושלים אלא בפדיון אף זה כן ודבר זה הלולים לה׳ הוא שכושאו שם לשבח ולהלל

כה לשמים׃ להוסיף לכם תבואתו׃ המצוה הזאת שתשמרו תהיה להוסיף לכם תבואתו שבשכרה אני מברך לכם פירות הבעיעה היה רבי עקיבא אומר דברה תורה כנגד יצר הרע שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מבעיר בו חכם לפיכך נאמר להוסיף לכם

כו תבואתו׃ אני ה׳׃ אני ה׳ המבטיח על כך ואתן לשמור הבטחתי׃ לא תאכלו על הדם׃ להרבה פנים כדרש בסבהדרין שלא יאכל מבשר קדשים לפני זריקת דמים ואזהר לאוכל מבהמת חולין עד שתצא נפשה ועוד הרבה׃ לא תנחשו׃ כגון אלו המנחשין בחולדה ובעופות פתו כמלה מפיו נבי הפסיקו בדרך׃ לא תעונכו׃ לשון עונות ושעות שאומר יום פלוני יפה להתחיל מלאכה שעה פלוני קשה לגאת׃ לא תקיפו פאת ראשכם׃

וּבְשַׁתָּא דְּבִיעָתָא יְהֵי כָּל אַנְבִּיהּ קוּדְשֵׁי תּוּשְׁבְּחָן קֳדָם יְיָ מִתְּפְרֵק מִן כַּהֲנָא:
ובשנה וּבְשַׁתָּא חֲמִשִׁיתָא תֵּיכְלוּן יַת אַנְבִּיהּ מְטוּל דְּיוֹסְפוּן לְכוֹן מִן
שְׁמַיָּא עֲלַלְתָּא אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָקְכוֹן: לא לָא תֵּיכְלוּן מִבְּשַׂר כָּל נִיכְסָתָא
עַד דְּאַדְמָא קָיֵים בְּמִזְרְקַיָּא לָא תֶחֱזוּן נַטְרֵי נַחְשִׁין וְלָא אַחוֹרֵי סַנְהֶדְרִין
עַיְיָנִין: לא לָא תַקְפוּן צִדְדֵי רֵישֵׁיכוֹן וְלָא תְּגַלְּחוּן יַת שׁוּמַת דִּיקְנֵיכוֹן:
ושרט וְשׁוּרַטַת חִיכּוּל עַל נַפְשׁ דְּמִית לָא תִּיתְּנוּן בִּבְשַׂרְכוֹן וּכְתַב חָקִיק
לְרִשְׁם חָרִית צִיוּלָא לָא תִּתְּנוּן בְּכוֹן אֲנָא יְיָ: אל תחלל לָא תְּפַסּוּן
יַת בְּנָתֵיכוֹן לְמִסְבָּא יַתְחוֹן לְזָנוּ וְלָא תִשְׁתְּהוּן לְמִסְבָּא בְּנָתֵיכוֹן לְגוּבְרִין
סְמִיךְ לְפִירְקֵיהוֹן דְּלָא יִטְעַיְין בְּזָנוּ בָּתַר עַמְּמֵי אַרְעָא וּתְהֵי מְלֵי אַרְעָא זְנוּ:
את שבתותי יַת יוֹמֵי שַׁבְּתָיָא דִילִי תִּיטְרוּן וּלְבֵית מִקְדָּשִׁי תְּרַחֲלוּן אֲזָלִין
בְּדַחֲלָתָא אֲנָא יְיָ: אל לָא תִּסְטוּן בָּתַר שַׁאֲלֵי בִּידִין וּמַסִּיק זְכוּרוּ
וְתַבְעֵי גְּרַם יִדְוַע וְלָא תִּתְבַּעוּן לְאִסְתָּאֲבָא בְּהוֹן אֲנָא יְיָ אֱלָקְכוֹן: מפני
מִן קֳדָם סָבִין דְּסָבִירִין בְּאוֹרַיְיתָא תְּקוּמִין וּתְיַקַּר אַפֵּי חַכִּימָא וּתְדַחֵל
מֵאֱלָקָךְ אֲנָא יְיָ: וכי יגור וַאֲרוּם אִין אִתְגַּיַּר וְאִתְחַזַּק עִמְּכוֹן
גִּיוֹרָא

זה המשוח נדעיו לאחורי אזנו ולפדחתו וכמנהג הקף ראשו ענול סביב שעל אחורי אזניו
עקרי שערו למעלה מנדעיו הרבה: פאת זקנך · סוף הזקן ונבוליו והן חתם שתים בכל
לחי ולחי למעלה אבל הראש שהוא רחב ויש בו שתי פאות ואחת למטה בסכטרו מקום
הגבור שני הלחיים יחד: ושרט לנפש · כן דרכן של אמוריים להיות משרטין בשרם כה
בשמת להם מת: וכתובת קעקע · כתב המחוקה ושקוע שאינו נמחק לעולם
שמקעקעו במחט והוא משחיר לעולם: קעקע · לשון והוקע אותם והוקעגום תוחבין
עץ בארץ ותולין אותם עליהם וכמנהגו מחוקין ותחובין בקרקע פורפו"ייכע בלעז:
אל תחלל את בתך להזנותה · במוסר בתו פנויה לבית שלא לשם קדושין: ולא תזנה כו
הארץ · אם אתה עושה כן הארץ מזנה את פירותיה לעשותן במקום אחר ולא בארבכם
וכן הוא אומר ויתנצו רביבים וגו': ומקדשי תיראו · לא יכנס לו במקלו ובמנעלו ל
ובאפונדתו ובאבק שעל רגליו ואף על פי שאני מזהירכם על המקדש את שבתותי תשמרו
אין בכין בית המקדש דומה שבת: אל תפנו אל האובות · אזהרה לבעל אוב וידעוני · לא
בעל אוב זה פיתום המדבר משחיו: וידעוני · המכנים עצם חיה שמפה ידוע לתוך פיו
ושעצם מדבר: אל תבקשו · להיות עמוקים בם שאם תעמקו בם אתם מטמאין לפני
ואני מתעב אתכם: אני ה' אלהיכם · דעו את מי אתם מחליפין במי: מפני שיבה לג
תקום · יכול זקן אשמאי תל זקן אין זקן אלא שקנה חכמה: והדרת פני זקן · איזהו
הדור לא ישב במקומו ולא ימתיר את דבריו יכול יעמיס עיניו כמי שלא ראהו לכך נאמר
ויראת מאלהיך שאני דבר זה מצוה בלב בלבו של עושהו שאין מכיר בו אלא הוא וכל דבר
המצוה

לא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיך אני יהוה:
לא תלך רכיל בעמיך לא תעמד על דם רעך אני יהוה:
לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא:
לא תקם ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני יהוה:
את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים לא יעלה עליך:
ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע והוא שפחה נחרפת לאיש ולא נפדה לא נתן לה חפש בקרת לא היתה:
ואם אשם יאשם בעל בשפחה נחרפת לא נפדת

גיורא בארעכון לא תונון יתיה במילין קשין: כאזדח כיציבא מנכון
יתי לכון גיורא דמתגייר עמכון ותרחם ליה כרותך דמא את סני לך לא
תעביד ליה ארום דיירין הויתון בארעא דמצרים אנא הוא יי אלקכון:
לא לא תעבדון שקרא בסדרא דינא במשחתא דקייטא וסיתווא
במחקלא ובמכילתא בגדישותא ירושלמי
ובמחקא: מאזני צדק מודנון ובמזניא
דקשוט מתקלין דיקשוט מכילו
דקשוט וקיסטין דקשוט יהי לכון אנא יי אלקכון דהנפקית יתכון פריקין
מארעא דמצרים: ושמרתם ותיטרון ית כל קיימי וית כל סידלי
דיניי ותעבדון יתהון אנא יי: וידבר ומליל יי עם משה למימר:
ואל בני ישראל ועם בני ישראל תמליל למימר גבר טלי או גבר סיב
מן גניסת בני ישראל דיעבד מזרעיה למלך למיתיקרא בנורא איתקטלא
יתקטל עמא בית ישראל יחייבון יתיה במטלות אבנין: ואני ואנא
איתן פנוייתא למעסוק בגברא ההוא ואישיצי יתיה מגו עמיה ארום
מזרעיה יהב לפולחנא אוחרא מן בגלל לאבא ית מקדשי ולאפסא ית
שמא דקודשי: ואם העלם ואין מכבש יכבשון עמא בית ישראל
ית עיניהון מן גברא ההוא ברתיתן מזרעיה לפולחנא אוחרא מטול דלא
למקטול יתיה: ושמתי ואשוי אנא פנוייתא למעסוק בגברא ההוא
ובגניסתיה

את הדין וקרוי עול שפוי ומשוקץ חרס ותועבה ונורס לחמשה לבריס הלמורים בדיין
מעמא את הארץ ומחלל את הסס ומבלק את השכינה ומפיל את ישראל בחרב ומגלה
אותם מארצם: במדה · זו מדת הארץ: במשקל · כמשמעו: ובמשורה · היא מדת הלח
והיבש: אבני צדק · הם המשקולות משוקלין בכנדן: איפה · היא מדת היבש: הין · ע
זו היא מדת הלח: אשר הוצאתי אתכם · על מכת בן · ד"א אני חבחבתי במצרים בין
עופה של בכור לעופה שאינה של בכור ואני אבאמן ליפרע ממי שטומן משקלותיו במלח
להוכות את הבריות שאין מכירין בהם: ואל בני ישראל תאמר · עוכשין על האזהרות: פ
אות יומת · בבית דין ואם אין כח בבית דין עם הארץ מסייעין אותן: עם הארץ · שבניכו
בברית הארץ שעתידין לורש את הארץ על ידי מכות הללו: אתן את פני · פנאי שלי ג
פוכה אני מכל עסקי ועוסק בו: באיש · ולא בנכור שאין כל הנכור ככרתין: כי מזרעו
נתן למולך · לפי שנאמר מעביר בנו ובתו באש בן בנו ובן בתו מכיון תלמוד לומר כי
מזרעו נתן למולך זרע פסול מכיון הל בתתו מזרעו למולך: למען טמא את מקדשי
את ככסת ישראל שהיא מקודשת לי בלבון ולא יחלל את מקדשי: ואם העלם יעלימו · ד
אם העלימו בדבר אחד סוף שיעלימו בדברים הרבה אם העלימה בבהדרי קטנה סוף
שיעלימו

הַהוּא וּבְמִשְׁפַּחְתּוֹ וְהַכְרַתִּי אֹתוֹ
וְאֵת כָּל־הַזֹּנִים אַחֲרָיו לִזְנוֹת אַחֲרֵי
הַמֹּלֶךְ מִקֶּרֶב עַמָּם׃ ו וְהַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר תִּפְנֶה אֶל־הָאֹבֹת וְאֶל־
הַיִּדְעֹנִים לִזְנוֹת אַחֲרֵיהֶם וְנָתַתִּי אֶת־
פָּנַי בַּנֶּפֶשׁ הַהִוא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ
מִקֶּרֶב עַמּוֹ׃ ז וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם
וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃ ח וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃
ט כִּי־אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת־
אָבִיו וְאֶת־אִמּוֹ מוֹת יוּמָת אָבִיו
וְאִמּוֹ קִלֵּל דָּמָיו בּוֹ׃ י וְאִישׁ
אֲשֶׁר יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת אִישׁ אֲשֶׁר
יִנְאַף אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ מוֹת יוּמַת
הַנֹּאֵף וְהַנֹּאֶפֶת׃ יא וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִשְׁכַּב אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו עֶרְוַת אָבִיו
גִּלָּה מוֹת יוּמְתוּ שְׁנֵיהֶם דְּמֵיהֶם בָּם׃
יב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־כַּלָּתוֹ
מוֹת יוּמָתוּ שְׁנֵיהֶם תֵּבֶל עָשׂוּ
דְּמֵיהֶם בָּם׃ יג וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִשְׁכַּב אֶת־זָכָר מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה
עָשׂוּ שְׁנֵיהֶם מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם
בָּם׃ יד וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת־
אִשָּׁה וְאֶת־אִמָּהּ זִמָּה הִוא בָּאֵשׁ
יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאֹתָן וְלֹא־תִהְיֶה זִמָּה
בְּתוֹכְכֶם׃ טו וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן
שְׁכָבְתּוֹ בְּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת־
הַבְּהֵמָה

ובמשפחתו׳ אמר רבי שמעון וכי משפחה מה חטאה אלא
ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולם מוכסין שכולן מחפין עליו׳ והכרתי
אותו׳ למה נאמר לפי שנאמר במשפחה יכול יהיו כל המשפחה בהכרת תלמוד לומר
אותו אותו בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת אלא בעונין׳ לזכות אחרי המולך׳ לרבות

ויחס׳ כלשונו
ע׳ ומדר׳

שמא אין לו
יכולת למקלל
אביו ואמו
לפי שהמאור
אינו יורד מן
אביו ומקלל

רמז שיסרפו
אבית דין מי
שנתחייב
שרפה
בחטא פין
קלוי בחטא
גרם׳

ובסעדוהי ואשצי יתיה וירת כל־
דטען בתרוהי למיטעי בתר מולך
מגו עמהון׃ ואינש דיתפני
בתר־בידין ודכורו למטעי בתריהון
ואיתן ית־רוגזי באנשא ההוא
ואשצי יתיה מגו עמיה׃
ותתקדשון ותהון קדישין ארי אנא
יי אלהכון׃ ותטרון ית־קיימי
ותעבדון יתהון אנא יי מקדשכון׃
ארי־גבר גבר דילוט ית־אבוהי
וית־אמיה אתקטלא יתקטיל
אבוהי ואמיה לט קטלא חייב׃
וגבר דיגוף ית־אתת גבר דיגוף
ית־אתת חבריה אתקטלא יתקטיל
גייפא וגייפתא׃ וגבר דישכוב
ית־אתת אבוהי עירית־אבוהי
גלי אתקטלא יתקטלון תרויהון
קטלא חייבין׃ וגבר דישכוב
ית־כלתיה אתקטלא יתקטלון
תרויהון תבלא עבדו קטלא חייבין׃
וגבר דישכוב ית־דכורא משכבי
איתא תועבא עבדו תרויהון
אתקטלא יתקטלון קטלא חייבין׃
וגבר דיסב ית־אתתא וית־אמה
עיצת־חטאין היא בנולא יוקדון
יתיה ויתהן ולא־תהי עיצת־חטאין
בינכון׃ וגבר דיתן שכוב בהמתה
בבעירא אתקטלא יתקטיל וית־

בעירא

שיעלימו סנהדרי גדולה׃ ובמשפחתו׃ אמר רבי שמעון וכי משפחה מה חטאה אלא
ללמדך שאין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולם מוכסין שכולן מחפין עליו׃ והכרתי
אותו׃ למה נאמר לפי שנאמר במשפחה יכול יהיו כל המשפחה בהכרת תלמוד לומר
אותו אותו בהכרת ולא כל המשפחה בהכרת אלא בעונין׃ לזכות אחרי המולך׃ לרבות

וּבְגִנְיסָתֵיהּ דְּמִחַבְּיִין עֲלוֹי לְאִתְרָדָאָה בְּיִסּוּרֵי יְיָתֵיהּ אֵישֵׁצִי וְיָת כָּל דְּטָעַן
בַּתְרוֹי לְמִטְעֵי בָּתַר פּוּלְחָנָא אוֹחֲרָא מִגּוֹ עַמְּהוֹן : והנפש ובר נש
דְּיִסְטֵי בָּתַר שְׁאֵלִי בִּידִין וּמִסְקֵי זְכוּדוּ וְחַבְעֵי גְּרַם יְהוֹעַ לְמִטְעֵי בַּתְרֵיהוֹן
וְאֵיתֵן פְּנֵיוֹתָא לְמֵעְסוֹק בְּבַר נָשָׁא הַהוּא וְאֵישֵׁיצִי יָתֵיהּ כְּמוֹתְנָא מִגּוֹ
עַמֵּיהּ : והתקדשתם וְתִתְקַדְּשׁוּן וּתְהוֹן קַדִּישִׁין בְּגוּפֵיכוֹן מִטּוּל דְּאַקְבֵּל
בְּרַעֲוָא צְלוֹתְכוֹן אֲנָא הוּא יְיָ מְקַדִּשְׁכוֹן : ושמרתם וְתִטְּרוּן יָת קְיָמַי
וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן אֲנָא הוּא יְיָ מְקַדִּישְׁכוֹן : כי איש אֲרוּם גְּבַר טָלֵי
וּגְבַר סִיב דְּיִלּוּט יָת אֲבוֹי וְיָת אִמֵּיהּ בְּשֻׁמָּא מְפָרַשׁ אִתְקַטָּלָא יִתְקְטֵל
בְּאַטְלוּת אַבְנִין מִטּוּל דְּאָבוּי וְאִמֵּיהּ לָט קְטָלָא חַיָּיב : ואיש וּגְבַר דִּי
יִגּוֹר יָת אִיתַּת גְּבַר מְאַרְסָא אוֹ דִי יִגּוֹר יָת אִיתַּת חַבְרֵיהּ מִבַּעֲלָא
אִיתְקְטָלָא יִתְקְטֵל עַל מִיבְעֲלָא בְּשִׁינּוּק סוּדְרָא אַקּוֹשָׁא בְּגוֹ רְכִיבָא וְעַל
מְאַרְסָא בְּאַטְלוּת אַבְנִין גִּיוֹרָא וְגִיוֹרְתָּא : ואיש וּגְבַר דִּי יִשְׁכַּב עִם
אִיתַּת אבוי בֵּין דְּהִיא אִמֵּיהּ בֵּין דְּהִיא חוֹרַנְיְתָא עֶרְיְתָא דְּאָבוּי בָּזֵי
אִיתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן תְּרֵיהוֹן קְטָלָא ירושלמי
חַיָּיבִין בְּאַטְלוּת אַבְנִין : ואיש אִידְמֵיהוֹן בְּרִישֵׁיהוֹן :
וּגְבַר דִּי יִשְׁכַּב עִם כַּלְתֵּיהּ א
אִתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן תְּרֵיהוֹן תִּבְלָא עָבְדוּ קְטָלָא חַיָּיבִין בְּאַטְלוּת אַבְנִין :
ואיש וּגְבַר דִּי יִשְׁכַּב עִם דְּכוּרָא תִּשְׁמִישִׁין דְּאִתְּתָא תּוֹעֵיבָתָא עָבְדוּ
תְּרֵיהוֹן אִתְקְטָלָא יִתְקְטְלוּן בְּאַטְלוּת אַבְנִין : ואיש וּגְבַר דְּיִסַּב יָת
אִתָּא וְיָת אִמָּהּ זְנוּ הִיא בְּנוּרָא יוֹקְדוּן יָתֵיהּ וְיָתְהֵין בְּאַתְכוּת אַבַּר לְפֻמְּהוֹן
וְלָא תְּהֵי זְנוּ בֵּינֵיכוֹן : ואיש וּגְבַר דִּי יִתֵּן תִּשְׁמִישֵׁיהּ בְּבְעִירָא אִתְקְטָלָא
יתקטל

שאר ע"ח שעבדה בכך ואפילו אין זו עבודתה : והתקדשתם · זו פרישות ע"ח : אני ואמו ג
קל"ל · לרבות לאחר מיתה : דמיו בו · זו סקילה וכן כל מקום שנאמר דמיו בו דמיהם ס
בם ולמדנו מאוב וידעוני שנאמר בהם נאבן ירגמו אותם דמיהם בם ופשוטו של מקרא
כמו דמו בכפשו אין כעכם על מיתתו אלא הוא שהוא גרם לעצמו שיהרג : ואיש · פרט ד
לקטן : אשר יגלה את אשת · פרט לאשת קטן למדנו שאין לקטן קדושין ועל איזו אשת
אים חייבתי לך : אשר יגלה את אשת רעהו · פרט לאשת נכרי למדנו שאין קדושין
לנכרי : מות יומת הבועל והבועלת · כל מיתה האמורה בתורה סתם איננה אלא חנק :
תבל עשו · נבאי ל"ח מבלבלין זרע האב בזרע הבן : משכבי אשה · מכנים כמכחול יב יג
בשפופרת : ישרפו אותו ואתהן · אי אתה יכול לומר אשתו הראשונה ישרפו שהרי כשאה יד
בביתו ולא כאשרה עליו אלא אשה ואמה הכתובין כאן שתיהן לאסור שבשא חמותו ואמה
ויש מרבותינו שאומרים אין כאן אלא חמותו ומהו אתי את אחת מהן ולשון יווני הוא הן
חלת :

הַבְּהֵמָה תַּהַרְגוּ׃ יז וְאִשָּׁה אֲשֶׁר
תִּקְרַב אֶל־כָּל־בְּהֵמָה לִרְבֹּעָה אֹתָהּ
וְהָרַגְתָּ אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־הַבְּהֵמָה
מוֹת יוּמָתוּ דְּמֵיהֶם בָּם׃ יח וְאִישׁ
אֲשֶׁר־יִקַּח אֶת־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו
אוֹ־בַת־אִמּוֹ וְרָאָה אֶת־עֶרְוָתָהּ
וְהִיא תִרְאֶה אֶת־עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא
וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ
גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא׃ יט וְאִישׁ אֲשֶׁר־
יִשְׁכַּב אֶת־אִשָּׁה דָוָה וְגִלָּה אֶת־
עֶרְוָתָהּ אֶת־מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהוּא
גִּלְּתָה אֶת־מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ
שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם׃ יט וְעֶרְוַת
אֲחוֹת אִמְּךָ וַאֲחוֹת אָבִיךָ לֹא תְגַלֶּה
כִּי אֶת־שְׁאֵרוֹ הֶעֱרָה עֲוֹנָם יִשָּׂאוּ׃
כ וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת־דֹּדָתוֹ
עֶרְוַת דּוֹדוֹ גִּלָּה חֲטָאָם יִשָּׂאוּ
עֲרִירִים יָמֻתוּ׃ כא וְאִישׁ אֲשֶׁר
יִקַּח אֶת־אֶשֶׁת אָחִיו נִדָּה הִוא עֶרְוַת
אָחִיו גִּלָּה עֲרִירִים יִהְיוּ׃
כב וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקֹּתַי וְאֶת־
כָּל־מִשְׁפָּטַי וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־
תָקִיא אֶתְכֶם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא
אֶתְכֶם שָׁמָּה לָשֶׁבֶת בָּהּ׃ כג וְלֹא
תֵלְכוּ בְּחֻקֹּת הַגּוֹי אֲשֶׁר־אֲנִי מְשַׁלֵּחַ
מִפְּנֵיכֶם כִּי אֶת־כָּל־אֵלֶּה עָשׂוּ וָאָקֻץ
בָּם׃

בְּעִירָא תִּקְטְלוּן׃ וְאִתְּתָא דְּתִקְרַב
לְוַת־בְּעִירָא לְמִשְׁלַט בָּהּ וְתִקְטוֹל
יַת־אִתְּתָא וְיַת־בְּעִירָא אִתְקְטָלָא
יִתְקַטְּלוּן קְטָלָא חַיָּבִין׃ וּגְבַר
דְּיִסַּב יַת־אֲחָתֵיהּ בַּת־אֲבוּהִי אוֹ־
בַת־אִמֵּיהּ וְיִחְזֵי יַת־עֶרְיָתָהּ וְהִיא
תֶחְזֵי יַת־עֶרְיָתֵהּ קְלָנָא הוּא
וְיִשְׁתֵּיצוּן לְעֵינֵי בְּנֵי עַמְּהוֹן עֶרְיַת
אֲחָתֵיהּ גַּלִּי חוֹבֵיהּ יְקַבֵּיל׃
וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יַת־אִתְּתָא מְסָאֲבָא
וְיַגְלֵי יַת־עֶרְיָתָהּ יַת־קְלָנָהּ גַּלִּי וְהִיא
תְּגַלֵּי יַת־סוֹאֲבַת דְּמָהָא וְיִשְׁתֵּיצוּן
תַּרְוֵיהוֹן מִגּוֹ עַמְּהוֹן׃ וְעֶרְיַת
אֲחַת אִמָּךְ וַאֲחַת אֲבוּךְ לָא תְגַלֵּי
אֲרֵי יַת־קְרִיבָתָהּ גַּלִּי חוֹבֵיהוֹן
יְקַבְּלוּן׃ וּגְבַר דְּיִשְׁכּוֹב יַת־אִתַּת
אַחֲבוּהִי עֶרְיָתָא דְּאַחֲבוּהִי גַּלִּי
חוֹבֵיהוֹן יְקַבְּלוּן דְּלָא־וְלַד יְמוּתוּן׃
וּגְבַר דְּיִסַּב יַת־אִתַּת אַחוּהִי מְרַחֲקָא
הִיא עֶרְיָתָא דְּאַחוּהִי גַּלִּי דְּלָא־וְלַד
יְהוֹן׃ וְתִטְּרוּן יַת־כָּל־קְיָמַי וְיַת־
כָּל־דִּינַי וְתַעְבְּדוּן יַתְהוֹן וְלָא־
תְרַזְּקוּן יַתְכוֹן אַרְעָא דַּאֲנָא מַעֵיל
יַתְכוֹן תְּמָן לְמִיתַב בָּהּ׃ וְלָא
תְהָכוּן בְּנִימוֹסֵי עַמְּמַיָּא דַּאֲנָא מְגַלֵּי
מִן־קֳדָמֵיכוֹן אֲרֵי יַת־כָּל־אִלֵּין
עֲבָדוּ וְרַחִיק מִמֵּימְרִי יַתְהוֹן׃

ואמרית

מו אחת׃ ואת הבהמה תהרגו׃ אם אדם חטא בהמה מה חטאה אלא מפני שבאה לאדם
תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב תסקל קל וחומר לאדם שיודע להבחין בין טוב לרע
ונורם רעה לחברו לעבור עבירה כיוצא בדבר אתה אומר אבל תאבדון את כל המקומות
הרי דברים קו ומה אילנות שאינן רואין ואינן שומעין על שבאת תקלה על ידם אמרה
תורה הבחת שרוף וכלה המטה את חבורו מדרך קוים לדרפי מיתה על אחת כמה

וכמה׃

ואשה ואתתא
יתקטל באבלות אבנין וית בעירא תקטלון בקולפי :
די תקרב לציד כל בעירא לאתהגיא מינה ותקטלון ית איתתא באבלות
אבנין וית בעירא בקולפי אתקטלא יתקטלון דין קטול חייבין : ואיש
וגבר די ישמש עם אחתיה ברת אבוי או ברת אמיה ויחזי ית ע
ערייתה והיא תחזי ית ערייתיה גניי הוא ארום חסדא עבדית עם קדמאי
מן בגלל דיתמלי עלמא מנהון עד לא אתיהיב קיימא בעלמא ומן
דאתיהיב קימא בעלמא כל דיעבד כדין וישתיצון במותנא וחמיין
בבישתהון בני עמהון מטול דעריית אחתיה בזי חוביה יקבל : ואיש וגבר
די ישמש עם אתתא דנותא ובזי ית ערייתה וית מבוע אדם סובתא בזי
והיא בזית ית מבוע אדמהא וישתיצון תרויהון במותנא מגו עמהין :
וערות ועירית אחת אמך ואחת אבך לא תחזי ארום ית קריביה בישריה
בזי חוביהון יקבלון במותנא יסופון : ואיש וגבר די ישמש עם איתת אחוי
ערית אחוי בזי חוביהון יקבלון במותנא יסופון דלא ולד ימותון : ואיש
וגבר די יסב ית איתת אדבוי בחייוי מרחקא היא ערייתא דאחוי בזי דלא
ולד יהון : ושמרתם ותטרון אתון בנישתא דישראל ית כל קיימי
וית כל סדרי דיני ותעבדון יתהון ולא תפלוט יתכון ארעא דאנא מעיל
יתכון לתמן למיתב בה : ולא תכלו ולא תהכון בנימוסי עממיא
דאנא מגלי מן קדמיכון ארום ית כל מרחקייא האילין עבדו ורחיק מימרי
יתהון :

וכמה : חסד הוא · לשון ארמי חרפה וכזיון · ומדרשו אם תאמר קין כשא אחותו חסד ית
עשה המקום לבכות עולמו ממכו שכאמר עולם חסד יבנה : העלה · גלה וכן כל לשון יש
ערוה גלוי הוא והויו יורדת בתיבה לשם דבר כמו זעוה מנזרת לא קם ולא זע וכן אחוה
מנזרת אח והעראה זו כחלקו בה רבותינו יש אומרים זו כשיקת שמש ויש אומרים זו
הכנסת עטרה : ועלות אחות אמך · שכה הכתוב באזהרתן לומר שהוזהר עליהם בין יש
על אחות אביו ואמו מן האב בין על אחיותיהן מן האם אבל ערות אשת אחי אביו לא
הוזהר אלא על אשת אחי אביו מן האב : אשר ישכב את דודתו · המקרא הזה בא ללמד פ
על כרת האמור למעלה שהוא בעונש הליכת ערירי : ערירים · כתרגומו בלא ולד ודומה כא
לוואכני הולך ערירי יש לו בנים קוברן אין לו בני מת בלא בנים לכך שכה בשני מקראות
שו ערירי ימותו ערירים יהיו ערירים ימותו אם יהיו לו בשעת עבירה לא יהיו לו כשימות
לפי שקוברן בחייו ערירים יהיו ואם אין לו בשעת עבירה יהיה כל ימיו כמו שהוא עכשיו :
בדה היא · השכיבה הזאת מכודה היא ומאוסה · ורבותי דרשו לאסור העראה בה בכדה
שהעראה מפורשת בה את מקורה הערה : ואקון · לשון מיאוס כמו קנתי בחיו אדם שהוא כנ

בָּם: כי וְאָמַרְתָּ לָהֶם אַתֶּם תִּירְשׁוּ
אֶת־אַדְמָתָם וַאֲנִי אֶתְּנֶנָּה לָכֶם
לָרֶשֶׁת אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ
אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הִבְדַּלְתִּי
אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים: כו וְהִבְדַּלְתֶּם
בֵּין הַבְּהֵמָה הַטְּהֹרָה לַטְּמֵאָה וּבֵין
הָעוֹף הַטָּמֵא לַטָּהֹר וְלֹא תְשַׁקְּצוּ
אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם בַּבְּהֵמָה וּבָעוֹף
וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּרְמֹשׂ הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
הִבְדַּלְתִּי לָכֶם לְטַמֵּא: כז וִהְיִיתֶם
לִי קְדֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה
וָאַבְדִּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לִהְיוֹת
לִי: כח וְאִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי־יִהְיֶה
בָהֶם אוֹב אוֹ יִדְּעֹנִי מוֹת יוּמָתוּ בָּאֶבֶן
יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם:

מפטיר
הגדלת
אתכם סכע׳
כגון כפרשת
קדושים
כמ״ש אומות
שהבדלתי
אתכם מכם.

ג אסר וא״מ׳
וגל ידעוניס
ידעוניס
דכוותיי. ספר

סל׳ וכנה׳ מ״ז הסמ״ן

וַאֲמַרְתָּ לְכוֹן אַתּוּן תִּירְתּוּן יָת־
אַרְעֲהוֹן וַאֲנָא אֶתְּנִנַּהּ לְכוֹן לְמֵירַث
יְתַהּ אַרְעָא עַבְדָא חֲלָב וּדְבָשׁ אֲנָא
יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפְרֵשִׁית יָתְכוֹן מִן־
עַמְמַיָּא: וְתִפְרְשׁוּן בֵּין בְּעִירָא
דַכְיָא לְמִסְאֲבָא וּבֵין עוֹפָא
מְסָאֲבָא לְדַכְיָא וְלָא תְשַׁקְּצוּן יָת־
נַפְשָׁתְכוֹן בְּבְעִירָא וּבְעוֹפָא וּבְכֹל
דְּתַרְחִישׁ אַרְעָא דְּאַפְרֵשִׁית לְכוֹן
לְסַאֲבָא: וּתְהֹוֹן קָדְמַי קְדִישִׁין
אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ וְאַפְרֵשִׁית יָתְכוֹן
מִן־עַמְמַיָּא לְמִהְוֵי פָּלְחִין־
קָדְמָי: וּגְבַר אוֹ־אִתְּתָא אֲרֵי־
יְהֵי בְהוֹן בְּיִדְיָן אוֹ דְכוּרוּ אִיתְקְטָלָא
יִתְקְטְלוּן בְּאַבְנָא יִרְמוּן יָתְהוֹן
קְטָלָא חַיָּבִין:

כא

פ פ פ

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֱמֹר
אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי
אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
לְנֶפֶשׁ לֹא־יִטַּמָּא בְּעַמָּיו: ב כִּי
אִם־לִשְׁאָרוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ
וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו:
ג וְלַאֲחֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה
אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא־הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ
יִטַּמָּא: ד לֹא יִטַּמָּא בַּעַל בְּעַמָּיו
לְהֻחָלּוֹ:

וואמר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר
לְכַהֲנַיָּא בְּנֵי אַהֲרֹן
וְתֵימַר לְהוֹן עַל־
מֵית לָא יִסְתָּאַב בְּעַמֵּיהּ:
אֶלָּהֵן לְקָרִיבָיֵהּ דְּקָרִיב לֵיהּ לְאִמֵּיהּ
וּלְאָבוּהִי וּלְבַרֵיהּ וּלְבַרְתֵּיהּ
וּלְאָחוּהִי: וּלְאַחְתֵּיהּ בְּתוּלְתָּא
דְּקָרִיבָא לֵיהּ דְּלָא הֲוַת לְגֻבַר לָהּ
לָא יִסְתָּאַב רַבָּא בְּעַמֵּיהּ
לְאַחְלוּתֵיהּ:

דמנ סלא
ימא כגן
כדיוס וכו׳:

פ״ז קן במזוכו: והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה. אין צריך לומר בין פרה לחמור שהרי מובדלין וכבירין הם אלא בין טהורה לך לטמאה לך בין שבשחט רובו של סימן לבשחט חציו וכמה בין רובו לחציו מלא שערה: אשר הבדלתי לכם לטמא. לאסור:

כז ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של בבוכד נצר וחביריו. רבי אלעזר בן עזריה אומר מכין שלא יאמר אדם בפני

יתהון : ואמר וַאֲמַרִית לְהוֹן אַחוֹן תְּזַדַּהֲרוּן מִן תֵּיעֵיבְתָּא אִילֵין מִן
בְּגַלַל דְּתֵירְתוּן יַת אַרְעַהוֹן וַאֲנָא אֵיתְנִינַהּ לְכוֹן לְמֵירַת יָתַהּ אַרְע עַבְדָא
חַלַב וּדְבַשׁ אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָקְכוֹן דְּאַפְרֵשִׁית יַתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא : והבדלתם
וְתַפְרִשׁוּן בֵּין בְּעִירָא דְּמִתְכַּשְׁרָא לְמֵיכַל לְדַמִּיפְסְלָא לְמֵכַל וּבֵין עוֹפָא
דְּמִיפְסַל לְמֵיכַל מִדְּמִכְשַׁר לְמֵיכַל וְלָא תְּשַׁקְּצוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן בִּבְעִירָא
דְּרִיסַת חַיְתָא וּבְעוֹפָא דְּרִיס בַּר נְצָצָא וּבְכָל מִן דְּתַרְחֵישׁ אַרְעָא
דְּאַפְרֵשִׁית לְכוֹן לְסָאוֹבֵיהוֹן : והייתם וְתֶהֱוֹן קַדְמֵי קַדִּישִׁין אֲרוּם
קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ דְּבַחֲרִית בְּכוֹן וְאַפְרֵישִׁית יַתְכוֹן מִן עַמְמַיָּא מְטוּל לְמֶהֱוֵי
פַּלְחִין קֳדָמַי : ואיש וּגְבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרוּם יְהֵי בְּהוֹן בִּידִין אוֹ זְמִרוּ
אִתְקַטְּלָא יִתְקַטְּלוּן בְּאַבְנָא יַאֲטְלוּן יַתְהוֹן קְטָלָא חַיָּיבִין :

פ פ פ

ויאמר

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֵימַר לְכַהֲנַיָּא בְּנֵי אַהֲרֹן דְּכוּרַיָּא
דְּיִתְפְּרְשׁוּן מִן סָאוֹב וְכִדְנָא תֵּימַר לְהוֹן עַל בַּר נַשׁ דְּמִית
לָא יִסְתָּאַב בְּעַמֵּיהּ : כי אם אֱלָהֵן לְאַנְתְּתָא דְּקָרִיבָא לְגוּפֵיהּ לְאִמֵּיהּ
וּלְאָבוּי וּלְבַרְתֵּיהּ וְלִבְרֵתֵיהּ וּלְאָחוּי : ולאחותו וּלְאָחְתֵּיהּ בְּתוּלְתָּא
דְּקָרִיבָא לֵיהּ וְלָא מְאַרְסָא וּדְעַד כְּדוֹן לָא הֲוַת מִיבְעֵלָא לְגַבְרָא לָהּ יִסְתָּאַב :
לא לָא יִסְתָּאַב בַּעְלָא לְאִתְּתֵיהּ אֱלָהֵן בַּר בִּשְׁרָא לֵיהּ בְּרַם לְקָרִיבָא
דְּהִינוּן עָבְדִין עוֹבְדֵי עַמֵּיהּ יִתְחַל עֲלֵיהוֹן : לא יקרחה לָא יְרַשְּׁמוּן
בין

קנה בנסר חזיר לי לפסי ללבוש כלים לבל יאמר לפסי ומה לעשה ולבי שבשמים נזר
עלי תלמוד לומר ולבדיל לתכם מן העמים להיות לי שתהא הבדלתכם מהם לשמי פורש
מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים : כי יהיה בהם לוב ונומר · כאן כאמר בהם כו
מיתה ולמעלה כרת עדים והתראה בסקילה מזיד בלא התראה בהכרת ושגגתם חטאת
וכן בכל חייבי מיתות שבאמר בהם כרת :

חסלת קדושים תהיו :

אמור

אל הכהנים · אמור ואמרת להזהיר גדולים על הקטנים : בני אהרן · ו
יכול חללים אל הכהנים : בני אהרן · אף בעלי מומין במשמע בני אהרן
ולא בכות אהרן : לא יטמא בעמיו · בעוד שהמת בתוך עמיו יצא מת מנוה : כי אם ב
לשארו · אין שארו אלא אשתו : הקרובה · לרבות את האלוכה : אשר לא היתה לאיש · ג
למשכב : לה יטמא · מנוה : לא יטמא בעל בעמיו להחלו · לא יטמא לאשתו פסולה ד
שהוא מחולל בה בעודה עמו וכן פשוטו של מקרא לא יטמא בעל בשארו בעוד שהוא
בתוך עמיו שיש לם קובדין שאינה מת מנוה וכאיזה שאר אמרתי באותו שהוא להחלו

לְהַחֲלוֹ׃ לָא־יִקְרְחָה קָרְחָה
בְּרֵאשָׁם וּפְאַת זְקָנָם לָא יְגַלְּחוּ
וּבְבְשַׂרָם לָא יִשְׂרְטוּ שָׂרְטָת׃
קְדִשִׁין יְהוֹן לֵאלָהֵיהֶם וְלָא
יְחַלְּלוּ שֵׁם אֱלָהֵיהֶם כְּי אִת־אִשֵׁי
יְהוָה לַחֲם אֱלָהֵיהֶם הֵם מַקְרִיבִם
וְהָיוּ קָדֵשׁ׃ אִשָּׁה זְנָה וַחֲלָלָה
לָא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לָא
יִקָּחוּ כִּי־קָדֵשׁ הוּא לֵאלָהָיו׃
וְקַדַּשְׁתּוֹ כִּי אֶת־לֶחֶם אֱלֹהֶיךָ
הוּא מַקְרִיב קָדֹשׁ יִהְיֶה־לְּךָ כִּי קָדוֹשׁ
אֲנִי יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם׃ וּבַת
אִישׁ כֹּהֵן כִּי תָחֵל לִזְנוֹת אֶת־אָבִיהָ
הִיא מְחַלֶּלֶת בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף׃
וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
מֵאֶחָיו אֲשֶׁר־יוּצַק עַל־רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן
הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת־יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת־
הַבְּגָדִים אֶת־רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו
לֹא יִפְרֹם׃ וְעַל כָּל־נֶפֶשׁ מֵת
לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא׃
וּמִן־הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא
יְחַלֵּל אֶת מִקְדַּשׁ אֱלֹהָיו כִּי נֵזֶר שֶׁמֶן
משחת

לאַחֲלוּתֵיהּ׃ לָא־יִמְרְטוּן מְרַט
בְּרִישֵׁיהוֹן וּפֵאַתָא דִּדְקָנְהוֹן לָא
יְגַלְּחוּן וּבְבִשְׂרְהוֹן לָא יְחַבְּלוּן
חִבּוּל׃ קַדִּישִׁין יְהוֹן קֳדָם
אֱלָהֲהוֹן וְלָא יְחַלְּלוּן שְׁמָא דֶאלָהֲהוֹן
אֲרֵי יַת־קוּרְבְּנַיָּא דַיְיָ קוּרְבָּן
אֱלָהֲהוֹן אִינוּן מְקָרְבִין וִיהוֹן
קַדִּישִׁין׃ אִתְּתָא מַטְעְיָא וּמַחְלָא
לָא יִסְבּוּן וְאִתְּתָא דְּמִתְרְכָא
מִבַּעְלָהּ לָא יִסְבּוּן אֲרֵי קַדִּישׁ הוּא
קֳדָם אֱלָהֵיהּ׃ וְתַקְדְּשִׁנֵּיהּ אֲרֵי
יַת־קוּרְבָּן אֱלָהָךְ הוּא מְקָרֵיב
קַדִּישׁ יְהֵא לָךְ אֲרֵי קַדִּישׁ אֲנָא יְיָ
מְקַדִּשְׁכוֹן׃ וּבַת גְּבַר כָּהֵן אֲרֵי
תִתְחֵל לְמִטְעֵי מִקְדּוּשַׁת אֲבוּהָא
הִיא מִתְחַלָּא בְּנוּרָא תִתְוַקַּד׃
וְכָהֲנָא רִיתְרָבָא מֵאַחוֹהִי דְּיִתְרַק
עַל־רֵישֵׁיהּ מִשְׁחָא דְּרַבּוּתָא
וּדְיִקְרֵיב יַת־קוּרְבְּנֵיהּ לְמִלְבַּשׁ יַת־
לְבוּשַׁיָּא יַת־רֵישֵׁיהּ לָא יְרַבֵּי בְּיָרוּעַ
וּלְבוּשׁוֹהִי לָא יְבַזַּע׃ וְעַל כָּל־
נַפְשַׁת מִיתָא לָא יֵעוֹל לַאֲבוּהִי
וּלְאִמֵּיהּ לָא יִסְתָּאַב׃ וּמִן־מַקְדְּשָׁא
לָא יִפּוֹק וְלָא יְחַלֵּל יַת מִקְדְּשָׁא דֶאלָהֵיהּ אֲרֵי כְּלִיל מִשְׁחָא רְבוּת
אלהיה

נכר מנות פומא׳ ככהני לקרוביס וכו׳

רמה מלא ישמש כהן מבול יוכ כו׳

רמו רמו רמח מלא יקח כהן אמס זונה׃

רמט לחלוק. כבוד נורא אהרן כו׳

רע רעא מלא יבנס כהן גדול בהיכל כמת׳

רעב מלא יבנס כהן גדול בהיכל כמת׳

לְהִתְחַלֵּל הוּא מִכְּהוּנָּתוֹ׃ לֹא יִקְרְחָה קָרְחָה׳ עַל מֵת וְהַלֹּא אָסַר יִשְׂרָאֵל הוּזְהַרוּ עַל כֵּן אֵלֶּה לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל בֵּין עֵינֵיכֶם יָכוֹל לֹא יְהֵא חַיָּב עַל כָּל הָרָאוּי תַּלְמוּד לוֹמַר בְּרָאוּי וּלְמַדְנוּ יִשְׂרָאֵל מִכֹּהֲנִים בְּגֵזֵרָה שָׁוָה כְּאָמוּר כָּאן קָרְחָה וְנֶאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל קָרְחָה מַה כָּאן כָּל הָרָאוּי אֵלֶּה לְהַלֵּן כָּל הָרָאוּי בְּמַשְׁמָע כָּל מָקוֹם שֶׁיִּקְרֶה בָּרָאוּי וּמַה לְהַלֵּן עַל מֵת אֵלֶּה כָּאן עַל מֵת׃ וּפֵאַת זְקָנָם לֹא יְגַלֵּחוּ׳ לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל לֹא תַּשְׁחִית יָכוֹל לְקָטוּ בְּמַלְקָט וְרָאִיתִי לְכָךְ כְּאָמוּר לֹא יְגַלֵּחוּ אֵלֶּה חַיָּב אֵלֶּה עַל דְּבַר הַקְּרוּי גַּלּוּחַ וְיֵשׁ בּוֹ הַשְׁחָתָה וְזֶהוּ תַּעַר׃ וּבְבְשָׂרָם לֹא יִשְׂרְטוּ שָׂרֶטֶת׳ לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּיִשְׂרָאֵל וְשָׂרֶט לַנֶּפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ יָכוֹל שָׂרֶט חִבּוּר

שריטות

בין עיניהון ולא רישם בריישיהון ואומנא דיקביהון לא יספדון ו
וביסריהון לא יחבלון חיבול:
סדושים קדישין יהון קדם אלקון
ולא יפסון ית שמא דאלקון ארום
ית קורבניא דיי תקרובת דאלקון
הינון מקרבין ויהון קדישין ב
בגופיהון: אשה אתתא
מטעיא בזנו ודאיתילדא מן פ
פסוליא לא יסבון ואתתא דמפטרא בין מגברא בין מן יבמה לא יסבון
ארום קדיש הוא קדם אלקיה וקדשתו יתקדשיניה לכהנא ארום ית
קורבן אלקך הוא מקריב קדיש יהי לך ולא תפסיניה ארום קדיש אנא יי
מקדישכון: ובת וברת גבר כהין מארעא ארום תפיס גרמה למטעי
בזני עד דהיא עם בית אבוהא וזניית בנורא תתוקד: והכהן ודכהנא
רבא דמתרברב על אחוי די יתרק על רישיה משחא דרבותא ודיקריב
ית קורבניה למלבוש ית לבושיא ית רישיה לא יפרע ולבושוי לא
יבזע בשעת אניקי: ועל כל נפש דמית לא יעול לאבוי ולאמיה
לא יסתאב: ומן ומן מקדשא לא יפוק ולא יפיס ית מקדשא דאלקיה
ארום

פריטות לא יהא חייב אלא אחת אבל לא ישרטו שרטת לחייב על כל שריטה ושריטה
שתיבה זו יתירה היא לדרוש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואיכי יודע שהיא שרטת: קדושי
יהיו. על כרחם יקדישום בית דין בכך: זולה. שכבעלה כעילת ישראל האסור לה כגון
חייבי כריתות או כתין או ממזר: חללה. שכולדה מן הפסולים שבכהונה כגון בת
אלמנה מכהן גדול או בת גרושה מכהן הדיוט וכן שכתחללה מן הכהונה על ידי ביאת
אחד מן הפסולים לכהונה: וקדשתו. על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו על
שיגרש: קדוש יהיה לך. כהונ בו קדם לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה:
כי תחל לזכות. כשתתחלל על ידי זכות שהיתה בה זיקת בעל וזכתה או מן שארסין או
מן הכשואין ורבותיכו כחלקו בדבר והכל מודים שלא לדבר הכתוב בפרייה: את אביה
היא מחללת. חללה וזנתה את כבודו שאומרים עליו אדור שזו ילד אדור שזו גדל: לא
יפרע. לא יגדל פרע על אבל ואיזהו גדול פרע יותר מל' יום: ועל כל נפשות מת. יא
באהל המת: נפשות מת. להביא רביעית דם מן המת שמטמא באהל: לאביו ולאמו
לא יטמא. לא בא אלא להתיר לו מת מצוה: ומן המקדש לא יצא. איכו הולך אחר המטה יב
ועוד מכאן למדו רבותיכו שכהן גדול מקריב איבן וכן משמעו אף אם מתו אביו ואמו
איכו צריך לצאת מן המקדש אלא עובד עבודה: ולא יחלל את מקדש. שאיכו מחלל בכך

רעב שיש כ"ג כתולה. רעג רעד שלא יקח כ"ג אלמנה כו':

מְשֻׁחַת אֱלֹהָיו עָלָיו אֲנִי יְהוָה׃ יא וְהוּא אִשָּׁה בְּבְתוּלֶיהָ יִקָּח׃
יב אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְחַלָּלָה זֹנָה אֶת־אֵלֶּה לֹא יִקָּח כִּי אִם־בְּתוּלָה
מֵעַמָּיו יִקַּח אִשָּׁה׃ יג וְלֹא־יְחַלֵּל זַרְעוֹ בְּעַמָּיו כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשׁוֹ׃

שני פ

יד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ טו דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן
לֵאמֹר אִישׁ מִזַּרְעֲךָ לְדֹרֹתָם אֲשֶׁר
יִהְיֶה בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב לְהַקְרִיב
לֶחֶם אֱלֹהָיו׃ טז כִּי כָל־אִישׁ
אֲשֶׁר־בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ
פִסֵּחַ אוֹ חָרֵם אוֹ שָׂרוּעַ׃ יז אוֹ
אִישׁ אֲשֶׁר־יִהְיֶה בּוֹ שֶׁבֶר רָגֶל אוֹ
שֶׁבֶר יָד׃ יח אוֹ גִבֵּן אוֹ דַק אוֹ
תְבַלֻּל בְּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ
מָרוֹחַ אָשֶׁךְ׃ יט כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־
בּוֹ מוּם מִזֶּרַע אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֹא יִגַּשׁ
לְהַקְרִיב אֶת־אִשֵּׁי יְהוָה מוּם בּוֹ אֶת
לֶחֶם אֱלֹהָיו לֹא יִגַּשׁ לְהַקְרִיב׃
כ לֶחֶם אֱלֹהָיו מִקָּדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים
וּמִן־הַקֳּדָשִׁים יֹאכֵל׃ כא אַךְ
אֶל־הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ
לֹא

רעד רעו שלא ישכוד כהן בעל מום קרבנו:

ונראה עולה לם רמז בן לם נכה לחופה. וכן והוא פסתן יונק מפופקו:

רעז שלא יאכלו בעל מום כהיגל:

אֲלָהֵיהּ עֲלוּהִי אֲנָא יְיָ׃ וְהוּא
אִתְּתָא בְּבָתוּלָהָא יִסַּב׃
אַרְמְלָא וּמְתַרְכָּא וְחַלִּילָא מִטְעָיָא
יָת־אִילֵּין לָא יִסַּב אֶלָּהֵין בְּתוּלְתָּא
מֵעַמֵּיהּ יִסַּב אִתְּתָא׃ וְלָא־יְחַל
זַרְעֵיהּ בְּעַמֵּיהּ אֲרֵי אֲנָא יְיָ
מְקַדְּשֵׁיהּ׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימָר׃ מַלֵּיל עִם־אַהֲרֹן לְמֵימַר
גְּבַר מִבְּנָךְ לְדָרֵיהוֹן דְּיֵהֲוֵא בֵּיהּ
מוּמָא לָא יִקְרַב לְקָרָבָא קוּרְבָּנֵיהּ
קֳדָם אֱלָהֵיהּ׃ אֲרֵי כָּל־גְּבַר
דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב גְּבַר עִוַּר אוֹ
חָגֵיר אוֹ חָרֵים אוֹ שָׁרִיעַ׃ אוֹ גְּבַר
דְּיֵהֵי בֵּיהּ תְּבַר רִיגְלָא אוֹ תְּבַר יְדָא׃
אוֹ־גִבֵּין אוֹ־דוּקָא אוֹ חִילֵּיז בְּעֵינוֹהִי
אוֹ גָרְבָּן אוֹ חַזָּן אוֹ מְרִיס פְּחָדִין׃
כָּל־גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן
כַּהֲנָא לָא יִקְרַב לְקָרָבָא יָת־קוּרְבָּנַיָּא
דַּיְיָ מוּמָא בֵּיהּ יָת קוּרְבָּן אֱלָהֵיהּ לָא
יִקְרַב לְקָרָבָא׃ קוּרְבָּן אֱלָהֵיהּ
מִקּוּדְשֵׁי קוּדְשַׁיָּא וּמִן־קוּדְשַׁיָּא
יֵיכוֹל׃ בְּרַם לְפָרוֹכְתָּא לָא
יֵיעוֹל וּלְמַדְבְּחָא לָא יִקְרַב אֲרֵי־
מוּמָא

לת העבודה שהתיר לו הכתוב הא כהן הדיוט שעבד לוכן חלל׃ חללה׃ שכולדה
לפסולי כהונה׃ ולא יחלל זרעו׃ הא לם כשא לחת מן הפסולות זרעו הימנה חלל מדין
מ קדושת כהונה׃ לחם לקיו׃ מאכל לקיו כל מעודה קרויה לחם כמו עבל לחם רב׃
נ כי כל לים לשר בו מום לא יקרב׃ לינו דין שיקרב כמו הקריבהו כא לפתתך׃ חרוס׃
נא שחוטמו שקוע בין שתי העינים שכוחל שתי עיניו כלחת׃ שרוע׃ שלחת מלינריו
נב גדולה מחברתה עינו לחת גדולה ועינו לחת קטנה לו שוקו לרוכה מחברתה׃ לו גבן׃
שוריגיולם בלעז שגביני עינו שערן לרוך ושוכב׃ לו דק׃ שים לו בעינו דוק שקורים
טילא כמו הכוטה כדוק׃ לו תבלול׃ דבר המבלבל לת העין כגון חוט לבן הכמשך מן
הלבן ופוסק בסירה שהוא עונל המקיף לת השחור שקורים פרוכילא והחוט הזה פוסק
לת העונל ונכנס בשחור ותרגום תבלול תיליז לשון חלזון שהוא דומה לתולעת לותו
החוט

אֲרוּם מְשַׁח רְבוּת אֱלָקֵיהּ עֲלוֹי אֲנָא יְיָ: וְהוּא וְהוּא אִיתָא דְאִית בֵּהּ
בְּתוּלָתָא יְסַב: צְלֹמְנָה אַרְמְלָא וּמִיפְטְרָא וּדְאִיתְיַלִּידָא מִן פִּיסוֹלְיָא
וּמַטְעָיָא בִּזְנוּ יַת אִילֵין לָא יְסַב אֱלָהֵן בְּתוּלָתָא מִיכְשְׁרָא מִבְּנַת עַמֵּיהּ יְסַב
אִתְּתָא: וְלָא וְלָא יְפִיס זַרְעֵיהּ בְּעַמֵּיהּ אֲרוּם אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהּ:
וַיְדַבֵּר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דַּבֵּר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן לְמֵימַר
גְּבַר מִבְּנָךְ לְזַרְעָיָתְ דְּרֵיהוֹן דִּיהֵי בֵּיהּ מוּמָא לָא יִתְכְּשַׁר לְקָרָבָא קוּרְבָּן
אֱלָקֵיהּ: כִּי כָל אֲרוּם כָּל גְּבַר דְּבֵיהּ מוּמָא לָא יִקְרַב גְּבַר דְּסַמֵּי אוֹ
דְּחָגִיר אוֹ דְּלַקִּי בְּחוֹטְמֵיהּ אוֹ דְּמִישְׁתְּמִיט יְרֵיכֵיהּ: אוֹ אִישׁ אוֹ גְּבַר
דִּיהֵי בֵּיהּ תְּבִיר דְּרֶגֶל אוֹ תְּבִיר

ירושלמי

דְּיָדָא: אוֹ גִבֶּן אוֹ דְגָבִינוּי
שְׁכִבֶן חַפְיָין עֵינוֹי אוֹ לֵית שְׁעַר
בְּגַבִּינוּי אוֹ דְחִלָּזוֹן בְּעֵינוֹי דְּמְעַרַב
חִיוְרָא בְּאוּכְמָא אוֹ דְּמָלֵי חַרְסִין
יְבִישִׁין אוֹ דְּמָלֵי חֲזָזִיתָא מִצְרֵיתָא
אוֹ דְּפַחֲדוֹי נְפִיחָן וְקָלִישָׁן: כָּל

אוֹ דְּגַבִּינוּי חַפְיָין עֵינוֹי אוֹ דְלֵית
לֵיהּ סְעַר בְּגַבִּינוּי אוֹ דְּגַבִּיחַ אוֹ
דְּנַבִּיס אוֹ יַחֲלָזוּהּ בְּעֵינוֹי אוֹ דְּמָלֵי
גָּרָב אוֹ דְּמָלֵי חֲזָזִין אוֹ דַּחֲסַר
כּוֹלְיָא:

אִישׁ כָּל גְּבַר כָּהֵין דְּבֵיהּ מוּמָא מִזַּרְעָא דְאַהֲרֹן כַּהֲנָא לָא יִתְכְּשַׁר
לְקָרָבָא קָרְבְּנַיָּא דַיְיָ מוּמָא בֵּיהּ יַת קָרְבַּן אֱלָקֵיהּ לָא יִתְכְּשַׁר לְקָרָבָא:
לֶחֶם בְּרַם מִתְּרֵי קָרְבְּנַיָּא דְּאֱלָקֵיהּ מַה דְּמִשְׁתַּיֵּיר מִן קוּדְשֵׁי קוּדְשַׁיָּא
וּמִן קוּדְשַׁיָּא יִתְפְּרַנַּס: אַךְ לְחוֹד לְפַרְגּוֹדָא לָא יֵיעוֹל וְלַמַּדְבְּחָא לָא
יִקְרַב

פחות וכן כיכוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלזון כחש עיכב: גרב וילפת. מיכי שחין
פס גרב זו הקרם שחין היכם מכפכים ומבחון: ילפת. היא חוזית המכרית ולמס כקראת
ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה והוא לח מבחון ויכם מכפכים ובמקום אחר
קורא לגרב שחין הלח מבחון ויכם מכפכים שנאמר ובגרב ובחרס בשמך גרב אבל חרס
קורא לילפת גרב וכשהוא סמוך אבל ילפת קורא לחרס גרב כך מפורש בבכורות:
מרוח אשך. לפי התרגום מרים פחדין שפחדיו מרוכסין שבגים שלו כתותין פחדיו כמו
גידי פחדיו ישורגו: כל איש אשר בו מום. לרבות שאר מומין: מום בו. בעוד מומו
בו פסול הא אם עבר מומו כשר: לחם אלהיו. כל מאכל קרוי לחם: מקדשי הקדשים.
אלו קדשי הקדשים: ומן הקדשים יאכל. אלו קדשים קלים ואם נאמרו קדשי הקדשים
למה נאמר קדשים קלים אם לא נאמר הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מום
שמיכו שהותרו לזר שאכל משה בשר המלואים אבל בחוה ושוק של קדשים קלים לא יאכל
שלא מכיכו זר חולק בהן לכך נאמרו קדשים קלים כך מפורש בזבחים: אך אל הפרכת.
הוות שבע הזאות שעל הפרכת: ואל המזבח. הכיכון ושכיהם הוכרכו ליכתב ומפורש

בתורת

לא יגש כי־מום בו ולא יחלל את־
מקדשי כי אני יהוה מקדשם׃
כ׳ וידבר משה אל־אהרן ואל־
בניו ואל־כל־בני ישראל׃

כב

פ ו׳ וידבר יהוה אל־
משה לאמר׃ כ׳ דבר אל־אהרן
ואל־בניו ויבדלו מקדשי בני־ישראל
ולא יחללו את־שם קדשי אשר הם
מקדשים לי אני יהוה׃ ג׳ אמר
אלהם לדרתיכם כל־איש אשר־
יקרב מכל־זרעכם אל־הקדשים
אשר יקדישו בני־ישראל ליהוה
וטמאתו עליו ונכרתה הנפש
ההוא מלפני אני יהוה׃ ד׳ איש
איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב
בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר
והנגע בכל־טמא־נפש או איש
אשר־תצא ממנו שכבת־זרע׃
ה׳ או־איש אשר יגע בכל־שרץ
אשר יטמא־לו או באדם אשר
יטמא־לו לכל טמאתו׃ ו׳ נפש
אשר תגע־בו וטמאה עד־הערב
ולא יאכל מן־הקדשים כי אם־רחץ
בשרו במים׃ ז׳ ובא השמש
וטהר ואחר יאכל מן־הקדשים כי
לחמו הוא׃ ח׳ נבלה וטרפה
לא יאכל לטמאה־בה אני יהוה׃

ושמרו

ויטרון

רעת סלא יעכור כהן מקה׳

יעש סלא יאכל כהן מקה תרומה׃

מוגא ביה ולא יחל ית־מקדשי ארי
אנא יי מקדשיהון׃ ומליל משה
עם־אהרן ועם־בנוהי ועם־כל־בני־
ישראל׃ ומליל יי עם־משה
למימר׃ מליל עם־אהרן
ועם־בנוהי ויפרשון מקודשיא
דבני־ישראל ולא יחלון ית־
שמא דקודשי די אינון מקדשין
קדמי אנא יי׃ אימר להון
לדריכון כל־גברא די־יקרב מכל־
בניכון לקודשיא די יקדשון בני־
ישראל קדם יי וסאוכתיה עליהי
וישתצי אינשא ההוא מן־קדמי
אנא יי׃ גבר גבר מזרעא
דאהרן והוא סניר או דאיב
בקודשיא לא ייכול עד די
ידכי ודיקרב בכל־טמא נפשא או
גבר די־תפוק מביה שוכבת זרעא׃
או־גבר דיקרב בכל־ריחשא
דיסתאב־ליה או באינשא דיסתאב־
ליה לכל סאוכתיה׃ אנש דיקרב־
ביה ויהי מסאב עד־רמשא ולא
ייכול מן־קודשיא אלהן אסחי
בשריה במיא׃ ובמיעל שמשא
וידכי ובתר־כן ייכול מן־קודשיא
ארי לחמיה הוא׃ נבילא וחבירא
לא ייכול לאסתאבא בה אנא יי׃

כד

כו

כז

כח

כט

ל

לא

לב

לג

לד

לה

לו

לז

לח

לט

מ

מא

מב

מג

מד

מה

מו

מז

מח

מט

נ

נא

נב

נג

נד

נה

נו

נז

נח

נט

ס

סא

סב

סג

סד

סה

סו

סז

סח

סט

ע

עא

עב

עג

עד

עה

עו

עז

עח

עט

פ

פא

פב

פג

פד

פה

פו

פז

פח

פט

צ

צא

צב

צג

צד

צה

צו

צז

צח

צט

ק

קא

קב

קג

קד

קה

קו

קז

קח

קט

ר

רא

רב

רג

רד

רה

רו

רז

רח

רט

ש

שא

שב

שג

שד

שה

שו

שז

שח

שט

ת

תא

תב

תג

תד

תה

תו

תז

תח

תט

יִקְרַב אֲרוּם מוּמָא בֵּיהּ וְלָא יְפִיס יַת מִקְדָּשֵׁי אֲרוּם אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהוֹן׃
וידבר ומליל משה עם אהרן ועם בניו ועם כל בני ישראל׃ וידבר ה׳
ומליל יי עם משה למימר׃ דבר מליל עם אהרן ועם בנוי ויתפרשון
מִקּוּדְשַׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלָא יְפַסּוּן יַת שְׁמָא דְּקוּדְשִׁי דְּהִינוּן מְקַדְּשִׁין קָדָמַי
אֲנָא יְיָ׃ אמר אֵימַר לְהוֹן אוֹדַהֲרוּן לְדַרֵיכוֹן כָּל גְּבַר דְּיִקְרַב מִכָּל
בְּנֵיכוֹן לְקוּדְשַׁיָּא דִּי יְקַדְּשׁוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יְיָ וְסוֹבְתֵיהּ עֲלוֹי וְיִשְׁתֵּיצֵי
בַּר נָשָׁא הַהוּא בְּמוֹתְנָא מִן קָדָמַי אֲנָא יְיָ׃ איש איש גְּבַר טְלִיאוֹ
גְּבַר סִיב מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן וְהוּא מְצָרְעָא אוֹ דַיְיב בְּקוּדְשַׁיָּא לָא יֵיכוֹל עַד
זְמַן דְּמִידְכֵּי וּדְיִקְרַב בְּכָל סוֹאֲבַת בַּר נַשׁ אוֹ גְּבַר דְּתִיפּוּק מִינֵּיהּ שִׁכְבַת
זַרְעָא׃ או איש אוֹ גְּבַר דִּי יִקְרַב בְּכָל רִיחֲשָׁא דְּיִסְתְּאַב לֵיהּ אוֹ
בְּאֵינָשָׁא דְּמִית דְּיִסְתְּאַב לֵיהּ וּלְכָל כְּאוּבְתֵּיהּ בְּדַיּוּי׃ נפש בַּר נַשׁ
בְּהֵן דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאֵב עַד רַמְשָׁא וְלָא יֵיכוֹל מִן קוּדְשַׁיָּא אֶלָּהֵן אֵין
אַסְחֵי בְּשַׂרֵיהּ בְּאַרְבַּע סִיוִין דְּמוֹי׃ ובא וְיִטְמוֹעַ שְׁמָשָׁא וְיִתְכַּשַּׁר
וּבָתַר כְּדֵין יֵיכוֹל מִן קוּדְשַׁיָּא אֲרוּם מְזוֹנֵיהּ הוּא׃ נבלה נְבֵילָא וּקְטוֹלָא
לָא יֵיכוֹל לְאִסְתְּאָבָא בָּהּ אֲנָא יְיָ׃ ושמרו וְיִטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת
מטרת

כל איש אשר יקרב · אין קריבה זו אלא אכילה וכן מצינו שנאמרה אחרת אכילת קדשים ג
בטומאה בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע אחרה לאוכל ולמדוה רבותינו מגזרה שוה
ואי לומר שחייב על הנגיעה שהרי נאמר כרת על האכילה בנו את אהרן שתי כריתות זו
אכל זו וגם על הנגיעה חייב לא הוכרך לחייבו על האכילה וכן כדרש בתו״כ וכי יש
בונע חייב אם כן מה תלמוד לומר יקרב משיכשר ליקרב שאין חייבין עליו משום
טומאה אלא אם כן קרבו מתיריו ואם תאמר שלש כריתות בטומאת כהנים לומה נכר
בדרשו במסכת שבועות אחת לכלל ואחת לפרט כו׳ : וטומאתו עליו · וטומאת הקדש
עליו יכול בנשר הכתוב מדבר וטומאתו של נשר עליו ובטהור שאכל את הטמא הכתוב
מדבר על כרחך ממשמעו אתה למד במי שטומאתו פורחת ממנו הכתוב מדבר וזהו
הקדש שיש לו טהרה בטבילה : וכרתה · יכול מגד זה לגד זה יכרת ממקומו ויתישב
במקום אחר תלמוד לומר אני ה׳ בכל מקום אני : בכל טמא נפש · במי שנטמא במת : ד
בכל שרץ אשר יטמא לו · בשיעור הראוי לטמא בכעדשה : או באדם · במת אשר יטמא ה
לו בשיעורו לטמא וזהו כזית : לכל טומאתו · לרבות נוגע בזב וזבה נדה ויולדת : נפש ו
אשר תגע בו · באחד מן הטמאים הללו : ואחר יאכל מן הקדשים · כדרש ביבמות ז
בתרומה שמותר לאכלה בהערב השמש : מן הקדשים · ולא כל הקדשים : נבלה וטרפה ח
לא יאכל לטומאה בה · לענין הטומאה הזהיר כאן שאם אכל כבלת עוף טהור שאין לה
טומאת מגע ומשא אלא טומאת אכילה בבית הבליעה אסור לאכול בקדשים וגריך לומר
וטרפה

ט וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא־
יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי
יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃
י וְכָל־זָר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ תּוֹשַׁב
כֹּהֵן וְשָׂכִיר לֹא־יֹאכַל קֹדֶשׁ׃
יא וְכֹהֵן כִּי־יִקְנֶה נֶפֶשׁ קְנִין כַּסְפּוֹ
הוּא יֹאכַל בּוֹ וִילִיד בֵּיתוֹ הֵם יֹאכְלוּ
בְלַחְמוֹ׃ יב וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה
לְאִישׁ זָר הוּא בִּתְרוּמַת הַקֳּדָשִׁים
לֹא תֹאכֵל׃ יג וּבַת־כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה
אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה וְזֶרַע אֵין לָהּ
וְשָׁבָה אֶל־בֵּית אָבִיהָ כִּנְעוּרֶיהָ
מִלֶּחֶם אָבִיהָ תֹּאכֵל וְכָל־זָר לֹא־
יֹאכַל בּוֹ׃ יד וְאִישׁ כִּי יֹאכַל
קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו
וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת־הַקֹּדֶשׁ׃ טו וְלֹא
יְחַלְּלוּ אֶת־קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
אֲשֶׁר־יָרִימוּ לַיהוָה׃ יז וְהִשִּׂיאוּ
אוֹתָם עֲוֹן אַשְׁמָה בְּאָכְלָם אֶת־
קָדְשֵׁיהֶם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃
שלישי פ יח וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ יט דַּבֵּר אֶל־
אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית
יִשְׂרָאֵל וּמִן־הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל־נִדְרֵיהֶם וּלְכָל־
נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה
לְעֹלָה׃ כ לְרֹצֹנְכֶם תָּמִים זָכָר

בבקר

וְיִטְּרוּן יַת־מַטְרַת־מֵימְרִי וְלָא־
יִקְבְּלוּן עֲלוֹהִי חוֹבָא וִימוֹתוּן בֵּיהּ
אֲרֵי יְחַלְּלוּנֵיהּ אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהוֹן׃
וְכָל־חֵילוֹנִי לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא
תּוֹחֲבָא דְכַהֲנָא וַאֲגִירָא לָא־יֵיכוֹל
קוּדְשָׁא׃ וְכַהֲנָא אֲרֵי יִקְנֵי נֶפֶשׁ
קְנְיָן כַּסְפֵּיהּ הוּא יֵיכוֹל בֵּיהּ וִילִידֵי
בֵּיתֵיהּ אִינּוּן יֵיכְלוּן בְּלַחְמֵהּ׃
וּבַת־כַּהֲנָא אֲרֵי תְהֵי לְגֻבַר חֵילוֹנִי
הִיא בְּאַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָּא לָא תֵיכוֹל׃
וּבַת־כַּהֲנָא אֲרֵי תְהֵי אַרְמְלָא
וּמְחַרְכָא וּבַר לֵית לָהּ וּתְתוּב לְבֵית
אֲבוּהָא כְּרַבְיוּתָא מִלַּחְמָא דַאֲבוּהָא
תֵּיכוֹל וְכָל־חֵילוֹנִי לָא יֵיכוֹל בֵּיהּ׃
וּגְבַר אֲרֵי יֵיכוֹל קוּדְשָׁא בְּשָׁלוּ
וִיוֹסֵף חוּמְשֵׁיהּ עֲלוֹהִי וְיִתֵּן לְכַהֲנָא
יַת־קוּדְשָׁא׃ וְלָא יְחַלְּלוּן יַת־
קוּדְשַׁיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּיַפְרְשׁוּן
קֳדָם יְיָ׃ וִיקַבְּלוּן עֲלֵיהוֹן עָוֵין
חוֹבִין בְּמֵיכַלְהוֹן בְּסוֹאֲבָא יַת־
קוּדְשֵׁיהוֹן אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהוֹן׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
מַלֵּיל עִם־אַהֲרֹן וְעִם־בְּנוֹהִי וְעִם
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גֻּבַר
גֻּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָיָא
בְּיִשְׂרָאֵל דְּיַקְרֵיב קוּרְבָּנֵיהּ לְכָל־
נִדְרֵיהוֹן וּלְכָל־נִדְבָתְהוֹן דְּיַקְרְבוּן
קֳדָם יְיָ לְעָלָתָא׃ לְרַעֲוָא לְכוֹן

שלים

ה וטרפה מי שיש במיכו טרפ׳ ולא כבלת עוף עומא שלין במיכו טרפה: ושמרו לת משמרתי
מלאכול תרומה בטומאת הגוף: ומתו בו: למדכו שרוי מיתה בידי שמים: לא יאכל
קדש: בתרומה הכתוב מדבר שכל המכין דבר בה: תושב כהן ושכיר: תושבו של כהן
ושכרו

מַטְלַת מֵימְרִי וְלָא יְקַבְּלוּן עֲלוֹי חוֹבָא וְלָא יְמוּתוּן בֵּיהּ בְּאֵישָׁא מְצַל הַנָּא
אֲרוּם יְפַסּוּנֵיהּ אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהוֹן : וְכָל זַר וְכָל חִילוֹנִי לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא
בַּר יִשְׂרָאֵל דְּהוּא תוֹחֲבָא דְּכַהֲנָא וְאַגִּירָא לָא יֵיכוֹל קוּדְשָׁא : וְכָהֵן
וְכַהֲנָא אֲרוּם יִקְנֵי בַּר נַשׁ נוּכְרָאָה קִנְיַן כַּסְפֵּיהּ דְּהוּא יֵיכוֹל בֵּיהּ וּמַרְבְּיָנֵי
בַּיְתֵיהּ הֵינוּן יֵיכְלוּן בְּלַחְמֵיהּ : וּבַת וּבְרַת כָּהֵן אֲרוּם תְּהֵי מִחַנְסָא
לְגֻבַר חִילוֹנָיָא הִיא בְּאַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָּא לָא תֵיכוֹל : וּבַת וּבְרַת כָּהֵן
אֲרוּם תְּהֵי אַרְמְלָא אוֹ מִיתַרְכָא וּוְלַד לֵית לַהּ מִגֵּיהּ וְחָבַת לְבֵית אֲבָהָא
דְּלָא מִינְטְרָא יְבָם הֵי בְּיוֹמֵי טְלִיוּתַהּ וְלָא מְעַבְּרָא מִן מְזוֹנֵיהּ דְּאֲבָהָא
תֵּיכוֹל וְכָל חִלוֹנִי לָא יֵיכוֹל בֵּיהּ : וְאִישׁ וּגְבַר יִשְׂרָאֵל אֲרוּם יֵיכוֹל
קוּדְשָׁא בְּשַׁלּוּ וְיוֹסִיף חוּמֶשׁ דְּמוֹי עֲלוֹי וְיִתֵּן לְכַהֲנָא יַת קוּדְשָׁא : וְלָא
יְחַלְּלוּ וְלָא יְפַסּוּן יַת קוּדְשַׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּיַפְרְשׁוּן לְשָׁמָא דַיְיָ :
וְרַחֲשִׁיאוּ וְיַאֲרְעוּן יַתְהוֹן חוֹבֵי אַשְׁמַתְהוֹן בְּמֵיכַלְהוֹן בְּסוֹאֲבָא יַת
קוּדְשֵׁיהוֹן אֲרוּם אֲנָא יְיָ מְקַדְּשֵׁיהוֹן : וִידַבֵּר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
לְמֵימַר : דַּבֵּר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹי וְעִם כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר
גְּבַר אוֹ גְבַר סִיב מִבֵּית גְּנִיסַת יִשְׂרָאֵל וּמִן גִּיּוֹרָא דְּבְיִשְׂרָאֵל דְּיִקְרַב קוּרְבָּנֵיהּ
לְכָל נִדְרֵיהוֹן וּלְכָל נְסִיבָתְהוֹן דְּיִקְרְבוּן קֳדָם יְיָ לְעָלָתָא : לִרְצוֹנְכֶם

לִרְעוּא

ושכירו לפיכך תושב זה נקוד פתח לפי שהוא לבוק ואיזהו תושב זה כרגע שהוא קנוי לו
עד היובל ואיזהו שכיר זה קנוי קנין שנים שיוצא בשש בא הכתוב ולמדך כאן שאין נופו
קנוי לאדוניו לאכול בתרומתו : וכהן כי יקנה כסף · עבד כגעני שקנוי לנופו : ויליד יא
ביתו : אלו בני השפחות ואשת כהן אוכלת בתרומה מן המקרא הזה שאף היא קנין כספו
ועוד למד ממקרא אחר כל טהור בביתך וגו׳ בכפרי : לאיש זר · ללוי וישראל : אלמנה יב
וגרושה · מן האיש הזר : וזרע אין לה · ממנו : ושבה · הא אם יש לה זרע ממנו אמורה יג
בתרומה כל זמן שהזרע קיים : וכל זר לא יאכל בו · לא בא שלא להוציא את האוכן שמותר
בתרומה זרות אמרתי לך ולא אכיות : כי יאכל קדש · תרומה : וכתן לכהן את הקדש · יד
דבר הראוי להיות קדש שאינו פורע לו מעות אלא פירות של חולין והן כעשין תרומה :
ולא יחללו וגו׳ להאכילם לזרים : והשיאו אותם · את עצמם יעשינו עון באכלם את קדשים טו (יג)
שהובדלו לשם תרומה וקדשו וכאסרו עליהן · ואת במיכלהון בסואבא שלא לצורך תרגמו
כן : והשיאו אותם · זה אחד משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה שמדברי
בקדש עצמו וכן ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו הוא יביא את עצמו וכן ויקבור אותו בניו
הוא קבר את עצמו כך כתוב בספרי : כדריהם · הרי עלי : כדבותם · הרי זו : לרצונכם · טז יט
הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני שיהא לכם לרצון אפילו מכם בלעז ואיזהו הראוי
לרצון : תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים : אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות

בבקר בכשבים ובעזים: כל
אשר־בו מום לא תקריבו כי־לא
לרצון יהיה לכם: ואיש כי־
יקריב זבח־שלמים ליהוה לפלא־
נדר או לנדבה בבקר או בצאן
תמים יהיה לרצון כל־מום לא
יהיה־בו: עורת או שבור או־
חרוץ או־יבלת או גרב או ילפת
לא־תקריבו אלה ליהוה ואשה
לא־תתנו מהם על־המזבח ליהוה:
ושור ושה שרוע וקלוט נדבה
תעשה אתו ולנדר לא ירצה:
ומעוך וכתות ונתוק וכרות
לא תקריבו ליהוה ובארצכם לא
תעשו: ומיד בן־נכר לא
תקריבו את־לחם אלהיכם מכל־
אלה כי משחתם בהם מום בם לא
ירצו לכם: ס
וידבר יהוה אל־משה לאמר:
שור או־כשב או־עז כי יולד

והיה

שלים דכר בתורא ובאימרא
ובעזא: כל דביה מומא לא
תקרבון ארי־לא לרעוא יהי לכון:
וגבר ארי־יקריב ניכסת־קודשיא
קדם יי לפרשא־נדרא או לנדבתא
בתורי או בענא שלים יהי לרעוא
כל־מום לא יהי־ביה: עויר או
חביר או־פסיק או־יבלן או גרבן או
חזזן לא־תקרבון אילין קדם־יי
וקירבנא לא תתנון מנהון על־
מדבחא קדם־יי: ותור ואימר
יתיר וחסיר נדבתא תעביד יתיה
ולנדרא לא יתרעי: ודימרים
ודירסיס ודשליף ודיגזיר לא
תקרבון קדם־יי ובארעכון לא
תעבדון: ומיד בר־עממין לא
תקרבון ית־קורבן אלהכון מכל־
אילין ארי חבולהון בהון מומא
בהון לא לרעוא יהון לכון:
ומליל יי עם־משה למימר:
תור או־אימר או־עז ארי יתיליד

ויהי

פח כב ולאיכו כפסל במום אלא בחסרון אבר: לפלא נדר. להפרים בדיבורו: עורת. שם דבר
של מום עורון בלשון נקבה שלא יהא בו מום של עורת: או שבור. לא יהיה: חרוץ.
רים של עין שנסדק או שנפגם וכן שפתו שנסדקה או נפגמה: יבלת. ורוקה בלעז:
גרב. מן קזזית וכן ילפת ולשון ילפת כמו וילפות שמשון שאחוזה בו עד יום מיתה שאין
לה רפואה: לא תקריבו. שלשה פעמים להזהיר על הקדשתן ועל שחיטתן ועל זריקת
דמן: ואשה לא תתנו. לזהרת הקטרתן: שרוע. אבר גדול מחבירו: קלוט פרסותיו
קלוטות: כדבה תעשה אותו. לבדק הבית: ולנדר. למזבח: לא ירצה. אי זה הקדש
בא לרצות הוי אומר זה הקדש המזבח: ומעוך וכתות וכתוק וכרות. בבנים או בגיד:
מעוך ביניו מעוכין גיד: כתות. בתושים יותר ממעוך: כתוק. תלושין גיד עד
שנפסקו חוטים שתלויים בהן אבל כתוכים הם בתוך הבשר והבשר לא נתלש: וכרות.
כרותין בכלי ועודן בשר: ומעוך. תרגום ודמרים זהו לשונו בארמית לשון כתישה:

וכתות.

לרעוא לכון שלים דכר בתורי באימריא ובכני עזיא: כל כל דביה
מומא לא תקרבון ארום לא לרעוא יהי לכון: ואיש כי וגבר ארום
יקרב נכסת קודשיא קדם יי לאפרשא נדרא או נסיבתא בתורי או בענא
שלים יהי לרעוא כל מומא לא יהי ביה: עורת דסמי או דתביר
גרמא או דריסו לקין או דעינוי לקין דמערב חיורא באובמא או
דמלי חרסין יבשין או חזזיתא מצרית לא תקרבון אלין קדם יי וקורבנא
לא תקרבון מנהון על מדבחא קדם יי: ושור ותור ואימר יתיר כוליא
או דחסיר כוליא נסיבא תעביד יתיה ולנדרא לא יהי לרעוא: ומעוך
ודמעיך ודכתישן פחדו ודשחית ודמרסיס גידו לא תקרבון לשמא דיי
ובארעכון לא תסרסון: ומיד ומן יד בר עממין לא תקרבון ית
קורבן אלקכון מכל אילין ארום חיבולהון בהון מומא בהון פסילין הינון
לא לרעוא יהון לכון: וידבר ה׳
ומליל יי עם משה למימר: שור

ירושלמי	מדבחא
עידן דתתכר לן סדרי קורבנינן מה דהוינן מקרבין בכל שנא ושנא הוו קורבנינן מכפרין על חובינן וכדו די גרמו חובא ולית לן מה נקרבא מן עדרי עינן תורא אתבחר קדמוי בגין למדכרא סביא מדינחא פטיר כוליה קרב לשמך בר תורין ורהט לבקרותיה ונסיב בר תורין רביך ועכ ויהב יתיה לרבייא ואוחי דכיא למיעבד יתיה ופטירין אפה ויכול	עידן דתתכר לן סדרי קורבנינן מה דהוינן מקרבין בכל שנא ושנא הוו קורבנינן מכפרין על חובינן וכדו די גרמו חובא ולית לן מה נקרבא מן עדרי עינן תורא אתבחר קדמי בגין למדכרא סביא מדינחא פטיר כוליה קרב לשמך בר תורין ורהט לבקרותיה ונסיב בר תורין רביך שמין איתרא אתבחר תנין בגין מדבר זכותיה דשייה דאתעקד על גבי

מלאכין

וכתות׳ תרגומו ודרסים כמו הבית הגדול דסיסים בקיעות דקות וכן קכה המרוסס:
ובארנכם לא תעשו׳ דבר זה לסרס שום בהמה וחיה ואפילו עמלה לכך כאמר בארנכם
לרבות כל אשר בארנכם שאי אפשר לומר לא נטעוו על הסרוס אלא בארץ שהרי סרוס
חובת הגוף הוא וכל חובת הגוף כוהנת בין בארץ בין בחוצה לארץ: ומיד בן נכר׳ כפ
נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעל מום ואעפ׳ שלא נאסרו
בעלי מומים לקרבן במי כח אלא אם כן מחוסרי אבר זאת כוהנת בבמה שבשדות אבל על
המזבח שבמזבח לא תקריבוה אבל תמימה תקבלו מהם לכך נאמ׳ למעלה איש איש לרבות
את הנכרים שבודריס בדרים ובדבות בישראל: משחתם׳ חבולהון: לא ירצה לכם׳
לכפר עליכם: כי יולד׳ פרט ליולא דופן: אותו זאת בכו׳ כוהנ בנקבה לאסור לשחוט מ

רנב שיכים
פקרבן מכן
פ׳ וכו׳:

וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם
הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יִרְצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה
לַיהוָה: כח וְשׁוֹר אוֹ־שֶׂה אֹתוֹ
וְאֶת־בְּנוֹ לֹא תִשְׁחֲטוּ בְּיוֹם אֶחָד:
רנד שלא
לשחוט כמה
ובנה כו׳
כט וְכִי־תִזְבְּחוּ זֶבַח־תּוֹדָה לַיהוָה
לִרְצֹנְכֶם תִּזְבָּחוּ: ל בַּיּוֹם הַהוּא
יֵאָכֵל לֹא־תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר
אֲנִי יְהוָה: לא וּשְׁמַרְתֶּם מִצְוֹתַי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה:
רנה רנו
שלא לעשות
דבר שיתחלל
בו שם שמים
ותנות קרוש
פשל וכנ׳
רביעי
בג
לב וְלֹא תְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי
וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי
יְהוָה מְקַדִּשְׁכֶם: לג הַמּוֹצִיא
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם
לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה: פ
• וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי יְהוָה אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ
אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדָי:

ויהי שבעא יומין ברתר אמיר
ומיומא רתמינאה ולהלא יתרעי
לקרבא קורבנא קדם־יי:
ותורתא או שיתא לה ולברה לא־
תכסון ביומא חד: וארי תיכסון
נכסת־תודתא קדם־יי לרעוא־
לכון תתכסון: ביומא ההוא
יתאכיל לא־תשארון מנה עד־
צפרא אנא יי: ותטרון פקודי
ותעבדון ית־הון אנא יי:
ולא תחלון ית־שמא דקודשי
ואיתקדש בגו בני ישראל אנא יי
מקדשכון: דאפיק יתכון מארעא
דמצרים למהוי לכון לאלהא אנא
יי: ומליל יי עם משה למימר:
מליל עם־בני ישראל ותימר להון
מועדיא דיי דתערעון יתהון מערע
קדיש אילין אינון מועדיא:

ששת · שיתא

פח הלא והכן לו הכת ולוכו כוהג בזכרים ומותר לשחוט הלב והכן: לותו ולת בכו· לף
בכו ולותו במשמע: לרצוככם תזבחו· תחלת זביחתכם הזהרו שתהיו לרצון לכם ומהו
פרצון ביום ההוא יאכל לא כא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מכת כן אל תשחטוהו על
מכת לאכלו למחר שאם תחשבו בו מחשבת פכול לא יהא לכם לרצון· דבר אחר לרצוככם
לדעתכם מכאן למתעסק שפכול בשחיטת קדשים ולף על פי שפרט לכאכלים לשני ימים
ל חוץ ופרט לכאכלין ליום אחד שתהא זביחתן על מכת לאכלן בזמכן: ביום ההוא יאכל·
לא כא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מכת כן שאם לקבוע לה זמן אכילה כבר כתוב
לא ובשר זבח תודת שלמיו ובומר: אני ה׳· דע מי גזר על הדבר ול יקל בעיכיך: ושמרתם·
לב זו המשכה: ועשיתם· זה המעשה: ולא תחללו· לעבור על דברי מזידין ממשמע שכא
ולא תחללו מה תל׳ וכקדשתי מכור עכמך וקדש שמו יכול ביחיד תל׳ בתוך בכי ישראל
וכשהוא מוכר עכמו ומסור עמ׳ למות שכל המוכר עכמו עמ׳ הכם אין עושין לו כם שכך
מכיכו בחככיה מישאל ועזריה שלא מסרו עכמן על מכת הכם שכאמר והן לא ידיע להוי לך
לג אלהא ובומר מכיל ולא מכיל ידיע להוי לך ובו: המוציא אתכם· על מכת כן: אני ה׳:
ג בראמן לשלם שכר: דבר אל בכי ישראל· מועדי ה׳· עשה מועדות שיהיו ישראל מלמדין

נהם

מדבחא ופשט צוארה בגין שמך שמיא מכו ונחתו וחמא יצחק ית שבלוליהון וכהיין עינוי ממרומיא מן בגין כדין זכה ואודמן ליה אמרא תחותוי לעלתא גדי בר עזי אתבחר תחותא בגין מדכר זכות שלימא דעבד גדיי בר עזי ת תכשילין ואוכיל לאבוי וזכה למקבלא סדר כרכתא בגין כן פרש משה נביא ואמר עמי בני ישראל תור או אימר או גדיא ארום יתיליד כאורח עלמא ויהי שבעתא יומין בתר אמיה משיל דישתמודע דלא נפיל ומיומא תמינאה ולהלאה יתרעי לקרבא קורבנא לשמא דיי:

תור או אימר או גדי ארום דאתיליד ויהי שובעא יומין בתר אמיה ומן יומא תמינאה ולהלן יהוי כשר למקרבא יתיה קורבנא לשמא דיי:

יונתן בן עוזיאל

ושור עמי בני ישראל היכמא דאבונן רחמן בשמיא כן תהון רחמנין בארעא תורתא או דחלא יתה וית ברה לא תיכסון ביומא חד: וכי ארום תכסון נכסת נסכא לשמא דיי לרעוא לכון תיכסון: ביום ביומא ההוא יתאכל לא תשיירון מניה עד צפרא אנא יי: ושמרתם ותיטרון ית פיקודריותי תעבדון יתהון אנא יי דיהב אגר טב לנטרי פקודי ולא ריתי: ולא תחללו ולא תפסון ית שמא דקודשיו אתקדש בגו בני ישראל אנא יי מקדשכון: המוציא דהנפיק יתכון פריקין מארעא דמצרים מטול למהוי לכון לאלקא אנא יי: וידבר ה' ומליל עם משה למימר: דבר מליל עם בני ישראל ותימר להון זמן סהדי מועדיא דיי דתארעון יתהון מארעי קדיש אלין הינון זמן סהדי מועדיי:

ששת

פרס מזונרים את הסכה על גליות שבעקרו מוקיומס לעלות לרגל ועדין לא הגיעו ירושלם:

מלאכין וזכה למיתבשרא דהא שרה ילדה ליצחק אימרא איתבחר תנין בגין למדכרא זכותיה רישייה דעקד גרמיה על גבי מ מדבחא ופשט צוארה בגין שמך שמיא מכו ונחתו וחמא יצחק ית שבלוליהון וכהיין עינוי ממרומיא מן בגין כדין זכה ואודמין ליה תמן אימר תחותוי לעלתא: ותו זכו תליתאי גדי בר עיזין למידכרא זכותיה דתמימא דלביש משכין גדיין ועבד תכשילין ואייתי לאבוי מן תכשילוי וחמר אשקי יתיה וזכה למתקבלא סדר כירכתא מן יצחק אבוי ולמוקמא תרי עשר שבטין קדישין לשמך: הא בכן פרש משה נבייא דיי ואמר עמי בית ישראל

ג שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה
וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן מִקְרָא־
קֹדֶשׁ כָּל־מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבָּת
הִוא לַיהוָה בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם׃
פ ד אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
יְהוָה מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר־תִּקְרְאוּ
אֹתָם בְּמוֹעֲדָם׃ ה בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם
פֶּסַח לַיהוָה׃ ו וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר
יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיהוָה
שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ׃
ז בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ
יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ׃ ח וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה
לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ׃
פ ט וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
י דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם אֶת־קְצִירָהּ
וְהֵבֵאתֶם אֶת־עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם
אֶל־הַכֹּהֵן׃ יא וְהֵנִיף אֶת־הָעֹמֶר
לִפְנֵי יְהוָה לְרֹצֹנְכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת
יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן׃ יב וַעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם
הֲנִיפְכֶם אֶת־הָעֹמֶר כֶּבֶשׂ תָּמִים בֶּן־
שְׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה׃ יג וּמִנְחָתוֹ
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכּוֹ יַיִן
רְבִיעִת הַהִין׃ יד וְלֶחֶם וְקָלִי

וכרמ ל

רנו רנז רנח
ס
מצות ספירת
העומר יום ראשון
מן פסח ומכו׳
ספירת יום
ז׳ כו׳ ואלו
לעשו׳ מלאכה
וכו׳

מה
מצות הקרב
העומר וכו׳

סב סג סד
אלו לאכול
לא מתכוחה
מרשה כו׳

שיתא יומין תתעבד עיבידתא
וביומא שביעאה שבא שבתא
מערע קדיש כל עיבידא לא
תעבדון שבתא היא קדם יי בכל
מותבניכון׃ אילין מועדיא די
מערע קדיש דתערעון יתהון
בזמניהון׃ בירחא קדמאה
בארבעת עשרא לירחא בין
שימשיא פסחא קדם יי׃
ובחמשת עשרא יומא לירחא הדין
חגא דפטיריא קדם יי שבעא
יומין פטירא תיכלון׃ ביומא
קדמאה מערע קדיש יהי לכון
כל עיבידת פולחן לא תעבדון׃
ותקרבון קורבנא קדם יי שבעא
יומין ביומא שביעאה מערע קדיש
כל עיבידת פולחן לא תעבדון׃
ומליל יי עם משה למימר׃
מליל עם בני ישראל ותימר להון
ארי תעלון לארעא דאנא יהיב
לכון ותחצדון ית חצדה ותיתון
ית עומר ריש חצדכון לכהנא׃
וירים ית עומרא קדם יי לרעוא־
לכון מבתר יומא טבא ירימיניה
כהנא׃ ותעבדון ביום ארמתכון
ית עומרא אימר שלים בר שתיה
לעלתא קדם יי׃ ומנחתיה תרין
עשרונין סולתא דפילא במשח
קורבנא קדם יי לאתקבלא ברעוא
ונסכיה חמרא רבעות הינא׃

ולחם

ג לירושלם׃ ששת ימים׃ מז עכין שבת לכל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות
מעלין

ששת שִׁיתָא יוֹמִין תִּתְעַבַּד עֵיבִידָא וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבָּא וְנַיְחָא
מְאָרַע קַדִּישׁ כָּל עֵיבִידָא לָא תַעֲבְדוּן שַׁבְּתָא הִיא לַיְיָ בְּכָל אֲתַר מוֹתְבָנֵיכוֹן:
אלה מועדי אֵלֵּין זִמְנֵי סִידּוּרֵי מוֹעֲדַיָּא דַיְיָ מְאָרְעֵי קַדִּישׁ דִּי יִתְרְעוּן
יִתְהוֹן בְּזִימְנֵיהוֹן: בחדש בְּיַרְחָא דְנִיסָן בְּאַרְבְּסַר לְיַרְחָא בֵּינֵי שִׁמְשָׁתָא
זְמַן נִיכְסַת פִּיסְחָא לְשָׁמָא דַיְיָ: ובחמשה עשר וּבַחֲמֵיסַר יוֹמִין
לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא דְפַטִירַיָּא לְשָׁמָא דַיְיָ שְׁבַעְתֵּי יוֹמִין פַּטִירֵי תֵּיכְלוּן:
ביום בְּיוֹמָא קַדְמָאָה דְחַגָּא מְאָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עֵיבִידַת פּוּלְחָנָא
לָא תַעֲבְדוּן: והקרבתם וּתְקַרְבּוּן קָרְבָּנָא לְשָׁמָא דַיְיָ שְׁבַעְתֵּי יוֹמִין
בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְחַגָּא מְאָרַע קַדִּישׁ כָּל עֵיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעֲבְדוּן:
וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר
לְהוֹן אֲרוּם תֵּעָלוּן לְאַרְעָא דַאֲנָא יְהִיב לְכוֹן וְתַחְצְדוּן יַת חַצְדָּא וְתַיְיתוּן
יַת עוּמְרָא שֵׁירוּי חַצְדְּכוֹן לְוַת כָּהֲנָא: והניף וְיָרִים יַת עוּמְרָא קֳדָם
יְיָ לְרַעֲוָא לְכוֹן מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא קַמָּאָה דְפִסְחָא יְרִימִנֵּיהּ כָּהֲנָא:
ועשיתם וְתַעֲבְדוּן בְּיוֹם אֲרָמוּתְכוֹן יַת עוּמְרָא אִימַּר שְׁלִים בַּר שַׁתֵּיהּ
לְעָלְתָא לְשָׁמָא דַיְיָ: ומנחתו וּמִנְחָתֵיהּ תְּרֵין עֶשְׂרֹנִין סְמִידָא פְּתִיכָא
בְּמִשְׁח זֵיתָא קוּרְבָּנָא לְשָׁמָא דַיְיָ מְטוּל לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא וְנִיסוּכֵי חֲמַר
עינבי

מעלין עליו כאלו חלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים
את השבתות: אלה מועדי ה׳ · למעלה מדבר בעבור שכה וכאן מדבר בקדוש החדש: ד
בין הערבים · משש שעות ולמעלה: פסח לה׳ · הקרבת קרבן ששמו פסח: והקרבתם ה
אשה ונומר · הם המוספין האמורים בפרשת פנחס ולמה באמרו כאן לומר לך שאין ו
המוספין מעכבין זה את זה: והקרבתם אשה לה׳ · מכל מקום אם אין פרים הבא אלים
ואם אין פרים ואלים הבא כבשים: שבעת ימים · כל מקום שנאמר הבעת שם דבר הוא
שבוע של ימים שטיבא בלעז וכן כל לשון שמוכת ששת חמשת שלשת: מלאכת עבודה ·
אפילו מלאכות החשובות לכם עבודה ונורך שיש חברון בים בבטלה שלהן כגון דבר
האבד כך הבכתי מתורת כהנים דקתני יכול אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת
עבודה וכולי: ראשית קצירכם · שתהא ראשונה לקציר: עומר · עשירית האיפה כך ז
היתה שמה כמו וימדו בעומר: והניף · בל תכופה מוליך ומביא מעלה ומוריד מוליך יא
ומביא לעבור רוחות רעות מעלה ומוריד לעבור טללים רעים: לרצונכם · אם תקריבו
כמשפט זה יהיה לרצון לכם: ממחרת השבת · ממחרת יום טוב הראשון של פסח שאם
אתה אומר שבת בראשית אי אתה יודע איזהו: ועשיתם כבש · חובה לעומר הוא בא: יב
ומנחתו · מנחת נסכיו: שני עשרונים · כפולה היתה: ונסכו יין רביעית ההין · אעפ יג
שמנחתו כפולה אין נסכיו כפולים: קלי · קמח עשוי מכרמל רך שמייבשין אותו בתנור: יד
כרמל ·

וְכַרְמֶל לֹא תֹאכֵלוּ עַד־עֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה עַד הֲבִיאֲכֶם אֶת־קָרְבַּן
אֱלֹהֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכֹל
מֹשְׁבֹתֵיכֶם: פ

ט וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת
מִיּוֹם הֲבִיאֲכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה
שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶנָה:
י עַד מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת
תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם
מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה:
יא מִמּוֹשְׁבֹתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם
תְּנוּפָה שְׁתַּיִם שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
תִּהְיֶנָה חָמֵץ תֵּאָפֶינָה בִּכּוּרִים
לַיהוָה: יב וְהִקְרַבְתֶּם עַל־הַלֶּחֶם
שִׁבְעַת כְּבָשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה
וּפַר בֶּן־בָּקָר אֶחָד וְאֵילֹם שְׁנַיִם יִהְיוּ
עֹלָה לַיהוָה וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה:
יג וַעֲשִׂיתֶם שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד
לַחַטָּאת וּשְׁנֵי כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזֶבַח
שְׁלָמִים: יד וְהֵנִיף הַכֹּהֵן אֹתָם
עַל־לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי
יהוָה עַל־שְׁנֵי כְבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ
לַיהוָה לַכֹּהֵן: טו וְקָרָאתֶם בְּעֶצֶם
הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֻקַּת
עוֹלָם בְּכָל־מוֹשְׁבֹתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם:
טז וּבְקַצְרְכֶם אֶת־קְצִיר אַרְצְכֶם

ולחם וקלי ופירוכן לא תיכלון
עד־כרן יומא הדין עד איתואיכון
ית־קורבנא דאלהכון קיים עלם
לדריכון בכל מותבניכון:
ותמנון לכון מבתר יומא טבא מיום
איתואיכון ית־עומרא דארמותא
שבע שבוען שלמן יהיין:
עד מבתר שבועתא שביעיתא
תמנון חמשין יומין ותקרבון
מנחתא חדתא קדם־יי:
ממותבניכון תייתון לחם ארמותא
תרתין גריצן תרין עשרונין סולתא
יהוין חמיע יתאפיין בכורין קדם
יי: ותקרבון על־לחמא שבעא
אימרין שלמין בני שנה ותור בר־
תוריחד ודכרין תרין יהון עלתא
קדם־יי ומנחתהון ונכסיהון קורבן
דמתקבל ברעוא קדם־יי:
ותעבדון צפיר־בר־עזין חד
לחטאתא ותרין אימרין בני שנה
לנכסת קודשיא: וירים כהנא
יתהון על לחם בכוריא ארמא
קדם יי על־תרין אימרין קודשא
יהון קדם־יי לכהנא: ותערעון
בכרן יומא הדין מערע־קדיש יהי
לכון כל־עיבידת פולחן לא
תעבדון קיים עלם בכל־מותבניכון
לדריכון: ובמחצדכון ית־

כרמל · הן קליות שקורין גרמילים: בכל מושבותיכם · כחלקו בו חכמי ישראל ים שלמדו מכאן שהחדש כוהג בחובה לארץ ויש אומרים לא בא אלא ללמד שלא כעטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה משכבשו וחלקו: ממחרת השבת · ממחרת יום טוב: תמימות תהייבה · מלמד שמתחיל ומובא מבערב שאם לא כן איכן תמימות: השבת השביעית

כתרגומו

עֵינְבֵי רַבְעוּת הֲוָיָא : ולחם וּלְחֵים וְקָלִי וּפֵירוּכִין חַדְתִּין לָא תֵיכְלוּן
עַד כְּרַן יוֹמָא הָדֵין עַד זְמַן אֵיתוּיֵיכוֹן יַת קָרְבַּן אֱלָקְכוֹן קְיָים עָלָם לְדָרֵיכוֹן
בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן : וספרתם וְתִמְנוּן לְכוֹן מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא קַמָּאדִי
דְּפִסְחָא מִן יוֹם אֵיתוּיֵיכוֹן יַת עוֹמְרָא דְּאַרְמוּתָא שְׁבַע שְׁבוּעִין שַׁלְמִין
יְהֲוָיִין : עַד מִמָּחֳרַת עַד מִבָּתַר שְׁבוּעָתָא שְׁבִיעָאָה תִּימְנוּן חַמְשִׁין
יוֹמִין וּתְקָרְבוּן מִנְחָתָא דְּלְחֵים חֲדַת לְשֵׁמֵיהּ דַיְיָ : ממושבותיכם מֵאַתַר
מוֹתְבָנֵיכוֹן תַּיְיתוּן לְחֵים אַרְמוּתָא תַּרְתֵּין זְרִיצָן תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין סְמִידָא
יְהֲוָיִין חֲמִיעַ יִתְאַפְּיָין בִּיכוּרִין לְשֵׁמָא דַיְיָ : והקרבתם וּתְקָרְבוּן עַל
לַחְמָא הַהוּא שֵׂעָא אִמְּרִין שַׁלְמִין בְּנֵי שָׁנָה וְתוֹר בַּר תּוֹרִין דְּלָא עֵירוּבִין
חַד לְחַטָּאתָא וּתְרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה לְנִכְסַת קוּדְשָׁיָא : ועשיתם
וְתַעְבְּדוּן צְפִיר בַּר עִזִּין דְּלָא עֵירוּבִין חַד לְחַטָּאתָא וּתְרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה
לְנִכְסַת קוּדְשָׁיָא : והניף וִירִים כַּהֲנָא יַתְהוֹן עַל לַחְמָא דְּבִיכוּרַיָא
אַרְמָא קֳדָם יְיָ עַל תְּרֵין אִמְּרִין קוּדְשָׁא יְהוֹן לְשֵׁמָא דַיְיָ לְכַהֲנָא : וקראתם
וּתְעַרְעוּן חַיִּין וְקַיְימִין הֵי בְּזִמַן כְּרַן יוֹמָא הָדֵין מְעַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל
עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַּעְבְּדוּן קְיָים עָלָם בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן לְדָרֵיכוֹן :
ובקצרכם וּבְזִמַן מְחַצְדְּכוֹן יַת חֲצַד אַרְעֲכוֹן לָא תְּסַיְּפוּן אוּמָנָא חֲדָא
דאית

כתרגומו שבועתא שביעתא : עד ממחרת השבת השביעית תספרו · ולא עד בכלל והן
ארבעים ותשעה יום : חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה׳ · ביום חמשים תקריבוה
ואומר אני זה מדרשו אבל פשוטו עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו
ומקרא מסורס הוא : מנחה חדשה · היא המנחה הראשונה שהובאה מן החדש ואת
הרי קרבה מנחת העומר איכה כשאר כל המנחות שהיא באה מן השעורין : ממושבותיכם · יט
ולא מחוצה לארץ : לחם תנופה · לחם תרומה המורם לשם נבוה וזו היא במנחה החדשה
האמורה למעלה : בכורים : ראשונה לכל המנחות אף למנחת קנאות הבאה מן שעורים
לא תקרב מן החדש קודם לשתי הלחם : על הלחם · בגלל הלחם חובה ללחם : ומנחתם יט
ונסכיהם כמשפט · מנחה ונסכים המפורשים בכל בהמה בפ׳ נסכים שלשה עשרונים לפר
ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש זו היא המנחה והנסכים שני היין לפר ושלישית היין
לאיל ורביעית היין לכבש : ועשיתם שעיר עזים · יכול שבעת כבשים ושעיר האמורים יט
כאן הם ז׳ כבשים ושעיר האמורים בחומש הפקודים כשאתה מניע אבל פרים ואילים איכן
כן אמור מעתה אלו לעצמן ואלו לעצמן אלו קרבו בגלל הלחם ואלו למוספין : והניף כ
אותם הכהן תנופה · מלמד שטעונים תנופה חיים יכול כולם תל שני כבשים : קדש
יהיו · לפי ששלמי יחיד קדשים קלים הוזקק לומר בשלמי צבור שהן קדש קדשים :
ונקובלכם · חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין · אמר רבי אבדימי ברבי יוסף מה ראה כב
הכתוב ליתנה באמצע הרגלים פסח ועצרת מבאן וראש השנה ויום הכפורים מכאן ללמדך

לא־תכלה פאת שדך בקצרך ולקט
קצירך לא תלקט לעני ולגר תעזב
אתם אני יהוה אלהיכם:

חמישי

פ כב וידבר יהוה
אל־משה לאמר: כג דבר אל־
בני ישראל לאמר בחדש השביעי
באחד לחדש יהיה לכם שבתון
זכרון תרועה מקרא־קדש:
כד כל־מלאכת עבדה לא תעשו
והקרבתם אשה ליהוה:

פ כה וידבר יהוה
אל־משה לאמר: כו אך בעשור
לחדש השביעי הזה יום הכפרים
הוא מקרא־קדש יהיה לכם
ועניתם את־נפשתיכם והקרבתם
אשה ליהוה: כז וכל־מלאכה
לא תעשו בעצם היום הזה כי יום
כפרים הוא לכפר עליכם לפני
יהוה אלהיכם: כח כי כל־
הנפש אשר לא־תעבה בעצם היום
הזה ונכרתה מעמיה: כט וכל־
הנפש אשר תעשה כל־מלאכה
בעצם היום הזה והאבדתי את־
הנפש ההוא מקרב עמה:
לא כל־מלאכה לא תעשו חקת
עולם לדרתיכם בכל משבתיכם:
לב שבת שבתון הוא לכם ועניתם את
נפשתיכם בתשעה לחדש בערב
מערב־עד ערב תשבתו שבתכם: פ
לג וידבר יהוה אל־משה לאמר:

ששי

לד דבר אל־בני ישראל לאמר
בחמשה עשר יום לחדש השביעי
הזה חג הסכות שבעת ימים
ליהוה:

חצדא דארעכון לא תשיצי פאתא
דחקלך בחצדך ולקטא דחצדך לא
תלקט לעניי ולגיורי תשבוק יתהון
אנא יי אלהכון: ומליל יי עם־
משה למימר: מליל עם־בני
ישראל למימר בירחא שביעאה
בחד לירחא יהי לכון נייח דוכרן
יבבא מערע קדיש: כל־עיבידת
פולחן לא תעבדון ותקרבון קורבנא
קדם־יי: ומליל יי עם־משה
למימר: בתרם בעשרא לירחא
שביעאה הדין יומא דכפוריא הוא
מערע־קדיש יהי לכון ותענון ית־
נפשתיכון ותקרבון קורבנא קדם־
יי: וכל־עיבידא לא תעבדון
בכרן יומא הדין ארי יומא
דכפוריא הוא לכפרא עליכון קדם
יי אלהכון: ארי כל־אינש דלא־
יתענה בכרן יומא הדין וישתיצי
מעמיה: וכל־אינש דיעבד כל־
עיבידא בכרן יומא הדין ואובד
ית־אינשא ההוא מגו עמיה:
כל־עיבידא לא תעבדון קיים עלם
לדריכון בכל מותבניכון:
שבא שבתא הוא לכון ותענון ית־
נפשתכון בתשעה לירחא ברמשא
מרמשא עד־רמשא תנוחון נייחכון:
ומליל יי עם־משה למימר:
מליל עם־בני ישראל למימר
בחמשתי עסרא יומא לירחא
שביעאה הדין חגא דמטליא
שבעא יומין קדם־יי: ביומא

קדמאה

דְּאִית בְּחַקְלָךְ בְּחַצְדָךְ וּלְקָטָא דְּחַצְדָךְ לָא תְּלַקֵּיט לַעֲנָיֵי וּלְגִיּוֹרֵי תִּשְׁבּוֹק
יָתְהוֹן אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָקְכוֹן: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר:
דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר בְּתִשְׁרִי דְּהוּא יַרְחָא שְׁבִיעָאָה יְהֵי
לְכוֹן יוֹמָא טָבָא דּוּכְרָן יַבְבָא מְאַרַע קַדִּישׁ: כֹּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לָא
תַעְבְּדוּן וּתְקָרְבוּן קוּרְבָּנָא קָדָם יְיָ לְשֻׁמָא דַיְיָ: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה לְמֵימַר: אַךְ בְּרַם בְּעַשְׂרָא יוֹמִין לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הָדֵין יוֹמָא
דְּכִפּוּרְיָא הוּא מְאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן וּתְעַנּוּן יָת נַפְשָׁתֵיכוֹן מִמֵּיכְלָא
וּמִשְׁתְּיָא וְהַנְיָית בֵּי בִינֵי וְתַמְרוּקִין וְתִשְׁמִישׁ עַרְסָא וְסַנְדַּלָא וּתְקָרְבוּן
קָרְבָּנָא קָדָם יְיָ: וכל וְכָל עֲבֹדָתָא לָא תַעְבְּדוּן בְּכַרְן יוֹמָא הָדֵין

ירושלמי

אֲרוּם יוֹמָא דְכִפּוּרְיָא הוּא לְכַפָּרָא
עֲלֵיכוֹן קָדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן: כִּי אֲרוּם
כָּל בַּר נַשׁ דְּיֵיכוֹל לְצַיְּימָא וְלָא
יְצוֹם בְּכַרְן יוֹמָא הָדֵין וְיִשְׁתֵּיצֵי
בְּמוֹתָנָא מִגּוֹ עַמֵּיהּ: וכל וְכָל בַּר נַשׁ דְּיַעֲבֵד כָּל עֲבִידָא בְּכַרְן יוֹמָא
הָדֵין וַאוֹבֵיד יָת בַּר נַשָׁא הַהוּא בְּמוֹתָנָא מִגּוֹ עַמֵּיהּ: כל מלאכה כָּל
עֲבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן קְיָים עָלָם לְדָרֵיכוֹן בְּכָל אֲתַר מוֹתְבָנֵיכוֹן: שבת
שַׁבָּא וְנַיְיחָא הוּא לְכוֹן וּתְעַנּוּן יָת
נַפְשָׁתֵיכוֹן וְתִשְׁרוֹן לְצַיְּימָא בְּתִשְׁעָא
יוֹמִין לְיַרְחָא בְּעִידּוּנֵי רַמְשָׁא מִן
רַמְשָׁא הַהוּא עַד רַמְשָׁא חוֹרָן
תֶּהֱוֹן צַיְּימִין צוֹמְכוֹן וְשַׁבְתִּין ש
שוּבֵיכוֹן וְעַבְדִין זְמִנִין מוֹעֲדֵיכוֹן
בְּחֶדְוָה: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּחֲמִיסַר יוֹמִין לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הָדֵין חַגָּא דְּמִטּוֹלְיָא שוּבְעָא
יומין

ירושלמי

אֲרוּם כָּל נַפְשׁ דְּכְמַסַּת לְמִצּוֹם וְלָא
צַיְּימָה בְּיוֹם צוֹם כִּפּוּרְיָה:

ירושלמי

מִן רַמְשָׁא עַד רַמְשָׁא תֶּהֱוֹן צַיְּימִין
צוֹמְכוֹן וְשַׁבְתִּין שוּבְתֵיכוֹן וְעַבְדִין
זְמִנִין מוֹעֲדֵיכוֹן בְּחֶדְוָה:

שכל הכותן לקט שכחה ופאה לעני כרקוי מעלין עליו כאלו בנה בית המקדש והקריב
עליו קרבנותיו בתוכו: תעזב. הכח לפניהם והם ילקטו ואין לך לבייש לאחד מהם: כו
אני ה׳ אלהיכם. כאמן לשלם שכר: זכרון תרועה. זכרון פסוקי זכרון ופסוקי שופרות
לזכור להם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל: והקרבתם אשה. המוספין האמורין בחומש כח
הפקודים: אך. כל אכין ורקין שבתורה מעיטין מכפר הוא לשנין ואינו מכפר על כו
שאינם שנין: והאבדתי. לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואינו יודע מה הוא כשהוא ל
אומר והאבדתי למד על הכרת שאינו אלא אבדן: וכל מלאכה וגומר. לעבור עליו כא כו

ליהוה: לח בלעדי שבתות יהוה ומלבד
מתנותיכם ומלבד כל־נדריכם
ומלבד כל־נדבתיכם אשר תתנו
ליהוה: לט אך בחמשה עשר
יום לחדש השביעי באספכם את־
תבואת הארץ תחגו את־חג־יהוה
שבעת ימים ביום הראשון שבתון
וביום השמיני שבתון: מ ולקחתם
לכם ביום הראשון פרי עץ הדר
כפת תמרים וענף עץ־עבת וערבי־
נחל ושמחתם לפני יהוה אלהיכם
שבעת ימים: מא וחגתם אתו
חג ליהוה שבעת ימים בשנה
חקת עולם לדרתיכם בחדש
השביעי תחגו אתו: מב בסכת
תשבו שבעת ימים כל־האזרח
בישראל ישבו בסכות: מג למען
ידעו דרתיכם כי בסכות הושבתי

קדמאה מערע־קדיש כל־עיבידת
פולחן לא תעבדון: שבעא יומין
תקרבון קורבנא קדם־יי ביומא
תמינאה מערע־קדיש יהי לכון
ותקרבון קורבנא קדם־יי כנישין
הוון כל־עיבידת פולחן לא
תעבדון: אילין מועדיא די
דתערעון יתהון מערעי קדיש
לקרבא קורבנא קדם־יי עלתא
ומנחתא נכסת־קודשין ונסוכין
פתגם־יום ביומיה: בר משביעא
די־יי ובר ממתנתיכון ובר מכל־
נדריכון ובר מכל־נדבתכון דתתנון
קדם־יי: ברם בחמשת עשרא
יומא לירחא שביעאה במכנשכון
ית־עללתא דארעא תחגון ית־
חגא־די־יי שבעא יומין ביומא
קדמאה נייחא וביומא תמינאה
נייחא: ותסבון לכון ביומא
קדמאה פירי אילנא אתרוגין
ולולבין והדסין וערבין דנחל
ותחדון קדם יי אלהכון שבעא
יומין: ותחגון יתיה חגא קדם־יי
שבעא יומין בשתא קיים עלם
לדריכון בירחא שביעאה תחגון
יתיה: במטליא תתבון שבעא
יומין כל־יציביא בישראל יתבון
במטליא: בדיל דידעון דריכון ארי

בלאוין הרבה או להזהיר על מלאכת לילה כמלאכת יום: מקרא קדש. קדשהו בכסות
נקייה ובתפלה ובשאר ימים טובים במאכל ובמשתה ובנבות נקייה ובתפלה: עצרת
היא. עצרתי אתכם אצלי כמלך שזמן את בניו לסעודה לכך וכך ימים כיון שהגיע זמנן
ליפטר אמר בני בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד קשה עלי פרידתכם: כל מלאכת
עבודה.

יומין לשמא דיי׳: ביום ביומא קדמאה דחגא מארע קדיש כל
עיבידת פולחנא לא תעבדון: שבעת שבעתי יומין תקרבון קורבנא
לשמא דיי׳ כנישין תהון לצלאה קדם יי׳ על מטרא כל עיבידת פולחנא
לא תעבדון: אלה אילין זמני סדרי מועדיא דיי׳ דתערעון יתהון
מארעי קדיש לקרבא קורבנא לשמא דיי׳ עלתא ומנחתא נכסת קודשין
וניסוכין פתגם יום ביומיה: מלבד בר מן יומי שבתא דיי׳ בר
ממתנתיכון ובר מנדריכון ובר מכל נסיכתיכון דתתנון קדם יי׳: אך ברם
בחמיסר יומא לירחא שביעאה בזמן מכנשכון ית עללתא דארעא תחגון
ית חגא דיי׳ שובעא יומין ביומא קמאה נייחא וביום תמינאה נייחא:
ולקחתם ותסבון מן דלכון ביומא קמאה ירושלמי
דחגא פירי אילן משבח תרוגין תרוגין ולולבין:
ולולבין והדסין וערבין דמרביין
על נחלין ותיחדון קדם יי׳ אלקכון שבעתי יומין: וחגתם וחגון
יתיה חגא קדם יי׳ שובעא יומין בשתא קיים עלם לדריכון ביירחא ש
שביעאה תחגון יתיה: בסכת במעללתא דתרי דופניהא כהלכתהון
ותליתייא עד פושכא וטולה סגי משימשה מתעבדה לטולא לשום חגא
מן זינין דמרביין מן ארעא ותלישין משחתהא עד שבעא פושכי והללא
דרומא עשרא פושכי תיתבון בה שובעא יומין כל דכוריא בישראל ואפילו
זעירי דלא צריכין לאימהון יתבון במטליא מברכין לברייהון כל אימת
דעיילין תמן: למען מן בגלל דידעון דריכון ארום במטלת ענני
יקרא

עבודה · לפילו מלאכה שהיא עבודה לכם שלא לא תעשוה יש חסרון כיס בדבר: לא
תעשו · יכול אף חולו של מועד יהיא אסור במלאכת עבודה תל״ל היא: עולה ומנחה · לו
מנחת נסכים הקריבה עם העולה: דבר יום ביומו · חק הקבוב בחומש הפקודים:
דבר יום ביומו · הא אם עבר יומו בטל קרבנו: אך בחמשה עשר יום תחגו · קרבן לז
שלמים לחגיגה יכול תדחה את השבת תלמוד לומר אך הואיל ויש לה השלומין כל שבעה:
כאספכם את תבואת הארץ · שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה מכאן שכבטוו לעבר
את השנים שאם אין העבור פעמים שהוא באמצע הקיץ או החורף: תחגו · שלמי
חגיגה: שבעת ימים · אם לא הביא בזה יביא בזה יכול יהא מביאן כל שבעה תל״ל וחגותם
אותו יום אחד במשמע ולא יותר ולמה נאמר שבעה לתשלומין: פרי עץ הדר · עץ שטעם ט
עצו ופריו שוה: הדר · הדר באילנו משכה לשכה וזהו אתרוג: כפות תמרים · חסר ו״ו
למד שאינה אלא אחת: וענף עץ עבות · שענפיו קלועים כעבותות וכחבלים וזהו הדס
העשוי כמין קליעה: האזרח · זה אזרח: בישראל · לרבות את הגרים: כי בסוכות עב חג
הושבתי ·

אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
לג וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מוֹעֲדֵי יְהוָה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פ

שביעי
כד

ד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
ב צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ
שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת
נֵר תָּמִיד׃ ג מִחוּץ לְפָרֹכֶת
הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד יַעַרְךְ אֹתוֹ
אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה
תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם׃
ד עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ
אֶת־הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד׃
פ ה וְלָקַחְתָּ סֹלֶת
וְאָפִיתָ אֹתָהּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה חַלּוֹת
שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים יִהְיֶה הַחַלָּה הָאֶחָת׃
ו וְשַׂמְתָּ אוֹתָם שְׁתַּיִם מַעֲרֹכוֹת
שֵׁשׁ הַמַּעֲרֶכֶת עַל הַשֻּׁלְחָן הַטָּהֹר
לִפְנֵי יְהוָה׃ ז וְנָתַתָּ עַל־הַמַّעֲרֶכֶת
לְבֹנָה זַכָּה וְהָיְתָה לַלֶּחֶם לְאַזְכָּרָה
אִשֶּׁה לַיהוָה׃ ח בְּיוֹם הַשַּׁבָּת
בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעַרְכֶנּוּ לִפְנֵי יְהוָה
תָּמִיד מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם׃
ט וְהָיְתָה לְאַהֲרֹן וְלִבְנָיו וַאֲכָלֻהוּ
בְּמָקוֹם קָדֹשׁ כִּי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא
לוֹ מֵאִשֵּׁי יְהוָה חֹק עוֹלָם׃
ס י וַיֵּצֵא בֶן־אִשָּׁה

ויקחו אליך שמן זית זך כתיר שמן זית לאוכה לומר שנומרי הכלל כל שמונת ימי חנוכה כדרך שנומרין אותו כל שמונת ימי הסג׃

מ״ל מל׳ כתו׳

ל״ג וא׳ ישריכנו

ג״כ ספר וא׳ מנא׃

ישראלית ונפק

בְּמִטַּלַּת־עֲנָנִין אוֹתִיבִית יַת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּאַפְּקוּתִי יַת־הוֹן מֵאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃
וּמַלִּיל מֹשֶׁה יַת־סִדַּר־מוֹעֲדַיָּא דַּיְיָ
וְאַלִּיפִינּוּן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
פַּקֵּיד יַת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְבּוּן לָךְ
מִשְׁחָא זַיְתָא דַּכְיָא כְּתִישָׁא לְאַנְהָרָא
לְאַדְלָקָא בּוּצִינְיָא תְּדִירָא׃
מִבָّרָא לְפָרוֹכְתָּא דְּסַהֲדוּתָא
בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא יְסַדֵּר יַתֵּיהּ אַהֲרֹן
מֵרַמְשָׁא עַד צַפְרָא קֳדָם יְיָ תְּדִירָא
קְיָם עָלָם לְדָרֵיכוֹן׃ עַל מְנָרְתָּא
דַּכְיָתָא יְסַדֵּר יַת בּוּצִינְיָא קֳדָם יְיָ
תְּדִירָא׃ וְתִסַּב סוֹלְתָּא וְתֵיפֵי
יַתָּהּ תְּרֵתָא עֲשָׂרֵי גְרִיצָן תְּרֵין
עִסְרוֹנִין תְּהֵי גְרִיצָתָא חֲדָא׃
וְתִשַׁוֵּי יַתְהֵין תַּרְתֵּין סִידְרִין שֵׁית
סִידְרָא עַל פָּתוֹרָא דַּכְיָא קֳדָם יְיָ׃
וְתִתֵּן עַל־סִדְרַיָּא לְבוֹנְתָּא דַכְיָתָא
וּתְהֵי לְלַחְמָא לְאַדְכָּרָא קוּרְבָּנָא
קֳדָם־יְיָ׃ בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא בְּיוֹמָא
דְשַׁבְּתָא יְסַדְּרִינֵיהּ קֳדָם־יְיָ תְּדִירָא
מִן־קֳדָם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל קְיָם עָלָם׃
וּתְהֵי לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי וְיֵכְלוּנֵיהּ
בְּאַתַר קַדִּישׁ אֲרֵי קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין
הוּא לֵיהּ מִקּוּרְבָּנַיָּא דַּיְיָ קְיָם עָלָם׃

הוסבתי · עכבי כבוד׃ צו את בני ישראל · זו פ מצות הכרות ופרשת ואתה תצוה לא כתורה אלא על סדר מלאכת המשכן לפרש נורך המנורה וכן משמע ואתה סופך לצוות את בני ישראל על כך׃ שמן זית זך · שלשה שמנים יוצאים מן הזית הראשון קרוי זך והן מפורשין בנוכחות ובתר׳ תמיד · מלילה לילה כמו עולת תמיד שאינה שלא מיום ליום׃ פרשת העצלות · שלפני האדון שבוש קרוי עצלות · ורבותינו דרשו על כל מערבי שבוש

עצלות

וקרא אותיבית ית בני ישראל בזמן דהנפיקית יתהון פליקין מארעא
דמצרים אנא הוא יי אלקכון : וידבר ה׳ ומליל משה ית זמן
סידורי מועדיא דיי ואליפנון לבני ישראל : וידבר ה׳ ומליל יי עם
משה למימר : צו פקיד ית בני ישראל ויסבון מן דילך משח זיתא לא
זכיך כתיש לאנהרא לאדלקא בוצינא תדירא ביומא דשבתא וביומא בריר
דעובדא : מחוץ מברא לפרגודא דסהדותא לעלמא דשכינתא
שריא בישראל במשכן זימנא יסדר יתיה אהרן מרמשא ועד צפרא קדם
יי תדירא קיים עלם לדריכון : ולקחת סלת ותיסב סמידא ותיפי יתה
תריסרי גריצן שוין לתריסר שבטיא תרי עשרונין תהי גריצתא חדא :
ושמת ותסדר יתהון תרתין סדורין שית בסדרא חדא ושית בסדרא
חדא על פתורא בטהריה דמסדר קדם יי : ונתת ותיתן על סידורא
צריר לבונתא ברירתא ותהי ללחמא לאדכרא קורבנא קדם יי : ביום
השבת ביומא דשבתא ביומא דשבתא יסדריניה חדת קדם יי תדירא
מן בני ישראל קיים עלם : והיתה ותהי לאהרן ולבנוי ויכלוניה
מן בתר אסתלקותיה מעל פתורא באתר קדיש ארום קודש קודשין הוא
ליה מקובניא דיי קיים עלם : ויצא גברא חייבא מרוד באלה שמיא
נפק

עדות לכל בני עולם שהשכינה שורה בישראל שכותן בה שמן כמדת חברותיה וממכה
היה מתקיל וכה היה מסיים : יערוך אותו אהרן מערב עד בקר · יערוך אותו עריכה
הראויה למדת כל הלילה ושיערו חכמים חצי לוג לכל כר וכר והן כדאי אף ללילי תקופת
שבת ומדה זו הוקבעה להם : המכורה הטהורה · שהיא זהב טהור · דא״ל על טהרה של
מכורה שמטהרה ומדשכה תחלה מן האפר : שש המערכת · שש חלות המערכת האחת :
השלחן הטהור · של זהב טהור · דא״ל על טהרו של שלחן שלא יהו הסכיפין המנביהין את
הלחם מעל גבי השלחן : וכתת על המערכת · על כל אחת משתי המערכות היו שני
בזיכי לבונה מלא קומץ לכל אחד : והיתה · הלבונה הזאת ללחם לאזכרה שאין מן הלחם
לגבוה כלום שא הלבונה בקטורת כשמסלקין אותו בכל שבת ושבת והיא לזכרון : ללחם ·
שעל ידה הוא נזכר למעלה כקומץ שהוא לאזכרה למנחה : והיתה · המנחה הזאת שכל
דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה הוא : ואכלוהו · מוסב על הלחם שהוא לשון זכר :
ויגא בן אשה ישראלית · מהיכן יצא רבי לוי אומר מעולמו יצא רבי ברכיה אומר מפרשה
שלמעלה יצא לגלג ואמר ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא
פת נוכרית של תשעה ימים בתמיהה · ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחויב בא
ליטע אהלו בתוך מחנה דן אמרו לו מה טיבך לכאן אמר להם מבני דן אני אמרו לו איש
על דגלו באותות לבית אבותם כתיב נכנס לבית דינו של משה ויצא מחויב עמד ונדף :
בן

ישראלית והוא בן־איש מצרי בתוך
בני ישראל ויצו במחנה בן
הישראלית ואיש היישראלי:
יא ויקב בן־האשה היישראלית
את־השם ויקלל ויביאו אתו אל־
משה ושם אמו שלמית בת־דברי
למטה־דן: יב ויניחהו במשמר
לפרש להם על־פי יהוה:
פ יג וידבר יהוה אל־
משה לאמר: יד הוצא את־
המקלל אל־מחוץ למחנה וסמכו
כל השמעים את־ידיהם על־ראשו
ורגמו אתו כל־העדה: טו ואל־
בני ישראל תדבר לאמר איש איש
כי־יקלל אלהיו ונשא חטאו:

ונקב

ונפק בר־אתתא בת־ישראל והוא
בר־גברא מצרי בגו בני ישראל
ואיתנציאו במשריתא בר איתתא
בת־ישראל וגברא בר־ישראל:
ופריש בר־אתתא בת־ישראל ית־
שמא וארגיז ואיתיאו יתיה לות־
משה ושום אמיה שלמית בת־דברי
לשבטא דדן: ואסרוהו בביתא
מטרא עד־דיתפריש להון על־
גזירת־מימרא דיי: ומליל יי עם־
משה למימר: אפיק ית־דארגיז
למברא למשריתא ויסמכון כל־
דשמעו ית־ידיהון על־רישיה
וירגמון יתיה כל־כנשתא:
ולבני ישראל תמליל למימר גבר
גבר ארי ירגיז קדם־אלהיה ויקביל
חוביה:

יונתן בן עוזיאל ירושלמי

נפק ממצרים בר גברא מצראה דקטל גברא בר ישראל במצרים ועאל
על איתתיה ואתעברת וילידת בר בגו בני ישראל וכד הוון ישראל שריין
במדברא בעא למפרוס משכניה בגו שיבטא דבני דן ולא שבקוה מן
בגלל דטיכסין דישראל גבר על טיכסיה באתוון ליחוס אבהתהון שריין
ואתקוטטו כחדא במשריתא ואזלו לבי דינא בר איתתא בת ישראל וגברא
בר ישראל דמן שבטא דדן: ויקב
וכד נפק מבי דינא כד מחייב פריש
וחרף בר איתתא בת ישראל ית שמא
שמא רבא ויקירא דמתפרש דשמע
בסיני ואזיד וארגיז ושום אמיה
שלומית בת דברי לשבטא דדן:
ויניחהו דין הוא חד מן ארבעתי
דינין דיעלו קדם משה נביא ודן
יהון על פום מימרא דליל מ

מינהון

ירושלמי

וחרף ברה דאיתא ישראלית שמא
מפרשא ובזי:

ירושלמי

דין חד מארבע דינין די עלו לקדם
משה רבן בחרין מנהון הוה משה
מתון ובחרין מנהון הוה משה זריז

במחרפא

דינהון דינא ממונא ומנדון דיני
נפשתא בדיני ממונא הוה משה
ודין ובדיני נפשתא הוה מחיין
ובאיליין ובאליין אמר משה לא
שמעית מן בגלל למילפא רישי
סנהדריתא דישראל דעתידין ל
למקום בתריה דיהוון דיין בדיני
ממונא ומתונין בדיני נפשתא ולא
יבהתון למישאלא דינא דמתקשי
להון ארום משה רבהון דישראל
צריך דיימר לא שמעית בגין בן
אצנעו יתיה בבית מטרא עד זמן
דיתפרש להון על גזרת מימרא
דיי:

וידבר ומליל יי עם משה למימר:
הוצא הנפק ית מרגזא למברא
למשריתא ויסמכון כל סהדיא דשמעו באורגזותיה ודייניא ית ידיהון על
רישיה ויאטלון יתיה באבנין כל כנישתא: ואל בני ישראל ועם בני
ישראל תמליל למימר גבר טלי או גבר סיב דירגז וישרף שום כינוי אלקיה
ויקבל

בן איש מצרי · הוא המצרי שהרג משה: בתוך בני ישראל · מלמד שכתגייר: ויכבו יח
במחנה · על עסקי המחכה: ואיש הישראלי · זה שכבדו שמחה בו מטע אהלו: ויקב ·
כתרגומו ופרש שנקב שם המיוחד ונדף והוא שם המפורש ששמע ממיכי: ושם אמו
שלומית בת דברי · שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו לומר שהיא לבדה היתה זוכה:
שלומית · דהוה פעפטה שלם שלך שלם עלך שלם עליכון מפטפטת בדברים שואלת
לשלום הכל: בת דברי למטה דן · מגיד שהרשע נורם נכאי לו נכאי לאביו נכאי
לשבטו כיון כו אהליאב בן אחיסמך למטה דן שבח לו שבח לאביו שבח לשבטו: ויניחוהו · יב
לבדו ולא המיחו מקושש עמו ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היו שהמקושש בגיתה אבל
לא פורש להם באי זו מיתה לכך כאמר כי לא פורש מה יעשה לו · אבל במקלל הוא אומר
לפרוש להם שלא היו יודעים אם תייב מיתה אם לאו: השומעים · אלו העדים: כל · יד
להניח את ידיהם: את ידיהם · אומר לו דמך בראשך ואין אנו כעבשים במיתתך
שאתה נרמת לך: כל העדה · במעמד כל העדה יבאן שסלוחו של אדם כמותו: וכשלא מו
שעלו · בכרת בשלון הקריאה: ובוקב שם · אינו חייב עד שיפרש את השם ולא המקלל
נח ק 98 1 בכיפי:

יז וְנֹקֵב שֵׁם־יְהוָה מוֹת יוּמָת
רָגוֹם יִרְגְּמוּ־בוֹ כָּל־הָעֵדָה כַּגֵּר
כָּאֶזְרָח בְּנָקְבוֹ שֵׁם יוּמָת׃ יח וְאִישׁ
כִּי יַכֶּה כָל־נֶפֶשׁ אָדָם מוֹת יוּמָת׃
יט וּמַכֵּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה
נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ׃ כ וְאִישׁ כִּי־
יִתֵּן מוּם בַּעֲמִיתוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן
יֵעָשֶׂה לוֹ׃ כא שֶׁבֶר תַּחַת שֶׁבֶר
עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר
יִתֵּן מוּם בָּאָדָם כֵּן יִנָּתֵן בּוֹ׃
כב וּמַכֵּה בְהֵמָה יְשַׁלְּמֶנָּה וּמַכֵּה
אָדָם יוּמָת׃ כג מִשְׁפַּט אֶחָד
יִהְיֶה לָכֶם כַּגֵּר כָּאֶזְרָח יִהְיֶה כִּי אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כד וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹצִיאוּ אֶת־
הַמְקַלֵּל אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ
אֹתוֹ אָבֶן וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

חוֹבֵיהּ׃ וְדִיפְרֵישׁ שְׁמָא דַיְיָ
אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל מִרְגַּם יִרְגְּמוּנֵיהּ
כָּל־כְּנִישְׁתָּא כְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא
בְּפֻרְשׁוּתֵיהּ שְׁמָא יִתְקְטֵיל׃
וְגֻבַר אֲרֵי יִקְטוֹל כָּל־נַפְשָׁא
דְּאֵינָשָׁא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל׃
וְדִיקְטוֹל נְפַשׁ־בְּעִירָא יְשַׁלְּמִנַּהּ
נַפְשָׁא חֲלַף נַפְשָׁא׃ וְגֻבַר אֲרֵי
יִתֵּן מוּמָא בְּחַבְרֵיהּ כְּמָא דְּעֲבַד כֵּן
יִתְעֲבֵיד לֵיהּ׃ תְּבְרָא חֲלַף תְּבְרָא
עֵינָא חֲלַף עֵינָא שִׁנָּא חֲלַף שִׁנָּא
כְּמָא דְיִתַּב מוּמָא בְּאֵינָשָׁא כֵּן
יִתְיְהִיב בֵּיהּ׃ וְדִיקְטוֹל בְּעִירָא
יְשַׁלְּמִנַּהּ וְדִיקְטוֹל אֵינָשָׁא יִתְקְטֵיל׃
דִּינָא חַד יְהֵא לְכוֹן כְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא
יְהֵא אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהְכוֹן׃
וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַפִּיקוּ
יָת דְּאַרְגֵּיז לְמִבְּרָא לְמַשְׁרְיָתָא
וּרְגָמוּ יָתֵיהּ אַבְנָא וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עֲבָדוּ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃

במפטיר

קל״ד · עוז אל מימן

כה ״ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
בְּהַר סִינַי לֵאמֹר׃
ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה
הארץ

וּמַלִּיל

יְיָ עִם־מֹשֶׁה בְּטוּרָא
דְּסִינַי לְמֵימַר׃
מַלֵּיל עִם־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי תֵיעָלוּן
לְאַרְעָא דַּאֲנָא יָהִיב לְכוֹן וְתִשְׁמַט
ארעא

יז יז בכיכוי: וכוֹקב · לשון קללה כמו מה לקב: ולא כי יכה · לפי שכאמר ומכה איש וגו׳
כ אין לי אלא שהרג את האיש לשה וקטן מכיין תל כל כפש אדם: כֵּן יכתן בו · פירשו
רבותיכו שאיכו כתיכת מוס ממש אלא תשלומי ממון שמין אותו כעבד לכך כתוב בו לשון
כא כתיכה דבר הכתון מיד ליד: ומכה בהמה ישלמכה · למעלה דבר בהורג בהמה וכאן
דבר

ויקבל חוביה: ונקב בְּרַם מַאן דְּמְפַרֵשׁ וּמְחַרֵף שְׁמָא דַיְיָ אִתְקְטָלָא
יִתְקְטַל אַטְלָא יְאַטְלוּן יָתֵיהּ אַבְנִין כָּל בְּנִישְׁתָּא בְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא בְּזִמַּן
דְּיִחְרַף שְׁמָא דְּמְיַיחַד יִתְקְטִיל: ואיש וּגְבַר אֲרוּם יִקְטֵיל כָּל נַפְשָׁתִי
דְּבַר נָשָׁא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל בְּסַיְיפָא: ומכה וּדְיַקְטוֹל
נֶפֶשׁ בְּעִירָא יְשַׁלְּמִינַהּ נַפְשָׁא חֲלַף נַפְשָׁא: ואיש וּגְבַר אֲרוּם יִתֵּן מוּמָא
בְּחַבְרֵיהּ הֵיכְמָא דְעָבַד הֵיכְדֵין ירושלמי
יִתְעֲבִיד לֵיהּ: שבר דְּמֵי חַבְרָא תְּבַר תַּשְׁלוּמֵי עַיִן תַּשְׁלוּמֵי עַיִן
חוֹלַף תַּבְרָא דְּמֵי עֵינָא חוֹלַף עֵינָא וְשֵׁן תַּשְׁלוּמֵי שִׁן הֵיךְ דְּיִתֵּן מוּם בְּבַר
דְּמֵי שִׁינָא חוֹלַף שִׁינָא הֵיכְדֵין דְּיִתֵּן נָשָׁא כֵּן יִתְיְהֵב בֵּיהּ:
מוּמָא בְּאֵינָשָׁא הֵיכְדֵין יִתְיְהֵב בֵּיהּ:
ומכה וּמַאן דְּיַקְטוֹל בְּעִירָא יְשַׁלְּמִינַהּ וּמַאן דְּיַקְטוֹל אֵינָשָׁא יִתְקְטֵל:
משפט דִּינָא חֲדָא יְהֵי לְכוֹן כְּגִיּוֹרָא כְּיַצִּיבָא יְהֵי אֲרוּם אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן:
וידבר משה וַמַּלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַפִּיקוּ יָת מַרְגְּוָא לְמִבְרָא
לְמַשְׁרִיתָא וְאַטְלוּ יָתֵיהּ אַבְנִין וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבַדוּ לְמִסְמַךְ יְדֵיהוֹן וּלְמִרְחַף
וּלְמִצְלַב וּלְמִקְבּוֹר הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

פ פ פ

וידבר ״׳ וַמַּלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּטוּרָא דְסִינַי לְמֵימַר: דבר
מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרוּם הֵיעָלוּן לְאַרְעָא
דאנא

לדבר נעושה בה חבורה: ומכה אדם ומת. אפילו לא הרגו אלא עשה בו חבורה שלא
נאמר כאן כפר ובמכה אביו ואמו דבר הכתוב ובא להקישו למכה בהמה מה מכה בהמה
מחייב לף מכה אביו מחייב פרע למכה לאחר מיתה לפי שמביאו שהמקללו לאחר מיתה
חייב הוכרך לומר במכה שפטור ומה בבהמה בחבלה שאם אין חבלה אין תשלומין אף
מכה אביו ואמו חייב על שיעשה בו חבורה: אני ה׳ אלהיכם. אלהי כלכם כשם שאני כב
מיחל שמי עליכם כך אני מיחדו על הגרים: ובני ישראל עשו. כל המצוה האמורה כג
בפרשה במקום אחר דחייה רגימה ותלייה:

הסלת אמור אל הכהנים

בהר פירוש מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא מה א
שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני אף כלן נאמרו כללותיהן
ודקדוקיהן מסיני כך שנויה בתו״כ. וכל שכן פירושה לפי שלא מצינו שמטת קרקעות
שנשנית בערבות מואב במשנה תורה ליודענו שכללותיה ופרטותיה כלן נאמרו מסיני ובא
הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כלם כללותיהן ודקדוקיהן

הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיהוָה׃ ג שֵׁשׁ שָׁנִים
תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ
וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ׃ ד וּבַשָּׁנָה
הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ
שַׁבָּת לַיהוָה שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ
לֹא תִזְמֹר׃ ס אֶת סְפִיחַ קְצִירְךָ
לֹא תִקְצוֹר וְאֶת־עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא
תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ׃
ו וְהָיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם
לְאָכְלָה לְךָ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאַמָּתֶךָ
וְלִשְׂכִירְךָ וּלְתוֹשָׁבְךָ הַגָּרִים עִמָּךְ׃
ז וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ
תִּהְיֶה כָּל־תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל׃

ס ח וְסָפַרְתָּ לְךָ שֶׁבַע
שַׁבְּתֹת שָׁנִים שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע
פְּעָמִים וְהָיוּ לְךָ יְמֵי שֶׁבַע שַׁבְּתֹת
הַשָّנִים תֵּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה׃
ט וְהַעֲבַרְתָּ שוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם
הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שוֹפָר בְּכָל־
אַרְצְכֶם׃ י וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת
הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרָאתֶם דְּרוֹר בָּאָרֶץ
לְכָל־יֹשְׁבֶיהָ יוֹבֵל הִוא תִּהְיֶה לָכֶם
וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֲחֻזָּתוֹ וְאִישׁ אֶל־
מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁוּבוּ׃ יא יוֹבֵל הִוא

שנת יובילא

ארעא שמיטתא קדם־יי׃
שית שנין תזרע חקלך וששית שנין
תכסח כרמך וחכנוש ית־עללתה׃
ובשתא שביעיתא ניח שמיטתא
יהי לארעא דתשמיט קדם־יי
חקלך לא תזרע וכרמך לא
תכסח׃ ית כתא דחצדך לא
תחצד וית־ענבי שבקך לא תקטוף
שנת שמיטתא יהי לארעא׃
ותהי שמיטת ארעא לכון למיכל
לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך
ולתותבך דדיירין עמך׃
ולבעירך ולחיתא דבארעך תהא
כל־עללתה למיכל׃ וחכנת לך
שבע שמיטן דשנין שבע שנין שבע
זמנין ויהין לך יומי שבע שמיטן
דשנין ארבעין ותשע שנין׃
ותעבר שופר יבבא בירחא
שביעאה בעשרא לירחא ביומא
דכיפורייא תעברון שופרא בכל
ארעכון׃ ותקדשון ית שנת
חמשין שנין ותיקרון חירותא
בארעא לכל־יתבהא יובילא היא
תהי לכון ותתובון גבר לאחסנתיה
וגבר לזרעיתיה תתובון׃

ד וחזרו וכשכו בערבות ונוקב׃ שבת לה׳ . לשם ה׳ כשם שכל בשבת בראשית׃ והיס
לארץ . לשדות ולכרמים׃ לא תזמור . שקוצצין זמרותיה ותרגומו לא תכסח ודומה לו
ה קוצים כסוחים ערופה בלשון כסוחה׃ את ספיח קצירך . אפילו לא זרעתה והיא נמחה
מן הזרע שכפל בה בעת הקציר הוא קרוי ספיח׃ לא תקצור . להיות מחזיק בו כשאר
קציר אלא הפקר יהיה לכל׃ נזירך . שהנזרת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם׃
ו לא תבצור . אותם איך בוצר אלא מן המופקר׃ והיתה שבת הארץ וגו׳ . לעם שאכרתים
עליך לא באכילה ולא בהכלה אחרתים אלא שלא תפקוד בהם כבעל הבית אלא הכל יהיו שוים

מ״כ מכ״ב
מכ״ב מכל
מלא לעכור
בחדקה בשנה
הבשביעית ולא
האילנו׳ ומלא
נקנו׳ בפיהים
ומלא כאסוף
פירות האילן
וכו׳ .

מנים מכ״ו מכ״ב
מנות הפירות
יתי כיוכל
ט״ס ז׳שמיטו׳ .
ומנו׳ תקיעת
שופר פו׳

ראנא יהיב לכון ותשמט ארעא שמיטתא קדם יי: שש שנים שית
שנין תזרעון חקליכון ושית שנין תגזרון כרמיכון ותכנשון ית עללתא:
ובשנה ובשתא שביעתא נייח דשמיטתא יהי לארעא די תשמיט קדם יי
חקליכון לא תזרעון וכרמיכון לא תגזרון: את ית כתי שביק חצריכון לא
תחצרון וית ענבי רדופיכון לא תקטפון שנת שמיטתא יהי לארעא:
והיתה ותהי שמטת ארעא לכון למיכל לך ולעבדך ולאמתך ולאגירך
ולתותבך דדיירין עמך: ולבהמתך ולבעירך ולחייתא די בארעך
תהי כל עללתה למיכל: וספרת לך ותימני לך שבע שמיטין דשנין
שבע שנין שבע זמנין ויהון לך סכום יומי שבע שמטין דשנין ארבעין
ותשע שנין: והעברת ותעבר קל שופר יובא בירחא שביעאה בעשרא
לירחא ביומא דכפוריא תעברון קל שופר חירותא בכל ארעכון:
וקדשתם וקדשתון ית שנת חמשין שנין ותכרזון חירותא בארעא
דישראל לכל יתבהא יובלא היא תהי לכון ותתובון גבר לאחסנותיה
וגבר לימוסיה תתובון: יובל יובלא היא שנת חמשין שנין תהי

לכון

בה אתה ושכירך ותושבך: שבת הארץ לכם לאכלה. מן השבות אתה אוכל ואי אתה
אוכל מן השמור: לך ולעבדך ולאמתך. לפי שכאמר ואכלו אביונו עמך יכול יהיו אסורין
באכילה לעשירים תל לך ולעבדך ולאמתך הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן:
ולשכירך ולתושבך. אף הגוים: ולבהמתך ולחיה. אם חיה אוכלת בהמה לא כל שכן
שמזונותיה עליך מה תל ולבהמתך הקיש בהמה לחיה כל זמן שחיה אוכלת מן השדה
האכל לבהמתך מן הבית כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית: שבתות שנים
שמטות שנים יכול יעשה שבע שנים רצופות שמטה ויעשה יובל אחריהם תל שבע שנים
שבע פעמים הוי אומר כל שמטה ושמטה בזמנה: והיו לך ימי שבע ונומר. מגיד לך
שאע"פ שלא עשית שמטות עשה יובל לסוף מ"ט שנה ופשוטו של מקרא יעלו לך חשבון
שנות השמטות למספר מ"ט: והעברת. לשון ויעבירו קול במחנה לשון הכרזה: ביום
הכפורים ממשמע שנאמר ביום הכפורים איני יודע שהוא בעשור לחדש א"כ למה נאמר
בעשור לחדש אלא לומר לך תקיעה בעשור לחדש דומה שבת בכל מלאכה ואין תקיעת
ראש השנה דומה שבת בכל מלאכה אלא בבית דין בלבד: וקדשתם. בכניסתה מקדשין
אותה בבית דין ואומרים מקודשת השנה: וקראתם דרור. לעבדים בין כרגע בין שלא
בלו לו שם שנים משנמכר אמר רבי יהודה מהו לשון דרור כמדייר בו דיירא וכו' שדר בכל
מקום שהוא רוצה ואינו ברשות אחרים: יובל היא. שנה זאת מובדלת משאר שנים
בנקיבת שם לה לבדה ומה שמה יובל שמה על שם תקיעת שופר: ושבתם איש אל
אחוזתו. שהשדות חוזרות לבעליהן: ואיש אל משפחתו תשובו. לרבות את הכרגע:
יובל היא שבת השמטים שנה מה תל לפי שנאמר וקדשתם וגו' כו' כדאיתא בראש השנה
ובתל:

שנת החמשים שנה תהיה לכם לא
תזרעו ולא תקצרו את־ספיחיה
ולא תבצרו את־נזיריה: יב כי
יובל הוא קדש תהיה לכם מן־
השדה תאכלו את־תבואתה:
יג בשנת היובל הזאת תשבו
איש אל־אחזתו: יד וכי־תמכרו
ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך
אל־תונו איש את־אחיו:
טו במספר שנים אחר היובל
תקנה מאת עמיתך במספר שני־
תבואת ימכר־לך: טז לפי רב
השנים תרבה מקנתו ולפי מעט
השנים תמעיט מקנתו כי מספר
תבואת הוא מכר לך: יז ולא
תונו איש את־עמיתו ויראת
מאלהיך כי אני יהוה אלהיכם:
יח ועשיתם את־חקתי ואת־
משפטי תשמרו ועשיתם אתם
וישבתם על־הארץ לבטח:
יט ונתנה הארץ פריה ואכלתם
לשבע וישבתם לבטח עליה:
כ וכי תאמרו מה־נאכל בשנה
השביעית הן לא נזרע ולא נאסף

יובילא היא שנת חמשין שנין תהי
לכון לא תזרעון ולא תחצדון ית־
כתהא ולא תקטפון ית שבקהא:
ארי יובלא היא קודשא תהי לכון
מן חקלא תיכלון ית עללתה:
בשתא דיובלא הדא תתובון גבר
לאחסנתיה: וארי־חזבין זבינין
לחברך או חזבן מן־יד חברך לא
תונון גבר ית־אחוהי: במנין
שניא בתר יובילא תזבון מן־חברך
במנין שני עללתא יזבין לך:
לפום יסגיות שניא תסגי זבינותי
ולפום זעירות שניא תזעיר זבינותי
ארי מנין עללתא הוא מזבין לך:
ולא תונון גבר ית־חברה ותדחל
מן־אלהך ארי אנא יי אלהכון:
ותעבדון ית־קיימי וית־דיני תטרון
ותעבדון ית־תהון ותיתבון על־ארעא
לרוחצן: ותתן ארעא אבה
ותיכלון למשבע ותיתבון לרוחצן
עלה: וארי תימרון מה־ניכול
בשתא שביעתא הא לא נזרע ולא
נכנוש

את

פכ״ה: את כזיריה · את העכדים המשומרים לאכל כוכר אתה מן המופקדים כשם שנאמר
וסביעית כך נאמר ביובל כמנהגו שתי שנים קדושות המוכות זו לזו שכת מ״ט שמטה ושכת
המשים יובל: קדש תהיה לכם · תופסת דמיה כהקדש יכול תכא היא לחולין תלמוד
לומר תהיה כהווייתה תהא: מן השדה תאכלו · על ידי השדה אתה אוכל מן הבית שאם
כלה לקיה מן השדה אתה צריך לבער מן הבית כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל:
תשובו איש אל אחוזתו · והרי כבר נאמר ושבתם איש אל אחוזתו אלא לרבות המוכר שדהו
ועמד בכו וגאלה שחוזרת לאביו ביובל: וכי תמכרו וגו׳ · לפי פשוטו כמשמעו ועוד יש
לדרשה מכיון כשאתה מוכר מכור לישראל חברך תל וכי תמכרו ממכר לעמיתך מכור
ומכיון שאם באת לקנות קנה מישראל חברך תל או קנה מיד עמיתך: אל תונו · זו
תונאת

לכון לא תזרעון ולא תחצדון באורחא ולא תקטפון ית ענבי שמיטתא:
כי יובל ארום יובלא היא קודשא תהי לכון מן חקלא תיכלון ית
עללתא: בשנת בשתא דיובלא הדא תתובון גבר לאחסנתיה:
וכי תמכרו וארום תזבנון זבינין לחבריכון או תיזבנון עסקא דמיטלטלא
מן יד חבריכון לית אתון רשאין לאונאה גבר ית חבריה: במספר עמי בני
ישראל אין אתון זבנין חקיל או ברמא במנין סכום שניא בתר יובלא
תזבנון מן חבריכון במנין שניא דבנישות עללתא יזבנון לכון: לפי
לפום סכום סוגי שניא חסגי זבינוי ולפום סכום זעירות שניא תזעיר זבינוי
ארום מנין כנישות עללתא הוא מזבן לך: ולא תונו ולא חזנון גבר
ית חבריה במילין קשין ותדחל מאלקך ארי אנא הוא ייי אלקכון: ועשיתם
ותעבדון ית קיימי וית סדרי דיני תטרון ותעבדון יתהון ותיתבון על
ארעא לרוחצן: ונתנה ותתן ארעא איבה ותיכלון ותשבעון ותיתבון
על ארעא לרוחצן: וכי וארום אין תימרון מה ניכול בשתא שביעתא
הא

פו לוכלת ממון: במספר שנים לאחר היובל תקנה · זהו פשוטו לישב המקרא על אופניו שלא
הוכלה בא להזהיר כשתמכור או תקנה קרקע דעו כמה שנים יש עד היובל ולפי השנים
ותבואת השדה שהיא ראויה לעשות ימכור המוכר ויקנה הקונה שהרי סופו להחזירה לו
בשנת היובל ואם יש שנים מועטות וזה מוכרה בדמים יקרים הרי נתאנה לוקח ואם יש
שנים מרובות ואכל ממנה תבואות הרבה הרי נתאנה מוכר לפיכך צריך לקנותה לפי
והזמן שנאמר במספר שני תבואות ימכור לך לפי מנין שני התבואות שתהא עומדת
ביד הלוקח תמכור לו ורבותינו דרשו מכאן שהמוכר שדהו איבו רשאי לגאול פחות משתי
שנים שתעמוד שתי שנים ביד הלוקח מיום ליום ואפילו יש שלש תבואות באותן שתי שנים
כגון שמכרה לו בקמותיה ושני איבו יוצא מפשוטו כלומר מספר שנים של תבואות ולא של
שדפון ומעוט שנים שנים: תרבה מקנתו · תמכרנה ביוקר: תמעיט מקנתו · תמעיט יז
בדמיה · ולא תונו איש את עמיתו · כאן הזהיר על אונאת דברים שלא יקניט את חברו ולא יז
ישיאנו עצה שאינה הוגנת לו לפי דרכו והנאתו של יועץ ואת מי יודע אם כתכונתי לרעה
לכן נאמר ויראת מאלהיך היודע מחשבות הוא כל דבר המסור ללב שאין מכיר אלא מי
שהמחשבה בלבו נאמר בו ויראת מאלהיך: וישבתם על הארץ לבטח · שבעון שמטה יח
ישראל גולים שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה והרצת את שבתותיה ושבעים שנה של
גלות בבל כנגד שבעים שמטות שבטלו היו: ונתנה הארץ ונו' · וישבתם לבטח עליה ·
שלא תדאגו משכת בכורת: ואכלתם לשובע · אף בתוך הימים תהא בו ברכה: ולא כ
באמץ · אל הבית: את תבואתיכו · כגון יין ופירות הארץ וספיחין הבאים מאליהם:
לשלש

אֶת־תְּבוּאָתְנוּ׃ כא וְצִוִּיתִי אֶת־
בִּרְכָתִי לָכֶם בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית וְעָשָׂת
אֶת־הַתְּבוּאָה לִשְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים׃
כב וּזְרַעְתֶּם אֵת הַשָּׁנָה הַשְּׁמִינִת
וַאֲכַלְתֶּם מִן־הַתְּבוּאָה יָשָׁן עַד־
הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא תְּבוּאָתָהּ
תֹּאכְלוּ יָשָׁן׃ כג וְהָאָרֶץ לֹא
תִמָּכֵר לִצְמִתֻת כִּי־לִי הָאָרֶץ כִּי־
גֵרִים וְתוֹשָׁבִים אַתֶּם עִמָּדִי׃
כד וּבְכֹל אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם גְּאֻלָּה
תִּתְּנוּ לָאָרֶץ׃ ס
כה כִּי־יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ
וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֶת
מִמְכַּר אָחִיו׃ כו וְאִישׁ כִּי לֹא
יִהְיֶה־לּוֹ גֹאֵל וְהִשִּׂיגָה יָדוֹ וּמָצָא
כְּדֵי גְאֻלָּתוֹ׃ כז וְחִשַּׁב אֶת־שְׁנֵי
מִמְכָּרוֹ וְהֵשִׁיב אֶת־הָעֹדֵף לָאִישׁ
אֲשֶׁר מָכַר־לוֹ וְשָׁב לַאֲחֻזָּתוֹ׃
כח וְאִם־לֹא מָצְאָה יָדוֹ דֵּי הָשִׁיב
לוֹ וְהָיָה מִמְכָּרוֹ בְּיַד הַקֹּנֶה אֹתוֹ
עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְיָצָא בַיֹּבֵל וְשָׁב
לַאֲחֻזָּתוֹ׃ ס
כט וְאִישׁ כִּי־יִמְכֹּר בֵּית־מוֹשַׁב
עִיר חוֹמָה וְהָיְתָה גְאֻלָּתוֹ עַד־תֹּם
שְׁנַת מִמְכָּרוֹ יָמִים תִּהְיֶה גְאֻלָּתוֹ׃
ל וְאִם לֹא־יִגָּאֵל עַד־מְלֹאת לוֹ

נכנוש ית־עלתנא׃ ואפקיד ית־
ברכתי לכון בשתא שתיתיתא
ותכנוש ית־עלתא לתלת שנין׃
ותזרעון ית שתא תמיניתא ותיכלון
מן־עלתא עתיקא עד שתא
תשיעיתא עד־מיעל עלתה
תיכלון עתיקא׃ וארעא לא
תזדבן לחלוטין ארי דילי ארעא
ארי דיירין ותותבין אתון קדמי׃
ובכל ארע אחסנתכון פורקנא
תתנון לארעא׃ ארי יתמסכן
אחוך ויזבן מאחסנתיה ויתי
פרקיה דקריב ליה ויפרוק ית זבינן
אחוהי׃ וגבר ארי לא יהי ליה
פריק ותדביק ידיה וישכח כמיסת
פורקניה׃ ויחשיב ית־שני זבינוהי
ויתיב ית־מותרא לגבר דזבין ליה
ויתוב לאחסנתיה׃ ואם־לא
אשכחת ידיה כמיסת דיתיב ליה
ויהון זבינוהי בידא דזבן יתיה עד
שתא דיובלא ויפוק ביובלא ויתוב
לאחסנתיה׃ וגבר ארי יזבן
בית־מותב קרתא מקפא שור ויהי
פורקניה עד־משלם שתא דזבינוהי
עידן בעידן יהי פורקניה׃ ואם
לא־יתפרק עד־משלם ליה שתא

שלמתא

כח לשלש השנים׃ לקנת השמיטה מכיסן ועד לה ולשביעית ולשמיכית שיזרעו בשמיכית
כט במרחשון ויקנו בכיסן׃ עד השנה התשיעית׃ עד חג הסוכות של תשיעית שהוא עת
בא תבואתה של שמיכי לתוך הבית שכל ימות הקיץ היו בשדה בגרנות ובתשרי הוא עת
הלכיף לבית ופעמים שהיתה צריכה לעשות לארבעה שנים בשמיטה שלפני השמטה
השביעית שהן בטלין מעבודת קרקע שתי שנים רצופות השביעית והיובל ומקרא זה
לא כלומר בשאר השמטות כלן׃ והארץ לא תמכר׃ ליתן לאו על חזרת שדות לבעלים ביובל

שלא

מלרש׳ למכור
ארם בארץ
ישראל כו׳
אלא חנו פשט
קרק ל עליה׳
ביובל כו׳
רביעי

חמישי
שלישי כשהן
מחוברים
אלו לשיות
נאונות בתי
ערי חומה

הא לא נזרע ולא נכנוש ית כתי עלתנא: וצויתי ואפקיד ית ברכתי
לכון מן אוצרי טבין דבשמי שכינתי בשתא שתיתיתא ותעביד ית
עלתא דתסתיק לתלת שנין: וזרעתם ותזרעון ית שתא תמינתא
ותיכלון מן עלתא עתיתקא דהיא שתא שתיתיתא עד שתא תשיעתא
עד זמן מיעל עלתא תיכלון עתיקתא: והארץ וארעא דישראל
לא תזדבן לחלוטין ארום דילי ארעא ארום דיירין ותתבין אתון עמי:
ובכל ובכל ארעא אחסנתכון פורקנא תיתנון לארעא: וכי יפוך
וארום אין יתמסכן אחוך ויזבון מאחסנתיה ויתי פריקיה דקריב ליה
ויפרוק ית זבינוי ואיש וגבר ארום לא יהי ליה מאן דחמי
למפרוק זבינוי ותארע ידיה וישכח הי כמיסת פוקניה: וחשב ידייק
ית סכום שני זבינוי ויתיב ית מותרא לגבר דזבין ליה ויתוב לאחסנתיה:
ואם ואין לא תארע ידיה הי כמיסת דיתיב ליה ויהי זבינוי ביד מן
דזבן יתיה עד שתא דיובלא ויפוק בלא כסף ויתוב לאחסנתיה: ואיש
וגבר ארום יזבון בית מותב בכירתין דמקפין שור ויהי פורקניה עד משלם
שתא דזבינוי מן עידן לעידן יהי פורקניה: ואם ואין לא יתפריק עד
זמן

שלא יהא הלוקח כוכשה: לגמיהות · לפמיקה למכירה פסוקה עולמית: כי לי הארץ · כב
אל תרע עיכיך כה שאיכה שלך: ובכל ארץ אחוזתכם לרבות בתים ועבד עברי ודבר זה
מפורש בקדושין בפרק ראשון ולפי פשוטו סמוך לפרשה שלאחריו שהמוכר אחוזתו רשאי
לגאלה לאחר שתי שנים או הוא או קרובו ואין הלוקח יכול לעכב: כי ימוך אחיך ומכר · כה
מלמד שאין אדם רשאי למכור שדהו אלא מחמת דוחק עוני: מאחוזתו · ולא כלה למד
דרך ארץ שישייר שדה לעצמו: וגאל את ממכר אחיו · ואין הלוקח יכול לעכב: ואיש כו
כי לא יהיה לו גואל · וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים אלא גואל שיוכל לגאול
ממכרו: וקשב את שני ממכרו · כמה שנים היו כעד היובל כך וכך וכמה מכרתיה לך כך כז
וכך עתיד היית להחזירה ביובל כמנאת קוכה מספר התבואות כפי חשבון של כל שנה
אכלת אותה שלש שנים או ארבע הוצא את דמיהן מן החשבון וטול את השאר והוא והשיב
את העודף בדמי המקח על האכילה שאכלה ויתנם ללוקח: לאיש אשר מכר לו · המוכר
הזה שבא לגאלה: ד"י כשיב לו · מכאן שאינו גואל לחצאין: עד שנת היובל · שלא יכנס כח
לתוך אותה שנה כלום שהיובל משמט בתחלתו: בית מושב עיר חומה · בית בתוך עיר כט
המוקפת חומה מימות יהושע בן נון: והיתה גאולתו · לפי שנאמר בשדה שיכול לגאולה
משתי שנים ואילך כל זמן שירצה ובתוך שתי שנים הראשונים אינו יכול לגאלה הוצרך
לפרש בזה שהוא חלוף שאם רצה לגאול בשנה ראשונה גואלה ולאחר מכאן אינו גואלה:
והיתה גאולתו · של בית: ימים · ימי שנה שלמה קרויים ימים וכן תשב שנערה אתכם
יומים:

שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר־בָּעִיר
אֲשֶׁר־לֹא חֹמָה לַצְּמִיתֻת לַקֹּנֶה אֹתוֹ
לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בַּיֹּבֵל׃ לא וּבָתֵּי
הַחֲצֵרִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חֹמָה סָבִיב
עַל־שְׂדֵה הָאָרֶץ יֵחָשֵׁב גְּאֻלָּה
תִּהְיֶה־לּוֹ וּבַיֹּבֵל יֵצֵא׃ לב וְעָרֵי
הַלְּוִיִּם בָּתֵּי עָרֵי אֲחֻזָּתָם גְּאֻלַּת
עוֹלָם תִּהְיֶה לַלְּוִיִּם׃ לג וַאֲשֶׁר
יִגְאַל מִן־הַלְּוִיִּם וְיָצָא מִמְּכַר־בַּיִת
וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָּתֵּי עָרֵי
הַלְּוִיִּם הִוא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ לד וְשְׂדֵה מִגְרַשׁ עָרֵיהֶם
לֹא יִמָּכֵר כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הִוא לָהֶם׃
ס לה וְכִי־יָמוּךְ
אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ
גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ׃ לו אַל־
תִּקַּח מֵאִתּוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית וְיָרֵאתָ
מֵאֱלֹהֶיךָ וְחַי אָחִיךָ עִמָּךְ׃ לז אֶת־
כַּסְפְּךָ לֹא־תִתֵּן לוֹ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית
לֹא־תִתֵּן אָכְלֶךָ׃ לח אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם

קרע לצמיתו דפי׳ תמן לצמיתות רגם ס מוכר מלם ק וגם מוק׃

מלם לשכור מגרשי כנים כו׳׃

מלם להלוו ורגיל וכו׳

מארץ

שְׁלִמְתָּא וִיקוּם בֵּיתָא דְּבִקְרְתָּא
דְּלֵיהּ שׁוּרָא לַחֲלוּטִין לְדַיְזְבָּן יַתִּיהּ
לְדָרוֹהִי לָא יִפּוֹק בְּיוֹבְלָא׃
וּבָתֵּי פַּצְחֵיָא דְּלֵית לְהוֹן שׁוּר מַקִּיף
סְחוֹר־סְחוֹר עַל־חֲקַל אַרְעָא
יִתְחַשְׁבוּן פּוּרְקָנָא יְהֵי־לֵיהּ
וּבְיוֹבְלָא יִפְּקוּן׃ וְקִירְוֵי לֵיוָאֵי
בָּתֵּי קִירְוֵי אַחֲסַנְתְּהוֹן פּוּרְקָן עָלַם
תְּהֵא לְלֵיוָאֵי׃ וּדְיִפְרוֹק מִן־לֵיוָאֵי
וְיִפְּקוּן זְבִינֵי בֵּיתָא וְקִירְוֵי אַחֲסַנְתֵּיהּ
בְּיוֹבְלָא אֲרֵי בָּתֵּי קִירְוֵי לֵיוָאֵי הֵיא
אַחֲסַנְתְּהוֹן בְּגַו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְחַקְלָא רוּחָא קְרוֹהִוֹן לָא יִזְדַּבַּן אֲרֵי־
אַחֲסַנְתָּא עָלַם הוּא לְהוֹן׃
וַאֲרֵי יִתְמַסְכַּן אָחוּךְ וּתְמוּט יְדֵיהּ
עִמָּךְ וְתִתְקַף בֵּיהּ דַּיָּיר וְתוֹתָב וְיִחֵי
עִמָּךְ׃ לָא־תִסַּב מִנֵּיהּ חִבּוּלְיָא
וְרִבִּיתָא וּתְדַחֵל מֵאֱלָהָךְ וְיִחֵי אָחוּךְ
עִמָּךְ׃ יַת־כַּסְפָּךְ לָא־תִתֵּן לֵיהּ
בְּחִבּוּלְיָא וּבְרִבִּיתָא לָא־תִתֵּן
מִיכְלָךְ׃ אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּקִית

יתכון

ימים׃ וקם הבית לצמיתות׳ יצא מכחו של מוכר ועומד בכוחו של קונה׃ לא יצא
ביובל׳ אמר רב ספרא אם פגע בו יובל בתוך שנתו לא יצא׃ ובתי החצרים׳ כתרגומו
פנחין עיירות פתוחות מלין חומה וים הרבה בספר יהושע העריס וחצריהם׳ בחצריהם
ובטירותם׃ על שדה הארץ יחשב׳ הרי הן כשדות הנגאלים עד היובל ויוצאין ביובל
לבעלים אם לא נגאלו׃ גאלה תהיה לו׳ מיד אם ירצה ובזה יפה כחו מכח שדות שהשדות
אין נגאלות עד שתי שנים׃ וביובל יצא׳ בחנם׃ וערי הלויים׳ מ״ח עיר שנתנו להם׃
גאולת עולם׳ גואל מיד אפילו לפני שתי שנים אם מכרו שדה משדותיהם הכתובות להם
בחלפים אמה בריבוע העריס או אם מכרו בית בעיר חומה גואלין לעולם ואינו חלוט
לסוף שנה׃ ואשר יגאל מן הלויים׳ ואם יקנה בית או עיר מהם׃ ויצא ביובל׳ אותו
המוכר של בית או של עיר וישוב ללוי שמכרו ולא יהיה חלוט כשאר בתי ערי חומה של
ישראל וגאולה זו לשון מכירה׃ ד״א לפי שנאמר גאולת עולם תהיה ללויים יכול לא דבר

הכתוב

וּמַן מִישְׁלַם לֵיהּ שַׁתָּא שְׁלִיתָאָה וִיקוּם בֵּיתָא דְּבַקְרְתָּא דְּלֵיהּ שׁוּרִין לַחֲלוּטִין לְרִיזְבָּן יְתֵיהּ לְדָרוֹי לָא יִפּוֹק בְּיוֹבְלָא: ובתי ובָתֵּי כּוּפְרְנַיָּא דְּלֵית לְהוֹן שׁוּר מִקַּף חֲזוֹר חֲזוֹר הֵי כְּטִינְדִּיסִין דְּפְרִיסָן עַל חֲקַל אַרְעָא יִתְחַשְׁבוּן פּוּרְקָנָא תְּהֵי לְהוֹן וּבְיוֹבְלָא יִפְּקוּן: וערי וְקִירְוֵי לֵיוָאֵי בָּתֵּי קִירְוֵי אַחְסָנַתְהוֹן פּוּרְקָן עָלַם יְהֵי לְלֵיוָאֵי: ואשר וּמַאן דְּיִפְרוֹק מִן לֵיוָאֵי וִיפוֹק זְבִינֵי בֵּיתָא וְקִירְוֵי אַחְסָנַתְהוֹן בְּיוֹבְלָא אֲרוּם בָּתֵּי קִירְוֵי לֵיוָאֵי הִיא אַחְסָנַתְהוֹן בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ושדה ירושלמי וּבְרַם חֲקַל פַּרְוְרֵי קִירְוֵיהוֹן לָא יִזְדַּבַּן אֲרוּם אַחְסָנַת עָלַם הוּא לְהוֹן: וכי וַחֲקַל פַּרְוְרֵי קִירְוֵיהוֹן לָא יִזְדַּבַּן אֲרוּם אַחְסָנַת:

וְאִם מָךְ אָחִיךָ וְנָמַךְ יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחָי עִמָּךְ: אל תקח עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל לָא תִּיסְבּוּן לָא שְׁעָרִין וְלָא רִיפְיָין וְתִדְּחַל מֵאֱלָהָךְ וְיִתְבַּרְנַס אָחוּךְ עִמָּךְ: את־ ירושלמי כַּסְפָּךְ עִמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת כַּסְפֵּיכוֹן יַת כַּסְפָּךְ לָא תִתֵּן לֵית בְּשַׁעוּרִין לָא תִתְּנוּן לֵיהּ בְּשַׁעֲרִין וּבְרִיבְיָין וּבְרִיבְיָין לָא תִתֵּן מְזוֹנָךְ: רָא חִתְּנוּן עִיבִּירֵיכוֹן: אני ה׳ אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהָכוֹן דִּי פְּרִיקִית וְאַפֵּיקִית יָתְכוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְּמִצְרַיִם מטול

הכתוב אמר בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלוים אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט ת"ל ואשר ינאל מן הלוים אף הגואל מיד לוי גואל גאולת עולם: ויצא ממכר בית. הרי זו מנוה אחרת ואם לא נאלה יוצאה ביובל ואינו כחלט למוף שנה כבית של ישראל: כי בתי ערי הלוים היא אחוזתם. לא היו להם נחלת שדות וכרמים אלא ערים לשבת ומגרשיהם לפיכך הם להם במקום שדות ויש להם גאולה כשדות כדי שלא יופקעו נחלתם מהם: ואלה מגרש עריהם לא ימכר. מכר נזבר שאם הקדיש בן לוי את שדהו ולא נאלה ומכרה נזבר אינה יוצאה לכהנים ביובל כמו שנאמר בישראל ואם מכר את השדה לאיש אחר לא ינאל עוד אבל בן לוי גואל לעולם: והחזקת בו. אל תניחהו שירד ויפול ויהיה קשה להקימו אלא חזקהו משעת מיעוט היד למה זה דומה למשאוי שעל החמור עודהו על החמור אחד תופס בו ומעמידו כמו לארץ חמשה אין מעמידין אותו: גר ותושב. אף אם בוא גר או תושב ואי זהו תושב כל שקבל עליו שלא לעבוד ע"ז ואוכל בחלו: וירא משהיך לפי שדעתו של אדם כמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש הימנו ומורה לענמו התר בשביל מעותיו שהיו בטלות אבלו הונרך לומר ויראת משהיך או התולה מעותיו בנכרי להלוותם לישראל ברבית הרי זה דבר המבזה ללבו של אדם ומחשבתו לכך הונרך לומר ויראת משלהיך: אשר הוצאתי וגו'. והנחתיו בין בכור לשאינו בכור אף אני יודע וכפרע מן

מארץ מצרים לתת לכם את־ארץ
כנען להיות לכם לאלהים:
ס לט וכי־ימוך אחיך
עמך ונמכר־לך לא־תעבד בו
עבדת עבד: מ כשכיר כתושב
יהיה עמך עד־שנת היבל יעבד
עמך: מא ויצא מעמך הוא ובניו
עמו ושב אל־משפחתו ואל־אחזת
אבתיו ישוב: מב כי־עבדי הם
אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים
לא ימכרו ממכרת עבד: מג לא־
תרדה בו בפרך וירא מאלהיך:
מד ועבדך ואמתך אשר יהיו
לך מאת הגוים אשר סביבתיכם
מהם תקנו עבד ואמה: מה וגם
מבני התושבים הגרים עמכם מהם
תקנו וממשפחתם אשר עמכם
אשר הולידו בארצכם והיו לכם
לאחזה: מו והתנחלתם אתם
לבניכם אחריכם לרשת אחזה
לעלם בהם תעבדו ובאחיכם בני־
ישראל איש באחיו לא־תרדה בו
בפרך:
ס
מז וכי תשיג יד גר ותושב עמך
והך אחיך עמו ונמכר לגר תושב
עמך או לעקר משפחת גר:

ששי
סכיעי כסדן
מקוכרין:
סלע סמ סמ
סלח לעכוד
בעכד עכרי
עכודת כוכין

לאחרי
נעכד כנעני
נעלם.

שביעי

אחרי

המלוך מעות לישראל ברבית ואומר שלי בכרי הם: דלא אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים בתר
על מכת שתקבלו עליכם מצותי אפילו הם כבדות עליכם: לתת לכם את ארץ כנען
בשכר שתקבלו מצותי: להיות לכם לאלהים. שכל הדר בארץ ישראל אני לו לאלהים וכל לה
היונק ממכה כעובד ע"ז: עבודת עבד. עבודה של נכרי שיהא מכר בה כעבד שלא מ
יוליך כלים אחריו לבית המרחץ ולא יבעול מבעלו: כשכיר כתושב. עבודת קרקע
ומלאכת אומנות כשאר שכירים התנהג בו: עד שנת היובל. אם פגע בו יובל לפני שש
שנים היובל מוציאו: ובכל עמו. אמר רבי שמעון אם הוא כמבר בניו מי מכרן אלא
מבאן

יתכון מארעא דמצרים למיתן
לכון ית־ארעא דכנען למהוי לכון
לאלהא: וארי יתמסכן אחוך
עמך ויזדבן לך לא־תפלח ביה
פולחן עבדין: כאגירא כתותבא
יהא עמך עד־שתא היובלא יפלח
עמך: ויפוק מעמך הוא ובנוהי
עמיה ויתוב לזרעיתה ולאחסנת
אבהתוהי יתוב: ארי־עבדי
אינון דאפקית ית־הון מארעא
דמצרים לא־יזדבנון היכון עבדין:
לא־תפלח ביה בקשיו ותדחל
מאלהך: ועבדך ואמתך דיהון
לך מן־עממיא דכסחדניכון מנהון
תקנון עבדין ואמהן: ואף מבני
תותבאי עולאי־דדיירין עמכון
מנהון תקנון ומזרעיתהון דעמכון
דאתילידו בארעכון ויהון לכון
לאחסנא: ותחסנון יתהון לבניכון
בתריכון למירת אחסנא לעלם
בהון תיפלחון ובאחיכון בני־
ישראל גבר באחוהי לא־תפלח
ביה בקשיו: וארי תדביק יד
ערל ותותב עמך ויתמסכן אחוך
עמיה ויזדבן לערל תותב דעמך
או לארמאי מזרעית גיורא:

אשול למיתן לכון ית ארעא דכנען למהוי לכון לאחסנא: וכי ימוך
ואחוך עמך ויזדבן לך לא תפלח ביה היי כנימוסי פולחנות
עבדיא: כשכיר היי כאגירא היי כתותבא יהי עמך עד שתא דיובלא
יפלח עמך: ויצא ויפוק לבר חורין מעמך הוא ובנוי עמיה ויתיב
לגניזתיה ולאחסנת אבהתוי יתוב: כי עבדי ארום עבדי הינון
דהנפיקית יתהון פריקין מארעא דמצרים לא יזדבנון היי בנימוסי זבין
עבדיא: לא לא תשתעבדון ביה בקשיו ותדחל מאלקך: ועבדך
ואמתך דיהון לכון מן אמהתיכון דידהון לכון מן אמהתיכון דמן עממיא די
בחזרנותיכון מנהון תזבנון עבדין ואמהן: וגם ואוף מבני תותביא
ערילאי דדיירין עמכון מנהון תזבנון ומן ייחוסיהון דעמכון דא זילידו
בארעכון ולא מן כנעאי ויהון לכון לאחסנא: והתנחלתם ותחסנון
יתהון לבניכון בתריכון לירוחת אחסנא לעלם בהון תפלחון ובאחוכון
בני ישראל גבר בחבריה לא תשתעבדון בהין בקשיו: וכי ארום תארע
ית ערל ותותב דעמך ויתמסכן אחוך עמיה ויזדבן לערל תותב דעמך או
לשרש פולחנא נוכראה למשמשא לה ולפלחה דמזרעית גיורא:

אחרי

מכאן סדרו חייב במזוזות בביו: אל לחוזת לבזתיו · אל כבור לבזתיו ואין לזלזלו בכך:
לחות · חוקת: כי עבדי הם · שטרי קודם: לא ימכרו ממכרת עבד · בהכרזה כאן יש
עבדלמכור ולא יעמידנו על הבן הלקח: לא תרדה בו בפרך · מלאכה שלא לצורך כדי
לענותו אל תאמר לו הבא לי את הכוס הזה והוא איננו צריך עדור תחת הגפן עד שאבא
שמא תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך אם לאו ואומר אבי לו שהוא לצורך הרי הדבר הזה
מבור ללבו לכך נאמר ויראת: ועבדך ואמתך אשר יהיו לך · אין לך במה אשתמש בעבדי
איני מושל באומות איני יוחל שהרי הזהרתני לא תהיה כל נשמה אלא מי ישמשני: מאת
הגוים: הם יהיו לך לעבדים: אחר מסיבותיכם · ולא שבתוך גבול ארצכם שהרי בהם
אמרתי לא תהיה כל נשמה: וגם מבני התושבים · שבאו מסיבותיכם לישא נשי בארצכם
וילדו להם הבן הולך אחר האב ואינו נכלל לא תהיה אלא אתה מותר לקנותו כעבד:
מהם תקנו · אותם תקנו: והתנחלתם אותם לבניכם · החזיקו בהם לנחלה לצורך
בניכם אחריכם · ולא יתכן לפרש הנחילום לבניכם שאב היה לו לכתוב והתנחלת אותם
לבניכם והתנחלתם כמו והתחזקתם: איש באחיו · להביא בשיא בעמו ומלך במסרתיו
שלא לרדות בפרך: יד גר ותושב · גר והוא תושב כתרגומו ערל תותב וסופו מוכיח
ומכר לגר תושב: וכי תשיג יד גר ותושב עמך · מי גרם לו שיעשיר דבוקו עמך:
עמך אחיך עמו · מי גרם לו שימוך דבוקו עמו על ידי שלמד ממעשיו: משפחת גר · זה
פנוי כשהוא אומר לעקר זה הנמכר לעת עתה להיות לה שמש ולא לאלהות שא לטוב

שגים

ארעא דמצרים למיתן
ארעא דכנען למהוי לכון
ואחוך עמך
לא תפלח ביה
כאגירא כתותבא
עד שתא דיובלא יפלח
יפוק מעמך הוא ובנוהי
לזרעיתה ולאחסנת
אבהתוי יתוב:
ארי עבדי
ית יתהון מארעא
דמצרים לא יזדבנון זבנון עבדין:
לא תפלח ביה בקשיו ותדחל
מן אלהך ואמתך דיהון
לך מן אמהתכון דמן
עממיא דבחזרנותכון מנהון
תזבנון עבדין ואמהן: ואף מבני
תותבי ערלאי דדיירין עמכון
מנהון תזבנון ומן ייחוסיהון דעמכון
דאתילדו בארעכון ויהון לכון
לאחסנא ית יתהון לבניכון
בתריכון לירתא אחסנא לעלם
בהון תפלחון ובאחוהי בני
ישראל לא תפלח
גבר בחבריה ארי תדביק יד
גיורא ותותב דעמך ויתמסכן אחוך
עמיה ויזדבן לערל תותב דעמך
או לשרש פולחן נוכראה
למשמשא לה ולפלחה דמזרעית גיורא:

בתר

מכאן

מ אַחֲרֵי נִמְכַּר גְּאֻלָּה תִּהְיֶה לוֹ
אֶחָד מֵאֶחָיו יִגְאָלֶנּוּ: מ אוֹ
דֹדוֹ אוֹ בֶן־דֹּדוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ מִשְׁאָר
בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלֶנּוּ אוֹ־
הִשִּׂיגָה יָדוֹ וְנִגְאָל: נ וְחִשַּׁב
עִם־קֹנֵהוּ מִשְּׁנַת הִמָּכְרוֹ לוֹ עַד שְׁנַת
הַיֹּבֵל וְהָיָה כֶסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר
שָׁנִים כִּימֵי שָׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ:
נא אִם־עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים לְפִיהֶן
יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנָתוֹ:
נב וְאִם־מְעַט נִשְׁאַר בַּשָּׁנִים עַד־
שְׁנַת הַיֹּבֵל וְחִשַּׁב־לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יָשִׁיב
אֶת־גְּאֻלָּתוֹ: נג כְּשָׂכִיר שָׁנָה
בְשָׁנָה יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא־יִרְדֶּנּוּ בְּפֶרֶךְ
לְעֵינֶיךָ: נד וְאִם־לֹא יִגָּאֵל בָּאֵלֶּה
וְיָצָא בַּשָּׁנָה הַיֹּבֵל הוּא וּבָנָיו עִמּוֹ:
נה כִּי־לִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי
הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
כ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֱלִילִים וּפֶסֶל
וּמַצֵּבָה לֹא תָקִימוּ לָכֶם וְאֶבֶן
מַשְׂכִּית לֹא תִתְּנוּ בְּאַרְצְכֶם
לְהִשְׁתַּחֲוֹת עָלֶיהָ כִּי אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: כא אֶת־שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ
וּמִקְדָּשִׁי תִּירָאוּ אֲנִי יְהוָה:

כן רבו ספר ולא לגיות ס רוב יגאלנו:

אמנ אלא לסכים לנכרי לעבוד כעבד ענדי כפרן:

כן

דמת אלא כשתחוה על לכן מסכית אפילו לפס:

כז · מעיל · לאחוזה מימן

בָּתַר דִּיזְדַבֵּן פּוּרְקָנָא תְּהֵא לֵיהּ חַד
מֵאַחוֹהִי יִפְרְקִנֵּיהּ: אוֹ אַחֲבוֹהִי
אוֹ בַר־אַחֲבוֹהִי יִפְרְקִנֵּיהּ אוֹ־
מְקָרֵיב בְּשָׂרֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ יִפְרְקִנֵּיהּ
אוֹ־דְתִדְבַּק יְדֵיהּ וְיִתְפְּרַק:
וְיִחְשֹׁב עִם־זַבְּנֵיהּ מִשַּׁתָּא דְאִזְדַּבַּן
לֵיהּ עַד שַׁתָּא דְיוֹבְלָא וִיהֵי כְסַף
זְבִינוּהִי בְּמִנְיַן שְׁנַיָּא כְּיוֹמֵי אַגִּירָא
יְהֵי עִמֵּיהּ: אִם־עוֹד סַגִּיאוּת
בְּשְׁנַיָּא לְפוּמְהֶן יְתֵיב פּוּרְקָנֵיהּ
מִכְּסַף זְבִינוּהִי: וְאִם־זְעֵיר
אִשְׁתְּאַר בְּשְׁנַיָּא עַד־שַׁתָּא דְיוֹבְלָא
וִיחַשֵּׁב־לֵיהּ כְּפוּם שְׁנוֹהִי יְתֵיב יַת־
פּוּרְקָנֵיהּ. כְּאַגִּיר שַׁתָּא בְשַׁתָּא
יְהֵי עִמֵּיהּ לָא יִפְלַח בְּיָהּ בְּקַשְׁיוּ
לְעֵינָךְ: וְאִם־לָא יִתְפְּרַק בְּאִלֵּין
וְיִפּוֹק בְּשַׁתָּא דְיוֹבְלָא הוּא וּבְנוֹהִי
עִמֵּיהּ: אֲרֵי דִלִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
עַבְדִּין עַבְדַּי אִינוּן דְּאַפֵּקִית יַתְהוֹן
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם אֲנָא יְיָ אֱלָהְכוֹן:
לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן טַעֲוָן וְצַלְם
וְקָמָא לָא תְקִימוּן לְכוֹן וְאֶבֶן סִיגְדָא
לָא תִתְּנוּן בְּאַרְעֲכוֹן לְמִסְגַּד עָלָהּ
אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהְכוֹן: יַת יוֹמֵי
שַׁבָּתָא דִילִי תִּטְּרוּן וּלְבֵית מַקְדְּשִׁי
תְּהוֹן דַּחֲלִין אֲנָא יְיָ:

פ

עכים ולשאוב מים: גאולה תהיה לו · מיד אל תכיחוהו שיטמע על שכת היובל שהרי כל עצמו לא קכאו אלא לעבדו עד היובל יכא כמו שכאמר למטה ויכא בשכת היובל וכנוי שתחת ידך הכתוב מדבר ואעפ כן לא תבא עליו בעקיפין מפני חלול השם אלא כשכא לגאל ידקדק בחשבון לפי המגיע בכל שכה ושכה יככה לו הנוי מן דמיו אם היו עשרים שכה משכמכר עד היובל וקכאו בעשרים מכה כמכא שקכה הנוי עבודת שכה במכה ואם שהה זה אצלו חמש שכים ובא לגאל יככה לו חמשה מכים ויתן לו העבל עו מכים וזהו והיה כסף ממכרו במספר שכים: כימי שכיר יהיה עמו · חשבון המגיע לכל

אחרי בתר דישתמודע לכון דיזדבן מן יד פורקניא יהי ליה חד מן אחוי
יפרקיניה: או דודו או אחבוי או בר אחבוי יפרקיניה או מקריב
בישריה מזרעתיה יפרקיניה או תארע ידיה או ידא דציבורא ויתפריק:
וחשב ויתייק עם ערלאה דזבניה משתא דיזדבן ליה עד שתא דיובלא
ויהי כסף זבינוי כמנין שניא הי כיומי אגירא יהי עמיה: ואם עוד אין
עד כדון אית סגיו בשניא לפום סכומהון יתיב פורקניה מכסף זבינוי:
ואם מעט ואם קליל ישתיירון בשניא עד שתא דיובלא ויתחשב ליה
בפום סכום שנוי יתיב ית פורקניה: כשכיר היכאגיר שנא בשנא יהי
עמיה לא ישעביד ביה בקשיו ואנת חמי ליה: ואם ואין לא יתפרק
באילין שניא ויפוק בר חורין בשתא דיובלא הוא ובנוי עמיה: כי לי
ארום דילי הינון בני ישראל משתעבדין לאורייתי עבדי הינון דאפיקית
יתהון בריקין מארעא דמצרים אנא הוא יי אלקכון: לא תעשו לא
תעבדון לכון טעוין וצילמין ו ירושלמי
וקמתין מטול סגודא לא תקימון ואבן דשעו:
לכון ואבן מצירא לא תתנון בארעכון למגחן עלה בדם סטיו
חקיק בציורין ודיוקנין תשוון בארעית מקדשיכון ולא למסגוד לה ארום
אנא יי אלקכון: את שבתותי ית יומי שביא דילי תטרון ולבית
מקדשי תהון אזלין בדחלתי אנא יי:

פ

שכה ושכה יחשב כאלו נשכר עמו כל שכה במכה ויכהו לו: ואם עוד רבות בשכים על נא
היובל: לפיהן הכל כמו שפירש: לא ירדנו בפרך לעיניך כלומר ואתה רואה: ואם נג נד
לא ינאל באלה כאלה הוא נגאל ואינו נגאל בשש: כי לי בני ישראל עבדים שטרי נה
קודש: אני ה אלהיכם כל המשעבדן מלמטה כאלו משעבדן מלמעלה: לא תעשו לא
לכם אלילים כנגד זה הנמכר לנכרי שלא יאמר הואיל ורבי מנלה עריות אף אני כמותו
הואיל ורבי עובד ע"ז אף אני כמותו הואיל ורבי מחלל שבת אף אני כמותו לכך נאמרו
מקראות הללו ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר בתחלה הזהיר על השביעית ואם
תמוך ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מעלטליו לכך סמך לה וכי תמכרו ממכר
לא חזר בו סוף מוכר אחוזתו לא חזר בו סוף מוכר את ביתו לא חזר בו סוף לוה ברבית
כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות לא חזר בו סוף מוכר את עצמו לא חזר בו לא ליו
לישראל אלא אפילו לנכרי: ואבן מסגית לשון כמוי כמו ושכותי כפי שמכסין הקרקע
ברבעת אבנים: להשתחוות עליה אפי לשמים לפי שהשתחוואה בפשוט ידים ורגלים היא
ואקרה תורה לעשות כך חוץ מן המקדש: אני ה' נאמן לשלם שכר: כ

אם בחקתי תלכו ר"ת אבת שתלכו בדרכי אבת כמך אם בחקתי נשבת וט"ז לומר שאולין אם ככל המצות והחקים ושיו סמך שכיות לונתתי גשמיכם נעת דהיינו כלילי שבתות. שני

אם בחקתי תלכו ואת־ מצותי תשמרו ועשיתם אתם׃ ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו׃ והשיג לכם דיש את־בציר ובציר ישיג את־ זרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם׃ ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן־הארץ וחרב לא־תעבר בארצכם׃ ורדפתם את־ איביכם ונפלו לפניכם לחרב׃ ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב׃ ופניתי אליכם והפריתי אתכם והרביתי אתכם והקימתי את־בריתי אתכם׃ ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו׃ ונתתי משכני בתוככם ולא־תגעל נפשי אתכם׃ והתהלכתי בתוככם והייתי לכם ואשרי שכינתי ביניכון ואיהי לכון לאלה

שלישי חמישי כסהן מקוברין׃ משכני מכין מנים על משכני עמך כית מני׃

אם בקימי תהכון ואת־ פיקודי תטרון ועבדתם יתהון׃ ואתן מטריכון בעיהנהון ותתן ארעא עללתה ואילן חקלא יתן איביה׃ ויערע לכון דישא לקטפא וקטפא יערע לאפוקי־בר־זרעא ותיכלון לחמכון למשבע ותיתבון לרוחצן בארעכון׃ ואתן שלמא בארעא ותשרון ולית דמגיד ואבטל חיתא בישתא מן־ארעא ודקטלין בחרבא לא־יעדון בארעכון׃ ותרדפון ית בעלי דבביכון ויפלון קדמיכון לחרבא׃ וירדפון מנכון חמשא מאה ומאה מנכון לרבותא יערקון ויפלון בעלי־דבביכון קדמיכון לחרבא׃ ואיתפני במימרי־לאיטבא לכון ואפיש יתכון ואסגי ית־כון ואקים ית־קיימי עמכון׃ ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיקא מן־קדם חדתא תפנון׃ ואתן משכני ביניכון ולא־תרחק בימרי יתכון׃

ג אם בחקתי תלכו׃ יכול זה קיום המצות כשהוא אומר ועשיתם אותם הרי קיום המצות אמור הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה׃ ואת מצותי תשמרו׃ הוו עמלים בתורה עמ"ל לשמור ולקיים כמו שכא׳ ולמדתם אותם ושמרתם ד לעשותם׃ בעתם׃ בשעה שאין דרך בני אדם לצאת כגון בלילי שבתות׃ ועץ השדה׃ ה הן אילני ארק ועתידין לעשות פירות׃ והשיג לכם דיש את בציר׃ שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר ובציר תעבקו עד שעת הזרע׃ ואכלתם לשובע׃ אוכל ו קמעא והוא מתברך במעיו׃ ונתתי שלום׃ שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה אם אין שלום אין כלום תל אחד כל זאת ונתתי שלום בארץ מכאן שהשלום שקול כנגד הכל ואין

תוא

אם בחקותי

אין בקיימי אוריתי תהכון וית סדרי דיניי
תנטרון ותעבדון יתהון: ונתתי ואיתן
מטריא דארעכון בעידנכון כבכיר ולקיש ותיתן ארעא פירי עללתא ואילן
דאנפי ברא יצלח בפירוי: והשיג ויארע לכון דרכא ית קטפא
וקטפא יארע אפקות כר זרעא ותיכלון לחמכון ותישבעון ותתבון לרוחצן
בארעכון: ונתתי ואיתן שלמא בארעא דישראל ותשרון ולית
דמניט ואיבטיל רשות חיות ברא מן ארעא דישראל ושלופי חרב לא
יעידון בארעכון: ורדפתם ותרדפון ית בעלי דבבכון ויפלון קדמיכון
תביבי חרב: ורדפו וירדפון מנכון חמשא למאתא ומאתא מנכון
לרבבותא יעריקון ויפלון בעלי דבביכון קדמיכון תבידי חרב: ופניתי
ואתפני מן אגר עממיא למשלמא לכון אגר עובדיכון טביא ואיתקוף
יתכון ואסגי יתכון ואקים ית קיימי עמכון: ואכלתם ותיכלון עתיקא
דמעתק ולא תסלמנטון דברם עתיקא מן קדם עיבורא חדתא תפנון
מן אוצריכון: ונתתי ואיתן שכינת יקרי בינכון ולא ירחק מימרי
יתכון: והתהלכתי ואשרי איקר שכינתי בינכון ויהי מימרי לכון
לאלקא

הוא לומר עושה שלום ובורא את הכל: והרב לא תעבור בארצכם · אין צריך לומר שלא
ינאו למלחמה אלא אפילו לעבור דרך ארצכם ממדינה למדינה: לפניכם לחרב · איש
בחרב רעהו: ורדפו מכם · מן החלשים שבכם ולא מן הגבורים שבכם: חמשה מאה
ומאה רבבה · וכי כך הוא החשבון והלא לא היה צריך לומר אלא מאה מכם שכי אלפים
ירדופו אלא איכו דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין את התורה: וכפלו
אויביכם וגומר · שיהיו כופלין ולפניכם שלא כדרך הארץ: ופניתי אליכם · אפנה מכל
עסקי לשלם שכרכם מלה"ד למלך ששכר פועלים וכו' כדאיתא בתנ": והפריתי אתכם ·
בפריה ורביה: והרבתי אתכם · בקומה זקופה: והקימותי את בריתי אתכם · בריתי
חדשה לא כברית הראשונה שהפרתם אותה אלא ברית חדשה שלא תופר שנאמר וכרתי
את בית ישראל ואת בית יהודה ברית חדשה לא כברית וגו': ואכלתם ישן כושן · הפירות
יהיו משתמרין וטובים להתיישן שיהא ישן הכושן של שלש שנים יפה לאכול משל אשתקד:
וישן מפני חדש תוציאו · שיהו הנרכות מלאות חדש והאוצרות מלאות ישן וצריכים אתם
לפנות האוצרות למקום אחר לתת החדש לתוכן: ונתתי משכני · זה בית המקדש: 6
ולא תגעל נפשי: אין רוחי קצה בכם כל געילה לשון פליטת דבר הבלוע בדבר כמו כי
פס כגעל מנן גבורים לא קבל המשיחה ממושחין מנן של עור מכושל כדי להחליק מעליו
מבת חן לו חכית שלא יקוב העור: והתהלכתי בתוככם · לטייל עמכם בגן עדן כאחד יב

לכם לאלהים ואתם תהיו־לי
לעם: יג אני יהוה אלהיכם אשר
הוצאתי אתכם מארץ מצרים
מהית להם עבדים ואשבר מטת
עלכם ואולך אתכם קוממיות:
פ יד ואם־לא תשמעו
לי ולא תעשו את כל־המצות
האלה: טו ואם־בחקתי תמאסו
ואם את־משפטי תגעל נפשכם
לבלתי עשות את כל־מצותי
להפרכם את־בריתי: טז אף־אני
אעשה־זאת לכם והפקדתי עליכם
בהלה את־השחפת ואת־הקדחת
מכלות עינים ומדיבת נפש וזרעתם
לריק זרעכם ואכלהו איביכם:
יז ונתתי פני בכם ונגפתם לפני
איביכם ורדו בכם שונאיכם ונסתם

ואין

לאלה ואתון תהון קדמי לעם:
אנא ייי אלהכון דאפקית יתכון
מארעא דמצרים מלמהוי להון
עבדין ותברית ניר עממיא מנכון
ודברית יתכון בחירותא:
ואם־לא תקבלון למימרי ולא
תעבדון ית כל־פיקודיא האילן:
ואם־בקיימי תקוצון ואם ית־דיני
תרחק נפשכון בדיל דלא למעבד
ית־כל־פקודי לאשניותכון ית־
קיימי: אף־אנא אעביד דא
לכון ואסער עליכון ביהולתא
שחפתא וקדחתא מחשכן עיינין
ומפחן נפש ותזרעון לריקנו
זרעכון וייכלוניה בעלי־דבביכון:
ואתן רוגזי בכון ותתברון קדם
בעלי־דבביכון וירהון בכון סנאיכון

ותערקון

מכם ולא תהיו מזדעזעים ממני יכול לא תירלו תמכו תל והייתי לכם לאלהים: אני ה׳
אלהיכם · כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל אלה שהרי הוצאתי אתכם מארץ
מצרים ועשיתי לכם נסים גדולים: מוטות · כמין יתד בשני ראשי העול המעכבים
המוסרה שלא תצא מראש השור ויתיר הקשר כמו עשה לך מוסרות ומוטות קבילו״ת
בלעז: קוממיות · בקומה זקופה: ואם לא תשמעו לי · להיות עמלים בתורה ולדעת
מדרש חכמים יכול לקיום המצות כשהוא אומר ולא תעשו ונומר הרי קיום מצות אמור
הא מה אני מקיים ואם לא תשמעו לי להיות עמלים בתורה ומה תלמוד לומר לי אין לי
אלא זה המכיר את רבונו ומכוין למרוד בו וכן באנשי סדום רעים וחטאים לה׳ מאד
מכירים את רבונם ומתכונים למרוד בו וכן בנמרוד גבור ציד לפני ה׳ שמכירו ומתכוין
למרוד בו: ולא תעשו · משלא תלמדו לא תעשו הרי שתים עבירות: אם בחוקותי
תמאסו · מואס באחרים העושים: משפטי תגעל כפשכם · שוכא החכמים: לבלתי עשות ·
מוכיח את האחרים מעשות: את כל מצותי · כופר שלא נויתים לכך כאמר את כל מצותי
ולא כאמר את כל המצות: להפרכם את בריתי · כופר בעקר הרי שבע עבירות הראשונה
גוזרת השביה וכן עד השביעית ואלו הן לא למד ולא עשה מואס באחרים העושין שוכא
את חכמים מוכיח את האחרים כופר במצות כופר בעיקר: והפקדתי עליכם · ונויתי
עליכם:

לאלקא פרוק ואתון תהון לשמי לאומא קדישיא: אני ה׳ אנא יי
אלקכון דאפיקית יתכון פריקין מן ארעא דמצרים למהוי להון משעבדין
ותברית ניר שעבודהון מעליכון ודברית יתכון מביניהון בני חרי והלכית
יתכון בקומא זקופא: ואם לא ואם לא ואם לא תיצבון למשמע לאולפן
מאלפי אורייתי ולא תעבדון מן רעותיכון ית כל פקודיא האלין: ואם
ואין בקיימי אורייתי תקוצון ואין ית סדרי דיני תרחיק נפשתיכון בדיל
דלא למעבד ית כל פקודיי וסופכון למבטלא ית קיימי: אף אני לחוד
אנא אעביד דא לכון ואיגרי עליכון מחת מוחנתא ית שחיפותא וית
קדחותא מכליא עיינין ומסייפא נפש ותידרעון לריקנו זרעכון דלא
יצמח וכתייא ייכלון יתהון בעלי דבביכון: ונתתי ואיתן פניותא
למעסוק בכון ותיתברון קדם בעלי דבביכון וירדון בכון סנאיכון ותערקון
ולית

עליכם: שחפת. חולי שמשחף את הבשר לאפולים בלעז דומה לכפוח שהוקלה כפיחתו
ומרלית פניו ועופה: קדחת. חולי שמקדיח את הגוף ומחממו ומבעירו כמו כי לא
קדחה בלפי: מכלות עינים ומדיבות נפש. העינים נופות וכלות לראות שיקל וירפא
וסוף שלא ירפא וילאבו הכפעות של משפחה במותו כל תלוה שליכה באה ותוחלת
ממושך קרויה כליון עינים: וזרעתם לריק. תזרעו ולא תצמח ואם תצמח ואכלוהו אויביכם:
ונתתי פני. פנאי שלי פוכה אני מכל עסקי להרע לכם: ורדו בכם שונאיכם. כמשמעו
ישלטו בכם. אגדת תל מפרשה זו אף אני אעשה זאת. איני מדבר אלא באף וכן אף אני
אלך עמכם בקרי: והפקדתי עליכם. שיהיו המכות פקודות אתכם מזו לזו עד
שהראשונה פקודה אצלכם אביא אחרת ואמכנה לה: בהלה. מכת המבהלת את
הבריות ואי זו זו מכת מותן: את השחפת. יש לך אדם שהוא חולה ומוטל במטה אבל
בשרו שמור עליו תל שחפת שהוא כשחף או עתיד שהוא כשחף אבל כוח ואיבו מקדיח תל
ואת הקדחת מלמד שהוא מקדיח או עתיד שהוא מקדיח ומבור הוא בעצמו שיחיה תל
מכלות עינים או הוא איבו מבור בעצמו שיחיה אבל אחרים מבורים שיחיה תל ומדיבות
נפש: וזרעתם לריק זרעכם. זורעה ואיבה מצמחת ומעתה נוה אויביכם באים ואוכלים
תל ואכלוהו אויביכם הא כיצד זורעה שבה ראשונה ואיבה מצמחת שבה שניה מצמחת
ואויבים באים ומוצאים תבואה לימי המצור ושבפנים מתים ברעב שלא לקטו תבואה
אשתקד: דא וזרעתם לריק זרעכם כגון הבנים והבנות הכתוב מדבר שאתה עתיד
בהם ומגדלן ואחטוא בא ומכלה אותם שבאמר אשר עפחתי ורביתו אויבי כלם: ונתתי
פני בכם. כמו שכל בעובה ופניתי אליכם כך כאן ברעה ונתתי פני משלו משל למלך שאמר
לעבדיו פוכה אני מכל עסקי ועוסק אני עמכם לרעה: ונגפתם לפני אויביכם. שיהא
המות הורג אתכם מבפנים ובעלי דבביכון מקיפים אתכם מבחון: ורדו בכם שונאיכם.
שאני מעתיד שונאים אלא מכם ובכם שבשעה שאומות העולם עא עומדים על ישראל

ואין־רדף אתכם: יז ואם עד־
אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה
אתכם שבע על־חטאתיכם:
יח ושברתי את־גאון עזכם
ונתתי את־שמיכם כברזל ואת־
ארצכם כנחשה: יט ותם לריק
כחכם ולא־תתן ארצכם את־יבולה
ועץ הארץ לא יתן פריו:
כ ואם־תלכו עמי קרי ולא
תאבו לשמע לי ויספתי עליכם
מכה שבע כחטאתיכם:
כא והשלחתי בכם את־חית
השדה ושכלה אתכם והכרתה
את־בהמתכם והמעיטה אתכם
ונשמו דרכיכם: כב ואם־באלה
לא תוסרו לי והלכתם עמי קרי:
כג והלכתי אף־אני עמכם בקרי
והכיתי אתכם גם־אני שבע על־
חטאתיכם: כד והבאתי עליכם
חרב

ואם עד אלה
מפני מיכות
פרס שאחריו
לכם קרס
בקרס:

ואם עד־אילין
לא תשמעון לי ויסיפתי ליסרה
יתכון שבע על־
חוביכון: ואתבר ית־יקר
תוקפכון ואתן ית־שמיא
דעיליכון תקיפין כפרזלא
ומלאחתא מטרא וארעא
דתחותיכון חסינא כנחשא
מלמעבד פירין: ויסוף לריקנו
חילכון ולא־תתן ארעכון ית־
עללתה ואילן ארעא לא יתן
אביה: ואם תהכון קדמי בקשיו
ולא תיבון לקבלא למימרי ואוסיף
לאיתאה עליכון מחא שבע
כחוביכון: ואיגרי בכון ית־
חיות ברא ותתכיל ית־כון ותשצי
ית־בעירכון ותזעיר יתכון ויצדיין
אורחתכון: ואם־באילן לא
תיתרדון למימרי ותהכון קדמי
בקשיו: ואהך אף־אנא עמכון
ואייתי עליכון

דקטלין

לריק כחכם מבקשים אלא מה שבגלוי שכאמר והיה אם ורע ישראל ואלה מדין ועמלק ובני קדם
נגו ויחכו עליהם ויפחיתו את יכול הארץ אבל כשעה שאצמיד עליכם מכם ובכם הם
מספשים אחר מטמוניות שלכם וכן הוא אומר ואחר אכלו שאר עמי ועורם מעליהם
הפשיטו וגו׳: וכסתם מפני אימה: ואין רודף אתכם מבלי כח: ואם עד אלה
ואם בעוד אלה לא תשמעו: ויספתי עוד יסורין אחרים: שבע על חטאתיכם שבע
פורענויות על שבע עבירות האחורות למעלה: ושברתי את גאון עוזכם זה בית
המקדש וכן הוא אומר הנני מחלל את מקדשי את גאון עוזכם: ונתתי את שמיכם כברזל
ואת ארצכם כנחושה זו קשה מזל משה שהוא אומר והיו שמיך אשר על ראשך נחשת
וגו׳ שיהיו השמים מזיעין כדרך שהנחשת מזיע והארץ איכה מזיעה כדרך שאין הברזל
מזיע והיא משמר פירותיה אבל כאן השמים לא יהיו מזיעין כדרך שאין הברזל מזיע ויהא
תורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת מזיע והיא מאבדת פירותיה: ותם
לריק

וְלֵית דְּרָדִיף יַתְכוֹן: ואם וְאֵין בָּתַר אִלֵּין מַרְדְּוּתָא לָא תִצְבּוּן לְמִשְׁמַע
לְאוֹלְפָן אוֹרַיְיתִי וְאוֹסִיף לְמִירְדֵּי יַתְכוֹן שְׁבַע מַאחָאתָא עַל שְׁבַע עֲבִירָן
דִּי חַטֵּיתוּן קָדָמַי: ושברתי וְאִתְבַּר יַת אֵיקַר תְּקוּף מִקְדְּשֵׁיכוֹן וְאֵיתֵן
יַת שְׁמַיָּא דְּעִילָּוֵיכוֹן כְּדִידֵן הֵי כְּפַרְזְלָא וְלָא מְזַיַּע מִן דְּלָא לְמִחְתָּא לְכוֹן
טַלִּין וּמִיטָרִין וְאַרְעָא דְּתַחוֹתֵיכוֹן הֵי כְּנְחָשָׁא דְּמְזַיַּע לְמִיבְדָּא פֵּירָהָא:
וותם ויסוף לְרִיקָנוּ חֵילֵיכוֹן וְלָא תִיתֵן אַרְעֲכוֹן יַת מַה דְּאַתּוּן מַעֲלִין
לְגַוֵּהּ וְאִילָן דְּאַרְעָא יְקַלַּח פֵּירוֹי: ואם וְאִין תֵּהֲכוֹן עִמִּי בְּעָרְאֵי וְלָא
תִצְבּוּן לְמִשְׁמַע לְאוֹלְפָן אוֹרַיְיתִי וְאוֹסִיף לְאֵיתָאָה עֲלֵיכוֹן שְׁבִיעָתָא מְחָא
עַל שְׁבַע עֲבִירָן דִּי חַטֵּיתוּן קָדָמַי: והשלחתי וְאֶגְרֵי בְּכוֹן רְשׁוּת חֵיוַת
בָּרָא וְתִתְכַּל יַתְכוֹן וּתְשֵׁיצֵי יַת בְּעִירֵיכוֹן מִבָּרָא וְתַזְעֵיר יַתְכוֹן מִלְּגִיו
וְיִצְדַּיִין אוֹרְחָתְכוֹן: ואם באלה וְאִין בְּאִילֵּין מַרְדְּוּתָא לָא תִתְרְדּוּן
קָדָמַי וְתֵהֲכוּן קָדָמַי בְּעָרְאֵי: והלכתי וְאִידְבַּר אוּף אֲנָא יַתְכוֹן בְּעָרְאֵי
בְּעַלְמָא וְאֶמְחֵי יַתְכוֹן לְחוּד אֲנָא שְׁבַע מְחַן עַל שְׁבַע עֲבִירָן דִּי חַטֵּיתוּן
קָדָמַי: והבאתי וְאַיְתֵי עֲלֵיכוֹן עַם שְׁלוּפֵי חַרְבָּ לְמִתְפְּרַע מִנְכוֹן עַל
דבטלתון

לריק כחכם · הרי אדם שלא עמל שלא חרש שלא זרע שלא כבש שלא עדר
ונשעת הקציר בא שדפון ומלקה אותו אין בכך כלום אבל אדם שעמל וחרש וזרע וכבש
וכסח ועדר ובא שדפון ומלקה אותו הרי שכיו של זה קהות: ולא תתן אדנכם את יבולם ·
אף מה שאתה מוכיל לה בשעת הזרע: ועץ האדן · אפי׳ מן האדן יהא לקוי שלא יחכיו
פירותיו בשעת החכטה: לא יתן · משמש למעלה ולמטה אעץ ואפרי: לא יתן פריו ·
כשהוא מפרה משיר פירותיו הרי שתי קללות ויש כאן שבע פורענויות: ואם תלכו עמי כא
קרי · רבותיכו אמרו ערלי במקרה שאינו שא פרקים כן תלכו ערלי במנות ומכחש פירש
לשון מכיעה וכן הוקר רגלך וכן יקר רוח וקרוב לשון זה לתרגומו של אבקלוס לשון קושי
שמקשים לכם לימנע מהתקרב אלי: שבע כחטאתיכם · שבע פורענויות אחרי במספר
שבע כחטאשכסי: והשלחתי · לשון גרוי: וכלה אתכם · אין לי אלא חיה משכלת כב
שדרכה בכך בהמה מכיין תל ושן בהמות אשלח בם הרי שתים ומכיין שתהא ממיתה
בנשיכתה תל עם חמת זוחלי עפר מה אלו כושכין וממיתין אף אלו כושכין וממיתין כבר
היו שכים בארץ ישראל חמור כושך וממית ערוד כושך וממית: וכלה אתכ · שו הקטני:
והכריתה את בהמתכם · מבחוץ: והמעיטה אתכם · מבפנים: וכשמו דרכיכם ·
מבילים גדולים ומבילים קטנים הרי שבע פורענויות שן בהמה שן חיה חמת זוחלי עפר
וכלה והכריתה והמעיטה וכשמו: לא תוסרו לי · לשוב אלי: כקס ברית · ויש כקס כג כד
שאינו בברית כדרך שאר כקנות וזהו פמוי עוביו של בדקיהו: לא כקס ברית בקמת
בריתי

חרב נקמת נקם ברית ונאספתם
אל־עריכם ושלחתי דבר בתוככם
ונתתם ביד־אויב: כו בשברי
לכם מטה־לחם ואפו עשר נשים
לחמכם בתנור אחד והשיבו
לחמכם במשקל ואכלתם ולא
תשבעו: ס
כז ואם־בזאת לא תשמעו לי
והלכתם עמי בקרי: כח והלכתי
עמכם בחמת־קרי ויסרתי אתכם
אף־אני שבע על־חטאתיכם:
כט ואכלתם בשר בניכם ובשר
בנתיכם תאכלו: ל והשמדתי
את־במתיכם והכרתי את־חמניכם
ונתתי את־פגריכם על־פגרי
גלוליכם וגעלה נפשי אתכם:
לא ונתתי את־עריכם חרבה
והשמותי את־מקדשיכם ולא אריח
בריח ניחחכם: לב והשמתי אני
את־הארץ ושממו עליה איביכם
הישבים בה: לג ואתכם אזרה
בגוים

דקטלין בחרבא ויתפרעון מינכון
פורענותא על־דעברתון על־
פתגמי אורייתא ותתכנשון
לקירויכון ואיגרי מותנא ביניכון
ותתמסרון ביד־סניאה: בהיתבר
לכון סעיד מיכלא ויפין עשר נשין
לחמכון בתנורא חד ויתיבן לחמכון
במתקלא ותיכלון ולא תשבעון:
ואם־בדא לא תקבלון למימרי
ותהכון קדמי בקשיו: ואיהי
עמכון בתקוף רגז ואירדי יתכון
אף־אנא שבע על־חוביכון:
ותיכלון בשר בניכון ובשר בנתיכון
תיכלון: ואישיצי ית־במתכון
ואקצץ ית־חניסנסיכון ואתן ית־
פגריכון על־פיגרי טעותכון וירחיק
מימרי יתכון: ואיתן ית־
קירויכון חרבא ואצדי ית־מקדשיכון
ולא אקביל ברעוא קורבן
כנישתכון: ואצדי אנא ית־
ארעא ויצהון עלה בעלי דבביכון
דיתבין בה: ויתכון איבדר
ביני

ל וחסר

כל אחי דעמין
קמין כזקף

חסר ולא
כלשכה

חסר ולא
לגורם הזין
עקומים לומר
לך עכתיו
לכם חרן ז׳
שחמין לקיים
פתורם:

ברית לשר עברתם· כל הבאת חרב שבמקרא היא מלחמת חיילות לוחצים: ונאספתם·
מן הכון אל תוך העריט מפני המצור: ושלחתי דבר בתוככם· על ידי הדבר וכתתם
ביד הלוחצים הבאים עליהם לפי שאין מליצים את המת בירושלם וכשהם מוציאו את המת
כז לקברו כתמין ביד לוחץ: מטה לחם· לשון משען כמו מטה עז: בשברי לכם מטה
לחם· אשבור לכם כל מסעד לוכל והם חני רעב: ואפו עשר נשי לחמכם בתנור אחד·
מחוסר עצים: והשיבו לחמכם במשקל· שתהא התבואה ברקבת וכעשית את כפולת
ומשתברת בתנור והן יושבות ושוקלות את השברים לחלקם ביניהם: ואכלתם ולא
תשבעו· זהו מארה בתוך המעים כלחם הרי שבע פורענויות חרב מצור דבר שבר מטה
לחם חוסר עצים את כפולת מארה במעים וכתת ליבה מן המצין היא החרב: במותיכם·
מגדלים

רְבַטְלְתּוּן יַת קַיְמַיי וְתִתְכַּנְשׁוּן מִן צַיְדָא לְקוּרְיֵיכוֹן וְאֵיגְרֵי מוֹחֲנָא בֵּינֵיכוֹן
וְתִתְמַסְרוּן כַּד מִיתִין בְּיַד סַנְאֵיכוֹן: בשברי בַּד אֶתְבּוֹר לְכוֹן חוּטָר
כָּל סַעֲדֵי מְזוֹנָא וְיַאפְּיִין עֲשַׂר נְשִׁין לַחְמֵיכוֹן בְּתַנּוּרָא חַד מִדְּהוּא זְעֵיר
וּמְרַדְּיִין וּמְפַלְּגִין לְכוֹן כַּד מִינְפַּל בְּמִתְקְלָא וְתֵיכְלוּן וְלָא תִשְׂבְּעוּן: ואם
בזאת וְאִין בְּחַדָּא תּוֹכַחְתָּא לָא תִשְׁמְעוּן לְאוּלְפָּן אוֹרַיְתִי וּתְהַלְּכוּן
קֳדָמַי בְּעַרְאִי: והלכתי וְאִידְּבַר אוּף אֲנָא יַתְכוֹן בְּעַרְאִי בְּעַלְמָא
וְאִירְדֵּי יַתְכוֹן לְחוּד אֲנָא שְׁבַע מָחָן
עַל שְׁבַע עֲבֵירָן דִּי חַטֵּיתוּן קֳדָמַי:
ואכלתם וְתֵיכְלוּן בְּשַׂר בְּנֵיכוֹן
וּבְשַׂר בְּנָתֵיכוֹן אֲמַר מֹשֶׁה נְבִיָּא
כַּמָּה קַשְׁיָין הֵינוּן חוֹבַיָּא וּמָרֵי
מְרִירִין אִינוּן חַטָּיָאֵי דִּי גָרְמוּ
לְאַבְהָתָא לְמֵיכוֹל בְּשַׂר בְּנֵידְהוֹן
וּבְנָתֵיהוֹן עַל דְּלָא נַטְרוּ מִצְוָתָא דְאוֹרַיְתָא: והשמדתי וְאֶשְׁיֵצִי
יַת בָּמוֹתֵיכוֹן וְאֵיפְּבַר יַת מְנַחְשֵׁיכוֹן וּקְסָמֵיכוֹן וְאֶשְׁוֵי יַת פִּגְרֵיכוֹן רַמָּאִין
עַל פִּגְרֵי טַעֲוָתֵיכוֹן וְתֵירְחֵיק מֵימְרִי יַתְכוֹן: ונתתי וְאֵיתֵן יַת קוּרְיֵיכוֹן
צַדְיָין וְאַשְׁעֵם יַת מוּקְדֵישֵׁיכוֹן וְלָא אֶקְבֵּל בְּרַעֲוָא רֵיחַ קוּרְבְּנֵיכוֹן:
והשימותי וְאֶצְדֵּי לְחוּד אֲנָא יַת אַרְעָא דְּלָא יְהֵי עֲלָהּ נַיְחָא רוּחָא וְיִצְרוֹן
הֵיכְדֵּין עֲלָהּ סַנְאֵיכוֹן דְּשַׁרְיָין בָּהּ: ואתכם וְיַתְכוֹן אַדְּרֵי בֵּינֵי עַמְּמַיָּא
ואיגרי

ירושלמי

אֵי מַה בִּישִׁין אִינוּן חוֹבַיָּא וּמָרֵי
מְרִירִין אִינוּן חַטָּיָאֵי דְּגָרְמוּ לְ
לְאַבְהָתָן בִּירוּשְׁלֵם לְמֵיכַל בְּשַׂר
בְּנֵיהוֹן וּבְנָתֵיהוֹן:

מנדלים וכירכיות: חמכיכם · מן ע"ח שמעמידין על הגנות ועש"ש שמעמידין בחמה קרויין
חמכים: וכתתי את פגריכם · תפוחי רעב היו ומוציאין ירקתם מחיקם ומכשקים אותם
וכרסו כנקעת וכופל עליה: ונעלה נפשי אתכם · זה פילוק שכינה: וכתתי את עריכם
חרבה · יכ · מקדש כשהוא אומ' והשמותי אני את הארץ הרי אדם אמור הא מה אני מקיים
חרבה מעובר ושב: והשימותי את מקדשיכ · יכול מן הקרבנו כשהוא אומ' ולא אריח הרי
קרבנו אמורי הא מה אני מקיי' והשימותי את מקדשיכ' מן הגדודיות שיירות של ישראל שהיו
מתקדשות וכועדות לבא שם הרי שבע פורענויות אכילת בשר בנים ובנות השמדת במות
הרי שתים כריתת חמנים אין כאן פורענות אלא על ידי השמדת הברכיות יבלו החמנים
שבראשי הגנות ויכרתו וכתתי את פגריכם ונו' הרי שלש פלוק שכינה ארבע חרבן ערים
שממון מקדש מן הגדודיות ולא אריח קרבנות הרי שבע: והשימותי אני את הארץ · זו
מדה טובה לישראל שלא ימצאו אויבים כחת רוח באדנם שתהא שוממה מיושביה: ואתכם
אזרה בגוים · זו מדה קשה שבשעה שבני מדינה גולים למקום אחד רואים זה את זה
ומתנחמין וישראל נזרו כבמזרה כאדם הזורה שעורים בכפה ואין אחת מהן דבוקה
בחבר תה:

בגוים והריקתי אחריכם חרב
והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו
חרבה: לד אז תרצה הארץ
את שבתותיה כל ימי השמה ואתם
בארץ איביכם אז תשבת הארץ
והרצת את שבתותיה: לה כל-
ימי השמה תשבת את אשר לא-
שבתה בשבתתיכם בשבתכם
עליה: לו והנשארים בכם
והבאתי מרך בלבבם בארצת
איביהם ורדף אתם קול עלה נדף
ונסו מנסת חרב ונפלו ואין רדף:
לז וכשלו איש באחיו כמפני-
חרב ורדף אין ולא-תהיה לכם
תקומה לפני איביכם: לח ואבדתם
בגוים ואכלה אתכם ארץ איביכם:
לט והנשארים בכם ימקו בעונם
בארצת איביכם ואף בעונות אבתם
אתם ימקו: מ והתודו את-
עונם ואת-עון אבתם במעלם אשר
מעלו-בי ואף אשר-הלכו עמי
בקרי:
בחובי אבהתהון-ביש׳א דאחידין- בידהון ימסון: ויודון את-
חוביהון ויית-חובי אבהתהון בשקוריהון דשקרו קדמי ואף

דהליכו

ר׳נ׳הפר ואחר מנא׳

ג׳ וחסר ל׳ז מנא׳

מסעיכון ביס לאי כיהס:

בחברתה: והריקותי׳ כששולף החרב מתרוקן הכלן ומדרשו חרב הכשמטת לאחריכם
לוכה חוזרת מהר כאלם שמריק את המים ואין מופן לחזור: והיתה ארצכם שממה׳ שלא
תמהרו לשוב לתוכה ומתוך כך עריכם יהיו חרבה כראות לכם חרבות שבשעה שאלם
גולה מביתו ומכרמו ומעירו ומופו לחזור כאלו אין כרמו וביתו חרבים כך שמוה בתורת
כהנים: לד אז תרצה׳ תפיים את כעס המקום שכעס על שמטותיה: והרצת׳ למלך את
שבתותיה: לה את אשר לא שבתה׳ שבעים שנה של גלות בבל הן היו כנגד שנות השמטה
ויובל שהיו בשנים שהכעיסו ישראל בארצם לפני המקום ארבע מאות ושלשים שנה שלש
מאות ותשעים היו שני עונם מתכבדו לארץ עד שגלו עשרת השבטים ובני יהודה

הכעיסו

וְהָא יְגָרֵי בַּתְרֵיכוֹן עַם שְׁלוּפֵי חָרֶב וְתֶהֱוֹן אַרְעָכוֹן צַדְיָא וְקוּרְיֵיכוֹן יֶהֱוֵין
צָרְיָאן : אז תרצה הָא בְּכֵן תִּרְעֵי אַרְעָא יַת שְׁנֵי שְׁמִיטָתָהּא כָּל יוֹמִין
דְּהִיא צַדְיָא מִנְּכוֹן וְאַתּוּן תֶּהֱוֵון מִיטַלְטְלִין בְּאַרַע בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן בְּכֵן
תִּתְנַיַּח אַרְעָא וְתִרְעֵי יַת שַׁבְּתֵי שְׁמִיטָתָהּא : כל כָּל יוֹמִין דְּהִיא
צַדְיָא מִנְּכוֹן תִּתְנַיַּח הִי כְּמָא דְּלָא אִתְנַיְּחַת יַת שְׁנֵי שְׁמִיטֵיכוֹן בַּד הֲוֵיתוּן
שַׁרְיָין עֲלָהּ : והנשארים וְדִישְׁתַּיְרוּן בְּכוֹן וַאֲעֵיל חֲבָרָא בְּלִבְּהוֹן
בְּאַרְעָתָא דְּסַנְאֵיהוֹן וְיֵהֵי רָדִיף יַתְהוֹן קַל טַרְפָא דְּנָתִיר מִן אִילָן וַיְעַרְקוּן
הִי כְּמַעֲרוּקֵי חַרְבָּא וְיִפְּלוּן וְלֵית דְּרָדִיף : וכשלו וְיִתְקְלוּן גְּבַר בְּאָחוּי
הֵיכְמָן קֳדָם שְׁלוּפֵי חַרְבָּא וְרָדִיף לָא אִית וְלָא תְּהֵי לְכוֹן תְּיֵיקָא לְמֵקוּם
קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן : ואבדתם וְתֵיבְדוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְתִגְמַר יַתְכוֹן
בְּמוֹתְנָא אַרַע בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן : והנשארים וּדְמִשְׁתַּיְיר מִנְּכוֹן יִתְיַמְּסוּן
בְּחוֹבֵיהוֹן בְּאַרְעָתָא דְּסַנְאֵיכוֹן וְאוּף בְּחוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בְּיִשְׁיָא דְּאַחִידִין
בִּידֵיהוֹן עִמְּהוֹן יִתְיַמְּסוּן : והתודו וְיִוַדּוּן בְּשַׁעַת אַבְקָהוֹן יַת חוֹבֵיהוֹן
וְיַת חוֹבֵי אֲבָהָתְהוֹן בְּשִׁקְרֵיהוֹן דְּשַׁקְּרוּ בְּמֵימְרִי וְאוּף דְּהַלִּיכוּ עִמִּי
בעראי :

הכעיסו לפניו מ׳ שנה משנלו עשרת השבטים עד חרבות ירושלם הוא שנאמר ביחזקאל
ואתה שכב על כדך השמאלית ונו׳ וכלית את אלה ונו׳ ושכבת על כדך הימנית ארבעים
יום ונשאת את עון בית יהודה וכבואה זו נאמרה ליחזקאל בשנה החמישית לגלות המלך
יויכין ועוד עשו שם שנים עד גלות גדליהו הרי ארבעים ושש ואם תאמר שנות מנשה
חמשים וחמש היו מנשה עשה תשובה שלשים ושלש שנה וכל שנות רשעו עשרים ושתים
כמו שאמור באגדת חלק ושל אמון שתים ואחת עשרה ליהויקים וכנגדן לגדליהו נא
וחשוב לארבע מאות שנה ששים וארבע לשלשים ושש שנה חמש שמטות הרי שבעים חסר
אחת ועוד שנה יתירה שנכנסה בשמטה המשלמת לשבעים ועליהם כנגד שבעים שנה
שלמים וכן הוא אומר בדברי הימים עד רצתה הארץ את שבתותיה למלאת שבעים שנה :
והבאתי מרך · פחד ורך לבב מ״ם של מרך יסוד כופל הוא כמו מ״ם של מועד ושל מוקש : נו
ונמו מנוסת חרב · כאלו רודפים הורגים אותם : עלה כדף · שהרוח רודפו ומכהו על
עלה אחר ומקשקש ומוציא קול וכן תרגומו קל טרפא דשקיף וכן תרגומו של חבורה
משקופי : וכשלו איש באחיו · כשירוצו לנוס יכשלו זה בזה כי יבהלו לרוץ : כמפני חרב · נז
כאלו רודפים מלפני הורגים שיהא בלבבם פחד וכל שעה מבורי שאלם רודפים · ומדרשו
וכשלו איש באחיו זה נכשל בעונו של זה שכל ישראל ערבין זה בזה : ואבדתם בגוים ·
כשתהיו פזורים תהיו אבודים זה מזה : ואכלה אתכם · אלו המתים בגולה : בעון נח
אבותם אתם · כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם : ימקו · לשון המסה כמו ימסו וכמוהו נט

בקרי: מ אף אני אלך עמם
בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם
או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו
את עונם: מא וזכרתי את ברית
יעקוב ואף את ברית יצחק ואף
את ברית אברהם אזכר והארץ
אזכר: מב והארץ תעזב מהם
ותרץ את שבתתיה בהשמה מהם
והם ירצו את עונם יען וביען
במשפטי מאסו ואת חקתי געלה
נפשם: מג ואף גם זאת בהיותם
בארץ איביהם לא מאסתים ולא
געלתים לכלתם להפר בריתי אתם
כי אני יהוה אלהיהם: מד וזכרתי
להם ברית ראשנים אשר הוצאתי
אתם מארץ מצרים לעיני הגוים
להיות להם לאלהים אני יהוה:
מה אלה החקים והמשפטים
והתורת אשר נתן יהוה בינו ובין

כ״ק נ״ל בקב״ש וכיר״ה נפי בלבנו נכור וכנגם לפני כק״כה: כלכות מנורן לקברש לוקר כק״כה אמי וכר קלין כלקס: ונכלן כתיב לף כר מישק׳ מכיר מכפו מלוקה ולא ינא בקוו כמולק

בני ישראל

דהליכו קדמי בקשיו: אף
אנא אזיהך עמהון בקשיו ואעיל
יתהון בארע בעלי דבביהון או
בכן יתכר לבהון טפשא ובכן
ירעון ית חובי היהון: ודכירנא
ית קיימי דעם יעקוב ואף ית קיימי
דעם יצחק ואף ית קיימי דעם
אברהם אנא דכיר וארעא אנא
דכיר: וארעא תתרטיש מנהון
ותרעי ית שמיטהא בדצדיאת
מנהון ואינון ירעון ית חובי היהון
לוטין חלף בירכן אייתי עליהון
דבדיני קצו וית קיימי רחיקת
נפשהון: ואף ברם בדא
במהויהון בארע בעלי דבביהון
לא ארטישינון ולא ארחיקינון
לשיצויתהון לאשנאה קיימי
עמהון ארי אנא יי אלההון:
ודכירנא להון קיים קדמאי
דאפיקית יתהון מארעא דמצרים
לעיני עממיא למהוי להון לאלהא
אנא יי: אילין קיימיא ודיניא ואורייתא דיהב יי בין מימריה ובין

בני

פלא תמוקה בחוריהן כמקו מכורותי: והכלתי אותם. אמי בעצמי אביאם זו מדה טובה
לישראל שלא יהיו אומרים הואיל וגליתי בין האומות ע״מ כעשה כמעשיהם אמי איני מניחם
אלא מעמיד אמי את כביאי ומחזירן לתחת כנפי שכינתי והעולה על רוחכם היו לא תהיה
וגו׳ מי אמי אם לא ביד חזקה וגו׳: אז אז יכנע. כמו אז מודע כי שור כנגח הוא אם אז
יכנע לשון אחר אולי שמא אז יכנע לבבם וגומר: ואז ירצו את עונם. יכפרו על עונם
ביסוריהם: וזכרתי את בריתי יעקוב. בחמשה מקומות נכתב אלא ואליהו חבר בחמשה
מקומות יעקב כטל אות משמו של אליהו ערבון שיבא ויבשר גאולת בניו: וזכרתי את
בריתי יעקוב. למה נמנו אבותיו כלומר כדאי הוא יעקב הקטן לבד ואם איני כדי הרי
יצחק ואם איני כדי הרי אברהם שהוא כדי ולמה לא נאמרה זכירה ביצחק אלא אפרו
של יצחק כרוקה לפני גבור ומונח על המזבח: יען וביען. נמאל ובגמול אשר במשפטי
מאסו: ואף גם זאת. ואף אני עושה עמהם זאת הכורעבות אשר אמרתי בהיותם

בארץ

בְּעַרְאֵי: אף אני בְּרַם אֲנָא אֶדְכַּר יַתְהוֹן בְּעַרְאֵי בְּעַלְמָא וְאָעִיל יַתְהוֹן

בְּגָלוּתָא בְּאַרְעָא בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן הָא בְּכֵן יִתְבַּר לְבָבְהוֹן זְרָנָא וּבְכֵן יִדְעִין יַת חוֹבֵיהוֹן: וזכרתי וְאַדְכַּר יַת קְיָמָא דְּקַיֵּימִית עִם יַעֲקֹב בְּבֵית אֵל וְאוּף יַת קְיָמָא דְּקַיֵּימִית עִם יִצְחָק בְּטַוּר מוֹרִיָּה וְאוּף יַת קְיָמִי דְּקַיֵּימִית עִם אַבְרָהָם בֵּינֵי פִּיכּוּגַיָּא אֶדְכּוֹר וְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֶדְכּוֹר בְּרַחֲמִין: והארץ וְאַרְעָא תִּתְרְטֵיש וְתִשְׁתְּבֵיק מִנְּהוֹן וְתִרְעֵית שׁוּבֵי שְׁמִיטָתָא כָּל יוֹמִין דַּהֲוָת צַדְיָא מִנְּכוֹן וְהֵינוּן יִרְעִין יַת חוֹבֵיהוֹן לְוָטִין חֵלֶף בִּירְכָן יְמָטוּן עֲלֵיהוֹן מֵיכְלָא כָּל קְבֵיל מֵיכְלָא הֲוָא מְטוֹל דְּהֵינוּן בְּסִידְרֵי דִינֵי קָצוּ וְיַת קְיָמֵי אוֹרַיְיתִי דְּחִיקַת נַפְשֵׁיהוֹן: ואף וְאוּף עַל כָּל דָּא אַרְחִים יִתְרוֹן בְּמֵימְרִי בַּד יְהֲוָיִין גָּלְיָין בְּאַרְעָא בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן לָא אֶמְאָסִינוּן בְּמַלְכוּתָא דְּבָבֶל וְלָא יִרְחַק מֵימְרִי יַתְהוֹן כְּמַלְכוּתָא דְמָדַי לְמִשְׁצֵיאֵיתְרוֹן בְּמַלְכוּתָא דְיָוָן לְמִפְסוֹק קְיָמִי עִמְּהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְאֲדוֹם אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהָכוֹן

ירושלמי

וְאִידְכַּר בְּרַחֲמִין קְיָמָא דְקַיֵּימִית עִם יַעֲקֹב בְּבֵיתֵל וְקְיָמָא דִי קַיֵּימִית עִם יִצְחָק בְּטוּר מוֹרִיָּה וְקְיָמָא דִיקַיֵּימִית עִם אַבְרָהָם בֵּינֵי בְּתַרְיָיא אַדְכַּר בְּרַחֲמִין וְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אַדְכִּי בְּרַחֲמִין:

ירושלמי

וְאַרְעָא תִּשְׁבּוֹק מִנְּהוֹן וְתִרְעֵי יַת שׁוּבֵי שְׁמִיטָתָא כָּל יוֹמִין דַּהֲוַת צָדוּ מִנְּהוֹן וְאִינוּן יְמָרְקוּ יַת חוֹבֵיהוֹן מְכֵלָא חֵלֶף מְכֵלָא וְסִדְרִין חֵלֶף סִדְרִין יַת סִדַּר דִּינֵי מָאָסוּ:

ירושלמי

וְלָחוֹד בַּהֲדָא כִּי הֲוִיתוּן שְׁרִין בְּאַרְעָא בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן לָא מָאֲסִית יַתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְבָבֶל וְלָא רְחִיקִירְ יַתְרוֹן בְּמַלְכוּתָא דְמָדַי וְלָא שֵׁצִית יַתְהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְיָוָן לְמִיפְסָה קְיָמִי עִמְּהוֹן בְּמַלְכוּתָא דְגוֹג אֲרוּם הוּא יְיָ אֱלָהָכוֹן בְּיוֹמֵי גוֹג:

בְּעוֹמֵי דְגוֹג: וזכרתי וּדְכִירְנָא לְהוֹן קַיָּם דְקַיֵּימִית עִם אֲבָהָתְרוֹן קַדְמֵי בְּזִמַּן דְפַרְעֹה וְאַפֵּיקִית יַתְהוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְחָמַיִן כָּל עַמְמַיָּא יַת כָּל גְּבוּרְתָא דְעָבַדִית לְהוֹן מְטוֹל לְמֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָקָא אֲנָא יְיָ: אלה החקים אֵלֵּין קְיָמַיָּא וְסִדְרֵי דִינַיָּא וּגְזֵירַת אוֹרַיְתָא דִיהַב

בארץ אויביהם לא אמאסם לכלותם ולהפר בריתי אתם: כי אני ראשונים שלמ"ד

מנטים: והתורות' אחת בכתב ואחת על פה מגיד שכלם ניתנו למשה בסיני:

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינַי בְּיַד מֹשֶׁה׃ פ
וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי
יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נַפְשֹׁת לַיהוָה׃
וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וְעַד בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וְהָיָה
עֶרְכְּךָ חֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ׃ וְאִם־נְקֵבָה הִוא
וְהָיָה עֶרְכְּךָ שְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל׃
וְאִם מִבֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְעַד בֶּן־
עֶשְׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר
עֶשְׂרִים שְׁקָלִים וְלַנְּקֵבָה עֲשֶׂרֶת
שְׁקָלִים׃ וְאִם מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעַד
בֶּן־חָמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכְּךָ הַזָּכָר
חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים כָּסֶף וְלַנְּקֵבָה עֶרְכְּךָ
שְׁלֹשֶׁת שְׁקָלִים כָּסֶף׃ וְאִם
מִבֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וָמַעְלָה אִם־זָכָר
וְהָיָה עֶרְכְּךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שֶׁקֶל
וְלַנְּקֵבָה עֲשֶׂרֶת שְׁקָלִים׃ וְאִם־
מָךְ הוּא מֵעֶרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוֹ לִפְנֵי
הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל־פִּי
אֲשֶׁר תַּשִּׂיג יַד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֶנּוּ
הַכֹּהֵן׃ ס
וְאִם־בְּהֵמָה אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ
מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֶּן
מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה־קֹּדֶשׁ׃ לֹא
יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרַע
אוֹ־רַע בְּטוֹב וְאִם־הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה
בְּבְהֵמָה וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־
קֹדֶשׁ׃ וְאִם כָּל־בְּהֵמָה טְמֵאָה
אֲשֶׁר לֹא־יַקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קָרְבָּן
לַיהוָה וְהֶעֱמִיד אֶת־הַבְּהֵמָה לִפְנֵי
הַכֹּהֵן

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינַי בְּיַד
דְּמֹשֶׁה׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אֲרֵי יִפְרַשׁ נִדְרָ
כְּפוּרְסָן נַפְשָׁתָא קֳדָם־יְיָ׃
וִיהֵי פּוּרְסָנֵיהּ דְּדְכָרָא מִבַּר עֶשְׂרִין
שְׁנִין וְעַד בַּר־שִׁיתִּין שְׁנִין וִיהֵי
פּוּרְסָנֵיהּ חַמְשִׁין סִלְעִין דְּכַסְפָּא
בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא׃ וְאִם־נוּקְבְתָּא
הִיא וִיהֵי פּוּרְסָנֵהּ תְּלָתִין סִלְעִין׃
וְאִם מִבַּר חָמֵשׁ שְׁנִין וְעַד בַּר־עֶשְׂרִין
שְׁנִין וִיהֵי פּוּרְסָנֵיהּ דְּדְכָרָא עֲסָרִין
סִלְעִין וְלִנְקֵבְתָּא עֲסַר סְלָעִין׃
וְאִם מִבַּר יַרְחָא וְעַד בַּר־חָמֵשׁ
שְׁנִין וִיהֵי פּוּרְסָנֵיהּ דְּדְכָרָא חָמֵשׁ
סִלְעִין דְּכַסְפָּא וְלִנְקֵבְתָּא פּוּרְסָנָהּ
תְּלָת סִלְעִין דְּכַסְפָּא׃ וְאִם
מִבַּר־שִׁיתִּין שְׁנִין וְלֶעֱלָא אִם־
דְּכוּרָא וִיהֵי פּוּרְסָנֵיהּ חָמֵשׁ עֲסַר
סִלְעִין וְלִנְקֵבְתָּא עֲשַׂר סִלְעִין׃
וְאִם־מִסְכֵּן הוּא מִפּוּרְסָנֵיהּ
וְיַקִּימִנֵּיהּ קֳדָם כַּהֲנָא וִיפָרֵס יְתֵיהּ
כַּהֲנָא עַל־מֵימַר דְּתַדְבִּיק יַד נִדְרָא
יְפָרְסִנֵּיהּ כַּהֲנָא׃ וְאִם־בְּעִירָא
דְּיַקְרְבוּן מִנַּהּ קוּרְבָּנָא קֳדָם־יְיָ כֹּל
דְּיִתֶּן מִנַּהּ קֳדָם־יְיָ יְהֵי־קוּדְשָׁא׃
לָא יְחַלִּיפִנֵּיהּ וְלָא־יְעַבֵּר יְתֵיהּ טַב
בְּבִישׁ אוֹ בִישׁ בְּטַב וְאִם־חַלָּפָא
יְחַלִּיף בְּעִירָא בְּבְעִירָא וִיהֵי־הוּא
וְחִילוּפֵיהּ יְהֵי קוּדְשָׁא׃ וְאִם כָּל־
בְּעִירָא מְסָאֲבָא דְּלָא־יַקְרְבוּן מִנַּהּ
קוּרְבָּנָא קֳדָם־יְיָ וְיָקִים יָת־בְּעִירָא

קדם

כל פיפר נכר פיני כמ״ו
רביעי כז
ששי כסלן
מחוברין
ד׳ספר כליסנ
טמס לרון כערכי ארס
נפרשת ערכי
יש ן׳סקלים ונ׳ סקלים וכו
כך הכל ק״מנ מקלים לנפר של מ״ה קלנות מפ״ת כ׳ ונ״ה שנמסכה תויה שהם כין הכל קמ״נ׳ ולכן סמך ערכין לקלנות.
ל׳ ומלא וא יערכנו׳
חמישי
ה׳קמנין
ו׳סנירי׳ קמנ׳
טמו מלא להפיר קדש׳
טמו להיות גתמור קדש׳

ובין מימריה ובין בני ישראל בטורא דסיני על ידא דמשה: וידבר
ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם בני ישראל ותימר
להון גבר ארום יפריש פירוש דנדרא בעילוי נפשתא לשמא דיי: והיה
ויהי עלוייה דכיר דכר מן בר עשרין שנין ועד בר שתין שנין ויהי עלוייה
חמשין סילעין דכסף בסלעי קודשא: ואם ואין בת נוקבא היא
ויהי עלוייה תלתין סלעין: ואם ואין מבר חמש שנין ועד בר עשרין
שנין ויהי עלוייה דכיר דכר עשרין סלעין ולנוקבא עשר סלעין: ואם
ואין מבר ירחא ועד בר חמש שנין ויהי עלוייה דכיר דכר חמש סלעין
דכסף ודבתא נוקבא עילוייה תלתא סלעין דכסף: ואם מבן ואין
מבר שתין שנין ולעילא אין כיר דכר ויהי עלוייה חמיסר סלעין ולבתא
נוקבא עשר סלעין: ואם ואין מסכן הוא ממיסת עלוייה ויוקימיניה
קדם כהנא ויעליניה כהנא כמסת דתדביק יד נודרא היכדין יעליניה
כהנא: ואם בהמה ואין בעירא דיקרבון מינה קורבנא קדם יי כל
דיתן מיניה קדם יי יהי קודשא: ירושלמי
לא לא ישלחפיניה ולא יפרג ולא יפרג יתיה טב בכיש או כיש
יתיה שלים בדביה מומא ודביה בטב ואין מפרגא יפרג בעיר ב
מומא כשלים ואין מיפרוג יפרג בעירא ויהי הוא ופידוגיה יהי
בעירא בבעירא ויהי הוא ופידוגיה קדיש:
יהי קודשא: ואם כל ואין כל ואין כל בעיר מסאב דלא יקרבון
בעירא מסאבא דלא יקרבון מינה מיניה קרבן לשמא דיי:
קורבנא קדם יי ויקם ית בעירא קדם

כי יפליא · יפריש נפיו: נערכך נפשות · ליתן ערך נפשו לומר ערך דבר שנפשו תלויה נ
נו עלי: והיה ערכך ונומר · אין ערך זה לשון דמים אלא כין שהוא יקר כין שהוא זול: נ
כפי שכיו · הוא הערך הקבוב עליו בפרשה זו: ערכך · כמו ערך וכפל הכפלין לא ידעתי
מלוזה לשון הוא: ואם מבן חמש שכים · לא שיהא הכולד קטן שאין בדברי קטן כלום פ
אלא גדול שאמר ערך קטן זה שהוא בן חמש שכים עלי: ואם מבן ששים שכה ונומר · ו
כשמגיע לימי הזקנה הלשה קדוכה להחשב כאים דאמרי איכשי מכא בכיתא פחא בכיתא
מכתא בכיתא סימא בכיתא וסימכא טבא בכיתא: ואם מך הוא · שאין ידו משגת ליתן ס
הערך הזה: על פי אשר תשיג: לפי מה שיש לו יכדרכו ושאיר לו כדי חייו מעה כל
וכסת וכלי אומכות אם היה חמר משאיר לו חמורו: כל אשר יתן ממנו · אמר רגלה של ע
זו עולה דבריו קיימין ותמכר לכרכי עולה ודמיה חולין חוץ מדמי אותו האכר: טוב ו
ברע · תם בבעל מום או רע בטוב וכל שכן טוב בטוב ורע ברע: כל בהמה טמאה · ז
בבעלת מום הכתוב מדבר שהיא טמאה להקריב ולמדך הכתוב שאין קדשים המיומים
יוכאין

הכהן: יב והעריך הכהן אתה
בין טוב ובין רע כערכך הכהן כן
יהיה: יג ואם־גאל יגאלנה
וסף חמישתו על־ערכך: יד ואיש
כי־יקדיש את־ביתו קדש ליהוה
והעריכו הכהן בין טוב ובין רע
כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום:
טו ואם־המקדיש יגאל את־
ביתו וסף חמשית כסף־ערכך
עליו והיה לו: יז ואם משדה
אחזתו יקדיש איש ליהוה והיה
ערכך לפי זרעו זרע חמר שערים
בחמשים שקל כסף: יח אם־
משנת היבל יקדיש שדהו כערכך
יקום: יט ואם־אחר היבל יקדיש
שדהו וחשב־לו הכהן את־הכסף
על־פי השנים הנותרת עד שנת
היבל ונגרע מערכך: כ ואם־
גאל יגאל את־השדה המקדיש
אתו וסף חמשית כסף־ערכך עליו
וקם לו: כא ואם־לא יגאל את־
השדה
ויקום ליה:

קדם כהנא: ויפרוס כהנא
יתה בין טב ובין ביש כפורסן
כהנא כן יהי: ואם־מפרק
יפרקינה ויוסף חומשיה על־
פורסניה: וגבר ארי־יקדש
ית־ביתיה קודשא קדם־יי ויפרסינה
כהנא בין טב ובין ביש כמא
דיפרוס יתיה כהנא כן יקום:
ואם־דאקדיש יפרוק ית־ביתיה
ויוסף חומש כסף־פורסניה עלוהי
ויהי ליה: ואם־מחקל
אחסנתיה יקדש גבר קדם־יי ויהי
פורסניה לפום זרעיה בר־זרע־כור
סעורין בחמשין סלעין דכסף:
אם־משתא דיובלא יקדש חקליה
כפורסניה יקום: ואם־בתר
יובלא יקדש חקליה ויחשב־ליה
כהנא ית־כספא על־פום שניא
דאשתארא עד שתא דיובלא
ויתמנע מפורסניה: ואם־מפרק
יפרוק ית־חקלא דאקדיש יתיה
ויוסף חומש כסף־פורסניה עלוהי
ואם־לא יפרוק ית־
חקלא

ג׳ כ׳ כ׳ חסר
ו׳ תמין:

סתם ספר סנ
ל׳ין כרינ
ערכי כסף:
גדון בערכי
כית׳ ולרין
בערכי שדס:

נולס חפר כר
מן כ׳:

ששי
ק׳מא עלין
זביה לו תמין
עלי׳ וקס לו:

יב יונאין לחולין כפדיון אלא אם כן הוממו: כעלכך הכהן כן יהיה · לשאר כל אדם הנא
יג לקנותה מיד הקדש: ואם גאל יגאלנה · בבעלים המיר הכתוב להוסיף חומש וכן
במקדיש בית וכן במקדיש את השדה וכן בעדיון מעשר שני הבעלים מוסיפין חומש ולא
שאר כל אדם: והיה ערכך לפי זרעו · לא כפי שוויה אחת שדה טובה ואחת שדה
יד רעה פדיון הקדשן שוה בית כור שעורים בחמשים שקלים כך גזרת הכתוב ושוה שנא
לגאלה בתחלת היובל ואם בא לגאלה באמצעו כותן לפי החזכון שלא ובוכדיון לשנה
לפי שאינה הקדש אלא למכין שכת היובל שאם כגאלה הרי טוב ואם לאו הגזבר מוכרה
בדמים הללו לאחר ועומדת ביד הלוקח עד היובל כשאר כל השדות המכורות וכשהיא
יוצאת מידו חוזרת לכהנים של אותו משמר שהיובל פונע בו ומתחלקת ביניהם זהו
המזפע שאחר כמ זדים שדה ושבטיו אתרשבו על סדר המקראות: אם משכת היובל
יד יקדים וגו׳ · אם מזעבדה שכת היובל מיד הקדישה והא זה לגאלה: כערכך יקום ·

פגרך

ערם כהנא: והעריך ויעלי
כהנא יתיה בין טב לבין ביש ה
היכמא דיעלי כהנא היכדין יהי:
ואם גאל ואין מיפרוק יפרקיניה
ויוסיף חומש דמיה על עלוייה:
ואיש וגבר ארום יקדש ית ביתיה
קודשא קדם יי ויעליניה כהנא בין
טב לבין ביש היכמא דמעלי כהנא
היכדין יקום: ואם ואין דין
דמקדיש יפרוק ית ביתיה ויוסיף
חומש כסף עלוי עלוייה ויהי דילה:
ואם ואין מן חקיל אחסנתיה
יקדש גבר קדם יי ויהי עלוייה
כמיסת זרעיה אחר דמזדרע ביה
בור סעורין בחמשין סלעין דכסף:
אם משנת אין משתא דיובלא
יקדיש חקלא די בעילוייה יקום:
ואם ואין בתר יובלא יקדיש
חקליה וידייק ליה כהנא ית סכום כסף בתמיסרת שניא דמשתיירן עד
שתא דיובלא ומנכי ליה מן ע
עלוייה: ואם ואין מפרק יפרוק
ית חקלא דין דאקדיש יתיה ויוסיף
חומש כסף עלוייה עלוי ויקום ליה:
ואם ואין לא יפרוק ית חקלא

ויסדר כהנא יתיה בין טב ובין ביש
בעילוויה דכהנא כן יהוי:

ירושלמי

ויוסף חומשיה דמוי על עילוויה:

ירושלמי

קודשא לשמא דיי ויסדר כהנא:
היך מה די סדר יתיה:
ואין די האקדיש: חומש כסף
עילוויה עלוהי ויהי דידיה:

ואין מחקל אחסנתיה יפרוש גבר
לשמא דיי ויהוי עילוויה לפום
זרעיה זרע חמר השעורין:

ירושלמי

ואין משתא דיובלא יפרש חקליה
בעילוויה יקום:

ואין

בערך הזה האמור יהיה: ממשיס כסף יתן · ואם אחר היובל יקדיש וכן אם הקדישה
משכת היובל וכשתחת כיל נזכר וכא זה לגאלה אחר היובל: וחשב לו הכהן את הכסף
על פי השנים הנותרות: כפי חשבון כיצד היו קונה דמיה של ארבעים ותשע שנה חמשים
שקל היו שקל לכל שנה ושקל יתר על כולן והשקל ארבעים ושמנה פונדיונין הרי כלע
ופונדיון לשנה אלא שהפר פונדיון אחד לכולן ואמרו רבותיכו שאותו פונדיון קלבון
לפרוטרוט והבא לגאול יתן כלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל:
ונגרע מערכך · ממין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון: ואם גאל יגאל · המקדיש
אותו יוסיף חומש על הקונה הזאת: ואם לא יגאל את השדה · המקדיש: ואם מכר
הגזבר:

הַשָּׂדֶה וְאִם־מָכֹר אֶת־הַשָּׂדֶה לְאִישׁ
אַחֵר לֹא יִגָּאֵל עוֹד׃ כא וְהָיָה
הַשָּׂדֶה בְּצֵאתוֹ בַיֹּבֵל קֹדֶשׁ לַיהוָה
כְּשָׂדֶה הַחֵרֶם לַכֹּהֵן תִּהְיֶה אֲחֻזָּתוֹ׃
כב וְאִם אֶת־שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר
לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדִּישׁ לַיהוָה׃
כג וְחִשַּׁב־לוֹ הַכֹּהֵן אֶת מִכְסַת
הֶעֱרֶכְךָ עַד שְׁנַת הַיֹּבֵל וְנָתַן אֶת־
הָעֲרֶכְךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיהוָה׃
כד בִּשְׁנַת הַיֹּבֵל יָשׁוּב הַשָּׂדֶה
לַאֲשֶׁר קָנָהוּ מֵאִתּוֹ לַאֲשֶׁר־לוֹ אֲחֻזַּת
הָאָרֶץ׃ כה וְכָל־עֶרְכְּךָ יִהְיֶה
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה
הַשֶּׁקֶל׃ כו אַךְ־בְּכוֹר אֲשֶׁר יִבָּכֵר
לַיהוָה בְּבְהֵמָה לֹא־יַקְדִּישׁ אִישׁ
אֹתוֹ אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה לַיהוָה הוּא׃
כז וְאִם בַּבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה וּפָדָה
בְּעֶרְכֶּךָ וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם־לֹא
יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ׃ כח אַךְ
כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה

מכל

חַקְלָא וְאִם־זַבִּין יַת־חַקְלָא לְגַבְרָא
אָחֳרָן לָא יִתְפְּרֵיק עוֹד׃ כא וַיְהִי
חַקְלָא בְּמִיפְּקֵיהּ בְּיוֹבֵלָא קוּדְשָׁא
קָדָם־יְיָ כְּחַקְלָא חֲרֵמָא לְכַהֲנָא תְּהֵי
אַחֲסָנָתֵיהּ׃ כב וְאִם יַת־חַקְלָא
זְבִינוּהִי דְּלָא מֵחַקְלָא אֲחֻסָּנָתֵיהּ
יַקְדִּישׁ קָדָם־יְיָ׃ כג וַיְחַשֵּׁב־לֵיהּ
כַּהֲנָא יַת נְסִיב פּוּרְסָנֵיהּ עַד שַׁתָּא
דְּיוֹבֵלָא וְיִתֵּן יַת־פּוּרְסָנֵיהּ בְּיוֹמָא
הַהוּא קוּדְשָׁא קָדָם־יְיָ׃ כד בְּשַׁתָּא
דְּיוֹבֵלָא יְתוּב חַקְלָא לְדִזְבִנֵיהּ
מִנֵּיהּ לְדִדִילֵיהּ אֲחֻסָּנַת אַרְעָא׃
כה וְכָל־פּוּרְסָנֵיהּ יְהֵי בְּסִילְעֵי קוּדְשָׁא
עֲשְׂרִין מַעֲין יְהֵא סִילְעָא׃ כו בְּרַם־
בּוּכְרָא דִּיתְבְּכַר קָדָם־יְיָ בְּבְעִירָא
לָא־יַקְדִּישׁ גְּבַר יְתֵיהּ אִם־תּוֹר אִם־
אִמַּר דְּיְיָ הוּא׃ כז וְאִם בְּבְעִירָא
מְסָאֲבָא וְיִפְרוֹק בְּפוּרְסָנֵיהּ וְיוֹסֵף
חוּמְשֵׁיהּ עֲלוֹהִי וְאִם־לָא יִתְפְּרִיק
וְיִזְדַּבֵּן בְּפוּרְסָנֵיהּ׃ כח בְּרַם כָּל־
הֶרְמָא דְּיַחֲרִים גְּבַר קָדָם־יְיָ מִכָּל־

דיליה

מנה שלש לשנו הקדשים הקרב לקרב׳

שכב לרון כו ימי מסרים ככתיו׳

כא הנזכר: את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד׳ לשוב ביד המקדיש׃ והיה השדה בצאתו ביובל׳ מיד הלוקחו מן הנזכר כדרך שאר שדות היונאות מיד לוקחיהם ביובל׃ קדש לה׳ לא שישוב להקדש בדק הבית ליד הנזכר אלא כשדה החרם הנתן לכהנים שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה אף זו תתחלק לכהנים של אותו משמר שיום הכיפורים
כב של יובל פונע בו׃ ואם את שדה מקנתו ונו׳ חלוק יש בין שדה מקנה לשדה אחוזה שדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל לפי שאינו יכול להקדישה אלא עד היובל שהרי ביובל היתה עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים לפיכך אם בא לגאלה יגאל בדמים הללו הקבועים לשדה אחוזה׃ ואם לא יגאל׃ וימכרנה נזכר לאחר או אם לא יגאל הוא בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו אותו שהקדיש וכן תאמר לאשר קנהו הלוקח הזה מאתו וזהו הנזכר לכך הוצרך לומר לאשר לו אחזת הארץ מירושת אבות וזהו בעלים הראשונים שמכרוה למקדיש׃ וכל ערכך יהיה בשקל הקדש׃ כל ערכך שכתוב בו

שקלים

וְאִין זַבִּין יַת חַקְלָא לְגַבַּר חוֹרָן לָא יִתְפְּרִיק תּוּב : וְהָיָה וַיְהִי חַקְלָא בְּמִפְּקֵיהּ בְּיוֹבְלָא קוּדְשָׁא קָדָם יְיָ הֵיכְחַקַל אַפְּרָשָׁא לְכַהֲנָא תְּהֵי אַחְסַנְתֵּיהּ : וְאִם וְאִין יַת חֲקִיל זְבִינוּי דְּלָא מִן חֲקִיל אַחְסַנְתֵּיהּ יְקַדִּישׁ קָדָם יְיָ : וְחָשַׁב וִידַיֵּיק לֵיהּ כַּהֲנָא יַת סְכוּם דְּמֵי עֲלוֹיֵיהּ עַד שַׁתָּא דְּיוֹבְלָא וְיִתֵּן יַת עִילוֹיֵיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא קוּדְשָׁא קָדָם יְיָ : בְּשַׁנַת בְּשַׁתָּא דְּיוֹבְלָא יְתוּב חַקְלָא לְמַן דְּזַבְנֵיהּ מִנֵּיהּ לְמַאן דִּילֵיהּ אַחְסָנַת אַרְעָא : וְכָל עֲרָכֶךָ יְהֵי בְּסֶלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מָעִין הַוְיָא סֶלַע אַרְבַּע בְּרַם בּוּכְרָא דְּיִתְפְּרַשׁ לְשַׁמָּא דַיְיָ בְּכֹרָא לֵית אֶפְשַׁר דְּיִקְדִּישׁ גְּבַר יְתֵיהּ אִין תּוֹר אִין אִימַר לְשַׁמָּא דַיְיָ הוּא : וְאִם וְאִין בְּבְעִירָא מְסַאֲבָא וְיִפְרוֹק בְּעִילוֹיֵיהּ וְיוֹסִיף חוּמֶשׁ דְּמוֹי עֲלוֹי וְאִין לָא מִתְפְּרֵק וְיִזְדַּבַּן כְּדְמֵי עֲלוֹיֵיהּ : אַךְ בְּרַם כֹּל אַפְּרָשָׁא דִּי יַפְרִישׁ גְּבַר קָדָם יְיָ

מן

ירושלמי

קוּדְשָׁא לְשַׁמָּא דַיְיָ כְּחַקַל אַפְּרָשׁוּ :

ירושלמי

וְאִין יַת חֲקַל זְבִינֵיהּ יַקְדִּישׁ לְשַׁמָּא דַיְיָ : וַיְחַשֵּׁב לֵיהּ כַּהֲנָא יַת אַפְּרָשׁוּת עִילַוֵיהּ עַד שַׁתָּא דְּיוֹבְלָא וְיִתֵּן יַת אַפְּרָשׁוּת עִלַוֵיהּ בְּיוֹמָא הַהֵין קוּדְשׁ לְשַׁמָּא דַיְיָ : בְּשַׁתָּא דְּיוֹבְלָא יְתוּר חַקְלָא לְדִין דְּיִזְבֵּן יְתֵיהּ מִן גַּבֵּיהּ לְדִין דְּאִית לֵיהּ אַחֲסָנוּת אַרְעָא : וְכָל עִילַוֵיהּ יְהֵוֵי בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא :

ירושלמי

לְחוּד בּוּכְרָא דְּיִפְרִישׁ קָדָם יְיָ בְּבְעִירָא אִין תּוֹר אִין אִימַר לְשַׁמָּא דַיְיָ הוּא : וְאִין בְּבְעִירָא מְסַאֲבָא וְיִפְרוֹק בְּעִילַוֵיהּ וְיוֹסִיף חַמְשִׁין דְּמוֹי עֲלוֹי וְאִין לָא יִתְפְּרִיק וְיִזְדַּבַּן בְּעִילַוֵיהּ : לְחוּד כָּל אַפְּרָשׁוּ דִּי יַפְרִישׁ גְּבַר לְשַׁמָּא דַיְיָ מִן כָּל דְּאִית לֵיהּ מִן בְּנֵי

אנשא

שקלים יהיה בשקל הקדש : עזריס גרה · עזריס מעות כך היו מתחי לה ולאחר מכאן
הוסיפו שתות ואמרו רבותיכו שם מעה כסף ליכר עזריס וארבע מעות לסלע : לא כו
יקדים איש אותו · לשם קרבן אחר לפי שאיכו שלו : ואם בבהמה הטמאה ונומר · אין כו
המקרא הזה מוסב אל הבכור שאין לומר בבכור בהמה טמאה ופדה בערכך ואמור אין
זה שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה והוא מתכה לכהן ואיכו להקדש אלא הכתוב
מוסב על ההקדש שהכתוב של מעלה דבר בפדיון בהמה טהורה שהוממה וכאן דבר
במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית : ופדה בערכך · כפי מה שיעריככה הכהן אם לא
יגאלה על ידי בעלים : וכמכר בערכך · לאחרים : אך כל חרם ונומר · כחלקו רבותיכו כז
בדבר יש אומרים שתש חרמים להקדש ומה אני מקיים כל חרם בישראל לך יהיה בחרמי

מִכָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה
וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל
כָּל־חֵרֶם קֹדֶשׁ־קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה׃
כט כָּל־חֵרֶם אֲשֶׁר יֵחָרֵם מִן־
הָאָדָם לֹא יִפָּדֶה מוֹת יוּמָת׃
ל וְכָל־מַעֲשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע
הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיהוָה הוּא קֹדֶשׁ
לַיהוָה׃ לא וְאִם־גָּאֹל יִגְאַל אִישׁ
מִמַּעַשְׂרוֹ חֲמִשִׁיתוֹ יֹסֵף עָלָיו׃
לב וְכָל־מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל
אֲשֶׁר־יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי
יִהְיֶה־קֹּדֶשׁ לַיהוָה׃ לג לֹא יְבַקֵּר
בֵּין־טוֹב לָרָע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם־הָמֵר
יְמִירֶנּוּ וְהָיָה־הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה־
קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל׃ לד אֵלֶּה הַמִּצְוֹת
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינָי׃ חזק

שביעי
סנג סנד
סלא יתכר
ס״ב כסרס
ושנא עגל׃

מפטיר
סנס סנו
מנות מעשר
כהמה נכל
סנס׳ וסלא
לתכור אותו׃

מנות רמינו
מ״ס נדי ולו
תלו עולם
תדלב זהות
בני׳ תלמידי
סכמי׳ על סם
חנס לב יקם
מנות׳

דְּלֵיהּ מֵאֲנָשָׁא וּבְעִירָא וּמֵחַקְלָא
אַחֲסַנְתֵּיהּ לָא יִזְדַּבַּן וְלָא יִתְפְּרַק
כָּל־חֲרָמָא קֻדַּשׁ־קֻדְשִׁין הוּא
קֳדָם־יְיָ׃ כָּל־חֲרָמָא דְּיִתְחְרַם
מִן־אֲנָשָׁא לָא יִתְפְּרַק אִתְקְטָלָא
יִתְקְטֵיל׃ וְכָל־מַעֲשַׂר אַרְעָא
מִזַּרְעָא דְאַרְעָא מִפֵּירֵי אִילָנָא דְּיָיָ
הוּא קֻדְשָׁא קֳדָם־יְיָ׃ וְאִם־
מִתְפְּרַק יִפְרוֹק גְּבַר מִמַּעֲשַׂרֵיהּ
חוּמְשֵׁיהּ יוֹסֵף עֲלוֹהִי׃ וְכָל־
מַעֲשַׂר תּוֹרִין וְעָאן כֹּל דְּיַעֲבֹר
תְּחוֹת חוּטְרָא עֲשִׂירָאָה יְהֵי־
קֻדְשָׁא קֳדָם־יְיָ׃ לָא יְבַקַּר בֵּין־
טָב לְבִישׁ וְלָא יְחַלְפִּינֵיהּ וְאִם־
חַלָּפָא יְחַלְפִּינֵיהּ וְיְהֵי־הוּא
וְחִילוּפֵיהּ יְהֵי־קֻדְשָׁא לָא יִתְפְּרַק׃
אִילֵּין פִּקּוּדַיָּא דְּפַקֵּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּטוּרָא דְּסִינָי׃ חזק

בכוס הפסוקים של כפר זה שמכה מלות
ומאמים ותשעה׃ וסימן כעלף וחגינ
והכונע בכסר הזב׃

כהנים שפירש ואומר הרי זה לכהן ויש שלאמרו כתם חרמים לכהן׃ לא ימכר ולא יגאל׃
אלא יכתן לכהן לדברי האומר כתם חרמים לכהנים מפרש מקרא זה בתם חרמים
והאומר כתם חרמים לבדק הבית מפרש מקרא זה בחרמי כהנים שהכל מודים שחרמי
כהנים אין להם פדיון עד שיבואו ליד כהן וחרמי גבוה כפדים׃ כל חרם קדש קדשים
הוא׃ האומר כתם חרמים לבדק הבית מביא ראיה מוכאן והאומר כתם חרמים לכהנים
מפרש כל חרם קדש קדשים הוא ללמד שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים ועל קדשי
קלים ונותן לכהן כמו שבאים במסכת ערכין אם כדר נותן דמיהן ואם כדבה נותן את
טובתה׃ מאדם׃ כגון שהחרים עבדיו ושפחותיו הכנעניים׃ כל חרם אשר יחרם׃
היוכל ליהרג ואמר אחל ערכו עלי לא אמר כלום׃ מות יומת׃ הרי הולך למות לפיכך
לא יפדה אין לו לא דמים ולא ערך׃ וכל מעשר הארץ׃ במעשר שני הכתוב מדבר
מזרע הארץ׃ דגן׃ מפרי העץ׃ תירוש ויצהר׃ לה׳ הוא׃ קבלו הטם ומשולחנו בוה
לך לעלות ולאכול בירושלם כמו שבאמר ואכלת לפני ה׳ אלהיך מעשר דגנך תירושך וגו׳
ומעשרו׃

כט

ל

לא

לב

לג

לד

מן כל דאית ליה מן אינשא ובעירא ומחקיל אחסנתיה לא יזדבן ולא
יתפרק כל אפרשא קודש קודשין
הוא קדם יי: כל חרם כל
אפרשא די יתפרש מן אינשא לא
יתפרק בכספא אלהין בעלון ו
ובניכסת קודשין ובמבעי רחמין קדם יי מטול דדין קטול מתחייב:

ירושלמי

וכל וכל מעשרא דארעא מזרעא
דארעא ומפירי אילנא דיי הוא
קודש קודשין הוא קדם יי: ואם־
גאל ואין מפרוק יפרוק גבר
ממעשריה חומש דמוי יוסיף עלוי:
וכל וכל מעשרא דתורי ועני
כל דחלפין תחות שרביטא ע
עשראה יהי קודשא קדם יי: לא־
יבקר לא יפשפש בין טב לבישׁ
ולא יפרגיניה ואין מפרג יפרגיניה
ויהי הוא ופירוגיה יהי קודשא לא
יתפריק: אלה המצות אלין
פקודיא דפקיד יי את משה ולית
אפשר לחדתא כהון מדעם ו
ופקידינון מטול דאחוואתהון לות בני ישראל בטורא דסיני:

יתפריק: אלין פיקודיא:

ממעשרו · ולא ממעשר חבירו הפורה מעשר של חבירו אין מוסיף חומש ומה היא גאולתו
בדי להתירו באכילה בכל מקום והמעות יעלה ויאכל בירושלים כמו שנאמר וכתת בכסף
וגו׳: תחת השבט · כשבא לעשרן מוציאן בפתח זה אחר זה והעשירי מכה בשבט נבועה
בביקרא להיות בכר שהוא מעשר כן עושה לטלאים ועגלים של כל שנה ושנה: יהיה
קדש · ליקרב למזבח דמו וחלביו והבשר באכל לבעלים שהרי לא נמכה עם שאר מתנות
כהונה ולא מציבו שיהא נתן לכהנים: לא יבקר וגו׳ · לפי שנאמר כל מבחר נדריכם יכול
יהא בורר ומוציא את היפה תלמוד לומר לא יבקר בין טוב לרע בין חס בין בעל מום
אלא עליו קדושה ולא שיקרב בעל מום אלא יאכל בתורת מעשר ואסור ליגזז וליעבד:

חסלת ספר ויקרא

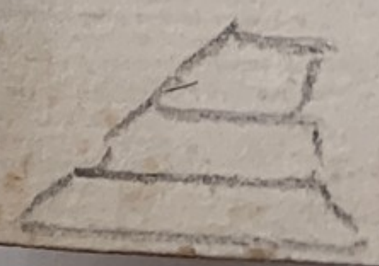

ספר במדבר

א וידבר ומליל

לעיל מיניס כתיב אלה המנו וממיך ליס המדכר לומר אם אין אדם מטיס ענמו המדכר איכו יכול לירע תורס ומצות:

יהוה אל־משה במדבר סיני באהל
מועד באחד לחדש השני בשנה
השנית לצאתם מארץ מצרים
לאמר: ב שאו את־ראש כל־
עדת בני־ישראל למשפחתם לבית
אבתם במספר שמות כל־זכר
לגלגלתם: ג מבן עשרים שנה
ומעלה כל־יצא צבא בישראל
תפקדו אתם לצבאתם אתה ואהרן:
ד ואתכם יהיו איש איש למטה
איש ראש לבית־אבתיו הוא:
ה ואלה שמות האנשים אשר
יעמדו אתכם לראובן אליצור בן־
שדיאור: ו לשמעון שלמיאל
בן־צורישדי: ז ליהודה נחשון
בן־עמינדב: ח ליששכר נתנאל
בן־צוער: ט לזבולן אליאב בן־
חלון: י לבני יוסף לאפרים
אלישמע בן־עמיהוד למנשה
גמליאל בן־פדהצור: יא לבנימן
אבידן בן־גדעני: יב לדן אחיעזר
בן־עמישדי: יג לאשר פגעיאל
בן־עכרן: יד לגד אליסף בן־
דעואל: טו לנפתלי אחירע בן־
עינן: יו אלה קריאי העדה
נשיאי מטות אבותם ראשי אלפי
ישראל הם: יז ויקח משה ואהרן
את

כנשיאי מתתי כאלינור ומסייס כעיכ ע"ס ינרכו כאיסון עינו: ושו פענן:

קרואי ק' ב'מלא

יי עם־משה במדברא דסיני במשכן
זימנא בחד לירחא תנינא בשתא
תניתא למפקהון מארעא דמצרים
למימר: קבילו ית־חושבן כל־
כנישתא דבני־ישראל לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן כל־
דכורא לגולגלתהון: מבר
עשרין שנין ולעילא כל־נפיק חילא
בישראל תמנון יתהון לחיליהון
את ואהרן: ועמכון יהון גברא
גברא לשבטא גבר ריש לבית־
אבהתוהי הוא: ואילין שמהת
גוברייא דיקומון עמכון לראובן
אליצור בר־שדיאור: לשמעון
שלמיאל בר־צורישדי: ליהודה
נחשון בר־עמינדב: ליששכר
נתנאל בר־צוער: לזבולן אליאב
בר־חילון: לבני יוסף לאפרים
אלישמע בר־עמיהוד למנשה
גמליאל בר־פדהצור: לבנימן
אבידן בר־גדעוני: לדן אחיעזר
בר־עמישדי: לאשר פגעיאל
בר־עכרן: לגד אליסף בר־
דעואל: לנפתלי אחירע בר־
עינן: אילין מערעי כנשתא
רברבי שבטי אבהתהון רישי
אלפיא דישראל אינון: ודבר
משה

וידבר

וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא בְּחַד לְיַרְחָא דְאִיָּר הוּא
יַרְחָא תִּנְיָנָא דְּמִן שַׁתָּא תִּנְיָתָא לְזִמְן מִפַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְמֵימַר:
שאו קַבִּילוּ יַת חוּשְׁבַּן כָּל כְּנִישְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית
אַבְהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן כָּל דְּכוּרָא לְגֻלְגֻלּוֹתְהוֹן: מבן מִבַּר עֶסְרִין
שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נְפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּמְנִין יַתְהוֹן לְחֵילֵיהוֹן אַנְתְּ וְאַהֲרֹן:
ואתכם וְעִמְּכוֹן יְהוֹן גְּבַר גְּבַר לְשִׁבְטָא גְּבַר רֵישׁ לְבֵית אַבְהָתוֹי הוּא:
ואלה שמות וְאִלֵּין שְׁמָהָת גּוּבְרַיָּא דְיִקּוּמוּן עִמְּכוֹן לְרְאוּבֵן אֱלִיצוּר
בַּר שְׁדֵיאוּר: לשמעון לְשִׁמְעוֹן אֲמַרְכּוֹל שְׁלֻמִיאֵל בַּר צוּרִי שַׁדַּי:
ליהודה לִיהוּדָה אֲמַרְכּוֹל נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב: לישׁשכר לְיִשָּׂשכָר
אֲמַרְכּוֹל נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר: לזבלון לִזְבֻלוּן אֲמַרְכּוֹל אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן:
לבני יוסף לְבְנֵי יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם אֲמַרְכּוֹל אֱלִישָׁמָע בַּר עַמִּיהוּד: למנשה
לְמְנַשֶּׁה אֲמַרְכּוֹל גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר: לבנימין לְבִנְיָמִין אֲמַרְכּוֹל
אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי: לדן לְדָן אֲמַרְכּוֹל אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּי שַׁדַּי: לאשר
לְאָשֵׁר אֲמַרְכּוֹל פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן: לגד לְגָד אֲמַרְכּוֹל אֶלְיָסָף בַּר
דְּעוּאֵל: לנפתלי לְנַפְתָּלִי אֲמַרְכּוֹל אֲחִירַע בַּר עֵינָן: אלה אִלֵּין
מְזַמְּנֵי עַם כְּנִישְׁתָּא רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא דְאַבְהָתְהוֹן רֵישֵׁי אַלְפֵיָא דְיִשְׂרָאֵל
הינון:

ספר במדבר

וידבר

א במדבר סיני באחד לחדש · מתוך חיבתן לפניו מוכה אותם כל
שעה כשיצאו ממצרים מכאן וכשנפלו בעגל מכאן לידע הכותרים
כשבא להשרות שכינתו עליהם מכאם באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מכאם:
ב למשפחותם · דע מכין כל שבט ושבט: לבית אבותם · מי שאביו משבט אחד ואמו
ג משבט אחר יקום על שבט אביו: לגלגלותם · על ידי שקלים נקב לגלגולת: כל
ד יוצא בצבא · מגיל שאין יוצא בצבא פחות מבן עשרים: ואתכם יהיו · כשתפקדו אותם יהיו
ה עמכם כשיש כל שבט ושבט: אלה קריאי העדה הנקראים לכל דבר מצוות שבעדה:

אֶת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ
בְּשֵׁמוֹת: יז וְאֶת כָּל הָעֵדָה
הִקְהִילוּ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
וַיִּתְיַלְּדוּ עַל מִשְׁפְּחוֹתָם לְבֵית
אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה לְגֻלְגְּלֹתָם: יח כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם
בְּמִדְבַּר סִינָי: ס

שני כל אוריי פס: יט וַיִּהְיוּ בְנֵי רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל
תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל זָכָר
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא
צָבָא: כ פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
רְאוּבֵן שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת: פ

כלס מלא כר מן ג׳ מסר׳ כא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדָיו
בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת לְגֻלְגְּלֹתָם כָּל זָכָר
מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא
צָבָא: כב פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
שִׁמְעוֹן תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ
מֵאוֹת: פ

כג לְבְנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא:
כד פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה גָד חֲמִשָּׁה
וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים: פ

כה לְבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר
שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל
יֹצֵא צָבָא: כו פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
יְהוּדָה אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת:

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַת גּוּבְרַיָּא הָאִלֵּין
דְּאִתְפְּרְשׁוּ בִּשְׁמָהָן: וְיַת כָּל-
כְּנִשְׁתָּא כְּנָשׁוּ בְּחַד לְיַרְחָא תְּנִינָא
וְאִתְיַחְסוּ עַל-זַרְעֵיתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נַפִּיק
חֵילָא: מְנַיְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן
אַרְבְּעִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וְחָמֵשׁ
מְאָה:

לְבְנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדָתְהוֹן
לְזַרְעֵיתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
מְנַיְנוּהִי בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגֻלְגְּלָתְהוֹן
כָּל-דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כָּל נַפִּיק חֵילָא:
מְנַיְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן חַמְשִׁין
וּתְשַׁע אַלְפִין וּתְלָת מְאָה:
לְבְנֵי גָד תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעֵיתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נַפִּיק
חֵילָא: מְנַיְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד
אַרְבְּעִין וְחָמֵשׁ אַלְפִין וְשִׁית מְאָה
וַחֲמִשִּׁין: לְבְנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדָתְהוֹן
לְזַרְעֵיתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן
שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
כָּל נַפִּיק חֵילָא: מְנַיְנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא
דִיהוּדָה שַׁבְעִין וְאַרְבַּע אַלְפִין

ושית

וְשִׁית מְאָה: לְבְנֵי יִשָּׂשְׁכָר
תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעַיְתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
מִנְיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשְׁכָר חַמְשִׁין
וְאַרְבַּע אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:

לבני
יונתן בן עוזיאל

מֵאוֹת: פ
כח לְבְנֵי יִשָּׂשְׁכָר תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר
שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כָּל
יֹצֵא צָבָא: כט פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
יִשָּׂשכָר אַרְבָּעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף
וְאַרְבַּע מֵאוֹת: פ

לבני
ירושלמי

כג דפבעים
ספר כי מן
ר׳ ראובן
שמעון גד
מנשה ושמון
ר׳ ש׳ ג׳ ש׳

הינון: ויקח וּדְבַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַת גּוּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְּאִתְפְּרְשׁוּ בְּשְׁמָהָן:
ואת כל וְיַת כָּל כְּנִישְׁתָּא כְּנָשׁוּ בְּחַד יוֹמָא לְיַרְחָא דְּאַיָּר הוּא יַרְחָא
תְּנִינָא וְאִתְיַחְסוּ עַל זַרְעַיָּתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין
שְׁנִין וּלְעֵילָא לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן: כאשר הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה וּמְנָנוּן
בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי: ויהיו וַהֲווֹ בְּנֵי רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל יְיוּחוּסֵיהוֹן
לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר
עֶשְׂרִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא: פקודיהם סְכוּמְהוֹן
לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבְּעִין וְשִׁית אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: לבני שמעון
לְבְנוֹי דְשִׁמְעוֹן יְיוּחוּסֵיהוֹן לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן
לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן חַמְשִׁין וְתִשְׁעָה אַלְפִין וּתְלַת
מְאָה: לבני גד לְבְנוֹי דְגָד יְיוּחוּסֵיהוֹן לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
כָּל נָפֵיק חֵילָא: פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא דְגָד אַרְבָּעִין וַחֲמִשָּׁא
אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וַחֲמִשִּׁין: לבני יהודה לְבְנוֹי דִיהוּדָה יְיוּחוּסֵיהוֹן
לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְוָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵק חֵילָא: פקודיהם סְכוּמְהוֹן לְשִׁבְטָא
דִיהוּדָה אַרְבְּעִין וְשִׁבְעָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה: לבני יששכר לְבְנוֹי
דְיִשָּׂשְׁכָר יְיוּחוּסֵיהוֹן לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיַן שְׁמָהָן לְגוּלְגַּלְתְּהוֹן
כָּל דְּכוּרָא מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵק חֵילָא: פקודיהם סְכוּמְהוֹן
לְשִׁבְטָא דְיִשָּׂשְׁכָר אַרְבָּעָה וְחַמְשִׁין אַלְפִין וְשִׁית מְאָה: לבני זבולן
לבני

ויתילדו עלי יו יח

המפקדים האלה · את יב הנשיאים הללו: אשר נקבו · לו כאן בשמות:
משפחותם: הכיאו בפרי יחוסיהם ועדי חזקת לידתם כל ז׳ וא׳ להתייחס על הסבט
אך

כלס חכר כר מן כ׳מלה :

ל לְבְנֵי זְבוּלֻן תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר
שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל
יֹצֵא צָבָא : לא פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
זְבוּלֻן שִׁבְעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת : פ

כל אוריי׳חסר כר מן ג׳ מלה

לב לְבְנֵי יוֹסֵף לְבְנֵי אֶפְרַיִם
תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא : לג פְּקֻדֵיהֶם
לְמַטֵּה אֶפְרַיִם אַרְבָּעִים אֶלֶף
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת : פ

כלס חכר כר מן ל׳ מלה :

לד לְבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא :
לה פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה שְׁנַיִם
וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמָאתָיִם : פ

לו לְבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר
שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל
יֹצֵא צָבָא : לז פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה
בִנְיָמִן חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת : פ

לח לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם
לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא :
לט פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה דָן שְׁנַיִם
וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְשֵׁבַע מֵאוֹת :
פ

מ לְבְנֵי אָשֵׁר
תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם
בְּמִסְפַּר שֵׁמֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה כֹּל יֹצֵא צָבָא : מא פְּקֻדֵיהֶם לְמַטֵּה אָשֵׁר אֶחָד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף

וחמש

לְבְנֵי זְבוּלֻן תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעַיָּתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
מְנָיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֻן חַמְשִׁין
וּשְׁבַע אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
לְבְנֵי יוֹסֵף לְבְנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדָתְהוֹן
לְזַרְעַיָּתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן
בְּמִנְיָן שְׁמָהָן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא :
מְנָיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם
אַרְבְּעִין אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה:
לְבְנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעַיָּתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
מְנָיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה
תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמָאתָן :
לְבְנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעַיָּתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
מְנָיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין
וְחַמֵּשׁ אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
לְבְנֵי דָן תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעַיָּתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
מְנָיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְדָן שִׁיתִּין
וּתְרֵין אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה :
לְבְנֵי אָשֵׁר תּוֹלְדָתְהוֹן לְזַרְעַיָּתְהוֹן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן בְּמִנְיָן שְׁמָהָן מִבַּר
עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפֵיק חֵילָא:
מְנָיָנֵיהוֹן לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר אַרְבְּעִין

וחד

וְחַד אַלְפִין וְחַמְשׁ

וחד אלפין וחמש מאה: פ
מד בני נפתלי תולדתהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר
עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
מנ פקודיהם למטה נפתלי שלשה
וחמשים אלף וארבע מאות: פ
מו אלה הפקדים
אשר פקד משה ואהרן ונשיאי
ישראל שנים עשר איש איש אחד
לבית

יונתן בן עוזיאל

לבנוי דזבולן ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון במנין שמהן
לגולגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
פקודיה סכומהון לשבטא דזבולן חמשין ושבעה אלפין וארבע מאה:
לבני יוסף לבנוי דיוסף לבנוי דאפרים ייחוסיהון לגניסתהון לבית
אבהתהון במנין שמהן לגולגלתהון כל דכורא מבר עשרין שנין ולעילא
כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון לשבטא דאפרים ארבעין אלפין
וחמש מאה: לבני מנשה לבנוי דמנשה ייחוסיהון לגניסתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן לגולגלותהון כל דכורא מבר עשרין שנין
ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון לשבטא דמנשה תלתין
ותרין אלפין ומאתן: לבני בנימין לבנוי דבנימין ייחוסיהון לגניסתהון
לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא:
פקודיהם סכומהון לשבטא דבנימין תלתין וחמשא אלפין וארבע
מאה: לבני דן לבנוי דדן ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון
במנין שמהן מבר עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם
סכומהון לשבטא דדן שתין ותרין אלפין ושבע מאה: לבני אשר
לבנוי דאשר ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר
עשרין שנין ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון לשבטא
דאשר ארבעין וחד אלפין וחמש מאה: בני נפתלי בנוי דנפתלי
ייחוסיהון לגניסתהון לבית אבהתהון במנין שמהן מבר עשרין שנין
ולעילא כל נפיק חילא: פקודיהם סכומהון לשבטא דנפתלי חמשין
ותלתא אלפין וארבע מאה: אלה הפקודים אילין סכומי מניינא
דמנא משה ואהרן ורברבי ישראל תריסר גוברין גברא חד לבית אבהתו
הון:

כמו לאמר לכמה לכה תנפתליטאם כמו לפי טעמ' כפתלי היו כמו יותר מכמים.

לבית־אבתיו היו׃ מ ויהיו כל־
פקודי בני־ישראל לבית אבתם
מבן עשרים שנה ומעלה כל־יצא
צבא בישראל׃ מא ויהיו כל־
הפקדים ששת־אלפות אלף ושלשת
אלפים וחמש מאות וחמשים׃
מב הלוים למטה אבתם לא
התפקדו בתוכם׃ פ
מג וידבר יהוה אל־משה לאמר׃
מד אך את־מטה לוי לא תפקד
ואת־ראשם לא תשא בתוך בני
ישראל׃ נ ואתה הפקד את־
הלוים על־משכן העדת ועל כל־
כליו ועל כל־אשר־לו המה ישאו
את־המשכן ואת־כל־כליו והם
ישרתהו וסביב למשכן יחנו׃
מה ובנסע המשכן יורידו את־
הלוים ובחנת המשכן יקימו אתו
הלוים והזר הקרב יומת׃ מו והנו
בני ישראל איש על־מחנהו ואיש
על־דגלו לצבאתם׃ מז והלוים
יחנו סביב למשכן העדת ולא־
יהיה קצף על־עדת בני ישראל
ושמרו הלוים את־משמרת משכן
העדות׃ מח ויעשו בני ישראל
ככל אשר צוה יהוה את־משה
כן עשו׃ פ
ב ויהי ביום כלות משה ואל־
אהרן לאמר׃ ב איש על־דגלו
באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל
מנגד סביב לאהל־מועד יחנו׃

ל׳ חסר ו׳ ו׳

מולם חסר ו׳ ו׳
כר מן ח׳

ל׳ וחסר
פ׳ מלא ו׳ ו׳
חסר׳

ם פלא כתו׳

ב
שלישי

והחנים

לבית־אבהתוהי הוו׃ מ והוו כל־מניני בני־ישראל לבית
אבהתהון מבר עסרין שנין ולעילא
כל־נפיק חילא בישראל׃
מא והוו כל־מניניא שית־מאה ותלתא
אלפין וחמש מאה וחמשין׃
מב וליואי לשבטא דאבהתהון
לא אתמניאו בינהון׃
מג ומליל יי עם־משה למימר׃
מד ברם ית־שבטא דלוי לא תמני ויתי
חושבנהון לא תקביל בנו בני
ישראל׃ מה ואת מני ית־ליואי על־
משכנא דסהדותא ועל כל־מנוהי
ועל כל־דליה אינון יטלון ית־
משכנא וית־כל־מנוהי ואינון
ישמשוניה וסחור־סחור למשכנא
ישרון׃ מו ובמיטל משכנא יפרקון
ית־ליואי ובמישרי משכנא
יקימון ית־ליואי וחילוני דיקרב
יתקטיל׃ מז וישרון בני ישראל
גבר על־משרוהי וגבר על־טיקסיה
לחיליהון׃ מח וליואי ישרון סחור־
סחור למשכנא דסהדותא ולא
יהי רוגזא על־כנישתא דבני
ישראל ויטרון ליואי ית־מטרת
משכנא דסהדותא׃ מט ועבדו בני
ישראל ככל דפקיד יי ית־משה כן
עבדו׃ נ ומליל יי עם־משה ועם־
אהרן למימר׃ נא גבר על־טיקסיה
באתתן לבית אבהתהון ישרון בני
ישראל מלקביל סחור־סחור
למשכן־זימנא ישרון׃

ודישרון

הוון: ויהיו והוו כל סכומי מנייני בני ישראל לבית אבהתהון מבר
עשרין שנין ולעילא כל גפיק חילא בישראל: ויהיו והוו כל סכומי
שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה וחמשין: והלוים ליואי
לשבטא דאבהתהון לא אתמניאו ביניהון: וידבר ה׳ ומליל יי עם
משה למימר: אך ברם ית שבטא דלוי לא תימני וית חושבנהון
לא תקבל בגו בני ישראל: ואתה ואנת מני ית ליואי על משכנא
דסהדותא ועל כל מנוי ועל כל דיליה והינון יטלון ית משכנא וית כל מנוי
והינון ישמשוניה וחזור חזור למשכנא ישרון: ובנסוע ובמיטל משכנא
יפרקון יתיה ליואי ובמישרי משכנא יקימון יתיה ליואי וחילוני דיקרב
יתקטיל באישא מצלהבא מן קדם יי: וחנו וישרון בני ישראל גבר
על בית משרוי וגבר על טקסיה לחיליהון: והלוים וליואי ישרון
חזור חזור למשכנא דסהדותא ולא יהי רוגזא על כנישתא דבני ישראל
ויטרון ליואי ית מטרת משכנא דסהדותא: ויעשו ועבדו בני ישראל
כל דפקיד יי ית משה הימין עבדו: וידבר ה׳ ומליל יי עם משה
ועם אהרן למימר: איש גבר על טקסיה באתוון דמסתמנין על
טיקסיהון לבית אבהתהון ישרון בני ישראל מלקביל סחור סחור למשכן
זימנא

אך את מטה לוי לא תפקוד. כדאי הוא לניון של מלך להיות כמכה לבדו. דבר אחר נפה הקדוש ברוך הוא שעתידה לעמוד גזירה על כל הכימכין מבן עשרים שכה ומעלה שימותו במדבר אמר אל יהיו בכלל לפי שהיה שלי שלא טעו בעגל: ואתה הפקד את הלוים. כתרגומו מכי לשון מכוי שרירה על דבר שהוא ממוכה עליו במו ויפקד המלך פקידים: יולידו אותו. כתרגומו יפרקון פשנאין ליכע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו וכושאין אותו עד מקום אשר ישכון שם העכן ויחנו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים: איש על דגלו. כמו שהדגלים מדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל: ולא יהיה קנף. אם תעשו כמנותי לא יהיה קנף ואם לאו שיכבסו זרים בעבודתם זו יהיה קנף כמו במיכו בעשה קרח כי יבא הקנף וגו׳: באותות. כל דגל יהיה לו אות מפה נבועה תלויה בו נבעו של זה לא כנבעו של זה נכע כל אחד כנוון אבכו הקבועה בחוטן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אביהם כשבאוהו ממכרו שנאמר ויעשו בכין לו כן כאשר נוס יהודה ושסכר וזבולון ישאוהו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום כולי כדאיתא בתכחומא בפרשה זו: מכנגד. מרחוק מול כמו שנאמר ביהושע אך רחוק יהיה ביניכם וביניו כאלפים אמה שיוכלו לבא בשבת אשה

וְהַחֹנִים קֵדְמָה מִזְרָחָה דֶּגֶל
מַחֲנֵה יְהוּדָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי
יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינָדָב׃
וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה
וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת׃
וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה יִשָּׂשכָר
וְנָשִׂיא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בֶּן־
צוּעָר׃ וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו אַרְבָּעָה
וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת׃
מַטֵּה זְבוּלֻן וְנָשִׂיא לִבְנֵי זְבוּלֻן
אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן׃ וּצְבָאוֹ וּפְקֻדָיו
שִׁבְעָה וְחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע
מֵאוֹת׃ כָּל־הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה
יְהוּדָה מְאַת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף
וְשֵׁשֶׁת אֲלָפִים וְאַרְבַּע־מֵאוֹת
לְצִבְאֹתָם רִאשֹׁנָה יִסָּעוּ׃
דֶּגֶל מַחֲנֵה רְאוּבֵן
תֵּימָנָה לְצִבְאֹתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן
אֱלִיצוּר בֶּן־שְׁדֵיאוּר׃ וּצְבָאוֹ
וּפְקֻדָיו שִׁשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת׃ וְהַחֹנִים עָלָיו מַטֵּה
שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֻמִיאֵל
בֶּן־צוּרִישַׁדָּי׃ וּצְבָאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם
תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת׃
וּמַטֵּה גָד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד
אֶלְיָסָף בֶּן־רְעוּאֵל׃ וּצְבָאוֹ
וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף
וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ כָּל־
הַפְּקֻדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן מְאַת אֶלֶף
וְאֶחָד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע־מֵאוֹת
וַחֲמִשִּׁים לְצִבְאֹתָם וּשְׁנִים יִסָּעוּ׃
וְנָסַע אֹהֶל־מוֹעֵד

מחנה

וְדִישְׁרוֹן קִידוּמָא מַדִּינְחָא טֵיקַס
מַשְׁרִית יְהוּדָה לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא
לִבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר־עַמִּינָדָב׃
וְחֵילֵיהּ וּמְנַיְנֵיהוֹן שַׁבְעִין וְאַרְבָּעָה
אַלְפִין וְשִׁית מְאָה׃ וְדִישְׁרוֹן
סְמִיכִין־עֲלוֹהִי שִׁבְטָא דְיִשָּׂשכָר
וְרַבָּא לִבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר־
צוּעָר׃ וְחֵילֵיהּ וּמְנַיְנוֹהִי חַמְשִׁין
וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה׃
שִׁבְטָא דְזִבּוּלֻן וְרַבָּא לִבְנֵי זְבוּלֻן
אֱלִיאָב בַּר־חֵילוֹן׃ וְחֵילֵיהּ
וּמְנַיְנוֹהִי חַמְשִׁין וְשַׁבְעָא אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה׃ כָּל־מְנַיְנֵיָא
לְמַשְׁרִית יְהוּדָה מְאָה וְתִמְנָן
וְשִׁתְּא אַלְפִין וְאַרְבַּע־מְאָה
לְחֵילֵיהוֹן בְּקַדְמֵיתָא נַטְלִין׃
טֵיקַס מַשְׁרִית רְאוּבֵן דָּרוֹמָא
לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר
בַּר־שְׁדֵיאוּר׃ וְחֵילֵיהּ וּמְנַיְנוֹהִי
אַרְבְּעִין וְשִׁתְּא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה׃
וְדִישְׁרוֹן סְמִיכִין־עֲלוֹהִי שִׁבְטָא
דְשִׁמְעוֹן וְרַבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן
שְׁלֻמִיאֵל בַּר־צוּרִישַׁדָּי׃ וְחֵילֵיהּ
וּמְנַיְנֵיהוֹן חַמְשִׁין וְתִשַׁע אַלְפִין
וּתְלַת מְאָה׃ וְשִׁבְטָא דְגָד וְרַבָּא
לִבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר־רְעוּאֵל׃
וְחֵילֵיהּ וּמְנַיְנֵיהוֹן אַרְבְּעִין וַחֲמֵשָׁא
אַלְפִין וְשִׁית מְאָה וַחֲמִשִּׁין׃
כָּל־מְנַיְנֵיָא לְמַשְׁרִית רְאוּבֵן
מְאָה וַחֲמִשִּׁין וְחַד אַלְפִין וְאַרְבַּע־
מְאָה וַחֲמִשִּׁין לְחֵילֵיהוֹן בְּתִנְיָתָא
נַטְלִין׃ וְנַטִּיל מַשְׁכַּן־זִמְנָא

משרית

כלפ חסר ו׳ו כמ׳כ והמונם דשמעון חסר ו׳ך המוכים ג׳נדרות מלא דמלא׳

ולא אמ׳ומטה כדרך שנאמר כאחדים לפי שונולון היה מפרנס יששכ׳ לפי לא רכה הכתו׳לעשותו שפילה לו לומר ששכר׳ גדול כמותו׃

ל׳ כתיב רש כש כמי׳ קדיתא דפרש׳ דעולא ד׳ר נ׳מן׃

זימנא ישרון: והחונים משריתא דישראל הוה אורכה תריסר מילין
ופותיה תריסר מילין ודישבן קידומא מדינחא טיקס משריתא יהודה
לחיליהון באַרבעתי מילין מרבען וטיקסיה הוה ממילת תלת גוונין כל
קביל תלת מרגליתא דבחושנא סמוקא וירוקא וברוקא ובה חקיקומפרש
שמהת תלת שבטיא יהודה יששכר וזבלון ובמציעותיה כתיב יקום יי
ויתבדרון סנאך ויערקון בעלי דבבך מן קדמך ובה הוה חקיק צורת בר
אריון מטול דרבא לבני יהודה נחשון בר עמינדב: וצבאו וחיליה
וסכומהון דשבטיא שובעין ואַרבעה אלפין ושית מאה: ודחנים
ודישרן סמוכין ליה שבטא דיששכר ורבא דהוה ממני על חילות שבטא
דבני יששכר נתנאל בר צוער: וצבאו וחיליה וסכומהון
דשבטיא חמשין ואַרבעה אלפין וארבע מאה: מטה זבולון שבטא
דזבולן ורבא דהוה ממני על חילות שבטא דבני זבולון אליאב בר
חילון: וצבאו וחיליה וסכומיהון דשבטיה חמשין ושובעא אלפין
וארבע מאה: כל הפקודים כל מניניא למשרית יהודה מאה
וחמשין ותמנן אלפין וארבע מאה לחילותהון בקדמיתא נטלין: דגל
טיקס משרית ראובן דרומא ישרון לחיליהון באַרבעתי מילין מרבען
וטיקסיה הוה ממילת תלת גוונין כל קביל תלת מרגליתא דבחושנא
אזמירד ושבזיז וסכהלום ובה חקיק ומפרש שמהת תלת שבטיא ראובן
שמעון גד ובמציעותיה כתיב שמע ישראל יי אלקנא יי אחד ובה הוה
חקיק צורת בר אילא והוה חמי למהוי בה צורת בר תורי ברם משה נביא
חלפיה מטול דלא ידכר להון חובת עיגלא ורבא דהוה ממני על חילות
שבטא דראובן אליצור בר שדיאור: וצבאו וחיליה וסכומהון
דשבטיה חמשין ותשע אלפין ותלת מאה: ומטה ושבטא גד
ורבא דהוה ממני על חילות שבטא בני דגד אלייסף בר דעואל: וצבאו
וחיליה וסכומהון דשבטיה ארבעין וחמשא אלפין ושית מאה: כל
כל סכום מניניא למשרית ראובן מאה וחמשין וחד אלפין וארבע מאה
וחמשין לחיליהון בתנייתא נטלין: ונסע ויטול משכן זימנא משרית
ליואי

ואהרן ובניו והלוים חוכים בסמוך לו: קדמה · לפנים הקדוש קדם ואיזו זו רוח מזרחית ג
והמערב קרוי אחור: ראשונה יסעו · כשרואין העכן מסתלק תוקעין הכהנים בחצוצרות ט
ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכים כדרך חניתן הלוים והשגלות באמצע
דגל יהודה במזרח ושל ראובן בדרום ושל אפרים במערב ושל דן בצפון: ונסע אהל יא

מחנה הלוים בתוך המחנות כאשר
יחנו כן יסעו איש על־ידו
לדגליהם: ס

יז דגל מחנה אפרים לצבאתם
ימה ונשיא לבני אפרים אלישמע
בן־עמיהוד: יח וצבאו ופקדיהם
ארבעים אלף וחמש מאות:

כתפו׳ מתפיל כד״לת ומסיי כד״לת לבני מעקבהקדים כד׳ מקומות אפרים לפני מנשה:

יט ועליו מטה מנשה ונשיא
לבני מנשה גמליאל בן־פדהצור:
כ וצבאו ופקדיהם שנים ושלשים
אלף ומאתים: כא ומטה בנימן
ונשיא לבני בנימן אבידן בן־גדעני:

כולם חסר כד מן ק׳:

כב וצבאו ופקדיהם חמשה
ושלשים אלף וארבע מאות:
כג כל־הפקדים למחנה אפרים
מאת אלף ושמנת־אלפים ומאה
לצבאתם ושלשים יסעו:

ס כד דגל מחנה
דן צפנה לצבאתם ונשיא לבני דן
אחיעזר בן־עמישדי: כה וצבאו
ופקדיהם שנים וששים אלף ושבע
מאות: כו והחנים עליו מטה
אשר ונשיא לבני אשר פגעיאל בן־
עכרן: כז וצבאו ופקדיהם אחד
וארבעים אלף וחמש מאות:
כח ומטה נפתלי ונשיא לבני
נפתלי אחירע בן־עינן: כט וצבאו
ופקדיהם שלשה וחמשים אלף
וארבע מאות: ל כל־הפקדים
למחנה דן מאת אלף ושבעה
וחמשים אלף ושש מאות לאחרנה
יסעו לדגליהם: פ

פל מאה ושם: דרפ רעמין כמפקס.

לאחר לנגאותם:

משרית ליואי בגו משריתא כמא
דשרן כן נטלין גבר על־אתריה
לטיקסיהון: טיקס משרית
אפרים לחיליהון מערבא ורבא
לבני אפרים אלישמע בר־עמיהוד:
וחיליה ומנייניהון ארבעין אלפין
וחמש מאה: ודסמיכין עלוהי
שבטא דמנשא ורבא לבני מנשה
גמליאל בר־פדהצור:
וחיליה ומנייניהון תלתין ותרין
אלפין ומאתן: ושבטא דבנימן
ורבא לבני בנימן אבידן בר־
גדעוני: וחיליה ומנייניהון תלתין
וחמש אלפין וארבע מאה:
כל־מנייניא למשרית אפרים מאה
ותמני אלפין ומאה לחיליהון
בתליתיתא נטלין: טיקס
משרית דן ציפונא לחיליהון ורבא
לבני דן אחיעזר בר־עמישדי:
וחיליה ומנייניהון שיתין ותרין
אלפין ושבע מאה: ודישרן
סמיכין־עלוהי שבטא דאשר ורבא
לבני אשר פגעיאל בר־עכרן:
וחיליה ומנייניהון ארבעין וחד־
אלפין וחמש מאה: ושבטא
דנפתלי ורבא לבני נפתלי אחירע
בר־עינן: וחיליה ומנייניהון
חמשין ותלתא אלפין וארבע מאה:
כל־מנייניא למשרית דן מאה
וחמשין ושבעא אלפין ושית מאה
בבתריתא נטלין לטיקסיהון:

לְוָאֵי בְּגוֹ מַשִׁילְיָתָא וּבֵית מַשִׁרְוַיְיהוֹן בְּאַרְבַּעְתִּי מִילִין מְרַבְּעָן ב
בְּמִצְיעוּתָא הֲוָן נְטִלִין הֵי כְּמָא דְשָׁרֵן חֵיכְרִין נְטִלִין גְּבַר עַל תְּחוּמֵיהּ
דְטִיקְסֵיהוֹן: דגל טִיקַס מִשְׁרַיִת אֶפְרַיִם וְחֵילֵיהוֹן מַעַרְבָא יִשְׁרוֹן
וּמַשִׁירֵי חֵילֵיהוֹן בְּאַרְבַּעְתִּי מִילִין מְרַבְּעָן וְטִיקְסֵיהּ הֲוָה מְמֵלַת תְּלַת גְּוָוִנִין
כָּל קְבֵל תְּלַת מַרְגְּלַיְיתָא דְבַחוּשְׁנָא קַנְטִירִין טַרְקִין וְעִינְעִיגַל וּבֵיהּ חָקִיק
וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שְׁבָטַיָא אֶפְרַיִם מְנַשֶׁה וּבִנְיָמִין וּבְמִצְיעוּתֵיהּ כְּתִיב
וַאֲנָא אֲדַיִי עֲלֵיהוֹן בִּימָמָא בְּמֵיטַלְחוֹן מִן מַשְׁרִיתָא וּבֵיהּ הֲוָה חָקִיק צוּרַת
דִיבָא וְרַבָּא דְהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָות שְׁבָטָא דִבְנֵי דְאֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר
עַמִּיהוּד: וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ אַרְבְּעִין אַלְפִין וַחֲמֵשׁ
מְאָה: ועליו וּרְסַמִּיכָן לֵיהּ שִׁבְטָא דְמְנַשֶׁה וְרַבָּא דְהֲוָה מְמַנִּי עַל
חֵילְוָות שִׁבְטָא דִבְנֵי מְנַשֶׁה גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר: וצבאו וְחֵילֵיהּ
וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין וּמְאָתָן: ומטה וְשִׁבְטָא
דְבִנְיָמִין וְרַבָּא דְהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָות שִׁבְטָא דִבְנֵי בִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר
גִּדְעוֹנִי: וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ תְּלָתִין וַחֲמֵשָׁא אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה: כל כָּל סְכוּם מִנְיָנָיָא לְמַשְׁרַיִת אֶפְרַיִם מְאָה וְתַמְנֵי
אַלְפִין וּמְאָה לְחֵילֵיהוֹן בְּתֵלִיתָיתָא נְטִלִין: דגל טִיקַס מִשְׁרַיִת דָן
לְצִפּוּנָא לְחֵילֵיהוֹן וּבֵית מַשִׁרְוַיְיתְהוֹן בְּאַרְבַּעְתִּי מִילִין מְרַבְּעָן וְטִקְסֵיהּ
הֲוָה מְמֵלַת תְּלַת גְּוָוִנִין כָּל קְבֵיל תְּלַת מַרְגְּלַיְיתָא דְבַחוּשְׁנָא כְּרוּם יַמָּא
וּבִירְלוּוֹת חֵלָא אֶפְנְטוּר וּבֵיהּ חָקִיק וּמְפָרַשׁ שְׁמָהַת תְּלַת שִׁבְטַיָא דָן
וְנַפְתָּלִי אָשֵׁר וּבְמִצְיעוּתֵיהּ חָקִיק וּמְפָרַשׁ וּכְמִישְׁרוֹי יֵימַר תּוּב יְיָ שַׁדַּי בִּיקָרָךְ
בְּגוֹ רִיכְוָות אַלְפֵי דִישְׂרָאֵל וּבֵיהּ הֲוָה חָקִיק צוּרַת חֵיוֵי חַרְמָן וְרַבָּא דְהֲוָה
מְמַנִּי עַל חֵילְוָות שִׁבְטוֹי דִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדַּי: וצבאו וְחֵילֵיהּ
וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ שְׁתִּין וּתְרֵין אַלְפִין וְשַׁבַּע מְאָה: והחנים וְדִישְׁרַן
סְמִיכִין לֵיהּ שִׁבְטָא דְאָשֵׁר וְרַבָּא דְהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָות שִׁבְטָא דִבְנֵי
אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן: וצבאו וְחֵילֵיהּ וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ אַרְבְּעִין
וְחַד אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה: ומטה וְשִׁבְטָא דִנְפְתָּלִי וְרַבָּא דְהֲוָה מְמַנִּי
עַל חֵילְוָות שִׁבְטָא דִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן: וצבאו וְחֵילֵיהּ
וּסְכוּמְהוֹן דְשִׁבְטֵיהּ חֲמִשִׁין וְתְלַת אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: כל כָּל סְכוּם
מִנְיָנָיָא לְמַשְׁרַיִת דָן מְאָה וַחֲמִשִׁין וְשׁוּבְעָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה בְּבַתְרֵיתָא
נְטִלִין

יוועד. לאחר שכי דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כיון שפי' הליכתן כתכייתן כל
דגל מהלך לרוח הקבוע לו: על ידו. על מקומו ולין לשון יד זז ממש זעו רוח של כדו
קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושטת ידו לימשון עשה כלעז: ועליו. כתרגו ודסמיכין ב
עלוהי:

לב אֵלֶּה פְקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית
אֲבֹתָם כָּל־פְּקוּדֵי הַמַּחֲנֹת לְצִבְאֹתָם
שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים׃ לג וְהַלְוִיִּם
לֹא הִתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
לד וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן חָנוּ
לְדִגְלֵיהֶם וְכֵן נָסְעוּ אִישׁ ל
לְמִשְׁפְּחֹתָיו עַל־בֵּית אֲבֹתָיו׃

ד׳ יחסר
ו׳ יחסר
ב
רביעי

פ ג וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת
אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹם דִּבֶּר יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי׃ ב וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי אַהֲרֹן הַבְּכֹר נָדָב וַאֲבִיהוּא
אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃ ג אֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים הַמְּשֻׁחִים אֲשֶׁר־
מִלֵּא יָדָם לְכַהֵן׃ ד וַיָּמָת נָדָב
וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהַקְרִבָם אֵשׁ
זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי וּבָנִים
לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר
עַל־פְּנֵי אַהֲרֹן אֲבִיהֶם׃ פ

ל יחסר ו׳
ל׳ חסר פ׳ ליסכ

ה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃
ו הַקְרֵב אֶת־מַטֵּה לֵוִי וְהַעֲמַדְתָּ
אֹתוֹ לִפְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְשָׁרְתוּ אֹתוֹ׃
ז וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ וְאֶת־
מִשְׁמֶרֶת כָּל־הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד
לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃
ח וְשָׁמְרוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד
וְאֶת־מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד
אֶת־עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן׃ ט וְנָתַתָּה
אֶת־הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנִם
נְתוּנִם הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
י וְאֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־בָּנָיו תִּפְקֹד

כ׳ חסריס וא׳ מלא רמלא ומיס׳ וחסיסס הלויס נתוני לכל עכוד דדנרי כימים

ושמרו

אֲבָהָתְהוֹן כָּל־מְנַיְנֵי מַשְׁרִיתָא
לְחֵילֵיהוֹן שִׁית־מְאָה וְתַלְתָּא אַלְפִין
וְחַמֵשׁ מְאָה וְחַמְשִׁין׃ וְלֵיוָאֵי לָא
אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה׃ וְעָבְדוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דְּפַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה כֵּן
שָׁרָן לְטִיקְסֵיהוֹן וְכֵן נְטָלִין גְּבַר
לְוַרְעָיָתֵיהּ עַל־בֵּית אֲבָהָתְוֹהִי׃
וְאִילֵין תּוֹלְדָת אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה בְּיוֹמָא
דְּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה בְּטוּרָא דְסִינָי׃
וְאִילֵין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהֲרֹן בּוּכְרָא
נָדָב וַאֲבִיהוּא אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר׃
אִילֵין שְׁמָהָת בְּנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא
דְאִתְרַבִּיאוּ וְאִתְקְרַב קוּרְבָּנְהוֹן
לְשַׁמָּשָׁא׃ וּמִית נָדָב וַאֲבִיהוּא
קֳדָם יְיָ כְּקָרוֹבְיְהוֹן אֵישָׁתָא
נוּכְרָיְתָא קֳדָם יְיָ בְּמַדְבְּרָא דְסִינָי
וּבְנִין לָא־הֲווֹ לְהוֹן וְשַׁמֵּשׁ אֶלְעָזָר
וְאִיתָמָר עַל־אַפֵּי אַהֲרֹן אֲבוּהֹן׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
קָרֵיב יָת־שִׁבְטָא דְלֵוִי וּתְקֵים יָתֵיהּ
קֳדָם אַהֲרֹן כַּהֲנָא וִישַׁמְּשׁוּן יָתֵיהּ׃
וְיִטְרוּן יָת־מַטְרַתֵּיהּ וְיָת־מַטְרַת
כָּל־כְּנִישְׁתָּא קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא
לְמִפְלַח יָת־פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃
וְיִטְרוּן יָת־כָּל־מָנֵי מַשְׁכַּן זִמְנָא וְיָת־
מַטְרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִפְלַח יָת־
פּוּלְחַן מַשְׁכְּנָא׃ וְתִתֵּן יָת־לֵיוָאֵי
לְאַהֲרֹן וּלְבָנוֹהִי מְסִירִין יְהִיבִין
אִינוּן לֵיהּ מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְיָת־אַהֲרֹן וְיָת־בְּנוֹהִי תְּמַנֵּי וְיִטְרוּן

נטלין לטיקסיהון: אלה אלין סכום מניני בני ישראל לבית אבהתהון
כל מניני משיריתא לחיליהון שית מאה ותלתא אלפין וחמש מאה
וחמשין: והלוים וליואי לא אתמניאו בגו בני ישראל היכמא דפקיד
יי ית משה: ויעשו ועבדו בני ישראל ככל מה דפקד יי ית משה
היכדין שרן לטיקסיהון והיכדין נטלין גבר לזרעיתיה לבית אבהתוי:
ואלה ואלין יחוסי אהרן ומשה דאיתיחסו ביומא דמליל יי עם משה
בטורא דסיני: ואלה ואלין שמהת בני אהרן כהניא תלמידיא דמשה
רבהון דישראל ואתקריין על שמיה ביומא דאיתרביאו מטול דאתקרב
קרבניהון לשמשא: וימת ומית נדב ואביהוא קדם יי באישתא
מצלהבא בזמן קרוביהון אישתא נוכריתא מן חפיין ובנין לא הוו להון
ושמש אלעזר ואיתמר על אפי אהרן אבוהון: וידבר ה׳ ומליל יי
עם משה למימר: הקרב קרב ית שבטא דלוי ותקים יתיה קדם אהרן
כהנא וישמשון יתיה: ושמרו ויתפלגון לעשרין וארבע חולקין
ויטרון ית מטרתיה וית מטרת כל בני שתא לקדם משכן זימנא למפלח
ית פולחן משכנא: ושמרו ויטרון ית כל מאני משכן זמנא וית מטרת
בני ישראל למפלח ית פולחן משכנא: ונתת ותיתן ית ליואי לאהרן
ולבנוי מתנה הינון יהיבין ומסירין ליה מלות בני ישראל: ואת וית
אהרן וית בנוי תמני ויטרון ית כהונתהון וחילוני דיקרב יתקטל באישא
מצלהבא

עלוהי: ואלה תולדות אהרן ומשה · ואיכו מזכיר אלא בני אהרן וכקראו תולדות משה ו
לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו:
ביום דבר ה׳ אל משה · כעשו אלו תולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגבורה · ושלתו כ
בותו · ומהו השירות ושמרו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו
אכלמר אתה ובניך ובית אביך תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא
השירות: ושמרו את משמרתו · כל מבוי שהאדם ממוכה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי ו
משמרת בכל המקרא ובלשון משנה כמו שאמור בבגדתן ותרם והלא אין משמרתי ומשמרתך
שוה וכן משמרות כהונה ולויה: ואת משמרת בני ישראל · שכלן היו זקוקין לבני ח
המקדש אלא שהלוים באים תחתיהם בשליחותם לפיכך לו חיס מהם המעשרות בשכרן
שנאמר כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם: כתוכים הוה לו · לעזרה: מאת בני ישראל · ט
כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה כבדלו לכך בגזרת המקום והוא כתנם לו
שנאמר ואתנה את הלוים כתוכים ונומר: ואת אהרן ואת בניו תפקוד · לשון פקידות ,

ואיכו

ושמרו את־כהנתם ודזר חקרב
יומת: פ יד וידבר
יהוה אל־משה לאמר: יב ואני
הנה לקחתי את־הלוים מתוך בני
ישראל תחת כל־בכור פטר רחם
מבני ישראל והיו לי הלוים:
יג כי לי כל־בכור ביום הכתי
כל־בכור בארץ מצרים הקדשתי
לי כל־בכור בישראל מאדם עד־
בהמה לי יהיו אני יהוה:
פ יד וידבר יהוה אל־
משה במדבר סיני לאמר: טו פקד
את־בני לוי לבית אבתם
למשפחתם כל־זכר מבן־חדש
ומעלה תפקדם: טז ויפקד אתם
משה על־פי יהוה כאשר צוה:
יז ויהיו אלה בני־לוי בשמתם
גרשון וקהת ומררי: יח ואלה
שמות בני־גרשון למשפחתם לבני
ושמעי: יט ובני קהת למשפחתם
עמרם ויצהר חברון ועזיאל:
כ ובני מררי למשפחתם מחלי
ומושי אלה הם משפחת הלוי לבית
אבתם: כא לגרשון משפחת
הלבני ומשפחת השמעי אלה הם
משפחת הגרשני: כב פקדיהם
במספר כל־זכר מבן־חדש ומעלה
פקדיהם שבעת אלפים וחמש
מאות: כג משפחת הגרשני
אחרי המשכן ידתו ימה: כד ונשיא
בית־אב לגרשני אליסף בן־לאל:
כה ומשמרת בני־גרשון באהל
מועד

הפטרה

כל חוריי מנא
כר מנו

ירת־כהונת הון והילוני דיקרב
יתקטיל: ומליל יי עם־משה
למימר: ואנא הא קריבית ית־
ליואי כגו בני ישראל חלף כל־
בוכרא פתח ולדא בבני ישראל
ויהון משמשין קדמי ליואי:
ארי דילי כל־בוכרא ביומא
דקטלית כל־בוכרא בארעא
דמצרים אקדישית קדמי כל־
בוכרא בישראל מאינשא עד־
בעירא דלי יהון אנא יי:
ומליל יי עם־משה במדברא דסיני
למימר: מני ית־בני לוי לבית
אבהתהון לזרעיתהון כל־דכורא
מבר־ירחא ולעילא תמנינון:
ומנא יתהון משה על־מימרא
דיי כמא דאיתפקד: והוו
אילין בני־לוי בשמהתהון גרשון
וקהת ומררי: ואילין שמהת
בני־גרשון לזרעיתהון לבני ושמעי:
ובני קהת לזרעיתהון עמרם ויצהר
חברון ועזיאל: ובני מררי
לזרעיתהון מחלי ומושי אילין אינון
זרעית ליואי לבית אבהתהון:
לגרשון זרעית לבני הזרעית שמעי
אילין אינון זרעית גרשון:
מנייניהון במניין כל־דכורא מבר־
ירחא ולעילא מנייניהון שבעא
אלפין וחמש מאה: זרעית
גרשון אחורי משכנא ישרון
מערבא: ורב בית־אבא לבית
גרשון אליסף בר־לאל:
ומטרת בני־גרשון במשכן זמנא

נשכנא

מִשְׁכְּנָא וּפְרִסָא חוּפָאֵיהּ וּפְרִסָא מוֹעֵד חַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מִכְסֵיהוּ
דתרע יונתן בן עוזיאל ומסך

מִצַּלְהֲבָא קֳדָם יְיָ׃ וידבר יְיָ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ ואני
וְאָנָא הָא קָרֵיבִית יָת לֵיוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֵלֶף כָּל בּוּכְרָא פְּתַח וַלְדָא
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קָדָמַי לֵיוָאֵי׃ כִּי לִי אֲרוּם דִּילִי כָּל בּוּכְרָא
בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דְקַטֵּלִית כָּל בּוּכְרָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם אַקְדֵישִׁית
קָדָמַי כָּל בּוּכְרָא בְּיִשְׂרָאֵל מֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא דִּילִי יְהוֹן אֲנָא יְיָ׃
וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי לְמֵימַר׃ פקד מְנִי
יָת בְּנֵי לֵוִי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְגִנְסָתְהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא
תְּמְנִינוּן׃ ויפקד וּמְנָא יְתְהוֹן מֹשֶׁה עַל פֻּם מֵימְרָא דַיְיָ הֵיכְמָא דְאִתְפְּקַד׃
ויהיו וַהֲווֹ אִלֵּין בְּנֵי לֵוִי בִּשְׁמָהָתְהוֹן גֵּרְשׁוֹן וּקְהָת וּמְרָרִי׃ ואלה
וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְגִנְסָתְהוֹן לִבְנִי וְשִׁמְעִי׃ ובני וּבְנוֹי דְּקְהָת
לְגִנְסָתְהוֹן עַמְרָם וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל׃ ובני וּבְנוֹי דְּמְרָרִי לְגִנְסָתְהוֹן
מַחְלִי וּמוּשִׁי אִלֵּין אִינוּן גִּנְסַת לֵיוָאֵי לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן׃ לגרשון לְגֵרְשׁוֹן
גִּנְסַת לִבְנִי וּגִנְסַת שִׁמְעִי אִלֵּין הִינוּן גִּנְסַת גֵּרְשׁוֹן׃ פקודיהם סְכוּמְהוֹן
בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא סְכוּמְהוֹן שִׁבְעָתֵי אַלְפִין וַחֲמֵשׁ
מְאָה׃ משפחות תַּרְתֵּין גִּנְסָתָא דִי נְפָקוּ מִגֵּרְשׁוֹן בָּתַר מַשְׁכְּנָא יִשְׁרוֹן
מַעַרְבָא׃ ונשיא וְרַב בֵּית אַבָּא דַהֲווֹה מִתְמַנֵּי עַל תַּרְתֵּין גִּנְסָתָא
דְּגֵרְשׁוֹן אֶלְיָסָף בֶּן לָאֵל׃ ומשמרת וּמַטְרַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִימְנָא
משכנא

וחיכו לשון מכיין׃ ושמרו את כהונתם · קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות
לכהנים׃ ואני הנה לקחתי · ואני מהיכן זכיתי בהן מתוך בני ישראל שיהיו ישראל שוכרין יב
אותן לשירות שלי על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתן לפי שהיתה העבודה
בבכורות וכשחטאו בעגל כפלו והלוים שלא עבדו עלו בראשו תחתיה׃ מכן חדש טו
מעלה · משיכת מכלל כפלים הוא כמנה לקרות שומר משמרת הקדש אמר רבי יהודה
ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות כמנה מן הבטן שנאמר אשר ילדה אותה ללוי
במצרים עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותם וכמנית בשבעים נפשות שבשאתה מוכה
פשבוכם לא תמנאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין׃ על פי ה׳ · אמר יו
משה לפני הקב״ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מנין יוצאיהם אל הקב״ה עשה
אתה שלך ואני אעשה שלי הולך משה ועומד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו ובת
קול יוצאה מן האהל ואומרת כך וכך תיבוקות יש באהל זה לכך נאמר על פי ה׳׃ לנפשון פח
משפחת הלבני · כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלבני ומשפחת השמעי פקודיהם
כך וכך׃ המשכן · יריעות המחתונות׃ והאהל · יריעות עזים העשויות לגג׃ מכסהו · כט

ומסך פתח אהל מועד: כו וקלעי
החצר ואת־מסך פתח החצר אשר
על־המשכן ועל־המזבח סביב
ואת מיתריו לכל עבדתו:
כז ולקהת משפחת העמרמי
ומשפחת היצהרי ומשפחת
החברני ומשפחת העזיאלי אלה
הם משפחת הקהתי: כח במספר
כל־זכר מבן־חדש ומעלה שמנת
אלפים ושש מאות שמרי משמרת
הקדש: כט משפחת בני־קהת
יחנו על ירך המשכן תימנה:
ל ונשיא בית־אב למשפחת
הקהתי אליצפן בן־עזיאל:
לא ומשמרתם הארן והשלחן
והמנרה והמזבחת וכלי הקדש
אשר ישרתו בהם והמסך וכל
עבדתו: לב ונשיא נשיאי הלוי
אלעזר בן־אהרן הכהן פקדת שמרי
משמרת הקדש: לג למרדי
משפחת המחלי ומשפחת המושי
אלה הם משפחת מרדי:
לד ופקדיהם במספר כל־זכר
מבן־חדש ומעלה ששת אלפים
ומאתים: לה ונשיא בית־אב
למשפחת מרדי צוריאל בן־אביחיל
על ירך המשכן יחנו צפנה:
לו ופקדת משמרת בני מרדי קרשי
המשכן ובריחיו ועמדיו ואדניו
וכל־כליו וכל עבדתו: לז ועמדי
החצר סביב ואדניהם ויתדתם
ומיתריהם: לח והחנים לפני
המשכן קדמה לפני אהל־מועד

מזרחה

ד קדמה כמיב
לו וכתרא
קדקי:

כנ אוריתא
מפר נכיאים
וכתובים קלא

כולהון מלאין
דר מן סר:

ופקדת על ירך
המשכן ת מנ
מנין דמרדי
על ירך
המשכן יחנו
צפונה.
לשון

ומסך פתח אהל מועד: כו וקלעי
החצר ואת־מסך פתח החצר אשר
על־המשכן ועל־המזבח סביב
ואת מיתריו לכל עבדתו:
כז ולקהת משפחת העמרמי
ומשפחת היצהרי ומשפחת
החברני ומשפחת העזיאלי אלה
הם משפחת הקהתי: כח במספר
כל־זכר מבן־חדש ומעלה שמנת
אלפים ושש מאות שמרי משמרת
הקדש: כט משפחת בני־קהת
יחנו על ירך המשכן תימנה:
ל ונשיא בית־אב למשפחת
הקהתי אליצפן בן־עזיאל:
לא ומשמרתם הארן והשלחן
והמנרה והמזבחת וכלי הקדש
אשר ישרתו בהם והמסך וכל
עבדתו: לב ונשיא נשיאי הלוי
אלעזר בן־אהרן הכהן פקדת שמרי
משמרת הקדש: לג למרדי
משפחת המחלי ומשפחת המושי
אלה הם משפחת מרדי:
לד ופקדיהם במספר כל־זכר
מבן־חדש ומעלה ששת אלפים
ומאתים: לה ונשיא בית־אב
למשפחת מרדי צוריאל בן־אביחיל
על־ירך המשכן יחנו צפנה:
לו ופקדת משמרת בני מרדי קרשי
המשכן ובריחיו ועמדיו ואדניו
וכל־כליו וכל עבדתו: לז ועמדי
החצר סביב ואדניהם ויתדתם
ומיתריהם: לח והחנים לפני
המשכן קדמה לפני אהל־מועד

מזרחה

ודרדי
דרתא ית־פרסא דחדע דרתא
דעל־משכנא ועל־מדבחא כחור
סחור וית אטונוהי לכל פולחניה:
ולקהת זרעית עמרם וזרעית
יצהר וזרעית חברון וזרעית עזיאל
אילין אינון זרעית קהת:
במנין כל־דכורא מבר־ירחא
ולעילא תמניא אלפין ושית מאה
נטרי מטרתא דקודשא:
זרעית בני־קהת ישרון על צידא
דמשכנא דרומא: ורב בית־בא
לזרעית קהת אליצפן בר־עזיאל
ומטרתהון ארונא ופתורא ומנרתא
ומדבחיא ומני קודשא דישמשון
בהון ופרסא וכל פולחניה:
ואמרכלא דממנא על־רברבי
ליואי אלעזר בר־אהרן כהנא
דמתחות־ידוהי ממנן נטרי מטרת
קודשא: למרדי זרעית מחלי
וזרעית מושי אילין אינון זרעית
מרדי: ומנייניהון במנין כל־
דכורא מבר־ירחא ולעילא שיתא
אלפין ומאתן: ורב בית־בא
לזרעית מרדי צוריאל בר־אביחיל
על־צידא דמשכנא ישרון ציפונא:
ודמסיר למיטר בני מרדי־דפי
משכנא ועברוהי ועמודוהי
וסמכוהי וכל־מנוהי וכל פולחניה:
ועמודי דרתא סחור־סחור
וסמכיהון וסכיהון ואטוניהון:
ודישרן קדם משכנא קידומא קדם
משכן זמנא מדינחא משה ואהרן
ובנוהי

וּבְנוֹהִי נַטְרִין מַטְרַת מַקְדְּשָׁא מִזְרָחָה מִשְׁכָּנָא וְאַהֲרֹן וּבְנָיו שֹׁמְרִים
לְמַטְּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילוּנַי דְּיִקְרַב מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי
יִתְקְטֵיל: ישראל

יונתן בן עוזיאל

מַשְׁכְּנָא וּפְרָסָא חוּפָּאָה וּפְרָסָא דְּבִתְרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא: וקלעי וּוְלוֹת אמר לבר:
דְּרָתָא וְיָת פְּרָסָא דְּבִתְרַע דְּרָתָא דְּעַל מַשְׁכְּנָא וְעַל מַדְבְּחָא חֲזוֹר חֲזוֹר וְיָת
אֲטָעוֹי לְכָל פּוּלְחָנֵיהּ: ולקהת וְלִקְהַת גְּנִיסָתָא דְּעַמְרָם וּגְנִיסָתָא
דְּיִצְהָר וּגְנִיסָתָא דְּחֶבְרוֹן וּגְנִיסָתָא דְּעֻזִּיאֵל אִלֵּין הִינוּן גְּנִיסַת קְהָת:
במספר בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא תְּמַנְיָא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה
נַטְרֵי מַטְּרַתָּא דְּקוּדְשָׁא: משפחות אַרְבַּעַת גְּנִיסָתָא דִּי נְפַקוּ מִקְהָת
יְשׁוּרוּן עַל שִׁידָא דְּמַשְׁכְּנָא דְּרוֹמָא: ונשיא וְרַב בֵּית אַבָּא דְּהַוָה מִתְמַנֵּי
עַל גְּנִיסַת קְהָת אֱלִיצָפָן בַּר עֻזִּיאֵל: ומשמרת וּמַטְּרַתְּהוֹן אֲרוֹנָא
וּפַתּוֹרָא וּמְנָרְתָּא וּמַדְבְּחֵיָא וּמָאנֵי קוּדְשָׁא דִּישַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכָל
פּוּלְחָנֵיהּ: ונשיא וְאַמְרְכוֹל דְּמִמְנֵי עַל רַבְרְבֵי לֵיוָאֵי אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן
כַּהֲנָא הוּא הֲוָה שָׁאִיל בְּאוּרַיָּא וְתוּמַיָּא מִתְּחוֹת יְדוֹי מְמַנֵּן נַטְרֵי מַטְּרַת
קוּדְשָׁא: למררי לְמְרָרִי גְּנִיסָתָא דְּמַחְלִי וּגְנִיסָתָא דְּמוּשִׁי אִלֵּין הִינוּן
גְּנִיסַת מְרָרִי: פקודיהם סְכוּמְהוֹן בְּמִנְיַן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא
וּלְעֵילָא שִׁיתָּא אַלְפִין וּמָאתָן: וגשיא וְרַב בֵּית אַבָּא דְּהַוָה מִתְמַנֵּי
עַל גְּנִיסַת מְרָרִי צוּרִיאֵל בַּר אֲבִיחַיִל עַל שִׁידָא דְּמַשְׁכְּנָא יְשָׁרוּן צָפוּנָא:
ופקודת וְדִמְסַיַּר לְמִנְטַר כְּנֵי מְרָרִי לוּחֵי מַשְׁכְּנָא וּנְגָרוֹי וְעַמּוּדוֹי וְחוּמְדוֹי
וְכָל פּוּלְחָנֵיהּ: ועמודי וְעַמּוּדֵי דְּדִרְתָּא חֲזוֹר חֲזוֹר וְחוּמְרֵיהוֹן וְסִיכֵיהוֹן
וּמַתְחֵיהוֹן: והחנים וְדִי שָׁרֵן קֳדָם מַשְׁכַּן זִימְנָא מַדִּינְחָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
וּבְנוֹי נַטְרִין מַטְּרַת מַקְדְּשָׁא לְמַטְּרַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִילוּנַי דְּיִקְרַב יִתְקְטֵל
באשא

עירות אלים והתחסים: ומזמך פתח · הוא הוילון: את מיתריו · של משכן והאהל ולא
של חצר: משפחות בני קהת יחנו תימנה · וסמוכין להם לגל ראובן החונים תימנה לוי
לרשע. ולוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתים וחמשים איש עם קרח ועדתו
שבמשכנו עזרם במחלקותם: והמשך · היא הברכת שלף היא קדויה ברכת המבך:
ובשיא בשיאי הלוי · ממונה על כלם · ועל מה היא בשיאותו פקודת שומרי משמרת על ידו
היא פקודת כולם: משה ואהרן ובניו · וסמוכין להם לגל מחנה יהודה והחונים עליו
יששכר וזבולון טוב לנדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכיניו של משה שהיה עוסק בתורה כעשו
גדולים בתורה שב יהודה מחוקקי ומבני יששכר יודעי ביבה ונו' מאתים ראשי סנהדראות

ישראל וחזר הקרב יומת: (נט)
כל־פקודי הלוים אשר פקד משה
ואהרן על־פי יהוה למשפחתם
כל־זכר מבן־חדש ומעלה שנים
ועשרים אלף: פ
ויאמר יהוה אל־משה פקד כל־
בכר זכר לבני ישראל מבן־חדש
ומעלה ושא את מספר שמתם:
ולקחת את־הלוים לי אני
יהוה תחת כל־בכור בבני ישראל
ואת בהמת הלוים תחת כל־בכור
בבהמת בני ישראל: מג
ויפקד משה כאשר צוה יהוה אתו
את־כל־בכור בבני ישראל: מד
ויהי כל־בכור זכר במספר שמות
מבן־חדש ומעלה לפקדיהם שנים
ועשרים אלף שלשה ושבעים
ומאתים: פ מה וידבר
יהוה אל־משה לאמר: מו
קח את־הלוים תחת כל־בכור
בבני ישראל ואת־בהמת הלוים
תחת בהמתם והיו־לי הלוים אני
יהוה: מז ואת פדוי השלשה
והשבעים והמאתים הערפים על־
הלוים מבכור בני ישראל:
מח ולקחת חמשת חמשת
שקלים לגלגלת בשקל הקדש
תקח עשרים גרה השקל מט
ונתתה הכסף לאהרן ולבניו פדוי
הערפים בהם: נ ויקח
משה את כסף הפדיום מאת הערפים על פדוי הלוים: נא

מזבולון מושכים בשבט סופר: אשר פקד משה ואהרן · נקוד על אהרן לומר שלא היה במצין

יתקטיל: כל־מניני ליואי דמנא
משה ואהרן על־מימרא דיי
לדרעייתהון כל־דכורא מבר־ירחא
ולעילא עשרין ותרין אלפין:
ואמר יי למשה מני כל־בוכריא
דכריא לבני ישראל מבר־ירחא
ולעילא וקביל ית מניין שמהתהון:
ותקרב ית־ליואי קדמי אנא יי חלף
כל־בוכרא בבני ישראל וית
בעירא דליואי חלף כל־בוכרא
בבעירא דבני ישראל: ומנא
משה כמא דפקיד יי יתיה ית־כל־
בוכרא בבני ישראל: והוו כל־
בוכריא דכריא במניין שמהן מבר־
ירחא ולעילא למניניהון עשרין
ותרין אלפין מארתן ושבעין
ותלתא: ומליל יי עם־משה
למימר: קריב ית־ליואי חלף
כל־בוכרא בבני ישראל וית־בעירא
דליואי חלף בעירהון ויהון־
משמשין קדמי ליואי אנא יי:
וית פורקן מאתן ושבעין ותלתא
דיתירין על ליואי מבוכריא דבני
ישראל: ותסב חמש חמש סלעין
לגולגלתא בסלעי קודשא תיסב
עשרין מעין סלעא: ותתן כספא
לאהרן ולבנוהי פורקן דיתירין
בהון: ונסיב משהית כספ
פורקנהון מן דיתירין על פריקי
ליואי:

בְּאַשָּׁא מִצַּלְהֲבָא מִן קֳדָם יְיָ׃ כל פקודי כָּל סְכוּמֵי מְנָיְנֵי לֵיוָאֵי דִּי
מְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פּוּם מֵימְרָא דַּיְיָ לְגַנְיַסְתְּהוֹן כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא
וּלְעֵילָא עֶשְׂרִין וְתְרֵין אַלְפִין׃ ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה מְנִי כָּל בּוּכְרַיָּא
דּוּכְרַיָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא וְקַבֵּל יַת סְכוּם מְנָיָן שְׁמָהָתְהוֹן׃
ולקחת וְתִקְרֵיב יַת לֵיוָאֵי קָדָמַי אֲנָא יְיָ חֵלֶף כָּל בּוּכְרַיָּא בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיַת כָּל בְּעִירָא דְּלֵיוָאֵי חֵלֶף כָּל בּוּכְרָא בִּבְעִירָא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ויפקד
וּמְנָא מֹשֶׁה הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ יַת כָּל בּוּכְרַיָּא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ויהיו
וַהֲווֹ כָּל בּוּכְרַיָּא דּוּכְרַיָּא בְּסִכּוּם מְנָיָן שְׁמָהָן מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא לְסִכּוּם
מְנָיְנֵיהוֹן עֶשְׂרִין וְתְרֵין אַלְפִין מָאתָן וְשׁוּבְעִין וְתְלָתָא׃ וידבר ה׳ וּמַלֵּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ קח קְרֵיב יַת לֵיוָאֵי חֵלֶף כָּל בּוּכְרָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיַת בְּעִירַת לֵיוָאֵי חֵלֶף בְּעִירֵיהוֹן וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קָדָמַי לֵיוָאֵי אֲנָא יְיָ׃
ואת פדויי וְיַת פִּרְקוֹנֵי מָאתָן וְשׁוּבְעִין וְתְלָתָא מַה דְּאִשְׁתְּיָרוּ עַל לֵוָאֵי
מִבּוּכְרַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ולקחת וְתִסַּב חֲמִשָּׁא חֲמִשָּׁא סְלָעִין לְגוּלְגַּלְתָּא
בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא תִּסַּב עֶשְׂרִין מְעִין סְלָעָא׃ ונתת וְתִתֵּן כַּסְפָּא לַאֲהַרֹן וְלִבְנוֹהִי
פִּרְקוֹנֵי מַה דְּמִשְׁתְּיָרִין בְּהוֹן׃ ויקח וּנְסִיב מֹשֶׁה יַת פּוּרְקָנְהוֹן מִן מַר

במכין הלוים׃ שבים ועשרים אלף׃ ובפרטן אתה מונה שלש מאות יתרים בכי בראשון
שבעת אלפים וחמש מאות בכי קהת שמונת אלפים ושש מאות בכי מרדי ששת אלפים
וחמאתים ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הבכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים
ומאתים בכורות העודפים על המכין לפדיון אמרו רבותיכו במסכת בכורות אותן שלש
מאות לוים בכורות היו ודיים שיפקיעו עצמם מן הפדיון׃ פקל׳ כל בכור זכר מבן חדש ת
ומעלה׳ משיגא מכלל ספק כפלים׃ ואת בהמת הלוים וגו׳ לא פדו בהמת הלוים את מז
בכורי בהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של בן לוי פטר כמה
פטרי חמורים של ישראל תדע שהרי מכה העודפים באדם ולא מכה העודפים בבהמה׃
ואת פדויי השלשה וגומ׳ ואת הבכורות הצריכין להפדות בכס אלו שלשה ושבעים מו
ומאתים העודפים בהם יתרים על הלוים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היא
מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה בכורה של רחל׃ העודפים על פדויי הלוים׳ על כ מז
אותן שפדו הלוים בגופן׃ חמשה וששים ושלש מאות ואלף׳ כך פכום החשבון׃ חמשת
שקלים לגלגלת׳ למאתים בכורות אלף שקל לשבעים בכורות שלש מאות וחמשים שקל
לשלש בכורות חמשה עשר שקל׳ אבל כיצד לעשה בכור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר
לי אבי מפדויי הלוים מה עשה הביא שבים ועשרים אלף פתקין וכתב עליהם בן לוי ומאתי׳
ושבעים ושלשה פתקין כתב עליהן ה׳ שקלים בלגן ונתכן בקלפי אמר להם באו ושלו

מֵאֵת בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת־
הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשִׁשִּׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וָאָלֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: יז וַיִּתֵּן
מֹשֶׁה אֶת־כֶּסֶף הַפְּדִיִם לְאַהֲרֹן
וּלְבָנָיו עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ

ד יח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן לֵאמֹר: יט נְשֹׂא אֶת־
רֹאשׁ בְּנֵי קְהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם: כ
מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וְעַד בֶּן־
חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־בָּא לַצָּבָא לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: כא זֹאת
עֲבֹדַת בְּנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ
הַקֳּדָשִׁים: כב בֹּא אַהֲרֹן וּבָנָיו
בְּנֻסַּע הַמַּחֲנֶה וְהוֹרִדוּ אֶת פָּרֹכֶת
הַמָּסָךְ וְכִסּוּ בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת:
כג וְנָתְנוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ
וּפָרְשׂוּ בֶגֶד־כְּלִיל תְּכֵלֶת מִלְּמַעְלָה
וְשָׂמוּ בַדָּיו: כד וְעַל שֻׁלְחַן
הַפָּנִים יִפְרְשׂוּ בֶגֶד תְּכֵלֶת וְנָתְנוּ
עָלָיו אֶת־הַקְּעָרֹת וְאֶת־הַכַּפֹּת
וְאֶת־הַמְנַקִּיֹּת וְאֶת קְשׂוֹת הַנֶּסֶךְ
וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה: כה
וּפָרְשׂוּ עֲלֵיהֶם בֶּגֶד תּוֹלַעַת שָׁנִי
וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר תַּחַשׁ וְשָׂמוּ
אֶת־בַּדָּיו: כו וְלָקְחוּ בֶגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֶת־מְנֹרַת הַמָּאוֹר
וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מַלְקָחֶיהָ וְאֶת־
מַחְתֹּתֶיהָ וְאֶת כָּל־כְּלֵי שַׁמְנָהּ אֲשֶׁר
יְשָׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם: כז וְנָתְנוּ
אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כֵּלֶיהָ אֶל־מִכְסֵה

עוֹר

לֵוָאֵי: מִן בּוּכְרֵיא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
נְסֵיב יַת כַּסְפָּא אַלְפָא וְתֵלַת מְאָה
וְשִׁיתִּין וְחַמֵּשׁ סְלָעִין בְּסֶלַעֵי
קוּדְשָׁא: וְיָהַב מֹשֶׁה יַת כַּסְפָּא
פְּרִיקַיָּא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל־
מֵימְרָא דַיְיָ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה:
וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה וְעִם־אַהֲרֹן
לְמֵימָר: קַבִּילוּ יַת חוּשְׁבַּן בְּנֵי
קְהָת מִגּוֹ בְּנֵי לֵוִי לְזַרְעָיָתְהוֹן לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן: מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא וְעַד בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל־
דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמַעְבַּד עִיבִידְתָּא
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: דֵּין פּוּלְחָן בְּנֵי
קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קוּדַשׁ קוּדְשַׁיָּא:
וְיֵעוֹל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי בְּמֵיטַל
מַשְׁרִיתָא וְיַפְרְקוּן יַת פָּרוֹכְתָּא
דְּפַרְסָא וְיִכְסּוּן בַּהּ יַת אֲרוֹנָא
דְּסַהֲדוּתָא: וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי
חוּפָּאָה דְמִשַּׁךְ סַסְגוֹנָא וְיִפְרְסוּן
לְבוּשׁ גְּמִיר תְּכֵלָא מִלְּעֵילָא וְיִשַּׁוּן
אַרְיְחוֹהִי: וְעַל פַּתּוֹרָא דְלַחְמָא
אַפָּיָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיִתְּנוּן
עֲלוֹהִי יַת מַגִּיסַיָּא וְיַת בָּזִיכַיָּא וְיַת
מְכִילָתָא וְיַת קַסְוָת נִיסוּכִין וְלַחְמָא
תְּדִירָא עֲלוֹהִי יְהֵי: וְיִפְרְסוּן
עֲלֵיהוֹן לְבוּשׁ צִבְעָא זְהוֹרָא וְיִכְסּוּן
יַתִּיר בְּחוּפָּאָה דְמִשַּׁךְ סַסְגוֹנָא
וְיִשַּׁוּן יַת אַרְיְחוֹהִי: וְיִסְבּוּן
לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיִכְסּוּן יַת מְנָרְתָּא
דְּאַנְהוֹרֵי וְיַת בּוּצִינָהָא וְיַת
צִיבְתָהָא וְיַת מַחְתֹּתָהָא וְיַת
כָּל מָנֵי שְׁמוּשָׁהּ דְיִשַּׁמְּשׁוּן לָהּ
בְּהוֹן: וְיִתְּנוּן יָתָהּ וְיַת כָּל־

מְנָהָא

מְנָהָא לְחוּפָאָה דְּמִשְׁכָּן סַסְגּוֹנָא עוֹר תַּחַשׁ וְנִתְּנוּ עַל־הַמּוֹט :
וְיִתְּנוּן עַל־אֲרִיחַיָּא : וְעַל

יונתן בן עוזיאל

ירושלמי

וועל

דְּמַיְיחֲרִין עַל פִּירְקוֹנֵי לֵיוָאֵי : מאת מִלַּוֹת כּוּרְסַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְסִיב
יַת כַּסְפָּא אֶלֶף וּתְלַת מְאָה וְשִׁתִּין וְחַמֵּשׁ סְלָעִין בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא : ויתן
וְיַהֲב מֹשֶׁה יַת כַּסְפָּא דִּפְרִקוֹנָא לְאַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל פֻּם מֵימְרָא דַיְיָ הֵיכְמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : נשא קַבְּלוּ יַת
חוּשְׁבַּן בְּנֵי קְהָת מִגּוֹ בְּנֵי לֵוִי לְגִנְיסָתְהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן : מבן מִבַּר תְּלָתִין
שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמֶעְבַּד עִיבִּידְתָּא
בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא : זאת דָּא פּוּלְחָנַת בְּנֵי קְהָת בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא קוּדֶשׁ
קוּדְשַׁיָּא : ובא וְעָלֵיל אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי בְּזִמַּן מֵיטַל מַשְׁרִיתָא וְיַפְרְקוּן יַת
פָּרְגּוֹדָא דִּפְרָסָא וִיכַסּוּן יַת אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא : ונתנו וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי
חוּפָאָה דְּמִשְׁכָּא סַסְגּוֹנָא וְיַפְרְשׁוּן לְבוּשׁ שְׁוִיר עֲלוֹהִי מִלְּעֵילָא וְיִשְׁוּוּן אַרְיְחוֹהִי:
ועל וְעַל פְּתוֹר לְחֵים אַפָּיָא

ירושלמי

יַפְרְסוּן לְבוּשׁ דְּתְכֵלָא וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי
יַת פֵּילָוָתָא וְיַת בָּזִיכָיָא וְיַת מ
יַת פֵּילוֹתָא :
מְנַקְיָיתָא וְיַת קַסְוָת נִיסוּכָא וּלְחֵים
תְּדִירָא עֲלוֹהִי יְהֵי : ופרשו וְיִפְרְשׁוּן עֲלוֹהִי לְבוּשׁ צֶבַע זְהוֹרִי וְיִכְסוּן
יָתֵיהּ בְּחוּפָאָה דְּמִשְׁכָּא סַסְגּוֹנָא וְיִשְׁוּוּן יַת אַרְיְחוֹהִי : ולקחו וְיִסְבּוּן לְבוּשׁ
דְּתְכֵלָא וִיכַסּוּן יַת מְנָרְתָּא דְּאַנְהוֹרִי וְיַת בּוּצִינָהָא וְיַת מַלְקָטָיָיא וְיַת
מַחְתִּיתָא וְיַת כָּל מָנֵי שֶׁמֶשָׁא דְּיִשְׁמְשׁוּן לָהּ בְּהוֹן : ונתנו וְיִתְּנוּן יָתָהּ
וְיַת כָּל מָנָהָא לְחוּפָאָה דְּמִשְׁכָּא סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל אַסְלָא : ועל מזבח
ועל

פתקיכס לפי הגורל : כסף לת ראש · מכה מהס לת הראויין לעבודת משא והס מבן שלשי' כ
ועד בן חמשים שכה והפחות משלשים לא כתמלא כחו מכאן לאמרו בן שלשים לכח והיותר
על בן חמשים כחו מכחיש מעתה : קדש הקדשים · המקודש שבכולן הארון והשלחן ד
והמכורה והמזבחות והפרכת וכלי שרת : ובא אהרן ובניו וגומר · יכניסו כל כלי וכלי ס
לכרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא יעטרכו הלוים בני קהת אלא לשאת : בכפות המחבה ·
כשהענן מסתלק הן יודעין שיסעו : קערות וכפות וקשות ומנקיות · כבר פי' במלאכת ו
המשכן : הנסך · הכסוי לשון מסך אשר יוסך בהם : מלקחיה · כמין נבת שמושך בה את פ
הפתילה לכל גד שירצה : מחתותיה · כמין כף קטנה ושוליה פשוטין ולא מגלגלים ואין
לה מחיצה לפניה אלא מגדיה וחותה בה את דשן הכרות כשמטיבן : כרותיה · לוגים
בלעז שכותבים בהן השמן והפתילות : אל מכסה עור תחש · כמין מרגוף : יב
אל

סַן בּוּכְרַיָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
סַפָּא אַלְפָא וּתְלָת מְאָה
חַמְשִׁין סְלָעִין בְּסִלְעֵי
וְיַהֲב מֹשֶׁה יַת כַּסְפָּא
אַהֲרֹן וְלִבְנוֹהִי עַל־
מֵימְרָא דִּפְקִיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה:
עִם־מֹשֶׁה וְעִם־אַהֲרֹן
קַבִּילוּ יַת־חוּשְׁבַּן בְּנֵי
לֵוִי לְזַרְעַיָתְהוֹן לְבֵית
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין
בַּר־חַמְשִׁין שְׁנִין כָּל־
לְמֶעְבַּד עִיבִּידְתָּא
הֵין פּוּלְחָן בְּנֵי
זִמְנָא קוּדֶשׁ קוּדְשַׁיָּא :
אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי בְּמֵיטַל
יַפְרְקוּן יַת פְּרוּכְתָּא
וִיכַסּוּן בָּהּ יַת אֲרוֹנָא
וְיִתְּנוּן עֲלוֹהִי
סַסְגּוֹנָא וְיַפְרְסוּן
לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיִתְּנוּן
מִלְּעֵילָא וְיִשְׁוּוּן
עַל פְּתוֹרָא דְלֶחֶם־
לְבוּשׁ תְּכֵלָא וְיִתְּנוּן
וְיַת־בָּזִיכָיָא וְיַת־
קַסְוָת נִיסוּכִין וְלַחְמָא
יְהֵי : וְיִפְרְסוּן
צֶבַע זְהוֹרִי וְיִכְסוּן
דְּמִשְׁכָּא סַסְגּוֹנָא
וְיִסְבּוּן
יְהֵי :
יַת־מְנָרְתָּא
בּוּצִינָהָא וְיַת
מַחְתִּיתָהָא וְיַת
דְּיִשְׁמְשׁוּן לָהּ
יָתָהּ וְיַת־כָּל־
מְנָהָא

ט וְעַל־מִזְבַּח הַזָּהָב יִפְרְשׂוּ בֶגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עוֹר
תָּחַשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בַּדָּיו׃ יא
וְלָקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלִי הַשָּׁרֵת אֲשֶׁר
יְשָׁרְתוּ־בָם בַּקֹּדֶשׁ וְנָתְנוּ אֶל־בֶּגֶד
תְּכֵלֶת וְכִסּוּ אוֹתָם בְּמִכְסֵה עוֹר
תָּחַשׁ וְנָתְנוּ עַל־הַמּוֹט׃ יב
וְדָשְׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו
בֶּגֶד אַרְגָּמָן׃ יג וְנָתְנוּ עָלָיו
אֶת־כָּל־כֵּלָיו אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ עָלָיו
בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמִּזְלָגֹת
וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמִּזְרָקֹת כֹּל
כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפָרְשׂוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר
תָּחַשׁ וְשָׂמוּ בַדָּיו׃ יד וְכִלָּה
אַהֲרֹן וּבָנָיו לְכַסּוֹת אֶת־הַקֹּדֶשׁ
וְאֶת־כָּל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנָסְעַ הַמַّחֲנֶה
וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קְהָת לָשֵׂאת
וְלֹא־יִגְּעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ אֵלֶּה
מַשָּׂא בְנֵי־קְהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ טו
וּפְקֻדַּת אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן
שֶׁמֶן הַמָּאוֹר וְקִטֹּרֶת הַסַּמִּים
וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה
פְּקֻדַּת כָּל־הַמִّשְׁכָּן וְכֹל אֲשֶׁר־בּוֹ
בַּקֹּדֶשׁ וּבִכְלָיו׃ פ
טז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן לֵאמֹר׃ יח אַל־תַּכְרִיתוּ
אֶת־שֵׁבֶט מִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ
הַלְוִיִּם׃ יט וְזֹאת עֲשׂוּ לָהֶם
וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ בִּגְשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ
הַקֳּדָשִׁים אַהֲרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ
אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־
מַשָּׂאוֹ׃

כ׳ כתיב וחסר וירס.

ל׳ וחסר

מפטיר

מ״ל מלא נתנרפ׃

מדבחא דדהבא יפרשון לבוש
תכלא ויכסון יתיה בחופאת
דמשך ססגונא וישוון ית אריחוהי׃
ויסבון ית כל מני שמושא
דישמשון בהון בקודשא ויתנון
לבוש תכלא ויסון יתהון בחופאה
דמשך ססגונא ויתנון על אריחיא׃
ויספון ית קיטמא דמדבחא
ויפרסון עלוהי לבוש ארגוון׃
ויתנון עלוהי ית כל מנוהי
דישמשון עלוהי בהון ית מחתיתא
וית צינוריתא וית מגרופיתא וית
מזרקיא כל מני מדבחא ויפרסון
עלוהי חופאת דמשך ססגונא
וישוון אריחוהי׃ וישיצי אהרן
ובנוהי לכסאה ית קודשא וית
כל מני קודשא במיטל משרית
ובתר כן יעלון בני קהת למיטל
ולא יקרבון לקודשא ולא ימותון
אילין מטול בני קהת במשכן זמנא׃
ודימשיר לאלעזרי בר אהרן כהנא
משחא דאנהורתא וקטורת
בוסמיא ומנחתא תדירא ומשחא
דרבוחא מטרת כל משכנא
וכל דביה בקודשא ובמנוהי׃
ומליל יי עם משה ולאהרן
למימר׃ לא תשיצון ית
שיבט זרעית קהת מגוליוהי׃
ודא יעבידו להון ויחון ולא
ימותון במיקרבהון לקודשא קודשיא
אהרן ובנוהי ייעלון וימנון
יתהון גבר גבר על פולחניה
ולמטוליה׃

וְעַל מַדְבְּחָא דְדַהֲבָא יִפְרְסוּן לְבוּשׁ תְּכֵלָא וִיכַסּוּן יָתֵיהּ בְּחוּפָּאָה דְמֻשַׁךְ
סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוּן יָת אֲרִיחוֹי: ולקחו וְיִסְבּוּן יָת כָּל מָאנֵי שַׁמּוּשָׁא דִי
יְשַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וְיִתְּנוּן לְלִבּוּשׁ דְּתְכֵלָא וִיכַסּוּן יָתְהוֹן בְּחוּפָּאָה
דְמֻשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וְיִתְּנוּן עַל קוּפָּא: ירושלמי
ורשנו וִידַרְדּוּן יָת מַדְבְּחָא וְיַדְרְדּוּן יָת מַדְבְּחָא:
וִיפְרְסוּן עָלוֹי לְבוּשׁ אַרְגְּוָן: ונתנו
וְיִתְּנוּן עָלוֹי יָת כָּל מָנוֹי דְיִשַׁמְּשׁוּן עָלוֹי בְּהוֹן יָת מַחְתְּיָתָא וְיָת מִשְׁלְיָתָא
וְיָת מַזְרוֹפְיָתָא וְיָת מִזְרְקָיָא כָּל מָאנֵי מַדְבְּחָא וִיפְרְשׁוּן עָלוֹי חוּפָּאָה
דְמֻשַׁךְ סַסְגּוֹנָא וִישַׁוּוּן אֲרִיחוֹי: וכלה וְיִפְסוֹק אַהֲרֹן וּבְנוֹי לְכַסָּאָה
יָת קוּדְשָׁא וְיָת כָּל מָאנֵי קוּדְשָׁא בְּזִמְנָא מִיטַּל מַשְׁרִיתָא וּמִן בָּתַר כְּדֵין
יֵיעֲלוּן בְּנֵי קְהָת לְמִסְבְּרָא וְלָא יִקְרְבוּן לְקוּדְשָׁא דְּלָא יְמוּתוּן בְּאִישָׁא
מְצַלְּהֲבָא דֵין מְטוּל בְּנֵי קְהָת בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: ופקדת וְדִמְסִיף
לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא וּקְטֹרֶת בּוּסְמָיָא וּמִנְחַת
דְּתְרִירָא וּמִשְׁחָא דְרִבּוּתָא מַסְרַת כָּל מִשְׁכְּנָא וְכָל דְּבֵיהּ בְּקוּדְשָׁא וּבְמָנוֹי:
וידבר ה' וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: אל תכריתו לָא תְּסַתְּקְפוּן
לְשֵׁיצָאָה יָת שִׁבְטָא דְגָנִיסַת קְהָת מִגּוֹ לֵיוָאֵי: וזאת וְדָא תַּקְנְתָּא
עֲבִידוּ לְהוֹן וְיֵחְיוּן בְּחַיֵּי דְצַדִּיקֵי וְלָא יְמוּתוּן בְּאִשָּׁא מְצַלְּהֲבָא וִיזוּחוּן
עֵינֵיהוֹן מִן בֵּית קוּדְשָׁא קוּדְשַׁיָּא בְּזִמְנָא מִקְּרָבְהוֹן לְחַמָּן אַהֲרֹן וּבְנוֹי יֵיעָלוּן
וִיסַדְּרוּן יָתְהוֹן גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ וְלִמְטוּלֵיהּ: ולא

ולא

יב לת כל כלי השרת לשר ישרתו בם בקדש · בתוך המשכן שהוא קדש והן כלי הקטרת
יג משרתין בהם במזבח הפנימי ולשלו לת המזבח · מזבח הנחשת: לשנו · יטלו לת הדשן
מעליו: ופרשו עליו בגד ארגמן · ושם שירלה מן השמי רבוכה תחת הבגד כארי בשעת
יד המסעו · ואיכו שורפן שהיו כופין עליהפסכתר של כחשת: מחתת · שבהן חותים בחלים
לתרומת הדשן עשויה כמין מחבת שאין לה שלש שלש מחיצות ומלפנים שולבת לת הבחלי
מזלגות · בכוריות של כחשת שבהן מכין באבנים שעל המזבח להפכן כדי שיתעבלו יפה
ומהר: יעים · הם מגרפות ובלעז ווליל והן של כחשת ובהן מכבדין לת הדשן מעל
טו המזבח: לכסות לת הקדש · הארון והמזבח: ולת כל כלי הקדש · המכורה וכלי שרת:
יז ומתו · שלא יגעו חייבין מיתה בידי שמים: ופקדת לאלעזר · שהוא ממונה עליהם לשלח
לותם · שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עלין מוטל לבות ולזרו ולהקריב בעת
הכייתן: פקודת כל המשכן · ועוד היה ממונה על משא בני קהת לבות לים על עבודתו
ועל משלו והוא המשכן וכל לשר בו כל הכלים למעלה בפרשה זו לכל משא בני גרשון יח
ומרדי שלהיה מקדש הקדשים על פי לתמר היה כמו שכתוב בפרשת כשא: לל תכריתו ·

מַשָּׂאוֹ׃ כ וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת
כְּבַלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וָמֵתוּ׃
קכ״ט: חלקיהו מימין

פ פ פ

כא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵאמֹר׃ כב
נְשֹׂא אֶת־רֹאשׁ
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם
לְמִשְׁפְּחֹתָם׃ כג מִבֶּן שְׁלֹשִׁים
שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה
תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַצָּבָא צָבָא
לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃
כד זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפְּחֹת
הַגֵּרְשֻׁנִּי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא׃
כה וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֹת הַמִּשְׁכָּן
וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵהוּ וּמִכְסֵה
הַתַּחַשׁ אֲשֶׁר עָלָיו מִלְּמַעְלָה וְאֶת־
מָסַךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ כו וְאֶת
קַלְעֵי הֶחָצֵר וְאֶת־מָסַךְ פֶּתַח שַׁעַר
הֶחָצֵר אֲשֶׁר עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מֵיתְרֵיהֶם וְאֶת־
כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר
יֵעָשֶׂה לָהֶם וְעָבָדוּ׃ כז עַל־
פִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו תִּהְיֶה כָּל־עֲבֹדַת
בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי לְכָל־מַשָּׂאָם וּלְכָל
עֲבֹדָתָם וּפְקַדְתֶּם עֲלֵיהֶם בְּמִשְׁמֶרֶת
אֶת כָּל־מַשָּׂאָם׃ כח זֹאת עֲבֹדַת
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי הַגֵּרְשֻׁנִּי בְּאֹהֶל מוֹעֵד
וְמִשְׁמַרְתָּם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן׃ ס
כט בְּנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית־
אֲבֹתָם תִּפְקָד אֹתָם׃ ל מִבֶּן
שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן־
חמשים

ולמטוליה׃ וְלָא־יִיעֲלוּן לְמֶחֱזֵי
כַּד־מְכַסָּן יַת־מָנֵי קוּדְשָׁא
וְלָא יְמוּתוּן׃

פ פ פ

וּמְלִיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
קַבֵּיל יַת חוּשְׁבַּן בְּנֵי
גֵרְשׁוֹן אַף־אִינּוּן
לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן לְזַרְעִיתְהוֹן׃
מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא עַד בַּר־
חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנֵי יַתְהוֹן כָּל־דְּאָתֵי
לְחֵילָא חֵילָא לְמִפְלַח פּוּלְחָנָא
בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא׃ דֵּין פּוּלְחָן זַרְעַית
גֵּרְשׁוֹן לְמִפְלַח וּלְמַטּוּל׃
וְיִטְּלוּן יַת־יְרִיעַת מַשְׁכְּנָא וְיַת־
מַשְׁכַּן זִמְנָא חוּפָּאֵיהּ וְחוּפָּאָה
דְּסַסְגּוֹנָא דְּעִלּוֹהִי מִלְּעֵילָא וְיַת־
פְּרָסָא דְּתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃
וְיַת סְרָדֵי דְּרָתָא וְיַת־פְּרָסָא־
דְּמַעֲלָנָא דְּתָרַע דְּרָתָא דְּעַל־
מַשְׁכְּנָא וְעַל־מַדְבְּחָא סְחוֹר־סְחוֹר
וְיַת אַטְוֵיהוֹן וְיַת כָּל־מָנֵי פּוּלְחָנְהוֹן
וְיַת כָּל דִּיתְמְסַר לְהוֹן וְיִפְלְחוּן׃
עַל־מֵימַר אַהֲרֹן וּבְנוֹהִי תְּהֵי כָּל־
פּוּלְחַן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְכָל־מַטּוּלְהוֹן
וּלְכָל פּוּלְחָנְהוֹן וּתְמַנּוּן עֲלֵיהוֹן
בְּמַטְרָא יַת כָּל־מַטּוּלְהוֹן׃
דֵּין פּוּלְחָן זַרְעַית בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן
זִמְנָא וּמַטְרַתְהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר
בַּר־אַהֲרֹן כָּהֲנָא׃
בְּנֵי מְרָרִי
לְזַרְעִיתְהוֹן לְבֵית־אֲבָהָתְהוֹן תִּמְנֵי
יַתְהוֹן׃ מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא
ועד

ס״ל מלא כתנרס׃

אין דאית בתריס בני ענרת נרב ע יסיון בני רב שיס זכן כנ הפרסס בנס׃

וְלָא יְעָלוּן לְמִחְחַמְיָא כַּד יְעָלוּן כַּהֲנַיָּא לְשִׁיקוּעַ מַאנֵי קוּדְשָׁא דְּלָא יְמוּתוּן בְּאִישָׁא מְצַלְּהֲבָא:

וְלָא יַעֲלוּן לֵיוָאֵי לְמֶחֱמֵי כַּד יֶהֱוֵין כַּהֲנַיָּא מְשַׁקְּעִין מָנֵי בֵּית קוּדְשָׁא דְּלָא יְמוּתוּן

פ פ פ

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: נשא קַבֵּיל יַת חוּשְׁבַּן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן אוּף הִינּוּן לְבֵית אַבְהָתְהוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן: מִבֶּן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין שְׁנִין תִּמְנֵי יַתְהוֹן כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא חֵילָא לְמֶעְבַּד עִיבִידְתָּא בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא: זאת דָּא הִיא פּוּלְחָנַת גְּנִיסַת גֵּרְשׁוֹן לְמִפְלַח וּלְמָטוּל: ונשאו וְיִטְלוּן יַת יְרִיעַת מַשְׁכְּנָא וְיַת מַשְׁכַּן זִמְנָא חוּפָּיֵיהּ וְחוּפָּאָה דְּסַסְגּוֹנָא דְּעַלּוֹי מִלְּעֵילָא וְיַת פְּרָסָא דְּתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא: זאת וְיַת וִילוֹנוֹת דְּרָתָא וְיַת פְּרָסָא דְּמֵעֲלָנָא דְּתַרַע דְּרָתָא דְּעַל מַשְׁכְּנָא חֲזוֹר חֲזוֹר וְיַת אַשְׁוּנֵיהוֹן וְיַת כָּל מָאנֵי פּוּלְחָנְהוֹן וְיַת כָּל מַה דְּיִתְמְסַר לְהוֹן וְיִפְלְחוּן: על פי עַל מֵימְרָא דְּאַהֲרֹן וּבְנוֹי יְהֵי כָּל פּוּלְחַן בְּנֵי גֵרְשׁוֹן לְכָל מַטּוּלְהוֹן וּלְכָל פּוּלְחָנְהוֹן וְתִמְנוּן עֲלֵיהוֹן בְּמַטְרָא יַת כָּל מַטּוּלְהוֹן: זאת דָּא הִיא פּוּלְחַנַת גְּנִיסַת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא וּמַטְרַתְהוֹן בְּיַד אִיתָמָר בַּר אַהֲרֹן כַּהֲנָא: בני בְּנֵי מְרָרִי לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֵית אַבְהָתְהוֹן תִּמְנֵי יַתְהוֹן: מבן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וּלְעֵילָא

אל תגרמו להם שימותו: ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. לתוך כרתק שלו כמו כ
שפירשתי למעלה בפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוכי וכסו אותו במכסה פלוכי ובלוש שלו
הוא כסויו:

חסלת במדבר סיני

נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתיך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו כב
לכלל עבודה: את יריעות המשכן. עשר תחתונות: ואת אהל מועד. כג
יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: ומסך פתח. וילון
המזרחי: אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומניחים על כד
המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כתרגומו את כל דיתמסר
להון לבני גרשון: על פי אהרן ובניו. ואי זה מהבנים ממונה עליהם ביד איתמר בן כו
אהרן

חמשים שנה תפקדם כל־הבא
לצבא לעבד את־עבדת אהל
מועד: לא וזאת משמרת
משאם לכל־עבדתם באהל מועד
קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו
ואדניו: לב ועמודי החצר
סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם
לכל־כליהם ולכל עבדתם ובשמת
תפקדו את־כלי משמרת משאם:
לג זאת עבדת משפחת בני
מררי לכל־עבדתם באהל מועד
ביד איתמר בן־אהרן הכהן:
לד ויפקד משה ואהרן ונשיאי
העדה את־בני הקהתי למשפחתם
ולבית אבתם: לה מבן שלשים
שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה
כל־הבא לצבא לעבדה באהל
מועד: לו ויהיו פקדיהם
למשפחתם אלפים שבע מאות
וחמשים: לז אלה פקודי
משפחת הקהתי כל־העבד באהל
מועד אשר פקד משה ואהרן על־
פי יהוה ביד־משה:
ס לח ופקודי בני
גרשון למשפחתם ולבית אבתם:
לט מבן שלשים שנה ומעלה
ועד בן־חמשים שנה כל־הבא
לצבא לעבדה באהל מועד:
מ ויהיו פקדיהם למשפחתם
לבית אבתם אלפים ושש מאות
ושלשים: מא אלה פקודי
משפחת בני גרשון כל־העבד
באהל מועד אשר־פקד משה

קרש׳ מספחת בספחא תמין מספח׳ כתכיר תלית׳ כפסח ה

שני

ג׳ דמטעיכ ד׳ מנסרי׳ ושכע אם מו כרסמו מיכן •

ל׳ מלמ •

ואהרן

ועד בר־חמשין שנין תמנינון כל־
דאתי לחילא למיפלח ית־פולחן
משכן זמנא: ודא מטרת
מטולהון לכל־פולחנהון במשכן
זמנא דפי משכנא ועברוהי
ועמודוהי וסמכוהי: ועמודי
דרתא סחור־סחור וסמכיהון
וסכיהון ואטוניהון לכל־מניהון
ולכל פולחניהון ובשמהן תמנון
ית־מני מטרת מטולהון:
דין פולחן זרעית בני מררי לכל־
פולחנהון במשכן זמנא ביד
דאיתמר בר־אהרן כהנא:
ומנא משה ואהרן ורברבי כנשתא
ית־בני קהת לזרעיתהון ולבית
אבהתהון: מבר תלתין שנין
ולעילא ועד בר־חמשין שנין כל־
דאתי לחילא לפולחנא במשכן
זמנא: והוו מנייניהון לזרעיתהון
תרין־אלפין שבע מאה וחמשין:
אילין מנייני זרעית קהת כל־דפלח
במשכן זמנא דמנא משה ואהרן
על־מימרא דיי בידא דמשה:
ומנייני בני גרשון לזרעיתהון ולבית
אבהתהון: מבר תלתין שנין
ולעילא ועד בר־חמשין שנין כל־
דאתי לחילא לפולחנא במשכן
זמנא: והוו מנייניהון לזרעיתהון
לבית אבהתהון תרין אלפין ושית
מאה ותלתין: אילין מנייני זרעית
בני גרשון כל דפלח במשכן זמנא

רמנא

דמנא משה ואהרן על־מימרא דיי: ומנייני זרעית בני מררי לזרעיתהון לבית אבהתהון: מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר־חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא: והוו מנייניהון לזרעיתהון

תלתא

ואהרן על־פי יהוה:

מב ופקודי משפחת בני מררי למשפחתם לבית אבתם:

מג מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן־חמשים שנה כל־הבא לצבא לעבדה באהל מועד:

מד וויהיו פקודיהם למשפחתם

כלס תפ׳ מן ח׳

שלשת

יונתן בן עוויאל

ולעילא ועד בר חמשין שנין תמנינון כל דאתי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא: וזאת ודא מטרת מטולהון לכל פולחנהון במשכן זמנא לוחי משכנא ונגרוי ועמודוי וחומרוי: ועמודי ועמודי דרתא חזור חזור וחומריהון וסיכיהון ומתחיהון לכל מאניהון ולכל פולחנהון ובשמהן תמנון ית כל מני מטרת מטולהון: זאת דא היא פולחנת גניסת בני מררי לכל פולחנהון במשכן זמנא בידא דאיתמר בר אהרן כהנא: ויפקד ומנא משה ואהרן ית בני קהת לגניסתהון ולבית אבהתהון: מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא: ויהוו ויהוו סכומהון לגניסתהון תרין אלפין ושבע מאה וחמשין: אלה אלין מניין סכומי גניסת קהת כל דפלח במשכן זמנא די מנא משה ואהרן על פום מימרא דיי בידא דמשה: ופקודי ומנין סכומי בני גרשון לגניסתהון ולבית אבהתהון: מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שנין כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא: ויהיו ויהוו סכומהון לגניסתהון תרין אלפין ושית מאה ותלתין: אלה אלין מנייני סכומי בני גרשון כל דיפלח במשכן זמנא דימנא משה ואהרן על פס מימרא דיי בידא דמשה: ופקודי ומנין סכומי גניסת בני מרדי לגניסתהון לבית אבהתהון: מבן מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר חמשין שני כל דאתי לחילא לפולחנא במשכן זמנא: ויהיו ויהוו סכומהון,

לדגיסתהון

ואהרן הכהן: זיתלותם ומיתריהם · של עמודים סהרי יתדות ומיתרי הקלעים במסלת בר נרשון היו ויתדות ומיתרים היו לירועות ולקלעים מלמעה סלא תגביהם הרוח · ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות בהן הקלעים לשפתם העליונה בכלוכסות וקוכטבין

כמו

שלשת אלפים ומאתים:
לז אלה פקודי משפחת בני
מררי אשר פקד משה ואהרן על-
פי יהוה ביד-משה: לח כל-
הפקדים אשר פקד משה ואהרן
ונשיאי ישראל את-הלוים
למשפחתם ולבית אבתם:
לט מבן שלשים שנה ומעלה
ועד בן-חמשים שנה כל-הבא
לעבד עבדת עבדה ועבדת משא
באהל מועד: מ ויהיו פקדיהם
שמנת אלפים וחמש מאות
ושמנים: מא על-פי יהוה פקד
אתם ביד-משה איש איש על-
עבדתו ועל-משאו ופקדיו אשר-
צוה יהוה את-משה:
ה וידבר יהוה אל-משה
לאמר: ב צו את-בני ישראל
וישלחו מן-המחנה כל-צרוע וכל-
זב וכל טמא לנפש: ג מזכר
עד-נקבה תשלחו אל-מחוץ
למחנה תשלחום ולא יטמאו את-
מחניהם אשר אני שכן בתוכם:
ד ויעשו-כן בני ישראל
וישלחו אותם אל-מחוץ למחנה
כאשר דבר יהוה אל-משה כן עשו
בני ישראל: פ
ו וידבר יהוה אל-משה
לאמר: ז דבר אל-בני ישראל
איש או-אשה כי יעשו מכל-חטאת
האדם למעל מעל ביהוה ואשמה
הנפש ההוא: ח והתודו את-
חטאתם אשר עשו והשיב את-אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו
ונתן

תלתא אלפין ומאתן:
מנייני זרעית בני מררי דמנא משה
ואהרן על-מימרא דיי בידא דמשה:
כל-מנייניא דמנא משה ואהרן
ורברבי ישראל ית-ליואי
לזרעיתהון ולבית אבהתהון:
מבר תלתין שנין ולעילא ועד בר-
חמשין שנין כל-דאתי למפלח
פולחן פולחנא ופולחן מטול
במשכן זמנא: וחוו מינייניהון
תמניא אלפין וחמש מאה ותמנן:
על-מימרא דיי מנא יתהון בידא-
דמשה גבר גבר על פולחניה ועל-
מטוליה ומינייניה דפקיד יי ית-
משה: ומליל יי עם-משה למימר:
פקיד ית-בני ישראל וישלחון מן-
משריתא כל-דסגיר וכל-דדאיב
וכל דמסאב לטמא-נפשא:
מדכר עד-נוקבא תשלחון למברא
למשריתא תשלחונון ולא יסאבון
ית-משריתהון דשכינתי שריא
ביניהון: ועבדו-כן בני ישראל
ושלחו יתהון למברא למשריתא
כמא דמליל יי עם-משה כן עבדו
בני ישראל: ומליל יי עם-משה
למימר: מליל עם-בני ישראל
גבר או-איתא ארי יעבדון מכל-
חובי אנשא לשקרא שקר קדם יי
ויחוב אנשא ההוא: ויודון ית-
חוביהון דעבדו ויתיב ית-חובתיה
ברישיה וחומשיה יוסף עלוהי ויתן
לדחב

לְגַנִּיסַתְהוֹן תְּלַת אַלְפִין וּמְאָתָן: אֵלֶּה אִלֵּין מְנָיָנֵי סְכוּמֵי גְּנִיסַת בְּנֵי
מְרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל פֻּם מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה: כֹּל
סְכוּם מְנָיָנֵיא דְמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל יַת לֵיוָאֵי לְגַנִּיסַתְהוֹן
וְלְבֵית אֲבָהָתְהוֹן: מִבֶּן מִבַּר תְּלָתִין שְׁנִין וְלְעֵילָא וְעַד בַּר חַמְשִׁין
שְׁנִין כָּל דְּאָתֵי לְחֵילָא לְמִפְלַח פּוּלְחַן מַטְרְתָּא וּפוּלְחַן מְטוּל בְּמִשְׁכַּן
זִימְנָא: וִיהִיו נַהֲווֹ סְכוּמְהוֹן תְּמַנְיָא אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה וְתַמְנִין: עַל־
פִּי עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ מְנָא יַתְהוֹן בִּידָא דְמֹשֶׁה גְּבַר גְּבַר עַל פּוּלְחָנֵיהּ
וְעַל מְטוּלֵיהּ וּסְכוּמֵיהּ הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: וַיְדַבֵּר ה׳ וּמַלֵּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: צַו פְּקֹד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִפְטְרוּן מִן מַשְׁרְיָתָא
כָּל דְּמִצּוֹרַע וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסְאָב לְטֻמְאַת נַפְשָׁא דְמֵיתָא: מִזָּכָר
מִדְּכוּרָא וְעַד נוּקְבָא תְּשַׁלְּחוּן לְמִבְּרָא לְמַשְׁרְיָתָא תְּפַטְּרוּנוּן וְלָא יְסָאֲבוּן
יַת מַשְׁרְיָיתְהוֹן דְּשְׁכִינַת קוּדְשִׁי שַׁרְיָא בֵּינֵיהוֹן: וַיַּעֲשׂוּ כֵן וַיְשַׁלְּחוּ בְּנֵי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּפְטָרוּ יַתְהוֹן לְמִבְּרָא לְמַשְׁרְיָתָא הֵיכְמָא דְמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
הֵיכְדֵין עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְדַבֵּר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דַּבֵּר
מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אוֹ אִתְּתָא דִּי יַעֲבְדוּן מִכָּל חוֹבֵי אֲנָשָׁא לְמִשְׁקַר
שִׁקַּר קֳדָם יְיָ וְיִתְחַיַּב בַּר נַשׁ הַהוּא: וְהִתְוַדּוּ וְיָדוּן יַת חוֹבֵיהוֹן
דַּעֲבָדוּ אֵין מְמוֹנָא אֲנַס לְחַבְרֵיהּ וְיָתוּב יַת חוֹבָתֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְחוּמֶשׁ דְּמוֹי

יוֹסֵף

כמו שכויה במלאכת המשכן: עבודת עבודה: הוא השיר במנלתים וכמורות שהיא עבודה לעבודה אחרת: ועבדת משא: כמשמעו: ופקודיו אשר צוה ה׳ את משה: ואותן הפקודים היו במנוה מבן שלשים ועד בן חמשים: צו את בני ישראל וגו׳ פרשה זו כ
כאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות כאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין בפרק הניזקין: ושלחו מן המחנה: שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן תוך הקלעים היא מחנה שכינה חניית הלוים סביב כמו שמפורש בפ׳ במדבר סיני היא מחנ׳ לויה ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ל׳ רוחות היא מחנה ישראל הנרוע כשתלא חוץ לכולן הזה מוב״ מחנה ישראל ומשולח מן השתים וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא מבל שכינה וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים: טמא לנפש: לטומי נפשא דאנשא אמר אמר לאנשא לומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרבה יש בנ״ך אדריבום שהיק טמיא שהיק עצמות: למעול מעל בה׳: הרי חזר וכתב כאן פר׳ גזל ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא ומעלה מעל בה׳ וכחש בעמיתו וגו׳ ונשבע כאן בשביל בני דברים שבתחדשו בה האחד שכתב והתודו לימד שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שיודה בדבר והשני על גזל הגר שהוא נתן לכהנים: את אשמו בראשו: הוא הקרן שנשבע

וְנָתַן לַאֲשֶׁר אָשַׁם לוֹ׃ ח וְאִם־אֵין לָאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאָשָׁם אֵלָיו הָאָשָׁם הַמּוּשָׁב לַיהוָה לַכֹּהֵן מִלְּבַד אֵיל הַכִּפֻּרִים אֲשֶׁר יְכַפֶּר־בּוֹ עָלָיו׃ ט וְכָל־תְּרוּמָה לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ י וְאִישׁ אֶת־קָדָשָׁיו לוֹ יִהְיוּ אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לַכֹּהֵן לוֹ יִהְיֶה׃ פ יא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ יב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׂטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה־בּוֹ מָעַל׃ יג וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת־זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה׃ יד וְעָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא נִטְמָאָה אוֹ־עָבַר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה׃ טו וְהֵבִיא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־הַכֹּהֵן וְהֵבִיא אֶת־קָרְבָּנָהּ עָלֶיהָ עֲשִׂירִת הָאֵפָה קֶמַח

רביעי

כתיב יוד כתיב

שערים

לְדַחֲבָ לֵיהּ׃ וְאִם־לֵית לְגַבְרָא פָּרִיק לְאַתְבָּאָ חוֹבְתָא לֵיהּ חוֹבְתָא דְּמִתְיַב קָדָם־יְיָ לְכַהֲנָא בַּר מִדְּבַר כְּפוּרַיָּא דְּיִכַּפַּר־בֵּיהּ עֲלוֹהִי׃ וְכָל־אַפְרָשְׁוָא לְכָל־קוּדְשַׁיָּא דְּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּיַקְרְבוּן לְכַהֲנָא דְּלֵיהּ יְהֵי׃ וּגְבַרְיָת־מַעֲשַׂר־קוּדְשֵׁיהּ דְּלֵיהּ יְהוֹן גְּבַר דְּיִתֵּן לְכַהֲנָא דְּלֵיהּ יְהֵי׃ וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרֵי תִסְטֵי־אִתְּתֵיהּ וְתִשְׁתַּקַּר בֵּיהּ שִׁקַּר׃ וְיִשְׁכּוּב גְּבַר יָתָהּ שׁוּכְבַת זַרְעָא וְיֶהֱי מְכַסָּא מֵעֵינֵי בַּעֲלָהּ וּמְטַמְּרָא וְהִיא מְסָאֲבָא וְסָהִיד לֵית בָּהּ וְהִיא לָא אִתְחַדְּת׃ וְיִעְיַבַּר עֲלֹהִי רוּחַ קִנְאָה וִיקַנֵּי יָת־אִתְּתֵיהּ וְהִיא מְסָאֲבָא אוֹ עֲבַר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה וִיקַנֵּי יָת־אִתְּתֵיהּ וְהִיא לָא מְסָאֲבָא׃ וַיְיתֵי גַבְרָא יָת־אִתְּתֵיהּ לְוָת כַּהֲנָא וַיְיתֵי יָת־קוּרְבָּנָהּ עֲלָהּ חַד מִן־עַסְרָא בְּתָלַת־סְאִין קֶמְחָא דְּשַׂעֲרֵי לָא יְרִיק

עלוהי

מנסכא עליו: לאשר יאשם לו · לגוי שכתחייב לו: ואם אין לאיש גואל · שמת המובע שהשביעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו · כשכמלך זה להתודות על עונו ואמרו רבותי וכי יש לך אדם בישראל שאין לו גואלים או בן או אח או אחר בשר הקרוב ממשפחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב · זה הקרן והחומש: לה׳ לכהן · קבלו הש וכתבו לכהן שבאותו משמר: מלבד איל הכפורים · האמור בויקרא שהוא צריך להביא: וכל תרומה וגומ׳ · אמר ר׳ ישמעאל וכי תרומה מקריבין לכהן והלא הוא שמחזר אחריה לבית הגרנות ומה תל אשר יקריבו לכהן אלו הנכורים שנאמר בהם תביא בית ה׳ אלהיך ואיני יודע מה יעשה בהם תל לכהן לו יהיה בא הכתוב ולמד על הנכורים שיהיו נתנין לכהן: ואיש את קדשיו לו יהיו · לפי שנאמרו

אֶלָּף עֲלוֹי וְיִתֵּן קַרְנָא וְחוֹמְשָׁא לְמַאן דְּאִתְחַיַּיב לֵיהּ: וְאִם וְאֵין לָא
אִית לְגַבֵּהּ פְּרִיק לְאָתְבָא חוֹבְתֵּיהּ לֵיהּ חוֹבְתָּא דְּמִיתְחַיַּב קָדָם יְיָ לְכַהֲנָא יִתֵּן
בַּר מִדְּכַר כְּפוּרְיָא דִּי יְכַפַּר בֵּיהּ עֲלוֹי: וְכֹל וְכָל אַפְּרָשׁוּתָא לְכָל קוּדְשַׁיָּא
דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקָרְבּוּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהוֹן: וְאִישׁ וּגְבַר יַת מַעֲשַׂר
קוּדְשׁוֹי דִּילֵיהּ יְהוֹן וְלָא חַסְרָן נִיכְסוֹי גְּבַר מַה דְּיִתֵּן לְכַהֲנָא דִּילֵיהּ יְהֵי:
וּדְבַר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דַּבֵּר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר גְּבַר אֲרוּם תִּסְטֵי אִנְתְּתֵיהּ וְתִשְׁקַר בֵּיהּ שִׁקַּר: וְשָׁכַב
וְיִשְׁמֵשׁ גְּבַר חוֹרָן עִמָּהּ תִּשְׁמִישׁ דְּעָרִיס וְיֶהֱוֵי מְכַסִּי מֵעֵינֵי בַעְלַהּ וּמִיטַמְּרָא
וְהִיא מְסָאֲבָא וְסַהֲדוּ בְּרִיר לֵית דְּמַסְהִיד בָּהּ וְהִיא לָא אִתְחַדַּת: וְעָבַר
וְיִעְיַבַּר עֲלוֹי רוּחַ קִנְאָתָא וִיקַנֵּי יַת אִנְתְּתֵיהּ וְהִיא לָא אִסְתְּאֲבַת אוֹ עָבַר
עֲלוֹי רוּחַ קִנְאָתָא וִיקַנֵּי יַת אִנְתְּתֵיהּ וְהִיא לָא אִסְתְּאֲבַת: וְהֵבִיא וּמִטּוּל
דְּלָא אֲיָתֵי גַּבְרָא הַהוּא אַפְּרָשׁוּתָא וּמַעֲשְׂרָא אִסְתְּקַף עֲלוֹי דְּיָתֵי יַת
אִנְתְּתֵיהּ לְכַהֲנָא וּמִטּוּל דְּאִיהִי אִטְעִימַת לְגִיוֹרָא תַּפְנוּקִין אִסְתְּקַף עֲלָהּ
דְּיָתֵי יַת קוּרְבְּנָהּ דְּקַיְיץ עֲלָהּ מִדִּילָהּ חַד מִן עַשְׂרָא בְּחֵלֶת סְאִין קְמְחָא
דִּשְׂעָרִי

סמ״ג סנס מצות מלוה בעתים מזון לעתיד עכ״כ מצות יכנס מעמ כלל בעקדש׳

סנס מצות נידוי עכ״ם

עם לעסוק נסוסס כדין הלחור כס׳ פוטס׳

מתנות כהונה ולויה יכול יבאו ויטלום בזרוע ת״ל ואם את קדשיו לו יהיו מגיד טובת הנאתן לבעליה ועוד מדרשים הרבה דרשו בו בספרי׳ ומדרש אגדה ואם את קדשיו לו יהיו מי שמעכב מעשרות ואינן כותבן לו יהיו כמעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשרה שהיתה למודה לעשות: ואם אשר יתן לכהן׳ מתנות הרלוויות לו: לו יהיה׳ ממון הרבה: איש איש כי תשטה אשתו׳ מה שכתוב למעלה מן הענין ואם את קדשיו לו יהיו אם אתה מעכב מתנות הכהן חייב תצטרך לבא אצלו להביא לו את הבוטה: איש יב איש׳ ללמדך שמועלת נשתים באים מלחמה שלמעלה ואישה מלמטה: כי תשטה אשתו׳ שבו רבותיכו אין המכאפין כואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתוב בו כואף אשה חבר לב׳ ופשוטו של מקרא כי תשטה תט מדרכי נכיעות ותחסד בעיניו כמו שטה מעליו ועבור אל ישט אל דרכיה לבך: ומעלה בו׳ ומהו המעל: ושכב איש יג אותה׳ איש פרט לקטן ומי שאינו איש: איש אותה שכבת זרע׳ שביאתה פוכלת אותה ואין שכבת אחרת פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו: ונעלם מעיני אישה׳ פרט לסומא הא אם היה רואה ומעמעם אין המים בודקין אותה: וכסתרה׳ שיעור שתראה לטומאת ביאה: ועד אין בה׳ הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר בטומאת לא היתה שותה: ועד אין בה׳ בטומאה אבל יש עדים לסתירה: כתפסה׳ כאנסה כמו ותפסה ושכב עמה: ועבר עליו׳ קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא׳ פירשו רבותינו יד לשון התראה שמתרה בה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא בטומאה או עבר עליו וגו׳ פלומר הוא התרה בה ועברה על התראתו ואין ידוע אם בטומאה אם לאו: קמ״ח׳ שלא סו

שְׁעָרִיב לָא־יִצַּק עָלָיו שֶׁמֶן וְלָא־יִתֵּן
עָלָיו לְבוֹנָה כִּי־מִנְחַת קְנָאֹת הוּא
מִנְחַת זִכָּרוֹן מַזְכֶּרֶת עָוֹן׃
יז וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהֶעֱמִדָהּ
לִפְנֵי יְהוָה׃ יח וְלָקַח הַכֹּהֵן
מַיִם קְדֹשִׁים בִּכְלִי־חָרֶשׂ וּמִן־הֶעָפָר
אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִّשְׁכָּן יִקַּח
הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמָּיִם׃
יט וְהֶעֱמִיד הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה
לִפְנֵי יְהוָה וּפָרַע אֶת־רֹאשׁ הָאִשָּׁה
וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת מִנְחַת הַזִּכָּרוֹן
מִנְחַת קְנָאֹת הִוא וּבְיַד הַכֹּהֵן יִהְיוּ
מֵי הַמָּרִים הַמְאָרֲרִים׃
כ וְהִשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר
אֶל־הָאִשָּׁה אִם־לֹא שָׁכַב אִישׁ אֹתָךְ
וְאִם־לֹא שָׂטִית טֻמְאָה תַּחַת אִישֵׁךְ
הִנָּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרֲרִים
הָאֵלֶּה׃ כא וְאַתְּ כִּי שָׂטִית
תַּחַת אִישֵׁךְ וְכִי נִטְמֵאת וַיִּתֵּן אִישׁ
בָּךְ אֶת־שְׁכָבְתּוֹ מִבַּלְעֲדֵי אִישֵׁךְ׃
כב וְהִשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת־הָאִשָּׁה
בִּשְׁבֻעַת הָאָלָה וְאָמַר הַכֹּהֵן לָאִשָּׁה
יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאָלָה וְלִשְׁבֻעָה
בְּתוֹךְ

כולם מסר בר מן כ מלה. מסח מסכ מלח יתן מן בתפ׳ הסו׳ ה ולא לכונה ;

המארדים עולה מני פעמים רמ״ס לומ׳ מכודקין רמ״ס חיכרים מל חיים ומל תמה לכך כתיב מכמת קנאות הוא יקרבן היא :

לו מלא בלמון מקנה .

עלוהי משחא ולא יתן עלוהי
לבונתא ארי מנחת קנאתא הוא
מנחת דוכרנא מדכרת חובין׃
ויקריב יתה כהנא ויקימינה קדם יי׃
ויסב כהנא מי כיור בכן דחסף ומן־
עפרא דיהי באיסידי משכנא יסב
כהנא ויתן למיא׃ ויקיים כהנא
ית־אתתא קדם יי ויפרע ית־רישא
דאתתא ויתן על־ידהא ית מנחת
דוכרנא מנחת קנאתא היא
ובידא דכהנא יהון מיא מרירייא
מלטטייא׃ ויומי יתה כהנא
וימר לאתתא אם־לא שכיב גבר
יתך ואם־לא סטית לאסתאבא בר
מבעליך הוי זכאה ממיא מרירייא
מלטטייא האילין׃ ואת ארי סטית בר
מבעליך וארי אסתאבת ויהב גבר
ביך ית־שכובתיה בר מבעליך׃
ויומי כהנא ית־אתתא במומתא
דלוטא וימר כהנא לאתתא יתן יי
ית־יך ללוט ולמומי בגו עמך
ברית

עהל מסלת : שעורים · ולא חטים היא עשתה מעשה בהמה וקרבנה מאכל בהמה : לא
יצוק עליו שמן · שלא יהא קרבנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשתה בחשך : ולא יתן
עליו לבונה · שהלמהות כקרלו לבונה שנאמר אל גבעת הלבונה והיא פירשה מדרכיהן :
כי מנחת קנאות הוא · הקמח הזה קמח לשון זכר : מנחת קנאות · מעוררת עליה שתי
יז קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל : מים קדושים · שקדשו בכיור לפי שנעשה מנחת
מרגלות הנובאות וזו פירשה מדרכיהן שהיו כבעלות לבעליהן במצרים תחת התפוח וזו
קלקלה לאחר תדבק בו : בכלי חרש · היא השקת את הכוסף יין משובח בכוסות משובחים
יח לפיכך תשתה מים המרים במקדש בזויה של חרש : והעמיד הכהן וגומ׳ · והלא כבר נאמר
והעמידה

דְשַׁעֲרֵי דְהֵינוּן מֵיכְלָא דְבֵעִירֵי לָא יִרְיק עֲלֵה מִשְׁחָא וְלָא יִתֵּן עֲלֵה לְבוֹנְתָא
אֲרוּם מִנְחַת קְנָאֵיתָא הִיא מִנְחַת דּוּכְרָנָא מְדַכְּרַת חוֹבִין: וְהִקְרִיב וִיקַרֵב
יָתֵהּ בַּהֲנָא וִיקִימִינֵהּ קֳדָם יְיָ: וְלָקַח וְיִסַב כַּהֲנָא מַיָּין קַדִּישִׁין מִן כִּיוֹרָא
בְּנִטְלָא וְיִתְנִינוּן בְּמָאן דַּחְסַף מִטּוּל דְּאִיהִי אֲשִׁקַּיִת לְגִיוֹרָא חֲמַר בָּסִים
בְּמָאנִין יַקִּירִין וּמִן עַפְרָא דִּי יְהֵי בְּשִׁיפּוּלֵי מִשְׁכְּנָא מִטּוּל דְּסוֹף כָּל בִּישְׁרָא
לְעַפְרָא יְשַׁב כַּהֲנָא וְיִתֵּן לְמַיָּא: וְהַעֲמִיד וְיוֹקֵם כַּהֲנָא יָת אִיתְתָא
קֳדָם יְיָ וְיֵאֲסוֹר עַל חַרְצָהּ אֲשְׁלָא מֵעִילּוּי תַּרְעָהָא מִטּוּל דְּאִיהִי אַסְרַת
חַרְצָהָא בְּצִלְצוֹלִין וְיִפְרַע יָת רֵישָׁא דְּאִיתְתָא מִשּׁוּל דְּאִיהִי קָלְעַת שְׂעַר
רֵישָׁהּ וְיִתֵּן עַל יְדָהָא יָת מִנְחַת דּוּכְרָנָא מִנְחַת קְנָאֵיתֵי הִיא וּבִידָא דְכַהֲנָא
יְהוֹן מַיָּא מְרִירַיָּא בְּדוּקַיָּא: וְהִשְׁבִּיעַ וְיוֹמֵי יָתֵהּ כַּהֲנָא
בְּשְׁבוּעַת שְׁמָא דַבָּא וִיקִירָא וְיֵימַר כַּהֲנָא לְאִתְתָא אִין לָא סְטַת לְאִסְתָּאֲבָא
בְּתִשְׁמִישׁ דְעָרִיס בַּר מִן רְשׁוּתָא ירושלמי
דְבַעְלִיךְ תְּהֵוִי זְכָאָה מִמַּיָּא מְרִירַיָּא הִדַּקִּי מִן מַיָּא בְּדוּקַיָּא לְבֶדֶק ה
בְּדוּקַיָּא הָאִלֵּין: וְאַת וְאַנְתְּ הָאִילֵּין:
אֲרוּם סְטַיִת בַּר מִן רְשׁוּתָא דְבַעְלִיךְ
וַאֲרוּם אִסְתָּאֲבַת בְּתִשְׁמִישׁ דְעָרִיס וִיהַב גְּבַר בִּיךְ יָת תִּשְׁמִישֵׁהּ בַּר מִן
רְשׁוּתֵיהּ דְבַעְלִיךְ: וְהִשְׁבִּיעַ וְיוֹמֵי כַּהֲנָא יָת אִתְתָא בְּקִיּוֹם זִינוּמְתָא
וְיֵימַר כַּהֲנָא לְאִתְתָא יִתֵּן יְיָ יָתִיךְ לְלוָט וְלְמוּמֵי בְּגוֹ בְּנֵי עַמִּיךְ בְּרִיתָן
יְיָ

והעמידה לפני ה׳ אלא מכיעין היו אותה ממקום למקום כדי לינעה ותטרף דעתה
ותודה: ופרע. סותר את קליעת שערה כדי לבזותה מכאן לבכות ישראל שנלוי הראש
נכאי להן: לפני ה׳. בשער נקבור הוא שער העזרה המזרחי דרך כל הנכנסים. ונתן
על כפיה. לינעה אולי תטרף דעתה ותודה ולא ימחה שם המיוחד על המים: המרים.
על שם מופן שהם מרים לה: המארריס. המחמריס אותה מן העולם לשון שלון מחאיר
לא יתכן לפרש מים ארורים שהרי קדושים הן ולא ארורים כתב הכתוב אלא מארריס
את אחריס ואף אנקלוס לא תרגם ליטייא אלא מלטטייא מרחות קללה בגופה של זו:
והשביע אותה ונומר. ומה היא השבועה אם לא שכב הנקי היא אם שכב הנקי שמכלל לאו יש
אתה שומע הן אלא שמנוה לפתוח בדיני כפרות תחלה לזכות: ואמן כי שטית. כי משמש כ
לשון אם: בשבועת האלה: שבועה של קללה: יתן ה׳ אותך לאלה ונומר. יהיו הכל בפ
מקללין בך יבואך כדרך שבא לפלוניות: ולשבועה. שיהיו הכל משבעין בך לא יארע
לי כדרך שארע לפלוניות וכן היא אומר וזכתם שמכם לשבועה לבחירי שהפדיקים
משבעים בפורענותן של רשעים וכן לשבין הברכה ונברכו וגו׳ כך יברך ישראל לאחר:

בְּתוֹךְ עַמָּהּ׃ בְּחֵת יְהוָה אֶת־יְרֵכֵךְ
נֹפֶלֶת וְאֶת־בִּטְנֵךְ צָבֶה׃
כב וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים
הָאֵלֶּה בְּמֵעַיִךְ לַצְבּוֹת בֶּטֶן וְלִנְפֹּל
יָרֵךְ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן׃
כג וְכָתַב אֶת־הָאָלֹת הָאֵלֶּה
הַכֹּהֵן בַּסֵּפֶר וּמָחָה אֶל־מֵי הַמָּרִים׃
כד וְהִשְׁקָה אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־
מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָהּ
הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים׃
כה וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה
אֶת־מִנְחַת הַקְּנָאֹת וְהֵנִיף אֶת־
הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ
אֶל־הַמִּזְבֵּחַ׃ כו וְקָמַץ
הַכֹּהֵן מִן־הַמִּנְחָה אֶת־אַזְכָּרָתָהּ
וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְאַחַר יַשְׁקֶה
אֶת־הָאִשָּׁה אֶת־הַמָּיִם׃
כז וְהִשְׁקָהּ אֶת־הַמַּיִם וְהָיְתָה
אִם־נִטְמְאָה וַתִּמְעֹל מַעַל בְּאִישָׁהּ
וּבָאוּ בָהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים
וְצָבְתָה בִטְנָהּ וְנָפְלָה יְרֵכָהּ וְהָיְתָה
הָאִשָּׁה לְאָלָה בְּקֶרֶב עַמָּהּ׃
כח וְאִם־לֹא נִטְמְאָה הָאִשָּׁה
וּטְהֹרָה הִוא וְנִקְּתָה וְנִזְרְעָה זָרַע׃
כט זֹאת תּוֹרַת הַקְּנָאֹת אֲשֶׁר
תִּשָּׂטֶה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִטְמָאָה׃

פסיק כין סכי אמרים לומר אמן מלים זס אמן מלים אמר׃

כ׳ וקסר׃

ל׳ מפיק ה׳׳א׃

ל׳ וקבר׃

מ׳ וקבר

בְּדִיתֵן יְיָ יָת יַרְכִּיךְ מַסְיָא וְיָת
מְעַיְיכִי נַפִּיחִין׃ וְיֵעָלוּן מַיָּא
מְרַטְּטַיָּא הָאִילֵּין בְּמְעַיְיכִי
לַאֲפָחָא מְעִין וּלְאַמְסָאָה יַרְכָּא
וְתֵימַר אִיתְּתָא אָמֵן אָמֵן׃
וְיִכְתּוֹב יָת־לוּטַיָּא הָאִילֵּין כַּהֲנָא
בְּסִפְרָא וְיִמְחוֹק לְמַיָּא מְרִירַיָּא׃
וְיַשְׁקֵי יָת אִתְּתָא יָת־מַיָּא מְרִירַיָּא
מְרַטְּטַיָּא וְיֵעָלוּן בָּהּ מַיָּא מְרַטְּטַיָּא
לְמִרְרוּ׃ וְיִסַּב כַּהֲנָא מִידָא
דְאִתְּתָא יָת מִנְחַת קְנָאָתָא וִירִים
יָת־מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ וְיַקְרֵיב יָתָהּ
לְמַדְבְּחָא׃ וְיִקְמוֹץ כַּהֲנָא מִן־
מִנְחָתָא יָת־אַדְכָּרָתָהּ וְיַסֵּיק
לְמַדְבְּחָא וּבָתַר כֵּן יַשְׁקֵי יָת־אִתְּתָא
יָת־מַיָּא׃ וְיַשְׁקִינַהּ יָת־מַיָּא
וּתְהֵי אִם־אִסְתְּאַבַת וְשַׁקְרַת
שִׁקַּר בְּבַעְלָהּ וְיֵעָלוּן בָּהּ מַיָּא
מְרַטְּטַיָּא לְמִרְרוּ וְיִפְּחוּן מְעָהָא
וְתִרְתַּמְּסֵי יַרְכָּהּ וּתְהֵי אִתְּתָא
לְלוּוֹט בְּגוֹ עַמָּהּ׃ וְאִם לָא
אִסְתְּאַבַת אִתְּתָא וְדַכְיָא הִיא
וְתִפְּוֹק זַכָּאָה וְתַעְדֵּי עִדּוּי׃
דָּא אוֹרַיְתָא דְּקִנְאָתָא דְּתִסְטֵי
אִתְּתָא בַּר מִבַּעְלָהּ וְתִסְתְּאַב׃

כב לגבות בטן. כמו להגבות בטן זהו שמוש פתח שהלמ"ד בקודש בו וכן לבחותם
שדרך לראותכם את הדרך אשר תלכו בה וכן לכפיל ירך שהמים מגביס את
הבטן ומפילים את הירך: לגבות בטן ולכפיל ירך. בטנו וירכו של בועל לו ליכו אלה
של כנלעת בשהוא אומר את ירכך כופלת ואת בטנך גבה הרי של כבעלת אמור: אמן
אמן.

ית ירכוניך מתמסיין וית כלסיך מנפחא: ובאר ויעלון מיא
ירושלמי
ברוקיא האלין במעייכי למנפחא וחיבד אתתא אמן דלא אסתאבית
בריסן ולמסייא ירכונין ותעברי אמן אין אסתאבית אנא אין אני עתידה למסתאבא:
איתתא ותיבר אמן אין אסתאבית
בר מארסא אמן אין אסתאבית
בר נסיבתא: וכתב ותכתוב ית לווטיא האלין בחנא על מגילתא
ויתחוק למיא ברוקיא: והשקה וישקי ית אתתא ית מיא מרירתא
ברוקיא ויעלון בה מיא ברוקיא ללוט: ולקח ויסב כהנא מידא
דאתתא ית מנחתא דקנאתא וירים ית מנחתא קדם יי ויקרב יתה על
גבי מדבחא: וקמץ הכהן ויקמוץ כהנא מן מנחתא ית צדיר
אדכרתה ויסיק למדבחא ומבתר כן ישקי ית אתתא ית מיא: והשקה
וישקינה ית מיא ויהי אין אסתאבת בתשמיש דערים ושקרת שקר
בבעלה ויעלון בה מיא ברוקיא ללוט ותנפח כריסה ותתמסי ירכה ותהי
איתתא ללווטא בגו בני עמה בדם לגיזרא בדקין מיא ברוקיא האינון
בכל אתרא דהוא תמן: ואם ואין לא אסתאבת אנתתא בתשמיש
דערים ודכיתא הי ותפוק זכיא וזיוה מנהר ותשכח רחמין קדם בעלה
ותתעבר בבר דכר: זאת דא אחוויית אורייתא קנאתא דתסטי אתתא
בר מן רשותא דבעלה ותסתאב בתשמיש דערים: או איש או גבר
דאיתעיבר

אמן · קבלת שבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן על השה אמן על השבועה
והשקה את האשה · אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה מקריב מנחתה אלא הכתוב כל
מגשרך שבשישקה יבאו בה למרים לפי שנאמר בטן וירך מכין לשאר כל הגוף תלמוד
לומר ובאו בה בכולה אם כן מה תל בטן וירך לפי שהן התחילו בעבירה תחילה לפיכך
התחיל מהם בפורענות: למרים · להיות לה רעים ומרים: והביף · מוליך ומביא מעלה כז
ומוריד ואף היא מכיפה עמו שידה למעלה מידו של כהן: והקריב אותה · זו היא כח
הנשתה בקרן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות: אזכרתה · היא כט
הקומץ שעל הקערה המנחה באה לזכרון לגבוה: והשקה את המים · לדבות שאם ל
אמרה איני שותה לאחר שנמנעה מגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחה אלא
אם כן אומרת טמאה אני: ובאתה בטנה ונגוע · אף על פי שבקללה ירך תחילה המים
אין בודקין אלא כדרך כניסתן בה: והיתה האשה לאלה · כמו שפירש שיהיו הכל אלין
בה: בקרב עמה · הפרש בן אדם המתגולל במקום שכבר לאדם המתגולל במקום שאינו
כבר: ואם לא נטמאה האשה · בסתירה זו: וטהורה היא · ממקום אחר: ונקתה
מעונים המאחרים ולא עוד אלא ונזרעה זרע אם היתה יולדת בצער תלד בריוח אם ר
יולד

ה׳ ׳ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תִּעְבָּר עָלָיו
רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת־אִשְׁתּוֹ
וְהֶעֱמִיד אֶת־הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה
וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת כָּל־הַתּוֹרָה
הַזֹּאת: ל׳ וְנִקָּה הָאִישׁ מֵעָוֹן
וְהָאִשָּׁה הַהִוא תִּשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ:

ו פ ׳ וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
׳ דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַפְלִא
לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה:
׳ מִיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר חֹמֶץ יַיִן
וְחֹמֶץ שֵׁכָר לֹא יִשְׁתֶּה וְכָל־מִשְׁרַת
עֲנָבִים לֹא יִשְׁתֶּה וְעֲנָבִים לַחִים
וְיְבֵשִׁים לֹא יֹאכֵל: ׳ כֹּל יְמֵי
נִזְרוֹ מִכֹּל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מִגֹּפֶן הַיַּיִן
מֵחַרְצַנִּים וְעַד־זָג לֹא יֹאכֵל:
׳ כֹּל־יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא־
יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מְלֹאת הַיָּמִם
אֲשֶׁר יַזִּיר לַיהוָה קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל
פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: ׳ כֹּל־יְמֵי
הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:
׳ לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחִיו וּלְאַחֹתוֹ
לֹא יִטַּמָּא לָהֶם בְּמֹתָם כִּי נֵזֶר אֱלֹהָיו
עַל־רֹאשׁוֹ: ׳ כֹּל יְמֵי נִזְרוֹ קָדֹשׁ
הוּא לַיהוָה: ׳ וְכִי־יָמוּת מֵת
עָלָיו בְּפֶתַע פֶּתֹאם וְטִמֵּא רֹאשׁ
נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: ׳ וּבַיּוֹם

השמיני

אוֹ גְבַר דְּיִעְבַּר עֲלוֹהִי רוּחַ קִנְאָה
וַיְקַנֵּי יָת־אִתְּתֵיהּ וַיְקִים יָת־אִתְּתָא
קֳדָם יְיָ וַיְעַבֵּיד לָהּ כַּהֲנָא יָת כָּל־
אוֹרַיְתָא הָדָא: וְיִהֵי זַכָּאָה
גַּבְרָא מֵחוֹבִין וְאִתְּתָא הַהִיא תִּקְבֵּל
יָת־חוֹבָהּ: וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימַר: מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהֵין גְּבַר אוֹ־אִתְּתָא אֲרֵי
יַפְרִישׁ לְמִיהַר נְדַר נְזִירוּ לְמִיזַר
קֳדָם־יְיָ: מֵחֲמַר חֲדַת וְעַתִּיק
יְזַר חֵל דַּחֲמַר־חֲדַת וְחֵל דַּחֲמַר־
עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכָל־מִתְרוּת עִנְבִין
לָא יִשְׁתֵּי וְעִנְבִין רַטִּבִין וַיְבִישִׁין לָא
יֵיכוּל: כָּל יוֹמֵי נִזְרֵיהּ מִכֹּל
דְּיִתְעֲבֵיד מִגּוּפְנָא דְּחַמְרָא
מִפּוּרְצָנִין וְעַד עִצּוּרִין לָא יֵיכוּל:
כָּל־יוֹמֵי נִדְרַ נִזְרֵיהּ מַסְפַּר לָא־
יְעִיבַר עַל־רֵישֵׁיהּ עַד־מִשְׁלַם יוֹמַיָּא
דְּיַזִּיר קֳדָם־יְיָ קַדִּישׁ יְהֵי מַרְבֵּי
פֻּרְוַע שַׂעַר רֵישֵׁיהּ: כָּל־יוֹמֵין
דְּיַזִּיר קֳדָם־יְיָ עַל־נַפְשָׁא דְּמֵתָא
לָא יֵיעוֹל: לְאַבּוֹהִי וּלְאִמֵּיהּ
לְאַחוֹהִי וּלְאַחָתֵיהּ לָא יִסְתָּאַב
לְהֵין בְּמוֹתְהֵין אֲרֵי כְלִילָא
דֵּאלָהֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ: כָּל יוֹמֵי
נִזְרֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם־יְיָ:
וַאֲרֵי יְמוּת מִיתָא עֲלוֹהִי בְּתֵכֶף
שְׁלוּ וְיִסְאַיֵב רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִגַּלַּח
רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא דְּדִכּוּתֵיהּ בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִנֵּיהּ: וּבְיוֹמָא

תמינאה

יולדת שתורים יולדת לבנים: אלו אים · כמו אלו כודע כלומר אם אים קבאי הוא לכן

והעמיד

ל׳ ספר בלשנ׳

ל׳ ומלא

ל׳ ספר

וְיִתְעַיֵּבַר עֲלוֹי רוּחַ קִנְאָתָא וְיִקַּנֵּי יַת אִתְּתֵיהּ וְיָקִים יַת אִתְּתֵיהּ קֳדָם יְיָ
וְיַעֲבֵד לָהּ כַּהֲנָא יַת כָּל אוֹרַיְיתָא הָדָא: ונקה וְאִין זַכָּאי גַּבְרָא מֵחוֹבִין
אִתְּתָא הַהִיא תְּקַבֵּל יַת חוֹבָהָא: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר:
דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן גְּבַר אוֹ אִתְּתָא אֲרוּם חַמְיָין
סְטִיתָא בְּקִלְקוֹלָהּ וְיִפְרוּשׁ מִן חִמְרָא

ירושלמי

אוֹ עַל שׁוּם מִדְּעַם יִדֹּר נִדֶּר נְזִירוּ לְמִפְרַשׁ לְשֻׁמָא דַיְיָ: מיין מִן חֲמַר חַדַּת וְעַתִּיק יִתְנַזַּר חֲמַע דְּחֲמַר חַדַּת וְחַלָּא דְחַמַּר עַתִּיק לָא יִשְׁתֵּי וְכָל שִׁזּוּג דְּעִנְּבִין לָא יִשְׁתֵּי: וְכָל שִׁיקְיָנֵי דְּאִתְרוּ בֵּיהּ עִנְּבֵי לָא יִשְׁתֵּי וְעִינְּבִין דַּטִּיבִין וּצְמִיקִין לָא יֵיכוֹל: כל ימי כָּל יוֹמֵי נְזִירוּתֵיהּ מִכֹּל דְּמִתְעֲבַד מִגּוּפְנָא דְּחַמְרָא מִגּוּפְנִין מַקְלוּפִין וְעַד זַגִּין גְּוַוּאִין דְּעִנְּבָא לָא יֵיכוֹל: כל ימי נדר כָּל יוֹמֵי נִדַּר נְזִירוּתֵיהּ גְּלַב לָא יְעִיבַר עַל רֵישֵׁיהּ עַד זְמַן מִשְׁלַם יוֹמָיָא דְּיִפְרַשׁ לְשֻׁמָא דַיְיָ קַדִּישׁ יְהֵא מַרְבֵּה פְּרוּעַ שְׂעַר רֵישֵׁיהּ: כל ימי כָּל יוֹמִין דְּיִפְרַשׁ לְשֻׁמָא דַיְיָ עַל בַּר נַשׁ דְּמִית לָא יוֹעִיל: לאביו לְאָבוּי וּלְאִמֵּיהּ לְאַחוֹי וּלְאַחָתֵיהּ לָא יִסְתְּאַב לְהוֹן בְּמוֹתְהוֹן אֲרוּם כְּלִילָא דְאֱלָקֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ: כל ימי כָּל יוֹמֵי נְזִירוּתֵיהּ קַדִּישׁ הוּא קֳדָם יְיָ: וכי ימות וַאֲרוּם יְמוּת מִיתָא עֲלוֹי בְּתַכּוּף שְׁלוּ וְיִסְתָּאֵב רֵישׁ נְזִירוּתֵיהּ וְיִגְלַח רֵישֵׁיהּ בְּיוֹם דְּכוּתֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְגַלְּחִנֵּיהּ: וביום וּבְיוֹמָא תְּמִינָאָה

לא והעמיד לת האשה: וכקה האיש מעון. אם נדקוה המים אל ידאג לומ׳ חבתי במיתתה
נקי הוא מן העונש. דא״ר משיסקנה תהא אנלו בהיתר וכקה מעון שהסוטה אסור לבעלה:
כ כי יפליא. יפרוש למה כממכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה
בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מביא לידי כיאוף: כדר נזיר. אין נזירה בכל מקום
שא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה׳. להבדיל עצמו מן היין לשם שמים: מיין ג
ושכר. כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון נביעת
במים וכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו ומכיס נזיר ששרה פתו ביין:
קרנים. הם הגרעינין: זג. הם קלפות שמבחוץ שהחרגנים בתוכן כענבל בזוג: ד
קדוש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו: פרע. כקוד פתח קטן לפי שהוא ה
דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גדול של שער וכן את ראשו לא יפרע
ואין קדוי פרע פחות מל׳ יום: כל ימי כזרו קדוש הוא. זו קדושת הגוף מליטמא למתי: ו
פתע. זה לוכס: פתאום. זה שונג ולא פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: ז
וכי ימות מת עליו. בראהל שהוא בו: ביום טהרתו. ביום הזייתו או איבו אלא בשמיני
שהוא טהור לגמרי אל ביום השביעי אי שביעי יכול אפילו לא הזה אל ביום טהרתו:

וביום

ס׳פסר

הַשְׁמִינִי יָבִא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי
יוֹנָה אֶל־הַכֹּהֵן אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
: יא וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת
וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר
חָטָא עַל־הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת־רֹאשׁוֹ
בַּיּוֹם הַהוּא: יב וְהִזִּיר לַיהוָה
אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְאָשָׁם וְהַיָּמִים הָרִאשֹׁנִים יִפְּלוּ כִּי
טָמֵא נִזְרוֹ: יג וְזֹאת תּוֹרַת
הַנָּזִיר בְּיוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא
אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:
יד וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה
כֶּבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה
וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת־שְׁנָתָהּ תְּמִימָה
לַחַטָּאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים
לְשְׁלָמִים: טו וְסַל מַצּוֹת סֹלֶת
חַלֹּת בְּלוּלֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מַצּוֹת
מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם:
טז וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יהוָה
וְעָשָׂה אֶת־חַטָּאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ:
יז וְאֵת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח
שְׁלָמִים לַיהוָה עַל כַּל הַמַּצּוֹת
וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־
נִסְכּוֹ: יח וְגִלַּח הַנָּזִיר פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח
אֶת־שְׂעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ
אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים:
יט וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזְּרֹעַ
בְּשֵׁלָה מִן־הָאַיִל וְחַלַּת מַצָּה אַחַת
מִן־הַסַּל וּרְקִיק מַצָּה אֶחָד וְנָתַן
עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחַר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־
נִזְרוֹ: כ וְהֵנִיף אוֹתָם הַכֹּהֵן

ל׳ פעמים כתיב נזר ונזירו ״כפרש״ דכתיב נזירות שלשי׳ יום וכן גם כן ר׳ פיר עולה שלשים:

תְּמִינָאָה יַיְתִּי תַּרְתֵּין שַׁפְנִינִין
אוֹ תְרֵין בְּנֵי יוֹנָה לְוַת־כַּהֲנָא
לְתַרְעָא מַשְׁכַּן זִמְנָא: וְיַעְבֵּד
כַּהֲנָא חַד לְחַטָּאתָא וְחַד
לְעָלָתָא וְיִכַּפַּר עֲלוֹהִי מִדְּחַב
עַל־מִיתָא וְיַקְדֵּישׁ יַת־רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא
הַהוּא: וְיַזֵּיר קָדָם־יְיָ יַת־יוֹמֵי
נִזְרֵיהּ וְיַיְתִּי אִימַּר בַּר־שַׁתֵּיהּ
לְאָשְׁמָא וְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי יִבְטְלוּן אֲרֵי
אִסְתְּאַב נִזְרֵיהּ: וְדָא אוֹרַיְיתָא
דְּנִזִּירָא בְּיוֹם מִשְׁלַם יוֹמֵי נִזְרֵיהּ יַיְתִּי
יָתֵיהּ לְתַרְעָא מַשְׁכַּן זִמְנָא:
וַיְקָרֵב יַת־קוּרְבָּנֵיהּ קָדָם־יְיָ אִימַּר
בַּר־שַׁתֵּיהּ שְׁלִים חַד לְעָלָתָא
וְאִמְּרַתָּא חֲדָא בַּת־שַׁתָּהּ שְׁלִימְתָּא
לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד שְׁלִים לְנִכְסַת
קוּדְשַׁיָּא: וְסַלָּא דְּפַטִּירַיָּא
סוֹלְתָּא גְּרִיצָן דְּפִילָן בְּמִשְׁחָ
וְאִסְפּוּגִין פַּטִּירִין דְּמִשִּׁיחִין בְּמִשְׁחָ
וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן: וַיְקָרֵב
כַּהֲנָא קָדָם־יְיָ וַיַּעְבֵּד יַת־חַטָּאתֵיהּ
וְיַת־עָלָתֵיהּ: וְיַת־דְּכַרָא יַעְבֵּד
נִכְסַת קוּדְשַׁיָּא קָדָם־יְיָ עַל סַלָּא
דְּפַטִּירַיָּא וַיַּעְבֵּד כַּהֲנָא יַת־מִנְחָתֵיהּ
וְיַת־נִסְכֵּיהּ: וַיְגַלַּח נְזִירָא בְּתָרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא יַת־רֵישׁ נִזְרֵיהּ וַיְסַב
יַת־סְעַר רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִתֵּן עַל־אֶשְׁתָּא
דְּתְחוֹת־דּוּדָא דְּנִכְסַת קוּדְשַׁיָּא:
וַיְסַב כַּהֲנָא יַת־דְּרָעָא בְּשִׁילָא מִן
דְּכַרָא וּגְרִיצָתָא פַּטִּירְתָּא חֲדָא
מִן־סַלָּא וְאִסְפּוּג פַּטִּיר חַד וְיִתֵּן
עַל יְדֵי נְזִירָא בָּתַר דְּיִגַּלַּח יַת נִזְרֵיהּ:

חֲמִינָאה יַיתִי תְּרֵין שַׁפְּנִינִין אוֹ תְּרֵין גּוֹזְלִין בְּנֵי יוֹנָן לְוַת כַּהֲנָא לְתַרְע
מַשְׁכַּן זִמְנָא : ועשה וַיַּעֲבֵד כַּהֲנָא חַד חַטָּאתָא וְחַד לְעֹלָתָא וִיכַפַּר
עֲלוֹהִי מַאן דְּחַב עַל דְּאִסְתְּאַב לְמֵיתָא וַיְקַדֵּשׁ יַת רֵישֵׁיהּ בְּיוֹמָא הַדֵּוּא :
והזיר לה׳ וַיַּפְרִישׁ קֻדָּם יְיָ יַת יוֹמֵי נִזְרֵיהּ וַיַּיתִי אִימַּר בַּר שַׁתֵּיהּ לַאֲשָׁמָא
וְיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי יִתְבַּטְּלוּן אֲרוּם אִסְתְּאַב נִזְרֵיהּ : ואת ודא אַחְוַיַּית
אוֹרַיְיתָא נִזְרָא בְּיוֹם מִישְׁלַם יוֹמֵי אַפְרָשׁוּתֵיהּ יַמְטֵי יַת גַּרְמֵיהּ לְתַרַע מַשְׁכַּן
זִמְנָא : והקריב וַיַּקְרֵיב יַת קוּרְבָּנֵיהּ קֻדָּם יְיָ אִימַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שָׁלִים
חַד לְעֹלָתָא וְאִימַּרְתָּא חֲדָא בְּרַת שַׁתָּא שְׁלִימְתָּא לְחַטָּאתָא וּדְכַר חַד שְׁלִים
לְנִכְסַת קוּדְשָׁיָא : וסל וְסַלָּא דְּפַטִּירֵי סְמִידָא גְּרִיצָן בְּמִשְׁחָא זַיְתָא
וְעִירוּבִין פַּטִּירִין דְּמִשְׁחִין בְּמִשְׁחָא זַיְתָא וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן : והקריב
וִיקָרֵב כַּהֲנָא קֻדָּם יְיָ וַיַּעֲבֵד יַת חַטָּאתֵיהּ וְיַת עֹלָתֵיהּ : ואת האיל וְיַת
דִּיכְרָא יַעֲבֵד נִכְסַת קוּדְשִׁין קֻדָּם יְיָ עַל סַלָּא דְּפַטִּירַיָּא וַיַּעֲבֵד כַּהֲנָא יַת
מִנְחָתֵיהּ וְיַת נִסְכֵיהּ : וגלח וִיגַלַּח נְזִירָא יַת רֵישׁ נִזְרֵיהּ לְבָרָא בַּתַר
דְּנִכְסוּ יַת נִכְסַת קוּדְשָׁיָא בְּתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וִיסַב יַת שְׂעַר רֵישׁ נִזְרֵיהּ וְיִתֵּן
עַל אֶשְׁתָּא דְּתַחְוֹת דּוּדָא דְּנִכְסַת קוּדְשָׁיָא : ולקח וִיסַב כַּהֲנָא יַת
אֶדְרוֹעָא דְּמִבְּשְׁלָא שְׁלִימָא מִן דִּיכְרָא וּגְרִיצָתָא פַּטִּירְתָּא חֲדָא מִן סַלָּא
וְעָרוּךְ פַּטִּיר חַד וְיִתֵּן עַל יְדֵי נְזִירָא בָּתַר דְּיִגַּלַּח יַת נִזְרֵיהּ : והניף וִירִים
יתהון

ביום השמיני יביא שתי תורים · להוציא את השביעי או איכו א׳ א להוציא את התשיעי :
קבע זמן לקרבן וקבע זמן למקריבין מה קריבין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה אף
מקריבין שמיני ומשמיני והלאה : מאשר חטא על הכפש · שלא כזהר מטומאת המת רבי יא
שעזר הקבר אומ׳ שביער עצמו מן היין : וקדש את ראשו · לחזור להתחיל מכין כזירותו :
והזיר לה׳ את ימי כזרו · יחזור וימכה כזירותו בתחילה : והימים הראשונים יפלו · לא יב
יעלו מן המכין : יביא אותו · יביא את עצמו וזה אחד משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל יג
דורש כן כיוצא בו והשיאו אותם עון אשמה את עצמם כיוצא בו ויקבור אותו בניא הוא
קבר את עצמו : ומכאתם וכשכיהם · שלעולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויצאו לידון טו
בדבר חדש שיטעיבו לחם הבחירן לבללן שיטעיבו כשכים כדין עולה ושלמים : חלות
מצות ורקיקי מצות · עשר מכל מין : זבח שלמים לה׳ על כל המצות · ישחט את השלמים יז
על מצת לקדש את הלשם : את מכחתו ואת כשכו · שלא אל : ונלח הנזיר פתח אהל מועד יח
יכול ינלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא ונלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכתוב בהן
ושחטו פתח אהל מועד : אשר תחת זבח השלמי · תחת הדוד שהוא מבשלן בו לפי ששלמי
מזיר הין מתבשלין בעזרה שנרי ליטול הכהן הזרוע אחר שנתבשל : הזרוע בשלה · לאחר יט
שנתבשלה :

תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן
עַל חֲזֵה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק
הַתְּרוּמָה וְאַחַר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן׃
פ זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יִדֹּר
קָרְבָּנוֹ לַיהוָה עַל נִזְרוֹ מִלְּבַד אֲשֶׁר
תַּשִּׂיג יָדוֹ כְּפִי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יִדֹּר כֵּן
יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ׃
פ וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־
אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם׃
ס יְבָרֶכְךָ יְהוָה
וְיִשְׁמְרֶךָ׃ ס
יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃
ס יִשָּׂא יְהוָה
פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃
ס וְשָׂמוּ אֶת־
שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם׃
ס
ז
וַיְהִי בְּיוֹם
כַּלּוֹת מֹשֶׁה לְהָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן
וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־
כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו
וַיִּמְשָׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם׃
וַיַּקְרִיבוּ נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל
רָאשֵׁי בֵית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂיאֵי

יִרִים יִתְהוֹן כַּהֲנָאֵי אֲרַמָּא קֻדָּם יְיָ
קוּדְשָׁא הוּא לְכַהֲנָא עַל חַדְיָא
דַּאֲרַמּוּתָא וְעַל שָׁקָא דַּאֲפְרָשׁוּתָא
וּבָתַר־כֵּן יִשְׁתֵּי נְזִירָא חַמְרָא׃
דָּא אוֹרַיְיתָא דְּנְזִירָא דְּיִדַּר קוּרְבָּנֵיהּ
קֳדָם יְיָ עַל־נְזִירוּתֵיהּ בַּר מִדְּתַדְבֵּיק
יְדֵיהּ כְּפוּם נִדְרֵיהּ דְּיִדַּר כֵּן יַעְבֵּיד
עַל אוֹרַיְתָא דְּנְזִירוּתֵיהּ׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
מַלֵּיל עִם־אַהֲרֹן וְעִם־בְּנוֹהִי לְמֵימַר
כְּדֵין תְּבָרְכוּן יַת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כַּד־תֵּימְרוּן לְהוֹן׃
יְבָרְכִינָךְ יְיָ וְיִטְרִינָךְ׃
יְנַהֵר יְיָ שְׁכִינְתֵּיהּ לְוָתָךְ וְיִרְחַם יָתָךְ׃
יְקַבֵּל יְיָ שְׁכִינְתֵּיהּ לְוָתָךְ וְיִשְׁוֵי לָךְ
שְׁלָם׃ וְיִשְׁוּן יַת־בְּרִכַת־שְׁמִי
עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא אֲבָרְכִינּוּן׃
וַהֲוָה בְּיוֹמָא דְּשֵׁיצֵי מֹשֶׁה לְאַקָּמָא
יַת־מִשְׁכְּנָא וּרְבֵי יָתֵיהּ וְקַדֵּישׁ יָתֵיהּ
וְיַת־כָּל־מָנוֹהִי וְיַת־מַדְבְּחָא וְיַת־כָּל־
מָנוֹהִי וּרְבֵינּוּן וְקַדֵּישׁ יָתְהוֹן׃
וּקְרִיבוּ רַבְרְבֵי יִשְׂרָאֵל רֵישֵׁי בֵית
אֲבָהָתְהוֹן אִינּוּן רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא

אינון

המטות

ס קדש הוא לכהן: הנפה והרקיק והזרוע תרומה כהן
לכהן: על חזה התנופה. מלבד חזה ושוק הרקויים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר
הזרוע הזה כפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויכלו לידון כדבר החדש להתרשת זרוע הימנית
להקוירן לכללן לידון לף בחזה ושוק: מלבד אשר תשיג ידו. שלא אמר הריני נזיר על
מנת לגלח על מלה עגולות ועל מלה שלמים: כפי נדרו אשר ידור כן יעשה. מוסף על
תורת נזרו על תורת הנזיר מוסיף ולא יחסר שלא אמר הריני נזיר המע נזירות על מנת
לגלח על ג׳ בהמות הללו אין לאי קורא בו כאשר ידור כן יעשה: אמור להם. כמו זכור
שמור

וְתַהוֹן כַּהֲנָא אַרְמָא קוּדְשָׁא הוּא לְכַהֲנָא עַל חַדְיָא דְּאַרְמוּתָא וְעַל שְׁקָא
דְּאַפְּרְשׁוּתָא וּמְבַתֵּר כְּדֵין יִשְׁתֵּי נְזִירָא חַמְרָא : זאת דָּא אַחְוַיְרַת
אוֹרַיְיתָא נְזִירָא דִּי יִדַּר קוּרְבָּנֵיהּ קָדָם יְיָ עַל נִזְרֵיהּ בַּר מִן מַה דְּתִדְבַּק יְדֵיהּ
כְּמִסַּרַת נִדְרֵיהּ לְאַיְתָאוּת מִן דִּי יִדַּר הֵיכְדֵּין יְעַבֵּיד עַל אוֹרַיְתָא נִזְרֵיהּ :
וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן וְעִם בְּנוֹהִי
לְמֵימַר כְּדֵנָא תְּבָרְכוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵימְרֵי אֶבָרְכִינוּן : ויהי ביום וַהֲוָה בְּיוֹם
לְיַשֵּׁן יְיָמְרוּן לְהוֹן : יברכך ה׳ וישמרך׳ יאר ה׳ פניו אליך ויחנך׳
ישא ה׳ פניו אליך וישם לך שלום : יְבָרְכִינָךְ יְיָ בְּכָל עִסְקָךְ וְיִטְרִינָךְ מִן
לֵילֵי וּמִזְיָעֵי וּבְנֵי טַיְהֲדֵי וּבְנֵי צַפְרְדֵּי וּמַזִּיקֵי וּטְלוּי : יַנְהֵר יְיָ סְבַר אַפּוֹי
לָךְ בְּמֵעְסָקָךְ בְּאוֹרַיְתָא וְיִגְלֵי לָךְ טְמִירָן וְיָחוּס עֲלָךְ : יַסְבַּר יְיָ סְבַר אַפּוֹי
לָךְ בְּצַלּוֹתָךְ וְיִשְׁוֵי עֲלָךְ שְׁלָם בְּכָל תְּחוּמָךְ : ושמו וְיִשְׁוּן יַת בְּרָכַת
שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא בְּמֵימְרִי אֶבָרְכִינוּן : ויהי ביום וַהֲוָה בְּיוֹם
דְּיִשׁ יַרְחָא דְּנִיסָן פְּסַק מֹשֶׁה לְמִקְמָא יַת מַשְׁכְּנָא דְּלָא פַרְקֵיהּ תּוּבוֹרֵבֵי
יַתֵּיהּ וְקַדִּישׁ יַתֵּיהּ וְיַת כָּל מָנוֹי וְיַת מַדְבְּחָא וְיַת כָּל מָנוֹי וְרַבְּינוּן וְקַדֵּשׁ
יַתְהוֹן : ויקריבו וְקָרִיבוּ אַמַּרְכְּלָא דְּיִשְׂרָאֵל רֵישֵׁי בֵּית אַבְהָתְהוֹן

אמור בלעז ליסכט : לאמור להם שיהו כולם שומעים : לאמור · אלא לא תברכם בחפזון כג
ובהלות אלא בכוונה ובלב שלם : יברכך · שיתברכו בכמיך : וישמרך · שלא יבאו עליך כד
שודדים ליטול ממונך שהכותן מתכה לעבדו איכו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים
לסטים עליו וכוטלין אותה ממכו מה הכאה יש לו במתכה זו אבל הקבה הוא הכותן הוא
השומר והרבה מדרשים דרשו בו בספרי : יאר ה׳ פניו אליך · יראה לך פנים שוחקות כה
פנים נהובות : ויחנך · יתן לך חן : ישא ה׳ פניו אליך · יכבוש כעסו : ושמו את שמי · כו כז
יברכום בשם המפורש : ואני אברכם · לישראל ואשכים עם הכהנים · ל״א ואני אברכם ו
לכהנים : ויהי ביום כלות משה · כלת כתיב יום הקמת המשכן היו ישרש ככלה הנכנסת
לחופה : כלות משה · בצלאל וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי
שמסר כפשו עליו לרחות תבכית כל דבר ודבר כמו שהרחוסו בהר להורו לעושי המלאכה
ולא שיה בתבכיה אחת וכן מביכו בדוד לפי שמסר בפשו על בכין בית המקדש שבאחר
זכור ה׳ לדוד את כל עבותו אשר כשבע לה וגו׳ לפיכך בקרא על שמו שבאחר ראה ביתך
דוד : כלות משה להקים · ולא כאחר ביום הקים מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה
משה מעמידו ומפרקו ובאותו היום העמידו ולא פרקו לכך כאחר כלות משה להקים
אותו היום כלו הקמותיו וראש חדש כיסן היה בשכי כשרפה הפרה בשלישי הוא הזה
ראשוכה ובשביעי נלחו : הם בשיתי המטות · שהיו שוטרים עליהם במדרש והיו מוכים ב
עליהם

נ׳ספר בתורה הַמַּשֹּׂאת הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקֻדִים׃
ג וַיַּקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי
ג׳ספ׳ופלונג׳ יְהוָה שֵׁשׁ־עֶגְלֹת צָב וּשְׁנֵי עָשָׂר
על ה׳ בָּקָר עֶגְלָה עַל־שְׁנֵי הַנְּשִׂאִים וְשׁוֹר
מ׳ל מלא לְאֶחָד וַיַּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן׃
בתורה׳ ס ד וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ ה קַח מֵאִתָּם
וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד
וְנָתַתָּה אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם אִישׁ כְּפִי
עֲבֹדָתוֹ׃ ו וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־
הָעֲגָלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם
אֶל־הַלְוִיִּם׃ ז אֶת שְׁתֵּי
כ׳מלא כתיב׳ הָעֲגָלוֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן
אחר מלא יום׳ לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּפִי עֲבֹדָתָם׃
ח וְאֶת אַרְבַּע הָעֲגָלֹת וְאֶת
שְׁמֹנַת הַבָּקָר נָתַן לִבְנֵי מְרָרִי כְּפִי
עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן׃ ט וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן
ז׳ג ספר כִּי־עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף
יִשָּׂאוּ׃ י וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂאִים
אֶת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ
ד׳כתיב כן תנ״ך דפסיק וַיַּקְרִיבוּ הַנְּשִׂיאִם אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי
הַמִּזְבֵּחַ׃ יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
ב׳כלכתי׳ מ״ש מון מיהודס טלמר פוס אותו כסכם להקטין ענמו׳ יכפ כח עכרך תפ׳ כנער׳ מֹשֶׁה נָשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נָשִׂיא אֶחָד
לַיּוֹם יַקְרִיבוּ אֶת־קָרְבָּנָם לַחֲנֻכַּת
הַמִּזְבֵּחַ׃ ס יב וַיְהִי
הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קָרְבָּנוֹ
נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה׃

אֵינוּן דְּקַיְּמִין עַל־מְנַיְנָיָא׃
וְאַיְתִיאוּ יַת־קוּרְבָּנֵיהוֹן קֳדָם יְיָ
שִׁית־עֶגְלָן וְבַד־מְחַפְּיָין וְתֵרֵי־עֲשַׂר
תּוֹרִין עֵיגְלְתָא עַל־תְּרֵין רַבְרְבַיָּא
וְתוֹר לְחַד וְקָרִיבוּ יַת־הוֹן לְקֳדָם
מַשְׁכְּנָא׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃
קַבֵּל מִנְּהוֹן וִיהוֹן לְמִפְלַח יַת־
פּוּלְחָן מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתִתֵּן יָתְהוֹן
לְלֵיוָאֵי גְּבַר כְּמִיסַת פּוּלְחָנֵיהּ׃
וּנְסִיב מֹשֶׁה יַת־עֶגְלָתָא וְיַת־
תּוֹרֵי וִיהַב יָתְהוֹן לְלֵיוָאֵי׃
יַת תְּרֵתֵין עֶגְלָתָא וְיַת אַרְבְּעַת
תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמִיסַת
פּוּלְחָנְהוֹן׃ וְיַת אַרְבַּע עֶגְלָן
וְיַת תְּמַנְיָא תּוֹרֵי יְהַב לִבְנֵי מְרָרִי
כְּמִיסַת פּוּלְחָנְהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר
בַּר־אַהֲרֹן כָּהֲנָא׃ וְלִבְנֵי קְהָת
לָא יְהַב אֲרֵי־פּוּלְחָן קוּדְשָׁא עֲלֵיהוֹן
בְּכָתְפָא נָטְלִין׃ וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא
יַת חֲנוּכַּת מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבְּיוּ
יָתֵיהּ וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת־
קוּרְבָּנְהוֹן קֳדָם מַדְבְּחָא׃
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד לְיוֹמָא
רַבָּא חַד לְיוֹמָא יְקָרְבוּן יַת־
קוּרְבָּנְהוֹן לַחֲנוּכַּת מַדְבְּחָא׃
וַהֲוָה דְּמַקְרִיב בְּיוֹמָא קַדְמָאָה יַת־
קוּרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר־עַמִּינָדָב
לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה׃ וְקוּרְבָּנֵיהּ

וקרבנו מגיסתא

עליהם שנאמר ויכו שוטרי ישראל הם העומדים על הפקדים שועמדו עם משה ואהרן כשמנו את ישראל שנאמר ואתכם יהיו וגו׳: שש עגלות נב׳ אין נב׳ שלא מחופים וכן בנבים ובפרדים עגלות מכוסין קרויים נבים: ויקריבו אותם לפני המשכן׳ שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום׳ אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה

ב

הונון רַבְרְבֵי שִׁבְטַיָּא הֵינוּן דְּמִתְמַנָּן בְּמִצְרַיִם אַמְרְכוֹלִין עַל מְנַיְנַיָּא:
וְיָבִיאוּ וְאַיְתִיו יַת קָרְבְּנְהוֹן קָדָם ירושלמי
יְיָ שִׁית עֶגְלַן בַּד מְחַפֵּן וּמְטַקְסַן שית עֶגְלַן מְזַוְּגָן:
וּתְרֵיסַר תּוֹרִין עֶגְלְתָא בֵּינֵי תְּרֵין
אַמְרְכָלִין וּתְוָרָא לְחַד וְלָא צָבָא מֹשֶׁה לְמֵיזַב מִנְּהוֹן וְקָרִיבוּ יַתְהוֹן קָדָם
מִשְׁכְּנָא: ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר: קח קַבֵּל מִנְּהוֹן וִיהוֹן
צַיְכִי לְצַרְוָךְ סִדּוּרָא וּתְוָרִין וְעֵיגְלָן יְהוֹן לְמִפְלַח יַת פּוּלְחַן מַשְׁכַּן זִמְנָא
וְתִתֵּן יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי גְּבַר כְּמֵיסַת פּוּלְחָנֵיהּ: ויקח וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת
עֶגְלָתָא וְיַת תּוֹרֵי יְהַב לְלֵיוָאֵי: את שתי יַת תַּרְתֵּין עֶגְלָתָא וְיַת
אַרְבַּעַת תּוֹרֵי יְהַב לְבְנֵי גֵרְשׁוֹן כְּמֵיסַת פּוּלְחָנְהוֹן: ואת וְיַת אַרְבַּע
עֶגְלָן וְיַת תְּמָנֵן תּוֹרֵי יְהַב לְבְנֵי מְרָרִי כְּמֵיסַת פּוּלְחָנְהוֹן בִּידָא דְּאִיתָמָר בַּר
אַהֲרֹן כָּהֲנָא: ולבני קהת וְלִבְנֵי קְהָת לָא יְהַב עֶגְלָן וְתוֹרִין אֲרוּם
פּוּלְחַן קוּדְשָׁא דַּמְיָא עֲלֵיהוֹן בְּכִתְפָא נְטָלִין: זיקריבו וְקָרִיבוּ רַבְרְבַיָּא
יַת חֲנוּכַּת רְבוּתָא דְּמַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּי יָתֵיהּ וּקְרִיבוּ רַבְרְבַיָּא יַת קָרְבְּנְהוֹן
לְקֳדָם מַדְבְּחָא: ויאמר וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אַמְרְכוֹל חַד לְיוֹמָא אַמְרְכוֹל
חַד לְיוֹמָא יְקָרְבוּן יַת קָרְבְּנְהוֹן לַחֲנוּכַּת רְבוּתָא מַדְבְּחָא: ויהי
הַמַּקְרִיב וַהֲוָה דְּמָקְרַב בְּיוֹמָא קַדְמָאָה יַת קוּרְבָּנֵיהּ נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב
רַב בֵּית אַבָּא לשבטא

ובמלאכת המשכן לא התכדבו תחלה אלא כך אמרו הכשיאים יתכדבו נבור מה שיתכדבו
ומה שמחסרין אנו משלימין כיון שראו שהשלימו נבור את הכל שנאמר והמלאכה היתה
דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הביאו אבני השוהם והמלואים לאפוד ולחשן לכך
התכדבו כאן מתחלה: כְּפִי עֲבֹדָתָם · שהיה משא בני גרשון קל משל מרדי שהיו נושאין ס
הקרשים והעמודים והאדנים: כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵיהֶם · משא דבר הקדושה הארון ע
והשלחן וכו׳ לפיכך בכתף ישאו: ויקריבו הכשיאים את חנכת המזבח · לאחר שהתכדבו
העגלות והבקר לשאת השכן כשאו לבם להתכדב קרבנות המזבח לחנכו: ויקריבו
הכשיאים את קרבנם לפני המזבח · כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה:
יקריבו את קרבנם לחנכת המזבח · ועדין לא היה יודע משה היאך יקריבו אם כסדר יא
תולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקבה יקריבו למסעות אים יומו: ביום יב
הראשון · אותו היום כטל עשר עטרות ראשון למעשה בראשית ראשון לכשיאים וכו׳
בדאיתא בסדר עולם · למטה יהודה · יחסו הכתוב על שבטו ולא שנבה משבטו והקריב
אז איכו אומר למטה יהודה אלא שנבה משבטו והביא תל זה קרבן בחשון משלו הביא:
שביהם

יג וְקָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת
שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד
כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
לְמִנְחָה: יד כַּף אַחַת עֲשָׂרָה
זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת: טו פַּר אֶחָד
בֶּן־בָּקָר אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ אֶחָד בֶּן־
שְׁנָתוֹ לְעֹלָה: טז שְׂעִיר עִזִּים
אֶחָד לְחַטָּאת: יז וּלְזֶבַח
הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה
עַתֻּדִים חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחְשׁוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב:
פ יח בַּיּוֹם
הַשֵּׁנִי הִקְרִיב נְתַנְאֵל בֶּן־צוּעָר נְשִׂיא
יִשָּׂשכָר: יט הִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ

מגיסתא דכסף חדא מאה ותלתין
סלעין הוה מתקלה מזרקא חד
דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלין
סולתא דפילא במשח למנחתא:
בזיקא חדא מתקל עסר סלעין
היא דדהב מליא קטורת בוסמיא:
תור חד בר תורי דכך חד אימר
חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשיא תורין תרין דיכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני
שתא חמשא דין קורבנא
דנחשון בר עמינדב:
ביומא תנינא קריב נתנאל בר
צוער רבא דיששכר: קריב ית
קורבניה

יג ור שניהם מלאים כלפ׳ למנחת כלבה: עשרה זהב׳ כתרגומו משקל עשר שקלי הקדש היה
בה: מלאה קטרת׳ לא מניחו קטרת ליחיד ולא על מזבח החצון אלא זו בלבד והולאת
טז יו שעה היתה: פר אחד׳ חיוחד שבעדרו: שעיר עזים אחד לחטאת׳ לכפר על קבר
יח התהום טומאת הפק: הקריב כתכא בן נוער׳ הקריב את קרבנו׳ מה תלי הקלי׳ בשבטו
של יששכר מה שלא כאמר בכל השבטים לפי שבא ראובן ושרער ואמ׳ אחר שקדמני יהודה
אחי אקריב אני אחריו אמ׳ לו משה מפי הגבורה כאמר לי שיקריבו כסדר משען לדגליהם
לכך אמר הקרב את קרבנו והוא הסר יוד שהוא משמע הקרב לשון נווי שמפי הגבורה
נטוה הקרב ומהו הקריב הקריב שני פעמים שבשביל שני דברים זכה להקריב שני
לשבטים אחת שהיו יודעים בתורה שבאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ואחת שהם
כתבו עצה לבניהם להתבדל קרבנות הללו וכיבודו של רבי משה הדרשן מצאתי אמר ר׳
יח פנחס בן יאיר בתכאל בן נוער השיאן ענה זו: קעל ת כסף׳ מכין אותיותיו בגימ׳ תתקל
כנגד שבותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה׳ על שם שהעמיד תולדות לקיום
העולם בן קל היה שבאמר ויחי אדם שלשים ומאת שנה ויולד את וגומר: מזרק אחד
כסף׳ בגימ׳ תקכ על שם כח שהעמיד תולדות בן תק שנה ועל שם עשרים שנה שבגזרה
גזרת המבול קודם תולדותיו כמו שפירש אצל והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך כאמר
מזרק אחד כסף ולא כאמר מזרק כסף אחד כמו שכאמר בקערה לומר שאף אותיות של
כ אחד מתערבות למכין: שבעים שקל׳ כנגד שבעים אומות שיבאו מבניו: כף אחת׳
כנגד התורה שמתבא מידו של הקב״ה: עשרה זהב׳ כנגד עשרת הדברות: מלאה
קטרת

לשבטא דיהודה: וקרבנו
וקורבניה דמקרב פיולי דכסף חדא
גילדא סמיך מאה ותלתין סלעין
בסלעי בית קודשא הות מחקלא
מזיקא חד דכסף דגילדא קלישי
שובעין סלעין בסלעי בית קודשא
תרין מאניא האלין קריב יתהון
מלין סמידא מן אפרשותא פתיכא
במשח זיתא למנחתא: כף
בזיבא חדא מתקלא עשר סלעין
דכסף והיא הות דרהב טב קריב
יתה מליא קטורת בוסמנין טבין
מן אפרשתא: פר תור חד
בר תורין בר תלת שנין דכי חד בר
תרתין שנין ואימר חד בר שתיה
תלתהון קרב רב שבטא דיהודה
לעלתא: שעיר צפיר בר עזין
חד קריב לחטאתא: ולזבח
ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין
חמשא ברחי חמשא אמרין בני
שנה חמשא דין סדר קורבנא די
קריב מנכסוי נחשון בר עמינדב:

וקורבניה דיקרב פיולי דכסף חד
מאה ותלתין סלעין בסלעי בית
קודשא הות מחקלא מזרק חד
דכסף תקל שובעין סלעין בסלעי
בית קודשא תרין מאניא האילין
קריב יתהון מליין סולתא פייולתא
ומזרקא מערבא במשח למנחתא:
בזיך חדא מתקלא עשרא סלעין
די הוות דדהבא קריב יתה מליא
ריישי בוסמנין טבין ומפטמין ודכיין
לקטורת בוסמיא: תור חד בר
תורין בר תלת שנין דכר חד בר
תרתין אמר חד בר שתיה לעלתא
הוה רב שיבטא מקריב לעילא:
צפיר בר עיזין חד קריב רב שבטא
לחטאתא: ולנכסת קודשיא
קריב תורין תרין דכרין תרין גדיין
חמשא ואמרין בני שתהון חמשא
דין קורבנא דיסדר וקרב מן נכסוי
רב שבטא דבנוי דיהודה נחשון
בר עמינדב:

ביום השני ביומא תניינא קריב ית קרבניה נתנאל בר צוער רב בית
אבא לשבטא דיששכר: הקריב קריב ית קורבניה בתר יהורה על
פום

קטרת נימטריא של קטרת תרינ מנות ובלבד שתהליף קוף בדלת על ידי את בש גד
דק: פר אחד · ככבד אברהם שכאמר בו ויקח בן בקר: איל אחד · ככבד יצחק ויקח כח
את האיל וגו': כבש אחד · ככבד יעקב והכשבים הפריד ויעקב: שעיר עזים · לכפר כב
על מכירת יוסף שכאמר וישחטו שעיר עזים: ולזבח השלמים בקר שנים · ככבד משה כג
ואהרן שכתבו שלום בין ישראל לאביהם שבשמים: אילים כבשים ועתודים · נ׳ מינים
ככבד כהנים ולוים וישראלים ככבד תורה נביאים וכתובים שלש חמשיות ככבד חמשה
חומשין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובים על השני עד כאן מיסודו
של

קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה:
כ כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: כא פר אחד בן־בקר
איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
לעלה: כב שעיר־עזים אחד
לחטאת: כג ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן נחנאל בן־צוער:
פ כד ביום השלישי
נשיא לבני זבולן אליאב בן־חילן:
כה קרבנו קערת־כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: כו כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: כז פר
אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
בן־שנתו לעלה: כח שעיר־
עזים אחד לחטאת: כט ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן אליאב בן־חילן:
פ ל ביום הרביעי
נשיא לבני ראובן אליצור בן־
שדיאור: לא קרבנו קערת־
כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: לב כף
אחת

כולסמלא כר
מן ל ספר

כלס חכר כר
מן כ

קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמיא: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שתא
חמשא דין קורבן נחנאל בר־צוער:
ביומא תליתאה רבא לבני זבולן
אליאב בר־חילון:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזיכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמיא: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שתא
חמשא דין קורבן אליאב בר־חילון:
ביומא רביעאה רבא לבני ראובן
אליצור בר־שדיאור:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:

בזיכא

בוכא חדא מתקל עשר סלעין היא
דדהב מליא קטרת בוסמיא: תור
חד בר תורי דכר חד אמר חד בר
שתיה לעלתא: צפיר בר עזין חד
לחטאתא: ולנכסת

אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
לג פר אחד בן־בקר איל אחד
כבש־אחד בן־שנתו לעלה:
לד שעיר־עזים אחד לחטאת:
ולזבח

יונתן בן עוזיאל

ביום קודשא פיילי דכסף חדא גלדא סמיך מאה ותלתין סלעין בסלעי בית קודשא היה מתקליה מזיקא חדא דכסף דגילדא קליש שובעין סלעין בסלעי בית קודשא תרין מניא האלין קריב יתהון מליין סמידא מן אפרשותא פתיכא במשח זיתא למנחתא: כף בזיכא חדא מתקלא עשרא סלעין והיא דדהב שב קריב יתה מליא קטורת ב בוסמנין טבין מן אפרשותא: פר תור חד בר תורין בר תלת שנין דכר חד בר תרתין שנין אימר חד בר שתיה קריב רב שבטא דישכר לעלתא: שעיר צפיר בר עזין חד קריב לחטאתא: ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי חמשא ברחי חמשא אמרין בני שנה חמשא יין סדר קורבנא דקריב מנכסוי נחנאל בר צוער: ביום השלישי ביומא תלתאה קריב בית אבא לבני זבולן אליאב בר חלון: קרבנו קרבניה דקריב פיילי דכסף חדא גילדה סמיך מאה ותלתין סלעין בסלעי קודשא וגו': כף בזיכא חדא מתקל וגו' פר תור חד וגו': שעיר צפיר בר עזין וגו': ולזבח ולנכסת קודשיא וגו':

ביום הרביעי ביומא רביעאה קריב רב בית אבא לבני ראובן אליצור בר שדיאור: קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגו': כף בזיכא חדא מתקל וגו': פר תור חד וגו': שעיר צפיר בר עזין וגו'

על רבי משה הדרשן: ביום השלישי כשיל ונומר · ביום הג' היה הנשיא המקריב לבני
זבולון וכן כלם אבל בתכלל שנאמר בו הקריב בתכלל כופל אחריו הלשון לומר כשיל לפי
שבבר הזכיר שמו והקרבתו ובשאר שלא נאמר בהן הקריב כופל עליהן לשון זה כשיל לבני
פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

נ ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן
אליצור בן־שדיאור:

נא ביום החמישי
נשיא לבני שמעון שלמיאל בן־
צורישדי: נב קרבנו קערת־
כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: נג כף
אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
נד פר אחד בן־בקר איל אחד
כבש־אחד בן־שנתו לעלה:
נה שעיר־עזים אחד לחטאת:
נו ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן
שלמיאל בן־צורישדי:

נז ביום השישי
נשיא לבני גד אליסף בן־דעואל:
נח קרבנו קערת־כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: נט כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: ס פר
אחד בן בקר איל אחד כבש־אחד
בן־שנתו לעלה: סא שעיר־
עזים אחד לחטאת: סב ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן אליסף בן־דעואל:

ביום

כולם מלא כר מן נ׳ קמר

כולם מסר ורנם

כולם דנם כר מן ו׳

פלס כתיב כן כר מן ר׳ מל׳ דמלכים ומ׳ מפר דמפר׳

ולנכסת קודשיא תור תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שתא
חמשא דין קורבן אליצור בר־
שדיאור:
ביומא חמישאה רבא לבני שמעון
שלמיאל בר־צורישדי:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמין: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרין
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שתא
חמשא דין קורבן שלמיאל בר־
צורישדי:
ביומא שתיתאה רבא לבני גד
אליסף בר־דעואל:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמין: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא:
ולנכסת קודשיא תורין תרין דכרי
חמשא גדיי חמשא אמרין בני שתא
חמשא דין קורבן אליסף בר־דעואל:

ביומא שביעאה רבא לבני אפרים
אלישמע בר עמיהוד:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא
דדהב מליא קטורת בוכמין:
תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרי חמשא גדיי
חמשא אמרין בני שתא חמשא
דין קורבן אלישמע בר עמיהוד:

פ מח ביום השביעי
נשיא לבני אפרים אלישמע בן
עמיהוד: מט קרבנו קערת־
כסף אחת שלשים ומאה משקלה
מזרק אחד כסף שבעים שקל
בשקל הקדש שניהם מלאים סלת
בלולה בשמן למנחה: נ כף
אחת עשרה זהב מלאה קטרת:
נא פר אחד בן־בקר איל אחד
כבש־אחד בן־שנתו לעלה:
נב שעיר־עזים אחד לחטאת:
נג ולזבח השלמים בקר שנים
אילם חמשה עתדים חמשה
כבשים בני־שנה חמשה זה קרבן
אלישמע בן־עמיהוד:

ביום

יונתן בן עוזיאל

וגו': ולזבח השלמים ולנכסת
קודשיא וגו':
ביום החמשי ביומא חמישאה
קריב רב בית אבא לבית שמעון
שלמיאל בר צורי שדי: קרבנו
קורבניה דקריב פיילי וגו': כף
בזיכא חדא מתקל וגו': פר תור
חד וגו' שעיר צפיר בר עזין
וגו': ולזבח ולנכסת קודשיא וגו':
ביום הששי ביומא שתיתאה
קריב רב בית אבא לבני גד אליסף
בר דעואל: קרבנו קורבניה
דקריב פיילי וגו': כף בזיכא
חדא מתקלא וגו': פר תור חד
בר תורי וגו': שעיר צפיר בר
עזין וגו': ולזבח ולניכסת
קודשיא תורין וגו':
ביום השביעי ביומא שביעאה
קריב רב בית אבא לבני אפרים
אלישמע בר עמיהוד: קרבנו
קורבניה דקריב פיילי וגו': כף
בזיכא חדא מתקל וגו': פר תור
חד בר תורין וגו': שעיר צפיר
וגו': ולזבח ולנכסת קודשיא וגו':

פ יד בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי
נָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־
פְּדָהצוּר: טו קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:
טז כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: יז פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר
אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה: יח שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד
לַחַטָּאת: יט וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר:
פ כ בַּיּוֹם

הַתְּשִׁעִי נָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן
בֶּן־גִּדְעוֹנִי: כא קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־
כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ
מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל
בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לְמִנְחָה:
כב כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה
קְטֹרֶת: כג פַּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר
אַיִל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שְׁנָתוֹ
לְעֹלָה: כד שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד
לַחַטָּאת: כה וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים
בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עַתֻּדִים
חֲמִשָּׁה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה
קָרְבַּן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
פ כו בַּיּוֹם הָעֲשִׂירִי
נָשִׂיא לִבְנֵי דָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדָּי:
כז קָרְבָּנוֹ קְעָרַת־כֶּסֶף אַחַת

כלס מלא כר
מן נ מסר
כולם מסר

כלס כתיב כן
בר מן ד מלא
דתלתין וח
מסר דחבר מי
כמכם כתלים

שְׁלֹשִׁים

בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה רַבָּא לְבְנֵי מְנַשֶּׁה
גַּמְלִיאֵל בַּר־פְּדָהצוּר:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין שלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא
דדהב מליא קטורת בוסמין: תור
חד בר תורי דכר חד אמר חד בר
שתיה לעלתא: צפיר בר עזין
חד לחטאתא: ולנכסת קודשיא
תורין תרין דכרי חמשא גדיי
חמשא אמרין בני שתא חמשא
דין קורבן גַּמְלִיאֵל בַּר־פְּדָהצוּר:
בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי בִנְיָמִן
אֲבִידָן בַּר־גִּדְעוֹנִי:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמין: תור חד בר תור
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרי חמשא
גדיי חמשא אמרין בני שתא חמשא
דין קורבן אֲבִידָן בַּר־גִּדְעוֹנִי:
בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבְנֵי דָן
אֲחִיעֶזֶר בַּר־עַמִּישַׁדָּי:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין

ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמין: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלת׳:
צפיר בר עזין חד לחטאת׳: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרי חמשא
גדיי חמשא אמרין בני שתא חמשא
דין קורבן אחיעזר בר עמישדי:
ביומא חד עשר יום רבא לבני
אשר פגעיאל בר עכרן:
קורבניה מגיסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי
ביום השמיני ביומא תמינאה
קריב רב בית אבא לבני מנשה
גמליאל בר פדה צור: קרבנו
קורבניה דקריב פיילי וגו׳: כף
בזיכא חדא מתקל וגו׳: פר תור
חד וגו׳: שעיר צפיר בר עזין
וגו׳: ולזבח ולנכסת קודשיא
תורין תרין וגו׳:
ביום התשיעי ביומא תשיעאה
קריב רב בית אבא לבני בנימין
אבידן בר גדעוני: קרבנו
קורבניה דקדיב וגו׳: כף בזיכא
חדא מתקל וגו׳: פר תור חד
בר תורין וגו׳: שעיר צפיר בר

שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש
שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: פר אחד
בן בקר איל אחד כבש אחד בן
שנתו לעלה: שעיר עזים
אחד לחטאת: ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני שנה
חמשה זה קרבן אחיעזר בן
עמישדי: פ
ביום עשתי עשר יום נשיא
לבני אשר פגעיאל בן עכרן:
קרבנו קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה מזרק אחד
כסף שבעים שקל בשקל הקדש
יונתן בן עוזיאל שניהם
עזין וגו׳: ולזבח ולנכסת
קודשיא תורין תרין וגו׳:
ביום העשירי ביומא עשיראה
קריב רב בית אבא לבני דן אחיעזר
בר עמישדי: קרבנו קורבניה
דקריב פיילי וגו׳: כף בזיכא
חדא וגו׳: פר תור חד בר
תורין וגו׳: שעיר צפיר בר
עזין וגו׳: ולזבח ולנכסת
קודשיא וגו׳:
ביום עשתי עשר ביום תריסר
יומא קריב רב בית אבא לבני אשר
פגעיאל בר עכרן: קרבנו
קורבניה דקריב פיילי וגו׳: כף

כל עניינא ביום כפ׳ תא כר בן כ׳ ביום כפ׳ כא.

בזיכא

שניהם מלאים סלת בלולה בשמן
למנחה: עד כף אחת עשרה
זהב מלאה קטרת: עה פר
אחד בן־בקר איל אחד כבש־אחד
בן־שנתו לעלה: עו שעיר־
עזים אחד לחטאת: עז ולזבח
השלמים בקר שנים אילם חמשה
עתדים חמשה כבשים בני־שנה
חמשה זה קרבן פגעיאל בן־עכרן:
פ עח ביום
כ׳ ביום כעני׳ כמ״כ׳ שני נפתלי
אחירע בן־עינן: עט קרבנו
קערת־כסף אחת שלשים ומאה
משקלה מזרק אחד כסף שבעים
שקל בשקל הקדש שניהם מלאים
סלת בלולה בשמן למנחה:
פ כף אחת עשרה זהב מלאה
קטרת: פא פר אחד בן־בקר
איל אחד כבש־אחד בן־שנתו
לעלה: פב שעיר־עזים אחד
לחטאת: פג ולזבח השלמים
בקר שנים אילם חמשה עתדים
חמשה כבשים בני־שנה חמשה זה
קרבן אחירע בן־עינן:
פ פד זאת חנכת
המזבח ביום המשח אתו מאת
נשיאי ישראל קערת כסף שתים
עשרה מזרקי־כסף שנים עשר
כפות זהב שתים עשרה: כז חוריתא מלא כליסכא נר מן כ מסר
פה שלשים ומאה הקערה
האחת כסף ושבעים המזרק האחד
כל כסף הכלים אלפים וארבע־
מאות

בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא:
בזכא חדא מתקל עשר סלעין היא
דדהב מליא קטורת בוסמין:
תור חד בר תורי דכר חד אמר חד
בר שתיה לעלתא: צפיר בר
עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרי חמשא
גדיי חמשא אמרין בני שתא חמשא
דין קורבן פגעיאל בר־עכרן:
ביומא תרי־עשר יומין רבא לבני
נפתלי אחירע בר־עינן:
קורבניה מגסתא דכסף חדא מאה
ותלתין סלעין הוה מתקלה מזרקא
חד דכסף מתקליה שבעין סלעין
בסלעי קודשא תרויהון מלן סולתא
דפילא במשח למנחתא: בזכא חדא
מתקל עשר סלעין היא דדהב מליא
קטורת בוסמין: תור חד בר תורי
דכר חד אמר חד בר שתיה לעלתא:
צפיר בר עזין חד לחטאתא: ולנכסת
קודשיא תורין תרין דכרי חמשא
גדיי חמשא אמרין בני שתא חמשא
דין קורבן אחירע בר־עינן:
דאיחנוכת מדבחא ביומא דרבאו
יתיה מן רברבי ישראל מגיסי
כספא תרתא עסרי מזרקי־כספא
תרין עשר בזיכי דדהבא תרתא
עשרי: מאה ותלתין סלעין
הוה מתקלא־דמגיסתא חדא
דכספא ושבעין דמזרקא חד כל
כסף מניא תרין אלפין וארבע־
מאה

מְאָה בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא: מְאָוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ: פו כַּפּוֹת
בָּזִיכֵי דְּדַהֲבָא תְּרָתָא־עַשְׂרֵי מַלְיָן זָהָב שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מְלֵאֹת קְטֹרֶת
קְטוֹרַת־בּוֹסְמַיָּא מִתְקַל עֲסַר־סִלְעִין עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכַּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ
הַוֵי־מִתְקְלָא דְּבָזִיכָא בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא כל

יונתן בן עוויאל

בזיכא חדא וגו׳: פר תור חד בר תורין וגו׳: שעיר צפיר בר
עזין וגו׳: ולזבח ולנכסת קודשיא תורין תרין וגו׳:
ביום שנים עשריום בְּיוֹם תְּרֵיסַר יוֹמָא קְרֵיב רַב בֵּית אַבָּא לְבְנֵי
נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן: קרבנו קורבניה דקריב פיילי וגו׳: כף
בזיכא חדא מתקלא וגו׳: פר תור חד בר תורין וגו׳: שעיר
צפיר בר עזין וגו׳: ולזבח השלמים וְלִנְכָסַת קוּדְשַׁיָּא תּוֹרִין
תְּרֵין דִּיכְרֵי חַמְשָׁא בָּרְחֵי חַמְשָׁא אִמְּרִין בְּנֵי שָׁנָה חַמְשָׁא דֵּין סִדְרָא
קוּרְבָּנָא דִּי קָרֵיב מְגִיכְסוֹי אֲחִירַע בַּר עֵינָן:
זאת חנכת המזבח דָּא חֲנוּכַּת רְבוּתֵיהּ דְּמַדְבְּחָא בְּיוֹם דְּרַבִּיו יְתִיהּ
מִנְכְּסֵי רַבְּרְבֵי יִשְׂרָאֵל פַּיְלֵי דִּכְסַף תַּרְתֵּיסְרֵי כָּל קְבִיל תְּרֵיסַר שְׁבָטַיָּא מַזִּירְקֵי
דִּכְסַף תְּרֵיסַר כָּל קְבִיל נְשִׂיאָה דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִיכֵי דִּדַהֲבָא תְּרֵיסַר כָּל קְבִל
תְּרֵיסַר מַוְלָיָא: שלשים מְאָה וּתְלָתִין סִלְעִין הַוֵי מִתְקְלָא דְּפַיְלָתָא
חֲדָא דִּכְסָפָא כָּל קְבִיל שְׁנִין דְּהַוָה יוֹקִיר כַּד יְלִידַת יַרְתָּ מִשְׁרָה וְשִׁבְעִין
סִלְעִין הַוֵי מִתְקְלָא דְּמַזִּירְקָא חַד כָּל קְבִל שׁוּבְעִין סָבֵי סַנְהֶדְרִין רַבָּא כָּל
כֶּסֶף מָנֵיא תְּרֵין אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה סִלְעִין בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא: כפות
בָּזִיכֵי דִּדַהֲבָא תְּרֵיסְרֵי כָּל קְבִיל רַבְּרְבֵי יִשְׂרָאֵל מַלְיָן קְטֹרֶת בּוֹסְמִין טָבִין
מִתְקַל עֲשַׂר סִלְעִין הַוָה מִתְקְלָא דְּבָזִיכָא בְּסִלְעֵי בֵּית קוּדְשָׁא כָּל קְבִיל
עשירתא

ביום המשח אותו. כו ביום שנמשח הקריב ומה לכי מקיים לאחרי המשח שנמשח תחלה פד
ואחר כך הקריב או לאחרי המשח לאחר זמן ולא כא ללמד ביום המשח אלא לומר שנמשח
ביום כשהוא אומר ביום משחו אותו למדנו שנמשח ביום ומה תלמוד לומר ביום
המשח אותו ביום שנמשח הקריב: קערות כסף שתים עשרה. הם הם שהתנדבו
ולא אירע בהם פגול: שלשים ומאה הקערה האחת ונומר. מה תלמוד לומר לפי פז
שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש בא זו שקל לכך חזר ושנאה כאן. וכלל בכולן
כל כסף הכלים בשקל הקדש: כל כסף הכלים וגו׳. למדך שהיו כלי המקדש
מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כלן כאחת לא רבה ולא מעט: כפות זהב פו
שתים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה
עשרה שקלים של כסף או איבו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרת שקלי זהב ושקלי
זהב

ד׳ וחד ווכ׳ ומשמע ה׳כ

כל־זהב הכפות עשרים ומאה׃ כל־הבקר לעלה שנים
עשר פרים אילם שנים־עשר כבשים בני־שנה שנים עשר ו
ומנחתם ושעירי עזים שנים עשר לחטאת׃ וכל־בקר זבח
השלמים עשרים וארבעה פרים אילם ששים עתדים ששים כבשים
בני־שנה ששים זאת חנכת המזבח אחרי המשח אתו׃ ובבא
ר׳כ׳ מסר וכ׳ מנה׃

מכין סמי הכרובים ר״ת מסה לומר לך סבו׳ חסיב ככרוב סל מעלה׃

משה אל־אהל מועד לדבר אתו וישמע את־הקול מדבר אליו מעל
הכפרת אשר על־ארון העדת מבין שני הכרבים וידבר אליו׃

קטו עמוס׃ עמ׳כדב׳ מימן

פ פ פ

ח

סמך נרות לחיוב לפרס הגם נרות

וידבר יהוה אל־משה לאמר׃ דבר אל־אהרן
ואמרת אליו בהעלתך את־הנרת אל־מול פני המנרה יאירו שבעת
הנרות׃ ויעש כן אהרן אל־ מול פני המנרה העלה נרתיה
כאשר צוה יהוה את־משה׃ וזה מעשה המנרה מקשה

וזה עולה ת״ת סנוכה של מנורה יש כפתים׃

זהב

פס

זהב לין משקלם שוה לשל כסף על כפות זהב של זהב היו׃ ובכל משה׃ שני כתובים המכחישים זה את זה שלישי בא והכריע ביניהם כתוב אחד אומר וידבר ה׳ אליו מאהל מועד והוא חוץ לברכת וכתוב אחד אומר ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא ש״ אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת מבין שני הכרובים הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד׃ מדבר׃ כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר ביני לבין עצמו ומשם שומע מאליו׃ וידבר אליו׃

למעט

קודשא כל־דהב בזיבא מאה
ועשרין׃ כל־תורי לעלתא
תרין עשר תורין דכרין תרי עשר
אמרין בני־שנא תרי עשר ומנחתהון
וצפירי בר־עזין תרי עשר
לחטאתא׃ וכל תורי לנכסת
קודשיא עשרין וארבעה תורין
דכרין שיתין גברין שיתין אמרין בני־
שנא שיתין דא חנוכת מדבחא בתר
דרביאו יתיה׃ וכד־עליל משה
למשכן זמנא למללא עמיה ושמע
ית־קלא דמתמליל עמיה
מעילוי כפולתא די על־ארונא
דסהדותא מבין תרין כרוביא
ומתמליל עמיה׃

פ פ פ

ומליל יי עם־משה למימר׃
מליל עם־אהרן
ותימר ליה ב
באדלקותך ית־בוצינייא לקביל אפי
מנרתא יהון־מנהרין שבעא
בוצינייא׃ ועבד כן אהרן לקביל
אפי מנרתא אדליק בוצינהא כמא
דפקיד יי ית־משה׃ ודין עובד מנרתא

נגידא

עֲשִׂירָתָא דְּבִירַיָּא כָּל דְּהַב בְּזִיבַיָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין כָּל קְבֵל שְׁנַיָּא דְּחַיָּיא
בְּהוֹן מֹשֶׁה נְבִיָּא: כל הבקר כָּל תּוֹרֵי לְעַלְתָּא תְּרֵיסַר תּוֹרָא לְרַב בֵּית
אָבָא דִּיקָרָא דִּיקָרִין תְּרֵיסַר מִטּוּל דִּיהוּדָן תְּרֵיסַר רַבְּרְבֵי יִשְׂמָעֵאל אָמְרִין
בְּנֵי שְׁנָה תְּרֵיסַר מִטּוּל דִּיהוּדָן תְּרֵיסַר רַבְּרְבֵי פָּרָס וּמִנְחָתְהוֹן מִטּוּל
דִּיעֲדֵי כַּפְּנָא מִן עַלְמָא וּצְפִירֵי עִזִּין תְּרֵיסַר לְחַטָּאתָא מִטּוּל לְכַפָּרָא עַל
חוֹבֵי תְּרֵיסַר שִׁבְטַיָּא: וכל בקר וְכָל תּוֹרֵי לִנְכְסַת קוּדְשַׁיָּא עֶשְׂרִין
וְאַרְבַּע תּוֹרִין כָּל קְבֵל עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע מַטְרָתָא דִּיקָרֵי שִׁתִּין כָּל קְבֵל שִׁיתִּין
שְׁנִין דְּהוֹרֵי יִצְחָק בַּד יְלִיד יַת יַעֲקֹב בְּרְחֵי שִׁיתִּין כָּל קְבֵל שִׁתִּין אַפִּין
דְּבִרְכַת כַּהֲנַיָּא אָמְרִין בְּנֵי שְׁנָה שִׁתִּין לְכַפָּרָא עַל שִׁתִּין רִיבְוָון דְּיִשְׂרָאֵל דָּא
חֲנוּכַּת רְבוּת מַדְבְּחָא בְּיוֹמָא דְּרַבְּיוּ יָתֵיהּ: ובבא משה וְכַד עָלֵיל
מֹשֶׁה לְמִשְׁכַּן זְמָנָא לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ וּשְׁמַע יַת קַל רוּחָא דְּמִתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ כַּד
נְחִית מִן שְׁמֵי שְׁמַיָּא עִילַוֵי כַּפּוֹרְתָּא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסַהֲדוּתָא מִבֵּין תְּרֵין
כְּרוּבַיָּא וּמִתַּמָּן הֲוָה דְּבוּרָא מִתְמַלֵּיל עִמֵּיהּ:

פ פ פ

וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם אַהֲרֹן
וְתֵימַר לֵיהּ בְּזִמְנָא דְּלַקּוֹתָךְ יַת בּוּצִינָיָא כָּל קְבֵל מְנָרְתָּא
יְהוֹן מְנַהֲרִין שִׁבְעָתֵי בּוּצִינָיָא תְּלַת לְקֹבֶל רוּחַ מַעַרְבָּא וּתְלַת לְקֹבֶל רוּחַ
מַדִּינְחָא וּשְׁבִיעָא בְּמִצְיָעָתָא: ויעש וְעָבַד כֵּן אַהֲרֹן כָּל קְבֵל אַפֵּי
מְנָרְתָּא אַדְלִיק בּוּצִינָהָא הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: וזה וְדֵין עוֹבַד
מנרתא
למעט את אהרן מן הדברות: ושמע את הקול · יכול קול כמוך תל את הקול הוא הקול
שכדבר עמו בסיני וכשמניע לפתח היה כפסק ולא היה יוכל חוץ לאהל:

חסלת נשא

בהעלותך על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עלייה שצריך להדליק על ב
שתהא שלהבת עולה מאליה ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה
לפני המכורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המכורה · כל האמצעי שאינו אל
נגוף של מכורה: יאירו שבעת הנרות · שהה שעל שמת הקנים שלשה המזרחיים פונים
למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה
כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך: ויעש כן אהרן · להגיל שבחו של אהרן שלא שינה: ג
וזה מעשה המכורה · שהראהו הקב"ה באצבע לפי שהתקשה בה לכך נאמר וזה: מקשה ד
בטרין בלעז לשון דק לדק כקשן עשת של כסף זהב היתה ומקיש בקורכם וחותך בכשיל
לפשט

זָהָב עַד־יִרְכָּהּ עַד־פִּרְחָהּ מִקְשָׁה
הוּא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמְּנֹרָה׃
פ ס וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ י קַח
אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְטִהַרְתָּ אֹתָם׃ יא וְכֹה־תַעֲשֶׂה
לָהֶם לְטַהֲרָם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מֵי
חַטָּאת וְהֶעֱבִירוּ תַעַר עַל־כָּל־
בְּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וְהִטַּהֲרוּ׃
יב וְלָקְחוּ פַר בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ
סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וּפַר שֵׁנִי בֶן־בָּקָר
תִּקַּח לְחַטָּאת׃ יג וְהִקְרַבְתָּ
אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד
וְהִקְהַלְתָּ אֶת־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
יד וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי
יְהוָה וְסָמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְדֵיהֶם
עַל־הַלְוִיִּם׃ טו וְהֵנִיף אַהֲרֹן
אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת
יְהוָה׃ טז וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־
יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וְעֲשֵׂה אֶת־
הָאֶחָד חַטָּאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה
לַיהוָה לְכַפֵּר עַל הַלְוִיִּם׃
יז וְהַעֲמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי
אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו וְהֵנַפְתָּ אֹתָם
תְּנוּפָה לַיהוָה׃ יח וְהִבְדַּלְתָּ
אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ
לִי הַלְוִיִּם׃ יט וְאַחֲרֵי כֵן יָבֹאוּ
הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד

ל ותאר תנוף לפני יי׳.

שני

וטהרת

נְגִידָא דְּדַהַב עַד־שִׁידָהּ עַד־שׁוֹשַׁנָּתָהּ
נְגִידָא הִיא כְּחֶזְוָא דִּי אַחֲזִי יְיָ יָת־
מֹשֶׁה כֵּן עֲבַד יָת־מְנָרְתָּא׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
קָרֵב יָת־לֵוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתַדְכֵּי יָתְהוֹן׃ וּכְדֵין תַּעְבֵּיד לְהוֹן
לְדַכּוֹאֵיהוֹן אַדֵּי עֲלֵיהוֹן מַיָּא
דְּחַטָּאתָא וְיַעְבְּרוּן מְסָפֵר עַל־
כָּל־בְּשָׂרְהוֹן וְיַחֲוְרוּן לְבוּשֵׁיהוֹן
וְיִדְכּוֹן׃ וְיִסְבּוּן תּוֹר בַּר־תּוֹרִי
וּמִנְחָתֵיהּ סוֹלְתָּא דְּפִילָא
בְּמִשְׁחָא וְתוֹר־תִּינְיָן בַּר־תּוֹרִי
תִּסַּב לְחַטָּאתָא׃ וְתַקְרֵיב יָת־
לֵוָאֵי קֳדָם מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַכְנוּשׁ יָת־
כָּל־כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְתַקְרֵיב יָת־לֵוָאֵי קֳדָם יְיָ וְיִסְמְכוּן
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יָת־יְדֵיהוֹן עַל־לֵוָאֵי׃
וִירִים אַהֲרֹן יָת־לֵוָאֵי אֲרָמָא קֳדָם יְיָ
מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוֹן לְמִפְלַח יָת־
פּוּלְחָנָא דְיְיָ׃ וְלֵוָאֵי יִסְמְכוּן יָת־
יְדֵיהוֹן עַל רֵישׁ תּוֹרַיָּא וְתַעְבֵּיד יָת־
חַד חַטָּאתָא וְיָת־חַד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ
לְכַפָּרָא עַל־לֵוָאֵי׃
וְתָקֵים יָת־לֵוָאֵי קֳדָם אַהֲרֹן וְקֳדָם
בְּנוֹהִי וּתְרִים יָתְהוֹן אֲרָמָא קֳדָם יְיָ׃
וְתַפְרֵישׁ יָת־לֵוָאֵי מִגּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וִיהוֹן מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי לֵוָאֵי׃
וּבָתַר כֵּן יַעְלוּן לֵוָאֵי לְמִפְלַח יָת־
מַשְׁכַּן זִמְנָא וְתַדְכֵּי יָתְהוֹן וּתְרִים

יתהון

לעשות איברים כתקון ולא כעשית איברים איברים על ידי חבור׃ עד ירכה עד פרחה׃
וירכה היא הגידה שעל הרגלים קלול כדרך מכורות כסף שלפני השרים׃ עד ירכה עד
פרחה

מנרתא מינא קשיא דרהב עד כסיס דידה ועד שושניתא עובד אומן
בקורנסא היא מתעבדא היכחיזו דאחזי יי ית משה היכדין עבד בצלאל
ית מנרתא: וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר: קח קריב
ית ליואי מגו בני ישראל וחדבי יתהון: וכה וכדין תעביד להון
לדכאיהון אדי עליהון מיא דחטתא ויעברון גלב על כל בישרהון
ויחוורון לבושיהון וידכון בארבעין סיון דמיא: ולקחו ויסבון תור
בר תורי ומנחתיה סולתא פתיכא במשח זיתא ותור תניין בר תורי תסב
לחטאתא: והקרבת ותקרב ית ליואי לקדם משכן זימנא ותכנוש
ית כל כנישתא דבני ישראל: והקרבת ותקרב ית ליואי קדם יי
ויסמכון בני ישראל ית ידיהון על ליואי: והניף וירים אהרן ית
ליואי ארמא קדם יי מן בני ישראל וידהון למפלח ית פולחנא דיי:
והלוים וליואי יסמכון ית ידיהון על ריש תורי ועיבד ית חד חטאתא
וית חד עלתא קדם יי לכפרא על ליואי: והעמדת ותקים ית ליואי
קדם אהרן וקדם בנוי ותרים יתהון ארמא קדם יי: והבדלת ותפרש
ית ליואי מגו בני ישראל ויהון משמשין קדמי ליואי: ואחרי כן ומן
בתר כדין ייעלון ליואי למפלח פולחן משכן זמנא ותדבי יתהון ותרים
יתהון

ערחה · כלומר נופה של מכורה כולה וכל התלוי בה: עד ירכה · שהוא אבר גדול:
ועד פרחה · שהוא מעשה דק שבה הכל מקשה ודרך עד לשמש בלשון זה כמו מגדים
ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה ונו׳ · כתבנית אשר הראהו בהר כמו שכ׳
וראה ועשה כתבניתם ונו׳: כן עשה את המכורה · מי שעשאה ומ״ש על ידי הקב״ה
נעשת מאליה: קח את הלוים · קחם בדברים אשריכם שתזכו להיות שמשים למקום:
הזה עליהם מי חטאת · של אפר הפרה מפני טמאי מתים שבהם: והעבירו תער ·
שגלחתי בדברי רבי משה הדרשן לפי שכתבו כפרה על הבכורות שעבדו ע״ז והיא קרויה
ובחי מתים והמכורע קרוי מת הזקיקים תגלחת כמכורעים: ולקחו פר בן בקר · והוא
עולה כמו שכתוב ועשה את האחד עולה והוא קרבן נכור בע״ז: ופר שני · מה תל״ת שני
לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת ובזו יש כמך לדבריו בת״כ ואומר
אמי שהורגת שעה היתה שעיר היה להם להביא לחטאת ע״ז עם פר העולה: והקהלת
את כל עדת · לפי שהלוים כתבים קרבן כפרה תחתיהם יבאו ויעמדו על קרבנ׳ וימכו
ידיהם עליהם: והניף אהרן את הלוים תנופה · כדרך שאדם מכורע טעון תנופה חי
שלם תנופות כאמרו בפרשה זו הראשונה לבני קהת לכך כאמ׳ שם והיו לעבוד את עבוד׳
ה׳ לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם האדון והשלחן ונומ׳ השכייה לבני גרשון לכך
נאמר בם תנופה לה׳ שאף עליהם היתה עבודת הקדש יריעות וקרשים הכרחות בבית

כל ספר ספר כר קיל קלח •

וְטִהַרְתָּ אֹתָם וְהֵנַפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה׃ יא כִּי נְתֻנִים נְתֻנִים הֵמָּה לִי
מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פִּטְרַת כָּל־
רֶחֶם בְּכוֹר כֹּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַחְתִּי
אֹתָם לִי׃ יב כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְّהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי
כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי
אֹתָם לִי׃ יג וְאֶקַּח אֶת־הַלְוִיִּם
תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
יד וְאֶתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נְתֻנִים לְ
אַהֲרֹן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא יִהְיֶה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בִּגְשֶׁת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ׃
טו וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְכָל־
עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ
לָהֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל׃ טז וַיִּתְחַטְּאוּ
הַלְוִיִּם וַיְכַבְּסוּ בִגְדֵיהֶם וַיָּנֶף אַהֲרֹן
אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיְכַפֵּר
עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהֲרָם׃
יז וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד
אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי
אַהֲרֹן וְלִפְנֵי בָנָיו כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כֵּן עָשׂוּ לָהֶם׃
ס יח וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר׃ יט זֹאת
אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה וָמַעְלָה יָבוֹא לִצְבָא צָבָא
בַּעֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד׃ כ וּמִבֶּן
חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצְּבָא הָעֲבֹדָה
וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד׃ כא וְשֵׁרֵת אֶת־

יתהון ארמא׃ ארי אפרשא
מפרשין אינון קדמי מגו בני ישראל
חלף פתח כל־ולדא בוכרא כולא
מבני ישראל קדמית יתהון קדמי׃
ארי דילי כל־בוכרא בבני ישראל
באינשא ובבעירא בי מא דקטלית
כל־בוכרא בארעא דמצרים
אקדשית יתהון קדמי׃ וקריבית
ית־ליואי חלף כל־בוכרא בבני
ישראל׃ ויהבית ית־ליואי
מסירין לאהרן ולבנוהי מגו בני
ישראל למפלח ית־פולחן בני־
ישראל במשכן זמנא ולכפרא על־
בני ישראל ולא יהי בבני ישראל
מותא במיקרב בני־ישראל
לקודשא׃ ועבד משה ואהרן
וכל־כנשתא דבני־ישראל לליואי
ככל דפקיד יי ית־משה לליואי כן־
עבדו להון בני ישראל׃
ואתכיאו ליואי וחורו לבושיהון
ואריס אהרן יתהון ארמא קדם
יי וכפר עליהון אהרן לדכואיהון׃
ובתר־כן עלו ליואי למיפלח ית־
פולחנהון במשכן זמנא קדם אהרן
וקדם בנוהי כמא דפקיד יי ית־משה
על־ליואי כן עבדו להון׃
ומליל יי עם־משה למימר׃
דא דלליואי מבר חמש ועסרין שנין
ולעילא ייתי לחילא חילא בפולחן
משכן זמנא׃ ומבר חמשין שנין
יתוב מחיל פולחנא ולא יפלח עוד׃

ישמש

אחיו

וישמש עם אחוהי במשכן זמנא אחיו באהל מועד לשמר משמרת
למיטר ועבודה
יונתן בן עוזיאל

יתהון ארמא: כי נתנים ארום מפרשא מפרשין דהינון קדמי מגו בני
ישראל חולף פתח כל וולדא בוכרא כלהון דמבני ישראל קריבית יתהון
קדמי: כי לי ארום דילי כל בוכרא בבני ישראל באינשא ובבעירא
ביומא דקטלית כל בוכרא בארעא דמצרים אקדשית יתהון קדמי:
ואקח וקריבית ית ליואי חולף כל בוכרא בבני ישראל: ואתנת
ויהבית ית ליואי יהיבין לאהרן ולבנוי מגו בני ישראל למפלח ית פולחן
בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל
מותא בזמן מיקרב בני ישראל לקודשא: ויעש ועבד משה ואהרן
וכל כנשתא דבני ישראל לליואי הי ככל מה דפקד יי ית משה על ליואי
הכדין עבדו להון בני ישראל: ויתחטאו ואידכיאו ליואי וחוורו
לבושיהון ואריס אהרן יתהון ארמא קדם יי וכפר עליהון אהרן ל
לדכואיהון: ואחרי כן ומבתר כדין עאלו ליואי למפלח ית פולחנהון
במשכן זמנא לקדם אהרן ולקדם בנוי הי כמא דפקיד יי ית משה על
ליואי הכדין עבדו להון: וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר:
זאת דא אחוויתא די לליואי דלא מופסלין במומהון גרם מבר עשרין
וחמש שנין ולעילא ייתי לחיילא חילא בפולחן משכן זמנא: ומבן
ומבר חמשין שנין ייתוב מחיל פולחנא ולא יפלח תוב: ושרת וישמש
עם

קדש הקדשים והשל ישית לבני מרדי: כתיבים כתובים · כתובים למשה כתובים לשיר: יז
פטרת · פתוחת: כי לי כל בכור · שלי היו הבכורות בקו הדין שהנכתי עליהם בין יח
בכורי מצרים: לקחתי אותם לי · עד שטעו בעגל ועכשו ולקח את הלוים ולתנה ונומ
חמשה פעמים כאמרו בני ישראל במקרא זה להודיע חבתן שבכפל לזכרותיהן במקרא
אחד כמבין ח משה חותשי תורה וכך ראיתי בבר: ולא יהיה בבני ישראל נגף · שלא יט
יתרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף: ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו׳ · משה כ
העמידן ואהרן הכיף ישראל במכו את ידיהם: כאשר צוה ה׳ כן עשו · להגיד שבח נב
העושין והכעשה בהן שאחד מהם לא עכב: מבן חמש ועשרים · ובמקום אחר אומר כר
מבן שלשים שכה הא כיצד מבן כה בא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים בן ל׳
עובד מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה במשכתו בחמש שנים שוב איבו רואה: ולא כה
יעבוד עוד · עבודת משא בכתף אבל חוזר הוא לבעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות
וזהו ושרת את אחיו עם אחוסי כתרגומו: לשמור משמרת · לחבות סביב לאהל ולהקים כו
ולהוריד

ט שלישי

ועבדה לא יעבה בכה תעשה
ללוים במשמרתם:
פ ט וידבר יהוה
אל־משה במדבר־סיני בשנת
השנית לצאתם מארץ מצרים
בחדש הראשון לאמר: י ויעשו
בני־ישראל את־הפסח במועדו:
יא באַרבעה עשר־יום בחדש
הזה בין הערבים תעשו אתו
במועדו ככל־חקתיו וככל־משפטיו
תעשו אתו: יב וידבר משה
אל בני ישראל לעשות הפסח:
יג ויעשו את־הפסח בראשון
באַרבעה עשר יום לחדש בין
הערבים במדבר סיני ככל אשר
צוה יהוה את־משה כן עשו בני
ישראל: יד ויהי אנשים אשר
היו טמאים לנפש אדם ולא־יכלו
לעשות הפסח ביום ההוא ויקרבו
לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא
: טו ויאמרו האנשים ההמה
אליו אנחנו טמאים לנפש אדם
למה נגרע לבלתי הקריב את־
קרבן יהוה במועדו בתוך בני
ישראל: טז ויאמר אליהם משה
עמדו ואשמעה מה־יצוה יהוה
לכם:

למיטר מטרא ופולחנא לא יפלח
כדין תעביד לליואי במטרתהון:
ומליל יי עם־משה במדברא דסיני
בשתא תניתא למיפקהון מארעא
דמצרים בירחא קדמאה למימר:
ויעבדון בני־ישראל ית־פסחא
בזמניה: באַרבעת עסרא יומא
בירחא הדין בין שמשיא תעבדון
יתיה בזמניה ככל־גזרתיה וככל־
דחזי־ליה תעבדון יתיה:
ומליל משה עם־בני ישראל
למעבד פסחא: ועבדו ית־
פיסחא בניסן באַרבעת עסרא יומא
לירחא בין שמשיא במדברא דסיני
ככל דפקיד יי ית־משה כן עבדו
בני ישראל: והון גברא דהוו
מסאבין לטמי־נפשא דאינשא ולא־
יכילו למעבד־פסחא ביומא ההוא
וקריבו קדם משה וקדם אהרן
ביומא ההוא: ואמרו גברא
האינון ליה אנחנא מסאבין לטמי־
נפשא דאינשא למא נתמנע בדיל
דלא־לקרבא ית־קורבנא דיי בזמניה
בגו בני ישראל: ואמר להון
משה אוריכו עד־דאשמע מה־
דאיתפקד קדם־יי על דלכון:
ומליל

מלה ולו לחז׳ עוד טעו ומן טעיסה׳

מכר ולו לומר לך מלה עשו כתרכר חלה אותו פכח לכל׳

ד׳מכירי׳ויכיו

אנשי׳אשר היו טמאים לנפש אדם בני אלו בוש׳ ארונו מן יוסף׳

ולהוריל בשעת המשעות: בחלש הראשון׳ פרשה שבראש הספר לא כאמרה על אייר למלת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה ולמה לא פתח בזו מפני שהיא נבוחן של יש ראל שכל מ׳ שכה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זו בלבד: במועדו׳ אף בשבת אף בטומאה: ככל חקתיו׳ אלו מצות שבגופו שה תמיס זכר בן שכה: וככל משפטיו׳ אלו מצות שעל גופו ממקום אחר כגון שבעת ימים למצה ולביעור חמץ: וידבר משה וגו׳ מה תל והלא כאמר וידבר משה את מועדי ה׳ אלא כשמע פרשת מועדות מסיני

אל

עם אחזי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְמִטַּר מַטְרָא וּפוּלְחָנָא לָא יִפְלַח הֵיכְדֵין תַּעֲבִיד
לְלֵוָאֵי בְּמַטַּרְתְּהוֹן : וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי
בְּשַׁתָּא תִּנְיָתָא לְזִמַּן מִפְּקָהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּיַרְחָא קַדְמָאָה לְמֵימַר :
ויעשו וְיַעֲבְדוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִכְסַת פִּסְחָא בֵּינֵי שִׁמְשָׁתָא בְּזַמְנֵיהּ :
בארבעה עשר בְּאַרְבְּסַר יוֹמָא בְּיַרְחָא הָדֵין בֵּין שִׁמְשָׁתָא תַּעֲבְדוּן יָתֵיהּ
בְּזִמְנֵיהּ כְּכָל קְיָמוֹי וּכְכָל דִּינוֹי תַּעֲבְדוּן יָתֵיהּ : וידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֶעְבַּד יָת נִכְסַת פִּסְחָא : ויעשו וַעֲבָדוּ יָת פִּסְחָא
בְּאַרְבְּסַר יוֹמִין לְיַרְחָא בֵּינֵי שִׁמְשָׁתָא בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי כְּכָל מָה דִי
פְּקִיד יְיָ יָת מֹשֶׁה הֵכְדֵין עֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ויהי אנשים וַהֲווֹ גֻבְרַיָּא
דַהֲווֹ מְסָאֲבִין לְטֻמָּא נֶפֶשׁ בַּר נַשׁ דְמִית עֲלֵיהוֹן בְּחֻכְּף דְפוּקְדָנֵיהּ דְמֵיָּא
עֲלֵיהוֹן וְלָא יְכִילוּ לְמֶעְבַּד פִּסְחָא בְּיוֹמָא הַהוּא דַהֲוָה יוֹם שְׁבִיעָאָה
לְסוּאֲבוּתְהוֹן וּקְרִיבוּ לְקֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אַהֲרֹן בְּיוֹמָא הַהוּא : ויאמרו
וְאָמְרוּ גֻבְרַיָּא דְאִינּוּן לֵיהּ אֲנַחְנוּ אִסְתָּאַבְנָא לְבַר נַשׁ דְמִית עָלָנָא לְמָא
כְּעַן נִתְמְנַע בְּגִין דְלָא לְמֵיכַס פִּסְחָא וּלְמִזְרוֹק אַדְמָא דְקוּרְבָּנָא דַיְיָ עַל
מַדְבְּחָא בְּזִמְנֵיהּ וּבִישְׁרֵיהּ יֵיכְלוּן
דְכֵין בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : ויאמר
דֵין הוּא חַד מֵאַרְבָּעָה דִינִין דְעָלוּ
קָדָם מֹשֶׁה נְבִיָּא וְדָן יָתְהוֹן עַל
מֵימְרָא דְקוּדְשָׁא בִּקְצַת מְנָהוֹן הֲוָה
מֹשֶׁה מַתְּיָן מִן בְּגַלַּל דַהֲווֹ דִינֵי נ
נַפְשָׁתָא וּבְקִצָּתְהוֹן הֲוָה מֹשֶׁה זָרִיז
מִן בְּגַלַּל דַהֲווֹ דִינֵי מָמוֹנָא וּבְאִלֵּין
וּבְאִלֵּין אָמַר מֹשֶׁה לָא שָׁמְעִית מִן
בְּגַלַּל לְמַלְפָא לְרִישֵׁי סַנְהֶדְרַיָּתָא
דְעָתִידִין לְמֶקוּם מִן בָּתְרֵיהּ דִיהוֹן
מְתוּנִין בְּדִינֵי נַפְשָׁתָא וְזָרִיזִין בְּדִינֵי
מָמוֹנָא וְלָא יְבַהֲתוּן לְמִשְׁיְלָא דִינָא
דְמִתְקְשִׁי

דִין חַד מֵאַרְבַּע דִינִין דַעֲלוּ לְקָדָם
מֹשֶׁה בְּחֵרִין מִנְּהוֹן הֲוָה מֹשֶׁה
מְזָרֵז וּבְחֵרִין מִנְּהוֹן הֲוָה מֹשֶׁה
מָתוּן : בְּמִסָּאֲבִין דְלָא יְכִילוּ
לְמֶעְבַּד פִּסְחָא בְּזִמְנֵיהוֹן וּבְגִין
בְּנָתָא דְצְלָפְחָד הֲוָה מֹשֶׁה מְזָרֵז מִן
בְּגַלַּל דַהֲוָה דִינֵי מָמוֹן דִינֵיהוֹן :
וּבְמַחֲרָפָא דַחֲרוּף שְׁמָא קַדִּישָׁא
וּבְמִקְוְשָׁשָׁא דְחִלֵּל שַׁבְּתָא בְּזִדְנוּ
הֲוָה מֹשֶׁה מָתוּן מִן בְּגַלַּל דִי הֲווֹ
דִינֵיהוֹן דִינֵי נַפְשָׁתָא : וּבְאִלֵּין
אֲמַר

אל וחזר והזהירם בשעת מעשה : לפני משה ולפני אהרן : כשסכיהם יושבין בבית
המדרש באו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מכין לו :
למה נגרע : אמר להם אין קדשים קריבים בטומאה אמרו לו יזרק הדם עליכו בכהנים
טהורים ויאכל הבשר לטמאים אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי

לָכֶם: פ ט וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ט דַּבֵּר
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ
כִּי־יִהְיֶה טָמֵא לַנֶּפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ
רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה
פֶסַח לַיהוָה: י בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם
יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מַצּוֹת וּמְרֹרִים
יֹאכְלֻהוּ: יא לֹא־יַשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ
עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בוֹ כְּכָל־
חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
יב וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר
וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת
הַפֶּסַח וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מֵעַמֶּיהָ כִּי־קָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב
בְּמֹעֲדוֹ חֶטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
יג וְכִי־יָגוּר אִתְּכֶם גֵּר וְעָשָׂה
פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח
וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה אַחַת
יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וּלְאֶזְרַח הָאָרֶץ:
ס יד וּבְיוֹם
הָקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן כִּסָּה הֶעָנָן אֶת־
הַמִּשְׁכָּן לְאֹהֶל הָעֵדֻת וּבָעֶרֶב יִהְיֶה
עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמַרְאֵה אֵשׁ עַד־בֹּקֶר:
טו כֵּן יִהְיֶה תָמִיד הֶעָנָן יְכַסֶּנּוּ
וּמַרְאֵה־אֵשׁ לָיְלָה: טז וְלִפְי
הֶעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן

וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר:
מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר גְּבַר
גְּבַר אֲרֵי יְהֵי מְסָאֲבִי לְטֻמֵּי־נַפְשָׁא
דְּאֵינָשָׁא אוֹ בְאוֹרַח רְחִיקָא לְכוֹן אוֹ
לְדָרֵיכוֹן וְיַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ:
בְּיַרְחָא תְּנִינָא בְּאַרְבְּעַת עֲסַר
יוֹמָא בֵּין שְׁמַשְׁיָא יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ עַל־
פַּטִּיר וּמְרָרִין יֵיכְלוּנֵיהּ:
לָא יְשָׁאֲרוּן מִנֵּיהּ עַד־צַפְּרָא
וְגַרְמָא לָא יְתַבְּרוּן בֵּיהּ כְּכָל־גְּזֵירַת
פִּסְחָא יַעְבְּדוּן יָתֵיהּ: וּגְבַרָא
דְּהוּא דְכֵי וּבְאוֹרַח לָא־הֲוָה וְיִתְמְנַע
לְמַעְבַּד פִּסְחָא וְיִשְׁתֵּיצֵי אֵינְשָׁא
הַהוּא מֵעַמֵּיהּ אֲרֵי קוּרְבָּנָא דְיְיָ לָא
קְרִיב בְּזִמְנֵיהּ חוֹבֵיהּ יְקַבֵּל גַּבְרָא
הַהוּא: וַאֲרֵי יִתְגַּיַּר עִמְּכוֹן גִּיּוֹרָא
וְיַעְבֵּיד פִּסְחָא קֳדָם יְיָ כְּגְזֵירַת
פִּסְחָא וּכְדִינֵיהּ כֵּן יַעְבֵּד קְיָמָא
חַד יְהֵא לְכוֹן וּלְגִיּוֹרָא וּלְיַצִּיבָא
דְּאַרְעָא: וּבְיוֹמָא דְאִתְקַם יָת־
מִשְׁכְּנָא חָפָא עַנְנָא יָת־מִשְׁכְּנָא
לְמִשְׁכְּנָא דְסַהֲדוּתָא וּבְרַמְשָׁא הֲוָי
עַל־מִשְׁכְּנָא כְּחֲזוֹ אֶשְׁתָּא עַד־
צַפְּרָא: כֵּן הֲוָי תְדִירָא עַנְנָא
חָפֵי לֵיהּ וְחָזוֹ אֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא:
וּלְפוּם אִסְתַּלְּקוּת עַנְנָא מֵעֵילַוֵי
מִשְׁכְּנָא וּבָתַר כֵּן נַטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ישעו ובאתרא

רבו אשרי ילוד אשה שכך מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה ורצויה היתה פרשה זו ליאמר על ידי משה כשאר התורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות עי׳ זכאי: אוֹ בדרך רחוקה - כקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאכסופת העזרה כל זמן שחיטה פסח שכי מנה וחמץ עמו בבית ואין שם יום טוב ואין אכור חמץ אלא עמו באכילתו: וכי יגור אתכם גר ועשה פסח - יכול כל

יד

המתגייר

דמתקשי להון ארום משה דהוה רבהון דישראל צריך דיימר לא שמעית בגין כן אמר להון משה אוריכו עד דאשמע מה דאתפקד מן קדם יי על דלכון:

אמר לא שמעית למלפא דיינייא דעתידין למיקם בתר משה למהוי זרזין בדיני ממונא ומתינין בדיני נפשתא דלא יבהתון למימר לא שמעית ברם משה רבן אמר לא שמעית ואמר להון קומו ושמועו מה די פקיד מימרא דיי לכון:

יונתן בן עוזיאל

וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר: דבר מליל עם בני ישראל למימר גבר טלי או גבר סיב ארום יהי מסאב לטמי בר נש דמית או דייב או סגיר דמרחק באורח עלמא בקריות ליליא והוה כד מן סקוף משכניה לכון גרמיכון או לדריכון וידחי למעבד פסחא קדם יי: בחדש בירחא תניינא הוא ירחא דאייר בארביסר יומא ביני שימשתא יעבדון יתיה על פטיר ומרדין ייכלוניה: לא ישאירו לא ישיירון מביה עד צפרא וגרמא לא יתברון ביה ככל אחויית גזירת פסחא דניסן יעבדון יתיה ברם בפסחא דניסן הינון ייכלון פטירי וקורבן פסחא לא יעבדון מטול דסואבותהון בהון ובפסחא דאייר יידכון ויקרבון יתיה: והאיש ובר דהוא דכי ובאורח עלמא לא אסתאב ומבדא לסקוף משכניה לא הוה ופסק מלמעבד קורבן פסחא דניסן וישתצי בר נשא ההוא מעמיה ארום קורבנא דיי לא קריב בזימניה חוביה יקבל גברא ההוא: וכי יגור ואדום אין יתגייר עמכון גיורא ויעבד פסחא קדם יי כאווית גזירת פסחא וכדחזי ליה הכדין יעבד קיימא חדא יהי לכון ולדיורא וליציבא דארעא: וביום הקים ובימא דאתקם ית משכנא חפא ענן יקרא ית משכנא והוה משלל בימא למשכנא דסהדותא וברמשא הוי על משכנא הי כחיזו אישא עד צפרא: כן יהיה כדין הוי תדירא ענן יקרא חפי ליה בימא וחיזו אשתא בליליא: ולפי ולפום אשון אסתלקות ענני יקרא מעילוי משכנא ובתר כן נטלין בני ישראל ובאתרי דשרי

המתגייר יעשה פסח מיד כל חקיו אחת וגו׳ אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר ובא עת לעשות פסח עם חבריו כחקה וכמשפטו יעשה: המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הווה על המשכן וכן כל לשון הפרשה: העלות הענן. כתרגומו אסתלקות וכן וכעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון בלוק אלא נמוח ועליה. כמו עד קטנה ככף אש

יסעו בני ישראל ובמקום אשר
ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל:
יח על־פי יהוה יסעו בני ישראל
ועל־פי יהוה יחנו כל־ימי אשר
ישכן הענן על־המשכן יחנו:
יט וב־האריך הענן על־המשכן
ימים רבים ושמרו בני־ישראל את־
משמרת יהוה ולא יסעו: כ ויש
אשר יהיה הענן ימים מספר על־
המשכן על־פי יהוה יחנו ועל־פי
יהוה יסעו: כא ויש אשר יהיה
הענן מערב עד־בקר ונעלה הענן
בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה
הענן ונסעו: כב או־ימים או־
חדש או־ימים בהאריך הענן על־
המשכן לשכן עליו יחנו בני־
ישראל ולא יסעו ובהעלתו יסעו:
כג על־פי יהוה יחנו ועל־פי
יהוה יסעו את־משמרת יהוה
שמרו על־פי יהוה ביד־משה:
פ
כ
וידבר יהוה
אל־משה לאמר: כ עשה לך
שתי חצוצרת כסף מקשה תעשה
אתם והיו לך למקרא העדה
ולמסע את־המחנות: ג ותקעו
בהן ונועדו אליך כל העדה אל־
פתח אהל מועד: ד ואם־
באחת יתקעו ונועדו אליך
הנשיאים ראשי אלפי ישראל:
ה ותקעתם תרועה ונסעו
המחנות החנים קדמה:
ו ותקעתם תרועה שנית
ונסעו המחנות החנים תימנה

תרועה

ובאתרא דשרי תמן ענגא תמן שרן
בני ישראל: על־מימרא דיי
נטלין בני ישראל ועל־מימרא דיי
שרן כל־יומין דשרי ענגא על־
משכנא שרן: ובאורכות ענגא
על־משכנא יומין סגיאין ונטרין
בני־ישראל ית־מטרת מימרא־דיי
ולא נטלין: ואית דהוי ענגא
יומין דמיבין על־משכנא על־
מימרא דיי שרן ועל־מימרא דיי
נטלין: ואית דהוי ענגא מרמשא
עד־צפרא ומסתלק ענגא בצפרא
ונטלין או־יומם ולילי ומסתלק
ענגא ונטלין: או־תרין־יומין או־
ירחא או־עידן בעידן באורכות
ענגא על־משכנא למשרי עלוהי
שרן בני־ישראל ולא נטלין
ובאסתלקותיה נטלין: על־
מימרא דיי שרן ועל־מימרא דיי
נטלין ית־מטרת מימרא־דיי נטרין
על־מימרא דיי בידא דמשה:
ומליל יי עם־משה למימר:
עיבד לך תרתין חצוצרן דכסף
נגיד תעבד ית־תהין ויהיוין לך
לערעא כנשתא ולאטלא ית־
משריתא: ויתקעון בהין
ויזדמנון לותך כל־כנשתא לתרע
משכן זמנא: ואם־בחדא יתקעון
ויזדמנון לותך רברביא רישי
אלפיא דישראל: ותתקעון
יבבא ויטלון משריתא דשרן
קדומא: ותתקעון יבבא תנינות
ויטלון משריתא דשרן דרומא

יבבא

דְשִׁרְיִ תַּמָּן עֲנָנָא חַמָּן שָׁרָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: על פי עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ
נְטָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרָן כָּל יוֹמִין דְּשִׁרְיִ עֲנָן יְקָרָא עַל
מַשְׁכְּנָא בְּרַם הֵינוּן שָׁרָן: ובהאריך ובאורכות עֲנָנָא עַל מַשְׁכְּנָא יוֹמִין
סַגִּיאִין וְיִנְטְרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַטְרַת מֵימְרָא דַיְיָ וְלָא נְטָלִין: ויש ואית
זְמַן דַּהֲוֵי עֲנָן יְקָרָא יוֹמִין דְּמִנְיָין הֵינוּן שְׁבָעְתִּי יוֹמֵי שְׁבָעְתָא עַל מַשְׁכְּנָא
עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ שָׁרָן וְעַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ נְטָלִין: ויש וְאִית זְמַן
דַּהֲוֵי עֲנָן יְקָרָא מִן רַמְשָׁא וְעַד צַפְרָא וּמְסְתַּלֵּק עֲנָן יְקָרָא בְּצַפְרָא וְנְטָלִין
אוֹ יְמָם וְלֵילֵי וּמְסְתַּלֵּק עֲנָנָא וְנְטָלִין: או יומים אוֹ תְּרֵין יוֹמִין אוֹ יַרְחָא
אוֹ שַׁתָּא שְׁלִמְתָּא בְּאוֹרְכוֹת עֲנָן יְקָרָא עַל מַשְׁכְּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוֹי שָׁרָן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלָא נְטָלִין וּבְזִמַּן אִסְתַּלְּקוּתֵיהּ נְטָלִין: על פי עַל פּוּם מֵימְרָא
דַיְיָ שָׁרָן וְעַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ נְטָלִין יַת מַטְרַת מֵימְרָא דַיְיָ נְטָרִין עַל פּוּם
מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה: וידבר ה וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר:
עשה עִבַד לָךְ מִדִּילָךְ תַּרְתֵּין חֲצוֹצְרָן דְּכֶסֶף מְמִינָא קַשְׁיָא עוֹבַד אוּמָן
תַּעֲבֵד יַתְהוֹן וִיהוֹן לָךְ לְעַרְעָא כְּנִישְׁתָּא וּלְאַטְלָא יַת מַשְׁרְיָיתָא: ותקעו
וְיִתְקְעוּן בְּהוֹן וְיִזְדַּמְּנוּן לְוָתָךְ כָּל כְּנִישְׁתָּא לְתַרְעָ מַשְׁכַּן זִמְנָא: ואם־
באחת וְאִין בְּחַדָּא יִתְקְעוּן וְיִזְדַּמְּנוּן לְוָתָךְ רַבְרְבַיָּא רֵישֵׁי אַלְפֵי
דְיִשְׂרָאֵל: ותקעתם וְיִתְקְעוּן יַבְּבְתָּא וְיִטְלוּן מַשְׁרְיָיתָא דְשָׁרָן
קִידוּמָא: ותקעתם וְיִתְקְעוּן יַבְּבְתָּא תְּנָיְינוּת וְיִטְלוּן מַשְׁרְיָיתָא
דשרן

עולה מיס: על פי ה׳ יסעו · שכינו במלאכת המשכן כיון שהיו ישראל כוסעים היה יח
עמוד הענן מתקפל וכמשך על גבי ארון יהודה כמין קורה תקעו והריעו ותקעו ולא היה
מהלך עד שמשה אומר קומה ה׳ זו בספרי: וכסע דגל מחנה יהודה · ועל פי ה׳ יחנו · יט
כיון שהיו ישראל חוניס עמוד הענן מתמר ועולה וכמשך על גבי ארון יהודה כמין מוכה
ולא היה כפרש עד שמשה אומר שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה׳ וביד
משה: ויש · כלומר ופעמים: ימים מספר · ימים מועטים: או ימים · שנה כמו ימים כ כנ
תהיה גאולתו: למקרא העדה · כשתרצה לדבר עם סנהדרין ושאר העם ותקראם ה
לאסוף אליך תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות · בשעת סלוק מסעות
תתקעו בהם לסימן כמנהגת אתה אומר על פי שלשה היו כוסעים על פי הקבה ועל פי
משה ועל פי חצוצרות: מקשה · מן העשת מעשה מן הקשת הקורכם: ותקעו בהן ·
בשתיהן והוא סימן למקרא העדה שנאמר וכועדו אליך פתח אהל מועד: ואם באחת ד
תתקעו · הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר וכועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל
אהל מועד ומגזרה שוה הוא בא בספרי: ותקעתם תרועה · סימן מסע המחנות ה
תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא כתוב בספרי מן המקראות היתרים:

תרועה יתקעו למסעיהם:
ובהקהיל את־הקהל תתקעו
ולא תריעו: ט ובני אהרן
הכהנים יתקעו בחצצרות והיו לכם
לחקת עולם לדרתיכם: ט וכי־
תבאו מלחמה בארצכם על־הצר
הצרר אתכם והרעתם בחצצרת
תזכרתם לפני יהוה אלהיכם ו
ונושעתם מאיביכם: י וביום
שמחתכם ובמועדיכם וברא שי
חדשיכם ותקעתם בחצצרת על
עלתיכם ועל זבחי שלמיכם והיו
לכם לזכרון לפני אלהיכם אני
יהוה אלהיכם: פ
יא ויהי בשנה השנית בחדש
השני בעשרים בחדש נעלה הענן
מעל משכן העדת: יב ויסעו
בני־ישראל למסעיהם ממדבר סיני
וישכן הענן במדבר פארן:
יג ויסעו בראשנה על־פי יהוה
ביד־משה: יד ויסע הגל מחנה
בני־יהודה בראשנה לצבאתם ועל־
צבאו נחשון בן־עמינדב:
טו ועל־צבא מטה בני יששכר
נתנאל בן־צוער: יו ועל־צבא
מטה בני זבולן אליאב בן־חלן:
יז והורד המשכן ונסעו בני־
גרשון ובני מרדי נשאי המשכן:
ס יח ונסע דגל
מחנה ראובן לצבאתם ועל־צבאו
אליצור בן־שדיאור: יט ועל־
צבא מטה בני שמעון שלמיאל בן־
צורי

תכלו לותיות לכות טוכות כלכות עומד כקלחמה.

טעם מנוח תקיעת סנוכרות כמלחמה וכמקדש.

ששי

כבלן כף ונס וכיהודה כתי' ויסע חבר מ' טכל מ טהיו במדבר כיון ענמותיו כשו לא כסע.

ל יסלר רגל מקנה כני

יבבא יתקעון למטלניהון:
ובמכנש ית־קהלא תתקעון ולא
תתיבבון: ובני אהרן כהניא
יתקעון בחצוצרתא ויהוין לכון
לקים עלם לדריכון: ואר־
תיעלון לאגחא־קרבא בארעכון
על־מעיקי דמעיקין לכון ותיבבון
בחצוצרתא וייעול־דוכרניכון
לטבא קדם יי אלהכון ותתפרקון
מבעלי דבביכון: וביום חדוותכון
ובמועדיכון ובריש ירחיכון
ותתקעון בחצוצרתא על עלותכון
ועל נכסת קודשיכון ויהוין לכון
לדכרנא קדם אלהכון אנא יי
אלהכון: והוה בשתא תניתא
בירחא תנינא בעסרין בירחא
אסתלק ענגא מעילוי משכנא
דסהדותא: ונטלו בני־ישראל
למטלניהון ממדברא דסיני ושרא
ענגא במדברא דפארן:
ונטלו בקדמיתא על־מימרא דיי
בידא דמשה: ונטיל טיקס
משרית בני־יהודה בקדמיתא
לחיליהון ועל־חיליה נחשון בר־
עמינדב: ועל חילא דשבטא
דבני יששכר נתנאל בר־צוער:
ועל חילא דשבטא דבני זבולן
אליאב בר־חילון: ומתפרק
משכנא ונטלין בני־גרשון ובני מרדי
נטלי משכנא: ונטיל טיקס משרית
ראובן לחיליהון ועל־חיליה
אליצור בר־שדיאור:
ועל־חילא דשבטא דבני שמעון
שלמיאל

וְיִשְׂרָאֵל דְּרוֹמְתָא יַבְבָתָא וְתִקְעוּן לְמַטְלָנֵיהוֹן: ובהקהיל יבזמן מכנש
אֶת קְהָלָא תִּתְקְעוּן וְלָא תִּיבְּבוּן: ובני ובְנֵי אַהֲרֹן כַּהֲנַיָּא שְׁלִימַיָּא
יִתְקְעוּן בְּחֲצוֹצְרָתָא וִיהוֹן לְכוֹן לִקְיָים עָלַם לְדָרֵיכוֹן: וכי תבאו וַאֲרוּם
תֵּיעוּלוּן לְמַסְדְּרָא סִדְרֵי קְרָבָא בְּאַרְעֲכוֹן עַל מְעִיקֵי דְּמְעִיקִין לְכוֹן וּתְיַבְּבוּן
בְּחֲצוֹצְרָתָא וְיֵעוּל דּוּכְרָנְכוֹן לָטָבָא קֳדָם יְיָ אֱלָהְכוֹן וְתִתְפְּרְקוּן מִבַּעֲלֵי
דְבָבֵיכוֹן: וביום וּבְיוֹם חֲדָוַתְכוֹן וּמוֹעֲדֵיכוֹן וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן וְתִתְקְעוּן
בְּחֲצוֹצְרָתָא עַל עֲלָוָתְכוֹן וְעַל נִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וִיהוֹן לְכוֹן לְדוּכְרָנָא טָבָא
קֳדָם אֱלָהְכוֹן בְּרַם סְטָנָא מִתְעַרְבֵּב לְקַל יְבוּחֲכוֹן אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהְכוֹן:
ויהי וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תְּנִיתָא בְּיַרְחָא תְּנִיתָא הוּא יַרְחָא דְאַיָּר בְּעֶשְׂרִין
לְיַרְחָא אִסְתַּלַּק עֲנַן יְקָרָא מֵעִילַוֵי מִשְׁכְּנָא דְסָהֲדוּתָא: ויסעו וּנְטָלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלָנֵיהוֹן מִמַּדְבְּרָא דְסִינַי וּשְׁרָא עֲנַן יְקָרָא בְּמַדְבְּרָא דְפָארָן:
ויסעו ונטלו בְּקַדְמִיתָא עַל פּוּם מֵימְרָא דַיְיָ בִּידָא דְמֹשֶׁה: ויסע דגל
וּנְטַל טֵיקַס מַשְׁרִיַת בְּנֵי יְהוּדָה לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָת
שִׁבְטָא דְבְנֵי יְהוּדָה נַחְשׁוֹן בַּר עַמִּינָדָב: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָת
שִׁבְטָא דְבְנֵי יִשָּׂשכָר נְתַנְאֵל בַּר צוּעָר: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל
חֵילְוָת שִׁבְטָא דְבְנֵי זְבוּלֻן אֱלִיאָב בַּר חֵלוֹן: והורד וּמִתְפְּרַק מַשְׁכְּנָא
וְנָטְלִין בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מְרָרִי נָטְלֵי מַשְׁכְּנָא: ונסע ונטל טֵיקַס מַשְׁרִיַת
דְאוּבֵן לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא דְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיצוּר
בַּר שְׁדֵיאוּר: ועל וְרַבָּא דַהֲוָה מְמַנֵּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא דְבְנֵי שִׁמְעוֹן
שלמיאל

ונהקהיל את הקהל וגו׳ לפי שהוא אומ׳ והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה
מקרא העדה תוקע בב׳ כהנים ובשתיהן שב׳ ותקעו בהן וגו׳ אף מסע המחנות בשתיהם
יכול מה מסע המחנות תוקע ומריע ותוקע אף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע
ומעתה אין חלוק בין מקרא העדה למסע את המחנות תל׳ ובהקהיל את הקהל וגו׳ לומר
שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לכשיאים הדי סימן לשלשתם מקרא העדה בשתים
ושל כשיאים באחת וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות בשתים על ידי תרועה ותקיעה:
וזכרתם לפני ה׳ אלהיכם ומושעתם מאויביכם: על עולותיכם בקרבן נדבה הכתוב
מדבר: אני ה׳ אלהיכם מוכיח למדכו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם
לזכרון אני ה׳ אלהיכם זו מלכות וכולי: בחדש השני כמצות אתה אומר שנים עשר
חדש חסר עשרה ימים עשו בחורב שהרי בראש חדש סיון חנו שם ולא נסעו עד עשרים
באייר לשנה הבאה: למסעיהם כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי
אחרון: במדבר פארן קברות התאוה במדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה: והולך
המשכן כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו בה את
הארון

יז

יח

יט

כ

צוּרִי שַׁדָּי׃ כ וְעַל־צְבָא מַטֵּה
בְנֵי־גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל׃
כא וְנָסְעוּ הַקְּהָתִים נֹשְׂאֵי
הַמִּקְדָּשׁ וְהֵקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־
בֹּאָם׃ ס כב וְנָסַע
דֶּגֶל מַחֲנֵה בְנֵי־אֶפְרַיִם לְצִבְאֹתָם
וְעַל־צְבָאוֹ אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד׃
כג וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה
גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצוּר׃ כד וְעַל־
צְבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן־
גִּדְעוֹנִי׃ כה וְנָסַע דֶּגֶל מַחֲנֵה
בְנֵי־דָן מְאַסֵּף לְכָל־הַמַּחֲנֹת
לְצִבְאֹתָם וְעַל־צְבָאוֹ אֲחִיעֶזֶר בֶּן־
עַמִּישַׁדָּי׃ כו וְעַל־צְבָא מַטֵּה
בְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן־עָכְרָן׃
כז וְעַל־צְבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי
אֲחִירַע בֶּן־עֵינָן׃ כח אֵלֶּה מַסְעֵי
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְצִבְאֹתָם וַיִּסָּעוּ׃
ס כט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
לְחֹבָב בֶּן־רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן
מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֹתוֹ אֶתֶּן לָכֶם לְכָה
אִתָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ כִּי־יְהוָה דִּבֶּר־
טוֹב עַל־יִשְׂרָאֵל׃ ל וַיֹּאמֶר
אֵלָיו לֹא אֵלֵךְ כִּי אִם־אֶל־אַרְצִי וְאֶל־
מֹולַדְתִּי אֵלֵךְ׃ לא וַיֹּאמֶר אַל־
נָא תַּעֲזֹב אֹתָנוּ כִּי־עַל־כֵּן יָדַעְתָּ

שִׁלְמִיאֵל בַּר־צוּרִישַׁדָּי׃ וְעַל
חֵילָא דְשִׁבְטָא דְּבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר־
דְּעוּאֵל׃ וְנַטְלִין בְּנֵי קְהָת
נַטְלֵי מַקְדְּשָׁא וּמְקִימִין יַת־מִשְׁכְּנָא
עַד־מֵיתֵיהוֹן׃ וְנַטִּיל טֵיקַס
מַשְׁרִית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן וְעַל־
חֵילֵיהּ אֱלִישְׁמָע בַּר־עַמִּיהוּד׃
וְעַל־חֵילָא דְשִׁבְטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה
גַּמְלִיאֵל בַּר־פְּדָהצוּר׃
וְעַל־חֵילָא דְשִׁבְטָא דְּבְנֵי בִנְיָמִן
אֲבִידָן בַּר־גִּדְעוֹנִי׃ וְנַטִּיל טֵיקַס
מַשְׁרִית בְּנֵי דָן מַכְנֵשׁ לְכָל־
מַשְׁרִיָתָא לְחֵילֵיהוֹן וְעַל־חֵילֵית
אֲחִיעֶזֶר בַּר־עַמִּישַׁדָּי׃
וְעַל־חֵילָא דְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֲשֵׁר
פַּגְעִיאֵל בַּר־עָכְרָן׃ וְעַל־חֵילָא
דְשִׁבְטָא דְּבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר־
עֵינָן׃ אִלֵּין מַטְלֵנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחֵילֵיהוֹן וּנְטָלוּ׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְחוֹבָב בַּר־רְעוּאֵל מִדְיָנָאָה חֲמוּהִי
דְּמֹשֶׁה נַטְלִין אֲנַחְנָא לְאַתְרָא
דַּאֲמַר יְיָ יְתִיר אִתֵּן לְכוֹן אִיתָא
עִמָּנָא וּנְטִיב לָךְ אֲרֵי יְיָ מַלֵּיל־
לְאִיתָאָה־טָבָא עַל־יִשְׂרָאֵל׃
וַאֲמַר לֵיהּ לָא אֵיזֵיל אֶלָּהֵן לְאַרְעִי
וּלְיַלְדוּתִי אֵיזֵיל׃ וַאֲמַר לָא כְּעַן
תִּשְׁבּוֹק יַתָּנָא אֲרֵי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ

ל ומלא׳

ל כ׳ וטלר׳ כ׳ ל ארצי׳

הארון שכאמר ובא אהרן ובניו בכסוי המחנה ובני גרשון ובני מרדי פורקין המשכן
ומוענין אותו בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת נומלים מכוסין וכתוכין
כא על המוטות עד שיכנס דגל מחנה ראובן ואחר כך ונסעו הקהתים׃ כושלי המקדש׃
כושלי דברים המקודשים׃ והקימו את המשכן׳ בני גרשון ובני מרדי שהיו קודמים להם
מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן ומימן החניה כראה בדגל
מחנה

שְׁמוּאֵל בַּר צוּרִי שַׁדַּי׃ וְעַל וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא
דְּבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בַּר דְּעוּאֵל׃ וּנְסָעוּ וְנַטְלִין גְּנִיסַת קְהָת נַטְלֵי מִקְדְּשָׁא
וּמְקִימִין יָת מַשְׁכְּנָא עַד מֵיתֵיהוֹן׃ וּנְסָע וּנְטַל טֵיקַס מַשְׁרְיָת בְּנֵי אֶפְרַיִם
לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא דִבְנֵי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בַּר
עַמִּיהוּד׃ וְעַל וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא דִבְנֵי מְנַשֶּׁה
גַּמְלִיאֵל בַּר פְּדָה צוּר׃ וְעַל וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא
דִבְנֵי בִנְיָמִין אֲבִידָן בַּר גִּדְעוֹנִי׃ וּנְסָע וּנְטַל טֵיקַס מַשְׁרְיָת בְּנֵי דָן
מַכְנִישׁ לְכָל מַשְׁרְיָתָא לְחֵילֵיהוֹן וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטֵיהּ
אֲחִיעֶזֶר בַּר עַמִּישַׁדַּי׃ וְעַל וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת שִׁבְטָא
דִבְנֵי אָשֵׁר פַּגְעִיאֵל בַּר עָכְרָן׃ וְעַל וְרַבָּא דַּהֲוָה מְמַנִּי עַל חֵילְוָת
שִׁבְטָא דִבְנֵי נַפְתָּלִי אֲחִירַע בַּר עֵינָן׃ אֵלֶּה אִלֵּין מַטְלָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחֵילֵיהוֹן וְאִתְחַלַּק עֲנָן יְקָרָא מֵעִילַּוֵי מַשְׁכְּנָא וּנְטָלוּ׃ וַיֹּאמֶר וַאֲמַר
מֹשֶׁה לְחוֹבָב בַּר רְעוּאֵל מִדְיָנָאָה חֲמוֹי דְּמֹשֶׁה נַטְלִין אֲנַחְנָא מִיכָּא לַאֲתַרָא
דַּאֲמַר יְיָ יְתֵיהּ אִיתָן לְכוֹן אִיתָא עִמָּנָא וּנְוַטֵּיב לָךְ אֲרוּם יְיָ מַלֵּיל לְאוֹטָבָא
לְגִיוֹרָא עַל יִשְׂרָאֵל׃ וַיֹּאמֶר וַאֲמַר לֵיהּ לָא אֵיזֵיל אֶלָּהֵן לְאַרְעִי וּלְיַלְדוּתִי
אֵיזֵיל׃ וַיֹּאמֶר וַאֲמַר לָא כְּדוּן תִּשְׁבּוֹק יַתְנָא אֲרוּם בְּגִין כֵּן דִּידַעְתָּא

כד

מחנה יהודה והם חוכים ועדיין בני קהת באים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו
בני גרשון ובני מרדי מקימין את המקדש וכשבאים בני קהת מוצאים אותו על מכונו
ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזהו משמע המקרא׃ והקימו׃ מקימו
המשכן אותו עד טרם בואם של בני קהת׃ מאסף לכל המחנות׃ תלמוד ירושלמי כה
לפי שהיה שבטו של דן מרובה באכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאבד דבר
היה מחזירו לו אתיא כמאן דאמר בתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן כאשר יחנו כן יסעו
ואית דאמרי בקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות׃ אלה מסעי׃ זה כו
מדר מסעיהם׃ ויסעו׃ ביום ההוא כמעט׃ חובב׃ הוא יתרו שנאמר ומבני חובב כו
חתן משה ומה תל ותבאנה אל רעואל אביהן מלמד שהתינוקות קורין לאבי אביהן אבא
ושמות הרבה היו לו יתרו על שם שייתר פרשה אחת בתורה חובב על שחיבב את התורה
בו׃ נוסעים לנחפו אל המקום׃ מיד ינד שלשת ימים אנו נכנסין לארץ שנמסע זה
הראשון נסעו על מנת לוכנס לארץ ישראל אלא שחטאו׃ בהתאוננים ומפני מה שתף משה
ענמו עמהן עדין לא נגזרה גזרה עליו וכשכור שהוא נכנס׃ אל ארמי ואל מולדתי ג
אם בשביל נכסי אם בשביל משפחתי׃ אל נא תעזוב׃ אין כח אלא לשון בקשה שלא נא
יאמרו לא כתנייר יתרו מחנה סבור היה שיש לגרים חלק בארץ עכשו שראה שאין להם
חלק הניחם והלך לו׃ כי על כן ידעת חנותינו במדבר׃ כי נאה לך לעשות זאת על
אשר ידעת חנותנו במדבר ורואית נסים וגבורות שנעשו לנו׃ כי על כן ידעת׃ כמו על

אשר

לנסעכם: חֲנֹתֵנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִית לָנוּ לְעֵינָיִם:
לב וְהָיָה כִּי־תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב
הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהֵטַבְנוּ לָךְ:
לג וַיִּסְעוּ מֵהַר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַאֲרוֹן
בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים לָתוּר לָהֶם מְנוּחָה:
לד וַעֲנַן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם
בְּנָסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה:
לה וַיְהִי בְּנֹסַע
הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה
וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ:
לו וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה
רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל:
יא וַיְהִי הָעָם
כְּמִתְאֹנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע

יהוה

כַּד־הֲוֵינָא שָׁרַן בְּמַדְבְּרָא וּגְבוּרָן
דְּאִיתְעֲבִידָא־לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינָךְ:
וִיהֵי אֲרֵי־תֵיזֵל עִמָּנָא וִיהֵי טָבָא
הַהוּא דְּיוֹטִיב יְיָ עִמָּנָא וְנוֹטִיב לָךְ:
וּנְטָלוּ מִטּוּרָא דְּאִיתְגְּלֵי־עֲלוֹהִי־
יְקָרָא־דַיְיָ מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין וַאֲרוֹן
קְיָמָא־דַיְיָ נְטַל קָדָמֵיהוֹן מַהֲלַךְ
תְּלָתָא יוֹמִין לְאַתְקָנָאָה לְהוֹן אַתְרָ
בֵּית־מֵישְׁרֵי: וַעֲנַן יְקָרָא־דַיְיָ
מִטֵּיל עֲלֵיהוֹן בְּיוֹמָמָא בְּמֵיטַלְהוֹן
מִן־מִשְׁרְיָתָא: וַהֲוָה בְּמִיטַל
אֲרוֹנָא וְאָמַר מֹשֶׁה אִתְגְּלִי יְיָ
וְיִתְבַּדְּרוּן סַנְאָךְ וְיַעֲרְקוּן בַּעֲלֵי־
דְבָבָךְ מִן־קָדָמָךְ: וּבְמִשְׁרוֹהִי
אָמַר תּוּב יְיָ שְׁרֵי בְּיִקָּרָךְ בְּגוֹ רִבְבָן
אַלְפֵי דְיִשְׂרָאֵל: וַהֲוָה עַמָּא
כַּד־מִסְתַּקְפִּין בְּיִשׁ קְדָם יְיָ וּשְׁמִיעַ

קדם

יא טעם למה הפוכים לות מאין זה מקום וכתבה כאן להפסיק בין פורענות לפורענות שניה ועשה כמין הפוכין לות שמקומן כ׳ פרשיות לפניהם:

אשר ידעת כמו כי על כן לא כתיבה לשלה בכי כי על כן באו כי על כן ראיתי פניך: והיית לכו לעיניים. לשון עבר כתרגומו. ל״א לשון עתיד כל לבר ודבר שיתעלם מעיניהם תהיה מאיר עיניהם ל״א שתהא חביב עליהם כגלגל עיניהם שבאמר ואהבתם את הגר:
לב והיה הטוב ההוא. מה טובה הטובה לו לאמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארון היה דוחקה של יריחו תק״ אמה על תק״ אמה והניחוהו מלחלוק לאמרו מי שיבנה בית המקדש
לג בחלקו הוא יעלנו ובין כך ובין כך כתבוהו לבני יתרו ליובלב בן רבב: דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד שהיה הקב״ה חפץ להכניסם לארץ מיד: וארון ברית ה׳ נוסע לפניהם דרך שלשת ימים. זה הארון היונא עמהם למלחמה ובו שברי
לד לוחות מונחים ומקדים לפניהם דרך ג׳ ימים לתקן להם מקום חניה: ועלם ה׳ עליהם יומם. שבעה ענני כתובים במעיהם ארבעה מל׳ רוחות ואחד למעלה ואחד למטה
לה ואחד לפניהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים: ויהי בנסע הארון. עשה לו סימניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורענות לפורענות וכולי בראיתא בכל כתבי הקדש: קומה ה׳. לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשה ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתדחק יותר תנחומא בויקהל: ויפוצו איביך. המכוונים: ויסוסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה

העולם

כד הוינן שרן במדברא למידן ואליפת לנא עיסק דינא והוית חביב עלן
בבית עיננא: והיה ויהי ארום תיזיל עמנא ויהי טבא ההוא דיוטב
יי עמנא ונוטיב לך בפילוג ארעא: ויסעו ונטלו מטורא דאתגלי
עלוי איקר שכינתא דיי מהלך תלתא יומין וארון קיימא דיי משיל
קדמיהון תלתין ושית מילין הליך ביומא ההוא והוא הוה מידבר קדם
משריתא דישראל מהלך תלתא יומין לאתקנא להון אתר בית משרוי:
וענן ענן איקר שכינתא דיי
מטלל עילויהון ביממא בד מיטלהון ירושלמי
מן משריתא: ויהי והוה כד
הוה בעי למיטל ארונא הוה ענגא
מקפל וקאים ולא הוה נטיל עד
דמשא הוא קאי בצלו מצלי ובעי
רחמין מן קדם יי וכן אמר אתגלי
כדון מימרא דיי בתקוף רוגזך ו
ויתבדרון בעלי דבביהון דעמך
ולא יהוי לסנאיהון דיגל למיקום
קדמך: ובנחה וכד הוה
בעי למישרי ארונא הוה ענגא
מקפל וקאים ולא הוה פרים עד
דהוה משה קאים בצלו ומצלי ובעי
רחמין מן קדם יי וכן אמר תוב
כדון מימרא דיי ברחמך טביא
ודבר ית עמך ישראל ואשרי איקר שכינתך ביניהון ורחים ית דיבותא
דבית יעקב מניין אלפיא דישראל: ויהי העם והוו רשיעי עמא
במצטערין מכוונין והגיאן ביש קדם יי ושמיע קדם יי ותקיף רוגזיה
ודליקת

ירושלמי

וכד ארונא הוה שרי הוה משה
זקיף ידוי בצלו ואמר חזור כען
מימרא דיי מן תקוף רוגזך ותוב
עלן ברחמך טביא וברוך דבוותא
ואסגי אלפיא דבני ישראל:

העולם שנאמר ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד: שופה ה׳ מנחם נו
תרגמו לשון מרגוע וכן בשובה ונחת תושעון: רבבות אלפי ישראל׳ מגיד שאין השכינה
שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רבבות: ויהי העם כמתאוננים׳ אין העם ח
אלא רשעים וכן הוא אומר מה אעשה לעם הזה ואומר העם הרע הזה וכשהם כשרים
קרואים עמי שנאמר שלח עמי עמי מה עשיתי לך: כמתאוננים׳ אין מתאוננים אלא
לשון עלילה מבקשים עלילה היאך לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר בשמשון כי
תואנה הוא מבקש: רע באזני ה׳ תואנה שהיא רעה באזני ה׳ שמתכוונים שתבא באזניו

יהוה׳ וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר־בָּם אֵשׁ
יהוה׳ וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה׃
ב וַיִּצְעַק הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל
מֹשֶׁה אֶל־יהוה׳ וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ׃
ג וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא
תַּבְעֵרָה כִּי־בָעֲרָה בָם אֵשׁ יהוה׳׃
ל׳ ויכר ולן ד וְהָאֲסַפְסֻף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּוּ תַּאֲוָה וַיָּשֻׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַּם בְּנֵי
והוא חר מן ישְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יַאֲכִלֵנוּ בָשָׂר׃
מ״ח מלי כסב
ה׳ בלמנע
תינוקות ולא ה זָכַרְנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל
קרין
ל׳ ומפר ולן בְּמִצְרַיִם חִנָּם אֵת הַקִּשָּׁאִים וְאֶת
הָאֲבַטִּחִים וְאֶת־הֶחָצִיר וְאֶת־
ל ומלא הַבְּצָלִים וְאֶת־הַשּׂוּמִים׃
ו וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה אֵין כֹּל
בִּלְתִּי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ׃ ז וְהַמָּן
כ׳ פתחים כְּזֶרַע־גַּד הוּא וְעֵינוֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח׃
כ ומכר ח שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחֲנוּ
ל׳ ומפר בָרֵחַיִם אוֹ דָכוּ בַּמְּדֹכָה וּבִשְּׁלוּ
בַּפָּרוּר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֻגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ
כטעם

קָדָם־יְיָ וְתֵקִיף רוּגְזֵיהּ וּדְלֵיקַת
בְּהוֹן אֶשְׁתָּא מִן־קָדָם־יְיָ וְשֵׁיצִיאַת
בְּסִיפֵי מַשְׁרִיתָא׃ וּצְוַח עַמָּא עַל־
מֹשֶׁה וְצַלֵּי מֹשֶׁה קָדָם־יְיָ וְאִשְׁתְּקַעַת
אֶשְׁתָּא׃ וּקְרָא שְׁמָא דַּאֲתַרָא
הַהוּא דְּלֵיקַתָּא אֲרֵי דְּלֵיקַת בְּהוֹן
אֶשְׁתָּא מִן־קָדָם־יְיָ׃ וְעַרַבְרְבִין
דְּבֵינֵיהוֹן שְׁאֵילוּ שְׁאֵלְתָּא וְחָבוּ
וּבְכוֹ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ מַן
יְיַכְלִנָּא בְּסַרָא׃ דְּכִירִין אֲנַחְנָא
יָת נוּנַיָּא דַּהֲוִינָא אָכְלִין בְּמִצְרַיִם
מַגָּן יָת בּוּצִינַיָּא וְיָת אֲבַטִּיחַיָּא
וּכְרָתֵי וּבוּצְלֵי וְתוּמֵי׃ וּכְעַן
נַפְשָׁנָא חֲאִיבָא לֵית כֹּל מִדְּעַם
אֵלֵּהּ לְמַנָּא עֵינָנָא׃ וּמַנָּא כְּבַר־
זַרְעָא גִּידָא הוּא וְחִזְוֵיהּ כְּחִזְוֵי
בְּדוֹלְחָא׃ שַׁיְיטִין עַמָּא וְלָקְטִין
דְּצָבֵי טְחִין בְּרֵיחַיָּא אוֹ דְצָבֵי דָּאִיךְ
בְּמִדּוּכְתָּא וּמְבַשְּׁלִין לֵיהּ בְּקִדְרָא
וְעָבְדִין יָתֵיהּ גְּרִיצָן וַהֲוָה טַעְמֵיהּ
כטעים

ויקביט אמרו אוי לכו כמה לבטכו בדרך הזה שלשה ימים שלא כתכו מעכוי הדרך׃ ויחר
אכו׳ אכי הייתי מתכוין לטובתכם שתכבסו לארץ מיד׃ בקצה המחכה׃ במוקצין שבהם
ב לשפלות אלו ערב רב רבי שמעון בן מכסיא אותר בקציכים שבהם ובגדולים׃ ויצעק
העם אל משה׃ משל למלך בשר ודם שכעס על בכו והלך הבן אצל אוהבו של אביו ואמר
לו בא ובקש עלי מאבא׃ ותשקע האש׃ שקעה במקומה שאלו חזרה לאחת הרוחות
ד היתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח׃ והאספסוף׃ אלו ערב רב שנאספו עליהם
בגאתם ממצרים׃ וישובו׃ גם בני ישראל ויבכו עמהם׃ מי יאכילכו בשר׃ וכי לא היה
להם בשר והלא כבר כאמר וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגומר ואם תאמר אכלום
והלא בכניסתן לארץ כאמר ומקנה רב היה לבני ראובן תומר אלא שמבקשים עלילה׃
ה אשר נאכל במצרים חנם׃ את שמצריים כותבים להם דגים חנם והלא כבר כאמר ותבן
לא יכתן להם אם תבן לא היו כותבין להם חנם דגים היו כותבין להם חנם ומהו אומר
חנם חנם מן המצות׃ את הקישואים׃ אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר

מון

ודליקת בהון אישא מצלהבא מן קדם יי ושציאת מן רשיעיא דבסייפי
משרתא דבית דן דהוה פיסלא עמהון: ויצעק וצווח עמא על
משה דיבעי עליהון וצלי משה קדם יי ואשתקעת אישתא באתרה:
ויקרא וקרא שמיה דאתרא ההוא דליקתא ארום דליקת כהון אישתא
מצלהבא מן קדם יי: והאספסוף וגיורייא דאתכנשו ביניהון שאילו
שאילתא ותבו ובכו ברם בני
ישראל ואמרו מאן ייכל ננא בישר׳:

ירושלמי

זכרנו דכירין אנחנא ית נוניא
דהוינא אכלין במצרים מגן בלא
תפקדתא ית קטייא וית מלפפוניא
וית קפלוטייא וית בצליא וית
תומיא: ועתה וכדון נפשנא

ירושלמי

מדכרין אנחנא ית נוניא דהוינן
אכלין במצרים מגן ית קטיא וית
מלפפניא וית ברחיא וית בצליא
וית תומיא:

מנגבא ליית כל מדעם אלהן למנא אנן מסתכיין במזבן דמודיק מגיסא
מידיא: והמן חכיל על עמא דמיבלהון לחים שמיא ומתרעמין
דמנא דמויה כורע כזרע גד נחית מן שמיא וכד הוה קדיש
חיזויה היכחיזו בידלחא: שטו

ירושלמי

חפסין רשיעי עמא ומלקטין וטחנין
ברחוותא ומן דהוה צבי הוה
שחיק בדוכיתא ומבשלין ליה ב
בלאפיסיא ועבדין מניה חרדן
והוי

הוין שייטין עמא ומלקטין וטחנין
ברחוותא או אדשין יתה במזוכתא
והוויין מבשלין יתה בלפריא ו
ועבדין יתה עוגין והוה טעמיה
כטעם

חון מאלו מפני שהן קשים למיכיקות אומרים לאשה אל תאכלי שום ובצל מפני התיכוק
משל למלך כו׳ כדאיתא בספרי: הקשואים. הם קונ״מברזש בלעז: לבטיחים. בורי״קש:
החטיל. כרישין פורלי״ש ית בוניכיא וכו׳: אל המן עיניכם. מן בשחר מן בערב: והמן
כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עיניכם והקבה הכתיב
בתורה והמן כזרע גד ונו׳ כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא
חשוב: כזרע גד. ענול פגידא זרע קולי״נדרו: בדולח. שם אבן טובה קרי״סטל:
שטו. מין שיט אלא לשון טייול אישבנ״יר בלא עמל: וטחנו ברחים ונו׳. לא ירד ברחים
ולא בקדירה ולא במדוכה אלא מתכה היה טעמו לבטחנין ולבלוכין ולמבושלים:
בשרוי. קדרה: לשד השמן. לחלוח של שמן כך פרשו דוכש ודומה לו בהפך לשלי
בחרבוני קין והלמ״ד יפול בהפך לחליחי בחרבוני קין ורבותינו פרשוהו לשון שדים אך
אין עכשו שדים אבל שמן ואי״ת לומר לשד השמן לשון ושמן ישורון שאם כן היה הש״ם נקוד
קמץ וטעמו למטה תחת הש״ם עכשיו שהש״ם נקוד פתח קטן והטעם תחת הש״ן לשון

בְּטַעַם לְשַׁד הַשָּׁמֶן: ט וּבְרִדַת
הַטַּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יֵרֶד הַמָּן
עָלָיו: י וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־
הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפְּחֹתָיו אִישׁ לְפֶתַח
אָהֳלוֹ וַיִּחַר־אַף יְהוָה מְאֹד וּבְעֵינֵי
מֹשֶׁה רָע: יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה לָמָּה הֲרֵעֹתָ לְעַבְדֶּךָ
וְלָמָּה לֹא־מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם
אֶת־מַשָּׂא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלָי:
יב הַאֲנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־
הָעָם הַזֶּה אִם־אֲנֹכִי יְלִדְתִּיהוּ כִּי־
תֹאמַר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְחֵיקֶךָ כַּאֲשֶׁר
יִשָּׂא הָאֹמֵן אֶת־הַיֹּנֵק עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתָיו: יג מֵאַיִן
לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־
יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תֶּנָה־לָּנוּ בָשָׂר
וְנֹאכֵלָה: יד לֹא־אוּכַל אָנֹכִי
לְבַדִּי לָשֵׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד
מִמֶּנִּי: טו וְאִם־כָּכָה אַתָּה עֹשֶׂה
לִי הָרְגֵנִי נָא הָרֹג אִם־מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֶיךָ וְאַל־אֶרְאֶה בְרָעָתִי:
פ טז וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה אֱסֹף־לִי שִׁבְעִים אִישׁ
מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָדַעְתָּ כִּי־הֵם

זקני

כְּטַעֲמִים דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא:
וְכַד־נָחֵית טַלָּא עַל־מַשְׁרִיתָא לֵילְיָא
נָחֵית מַנָּא עֲלוֹהִי: וּשְׁמַע מֹשֶׁה
יַת־עַמָּא בָּכֵן לְזַרְעַיְתְהוֹן גְּבַר
בְּתָרַע מַשְׁכְּנֵיהּ וְתֶקֵיף־רוּגְזָא דַיְיָ
לַחֲדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ:
וַאֲמַר מֹשֶׁה קֳדָם יְיָ לְמָא אַבְאֵישְׁתָּא
לְעַבְדָּךְ וּלְמָא לָא אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין
קֳדָמָךְ לְשַׁוָּאָה יַת־מָטוּל כָּל־עַמָּא
הָדֵין עָלַי: הַאַב אֲנָא לְכָל־עַמָּא
הָדֵין אִם־בְּנֵי אִינּוּן דְּאַמְרַתְּ לִי
סוֹבְרֵהִי בְּרַתּוּקְפָּךְ כְּמָא דְּמְסוֹבֵךְ
תּוּרְבַּיְנָא יַת־יַנְקָא עַל אַרְעָא
דְּקַיֵּימְתָּא לַאֲבָהָתּוֹהִי: מְנַן לִי
בְּשַׂרָא לְמִתַּן לְכָל־עַמָּא הָדֵין אֲרֵי
בְּכֵן עָלַי לְמֵימַר הַב־לָנָא בְּסַרָא
וְנֵיכוֹל: לֵית־אֲנָא יְכִיל בְּלַחוֹדִי
לְסוֹבְרָא יַת־כָּל־עַמָּא הָדֵין אֲרֵי
יַקִּיר מִנִּי: וְאִם־כְּדֵין אַתְּ עָבֵיד
לִי קְטוֹלְנִי כְּעַן קְטוֹל אִם־אַשְׁכַּחִית
רַחֲמִין קֳדָמָךְ וְלָא אֶחְזֵי בְּבִישְׁתִּי:
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ קֳדָמַי שַׁבְעִין
גַּבְרָא מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל דִּידַעְתָּ אֲרֵי

אינון

ל מסר אלף •
ה׳ תסר כלים׳
׳ל וחסר •
׳ל ומסר •
מד מלח מילין
תיקין סופלי
כנגד שבעים
נפש פירדון
לעברים ותני
על כח דאספ
לון לך שיכין
כקיקי ונסירין
כמתר סומקי
תורה:

שמן הוא והשין הנקודה בקמץ גדול ואיכה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק דלא
לשד לשון כוטריקון לים שמן דבש כעסה הכלושה בשמן וקטופה בדבש ותרגום של
אונקלוס דמתרגם דלים במשחא כוטה לפתרונו של דוכש שהעשה הכלושה בשמן לחלוחית
שמן יש בה: בוכה למשפחותיו • משפחות כלשפים ובוכים לפרסם תרעומתן בגלוי
ורבותיכו אמרו למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הכלשרות להם: כי תאמר
אלי • שאתה אומר אלי שאהו בחיקך והיכן אמר לו כן לך כתה את העם ואומר ויבוס אל
כמי ישראל על מכת שיהיו סוקלים אתכם ומקרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת
לאבותיו •

וַהֲוָי טַעֲמֵיהּ כְּטַעַם בִּירָא דִי מ כְּטַעַם בְּשֹׁשִׁין בִּדְבַשׁ :
מְסַרְבְּלָא בְּשׁוּמְנָא : וברדת וְכַד
נְחִית טַלָּא עַל מַשְׁרִיתָא בְּלֵילְיָא הֲוָה נָחִית מַנָּא עֲלוֹי : וישמע וְשַׁמַע
מֹשֶׁה יָת עַמָּא בְּכֵן עַל קְרִיבָתָא דְמִתְאַסְרָן לְהוֹן גְּבַר לְתַרְעָא מַשְׁכְּנֵיהּ וְתַקִּיף
רוּגְזָא דַיְיָ לַחֲדָא וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה בִּישׁ : ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה קָדָם יְיָ
לְמָא אַבְאַשְׁתָּא לְעַבְדָּךְ וּלְמָא לָא אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קָדָמָךְ לְשַׁוָּאָה יָת
טַרְחָא דְעַמָּא הָדֵין עָלַי : האנכי ירושלמי
הָאֲנָא עָבַדִית יָת כָּל עַמָּא הָאִלֵּין
כָּל עַמָּא הָדֵין אִין בְּנֵי הִינּוֹן ד אִין אֲנָא יְלִידִית יָתְהוֹן אֲרוּם תֵּימַר
דְאָמַרְתְּ לִי בְּמִצְרַיִם טָעוֹן ט לִי סְבוֹל יָתְהוֹן בְּחוֹכָךְ הֵיךְ מַרְ
טוֹרְחָנְהוֹן בְּחֵילָךְ הֵיכְמָא דְטָעִין דְּסָבַל פַּדְ גוֹגָא יָת מֵינוּקָא עַל א
פַּדְגוֹגָא לְמֵינוּקָא עַד זְמַן דִּימְטוּן אַרְעָא דְקַיְּימְתָּא לְאַבְהָתּוֹי :
לְאַרְעָא דְקַיְּימְתָּא לְאַבְהָתְהוֹן :
מאין מִנַּן לִי בְּשַׂרָא לְמִיתַן לְכָל עַמָּא הָדֵין אֲרוּם בְּכֵן עָלַי לְמֵימַר
הַב לָנָא בְּשַׂרָא וְנֵיכוֹל : לא לֵית אֲנָא יְכִיל בְּלַחוֹדִי לְמִיטְעַן לְכָל
עַמָּא הָדֵין אֲרוּם יַקִּיר הוּא מִנִּי : ואם ככה וְאִין כְּדֵנָן אַנְתְּ עָבִיד
לִי דְתִשְׁבּוֹק כָּל טָרְחָדְהוֹן עָלַי קְטוֹלְנִי כְּדֵין בְּמִיתוּתָא דְנַיְיחִין בָּהּ
זַדִּיקַיָּא אִין אַשְׁכַּחִית רַחֲמִין קָדָמָךְ ירושלמי
וְלָא אֶחְמֵי בְּבִישָׁתִי : ויאמר וְלָא אֵיחֲמֵי בְּבִישָׁתְהוֹן דְעַמָּךְ :
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ לְשִׁבְעִין
גּוּבְרִין זַבָּאִין מִסָּבֵי יִשְׂרָאֵל דִידַעַת דְהִינּוֹן הֲוֹ סָבֵי עַמָּא וְסָרְכּוֹי בְּמִצְרַיִם
ותדבר

לאכותיו · אתה אומר לי לשאתם בחקו : ואם ככה את עושה לי · תמת כחו של משה סו
ככבה כשהראהו הקב"ה הצורעכות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם
כן הרגני תחלה : ואל אראה ברעתי · ברעתם היה לו לכתוב אלא שכיבה הכתוב וזה
אחד מתקוני סופרים בתורה לכיבוי ולתקון לשון : אספה לי · הרי תשובה לתלונתך יז
שאמרת לא אוכל אנכי לבדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף במצרים ישבו עמהם
שנאמר לך ואספת את זקני ישראל אלא באת תבערה מתו וראויים היו לכך מפני דכתיב
ויקחו את האלהים שבהנו קלות ראש כנושך פתו ומדבר בפני המלך וזהו ויאכלו וישתו
ולא רצה הקב"ה ליתן אבלות במתן תורה ופרע להם כאן : אשר ידעת כי הם וגו' · אותן
שאתה מכיר שבתמכו עליהם שוטרים במצרים בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכי
על ידם שנאמר ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמכו בגדולתן כדרך שבטערו בגרתן :
ולקחת

זקני העם ושטריו ולקחת אתם אל-
אהל מועד והתיצבו שם עמך:
ירדתי ודברתי עמך שם
ואצלתי מן הרוח אשר עליך
ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא
העם ולא תשא אתה לבדך:
ואל העם תאמר התקדשו
למחר ואכלתם בשר כי בכיתם
באזני יהוה לאמר מי יאכלנו בשר
כי טוב לנו במצרים ונתן יהוה
לכם בשר ואכלתם:
לא יום אחד תאכלון ולא
ס׳ ג׳ מלא וכ׳ יומים ולא חמשה ימים ולא עשרה
ס׳ס׳
ימים ולא עשרים יום: עדי
חדש ימים עד אשר יצא מאפכם
ל׳ בתיב אלף והיה לכם לזרא יען כי מאסתם
את יהוה אשר בקרבכם ותבכו
לפניו לאמר למה זה יצאנו
ממצרים ויאמר משה
ששמאות אלף רגלי העם אשר
אנכי בקרבו ואתה אמרת בשר
אתן להם ואכלו חדש ימים:
הצאן ובקר ישחט להם
ומצא להם אם את כל דגי הים
יאסף להם ומצא להם:

ויאמר

אינון סבי עמא וסרכוהי ותדבר
יתהון למשכן זימנא ויתעתדון תמן
עמך: ואתגלי ואמליל עמך
תמן ואברי מן רוחא דעליך ואשוי
עליהון ויסוברון עמך במטול
עמא ולא תסובר את בלחודך:
ולעמא תימר אזדמנו למחר
ותיכלון בסרא ארי בכיתון קדם י׳
למימר מאן ייכלינא בסרא ארי-
טב לנא במצרים ויתן יי׳ לכון בסרא
ותכלון: לא יומא חד תכלון
ולא תרין יומין ולא חמשא יומין
ולא עסרא יומין ולא עסרין יומין:
עדי ירח יומין עד דתקוצון ביה
ויהי לכין לתקלא חלף דקצתון
במימרא דיי׳ דשכינתיה שריא-
ביניכון ובכיתון קדמוהי למימר
למא דנן נפקנא ממצרים:
ואמר משה שית מאה אלפין
גברא ריגלאה עמא דאנא ביניהון
ואת אמרת בסרא אתן להון
וייכלון ירח יומין: הען ותורין
יתנכסון להון היספקון להון אם
ית כל נוני ימא יתכנשון להון
היספקון להון: ואמר יהוה

למשה

ולקחת אותם · קחם בדברים אשריכם שכתמכיתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו
שם עמך · כדי שירחו ישראל ויכבדו בהם גדולה וכבוד ויאמרו חביבין אלו שבכחם עם
משה לשמוע דבור מפי הקב״ה: וירדתי · זו לחת מעשר ירידות הכתובות בתורה:
ודברתי עמך · ולא עמהם: ואצלתי · כתרגומו ואדבי כמו ואל אצילי בני ישראל:
ושמתי עליהם · למה משה דומה באותה שעה לכד שמוכח על גבי מכורה והכל מדליקין
הימנו ואין אורו חסר כלום: ונשאו אתך · היתה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח
בני שהם טרחנים וסרבנים: ולא תשא אתה לבדך · הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל

אנכי

וחרבר יתהון למשכן זמנא ויתעתדון תמן עמך: וירדתי ואתולי
באיקר שכינתי ואמליל עמך תמן ואמרבי מן רוח נבואה דעלך ואשוי
עליהון ויטעינון עמך בטורחא דעמא ולא תטעון אנת בלחודך: ואל-
העם ולות עמא תימר אזדמנו למחר ותיכלון בישרא ארום בכירתון
קדם יי למימר מן יספינא בישרא ארום טב לנא במצרים ויתן יי לכון
בסרא ותיכלון: לא לא יומא חד תיכלון ולא תרין יומין ולא חמשא
יומין ולא עשרא יומין ולא עשרין יומין: עד עד ירח יומין עד דתפיק
סריותא מנחיריכון ותהוי לכון לריחוק חולף דקצתון במימרא דיי דאיקר
שכינתיה שריא ביניכון ובכיתון קדמוי למימר למא דנן נפקנא ממצרים:
ואמר ואמר משה שית מאה אלפין גברין ריגלין עמא דאנא שרי
ביניהון ואנת אמרת ביסרא איתן להון וייכלון ירח יומין: הצאן
הענא דבערב ותורי דבנבט יתנכסון להון ויספקון להון אין ית כל נוני
דימא רבא יתכנשון להון ויספקון להון: ואמר ה׳ ואמר יי למשה
האפשר

אנכי לבדי: התקדשו. הזמינו עצמכם לפורענות וכן הוא אומר הקדישם ליום הרינה: יד
על קדש ימים. זו בכסרים המתמנין על מטותיהן ואחר כך כשמתן יוצאה. ובדשעים כ
הוא אומר הבשר עודנו בין שיניהם כך היא שנויה בספרי אבל במכילתא שנויה חילוף
הדשעים אוכלין ומנטערין שלשים יום והבשרים הבשר עודנו בין שיניהם: עד אשר יצא
מאפכם. כתרגומו דתקונון ביה יהא דומה לכם כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד
שיוצא ונגעל לאון דרך האף: והיה לכם לזרא. שתהיו מרתקין אותו יותר ממה
שקרבתם. ובדברי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורים לחרב זרא: את ה׳ אשר
בקרבכם. אם לא שכטעתי שכיבתי ביניכם לא נבה לבבכם ליבכם לכל הדברים הללו:
שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים היתרים. רבי משה הדרשן כא
פירש שלא בכו אלא אותן שיצאו ממצרים: הבאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים כב
שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו רבי עקיבא אומר שש מאות אלף
רגלי ואתה אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים הבאן ובקר הכל כמשמעו מי מספיק
להם בענין שבאמר ומצא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או שמעו כא המורים אלא לפי שלא
אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא כפרע ממנו וזו של מרובה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך
לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך מי שכתוב
בו בכל ביתי כאמן הוא יאמר אין היוקוס מספיק לכו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי
וגו׳ ואתה אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו הבאן ובקר
ישחט להם כדי שיהרגו ותהי אכילה זו מספקתן עד עולם וכי שבחך הוא זה אומר לו
לחמור טול כור שעורים וכתתוך ראשך השיבו הקב״ה וחס לא אתן יאמרו שקברה ידי
הטוב בעיניך שיל ה׳ תקבר בעיניהם יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קברה
לפניהם

כ ויאמר
יהוה אל־משה הן־יד יהוה התקצר
עתה תראה היקרך דברי אם־לא:
כא ויצא משה וידבר אל־
העם את־דברי יהוה ויאסף שבעים
איש מזקני העם ויעמד אתם
סביבת האהל: כב וירד יהוה
ל ויתר אלף בענן וידבר אליו ויאצל מן־הרוח
אשר עליו ויתן על־שבעים איש
הזקנים ויהי כנוח עליהם הרוח
ויתנבאו ולא יספו: כג וישארו
שני־אנשים במחנה שם האחד
מ פסר אלדד ושם השני מידד ותנח עליהם
הרוח והמה בכתבים ולא יצאו
האהלה ויתנבאו במחנה: וירץ

ולמשה המימרא דיי יתעכב בעון
תחזי היערעינך פתגמי אם־לא:
ונפק משה ומליל לעמא ית
פתגמיא דיי וכנש שבעין גברא
מסבי עמא ואקים יתהון סחדנות
למשכנא: ואתגלי יי בענגא
ומליל עמיה ורבי מן רוחא דעלוהי
ויהב על־שבעין גברא סביא והוה
כד־שרת עליהון רוחא נבואה
ומתנבן ולא פסקין: ואשתארו
תרין־גברין במשריתא שום חדי
אלדד ושום תניינא מידד ושרת
עליהון רוחא נבואה ואינון בכתיביא
ולא נפקו למשכנא ואתנביאו
במשריתא:

כנ לפניהם אפילו שעה אחת: עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אין לעמוד על הנסים מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה לא תספיק להם מופן לדון אחריך אם אתה נותן להם כשר בהמה נסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן דקה יאמרו נסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקברה ידי אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן אמר להם היד ה׳ תקצר הן הכה צור ויזובו מים וגו׳ הנס לאם יוכל את אמרו פשרה היא זו אין בו כח למלאת שאלתיכו וזהו שנאמר ויבא משה וידבר אל העם

נד כיון שלא שמעו לו ויקח שבעים איש וגו׳: ולא יספו. לא כתבנאו אלא אותו היום לבדו כך מפורש בספרי. ואם תאמר ולא פסקין שלא הפסקה נבואה מהם: וישארו שני אנשים.

כו מאותן שנבחרו אמרו אין אנו כדאי לגדולה זו: והמה בכתובים. במנוררים שנהם לסנהדרין ונכתבו כלם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהחשבון עולה ליב שבטים ששה ששה לכל שבט ושבט חוץ משני שבטים שאין מניע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שבט שומע לי לפחות ושבטו זקן אחד מה עשה בטל עב פתקין וכתב על שבעים זקן ועל שנים חלק וברר מכל שבט ושבט ששה והיו עב אמר להם טלו פתקיכם מתוך קלפי מי שעלה בידו זקן כתקדש מי שעלה בידו חלק אל לא המקום חפץ בך:

ויצא

ואפשר דאירת קדם יי מחסור כדון תחמי היארעינך פתגמי אין לא:
ויצא ונפק משה ממשכן בית שכנתא ומליל עם עמא ית פתגמיא דיי
וכנש

אכנש שובעין גוברין מסבי ישראל ואקים יתהון חזור חזור למשכנא:
וירד ואתגלי ייי בענן איקר שכינתא ומליל עמיה ודבי מן נבואה דעלוי
ומשה לא חסיר מדעם ויהב על שובעין גוברין סביא והוה כד שרת
עליהון רוח נבואה ומתנבן ולא ירושלמי
פסקין: וישארו ואשתיירו ואישתיירו תרין גוברין במשריתא
תרין גוברין במשריתא שמיה דחד שמיה דחד מגהון אלדד ושמיה
אלדד ושמיה דתניין מידד בני דתניא מידד ושרת עליהון רוח
דאליצפן בר פרנך דילידת ליה קודשא אלדד הוה מתנבא ואמר
זוכד ברת לוי בזמן דפטרה עמרם הא משה נביא ספרהון דישראל
גברה ואתנסבת ליה עד דלא מתכנש מגו עלמא ויהושע בר נון
ילידת ית משה ושרת עליהון רוח תלמידוי משמש משריתא מן ב
נבואה אלדד הוה מתנבי ואמר בתריה: מידד מתנבא ואמר הא
הא משה מתכניש מן עלמא ו סלוון סלק מן ימא והוי תקלא
ויהושע בר נון משמש משריתא לבני ישראל ותליהון הוון מחנבין
קאי מן בחריה ומדבר עמא בית בחדא ואמרין בסוף עקב יומיא
ישראל ומעיל יתהון לארע כ גוג ומגוג וחיילותיה סלקין ל
בנעאי ומחסין יתה להון מידד לירושלם ובידוי דמלכא משיחא
הוה מתנבי ואמר הא סלוי סלקן אינון נפלין ושובע שנין דיומין
מן ימא וחפיין כל משריתא ד ידליקו בני ישראל מן מני זיינהון
דישראל ויתפנקון מן טורא דאצטנע להון מן שירויא ויקבלון אגר לחורשא לא יפקין ואילן לא
עובדיהון והינין הוון מן סביא דסליקו בפטיקיא בתוכיא ולא נפקן ח
למשכנא דאיטמרו למערוק מן רבנותא ואתנבייו במשריתא: ויר ח חכימיא ולא נפקו שובעתי ח
חכימיא מן משכנא עד אלדד ומידד מתנבן במשריתא:

כו וַיָּרָץ הַנַּעַר וַיַּגֵּד לְמֹשֶׁה
וַיֹּאמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִים
בַּמַּחֲנֶה׃ כז וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן מְשָׁרֵת מֹשֶׁה מִבְּחֻרָיו וַיֹּאמַר
אֲדֹנִי מֹשֶׁה כְּלָאֵם׃ כח וַיֹּאמֶר
לוֹ מֹשֶׁה הַמְקַנֵּא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן
כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה
אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם׃ ל וַיֵּאָסֵף
מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה הוּא וְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ לא וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת
יְהוָה וַיָּגָז שְׂלָוִים מִן הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־
הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדֶרֶךְ יוֹם
כֹּה סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאַמָּתַיִם עַל־
פְּנֵי הָאָרֶץ׃ לב וַיָּקָם הָעָם כָּל־
הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל־יוֹם
הַמָּחֳרָת וַיֶּאֱסְפוּ אֶת־הַשְּׂלָו הַ
הַמַּמְעִיט אָסַף עֲשָׂרָה חֲמָרִים
וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שָׁטוֹחַ סְבִיבוֹת
הַמַּחֲנֶה׃ לג הַבָּשָׂר עוֹדֶנּוּ בֵּין
שִׁנֵּיהֶם טֶרֶם יִכָּרֵת וְאַף יְהוָה חָרָה
בָעָם וַיַּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה
מְאֹד׃ לד וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם
הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתַּאֲוָה כִּי־
שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמִּתְאַוִּים׃
לה מִקִּבְרוֹת הַתַּאֲוָה נָסְעוּ
הָעָם חֲצֵרוֹת וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת׃
פ א וַתְּדַבֵּר מִרְיָם

מתנבאים
רוסריקו משה
תכיח נפשו
מן אלקים
יהושע מכלים

ג׳ מלה

שביעי

כתיב שלוים
וקרי שלוים
שלוו לנריקים
ושלוו לרשעים
שהיה לכם
כקוצים

ג׳ ומלה

ואהרן ומלילת

כח כו וירץ הנער · יצא נרשום בן משה היה : כלאם · הטל עליהם נרכי נבור והם כליס משה ·
דלא תכס אל בית הכלא לפי שהיו מתכבאים משה מת ויהושע מכנים את ישראל לארץ:
כם המקנא אתה לי · הקנאתי אתה מקנא : לי · כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הכותן לב
על הדבר או לבקוס או לעזור אבפרנסתו בלעז אוחז בעובי המסך : ויאסוף משה ·
יופתח אהל מועד : אל המחנה : בכנסו איש לאהלו : ויאסוף · לשון כניסה אל הבית
כמו

ורהט עוליא וחוי
ראתיב מן
רחמין מן
המן בגלל
אנח מקבי
נבוהיה עלי
ישראל :
למ
ואפרח ש
לציפונא
ארעא ד
יתהון :
וכל ליל
ית סלוי
עשרא
משטיר
רשיעי
עד כד
וקטל
קברי
מקבר
ביישו
בחצ
כמו
פורע
ויטוש
פורש
הוי

ומלילת
בְּמִשְׁרִיתָא : וּרְהַט עוֹלִימָא וְחַוִּי
לְמֹשֶׁה וְאָמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּאִין
בְּמַשְׁרִיתָא : וְאָתֵיב יְהוֹשֻׁעַ בַּר־
נוּן מְשׁוּמְשָׁנֵיהּ דְּמֹשֶׁה מֵעוּלְמוֹהִי
וְאָמַר רִבּוֹנִי מֹשֶׁה אֲסָרִינוּן :
וְאָמַר לֵיהּ מֹשֶׁה הַקְנָאָתִי אַתְּ־מְקַנֵּי
לִי רְעֵינָא פּוּן דִּיהוֹן כָּל־עַמָּא דְּיְ
נְבִיאִין אֲרֵי יִתֵּן יְיָ יַת־רוּחַ נְבוּאָתֵיהּ
עֲלֵיהוֹן : וּמִתְכַּנֵּיש מֹשֶׁה
לְמַשְׁרִיתָא הוּא וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל :
וְרוּחָא נְטַל מִן־קֳדָם יְיָ וְאַפְרַח שְׁלָיו
מִן־יַמָּא וּרְמָא עַל־מַשְׁרִיתָא כְּמַהֲלַךְ
יוֹמָא לְכָא וּכְמַהֲלַךְ יוֹמָא לְכָא
סְחוֹר־סְחוֹר לְמַשְׁרִיתָא וּכְרוּם־
תַּרְתֵּין אַמִּין עַל־אַפֵּי אַרְעָא :
וְקָם עַמָּא כָּל־יוֹמָא הַהוּא וְכָל־
לֵילְיָא וְכָל יוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי וְכַנְשׁוּ
יַת־שְׁלָיו דְּאַזְעַר כְּנַשׁ עֲשָׂרָא דְגוּרִין
וּשְׁטַחוּ לְהוֹן שְׁטִיחִין סְחוֹר־סְחוֹר
לְמַשְׁרִיתָא : בְּסַרְא עַד כְּעַן בֵּין
שִׁנֵּיהוֹן עַד לָא פְּסַק וּרְוִגְזָא דְיְ
תְּקִיף בְּעַמָּא וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל
סַגִּי לַחֲדָא : וּקְרָא יַת־שְׁמָא־
דַאֲתְרָא הַהוּא קִיבְרֵי דְמִשְׁאֵלֵי
אֲרֵי תַמָּן קָבְרוּ יַת־עַמָּא דְשָׁאֵילוּ :
מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֵלֵי נְטָלוּ עַמָּא
לַחֲצֵרוֹת וַהֲוָוּ בַּחֲצֵרוֹת :

וְרַחֵט טַלְיָא חַד וְתֵנִי לְמֹשֶׁה וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמֵידָד מִתְנַבְּיִין הַכֵּין בְּמַשְׁרִיתָא:
ויען וְאָתִיב יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן מְשׁוּמְשַׁנֵּיהּ דְּמֹשֶׁה וַאֲמַר רִיבּוֹנִי מֹשֶׁה בָּעֵי
רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ וּכְלִי מִנְהוֹן רוּחַ נְבוּאָתָא: ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ מֹשֶׁה
הַמִּן בְּגָלַל דְּאִתְחַנְּנוּ עֲלַיְדָאנָא מִתְכַּנֵּשׁ מִן עָלְמָא וְאַנְתְּ מְשַׁמֵּשׁ מִן בַּתְרַיי
אַנְתְּ מְקַנֵּי לִי רְעֵינָא פּוּן דִּיהוֹן כָּל עַמָּא דַּיְיָ נְבִיאִין אֲרוּם יִתֵּן יְיָ יַת רוּחַ
נְבוּאָתֵיהּ עֲלֵיהוֹן: ויאסוף וְאִתְכְּנַשׁ מֹשֶׁה לְמַשְׁרִיתָא הוּא וְכָל סָבֵי
יִשְׂרָאֵל: ורוח וְרוּחָא דְּעַלְעוּלָא נַפְקַת וּנְטָלַת בְּרוּגְזָא מִן קֳדָם יְיָ
וּבְעָא לְמִשְׁטְפֵיהּ לְעָלְמָא אֲלוּלֵי זְכוּתָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָתַב בְּיַמָּא רַבָּא
וְאַפְרַח שְׁלָוֵי מִן יַמָּא רַבָּא וּשְׁרָא עַל דֵּין דְּזָעִיר בְּמַשְׁרִיתָא כְּמַהֲלַךְ יוֹמָא
לְצִיפּוֹנָא וּכְמַהֲלַךְ יַמָּא לְדָרוֹמָא וּכְרוּם תְּרֵתֵין אַמִּין הֲוָה פְּרַח עַל אַנְפֵי
אַרְעָא וְהוּ מְהַלְכִין בְּהוֹן עַד פְּרָתְהוֹן מְטוּל דְּלָא יְלָעוּן בְּזִמַּן מְנַשְּׁהוֹן
יַתְהוֹן: ויקם העם וְקָמוּ מְחַסְּרֵי הֵימְנוּתָא דִּי בְּעַמָּא כָּל יוֹמָא הַהוּא
וְכָל לֵילְיָא וְכָל יוֹמָא דְּבָתְרוֹי וּכְנַשׁוּ
יַת סַלְוֵי דְּקָטְיַע וּדְחַגִּיר כְּנַשׁ ע ירושלמי
עֲשָׂרָא כְּרוּוַיִן וּשְׁטַחוּ לְהוֹן מ נָשַׁר כּוֹרְוַיִן:
מַשְׁטִיחִין חַזְרָנוּת מַשְׁרִיתָא: הבשר
רַשְׁיָעֵיָא הֲוָו אָכְלִין מִן בִּישְׁרָא וְלִמַן דְּיַהֲבֵיהּ לְהוֹן לָא הֲוָו מְבָרְכִין בִּישְׁרָא
עַד כְּדוֹן הֲוָה בֵּינֵי כַּפֵּיהוֹן עַד לָא פְּסַק וְרוּגְזָא דַּיְיָ תַּקִּיף בְּרְשִׁיעֵי עַמָּא
וּקְטַל יְיָ בְּעַמָּא קְטוֹל סַגִּי לַחְדָּא: ויקרא וּקְרָא יַת שׁוּם אַתְרָא הַהוּא
קִבְרֵי דְּמִשַּׁיְלֵי בִּישְׁרָא אֲרוּם תַּמָּן קְבָרוּ יַת עַמָּא דְּשַׁיְלוּ בִּישְׁרָא:
מקברות ומן קִבְרֵי דְּמִשַּׁיְלֵי
בִּישְׁרָא נְטָלוּ עַמָּא לַחֲצֵרוֹת וַהֲווֹן ירושלמי
בַּחֲצֵרוֹת: ותדבר וְאִשְׁתְּעִיוּ מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל
מרים עסק

כמו ואספתו אל תוך ביתך ואם לכלם יבכור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם
פורענות עד שבכבסו הצדיקים אים לאהלו · וינז · ויפריח וכן כי גז איש וכן כנזו וענר: נז
ויטוש · ויפשט כמו והכה כטושים פל פני כל הארץ וכטשתיך המדברה: וכאמתים ·
פורחות בנובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להנביה ולא
לשחוט: הממעיט · מי שאוסף פחות מכלם העגלים והחגרים אבל ו׳ חמרים: ויטשו · נב
עשו אותן משטיחין משטיחין: ערש יבשת · כתרגומו עד לא פסק · ל״א איכו משפיק נג
לפוכקו בשביו עד שבשמתו יובאה: ותדבר אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא א
אומר דבר האים אדוני הארץ אתנו קשות · אין אמירה בכל מקום אלא לשון התחנונים וכן
הוא אומר ויאמר אל נא אחי תרעו ויאמר שמעו נא דברי כל נא לשון בקשה: ותדבר

ל נסר נון, הכשית כנים יפת מראה

וְאַהֲרֹן בְּמֹשֶׁה עַל־אֹדוֹת הָאִשָּׁה
הַכּוּשִׁית אֲשֶׁר לָקָח כִּי־אִשָּׁה כּוּשִׁית
לָקָח: ג וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אַךְ־
בְּמֹשֶׁה דִּבֶּר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דִּבֵּר
וַיִּשְׁמַע יְהוָה: ד וְהָאִישׁ מֹשֶׁה
עָנָו מְאֹד מִכֹּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי
הָאֲדָמָה: ס

מ״ו ק׳

כולם חסר כו׳ מן ח׳

ה וַיֹּאמֶר יְהוָה פִּתְאֹם אֶל־
מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צְאוּ
שְׁלָשְׁתְּכֶם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ
שְׁלָשְׁתָּם: ו וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד
עָנָן וַיַּעֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וַיִּקְרָא
אַהֲרֹן וּמִרְיָם וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:

כולם חסר כו׳ מן ח׳

ז וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא דְּבָרָי אִם־
יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם יְהוָה בַּמַּרְאָה אֵלָיו
אֶתְוַדָּע בַּחֲלוֹם אֲדַבֶּר־בּוֹ: ח לֹא־
כֵן עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן
הוּא: ט פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֶּר־

בו

ומלילת מרים ואהרן במשה על
עיסק אתתא שפירתא דנסיב ארי
אתתא שפירתא דנסיב רחיק:
ואמרו הלהוד ברם במשה מליל
הלא אף עמנא מליל ושמיע קדם
יי: וגברא משה ענותן לחדא
מכל אינשא דעל אפי ארעא:
ואמר יי בתכיף למשה ולאהרן
ולמרים פוקו תלתיכון למשכן זמנא
ונפקו תלתיהון: ואתגלי יי
בעמודא דענגא וקם בתרע משכנא
וקרא אהרן ומרים ונפקו תרויהון:
ואמר שמעו כען פתגמי אם יהון
לכון נביאין אנא יי בחיזוין אנא
מתגלי להון בחילמין אנא ממליל
עמהון: לא כן עבדי משה
בכל ביתי מהימן הוא: ממלל
עם ממלל מלילנא עמיה בחזו

ולא

מרים ואהרן · היא פתחה בדבר תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומכין שהיתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רבי כתן אומר מרים היתה בבל נפורה בשעה שבאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה נפורה אמרה אוי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנבואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש בעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך כשנשה קל וחומר למספר בגנותו של אחיו · האשה הכושית · מגיד שהכל מודים ביפיה כשם שהכל מודים בזחרותו של כושי: כושית · בגימטריא יפת מראה: על אודות האשה · על אודות גירושיה: כי אשה כושית לקח · מה תל אלא יש לך אשה כאה ביופיה ואין כאה בגועשיה בגעשיה ולא ביופיה אבל זאת כאה בכל: האשה הכושית · על שם כויה בקראת כושית כאדם הקורא את בנו בשם כאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה: כי אשה כושית לקח · ועתה גרשה: הרקן אך · עמו לבדו דבר ה׳: הלא גם בנו דבר · ולא פירשנו מדרך ארץ: עכיו · שפל ומבלן: פתאום · כגלה עליהם פתאם והן טמאין בדרך ארץ והיו נוגעים מיד מיד להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שבגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור: נא׳ו שלשתכם · מגיד ששלשתן בקראו בדבור אחד מה שאא לפה לומר ולאין

ג ב

ד

מְרִיס וְאַהֲרֹן בְּמִשֶׁה פִּתְגָמִין דְּלָא
מִתְהַגְּנִין עַל עֵיסַק אִתְּתָא כּוּשַׁיְיתָא
דְּאַסְבּוּהִי כּוּשָׁאִי לְמֹשֶׁה בְּמִיעַרְקֵיהּ
מִן קֳדָם פַּרְעֹה וְדִיחֲקֵהּ אֲרוּם
לְאִתְּתָא אַסְבּוּהִי יַת מַלְכְּתָא דְּכוּשׁ
וְרַחִיק מִינַהּ: ויאמרו וַאֲמָרוּ
הַלְחוֹד בְּרַם עִם מֹשֶׁה מַלֵּיל יְיָ ד
דְּאִתְפְּרַשׁ מִתְּשַׁמִּישׁ דְּעָרִיס הֲלָא
אוּף עִמָּנָא מַלֵּיל וְשַׁמִּיעַ קֳדָם יְיָ:
והאיש משה וְגַבְרָא מֹשֶׁה עֲנִוּתָן בְּרַעֲתֵיהּ לַחֲדָא מִן כָּל בְּנֵי נָשָׁא דְּעַל
אַנְפֵּי אַרְעָא וְלָא חַשׁ לְמִלֵּיהוֹן: ויאמר ה' וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן
וּלְמִרְיָם פּוּקוּ תְּלָתֵיכוֹן לְמַשְׁכָּן זִמְנָא וּנְפַקוּ תְּלָתֵיהוֹן: וירד וְאִתְגְּלִי
יְקָרָא דַיְיָ בַּעַמּוּדָא דְעָנָן וְקָרָא וְקָם בִּתְרַע מַשְׁכְּנָא וּקְרָא אַהֲרֹן וּמִרְיָם
וּנְפַקוּ תַּרְוֵיהוֹן: ויאמר וַאֲמַר שְׁמָעוּ כְּבָעוּ פִּתְגָמַי עַד דְּאֵמַלֵּיל אִין
יְהֵוֹן כָּל נְבִיָּא דְקָמוּ מִן יוֹמַת עָלְמָא מִתְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן הֵיכְמָא דְּמִתְמַלֵּיל
עִם מֹשֶׁה דְּמֵימְרָא דַיְיָ בְּחֶזְיוֹ
לְוָתְהוֹן מִתְּגַלֵּי בְּחֶלְמָא מְמַלֵּילְנָא
עִמְּהוֹן: לא כֵן לָא כְּדֵין אַרְחָא
דְּמֹשֶׁה עַבְדִּי בְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמִּי
מְהֵימָן הוּא: פֶּה מַמְלַל עִם
מַמְלַל מַלֵּילִית עִמֵּיהּ דְּיִתְפְּרַשׁ

עִסַּק אִתְּתָא כּוּשַׁיְיתָא הַנְּסִיב וְהָא
לָא אִתְּתָא כּוּשַׁיְיתָא הֲוַת צִפּוֹרָה
אִתַּת מֹשֶׁה אֶלָּא הֵיךְ מַה דְּהָדֵין
כּוּשַׁיְיָא מְשַׁבֵּי בִּשְׁרֵיהּ מִכָּל בְּרִיָּתָא
כֵּן הֲוַת צִפּוֹרָה אִתַּת מֹשֶׁה יָאַת
בְּדִיוָהּ וְשַׁפִּירָה בְּחֶזְוָהּ וּמְשַׁנְיָא
בְּעוֹבָדַיָּא טָבָא מִכָּל נְשַׁיָּא דְּדָרַיָּא
הַהוּא:

ירושלמי

לֵית כְּוַת עַבְדִּי מֹשֶׁה בְּכָל ק
קוּמְיָטָטוֹן רֵישׁ לְכִילְדִין קוּמְיָטָטוֹן
דִּידִי הֵימָן הוּא:

מתשמיש

ולאין לשמוע: בעמוד ענן. יבא ידידי שלא כמדת בשר ודם מלך בשר ודם כשיוצא
למלחמה יוצא באוכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא במעוטין ומדת הקב"ה יוצא למלחמה יחיד:
שנאמר ה' איש מלחמה ויוצא לשלום באוכלוסין שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן
ויקרא אהרן ומרים. שיהו במשכן ויוצאין מן הסנה לקראת הדבר: ויבאו שניהם.
ומשני מה משכן והפרישן ממשה לפי שאומרים מקנת שבחו של אדם בפניו וכלו שלא בפניו
וכן מביאו בכח שלא בפניו כאמר איש נדיק תמים ובפניו כאמר כי אותך ראיתי נדיק לפני
ד"א שלא ישמע בגיפתו של אהרן: שמעו נא דברי. אין כח אלא לשון בקשה: אם יהיה
נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו
באמפקלריא המאירה אלא בחלום וחזיון: פה אל פה. אמרתי לו לפרוש מן האשה והיכן
אמרתי לו בסיני לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי: ומראה ולא
בעידות.

בו ומראה ולא בחידת ותמנת יהוה
יביט ומדוע לא יראתם לדבר
בעבדי במשה: ט ויחר אף
יהוה בם וילך: י והענן סר
מעל האהל והנה מרים מצרעת
כשלג ויפן אהרן אל מרים והנה
מצרעת: יא ויאמר אהרן אל-
משה בי אדני אל נא חשת עלינו
חטאת אשר נואלנו ואשר חטאנו:
יב אל נא תהי כמת אשר
בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי
בשרו: יג ויצעק משה אל-
יהוה לאמר אל נא רפא נא לה:

ויאמר
בבעו אסי כען יתה:

ולא בחידון ודמות יקרא דיי
מסתכל ומא דין לא דחילתון
למללא בעבדי במשה:
ותקיף רוגזא דיי בהון ואסתלק:
וענן אסתלק מעילוי משכנא
והא מרים חורא כתלגא ואתפני
אהרן לות מרים והא סגירא:
ואמר אהרן למשה בבעו רבוני
לא כען תשוי עלנא חובא
דאיטפשנא ודיסרחנא:
לא כען תתרחק הא מבינא ארי
אחתנא היא צלי כען על בשרא
מיתא הדין דברה ויתסי:
וצלי משה קדם יי למימר אלהא
ואמר יי
למשה

בחידות · ומראה זה מראה דבור שאני מפרש לו דברי במראית פנים שבו ואיני סותמו לו
בחידות כענין שנאמר ליחזקאל חוד חידה ונומר · יכול מראה שאינה תל"ל לא תוכל לראות
את פני: ותמונת ה' יביט · זה מראה אחורים כענין שנאמר וראית את אחורי: בעבדי
במשה · איני אומר בעבדי משה אלא בעבדי במשה בעבדי אף על פי שאין משה במשה אפי'
איני עבדי כדאי הייתם לירוא מפניו וכ"ש שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין
המלך אוהבו חכם ואם תאמרו איני מכיר במעשיו זו קשה מן הראשונה: ויחר אף ה' בם
וילך · מאחר שהודיע הרחוקם גזר עליהם כדוי קל ואומר לבשר ודם שלא יכעוס על
חברו עד שיודיענו סרחונו: והענן סר · ואחר כך מרים מצורעת כשלג משל למלך
שאמר לפידגוג רדה את בני אבל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליו: כואלנו ·
כתרגומו לשון אויל: אל נא תהי · אחותנו זו: כמת · שהמצורע חשוב כמת מה מת
מטמא בביאה אף מצורע מטמא בביאה: אשר בצאתו מרחם אמו · אמנו היה לו לומר
אלא שכבה הכתוב וכן חצי בשרו חצי בשרנו היה לו לומר אלא שכבה הכתוב אשר מאחר
שיצאת מרחם אמנו היא לנו כאלו נאכל חצי בשרנו כענין שנאמר כי אחינו בשרנו הוא
ואני משמעו אף הוא בריאה כן אין ראוי לאח להכיח את אחותו להיות כמת: אשר בצאתו ·
מאחר שיצא זה מרחם אמו אל זה שיש כח בידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חצי בשרו
שאחיו בשרו הוא · ד"א אל נא תהי כמת אם איבך רופאה בתפלה מי מכנירה או מי מטהרה
אני א"ל לראותה שאני רוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר
בצאתו מרחם אמו: אל נא רפא נא לה · בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשואל דבר
מחבירו צריך לומר שנים לו בלשה דברי תחנונים ואחב יבקש שאלותיו: לאמר · מה אל
אמר

מתשטיש דעריס וחיזיו ולא בטומרא מתגלינא ליה באסנא ודמו דבתר
שכינתי חזי ומא דין לא דחלתון לאשתעויי כהלין מליא בעבדי במשה:
ויחר ואסתלק איקר שכינתא דיי מנהון ואזיל: והענן ענן איקר
שכינתא דיי אסתלק מעלוי משכנא והא מרים לקת בצורעא ואסתכל
אהרן לות מרים והא לקת בצורעא: ויאמר ואמר אהרן למשה
במטו מנך ריבוני לא חשבי עלנא ירושלמי
חובא דאיטפשנא ודי סרחנא: דאיתפשינן:
אל נא בבעו מנך לא תהוי מרים לא בבעו תהוי מרים מ
אחתן מצרעא מסאבא באהילא כמיתא מצרעא מטמאה באהלא כמיתא
ארום היך מה דחדין ולדא דהוה ארום היך מה דחדין ולדא דהוה
במיעיא דאמיה תשעא ירחין במיא במיעיא דאמיה תשעא ירחין במיא
ובאישתא ולא מנזיק וכיון דמטא ובאישתא ולא מנזיק וכיון דמטא
קיציה למיפוק מן מעוי דאמיה קיציה למיפוק מן מעוי דאמיה
אתאכיל פלגות בשריה בזמן אתאכיל פלגות בשריה כן הות
דיתבא אמיה על מחברא וימות מרים אחתן מטרפא עמנא ב
וולדא ומפקא יתיה חייתא כד במדבריא והות עמן בעקנא
מחתך היכדין כד הוינן בארעא וכיון דימטא קיצין למיעל לארעא
דמצרים הות מרים אחתן חמיא דישראל למא היא מתמנע מינן
יתן בגלותן ובטלטולן ובשעבודן צלי כען על בישרא מיתי ויחי
וכדו מטת זמנא למפק ולמירות ית ולא נבד זכותה:
ארעא דישראל הא כדון היא
מתמנעא מנן במטו מינך רבוני
צלי כען עלה ולא נובדא זכותה מגו קהלא: ויצעק משה וצלי
משה ובעא רחמין קדם יי למימר ירושלמי
בבעו ברחמין אלקא רחמנא בבעו אלהא דמסיכל בשרא אסי יתה:
אלקא דשליט בנשמת כל בישרא

אסי

אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואביה ירק ונו׳ רבי אלעזר
בן עזריה אומר באדבעה מקומות בקש משה מלפני הקדוש ברוך הוא להשיבו אם יעשה
שאלותיו אם לאו כיונא בו וידבר משה לפני ה׳ לאמר וגו׳ מה תל׳ לאמר השיבני אם נושם
אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תרפה ונו׳ כיונא בו ויאמר משה לפני ה׳ לאמר יפקוד ה׳
אלהי הרוחות לכל בשר כיונא בו ואתחבן אל ה׳ בעת ההיא לאמר השיבו רב לך: רפא
נא לה׳ מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה
והוא

מפטיר

ג׳כ׳מסר

פ יד ויאמר
יהוה אל־משה ואביהו ירק ירק
בפניה הלא תכלם שבעת ימים
תסגר שבעת ימים מחוץ למחנה
ואחר תאסף: טו ותסגר מרים
מחוץ למחנה שבעת ימים והעם
לא נסע עד־האסף מרים:
ואחר נסעו העם מחצרות
ויחנו במדבר פארן:
קלו · מקלנל · סימן

יג

פ פ פ
וידבר יהוה אל־משה
לאמר: ג שלח־
לך אנשים ויתרו
את־ארץ כנען אשר־אני נתן לבני
ישראל איש אחד איש אחד למטה
אבתיו תשלחו כל נשיא בהם:
ד ויישלח אתם משה ממדבר
פארן על־פי יהוה כלם אנשים
ראשי בני־ישראל המה:
ה ואלה שמותם
למטה ראובן שמוע בן־זכור: ו

ויעלו אותם
מצד מנגבו
ומגיע עד חמת
לבוא לבוא
חמת לעיר
מלוא יבוא
ארם בכי טוב
מינא בכי טוב

ומליל
ייעבד משה למימר:
שלח־לך גוברין
ויאלון ית־ארעא
דכנען דאנא יהיב לבני ישראל
גברא חד גברא חד לשבטא
דאבהתוהי תשלחון כל רבא
דבהון: ושלח ית־הון משה
ממדברא דפארן על־מימרא דיי
כולהון גוברין רישי בני־ישראל
אינון: ואילין שמהתהון לשבטא
דראובן שמוע בר־זכור:

למטה משבטא

יד

והוא עומד ומרבה בתפלה: ואביה ירק ירק בפניה · ואם אביה הדלה לה פנים
זועפות הלא תכלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה ל״ד יום אלא דיו לבא מן הדין להיות
כבדון לפיכך אף בגזירתו תכנר ז׳ ימים: ואחר תאסף · אומ׳ אני כל האסיפות האמורות
במצורעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כתובה בו
אביה לשון הכנעה: והעם לא נסע · זה כבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת
שהתעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר ותתצב אחותו מרחוק וגו׳:

חסלת בהעלותך

ב שלח לך אנשים · למה נמשכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עבקי
דבה שדברו באחיה ורשעי הללו רגו ולא לקחו מוסר: שלח לך · לדעתך אני אומ׳

אֲסִי כְּבָעוֹ לֵהּ: ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וְאַבּוּהָא אִילוּ מִנְּזַף נְזַף
בְּאַנְפָּהּ הֲלָא הֲוָת מִתְכַּסְּפָא וּמִיתַּרְדָּא שְׁבָעָתֵי יוֹמִין וּכְדוֹן דְּנִזְפָּה בָּהּ מִן
קֳדָמָא דְתִתְכַּסֵּיף אַרְבָּעִין יוֹמִין אֶלָּהֵן מִסְתָּיֵהּ דְתִטְרַד שְׁבָעָתֵי יוֹמִין מִבָּרָא
לְמַשְׁרִיתָא וַאֲנָא מְעַכֵּב בְּגִין זְכוּתָךְ עֲנָנֵי יְקָרִי וּמַשְׁכְּנָא וַאֲרוֹנָא וְכָל יִשְׂרָאֵל
עַד זְמַן דְּתִתְיַסֵּי וּמִן בָּתַר כְּדֵין תִּתְכַּנַּשׁ: ותסגר וְאִיטְרַדַת מִרְיָם
מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא שְׁבָעָתֵי יוֹמִין

ירושלמי

וְעַמָּא לָא נָטַל עַד זְמַן דְּאִתְיַסִּירַת
מִרְיָם: ואחר אַף עַל גַּב
דְּאִתְחַיְּיבַת מִרְיָם נְבִיאָתָא לְמִלְקִי
בְּצוֹרְעָא בְּעַלְמָא הָדֵין אוּלְפָּן סַגִּי
אִית לְהוּ לְעָלְמָא דְּאָתֵי לְצַדִּיקַיָּא
וְלִנְטָרֵי פִּקּוּדֵי אוֹרַיְתָא לְפוּם ד
דְּאִתְיַעֲרַת מִרְיָם נְבִיאָתָא יְשַׁעְיָא
זְעֵירָא לְמִידוֹעַ מַה הֲוָה בְּסִיפֵיהּ
דְּמִשְׁרֵי בְּהַרְהוּא זְכוּתָא הֲוָון כָּל
יִשְׂרָאֵל אֶשְׁתִּין רְבָוָן דְּהִינוּן סְכוּם
תְּמַנְיָין לְגִיוֹנִין וַעֲנָנֵי יְקָרָא וּמַשְׁכְּנָא
וּבֵירָא לָא זִיעִין וְלָא נָטְלִין עַד זְמַן
דְּאִתְיַסִּיאַת מִרְיָם נְבִיאָתָא וּמִן בָּתַר
כְּדֵין נָטְלוּ עַמָּא מֵחֲצֵרוֹת וְשָׁרוּן
בְּמַדְבְּרָא דְּפָארָן:

ירושלמי

אַף עַל גַּב דְּאִתְחַיְּבַת נְבִיאָתָא
לְמִצְטַרְעָא אִית כַּן אוּלְפָּן סַגִּי
בְּפִיקּוּדַיָּא וְלִנְטוֹרֵי מִצְוָתָא מִצְוָה
זְעֵירָא דְּעַבִּיד אֵינָשׁ מְקַבֵּל עֲלָהּ
אַגַּר סַגִּי וְכֵיוָן דְּקַמַּת מִרְיָם נְבִיאָתָא
עַל גַּף נַהֲרָא בְּשָׁעָא זְעֵירָא לְמִידַע
מַה הֲוָה בְּסוֹפָא דְּמִשְׁרֵי הֲוָון בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל שִׁתִּין רִבְוָן דְּהִינוּן סְכוּם
תְּמַנְיָא לִיגְיוֹנִין וַעֲנָנֵי יְקָרָא וּבֵירָא
לָא זָעוּ וְלָא נָטְלוּ מִן אַחֲרֵיהוֹן עַד
זְמַן דְּאִתְיַסִּיאַת מִרְיָם נְבִיאָתָא
מִצַּרְעָתָהּ וּמִן בָּתַר דְּאִתְיַסִּיאַת
מִרְיָם נְבִיאָתָא מִצַּרְעָתָהּ בָּתַר כֵּן
נָטְלוּ עַמָּא מֵחֲצֵרוֹת וְשָׁרוּן ב
בְּמַדְבְּרָא דְּפָארָן:

פ פ פ

ויאמר וַאֲמַר יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: שלח לך שְׁלַח לְךָ גֻּבְרִין
חֲרִיפִין וִיאַלְּלוּן יַת אַרְעָא דְכְנָעַן דַּאֲנָא יָהֵיב לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
גַּבְרָא חַד גַּבְרָ׳ חַד לְשִׁבְטָ׳ דְּאַבְהָתוֹי תִּשְׁלְחוּן מִן קֳדָם כָּל אֲמַרְכּוֹל דְּבְהוֹן:
וישלח וְשַׁדַּר יְתַהוֹן מֹשֶׁה מִמַּדְבְּרָא דְפָארָן עַל פֻּם מֵימְרָא דַיְיָ כֻּלְּהוֹן
גֻּבְרִין חֲרִיפִין דְּמִתְמַנִּין רֵישֵׁי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִינוּן: ואלה וְאִלֵּין
שְׁמָהָתָא דְתְרֵיסַר גֻּבְרַיָּא מְאַלְּלַיָּא לְשִׁבְטָא דְרָאוּבֵן עַזְגַּד שַׁמּוּעַ בַּר
זַכּוּר:

מצוה לך אם תרצה שלח לפני שבאו ישראל ואמרו בשלחה אנשים לפניכו כמה שכל ותקרבון
אלי כלכם וגומ׳ ומשה כמלך בשביכה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שבאמר אנלה
אתכם ונשאני יקרים וגו׳ חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי מרגלים לתת לא
נשוק: על פיה׳ ברשותו שלא בכבד על ידו: כלם אנשים׳ כל אנשים שהמה לשון

ז לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפָט בֶּן־חוֹרִי׃
ח לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה׃
ט לְמַטֵּה יִשָּׂשכָר יִגְאָל בֶּן־יוֹסֵף׃
י לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃
יא לְמַטֵּה בִנְיָמִן פַּלְטִי בֶן־רָפוּא׃
יב לְמַטֵּה זְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בֶּן־סודִי׃
יג לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶן־סוּסִי׃
יד לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גְּמַלִּי׃
טו לְמַטֵּה אָשֵׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל׃
טז לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶן־וָפְסִי׃
יז לְמַטֵּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מָכִי׃
יח אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃
יט וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עֲלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וַעֲלִיתֶם אֶת־הָהָר׃
כ וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מַה־הִוא וְאֶת־הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחָזָק הוּא הֲרָפֶה הַמְעַט הוּא אִם־רָב׃
כא וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֶׁבֶת בָּהּ הַטּוֹבָה הִוא אִם־רָעָה וּמָה הֶעָרִים אֲשֶׁר־הוּא יוֹשֵׁבֶת בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם־בְּמִבְצָרִים׃
כב וּמָה הָאָרֶץ הַשְּׁמֵנָה הִוא אִם־רָזָה הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם־אַיִן וְהִתְחַזַּקְתֶּם וּלְקַחְתֶּם מִפְּרִי הָאָרֶץ וְהַיָּמִים יְמֵי בִכּוּרֵי עֲנָבִים׃
כג וַיַּעֲלוּ וַיָּתֻרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר־צִן עַד־רְחֹב לְבֹא חֲמָת׃

ר׳ קמנין וכנ׳ אספ רבותא׳

ל׳ וחסר אלף נהוא חד מן נ דספר אלף פליאנה׳

ל׳ וספר׳

א׳מלה יתוב

ב

שני

אל נין ספר כל מין מלת׳

ויעלו

לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפָט בַּר־חוֹרִי׃
לְשִׁבְטָא דִיהוּדָה כָּלֵב בַּר־יְפֻנֶּה׃
לְשִׁבְטָא דִישָׂשכָר יִגְאָל בַּר־יוֹסֵף׃
לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בַּר־נוּן׃
לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן פַּלְטִי בַּר־רָפוּא׃
לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֻן גַּדִּיאֵל בַּר־סודִי׃
לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִמְנַשֶּׁה גַּדִּי בַּר־סוּסִי׃
לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בַּר־גְּמַלִּי׃
לְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר סְתוּר בַּר־מִיכָאֵל׃
לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחְבִּי בַּר־וָפְסִי׃
לְשִׁבְטָא דְגָד גְּאוּאֵל בַּר־מָכִי׃
אִילֵּין שְׁמָהָת גּוּבְרַיָּא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת־אַרְעָא וּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בַּר־נוּן יְהוֹשֻׁעַ׃ וּשְׁלַח יַתְהוֹן מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת־אַרְעָא דִכְנָעַן וְאָמַר לְהוֹן סְקוּדָא בְּדָרוֹמָא וְתִסְקוּן לְטוּרָא׃ וְתֶחֱזוּן יָת־אַרְעָא מָה הִיא וְיָת־עַמָּא דְיָתִיב עֲלָהּ הֲתַקִּיף הוּא אִם־חַלָּשׁ הַזְעֵיר הוּא אִם־סַגִּי׃ וּמָה אַרְעָא דְהוּא יָתִיב בָּהּ הֲטָבָא הִיא אִם־בִּישָׁא וּמָה קִירְוָיָא דְהוּא יָתִיב בְּהֵין הֲכְפַצְחִין אִם־בְּכַרְכִּין׃ וּמָה אַרְעָא הַעְתִּירָא הִיא אִם־מְסַכְּיָנָא הַאִית בָּהּ אִילָנִין אִם־לָא וְתִתְקַפּוּן וְתִסְבּוּן מֵאִבָּא דְאַרְעָא וְיוֹמַיָּא יוֹמֵי בִּכּוּרֵי עֲנָבִין׃ וְסָלִיקוּ וְאַלִּילוּ יָת־אַרְעָא מִמִّדְבְּרָא דְצִין עַד־רְחוֹב לְמֵטֵי חֲמָת׃

אונקלוס

ונוי: למטה לשבטא דשמעון עזגד שפט בר חורי: לשבטא
דיהודה עזגד כלב בר יפונה: לשבטא דיששכר עזגד יגאל בר יוסף:
לשבטא דאפרים עזגד הושע בר נון: לשבטא דבנימין עזגד פ
פלטי בר רפוא: לשבטא דזבולן עזגר גדיאל בר סודי: לשבטא
דיוסף לשבטא דמנשה עזגד גדי בר סוסי: לשבטא דדן עזגד
עמיאל בר גמלי: לשבטא דאשר עזגד סתור בר מיכאל: לשבטא
דנפתלי עזגד נחבי בר ופסי: לשבטא דגד עזגד גאואל בר מכי:
אלה שמות אלין שמהת גוברייא דשדר משה לאללא ית ארעא וכדי
חמא משה ענוותנותיה קרא משה להושע ברנון יהושע: וישלח ושדר
יתהון משה לאללא ית ארעא דכנען ואמר להון סקו בהדין ציטרא
בדרומא ותסקון לטורא: וראיתם ותיחמון ית ארעא מה היא וית
עמא דיתיב עלה התקיף הוא אין חלש הזעיר הוא אין סגי: ומה
ומה ארעא דהוא יתיב בה הטבתא היא אין בישתא ומא קרוייא דהוא
יתיב בהון הבכרכין פציחי חגיין ירושלמי
אין בחקרין: ומה ומא שבח ומה ארעא השמינין אינון פירין או
ארעא השמינין אינין פרייה אין עצין:
פתרנין האית בה אילנין דמיכל
אין לא ותעברון חזקתא ותסבון מאיבא דארעא ויומיא די אזלו בעשרין
ותשעא ליריחא דסיון יומי דמן בכורי ענבין: ויעלו וסליקו ואלילו
ית ארעא מן מדברא דצין עד פלטיות מעלך לאיתכיא: ויעלו
וסליקו

מעבר מרגלים: עלו זה בנגב. הוא היה הפסולת של אז שכן דרך התגרים מראין את
הפסולת תחלה ואחר כך מראים את הטבח: את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים
ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין: החזק הוא הרפה.
פירוש מסר להם אם כפרזים יושבין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם בערים בגורות
הם יושבין חלשים הם: הבמחנים. תרגומו הבפנחין כרכין פנוחין ופתוחין מאין
חומה: הטובה היא. במעייכות ותהומות טובים וכריאים: היש בה עץ. אם יש בהם
אדם כשר שיגין עליהם בזכותו: בכורי ענבים. ימים שהענבים מתבשלין בבכור:
ממדבר צין עד רחוב לבא חמת. הלכו בגבוליה באורך וברוחב כמין גס הלכו דרך גבול
דרומית ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב כמו שצוה משה עלו זה בנגב דרך גבול דרומי
מזרחית! עד היש שהיש הוא גבול מערבי ומצד חזרו והלכו כל גבול מערבי של שפת הים
עד לבא חמת שהוא אצל הר הקל במקצוע מערבית צפונית כמו שמפורש בגבולות הארץ

כג וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד־חֶבְרוֹן
וְשָׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי
הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה
לְפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם: כד וַיָּבֹאוּ
עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוֹרָה
וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאֻהוּ בַמּוֹט
בְּשְׁנָיִם וּמִן־הָרִמֹּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים:
כה לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל
אֶשְׁכּוֹל עַל אֹדוֹת הָאֶשְׁכּוֹל אֲשֶׁר־
כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
כו וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ
אַרְבָּעִים יוֹם: כז וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־כָּל־עֲדַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר פָּארָן קָדֵשָׁה
וַיָּשִׁיבוּ אֹתָם דָּבָר וְאֶת־כָּל־הָעֵדָה
וַיַּרְאוּם אֶת־פְּרִי הָאָרֶץ:
כח וַיְסַפְּרוּ לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת
חָלָב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה פִּרְיָהּ:
כט אֶפֶס כִּי־עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב
בָּאָרֶץ וְהֶעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד
וְגַם־יְלִידֵי הָעֲנָק רָאִינוּ שָׁם:
ל עֲמָלֵק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב
וְהַחִתִּי וְהַיְבוּסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב

בהר

כ״מ

ו מלא וג׳ פסר׳

יו מלא כתוב ג׳ מנ׳ ן כקרי׳

חֶמֶת: וְסַלִּיקוּ בְּדָרוֹמָא וַאֲתָיָא
עַד חֶבְרוֹן וְחַמָּן אֲחִימָן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי
בְּנֵי גִבָּרַיָּא וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שְׁנִין
אִתְבְּנִיאַת קֳדָם טָנֵס דְּמִצְרָיִם:
וְאַתְּיוּ עַד נַחֲלָא דְאִתְכְּלָא וְקָצוּ
מִתַּמָּן עוּבַרְתָּא וְאִתְכָּל עִנְבִין חַד
וּנְטָלוּהִי בְּאַרְיְחָא בְּרֻתְרִין וּמִן־
רִימוֹנַיָּא וּמִן־תְּאֵנַיָּא: לַאֲתַרָא
דַּהֲוָא קָרָא נַחֲלָא דְאִתְכְּלָא
עַל עֵיסֶק אִתְכְּלָא דְקָצוּ מִתַּמָּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתָבוּ מִלְּאַלָּלָא
יַרְתַּ־אַרְעָא מִסּוֹף אַרְבָּעִין יוֹמִין:
וַאֲזָלוּ וַאֲתָוּ לְוַת־מֹשֶׁה וְלוַת
אַהֲרֹן וּלְוַת־כָּל־כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמַדְבְּרָא דְּפָארָן לְרֻקֵּם
וַאֲתַיְבוּ יַתְהוֹן פִּתְגָמָא וְיַת־
כָּל־כְּנִשְׁתָּא וְאַחְזְיוּנוּן יַת־אִבָּא
אַרְעָא: וְאַשְׁתְּעִיאוּ לֵיהּ וְאָמְרוּ
אֲתֵינָא לְאַרְעָא דְשַׁלַּחְתָּנָא וְאַף
עֲבַדָא חֲלָב וּדְבַשׁ הִיא וְדֵין אִבָּהּ:
לְחוֹד אֲרֵי־תַקִּיף עַמָּא דִּיתִיב
בְּאַרְעָא וְקִירְוָיָא כְּרִיכָן רַבְרְבָן
לְחַדָּא וְאַף בְּנֵי גִבָּרַיָּא חֲזֵינָא תַּמָּן:
עֲמָלֵקָאֵה יָתִיב בְּאַרְעָא דְּרוֹמָא
וְחִיתָאֵה וְיַבּוּסָאֵה וְאֱמוֹרָאֵה יָתִיב

בטורא

כג בפרשת אלה מסעי: ויבא עד חברון. כלב לבדו הלך שם וכשתטח על קברי אבות
שלא יהא כיסת לחברון להיות בענתים וכן הוא אומר ולו אתן את הארץ אשר דרך בה וכתי׳
ויתנו לכלב את חברון: שבע שנים נבנתה. אשר שבנה חם את חברון לכבוד בנו
הקטן קודם שיבנה בוען למצרים בנו הגדול שלא שהיתה מבוכה בכל טוב על אם משבעה
בנוען ובא להודיעך שבאה של ארץ ישראל שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון
לפיכך הקנוה לקברות מתים ואין לך מעולה בכל הארצות כמוצרים שנאמר כגן ה׳
כארץ מצרים ובוען היא המעולה שבארץ מצרים שעם מועב המלכים שנאמר כי היו בבוען

שריו

וסליקו מן צטר דרומא ואתו עד חברון ותמן אחימן ששי ותלמי מרבייני
דענק גברא וחברון שבע שנין
אתבניית קדם עד לא תתבני ט
טאנים דמצרים: ויבאו ואתו
עד נחלא דאתכלא וקצו מתמן
עוברתא ואיתכל דעינבין חד ו
וסוברוהי באסלא בכתיף תרין
מנהון וכן מן רומניא וכן מן ת
אינא: למקום לאתרא דהוא קרו נחלא דאתכלא על עיסק עוברתא
דקציצו מתמן בני ישראל והוה חמרא נטיף מגיה כנחלא: וישובו
ותבו מלאללא ית ארעא בתמניא יומין כירחא דאב מסוף ארבעין יומין:
וילכו ואזלו ואתו לות משה ולות אהרן ולות כל כנישתא דבני ישראל
למדברא דפארן לרקם ואתיבו להון פתגמא ולות כל כנישתא וחמיאונון
ית איבא דארעא: ויספרו לו ואשתעיו ליה ואמרו אתאנא לארעא
דשדרתנא ואוף עבדא חלב ודבש היא ודין איבה: אפס לחוד ארום
תקיף עמא דיתיב בארעא וקירוויא כריכן חנין רברבן לחדא ואוף
מרבייני דענק גיברא חמינא תמן: עמלק עמלקאי יתבין בארע
דרומא וחיתאי ויבוסאי ואמוראי יתבין בטוורא וכנענאי יתבין על
ימא

ס״ריו והיתה חברון טובה ממכה שבעה חלקים: זמורה · סוכת נפן ואשכול של ענבים כד
תלוי בה ממשמע שכאמר במוט איכי יודע שהוא בזכים מה תלמוד לומר בשכים בשכי
מוטות הא כיצד שמכה כטלו אשכול אחד כטל תאכה ואחד רמון יהושע וכלב לא כטלו
כלום לפי שכל ענמן להוציא דבה כתכוונו כשם שפריה משוכה כך עונה משוכה ואם חפץ
אתה לידע כמה משאוי אחד מהם נא ולמד מאבנים שהקימו בגלגל הרימו להם אים אבן
אחד מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלום רבותיכו משקל כל אחד ארבעים סאה
ונמירי עוכא דמילדי איכים על כתפיה איכו אלא שלש משאוי במשאוי שמשייעין אותו כו
לבריס: ויסובו מתור האדן מקן ארבעים יום · והלא ארבע מאות פרסה על
ארבע מאות פרסה הוא ומהלך אדם ביכומי עשלה פרסאות ליום הרי מהלך ארבעים יום
מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב״ה שינזור עליהם יום כז
לשפה קבר לפניהם את הדרך: וילכו ויבאו · מהו וילכו להקים הליכתן לביאתן מה
ביאתן בענה רעה אף הליכתן בענה רעה: וישיבו אותם דבר · את משה ואת אהרן:
וגת חלב ודבש היא · כל דבר שקר שאין אומרין בו קבת אמת בתחלתו אין מתקיי בסופו: כז
בגולות · לשון חוזק ותרגומו כריכן לשון בירכיות ענולות ובלשון ארמי כריך ענול: כח
עמלק יושב וגו · לפי שבכוו בעמלק בכל הזכירוהו מרגלים כדי לייראם: על יד הירדן · ל
יד

בַּדָּרֹם וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל־הַיָּם וְעַל
יַד הַיַּרְדֵּן׃ לא וַיַּהַס כָּלֵב אֶת־
הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה
וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוּכַל לָהּ׃
לב וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ
אָמְרוּ לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל־הָעָם כִּי־
חָזָק הוּא מִמֶּנּוּ׃ לג וַיֹּצִיאוּ דִבַּת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ
בָהּ לָתוּר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ
הִוא וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ בְתוֹכָהּ
אַנְשֵׁי מִדּוֹת׃ לד וְשָׁם רָאִינוּ
אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן־הַנְּפִלִים
וַנְּהִי בְעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ
בְּעֵינֵיהֶם׃ א וַתִּשָּׂא כָל־הָעֵדָה
וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה
הַהוּא׃ ב וַיָּלִינוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־
אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ
אֲלֵיהֶם כָּל־הָעֵדָה לוּ־מַתְנוּ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ־מַתְנוּ׃
ג וְלָמָה יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־
הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב נָשֵׁינוּ
וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שוּב
מִצְרָיְמָה׃ ד וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־
אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיְמָה׃
ה וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פְּנֵיהֶם
לִפְנֵי כָּל־קְהַל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
ו וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
מִן־הַתָּרִים אֶת־הָאָרֶץ קָרְעוּ
בְּגָדֵיהֶם׃ ז וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־
עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ
אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ טוֹבָה

ל ופתח רבתי

שלישי

ב מנא

ג ל מנא וכ׳ כפר יור קדמ׳ יך

ד ואפר ה מנא כתיר

כולם מנא

הארץ

בְּטוּרָא וּכְנַעֲנָאָה יָתֵיב עַל־יַמָּא
וְעַל כֵּיף יַרְדְּנָא׃ לא וְאַצִּית כָּלֵב
יַת עַמָּא לְמֹשֶׁה וְאָמַר מִיסַּק נִיסַּק
וְנֵירַת יָתָהּ אֲרֵי־מֵיכָל נֵיכוֹל לָהּ׃
לב וּגַבְרַיָּא דְּסַלִּיקוּ עִמֵּיהּ אֲמַרוּ לָא
נֵיכוֹל לְמִיסַּק לְוָת־עַמָּא אֲרֵי־תַקִּיף
הוּא מִינָּנָא׃ וְאַפִּיקוּ שׁוֹם־בִּישׁ עַל־
אַרְעָא דְּאַלִּילוּ יָתָהּ לְוָת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר אַרְעָא דְּעַבְרְנָא בָהּ לְאַלָּלָא
יָתָהּ אַרְעָא מְקַטְּלָא יָתְבָהָא הִיא
וְכָל־עַמָּא דַּחֲזִינָה בְּגַוָּהּ אֱנָשִׁין
דְּמִשְׁחָן׃ לג וְתַמָּן חֲזִינָא יָת גִּבָּרַיָּא
בְּנֵי עֲנָק מִן גִּבָּרַיָּא וַהֲוִינָא בְּעֵינֵי־
נַפְשָׁנָא כְּקַמְצִין וְכֵן הֲוִינָא
בְּעֵינֵיהוֹן׃ א וְאָרִימַת כָּל־כְּנִשְׁתָּא
וִיהַבוּ יָת קָלְהוֹן וּבְכוּ עַמָּא בְּלֵילְיָא
הַהוּא׃ ב וְאִתְרָעֲמוּ עַל־מֹשֶׁה
וְעַל־אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ
לְהוֹן כָּל־כְּנִשְׁתָּא לְוַי דְּמִיתְנָא
בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא הָדֵין
לְוַי דְּמִיתְנָא׃ ג וּלְמָה יְיָ מְעֵיל
יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמִיפַּל בְּחַרְבָּא
נְשָׁנָא וְטַפְּלָנָא יְהוֹן לְבִיזָא הֲלָא טַב
לָנָא דְּנִתּוּב לְמִצְרַיִם׃ ד וְאָמְרוּ
גֻּבַר לְאָחוּהִי נְמַנֵּי רֵישָׁא וְנִתּוּב
לְמִצְרַיִם׃ ה וּנְפַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־
אַפֵּיהוֹן קֳדָם כָּל־קְהַל כְּנִשְׁתָּא
דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ו וִיהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן
וְכָלֵב בַּר־יְפֻנֶּה מִן־מַאֲלָלֵי יַת־
אַרְעָא בְּזָעוּ לְבוּשֵׁיהוֹן׃
ז וְאָמְרוּ לְכָל־כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל
לְמֵימַר אַרְעָא דְּעַבְרְנָא בָהּ
לְאַלָּלָא יָתָהּ טָבָא אַרְעָא לַחֲדָא
לחדא׃

יָמָא וְעַל תְּחוּם יַרְדְּנָא: ויחס וְשִׁיזָק:
וְשִׁתֵּיק כָּל בֵּית עַמָּא וְאַצִּיתִינוּן
לְוָת מֹשֶׁה וַאֲמַר מִיסַק נִיסַק וְנִירַת יָתֵהּ אֲרוּם מֵיכַל נֵיכוֹל לַהּ: והאנשים
וְגוּבְרַיָּא דְּסַלִּיקוּ עִמֵּיהּ אֲמָרוּ לָא נֵיכוֹל לְמֵיסוֹק לְוָת עַמָּא אֲרוּם תַּקִּיף הוּא
מִנָּנָא: ויוציאו וְאַפִּיקוּ טִיב בִּישׁ עַל אַרְעָא דְּאַלִּילוּ יָתֵהּ לְוָת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַרְעָא דְּעָבְרְנָא בָּהּ לְאַלָּלָא יָתֵהּ אַרְעָא מְקַטְּלָא יָתְבָהָא
הִיא בְּמַרְעִין וְכֹל עַמָּא דְּגַוֵּיהּ גַּבְרָא מָרֵי מֵיכְלִין בִּישִׁין: ושם וְתַמָּן
חֲמֵינָא יָת גִּבָּרַיָּא בְּנֵי עֲנָק מִגְּנִיסַת גִּיבָּרַיָּא וַהֲוֵינָא דְּמַיִין כְּאַנְפֵי נַפְשָׁנָא
הֵי כְּקַמְצִין וְהֵכְדֵּין הֲוֵינָא דְּמַיִין בְּאַנְפֵי נַפְשֵׁיהוֹן: ותשא וַאֲרִימַת
כָּל כְּנִישְׁתָּא וִיהַבוּ יָת קָלֵיהוֹן וּבְכוֹ עַמָּא בְּלֵילְיָא הַהוּא וְאִתְקְבִיעַת לְהוֹן
הַהוּא לֵילְיָא לְבָכוּתָא לְדָרֵיהוֹן: וילנו וְאִתְרַעֲמוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל
אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לְהוֹן כָּל כְּנִישְׁתָּא לְוֵאי דְּמִיתְנָא בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם אוֹ בְּמַדְבְּרָא הָדֵין לְוֵאי דְּמִיתְנָא: ולמה וּלְמָא יְיָ מָעֵיל
יָתְנָא לְאַרְעָא הָדָא לְמִיפַל בְּחַרְבָּא דְּכְנַעֲנָאֵי נְשָׁנָא וְטַפְּלָנָא יְהוֹן לְמֵיבַז
הֲלָא טַב לָנָא דְּנָתוּב לְמִצְרַיִם: ירושלמי
ויאמרו וַאֲמַרוּ גְּבַר לְאָחוֹי נְמַנֵּי נְשֵׁוֵי עָלָן מָלֵךְ וְנֵיתוּב לְמִצְרַיִם:
עָלָן מְלִיךְ לְרֵישׁ וְנֵתוּב לְמִצְרַיִם:
ויפל וְאִתְרְכִינוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל אַפֵּיהוֹן קֳדָם כָּל כְּנִישְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויהושע וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה מִן מְאַלְּלֵי יָת אַרְעָא כְּזָעוּ
לבושיהון: ויאמרו וַאֲמָרוּ לְכָל כְּנִישְׁתָּא לְמֵימַר אַרְעָא דְּעָבְרְנָא בָּהּ
לאללא

יד כמשמעו אכל הירדן ולא תוכלו לעבור: ויהם כלב · השתיק את כלם: ש משה · לשמו נא
מה שידבר במשה כווח ואמר וכי זו בלבד עשה לכו כן עמרם השומע היה סבור שבא
לספר בגבותו ומתוך שהיה כלכם על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כלם לשמוע
גבותו אמר והלא קרע לכו את הים והוריד לכו את המן והגיז לכו את השליו: עלה
כעלה · אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נגלית בכל דבריו: ויהם · לשון
שתיקה · וכן הם כל בשר הם כי לא להזכיר כן דרך בני אדם הרוצה לשתק אנודת אבשי
אומר ש״ע: חזק הוא ממנו · כביכול כלפי מעלה אמרו: אוכלת יושביה · בכל מקום נב נג
שעברנו מבאנוס קוברי מתים והקבה עשה לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב
לאלו: אנשי מדות · גדולים וגבוהים וצריך לתת להם מדה כגון גלית גבהו שם אמות
חרב וכן אים מדון אים מדה: הנפילים · ענקים מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים נד
בימי דור אנוש: וכן היינו בעיניהם · שמענו אומרים זה לזה כמלים יש בברמים כאנשי:
ענק · שמעניקים דמה בקומתן: לו מתנו · הלואי ומתנו: בתבה מלא · כתרגומו נ ד
כמני

הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד׃ ח אִם־חָפֵץ
בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת וְנָתְנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר־הִוא
זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ ט אַךְ בַּיהוָה
אַל תִּמְרֹדוּ וְאַתֶּם אַל־תִּירְאוּ אֶת־
עַם הָאָרֶץ כִּי־לַחְמֵנוּ הֵם סָר צִלָּם
מֵעֲלֵיהֶם וַיהוָה אִתָּנוּ אַל־תִּירָאֻם׃
יא וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרָגְמָם
אֹתָם בָּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נֹרָא
בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
פ יב וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנָה יְנַאֲצֻנִי
הָעָם הַזֶּה וְעַד־אָנָה לֹא יַאֲמִינוּ בִי
בְּכֹל הָאֹתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ׃
יג אַכֶּנּוּ בַדֶּבֶר וְאוֹרִשֶׁנּוּ וְאֶעֱשֶׂה
אֹתְךָ לְגוֹי־גָּדוֹל וְעָצוּם מִמֶּנּוּ׃
יד וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְכֹחֲךָ
אֶת־הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ׃
טו וְאָמְרוּ אֶל־יוֹשֵׁב הָאָרֶץ
הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב
הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עַיִן בְּעַיִן נִרְאֶה־
אַתָּה יְהוָה וַעֲנָנְךָ עֹמֵד עֲלֵהֶם
וּבְעַמּוּד עָנָן אַתָּה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם
יוֹמָם וּבְעַמּוּד אֵשׁ לָיְלָה׃
טז וְהֵמַתָּה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ
אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ
אֶת־שִׁמְעֲךָ לֵאמֹר׃ יז מִבְּלִתִּי
יֻכֹלֶת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה
אֶל

לְמִדְבַּר׃ אוּף אִם־רַעֲוָא בְּנָא קֳדָם
וְיַעֵיל יַתְנָא לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנִנָּהּ
לָנָא אַרְעָא דְּהִיא עֲבִדָא חֲלָב
וּדְבָשׁ׃ בְּרַם בְּמֵימְרָא דַיְיָ לָא־
תִמְרְדוּן וְאַתּוּן לָא תִדְחֲלוּן מִן־
עַמָּא דְּאַרְעָא אֲרֵי בִידֵנָא מְסִירִין
אֶנּוּן עִדָּא הַתּוּקְפָרִין מִנְּהוֹן
וּמֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעֲדֵנָא לָא־תִדְחֲלוּן
מִנְּהוֹן׃ וַאֲמַרוּ כָּל־כְּנִשְׁתָּא
לְמִרְגַּם יָתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וְיִקָּרָא דַיְיָ
אִתְגְּלִי בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא לְכָל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד־
אֵימָתַי יְהוֹן מְרַגְּזִין קָדָמַי עַמָּא
הָדֵין וְעַד־אֵימָתַי לָא־יְהֵימְנוּן
בְּמֵימְרִי בְּכֹל אָתָיָא דַעֲבַדִית
בֵּינֵיהוֹן׃ אֶמְחִינוּן בְּמוֹתָא
וְאֶשֵׁיצִינוּן וְאַעֲבֵיד יָתָךְ לְעַם רַב
וְתַקִּיף מִנְּהוֹן׃ וַאֲמַר מֹשֶׁה
קָדָם יְיָ וְיִשְׁמְעוּן מִצְרָאֵי אֲרֵי־
אַסֵּיקְתָּא בְּחֵילָךְ יָת עַמָּא הָדֵין
מִבֵּינֵיהוֹן׃ וְיֵימְרוּן לְיָתְבֵי אַרְעָא
הָדָא דְשַׁמְעוּ אֲרֵי אַתְּ יְיָ דְּשַׁכִּינְתָּךְ
שַׁרְיָא בְּגַוַּ עַמָּא הָדֵין דְּבֵעֵינֵיהוֹן
חָזֵן שְׁכִינַת יְקָרָא דַיְיָ וַעֲנָנָךְ מְטַיֵּל
עֵילֵוֵיהוֹן וּבְעַמּוּדָא דְעַנְנָא אַתְּ
מְדַבַּר קָדָמֵיהוֹן בְּיוֹמָמָא וּבְעַמּוּדָא
דְאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא׃ וְתִקְטֵיל יָת־
עַמָּא הָדֵין כְּגַבְרָא חַד וְיֵימְרוּן
עַמְּמַיָּא דִשְׁמְעוּ יָת שִׁמְעֲ גְבוּרָתָךְ
לְמֵימַר׃ מִדְּלֵית יוּכְלָא קָדָם־יְיָ
לְאָעָלָא יָת־עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא

דקיים

כמכי רישא כשים עליכו מלך ורבותיכו פירשו לשון ע״ז׃ אל תמרודו׃ ושוב ואתם אל
תיראו׃ כי לחמנו הם׃ באכלם כלתם׃ סר צלם׃ מגיכם ושוקם כשרים שבהם מתו ליום

שהיה

לְאַלָּלָא יְתַהּ טָבָא אַרְעָא לְחָדָא לַחְדָא: אם חפץ אין רַעֲוָא דַּיְיָ אִית
בָּנָא וְאַעֲיל יָתָנָא לְאַרְעָא הָדָא וְיִתְּנִנַהּ לָנָא אַרְעָא דְּהִיא עַבְדָא חָלָב
וּרְבַשׁ: אך בְּרַם בְּפִקּוּדַיָּא דַּיְיָ לָא תִּבְטְשׁוּן וְאַתּוּן לָא תִּדְחֲלוּן מִן
עַמָּא דְּאַרְעָא אֲרוּם בִּידָנָא מְסִירִין הִינּוּן תֵּשׁ חֵיל גְּבוּרָתְהוֹן מֵעֲלֵיהוֹן
וּמֵימְרָא דַּיְיָ בְּסַעֲדָנָא לָא תִּדְחֲלוּן מִנְּהוֹן: ויאמרו וַאֲמַרוּ כָּל כְּנִישְׁתָּא
לְאַטְלָא יַתְהוֹן בְּאַבְנִין וְאִיקַר שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ אִתְגְּלִי בַּעֲנָנִי יְקָרָא בְּמִשְׁכַּן
זִמְנָא: ויאמר ה׳ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימָתַי יְהוֹן מְרַגְּזִין קָדָמַי עַמָּא
הָדֵין וְעַד אֵימָתַי לָא יְהֵימְנוּן בְּמֵימְרִי לְכָל אָתְוָתָא דְּעָבַדִית בֵּינֵיהוֹן:
אכנו אֶמְחֵי יָתְהוֹן בְּמַחְתָּא דְּמוֹתָא וְאֵישֵׁצֵי יָתְהוֹן וְאֶמְגֵי יָתָךְ לְעַם רַב
וְתַקִּיף מִנְּהוֹן: ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה וְיִשְׁמְעוּן בְּנֵיהוֹן דְּמִצְרָאֵי
דְּאִישְׁתְּנִקוּ בְּיָמָא אֲרוּם אַסֵּיקְתָּא בְּחִילָךְ יַת עַמָּא הָדֵין מִבֵּינֵיהוֹן:
ואמרו וְיֵימְרוּן בְּחַדְוָא לְיָתְבֵי אַרְעָא הָדָא דִּישְׁמְעוּ אֲרוּם אַנְתְּ הוּא יְיָ
דִּשְׁכִינְתָּךְ שַׁרְיָא בְּגוֹ עַמָּא הָדֵין דְּבְעֵינֵיהוֹן חָמוּן שְׁכִינַת יְקָרָךְ יְיָ עַל טַוּרָא
דְּסִינַי וְקָבִילוּ תַּמָּן אוֹרַיְתָךְ וַעֲנָנָךְ מִטְּלוּל עֲלֵיהוֹן דְּלָא יְהַנְזְקוּן מִשְׁרָבָא
וּמִטְּרָא וּבְעַמּוּדָא דְּעַנְנָא אַנְתְּ מְדַבַּר קָדָמֵיהוֹן בְּיָמָמָא מִטּוּל לְמִכְּבָא
טַוּרַיָּא וּגְלִימָתָא וּלְמִידְלֵי מִישְׁרַיָּא וּבְעַמּוּדָא דְּאִישְׁתָּא לְאַנְהָרָא בְּלֵילְיָא:
והמתה וּמִן בָּתַר כָּל נִיסְיָא הָאִלֵּין אַנְתְּ קָטִיל יַת עַמָּא הָדֵין כְּגַבְרָא
חַד וְיֵימְרוּן עַמְּמַיָּא דִּישְׁמְעוּ יַת שְׁמַע גְּבוּרָתָךְ לְמֵימַר: מבלתי מִן
בְּגַלַל דְּלָא הֲוָות יוּכְלָא מִן קֳדָם יְיָ לְאַעֲלָאָה יַת עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְּקַיֵּים
לְהוֹן

שהיה מנין עליהם · לא נלו של המקום כר מעליהם: לרגוס אותם · את יהושע וכלב: יז
וכבוד ה׳ הענן ירד שם: עד אנה יכעסוני · ירגיזוני: בכל האותות · בשביל כל הנסים יח
שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי: ואורישנו · כתרגומו יט
תרוכין וקת מה לעשה לשבועת אבות ואעשך לגוי גדול שאתה מזרעם: ושמעו כ
מצרים · ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית · כי משמש בלשון אשר והם ראו אשר העלית
בכחך הגדול אותם מקרבם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו כא
שבגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת להלחם וזו היא ואמרו אל יושבי
הארץ הזאת כמו על יושבי הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמו בסוף העניין מבלתי
יכולת ה׳ בשביל שמעו כי אתה ה׳ שוכן בקרבם ועין בעין אתה נראה להם והכל בדרך כב
הנה ולא הכירו כך שבתקה להבתך מהם עד הנה: והמתה את העם הזה כאיש אחד · כג
פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו שמעך וגו׳ · מבלתי יכולת וגו׳ · לפי שיושבי כד
הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואח׳ מלכים זאת יאמרו על יושבי הארץ
הזאת מבלתי יכולת מתוך שלא היה יכולת בידו להביאם שחטם: יכולת · שם דבר הוא:

אל־הארץ אשר־נשבע להם
וישחטם במדבר: יז ועתה
יגדל־נא כח אדני כאשר דברת
לאמר: יח יהוה ארך אפים
ורב־חסד נשא עון ופשע ונקה לא
ינקה פקד עון אבות על־בנים על־
שלשים ועל־רבעים: יט סלח־
נא לעון העם הזה כגדל חסדך
וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים
ועד־הנה: כ ויאמר יהוה
סלחתי כדברך: כא ואולם
חי־אני וימלא כבוד־יהוה את־כל־
הארץ: כב כי כל־האנשים
הראים את־כבדי ואת־אתתי אשר־
עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי
זה עשר פעמים ולא־שמעו בקולי:
כג אם־יראו את־הארץ אשר
נשבעתי לאבתם וכל־מנאצי לא
יראוה: כד ועבדי כלב עקב
היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי
והביאתיו אל־הארץ אשר־בא
שמה וזרעו יורשנה:
כה והעמלקי והכנעני יושב
בעמק

אונקלוס

דקיים להון וקטלינון במדברא:
וכען סגי־כען חילא קדמך־יי כמא
דמלילתא למימר: יז מרחיק
רגז ומסגי למעבד־טבון שבוק
לעוינין ולמרוד סלח לדתיבין
לאורייתיה ודלא־תייבין לא מזכי
מסער חובי אבהן על־בנין מרדין
על־דר תליתאי ועל־דר רביעאי:
שבוק־כען לחובי עמא הדין
כסגיאות טבותך וכמא דשבקתא
לעמא הדין ממצרים ועד־כען:
ואמר יי שבקית כפתגמך:
וברם קיים אנא ומליא יקרא דיי
ית־כל־ארעא: ארי כל־גוברייא
דחזו ית־יקרי וית־אתותי דעבדית
במצרים ובמדברא ונסיאו קדמי
דנן עסר זמנין ולא קבילו במימרי:
אם־יחזון ית־ארעא דקיימית
לאבהתהון וכל־דארגיזו קדמילא
יחזונה: וועבדי כלב חלף דהוה
רוח אחרי עמיה ואשלים בתר
דחלתי ואעיילינה לארעא דעל
לתמן ובנוהי ירתונא:
ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא

יון מלה כתוב׳

יון יח כאשר דברת לאמר · ומהו הדבור ה׳ ארך אפים לצדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מצאו משה להקב״ה שהיה יושב וכותב ה׳ ארך אפים אמר לו לצדיקים אמר לו הקב״ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאבדו אמר לו חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים כתפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקב״ה והלא אמרת לי לצדיקים אל
יון יח והלא אמרת לי אף לרשעים: יגדל כא כח ה׳ · לעשות דבורך: ונקה · לשבים: לא
כא כ יבקה · לשאינן שבים: כדברך · בשביל מה שאמרת פן יאמרו מבלתי יכולת ה׳: ואולם · כמו אבל זאת אעשה להם: חי אני · לשון שבועה כשם שאני חי וכבודי ימלא את כל
כב פג הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו׳ · אם יראו את הארץ · הרי זה מקרא מבורם חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכבודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל

לְהוֹן וּקְטָלִינוּן בְּמַדְבְּרָא: וּתְתְמְלֵי רַחֲמִין עֲלֵיהוֹן וַיְתִי חִשְׁוֵי לְעַם רַב הֲוֵי בְּמָא דְּמַלֵּיל תָּא ל
לְמֵימַר: ה׳ יְיָ אָרִיךְ רוּחַ וְקָרִיב רַחֲמִין שְׁרֵי לְחוֹבִין וּמְכַפֵּר עַל ס
סוּרְחָנִין מִזְּכֵי לְרַתֵּיבִין לְאוֹרַיְיתָא וּלְדִלָּא תַּיְיבִין לָא מִזְּכֵי מִסְעַר חוֹבֵי אֲבָהָן רְשִׁיעִין עַל בְּנִין מְרוּדִין עַל דַּר תְּלִיתָאֵי וְעַל דַּר רְבִיעָאֵי:

ועתה וכדון יסגי כדון חילא קדמך יי

ירושלמי

יְיָ אָרִיךְ רַחֲמִין וְרָחֵק רָגֵז וְקָרִיב רַחֲמִין וּמַסְגֵּי לְמֵיעְבַּד חֶסֶד וְקִשׁוֹט וּמְזַכֵּיא לָא מְזַכֵּי יְיָ חַיָּבַיָּא בְּיוֹם דִּינָא מַדְבַּר חוֹבֵי אֲבָהָן רְשִׁיעִין עַל בְּנִין מַרְדִּין:

סלח נא שבוק כדון לסורחנות עמא הדין בסגיאות טבותך והיכמא דשריתא לעמא הדין מן זמן דנפקו ממצרים ועד כדון: ויאמר ה׳

ירושלמי

ואמר יי שבקית כפתגמך: ואולם ואמר מימרא דיי הא שריתי ו
ויברם בשבועה קיים אנא ומליא ושבקית כפתגמך:
יקרא דיי ית כל ארעא: כי כל
ארום כל גוברייא די חמון ית יקרי וית אתוותי דעבדית במצרים ו
ובמדברא ונסיאו קדמי דנן עשר זמנין ולא קבילו למימרי: אם
בשבועא אמירא דא דלא יחמון
ית ארעא דקיימית לאבהתהון
ולא דרא דארגיזו קדמי לא י
יחמונה: ועבדי כלב ועבדי כלב חולף דהוות רוח אוחרי עמיה
ואשלים בתר דחלתי ואעליניה לארעא דעאל תמן וכנוי ירתונה:
והעמלקי והעמלקי ועמלקאי יתיב במישרא מחר אתפנו וטולו לכון למדברא

דמי במנפה הזאת לאמר מכלתי יכולת ה׳ להביאם שלא אמיתם פתאום כאים אחד אלא כ
באיחור ארבעים שנה מעט מעט: ויכסו · כמשמעו: זה עשר פעמים · שכים בים
ושכים במן ושכים בשלו כו׳ כדאיתא במסכת ערכין: אם יראו · לא יראו: רוח אחרת · כ
שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב למרגלים אמר אני עמכם בענה ולבו היה לומר האמת
ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם כמו שנאמר ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זהו
שנאמר בספר יהושע ואשיב אותו דבר כאשר עם לבבי ולא כאשר עם עי: וימלא את לבו
אחרי · וזה מקרא קצר: אשר בא שמה · חברון תכתוב לו: יורשנה · כתרגומו יתרכיבה
יורשו את הענקים ואת העם אשר בה ואין לתרגמו ירתיבה אלא במקום יירשנה:
והעמלקי וגו׳ · אם תלכו עם יהרגו אתכם מאחר שאיני עמכם: מחר פנו · לאחוריכם כ

בָּעֲמֶק מָחָר פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּרָה
דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃
פ כי וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
כו עַד־מָתַי לָעֵדָה הָרָעָה
הַזֹּאת אֲשֶׁר הֵמָּה מַלִּינִים עָלַי אֶת־
תְּלֻנּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה
מַלִּינִים עָלַי שָׁמָעְתִּי׃ פס אֱמֹר
אֲלֵהֶם חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה אִם־לֹא
כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנָי כֵּן אֶעֱשֶׂה
לָכֶם׃ כט בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ
פִּגְרֵיכֶם וְכָל־פְּקֻדֶיכֶם לְכָל־
מִסְפַּרְכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה
אֲשֶׁר הִלִּינֹתֶם עָלָי׃ ל אִם־
אַתֶּם תָּבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי
אֶת־יָדִי לְשַׁכֵּן אֶתְכֶם בָּהּ כִּי אִם־
כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃
לא וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז
יִהְיֶה וְהֵבִיאֹתִי אֹתָם וְיָדְעוּ אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר מָאַסְתֶּם בָּהּ׃
לב וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר
הַזֶּה׃ לג וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רֹעִים
בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה וְנָשְׂאוּ אֶת־
זְנוּתֵיכֶם עַד־תֹּם פִּגְרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר׃
לד בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־תַּרְתֶּם
אֶת־הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם לַשָּׁנָה
יוֹם לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹנֹתֵיכֶם
אַרְבָּעִים שָׁנָה וִידַעְתֶּם אֶת־תְּנוּאָתִי׃
לה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא
זֹאת אֶעֱשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הָרָעָה
הַזֹּאת הַנּוֹעָדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה
יִתַּמּוּ וְשָׁם יָמוּתוּ׃ לו וְהָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ

מְחַר אִתְפְּנוּ וְטוּלוּ לְכוֹן לְמַדְבְּרָא
אוֹרַח יַמָּא דְסוּף׃
עִם־מֹשֶׁה וְעִם־אַהֲרֹן לְמֵימַר׃
עַד־אֵימָתַי לְכְנִישְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא
דְּאִינּוּן מִתְרַעֲמִין עָלַי יָת תּוּרְעֲמָת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִינּוּן מִתְרַעֲמִין עָלַי
שְׁמִיעַ קָדָמָי׃ אֵימַר לְהוֹן קַיָּם־
אֲנָא אֲמַר יְיָ אִם־לָא כְּמָא דְמַלֵּילְתּוּן
קָדָמָי כֵּן אֶעְבֵּיד לְכוֹן׃ בְּמַדְבְּרָא
הָדֵין יִפְּלוּן פִּגְרֵיכוֹן וְכָל־מְנָיָנֵיכוֹן
לְכָל־חוֹשְׁבַנְכוֹן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין
וּלְעֵילָא דְּאִתְרַעֲמְתּוּן עָלַי׃
אִם־אַתּוּן תֵּיעֲלוּן לְאַרְעָא דְקַיֵּימִית
בְּמֵימְרִי לְאַשְׁרָאָה יָתְכוֹן בַּהּ אֶלָּהֵן
כָּלֵב בַּר־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן׃
וְטַפְּלְכוֹן דְּאַמַּרְתּוּן לְבִיזָא יְהֵי
וְאָעֵיל יָתְהוֹן וְיִדְעוּן יָת אַרְעָא
דְּקַצֵּיתּוּן בַּהּ׃ וּפִיגְרֵיכוֹן דִּילְכוֹן
יִפְּלוּן בְּמַדְבְּרָא הָדֵין׃
וּבְנֵיכוֹן יְהוֹן מְאַחְרִין בְּמַדְבְּרָא
אַרְבְּעִין שְׁנִין וְיִקְבְּלוּן יָת חוֹבֵיכוֹן
עַד־דְּיִסְפּוּן פִּגְרֵיכוֹן בְּמַדְבְּרָא׃
בְּמִנְיַן יוֹמַיָּא דְּאַלִּילְתּוּן יָת אַרְעָא
אַרְבְּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשַׁתָּא יוֹמָא
לְשַׁתָּא תִּקְבְּלוּן יָת חוֹבֵיכוֹן אַרְבְּעִין
שְׁנִין וְתִדְעוּן יָת דְּאִתְרַעֲמְתּוּן עָלַי׃
אֲנָא יְיָ גְּזַרִית בְּמֵימְרִי אִם־לָאו דָּא
אַעְבֵּיד לְכָל־כְּנִשְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא
דְּאִזְדַּמְּנוּ עָלַי בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יִסְּפוּן
וְתַמָּן יְמוּתוּן׃ וְגַבְרַיָּא דְּשַׁלַּח
מֹשֶׁה לְאַלָּלָא יָת אַרְעָא וְתָבוּ

ואר עימו

וישבו

ל׳ סל׳ נכפסוק

מ קמצין

כולם חסר ויו

ל וכתיב כן ונ׳ מל׳ כניסב׳

כלם חסר ויו בר מן א׳.

ל ומלא

כלם מלא כל מן מ׳ לכן מתה׳

לְמַדְבְּרָא אוֹרַח יַמָּא דְסוּף : וידבר ה׳ וַמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן
לְמֵימַר : עד מתי עַד אֵימָת לְכְנִישְׁתָּא בִישְׁתָּא דְמִתְחַבְּרִין עָלַי יַת
תּוּרְעֵמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּהִינוּן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קָדָמַי : אמור אֵימַר
לְהוֹן בְּשִׁבוּעָא קַיָּים אֲנָא אִין לָא הֵיכְמָא דְמַלֵּילְתּוּן קָדָמַי הֵיכְדֵין אֶעְבִּיד
לְכוֹן : במדבר בְּמַדְבְּרָא הָדֵין יִתְרְמוּן גּוּשְׁמֵיכוֹן כָּל סְכוּמְהוֹן לְכָל
חוּשְׁבַּנְהוֹן מִבֶּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וְלֶעֱלָא דְאִתְרַעֲמָתּוּן עָלַי : אם ארתם
בְּשִׁבוּעָא חֲמִירָא דְאַתּוּן לָא תֵיעֲלוּן לְאַרְעָא דְקַיְּימִית בְּמֵימְרִי לְאַשְׁרָאָה
יַתְכוֹן בָּהּ אֲרוֹם אֶלָּהֵן כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן : וטפכם וְטַפְּלֵיכוֹן
דְאַמְרְתּוּן דְּלְבִיזָא יְהוֹן וְאָעִיל יַתְהוֹן וְיִנְדְּעוּן יַת אַרְעָא דְקַצְּתּוּן בָּהּ :
ופגריכם וּפִיגְרֵיכוֹן דְּלְכוֹן יִתְרְמוּן בְּמַדְבְּרָא הָדֵין : ובניכם וּבְנֵיכוֹן
יְהוֹן טַעְיִין בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין יְקַבְּלוּן יַת חוֹבֵיכוֹן עַד זְמַן דִּישׁוּפוּן
פִּגְרֵיכוֹן בְּמַדְבְּרָא : במספר בְּמִנְיַן יוֹמַיָּא דְאַלֵּילְתּוּן יַת אַרְעָא
אַרְבְּעִין יוֹמִין יוֹמָא לְשַׁתָּא יוֹמָא לְשַׁתָּא תְּקַבְּלוּן יַת חוֹבֵיכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין
וְתִנְדְּעוּן יַת דְּאִתְרַעֲמָתּוּן עָלַי : אני ה׳ אֲנָא יְיָ גָּזַרְתִּי בְּמֵימְרִי אִין לָא
גָּזַרְתִּי בְּמֵימְרִי לְכָל כְּנִישְׁתָּא בִישְׁתָּא הָדָא דְאִזְדַּמְּנוּ לְמִרְדָּא עָלַי בְּמַדְבְּרָא
הָדֵין יִסּוּפוּן וְתַמָּן יְמוּתוּן : והאנשים וְגוּבְרַיָּא דִי שְׁדַר מֹשֶׁה לְאַלָּלָא

ית

וסעו לכם וגו׳ : לעלה הרעה וגו׳ . אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה : אשר כו
המה מליכים . את ישראל עלי : את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים . המרגלים
מליני אותם עלי שמעתי : חי אני . לשון שבועה . אם לא כן אעשה כביכול איני חי : כאשר כח
דברתם . שבקשתם ממני או במדבר הזה לו מתנו : זכל פקודיכם לכל מספרכם . כל כט
הנמנה לכל מבפר שאתם נמנין בו כנון לבאת ולבא לנבא ולתת שקלים כל המנויים לכל
אותן מספרות ימותו ואלו הן מבן עשרים שנה וגו׳ להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם
מבן עשרים : ופגריכם אתם . כתרגומו לפי שדבר על הבנים להכניסם לארץ ובקש לא
לומר ואתם תמותו כופל לשון זה כאן לומר אתם : ארבעים שנה . לא מת אחד מהם לג
פחות מבן ששים לכך בגזר ארבעים כדי שיהיו אותן של בני עשרים מגיעין לכלל ששים
ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל
עלתה גזרה זו כמחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא שאתם וזהו שנאמר וביום פקדי
במרגלים ופקדתי עליהם חטאת זו ואף כאן כאמר תשאו את עונותיכם שתי עונות של
עגל ושל תלונה וחשב להם במכין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו
אותם של בני עשרים : ונשאו את זנותיכם . כתרגומו יסבלון את חטאתכם : את לד
תנואתי . שהמיאותם את לבבכם ואחרי : תמואה . לשון שמדה כמו כי הנה אביה אותה
ושובו :

ויליכו ק׳ ויישבו וילונו עליו את כל העדה
להוציא דבה על הארץ:
לו ויתנו האנשים מוצאי דבת
הארץ רעה במגפה לפני יהוה:
לח ויהושע בן נון וכלב בן
יפנה חיו מן האנשים ההם ה
כולס פלגה: ההלכים לתור את הארץ:
לט וידבר משה את הדברים
האלה אל כל בני ישראל ויתאבלו
כ׳ חסר העם מאד: מ וישכמו בבקר
נ׳ נפין ויעלו אל ראש ההר לאמר הנה
ועלינו אל המקום אשר אמר
יהוה כי חטאנו: מא ויאמר
משה למה זה אתם עברים את פי
יהוה והוא לא תצלח: מב אל
תעלו כי אין יהוה בקרבכם ולא
כולס ספרוי תנגפו לפני איביכם: מג כי
העמלקי והכנעני שם לפניכם
ונפלתם בחרב כי על כן שבתם
מאחרי יהוה ולא יהיה יהוה
עמכם: מד ויעפלו לעלות
ויעפילו בני׳ בלבבל דאיכ׳ למלן דאמר מן כמעפילין
אל ראש ההר וארון ברית יהוה
ומשה לא משו מקרב המחנה:
מה וירד העמלקי והכנעני
הישב בהר ההוא ויכום ויכתום
עד החרמה: פ
טו א ויהי ויהי דבר יהוה אל משה לאמר:
ב דבר אל בני ישראל ואמרת
אלהם כי תבאו אל ארץ מ
מושבתיכם אשר אני נתן לכם:

ועשיתם

ואערעימו שלוהי ירת כל כנישתא
לאפקא שום ביש על ארעא:
ומירתו גברייא דאפיקו שום ביש
על ארעא במותנא קדם יי:
וירהושע בר נון וכלב בר יפנה
אתקימו מן גברייא האינון דאזלו
לאללא ית ארעא: ומליל משה
ית פתגמיא האילן לכל בני
ישראל ואתאבלו עמא לחדא:
ואקדימו בצפרא וסליקו לריש
טורא למימר הא אנחנא סלקין
לאתרא דאמר יי ארי חבנא:
ואמר משה למה דנן אתון עברין
על גזירת מימרא דיי והיא לא
תצלח: לא תסקון ארי לית
שכינתא דיי ביניכון ולא תתברון
קדם בעלי דבביכון: ארי
עמלקאה וכנענאה תמן קדמיכון
ותפלון בחרבא ארי על כן תבתון
מבתר פולחנא דיי ולא יהי
מימרא דיי בסעדכון:
וארשעו למיסק לריש טורא וארון
קיימא דיי ומשה לא עדו מגו
משריתא: ונחת עמלקאה
וכנענאה דיתיב בטורא ההוא
ומחונון וטרדינון עד חרמה:
ומליל יי עם משה למימר:
מליל עם בני ישראל ותימר להון
ארי תעלון לארע מותבניכון דאנא
יהיב לכון: ותעבדון קורבנא

קדם

נ׳ ויסובו וילינו עליו. וכשבאו מתור הארץ הרעימו עליו כל העדה בהוצאת דבה אותן האנשים

ית אַרְעָא וְתָבוּ וְאַרְעִימוּ עֲלוֹהִי יַת כָּל כּוּשְׁתָּא לְאַפְּקָא טִיב בִּישׁ עַל
אַרְעָא : וימותו וּמִיתוּ גּוּבְרַיָּא דְּאַפִּיקוּ טִיב בִּישׁ עַל אַרְעָא בְּשִׁבְעָא
וּתְרֵין בְּאֵילוּל וַהֲווֹן מוֹרְנֵי נַפְּקִין מִן פַּרְתְּרוֹן וְאָזְלִין עַד בֵּית לִישַׁנְדְּרוֹן
וְאָכְלִין לִישַׁנְדְּרוֹן עִם מוֹרִיגֵיהוֹן וְאִתְקַבְּרוּ בְּמִחְנָא מִן קֶדֶם יְיָ : ויהושע
יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן וְכָלֵב בַּר יְפֻנֶּה אִתְקַיְּימוּ מִן גּוּבְרַיָּא הָאִינוּן דְּהַלִּיכוּ
לְאַלָּלָא יַת אַרְעָא : וידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה יַת פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין עִם כָּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְאַכְּלוּ עַמָּא לַחְדָּא : וישכימו וְאַקְדִּימוּ בְּצַפְּרָא וּסְלִיקוּ
לְרֵישׁ טַוְּרָא לְמֵימַר הָא אֲנַחְנָא סְלִקִין לַאֲתָרָא דְּאָמַר יְיָ אֲרוּם חָבְנָא :
ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה מָה דֵּין אַתּוּן עַבְרִין עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּיְיָ וְאִיהִי לָא
תִצְלַח לְכוֹן : אל תעלו לָא תִסְקוּן אֲרוּם לֵית שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ שַׁרְיָא
בֵּינֵיכוֹן וְאַרוֹנָא וּמַשְׁכְּנָא וַעֲנָנֵי יְקָרָא לֵיתֵיהוֹן מְטַיְּילוּן וְלָא תִתְחַבְּרוּן קֳדָם
בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן : כי העמלקי אֲרוּם עֲמָלְקָאֵי וּכְנַעֲנָאֵי תַּמָּן זַמִּינִין
קָדְמֵיכוֹן וְתִתְרְמוּן קְטִילִין בְּחַרְבָּא אֲרוּם מִן בְּגַלַּל דְּתְבְתּוּן מִן בָּתַר
פּוּלְחָנָא דַּיְיָ בְּגִין כֵּן לָא יְהֵי מֵימְרָא
דַּיְיָ בְּסַעֲדְכוֹן : ויעפילו וְאִזְדְּרָזוּ
בְּחִשּׁוּכָא קֳדָם קְרִיצָתָא לְמֵיסוֹק
לְרֵישׁ טוּרָא בְּרַם אֲרוֹנָא דְּבֵיהּ קְיָימָא דַּיְיָ וּמֹשֶׁה לָא זָזוּ מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא :
וירד וּנְחַת עֲמָלְקָאָה וּכְנַעֲנָאָה דְּיָתִיב בְּטַוְּרָא הַהוּא וְקָטִילוּ יַתְהוֹן
וְשֵׁצִיאוּנוּן וּטְרָדוּנוּן עַד שֵׁצָיוּ : וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר :
דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרוּם תֵּיעָלוּן לְאַרַע מוֹתְבָנֵיכוֹן
דאנא

ירושלמי

ויעפילו וְזָרִיזוּ

הלכשים וימותו כל הוכלת דכה לשון חיכוך דברים שמלקיחים לשוכס לאדם לדבר בו
כמו דוכב שפתי ישכיס וישכה לטוכה וישכה לרעה לכך כאמ׳ כאן מוכיחי דבת הארץ רעה
שיש דכה שהיא טוכה : דכה · פרלדיש בלעז : כמנפה לפני ה׳ · כאותה מיתה ההנוכה לג
להם מדה ככנד מדה הם חטאו בלשון וכשתרבב לשוכס עד שכורס ותולעים יוכאין
מלשוכס וכאין לתוך שכורס לכך כאמר כמנפה ולא כמגפה : לפני ה׳ · כאותה הראויה
להם על פי מדותיו של הקב״ה שהוא מודד מדה ככנד מדה : ויהושע וכלב חיו · מה תל לד
חיו מן האכשים ההם אלא מלמד שכטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים :
אלא ראם ההר · היא הדרך העולה לארץ ישראל : והיא לא תצלח · זו שאתם עושין לא מ
תצלח : כי על כן שבתם · כלומר כי זאת תבא לכם על אשר שבתם וגו׳ : ויעפילו · מג מר
לשון חוזק וכן הכה עפלה איכגרים בלעז לשון עזות וכן עופל בת ציון עופל ובחן ·
ומדרש תכחומא מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא כרשות : ויכתום · כמו ואכות אותו מה
עיקון מכה אחר מכה : עד החרמה · שם המקום כקרא על שם המאורע :

ועשיתם

ט ועשיתם אשה ליהוה עלה
או־זבח לפלא־נדר או בנדבה או
במעדיכם לעשות ריח ניחח ליהוה
מן־הבקר או מן־הצאן:
י והקריב המקריב קרבנו
ליהוה מנחה סלת עשרון בלול
ברבעית ההין שמן: יא ויין
לנסך רביעית ההין תעשה על־
העלה או לזבח לכבש האחד:
יב או לאיל תעשה מנחה סלת
שני עשרנים בלולה בשמן שלשית
ההין: יג ויין לנסך שלשית
ההין תקריב ריח־ניחח ליהוה:
יד וכי־תעשה בן־בקר עלה
או־זבח לפלא־נדר או שלמים
ליהוה: טו והקריב על־בן־
הבקר מנחה סלת שלשה עשרנים
בלול בשמן חצי ההין: יז ויין
תקריב לנסך חצי ההין אשה ריח־
ניחח ליהוה: יח כה יעשה
לשור האחד או לאיל האחד או־
לשה בכבשים או בעזים:
יט כמספר אשר תעשו ככה
תעשו לאחד כמספרם: יט כל־
האזרח יעשה ככה את־אלה
להקריב אשה ריח־ניחח ליהוה:
יא וכי־יגור אתכם גר או אשר־
בתוככם לדרתיכם ועשה אשה
ריח־ניחח ליהוה כאשר תעשו כן
יעשה: טו הקהל חקה אחת
לכם ולגר הגר חקת עולם ל
לדרתיכם
דתעבדון כן יעביד: קהלא

קדם־יי עלתא או־נכסת־קודשיא
לאפרשא־נידרא או בנדבתא או
במועדיכון למעבד לאתקבלא
ברעוא קדם־יי מן־תורי או מן־ענא:
ויקריב דמקריב קורבניה קדם־יי
מנחתא סולתא עשרונא דפילא
ברבעות הינא משחא:
וחמרא לנסכא רבעות הינא
תעביד על־עלתא או לנכסת־
קודשיא לאימרא חד:
או לדיכרא תעביד מנחתא סולתא
תרין עסרונין דפילא במשח
תלתות הינא: וחמרא לנסכא
תלתות הינא תקריב לאתקבלא־
ברעוא קדם־יי: ואדי־תעביד
בר־תורי עלתא או־נכסת־קודשיא
לפרשא נידרא או־נכסת־קודשיא
קדם־יי: ויקריב על־בר־תורי
מנחתא סולתא תלתא עסרונין
הפיל במשח פלגות הינא:
וחמרא תקריב לנסכא פלגות
הינא קורבן דמתקבל ברעוא
קדם־יי: כדין יתעביד לתורא
חד או לדיכרא חד או־לאמר
באמריא או בעזיא: כמנין
דתעבדון כדין תעבדון לחד
במנינהון: כל־יציבא יעביד
כדין ית־אילין לקרבא קורבן
דמתקבל ברעוא קדם־יי:
ואדי־ירתגיר עמכון גיורא או
דביניכון לדריכון ויעביד קורבן
דמתקבל ברעוא קדם־יי כמא
קיימא חד לכון ולגיורא דאתגיר
קיים

דאנא יהיב לכון: ועשיתם ותעבדון על מדבחא קורבנא קדם
עלתא או נכסת קודשיא לפרשא נדרא או בנסיבתא או בזמן מועדיכון
למעבד רעותא דמארי עלמא לאתקבלא ברעוא קדם יי מן תורי או מן
ענא: והקריב ויקריב גברא דמקרב קורבניה קדם יי מנחתא סמידא
עשרונא פתיכא ברבעות הינא משח זיתא: ויין וחמר עינבא לניסוכא
רבעות הינא דעבד על עלתא או לנפסת קודשא לאימר חד: או לאיל
או לדכרא תעביד מנחתא תרין עשרונין סמידא פתיכא במשח זיתא
תלתות הינא: ויין וחמר עינבא תלתות הינא תקריב בסיפלי לניסוכא
מטול לאתקבלא ברעוא קדם יי: וכי ארום תעביד בר תורי עלתא
או נכסתא לפרשא נידרא או נכסת קודשיא קדם יי: והקריב ויקריב
על בר תורי מנחתא סמידא תלתא עשרונין פתיך במשח זיתא פלגות
הינא: ויין וחמר עינבא לניסוכא פלגות הינא קורבן דמתקבל
ברעוא קדם יי: ככה היכדין יתעבד לתורא חד או לדיכרא חד או
לאימר בר אימרי או בני נדיא: כמספר כחושבן תורי ואמרי וגדיי
דתעבדון קרבנא היכדין תעבדון לכל חד וחד לפום סכומהון: כל
כל יצייביא בישראל ולא בבר עממין יעביד היכדין ית אלין נסוכייא
לקרבא קורבנא דמתקבל ברעוא קדם יי: וכי יגור ארום יתגייר
עמכון גיורא או מן דהוא כדון בינכון לדריכון ויעבד קרבן דמתקבל
ברעוא קדם יי היכמא דתעבדון כן יעבד: הקהל קהלא כולא
קיימא חדא לכון ולגיורא די יתגיירון קיים עלם לדריכון כותכון כגיורא
יהי

ועשיתם אשה. אין זה כווי שלא כשתבאו שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה: לריח ניחח. ג
כחת ריח לפני: לפלא נדר או נדבה. או שתעשו האשה בשביל חובת מועדיכם שחייבתי
אתכם לעשות במועד: והקריב המקריב. תקריבו נכסים ומנחה לכל בהמה המנחה ד
כליל והשמן נכלל בתוכה והיין לספלים כמו שנכיבו במסכת מנחות: לכבש האחד. על ה
כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין: או לאיל. ואם איל הוא. ו
ורבותינו דרשו או לרבות את הפלגס לנסכי איל: אשה ריח. איבו מוסב אלא על המנחה ז
השמן אבל היין איבו אשה שאיבו ניתן על האש: או לשה. בין שהוא בבבשים בין שהוא ח
בעזים בבש ושה קרוים בתיך שבתם: איל. בין שלשה עשר בדש ויום אחד: כמספר ט
אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו בסכים לכל אחד מהם:
כמספרם. של בהמות מספרם של בסכים: ככל בגר. כמותכם בן גר וכן דרך לשון מו
עברית בגן ה' בארץ מצרים כמוני כמוך בעמי בעמך: בבואכם אל יא
הארץ.

לדרתיכם כמוכם כגר יהיה לפני
יהוה: יד תורה אחת ומשפט אחד
יהיה לכם ולגר הגר אתכם:
ששי פ ויידבר יהוה
אל־משה לאמר: טו דבר אל־
בני ישראל ואמרת אלהם בבאכם
אל־הארץ אשר אני מביא אתכם
שמה: יח והיה באכלכם
מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה
: יט ראשית עריסתיכם חלה
תרימו תרומה כתרומת גרן כן
תרימו אתה: כ מראשית
עריסתיכם תתנו ליהוה תרומה
לדרתיכם: ס כא וכי
תשגו ולא תעשו את כל־המצות
האלה אשר־דבר יהוה אל־משה:
כב את כל־אשר צוה יהוה
אליכם ביד־משה מן־היום אשר
צוה יהוה והלאה לדרתיכם:
כג והיה אם־מעיני העדה
נעשתה לשגגה ועשו כל־העדה
פר בן־בקר אחד לעלה לריח ניחח
ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט
ושעיר־עזים אחד לחטאת:
כד וכפר הכהן על־כל־עדת
בני ישראל ונסלח להם כי־שגגה

ג׳ חכר

גם מכות חלה •
חלה תנין על ה״א ר׳ דכרים מיכין כחלה מרחמי עריסו הפכו מתחיל כמס ומפיים כמס ל מר לך מעין יפה לא מארבעים •

כל אוריימא מכר כר מן ו׳ חלה •

ל מכר חלה •

קיים עלם לדריכון כוותכון כגיורא
יהי קדם יי: אורית חדא
ודינא חד יהי לכון ולגיורא
דיתגיירון עמכון:
ומליל יי עם־משה למימר:
מליל עם־בני ישראל ותימר להון
במיעלכון לארעא דאנא מעיל
יתכון לתמן: ויהי במיכלכון
מלחמא דארעא תפרשון
אפרשותא קדם יי: ריש אצותכון
חלתא תפרשון אפרשותא כמא־
דמפרשין מן־אדרא כן תפרשון
יתה: מריש אצותכון תתנון קדם־
יי אפרשותא לדריכון: וארי
תשתלון ולא תעבדון ית כל־
פיקודיא האילין דמליל יי עם־
משה: ית כל־דפקיד יי יתכון
בידא דמשה מן־יומא דפקיד יי
ולהלא לדריכון: ויהי אם־מעיני
כנישתא אתעביד לשלו ויעבדון
כל־כנישתא תור בר־תורי חד
לעלתא לאתקבלא ברעוא קדם־יי
ומנחתיה ונסכיה כדחזי וצפיר־בר
עיזי חד לחטאתא: ויכפר כהנא
על־כל־כנישתא דבני ישראל
וישתבק להון ארי־שלותא היא

ראינון

הוא

הארץ: משוכה ביאה זו מכל ביאות שבתורה שבכולן כאמר כי תבא כי תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה וישיבה אף כאן כן אבל זו כאמר בה בבואכם משכבכם בה ואכלו מלחמה כתחייבו בחלה: ראשית עריסותיכם: כשתלושו כדי עיסתכם שאתם רגילין ללוש במדבר וכמה היא וימודו בעומר עומר לגלגלת תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרימו תרומה לכהן: חלה. עורטיל בלעז: כתרומת גורן. שלא כאמר בה שיעור ולא

כתרומת

יְהֵי קָדָם יְיָ: תורה אוֹרַיְיתָא חָדָא וְדִינָא חַד יְהֵי לְכוֹן וּלְגִיוֹרָא דִּי
יִתְגַּיְרוּן עִמְּכוֹן: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן בְּמֵיעַלְכוֹן לְאַרְעָא דַּאֲנָא מְעֵיל יַתְכוֹן לְתַמָּן:
והיה וְיֵהֵי בְּמֵיכַּלְכוֹן מִלְּחֶמָא דְּעַלְּלָתָא דְּאַרְעָא וְלָא מִן אוֹרִיזָא וְדוּחֵינָא
וְקִיטֵנֵי תִּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ: ראשית שֵׁירוּי עֲצָוָתְכוֹן חַלָּתָא
חַד מִן עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא תִּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא לְכַהֲנָא כְּמָא דְּמִפְרְשִׁין
מִן אִדְרָא הֵיכְדֵּין תִּפְרְשׁוּן יָתָהּ: ירושלמי
מראשית מִן שֵׁירוּי עֲצָוָתְכוֹן מִן שֵׁרוּי אֲצָוָתְכוֹן תִּתְּנוּן לְשֵׁמָא דַיְיָ
תִּתְּנוּן אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְדָרֵיכוֹן: אַפְרָשׁוּ:
וכי תשגו וַאֲרוּם תִּשְׁתְּלוּן וְלָא
תַּעְבְּדוּן חֲדָא מִכָּל פִּקּוּדַיָּא הָאִלֵּין דְּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה: את יַת כָּל
מַה דְּפַקִּיד יְיָ לְוָתְכוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה מִן יוֹמָא דְּפַקִּיד יְיָ וּלְהַלְא לְדָרֵיכוֹן:
והיה וְיֵהֵי אִין מִן מֶחֱמֵי כְּנִישְׁתָּא אִתְעֲבִידַת סוֹרְחָנוּתָא בְּשֶׁלּוּ וַיַעַבְדוּן
כָּל כְּנִישְׁתָּא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד לְעָלְתָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קָדָם יְיָ וּמִנְחָתֵיהּ
וְנִיסּוּכֵיהּ כְּדַת חֲמֵי וּצְפִיר בַּר עִזִּין חָלָא עֵירוּבִין חַד לְחַטָּאתָא: וכפר
וְיִכַּפֵּר כַּהֲנָא עַל כָּל כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁתְּרֵי לְהוֹן אֲרוּם שְׁלוּתָא הִיא
והיגון

כתרומת מעשר שכאמר בה שיעור לכל הכמים כתבו שיעור לבעל הבית לחד מעשרים
ולרבעה ולכחתום לחד מלרבעים ושמכה: מרלשית ערסותיכם. למה כלמר לפי שכל כח
רלשית ערסותיכם שומע לכי רלשוכה שבערסות תלמוד לומר מרלשית מקבתה ולא
כולה: תתנו לה׳ תרומה. לפי שלא שמעו שיעור חלה כלמר תתנו שיהא בה כדי כתיפה:
וכי תשגו ולא תעשו. ע״א היתה בכלל כל המצות שהבבור מביאין עליה פר והרי הכתוב כב
מוציאה כאן מכללה לידון בפר לעולה ושעיר לחטאת: וכי תשגו ונומר. בע״א הכתוב
מדבר לו ליכו אלא באחת מכל המצות תל״ל את כל המצות האלה מצוה לחת שהיא ככל
המצות מה העובר על כל המצות פורק עול נמפר ברית ומגלה פנים לף מצוה זו פורק
בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ולי זו זו ע״א: לאשר דבר ה׳ אל משה. לכבי ולא יהיה לך
מפי הגבורה שמעבוס לחת דבר אלהים שתים זו שמעבו: לת כל לאשר צוה ונומ׳. מגיד כג
שכל המודה בע״א ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שבתבלו הבביאים שבאמ׳ למן היום
לאשר צוה ה׳ והלאה: לם מעיבי העדה בעשתה לשגגה. לם מעיבי העדה בעשת עבירה כד
זו על ידי שונג ששגגו והורו על לחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד ע״א בכך:
לחטת. חסר ו׳ שליבו בשאר חטאות שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאות
קודמות לעולה שבאמר ולת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת: הביאו לת כה

דוא והם הביאו את־קרבנם אשה
ליהוה וחטאתם לפני יהוה על־
שגגתם: כו ונסלח לכל־עדת
בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי
לכל־העם בשגגה: ס

שביעי כז ואם־נפש אחת
תחטא בשגגה והקריבה עז בת־
שנתה לחטאת: כח וכפר
הכהן על־הנפש השגגת בחטאה
בשגגה לפני יהוה לכפר עליו
ונסלח לו: כט האזרח בבני
ישראל ולגר הגר בתוכם תורה
אחת יהיה לכם לעשה בשגגה:
ל והנפש אשר־תעשה ביד
רמה מן־האזרח ומן־הגר את־
יהוה הוא מגדף ונכרתה הנפש
ההוא מקרב עמה: לא כי־דבר
יהוה בזה ואת־מצותו הפר הכרת
תכרת הנפש ההוא עונה בה:
פ לב ויהיו בני־
ישראל במדבר וימצאו איש
מקשש עצים ביום השבת:
לג ויקריבו אתו המצאים אתו
מקשש עצים אל־משה ואל־אהרן
ואל כל־העדה: לד ויניחו־
אתו

ואינון איתיאו ית־קורבנהון
קורבנא קדם יי וחובתהון קדם יי
על־שלותהון: ויתבק לכל־
כנישתא דבני ישראל ולגיורא
דאיתגיירון ביניהון ארי לכל־
עמא בשלוחא: ואם־אינש חד
ייחוב בשלו ויקריב עיזא בת־שתה
לחטאתא: ויכפר כהנא על־
אינש דאשתלי במחביה בשלו
קדם יי לכפרא עלוהי וישתבק־
ליה: יציבא בבני ישראל
ולגיורא דאתגיירון ביניכון
אורייתא חדא יהי לכון לדיעבד
בשלו: ואינש דיעביד ברים
גלי מן־יציבא ומן־גיורא קדם יי
הוא מרגיז וישתיצי אינשא ההוא
מגו עמיה: ארי על־פתגמא
דיי בסר וית־פיקודוהי אשני
אשתיצאה ישתיצי אינשא ההוא
חוביה ביה: והוו בני־ישראל
במדברא ואשכחו גבר כד־מגבב
אעין ביומא דשבתא: וקריבו
יתיה דאשכחו ית־יתיה כד־מגביב
אעין לות־משה ולות־אהרן ולות
כל־כנישתא: ואסרו יתיה בבית
מטרא

קרבנכם לפני ה׳ · זה הלמוד בפרשה הזאת פר העולה שנאמר אשה לה׳ : וחטאתם · זה
כז השעיר : תחטאת בשגגה · בעל׳ : עז בת שנתה · שאר עבירות יחיל מביא כשבה או
ל שעירה ובזו קבע לה שעירה : ביד רמה · במזיד : מגדף · מחרף כמו והיתה חרפה
ונדופה אשר נדפו כערי מלך אשור ועוד דרשו רבותיכו מכאן למבכך את השם שהוא
לא בכרת : דבר ה׳ · לזהרת על׳ מפי הגבורה והשאר מפי משה : עונה בה · בזמן שעונה
לב בה שלא עשה תשובה : ויהיו במדבר וימצאו · בנבואתן של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו
לג שלא שבת לאשונה ובשביים בא זה וחללה : המוצאים אותו מקושש · שהתרו בו ולא הניח
מלקושש

וְהִינוּן דַּהֲוָיתִיאוּ יַת קוּרְבָּנֵיהוֹן קָרְבָּנָא קֳדָם יְיָ וְקַרְבַּן סוּרְחָנוּתְהוֹן קְדִינוּ
קֳדָם יְיָ עַל שְׁלוּתְהוֹן: ונסלח וְיִשְׁתְּרֵי מִן קֳדָם יְיָ לְכָל כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּמִתְגַּיְּרִין בֵּינֵיהוֹן אֲרוּם לְעַמָּא אִירַע בְּשְׁלוּתָא: ואם־
נפש וְאִין בַּר נָשָׁא חַד יֶחְטָב בְּשָׁלוּ וְיַקְרַב גַּדְיָתָא בַּר שַׁתָּא דְּלָא עֲיָרוּבִין
לְחַטָּאתָא: וכפר וִיכַפֵּר כָּהֲנָא עַל בַּר נָשָׁא דְּאִשְׁתְּלִי בַּד סָרַח בְּשָׁלוּ
קֳדָם יְיָ לְכַפָּרָא עֲלוֹי וְיִשְׁתְּרֵי לֵיהּ: האזרח יַצִּיבָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא
דְּמִתְגַּיְּרִין בֵּינֵיכוֹן אוֹרַיְתָא חֲדָא יְהֵי לְכוֹן וּלְמַאן דְּיַעֲבַד בְּשָׁלוּ: והנפש
וּבַר נַשׁ דְּיַעֲבַד בְּזָדָנָא מִן יַצִּיבָא אוֹ מִן גִּיּוֹרַיָּא וְלָא חָאִיב מִן סוּרְחָנוּתֵיהּ
קֳדָם יְיָ הֲוָה מַרְגִּיז וְיִשְׁתֵּיצֵי בַּר

ירושלמי

נָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמֵּיהּ: כי אֲרוּם פִּתְגָמָא דַּיְיָ בְּזִי וְיַת פִּקּוּדוֹהִי אֲפֵיס מְשַׁתֵּיצָא תִּשְׁתֵּיצֵי נַפְשָׁא הַהִיא
אֲרוּם עַל פִּתְגָמָא קְדָמָאָה דְּפַקִּיד יְיָ בְּסִינַי בְּסַר וְיַת תַּפְקִידַת מָהוּלְתָּא חוֹבֵיהּ תְּקַבֵּל:
נָטִיל אִישְׁתֵּיצָאָה בְּעַלְמָא הָדֵין
יִשְׁתֵּיצֵי בַּר נָשָׁא הַהוּא בְּעַלְמָא דְּאָתִי דְּעָתִיד לְמִתַּן חוּשְׁבַּן חוֹבֵיהּ
לְיוֹם דִּינָא רַבָּא: ויהיו וַהֲווֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שַׁרְיָין בְּמַדְבְּרָא גְּזֵירַת
שַׁבְּתָא אִשְׁתְּמוֹדַע לְהוֹן כְּרַם קְנָסָא דְּשַׁבְּתָא לָא אִשְׁתְּמוֹדַע לְהוֹן קַם גַּבְרָא
מִדְּבֵית יוֹסֵף אֲמַר בְּמֵימְרֵיהּ אִיזִיל וְאֶתְלוּשׁ קִיסִין בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא וְיַחְמוּן
יַת סַהְדֵיָא וְיִתְנוּן לְמֹשֶׁה וּמֹשֶׁה יִתְבַּע אוֹלְפָן מִן קֳדָם יְיָ וִידוּן יָתֵי וּבְכֵן
אִשְׁתְּמוֹדַע קְנָסָא לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְאִשְׁכַּחוּ סַהְדָא יַת גַּבְרָא כַּד תָּלִישׁ
וְעָקַר קִיסִין בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא: ו
ויקריבו וְקָרִיבוּ יָתֵיהּ בְּתַר דְּאַתְרוּ
בֵּיהּ וְתָלַשׁ סַהְדֵיָא דַּהֲשַׁכְּחוּ יָתֵיהּ
תָּלִישׁ קִיסִין לְוַת מֹשֶׁה וּלְוַת אַהֲרֹן
וּלְוַת כָּל כְּנִשְׁתָּא: ויניחו וְיַנִּיחוּ יָתֵיהּ
הוּא חַד מִן אַרְבָּעָא דִּינִין דִּי עָלוּ
קֳדָם מֹשֶׁה נְבִיָּא וּדְנָן יַתְהוֹן ע
עַל פּוּם מֵימְרָא דְּקוּדְשָׁא מִנְּהוֹן
דִּינֵי מָמוֹנָא וּמִנְּהוֹן דִּינֵי נַפְשָׁתָא
דִּינֵי מָמוֹנָא הֲוָה מֹשֶׁה זָלִיז וּבְדִינֵי
נַפְשָׁתָא הֲוָה מֹשֶׁה מַתִּין וּבְאִלֵּין וּבְאִלֵּין אֲמַר מֹשֶׁה לָא שְׁמִעִית מִן בְּגַלֵּי
לְמַלְפָא רֵישֵׁי סַנְהֶדְרֵי דַּעֲתִידִין לְמֵיקוּם דִּי הֲווֹן זְרִיזִין בְּדִינֵי מָמוֹנָא וּמְתוּנִין

ירושלמי

מְגַבְּיב קִיסִין:

ירושלמי

דִּין חַד מִן אַרְבַּע דִּינִין כּוּלְיָה כְּתוּב
לְמַעְלָה בְּמִקְלָל וּבְטֻמְאָה מֵת:
וְאַצְנִיעוּ יָתֵיהּ בְּמַטְרָא עַד זְמַן דִּי
אִיתְפְּרַשׁ לְהוֹן מִן קֳדָם יְיָ בְּאִילֵּין
דִּינִין יִתְעַבִּיד בֵּיהּ:

בדיני

אֹתוֹ בַּמִּשְׁמָר כִּי לֹא פֹרַשׁ מַה־
יֵּעָשֶׂה לוֹ׃ ס

לה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת
יוּמַת הָאִישׁ רָגוֹם אֹתוֹ בָאֲבָנִים כָּל־
הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה׃ לו וַיֹּצִיאוּ
אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה
וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בָאֲבָנִים וַיָּמֹת כַּאֲשֶׁר
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ

לז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ לח דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת
עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ
עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת׃
לט וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם
אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי
לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם
זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃ מ לְמַעַן תִּזְכְּרוּ
וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם
קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם׃ מא אֲנִי יְהוָה

מפטיר

מנות מנית׃

ספר מנות לתור לחל מסכת הלב ורחיי כעיכי׃

ביאת עולה תר וה סומין מז קסרי תרי״ג לומר לך שסקולס מנו מנית ככל התורה כולה נוס לעשות ד׳ מנית כל ככפות כנהיו שכל מקום שיפגס יזכור וכל לאל ה׳ קסרי שיזכור לחמשה קומסי תורה׳ ובכל ה׳ שמכס קומין

אלהיכם

מטרא אֲרֵי לָא־אִתְפְּרַשׁ לְדִין
מַה־דְּיַעְבְּדוּן לֵיהּ׃ וְאָמַר יְהוָה
לְמֹשֶׁה אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵיל גַּבְרָא
דְּגוּמוּ יִתְיָה בְּאַבְנַיָּא כָּל־כְּנִישְׁתָּא
מִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא׃ וְאַפִּיקוּ יִתְיָה
כָּל־כְּנִשְׁתָּא לְמִבָּרָא לְמַשְׁרִיתָא
וּרְגָמוּ יִתְיָה בְּאַבְנַיָּא וּמִית כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה׃
וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר׃
מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן
וְיַעְבְּדוּן לְהוֹן כְּרוּסְפְּדִין עַל־כַּנְפֵי
כְּסוּתְהוֹן לְדָרֵיהוֹן וְיִתְּנוּן עַל־
כְּרוּסְפְּדָא דְּכַנְפָא חוּטָא דְּתְכֵלְתָּא׃
וִיהֵוֹן לְכוֹן לְכְרוּסְפְּדִין וְתֶחְזוּן
יָתֵיהּ וּתְדַכְּרוּן יָת־כָּל־פִּקּוּדַיָּא דְיְיָ
וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְלָא תִטְעוּן בָּתַר־
דְּרַהֲוֹר לְבָבְכוֹן וּבָתַר חֵיזוּ עֵינֵיכוֹן
דְּאַתּוּן טָעָן בָּתְרֵיהוֹן׃ בְּדִיל
דְּתִדְכְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָת־כָּל־פִּקּוּדַי
וּתְהוֹן קַדִּישִׁין קָדָם אֱלָהֲכוֹן׃

אנא

מיתכע מלעשות עכירה כשמכה מיכרים המרגלים לת הארס לע־ירה ואס ישמור יוכס לעלות למעלה משמכה רקיעים׃

לד מלקוסס לף משמלאוהו והתרו בו׃ כי לא פורש מה יעשה לו׃ באי זו מיתה ימות אבל
לו יודעים היו שהמחלל שבת במיתה׃ ויוליאו אותו׃ מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבל׃
לב לג לנוס׃ פשט בלעז וכן הלוך אלבט וכן זכור ושמור׃ ועשו להם ציצית׃ על שם
הפתילים התלויים בה כמו ויקחכי בציצת ראשי ד״א ציצית על שם ודאיתם אותו כמו
לד מצין מן החרכים׃ תכלת׃ נבע ירוק של הלזון׃ וזכרתם את כל מצות ה׃ שמצין
גימטריא של ציצית שם מאות ושמנה חוטין וחמשה קשרים הרי תרי״ג׃ ולא תתורו אחרי
לבבכם׃ כמו מתור הארץ הלב והעינים הם מרגלים לגוף מסרברים לו את העבירות
מא העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירה׃ אני ה׃ כאמן לשלם שכר׃ אלהיכם׃
כאמן ליפרע׃ אשר הוצאתי אתכם׃ על מכת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי׃
אני ה׃ אלהיכם׃ עוד למה כאמר שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה
וכטול שכר לא עושין ולא כוטלין שכר על כרחכם אני מלכבכם וכן הוא אומר אם לא ביל

עזקה

בדיני נפשתא
דהוה רבהון
אסיבי ארום
ואמר יי למש
מברא למשרי
ואטלו יתיה ב
יי למשה למי
עם בני ישרא
להון ציציית
מן סיסיא ו
לשומהון יע
חוטיהון ויתן
גוליהון דמ
דתכלא׃
האתון מתע
ולא תסטון
בתריהון׃
קדישין הי

בְּדִינֵי נַפְשָׁתָא וְלָא יְכַהֲתוּן לְמִשַׁיְלָא דִינָא דְּמִתְקַשֵּׁי לְרַחוּן אֲרוּם מִשְׁרֵי
דְּהַוָה רַבְּהוּן דְּיִשְׂרָאֵל צָרַךְ דְּיֵימַר לָא שַׁמְעִית בְּגִין כֵּן אַצְנְעוּהִי בְּבֵית
אֲסִירֵי אֲרוּם עַד כְּדוּן לָא אִתְפְּרַשׁ הַדִּין דִּינָא יִתְעַבִּיד בֵּיהּ: וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל גַּבְרָא אֲטוּלוּ יָתֵיהּ בְּאַבְנָא כָּל כְּנִישְׁתָּא
מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא: וַיֹּצִאוּ וְהַנְפִּיקוּ יָתֵיהּ כָּל כְּנִישְׁתָּא מִבָּרָא לְמַשְׁרְיָתָא
וְאַטְלוּ יָתֵיהּ בְּאַבְנַיָּא וּמִית הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל

ירושלמי

עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן וְיַעְבְּדוּן לְהוֹן צִיצִיָּתָא לָא מִן נִימַיָּא וְלָא מִן סִיסְיָא וְלָא מִן גַּרְדַּיָּא אֱלָהֵן לְשׁוּמְהוֹן יַעְבְּדוּנוּן וְיִפְסְקוּן רֵישֵׁי חוּטֵיהוֹן וְיִתְלוּן בַּחֲמֵשֶׁת קִיטְרִין אַרְבְּעָא בְּגוֹ תְּלָתָא עַל אַרְבַּעַת אַנְפֵּי גוּלֵיהוֹן דְּמִתְעַטְּפִין בְּהוֹן לְדָרֵיהוֹן וְיִתְּנוּן עַל אַנְפָּא גוּלִיתְהוֹן שְׁזִיר דְּתְכֵלָא: וְהָיָה וִיהֵי לְכוֹן לְמִצְוָתָא דְּצִיצִיָּת וְתֶחֱמוּן יָתֵיהּ בְּזִמַּן דְּאַתּוּן מִתְעַטְּפִין בְּהוֹן בְּיַמָּמָא וְתִדְכְּרוּן יָת כָּל פִּקּוּדַיָּי וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן וְלָא תִסְטוּן לְמִשְׁעֵי בָּתַר הִרְהוּר לִבְּכוֹן וּבָתַר חֵיזוּ עֵינֵיכוֹן דְּאַתּוּן טָעַן בַּתְרֵיהוֹן: לְמַעַן מִן בְּגַלַּל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעְבְּדוּן יָת כָּל פִּקּוּדַיָּי וְתֶהְווּן קַדִּישִׁין הֵי בְּמַלְאָכַיָּא דְּמְשַׁמְּשִׁין קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן: אֲנִי ה׳ אֱנָא הוּא

ויקרא

חזקה אמלוך עליכם ל״ח למה כאמר יציאת מצרים אני הוא שהבחרתי במצרים בין עמה של בכור לשאיבה של בכור אני הוא עתיד להבחין וליפרע מן התולה קלא אילן בגנדו ואומר תכלת היא: ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה כמאמר פרשת מקושש לפרשת ע״ח לומר שהמחלל את השבת כעובד ע״ז שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם ואף פרשת ציצית לכך כמאמר לאלו לפי שאף היא שקולה בכנד כל המצות שכא׳ ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם · בכנד ואשא אתכם על כנפי נשרים על ל׳ כנפות לא ס
ולא בעלת ג׳ ולא בעלת חמש בכנד ל׳ לשונות של גאולה שכאמ׳ במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי: פתיל תכלת · על שם שכול בכורות תרגומו של שכול תכלא ומכתם היתה בלילה וכן נבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמוכה חוטים שבא בכנד שמיה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

חסלת שלח לך

ויקח

אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיקִית יַתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהָא אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן:

קיט: פלט · סימן

יו

סמך סתלוקת קרח לפרשת נגיעת שעל עניין סניגית מלך על משה ומאתים כל רשעים ידעך: קראי סמ"ור שעברו על הדברות

ויקח

פ פ פ פ פ

קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:

ואתפליג

קֹרַח בַּר־יִצְהָר בַּר־קְהָת בַּר־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בַּר־פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:

וַיָּקוּמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וַאֲנָשִׁים מִבְּנֵי־יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמָאתָיִם נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרֻאֵי מוֹעֵד אַנְשֵׁי שֵׁם:

וְקָהֲלוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב־לָכֶם כִּי כָל־הָעֵדָה כֻּלָּם קְדֹשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמַדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל־קְהַל יְהוָה:

וְשָׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו:

וַיְדַבֵּר אֶל־קֹרַח וְאֶל כָּל־עֲדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וְיֹדַע יהוה

וְקָמוּ לְאַפֵּי מֹשֶׁה וּגְבָרַיָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מָאתָן וְחַמְשִׁין רַבְרְבֵי כְּנִשְׁתָּא מְעַרְעֵי זִמָּן אֵינָשִׁין דְּשֵׁמָא:

וְאִתְכַּנְּשׁוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וְאָמְרוּ לְהוֹן סַגִּי־לְכוֹן אֲרֵי כָּל־כְּנִשְׁתָּא כּוּלְּהוֹן קַדִּישִׁין וּבֵינֵיהוֹן שְׁרֵיָא שְׁכִינְתָּא דְיָי וּמָא־דֵין אַתּוּן מִתְרַבְּרִין עַל־קְהָלָא דְיָי:

וְשָׁמַע מֹשֶׁה וּנְפַל עַל־אַפּוֹהִי:

וּמַלֵּיל עִם־קֹרַח וְעִם־כָּל־כְּנִשְׁתֵּיהּ לְמֵימָר בְּצַפְרָא

ויודע

ויקח קרח: פרשה זו יפה כדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח: לקח את עצמו לבד אחד להיות כחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגם אונקלוס ואתפליג כחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן מה יקחך לבך לוקח אותך להפליגך משאר בני אדם: דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שנהם בדברים כמו שנאמר קח את אהרן קחו עמכם דברים: בן יצהר בן קהת בן לוי: יעקב נקש רמיות על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר ובקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל: ודתן ואבירם: בשביל שהיה שבט ראובן שרוי בחניתם תימנה שכן לקהת ובניו החונים תימנה נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו · ומה ראה קרח לחלוק עם משה כתקנא על כשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמנהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבר אמר קרח אחי אבא אדבעה היו שנאמר ובני קהת וגו' עמרם הבכור כעלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את

הנשיאה

יְיָ אֱלָהֲכוֹן דִּי פְרָקִית וְאַפֵּיקִית יַתְכוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִטּוּל
לְמֶהֱוֵי לְכוֹן לֶאֱלָקָא אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהֲכוֹן:

פ פ פ

ויקח קרח

וּנְסִיב גּוּלְיַיתֵיהּ וּנְסִיב עִיצָה וּפְלַג קֹרַח:

דְּכוֹלָא תִּיכְלָא קֹרַח בַּר יִצְהָר בַּר קְהָת בַּר לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב
וְאוֹן בַּר פֶּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן: ויקומו וְקָמוּ בְּחוּצְפָּא וְאוֹרוּ הֵילְכְתָא
בְּאַנְפֵּי דְּמֹשֶׁה עַל עֵיסַק תִּיכְלָא מֹשֶׁה הֲוָה אָמַר אֲנָא שְׁמַעִית מִן פּוּם
קוּדְשָׁא יְהֵי שְׁמֵיהּ מְבָרַךְ דְּצִיצַיִת יְהוֹן מִן חִיוָר וְחוּטָא חַד דְּתִיכְלָא יְהֵי
בֵּיהּ קֹרַח וְחַבְרוֹי עֲבָדוּ גּוּלְיָין וְצִיצַיְיתְהוֹן כְּלְהוֹן דְּתִיכְלָא מַה דְּלָא פָּקִיד
יְיָ וּמְסַעֲדִין לְהוֹן גּוּבְרַיָּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מָאתָן וְחַמְשִׁין אֲמַרְכְּלֵי כְּנִשְׁתָּא
מְעַרְעֵי זְמַן לְמֵיטַל וּלְמֵישְׁרֵי מִפְּרְשִׁין בִּשְׁמָהָן: ויקהלו וְאִתְכַּנְּשׁוּ
עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לְהוֹן סַגִּי לְכוֹן רַבְּנוּתָא אֲרוּם כָּל כְּנִשְׁתָּא
כּוּלְהוֹן קַדִּישִׁין וּבֵינֵיהוֹן שַׁרְיָא שְׁכִינְתָא דַיְיָ וּמָה דֵּין אַתּוּן מִתְרַבְּרְבִין עַל
קְהָלָא דַיְיָ: וישמע וּשְׁמַע מֹשֶׁה הֵיךְ קְנָיִין כָּל חַד מִנְּהוֹן יַת אִינְתֵּיהּ
לְאַשְׁקָיוּתְהֵן מַיָּא בְּדוּכְיָא מִטּוּל מֹשֶׁה וּנְפַל עַל אַנְפּוֹי מִן כִּיסוֹפָא:
וידבר וּמַלֵּיל עִם קֹרַח וְעִם כְּנִישַׁת סַעֲדוֹי לְמֵימַר צַפְּרָא וְיִתְוַדַּע יְיָ יַת
דְּכַשִׁיר

השמיה לא אבי שאבי בן יהר שהוא שני לעמרם והוא מכה כשיא את בן אחיו הקטן מכלם
הריבי חולק עליו ומבטל את דבריו מה עשה עמד וכבש רב ראשי סנהדראות רובן משבט
ראובן שביבו והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיונא בו שבאמר כשיאי עדה קריאו מועד
ולהלן הוא אומר אלה קריאי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה
אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להן חייבת התחילו לשחק
עליו אפס טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פוטרה זו שכולה תכלת לא תפטו את
עצמה: בני ראובן: דתן ואבירם ואון בן פלת: רב לכם: הרבה יותר מדאי לקחתם
לעצמכם גדולה: כלם קדושים: כלם שמעו דברים בפיבי מפי הגבורה: ומדוע
תתנשאו: אם לקחת אתה מלכות לא היה לך לבדר לאחיך כהונה לא אתם לבדכם
שמעתם בפיבי אבבי ה' אלהיך כל העדה שמעו: ויפל על פניו: מעבי המחלוקת שבבר
זה בידם סדאון רביעי חטאו בעגל ויחל משה במתלוננים ויתפלל משה במרגלים ויאמר
משה ושמעו מגרים במחלקתו של קרח כתרשלו ידיו משל לבן מלך שסרח על אביו ופיים
עליו אוהבו פעם ושתים ושלש כשסרח רביעית כתרשלו ידו האוהב ההוא אמר עד מתי
אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני: בקר ויודע ונו' עתה עת שכרות הוא לכו
ולא כבון להראות לפניו והוא היה מתכוון לדחות שמא יחזרו בהן: בקר ויודע ה' את

ר׳ פלג

וְהוּא אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקָּדוֹשׁ
וְהִקְרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחַר־בּוֹ
יַקְרִיב אֵלָיו׃ זֹאת עֲשׂוּ קֹרַח־
לְכֶם מַחְתּוֹת קֹרַח וְכָל־עֲדָתוֹ׃

ג׳ פלג

ג׳ו קמנין

וּתְנוּ בָהֶן אֵשׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן
קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מָחָר וְהָיָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקָּדוֹשׁ רַב־
לָכֶם בְּנֵי לֵוִי׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־קֹרַח שִׁמְעוּ־נָא בְּנֵי לֵוִי׃
הַמְעַט מִכֶּם כִּי הִבְדִּיל אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל
לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־
עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי
הָעֵדָה לְשָׁרְתָם׃ וַיַּקְרֵב אֹתְךָ
וְאֶת־כָּל־אַחֶיךָ בְּנֵי־לֵוִי אִתָּךְ
וּבַקַּשְׁתֶּם גַּם־כְּהֻנָּה׃ לָכֵן

ל׳ פסוקין

אַתָּה וְכָל־עֲדָתְךָ הַנֹּעָדִים עַל־
יְהוָה וְאַהֲרֹן מַה־הוּא כִּי תַלִּינוּ
עָלָיו׃ וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לִקְרֹא
לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ
לֹא נַעֲלֶה׃ הַמְעַט כִּי
הֶעֱלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
לַהֲמִיתֵנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי תִשְׂתָּרֵר עָלֵינוּ
גַּם־הִשְׂתָּרֵר׃ אַף לֹא אֶל־

ארץ

אֶרֶץ־זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ׃

ויהוודע יי ית־דכשר ליה וית־
דקדיש ויקריב לקדמוהי וית
דיתרעי־ביה יקריב לשמושיה׃
הא עבידו סבו־לכון מחתין
קרח וכל־כנשתיה׃
ותבו בהון אשתא ושויאו
עליהון קטרת־בוכמין קדם יי
מחר ויהי גברא דיתרעי יי הוא
קדיש סגי־לכון בני לוי׃
ואמר משה לקרח שמעו כען בני
לוי׃ הזעיר לכון ארי אפריש אלהא
דישראל יתכון מכנשתא דישראל
לקרבא יתכון קדמוהי למפלח
ית־פולחן משכנא דיי ולמיקם
קדם כנשתא לשמשותהון׃
וקרב יתך וית כל־אחך בני־לוי
עמך וכען אתון־בען אף־כהונתא־
רבתא׃ בכן את וכל־כנשתך
דאזדמנתון על־יי ואהרן מה־הוא
ארי אתרעמתון עלוהי׃
ושלח משה למקרי לדתן ולאבירם
בני אליאב ואמרו לא נסק׃
הזעיר ארי אסקתנא מארעא
עבדא חלב ודבש לקטלותנא
במדברא ארי אתרברבת עלנא
ברם לא לארעא עבדא

אמר לו · לעבודת לויה׃ ואת הקדוש · לכהוכה׃ והקריב · אותם אליו תכומיא
והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקריב לשימושיה · ומדרש בקר אל משה גדולות חלק
הקבה בעולמו יכולים אתם להפוך בקר לערב כן תוכלו לבטל את זו שנאמר ויהי ערב
ויהי בקר ויבדל כך ויבדל אהרן להקדישו וגו׳ : זאת עשו קחו לכם מחתות · מה ראה
לומר להם כך אמר להם בדרכי הגוים יש כימוכים הרבה וכומרים הרבה וכולם מתקבצי
בבית אחד אבו אין לבו אלא ה׳ אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד
ואתם

דכשר ליה וית דקדיש ויקרב לפולחניה וית דיתרעיה ביה יקרב לשמושיה
זאת דא עיבידו סכו לכון מחתיין קרח וכל כנישת סעדוי: ותנו
והבו בהון אישתא ושוו עליהון קטורת בוסמין קדם יי מחר ויהי גברא
דיתרעי ביה יי הוא דקדיש סגי לכון בני לוי: ויאמר ואמר משה
לקרח ולגניסתיה קבילו כען בני לוי: המעט הזעירא היא לכון
ארום אפריש אלקא דישראל יתכון מן כנישתא דישראל לקרבא יתכון
לשימושיה למפלחית פולחן משכנא דיי ולמקום קדם כנישתא ל
לשמשותהון: ויקרב ויקרב יתך וית כל אחך בני לוי עמך וכדון אתון
תבעין אוף כהונתא רבתא: לכן בגין כן אנת וכל כנישת סעדך
דאזדמנתון על מימרא דיי ואהרן מה הוא ארום מתרעמין אתון עלוי:
וישלח ושדר משה פולין לזמנא לבי דינא רבא לדתן ולאבירם בני
אליאב ואמרו לא ניסוק: המעט הזעירא היא ארום אסיקתנא
ממצרים ארעא דעבדא חלב ודבש לקטלותנא במדברא ארום מ
מתרברבת עלנא אוף אתרברבא: אף ברם לא לארע עבדא חלב
ודבש

ואתם רב לאיש מנקשים כהונה גדולה אף לאי רוצה בכך הוא לכם תשמים חביב מכל היא
הקטרת החביבה מכל הקרבנות וכס המות כתן בתוכו שבו כשרפו כלב ואביהוא לפיכך
התרה בהם והיה האיש אשר יבחר הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו ובי אין אנו יודעים
שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תתחייבו מי שיבחר
בו יגא חי וכלכם אובדין: רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם ולא טפשים היו ו
שכך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב הם חטאו על כפשותם שכאמר את מחתות החטאים
האלה בנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עיכו הטעתו ראה שלשלת גדולה
יוצאה ממנו שמואל שקול כנגד משה ואהרן אמר בשבילו אני נמלט וכל משמרות עומדו
לבני בניו כלם מתנבאים ברוח הקדש שכאמ כל אלה בנים להימן אמר אפשר כל הגדולה
הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדוש לכך נשתתף לבא לאותה חזקה שמעט מפי משה
שכולם אובדים ואחד נמלט אשר יבחר הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי
שבניו עשו תשובה ומשה היה רואה תכחומא: מחתות. כלים שחותין בהם נחלים ויש ו
להם בית יד: רב לכם. דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלוק על הקלה: ויאמר משה ס
אל קרח שמעו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר
עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו אדבר גם אל כלם התחיל לזרז בהם שמעו
נא בני לוי: ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן: ויקרב אותך. לאותו שירות ס ו
בהרקיע ומכו שאר עדת ישראל: לכן. בשביל כך אתה וכל עדתך הנועדים אתך על יא
ה' כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזה: וישלח משה יב
עו. מכאן שאין מקוימין במחלוקת שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום:

אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הֲבִיאֲתָנוּ
וַתִּתֶּן־לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וָכָרֶם הַעֵינֵי
הָאֲנָשִׁים הָהֵם תְּנַקֵּר לֹא נַעֲלֶה׃
יד וַיִּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר
אֶל־יְהוָה אַל־תֵּפֶן אֶל־מִנְחָתָם לֹא
חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נָשָׂאתִי וְלֹא
הֲרֵעֹתִי אֶת־אַחַד מֵהֶם׃
כלס כתיב כן כר מ״ס והרע
כרישותי
ודנרי היקים
טו וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קֹרַח אַתָּה
וְכָל־עֲדָתְךָ הְיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה
וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר׃ טז וְקַחוּ
אִישׁ מַחְתָּתוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת
וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מַחְתָּתוֹ
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם מַחְתֹּת וְאַתָּה
וְאַהֲרֹן אִישׁ מַחְתָּתוֹ׃ יז וַיִּקְחוּ
אִישׁ מַחְתָּתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ
כולס מלחים
כקר בפר׳
וַיָּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם קְטֹרֶת וַיַּעַמְדוּ פֶּתַח
אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃
יח וַיַּקְהֵל עֲלֵיהֶם קֹרַח אֶת־
כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
שלישי
וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה׃
ס כ וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר׃
כא הִבָּדְלוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת
וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרָגַע׃ כב וַיִּפְלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי

הרוחות

עַבְדָּא חֲלָב וּדְבַשׁ אַעֲלַתְּנָא
וְיַהְבְּתָא לָנָא אַחֲסָנַת חַקְלִין וְכַרְמִין
הַעֵינֵי גַּבְרַיָּא הָאִינוּן תְּשַׁלַּח־
לְעַוְרָא לָא נְסַק׃ וְתַקִּיף לְמֹשֶׁה
לַחֲדָא וְאָמַר קֳדָם־יְיָ לָא תְקַבֵּל־
בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנְהוֹן לָא חֲמָרָא דְחַד
מִנְּהוֹן שְׁחָרִית וְלָא אַבְאֵישִׁית
יַת־חַד מִנְּהוֹן׃ וְאָמַר מֹשֶׁה לְקֹרַח
אַתְּ וְכָל־כְּנִשְׁתָּךְ הֲווֹ זְמִינִין לְקֳדָם
יְיָ אַתְּ וְאִינוּן וְאַהֲרֹן מָחָר׃
וּסְבוּ גְבַר מַחְתִּיתֵיהּ וְתִתְּנוּן
עֲלֵיהוֹן קְטוֹרַת בּוּסְמִין וּתְקָרְבוּן
קֳדָם יְיָ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ מָאתָן
וְחַמְשִׁין מַחְתִּין וְאַתְּ וְאַהֲרֹן גְּבַר
מַחְתִּיתֵיהּ׃ וּנְסִיבוּ גְּבַר מַחְתִּיתֵיהּ
וִיהַבוּ עֲלֵיהוֹן אֶשָּׁתָא וְשַׁוִּיאוּ
עֲלֵיהוֹן קְטוֹרַת בּוּסְמִין וְקָמוּ בְּתָרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃
וְאַכְנֵשׁ עֲלֵיהוֹן קֹרַח יַת כָּל־כְּנִשְׁתָּא
לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וְאִתְגְּלִי יְקָרָא־
דַיְיָ לְכָל־כְּנִשְׁתָּא׃ וּמַלֵּיל יְיָ
עִם־מֹשֶׁה וְעִם־אַהֲרֹן לְמֵימָר׃
אִתְפְּרָשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאֶשֵׁיצֵי
יַתְהוֹן כְּשַׁעֲה׃ וּנְפָלוּ עַל־אַפֵּיהוֹן
וְאָמְרוּ אֵל אֱלָהּ רוּחַיָּא לְכָל־

בשרא

יד לא כעלה · מיהם כ״ס לא ין להם אלא ירידה : ותתן לכו · הדבר מוכח על לשון האמור
למעלה כלומר לא הביאותיכו ולא כתת לכו כחלת שדה וכרם ואמרת לכו אעלה אתכם
מעוכי מצרים אל ארץ טובה וגו׳ · משם הוכאתיכו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותיכו
שלא נגזרת עליכו להמיתכו. במדבר שאמרת לכו במדבר הזה יפלו פגריכם : העיני האנשי
הם תנקר וגו׳ · אפילו אתה שולח לנקר את עיניכו אם לא כעלה אליך לא כעלה :
טו הלכשיב הם · כאדם התולה קללתו בחבירו : ואל תפן אל מנחתם · לפי פשוטו
דקטורת שהם מקריבין לפניך מחר אל תפן אליהם ומדרש אומר יודע אני שיש להם חלק
בתמידי

ורבש אעלתנא ויהת לנא אחסנת
דאינון דבארעא דהיא תסגור
ותנצח יתהון ולא ניסוק לתמן:
ויחר ותקיף למשה לחדא ואמר
קדם יי בבעו מנך לא תסתכל ל
לדורון דידהון ולא חמרא דחד
מנהון שחרית ולא אבאישית לחד
מנהון: ויאמר ואמר משה
לקרח אנת וכל כנישת סעדך הוו זמינין לבי דינא קדם יי אנת והינון
ואהרן מחר: וקחו וסבו גבר מחתיתיה ותתנון עליהון קטורת
בוסמין ותקרבון קדם יי גבר מחתיתיה מאתן וחמשין מחתין ואנת
ואהרן גבר מחתיתיה: ויקחו ונסיבו גבר מחתיתיה ויהבו בהון
אישתא ושויאו עליהון קטורת בוסמין וקמו בתרע משכן זמנא ומצית
חד ומשה ואהרן מציטרא חד: ויקהל וכנש עליהון קרח ית כל
כנישתא לתרע משכן זמנא ואתגלי בעותדיה דאשכח תרין אוצרין מן
אוצרוי דיוסף מליין כסף ודהב זבעא למטרד בהדהוא עותדא ית משה
וית אהרן מן עלמא אילולי דאתגלי איקרא דיי לכל כנישתא: וידבר
ומליל יי עם משה ועם אהרן למימר: הבדלו אתפרשו מגו כנישתא
הדא ואיתיצי יתהון בשעא זעירא:
ויפלו ואתרכינו בצלו על אפיהון
ואמרו אל אלקא דשוי רוח נשתא
בגופי

ירושלמי

חקלין וכרמין העיניהון דגובריא

ירושלמי

ובאש למשה לחדא ואמר קדם יי
לא תסתכל לדורון דידהון לא
חמרא דחד מנהון נסיבית ולא
אבאשית לחד מינהון:

ירושלמי

ואתרכינו על אפיהון ואמר אלקא
דשליט בנשמת כל בשרא חד גברא
חטי

בתמידי נכור לף חלקס לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור
אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים
והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי ליטול אותו החמור משלהם לא נטלתי
שלא משלי שחרית לשון ארמי כך נקראת אכנריא של מלך שחור: והם. עדתך: והקלכת יי
אים מחתתו. המונים ומאתים איש שבכם: ויקהל עליהם קרח. בדברי ליבות כל יש
הלילה ההוא הלך אצל השבטים ופתה אותן כסבורין אתם שעלי לבדי אני מפקיד איני
מפקיד אלא בשביל כולכם אלו באין ובוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו שבהונה עד
שנתפתו כלם: וירא כבוד ה'. בא בעמוד ענן: אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות בב
איש מדתך כמדת בשר ודם מלך בשר ודם שמרחה מקנת מדינה איני יודע מי החוטא
לפניך כשהוא כועס נפרע מכלם אבל אתה לפניך גלויות כל מחשבות ויודע אתה מי
החוטא:

כ׳ כתי׳ כן ת״ז
ג״ו בתרא

הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד
יֶחֱטָא וְעַל כָּל־הָעֵדָה תִּקְצֹף׃

ס כג וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
כד דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעָלוּ
מִסָּבִיב לְמִשְׁכַּן קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם׃
כה וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דָּתָן
וַאֲבִירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
כו וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר
סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים
הָרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְּעוּ בְּכָל־
אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן־תִּסָּפוּ בְּכָל־חַטֹּאתָם׃
כז וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן־קֹרַח
דָּתָן וַאֲבִירָם מִסָּבִיב וּדָתָן וַאֲבִירָם
יָצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אָהֳלֵיהֶם וּנְשֵׁיהֶם
וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם׃ כח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלָחַנִי
לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה
כִּי־לֹא מִלִּבִּי׃ כט אִם־כְּמוֹת
כָּל־הָאָדָם יְמֻתוּן אֵלֶּה וּפְקֻדַּת כָּל־
הָאָדָם יִפָּקֵד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה
שְׁלָחָנִי׃ ל וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא
יְהוָה וּפִצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ
וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם
וְיָרְדוּ חַיִּים שְׁאֹלָה וִידַעְתֶּם כִּי
נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה׃
לא וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֶת־כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם׃ לב וַתִּפְתַּח
הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־

ג׳ ומלא
ל״ג וחסר ולא מלא׳

ל״כמוות״ דין
ומאכלו כרא
לומר סכאכיל
קרח לעדתו
עד סכמס יכם
לסריו כדקי׳
כפ״ל מיתות׃

בְּשִׁרְיָא גַּבְרָיָא חַד יֶחְזֵב וְעַל כָּל־
כְּנִשְׁתָּא יְהֵי רוּגְזָא׃
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
מַלֵּיל עִם־כְּנִשְׁתָּא לְמֵימָר אִסְתַּלְּקוּ
מִסְּחוֹר־סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא דְּקֹרַח
דָּתָן וַאֲבִירָם׃ וְקָם מֹשֶׁה וַאֲזַל
לְוָת דָּתָן וַאֲבִירָם וַאֲזָלוּ בַּתְרוֹהִי
סָבֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּמַלִּיל עִם־כְּנִשְׁתָּא
לְמֵימָר זִירוּ כְּעַן מֵעַלְוֵי מַשְׁכְּנֵי
גַּבְרַיָּא חַיָּבַיָּא הָאִלֵּן וְלָא־תְקָרְבוּן
בְּכָל־דִּלְהוֹן דִּילְמָא תְּלְקוּן בְּכָל־
חוֹבֵיהוֹן׃ וְאִסְתַּלְּקוּ מֵעַלְוֵי
מַשְׁכְּנָא דְּקֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם מִסְּחוֹר־
סְחוֹר וְדָתָן וַאֲבִירָם נְפָקוּ קָיְמִין
בְּתְרַע מַשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן
וְטַפְּלֵהוֹן׃ וְאָמַר מֹשֶׁה בְּדָא
תִּדְעוּן אֲרֵי יְיָ שְׁלְחַנִי לְמַעְבַּד יָת
כָּל־עוֹבָדַיָּא הָאִלֵּן אֲרֵי־לָא
מֵרַעוּתִי׃ אִם־כְּמוֹתָא דְכָל־
אֱנָשָׁא יְמוּתוּן אִלֵּין וּסְעָרָא דְכָל־
אֱנָשָׁא יִסְתְּעַר עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ שְׁלְחָנִי׃
וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרֵי יְיָ וְתִפְתַּח
אַרְעָא יָת־פּוּמַהּ וְתִבְלַע יָתְהוֹן
וְיָת כָּל־דִּלְהוֹן וְיֵחֲתוּן כַּד חַיִּין
לִשְׁאוֹל וְתִדְּעוּן אֲרֵי אַרְגִּיזוּ גַּבְרַיָּא
הָאִלֵּן קֳדָם יְיָ׃ וַהֲוָה כַּד שֵׁיצִי
לְמַלָּלָא יָת כָּל־פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּן
וְאִתְבְּזָעַת אַרְעָא דְּתַחְוֹתֵיהוֹן׃
וּפְתַחַת אַרְעָא יָת־פּוּמַהּ וּבְלָעַת
יתהון

בתיהם

החוטא: כלום לאחד. הוא החוטא ואתה על כל ה עדה תקצוף. לומר הקב״ה יפה למרתם
כד לאמי יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא: העלו. הסתלקו מסביבות משכן קרח: ויקם
משה

בְּגוּפֵי בְּנֵי נָשָׁא וּמִגֵּיהּ מִתְיַהֲבָא חֲטֵי וְעַל כָּל עַמָּא הֲוָה רְגוּז :
רוּחָא לְכָל בִּישְׁרָא הַאִין גַּבְרָא חַד
יְחוּב וְעַל כָּל כְּנִישְׁתָּא יְהֵי רוּגְזָא : וידבר ה' וַמַלִּיל יְיָ עִם משה לְמֵימַר :
דבר קַבֵּיל לִית צְלוֹתְכוֹן עַל כְּנִישְׁתָּא כְּדוֹן מַלֵּיל לְהוֹן לְמֵימַר אִסְתַּלְקוּ מִן
חֲזוֹר חֲזוֹר לְמִשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָתָן וַאֲבִירָם : ויקם וְקָם משה וַאֲזַל
לְאוֹכְחָא לְדָתָן וַאֲבִירָם וְאָזְלוּ בְתָרוֹי סָבֵי יִשְׂרָאֵל : וידבר וַמַלִּיל
לְכְנִשְׁתָּא לְמֵימַר זוּרוּ כְּדוֹן מֵעַלְוֵי מִשְׁכְּנֵי גוּבְרַיָּיא חַיָּיבַיָּא אִלֵּין דְאִתְחַיְּיבוּ
קְטוֹל מִן טְלִיוּתְהוֹן בְּמִצְרַיִם פַּרְסִימוּ מַסְטְרִין דִילִיכֶד קְטֻלִית יַת מִצְרָאֵי
עַל יַמָּא אַרְגִּיזוּ קֳדָם יְיָ בְּאָלוּשׁ אַפִּיסוּ יַת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא כְּדוֹן אִזְדַּמְנוּ עַל
מֵימְרָא דַיְיָ בְּגִין כֵּן חֲזִי לְגַדְוֵיהוֹן וּלְגַמְרָא יַת כָּל נִכְסֵיהוֹן וְלָא תִקְרְבוּן
בְּכָל מַה דְּאִית לְהוֹן דְּלְמָא תִלְקוּן בְּכָל חוֹבֵיהוֹן : ויעלו וְאִסְתַּלְקוּ
מֵעַלְוֵי מִשְׁכְּנָא דְקֹרַח דָתָן וַאֲבִירָם מִן חֲזוֹר חֲזוֹר וְדָתָן וַאֲבִירָם נַפְקוּ בְּמִילֵי
חֵירוּפִין וְקָמוּ וְאַרְגִּיזוּ לְמשה תְּרַע מַשְׁכְּנֵיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן :
ויאמר וַאֲמַר משה בְּדָא תִנְדְּעוּן אֲרוּם יְיָ שַׁדְרַנִי לְמֶעְבַּד יַת כָּל עוֹבָדַיָּא
הָאִלֵּין אֲרוּם לָא מִן רְעוּת לִבִּי :

ירושלמי

אם אִין כְּמִיתוּתָא דְמַיְּתִין בָּהּ כָּל
בְּנֵי נָשָׁא יְמוּתוּן אִלֵּין וּסְכוּמוּת
כָּל אֱנָשָׁא יִסְתְּכוּם עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ
שַׁדְרַנִי : ואם בריאה וְאִין לָא
אֲרוּם לָא מִן לִבִּי בְּדִית יַתְהוֹן : אִם
מְמוֹתָא דְמַיְּתִין בָּהּ בְּנֵי אֱנָשָׁא
יְמוּתוּן אִלֵּין וּסְכוּמוּת דְכָל אֱנָשָׁא
יִסְתְּכוּם עֲלֵיהוֹן לָא יְיָ שְׁלַח יָתִי :

אִתְבְּרִיאַת מִיתוּתָא לְהוֹן מִן יוֹמַת עָלְמָא תִתְבְּרֵי לְהוֹן כְּדוֹן וְאִין לָא
אִתְבְּרֵי פּוּם לְאַרְעָא מִן שִׁירוּיָא אִתְבְּרֵי לָהּ כְּדוֹן וְתִפְתּוֹחַ אַרְעָא יַת פּוּמָהָא
וְתִבְלַע יַתְהוֹן וְיַת כָּל דְּלְהוֹן וְיֵיחֲתוּן כַּד חַיִּין לְשֵׁיוֹל וְתִנְדְּעוּן אֲרוּם אַרְגִּיזוּ
גוּבְרַיָּיא הָאִלֵּין קֳדָם יְיָ : ויהי וַהֲוָה כְּדִי פְּסַק לְמַלָּלָא יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא
הָאִלֵּין וְאִתְבְּזַעַת אַרְעָא דְתַחְוֹתֵיהוֹן : ותפתח וּפְתָחַת אַרְעָא יַת פּוּמָהּ
ובלעת

ירושלמי

משה · סגור שיסח לו פכים ולא עשו : יצאו כנגים · בקומה זקופה לחרף ולנדף כמו כו
ויתינב מ' יום דנלית : וכשיכם וכפיהם וטפס · בא ורלה כמה קשה המחלוקת שהרי כל
של מעה אין עוכשין עד שיביא שתי שערות וכל של מעלה עד כ' שנה וכאן אבדו אף
יונקי שדים : לעשות את כל המעשים האלה · שעשיתי על פי הדבר לתת לאהרן כהונה כס
גדולה וכביו סגני כהונה ואליכפן כשיא הקהתי : לא ה' שלחני · אלא אני עשיתי הכל
מדעתי ובדין הוא חולק עלי : ואם בריאה חדשה יברא ה' · להמית אותם במיתה שלא ג
מת בה אדם עד הנה ומה היא הבריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי
נאצו האנשים האלה את ה' ואמי מפי הגבורה אמרתי ורבותינו פירשו אם בריאה פה לארץ משמת ימי
ברא שית

בתיהם ואת כל־האדם אשר לקרח
ואת כל־הרכוש: לג וירדו
הם וכל־אשר להם חיים שאלה
ותכס עליהם הארץ ויאבדו מתוך
הקהל: לד וכל ישראל אשר
סביבתיהם נסו לקלם כי אמרו פן־
תבלענו הארץ: לה ואש יצאה
מאת יהוה ותאכל את החמשים
ומאתים איש מקריבי הקטרת:
יז ס וידבר יהוה
אל־משה לאמר: אמר אל־
אלעזר בן־אהרן הכהן וירם את־
המחתת מבין השרפה ואת־האש
זרה הלאה כי קדשו: ג את
מחתות החטאים האלה בנפשתם
ועשו אתם רקעי פחים צפוי
למזבח כי־הקריבם לפני־יהוה
ויקדשו ויהיו לאות לבני ישראל:
ד ויקח אלעזר הכהן את
מחתות הנחשת אשר הקריבו
השרפים וירקעום צפוי למזבח:
ה זכרון לבני ישראל למען
אשר לא־יקרב איש זר אשר לא
מזרע אהרן הוא להקטיר קטרת
לפני יהוה ולא־יהיה כקרח ו
וכעדתו כאשר דבר יהוה ביד־
משה לו: פ
ו וילנו כל־עדת בני ישראל
ממחרת על־משה ועל־אהרן
לאמר אתם המתם את־עם יהוה:
ז ויהי בהקהל העדה על־
משה ועל אהרן ויפנו אל־אהל
מועד

ג׳ מפר

נ׳ מלא
כ׳ חסר
ל׳ מפר

ל׳ מפר
ל׳ ומלא

רביעי

יחהון וית־אינש־בתיהון וית כל־
אינשא דלקרח וית כל־קנינא:
ונחתו אינון וכל דלהון בד־חיין
לשאול וחפת עליהון ארעא
ואבדו מגו קהלא: וכל־ישראל
דבסחרניהון ערקו לקלהון ארי
אמרו דילמא תבלענא ארעא:
ואשתא נפקת מן־קדם יי ואכלת
ית מאתן וחמשין גברא מקרבי
קטורת־בוסמיא:
ומליל יי עם־משה למימר:
אימר לאלעזר בר־אהרן כהנא
ויפריש ית־מחתיתא מבין יקידיא
וית אשתא ירחיק להלא ארי
אתקדשא: ית מחתיית חייביא
האלין דאתחייבו בנפשתיהון
ויעבדון יתהין טסין רדידין חופאה
למדבחא ארי־קריבונין קדם־יי
ואתקדשא ויהוין לאת לבני
ישראל: ונסיב אלעזר כהנא ית
מחתית נחשא דקריבו יקידיא
ורדידונין חופאה למדבחא:
דכרנא לבני ישראל בדיל דלא
יקרב גבר חילוני דלא מזרעא
דאהרן הוא לאסקא קטורת
בוסמין קדם יי ולא־יהי כקרח
וככנשתיה כמא דמליל יי בידא
דמשה ליה: ואתרעמו כל־
כנשתא דבני־ישראל מיומא
דבתרוהי על־משה ועל־אהרן
למימר אתון גרמתון דמית עמא
דיי: והוה באתכנשות כנשתא
על־משה ועל־אהרן ואתפניאו
למשכן

וּבְלַעַת יַתְהוֹן וְיַת אֲנָשׁוֹ בָּתֵיהוֹן וְיַת כָּל אֵינָשָׁא דְּלִקְרַח וְיַת כָּל נִכְסַיָּא:
וירדו ונחתו הינון וְכָל דִּלְהוֹן כַּד חַיָּין לִשְׁיוֹל וַחֲפַת עֲלֵיהוֹן אַרְעָא
וְאוֹבְדוּ מִגּוֹ קְהָלָא: וכל וְכָל יִשְׂרָאֵל דִּי בְּחוּץ נִתְהוֹן עָרְקוּ מִן דְּחִיל
קָלְהוֹן הֵיךְ צְוִוחִין וְאָמְרִין זַכָּאי הוּא יְיָ וְקוּשְׁטָא הֵיךְ דִּינוֹי וְקוּשְׁטָא דְּהִינוּן
פִּתְגָמֵי מֹשֶׁה עַבְדֵּיהּ וְאַנָּן רְשִׁיעַיָּא דְּמָרְדְנָא בֵּיהּ וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אַפְּכוּ כְּדֵי
שְׁמָעוּ אֲרוּם אָמְרוּ דִּלְמָא תִּבְלוּעַ יַתָּן אַרְעָא וְאֵשׁ וְאַשְׁתָּא נְפָקַת מִרּוּגְזָא
מִן קֳדָם יְיָ וַאֲכָלַת יַת מָאתָן וְחַמְשִׁין גּוּבְרִין מַסְּקֵי קְטוֹרֶת בּוּסְמַיָּא:
וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימָר: אמר אֱמַר לְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן
כָּהֲנָא וִיפְרֵשׁ יַת מַחְתָּיָא מִן בֵּינֵי יְקִידָיָא וְיַת אֵשְׁתָּא בְּדִרְדֵּי לְהַאל אֲרוּם
אִתְקַדְּשָׁא: את מחתת יַת מַחְתָּיֵי חַיָּיבַיָּא הָאִלֵּין דְּאִתְחַיְּבוּ קְטוֹל
בְּנַפְשָׁתְהוֹן וְיַעְבְּדוּן מִנְּהוֹן רַדִּיֵּי טָסִין חַפְּיֵי לְמַדְבְּחָא אֲרוּם
קְרִיבִינוּן קֳדָם יְיָ וְאִתְקַדְּשׁוּ וִיהוֹן ירושלמי
לְאָת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ויקח וְנָסִיב, לאות לְסִימָן:
אֶלְעָזָר כָּהֲנָא יַת מַחְתָּיֵת נְחָשָׁא
דְּקָרִיבוּ יַקִּידָיָא וְרַדִּידִינוּן חַפְּיֵי לְגוּפָא דְּמַדְבְּחָא דְּמִן שִׁירוּיָא הֲוָתָן
הַשְׁמִישָׁתֵיהּ דְּמַדְבְּחָא: זכרון דּוּכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן בְּגִלֵּל דְּלָא יִקְרַב
גְּבַר חִלּוּגִי דְּלָא מִן בְּנֵי אַהֲרֹן לְאַסָּקָא קְטוֹרֶת בּוּסְמִין קֳדָם יְיָ וְלָא יְהֵי
גְּבַר מִתְבַּטֵּל לְמִפְלוּג עַל עִיסַק כְּהוּנָתָא כְּקֹרַח וּכְכְנִישְׁתֵּיהּ סַעֲדוֹי וְסוֹפֵיהּ
לְהִוְבְּדָא וְלָא כְּמִיתוּתָא דְּקֹרַח וּכְכְנִישְׁתֵּיהּ בְּיִקִּידַת אֶשָּׁא וּבְלִיעַת אַרְעָא
אֲרֵיהוֹן לְמִלְּקִי בְּסִגִּירוּתָא הֲכִמָא דְּמַלֵּיל יְיָ לְמֹשֶׁה שַׁוִּי יְדָךְ בְּעִיטְּפָךְ וְלָקַת
יְדֵיהּ בְּצוֹרְעָא הֵיכְדֵין יְמַטֵּי לֵיהּ: וילנו וְאִתְרַעֲמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דָּךְ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמֵימַר אַתּוּן גַּרְמְתּוּן דִּין מִתָּא
עַל עַמָּא דַּיְיָ: ויהי וַהֲוָה בְּאִתְכַּנְּשׁוּת כְּנִישְׁתָּא עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן
למקטלהון

נו כ
בראשית מוטב ולא לאו יברא ה׳: כמו לקולם · כשכיל הקול היוצא על בליעתן: ואת
הארץ · שבתוך המחתות: זרה הלאה · לארץ ועל המחתות: כי קדשו · המחתות
ולסורין בהכאה שהרי עשאום כלי שרת: החטאים האלה בנפשותם · שבעשו פושעים ג
בנפשותם שבחלקו על הקבה: רקועי · רדודין: פחים · טבין מרודדין טיבבים בלעז:
נפוי למזבח · למזבח הנחשת: ויהיו לאות · לזכרון שיאמרו אליו היו מאותן שבחלקו על
הכהונה וכשרפו: ויקעום · איבבטיבדים אותם בלעז: ולא יהיה בקרח · כדי שלא יהיה ד ה
בקרח: כאשר דבר ה׳ ביד משה לו · כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיו הוא ובניו
כהנים לפיכך לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרן וגומר וכן כל לוי ולוי והם הממונים
אצל דבור פתרונם כמו על · ומדרשו על קרח ומשו ביד משה ולא כתב אל משה רמז
לחולקים

מוֹעֵד וְהִנֵּה כִסָּהוּ הֶעָנָן וַיֵּרָא כְּבוֹד
יְהוָה: ט וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
אֶל־פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: ס
ט וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר: י הָרִמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה
הַזֹּאת וַאֲכַלֶּה אֹתָם כְּרֶגַע וַיִּפְּלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם: יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמַּחְתָּה וְתֵן־
עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים
קְטֹרֶת וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה אֶל־הָעֵדָה
וְכַפֶּר עֲלֵיהֶם כִּי יָצָא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי
יְהוָה הֵחֵל הַנָّגֶף: יב וַיִּקַּח
אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיָּרָץ אֶל־
תּוֹךְ הַקָּהָל וְהִנֵּה הֵחֵל הַנָّגֶף בָּעָם
וַיִּתֵּן אֶת־הַקְּטֹרֶת וַיְכַפֵּר עַל־הָעָם:
יג וַיַּעֲמֹד בֵּין־הַמֵּתִים וּבֵין
הַחַיִּים וַתֵּעָצַר הַמַّגֵּפָה:
יד וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בַּמַّגֵּפָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת
מִלְּבַד הַמֵּתִים עַל־דְּבַר־קֹרַח:
טו וַיָּשֶׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמַّגֵּפָה נֶעֱצָרָה:
פ טז וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יז דַּבֵּר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאִתָּם מַטֶּה מַטֶּה
לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂיאֵהֶם לְבֵית
אֲבֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר מַטּוֹת אִישׁ אֶת־
שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּהוּ: יח וְאֶת
שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מַטֵּה לֵוִי כִּי
מַטֵּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם:
יט וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי
הָעֵדֻת אֲשֶׁר אִוָּעֵד לָכֶם שָׁמָּה:

ויפלו על פניהם ולא רחפללו כהו למעלם שלא היתה שגורה בפיהם ועל כן אמ׳ כי יצא קצף כדאמ׳ דכי תניכא כן דוסא כשהיה מתפלל על הגולים אם לין תפלתי שגורה כפי אכי יודע שכוא שגורה׳

חמישי

כ׳ מלא נקוד

מ׳ מלא נקוד

ויהי

לְמִשְׁכַּן זִמְנָא וְהָא חַפְּהֵי עֲנָנָא
וְאִתְגְּלִי יְקָרָא דַיְיָ: וְעָאל מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן לְקֳדָם מִשְׁכַּן זִמְנָא:
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר:
אִתְפְּרַשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאֵישֵׁיצֵי
יַתְהוֹן כְּשַׁעָה וּנְפָלוּ עַל־אַפֵּיהוֹן:
וְאָמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סַב יַת־
מַחְתִּיתָא וְהַב־עָלָהּ אֶשְׁתָּא מֵעַלְוֵי
מַדְבְּחָא וְשַׁוִּי קְטוֹרַת־בּוּסְמֵיָא
וְאוֹבִיל בְּפַרְיָע לְכְנִשְׁתָּא וְכַפֵּר
עֲלֵיהוֹן אֲרֵי נְפַק רוּגְזָא מִן־קֳדָם יְיָ
שָׁרֵי מוּתָנָא: וּנְסִיב אַהֲרֹן כְּמָא
דְּמַלִּיל מֹשֶׁה וּרְהַט לְגוֹ קְהָלָא וְהָא
שָׁרֵי מוּתָנָא בְּעַמָּא וִיהַב יַת־קְטוֹרַת־
בּוּסְמֵיָא וְכַפֵּר עַל־עַמָּא:
וְקָם בֵּין־מֵיתַיָּא וּבֵין חַיָּיָא וְאִתְכְּלִי
מוּתָנָא: וַהֲווּ דְּמִיתוּ בְּמוּתָנָא
אַרְבְּעַת־עֲסַר אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה
בַּר מִדְּמִיתוּ עַל־פְּלוּגְתָּא דְקֹרַח:
וְתָב אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה לְתַרְעָא דְמַשְׁכַּן
זִמְנָא וּמוּתָנָא אִתְכְּלִי:
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר:
מַלֵּיל יָ עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְּהוֹן
חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אֲבָא מִן כָּל־
רַבְרְבָנֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהָתְהוֹן תְּרֵי
עֲסַר חוּטְרִין גְּבַר יַת־שְׁמֵיהּ תִּכְתּוֹב
עַל־חוּטְרֵיהּ: וְיַת שְׁמָא דְאַהֲרֹן
תִּכְתּוֹב עַל־חוּטְרָא דְלֵוִי אֲרֵי־
חוּטְרָא חַד לְרֵישׁ בֵּית אֲבָהָתְהוֹן:
וְתַצְנְעִינּוּן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם
סַהֲדוּתָא דְאִזְמִין מֵימְרִי לְכוֹן תַּמָּן:

ויהי

לְמִקְטַלְהוֹן וְאִתְפְּנִיוּ לְמַשְׁכַּן זִמְנָא וְהָא חַפְּיֵיהּ עֲנַן אִיקָר שְׁכִינְתָּא וְאִתְגְּלִי
תַּמָּן אִיקָרָא דַיְיָ: ויבא וְעָאל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם קְהָלָא לְתָרַע
מַשְׁכַּן זִמְנָא: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ
עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: הרמו אִתְפְּרָשׁוּ
מִגּוֹ כְּנִישְׁתָּא הָדָא וְאֶעְבֵּד יָתְהוֹן
כְּשַׁעָא זְעֵירָא וְאִתְרְכִינוּ בְּצִלּוֹ עַל
אַפֵּיהוֹן: ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה
לְאַהֲרֹן סַב יַת מַחְתְּיָא וְהַב עֲלֵהּ אֶשְׁתָּא מֵעִילַוֵי מַדְבְּחָא וְשַׁוִי קְטוֹרֶת
בּוֹסְמִין עַל אֶשְׁתָּא וְאוֹבִיל בְּפַרְיַע לְוָת כְּנִשְׁתָּא וְכַפֵּר אֲמָטוּלְהוֹן אֲרוּם נְפַק
מְחַבְּלָא דְּאִתְכְּלוּ בְּחוֹרֵב דְּשֶׁמֵּיהּ קֶצֶף מִן קֳדָם יְיָ בְּהַרְמָנָא שְׁרִי לְקִטְלָא:
ויקח וּנְסִיב אַהֲרֹן הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה וּרְהַט לְמִצַּע קְהָלָא וְהָא שְׁרִי
קֶצֶף מְחַבְּלָא לְחַבְּלָא בְּעַמָּא וִיהַב יַת קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין וְכַפֵּר עַל עַמָּא:
ויעמד וְקָם לֵיהּ אַהֲרֹן בְּצִלּוֹ בְּמִצַּע וְעֲבַד מְחִיצוּתָא בְּמַחְתְּיָתָא בֵּינֵי
מֵיתַיָּא וּבֵינֵי חַיָּיָא וְאִתְכְּלִיאַת מוֹתָנָא: ויהיו וַהֲווֹ סְכוּם דְּמִיתוּ
בְּמוֹתָנָא אַרְבְּעָה אַלְפִין וְשַׁבְעָ מְאָה בַּר מִדְּמִיתוּ עַל פְּלוּגְתָּא דְּקֹרַח:
וישב וְתַב אַהֲרֹן לְוָת מֹשֶׁה לְתָרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא וּמוֹתָנָא אִתְכְּלִיאַת:
וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב
מִנְּהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִלְּוַת כָּל אֲמַרְכְּלֵיהוֹן לְבֵית אַבְהָתְהוֹן
תְּרֵיסַר חוּטְרִין גְּבַר יַת שְׁמֵיהּ תִּכְתּוֹב עַל חוּטְרֵיהּ: ואת שם וְיָת שְׁמָא
דְּאַהֲרֹן תִּכְתּוֹב עַל חוּטְרָא דְּלֵוִי אֲרוּם חוּטְרָא חַד לְרֵישׁ בֵּית אַבְהָתְהוֹן:
והנחתם וְתַצְנְעִינוּן בְּמַשְׁכַּן זִמְנָא קֳדָם סַהֲדוּתָא דְּאֵיזַמֵּן מֵימְרִי לָךְ תַּמָּן:
והיה

ירושלמי

אִתְפְּרָשׁוּ מִן בֵּינֵי עַם כְּנִישְׁתָּא הָדָא
וַאֶעְבֵּד יָתְהוֹן כְּקֵלִיל זְעֵיר
וְאִיתְרְכִינוּ בְּצִלּוֹ עַל אַפֵּיהוֹן:

לחולקים על הכהוכה שלוקין בנרעת כמו שלקה משה בידו שנאמ׳ ויוציאה והנה מצורעת
כשלג ועל כן לקה עוזיה בנרעת: וכפר עליהם · רז״ל משל לו מלאך המות כשעלה
לרקיע שהקטרת עונר המגפה כדאיתא במסכת שבת: ויעמוד בין המתים וגו׳ · אחז
את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו הבא לי לעשות שליחותי אמר לו משה מתי לעבד
על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום
מלבו אלא מפי הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקב״ה ומשה אל פתח אהל מועד בא עמי
ושאל וזהו שנאמר ויסב אהרן אל משה · דא״ל למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליזים ומרננים
אחר הקטרת לומר שם המות הוא על ידו מתו כלב ואביהוא על ידו כשרפו חמשים ומאתים
איש אמר הקב״ה תראו שעונר מגפה הוא והחטא הוא הממית: כי מטה אחד · אף על
פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לבד ולויה לבד מכל מקום שבט אחד הוא:

חצי הקשר

כ והיה האיש אשר אבחר
בו מטהו יפרח והשכתי מעלי את-
תלנות בני ישראל אשר הם מלינים
עליכם: כא וידבר משה אל-
בני ישראל ויתנו אליו כל-
נשיאיהם מטה לנשיא אחד מטה
לנשיא אחד לבית אבתם שנים
עשר מטות ומטה אהרן בתוך
מטותם: כב ויניח משה את-
המטות לפני יהוה באהל העדת:
כג ויהי ממחרת ויבא משה
אל-אהל העדות והנה פרח מטה-
אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ
ציץ ויגמל שקדים: כד ויצא
משה את כל-המטות מלפני יהוה
אל כל-בני ישראל וירא ויקחו
איש מטהו: פ
כה ויאמר יהוה אל-משה
השב את מטה אהרן לפני העדות
למשמרת לאות לבני-מרי ותכל
תלונתם מעלי ולא ימתו:
כו ויעש משה כאשר צוה
יהוה אתו כן עשה:
פ
כז ויאמרו בני
ישראל אל-משה לאמר הן גועינו
אבדנו כלנו אבדנו: כח כל
הקרב הקרב אל-משכן יהוה ימות
האם תמנו לגוע: ס

ויהי גברא דאתרעי-ביה חוטריה
ינעי ואניח מן-קדמי ית-תורעמת
בני ישראל דאינון מתרעמין
עליכון: ומליל משה עם-בני
ישראל ויהבו ליהי כל-רברביהון
חוטרא לרבא חד חוטרא לרבא
חד לבית אבהתהון תרי עסר
חוטרין וחוטרא דאהרן בגו
חוטריהון: ואצנע משה ית
חוטריא קדם יי במשכנא
דסהדותא: והוה ביומא
דבתרוהי ועל משה למשכנא
דסהדותא והא נעא חוטרא-
דאהרן לבית לוי ואפיק לבלבין
ואניץ נץ וכפית סיגדין: ואפיק
משה ית כל-חוטריא מן-קדם יי
לות כל-בני ישראל ואשתמודעו
ונסיבו גבר חוטריה: ואמר יי
למשה אתיב ית חוטרא דאהרן
לקדם סהדותא למטרא לאת
לעמא סרבנא ויסופן תורעמתהון
מן-קדמי ולא ימותון: ועבד
משה כמא דפקיד יי יתיה כן עבד:
ואמרו בני ישראל למשה למימר
הא-מיננא קטלת-חרבא הא-מיננא
בלעת ארעא הא-מיננא דמיתו
במותנא: כל דקרב מקרב
למשכנא דיי מאית הא-אנחנא
סיפן לממת: ואמר

ויאמר

כח כב והשכותי · כמו וישכו המים וחמת המלך שככה: בתוך מטותם · הכיחו באמצע שלח
כג יאמרו מפני שהמיחו בכל שכיכה פרח: ויולא פרח · כמשמעו: ציץ · הוא חכטת הפרי
כשהפרח כופל: ויגמל שקדים · כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון ויגדל הילד ויגמל
ולשון

והיה ויהי גברא דאתרעי ביה לשמשא קדמי חוטריה ינעי ואישדיך
מני ית תורעמות בני ישראל דהינון מתרעמין עליכון: וידבר ומליל
משה עם בני ישראל ויהבו ליה כל אמרכליהון חטר לאמרכול חד חטר
לאמרכול חד לבית אבהתהון תריסר חוטרין וחטר אהרן במצעות
חוטריהון: וינח ואצנע משה ית
חוטריא קדם יי במשכנא ד
דסהדותא: ויהי והוה מיומא
חרן ועאל משה למשכנא דסהדות
והא ייעא חטר אהרן לבית לוי
ואפיק לבלובין ואניץ נצין ביה
בליליא גמר ועבד לוזין: ויוצא
והנפק משה ית כל חוטריא מן קדם
יי לכל בני ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר חוטריה: ויאמר ואמר
יי למשה אתיב ית חוטרא דאהרן קדם סהדותא למטרא לאת לבניא
סרבניא ויסובן תורעמתהון מן קדמי ולא ימותון: ויעש ועבד משה
היכמא דפקיד יי יתיה היכדין
עבד: ויאמרו ואמרו בני
ישראל למשה למימר הא מנן
אישתיציאו בית אישתא
ומנן אתבלעו בארעא ואובדו הא
אנחנא חשיבין כאלו אבדנא כ
כולנא: כל הקרב כל דקריב
מיקרב למשכנא דיי מאית הבדם סגנא למשתיציא: ויאמר ואמר
יי

ירושלמי

ואמרין בני ישראל למימר הא
ספנן ובדנן כולנא אשתיצינן אית
מינן דימת במגיפתא אית מינן
דיפתחת ארעא ית פומה ובלעת
יתהון

ירושלמי

והוה מן יומא דבחרא ועל משה
למשכנא דסהדותא והא אפרח
חוטרא דאהרן לבייתיה דלוי ואפיק
פרחין ואניץ ניצין וחסיל לוזן בר
לוזיא:

ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו ובוסר גומל יהיה כנה ולמה שקדים הוא הפרי הממהר
להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהר לבא כמו שמביאו בעוזיה
והנרעת זרחה במצחו תרגומו וכפית שנדין כמין לשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:
ותכל תלוכותם · כמו ותכלה תלוכותם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלוכותם כ
מדמוררים בלעז ויש חלוק בין תלוכות לתלוכתם תלוכתם תלוכה אחת תלוכותם שם דבר
בלשון יחיד ואפילו הם תלוכות הרבה: למשמרת לאות · לזכרון שבחרתי באהרן הכהן
ולא ילוכו עוד על הכהונה: כל הקרב הקרב וגו' · אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כ
כולנו רשאין להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחבריו ויכנס לתוך אהל
מועד ימות: הלא תמנו לגוע · שמא הופקרנו למיתה: ויאמר ה' אל אהרן · למשה א

אמר

יח ו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה
וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אִתָּךְ תִּשְׂאוּ אֶת־
עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתְּךָ
תִּשְׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֻנַּתְכֶם:
ז וְגַם אֶת־אַחִיךָ מַטֵּה לֵוִי שֵׁבֶט
אָבִיךָ הַקְרֵב אִתָּךְ וְיִלָּווּ עָלֶיךָ
וִישָׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבָנֶיךָ אִתָּךְ לִפְנֵי
אֹהֶל הָעֵדֻת: ח וְשָׁמְרוּ
מִשְׁמַרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אַךְ
אֶל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא
יִקְרָבוּ וְלֹא־יָמֻתוּ גַּם־הֵם גַּם־אַתֶּם:
ט וְנִלְווּ עָלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־
מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכֹל עֲבֹדַת
הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:
י וְשָׁמַרְתֶּם אֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ
וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה
עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
יא וְאֲנִי הִנֵּה לָקַחְתִּי אֶת־אַחֵיכֶם
הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מַתָּנָה
נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת
אֹהֶל מוֹעֵד: יב וְאַתָּה וּבָנֶיךָ
אִתְּךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־
דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וּלְמִבֵּית לַפָּרֹכֶת
וַעֲבַדְתֶּם עֲבֹדַת מַתָּנָה אֶתֵּן אֶת־
כְּהֻנַּתְכֶם וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת:
יג פ וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־אַהֲרֹן וַאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת־
מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי לְכָל־קָדְשֵׁי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ
לְחֹק־עוֹלָם: יד זֶה יִהְיֶה לְךָ
מִקֹּדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־
קָרְבְּנָם

ספנ מצות פקיר המקדש
ספר שלא יתעסקו כהני בעבודת הלוים:
ספס שלא יעבוד זר במקדש:
ספו שלא לנחל שמירת המקדש.
5 אתם כפתם.
עקרת הקדשי ון . מ"ת שמן כמו שדרשו ז"ל לו כות לוב שמן שלא מנורה.

ואמר יי לאהרן אנת ובנך ובית
אבוך עמך תסלחון על חובין
מקדשא ואת ובנך עמך
תסלחון על חובי כהונתכון:
ואף ית אחך שבטא דלוי שיבטא
דאבוך קריב לותך ויתוספון עלך
וישמשונך ואת ובנך עמך קדם
משכנא דסהדותא: ויטרון
מטרתך ומטרת כל משכנא ברם
למני קודשא ולמדבחא לא יקרבון
ולא ימותון אף איכון אף אתון:
ויתוספון עלך ויטרון ית מטרת
משכן זמנא לכל פולחן משכנא
וחילוני לא יקרב לותכון:
ותיטרון ית מטרת קודשא וית
מטרת מדבחא ולא יהי עוד רוגזא
על בני ישראל: ואנא הא
קריבית ית אחיכון ליואי מגו בני
ישראל לכון מתנה יהיבין קדם יי
למפלח ית פולחן משכן זמנא:
ואת ובנך עמך תטרון ית כהונתכון
לכל פתגם מדבחא ולמגו
לפרוכתא ותפלחון פולחן מתנה
איתן ית כהונתכון וחילוני דיקרב
יתקטיל: ומליל יי עם אהרן
ואנא הא יהבית לך ית מטרת
אפרשותי לכל קודשיא דבני
ישראל לך יהבתינון לרבו ולבנך
לקים עלם: דין יהי לך מקודש
קודשיא מורתר מן אישתא כל
קורבנהון

אמר מיאמר לאהרן להזהירו על הקבת ישראל שלא יכנסו למקדש: אתה ובכיך ובית אבין

יי לאהרן אנת ובנך ובית אבך עמך תקבלון חובי קודשיא אין לא
מזדהרין באסקותהון ואנת ובנך עמך תקבלון ית חובי כהונתכון אין לא
מזדהרין באפרשותהון : וגם ואוף ית אחך שבטא דלוי דמתקרי
על שמא דעמרם אבך קריב לותך ויתחברון לוותך ויתמשכנון ואנת ובנך
עמך תקומון קדם משכנא דסהדותא : ושמרו ויטרון מטרתך ומטרת
כל משכנא ברם למאני קודשא ולמדבחא לא יקרבון ולא ימותון אוף
הינון אוף אתון : ונלוו ויזדמנון לוותך מלבר ויטרון ית מטרת
משכן זמנא לכל פולחן משכנא וחלוניי לא יקרב לוותכון : ושמרתם
ותטרון ית מטרת קודשא וית מטרת מדבחא ולא יהי תוב רוגזא דהוה
על בני ישראל : ואני ואנא הא קריבית ית אחוכון ליואי מגו בני
ישראל לכון מתנא יהיבין קדם יי למפלח ית פולחן משכן זמנא : ואתה
ואנת ובנך עמך תנטרון ית כהונתכון לכל פתגם מדבחא ולמגיו ל
לפרגודא ותפלחון לפום עדביא כפולחנא כן מיכל מתנה איתן ברבותא
ית כהונתכון וחילוניי היקרב יתקטל : וידבר ה׳ ומליל יי עם אהרן
ואנא בחדוא יהבית לך ית מטרת אפרשותי חלתא וביכורייא וכל קודשיא
דבני ישראל לך יהבתינון לרבו ולבנך לקיים עלם : זה דין יהי לך
מקודש קודשיא מה דמשתיר מעלתא דענא מן אישתא כל קורבנהון
לכל

לכיך · הס בני קהת לבי עמרם : תשאו את עון המקדש · עליכם לבי מטיל עונם הזרים
שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש
אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע : ואתה ובניך הכהני תשאו את עון כהונתכם ·
שאיכה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השונגים שלא יגעו אליכם בעבודתכם : ונס את כ
אחיך · בני גרשון ובני מרדי : וילוו · ויתחברו עליכם להזהיר גם את הזרים מליקרב
אליהם : ושרתוך · בשמירת השערים ולמכות מהם נזברין ואמרכלין : וזר לא יקרב ל
אליכם · אתכם לבי מזהיר על כך : ולא יהיה עוד קצף · כמו שהיה כבר שבאמר כי יצא פ
הקצף : לכה מתנה כתוכים · יכול לעבודתכם של הדיוט תלה כמו שמפורש למעלה ג
לשמור משמרת נזברין ואמרכלין : עבודת מתנה · במתנה כתתיה לכם : ואני הנה ג ס
כתתי לך · בשמחה לשון שמחה הוא זה כמו הנה הוא יוצא לקראתך ושמח בלבו
משל למלך שכתן שדה לאוהבו ולא כתב ולא חתם ולא העלה בערכאין בא אחד וערער
עליו ועל השדה אל המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כותב וחותם לך
ומעלה בערכאין אף כאן לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכתוב וכתן
לו כל מתנות כהונה בברית מלח עולם ולכך נסמכה פרשה זו לכאן : משמרת תרומתי ·
שאתה נריך לשמרן בטהרה : למשחה · לגדולה : מן האש · לאחר הקטרת האישים : ס
לכל

קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחֹתָם וּלְכָל־חַטָּאתָם
וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים לְךָ הוּא וּלְבָנֶיךָ׃
בְּקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ
כָּל־זָכָר יֹאכַל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ׃
יט וְזֶה לְּךָ תְּרוּמַת מַתְּנָם לְכָל־
תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים
וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶּיךָ אִתְּךָ לְחֹק עוֹלָם
כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אֹתוֹ׃
כ כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל־חֵלֶב
תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ
לַיהוָה לְךָ נְתַתִּים׃ כא בִּכּוּרֵי כָל־
אֲשֶׁר בָּאַרְצָם אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה
לְךָ יִהְיֶה כָּל־טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ׃
כב כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה׃
כג כָּל־פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר
אֲשֶׁר־יַקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם
וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה־לָּךְ אַךְ פְּדֹה תִפְדֶּה
אֶת־בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר
הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה׃
כד וּפְדוּיָו מִבֶּן־חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה
בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל
הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא׃
כה אַךְ בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־כֶבֶשׂ
אוֹ־עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ
הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרֹק עַל־הַמִּזְבֵּחַ
וְאֶת־חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה׃ כו וּבְשָׂרָם יִהְיֶה־
לְּךָ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ
יִהְיֶה׃ כז כָּל־תְּרוּמַת הַקֳּדָשִׁים
אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה
נָתַתִּי לְךָ וּלְבָנֶיךָ וּלְבִנְתֶּיךָ אִתָּךְ

וזה לך וכן למעלה זה יהיה לך מנ׳ פעמים זה עול כ״ד רמז לכ״ד מתנות כהונה׳

לחק

קוּרְבָּנֵהוֹן לְכָל־מִנְחָתְהוֹן וּלְכָל־
חַטָּוָתְהוֹן וּלְכָל אֲשָׁמְהוֹן דְּיָתִיבוּ
קָדָמַי קֻדַּשׁ קוּדְשִׁין דִּילָךְ הוּא
וְדִבְנָךְ׃ בְּקֻדַּשׁ קוּדְשִׁין תֵּיכְלוּנֵיהּ
כָּל־דְּכוּרָא יֵיכוּל יְתֵיהּ קוּדְשָׁא
יְהֵי לָךְ׃ וְדֵין לָךְ אַפְרָשׁוּת
מַתְּנָתְהוֹן לְכָל־אֲרִמּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לָךְ יְהַבְתִּינוּן וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ
לְקִים עָלָם כָּל־דְּדַכְיָ בְּבֵיתָךְ יֵיכוּל
יְתֵיהּ׃ כָּל טוּב מִשְׁחָא וְכָל־טוּב
חֲמַר וְעִבּוּר רֵאשִׁיתְהוֹן דִּיתְּנוּן
קָדָם־יְיָ לָךְ יְהַבְתִּינוּן׃ בְּכוּרֵי כָל־
דִּבְאַרְעָהוֹן דְּיָיתוּן קָדָם־יְיָ דִּלָךְ יְהֵי
כָּל־דְּדַכְיָ בְּבֵיתָךְ יֵיכְלוּנֵיהּ׃
כָּל־חֲרָמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהֵי׃
כָּל־פֶּתַח וַלְדָּא לְכָל־בְּסַרָא דְּיַקְרְבוּן
קָדָם־יְיָ בְּאֵינָשָׁא וּבְבְעִירָא יְהֵי־לָךְ
בְּרַם מִיפְרַק תִּיפְרוֹק יָת בּוּכְרָא
דְּאֵינָשָׁא וְיָת בּוּכְרָא דְּבְעִירָא
מְסָאֲבָא תִּיפְרוֹק׃ וּפוּרְקָנֵיהּ
מִבַּר יַרְחָא תִּיפְרוֹק בְּפוּרְכָּנֵיהּ
כְּסַף חָמֵשׁ סְלָעִין בְּסֶלַעֵי קוּדְשָׁא
עֶסְרִין מְעִין הוּא׃ בְּרַם בּוּכְרָא
דְּתוֹרָא אוֹ־בּוּכְרָא דְּאִמְּרָא אוֹ־
בּוּכְרָא דְּעִזָּא לָא תִיפְרוֹק קוּדְשָׁא
אִינוּן יָת דַּמְהוֹן תִּזְרוֹק עַל־מַדְבְּחָא
וְיָת תַּרְבֵּיהוֹן תַּסִּיק קוּרְבָּן
לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָדָם יְיָ׃
וּבְשַׂרְהוֹן יְהֵי־לָךְ כְּחַדְיָא דְּאַרְמוּתָא
וּכְשַׁקָּא דִימִינָא לָךְ יְהֵי׃
כָּל־אַפְרָשׁוּת קוּדְשַׁיָּא דְּיַפְרְשׁוּן
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל קָדָם־יְיָ יְהַבִית לָךְ
וְלִבְנָךְ וְלִבְנָתָךְ עִמָּךְ לְקִים עָלָם

לכל מנחתהון לכל חטוותהון ולכל אשמהון די יתיבון קדמי קודש
קודשין דילך הוא ודיבנך: בקדש בקודש קודשיא תיכלוניה כל דכורא
ייכול יתיה ברבותא קודשא יהי לך: וזה ודין דזכיתי לך אפרשות
מתנתהון לכל ארמות בני ישראל לך יהבתינון ולבנך ולבנתך עמך לקיים
עלם כל דידכי בביתך ייכול יתיה: ירושלמי
כל דלב כל טוב משח זיתא וכל כל טוב חטיא וכל טוב חמר ו
טוב חמר עינבא ועיבור שירוייהון ומשחא שירוייהון:
דיתנון קדם יי לך יהבתינון:
בכורי בכורי דכל פירי אילני ארעהון דיקרבון קדם יי דילך יהי כל
דדכי בביתך ייכלוניה: כל חרם כל דמגמר בישראל דילך יהי: כל
כל פתח וולדא לכל בישרא בבעירא דיקרבון מינה קדם יי כדינא דאינשא
כן דינא בבעירא למהוי דילך ברם מפרק תפרוק ית בוכרא דאינשא בחמש
סלעין וית בוכרא דבעירא מסאבא תיפרוק באמריא: ופדויו ופרקוניה
דבר נש מבר ירחא תפרוק בסכום עילוויך כסף חמש סלעין בסלעי בית
קודשא עשרין מעין הוא: אך ברם בוכרא דתורי או בוכרא דאימרי
או בוכרא דעזי לא תפרוק מטול דקודשא הינון וית אדמתהון תדרוק על
מדבחא וית תרביהון תסיק קורבן דמתקבל ברעוא קדם יי: ובשרם
וב ישרהון יהי לך למיכל הי כחדיא דארמותא והי כשקא דימינא דילך
יהי: כל כל אפרשות קודשיא די יקדשון בני ישראל קדם יי יהבית
לך ולבנך ולבנתך עמך לקיים עלם ולא יתבטיל הי כמלחא דמבסים
בשר

לכל קרבנם: כגון זבחי שלמי נדור מנחתם חטאתם ואשמם כמשמעו: אשר ישיבו ליי
זה נזל הגר: בקלש הקדשים תאכלנו וגו': למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא
בעזרה ולזכרי כהונה: תרומת מתנם: המורם מן התודה ומהשלמים ומאיל נזיר: לכל יא
תנופת: שהרי אלו טעונין תנופה: כל טהור: ולא טמאים: לא כל טהור לרבו אשתו:
ראשיתם: היא תרומה גדולה: כחזה התנופה וכשוק הימין: של שלמים שנאכלין יב
לכהנים ולנשיהם לבניהם ולעבדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הנכור נאכל לשני ימים
ולילה אחד: לך יהיה: בא רבי עקיבא ולמד הופיף לך הכתוב הוויה אחרת שלא תאמר יג
כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה: כל תרומת הקדשים: מחיבתה של יד
פרשה זו כללה בתחילה וכללה בסוף ופרט באמצע: ברית מלח עולם: כרת ברית עם
אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את אחרים: ברית מלח כברית הכרותה למלך
קיט ח 119 1 שאינו

פ"ק ק' לְחֻקַּת עוֹלָם בְּרִית מֶלַח עוֹלָם הוּא
לְפָנַי יְהוָה לְךָ וּלְזַרְעֲךָ אִתָּךְ:
כ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
בְּאַרְצָם לֹא תִנְחָל וְחֵלֶק לֹא־יִהְיֶה
לָךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ
שביעי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ס
כא וּלְבְנֵי לֵוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־
ג' קמצין וכל מעשר רבוות מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֵלֶף
עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־
עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד: כב וְלֹא
יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד לָשֵׂאת חֵטְא לָמוּת:
כג וְעָבַד הַלֵּוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת
אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עֲוֹנָם חֻקַּת
עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה: כד כִּי אֶת־
מַעֲשַׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ
לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה
עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נַחֲלָה:
פ כה וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: כו וְאֶל־
הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי
תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־ ה
הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתָּם
ורמת מחנו קרי כי ממיכו פלין תורמין ממין על פליכו מיכו ולה מפרש על מיסן כל ליסלחם כר מן ס' בְּנַחֲלָתְכֶם וְהֲרַמְתֶּם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת
יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:
כז וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם
כַּדָּגָן מִן־הַגֹּרֶן וְכִמְלֵאָה מִן־הַיְקָב:
כח כֵּן תָּרִימוּ גַּם־אַתֶּם תְּרוּמַת
יְהוָה מִכֹּל מַעַשְׂרֹתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ
מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־
תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

קַיָּם מַלַּח עַלְמָא הוּא קֳדָם יְיָ לְךָ
וּלְבַנָּךְ עִמָּךְ: וְאָמַר יְיָ לְאַהֲרֹן
בְּאַרְעָהוֹן לָא תַחְסִין וְחוּלַק לָא־
יְהֵי לָךְ בֵּינֵיהוֹן מַתְּנַן־יְהַבִּית לָךְ
אֲינוּן־חוּלָקָךְ וְאַחֲסַנְתָּךְ בְּגוֹ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: וּלְבְנֵי לֵוִי הָא יְהַבִּית
כָּל־מַעֲשְׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל לְאַחֲסָנָא
חֲלַף פּוּלְחָנְהוֹן דְּאִינוּן פָּלְחִין יַת־
פּוּלְחָן מַשְׁכָּן זִימְנָא: וְלָא יִקְרְבוּן
עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַשְׁכַּן זִימְנָא
לְקַבָּלָא חוֹבָא לְמֵמָת:
וְיִפְלְחוּן לֵוָאֵי אִינוּן יַת־פּוּלְחָן
מַשְׁכַּן זִימְנָא וְאִינוּן יְקַבְּלוּן חוֹבֵיהוֹן
קְיָם עָלַם לְדָרֵיכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לָא יְחַסְנוּן אַחֲסָנָא: אֲרֵי יַת־
מַעֲשְׂרָא דִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּיַפְרְשׁוּן
קֳדָם־יְיָ אַפְרְשׁוּתָא יְהַבִּית לְלֵוָאֵי
לְאַחֲסָנָא עַל־כֵּן אֲמַרִית לְהוֹן בְּגוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יְחַסְנוּן אַחֲסָנָא:
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר:
וְעִם־לֵוָאֵי תְּמַלֵּיל וְתֵימַר לְהוֹן
אֲרֵי־תְסַבּוּן מִן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יַת־
מַעֲסְרָא דִּיהַבִּית לְכוֹן מִנְּהוֹן
כְּאַחֲסָנַתְכוֹן וְתַפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ
אַפְרְשׁוּתָא קֳדָם־יְיָ מַעֲשְׂרָא מִן־
מַעֲשְׂרָא: וְתִתְחַשֵּׁב לְכוֹן
אַפְרָשׁוּתְכוֹן כְּעִבּוּרָא מִן־אִדְרָא
וּכְמַלְאָתָא מִן־מַעֲצַרְתָּא:
כֵּן תַּפְרְשׁוּן אַף־אַתּוּן אַפְרָשׁוּתָא
קֳדָם־יְיָ מִכֹּל מַעֲסְרֵיכוֹן דְּתִסְבּוּן
מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנֵּיהּ יַת־
אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם־יְיָ לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא:

מכל

מִכֹּל מַתְּנַתְכֹּון תַּפְרְשׁוּן יָת כָּל־ יט מִכֹּל מַתְּנֹתֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת ר״כ טפלו״כ
אַפְרָשׁוּתָא דַיְיָ מִכָּל־שׁוּפְרֵיהַיְרַת־ כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל חֶלְבּוֹ אֶת־ מנ״ל

מקדשיה יונתן בן עוזיאל
מקדשו

בְּשַׁר קוּרְבָּנַיָּא דְקַיְּים עָלַם הוּא קָדָם יְיָ הֵיכְדֵין הוּא לָךְ וְלִבְנָךְ: ויאמר
ה׳ וַאֲמַר יְיָ לְאַהֲרֹן בְּאַרְעָהוֹן לָא תִקְבַּל אַחְסָנָא כְּמִשְׁאַר שִׁבְטַיָּא
וְחוּלְקָא לָא יְהֵוֵי לָךְ בֵּינֵיהוֹן אֲנָא חֵלְקָךְ וְאַחְסַנְתָּךְ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ולבני וְלִבְנוֹי דְּלֵוִי הָא יְהָבִית יָת כָּל מַעֲשְׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל בְּאַחְסָנָא חוּלַף
פּוּלְחָנְהוֹן דְּהִינוּן פָּלְחִין יָת פּוּלְחַן מִשְׁכַּן זִמְנָא: ולא וְלָא יִקְרְבוּן
חוֹב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁכַּן זִמְנָא לְקִבָּלָא חוֹבָא לְמִמַּת: ועבד וְיִפְלְחוּן
לֵיוָאֵי הִינוּן יָת פּוּלְחַן מִשְׁכַּן זִמְנָא וְהִינוּן יְקַבְּלוּן יָת חוֹבֵיהוֹן אִין לָא
מִזְדַּהֲרִין בְּפוּלְחָנְהוֹן קַיְּים עָלַם לְדָרֵיכוֹן וּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יַחְסְנוּן
אַחְסָנָא: כי את אֲרוּם יָת מַעֲשְׂרָא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּיַפְרְשׁוּן קֳדָם יְיָ
אַפְרָשׁוּתָא יְהָבִית לְלֵיוָאֵי לְאַחְסָנָא בְּגִין כֵּן לְהוֹן אֲמָרִית דְּבְגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לָא יַחְסְנוּן אַחְסָנָא: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: ואל־
הלוים וּלְלֵיוָאֵי תְּמַלֵּיל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרוּם תְּסַבּוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת
מַעֲשְׂרָא דְּיַהֲבִית לְהוֹן בְּאַחְסַנְתְּהוֹן וַתַּפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ
מַעֲשְׂרָא מִגּוֹ מַעֲשְׂרָא: ונחשב וְאִתְחַשַּׁב לְכוֹן אַפְרָשׁוּתְכוֹן הֵי כְּעִיבּוּרָא
מִן אִידְרָא וְהֵי כְּחַמְרָא דְּמַלְיָתָא מִן מַעֲצַרְתָּא: כן תרימו הֵיכְדֵין
תַּפְרְשׁוּן לְחוֹד אַתּוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִכָּל מַעֲשְׂרֵיכוֹן דְּתִסְבּוּן מִן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנֵּיהּ אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כַּהֲנָא: מכל מִכָּל
מַתְּנֹתֵיכֶם תַּפְרִישׁוּן יָת אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ מִן כָּל שַׁפִּר טוּבֵיהּ וּבֵיהּ: ואמרת
ותימר

שליכו מסריח לעולם: וחלק לא יהיה לך בתוכם · לף נביזה: והס · הלוים ישאו עונם פ פא
של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם: אשר ירימו לה׳ תרומה · הכתוב קראו כד
תרומה עד שיפרים ממנו תרומות מעשר: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן · כו
תרומת מעשר שלכם אכולה לזרים ולטמאים וחייבין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה
שנקראת ראשית: כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב · תרומת תירוש ויצהר הכוטלת מן
היקבים: מלאה · לשון כישול תבואה שכתמלאת: יקב · הוא הבור שלפני הגת שהיין
יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן יקבי המלך הוא יש לוקיבום חפירה
שחפר מלכו של עולם: כן תרימו גם אתם · כמו שישראל מרימים מגרנם ומיקביהם כז
תרימו אתם מעשר שלכם כי הוא נחלתכם: מכל מתנותיכם תרימו את כל תרומת ה׳ · כח
בתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדיש לוי את כהן בכרי וקבל מעשרותיו קודם
שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי נדרך להפרים הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים

מקדשו ממנו: נ ואמרת
אלהם בהרימכם את־חלבו ממנו
ונחשב ללוים כתבואת גרן ו
וכתבואת יקב: נא ואכלתם
אתו בכל־מקום אתם וביתכם כי־
שכר הוא לכם חלף עבדתכם
באהל מועד: נב ולא־תשאו
עליו חטא בהרימכם את־חלבו
ממנו ואת־קדשי בני־ישראל לא
תחללו ולא תמותו:

נה · דכיקל · מימן

פ פ פ

וידבר

יהוה אל־משה
ואל־אהרן לאמר:
ב זאת חקת
התורה אשר־צוה יהוה לאמר
דבר אל־בני ישראל ויקחו אליך
פרה אדמה תמימה אשר אין בה
מום אשר לא־עלה עליה על:
ג ונתתם אתה אל־אלעזר
הכהן והוציא אתה אל־מחוץ
למחנה ושחט אתה לפניו:
ד ולקח אלעזר הכהן מדמה
באצבעו והזה אל־נכח פני אהל־
מועד מדמה שבע פעמים:
ה ושרף את־הפרה לעיניו את־
עורה ואת־בשרה ואת־דמה על־
פרשה ישרף: ו ולקח הכהן
עץ ארז ואזוב ושני תולעת

מקדשיה מינה: ותימר לכהן
באפרשותכון ית־שופריה מינה
ויתחשיב לליואי כעללת אידרא
וכעללת מעצרתא: ותיכלון
יתיה בכל־אתר אתון ואינש ביתיכון
ארי־אגרא הוא לכון חלף פולחנכון
במשכן זמנא: ולא־תקבלון
עלוהי חובא באפרשותכון ית־
שופריה מינה וית־קודשיא דבני־
ישראל לא תחלון ולא תמותון:

פ פ פ

ומליל

יי עם־משה ועם־
אהרן למימר:
ב דא גזירת אוריתא
דפקיד יי למימר מליל עם־בני
ישראל ויסכון לך תורתא סמוקתא
שלמתא דליית בה מומא דלא־
סליק עלה נירא: ג ותתנון ית־
לאלעזר כהנא ויפיק יתה למברא
למשריתא ויכוס יתה קדמוהי:
ד ויסב אלעזר כהנא מדמה
באצבעיה וידי לקביל אפי משכן
זמנא מדמה שבע זימנין:
ה ויוקיד ית־תורתא לעינוהי ית־
משכה וית־בסרה וית־דמה על
אוכלה יוקיד: ו ויסב כהנא
אעא דארזא ואיזובא וצבע זהורי
והשליך

ויומי

מבשיר

נ נשנה

נא תשלנו

נב תלנה

ו מלה

יט

לא תמלנו
ומיך ליה
חקת התורה
שתלמיד מכם
שנטמא בזה
מילול הטמא
ולא תמותו
ומיך ליה
חקת התורה
דכתיב עץ חיים
היא למחזיקים
בה:
סנה נות
פרה אדומה

ג נלנה בתורה

לתרומה גדולה ויחזור ויפרוש תרומת מעשר: בהרימכם את חלבו ממנו · לאחר שתרימו
תרומת מעשר ממנו: וכחשב · המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן · לישראל
שלא תאמר הוקיל וקרקע הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה

תרומה

וְתִיבַר לְהוֹן לְכַהֲנַיָּא בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן יַת שֻׁפַּר טוּבֵיהּ מִנֵּיהּ וּבֵיהּ וְיִתְחַשַּׁב
לְלֵיוָאֵי הֵי כְּאַפְרָשׁוּת עִיבּוּרָא מִן גּוּא אִידְרָא וְהֵי כְּאַפְרָשׁוּת חֲמָרָא מִגּוֹ
מַעֲצַרְתָּא: ואכלתם וְתֵיכְלוּן יָתֵיהּ אַתּוּן כַּהֲנַיָּא בְּכָל אָתַר אַתּוּן
וְאֵינַשׁ בָּתֵיכוֹן אֲרוּם אַגְרָא הוּא לְכוֹן חִלּוּפֵי פּוּלְחַנְכוֹן בְּמִשְׁכַּן זִימְנָא:
ולא וְלָא תְקַבְּלוּן עֲלוֹי חוֹבָא בְּזִמַּן אַפְרָשְׁתְּכוֹן יַת שֻׁפַּר טוּבֵיהּ מִנֵּיהּ
וּבֵיהּ לְאוֹכְלֵי מִנֵּיהּ לְדָסָאִיב וְיַת קוּדְשַׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תְפַסּוּן וְלָא
תְּמוּתוּן:

פ פ פ

ויקרא

ויקרא וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמֵימַר: זֹאת דָּא גְּזֵירַת
אָרְחָיַיתָא אוֹרַיְיתָא דְּפַקִּיד יְיָ לְמֵימַר מַלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיִסְכּוּן לָךְ מֵאַפְרָשׁוּת לִישְׁכְּתָא תּוֹרָתָא סוּמָקְתָא כְּרַת תַּרְתֵּין שְׁנִין דְּלֵית
בַּהּ מוּמָא וְשׁוּמָא מִשֵּׁעַד חִוָּרָן דְּלָא סַלִּיק עֲלָהּ דְּכַר וְלָא אַטְרְחָא כְּאוּבְצָן
עִיבִידְתָּא וְאַפְסְרָא וּקְטַרְבָא וְלָא אִירְעָצָא בְּזִקְתָּא וְסוּל וְסִידְתָּא וְכָל דְּדָמֵי
לְנִירָא: ונתתם וְתִתְּנוּן יָתָהּ לְאֶלְעָזָר סְגַן כַּהֲנַיָּא וְיֵהַנְפֵּק יָתָהּ לְחוּדָא
לְמִבְרָא לְמַשְׁרִיתָא וְיִסְרַר חֲזוֹר חֲזוֹר לָהּ סִידּוּרֵי קִיסִין דְּתֵינְיָא וְכַהֲנָא
אוֹחְרָן יִכּוּס יָתָהּ קָדָמוֹי בְּתָרֵין סִימָנָיָא כְּמִישְׁאַר בְּעִירָן וְיִבְדִּיקִנָּהּ ב
בְּתַמְנֵי סְרֵי טְרִיפָן: ולקח וְיִסַּב אֶלְעָזָר כָּהֲנָא מִן אַרְמֵיהּ בְּאַרְבַּע
יַד יְמִינֵיהּ וְלָא יְקַבְּלִינֵיהּ בְּמָנָא וְיַדֵּי לְסִידּוּרָא דְּקִיסֵי תֵינְיָא מִן לָגִין מִן
צִיטְרָא דְּמִמְצַע כָּל קְבֵיל אַפֵּי מִשְׁכַּן זִימְנָא מֵאַדְמָהּ בְּטִיבּוּלָא חֲדָא שְׁבַע
זִמְנִין: ושרף וְיִפְקוּן מִגּוֹ סִדּוּרָא וְיוֹקַד כַּהֲנָא אוֹחְרָן יַת תּוֹרָתָא כַּד חָמֵי
אֶלְעָזָר יַת מִשְׁכָּהּ וְיַת בִּישְׂרָהּ וְיַת אַדְמָהּ עַל רֵיעָיָיהּ יוֹקַד: ולקח
וְיִסַּב כַּהֲנָא אוֹחְרָן בְּקַעְתָּא דְּקִיסָא דְּגוּלְמִישׁ וְאֵיזוֹבָא וּצְבַע דְּאִשְׁתָּיֵי
בזהורי

תרומה יכול יהא כולו אכול תל׳ וכחשב ללויס כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של
זי חולין: בכל מקום · אפילו בבית הקברות: ולא תשאו עליו חטא וגו׳ · הא אם לא נה לב
תרימו תשאו חטא: ולא תמותו · הא אם תחללו תמותו:

חסלת ויקח קרח

זאת הקת התורה · לפי שהשטן ומומות העולם מוכיח את ישראל לומר מה המנהג ב
הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני אין לך רשות
להרהר אחריה: ויקחו אליך · לעולם היא כקרבת על שמך פרה שעשה משה במדבר:
אדומה תמימה · שתהא תמימה באדמות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה:
אלעזר · מכותה בסגן: אל מחוץ למחנה · חוץ לשלש מחנות: ושחט אותה לפניו · זר ג
שוחט ואלעזר רואה: אל נכח פני אהל מועד · עומד במזרחו של ירושלים ומתכוין ורואה ד
פתחו

וְהִשְׁלִיךְ אֶל־תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה׃
ח וְכִבֶּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרָחַץ
בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחַר יָבֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה
וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד־הָעָרֶב׃
ט וְהַשֹּׂרֵף אֹתָהּ יְכַבֵּס בְּגָדָיו
בַּמַּיִם וְרָחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד־
הָעָרֶב׃ י וְאָסַף אִישׁ טָהוֹר
אֵת־אֵפֶר הַפָּרָה וְהִנִּיחַ מִחוּץ
לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהָיְתָה
לַעֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁמֶרֶת לְמֵי
נִדָּה חַטָּאת הִוא׃ יא וְכִבֶּס
הָאֹסֵף אֶת־אֵפֶר הַפָּרָה אֶת־בְּגָדָיו
וְטָמֵא עַד־הָעָרֶב וְהָיְתָה לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת
עוֹלָם׃ יב הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל־
נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים׃
יג הוּא יִתְחַטָּא־בוֹ בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהָר וְאִם־
לֹא יִתְחַטָּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהָר׃ יד כָּל־
הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר־
יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת־מִשְׁכַּן יְהוָה
טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא־זֹרַק עָלָיו
טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ׃
יה זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי־יָמוּת
בְּאֹהֶל כָּל־הַבָּא אֶל־הָאֹהֶל וְכָל־
אֲשֶׁר בָּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים׃

ד׳ תמר לת

ד׳ תמר לת

כלס מלא כר
מן ר׳ כמ
מס דמ מ׳ל

קדמא לת
מקכן ה׳ טמא
מכיב כי לת
מקדש ה׳
טמא

מנות
מוקלת מת

וכל

וְיִרְמֵי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָּא׃
וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹהִי כַּהֲנָא וְיִסְחֵי בְּסָרֵיהּ
בְּמַיָּא וּבָתַר־כֵּן יֵיעוֹל לְמַשְׁרִיתָא
וִיהֵי מְסָאֵב כַּהֲנָא עַד־רַמְשָׁא׃
וּדְמוֹקִיד יָתָהּ יְצַבַּע לְבוּשׁוֹהִי בְּמַיָּא
וְיִסְחֵי בְּסָרֵיהּ בְּמַיָּא וִיהֵי־מְסָאֵב
עַד־רַמְשָׁא׃ וְיִכְנוּשׁ גְּבַר דְּכֵי
יָת קִטְמָא דְתוֹרְתָּא וְיַצְנַע לְמִבְרָא
לְמַשְׁרִיתָא בְּאַתְרָא דְכֵי וִתְהֵי
לְכְנִישְׁתָּא דְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִטְרָא
לְמֵי אַדְיוּתָא חַטָּאתָא הִיא׃
וְיִצְבַּע דְּכַנִּישׁ יָת קִטְמָא דְתוֹרְתָּא
יָת־לְבוּשׁוֹהִי וִיהֵי־מְסָאֵב עַד־רַמְשָׁא
וּתְהֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא
דְיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן לְקַיָּם עָלָם׃
דְּיִקְרַב בְּמֵיתָא לְכָל־נַפְשָׁא דְאֵינָשָׁא
וִיהֵי־מְסָאֵב שַׁבְעָא יוֹמִין׃
הוּא יְדֵי־עָלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יִדְכֵּי וְאִם־לָא
יְדֵי־עָלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה לָא יִדְכֵּי׃ כָּל־דְּיִקְרַב
בְּמֵיתָא בְּנַפְשָׁא דְאֵינָשָׁא דְּיִמּוּת
וְלָא יְדֵי־עָלוֹהִי יָת־מַשְׁכְּנָא דַיְיָ
סָאֵב וְיִשְׁתֵּצֵי אֵינָשָׁא הַהוּא
מִיִּשְׂרָאֵל אֲרֵי מֵי אַדְיוּתָא לָא־
אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹהִי מְסָאֵב יְהֵי עוֹד
סְאוּבְתֵּיהּ בֵּיהּ׃ דָּא אוֹרַיְתָא
אֵינָשׁ אֲרֵי־יְמוּת בְּמַשְׁכְּנָא כָּל־
דְּעָלִיל לְמַשְׁכְּנָא וְכָל־דְּבְמַשְׁכְּנָא
יְהֵי־מְסָאֵב שַׁבְעָה יוֹמִין׃ וכל

פתחו של היכל בשעת הזאת הדם׃ אל המחנה׃ למחנה שכינה שאין טמא משולח חוץ
לשתי מחנות אלא זב ובעל קרי ומצורע׃ וטמא הכהן עד הערב׃ כרסהו ודרסהו וטמא
עד הערב ואחר יבא אל המחנה׃ והניח מחוץ למחנה׃ לשלשה חלקים מחלקה אחד

כתן

בְּוַהוֹרִי וְיִטְלוֹק לְגוֹ יְקִידְתָּא ד וְיִטְלַק לְגוֹ קְטַס יְקִידַת תּוֹרָתָא :
דְּתוֹרָתָא וְיַסְגִּי דְּלִיקָתָא לְאַפּוּשֵׁי
קִיטְמָא : וכבס וְיִצְבַּע לְבוּשׁוֹי בַּהֲנָא דִּינְכַּס יַרְת תּוֹרָתָא וְיַסְחֵי
בִּישְׁרֵיהּ בְּאַרְבְּעִין סָווִין דְּמוֹי וּמִן בָּתַר כְּדֵין יֵיעוֹל לְמַשְׁרִיתָא וִיהֵי מְסָאֵב
בַּהֲנָא הַהוּא קֳדָם טִיבּוּלֵיהּ עַד רַמְשָׁא : והשורף וְכַהֲנָא דְּמִתְעַסֵּק
בְּיִקִידְתָּא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי בְּאַרְבְּעִין סָווִין דְּמוֹי וְיַסְחֵי בִּישְׁרֵיהּ בְּאַרְבְּעִין סָווִין
דְּמוֹי וִיהֵי מְסָאֵב קֳדָם טִבּוּלֵיהּ עַד רַמְשָׁא : ואסף וְיִכְנוֹשׁ גְּבַר כָּהֵין
דְּכִי יַת קִטְמָא דְּתוֹרָתָא בְּקָלָל דְּפָחַר מַקּוּף מְגוּפַת שִׁיעַ וִיפַלֵּג יַת קִטְמָא
לְתַלַת חוּלְקִין חָדָא יְהֵיב בְּחֵיל וְחָדָא בְּטַוּוּר מִשְׁחָא וְחָדָא מְפַלַּג לְכָל
מַטְרַת לֵיוָאֵי וּתְהֵי לְכְנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹי אֲדִיוּתָא בְּרַם שִׁיבּוּק חוֹבַת
עֵיגְלָא הִיא : וכבס וְיִצְבַּע כַּהֲנָא דְּכְנִיש יַת קִטְמָא דְּתוֹרָתָא יַת לְבוּשׁוֹי
וִיהֵי מְסָאֵב קֳדָם טִבּוּלֵיהּ עַד רַמְשָׁא וּתְהֵי לְדָכוּתָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגִיּוֹרַיָּא
דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיהוֹן לְקַיָּם עָלָם : הנוגע דְּיִקְרַב בְּשִׁכִּיבָא לְכָל בַּר
נָשָׁא וְאַפִּילוּ לְוַולְדָא בַּר יַרְחִין לְגוּשְׁמֵיהּ וּבְדְמֵיהּ יְהֵי מְסָאֵב שׁוּבְעָא
יוֹמִין : הוא הוּא יְדִי עֲלוֹי מִי קִטְמָא דַּהֲוָא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה יִדְכֵּי וְאִין לָא יְדִי עֲלוֹי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה יְעַכֵּב עֲלוֹי וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה לָא יִדְכֵּי : כל כָּל דְּיִקְרַב בְּשִׁכִּיבָא וּבְוַולְדָא בַּר תְּשַׁע
יַרְחִין בְּגוּשְׁמֵיהּ וּבְדְמֵיהּ דְּיִמּוּת וְלָא יְדִי עֲלוֹי יַת מַשְׁכְּנָא דְּיָיָ סָאִיב וְיִשְׁתֵּיצֵי
בַּר נָשָׁא דַּהֲוָא מִיִּשְׂרָאֵל אֲרוּם מוֹי אֲדִיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עֲלוֹי מְסָאֵב הוּא
תּוּב סוּבְתֵּיהּ בֵּיהּ עַד דְּיִדְכֵּי וְיִהַדַּר וִידִי וְיִטְבּוֹל בְּרַמְשָׁא שְׁבִיעָאָה : זאת
דָּא אַחְוַיַּת אוֹרַיְתָא גְּבַר אֲרוּם יְמוּת תְּחוֹת גְּנָנָא דְּפָרִיס כָּל מָאן דְּעָלִיל
לְמַשְׁכְּנָא אוֹרַח תַּרְעָא וְלָא מִן צִדְדֵיהּ כְּדְפָתַח תַּרְעֵיהּ מִכָּל דְּבְמַשְׁכְּנָא
וְאַפִּילוּ קַרְקְעֵיתֵיהּ וְאַבְנוֹי וְקִיסּוֹי וּמְנוֹי יְהֵי מְסָאֵב שׁוּבְעָא יוֹמִין :
וכל

כתן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד כתן בחיל זה של משמרות היה חוץ
לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הצריכין ליטהר וזה שבהר המשחה כהנים גדולים
לפרות לאחרות מקדשין הימנה וזה שבחיל כתון למשמרת מגזרת הכתוב שנאמר והיתה
לעדת בני ישראל למשמרת : למי כדה · למי הזייה כמו וידו אבן בני לידות את קרבות
הגויים לשון זריקה : חטאת היא · לשון חטוי בפשוטו ולפי הליכותיו קראה הכתוב
חטאת לומר שהיא כקדשים ליאסר בהנאה : הוא יתחטא בו · באפר הזה : במת בנפש · יב יג
ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש בהמה שאין טומאתה צריכה הזאה · ל"א בנפש זו
רביעית דם : את משכן ה' טמא · אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי
ושביעי : עוד טומאתו בו · אף על פי שטבל : כל הנגע של האהל · בעוד שהמת בתוכו יד
וכל

ט וכל כלי פתוח אשר אין
צמיד פתיל עליו טמא הוא:
יא וכל אשר יגע על פני השדה
בחלל חרב או במת או בעצם
אדם או בקבר יטמא שבעת ימים:
יב ולקחו לטמא מעפר שרפת
החטאת ונתן עליו מים חיים אל
כלי: יג ולקח אזוב וטבל
במים איש טהור והזה על האהל
ועל כל הכלים ועל הנפשות
אשר היו שם ועל הנגע בעצם או
בחלל או במת או בקבר:
יד והזה הטהר על הטמא
ביום השלישי וביום השביעי
וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו
ורחץ במים וטהר בערב:
טו ואיש אשר יטמא ולא יתחטא
ונכרתה הנפש ההוא מתוך הקהל
כי את מקדש יהוה טמא מי נדה
לא זרק עליו טמא הוא:
טז והיתה להם לחקת עולם
ומזה מי הנדה יכבס בגדיו והנגע

שני

פ"ו כעגס קמן

ענר מנות מי הנרה ממטהרין ומטמאין

ונסך

וכל מן דחסף פתיח דליית מגופת
שייע מקף עלוהי מסאב הוא:
וכל דיקרב על אפי חקלא בקטילי
חרבא או במיתא או בגרמא
דאינשא או בקיברא יהי מסאב
שבעה יומין: ויסבון לדימסאב
מעפר יקידת חטאתא ויתנון
עלוהי מי מבוע דמן: ויסב
אזובא ויטבול במיא גבר דכי וידי
על משכנא ועל כל מניא ועל
נפשתא דהוו תמן ועל דיקרב
בגרמא או בקטילא או במיתא או
בקיברא: וידי דכיא על מסאבא
ביומא תליתאה וביומא שביעאה
וידכיניה ביומא שביעאה ויצבע
לבושוהי ויסחי במיא וידכי
ברמשא: וגבר דיסתאב ולא
ידי עלוהי וישתיצי אינשא ההוא
מגו קהלא ארי ית מקדשא דיי
סאיב מי אדיותא לא אזדיקו
עלוהי מסאב הוא: והי להון
לקיים עלם ודידי מי אדיותא יצבע

ג וכל כלי פתוח. בכלי חרס הכתוב מדבר שאין מקבל טומאה מבחוץ אלא מתוכו לפיכך אם
אין מגופת במידתו פתולה עליו יפה בחבור טמא הוא הא אם יש במיד פתיל עליו טהור.
יו פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן כפתולי אלהים כפתלתי כתחברתי עם אחותי: על
פני השדה. רבותיכו דרשו לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל
יח כ מעמיד המת שם בכניעה: וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו: ואיש אשר יטמא
כא ונו'. אם כאמר מקדש למה כאמר משכן כו כדאיתא בשבועות: ומזה מי הכלה. רבותיכו
אמרו שהמזה טהור וזה בא ללמד שהכושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים
שעליו מה שאין כן בכונע וזה שהוציאו בלשון מזה לומר לך שאיכן מטמאין עד שיהא בהן
כב שיעור מזאה: והכונע יטמא. ואין שעון כבוס בגדים: וכל אשר יגע בו. הטמא
כג הזה שכטמא במת יטמא: והנפש הנוגעת בו. בטמא מת: תטמא עד הערב. כאן

וכל כלי וְכָל מַאן דְּפַחַר פָּתִיחַ דְּלִית סְגוּפְתָּא מְחַבְּרָא בֵּיהּ מַקֵּף עַל פּוּמֵיהּ דְּיַפְרִישׁ בֵּינֵיהּ וּבֵין סוּכְתָּא מְסָאֵב הוּא כְּגִנְיָנָא בְּאַוִּירָא דְּסוּכְתָּא דְּמִפּוּמֵיהּ וּמִגַּוֵּיהּ וְלָא מִגַּבֵּיהּ: וכל וְכָל מַאן דְּמִקְרַב עַל אַנְפֵּי בָרָא וְלָא בְּמִיתָא דְּבְכְרֵיסָא דְּאִמֵּיהּ בְּקָטִיל סַיְיפָא אוֹ בְּסַיְיפָא דְּקָטֵל בֵּיהּ אוֹ בְּשִׁכְיָבָא שְׁלֵימָא וַאֲפִילוּ בְּגַרְמֵיהּ בְּשַׁעְרְתָּא אוֹ בְּגַרְמָא דְּאֵינָשָׁא חַיָּא דְּפָרַשׁ מִינֵיהּ אוֹ בִּקְבוּרְתָּא וְגוּלְלָא וְדוּפְקָא יְהֵי מְסָאֵב שׁוּבְעָא יוֹמִין: ולקחו וְיִסְבּוֹן לְדִמְסָאֵב מִן עֲפַר יְקִידַת חַטָּאתָא וְיִתֵּן עָלוֹי מֵי מַבּוּעַ לְגוֹ מַאן דְּפַחַר: ולקח וְיִסַּב אֵזוֹבָא תְּלָתָא קִילְחִין בְּאִיסְרָא חֲדָא וְיִטְמוֹשׁ בְּמַיָּא הָאִינוּן בְּעִידַן קְבוֹל סוּכְתָּא גְּבַר כְּהֵין דְּכִי וְיַדִּי עַל מַשְׁכְּנָא וְעַל כָּל מָנְיָא וְעַל בְּנֵי נַשׁ דְּהָווּ תַּמָּן וְעַל דְּמִקְרַב בְּגַרְמָא דְּחַיָּא דְּפָרַשׁ מִנֵּיהּ וְנָפַל אוֹ בְּקָטוֹל חַרְבָּא אוֹ בְּשִׁכְיָבָא בְּמוֹתְנָא אוֹ בְּבֵית קְבוּרְתָּא וְגוּלְלָא וְדוּפְקָא: והזה וַיַּדִּי כַּהֲנָא דַכְיָא עַל גַּבְרָא מְסָאֲבָא בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וַיְדַכִּינֵיהּ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וִיצַבַּע לְבוּשׁוֹי וַיִסְחֵי בְּמַיָּא וַיְדַכֵּי בְּרַמְשָׁא: ואיש וּגְבַר דְּיִסְתָּאַב וְלָא יַדֵּי עָלוֹי וְיִשְׁתֵּיצֵי גַּבַר נַשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהָלָא אֲרוּם מַקְדְּשָׁא דַיְיָ סָאִיב מֵי אַדְיוּתָא לָא אִזְדְּרִיקוּ עָלוֹי מְסָאֵב הַהוּא: והית' וּתְהֵי לְכוֹן לְקַיָּם עָלָם וּלְחוֹד כַּהֲנָא דְּמַדֵּי מֵי אַדְיוּתָא יְצַבַּע לְבוּשׁוֹי וּדְיִקְרַב בְּמֵי

אדיותא

למדכו שמית אבי אבות הטומאה והכונע בו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי
משמעה והלכותיה · ומלא העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך ·
משלהם כשם שהם פרקו כומי הזהב לעגל כך יביאו זו לכפרה משלהם: פרה אדומה ·
משל לבן שפחה שטיכף פלטין של מלך אמרו תבא אמו ותקבל הנואה כך תבא פרה
ותכפר על העגל: אדומה · על שם אם יאדימו כתולע שהחטא קרוי אדום: תמימה ·
על שם ישראל שהיו תמימים וכעשו בו בעלי מומין תבא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתמותם:
לא עלה עליה עול · כשם שפרקו מעליהן עול שמים: אל אלעזר · כשם שנקהלו על
אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא כתבה לו עבודה זו על
ידו שאין קטיגור נעשה סניגור: ושרף את הפרה · כשם שנשרף העגל: עץ ארז ואזב
ושני תולעת · שלשה מיני הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה
מכל האילנות ואזוב כמוך מכלם שימן שהגבוה שבתגאה ואבא ישפיל את עצמו כאזוב
ותולעת ויתכפר לו: למשמרת · כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות ואין לך
פקודה שאין בה מפקודת העגל שכא' וביום פקדי ופקדתי ונומר · וכשם שהעגל עמד
כל העוסקין בו כך פרה תעמד כל העוסקין בה וכשם שנטהרו באפרו שנאמר ויזר על

בְּמֵי הַנְּדָה יִטְמָא עַד־הָעָרֶב׃
כב וְכָל־אֲשֶׁר יִגַּע־בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד־
הָעָרֶב׃ פ ׃ וַיָּבֹאוּ
ב בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְבַר־צִן
בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקָדֵשׁ
וַתָּמָת שָׁם מִרְיָם וַתִּקָּבֵר שָׁם׃
ג וְלֹא־הָיָה מַיִם לָעֵדָה וַיִּקָּהֲלוּ
עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן׃ ד וַיָּרֶב
הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוּ
גָוַעְנוּ בְּגוַע אַחֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה׃
ה וְלָמָּה הֱבֵאתֶם אֶת־קְהַל
יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם
אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ׃ ׃ וְלָמָּה
הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ
אֶל־הַמָּקוֹם הָרָע הַזֶּה לֹא מְקוֹם
זָרַע וּתְאֵנָה וְגֶפֶן וְרִמּוֹן וּמַיִם אַיִן
לִשְׁתּוֹת׃ ׃ וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
מִפְּנֵי הַקָּהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד
וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה
אֲלֵיהֶם׃ פ
׃ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
׃ קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהֵל
אֶת־הָעֵדָה אַתָּה וְאַהֲרֹן אָחִיךָ
וְדִבַּרְתֶּם אֶל־הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן
מֵימָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֶּלַע
וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם׃
׃ וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי
יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ׃ ׃ וַיַּקְהִלוּ
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי
הַסֶּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שִׁמְעוּ־נָא
הַמֹּרִים הֲמִן־הַסֶּלַע הַזֶּה נוֹצִיא
לָכֶם מָיִם׃ ׃ וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־
ידו

לְבוּשׁוֹהִי וּדְיִקְרַב בְּמֵי אַדְיוּתָא יְהֵי
מְסָאֲב עַד רַמְשָׁא׃ וְכָל דְּיִקְרַב
בֵּית מְסָאֲבָא יְהֵי מְסָאֲב וְאִינַשׁ
דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאֲב עַד רַמְשָׁא׃
וְאָתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־כְּנִשְׁתָּא
לְמַדְבְּרָא דְצִן בְּיַרְחָא קַדְמָאָה
וִיתֵיב עַמָּא בְּרֻקֵּם וּמִיתַת תַּמָּן
מִרְיָם וְאִתְקְבְרַת תַּמָּן׃ וְלָא הֲוָה
מַיָּא לְכְנִישְׁתָּא וְאִתְכַּנְשׁוּ עַל־מֹשֶׁה
וְעַל־אַהֲרֹן׃ וּנְצָא עַמָּא עִם־
מֹשֶׁה וְאָמְרוּ לְמֵימַר לְוַי דְּמִתְנָא
בְּמוֹתָא דְאַחְנָא קֳדָם יְיָ׃
וּלְמָא אַעֱלִיתוּן יַת־קְהָלָא דַיְיָ
לְמַדְבְּרָא הָדֵין לְמֵמַת תַּמָּן אַנְחְנָא
וּבְעִירָנָא׃ וּלְמָא אַסְקְתּוּנָא
מִמִּצְרַיִם לְאֵיתָאָה יָתָנָא לְאַתְרָא
בִּישָׁא הָדֵין לָאו אַתְרָא דְכִשְׁרָא לְבֵית־
זְרַע אַף לָא תְּאֵינִין וְגוּפְנִין וְרִמּוֹנִין
וּמַיָּא לֵית לְמִשְׁתִּי׃ וְעַל מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן מִן־קֳדָם קְהָלָא לְתַרְעָ
מַשְׁכַּן זִמְנָא וּנְפָלוּ עַל־אַפֵּיהוֹן
וְאִתְגְּלִי יְקָרָא־דַיְיָ לְהוֹן׃
וּמַלֵּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר׃
סַב יַת־חוּטְרָא וְכַנֵּשׁ יַת־כְּנִשְׁתָּא
אַרְתָּ וְאַהֲרֹן אָחוּךָ וּתְמַלְּלוּן עִם־
כֵּיפָא לְעֵינֵיהוֹן וְיִתֵּן מוֹהִי וְתַפֵּיק
לְהוֹן מַיָּא מִן־כֵּיפָא וְתַשְׁקֵי יַת־
כְּנִשְׁתָּא וְיַת בְּעִירְהוֹן׃
וּנְסֵיב מֹשֶׁה יַת־חוּטְרָא מִן־קֳדָם
יְיָ כְּמָא דְפַקְדֵיהּ׃ וְכַנְּשׁוּ מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן יַת־קְהָלָא לְקֳדָם כֵּיפָא
וְאָמַר לְהוֹן שְׁמָעוּ כְעַן סָרְבָנַיָּא
הֲמִן־כֵּיפָא הָדֵין נַפֵּיק לְכוֹן מַיָּא׃
וארים

׳ל ומכר יג׳ כליסכא׳
ב
ביך זס לפ׳ פר׳ מכרלסון נסרפ׳ הפר׳ ונס כמו מרמו מל מעית׳ נדיקים מכפרת כמו פרס׃
יא מל׳ כתורה שלישי
יג ומכר
דאוריי׳ כמרי׳ מכר ומהר׳ מקורים מלא

אַדְיוּתִ֑ יְהֵי מְסָאֵב עַד דַּמְשָׁא׃ וכל וְכָל מַדְעַס דְּיִקְרַב בֵּיהּ מְסָאֲבָא וְלָא
בְּהֵיסְיָטָא יְהֵי מְסָאֵב וּבַר נַשׁ הֵכִי דְּיִקְרַב בֵּיהּ יְהֵי מְסָאֵב עַד דַּמְשָׁא׃
ויבאו וְאַתּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנִישְׁתָּא לְמַדְבְּרָא דְּצִין בְּעַשְׂרָא יוֹמִין לְיַרְחָא
דְּנִיסָן וּמִיתַת תַּמָּן מִרְיָם וְאִתְקְבְרַת תַּמָּן׃ ולא וּלְפוּם דְּבִזְכוּתָא
דְּמִרְיָם אִתְיְהִיבַת בֵּירָא כַּד שְׁכִיבַת אִתְגְּנִיזַת בֵּירָא וְלָא הֲוָה מַיָּא לְכְנִישְׁתָּא
וְאִיתְכַּבִּישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן׃ וירב וּנְצָא עַמָּא עַל מֹשֶׁה וְאָמַר
לְמֵימַר הֲלְוַאי דְּמִיתְנָא כַּד מִיתוּ אָחְנָא קֳדָם יְיָ׃ ולמה וּלְמָא אֲתֵיתוּן
יַת קְהָלָא דַּיְיָ לְמַדְבְּרָא הָדֵין לְמֵמַת תַּמָּן אַנְחְנָא וּבְעִירָנָא׃ ולמה וּלְמָא
אַסְקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם לְאַיְתָאָה יָתָן לְאַתְרָא בִּישָׁא הָדֵין לָא אַתַר כְּשַׁר לְבֵית
דְּרַע וְאוּף לָא לְמִינְצַב תְּאִינִין וְגוּפְנִין וְרוּמָנִין וּמַוֵי לֵית לְמִשְׁתֵּי׃ ויבא
וְעָאל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִן קֳדָם תּוּרְעֵמוּת קְהָלָא לְתָרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא וְאִתְרְכִינוּ
עַל אַפֵּיהוֹן וְאִתְגְּלִי אִיקַר שְׁכִינְתָא דַיְיָ לְהוֹן׃ וידבר וּמַלִּיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה לְמֵימַר׃ קח סַב יַת חֻטַּר נִיסָיָא וְכַנּוּשׁ יַת כְּנִישְׁתָּא אַנְתְּ וְאַהֲרֹן
אָחוּךָ וְתִימְרוּן תְּרֵיכוֹן יַת כֵּיפָא בְּשֻׁמָּא רַבָּא וּמְפָרְשָׁא כַּד הֵינוּן חַמְיָין וְיִתֵּן
מַוְהִי וְאֵין יְסַרֵּב לְאַפּוֹקֵי מֵחֵי אַנְתְּ לְחוֹדָךְ בֵּיהּ בְּחוּטְרָא דְּבִידָךְ וּתְהַנְפֵּק
לְהוֹן מַיָּא מִן כֵּיפָא וְתַשְׁקֵי יַת כְּנִישְׁתָּא וְיַת בְּעִירֵיהוֹן׃ ויקח וּנְסִיב
מֹשֶׁה יַת חֻטַּר נִיסָיָא מִן קֳדָם יְיָ הֵיכְמָא דְּפַקְדֵיהּ׃ ויקהילו וּכְנִישׁוּ
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יַת קְהָלָא לְקֳדָם כֵּיפָא וְאָמַר לְהוֹן מֹשֶׁה שְׁמָעוּ כְּדוֹן סוֹרְבָנַיָּא
הֲמִן כֵּיפָא הָדֵין אֶפְשַׁר לָן לְהַנְפָּקָא ירושלמי
לְכוֹן מַיָּא׃ וירם וּזְקַף מֹשֶׁה וַאֲרְעֵב מֹשֶׁה׃

ית

פני המים ונומר כך ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת וגו׳ : כל העדה · עדה השלמה ה
שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים : ותמת שם מרים : למה כסמכה מיתת מרים
לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרבנות מכפרין אף מיתת צדיקים מכפרת : ותמת
שם מרים · אף היא בנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר בה על פי ה׳ שאינו דרך כבוד של
מעלה ובאהרן נאמר על פי ה׳ באלה מסעיו : ולא היה מים לעדה · מכאן שכל מ׳ שכה כ
היה להם הבאר בזכות מרים : ולו נועצו הלוואי נועצו : בנוע אחיכו · במיתת אחיכו בדבר
לא שמיתת נמא מנוכה ממכה : בנוע · שם דבר הוא כמו במיתת אחיכו ולא יתכן לפרשו ב
כשמתו אחיכו שאם כן היה לו ליבקר בנוע : ואת בעירם · מכאן שאם הקבה על ממונם
של ישראל : ויקהילו וגו׳ · זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה : המן ד
המלא הזה כוניא · לפי שלא היו מכירין אותו לפי שהלך המלא ויסב לו בין המלאים
כשנתלק הבאר והיו ישראל אומרים מה לכם מאי זה מלא תוכיאו למ מים לכך אמר
לכם : המורים · מרבנים לשון יורי שוטים מורים את מוריהם : המן המלא הזה · שלא

יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֶּלַע בְּמַטֵּהוּ פַּעֲמָיִם
וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתֵּשְׁתְּ הָעֵדָה
וּבְעִירָם: ס
יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל
אַהֲרֹן יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי ל
כ׳ופ׳ל׳כמים לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן
לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם:
יג הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ
בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקָּדֵשׁ בָּם:
רביעי ס יד וַיִּשְׁלַח
מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקָּדֵשׁ אֶל־מֶלֶךְ
אֱדוֹם כֹּה אָמַר אָחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה
יָדַעְתָּ אֶת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר
מְצָאָתְנוּ: טו וַיֵּרְדוּ אֲבֹתֵינוּ
מִצְרַיְמָה וַנֵּשֶׁב בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים
וַיָּרֵעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלַאֲבֹתֵינוּ:
טז וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע
ר׳ג׳ ספר וחד מלח׳ ספר לור ע״ל׳ מכו׳ הונילנו קטס׳ קֹלֵנוּ וַיְשַׁלַּח מַלְאָךְ וַיּוֹצִיאֵנוּ
מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ בְּקָדֵשׁ עִיר
קְצֵה גְבוּלֶךָ: יז נַעֲבְרָה־נָּא
בְאַרְצֶךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם
וְלֹא נִשְׁתֶּה מֵי בְאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ

וְאָרִים מֹשֶׁה יַת־יְדֵיהּ וּמְחָא יַת־
כֵּיפָא בְּחוּטָרֵיהּ תַּרְתֵּין זִימְנִין וּנְפַקוּ
מַיָּא סַגִּיאֵי וּשְׁתִיאַת כְּנִשְׁתָּא
וּבְעִירְהוֹן: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
וְלַאֲהַרֹן חֲלַף לָא הֵימַנְתּוּן בְּמֵימְרִי
לְקַדָּשׁוּתִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכֵן
לָא תַעֲלוּן יַת־קְהָלָא הָדֵין לְאַרְעָא
דִּיהַבִית לְהוֹן: אִינוּן מֵי מְצוּתָא
דִּינְצוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל קֳדָם־יְיָ וְאִתְקַדַּשׁ
בְּהוֹן: וְשַׁלַּח מֹשֶׁה אִיזְגַדִּין
מֵרָקָם לְוַת־מַלְכָּא דֶאֱדוֹם כְּדֵין
אָמַר אָחוּךְ יִשְׂרָאֵל אַתְּ יְדַעְתְּ יַת־
כָּל־עַקְתָּא דְּאַשְׁכַּחְתַּנָא:
וּנְחַתּוּ אֲבָהָתַנָא לְמִצְרַיִם וִיתֵיבְנָא
בְּמִצְרַיִם יוֹמִין סַגִּיאִין וְאַבְאִישׁוּ
לָנָא מִצְרָאֵי וְלַאֲבָהָתַנָא:
וְצַלִּינָא קֳדָם־יְיָ וְקַבֵּל צְלוֹתַנָא וְשַׁלַּח
מַלְאָכָא וְאַפְּקָנָא מִמִּצְרַיִם וְהָא
אֲנַחְנָא בְּרַקָם קַרְתָּא דְּבִסְטַר
תְּחוּמָךְ: נְעִיבַר כְּעַן בְּאַרְעָךְ לָא
נְעִיבַר בְּחַקְלָ וּבְכַרְמָ וְלָא נִשְׁתֵּי מֵי
גּוּב בְּאוֹרַח מַלְכָּא נְזִיל לָא נְסַטֵּי
נלך לימינא

יא כנטויכו עליו כוניח לכם מים: פעמים · לפי סברתסוכה לא היניח אלא טיפין לפי שלא
כוה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו לסלע אחר ולא הוניח אמרו
יב שאלא נריך להכות כברתסוכה שכאחר והכית בנור וכזדמן להם אותו סלע והכהו: יען
לא האמנתם בי · גלה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו
עליהם בעון דור המדבר שבגזר עליהם שלא יכנסו כך היה עון משה ואהרן והלא הבאן
ובקר יפחד קשה מזו אלא לפי שבסתר חסך עליו הכתוב וכאן שבמעמד כל ישראל לא
חסך עליו הכתוב מפני קדוש השם: להקדישני · שאלו דברתם אל הסלע הייתי מקודש
לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו נריך לברכה מקיים
דבורו של מקום קל וחומר אמו: לכן לא תביאו · בשבועה כמו לכן נשבעתי לבית עלי

בשבע

ית ידיה ומחא ית כיפא בחטריה תתין זמנין בזימנא קמאה אטיפת
ארמא ובזימנא תניינא נפקו מין סגיאין ואשתיארת בנישתא
ובעירידהון: ויאמר ואמר יי למשה
ולאהרן בשבועתא חולף דלא הימנתון במימרי לקדשותי למיחמי רהון
בבני ישראל בגין כן לא תהנעלון ית קהלא הדין לארעא די אתן להון:
המה הינון מי מצותא דנצו בני ישראל קדם יי על עיסק בירא
ראתקדיש בהון במשה ואהרן כד איתיהיבת להום: וישלח
ושדר משה אזגזדין מרקם לות מלכא דאדום למימר כדנן אמר אחוך
ישראל אנת ידעת ית כל אניקי דאשכחתנא: וירדו ונחתו אבהתן
למצרים ויתיבנא במצרים יומין סגיאין ואבאישו לנא מצראי ולאבהתן:
ויצעק וצלינא קדם יי וקביל צלותנא ושדר חד ממלאכי שידותא
והנפקנא ממצרים והא אנחנא
ברקם קרתא דמתבניא בסטר
תחומך: נעברה נעיבר כדון
בארעך לא נשרגגא ברתולן ולא
נאנס ארישן ולא נבעול נשי ג
גוברין

ירושלמי

נעיבר כען בארעך לא ניינוס אניסן
ולא נשרגגה בתולן ולא ניבעי
נשי גוברין באסטרטא דמלכא
נזיל

פסבע בקפיבה שלא ירבו בתפילה כל כך: המה מי מריבה · הם הכזכרים במקום אחר יג
את אלו ראו אבטנכיכי פרעה שמושיען של ישראל לוקה במים לכך נזרו כל הבן הילוד
היאורה תשליכוהו: ויקדש בם · שמתו משם ואהרן על ידם שבשהקבה עושה דין
במוקדשיו הוא ירצוי ומתקדש על הבריות וכן הוא אומר כורא שהים ממקדשיך וכן הוא
אומר בקרובי אקדש: אחיך ישראל · מה ראה להזכיר כאן אחוה אלא אמר לו אחיס יד
אבאכו בני אברהם שבאמר לו כי גר יהיה זרעך ועל שביכו היה החוב לפרעו: אתה
ידעת את כל התלאה · לפיכך פירש אביכם מעל אביכו וילך אל ארן מפני יעקב אחיו
מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב: וירעו לנו · סבלנו צרות רבות: פו
ולאבותיכו · מכאן שהאבות מבטעריס בקבר כשפורענות באה על ישראל: ושמע יז
קולינו · בברכה שברכנו אביכו הקול קול יעקב שאנו צועקים ובעבים: מלאך · זה
משה מכאן שהנביאים קרואים מלאכים ואומר ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים: בעברה יח
בא בארצך · אין לך לעורר על הירוש של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב עשה לנו
עזר מעט לעבור דרך ארצך: לא נשתה מי באר · מי בורות היה צריך לומר אלא כך
אמר משה אף על פי שיש בידיכו מן לאכול ובאר לשתות לא נשתה ממנו אלא נקנה מכם
לאוכל ומים להבאתכם מכאן לאכסנאי שיש בידו לאכול יקנה מן החנוני כדי ליהנות את
אורחיו · דרך המלך נלך · אנו חוכמים את בסמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול:

פן

בן דינו

נֵלֶךְ לֹא נִטֶּה יָמִין וּשְׂמֹאוֹל עַד
אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלֶךָ׃ יח וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אֱדוֹם לֹא־תַעֲבֹר בִּי פֶּן־בַּחֶרֶב
אֵצֵא לִקְרָאתֶךָ׃ יט וַיֹּאמְרוּ
אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמְּסִלָּה נַעֲלֶה
וְאִם־מֵימֶיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי
מְכִרָם רַק אֵין־דָּבָר בְּרַגְלַי אֶעֱבֹרָה׃
כ וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא
אֱדוֹם לִקְרָאתוֹ בְּעַם כָּבֵד וּבְיָד
חֲזָקָה׃ כא וַיְמָאֵן אֱדוֹם נְתֹן
כ׳ ספר אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבֹר בִּגְבֻלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל
מֵעָלָיו׃ פ
חמישי כב וַיִּסְעוּ מִקָּדֵשׁ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־
שלישי כהן יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָר הָהָר׃
מקורין כג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אַהֲרֹן בְּהַר הָהָר עַל־גְּבוּל אֶרֶץ־
אֱדוֹם לֵאמֹר׃ כד יֵאָסֵף אַהֲרֹן
אֶל־עַמָּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־
מְרִיתֶם אֶת־פִּי לְמֵי מְרִיבָה׃
כה קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר
בְּנוֹ וְהַעַל אֹתָם הֹר הָהָר׃ כ׳ מלעי!
כו וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־
בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ
וְאַהֲרֹן יֵאָסֵף וָמֵת שָׁם׃ כז וַיַּעַשׂ
מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־
הֹר הָהָר לְעֵינֵי כָּל־הָעֵדָה׃

ויפשט ואשלח

יח לא נתרב אנא לקרתך׳ אתם מתנאים בקול שהוריתכם אביכם ואומריסו כנעק ושמע
יט קולכו ואני אנא עליכם במה שהוריתכי אני על הרבך תקיה׃ רק אין דבר׳ איקשוס דבר
כב מזיקך׃ וביל חזקה׳ בהבטחת זקנו והידי ידי עשו׃ כל העל׳ כלם שלמים ועומדים
ליכם לארן שלא היה בהן אח׳ מאותן שבגזרה נזירה עליהם שבבר כלו מתי מדבר ואלו
כג מאותן שכתוב בהן חיים כלכם היום׃ הר ההר׳ הר עג׳ הר כתפוח קטן על גבי תפוח
גדול

גוברין באורח מלכא דבשמיא נזיל לא נסטי לא לימין ולא ל
ניזיל ולא נסטי ליבינא ולשמאלא לשמאל עד זמן די נעבר תחומך:
להנזקא בשבילי רשותא עד ד
דנעיבר תחומך: ויאמר ואמר ליה אדומאה לא תעיבר בתחומי
דלמא בשליפי חרב אפוק לקדמותך: ויאמרו ואמרו ליה בני ישראל
באסטי רטיא דמלכא נזיל אין מייך נשתי אנא ובעיריי ואיתן דמי טימהון
לחור לית פתגם דכיש בלחורי אעיבר: ויאמר ואמר לא תעיבר
ונפק ארומאה לקדמותיה בחיל רב ובידא תקיפתא: וימאן וסרב
ארומאה למשבוק ית ישראל ל ירושלמי
למעיבר בתחומיה וסטא ישראל וסטון ישראל מעילויהון דהוון
מלוותיה דהוו מיפקדין מן קדם מפקדין אבוהון דבשמיא דלא
מימרא דשמיא דלא למסדרא יסדרון לקיבליהון סידרי קרבא:
עמהון סדרי קרבא מטול דעד
כדון לא מטא זימנא למתיהבא נקמתא באדום בידיהון: ויסעו
ונטלו מרקם ואתו בני ישראל כל כנישתא לטורוס אומנוס: ויאמר
ואמר יי למשה בטורוס אומנוס על תחום ארעא דאדום למימר: יאסף
יתכניש אהרן לעמיה ארום לא ייעול לארעא דיהבית לבני ישראל מטול
דסרבתון על מימרי במי מצותא: קח דבר ית אהרן וית אלעזר
בריה ואסיק יתהון לטורוס א ירושלמי
אומנוס: והפשט ואשלח ית וחחליש ית אהרן:
אהרן ית לבושוי יקר כהונתא
ותלבישינון ית אלעזר בריה ואהרן יתכנש וימות תמן: ויעש ועבד
משה היכמא דפקיד יי יתיה וסליקו לטורוס אומנוס כד חמן כל כנישתא:
ויפשט

גדול וקף על פי שהעכן הולך לפניהם ומשוח את ההרי׳ שלשה פשאלו כהן הר סיני לתורה
והר ככו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן: על גבול ארץ אדום · מניל שמפני
שנתחברו כאן להתקרב לעשו הרשע כפרנו מעשיהם וחסרו הנדיק הזה וכן הכביא אומר
ליהושפט בהתחברך לרשע פרץ ה׳ את מעשיך: קח את אהרן · בדברים של כיחומים כה
אמור לו אשריך שתראה כתרך כתון לבכך מה שאין אני זכאי לכך: את בגדיו · את בגדי כו
כהונה הלביש והפשטם מעליו לתתם על בנו בפניו אמר לו הכנס למערה ובכנס ראה
מטה מוכנת וכר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשט קמוץ פיך וקמץ עצום
עיניך ועצם מיד אמר משה לאותה מיתה וזהו שנאמר לו כאשר מת אהרן אחיך מיתה
שנתאוית לה: ויעש משה · אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב:
כז
וירא

כא

כה וַיִּפְשֵׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן
אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבֵּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר
בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם בְּרֹאשׁ הָהָר
וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃
כא וַיִּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גָוַע
אַהֲרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם
כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ ס
א וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עֲרָד
יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ
כ״פ ישמעאל הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבְּ
מִמֶּנּוּ שֶׁבִי׃ ב וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל
נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמַר אִם־נָתוֹן תִּתֵּן
אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וְהַחֲרַמְתִּי אֶת־
עָרֵיהֶם׃ ג וַיִּשְׁמַע יְהוָה בְּקוֹל
יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחֲרֹם
אֶתְהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־

המקום

וְאִשְׁלַח מֹשֶׁה יָת אַהֲרֹן יָת
לְבוּשׁוֹהִי וְאַלְבֵּיש יָתְהוֹן יָת אֶלְעָזָר
בְּרֵיה וּמֵית אַהֲרֹן תַּמָּן בְּרֵישׁ
טוּרָא וּנְחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־
טוּרָא׃ וַחֲזוֹ כָּל־כְּנִישְׁתָּא אֲרֵי
מִית אַהֲרֹן וּבְכוֹ יָת אַהֲרֹן תְּלָתִין
יוֹמִין כֹּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַעֲרָד יָתֵב
דָּרוֹמָא אֲרֵי אָתָא יִשְׂרָאֵל אוֹרַח
מְאַלְרַיָּא וְאָגַח קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל
וּשְׁבָא מִינֵיהּ שְׁבִיָא׃ וְקַיֵּים
יִשְׂרָאֵל קְיָם קֳדָם־יְיָ וְאָמַר אִם־
מְמַסַּר תְּמְסַר יָת עַמָּא הָדֵין בִּידִי
וְאֶגְמַר יָת קִרְוֵיהוֹן׃ וְקַבֵּיל יְיָ
צְלוֹתֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל וּמְסַר יָת כְּנַעֲנָאָה
וְגַמַּר יָתְהוֹן וְיָת קִרְוֵיהוֹן וּקְרָא

שמא

ו ויראו כל העדה · כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר
להם מת אמרו אפשר מי שעמד ככנד המלאך ועכר את המגפה ישלוט בו מלאך המות מיד
בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו: כל בית ישראל ·
האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש
לאשתו: כי נוע · אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא מתרגם וראו ואתחזיאו
שלא אמרו רבותינו כי זה משמש בלשון דהא שא על מדרש שבשתלקו עבני כבוד וכדאמר
ר׳ אבהו דאל אבהו ש תקרי וראו שא וראו ועל לשון זה כופל לשון דהא לפי שהיא כתובת
טעם למה שלמעלה סימנו למה וראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וחוו כל כנסת
אין לשון דהא כופל שא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמביאו אם משמש בלשון אשר כמו
אם מדוע לא תקנר רוקי והרבה מפורשים מזה אם חדושים ימיו: ויש׳מע הכנעני · שמע
שמת אהרן ונסתלקו עבני כבוד כולי כדאיתא בראש השנה ועמלק מעולם רגועת מרדו
לישראל מזומן בכל עת לפורענות: יושב הנגב · זה עמלק שנאמר עמלק יושב בארץ
הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישר׳ מתפללים להקב״ה למת כנעניים
בידם והם איבן כנעניים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו
נתפלל בתם שנאמר אם נתון תתן את העם הזה בידי: דרך האתרים · דרך הנגב שהלכו
בה מרגלים שנאמר ויעלו בנגב · דבר אחר דרך האתרים דרך התייר הגדול הנוסע
לפניהם שנאמר דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה: וישב ממנו שבי · איבה אלא שפחה

ויפשט וַאֲשַׁלַּח מֹשֶׁה יַת אַהֲרֹן יַת אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ וּמִית אַהֲרֹן תַּמָּן בְּרֵישׁ טַוְרָא וּנְחַת מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן טַוְרָא : ויראו וְכֵיוָן דְּחַזוּ נַפְשֵׁיהּ דְּאַהֲרֹן אִסְתְּלִקוּ עֲנָנָא יְקָרָא בְּחַד לֵירְחָא דְּאַב וְחָמוּן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֹשֶׁה נָחִית מִן טַוְרָא מָנוּי בְּזִיעִין וְהַוָה בָּכֵי וְאָמַר וַוי לִי עֲלָךְ אַהֲרֹן אָחִי עֲמוּד צְלוֹתֵיהוֹן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אוף הֵינוּן בְּכוּן יַת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין גּוּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא דְּיִשְׂרָאֵל :

יונתן בן עוזיאל

וישמע וְשָׁמַע עַמְלֵק דַּהֲוָה שָׁרֵי בְּאַרַע דָּרוֹמָא וַאֲתָא וְאִשְׁתֵּצִי וּמְלַךְ בָּעֲרַד אֲרוּם נַח נַפְשֵׁיהּ דְּאַהֲרֹן וְאִסְתַּלַּק עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא דְּהַוָה מְדַבַּר בְּזִכוּתֵיהּ קֳדָם עַמָּא בֵּית דְּיִשְׂרָאֵל וַאֲרוּם אָתוֹ יִשְׂרָאֵל אוֹרַח אַלְלַיָּא אֲתַר דְּמָרְדוּ בְּמֵאֲרֵי עָלְמָא דְּכַד תָּבוּ אַלְלַיָּא הֲווֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שָׁרַיִין בִּרְקַם וְהַדְּרוּ לְבָתְרֵיהוֹן מִן רְקַם עַד מוֹסְרוֹת שִׁירַת מַשְׁרַיִין אַרְבְּעִין שְׁנִין נְטָלוּ מִן מוֹסְרוֹת וְתָבוּ לִרְקַם אוֹרַח מַאַלְלַיָּא וְאָתוּ ל לְטַוְרוֹס אוּמָנִיס וּמִת אַהֲרֹן תַּמָּן הָא בְּכֵן אִתָּא וְאַגַּח קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וְשָׁבָא מִנְּהוֹן שְׁבִיָא רַבָּא : וידר וְקַיֵּים יִשְׂרָאֵל קַיָּם קֳדָם יְיָ וְאָמַר אִין מְמַסַּר תְּמְסַר יַת עַמָּא הָדֵין בִּידִי וְאֵיגְמַר יַת קוּרְוֵיהוֹן : וישמע וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל וּמְסַר יַת כְּנַעֲנָאָה וגמר

לְבוּשׁוּי אִיקַר כְּהוּנְתָּא וְאַלְבֵּיש יַת

ירושלמי

וַחֲמוּן כָּל עַמָּא דְּכְנִישְׁתָּא מֹשֶׁה נָחִית מִן רֵישׁ טוּרָא מָאנוּי בְּזִיעִין וְקִיטְמָא בְּרִישֵׁיהּ וַהֲוָה בָּכֵי וַאֲמַר וַוי לִי עֲלָךְ אַהֲרֹן אָחִי עַמּוּד צ צְלוֹתֵיהוֹן דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דַּהֲוֵיתָא מְכַפַּר עֲלֵיהוֹן חַד זְמַן בְּכָל שְׁנָא בַּהּ בְּשַׁעְתָּא דְּיִמִינוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרוּם מִת אַהֲרֹן וּבְכוּן יַת אַהֲרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל עַם כְּנִישְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל :

וּשְׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַּעֲרַד דַּהֲוָה שָׁרֵי בְּדָרוֹמָא אֲרוּם מִית אַהֲרֹן גַּבְרָא חֲסִידָא דִּי בִּזְכוּתֵיהּ הֲוָון עֲנָנֵי דִּיקָרָא מְגִינִין עַל יִשְׂרָאֵל ו וְאִסְתַּלַּק עַמּוּדָא דַּעֲנָנָא וַאֲרוּם מִיתַת נְבִיאָתָא מְרָיָם דְּבִזְכוּתָהּ הֲוָת בֵּירָא מַהֲלָכָא וְאִתְגְּנִיזַת בֵּירָא עָנֵי וַאֲמַר עָבְדֵי קְרָבָא אִירְתּוּן וְנִסְדַּר סִדְרֵי קְרָבָא כָּל קְבֵל יִשְׂרָאֵל אֲרוּם מְצַיְּנִין לְאוֹרְחָא דִּי עָלוּ בַּהּ יְלִילָיָא וְסִדְרוּ סִדְרֵי קְרָבָא כָּל קְבֵל יִשְׂרָאֵל וְשָׁבָא מִנְּהוֹן שְׁבִיָא רַבָּא :

ו׳ ספר ספוס

הַמָּקוֹם חָרְמָה׃ פ
ד וַיִּסְעוּ מֵהָר הָהָר
דֶּרֶךְ יַם־סוּף לְסָבֵב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם
וַתִּקְצַר נֶפֶשׁ־הָעָם בַּדָּרֶךְ׃
ה וַיְדַבֵּר הָעָם בֵּאלֹהִים וּבְמֹשֶׁה
לָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת
בַּמִּדְבָּר כִּי אֵין לֶחֶם וְאֵין מַיִם
וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה בַּלֶּחֶם הַקְּלֹקֵל׃

קלקל בנ״ז רמ״ח מכלע כר״מ חכרי

ו וַיְשַׁלַּח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים
הַשְּׂרָפִים וַיְנַשְּׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמֹת
עַם־רָב מִיִּשְׂרָאֵל׃ ז וַיָּבֹא
הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי־
דִבַּרְנוּ בַיהוָה וָבָךְ הִתְפַּלֵּל אֶל־
יְהוָה וְיָסֵר מֵעָלֵינוּ אֶת־הַנָּחָשׁ
וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם׃

ויאמר

שְׁמָא דְאַתְרָא חָרְמָה׃ וְנָטְלוּ
מֵהוֹר טוּרָא אוֹרַח יַמָּא־דְסוּף
לְאַקָּפָא יַת־אַרְעָא דֶאֱדוֹם וַעֲקַת
נַפְשָׁא־דְעַמָּא בְּאוֹרְחָא׃
וְאִתְרַעַם עַמָּא כְּמֵימְרָא־דַיְיָ וְעַם־
מֹשֶׁה נְצוּ לְמָה אַסְקְתּוּנָא מִמִּצְרַיִם
לְמִמַּת בְּמַדְבְּרָא אֲרֵי לֵית לַחֲמָא
וְלֵית מַיָּא וְנַפְשָׁנָא עָקַת בְּמַנָּא הָדֵין
דְּמֵיכְלֵיהּ קְלִיל׃ וְגָרֵי יְיָ בְּעַמָּא
יַת חֵיוָון קָלָן וּנְכִיתוּ יַת־עַמָּא וּמִית
עַם־סַגִּי מִיִּשְׂרָאֵל׃ וְאָתָא עַמָּא
לְמֹשֶׁה וְאָמְרוּ חַבְנָא אֲרֵי אִתְרַעֲמְנָא
קֳדָם־יְיָ וְעָמָךְ נְצֵינָא צַלֵּי קֳדָם־יְיָ
וַיַעְדֵּי מִינָנָא יַת־חֵיוָיָא וְצַלֵּי מֹשֶׁה
עַל־עַמָּא׃

ואמר

ה חרמי נבוה׃ דרך ים סוף · כיון שמת אהרן ובאת עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשכנגר עליהם נזירת מרגלים שבאמ׳ ומעו המדברה דרך ים סוף וכאן חזרו לאחוריהם שבע מסעות שבאמר ובני ישראל כסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן וכי במוסרה מת והלא בהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאלו הוא בפניהם ונא ובדוק במסעות ותמצאם שבע מסעות מן מוסרה עד הר ההר׃ לסבוב את ארץ אדום · שלא כתכם לעבור בארצו׃ ותקצר נפש העם בדרך׃ בעורף הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו הייתי קרובים ליכנס לארץ ואנו חוזרי לאחוריכו כך חזרו אבותיכו וכשתהו שלשים ושמנה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם בעבוי הדרך ובלשון לעז אנקר״טלוד ולא יתכן לומר ותקצר נפש העם בדרך בהיותם בדרך ולא פירש בו במה קצרה שכל מקום שתמצא קצור נפש במקרא מפורש שם במה קצרה כגון ותקצר נפשי בהם וכגון ותקצר נפשו בעמל ישראל וכל דבר קשה על אדם כופל בו לשון קצור נפש כאדם שהטורח בא עליו ואין דעתו רחבה לקבל אותו הדבר ואין לו מקום בתוך לבו לגור שם אותו הבער וכדבר המטריח כופל לשון גדול שגדול הוא וכבד על האדם כגון וגם נפשם בחלה בי גדלה עלי ויגאה כשחל תבודמי כלו שם פירוש כל לשון קצור נפש בדבר לשון שאין יכול לסבלו הוא שאין הדעת מוכלתו׃ באלהים ובמשה · השוו עבד לקוכו׃ למה העליתנו · שביהם שוים׃ ונפשנו קצה · אף זה לשון קצור נפש ומאום׃ בלחם הקלוקל · לפי שהמן נבלע באברים קראוהו קלוקל אמרו עקיד המן הזה שיתפח במעיכו כלום ים ילוד אשה שמכנים ואיכו מוציא׃ את הנחשים

השרפים

וגמר יתהון ית קריהון וקרא שמא דאתרא חרמה : ויסעו מהר ההר
ונטלו מטורים אומנים מהלך ימא דסוף לאחזרא ית ארעא דאדום
וקנטת נפשא דעמא באורחא : וידבר וידבר והרהרו עמא בלבביהון
ואשתעיאו על מימרא דיוי ומשה נצו למא אסיקתונא ממצרים לממת
במדברא אדום לית לחמא ולית
מיא ונפשנא קנטת במנא הדין ירושלמי
דמזוניה קליל : וישלח ברת
קלא נפלת מן שמי מרומא וכן
אמרת איתון חמון כל בני נשא כל
טבוון דעבדית לעמא אסיקית
יתהון פריקין ממצרים אחיתית
להון מנא מן שמיא וכדון חזרו
ואחרעמו עלוי והא חיויא דגזרית
עלוי מן יומי שירוי עלמא עפר
יהוי מזוניה ולא אתרעם עלוי ועמי
אתרעמו על מזוניהון וכדון ייתון
חיויא דלא אתרעמו על מזונהון
וינכתון ית עמא די אתרעמו על
מזוניהון בכן גרי מימרא דיי ב
עמא ית חיוון חורמנין ונכירתו
ית עמא ומיתו אוכלוסין סגיאין
מישראל : ויבא ואתו עמא
לות משה ואמרו חבנא ארום ה
הרהירנא ואשתעינא ביקר שכינתא
דיי ועמך נצינא צלי קדם יי ויעדי
מבנא ית מחת חיויא וצלי משה על עמא : ויאמר ה' ואמר יי למשה
עיבד

הטרפים : שטורפים את הילדים בארם שיכיהם : ויכשכו את העם · יבא כחש שלקה על
פונאת דבה ויפרע ממוכיחי דבה יבא כחש שכל המיכין כטעמין לו טעם אחד ויפרע
מפפויי טובה שדבר אחד משתכה להם לכמה מטעמים : ויתפלל משה · מכאן למי
שמבקשים ממכו שלא יהא אכזרי מלמחול : על כם · על כלוכם שקורין פירטיקא בלעז
וכן כגם על הגבעה ארים כמי שאו כם ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קורקו כם :

ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲשֵׂה
לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל־נֵס וְהָיָה
כָּל־הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי:
י וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת
וַיְשִׂמֵהוּ עַל־הַנֵּס וְהָיָה אִם־נָשַׁךְ
הַנָּחָשׁ אֶת־אִישׁ וְהִבִּיט אֶל־נְחַשׁ
הַנְּחֹשֶׁת וָחָי: יא וַיִּסְעוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת: יב וַיִּסְעוּ
מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיֵּי הָעֲבָרִים בַּמִּדְבָּר
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:
יג מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זָרֶד:
יד מִשָּׁם נָסָעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר
אַרְנוֹן אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר הַיֹּצֵא מִגְּבֻל
הָאֱמֹרִי כִּי אַרְנוֹן גְּבוּל מוֹאָב בֵּין
מוֹאָב וּבֵין הָאֱמֹרִי: טו עַל־כֵּן
יֵאָמַר בְּסֵפֶר מִלְחֲמֹת יְהוָה אֶת־
וָהֵב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנְּחָלִים אַרְנוֹן:
טז וְאֶשֶׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה

כל מויס קמן ששי
לכיעי כשהן מקוברין
ז׳ מסר בליסר נתורס
נ׳ מלא כענין
ל׳ ומסר
ואסר הסמליס פופי תיבות דס סהדס שיש יורד מן הסרוניס סנכדנו נכתל
לשבת דמתברין

ט כל הכתוב · אפי׳ כלב או חמור כותבו היה חזק ומתכוכה והולך שלא שכשיכת הנחש ממהרת
להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראייה בעלמא ובכשיכת הנחש נאמר והביט והיה אם
כשך הנחש את איש והביט ונומר שלא היה ממהר להתרפאות אלא אם כן מביט בו בכונה
ואמרו רבותיכו וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה
ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאים ואם לאו היו במוקיים: נחש נחשת·
לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקב״ה קורא נחש ואני אעשנו של נחשת
לשון נופל על לשון: בעיי העברים · לא ידעתי למה נקרא שמם עיים ועי לשון חורב הוא
דבר הטאוט במטאטא והעין בו יסוד לבדה והוא מלשון יעים ויעה ברד: העברים: דרך
מעבר העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמוריי:
על פני מואב ממזרח השמש · במזרחה של ארץ מואב: גבול האמורי · תחום סיף מנר
שלהם וכן גבול מואב לשון קנה וסוף: מעבר לארנון · הקיפו ארץ מואב כל דרומה
ומזרחה עד שבאו מעבר הנחל וארנון בתוך ארץ האמורי בנפוכה של ארץ מואב: היונא
מגבול האמורי · רבועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד
ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב כמו שאמר יפתח ונם אל
מלך מואב שלח ולא אבה ומשה רמזה כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים
היושבים

וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה עֲבֵיד
לָךְ קָלְיָא וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל־אָת וִיהֵי
כָּל־דְּיִתְנְכֵּית וִיחַזֵּי יָתֵיהּ וִיחֵי:
וְעָבַד מֹשֶׁה חִיוְיָא דְּנְחָשָׁא וְשַׁוִּיחַ
עַל־אָת וְהֲוָה כַּד־נְכִית חִיוְיָא יָת־
גַּבְרָא וּמִסְתַּכֵּל לְחִיוְיָא דְּנְחָשָׁא
וּמִתְקַיֵּים: וְנָטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּשְׁרוּ בְּאֹבוֹת: וְנָטְלוּ מֵאֹבוֹת
וּשְׁרוּ בְּמִגִּיזַת עִבְרָאֵי בְּמַדְבְּרָא
דְּעַל־אַפֵּי מוֹאָב מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא:
מִתַּמָּן נְטָלוּ וּשְׁרוּ בְּנַחֲלָא דְּזָרֶד:
מִתַּמָּן נְטָלוּ וּשְׁרוּ מֵעֵיבְרָא דְּאַרְנוֹן
דִּי בְּמַדְבְּרָא דְּנָפֵיק מִתְּחוּם
אֱמוֹרָאָה אֲרֵי אַרְנוֹן תְּחוּם מוֹאָב
בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֱמוֹרָאָה:
עַל־כֵּן יִתְאֲמַר בְּסִפְרָא קְרָבִין
דַּעֲבַד־יְיָ עַל־יַמָּא דְּסוּף וּגְבוּרָן
דְּעַל־נַחֲלֵי אַרְנוֹן: וְשָׁפוּךְ נַחֲלָיָא
דְּמִתְבְּרִין

עֵיבַר לָךְ חִיוָיָא דִּנְחָשָׁא וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אָתַר תְּלִי וִיהֵי כָּל דְּנָכִית יָתֵיהּ חִיוָיָא
וִיהֵי מִסְתַּכֵּל בֵּיהּ וְחָאֵי אֵין מְכַוֵּן לִבֵּיהּ לְשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ: וְיַעַשׂ
וְעַבַּד מֹשֶׁה חִיוָיָא דִּנְחָשָׁא וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אָתַר תָּלִי וַהֲוָא כָּל מַן דַּהֲוָה מִינְכַּת בְּחִיוָיָא הָוָה תָּלִי אַפּוֹי בְּצִלּוֹ גַּב אֲבוּי דְּבִשְׁמַיָּא וּמִסְתַּכֵּל בְּחִיוָיָא דִּנְחָשָׁא וְחָיֵה:

ירושלמי
וַעֲבַד מֹשֶׁה חִיוָיָא דִּנְחַשׁ וְשַׁוִּי יָתֵיהּ עַל אָתַר תָּלִי וַהֲוָא כָּל מַן דַּהֲוָה מִינְכַּת בְּחִיוָיָא הָוָה תָּלִי אַפּוֹי בְּצִלּוֹ גַּב אֲבוּי דְּבִשְׁמַיָּא וּמִסְתַּכֵּל בְּחִיוָיָא דִּנְחָשָׁא וְחָיֵה:

ב וְיִסְעוּ מִתַּמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשָׁרוּ בְּאֹבוֹת: וְיִסְעוּ מִתַּמָּן בְּמֵישָׁרֵי מֹגְזָתָא בְּמַדְבְּרָא אֲתַר דְּמִכְוַן עַל אַנְפֵּי מוֹאָב מִמַּדְנַח שִׁמְשָׁא:
ג וְיִסְעוּ מִתַּמָּן וְנָטְלוּ וְשָׁרוּ בְּנַחֲלָא דְּמִידְכֵּי חִילְפֵּי וְגַלֵּי וְסִיגְלֵי: וְיִסְעוּ מִתַּמָּן וְנָטְלוּ וְשָׁרוּ מִן לְהָאל לְאַרְנוֹן בְּמַעְבְּרָא דְּבְמַדְבְּרָא דְּנָפִיק מִתְּחוּם אֱמוֹרָאָה אֲרוּם אַרְנוֹן תְּחוּם מוֹאָב מְמַצַּע בֵּין מוֹאָב וּבֵין אֱמוֹרָאָה וְיַתְבִּין בֵּיהּ כּוּמְרָנָיָא פַּלְחֵי טַעֲוָתְהוֹן:

ד עַל כֵּן יֵאָמֵר בְּסֵפֶר אוֹרַיְתָא דְּתַמָּן כְּתִיבִין קְרָבָיָא דַיְיָ אֶת וָהֵב דַּהֲוָן בְּעַלְעוּלָא דְּסוּפָה מַשְׁרִיתָא הֵינוֹן בְּסַרְוַיִת יִשְׂרָאֵל דְּאֲדוֹם וּמוֹאָב אִיטַּמְּרוּ בֵּינֵי טַוּרַיָּא לְמִיכְמַן וּלְשִׁיצָאָה עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמָארֵי עַלְמָא דְּמִן לְטַוּרַיָּא וְקָרִיבוּ דִּין לְדִין וּמִיתוּ וְאַדְמְהוֹן הֲוָה נָגִיד בְּנַחֲלָא סְמִיךְ לְאַרְנוֹן: וְאֵשֶׁר וְשִׁפְכוֹת נַחֲלָיָא דְּאַדְמְהוֹן הֲוָה נָטֶה לְשֶׁבֶת עַד הַגְּבוּל מוֹאָב:

ירושלמי
בְּגִין כְּדֵין יִתְאַמַּר בְּסֵפֶר אוֹרַיְתָא דַּיְיָ דְּמִתְיַל בְּסֵפֶר קְרָבָיָא נִיסָיָא וּגְבוּרְתָא דַּעֲבַד יְיָ לְעַמֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּד הֲווֹ קַיְימִין עַל יַמָּא דְּסוּף כֵּן עָבַד עִמְּהוֹן כַּד הֲווֹ עָבְרִין יָת נַחֲלֵי אַרְנוֹנָא:

ה וְיִסְעוּ מִתַּמָּן וְחָנוּ בְּבְאֵר אֲשֶׁר הִוא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מָיִם:

ירושלמי
וְיִסְעוּ מִתַּמָּן וְחָנוּ בְּבְאֵר אֲשֶׁר הִוא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מָיִם:

ו אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת עֲלִי בְּאֵר עֲנוּ לָהּ:

ירושלמי
בְּגִין כְּדֵין יִתְאַמַּר בְּסֵפֶר אוֹרַיְתָא דַּיְיָ דְּמִתְיַל בְּסֵפֶר קְרָבָיָא נִיסָיָא וּגְבוּרְתָא דַּעֲבַד יְיָ לְעַמֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּד הֲווֹ קַיְימִין עַל יַמָּא דְּסוּף כֵּן עָבַד עִמְּהוֹן כַּד הֲווֹ עָבְרִין יָת נַחֲלֵי אַרְנוֹנָא:

היושבים בעיר מה אלו לא כתבים לעבור בתוך ארבע אלא הקיפוס סביב אף מוקב כן:
על כן יאמר · על חכיה זו וכמים שבעשו בה יאמר בספר מלחמות ה׳ כשמספרים כמים מ״ו
שבעשו לאבותיכו ומפרו: את והב · כמו את יהב כמו שיאמר מן יעד ועד כך יאמר מן
יהב והב וי״ו יסוד הוא כלומר את אשר יהב להם והדבה כמים בים סוף: ואת הנחלים
ארנון · כשם שמספרים בימי ים סוף כך ים למפר בימי נחלי ארנון שאף כאן בעשו כמים
גדולים ומה הם הכמים: ואשר הנחלים · תרגום של שפך אשר שפך הנחלים שנשפך שם נ״ו
דם האמוריים שהיו נחבאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקבר והר ס
המוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חבירו בהר הזה וקולו עובר בתוך
הנחל

לְשֶׁבֶת עָר וְנִשְׁעַן לִגְבוּל מוֹאָב׃
יז וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הִוא הַבְּאֵר
אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֱסֹף אֶת־
הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מָיִם׃
יח אָז יָשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה
הַזֹּאת עֲלִי בְאֵר עֲנוּ־לָהּ׃
יט בְּאֵר חָפְרוּהָ שָׂרִים כָּרוּהָ
נְדִיבֵי הָעָם בְּמְחֹקֵק בְּמִשְׁעַנֹתָם
וּמִמִּדְבָּר מַתָּנָה׃ כ וּמִמַּתָּנָה
נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת׃

ל ויסר
ל ויסר

ומבמות

וּדְמִדַּבְּרִין לְקַבֵּל לְחַיָּת וּמִיסְתַּמְּיָן
לְתַחוּם מוֹאָב׃ וּמִתַּמָּן אִתְיְהִיבַת־
לְהוֹן בֵּירָא הִיא בֵּירָא דְּאָמַר יְ
לְמֹשֶׁה בְּנוֹשׁ יַת־עַמָּא וְאִיתֵּן לְהוֹן
מַיָּא׃ בְּכֵן שַׁבַּח יִשְׂרָאֵל יַת־
תּוּשְׁבַּחְתָּא הָדָא סַקִּי בֵּירָא שַׁבְּחוּ־
לָהּ׃ בֵּירָא דְּחַפְּרוּהָ רַבְרְבַיָּא
כְּרוּהָ רֵישֵׁי עַמָּא סַפְּרַיָּא
בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבְּרָא אִתְיְהִיבַת
לְהוֹן׃ וּמִדְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹן
נַחֲתָא־עִמְּהוֹן לְנַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל
סַלְקָא־עִמְּהוֹן לְרָמָתָא׃

ומרמתא

הכחל לאמרו לאמוריים כשיכנסו ישראל לארץ לתוך הכחל לעבור כנגד מן המערות נהרים
של מעלה מהם וכהרגם בחנים ואבני כליסטרא והיו אותן הנקעים בהר של נד מואב
ובהר של נד לאמוריים היו ככנד אותן נקעים כמין קרכות ושדים בולטין לחוץ כיון שבאו
ישראל לעבור כזדעזע ההר של ארץ ישרש כשפחה היונאת להקביל פני גבירתה ונתקרב
לנד הר של מואב וכבשו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת
יז עד שההר נטה ממקומו ונתקרב לנד מואב ונדבק בו וזהו וכשען לגבול מואב׃ ומשם
בארה׃ משם בא האשל אל הבאר׃ כיצד אמר הקב״ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל
אומר כתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה
לתוך הכחל והעלת משם דם ההרוגים וזרועות ואיברים ומוליכתן סביב המחנה וישראל
רואו ואמרו שירה׃ עלי באר׃ מתוך הכחל והעלי מה שאת מעלה ומכין שהבאר מודיעה
יח להם שנאמר ומשם בארה׃ וכי משם היתה והלא מתחלה ארבעים שנה היתה עמהם אלא
שירדה לפרנסם את הנסים וכן אז ישיר השירה הזאת כאמרה בסוף ארבעים והבאר נתנה
להם מתחלת ארבעים מה ראה ליכתב כאן אלא העכין הזה כדרש למעלה הימנו זאת
היא הבאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן׃ במשענותם׃ במטה׃ וממדבר׃ נתנה להם׃
יט ומנתנה נחליאל׃ כתרגומו׃ ומבמות הגיע אשר בשדה מואב׃ כי שם מת משה ושם נטלה
כ הבאר׃ דא״א כרוה כדיבי העם כל כשיא וכשיא כשהיו חוכים כוטל מקלו ומוסך אבל דגלו
ומחנהו ומי הבאר נמשכין דרך אותו הימן ובאין לפני חניית כל שבט ושבט׃ במחוקק׃
על פי משה שנקרא מחוקק שנא׳ כי שם חלקת מחוקק ספון׃ ולמה לא נזכר משה בשירה
זו לפי שלקה על ידי הבאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב״ה׃ משל
למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אומרים שם אני שם ואם לאו איני הולך׃

נְגִיד עַד מוֹתְבוֹת לְחַיִּת בְּרַם אִיהִי אֶשְׁתְּזִבַת מִן דֵּין גְּמִירָא עַל דְּלָא הַוּוֹת בְּעִיטָתְהוֹן וְהָא הִיא לְתַחוּם מוֹאָב: ומשם וּמִתַּמָּן אִתְיְהִיבַת לְהוֹן בֵּירָא חַיָּא בֵּירָא דְּאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יַת עַמָּא וְאֵיתֵן לְהוֹן מַיִ:

אַרְנוֹנָא אִיתַּמְרוּ מוֹאָבָיָא בַּמְעָרַיָּא דִּי בְּנַחֲלֵי אָמְרִין כַּד יְהַוְוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עָבְרִין אַנַּן נִפְקִין לְקַדְמוּתְהוֹן וּמְקַטְּלִין יַתְהוֹן וּרְמָז רִיבוֹן כָּל עָלְמָא יְיָ דִּידַע מַה דְּבִלְבָבְיָא וּגְלֵי קְדָמוֹי מָה בְּכוֹלְיָתָ רְמָז לְטוּרְיָא וְאַקְפוּ רֵישֵׁיהוֹן אִילִין לְאִילִין וְרָצִיצוּ רֵישֵׁי גְּבָרֵיהוֹן שֶׁטִּיפוּ נַחֲלָיָא מִן אִידָם קְטִילִין וַהֲווֹ יִשְׂרָאֵל מַהֲלְכִין עַל רֵישֵׁי טוּרְיָא מִלְּעֵיל וְלָא יְדָעוּ נִיסְיָא וּגְבוּרְתָּא דִּי עֲבַד יְיָ עִמְּהוֹן בְּנַחֲלֵי אַרְנוֹן וּלְחַיִּת קַרְתָּא דְּלָא הֲוַת שׁוּתָּפָא בְּעִצְתְּהוֹן אִשְׁתְּזִבַת לְהוֹן וְהָא הִיא סְמִיכָא לְתַחוּמֵיהוֹן דְּמוֹאָבָאי:

יונתן בן עוזיאל

אז ישיר הָא בְּכֵן שַׁבַּח יִשְׂרָאֵל יַת שֻׁבַח שִׁירְתָּא הָדָא בְּזִמַּן דְּאִתְכַּסְיַת וְהַדְרַת בֵּירָא דְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹם בְּזִכּוּתָא דְּמִרְיָם סוּקִי בֵּירָא סוּקִי בֵּירָא הַוּוֹן מְזַמְּרִין לָהּ וְהִיא סַלְקָא: באר בֵּירָא דְּחַפְּרוּ יָתָהּ אֲבָהַת עָלְמָא אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב רַבְּרְבָנָיָא דְּמִלְּקַדְמִין חָפְרוּ יָתָהּ רֵישֵׁי עַמָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן סַפְּרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל מַשְׁכּוּ יָתֵיהּ בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבְּרָא אִתְיְהִיבַת לְהוֹן לְמַתְּנָה:

ומ̇מתנה ומן דְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹן לְמַתְּנָא חָזְרַת לְמִיסַּק עִמְּהוֹן לְטוּרָא רָמָיָא וּמִטּוּרְיָא רָמָיָא נַחְתָּא עִמְּהוֹן לְגוֹלְמָתָא מְחַזְּרָא לְכָל מַשְׁרְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל וּמַשְׁקְיָא יָתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בְּתַרְעָ מַשְׁכְּנֵיהּ:

ירושלמי

דָּא בְּכֵן שַׁבַּח יִשְׂרָאֵל יַת שֻׁבַח שִׁירְתָּא אָדָא סוּקִי בֵּירָא הַוּוֹ מְזַמְּרִין לָהּ וְהִיא סַלְקָא:

ירושלמי

בֵּירָא דַּחַפְּרוּ יָתָהּ רַבְּרְבֵי עָלְמָא מִן שִׁירוּיָא אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב שַׁכְלִילוּ יָתָהּ סוּכְלְתָנֵי עָלְמָא סַנְהֶדְרִין שׁוּבְעָתֵי חַכִּימַיָּא דְּמִפַּרְשִׁין מַשְׁכוּ יָתָהּ בְּחוּטְרֵיהוֹן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן סוֹפְרֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל וּמִמַּדְבְּרָא אִתְיְהִיבַת לֵיהּ מַתְּנָא:

ומן דְּאִתְיְהִיבַת לְהוֹן בֵּירָא מַתְּנָא חָזְרַת לְמֶהֱוֵי לְהוֹן לְנַחֲלִין שֶׁטֶפִין מִתְגַּבְּרִין חָזְרַת לְמֶהֱוֵי סַלְקָא לְוַיִשׁ טוּרְיָא וְנַחְתָּא עִמְּהוֹן לְנַחֲלִיָּא עַתִּיקָתָא אַתְּגִנִּיזַת מִגְּהוֹן בֵּירָא דְּאִית בְּתְחוּמֵיהוֹן דְּמוֹאָבָאי רֵישׁ רְמָתָא דְּמִצְטַיְּפָא כָּל קֳבֵל אַבֵּית יְשִׁימוֹן:

כו ומבמות הגיא אשר בשדה
מואב ראש הפסגה ונשקפה על־
פני הישימן: כז על־כן יאמרו המשלים
באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון
כי אש יצאה מחשבון להבה מקריה
עיר סיחון אכלה ער מואב בעלי
במות ארנון: כח אוי לך מואב אבדת
עם כמוש נתן בניו פליטם ובנתיו
בשבי לסיחון מלך האמרי: כט ונירם
אבד מחשבון עד דיבון ונשים עד
נופח אש עד מידבא: ל ונרה
עליהם חשבון עד דיבון ונשים
עד נופח אשר עד מידבא: לא
וישב ישראל בארץ האמרי: לב
ושלח משה לרגל את יעזר ויכדו
בנותיו את חוותיו ויורש את האמרי
אשר בה: לג ויפן ויעלו דרך הבשן
ויצא עוג מלך הבשן לקראתם
הוא וכל עמו למלחמה אדרעי:
לד ויאמר יי אל משה אל תירא
אתו כי בידך נתתי אתו וכל עמו
וכל ארצו ועשית לו כאשר עשית
לסיחון מלך האמרי אשר יושב
בחשבון: לה ויכו אתו ואת בניו
ואת כל עמו עד בלתי השאיר לו
שריד ויירשו את ארצו:

ומבמות הגיא אשר בשדה
מואב ראש הפסגה ונשקפה על־
פני הישימון: כב וישלח ישראל
מלאכים אל־סיחון מלך האמרי
לאמר: כג אעברה בארצך
לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי
באר בדרך המלך נלך עד אשר־
נעבר גבלך: כד ולא־נתן סיחון
את־ישראל עבר בגבלו ויאסף
סיחון את־כל־עמו ויצא לקראת
ישראל המדברה ויבא יהצה
וילחם בישראל: כה ויכהו
ישראל לפי־חרב וירש את־ארצו
מארנן עד־יבק עד־בני עמון כי עז
גבול בני עמון: כו ויקח ישראל
את כל־הערים האלה וישב
ישראל בכל־ערי האמרי בחשבון
ובכל־בנתיה: כז כי חשבון עיר
סיחון מלך האמרי הוא והוא נלחם
במלך מואב הראשון ויקח את־
כל ארצו מידו עד־ארנון:
כח על־כן יאמרו המשלים
באו חשבון תבנה ותכונן עיר סיחון
כי
תתבני ותשתכלל קרתא דסיחון: ארי

ומדבר ריש רמתא דבחקלי מואב
ריש רמתא ומסתכיא על־אפי
בית־ישימון: ושלח ישראל
אזגדין לות־סיחון מלכא־
דאמוראה למימר: אעבר
בארעך לא נסטי בחקל ובכרם
לא נשתי מי גוב באורח מלכא ניזיל
עד די־נעיבר תחומך: ולא־
שבק סיחון ית־ישראל למעבר
בתחומיה וכנש סיחון ית־כל־עמיה
ונפק לקדמות ישראל למדברא
ואתא ליהץ ואגיח קרבא בישראל:
ומחהי ישראל לפתגם דחרב
וירית ית־ארעיה מארנונא עד־
יובקא עד־בני עמון ארי תקיף
תחומא דבני עמון: וכבש ישראל
ית כל־קירויא האילין ויתיב ישראל
בכל־קירוי אמוראה בחשבון
ובכל־כפרנהא: ארי חשבון
קרתא דסיחון מלכא דאמוראה
היא והוא אגח־קרבא במלכא
דמואב קדמאה ונסיב ית־כל־
ארעיה מידיה עד־ארנון:
על־כן יימרון מתליא עולו לחשבון
ארי

כח ר"ש הפסנה · כתרגומו ריש רמתא: פסגה · לשון גובה וכן פסגו לרמכותיה הגביהו לרמכותיה: ונשקפה · לותה הפסגה על פני מקום שמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמם · דבר אחר ונשקפה הבאר על פני הישימון שבגבולה בימה של טבריא והעומד על
כב הישימון מביט ורואה כמין כברה בים והיא הבאר כך דרש ר' תנחומא: וישלח ישראל מלאכים · ובמקום אחר תולה השליחות במשה שנאמר ומשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן וישלח משה מלאכים אל מלך אדום וביפתח הוא אומר וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום ובו' הכתובים הללו נראים זה לזה זה נועל וזה פותח שמשה הוא ישראל וישראל
כג משה לומר לך שכשיא הדור הוא ככל הדור כי הכשיא הוא הכל: אעברה בארצך ·

אף על פי

ומבמות ומבמוריא דמיא נחתא עמהון לגלימתא עמיקתא ואתגניזת
עמהון בתחומיהון דמואבאי ריש רמתא דמדיקא כל קבל בית
ישימון מטול דבטילו פתגמי אורייתא: וישלח וישדר ישראל
עזגדין לות סיחון מלכא האמוראה למימר: אעברה אעיבר
בארעך לא נאנוס ארחין ולא נשרגג בתולן ולא נבעול נשי גוברין אורח
מלכא דבשמיא נזיל עד דניעיבר תחומך: ילא ולא שבק סיחון ית
ישראל למעבר בתחומיה וכנש סיחון ית כל עמיה ונפק לקדמות ישראל
למדברא ואתא ליהץ ואגח קרבא בישראל: ויכהו ומחהי ישראל
בשמתא דיי דקטלא בפחגם דחרב וירית ית ארעיה מארנונא עד יובקא
עד תחום בני עמון ארום תקיף הוות רבת תחום בני עמון ועד כדון אית
להון ארכא: ויקח ונסב ישראל ית כל קירויא האלין ויתיב ישראל
בכל קרוי אמוראי בחשבון ובכל כפרנהא: כי חשבון ארום חשבון
קרתא דסיחון מלכא דאמוראה היא והוא אגח קרבא במלכא דמואב
קדמאה ונסיב ית כל ארעיה מן ירושלמי
ידיה עד ארנון: על כן על כן מן בגין כן יימרון מתוליי מתליא
יימרון בחורתא מתוליא אמרין עולו:
צדיקיא דשלטין ביצריהון אירתו
ונחשוב זיינא דעובדא טבא כלו קבל אגרא ואגר עובדא בישא כלו קבל
זיינה יתבני וישתכלל דמיתער ומשיח באורייתא: כי

אף על פי שלא כתבו לפתוח להם בשלום בקשו שלום: ולא כתן סיחון · לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל נעברה נא בארצך אל כל עצמי איכי יושב כאן אלא לשמרה מפניכם ואתם אומרים כך: וינא לקראת ישראל · אלו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל בריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון בכפר אחד אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו היה בחשבון אמר הקב"ה מה אני מעריה על בני כל זאת לבור על כל עיר ועיר כתן בלב כל אנשי המלחמה לבאת מן העיירות וכתקבצו כולם למקום אחד ושם כפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם אלא נשים וטף: כי עז · ומהו חזקו התרעתו של הקב"ה שאמר להם ש תבורם ונומר: בכותיה · כפרים המוכיה לה: והוא כלחם · למה הוצרך ליכתב לפי שנאמר אל תגר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתב לכו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל: מידו · מרשותו: על כן · על אותה מלחמה שנלחם סיחון במואב: יאמרו המושלים · בלעם שנאמר בו וישא משלו המושלים בלעם ובעור וסם אמרו בתו חשבון שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את בלעם לקללו וזהו שאמר לו בלק כי ידעתי את אשר תברך מבורך ונומר: תבנה ותכונן · חשבון בשם סיחון להיות עירו:

כט כי־אש יצאה מחשבון להבה
מקרית סיחן אכלה ער מואב בעלי
במות ארנן: ל אוי־לך מואב
אבדת עם־כמוש נתן בניו פליטם
ובנתיו בשבית למלך אמרי סיחון:
לא וגירם אבד חשבון עד־דיבן
ונשים עד־נפח אשר עד־מידבא:
לב וישב ישראל בארץ האמרי:
לג וישלח משה לרגל את־
יעזר וילכדו בנתיה וירש את־
האמרי אשר־שם: לד ויפנו
ויעלו הדרך הבשן ויצא עוג מלך־
הבשן לקראתם הוא וכל־עמו
למלחמה אדרעי: לה ויאמר
יהוה אל־משה אל־תירא אתו כי
בידך נתתי אתו ואת־כל־עמו

ואת

אחר רש״ס נקו׳ ונשאר אם כי מרפה כאש ונים ל רשם מלה ויורש ק׳

לא: כדברים לקרא תיכו מבי חפרי יי כי לא תקנו

אדי־קידום תקיף־באישא נפקת
מחשבון עבדי קרבא בשלהובית
מקרתא דסיחון קטילו עמא דשרו־
בלחיית מואב כומריא דפלחין־
בית־החלא דמתא דארנון:
ויי לכון מואבאי אבדתון עמא־
דפלחין לכמוש מסר בנוהי צירין
ובנתיה בשביא למלכא אימוראה
סיחון: פסקת מלכו מחשבון
עדא שולטן מדיבון וצדיאו עד־
נופח דסמיך עד־מדבא:
ויתיב ישראל באדרע אמוראה:
ושלח משה לאללא ית־יעזר
וכבשו כפרנהא ורתיך ית־
אימוראה דתמן: ואתפניאו
וסליקו לאורח מתנן ונפק עוג
מלכא־דמתנן לקדמותהון הוא
וכל־עמיה לאגחא קרבא לאדרעי:
ואמר יי למשה לא־תדחל מיניה ארי בידך מסרית יתיה וית־כל־
עמיה

כט כי לא יצאה מחשבון · משכנשה סיחון: ואכלה ער מואב · שם לאותה המדינה קרוי ער
ל בלשון עברי ולחייה בלשון ארמי: ער מואב · ער של מואב: אוי לך מואב · שקללו את
מואב שימסרו בידו: כמוש · שם אלהי מואב: כתן · הכותן את בניו של מואב: פלטים
לא כשים ופלטים מחרב ואת בכותיו בשבית ונומר: וגירם אבד · מלכות שלהם: אבד חשבון
עד דיבון · מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון תרגום של מר
עד כלומר מר כיר מדיבון כיר לשון מלכות ועול וממשלת לים כמו למען היות כיר לדוד
עבדי: ונשים · שין דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח ·
לג השימוכים עד נפח: וישלח משה לרגל את יעזר · המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה
לה כראשונים בעוכים אבו בכח תפלתו של משה להלחם: אל תירא אותו · שהיה משה ירא
להלחם שמא תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר ויבא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים
שנכו כדר לעומר וכבירו בעשתרות קרנים שנאמר רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר
הרפאים

כי אַרוֹם מִילִין תַּקִּיפִין הֲוָה כְּאֶשָּׁא
נַפְּקִין מִפּוּמֵי צַדִּיקַיָּא מָרֵי חוּשְׁבָּנָא
דְּנָא וְזַכְוָון חַסִּינִין הֲוָה כְּשַׁלְהוֹבִיתָא
מֵאִילִין דְּקַרְיַין וּמְשִׁיחִין בְּאוֹרַיְיתָא
אָכְלַת אֵישָׁתְהוֹן לְסַנְאָה וְלִבְעֵיל
דְּבָבָא דְּמִתְחַשְׁבִין קוּמֵידְהוֹן הֲוָה
כְּפַלְחֵי כַּמְסֵי טַעֲוָותָא דְּנַחֲלֵי א
אַרְנוֹנָא: אוּילַךְ יֵיאָ לְכוֹן סַנְאֵי
צַדִּיקֵי אֲבַדְתּוּן עַמָּא דְּכַמִּישׁ מִדְּסִינַת
פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא לֵית לְהוֹן תַּקָּנְתָּא
עַד דְּיִצְדְּכוֹן לְמִגְלֵי לַאֲתַר דִּילְפוּן
אוֹרַיְיתָא וּבְנֵיהוֹן וּבְנָתְהוֹן מִתְרַחֲקָן
בְּשַׁבְיָית חַרְבָּא כָּל קֳבֵל מִתְמַלְכִין
בְּמוֹלְכָנָא דְּאוֹרַיְיתָא אֱמוֹרָאִין
וּמְשִׁיחִין בְּאוֹרַיְיתָ׳: ונירס אֲמִירִין
רַשִׁיעַיָּא לֵית רָמָא וּמְנַטְלָא חֲמֵי כָּל
דָּא אֲבַד חוּשְׁבַּנְכוֹן עַד דִּיסוּף כ
כַּדְבוֹנָא נַפְשֵׁיכוֹן וּמָרֵי עָלְמָא יִצְדֵּי
יַתְהוֹן עַד דִּיפַח נַפְשֵׁידְהוֹן וְיִצְדּוּן כְּמָא דְּאַצְדֵּי קְרוֹי אֱמוֹרָאִי וּפְלַטֵּירֵי
רַבָּנֵידְהוֹן מִן תַּרְעָא רַבָּא דְּבֵית
מַלְכוּתָא עַד שׁוּקָא דְּנִפְחָיָא דְּסָמִיךְ
עַד מֵידְבָא: וישב וְיִתְיַבּוּ
יִשְׂרָאֵל בָּתַר דְּקָטִילוּ יַת סִיחוֹן
בְּאַרְעָא דְּאֱמוֹרָאִי: וישלח וְשַׁדַּר
משה יַת כָּלֵב וְיַת פִּינְחָס לְאַלְלָא
יַת מַכְבַּר וּכְבָשׁוּ כּוּפְרָנְהָא וְשִׁיצּוֹן
יַת אֱמוֹרָאֵי דְּתַמָּן: ויפנו
וְאִתְפְּנִיוּ וּסְלִיקוּ אוֹרַח מַתְנָן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן לְקָדָמוֹתָנָא הוּא
וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא לְאֶדְרֶעִי:
ויאמר וַהֲוָה כְּיוֹן דְּחָמָא משה
יַת עוֹג זָע וְאַרְחֵית מִן קָדָמוֹי עָנִי
וְאָמַר דֵּין הוּא עוֹג רַשִׁיעָא דְּהַוָּת
מחסיר קכב ב 122 2 ושרה

אַרוּם עַם גּוּבְרִין וּבַעֲרִין הֲוָה אֶשָּׁא
נַפְּקוּ מֵחֶשְׁבּוֹן עָבְדֵי קְרָבָא כ
כְּשַׁלְהֻבִין דְּאֶשָּׁא מִקַּרְתָּא דְּסִחוֹן
קְטִילוּ מַלְכֵיהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי שִׁיצּוֹן
לְחַיֵּית קַרְתְּרוֹן דְּמוֹאָבָאֵי קְטִילוּ
כּוּמְרַיָּא דַּהֲוּ מְדַבְּחִין קֳדָם ט
טַעֲוָתֵיהּ דְּאַרְנוֹנָא:
אוֹי לְכוֹן מוֹאָבָאֵי סַפְּתּוּן וּבְדָתּוּן
פַּלְחֵי טַעֲוָותָא כְּמוֹשׁ מְסַרְתּוּן ב
בְּנֵיכוֹן כְּפוּתִין בְּקוֹלַרְיָיא וּבְנָתְכוֹן
בְּשַׁבְיָיתָא לְמַלְכֵידְהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי
סִיחוֹן:

ירושלמי

וּפַסְקָא מַלְכוּ מִן חֶשְׁבּוֹן וְשׁוּלְטַן מִן
דִּיבוֹן וּצְדַן אוּרְחָתֵיהּ עַד נִפְחָיָא
דְּסָמִיךְ לְמֵידְבָא:

ירושלמי

וְשָׁרוֹן יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי:

ירושלמי

וְשַׁלַּח משה לְמִילְלָא יַת מַכְבַּר
וּכְבִישׁוּ כַּפְּרָנְיָא וְשִׁיצּוֹן יַת אֱמוֹרָאֵי
דִּי הֲוָן תַּמָּן:

ירושלמי

וְהַוָּה כַּד חָמָא משה יַת עוֹג וְאָמַר
הָלָא דֵּין עוֹג רַשִׁיעָא דַּהֲוָה מוֹנֵה
לְאַבְרָהָם וְשָׂרָה וְאָמַר אַבְרָהָם
ושרה

ואת־ארצו ועשית לו כאשר עשית
לסיחן מלך האמרי אשר יושב
בחשבון: לו ויכו אתו ואת־
בניו ואת־כל־עמו עד־בלתי
השאיר־לו שריד וירשו את־ארצו:

כב

ויסעו בני ישראל ויחנו
בערבות מואב מעבר לירדן יריחו:

לו מל׳ כתוב׳ ופ״ז למילכא דימן · ימואל דימן · עזי דימן

ס ס ס

ויראה בלק בן־צפור את
כל־אשר־עשה
ישראל לאמרי:
ויגר מואב מפני העם מאד
כי רב־הוא ויקץ מואב מפני בני
ישראל: ויאמר מואב אל־
זקני מדין עתה ילחכו הקהל את־
כל־סביבתינו כלחך השור את־ירק
השדה ובלק בן־צפור מלך למואב
בעת ההוא: וישלח

כלס חסר ו׳ בר תנ״ב

ס ס ס

וחזא בלק בר־צפור ית
כל־דעבד ישראל
לאימוראי: ודחיל
למואבאה מן־קדם עמא לחדא
ארי־סגי הוא ועקת למואבאה מן־
קדם בני ישראל: ואמר מואבאה
לסבי מדין כען ישיצון קהלא ית־
כל־סחרננא כמא דמלחיך תורא
ית ירוקא דחקלא ובלק בר־צפור
מלכא למואבא בעידנא ההוא:

ושלח

מלאכים

עמיה וית־ארעיה ותעביד ליה
כמא דעבדת לסיחון מלכא
דאימוראה דיתיב בחשבון:
ומחו יתיה וית־בנוהי וית־כל־
עמיה עד־דלא אישתאר־ליה
משיזיב ויריתו ית־ארעיה:
ונטלו בני ישראל ושרו במישריא
דמואב מעיברא לירדנא דיריחו:

צו קרפלים: ויכו לותו · משה הרגו כדלעיתא בברכות בהרוגה עקר טורא בר תלתא פרסי וכו׳:

חסלת זאת חקת

ב ויראה בלק את כל אשר עשה ישראל לאמרי · אמר אלו שני מלכים שהייכו בטוחים
ג עליהם לא עמדו בפניהם אכו על אחת כמה וכמה לפיכך: ויגר מואב ·
ד לשון מורא כמו נורא לבם: ויקץ מואב · קצו בחייהם: אל זקני מדין · והלא מעולם היו
סוכלים זה את זה שבאמר המכה את מדין בשדה מואב שבאו מדין על מואב למלחמה אל
מירתן של ישראל עצו שלום ביניהם · מה ראו מואב ליטול עצה ממדין כיון שראו את
ישראל כובשים שלא ממוכהג העולם אמרו מכתינם של אלו במדין כתגדל כשאל מהם מה
מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אכו כבא עליהם באדם שכחו בפיו: כלחוך
השור ·

מַחְסִירַת אַבְרָהָם וְשָׂרָה אַבָּהָתָן לְמֵימַר אִתּוֹן מְדַמְּיִן לְאִילָנִין שְׁתוּלִין עַל פְּרַקְטוּגִין דְּמַיָּין בְּדַם פִּירִין לֵית הֵינוֹן עָבְדִין פְּגִין בֵּן אַמְתִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמַחְוָיֵיא לְדָרַיָּא וְיַחְמֵי מִן בְּנֵיהוֹן אוֹכְלוֹסִין סַגִּיאִין לְאִתְמַסַּר בִּידֵיהוֹן בְּכֵן אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לָא תִּרְחַל מִנֵּיהּ אֲרוּם בִּידָךְ מְסָרִית יָתֵיהּ וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וְיָת כָּל אַרְעֵיהּ וְתַעְבִּיד לֵיהּ הֵיךְ מָא דְּעַבַדְתָּא לְסִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאֵי דְּהַוָה יָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן:

דְּקַיְּימִין עַל מַבּוּעִין דְּמַיָּין בְּדַם פִּירִין לָא עָבְדִין פְּגִין כְּדֵין קַיָּים יְתֵיהּ יְיָ קוּדְשָׁא יְהֵא שְׁמֵיהּ מְבָרַךְ שְׁנִין סַגִּיאִין עַד זְמַן דַּחֲמָא בְּנֵיהוֹן וּבְנֵי בְנֵיהוֹן וְחָזַר וְנָפַל בִּידֵיהוֹן וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה לָא תִּרְחַל מִנֵּיהּ אֲרוּם בִּידָךְ מְסָרִית יָתֵיהּ וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וְיָת אַרְעָא וְתַעְבִּיד לֵיהּ הֵיךְ מָא דְּעַבַדְתָּא לְסִיחוֹן מַלְכֵּיהוֹן דֶאֱמוֹרָאֵי דְּהַוָה שְׁרֵי בְּחֶשְׁבּוֹן:

ויכו וַהֲוָה כֵּיוָן דְּחַמָא עוֹג רְשִׁיעָא יָת מַשִּׁירְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּהַוָה שִׁיתָא פַּרְסֵי אָמַר לֵיהּ אֲנָא מְסַדַּר סִדְרֵי קְרָבָא כְּלוּ קֳבֵל עַמָּא הָדֵין הַלְמָא יַעְבְּרוּן לִי הֵיכְמָא דְּעָבְדוּ לְסִיחוֹן אֲזַל וְעָקַר טוּרָא בַּר שִׁיתָא פַּרְסֵי וְאַחֲתֵיהּ עַל רֵישֵׁיהּ לְמִטְלַק עֲלֵיהוֹן מִן יַד זְמִין מֵימְרָא דַיְיָ זְחָלָא וּפְכַר טוּרָא וְנַקְרֵיהּ וְטַמַע רֵישֵׁיהּ בְּגַוֵיהּ בָּעָא לְמִשְׁלְפֵיהּ מִן רֵישֵׁיהּ וְלָא יָכִיל מִן בְּגָלַל דְּמַשְׁכֵּי כֵּכֵיהּ וְשִׁנֵּיהּ פְּמֵיהּ הַלְכָא וְהַלְכָא אֲזַל מֹשֶׁה וְנָסַב נַרְגָּא בְּרַת עֵישַׂרְתֵּי אַמִּין וְשַׁפִּיז עֵישַׂרְתֵּי אַמִּין וּמַחֵיהּ בְּקַרְסוֹלֵיהּ וְנָפַל וּמִית מִן לְהָאל לְמַשִּׁרְיָיתָא דְּיִשְׂרָאֵל דְּהָכִין כְּתִיב וּמְחוֹ יָתֵיהּ וְיָת בְּנוֹי וְיָת כָּל עַמֵּיהּ עַד דִּי לָא שְׁיָרוּ לֵיהּ מְשֵׁזִיב וִירִיתוּ יָת אַרְעֵיהּ: ויסעו וּנְטָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשַׁרוֹן בְּמַשְׁרְיָא דְּמוֹאָב מֵעֵיבְרָא לְיַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ:

ס ס ס

ויראו

וַחֲמָא בָּלָק בַּר צִפּוֹר יָת כָּל מַה דְּעָבַד יִשְׂרָאֵל לֶאֱמוֹרָאֵי:

ויגר וּדְחִילוּ מוֹאָבָאֵי מִן קֳדָם עַמָּא לַחְדָא אֲרוּם סַגִּי הוּא וְאִתְיַקִּרוּ מוֹאָבָאֵי בְּחַיֵּיהוֹן מִן קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ויאמר וַאֲמַרוּ מוֹאָבָאֵי לְסָבֵי מִדְיָנָאֵי אֲרוּם עַמָּא חַד וּמַלְכוּ חָד הֲוָן עַד הַהוּא יוֹמָא כְּדוֹן יְשֵׁיצוּן קְהָלָא יָת כָּל חַזְרָנוּתָא הֵיכְמָא דְּמִיבְּעֵי תּוֹרָא יָת עִסְבָּא דְּחַקְלָא וּבָלָק בַּר צִפּוֹר מִדְיָנָאָה מַלְכָּא לְמוֹאָב בְּעִידָנָא הַהִיא וְלָא בְּעִדָנָא חוֹרָנָא דְּהָכִין הֲוָה תְּנָאָה בֵּינָתְהוֹן לְמַהְוֵי מַלְכִין לְפִירְקִין מֵאִילָךְ וְאִילָךְ: וישלח וְשַׁדַּר

עיזגדין

מדין

מלאכים אל־בלעם בן־בעור
פתורה אשר על־הנהר ארץ בני־
עמו לקרא־לו לאמר הנה עם
יצא ממצרים הנה כסה את־עין
הארץ והוא ישב ממלי:
ועתה לכה־נא ארה־לי את־
העם הזה כי־עצום הוא ממני
אולי אוכל נכה־בו ואגרשנו מן־
הארץ כי ידעתי את אשר תברך
מברך ואשר תאר יואר:
וילכו זקני מואב וזקני מדין
וקסמים בידם ויבאו אל־בלעם
וידברו אליו דברי בלק:
ויאמר אליהם לינו פה הלילה
והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר
יהוה אלי וישבו שרי־מואב עם־
בלעם: ויבא אלהים אל־
בלעם ויאמר מי האנשים האלה
עמך: ויאמר בלעם אל־
האלהים בלק בן־צפור מלך מואב
שלח אלי: הנה העם היצא
ממצרים ויכס את־עין הארץ עתה
לכה קבה־לי אתו אולי אוכל
להלחם בו וגרשתיו: ויאמר

אלהים

ואמר

ושלח אזגדין לות־בלעם בר־בעור
לפתור ארם דעל־פרת ארע בני־
עמיה למקרי־ליה למימר הא עמא
נפק ממצרים הא חפא ית־עין־
שמשא דארעא והוא שרי מלקבלי:
וכען איתא־כען לוט־ליית־עמא
הדין ארי־תקיף הוא מני מאם
אכול לאגחא־ביה קרבא
ואתרכינה מן־ארעא ארי ידענא
ית דתברך מברך ודתלוט ליט:
ואזלו סבי מואב וסבי מדין
וקיסמיא בידיהון ואתו לות בלעם
ומלילו עמיה פתגמי בלק:
ואמר להון בירתו הכא בליליא
ואתיב יתכון פתגמא כמא דמליל
יי עמי ואורכו רברבי־מואב עם־
בלעם: ואתא ממר מן־קדם־יי
לות בלעם ואמר מן גברייא האילין
דעמך: ואמר בלעם קדם־יי בלק
בר־צפור מלכא דמואב שלח לותי:
הא עמא דנפק ממצרים וחפא ית־
עין־שמשא דארעא כען איתא
לוט־ליתיה מאם אכול לאגחא
ביה־קרב ואתרכינה:

אלהים

ואמר

מדין היה וכיון שמת סיחון מכוהו עליהם לנוקם שעה: פתורה. כשלחמו הזה שהכל מודיעין לו מעות כך כל המלכים מודיעים לו לגרותיהם ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארן בני עמו. של בלק משם היה וזה היה מתכבד ואומר לו עתיד אתה למלוך ואם תאמר מפני מה השרה הקב"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו כבילים שזרנו למוטב העמיד להם כבילים והם פרנו נדר העולם שבתחלה היו גדורים בערלות וזה נתן להם שבח להפקיר עצמן לזכות: לקרא לו. הקרילה שלו היתה ולהכלתו שהיה פוסק לו ממון הרבה: עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מזיקך: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים לותכו עמדו עליהם

והרגום:

עיזגדין לות לבן ארמי הוא בלעם דבעא למבלוע ית עמא בית ישראל בר
בעור דאיתפש מסוגעי חכמתיה ולא חס על ישראל זרע דבני בנתיה ובית
מותביה בפדן היא פתור על שמיה פתיר חלמיא והיא מתבניא בארם
דעל פרת ארע דפלחין וסגדין ליה בני עמא למקרי ליה למימר הא
עמא נפק ממצרים והא חפא ית חזוא דארעא והוא שרי מן קבלי:
ועתה וכדון איתא בבעו לוט בגני ית עמא הדין ארום תקיף הוא
מני לוואי איכול לאזעוריה ואתיריכיניה מן ארעא ארום ידעית ית די
חברך מברך ודי תלוט ליט ילוט: ירושלמי
וילכו ואזלו סבי מואב וסבי מדין ואזלו חכימי מואבאי וחכימי מ
ומיגדין דקיסמין חתימין בידיהון מדינאי ואגדין חתימין בידיהון
ואתו לות בלעם ומלילו עמיה ואתון לות בלעם ומלילו עמיה
פתגמי בלק: ויאמר ואמר פתגמא דבלק:
להון בירתו הכא בליליא ואתיב
יתכון פתגמא היכמא דימלל יי עמי ואסחרו רברבי מואב עם בלעם:
ויבא ואתא מימר מן קדם יי לבלעם ואמר מן גוברייא האילין כען
דבירתו עמך: ויאמר ואמר בלעם קדם יי בלק בר צפור מלכא
דמואבאי שדר פולין לותי: הנה הא עמא נפק ממצרים וחפא ית
חיזוא דארעא וכדון איתא לוט בגיני יתיה לוואי איכול למסדרא סדרי
קרב

והרגוס: והוא יושב ממלי. חסר כתיב קרובים הם להכריתכי כמו כי אמילם: ככה
בו. אכי ועמי ככה בהם. ד"א לשון משכה הוא מכחה לו מן הדמים לחסר מהם מעט: כי
ידעתי וגו'. על ידי מלאכת מיחון שעזרתו להכות את מואב: וקסמים בידם. כל מיני
קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי. ד"א קסם זה כטלו בידם זקני מדין אמרו אם
יבא עמכו בפעם הזאת יש בו ממש ואם ידחכו אין בו תועלת לפיכך כשאמר להם ליכו פה
הלילה אמרו אין בו תקוה הכיחוהו והלכו להם שכאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אבל
זקני מדין הלכו להם: ליכו פה הלילה. אין רוח הקדש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל
נביאי אומות העולם ע"כ שכאמר ויאמר ה' אל לבן הארמי בחלום הלילה כאדם ההולך
אבל פלגשו בהחבא: כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמותכם אך
שמא אין כבודי לתתי להלוך אלא עם שרים גדולים: וישבו. לשון עכבה: מי האנשים
האלה עמך. להטעותו בא אמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שוה עליו אף
אני ארצה עת שאוכל לקלל ולא יכין: בלק בן צפור. אף על פי שאיני חשוב בעיניך
חשוב אני בעיני המלכים: קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא כוקב ומפרש: וגרשתיו
מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשכו מן הארץ איני מבקש אלא להמיעם מעלי
ובלעם

אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם
לֹא תָאֹר אֶת־הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא׃
יג וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר
אֶל־שָׂרֵי בָלָק לְכוּ אֶל־אַרְצְכֶם כִּי
מֵאֵן יְהוָה לְהִתְהַלֵּךְ עִמָּכֶם׃
יד וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ
אֶל־בָּלָק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הָלֹךְ
עִמָּנוּ׃ טו וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק
שְׁלֹחַ שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה׃
טז וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ
לוֹ כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אַל־נָא
תִמָּנַע מֵהֲלֹךְ אֵלָי׃ יז כִּי־כַבֵּד
אֲכַבֶּדְךָ מְאֹד וְכֹל אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי
אֶעֱשֶׂה וְלֻכָה־נָּא קָבְהּ־לִי אֶת הָעָם
הַזֶּה׃ יח וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר
אֶל־עַבְדֵי בָלָק אִם־יִתֶּן־לִי בָלָק
מְלֹא בֵיתוֹ כֶסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל
לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת
קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה׃ יט וְעַתָּה
שְׁבוּ נָא בָזֶה גַּם־אַתֶּם הַלַּיְלָה
וְאֵדְעָה מַה־יֹּסֵף יְהוָה דַּבֵּר עִמִּי׃
כ וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם
לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם־לִקְרֹא לְךָ בָּאוּ
הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאַךְ אֶת־
הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ
תַּעֲשֶׂה׃ כא וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר
וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־אֲתֹנוֹ וַיֵּלֶךְ עִם־שָׂרֵי
מוֹאָב׃ כב וַיִּחַר־אַף אֱלֹהִים
כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְיַצֵּב מַלְאַךְ יְהוָה
בַּדֶּרֶךְ לְשָׂטָן וְהוּא רֹכֵב עַל־אֲתֹנוֹ וּשְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ

ג נחסר
שני חמישי כשהן מחוברין
ב מלן ס׳ לתתי׳ מלן כלעם הלך עמנו׳ אשר מלן לתתי לך כסף מלמד שכוונתו להרגות לו בשכרו׳
ס׳ קמץ
ד׳ מלא כתור׳
ה׳ תפר
פסק כן דינו
כולהון סכר
מ״ל מלא נתירה׳

ואמר ייי לבלעם לא תזיל עמהון
לא תלוט ית־עמא ארי ברוך הוא׃
וקם בלעם בצפרא ואמר לרברבי
בלק איזילו לארעכון ארי לית־
רעוא קדם־ייי למשבקי למיזל
עמכון׃ וקמו רברבי מואב ואתו
לות־בלק ואמרו סריב בלעם
למיתי עמנא׃ ואוסיף עוד בלק
למשלח רברבין סגיאין ויקירין
מאילין׃ ואתו לות־בלעם ואמרו
ליה כדנן אמר בלק בר־צפור לא
כען תתמנע מלמיתי לותי׃
ארי־יקרא איקרינך לחדא וכל
דתימר לי אעביד ואיתא כען לוט־
לי ית־עמא הדין׃ ואתיב בלעם
ואמר לעבדי בלק אם־יתן־לי בלק
מלי ביתיה כסף ודהב לית־לי רשו
למעבר על־גזירת־מימרא דיי
אלהי למעבד זערתא או רבתא׃
וכען אוריכו כען הכא אף־אתון
בליליא ואדע מה יוסף ייי למללא
עמי׃ ואתא מימר־מן־קדם־י
לבלעם בליליא ואמר ליה אם־
למקרי־לך אתו גברייא קום אזיל
עמהון וברם ית־פתגמא דאמליל
עמך יתיה תעביד׃ וקם בלעם
בצפרא וזריז ית־אתניה ואזל עם־
רברבי מואב׃ ותקיף־רוגזא

בדרך מלאכא

יב ובלעם היה שוכלם יותר מבלק׃ לא תלך עמהם׳ אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר
לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אברכם אמר לו איכם נריכים לברכתך כי ברוך הוא
יג משל אומרים לגירעה לא מדבשיך ולא מעקציך׃ להלוך עמכם׳ אלא עם שרים גדולים

קרב ביה ואתרכיניה: ויאמר ואמר יי לבלעם לא תזיל עמהון ולא
תלוטית עמא ארום ברכין הינון מני מיומא דאברהתהון: ויקם וקם
בלעם בצפרא ואמר לרברבי מואב איזילו לארעכון ארום לית רעוא מן
קדם יי למשבקי למיזל עמכון: ויקומו וקמו רברבי מואב
ואתו לות בלק ואמרו משרב בלעם למיתי עמנא: ויסף ואוסיף תוב
בלק למשרא רברבין סגיאין ויקירין מאלין: ויבאו ואתו לות
בלעם ואמרו ליה כדנן אמר בלק בר צפור לא כדון תתמנע מלמיתי
לוותי: כי כבד ארום מיקרא איקרינך לחדא וכל דתימר לי אעבד
ואיתא כדון לוט לותי ית עמא הדין: ויען ואתיב בלעם ואמר
לעבדי בלק אין יתן לי בלק מלי ביתיה כסף ודהב לית
לי רשו למעיבר על גזירת מימרא דיי אלקי למעבד מלתא זעירתא או
רבתא: ועתה וכדון אסחרו בבעו הכא אוף אתון בליליא ואנדע
מה יוסף מימרא דיי למללא עמי: ויבא ואתא מימר מן קדם יי
לבלעם ואמר ליה אין למקרי לך אתו גוברייא קום טייל עמהון ולחוד
פתגמא דאמליל עמך יתיה ת ירושלמי
תעביד: ויקם וקם בלעם וקם בלעם
בצפרא וזריז ית אתניה ואזל עם ואזל עם
רברבי מואב: ויחר ותקיף
רוגזא דיי ארום אזיל הוא ללטונינון ואתעתד מלאכא דיי באיסרטא
למישטן

מכס למדכו שרוחו נבוסה ולא רגה לגלות שהוא ברשותו של מקום אלא בלשון נבות לפי
ויוכף עוד בלק: כי כבד אכבדך מאד · יותר ממה שהיית כוטל לשעבר אני כותן לך: יז
מלא ביתו כסף וזהב · למדכו שכפשו רחבה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן יח
לי כל כסף וזהב שלו שהרי נריך לשכור חיילות רבות בפק כוכח ספק איכו כוכח ואני ודאי
כוכח: לא אוכל לעבור · על כרחו נלה שהוא ברשות אחרים וכתכבא כאן שאיכו יכול
לבטל הברכות שכתברכו האבות מפי השכיכה: גם אתם · פיו הכשילו גם אתם מוככס יט
לילך בפחי כפש כראשוכים: מה יוסף · לא ישכה דבריו מברכה לקללה הלואי שלא יוסיף
לברך כאן כתכבא שעתיד להוסיף להם ברכות על ידו: אם לקרא לך · אם הקריאה כ
שלך וסבור אתה ליטול עליה שכר: קום לך אתם ואך על כרחך את הדבר אשר אדבר
אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתכו ויתרצם: ויחבוש את כא
אתוכו · מכאן שהשכאה מקלקלת את השורה שחכש הוא בעצמו · אמר הקב"ה רשע כבר
קדמך אברהם אביהם שכאמר וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו: עם שרי גוזבי
לבו כלבם שוה: כי הולך הוא · ראה שהדבר רע בעיני המקום ומזאוה לילך: כב

בדרך לשטן מכאן סכל הורכי כשוק סכנס ל מנ כתור

בדרך לשטן לו והוא רכב על-
אתנו ושני נעריו עמו: כג ותרא
האתון את-מלאך יהוה נצב בדרך
וחרבו שלופה בידו ותט האתון
מן-הדרך ותלך בשדה ויך בלעם
ל ורמר את-האתון להטתה הדרך:
ל ומנא כד ויעמד מלאך יהוה במשעול
הכרמים גדר מזה וגדר מזה:
כה ותרא האתון את-מלאך
יהוה ותלחץ אל-הקיר ותלחץ את-
ל מפר הגל בלעם אל-הקיר ויסף להכתה:
ל מנא כו ויסף מלאך-יהוה עבור
ויעמד במקום צר אשר אין-דרך
כן רים מנא לנטות ימין ושמאול: כז ותרא
האתון את-מלאך יהוה ותרבץ
תחת בלעם ויחר-אף בלעם ויך
את-האתון במקל: כח ויפתח
יהוה את-פי האתון ותאמר
לבלעם מה-עשיתי לך כי הכיתני
זה שלש רגלים: כט ויאמר
בלעם לאתון כי התעללת בי לו
יש-חרב בידי כי עתה הרגתיך:
ל ותאמר האתון אל-בלעם
ג מל כתור הלוא אנכי אתנך אשר רכבת
עלי
אתנך דרכבת עלי מדאיתך עד- יומא

למלאכא די באורחא לסטן ליה
והוא רכיב על-אתניה ותרין
עולימוהי עמיה: וחזת אתנא
ית-מלאכא די מעתד באורחא
וחרביה שליפא בידיה וסטת
אתנא מן-אורחא ואזלת בחקלא
ומחא בלעם ית-אתנא לאסטיותה
לאורחא: וקם מלאכא די
בשביל כרמיא אתרא דגדירא
מכא וגדרא מכא: וחזת אתנא
ית-מלאכא די ודחיקת לכתלא
ודחיקת ית-ריגלא דבלעם לכתלא
ואוסיף למימחה: ואוסיף
מלאכא די למעבר וקם באתר
עקדלית-אורח למיסטי לימינא
ולסמאלא: וחזת אתנא ית-
מלאכא די ורבעת תחות בלעם
ותקיף רוגזא דבלעם ומחא ית-
אתנא בחוטרא: ופתחי ית-
פומא דאתנא ואמרת לבלעם מה-
עבדית לך ארי מחיתני דנן תלת
זימנין: ואמר בלעם לאתנא
ארי חייכת בי אילופון אית-חרבא
בידי ארי כען קטלתיך:
ואמרת אתנא לבלעם הלא אנא
אתנך דרכבת עלי מדאיתך עד- יומא

לסטן לו · מלאך של רחמי היה והיה רוצה למכנו מלקטא שלא יחטא ויאבד: ושני נעריו
עמו · מכאן לאדם חשוב היוכל לדרך יוליך עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמשים זה
לאת זה: ותרא האתון · והוא לא ראה שכתן הקבה רשות לבהמה לראות יותר מן האדם
שמתוך שיש בו דעת תטרף דעתו כשיראה מויקין: וחרבו שלופה בידו · אמר רשע זה
הכיח כלי אומנותו שכלי זייכן של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם בפיו שהוא
אומנות שלהם אף אני אתפוס את שלו ואבא עליו באומנותו וכן הופו ואת בלעם בן בעור
הרגו בחרב: במשעול · בתרגומו בשביל · וכן אם יספון עמר שומרון לשועלים עמר
הכדבק

לְמִשְׁטַן לֵיהּ וְדָהוּא רָכִיב עַל אַתְנֵיהּ וּתְרֵין עוֹלִימוֹי יָבִיס וְיָמְרִיס עִמֵּיהּ:
ותרא וַחֲמַת אַתְנָא יַת מַלְאָכָא דַיְיָ מְעַתַּד בְּאֵיסְרַטָא וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא
בִּידֵיהּ וּסְטַת אַתְנָא מִן אָרְחָא וְאָזְלַת בְּחַקְלָא וּמְחָא בִּלְעָם יַת אַתְנָא
לְמֶכְוְנָא יָתֵהּ לְאֵיסְרַטָא: ויעמוד
וְקָם מַלְאָכָא דַיְיָ בְּדוּחְקָא דְּמִצְעָא
בֵּינֵי כַרְמַיָּא אֲתַר דְּאִקְּרִים יַעֲקֹב
וְלָבָן אוּגַר וְקָמָא מִצִּיטְרָא מִיכָא
וְסִכּוּתָא מִצִּיטְרָא מִיכָא וְקַיְימוּ
דְּלָא לְמֶטְיַבַּר דֵּין תְּחוּם דֵּין לְבִישָׁא:
ית מַלְאָכָא דַיְיָ וְאַדְחֲקַת לְסַיְיגָא וּדְחֲקַת יַת רִיגַל בִּלְעָם לְסַיְיגָא
וְאוֹסִיף לְמִימְחָה וּמַלְאָכָא אִתְכַּסִּי מִינָהּ: ויוכף
מַלְאָכָא דַיְיָ לְמֵעְבַּר וְקָם בַּאֲתַר רְחִיק דְּלֵית אוֹרַח לְמִסְטֵי לִימִינָא
וּלְשְׂמָאלָא: ותרא וַחֲמַת אַתְנָא יַת מַלְאָכָא דַיְיָ וּרְבַעַת לָהּ תְּחוֹת
בִּלְעָם וּתְקִיף רוּגְזָא דְּבִלְעָם וּמְחָא יַת אַתְנָא בְּשׁוֹטָא: ויפתח
פְּתָגְמִין אִתְבְּרִיאוּ בְּתַר שְׁכָלוּל עָלְמָא בְּמֵיעֲלֵי שַׁבְּתָא בֵּינֵי שִׁמְשָׁתָא מַנָּא
וּבֵירָא וְחוּטְרָא דְּמֹשֶׁה וּשְׁמִירָא וְקַשְׁתָּא וַעֲנָנֵי יְקָרָא וּפוּם אַרְעָא וּכְתַב לוּחֵי
קְיָימָא וּמַזִּיקֵי וּפוּם מַמְלַל אַתְנָא בֵּי הִיא שַׁעֲתָא פָּתַח מֵימְרָא דַיְיָ יַת פּוּמָהּ
וְאָזְדַּמַּן לָהּ מַמְלַל וַאֲמַרַת לְבִלְעָם מָה עֲבָדִית לָךְ אֲרוּם מְחֵיתְנִי דֵּין תְּלַת
זִימְנִין: ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְאַתְנָא אֲרוּם שָׁקַרְתְּ בִּי אִילוּ
אִית סַיְיפָא בִּידִי אֲרוּם כְּדוּן
קְטַלְתִּיךְ: ותאמר וַאֲמַרַת
אַתְנָא לְבִלְעָם וּוֹי לָךְ בִּלְעָם חֲסִיר
דַּעְתָּא אַנְתְּ דַּאֲנָא בְּעִירָא מְסָאֲבָא
מִיתָא בְּעַלְמָא הָדֵין וְלָא אִתְיָא
לְעַלְמָא דְּאָתִי לָא יְכִילַת לְמֵילוֹט
יָתִי

ירושלמי

וְקָם מַלְאָכָא דַיְיָ בְּאֶמְצַע כְּרָמַיָּא
סַגְיָיא מִן הֵין וְסַגְיָא מִן הֵין ס
סִיטְרָא:

ירושלמי

וַחֲמַת אַתְנָא
יַת מַלְאָכָא דַיְיָ מְעַתַּד בְּאוֹרְחָא
וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וּסְטַת
אַתְנָא לְאַסְטָיוּתָהּ
וְקָם מַלְאָכָא דַיְיָ
אֲתַרְא דְּגַדִּירָא
וַחֲזַת אַתְנָא
דְּחִיקַת לְכֹתְלָא
דְּבִלְעָם לְכֹתְלָא
וְאוֹסִיף
עֲבַר וְקָם בַּאֲתַר
לְמִיסְטֵי לִימִינָא
חֲזַת אַתְנָא יַת־
ת תְּחוֹת בִּלְעָם
עָם וּמְחָא יַת־
וּפְתַח יְיָ יַת־
רַת לְבִלְעָם מָה־
יחֵנִי דְּנָן תְּלַת
לְעָם לְאַתְנָא
פוֹן אִית־חַרְבָּא
תִּיךְ:
עָם הֲלָא אֲנָא
יומא

ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְאַתְנָא אֲרוּם שָׁקַרְתְּ בִּי אִילוּ
אִית סַיְיפָא בִּידִי אֲרוּם כְּדוּן
קְטַלְתִּיךְ:

ירושלמי

וַאֲמַרַת אַתְנָא לְבִלְעָם וּוֹי לָךְ
בִּלְעָם רְשִׁיעָא חֲסַר דַּעְתָּא וְכָל
חוֹכְמָא לָא אִשְׁתְּכַח בָּךְ הָא אֲנָא
בְּעִיר מְסָאֵב מֵיתָא בְּעַלְמָא הָדֵין
וְלָא אַתְיָא לְעַלְמָא דְּאָתִי לָא יְכִלַת
לְמֵילוֹט

הכדבק בכפות הרגלים בהליכן וכן מי מדר בשעלו מים ברגליו ובהלוכו: נדר מזה כה
ונדר מזה · סתם נדר של אכמים הוא: ותלחץ · היא ענמה: ותלחץ · את אחריס את כו
רגל בלעם: ויוסף מלאך ה׳ עבור · לעבור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אשר
כמו והוא עבר לפניהם · ומדרש אגדה יש בתכחומא מה ראה לעמוד בשלשה מקומות
מימי אבות הראהו: זה שלש רגלים · רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש כז
רגלים בשנה: התעללת · כתרגומו לשון נגאי ובזיון: לו יש חרב בידי · נכות גדולה כח
היא לו דבר זה בעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלימה בפיו ולאתון זו נריך לכלי
קכג ב 123 ב יין:

עָלַי מֵעַתָּה עַד־הַיָּום הַזֶּה הֲהַסְכֵּן
הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לְךָ כָּה וַיֹּאמֶר לֹא:
לא וַיְגַל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם
וַיַּרְא אֶת־מַלְאַךְ יְהוָה נִצָּב בַּדֶּרֶךְ
וְחַרְבוֹ שְׁלֻפָה בְיָדוֹ וַיִּקֹּד וַיִּשְׁתַּחוּ
לְאַפָּיו: לב וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאַךְ
יְהוָה עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אֲתֹנְךָ זֶה
שָׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אָנֹכִי יָצָאתִי
לְשָׂטָן כִּי יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִּי:
לג וַתִּרְאַנִי הָאָתוֹן וַתֵּט לְפָנַי זֶה
שָׁלֹשׁ רְגָלִים אוּלַי נָטְתָה מִפָּנַי כִּי
עַתָּה גַּם־אֹתְכָה הָרַגְתִּי וְאוֹתָהּ
הֶחֱיִיתִי: לד וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־
מַלְאַךְ יְהוָה חָטָאתִי כִּי לֹא יָדַעְתִּי
כִּי אַתָּה נִצָּב לִקְרָאתִי בַּדֶּרֶךְ וְעַתָּה
אִם־רַע בְּעֵינֶיךָ אָשׁוּבָה לִי:
לה וַיֹּאמֶר מַלְאַךְ יְהוָה אֶל־
בִּלְעָם לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים וְאֶפֶס אֶת־
הַדָּבָר אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ אֹתוֹ
תְדַבֵּר וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־שָׂרֵי בָלָק:
לו וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בִלְעָם
וַיֵּצֵא לִקְרָאתוֹ אֶל־עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר
עַל־גְּבוּל אַרְנֹן אֲשֶׁר בְּקְצֵה הַגְּבוּל:

ג״כ מנ״ל חין מסר •

ס״ מנ״ה פתוח

לג מנ״ל

ויאמר

יומָא הָדֵין הֲמֵילַף אֵלִיפְנָא לְמֶעְבַּד
לָךְ כְּדֵין וְאָמַר לָא: וּגְלָא יְיָ יָת־
עֵינֵי בִלְעָם וַחֲזָא יָת־מַלְאָכָא דַיְיָ
מְעַתַּד בְּאוֹרְחָא וְחַרְבֵּיהּ שְׁלִיפָא
בִּידֵיהּ וּכְרַע וּסְגִיד לְאַפּוֹהִי:
וְאָמַר לֵיהּ מַלְאָכָא דַיְיָ עַל־מָא
מְחֵיתָא יָת־אַתְנָךְ דְּנָן תְּלָת זִמְנִין
הָא אֲנָא נְפַקִית לְמִסְטַן אֲרֵי גְלִי
קָדָמַי דְּאַתְּ רָעֵי לְמֵיזַל בְּאוֹרְחָא
לְקֳבָלִי: וְחַזַתְנִי אַתְנָא וְסָטַת מִן
קָדָמַי דְּנָן תְּלָת זִמְנִין אִלּוּפוֹן לָא
סְטַת מִן קָדָמַי אֲרֵי כְּעַן אַף יָתָךְ
קְטַלִית וְיָתָהּ קַיְימִית: וְאָמַר בִּלְעָם
לְמַלְאָכָא דַיְיָ חָבֵית אֲרֵי לָא יְדַעִית
דְּאַתְּ מְעַתַּד לְקָדָמוֹרִי בְּאוֹרְחָא
וּכְעַן אִם־בִּישׁ בְּעֵינָךְ אִיתוּב לִי:
וְאָמַר מַלְאָכָא דַיְיָ לְבִלְעָם אֵיזֵיל
עִם־גֻּבְרַיָּא וּלְחוֹד יָת־פִּתְגָמָא
דְּאֲמַלֵּיל עִמָּךְ יָתֵיהּ תְּמַלֵּיל וְאָזַל
בִּלְעָם עִם־רַבְּרְבֵי בָלָק: וּשְׁמַע
בָּלָק אֲרֵי אֲתָא בִלְעָם וּנְפַק
לְקָדָמוֹתֵיהּ לְקַרְתָּא דְּמוֹאָב דְּעַל־
תְּחוּם אַרְנוֹן דְּבִסְטַר תְּחוּמָא:

ואמר

ג זיין: הֲהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי • כתרגומו וכן הלקל יככן נכר ורבותיכו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אכוסיא אמר להון ברטיבא שדאי ליה כולי כדאית בחכל

גב עד״א: כִּי יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנֶגְדִּי • רבותיכו חכמי מסכה דרשוהו כוטריקון ירא ראתה כטתה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקראתי ולהקניטני ולפי משמעו כי חרל הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי כעל הדרך שפרל ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרותי ומקרא קצר הוא כמו ותבל דוד לישבא אחריכא ירט לשון רגון וכן על ידי רשעים ירטני מעיים ומכאס

לג אותי על ידי רשעים שאיכן אלא מקניטים: אולי כטתה • כמו לולי פעמים שאולי מסמש בלשון לולא: גם אותכה הרגתי • הרי זה מקרא מסורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכבה בלבד קראתך על ידי כי גם ההרגה: ואותה החייתי • ועתה מפני שדברה והוכיחתך ולא יכולת לעמוד בתוכחת כמו שכתוב ויאמר לא הרגתיה שלא

ואמרו

יתי כל דכן בנוי דאברהם יצחק
ויעקב דבזכותהון אתברי עלמא
ואנת אזיל למילט יתהון ודי ג
גנבתא דעתרהון דעמא האלין
ואמרת ליה הדא אתנא דידי
שאילא היא בידי וסוסיא דידי שרי
ברטיבא הלא אנא אתנך דרכבת
עלי מן טל ותך עד זמן יומא הדין
הא מתהניתי מנך במשכבא ולא
אתכוונית למעבד לך היכדין
ואמר לא: ויגל וגלא יי ית
עינוי דבלעם וחמא ית מלאכא

למילוט יתי בחוכמת דעתך על חד
כמה וכמה בנוי דאברהם יצחק
ויעקב דבזכותיהון אתברי עלמאי
מן שירויא והיך את אזל למילט
יתהון כד גנבת דעתיהון דעמא
האילין ואמרת להון ליט אתנא
הדא דידי שאילא היא בידי ברם
הלא אנא היא אתנך דירכבת עלי
מן טליותך עד יומא הדין ה
המתכונת אתכונת למעבד לך כדון
ואמר לה לא:

דיי מעתד באיסרטא וסייפיה שליפא בידיה וגחן וסגיד על אנפוי:
ויאמר ואמר ליה מלאכא דיי מטול מה מחית ית אתנא דנן תלת
זימנין הא אנא נפקית למישטן לך ואתנדחילת חמת סטת מן ארחא וגלי
קדמי דאנת בעי למיזל למילוט ית עמא ומילא לא מהוגנא לקבלי:
ותראני וחמתני אתנא וסטת מן קדמי דנן תלת זימנין אלולפון לא
סטת מן קדמי ארום כען אוף יתך קטלית ויתה קיימית: ויאמר ואמר
בלעם למלאכא דיי חבית ארום לא ידעית ארום אנת מעתד לקדמיתי
באורחא וכדון אין בגיש קדמך איתוב לי: ויאמר ואמר מלאכא דיי
לבלעם איזיל עם גוברייא וברם ית פתגמא דאמליל עמך יתיה תמליל
ואזל בלעם עם רברבי בלק: וישמע ושמע בלק ארום אתא בלעם
ונפק לקדמותיה לקרתא דמואב דעל תחום ארנון דבסטר תחומא:
ויאמר

יאמרו זו היא שמלקה את בלעם בתוכחתה ולא יכול להשיב שהם המקוס על כבוד הבריו
וכן והרגת את האתון ואת הבהמה וכן ואת הבהמה תהרגו: כי לא ידעתי. נס זה לד
גבותו ועל כרחו הודה הוא היה משתבח שיודע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי: אם
רע בעיניך אשובה לי. להתרים כנגד המקוס היא תשובה זו אמר לו הוא בעצמו כוכי
ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא בכך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר
לאברהם קח בא את בכך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך בריך
אני לשוב: לך עם האנשים. בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו: ואפם. על כרחך לה
את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי אלקך עמהם והופך ליאבד מן העולם:
עם שרי בלק. שמא לקללם כמותם: וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו: לו
האמכם

לו וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם הֲלֹא
שָׁלֹחַ שָׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִקְרֹא־לָךְ לָמָּה
לֹא־הָלַכְתָּ אֵלַי הַאֻמְנָם לֹא אוּכַל
כַּבֶּדֶךָ׃ לז וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־
בָּלָק הִנֵּה־בָאתִי אֵלֶיךָ עַתָּה הֲיָכֹל
אוּכַל דַּבֵּר מְאוּמָה הַדָּבָר אֲשֶׁר
יָשִׂים אֱלֹהִים בְּפִי אֹתוֹ אֲדַבֵּר׃
לח וַיֵּלֶךְ בִּלְעָם עִם־בָּלָק וַיָּבֹאוּ
קִרְיַת חֻצוֹת׃ לט וַיִּזְבַּח בָּלָק
בָּקָר וָצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וְלַשָּׂרִים
אֲשֶׁר אִתּוֹ׃ מ וַיְהִי בַּבֹּקֶר
וַיִּקַּח בָּלָק אֶת־בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בָּמוֹת
בָּעַל וַיַּרְא מִשָּׁם קְצֵה הָעָם׃
מא וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־
לִי בָזֶה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי
בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים׃
כג א וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר בִּלְעָם
וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פָּר וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃
ב וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הִתְיַצֵּב
עַל־עֹלָתֶךָ וְאֵלְכָה אוּלַי יִקְרֶה
יְהוָה לִקְרָאתִי וּדְבַר מַה־יַּרְאֵנִי
וְהִגַּדְתִּי לָךְ וַיֵּלֶךְ שָׂפִי׃ ג וַיִּקַּר
אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת־
שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וָאַעַל פָּר
וָאַיִל בַּמִּזְבֵּחַ׃ ד וַיָּשֶׂם יְהוָה
דָּבָר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל־
בָּלָק וְכֹה תְדַבֵּר׃ ה וַיָּשָׁב אֵלָיו
וְהִנֵּה נִצָּב עַל־עֹלָתוֹ הוּא וְכָל־
שָׂרֵי מוֹאָב׃ ו וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ

ג׳ תר מלא
רין סמר
שלישי

כג
פ׳ לוריתא
סמר:
ד׳מל כתורה
מ מן תמוכא
כאשר אמר
בלעם ואשם
דבר ואחרת:
ל כתיב פא

וילך ספי בני
פגר כרגל

ויאמר

וְאָמַר בָּלָק לְבִלְעָם הֲלָא מְשַׁלַּח
שְׁלַחִית לְוָתָךְ לְמִקְרֵי־לָךְ לְמָה לָא־
אֲתֵיתָא לְוָתִי הַבְקוּשְׁטָא הַוֵּיתָא־
אָמַר לֵית־אֲנָא יְכִיל לְיַקָּרוּתָךְ׃
וְאָמַר בִּלְעָם לְבָלָק הָא־אֲתֵיתִי
לְוָתָךְ כְּעַן הֲמֵיכָל יְכִילְנָא לְמַלָּלָא
מִדְּעַם פִּתְגָּמָא דְּיִשְׁוִי יְיָ בְּפוּמִי
יָתֵיהּ אֲמַלֵּיל׃ וַאֲזַל בִּלְעָם עִם־
בָּלָק וַאֲעַלְיָה לְקִרְיַת מָחוּזָתֵי׃
וּנְכִיס בָּלָק תּוֹרִין וְעָאן וְשַׁדַּר
לְבִלְעָם וּלְרַבְרְבַיָּא דְּעִמֵּיהּ׃
וַהֲוָה בְּצַפְרָא וּדְבַר בָּלָק יַת־
בִּלְעָם וְאַסְקֵיהּ לְרָמַת דַּחֲלָתֵיהּ
וַחֲזָא מִתַּמָּן קְצַת מִן־עַמָּא׃
וְאָמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵה־לִי הָכָא
שַׁבְעָא מַדְבְּחִין וְאַתְקִין לִי הָכָא
שַׁבְעָא תּוֹרִין וְשַׁבְעָא דְכָרִין׃
וַעֲבַד בָּלָק כְּמָא דְּמַלֵּיל בִּלְעָם
וְאַסֵּיק בָּלָק וּבִלְעָם תּוֹר וּדְכַר עַל־
כָּל־מַדְבְּחָא׃ וְאָמַר בִּלְעָם לְבָלָק
אִתְעַתַּר עַל־עָלָתָךְ וְאֵיהַךְ מְאִיס
יְעָרָע מֵימַר־מִן־קָדָם־יְיָ לְקַדָּמוּתִי
וּפִתְגָּמָא דְּיִתְחַזִּינֵנִי וְאֵיחַוִּי־לָךְ וַאֲזַל
יְחִידִי׃ וְעָרָע מֵימַר־מִן־קָדָם־יְיָ
לְבִלְעָם וְאָמַר קָדָמוֹהִי יַת שַׁבְעָא
מַדְבְּחִין סַדְּרִית וְאַסֵּיקִית תּוֹר
וּדְכַר עַל־כָּל־מַדְבְּחָא׃ וְשַׁוִּי יְיָ
פִּתְגָּמָא בְּפוּמָא דְבִלְעָם וְאָמַר תּוּב
לְבָלָק וְכִדְנָן תְּמַלֵּיל׃ וְתָב
לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל־עָלָתֵיהּ
הוּא וְכָל־רַבְרְבֵי מוֹאָב׃

אונקלוס

ונטל

לו כלתכם לא אוכל כבדך: כתכנא סבוסו לבלאת מעמו בקלון: ז עיר מואב: ז מטרופולין
סל

ויאמר וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם הָלָא שַׁדְרָא שַׁדְרִית לְוָתָךְ לְמִקְרֵי לָךְ לְמָא
לָא אֲתֵיתָא לְוָתִי הַבְּרַם מִן קוּשְׁטִין דְּגֵית אָמַר לֵית אֲנָא יְכִיל לְמֵיקְרָא
יָתָךְ: ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק הָא אֲתֵיתִי לְוָתָךְ כְּדוֹן הֲמֵיכָל
יְכִילְנָא לְמַלָּלָא מִידַּעַם פִּתְגָּמָא דְּיִזְמַן יְיָ בְּפוּמִי יְתֵיהּ אֲמַלֵּיל: וילך
וְאָזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וַאֲתוֹן לְקִרְתָּא דְּמַקְפָּן שׁוּרִין לְפַלְטִיוֹן קִרְתָּא רַבְּתָא
הִיא קִרְתָּא דְּסִיחוֹן הִיא בִּירוּשָׁא: ויזבח וּנְחַר בָּלָק תּוֹרִין וְעָאן וְשַׁדַּר
לְבִלְעָם וְלְרַבְרְבַיָּא דְּעִמֵּיהּ: ויהי וַהֲוָת עִידוֹנֵי בְּצַפְּרָא וּדְבַר בָּלָק יָת
בִּלְעָם וְאַסְקֵיהּ לְרָמַת דַּחְלָתָא דְּפְעוֹר וַחֲמָא מִתַּמָּן מַשְׁרְיָין דַּן דְּמַהְלְכִין
בְּקִצַּת עַמָּא דְּאִתְפַּרְסְמוּ מִתְּחוֹת עֲנָנֵי יְקָרָא: ויאמר וַהֲוָה כְּיוֹן דְּחָמָא
בִּלְעָם יָתְהוֹן דְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה בֵּינֵיהוֹן חֲדָא בְּלִבֵּיהּ וַאֲמַר לְבָלָק בְּנֵי
לִי הָכָא שׁוּבְעָא אֲגוּרִין וְעָתַר לִי הָכָא שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין: ויעש
וַעֲבַד בָּלָק הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל בִּלְעָם וְאַסֵּיק בָּלָק וּבִלְעָם תּוֹר וּדְכַר עַל א
אָגוּרָא: ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק אִתְעַתַּד עַל עָלָתָךְ וְאֵיהָךְ דִּילְמָא
יְזַדְּמֵן מֵימְרָא דַיְיָ לְקָדָמוֹתִי וּפִתְגַם ירושלמי
מַה דְּיַחֲוֵי לִי וְאֵיתֵנִי לָךְ וַאֲזַל גָּחִין וַאֲזַל בִּלְעָם בְּלֵב שְׁפִי:
בְּחִיוָיָא: ויקר וְאַרַע מֵימְרָא
מִן קֳדָם יְיָ בְּבִלְעָם וַאֲמַר קָדָמוֹהִי יָת שִׁבְעָתֵי אוּגְרַיָּא סַדְּרִית וְאַסֵּיקִית
תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל אָגוּרָא: וישם וְשַׁוֵּי יְיָ פִּתְגָּמָא בְּפוּם בִּלְעָם וַאֲמַר
תּוּב לְוָת בָּלָק וְהֵיכְדֵין תְּמַלֵּיל: וישב וְתַב לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל
עָלָתֵיהּ הוּא וְכָל רַבְרְבֵי מוֹאָב: וישא

שלו עיר המשוכם שלו לומר ראה מה אלו מבקשים לעקור: קרית חוצות· עיר מלאה לט
שווקים אכשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו שו: בקר ונאן· דבר מועט: מ
במות בעל· כתרגומו לרמת דחלתיה שם עלא: אולי יקרה ה׳ לקראתי· איכו רגיל לדבר מא ג
עמי כיום: וילך שפי· כתרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא שתיקה:
ויקר· לשון ערלי לשון נכרי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובזיון היה כנלה עליו ד
כיום אלא בשביל להראות חבתן של ישראל: את שבעת המזבחות· שבעה מזבחות
ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בכו לפניך
שבעה מזבחות ואני ערכתי ככנד כלן אברהם בנה ארבעה ויבן שם מזבח לה׳ הנראה
אליו ויעתק משם ההרה וגומר ויאהל אברהם וגו׳ ואחד בהר המוריה ויבחק בנה אחד
ויבן שם מזבח וגו׳ ויכרו שם עבדי יצחק באר ויעקב בנה שתים אחד בשכם ואחד בבית
אל: ואעל פר ואיל במזבח· ואברהם לא העלה אלא איל אחד:

לבדד ישכון ו׳ תניס פל יטלן דיסכון לומר לך טיסכון בחרן סכעס עמטין׳

כולסרד ולו

עכר כגיקט׳ ערלה כחול רמו לסה סנותני ס׳ בערלה כחול

רביעי

סטי כסהן מקוכריס׳

תכיין קרקתי׳ סי׳ ויקס סקר בכרית ויקרא

ויאמר מן־אֲרָם יַנְחֵנִי בָלָק מֶלֶךְ־
מוֹאָב מֵהַרְרֵי־קֶדֶם לְכָה אָרָה־לִּי
יַעֲקֹב וְלְכָה זְעֲמָה יִשְׂרָאֵל׃
ח מָה אֶקֹּב לֹא קָבָה אֵל וּמָה
אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְהוָה׃ ט כִּי־
מֵרֹאשׁ צֻרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְּבָעוֹת
אֲשׁוּרֶנּוּ הֵן עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן וּבַגּוֹיִם
לֹא יִתְחַשָּׁב׃ י מִי מָנָה עֲפַר
יַעֲקֹב וּמִסְפַּר אֶת־רֹבַע יִשְׂרָאֵל
תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים וּתְהִי
אַחֲרִיתִי כָּמֹהוּ׃ יא וַיֹּאמֶר בָּלָק
אֶל־בִּלְעָם מֶה עָשִׂיתָ לִּי לָקֹב אֹיְבַי
לָקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֵךְ׃
יב וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר
יָשִׂים יְהוָה בְּפִי אֹתוֹ אֶשְׁמֹר לְדַבֵּר׃

ויאמר

ונטל מתליה ואמר מן־אֲרָם דְּבָרַנִי
בָּלָק מַלְכָּא דְמוֹאָב מִטּוּרֵי מַדִּינְחָא
אֵיתָא לוּט־לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תֵּרִיךְ
לִי יִשְׂרָאֵל׃ מָה אֱלוֹטֵיה דְּלָא
לְטַיֵּיהּ אֵל וּמָה אֲתַרְכֵּיד דְּלָא
תַרְכֵּיהּ יְיָ׃ אֲרֵי מֵרֵישׁ טוּרַיָּא
חֲזֵיתֵיהּ וּמִרְמָתָא סְכֵיתֵיהּ הָא עַמָּא
בְּלַחוֹדֵיהוֹן עָתִידִין דְּיִתְחַסְּנוּן עַל מָא
וּבְעַמְמַיָּא לָא יִתְדַּנּוּן גְּמִירָא׃
מַן יְיָכוֹל לְמִמְנֵי דְעַדְקָיָא דְּבֵית־
יַעֲקֹב דְּאִתְמַר עֲלֵיהוֹן יְסַגּוּן
כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוֹ חֲדָא מֵאַרְבַּע־
מַשְׁרְיָתָא דְּיִשְׂרָאֵל תְּמוּת נַפְשִׁי
מוֹתָא דְּקִשְׁטוּהִי וִיהֵי סוֹפִי
כְּוָתְהוֹן׃ וְאָמַר בָּלָק לְבִלְעָם
מָה עֲבַדְתְּ לִי לְמֵילַט סְנָאֵי דְּבַרְתִּיךְ
וְהָא בָרְכָא מְבָרְכַת לְהוֹן׃
וְאָמַר בְּפוּמִי יְתֵיהּ אִיטַר לְמַלָּלָא׃ ואמר

אלה לי יעקב ולכה זועמה ישראל. כשכי שמותיהם אל לקללם שמא ח׳ מהם מוכהק׳ מה אקב לא קבה אל. כשהיו ראוים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם באפס הרגו איש לא קבל שלא אפס שנאמר ארור אפס כשנכנס אביהם במרמה אבל אביו היה ראוי להתקלל מה כאמור שם גם ברוך יהיה במברכי נאמר שלה יעמדו לברך את העם במקללי לא נאמר אלה עמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה׃ לא זעם ה׳. אבי אין כחי אלא שאני יודע לכוין השעה שהקב״ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאתי אליך וזהו שנאמר עמי זכור נא מה יעץ וגו׳ ומה ענה אותו בלעם וגו׳ למען דעת צדקות ה׳׃ כי מראש צורים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כצורים וגבעות הללו על ידי אבות ואמהות׃ הן עם׳ הואיל שזכו לו אבותיו לשכון בדד כתרגומו׃ ובגוים לא יתחשב׳ כתרגומו לא יהיו כעשין כלה עם שאר האומות שנאמר כי אעשה כלה בכל הגוים וגו׳ איכן נמנין עם השאר׳ דבר אחר כשהן שוקין אין אומה שמחה עמהם שנאמר ה׳ בדד ינחנו וכשהאומות בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב׃ מי מנה עפר יעקב׳ כתרגומו מארבע משריות ארבע דגלים׃ דא עפר יעקב אין חשבון במנות שהן מקיימין בעפר לא תקרוש בשור ובחמור לא תזרע כלאים

ותשא ונטל מתל נביותיה ואמר מן ארם דעל פרת דברני בלק מלכא דמואבאי מן טורי מדינחא איתא לוט בגיני דבית יעקב ואיתא זעיר לי ישראל:

מה מה אנא לאיט ומימרא דיי מברך יתהון ומן אנא מזעיר ומימרא דיי מסגי יתהון: כי אמר בלעם רשיעא מסתכל אנא בעמא הדין דהינון מדברין בזכות אבהתהון צדיקיא דמתילין לטוריא ובזכות אימהתהון דמתילן לגלימתא הא עמא ב בלחודיהון עתידין למיחסן עלמא מטול דבנימוסי אומיא לא מ מדברין: מי מנה והוה כיון דחמא בלעם חייבא דבית ישראל הוון גזרין עירלתהון וטמרין בעפרא דמדברא אמר מן ייכול לכמני זכותא חסינייא האלין וסכום עובדיא טביא דעם חדא מן ארבעתי משיריתא דישראל אמר בלעם רשיעא אין קטלין יתי בית ישראל בסייפא כבר מבשרנא דלית לי חולק לעלמא דאתי ברם אין מיתנא מותא דקשיטין לואי דתיהי סופי כזעירא דבהון:

ויאמר ואמר בלק לבלעם מה עבדת לי למילוט סנאי דברתך והא ברכא מברכת להון: ויען ואתיב ואמר הלא ית מאן דישוי יי בפומי יתיה

ונטל במתל נביותיה ואמר מן ארם דבר יתי בלק מלכיהון דמואבאי מטורי מדינחא איתא כען לייט לי דבית יעקב ואיתא זעיר לי שבטיא דבית ישראל:

מה אנא לייט דבית יעקב ומימרא דיי מברך יתהון ומה אנא מזעיר דבית ישראל ומימרא דיי מסגי יתהון:

חמי אנא עמא האילין מדברין בזכות אבהתהון צדיקיא דמתילין לטוריא אברהם יצחק ויעקב ובזכות ארבעתי אימהתא דמתילן כגלמתא שרה רבקה רחל ולאה הא עמא האינון לבלחודיהון שריין ובנימוסי עממיא לא מ מתערבין:

מן ייכלי למני עולימיהון דבית יעקב דאתאמר עליהון די הוון סגין ככוכבי שמיא אמר בלעם רשיעא במתל נביותיה אין קטלין היכון ישראל יתיה בחרבא מבשר הוא בלעם דלית ליה חולק ל לעלמא דאתי ברם אין מיית הוא בלעם מותנין קשיטין אלוי תהוי אחריתא כזעירא די בהון:

פלגים לפר פרה ועפר סוטה וכיונא כהם: ומספר את רובע ישראל. רביעותיהן ורע קיונא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שנהם:

ויאמר אליו בלק לך נא
אתי אל־מקום אחר אשר תראנו
משם אפס קצהו תראה וכלו לא
תראה וקבנו לי משם:
יד ויקחהו שדה צפים אל־
ראש הפסגה ויבן שבעה מזבחת
ויעל פר ואיל במזבח: טו ויאמר
אל־בלק התיצב כה על־עלתך
ואנכי אקרה כה: טז ויקר
יהוה אל־בלעם וישם דבר בפיו
ויאמר שוב אל־בלק וכה תדבר:
יז ויבא אליו והנו נצב על־
עלתו ושרי מואב אתו ויאמר לו
בלק מה־דבר יהוה: יח וישא
משלו ויאמר קום בלק ושמע
האזינה עדי בן צפר: יט לא
איש אל ויכזב ובן־אדם ויתנחם
ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא
יקימנה: כ הנה ברך לקחתי
וברך ולא אשיבנה: כא לא־

הביט

ואמר ליה בלק איתא־כען עמי
לאתר אוחרן דתיחזינינה מרתמן
לחור קצתיה תחזי וכוליה לא
תחזי ותלוטיה לי מתמן:
ודבריה לחקל סכותא לריש
רמתא ובנא שבעא מדבחין ואסיק
תור ודכר על־כל־מדבחא:
ואמר לבלק אתעתד הכא על־
עלתך ואנא אתמטי עד־כא:
ועדע מימר־מן־קדם־יי בבלעם
ושוי פתגמא בפומיה ואמר תוב
לות־בלק וכדין תמליל:
ואתא לותיה והוא מעתד על־
עלוותיה ורברבי מואב עמיה
ואמר ליה בלק מה־מליל יי:
ונטל מתליה ואמר קום בלק ושמע
אצית למימרי בר־צפור:
לא כמילי בני־אינשא מימר אלהא
בני־אינשא אמרין ומכדבין ואף־לא
כעובדי בני־בשרא דאינון גזרין
למעבד ורתיכין ומתמלכין הוא
אמר ועביד וכל־מימריה מתקיים:

הא בירכן קבילת איברכיניה לישראל ולא־אתיב ברכתי מיניה:

איסתכלית

יג יד וקבמו לי · לשון נווי קללהו לי: סדה נופים · מקום גבוה היה ששם הנופה עומד לשמור
אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה · בלעם לא היה קוסם ככלק ראה בלק בעתידים
פרנה להערן בישראל משם ששם מת משה כסכוד ששם תחול עליה הקללה וזו היא הפרנ
טו יז סלחי רוחה: לקראה כה · מלאת הקבה: לקרה · לשון לתפעל: וישם ה׳ דבר בפיו · ומה
היא השימה הזאת מה חסר במקרא באמרו שובא בלק וכה תדבר שא כשהיה שומע שליחו
כרשה לקלל אמר מה לכי חוזר אבל בלק לבערו וכתן לו הקבה רבן וחכה בפיו כאדם
יז כפוקם בהמה בחכה להוליכה אל אשר ירצה אל על כריחך תשוב ל בלק: ושרי מואב אתו
ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין בו תקוה הלכו להם מקנתם ולא כשאתו
יח אלא מקנתם: מה דבר ה׳ · לשון נחוק הוא זה כלומר איכך כרשותך: קום בלק · כיון
שראהו מנחק בו בתכוון לבערו עמו על רגליך איכך רשאי לישב ואני שלוח שיך בשליחותו
אל

יֵתֵיה אַנְטַר לְמַלְלָא: ויאמר וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק אִיתָא כְּדוֹן עִמִּי לַאֲתַר
חוֹרָן דְּתֶחְמִינֵיהּ מִתַּמָּן לְחוּד מַשִּׁרְיָיתָא דְּמְהַלֵּךְ בְּקִצְּתֵיהּ תֶּחְמִי וְכָלְהוֹן
מַשִּׁרְיָיתוֹי לֵית אֶפְשַׁר דְּתֶחְמִי וּתְלוֹטֵיהּ לִי מִתַּמָּן: ויקחהו וְדַבְּרֵיהּ
לַחֲקַל סְכוּתָא לְרֵישׁ רָמָתָא וּבְנָא שׁוּבְעָא אֲגוּרִין וְאָסַק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל
אֲגוּרָא: ויאמר וַאֲמַר לְבָלָק

ירושלמי

אֶתְעַתַּד הָכָא עַל עָלָתָךְ וַאֲנָא אֲתְאַרַע עַד הָכָא: ויקר וְאַרַע
מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ בְּבִלְעָם וְשַׁוִּי פִּתְגָמָא בְּפוּמֵיהּ וַאֲמַר תּוּב לְוַת בָּלָק
וְהֵיכְדֵין תִּמַלֵּיל: ויבא וְאָתָא לְוָתֵיהּ וְהָא מְעַתַּד עַל עָלָתֵיהּ וְרַבְרְבֵי
מוֹאָב עִמֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ בָּלָק מָה מַלֵּיל יְיָ: וישא משלו וְנָטַל מְתַל
גְּבוּתֵיהּ וַאֲמַר קוּם בָּלָק וּשְׁמַע אַצִּית

ירושלמי

מִלַּיי בְּרֵיהּ דְּצִפּוֹר: לא לָא
כְּמִלֵּי בַּר נָשׁ מֵימַר אֱלָקָא חַי וְקַיָּם
דְּבוֹן כָּל עַלְמָיָא יְיָ דְּבַר נָשׁ אָמַר
וּמְסַרֵב וְאוֹף לָא דַּמַּיִן עוֹבָדוֹי
לְעוֹבָדֵי בְּנֵי בִישְׁרָא דְּמִתְמַלְּכִין
וְתַיְיכִין מִמַּה דְּגוּזְרִין בְּרַם דְּבוֹן כָּל
עַלְמָיָא יְיָ אֲרוּם לָא סְגָאָה יַת עֲמָא
הָדֵין הֵי כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא
וּלָא חֲסִינוּתְהוֹן יַת אַרְעָא כְּנַעֲנָאֵי הַאֶפְשַׁר דְּאָמַר וְלָא יֶעֱבַד וּמַה דְּמַלֵּיל
הַאֶפְשַׁר דְּלָא יְקַיְּמִנֵּיהּ: הנה

ירושלמי

הָא בִּרְכָתָא קַבִּילִית מִן פּוּם מֵימַר
קוּדְשָׁא לָא אֶמְנַע סֵדֶר בִּרְכָתְהוֹן
מִנְּהוֹן: לא אָמַר בִּלְעָם רְשִׁיעָא
לית

לָא כְּמֵימַר בְּנֵי אֱנָשָׁא הֲוַת מֵימְרֵיהּ
דֵּאלָהָא חַיָּיא וְלָא כְּעוֹבָדֵיהוֹן דִּבְנֵי
אֱנָשָׁא עוֹבָדוֹי דֵּאלָהָא בְּנֵי אֱנָשָׁא
אָמְרִין וְלָא עָבְדִין גָּזְרִין וְלָא מ
מְקַיְּמִין וְחָזְרִין וְכַפְּרִין בְּמִלֵּיהוֹן
בְּרַם אֱלָקָא אָמַר וַעֲבַד גְּזַר וּמְקַיֵּים
וּגְזֵרָתֵיהּ קַיְּמִין עַד לְעָלַם:

ירושלמי

לית

סל מקום: בכו צפור. לשון מקרא הוא זה כמו חיתו יער וחיתו ארץ למעיכו מיס:
לא אוש וגו'. כבר כשבע להם להכילם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואתה מבור להמיתם יפ
במדבר: הנה אמר וגו'. בלשון תימה ותרגום תיכין ומתמלכין חוזרין וממלכים לחזור
בהם: הכה ברך לקחתי. אתה מואלכי מה דבר ה' קבלתי ממכו לברך אותם: וברך כ
ולא אשיבנה. הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וברך וכן היא נזירת
ריש כמו אויב חרף וכן וכובע ברך המהלל ומברך את הנוזל ואומר אל תירא
כי לא תעבש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקב"ה ואין לומר ברך שם דבר שאם כן היה
כתוב בפתח קטן ושעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פעל הוא כתוב קמץ קטן ושעמו

חביט און ביעקב ולא־ראה עמל
בישראל יהוה אלהיו עמו ותרועת
מלך בו: כא אל מוציאם
ממצרים כתועפת ראם לו:
כב כי לא־נחש ביעקב ולא־
קסם בישראל כעת יאמר ליעקב
ולישראל מה־פעל אל: כג הן
עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא
ישכב עד־יאכל טרף ודם־חללים
ישתה: כד ויאמר בלק אל־
בלעם גם־קב לא תקבנו גם־ברך
לא תברכנו: כה ויען בלעם
ויאמר
לבלעם אף־מילת לא תלוטינון אף־ברכא לא תברכינון: ואתיב

פשטו מתזיל בסא ומסיים בסא טלח ומות מט עד איכרוג מסט מלכי מדין

כא למטה: לא הביט און ביעקב וגו׳ כתרגומו ל״א אחרי פשוטו הוא כלרש מדרש כאה לא הביט · הקב״ה און שביעקב כשהן עוברין על דבריו איכו מדקדק אחריהם להתבונן באוכיות שלהם ובעמלן שהן עוברין על דתו: עמל · לשון עבירה כמו הרה עמל כי אתה עמל וכעס תביט לפי שהעבירה היא עמל לפני המקום: ה׳ אלהיו עמו · אפילו מכעיסין ומחרין לפניו איכו זז מתוכן: ותרועת מלך בו · לשון חבה וריעות כמו רעה דוד אוהב דוד ויתכה למרעהו וכן תרגם אבקלוס ושכיכת מלכהון ביניהון: אל מוציאם ממצרים · אתה אמרת הכה עם ינא ממצרים לא ינא מעבמו אלא האלהים הוציאם: כתועפות ראם לו · כתוקף ראם ובוכה שלו וכן וכבף תועפות לשון מעוז המה ואומר אבי שהוא לשון עוף יעופף המעופף בראם ובוכה ותוקף רב הוא זה: ותועפות ראם · עפיפת בוכה ל״א תועפות ראם תוקף ראמים ואמרו רבותיכו אלו השדים: כי לא כחש ביעקב · כי ראויים הם לברכה שאין בהם מכחשים וקוכמים: כעת יאמר ליעקב וגו׳ · עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תבלה חבתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולמדים תורה מפיו ומחיבתן לפניה ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שכאמר והיו עיכיך רואות את מוריך · ל״א יאמר ליעקב איכו לשון עתיד אלא לשון הווה איכן בריכים למכחש וקוכם כי בכל עת שבריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב״ה ומה גזרותיו במרום איכן מכחשים וקוכמים אלא כאמר להם על פי כביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם ואבקלוס לא תרגם כן: הן עם כלביא יקום וגו׳ · כשהן עומדין משבתן שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש טלית לקרות את שמע ולהביח תפילין: לא ישכב · בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיבל קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחבה וגיים

לֵית אֲנָא מִסְתַּכֵּל פַּלְחֵי טַעֲוָותָא
בְּדַבְּרִית יַעֲקֹב וְלָא בִּתְקַיְּמִין עֲבָדֵי
לֵיעוֹת שֶׁקֶר בְּדַבְּרִית יִשְׂרָאֵל מֵימַר
דַּיְיָ אֶלְקוֹן בְּסַעֲדְרוֹן וְיַבְּבוּת
מַלְכָא מְשִׁיחָא מִיבְּבָא בֵּינֵיהוֹן:
אֶלְמוֹצִיאוֹם אֶלְקָא דִּיפְרַק וַאֲפִיק
יַתְהוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְמִצְרַיִם
תּוּקְפָּא וְרוּמְמוּתָא תּוּשְׁבְּחָא וְ
וְגֻבּוֹרְתָא דְדֵיהּ הוּא: כִּי אֲוִוּם
לָא קָאִים נַטּוּדֵי נְחָשִׁין בְּדַבְּרִית
יַעֲקֹב וְלָא קְסוּמֵי קִיסְמִין בְּדַבּוּתָא
דְיִשְׂרָאֵל בְּעִידְנָא הָדֵין יִתְאֲמַר
לְבֵית יַעֲקֹב וּלְבֵית יִשְׂרָאֵל מַה
מְשַׁבְּחִין הֵינוּן נִיסָיָא וּפְרִישָׁתָא
דְעָבַד לְהוֹן אֶלְקָא:

לֵית אֲנָא חָמֵי פָּלְחֵי שֶׁקֶר וְלָא פַּלְחֵי
פּוּלְחָן נוּכְרֵי בְּגוֹ שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל מֵימְרָא דַיְיָ הֲוֵי עִמְּהוֹן
וְיַבְּבוּת מִן אֵיקָר מַלְכֵּיהוֹן מִגִּין
עֲלֵיהוֹן:
אֱלָהָא דִּי פְרַק וְאַפִּיק יַתְהוֹן פְּרִיקִין
מִמְּצְרַיִם תּוּקְפָּא וְתוּשְׁבְּחָתָא וְ
וְרוּמְמוּתָא דִידֵיהּ הִיא:
אֲרוּם לֵית אֲנָא חָמֵי עֲבָדֵי נְחָשָׁא
בְּגוֹ דְבֵית יַעֲקֹב וְאַף לָא קוֹסְמֵי
קְסָמִין בְּגוֹ שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּעִידְנָא הָדֵין יִתְאֲמַר לְיַעֲקֹב מַה
טָבוּ וְנַחֲמָן דַּיְיָ עָתִיד לְמִתְנְיָא
עֲלֵיכוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב כְּדוֹ אָמַר בְּמַתְּלָא
גְּבִיוֹתֵיהּ טוֹבֵיכוֹן צַדִּיקַיָּא מַה אָגַר
טַב מְתַקַּן לְכוֹן גַּבֵּי אֲבוּכוֹן ד
דְּבִשְׁמַיָּא לְעָלְמָא דְאָתֵי:

רוּן עַם יְחִידָאָה הוּא עִמָּא הָדֵין
נַיְיחַ וְשַׁרְיָ כְּאַרְיָא בְּגֻבּוֹרְתָא וּכְלֵיתָא
מִתְנַטְּלִין לָא דְמָכִין הֵינוּן עַד ד
דְיִקְטְלוּן קְטוֹל רַב בְּבַעֲלֵי דְכָבֵיהוֹן
וּבִיזַת קַטּוֹלֵיהּ יִרְתּוּן: וְיֵאֱמַר
וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אוּף לְטָטָא לָא
תְּלוֹטִינוּן אוּף בְּרָכָא לָא תְּבָרְכִינוּן:
וְיַעַן וְאָתֵיב בִּלְעָם וְאָמַר לְבָלָק

הָא עַמָּא הָאִילֵין כְּאַרְיָא שַׁרְיָין
וּכְאַרְיוּתָא מִתְגַּבְּרִין הֵיךְ מָה דְּלֵית
אַרְיָא לָא נַיְיחַ וְלָא שָׁרִיךְ עַד זְמַן
דְּהוּא אָכִיל וּפָשִׁיט בְּשַׁר וְשָׁתֵי אֵירָם
כְּדֵין אִינוּן עַמָּא הָאִילֵין לָא נַיְיחִין
וְלָא שָׁרִיכִין עַד זְמַן דְּיִקְטְלוּן בַּעֲלֵי
דְבָבֵיהוֹן וְיִשְׁבְּקוּן אֵירָם קְטִילֵי
בַּעֲלֵי שַׁנְאֵיהוֹן בְּמַיָּא:

לחזיקס הקכה שומרס וכלחס מלחמותס ומפילס חללים: דל"ל הן עס כלביא יקוס וגו'
כתרגומו: ודס חללים ישתה · כתכבא שלין משה מת עד שיפיל מלכי מדין חללים ויהרג
סוח עמהס שכאמר ואת בלעם בן בעור הקוסס הרגו בני ישראל בחרב על חלליהס:
גס קב לתתקבמו · גס לאלון מוסף על גס הסני וגס סני על גס לאלון וכן גס לי גס לך פז
ולא

וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הֲלֹא דַּבֵּרְתִּי אֵלֶיךָ
לֵאמֹר כֹּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ
אֶעֱשֶׂה׃ כז וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־
בִּלְעָם לְכָה־נָּא אֶקָּחֲךָ אֶל־מָקוֹם
אַחֵר אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים
וְקִבַּתּוֹ לִי מִשָּׁם׃ כח וַיִּקַּח בָּלָק
אֶת־בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף
עַל־פְּנֵי הַיְשִׁימֹן׃ כט וַיֹּאמֶר
בִּלְעָם אֶל־בָּלָק בְּנֵה־לִי בָזֶה שִׁבְעָה
מִזְבְּחֹת וְהָכֵן לִי בָּזֶה שִׁבְעָה פָרִים
וְשִׁבְעָה אֵילִם׃ ל וַיַּעַשׂ בָּלָק
כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וָאַיִל
בַּמִּזְבֵּחַ׃ כד ו וַיַּרְא בִּלְעָם כִּי טוֹב
בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֵךְ אֶת־יִשְׂרָאֵל
וְלֹא־הָלַךְ כַּפַּעַם־בַּפַּעַם לִקְרַאת
נְחָשִׁים וַיָּשֶׁת אֶל־הַמִּדְבָּר פָּנָיו׃
ב וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא
אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי
עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים׃ ג וַיִּשָּׂא
מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר נְאֻם בִּלְעָם בְּנוֹ בְעוֹר
וְנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֹם הָעָיִן׃

נאם

וְאָתֵיב בִּלְעָם וְאָמַר לְבָלָק הֲלָא
מַלֵּילִית עִמָּךְ לְמֵימַר כָּל דִּי־יְמַלֵּיל
יְיָ יַתִּיהּ אֶעְבֵּיד׃ וְאָמַר בָּלָק
לְבִלְעָם אֵיתָא־כְעַן אֵידַבְּרִינָךְ
לַאֲתַר אָחֳרָן מָא־אִם יְהֵי־רַעֲוָא
מִן־קֳדָם יְיָ וּתְלוּטֵיהּ לִי מִתַּמָּן׃
וּדְבַר בָּלָק יַת־בִּלְעָם רֵישׁ דַּמְתָּא
דְּמִסְתַּכְּיָא עַל־אַפֵּי בֵּית־יְשִׁימוֹן׃
וְאָמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנִי־לִי הָכָא
שַׁבְעָא מַדְבְּחִין וְאַתְקֵין לִי הָכָא
שַׁבְעָא תּוֹרִין וְשַׁבְעָא דֵּיכְרִין׃
וְעָבַד בָּלָק כְּמָא דְּאָמַר בִּלְעָם
וְאַסֵּיק תּוֹר וּדְכַר עַל־כָּל־מַדְבְּחָא׃
וַחֲזָא בִלְעָם אֲרֵי תַקִּין קֳדָם יְיָ
לְבָרָכָא יַת־יִשְׂרָאֵל וְלָא־הֲלִיךְ
כִּזְמָן בְּזִמָּן אֶלָּהִין לְקָדָמוּת נְחָשִׁיָּא
וְשַׁוִּי לְמַדְבְּרָא אַפּוֹהִי׃
וּזְקַף בִּלְעָם יַת־עֵינוֹהִי וַחֲזָא יַת־
יִשְׂרָאֵל שָׁרֶן לְשִׁבְטוֹהִי וּשְׁרֵת
עֲלוֹהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן־קֳדָם יְיָ׃
וּנְטַל מַתְלֵיהּ וְאָמַר אֵימַר בִּלְעָם
בְּרֵיהּ בְּעוֹר וְאֵימַר גַּבְרָא דְּשַׁפִּיר
חָזֵי׃

ד מ״ כסרס בלעם לכה־נא אקחך אל־מקום נ מנא כתור׳ אחר אולי ישר בעיני האלהים וקבתו לי משם׃ נ מסר ק״מ כאשר דבר׳ כך ששי כיה רמ״ מסר קדא כי כר ברוסס בלע׳ לתרגו׳ כמו שהוא כוקף עכל כן בלפס וכמו שהתרגול יורע העתים כן כלע׳ יודע לכיין מעעס פס כס נועס׃

לא יהיה וכן נס בחור נס נתולה׃ וקבותו לי׃ אין זה לשון כווי כמו וקבבו אלא לשון
עתיד אולי ישר בעיכיו ותקבבו לי משם מלדירם בלעו׃ ראש הפעור׃ קובם היה בלק
ורלה שהן עתידין ללקות על ידי פעור ולא היה יודע במה לאמר שמא הקללה תחול
עליהם משם וכן כל החוזים בכוכבים רואים ואין יודעין מה רואים׃ וירא בלעם כי טוב
וגו׳ אמר איכו צריך לבדוק בהקבה כי לא יחפוץ לקללם׃ ולא הלך כפעם בפעם׃ כאשר
עשה ב׳ פעמים׃ לקראת נחשי׳ לנחש׃ אולי יקרה ה׳ לקראתו׳ כרגוכו אמ׳ רובה ולא רוב׳
לקללם אוכיר עובותיהם והקללה על הזכרת עובותיהם תחול׃ ויש׳ אל המדבר פניו׳
כתרגו׳׃ וישא את עיכיו׳ בקש להכבים בהם עין רעה והרי יש לך ג׳ יודותיו עין רעה
ורוח נבוה וכפש רחב׳ האמורי׳ למעלה׃ שוכן לשבטיו׳ ראה כל שבט ושבט שוכן לעבמו
ואיכן יועורבין ראה שלין פתחיהם מכוונין זה כבגד זה שלא יכין לתוך אהל חבירו׃ ותהי

הָלָא מִן שִׁירוּיָא מַלֵּילִית עִמָּךְ לְמֵימַר כֹּל דִּימַלֵּל יְיָ יְהֵוֵה אֶעֱבַד: ויאמר וַאֲמַר בָּלָק לְבִלְעָם אֵיתָא כְּדוֹן אֵידַבְּרִינָךְ לַאֲתַר חוֹרָן דְּלְמָא תְּהֵי רַעְוָא מִן קֳדָם יְיָ וְתְלַטְּטֵיהּ בְּגִינִי מִתַּמָּן: ויקח וּדְבַר בָּלָק יַת בִּלְעָם לְרֵישׁ רַמָּתָא דְּמַדִּיקָא עַל אַנְפֵּי בֵּית יְשִׁימוֹת: ויאמר וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנִי לִי הָכָא שְׁבָעָא אֲגוּרִין וְעָתַד לִי הָכָא שׁוּבְעָא תּוֹרִין וְשׁוּבְעָא דְּכָרִין: ויעש וַעֲבַד בָּלָק הֵיכְמָא דְּאֲמַר בִּלְעָם וְאַסִּיק תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל אֲגוּרָא: וירא וַחֲמָא בִּלְעָם אֲרוּם שְׁפַר הֲוָה קֳדָם יְיָ לְבָרְכָא יַת יִשְׂרָאֵל וְלָא הֲלִיךְ זִמָּן כְּתַר זִמָּן וּקְדָמוֹת קוֹסְמִיָּא וְשַׁוִּי לְמַדְבְּרָא אַנְפּוֹי לְמִדְכַּר עֲלֵיהוֹן עוּבְדָא דְּעִיגְלָא דְּעָבְדוּ תַּמָּן: וישא וּזְקַף בִּלְעָם יַת עֵינוֹי וַחֲמָא יַת יִשְׂרָאֵל שָׁרְיָין לְשִׁבְטֵיהוֹן בְּבָתֵּי מִדְרְשֵׁיהוֹן וְלָא הֲווֹן חַרְעֵיהוֹן מְכַוְּנִין כְּלוּ קֳבֵל חַרְעֵי חַבְרֵיהוֹן וְשָׁרַת עֲלוֹי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ: וישא וּנְטַל מְתַל נְבוּאָתֵיהּ וַאֲמַר אֵימַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וְאֵימַר גַּבְרָא דְּיַקִּיר מִן אָבוּי דְּרַזְיָא סְתִימַיָּא מָה דְּאִתְכַּסִּי מִן נְבִיָּיא הֲוָה מִתְגַּלִּי לֵיהּ וְעַל דְּלָא הֲוָה גָזִיר נַפִּיל עַל אַנְפּוֹי עַד זִמָּן דְּשָׁרֵי מַלְאָכָא לְקוּבְלֵיהּ:

ירושלמי

וַחֲמָא בִּלְעָם אֲרוּם שְׁפַר הֲוָה מִן קֳדָם יְיָ לְמִבְרָכָא יַת יִשְׂרָאֵל וְלָא אָזַל הֵיךְ מַה דַּהֲוָה אָזִיל בְּכָל זִמָּן וְזִמָּן לְמִשְׁתַּאֲלָא בְּדִכְיָרָא לְקָדָמוֹת קְסָמִיָּא אֲזַל וְשַׁוִּי אַפּוֹי לְמַדְבְּרָא וַהֲוָה מַדְכַּר לְהוֹן עוֹבָדָא דְּעִיגְלָא בְּעָא לְמִלּוֹט יַת יִשְׂרָאֵל:

ירושלמי

וּנְטַל בְּמִתַּל נְבִיּוּתֵיהּ וַאֲמַר אֲמַר בִּלְעָם בְּרָא דְּבְעוֹר אֲמַר גַּבְרָא דְּיַקִּיר מִן אָחוֹי מָה דְּאִתְכַּסִּי מִכָּל נְבִיָּיא אִתְגְּלֵי עָלוֹי:

נאם

עליו רוח אלהים · ענה בלבו שלא יקללם: בלו בעור · כמו למעיכו מים ומלא שניהם היו גדולים מאבותיהם: בלק בנו נפור · אביו בנו הוא במלכות ובלעם גדול מאביו בנביאות מנה בן פרס היה: שתום העין · עינו כקורה ומונחת לאון וחור שלה כראה פתוח ולשון משנה הוא כדי שישתום ויסתום וינוב · ורבותיכו אמרו לפי שאמר ומספר את רובע ישראל שהקדוש ברוך הוא יושב ומונה רביעותיהן של ישראל מתי תבא טפה שכולל הנדיק ממנה אמר בלבו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל בדברים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של בלעם ויש מפרשים שתום העין פתוח העין כמו שתרגם אנקלוס ועל שאמר שתום העין ולא אמר שתום העינים למדנו שסומא באחת מעיניו היה:

ד נאם שמע אמרי אל אשר
מחזה שדי יחזה נפל וגלוי עינים:
ה מה טבו אהליך יעקב
משכנתיך ישראל: כנחלים
נטיו כגנת על נהר כאהלים נטע
יהוה כארזים עלי מים: יזל־
מים מדליו וזרעו במים רבים וירם
מאגג מלכו ותנשא מלכתו:
ז אל מוציאו ממצרים כתועפת
ראם לו יאכל גוים צריו ו
ועצמותיהם
ידומצו הליה ינכלון בני ישראל נכסי עממיא סניאיהון ובביות

נ׳ פסק
ל׳ ומלא

חזין: אימר דשמע מימר מן
קדם־אל וחזו מן־קדם־שדי חזוי
שכיב ומתגלי־ליה: מה־טבא
ארעך יעקב בית משרך ישראל:
כנחלין דמדברין כגינת שקיא
דעל פרת כבוסמיא דנציב
כארזין דנציבין על־מיא:
יסגי מלכא דיתרבא מבגוהי וישלוש
בעממין סגיאין ויתקוף מאגג
מלכיה ותתנטל מלכותיה:
אלהא דאפיקינון ממצרים תוקפא
מלביהון

ד כופל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין כרלה עליו אלא בלילה כשהוא שוכב:
ומדרשו כשהיה כגלה עליו לא היה בו כח לעמוד על רגליו וכופל על פניו לפי שהיה
ה ערל ומלום להיות כגלה עליו בקומה זקופה לפניו: מה טובו אהליך. על שרלה
פתחיהם שאינן מכוונין זה מול זה: משכנותיך. חניותיך כתרגומו. דבר אחר מה
טובו אהליך מה עובו אהל שילה ובית עולמים בישובן שמקריבין בהן קרבנות לכפר
עליהם: משכנותיך. אף כשהן חרבין לפי שהן משכון עליכם וחורבנכן כפרה
ו על הנפשות שנאמר כלה ה׳ את חמתו ובמה כלה וינת אש בניון: כנחלים
נטיו. שנאלרכו ונמשכו לנטות למרחוק אמרו רבותיכו מברכותיו של אותו רשע
אנו למדים מה היה בלבו לקלל כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו
ברכם מעין אותן קללות שבקש לומר כולי כדאיתא בחלק. כאהלים. כתרגומו לשון
מור ואהלות: נטע ה׳. גנן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה׳ כשמים המתוחין כאהל:
ז כטע ה׳ כטיעה מניכו באהלים שנאמר ויטע אהלי אפדנו: מדליו. מבאריותיו. ופירושו
כתרגומו: וזרעו במים רבים. לשון הנלחה הוא זה כורע הזרוע על פני מים: וירם
מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכותו. של יעקב
ח יותר ויותר סיבא אחריו דוד ושלמה: אל מוציאם ממצרים. מי גורם להם הגדולה
הזאת אל המוציאם ממצרים בתוקף ורוח שלו יאכל את הגוים שהם צריו: ועצמותיהם.
של צרים: ינרם. מכחם פתר בו לשון שבירה וכן לא גרמו לבקר וכן את חרטיה תגרמי
ואני אומר לשון עצם הוא שמגרר הבשר כשהיו מסביב והמוח שבפנים ומעמיד העצם על
עצמיותו: וחציו ימחץ. אנקלוס תרגם חציו של צרים חלוקה שלהם כמו בעלי חצים
מרי כלבותא: ימחץ לשון ומחצה וחלפה רקתו שיחצו את אדם ויש לפתור לשון חצים

ממש

נאם אֵימַר דִּשְׁמַע מֵימַר מִן קֳדָם
אֱלָקָא חַיָּיא דְּחַיְּיוּ מִן קֳדָם אֱלָשַׁדַּי
הֲוָה חֲמִי וְכַד בָּעֵי דְּמִתְגְּלֵי לֵיהּ
הֲוָה מִשְׁתַּטַּח עַל אַנְפּוֹי וְרַזְיָא ס
סְתִימַיָּא מַה דְּאִתְכַּסִּי מִן נְבִיָּיא
הֲוָה מִתְגְּלֵי לֵיהּ :

מה כְּמָה יָאוּן הֵינוּן בָּתֵּי
מִדְרְשֵׁיכוֹן בְּמַשְׁכְּנָא דִּישְׁמִישׁ בְּהוֹן
יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וּמַשְׁכַּן זִמְנָא ד
דְּעַבְדְּתּוּן לְשֻׁמִּי יַמְשְׁכְּנֵיכוֹן חִזּוּר
חִזּוּר לְכוֹן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל :

ירושלמי

כְּנַחְלִין מִתְגַּבְּרִין כֵּן יְהֵוֹן יִשְׂרָאֵל
מִתְגַּבְּרִין עַל בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן ו
וְכָגַנִּין שְׁתִילִין עַל מַבּוּעִין דְּמַיִין
כֵּן יְרִיחוֹן קְרַיְתְהוֹן סָפְקָן סִפְרִין
וּמַלְפֵי אוֹרַיְתָא וְהֵיךְ שְׁמַיָּא דְּמִתַּח
מֵימְרָא דַּיְיָ לְבֵית שְׁכִינָה לֵיהּ כֵּן
יְהֵוֹן יִשְׂרָאֵל חַיִּין וְקַיְּמִין עַד ל
לְעָלַם יָאִין וּמְשַׁבְּחִין בְּאַרְזָיָא
דְּמַיִין וּמְנַטְּלִין בְּכָרְיוֹתֵיהּ :

ירושלמי

יְקוּם מַלְכֵיהוֹן לְבְנֵיהוֹן וּפְרוּקְהוֹן
מִבְּהוֹן וּבְרוֹן יְהֵוֹי וְיַהֲוֵי מַכְנַשׁ
לְהוֹן גָּלוּתְהוֹן מִן מְדִינְתָא בַּעֲלֵי
דְּבָבֵיהוֹן וּבְנֵיהוֹן יִשְׁלְטוּן בְּאוּמַיָּא
וּתְרֵיף מִן שָׁאוּל דִּי חַס עַל אַגַּג
מַלְכֵיהוֹן דַּעֲמָלֵקָאֵי וְתִתְּרֵב
מַלְכוּתֵיהּ דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא :

אֲלָהָא דִּפְרַק וְאַפִּיק יַתְהוֹן פְּרִיקִין
מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם תּוּקְפָּא וְתוּשְׁבְּחָא
וְרוּמְמוּתָא דִּידֵיהּ יְכָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אֵימַר גַּבְרָא דִּשְׁמַע מַמְלָל מִן קֳדָם
יְיָ וְדִי חֲזָא מִן קֳדָם שַׁדַּי חָזִי וְכַד
הֲוָה בָעֵי דְּהֲוָה נְשְׁתַּחֲוֵי עַל אַפּוֹי
וְרָזִין כְּסִיאָתָא מִתְגַּלְּיָן לֵיהּ וַהֲוָה
מִתְנַבֵּי עַל נַפְשֵׁיהּ דְּהוּא נָפִיל
בְּחַרְבָּא וְסוֹף נְבוּאָתָא לְמִתְקַיְּמָא :

מה מָה טָבִין הֵינוּן מַשְׁכְּנִין וְצַלֵּי בְּהוֹן
יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וּמַשְׁכַּן זִמְנָא ד
דְּעַבְדְּתּוּן לְשֻׁמִּי יַמְשְׁכְּנֵיכוֹן חִזּוּר
חִזּוּר לְכוֹן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל :

ירושלמי

כְּנַחְלִין מִתְגַּבְּרִין כֵּן יְהֵוֹן יִשְׂרָאֵל
מִתְגַּבְּרִין עַל בַּעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן ו
וְכָגַנִּין שְׁתִילִין עַל מַבּוּעִין דְּמַיִין
כֵּן יְרִיחוֹן קְרַיְתְהוֹן סָפְקָן סִפְרִין
וּמַלְפֵי אוֹרַיְתָא וְהֵיךְ שְׁמַיָּא דְּמִתַּח
מֵימְרָא דַּיְיָ לְבֵית שְׁכִינָה לֵיהּ כֵּן
יְהֵוֹן יִשְׂרָאֵל חַיִּין וְקַיְּמִין עַד ל
לְעָלַם יָאִין וּמְשַׁבְּחִין בְּאַרְזָיָא
דְּמַיִין וּמְנַטְּלִין בְּכָרְיוֹתֵיהּ :

ירושלמי

יְקוּם מַלְכֵיהוֹן לְבְנֵיהוֹן וּפְרוּקְהוֹן
מִבְּהוֹן וּבְרוֹן יְהֵוֹי וְיַהֲוֵי מַכְנַשׁ
לְהוֹן גָּלוּתְהוֹן מִן מְדִינְתָא בַּעֲלֵי
דְּבָבֵיהוֹן וּבְנֵיהוֹן יִשְׁלְטוּן בְּאוּמַיָּא
וּתְרֵיף מִן שָׁאוּל דִּי חַס עַל אַגַּג
מַלְכֵיהוֹן דַּעֲמָלֵקָאֵי וְתִתְּרֵב
מַלְכוּתֵיהּ דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא :

אֲלָהָא דִּפְרַק וְאַפִּיק יַתְהוֹן פְּרִיקִין
מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם תּוּקְפָּא וְתוּשְׁבְּחָא
וְרוּמְמוּתָא דִּידֵיהּ יְכָלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְעַצְמֹתֵיהֶם יְגָרֵס וְחִצָּיו יִמְחָץ׃
ט כָּרַע שָׁכַב כַּאֲרִי וּכְלָבִיא מִי
יְקִימֶנּוּ מְבָרְכֶיךָ בָרוּךְ וְאֹרְרֶיךָ
אָרוּר׃ וַיִּחַר־אַף בָּלָק אֶל־
בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת־כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלָק
אֶל־בִּלְעָם לְקֹב אֹיְבַי קְרָאתִיךָ
וְהִנֵּה בֵּרַכְתָּ בָרֶךְ זֶה שָׁלֹשׁ פְּעָמִים׃
יא וְעַתָּה בְּרַח־לְךָ אֶל־מְקוֹמֶךָ
אָמַרְתִּי כַבֵּד אֲכַבֶּדְךָ וְהִנֵּה מְנָעֲךָ
יְהוָה מִכָּבוֹד׃ יב וַיֹּאמֶר בִּלְעָם
אֶל־בָּלָק הֲלֹא גַּם אֶל־מַלְאָכֶיךָ
אֲשֶׁר־שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר׃
יג אִם־יִתֶּן לִי בָלָק מְלֹא בֵיתוֹ
כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי
יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלִּבִּי
אֲשֶׁר־יְדַבֵּר יְהוָה אֹתוֹ אֲדַבֵּר׃
יד וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי
לְכָה אִיעָצְךָ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה
לְעַמְּךָ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃
טו וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר נְאֻם
בִּלְעָם בְּנוֹ בְעוֹר וְנְאֻם הַגֶּבֶר שְׁתֻם
הָעָיִן׃ יז נְאֻם שֹׁמֵעַ אִמְרֵי־אֵל

וידע

מלכיהון ית־פנקון וארעתהון
יחסנון׃ יט ונפיק ישרי בתקיף כארי
וכליחא ליה דיקימינה ברכיך
יהון ברוכין וליטך יהון ליטין׃
ורתקיף רוגזא ורבלק בבלעם
ושקפינין לידוהי ואמר בלק
לבלעם למילט סנאי קריתך והא
ברכא מברכת להון תלת
זימנין׃ וכען אזיל־לך לאתרך
אמרית יקרא אקרינך והא מנעך
יי מן־יקר׃ ואמר בלעם לבלק
הלא אף לאזנרך דשלחת לותי
מלילית למימר׃ אם־יתן לי בלק
מלי ביתיה כסף ודהב לית־לי רשו
למעבר על־גזירת־מימרא דיי
למעבד טבתא או בישתא מדעותי
דמליל יי יתיה אמליל׃ וכען
הא אנא אזיל לעמי איתא
אמליכך מה דתעביד ואחוי לך
מה־דיעביד עמא הדין לעמך
בסוף יומיא׃ ונטל מתליה ואמר
אימר בלעם ברית בעור ואימר
גברא דשפיר חזי׃ אימר דשמע

מימר

כולם כמו יד
ין נ׳ ין יר׳
פסו׳

קרמא מ׳ שלי

ס׳ קנה כתור׳

של לוריתא
מסל׳

ומם חניו של הקנה ימחץ בדמם של גריך יטבול ויכבע בדמם כמו למען תמחץ הגלן
ס ולכו זו מלסון מכה כמו מחנתי שהנגוע בדם כרלה כלו מחון וכנוע׃ כרע שכב
יג כארי׳ כתרגומו יתישכו כארנס בכח וכגבורה׃ ומפוק׳ מכה זו על זו׃ לעבור את
פי ה׳ כאן לא כאמר אלהי כמו שאמר כרלטוכה לפי שידע שכבאם בהקנה ונטרד׃
יד הולך לעמי׳ מעתה הריני כשאר עמי שכבתלק הקנה מעליו׃ לכה איעצך׳ מה לך
לעשות ומה היא העצה אלהיהם של אלו שוכא זמה הוא כו׳ כדאיתא בחלק הדע שבלעם
השיא עצה זו להכשל בזמה שהרי כאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם׃ אשר
יעשה העם הזה לעמך׳ מקרא קצר הוא זה איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין
טו להרע לאובב באחרית הימים׃ ומחן פלאתי מובב׳ הגדנום מפרש קובר הענרי ויקטול
וכו׳׃

ית אומיא בעלי דבביהון ותוקפהון
יתבר וגירי מחוות פורענותיה יגרי
בזהון וישיצינון:
ברע נייחין ושרין בארעא וכליתא
דכד רמיך מאן יקיצינה מברכהון
יהון בריכין כמשה נביא ספריהון
דישראל ומלטינון יהון ליסין
כבלעם בר בעור:
ויחר ותקף רוגזא דבלק בבלעם
וטפח ית ידוי ואמר בלק לבלעם
למילט סנאי דברתיך והא ברכא
מברכת לרחון דנן תלת זמנין:
ועתה וכדון ערוק לך לאתרך
אמרית מייקרא איקרינך והא מנע
יי לבלעם מן יקרא: ויאמר
ואמר בלעם לבלק הלא עם א
אזגדייך דשדרת לותי מלילת
למימר: אם אין יתן לי בלק
מלא קורטור דיליה כסף ודהב לית
לי רשו למעיבר על גזירת מימר דיי למעבד טבתא או בישתא מן רעותי
מה דימליל יי יתיה אמליל: ואתה וכדון האנא מתפני ואזיל לעמי
איתא איתלכינך איזל זמין פונדקין ומני בהון נשיא מטעיתא זנין מיכלא
ומישתייא כבצירמן טיהרון וייחרון עמא הדין ייכלון וישתון וידון
וישמשון עמהון ויכפרון בצלקקון ויתמסרון בידך בשעא קלילא ויפלון
מנהון סגיאין ברם בתר כדין
עתידין הינון דישלטון בעמך
בסוף עקב יומיא: וישא ונטל
מתל נביותיה ואמר איתר בלעם
בר בעור ואמר גברא דיקר מן
אכוי דרזיא סתימיא מה דאתכסי
מן נביא הוה מתגלי ליה: נאם
אמר דשמע מימר מן קדם אלקא

על בעלי דבביהון וקרייתהון
יפלגון וגיבריהון יקטלון
ומיתריהון יפלגון:
דא עמא האילין כארויא שרין
וכארויתא מיתגברין מן דבריך
יתבון ישראל יהוי מבזרך כמשה
נביא ספריהון דישראל ומן דליט
יתכון יהוי ליט כבלעם בר בעור:
ותקף רוגזא דבלק על בלעם וטפח
בכף ידוי ואמר בלק לבלעם ל
למילט סנאי דברית יתך ולחוד
מברכא:
וכדו הא אנא אזל לות עמי איתא
כען אעוץ יתך עיצה די תעביד
בעמא האילין חטי יתהון ואין לא
לית את שליט בעמא האילין ברם
עתידין הינון עמא האילין משלוט
בעמך בסוף עקב יומיא:

ירושלמי

ונטל במתל נביותיה ואמר אמר
בלעם בר בעור ואמר גברא דיקיר
מן אחוי מה דאתכסי מן כל נביא
אתגלי עלוי:

ירושלמי

אמר גברא דשמע ממלל מן קדם

וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן מַחֲזֵה שַׁדַּי יֶחֱזֶה
נֹפֵל וּגְלוּי עֵינָיִם: יז אֶרְאֶנּוּ
וְלֹא עַתָּה אֲשׁוּרֶנּוּ וְלֹא קָרוֹב דָּרַךְ
כּוֹכָב מִיַּעֲקֹב וְקָם שֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל
וּמָחַץ פַּאֲתֵי מוֹאָב וְקַרְקַר כָּל־בְּנֵי־
שֵׁת: יח וְהָיָה אֱדוֹם יְרֻשָּׁה
וְהָיָה יְרֻשָׁה שֵׂעִיר אֹיְבָיו וְיִשְׂרָאֵל
עֹשֶׂה חָיִל: יט וְיֵרֶד מִיַּעֲקֹב
וְהִאֲבִיד שָׂרִיד מֵעִיר: כ וַיַּרְא
אֶת־עֲמָלֵק וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר
רֵאשִׁית גּוֹיִם עֲמָלֵק וְאַחֲרִיתוֹ עַדֵּי
אֹבֵד: כא וַיַּרְא אֶת־הַקֵּינִי וַיִּשָּׂא
מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אֵיתָן מוֹשָׁבֶךָ וְשִׂים

קריקי נפת
כפ רנ רנ כני
דוד ·

בסלע

חֲזָא יַת־שַׁלְמָאָה וּנְטַל מַחְלִיהּ וְאָמַר תַּקִּיף בֵּית מוֹתְבָךְ וְשׁוּי

בכוך

יונתן בן עוזיאל

וְיֹדֵעַ שַׁעֲתָא דְּרָתַח בֵּיהּ אֱלָהָּ עִלָּאָה
דְּחֵיזוּ מִן קֶדֶם שַׁדַּי חָמֵי וְכַד הֲוָה
בָּעֵי דְּיִתְגְּלֵי לֵיהּ הֲוָה מִשְׁתַּטַּח
וְנָפֵיל עַל אַפּוֹי וְרַזֵּיהּ סְתִימַיָּא מַה
דְּאִתְכַּסִּי מִן נְבִיָּא הֲוָה מִתְגְּלֵי
לֵיהּ:

אראנו חָמֵי אֲנָא לֵיהּ וְלֵיתֵיהּ
כְּדוֹן מִסְתַּכֵּל אֲנָא בֵּיהּ וְלֵיתֵיהּ מ
מִקְרִיב כַּד יִמְלוֹךְ מְלִיךְ תַּקִּיף
מִדְּבִית יַעֲקֹב וְיִתְרַבֵּי מְשִׁיחָא
וְיִשְׁתַּבְּטוּן מִישְׂרָאֵל וְיִקְטוֹל ר
רַבְרְבָנֵי מֹאֲבָאֵי וִירוֹקָן כָּל בְּנוֹי
דְּשֵׁת מַשִּׁירְוָיָתֵיהּ דְּגוֹג דְּעָתִידִין
לְמִסְרָא סִדְרֵי קְרָבָא בְּיִשְׂרָאֵל וְיִפְלוּן פִּגְרֵיהוֹן כְּלֵהוֹן קָדָמוֹי:

אונקלוס

מֵימַר מִן קֶדֶם־אֵל וְיָדֵעַ מַדַּע מִן
קֶדֶם עִלָּאָה חֵיזוּ מִן־קֶדֶם־שַׁדַּי
חָזֵי שֵׁכִיב וּמִתְגְּלֵי לֵיהּ:
חֲזִיתֵיהּ וְלָא כְעַן סְכִיתֵיהּ וְלָא
אִיתוֹהִי־קָרִיב כַּד־יְקוּם מַלְכָּא
מִיַּעֲקֹב וְיִתְרַבֵּא מְשִׁיחָא מִיִּשְׂרָאֵל
וְיִקְטוֹל רַבְרְבֵי מוֹאָב וְיִשְׁלוּט
בְּכָל־בְּנֵי אֱנָשָׁא: וִיהֵי אֱדוֹם
יְרָתָא וִיהֵי יְרָתָא שֵׂעִיר לְבַעֲלֵי
דְבָבוֹהִי וְיִשְׂרָאֵל יַצְלַח בְּנִכְסִין:
וְיִתְחוֹר חַד מִדְּבִית יַעֲקֹב וְיוֹבֵד
מְשֵׁיזֵיב מִקִּרְיַת עַמְמַיָּא:
וַחֲזָא יַת־עֲמָלֵקָאָה וּנְטַל מַחְלִיהּ
וְאָמַר רֵישׁ קְרָבַיָּא דְיִשְׂרָאֵל הֲוָה
עֲמָלֵקָאָה וְסוֹפֵיהּ לְעַלְמָא יֵיבַד:

הוה אדום ויהון אדומאי
תריכין ויהון תריכין בני דגבלא
מן קדם ישראל סגא דהון וישראל
יתקפון בנכסין וירתונין: וירד
ויקום שליט מדבית יעקב ויובד
וישצי שיזבותא דמשתיר מן ק
קושטינטיני קרתא חייבתא ויצדי
ויחרוב כרכא מרודא וקיסרין
תקיף קרוי עממיא: וירא
ותמא ית דבית עמלק ונטל מתל
נבוותיה ואמר שירוי אימיא דאגיחו
קרבא בדבית ישראל הינון דבית
עמלק וסופיהון ביומי מלכא
משיחא למסדרא סדרי קרבא עם
כל בני מדינחא עם דבית ישראל
ברם סופיהון דאליין ודאיליין עד
עלמא יהון לאובדנא: וירא
ותמא ית יתרו דמתגייר ונטל מתל
נבוותיה ואמר מה תקיף הוא
משרייתך

ויהי פרס ירתי טורא דגבלא
לבעלי רכביהון וישראל יתגברון
בחיל תקיף:

ירושלמי

עתיד מלך למיקם מדבית יעקב
וישיצי ית כל מה דמשתייר מן
כרכא חייבא:

ירושלמי

ותמא ית עמלקאה ונטל במתל
נבוותיה ואמר שרוי אומיא דסדרו
קרבא כל קבל ישראל הינון דבית
עמלק וכעקבא בסוף יומיא הינון
יסדרון לקיבליהון סידרי קרבא
וסופהון לאבדן יהוי ואובדניהון
עד לעלם:

ותמא ית שלמיא ונטל במתל
נבוותיה ואמר מה תקיף הוא
משרוייך ושוויית כב קרת בית מ
מדורך:

ינ יו

וכו׳: ויולע דעת עליון · לכוין שעה שכועס בה: ארלאמו · רואה אמי שנחו של יעקב
וגדולתן אך לא עתה היא אלא לאחר זמן: דרך כוכב · כתרגומו לשון דרך קשתו
שהכוכב עובר כחץ וכלשון דיסטינט כלומר יקום מזל: וקם שבט · מלך רודה ומושל:
ומחץ פאתי מואב · זה דוד שנאמר בו השכב אותם ארצה וימד שני חבלים להמית ונומר:
וקרקר · לשון קורה כמו אבי קרתי מוקבת בור מוקרקע יקרוה עורבי נחל פורייר בלשון:
כל בני שת · כל האומות שבולם יצאו מן שת בנו של אדם הראשון: והיה ירשה שעיר · ים
לאויביו ישראל: וירד מיעקב · ועיד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר ·
מעיר החסובה: ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו וירד מים עד ים: וירא את כ
עמלק · כשתכל כפורענות של עמלק: ראשית גויים · הוא קדם את כלם להלחם בישראל
וכך תרגם אנקלוס ואחריתו ליאבד בידם שנאמר ומחה את זכר עמלק: וירא את כא
הקיני · לפי שהיה קני תקוע אצל עמלק כענין שנאמר ויאמר שאול אל הקיני ונו׳ הזכירו
אחר עמלק כשתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר בהם תרעתים שמעתים בוכתים:
איתן מושבך · תמה אבי מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית בעצת הבה נתחכמה לו
ועתה

בְּסֶלַע קָדֶשׁ: כב כִּי אִם־יִהְיֶה
לְבַעַל פְּעוֹר עַד־מָה אַשּׁוּר תִּשְׁבֶּךָ:
כג וַיִּשָּׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמַר אוֹי מִי
יִחְיֶה מִשְּׂמוֹ אֵל: כד וְצִים מִיַּד
כִּתִּים וְעִנּוּ אַשּׁוּר וְעִנּוּ עֵבֶר וְגַם־
הוּא עֲדֵי אֹבֵד: כה וַיָּקָם
בִּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לִמְקֹמוֹ וְגַם־בָּלָק
הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: פ א וַיֵּשֶׁב
יִשְׂרָאֵל בַּשִּׁטִּים וַיָּחֶל הָעָם לִזְנוֹת
אֶל־בְּנוֹת מוֹאָב: ב וַתִּקְרֶאנָה
לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לֵאלֹהֵיהֶן: ג וַיִּצְמַד
יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל:

יונתן בן עוזיאל

מְשַׁרְוָיָיךְ דִּי שַׁוִּיתָ בְּנִיקְרָיָא ד
דְּטִינְרָיָא מְדוֹרָךְ: כִּי אִם אָרוּם
אִין יִתְגְּזַר לְמֶהֱוֵי לְבִזְתָּא בְּנוֹי
דְּשַׁלְמָיָא עַד כְּדֵי יֵיתֵי סַנְחֵרִיב
מַלְכָּא דְאַתּוּר וְיִשְׁבֵּי יָרֵךְ: וישא
וְנָטַל מְתַל נְבִיאוּתֵהּ וַאֲמַר וַוי מַאן
יִתְקַיֵּים בְּזִמְנָן דְּיִתְוַלִּי מִימְרָא דַיְיָ
לְמִיתַן אֶגֶר טָב וְצִדְקִיָּא ו
וְלִמְחַפְּרָעָא מִן רִשְׁעָיָא וּמִכִּתֵּת
אוּמָיָא וּמַלְכָיָא וּמְגַדֵּי אוּלָיָין
בְּאוּלָיָין: וְצִים וְצִיצִין יְצַטְּרְחָן
בְּמִנְיָן זִינָא וְיִפְקוּן בְּאֻכְּרוּסִין סְגִיאִין
מִן לְמִבְרְנָיָא וּמֵאַרְעָא אַטְלִיָּא ו
וְיִצְטַרְפוּן בְּלִגְיוֹנִין דְּיִפְקוּן מִן
קוֹסְטַנְטִינִי וְיִצְעֲרוּן לְאַתּוּרָאֵי
וְיִשְׁעְבְּדוּן כָּל בְּנוֹי דְּעֵבֶר יַרְדְּנָא
סוּפָהוֹן

בְּכָרֵךְ תַּקִּיף מְדוֹרָךְ: אֲרֵי אִם־
יְהֵי לְשֵׁיצָאוּת שַׁלְמָתָא עַד מָתַי
אָתוּרָאָה יִשְׁבְּיָנָךְ: וּנְטַל מַתְלֵיהּ
וַאֲמַר וַוי לְחַיֵּי בֵּית אֲרַם דְּיִחְיוּן כַּד־
יַעֲבִיד אֱלָהָא יָת־אִילִין:
וְסִיעַן יְצַטְּרְחָן מֵרוֹמָאֵי וְיַעֲנוּן
לְאַתּוּר וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן לְעֵבֶר־פְּרָת
וְאַף־אִינּוּן לְעָלְמָא יֵיבְדּוּן:
וְקָם בִּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לַאֲתָרֵיהּ
וְאַף בָּלָק אֲזַל לַאֲרָחֵיהּ:
וְיָתֵיב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּין וְשָׁרֵי עַמָּא
לְמִטְעֵי בַּתְרֵי בְּנָת־מוֹאָב:
וּקְרָאָה לְעַמָּא לְדַבְחֵי טָעֲוָתְהוֹן
וַאֲכַל עַמָּא וְסָגִידוּ לְטָעֲוָתְהוֹן:
וְאִתְחַבַּר יִשְׂרָאֵל לְבַעְלָא פְּעוֹר וְתֶקֵף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל:

ואמר

ירושלמי

מְדוֹרָךְ:
אֲרוּם אִין יְהֵוֵי שְׁלַמְיָא לְבִזָּה עַד
כְּעַן אַתּוּרָיָא עֲתִיד קָאִים שְׁבִי
יָתָךְ:

ירושלמי

אֲלוּוֹי מַן יֵיחֵי כַּד יְשֵׁוֵי מֵימְרָא דַיְיָ
לְמִיתֵן אָגַר טַב לְצַדִּיקַיָּא וּלְמִחְפְּרַע
מֵרַשִּׁיעַיָּא:

ירושלמי

וְיִפְקוּן אוּכְלוֹסִין סַגִּין בְּלִבְרְנִיָּא
מִן מְדִינְתָּא רַבְּתָא וְיִצְרְפוּן עִימְהוֹן
לִיגְיוֹנִין סַגִּין מִן דְּרוֹמָאֵי ו
וְיִשְׁעְבְּדוּן אַתּוּרָיָא וְיִצְעֲרוּן כָּל בְּנֵי
עֵבֶר נַהֲרָא בְּרַם סוֹפֵיהוֹן דְּאִלֵּין
וְדְאִלֵּין לַאֲבָדוֹן יְהֵוֵי וְאוֹבְדָנָא עַד
לְעָלַם:

סופהון דאילין ואילין למיפל ביד
מלכא משיחא ויהון עד עלמא
לאובדנא: ויקם וקם בלעם
ואזל ותב לאתריה ולחוד כלק אזל
לאורחיה ואקים ית בנתהון ד
דמדינאי בקולין מבית שימורת עד טור תלגא והוון זבנן זיני
ביסין בבציר מן טימהון במילכת
בלעם רשיעא בפרשת אורחתא:
וישב ויתיב ישראל באתרא דהוה
מחקרי שטים על שטוחא וקלקולא
דהוה בהון ושריאו עמא לאיפסא
קרושתהון ולמפער גרמיהון לטופסא דפעור ולמטעירת בתר בנת
מואבאי דמפקן ית טופסיה ד
דפעור מתוחי פסיקייהון: ותקראן
וקראה לעמא לדבחי טעוותהון
ואכלון עמא במרזיחיהון וסגדון
לטעוותהון: ויצמד ואתחברו
עמא בית ישראל בבעלא פעור
במסרא בקיסא דלא מתפרש
בלא קיסמא ותקיף רוגזא דיי בישראל: ויאמר

ירושלמי
לעלם:
ירושלמי
וקם בלעם ואזל וחזר לאתריה
ולחוד כלק:
ירושלמי
וקרין לעמא לדבחי טעותהן:
ירושלמי
ואדבקו ישראל לפלחי טעותא
פעור ותקיף רוגזא דיי על ישראל:

ועתה כתיסבת בלתן ומעוז של ישראל: כי אם יהיה לבער קין וגו׳ אשריך שכתקעת כב
לתוקף זה שלכן כטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטי
ותהיה לבער ממקום שכתישבת עם מה נכך: עד מה אשור תשבך׳ עד היכן מגלה
אותך שאת לחלש וחבור אין זה ערוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ותשוב עם
שאר הגליות: וישא משלו וגו׳ כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: אוי מי יחיה משומו כג
אל׳ מי יכול להחיות את עצמו. משומו את אלה שלא ישים עליו הנוזר את אלה שיעמוד
מכחריב ויבלבל את כל האומות ועוד יבאו כים מיד כתים ויעברו כתיים שהן ארמיים
בברכיות גדולות על אשור: ועבו אותם שבעבר הנהר: וגם הוא עדי כה
אובד׳ וכן פי׳ דניאל עד דקטילת חיותא והובל נשמה: כים׳ ספינות גדולות כדכתיב
אני אדיר ובורכי רבתא: בשעים׳ כך שמה: לזכות את בכות מיכה׳ על ידי ענת בלעם א
כדאיתא בחלק: וישתחוו לאלהיהן׳ כשתקף יצרו עליה ואומר לה השמיעי לי והיא ב
מוכיחה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה: פעור׳ על שם שפוערין לפניו ג
מי הטבעת ומוכיחין דעי זו היא עבודתו: ויחר אף ה׳ בישראל׳ שלא כם מנפה:

בְּיִשְׂרָאֵל׃ פ

ד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח
אֶת־כָּל־רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם
לַיהוָה נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ וְיָשֹׁב חֲרוֹן אַף־
יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל׃ ס וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הִרְגוּ אִישׁ
אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר׃

ה וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא
וַיַּקְרֵב אֶל־אֶחָיו אֶת־הַמִּדְיָנִית
לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־עֲדַת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וְהֵמָּה בֹכִים פֶּתַח אֹהֶל
מוֹעֵד׃ ו וַיַּרְא פִּינְחָס בֶּן־
אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וַיָּקָם מִתּוֹךְ
הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ׃
ז וַיָּבֹא אַחַר אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
אֶל

יג ו׳ ה׳ מ״ל מלא פתורה

כולס יסר כי כר מן נ
מפטיר
רמס לוקיות פרס סקסלן פרס

יונתן בן עוזיאל

ויאמר וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה סַב יָת כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וּמַגִּי
יָתְהוֹן דַּיָּנִין וְיָדוּנוּן דִּינִין דְּקָטוֹלִין
יָת עַמָּא דְּטָעוּ בְּתַר פְּעוֹר וְתִצְלוּב
יָתְהוֹן קֳדָם מֵימְרָא דַיְיָ עַל קַיְסָא
קֳבֵל שִׁמְשָׁא בְּקִרְיָתָא וְעַם מִשְׁמוּעַ
שִׁמְשָׁא תֵּחֵית יָתְהוֹן וְתִקְבְּרִינוּן
וְיָתוּב תְּקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ מִישְׂרָאֵל׃
ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לְדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל
קְטוֹלוּ אֵינַשׁ גְּבַר שִׁיבְטֵיהּ דְּאִדְבַּקוּ
בְּטַעֲוָות פְּעוֹר׃
והנה וְהָא גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אָתָא וְאַחַד בְּבַלּוּרִיתָא דְּמִדְיָנִיתָא
וְקָרֵיב יָתָהּ לְוָת אֲחוֹהִי לְמֶחֱמֵי
משה

וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר יָת כָּל רֵישֵׁי
עַמָּא וְדִין וְקָטוֹל דְּחַיָּב קְטוֹל
קֳדָם יְיָ לְקֹבֶל שִׁמְשָׁא וְיָתוּב
תְּקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ מִישְׂרָאֵל׃
וְאָמַר מֹשֶׁה לְדַיָּנֵי יִשְׂרָאֵל קְטוֹלוּ
גְּבַר גַּבְרוֹהִי דְּאִתְחַבְּרוּ לְבַעֲלָא
פְּעוֹר׃ וְהָא גַּבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אָתָא וְקָרֵיב לְוָת אֲחוֹהִי יָת־
מִדְיָנִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל־
כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל וְאִינוּן בְּכִין
בְּאַתְרָא מְשַׁכְּן זִמְנָא׃ וַחֲזָא פִּינְחָס
בַּר אֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן כָּהֲנָא וְקָם
מִגּוֹ כְּנִישְׁתָּא וּנְסִיב רוּמְחָא בִּידֵיהּ׃
וְעָל בָּתַר גַּבְרָא־בַר־יִשְׂרָאֵל
לְקוּבְתָא

ירושלמי

וַאֲמַר מֵימְרָא דַיְיָ לְמֹשֶׁה סַב יָת
כָּל רֵישֵׁי עַמָּא וְאוֹקִים יָתְהוֹן ס
סַנְהֶדְרִין קֳדָם יְיָ וִיהַוְוֹן צָלְבִין כָּל
מַן דְּמִתְחַיָּב לְמִתְקְטָלָא וְעַם מַעֲלֵי
שִׁמְשָׁא יְהַוְוֹן מַחְתִּין נִבְלָתֵיהּ ו
וְקָבְרִין כְּכֵן יֶחֱזוֹר תְּקוֹף רוּגְזָא
דַיְיָ מִן יִשְׂרָאֵל׃

ירושלמי

וַאֲמַר מֹשֶׁה לְסַרְכֵיא דְּיִשְׂרָאֵל קְטוֹלוּ
גְּבַר יָת אֵינְשֵׁי בֵּיתֵיהּ אִלֵּין דִּי א
אִדְבִּיקוּ לְפִלְחֵי טַעֲוָותָא פְּעוֹר׃
וְהָא גְּבַר מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָתָא וְקָרֵיב
לְוָת אֲחוֹי יָת מִדְיָנִיתָא קֳדָם מֹשֶׁה
וְקֳדָם כָּל כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָא
אינון

משה ולמחמי כל כנישתא דבני ישראל עני וכן אמר למשה מה דא למקרב לגבה ואין אמר אנת דאסירא היא חלא אנת נסיבת ית מדייניתא ברת יתרו וכדי שמע משה רתח ואשתלי ואינון בכין וקרין שמע וקיימין דבתרע משכן זמנא:

ירושלמי

וירא יחמא פנחס בר אלעזר בר אהרן כהנא ואידכר הילכתא עני ואמר מאן דיקטול וקטיל האן אינון אריוותא דישיבת ירודה ביון דחמנון שתקין קם מגו סנדרי דיליה ונסיב רומחא בידיה ויבא תריסרי ניסין אתעבד לפנחס בזמן דעל בתר גברא בר ישראל לות מדינא נס קדמאי דהוה ליה למפרש יתהון ולא פירש: נס תניין דאסתתם פומהון ולא צוחין דאלו הוון צוחין הוון משתזבין: נס תליתאי דכין ברומחת ובזינון כחדא ית גברא בר ישראל בבית גיברה וית מדייניתא בבית בהתת תורפה: נס רביעאי דקם רומחא ב אתר ברווזא ולא אשתמיט: נס חמישאי כד סובר יתהון איזדקף שיקפא נטל מיניה עד דנפק: נס שתיתאי סובר יתהון בכל משיריתא דישראל דהוה שיתא פרסי ולא אשתלהי: נס שביעאי

ירושלמי

ואינון בכין בתרע משכן זמנא:

ירושלמי

ועל בתר גבר ישראל לקובתא ודקר ית תריהון ית גברא בר ישראל וית איתתא בקפדא ואתכליית מגיפתא מעילוי בני ישראל:

זקיפינון

קח את כל ראשי העם · לשפוט את העובדים לפעור: והוקע אותם · את העובדים: ר
והוקע · היא תלייה כמו שמניחו בבכי שאול והוקעום לי׳ ושם תלייה מפורש עא׳ בסקילה
וכל בסקלים נתלין: כנד השמש · לעין כל ומא׳ השמש מודיע את החוטאים העכן נקפל
מכנגדו והחמה זורחת עליו: והנה איש מבני ישראל בא · כתקנתו שבטו של שמעון אבל ר
זמרי שהיה נשיא שלהם אמרו לו אנו בדורין במיתה ואתה יושב בולי בדאיתא באלו הן
הנשרפין בסנהדרין: את המדינית · בזכי בת צור: לעיני משה · אמרו לו משה זו אסורה
או מותרת אם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך בולי בדאיתא הנס: והמה בוכים
בתעלמה ממנו הלכה נעו כולם בבכיה · בענל עמד משה בכנד ששים ריבוא שב׳ ויעשון
עד אשר דק ונו׳ ובאן רפו ידיו אלא בדי שיבא פנחס ויטול את הראוי לו: ויראו פנחס ר
ראה מעשה ונזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו

אֶל־הַקֻּבָּה וַיִּדְקֹר אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־
אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־הָאִשָּׁה אֶל־
קִבְתָּהּ וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ ס וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים
בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף׃

קל׳ מכות׳ סימן

לְקוּבְתָא וּבְזַע יָת תַּרְוֵיהוֹן יָת
גֻּבְרָא בַּר־יִשְׂרָאֵל וְיָת אִתְּתָא
לְמֵעָהָא וְאִתְכְּלִי מוֹתָנָא מֵעַל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וַהֲווֹ דְּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא
עֶסְרִין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין׃

פ פ פ פ

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־ מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃

פ פ

וּמְלִיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימַר׃

פינחס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הֵשִׁיב
אֶת־חֲמָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקַנְּאוֹ
אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כִלִּיתִי אֶת־
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי׃ יא לָכֵן
אֱמֹר הִנְנִי נֹתֵן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שָׁלוֹם׃
יב וְהָיְתָה לוֹ וּלְזַרְעוֹ אַחֲרָיו
בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קִנֵּא
לֵאלֹהָיו וַיְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
יג וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמֻּכֶּה

פנין על קוף לזקר מעברי על מקנה לפ׳

פלוס בני לזו קפ׳

פִּינְחָס בַּר־אֶלְעָזָר בַּר־אַהֲרֹן כָּהֲנָא
יָתִיב יָת־חֵימָתִי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
בְּמִקְנֵי יָת קִנְאָתִי בֵּינֵיהוֹן וְלָא־
שֵׁיצֵיתִי יָת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי׃
בְּכֵן אֵימַר הָא־אֲנָא גָּזַר לֵיהּ יָת־
קְיָמִי שְׁלָם׃ וּתְהֵי לֵיהּ וּלְבָנוֹהִי
בַּתְרוֹהִי קְיָם כְּהוּנַת עָלַם חֲלָף
דְּקַנֵּי קֳדָם־אֱלָהֵיהּ וְכַפַּר עַל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ וּשְׁוֹם גֻּבְרָא בַּר־יִשְׂרָאֵל

קטילא

אשד

• אמר לו קרייכא דאנדתא ליהוי פרוקכא מיד ויקח רומח בידו וגו׳: אל הקבה׳ אל קובתה׳ כמו הלחיים והקיבה כיון בתוך זכרות של זמרי ונקבות שלה ורלו כולם שלא לחכם הרגם והרבה כמים כעשו לו כולי כדאיתא בתס׳:

חסלת וירא בלק

יא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן׳ לפי שהיו השבטים מבזים אותו הראיתם בן פועי זה שפיעם אבי אמו עגלים לע״ז והרג כשיא שבט מישראל לפיכך כא הכתוב ויחסו אחר אהרן׳ בקנאו את קנאתי׳ בנקמו את נקמתי בקנאו את הקנאה שהיה לי לנקום כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרי״מנכו בלעז׳ את בריתי שלום׳ שתהא לו לברית שלום כאדם המחזיק טובה וחבות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקבה שלומותיו׳ והיתה לו׳ בריתי זאת׳ ברית כהנת עולם׳ אף על פי שבנר כהנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שבמשחו עמו

יב

יג

ולתולדותיהם

זקיפינון בדרע ימינה למחמי בלהון קליבוי ולא זכילו להנזקותיה: גם
תמינאי דאתעשן עע רומחא ולא איחבר מן מטולא: גם תשיעאי
דאחנגיד פרזלא בשיעור תרויהון ולא אשתליפו מגיה: גם עשיראי
אתא מלאכא והפך איתתא מלרע וגברא מלעיל דיחמון כל בית ישראל
ית חיסודיהון: גם חדסראי דאתנטרו בד חיין עד זמן דהליך יתרון
בכל משיריתא מן בגלל דלא יסתאב כהנא באהלא דמיתא: גם
תריסראי דאתקדיש אד מרהון ולא נפיל עילויה כיון דאוכיל יתרון
במשריתא חבט שדנהי ומיתו עני ואמר קדם רבון עלמא אפשר דמטול
אליין ימותון עשרין וארבע אלפין מישראל ומן יד אתגוללו רחמי שמיא
ואתכליית מותנא מעילוי בני ירושלמי
ישראל: ויהיו והוו סכום והוו איליין דמיתין במגיפתא
דמיתו במותנא עשרין וארבע יק עשרין וארבעא אלפין:
אלפין:

פ פ פ

וידבר ומליל יי עם משה למימר: פנחס פנחס קנאה בר
אלעזר בר אהרן כהנא אתיב ית ריתחי מעל בני ישראל
בזמן דקניית קנאתי וקטיל חייבא דבני ניהון ואמטוליה לא שיציית ית
בני ישראל בקנאתי: לכן ירושלמי
בשבועה אימר ליה מן שמי האנא בשבועה אזיל משה ואמר לפינחס
גזר ליה ית קימי שלם ואעבדיניה הא אנא יהב ליה:
מלאך קיים ויהי לעלמא למבשרא
גאולתא בכוף יומיא: והיתה וחולף דחסדוהי למימר הלא בר
פוטי מדינאה הוא הא אנא מיחסיניה לכרונתא רבתא וחילף דאחד
רומחא בדרעיה ומחא למדייניתא לבית כהתת קיבתה וצלי בפומיה על
עמא בית ישראל יזכון כהניא לתלת מתנן דרועא ולועא וקיבתא ותהי
ליה ולבנוי בתרוי קיים דבורת עלם חולף דקני לאלקיה וכפר על בני
ישראל: ושם איש ושום גברא בר ישראל קטילא דאתקטיל עם
מדייניתא

לתולדותיהם שיולידו לאחר המשחתן לאבל פיכחם שכולל קול לכן ולא כמשם לא בא לכלל
כהזכה עד כאן וכן שביכו בזבחים לא כתכהן פיכחם עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. בשביל
אלהיו כמו המקכא אתה לי וקכאתי לכיון בשביל כיון: ושם איש ישראל וגו' במקום יי
שיחם את הנדיק לשבח ויחם את הרשע לגבאי: כשיא בית אב לשמעוני. לאחד מאחיה

אֲשֶׁר הִכָּרֹת אֶת־הַמִּדְיָנִית זִמְרִי בֶן־
סָלוּא נְשִׂיא בֵית־אָב לַשִּׁמְעֹנִי:
טו וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמֻּכָּה הַמִּדְיָנִית
כָּזְבִּי בַת־צוּר רֹאשׁ אֻמּוֹת בֵּית־אָב
בְּמִדְיָן הִוא: פ
יז וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
יח צָרוֹר אֶת־הַמִּדְיָנִים וְהִכִּיתֶם
אֹתָם: יט כִּי צֹרְרִים הֵם לָכֶם
בְּנֹכְלֵיהֶם אֲשֶׁר־נָכְלוּ לָכֶם עַל־
דְּבַר־פְּעוֹר וְעַל־דְּבַר כָּזְבִּי בַת נְשִׂיא
מִדְיָן אֲחֹתָם הַמֻּכָּה בְּיוֹם הַמַּגֵּפָה
עַל־דְּבַר פְּעוֹר: יא וַיְהִי אַחֲרֵי
הַמַּגֵּפָה פ
ב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל
אֶלְעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:
ג שְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ כָּל־עֲדַת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה
וָמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל־יֹצֵא צָבָא
בְּיִשְׂרָאֵל: ד וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֹתָם בְּעַרְבֹת מוֹאָב
עַל־יַרְדֵּן יְרִחוֹ לֵאמֹר: ה מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
הַיֹּצְאִים מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם:
ס ו רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל
בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוֹךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנֹכִי
לְפַלּוּא מִשְׁפַּחַת הַפַּלֻּאִי:

ויהי אחרי המגפה פרשה זו פתוחה מעשה הפסק כין המגפה למכין שלא תשלו המגפה כפקוד אותם

קְטִילָא דְּאִתְקְטִיל עִם־מִדְיָנִיתָא
זִמְרִי בַר־סָלוּא רַב בֵּית־בָּא לְבֵית
שִׁמְעוֹן: וְשׁוּם אִתְּתָא דְּאִתְקְטִילַת
מִדְיָנִיתָא כָּזְבִּי בַת־צוּר רֵישׁ אוּמִין
בֵּית־אַבָּא בְּמִדְיָן הִוא:
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימַר:
אָעִיק יָת־מִדְיָנָאֵי וְתִקְטֵיל יַתְהוֹן:
אֲרֵי מְעִיקִין אִינוּן לְכוֹן בְּגִיכְלֵיהוֹן
דְּנִכִּילוּ לְכוֹן עַל־עִיסַק פְּעוֹר וְעַל־
עִיסַק כָּזְבִּי בַת־רַבָּא רְמִדְיָן אֲחַתְהוֹן
דְּאִתְקְטִילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל־
עִיסַק פְּעוֹר: וַהֲוָה בָּתַר מוֹתָנָא
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר בַּר־אַהֲרֹן
כַּהֲנָא לְמֵימַר: קַבֵּילוּ יָת־חוּשְׁבָּן
כָּל־כְּנִשְׁתָּא דְּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִבַּר
עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא לְבֵית
אֲבָהָתְהוֹן כָּל־נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל
וּמַלִּיל מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא אֲמַר
לְמִמְנֵי יָרְתְהוֹן בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב
עַל־יַרְדְּנָא דְּיַרְיְחוֹ לְמֵימַר:
מִבַּר עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
דְּנַפְּקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרָיִם:
רְאוּבֵן בּוּכְרָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן
חֲנוֹךְ זַרְעִית חֲנוֹךְ לְפַלּוּא זַרְעִית
פְּלוּא:

לחצרון

צתי לחבות שהיו לשבט שמעון · דל״ל להודיע שבחו של פינחס שלף על פי שזה היה בשעת
לא מנע את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכתוב מי הוא המוכה: ושם האשה
המוכה וגו׳ · להודיעך שכאתן של מדינים שהפקירו בת מלך לזנות כדי להחטיא את
ישראל: רקם לומות · לחד מתרגמת מלכי מדין את לוי ואת רקם ואת צור וגו׳ והוא היה
קטיב

פו

מְדִינֵיתָא זִמְרִי בַּר סָלוּא רַב בֵּית אַבָא לְשִׁבְטָא שִׁמְעוֹן: וּשֵׁם וְשׁוּם
אִתְּתָא קְטִילְתָא מִדְיָנִיתָא כָּזְבִּי בְּרַת צוּר דְּמִתְקַרְיָא שְׁלוּנָאי בְּרַת בָּלָק רֵישׁ
אוּמָא דְמוֹאָב בְּמִדְיָן בֵּית מוֹתְבֵיהּ הוּא: וידבר ה' וּמַלֵּיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה לְמֵימַר: צוּר אָעֵיקִית
מִדְיָנָאי וְתִקְטוֹל יַתְהוֹן: כִּי אָרוּם ירושלמי
עָיְקִין הִינוּן לְכוֹן בְּעִיסַת ד בנכליהם בְּשִׁקְרֵיהוֹן:
דְּמִיתֵיהוֹן דְּרַמְיָין לְכוֹן עַל עִיסַק
פְּעוֹר וְעַל עִיסַק כָּזְבִּי בְּרַת רַבָּא דְמִדְיָן אֲחָתְהוֹן דְּאִתְקְטִילַת בְּיוֹמָא
דְמוֹתְנָא עַל עִיסַק פְּעוֹר: ויהי וְהָוָה בָּתַר מוֹתְנָא אִתְגּוֹללוּ רַחֲמֵי
שְׁמַיָא לְמִתְפַּרְעָא פּוּרְעָנוּת דִּין עַמֵּיהּ וְאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר בַּר אַהֲרֹן
כַּהֲנָא לְמֵימַר: שאו קַבִּילוּ יַת סְכוּם חוּשְׁבַּן כָּל פְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל: וידבר וּמַלֵּיל מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא עִם אַמְרַכְלֵיא וַאֲמַר לְמִמְנֵי יַתְהוֹן בְּמֵישְׁרֵיא דְמוֹאָב עַל
יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ לְמֵימַר: מִבַּן מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא הֵיכְמָא דְּפָקִיד
יְיָ יַת מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּנַפְּקוּ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם: ראובן רְאוּבֵן
בּוּכְרָא דְיִשְׂרָאֵל בְּנוֹי דְּרְאוּבֵן חֲנוֹךְ גְּנִיסַת חֲנוֹךְ לְפַלּוּא גְּנִיסַת פַּלּוּא:
לחצרון

חטוב מכולם שכאמר ראש אומות ולפי שכהנ בזיון בעצמו להפקיר בתו מכאו אלישי: בית
אב · חמשת בתי אבות היו למדין עיפה ועפר וחנוך ואבידע והלדעה וזה היה מלך
לאחד מהם: נרולֹ · כמו זכור שמור לשון הווה עליכם לאויב אותם: כִּי נוֹרְרִים הם יז יח
לכם · על דבר פעור שהפקירו בנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור ואת מואב
לא נוה להשמיד מפני רות שסיתה עתידה לצאת מהם כדאמרינן בבבא קמא: וַיְהִי יט
אחרי המגפה וגו' · משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מוכה אותן
לידע מכין הנותרות · דא"ל כשיבאו ממגרים ונמסרו למשה נמכרו לו במכין עכשו שקרב
למות ולהחזיר באנו מחזירן במכין: לבית אבותם · על שבט האב יתיחסו ולא אחר האם: כ
וידבר משה ואלעזר הכהן אתם · דברו עמם על זאת שנוה המקום למנותם: לאמר · נ
אמרו להם נריכים אתם לימנות: מבֶּן עשרים שנה ומעלה כאשר נוה וגו' · שיהא ד
מניכנס מבן עשרים שנה ומעלה שנאמר כל העובר על הפקודים וגו': משפחת החנוכי · ה
לפי שהיו האומות מבזין אותם מה אלו מתייחסין על שבטיהן בבורין הם שלא שלטו
המצריים באמותיהם אם בנופם היו מושלים אז בנשיותיהם לפי' הטיל הקללה שמו עליהם
הא"ל מנד זה ויוד מנד זה לומר מעיד אני עליהם שהן בני אבותיהם וזה הוא שמפורש ע"
דוד שבטי יה עדות ליסראל השם הזה העיד עליהם לשבטיהם לפי' בכולם כתב החנוכי
הפלואי אבל בימנה לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהשם קבוע בו יוד בראש והא"ל

בכוף

לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרוֹנִי
לַכַּרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי׃
אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת הָרְאוּבֵנִי וּפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְאַרְבָּעִים אָלֶף
וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃ ט וּבְנֵי
פַלּוּא אֱלִיאָב׃ ט וּבְנֵי אֱלִיאָב
נְמוּאֵל וּדָתָן וַאֲבִירָם הוּא־דָתָן
וַאֲבִירָם קְרוּאֵי הָעֵדָה אֲשֶׁר הִצּוּ
עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בַּעֲדַת־קֹרַח
בְּהַצֹּתָם עַל־יְהוָה׃ י וַתִּפְתַּח
הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־
קֹרַח בְּמוֹת הָעֵדָה בַּאֲכֹל הָאֵשׁ אֶת
חֲמִשִּׁים וּמָאתַיִם אִישׁ וַיִּהְיוּ לְנֵס׃
יא וּבְנֵי קֹרַח לֹא־מֵתוּ׃
ס יב בְּנֵי שִׁמְעוֹן
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְנְמוּאֵל מִשְׁפַּחַת
הַנְּמוּאֵלִי לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי
לְיָכִין מִשְׁפַּחַת הַיָּכִינִי׃ יג לְזֶרַח
מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת
הַשָּׁאוּלִי׃ יד אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת
הַשִּׁמְעֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף
וּמָאתָיִם׃ ס טו בְּנֵי
גָד לְמִשְׁפְּחֹתָם לְצְפוֹן מִשְׁפַּחַת
הַצְּפוֹנִי לְחַגִּי מִשְׁפַּחַת הַחַגִּי לְשוּנִי
מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּנִי׃ יז לְאֶזְנִי
מִשְׁפַּחַת הָאֶזְנִי לְעֵרִי מִשְׁפַּחַת
הָעֵרִי׃ יח לַאֲרוֹד מִשְׁפַּחַת
הָאֲרוֹדִי לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאַרְאֵלִי
׃ יט אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי־גָד לְפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ
מֵאוֹת׃ ס יט בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמֶת
עֵר

ר׳ פסוק מן ג׳ מלין

קריאי ק׳

לנוקפר

ר׳ כמעט זרק בעמין ושימן לחם יפלב זרוק׃

פלוא: לְחֶצְרוֹן זַרְעִית חֶצְרוֹן
לְכַרְמִי זַרְעִית כַּרְמִי: אִילֵּין זַרְעַיָּת
רְאוּבֵן וַהֲווֹ מִנְיָנֵיהוֹן אַרְבָּעִין
וְתְלָתָא אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין:
וּבְנֵי פַלּוּא אֱלִיאָב: וּבְנֵי אֱלִיאָב
נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוּא דָתָן
וַאֲבִירָם מְעַרְעֵי כְּנִשְׁתָּא דְּאִתְכַּנְּשׁוּ
עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן בְּכִנּוּשֵׁיהוֹן עַל־יְיָ:
וּפְתַחַת אַרְעָא יָת־פּוּמָא וּבְלַעַת
יָתְהוֹן וְיָת־קֹרַח בְּמוֹתָא דְּכִנְשְׁתָּא
כַּד־אֲכָלַת אֶשְׁתָּא יָת מָאתָן
וְחַמְשִׁין גַּבְרָא וַהֲווּ לְאָת:
וּבְנֵי־קֹרַח לָא־מִיתוּ: בְּנֵי שִׁמְעוֹן
לְזַרְעַיָתְהוֹן לְנְמוּאֵל זַרְעַית נְמוּאֵל
לְיָמִין זַרְעַית יָמִין לְיָכִין זַרְעַית יָכִין:
לְזֶרַח זַרְעַית זֶרַח לְשָׁאוּל זַרְעַית
שָׁאוּל: אִילֵּין זַרְעַיָּת שִׁמְעוֹן
עֶסְרִין וְתְרֵין אַלְפִין וּמְאָתָן:
בְּנֵי גָד לְזַרְעַיָתְהוֹן לְצְפוֹן זַרְעַית
צְפוֹן לְחַגִּי זַרְעַית חַגִּי לְשוּנִי זַרְעַית
שׁוּנִי: לְאֶזְנִי זַרְעַית אֶזְנִי לְעֵרִי
זַרְעַית עֵרִי: לַאֲרוֹד זַרְעַית אֲרוֹדִי
לְאַרְאֵלִי זַרְעַית אַרְאֵלִי:
אִילֵּין זַרְעַיָּת בְּנֵי־גָד לְמִנְיָנֵיהוֹן
אַרְבָּעִין אַלְפִין וְחַמֵשׁ מְאָה:
בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמֵת עֵר וְאוֹנָן
בארעא

לחצרון לְחֶצְרוֹן גְּנִיסַת חֶצְרוֹן לְכַרְמִי גְּנִיסַת כַּרְמִי : אלה אִלֵּין גְּנִיסָתָא
דְּרָאוּבֵן וַהֲווֹ סְכוּמֵיהוֹן אַרְבְּעִין וְתְלַת אַלְפִין וּשְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין : ובני
וּבְנוֹי דְּאֱלִיאָב נְמוּאֵל וְדָתָן וַאֲבִירָם הוא דָתָן וַאֲבִירָם מְעָרְעֵי כְּנִישְׁתָּא
דְּאִתְכַּנְּשׁוּ וּפְלִיגוּ עַל משה וְעַל אַהֲרֹן בְּכְנִישְׁתָּא דְּקֹרַח בְּזִמַּן דְּאִתְכַּנְּשׁוּ
וּפְלִיגוּ עַל יְיָ : ותפתח וּפְתַחַת אַרְעָא יַת פּוּמַהּ וּבְלַעַת יַתְהוֹן וְיַת
קֹרַח כַּד מִיתוּ כְּנִישַׁת רְשִׁיעֵי כַּד אָכְלַת אִישָׁתָא יַת מָאתָן וְחַמְשִׁין
גּוּבְרִין וַהֲווּ לְנִיסָּיוֹן : ובני קרח ירושלמי
וּבְנוֹי דְּקֹרַח לָא הֲווּ בְּעִיטָתָא ד וּבְנוֹי דְּקֹרַח עַל דְּלָא הֲווּ בְּעַצָּתֵיהּ
דְּאַבּוּהוֹן וְאָזְלוּ בָּתַר אוּלְפָּנָא דַּאֲבוּהוֹן לָא מִיתוּ :
דְּמשה נְבִיָא לָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא
וְלָא לָקוּ בִּיקֵדְתָּא וְלָא טְמָעוּ בְּבְלִיעַת אַרְעָא : בני שמעון בְּנוֹי
דְּשִׁמְעוֹן לְגְנִיסָתְהוֹן לְנְמוּאֵל גְּנִיסַת נְמוּאֵל לְיָמִין גְּנִיסַת יָמִין לְיָכִין גְּנִיסַת
יָכִין : לזרח לְזֶרַח גְּנִיסַת זֶרַח לְשָׁאוּל גְּנִיסַת שָׁאוּל : אלה אִלֵּין
גְּנִיסָתָא דְּשִׁמְעוֹן עֶשְׂרִין וְתְרֵין אַלְפִין וּמְאָתָן : בני גד בְּנוֹי דְּגָד
לְגְנִיסָתְהוֹן לְצְפוֹן גְּנִיסַת צְפוֹן לְחַגִּי גְּנִיסַת חַגִּי לְשׁוּנִי גְּנִיסַת שׁוּנִי : לאזני
לְאֶזְנִי גְּנִיסַת אֶזְנִי לְעֵרִי גְּנִיסַת עֵרִי : לארוד לַאֲרוֹד גְּנִיסַת אֲרוֹד
לְאַרְאֵלִי גְּנִיסַת אַרְאֵלִי : אלה אִלֵּין גְּנִיסַת בְּנֵי גָד לְסִכּוּמְהוֹן אַרְבְּעִין
אַלְפִין וַחֲמֵשׁ מְאָה : בני יהודה בְּנוֹי דִּיהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וּמִיתוּ עֵר
ואונן

ישראל לריב על משה לשון הפעילו : ויהיו לכם · לאות ולזכרון למען אשר לא יקרב איש
זר לחלוק על הכהונה : ובני קרח לא מתו · הם היו בעצה תחלה ובשעת המחלוקת יח
הרסרו תשובה בלבם לפיכך כתבנר להם מקום נבוה בנהוכם וישבו שם : לזרח · הוא יט
נוחר לשון נוהר אבל משפחת אחד בטלה וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בנים
ירד למצרים וכאן לא מכה אלא חמשה וכן אנכון לגל הרי שבע משפחות ומצאתי בגמרא
ירושלמית שבשמת אהרן כשתלקו עבני כבוד ובאו הכבעבים להלחם בישראל וכתבו לב
לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם שמה מסעות מהר הסר למוסרה שנאמר ובני ישראל
כסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא בהר ההר מת וממוסרה על הר ההר
שמה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו
מהם שבע משפחות ומבני לוי כפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועוזיאלי ומבני יהר לא
המו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא ורבי תנחומא דרש שמתו
במנפה בדבר בלעם אבל לפי הסדרון שחסר משבט שמעון במכין זה ממכין הראשון
שבמדבר סיני בראה שבל כל אלף כפלו משבטו של שמעון : לאזני · אומר אני שזו משפחת כו
אנכון

ער ואונן בארץ כנען: כ ויהיו
בני יהודה למשפחתם לשלה
משפחת השלני לפרץ משפחת
הפרצי לזרח משפחת הזרחי:
כא ויהיו בני פרץ לחצרון
משפחת החצרני לחמול משפחת
החמולי: כב אלה משפחת
יהודה לפקדיהם ששה ושבעים
אלף וחמש מאות: ס
כג בני יששכר למשפחתם
תולע משפחת התולעי לפוה
משפחת הפוני: כד לישוב
משפחת הישבי לשמרון משפחת
השמרני: כה אלה משפחת
יששכר לפקדיהם ארבעה וששים
אלף ושלש מאות: ס
כו בני זבולן
למשפחתם לסרד משפחת הסרדי
לאלון משפחת האלני ליחלאל
משפחת היחלאלי: כז אלה
משפחת הזבולני לפקדיהם ששים
אלף וחמש מאות: ס
כח בני יוסף למשפחתם
מנשה ואפרים: כט בני מנשה
למכיר משפחת המכירי ומכיר
הוליד את גלעד לגלעד משפחת
הגלעדי: ל אלה בני גלעד
איעזר משפחת האיעזרי לחלק
משפחת החלקי: לא ואשריאל
משפחת האשריאלי ושכם משפחת השכמי:
לב השמידעי וחפר משפחת החפרי: לג וצלפחד בן חפר לא היו
לו בנים כי אם בנות ושם בנות צלפחד מחלה ונעה חגלה מלכה ותרצה:

ל׳ ומנ׳

ל׳ ומנ׳

ל׳ ומנ׳
מוקמו סימן

בארעא דכנען: והוו בני יהודה
לזרעיתהון לשלה זרעית שלה
לפרץ זרעית פרץ לזרח זרעית
זרח: והוו בני פרץ לחצרון
זרעית חצרון לחמול זרעית חמול:
אילין זרעית יהודה למנייהון
שבעין ושיתא אלפין וחמש מאה:
בני יששכר לזרעיתהון תולע
זרעית תולע לפוה זרעית פוני:
לישוב זרעית ישוב לשמרון זרעית
שמרון: אילין זרעית יששכר
למנייהון שיתין וארבעה אלפין
ותלת מאה: בני זבולון לזרעיתהון
לסרד זרעית סרד לאלון זרעית
אלון ליחלאל זרעית יחלאלי:
אילין זרעית זבולן למנייהון
שיתין אלפין וחמש מאה:
בני יוסף לזרעיתהון מנשה ואפרים:
בני מנשה למכיר זרעית מכיר ומכיר
אוליד ית גלעד לגלעד זרעית
גלעד: אילין בני גלעד איעזר
זרעית איעזר לחלק זרעית חלק:
ואשריאל זרעית אשריאלי ושכם
זרעית שכם: ושמידע זרעית
שמידע וחפר זרעית חפר:
וצלפחד בר חפר לא הוו ליה
בנין אילהין כנן ושום בנת צלפחד
מחלה ונועה חגלה מלכה ותרצה:

אילין זרעית מנשה ומניניהון וְתִרְצָה: נ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת
חמשין ותרין אלפין ושבע מאה: מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים
אילין בני אפרים לזרעיתהון אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:
לשותלח ס נא אֵלֶּה בְנֵי
יוותן בן עוזיאל אפרים

ואונן על חוביהון בארעא דכנען: ויהיו וַהֲווֹ בְּנֵי יְהוּדָה לְגִנְסָתְהוֹן
לשלה גניסת שלה לפרץ גניסת פרץ לזרח גניסת זרח: ויהיו
והוו בני פרץ לחצרון גניסת חצרון לחמול גניסת חמול: אלה אלין
גניסתא דיהודה לסכומהון שובעין ושיתא אלפין וחמש מאה: בני
ישכר בנוי דישכר לגניסתהון תולע גניסת תולע לפוה גניסת
פוה: לישוב לישוב גניסת ישוב לשמרון גניסת שמרון: אלה
אילין גניסת ישכר לסכומהון שיתין וארבע אלפין ותלת מאה: בני
זבלון בנוי דזבלון לגניסתהון לסרד גניסת סרד לאלון גניסת אלון
ליחלאל גניסת יחלאל: אלה אלין גניסת זבלון לסכומהון שתין
אלפין וחמש מאה: בני יוסף בנוי דיוסף לגניסתהון מנשה ואפרים:
בני בנוי דמנשה למכיר גניסת מכיר ומכיר אולד ית גלעד לגלעד
גניסת גלעד: אלה אלין בנוי דגלעד איעזר גניסת איעזר לחלק
גניסת חלק: ואשריאל ואשריאל גניסת אשריאל ושכם גניסת שכם:
ושמידע ושמידע גניסת שמידע וחפר גניסת חפר: וצלפחד וצלפחד
בר חפר לא הוו ליה בנין אלהין בנן ושום בנת צלפחד מחלה נעה חגלה
מלכה ותרצה: אלה אלין גניסת מנשה וסכומהון חמשין ותרין
אלפין ושבע מאה: אלה אלין בני אפרים לסכומהון לשותלח
גניסת

כז

לאבון ולאיכי יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו: לישוב. הוא יוב האמור ביורדי
מצרים כי כל המשפחות נקראו על שם יורדי מצרים והנולדים משם והלאה לא נקראו
המשפחות על שמם חוץ ממשפחות אפרים ומנשה שנולדו כלם במצרים ואחד ונעמן בני
בלע בן בנימין ומצאתי ביסודו של רבי משה הדרשן שירדה אמן למצרי כשהיתה מעוברת
מהם לכך נחלקו למשפחות כאצרון וחמול שהיו בני בנים ליהודה וחבר ומלכיאל שהיו בני
בנים של אשר ואם אנדה היא הרי עוב ואם לאו אומר אני שהיו לבלע בני בנים הרבה
ומזני הללו אחד ונעמן יצאה מכל אחד משפחה רבה ונקראו תולדות שאר הבנים עם
ב'ע ותולדות הבנים הללו נקראו על שמם וכן אני אומר בבני מפיר שנחלקו לב' משפחות
אחת נקראת על שמו ואחת נקראת על שם גלעד בנו חמשה משפחות חסרו מבניו של
בנימין כאן כתקיימה מקנת נבואת אמו שנקראתו בן אוני בן אכיות ובפלגש בגבעה

אֶפְרַיִם לְמִשְׁפְּחָתָם לְשוּתֶלַח
מִשְׁפַּחַת הַשֻּׁתַלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת
הַבַּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחֲנִי:
לו וְאֵלֶּה בְּנֵי שוּתֶלַח לְעֵרָן
מִשְׁפַּחַת הָעֵרָנִי: לז אֵלֶּה
מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי אֶפְרַיִם לִפְקֻדֵיהֶם
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת
אֵלֶּה בְנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפְּחֹתָם:
ס לח בְּנֵי בִנְיָמִן
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבֶּלַעִי
לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאַשְׁבֵּלִי לְאַחִירָם
מִשְׁפַּחַת הָאַחִירָמִי: לט לְשֻׁפּוּפָם
מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת
הַחוּפָמִי: מ וַיִּהְיוּ בְנֵי בֶלַע
אַרְד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאַרְדִּי לְנַעֲמָן
מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמִי: מא אֵלֶּה בְנֵי
בִנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה
וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:
ס מב אֵלֶּה בְנֵי דָן
לְמִשְׁפְּחֹתָם לְשוּחָם מִשְׁפַּחַת
הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת דָן ל
לְמִשְׁפְּחֹתָם: מג כָּל מִשְׁפַּחַת
הַשּׁוּחָמִי לִפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעָה וְשִׁשִּׁים
אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:
ס מד בְּנֵי אָשֵׁר
לְמִשְׁפְּחֹתָם לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה
לִישְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לִבְרִיעָה
מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי: מה לִבְנֵי
בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרִי
לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:
מו וְשֵׁם בַּת אָשֵׁר שָׂרַח: מז אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת בְּנֵי אָשֵׁר
לִפְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:
ס מח בְּנֵי נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְיַחְצְאֵל מִשְׁפַּחַת
הַיַּחְצְאֵלִי

ים פ׳ ככל תיכה לומר סמיה לו פה ולא נלה על מיו כמכירת יוסף.

כל אוריתא נכיאים סמר מר מן ח

סימן כל 56 כוקף קמן ומאחר כוקף כדול כר מן ם נגשמן.

לְשוּתֶלַח זַרְעִית שׁוּתֶלַח לְבֶכֶר
זַרְעִית בֻּכְרָא לְתַחַן זַרְעִית תַּחַן:
וְאִילֵין בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֵרָן זַרְעִית
עֵרָן: אִילֵין זַרְעַיָּת בְּנֵי אֶפְרַיִם
לְמִנְיָנֵיהוֹן תְּלָתִין וּתְרֵין אַלְפִין
וְחַמֵּשׁ מְאָה אִילֵין בְּנֵי יוֹסֵף
לְזַרְעַיָּתְהוֹן: בְּנֵי בִנְיָמִן לְזַרְעַיָּתְהוֹן
לְבֶלַע זַרְעִית בֶּלַע לְאַשְׁבֵּל זַרְעִית
אַשְׁבֵּל לְאַחִירָם זַרְעִית אַחִירָם:
לְשֻׁפּוּפָם זַרְעִית שֻׁפּוּפָם לְחוּפָם
זַרְעִית חוּפָם: וַהֲוָוֹ בְנֵי בֶלַע
אַרַד וְנַעֲמָן זַרְעִית הָאַרְדִּי לְנַעֲמָן
זַרְעִית נַעֲמָן: אִילֵין בְּנֵי בִנְיָמִן
לְזַרְעַיָּתְהוֹן וּמִנְיָנֵיהוֹן אַרְבְּעִין
וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה:
אִילֵין בְּנֵי דָן לְזַרְעַיָּתְהוֹן לְשוּחָם
זַרְעִית שׁוּחָם אִילֵין זַרְעַיָּת דָּן
לְזַרְעַיָּתְהוֹן: כָּל זַרְעִית שׁוּחָם
לְמִנְיָנֵיהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבַּע אַלְפִין
וְאַרְבַּע מְאָה: בְּנֵי אָשֵׁר
לְזַרְעַיָּתְהוֹן לִימְנָה זַרְעִית יִמְנָה
לִישְׁוִי זַרְעִית יִשְׁוִי לִבְרִיעָה זַרְעִית
בְּרִיעָה: לִבְנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר
זַרְעִית חֶבֶר לְמַלְכִּיאֵל זַרְעִית
מַלְכִּיאֵל: וְשׁוּם בַּת אָשֵׁר סָרַח:
אִילֵין זַרְעַיָּת בְּנֵי אָשֵׁר לְמִנְיָנֵיהוֹן
חַמְשִׁין וְתְלָתָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
בְּנֵי נַפְתָּלִי לְזַרְעַיָּתְהוֹן לְיַחְצְאֵל

זרעית

זַרְעִית יִחְצָאֵלִי לְגוּנִי זַרְעִית גוּנִי: הַיִחְצָאֵלִי לְגוּנִי מִשְׁפַּחַת הַגּוּנִי:
לְיֵצֶר זַרְעִית יֵצֶר לְשֶׁלֶם זַרְעִית מט לְיֵצֶר מִשְׁפַּחַת הַיִּצְרִי:
שֶׁלֶם: לְשֶׁלֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְמִי:

אילין אלה

יונתן בן עוזיאל

גְּנִיסַת שׁוּתֶלַח לְבֶכֶר גְּנִיסַת בֶּכֶר לְתַחַן גְּנִיסַת תַּחַן: ואלה וְאִלֵּין בְּנֵי
שׁוּתֶלַח לְעֵרָן גְּנִיסַת עֵרָן: אלה אִלֵּין גְּנִיסַת בְּנוֹי דְּאֶפְרַיִם לְסַכּוּמְהוֹן
עֶשְׂרִין וְתְרֵין אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה אִילֵּין בְּנוֹי דְּיוֹסֵף לְגְנִיסָתְהוֹן: בני־
בנימין בְּנוֹי דְּבִנְיָמִין לְגְנִיסָתְהוֹן לְבֶלַע גְּנִיסַת בֶּלַע לְאַשְׁבֵּל גְּנִיסַת
אַשְׁבֵּל לַאֲחִירָם גְּנִיסַת אֲחִירָם: לשפופם לְשׁוּפוּפָם גְּנִיסַת שְׁפוּפָם
לְחוּפָם גְּנִיסַת חוּפָם: ויהיו וַהֲווֹ בְּנוֹי דְּבֶלַע אַרְדְּ וְנַעֲמָן גְּנִיסַת אַרְדְּ
לְנַעֲמָן גְּנִיסַת נַעֲמָן: אלה אִלֵּין בְּנוֹי דְּבִנְיָמִין לְגְנִיסָתְהוֹן וְסַכּוּמְהוֹן
אַרְבְּעִין וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְשִׁית מְאָה: אלה אִלֵּין בְּנוֹי דְּגָד לְגְנִיסָתְהוֹן
לְשׁוּחָם גְּנִיסַת שׁוּחָם אִלֵּין גְּנִיסַת דָּן לְגְנִיסָתְהוֹן: כל כָּל גְּנִיסַת שׁוּחָם
לְגְנִיסָתְהוֹן שִׁתִּין וְאַרְבְּעָא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: בני אשר בְּנוֹי דְּאָשֵׁר
לְגְנִיסָתְהוֹן לִימְנָה גְּנִיסַת יִמְנָה לִישְׁוָה גְּנִיסַת יִשְׁוָה לִבְרִיעָה גְּנִיסַת
בְּרִיעָה: לבני לְבְנוֹי דְּבְרִיעָה לְחֶבֶר גְּנִיסַת חֶבֶר לְמַלְכִּיאֵל גְּנִיסַת
מַלְכִּיאֵל: ושם וְשׁוּם בְּרַת אֲשֶׁר סָרַח דְּאִדְּבְרַת בְּשִׁתִּין רִיבְוָון מַלְאָכִין
וְאִתְעֲלַת לְגִנְתָא דְּעֵדֶן בְּחַיְיָהָא מִן בְּגַלַל דְּבִשְׁרַת יַת יַעֲקֹב דְּעַד כְּדוֹן
יוֹסֵף קַיָּים: אלה אִלֵּין גְּנִיסַת בְּנוֹי דְּאָשֵׁר לְסַכּוּמְהוֹן חֲמִשִׁין וְתְלַת
אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה: בני נפתלי בְּנוֹי דְּנַפְתָּלִי לְגְנִיסָתְהוֹן לְיַחְצְאֵל
גְּנִיסַת יַחְצְאֵל לְגוּנִי גְּנִיסַת גּוּנִי: ליצר לְיֵצֶר גְּנִיסַת יֵצֶר לְשִׁלֵּם גְּנִיסַת
שלם:

נירס הרמלן ושום בת איתת אשר וגו׳:

כתקיימה כולם זו מכאתי ביסודו של רבי משה הדרשן: ואלה בני שותלח וגו׳ שאל בני לו
שותלח נקראו תולדותיהם עם שותלח ומערן יצאת משפחה רבה ונקרא על שמו וכתבנו
בני שותלח לבתי משפחות נא וחשוב ותמצא בפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי
שמנה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר בי אתם המעט ונומ׳ הא מעט חמשה אתם חברים
ממשפחות כל העמים שהן ע׳ אף זו הבכתי מיסודו של רבי משה הדרשן אך הוברכתי
לפחות ולהוסיף בדבריו: לאחירם׳ הוא אחי שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף לא
שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם: שפופם׳ הוא מופיס עם שהיה יוסף שפוף בין
פלומות: לחופם׳ הוא חופים: ושם בת אשר סרח: לפי שהיתה קיימת בחיים מנלה מו
כאן:

נ אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת נַפְתָּלִי לְמִשְׁפְּחֹתָם
וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף
וְאַרְבַּע מֵאוֹת: נא אֵלֶּה פְקוּדֵי
בְנֵי יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וָאֶלֶף
שְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:
פ נב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־
• קמצין • משֶׁה לֵּאמֹר: נג לָאֵלֶּה תֵחָלֵק
ס"ל חלה בתורה • הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת:
נד לָרַב תַּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט
תַּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פְקֻדָיו יִתֵּן
נַחֲלָתוֹ: נה אַךְ בְּגוֹרָל יֵחָלֵק
אֶת־הָאָרֶץ לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם
יִנְחָלוּ: נו עַל־פִּי הַגּוֹרָל תֵּחָלֵק
נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לִמְעָט:
שלישי
ס נז וְאֵלֶּה פְקוּדֵי
הַלֵּוִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת
הַגֵּרְשֻׁנִּי לְקְהָת מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי
לְמְרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמְּרָרִי:
נח אֵלֶּה מִשְׁפְּחֹת לֵוִי מִשְׁפַּחַת
הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת
הַמַּחְלִי מִשְׁפַּחַת הַמּוּשִׁי מִשְׁפַּחַת
הַקָּרְחִי וְקְהָת הוֹלִיד אֶת־עַמְרָם:
נט וְשֵׁם אֵשֶׁת עַמְרָם יוֹכֶבֶד
בַּת־לֵוִי אֲשֶׁר יֻלְּדָה אֹתָהּ לְלֵוִי
בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת־אַהֲרֹן
וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם:

על לישנא מלה כר מן קמס ל"ב חסר יוד ולא חסר ו"ו

אֵילִין זַרְעִיתָת נַפְתָּלִי
לְזַרְעִיתְהוֹן וּמִנְיָנֵיהוֹן חַרְבְּעִין
וְחַמְשָׁא אַלְפִין וְאַרְבַּע מְאָה:
אֵילִין מִנְיָנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁית־מְאָה
וְחַד אַלְפִין שְׁבַע מְאָה וּתְלָתִין:
וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה לְמֵימָר:
לְאֵילִין תִּתְפְּלֵיג אַרְעָא בְּאַחֲסָנָא
בְּמִנְיָן שְׁמָהָן: לְסַגִּיאֵי תִּסְגּוֹן
אַחֲסָנָתְהוֹן וְלְזְעִירֵי תְזְעְרוּן
אַחֲסָנָתְהוֹן גְּבַר לְפוּם מְנָיָנוּהִי
תִּתְיְהַב אַחֲסָנָתֵיהּ: בְּרַם בְּעַדְבָּא
תִּתְפְּלֵיג יַת־אַרְעָא לְשְׁמָהָן שִׁבְטֵי־
אֲבָהָתְהוֹן יַחְסָנוּן: עַל־פּוּם
עַדְבָּא תִּתְפְּלֵיג אַחֲסָנָתְהוֹן בֵּין־
סַגִּיאֵי לְזְעִירֵי: וְאֵילִין מִנְיָנֵי
לֵיוָאֵי לְזַרְעִיתְהוֹן לְגֵרְשׁוֹן זַרְעִית
גֵּרְשׁוֹן לְקְהָת זַרְעִית קְהָת לְמְרָרִי
זַרְעִית מְרָרִי: אֵילִין זַרְעִית לֵוִי
זַרְעִית לִבְנִי זַרְעִית חֶבְרוֹן זַרְעִית
מַחְלִי זַרְעִית מוּשִׁי זַרְעִית קֹרַח
וּקְהָת אוֹלִיד יַת־עַמְרָם: וּשְׁוֹם
אִתַּת עַמְרָם יוֹכֶבֶד בַּת־לֵוִי דִּילִידַת
יַתָּהּ לְלֵוִי בְּמִצְרַיִם וִילִידַת לְעַמְרָם
יַת־אַהֲרֹן וְיַת־מֹשֶׁה וְיַת מִרְיָם
אֲחָתְהוֹן: וְאִתְיְלִיד לְאַהֲרֹן
יַת

נ כאן: לאלה תחלק הארץ • ולא לפחותים מכן עשרים אלף על פי שכאו לכלל עשרים
נטרס חלוק הארץ שהרי שבע שנים כבשו ושבע חלקו ולא כטלו חלק בארץ אלא אלו שש
נד מאות אלף ואלף ואם היו לאחד מהם ששה בנים לא כטלו אלא חלק אביהם לבדו: לרב
תרבה נחלתו • לשבט שהיה מרובה באכלוסין כתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים
שוים שהרי הכל לפי רבוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה
על

שלם: אלה אלין גניסת נפתלי לגניסתהון לסכומהון ארבעין וחמשא
אלפין ושבע מאה: אלה אלין סכומי בני ישראל שית מאה וחד
אלפין שבע מאה ותלתין: וידבר ה׳ ומליל יי עם משה למימר:
לאלה לאלין שבטיא תתפלג ארעא באחסנא במנין שמהן: לרב
לשיבטא דעמיה סגי תסגון אחסנתהון ולשבטא דעמיה זעיר תזעיר
אחסנתהון גבר לפום סכומהון יתיהב אחסנתיה: אך ברם בעדבין
תתפלג ארעא לשמהן שבטיא דאבהתהון יחסינון: על פי על פום
עדבין תתפלג אחסנתהון בין סגיאי לזעירי: ואלה ואלין סכומי
ליואי לגניסתהון לגרשון גניסת גרשון לקהת גניסת קהת למררי גניסת
מררי: אלה אלין גניסת ליואי גניסת לבני גניסת חברון גניסת
מחלי גניסת מושי גניסת קרח וקהת אולד ית עמרם: ושם ושום
איתת עמרם יוכבד ברת לוי דילידת ללוי במיעלהון במצרים ביני שיריא
דילידת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים אחתהון: ויולד ואתיליד
לאהרן

על פי רוח הקדש כמו שמפורש בבכא בתרא · אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים
ואומר ברוח הקודש אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כינובים
בשכים עשר פתקין ושכים עשר נבולים ביד פתקין ובגלוס בקלפי והכשיר מכניס ידו
לתוכה ובוטל שכים פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו
והגורל עצמו היה נווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי
הגורל ולא כתחלקה הארץ במדה לפי שיש גבול משובח מחברו אלא בשומא בית כור דע
כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים: לשמות מטות אבותם · אלו יונאי מצרים כה
שכה הכתוב כאלה זו מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים
וכאן מתים יורשים את החיים כיצד שני אחים מיונאי מצרים שהיו להם בנים בבאי
הארץ לזה אחד ולזה שלשה האחד בטל חלק אחד והשלשה בטלו שלשה שנאמר לאלה
תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה וזהו שנאמר לשמות מטות
אבותם יבאלו שאחר שבטלו הבנים חלקוה לפי האבות שיבאו ממצרים ואלו מתחלה
חלקוה למכין יונאי מצרים לא היו בוטלין אלו הל׳ אלא שמי חלקים עצמו בטלו ל׳
חלקים: על פי הגורל · הגורל היה מדבר מגיד שנתחלקה ברוח הקודש וכן הוא אומ׳ כו
ויתנו לכלב את חברון על פי ה׳ לכך נאמר על פי ה׳ אך בגורל יבאו יהושע וכלב ואומר
על פי ה׳ נתנו לו את העיר אשר שאל: מטות אבותם · יבאו גרים ועבדים: אלה משפחות כז
הלוי · חסר כאן משפחת השמעי והעזיאלי וקבת מן היבהרי: אשר ילדה אותה ללוי · כח
אשתו ילדתה במצרים ואין הורתה במצרים כשנכנסו לתוך החומה ילדתה והיא השלימה
מכון

ס וַיִּוָּלֵד לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־
אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־אִיתָמָר׃
פז וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא
בְּהַקְרִיבָם אֵשׁ־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה׃
פח וַיִּהְיוּ פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ
וָמַעְלָה כִּי־לֹא הִתְפָּקְדוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נִתַּן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ פט אֵלֶּה פְקוּדֵי
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל
יַרְדֵּן יְרִחוֹ׃ צ וּבְאֵלֶּה לֹא־
הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבַּר סִינָי׃ צא כִּי אָמַר יְהוָה
לָהֶם מוֹת יָמֻתוּ בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר
מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃ ס

כז א וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד
בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־
מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפְּחֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה
וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃
ב וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־
הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃
ג אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה
בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה
בַּעֲדַת קֹרַח כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים
לֹא־הָיוּ לוֹ׃ ד לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־ אבינו

ל"ה פקודי בני ישראל אלה כמעט רביע ודין המספר פימן רבע ישראל׃

מכוון פימן

כב מכין שבעים שהרי בפרטן לי לתה מונה אלף ששים ותשע כי לא התפקדו בתוך בני ישראל׃ להיות כמכין בני עשרים שכה מה טעם כי לא כתן להם כחלה והכמכין מכן

אֶת־נָדָב וְאֶת־אֲבִיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר
וְאֶת־אִיתָמָר׃ וּמֵית נָדָב וַאֲבִיהוּא
בְּקָרוֹבֵיהוֹן אֶשְׁחָא נוּכְרָיְתָא קֻדָּם
יְיָ׃ וַהֲוָוּ מְנַיְנֵיהוֹן עֶסְרִין וְתְלָתָא
אַלְפִין כָּל־דְּכוּרָא מִבַּר־יַרְחָא
וְלְעֵילָא אֲרֵי לָא אִתְמְנְיוּ בְּגוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי לָא אִתְיְהִיבַת לְהוֹן
אַחֲסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ אֵלֵּין
מִנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא דְּמָנוּ
יַת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵישְׁרֵיָא דְמוֹאָב
עַל יַרְדְּנָא דִּירִיחוֹ׃ וּבְאִלֵּין לָא־
הֲוָה גְּבַר מִמְּנְיָנֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא
דְּמָנוּ יַת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא
דְּסִינַי׃ אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְהוֹן מָמַת
יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא אִשְׁתְּאַר
מִנְּהוֹן אֱינַשׁ אֶלָּהֵן כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה
וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃ וְקָרִיבָא בְּנָת
צְלָפְחָד בַּר־חֵפֶר בַּר־גִּלְעָד בַּר־
מָכִיר בַּר־מְנַשֶּׁה לְזַרְעִית מְנַשֶּׁה בַּר־
יוֹסֵף וְאִלֵּין שְׁמָהָת בְּנָתֶיהָ מַחְלָה
נוֹעָה וְחָגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃
וְקָמָא קֳדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אֶלְעָזָר
כַּהֲנָא וּקְדָם רַבְרְבַיָּא וְכָל־כְּנִישְׁתָּא
לְתָרַע מַשְׁכַּן זִימְנָא לְמֵימַר׃
אֲבוּנָא מֵת בְּמַדְבְּרָא וְהוּא לָא־
הֲוָה בְּגוֹ כְּנִישְׁתָּא דְּאִזְדַּמְּנוּ עַל־יְיָ
בְּכְנִישְׁתָּא דְּקֹרַח אֲרֵי בְחוֹבֵיהּ מִית
וּבְנִין לָא הֲוָוּ לֵיהּ׃ לְמָא יִתְמְנַע

לְאַהֲרֹן יַת נָדָב וְיַת אֲבִיהוּא יַת אֶלְעָזָר וְיַת אִיתָמָר׃ וימת ומת נָדָב
וַאֲבִיהוּא בְּקָרוֹבְהוֹן אֵישְׁתָּא נוּכְרִיתָא מִן חַפֵּיין קֳדָם יְיָ׃ ויהיו וַהֲווֹ
סְכוּמֵהוֹן עֶשְׂרִין וְתְלָתָא אַלְפִין כָּל דְּכוּרָא מִבַּר יַרְחָא וּלְעֵילָא אֲרוּם לָא
אִתְמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרוּם לָא אִתְיְהִיבַת לְהוֹן אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
אֵלֶּה אִלֵּין סְכוּמֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא דִּי סְכָמוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמֵישְׁרַיָא
דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירֵיחוֹ׃ ובאלה וּבְאִילֵּין לָא הֲוָה גְּבַר מִן סְכוּמֵי
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כַּהֲנָא דִּי סְכָמוּן יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי׃ כי אמר
אֲרוּם אָמַר יְיָ לְהוֹן מְמָת יְמוּתוּן בְּמַדְבְּרָא וְלָא אִשְׁתַּיֵיר לְהוֹן אֱנָשׁ אֶלָּהֵן
כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן׃ ותקרבנה וּקְרִיבָן לְבֵי דִינָא בְּנָת
צְלָפְחָד בַּר חֵפֶר בַּר גִּלְעָד בַּר מָכִיר בַּר מְנַשֶּׁה לְגִנְסַת מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף
כְּדֵי שְׁמָעָן דְּאַרְעָא מִתְפַּלְגָא לְדוּכְרִין וּרְחִיצוּ בְּרַחֲמֵי מָארֵי עָלְמָא וְאִלֵּין
שְׁמָהָת בְּנָתָא מַחְלָה נוֹעָה חָגְלָה מִלְכָּה וְתִרְצָה׃ ותעמדנה וְקָמָא
קֳדָם מֹשֶׁה בָּתַר דְּקָמָא קֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְקֳדָם רַבְרְבַיָא וְכָל כְּנִישְׁתָּא
לְתַרַע מַשְׁכַּן זִמְנָא׃ אבינו אֲבוּנָא מִית בְּמַדְבְּרָא וְהוּא לָא הֲוָה
בְּגוֹ כְּנִישְׁתָּא דְּמִתְרַעֲמִין וְדָאוֹדְמָנוּ לְמָרְדָא עַל יְיָ בְּכְנִישְׁתָּא דְּקֹרַח אֲרוּם
בְּחוֹבֵיהּ מִית וְלָא אַחֲיֵי לְחוֹרָנִין וּבְנִין דּוּכְרִין לָא הֲווֹ לֵיהּ׃ למה לָמָּא
יִתְמַנַּע

עזרים שכה היו בכי כחלה שכאמר איש לפי פקודיו יותן כחלתו׃ ובאלה לא היה איש׃ פר
אבל על הכשים לא כנזרה נזרת המרגלים לפי שהן היו מחבבות את הארץ האכשי׳ אומרי
כתבה ראש וכשובה מכרים והכשים אומרות תכה לכו כחלה לכך כבמכה פרשת בכו נלפחד
לכאן׃ למשפחות מכשה בן יוסף׃ למה כאמר והלא כבר כאמר בן מכשה אלא לומר לך ה
יוסף חבב את הארץ שכאמ׳ והעליתם את עצמותי ונומר ובכותיו חבבו את הארץ שכאמר
תכה לכו לאחוזה וללמדך שהיו כלם נדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו מתומי׳ ופרט
לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה נדיק בן נדיק אם יחסו לגנאי כגון בא
ישמעאל בן כתכיה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו׃ מחלה ונועה
ונומר׃ ולהלן הוא אומר ותהייכה מחלה ותרצה מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שכה
את סדרן׃ לפני משה ולפני אלעזר׃ מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשכת האדבעים כ
אחר שמת אהרן׃ לפני משה׃ ואחר כך לפני אלעזר איפשר אם משה לא ידע אלעזר
יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חכן משום רבי אלעזר אומר בבית
המדרש היו יושבין ועמדו לפני כולם׃ והוא לא היה׃ לפי שהיו באות לומר בחטאו מת ג
נזקקו לומר לא בחטא מתלוככים ולא בעדת קרח שהנו על הקבה אלא בחטאו לבדו מת
ולא החטיא את אחרים עמו׃ ר׳ עקיבה אומ׳ מקושש ענים היה ורש אומר מן המעפילים
היה׃ למה יגרע שם אביכו׃ אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חשובות זרע פר
תתיבם

אֲבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֵּן
תְּנָה־לָּנוּ אֲחֻזָּה בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ:
ס וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן
לִפְנֵי יְהוָה: פ
כון רכתי
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
רביעי
כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת נָתֹן
תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי־
ג׳ נקבות
אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן
לָהֶן: ס וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין
לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ:
ט וְאִם־אֵין לוֹ בַּת וּנְתַתֶּם אֶת־
ז פת כתיב כמיפרש
נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו: ט וְאִם־אֵין לוֹ
אַחִים וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְאֲחֵי
אָבִיו: יא וְאִם־אֵין אַחִים
נחלתי לאחרו אותיות נחלת אחרו לו ואין אחרו אחלף אותו והיינו מם אחרב מלל אחכעל ירש את אתו:
לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לִשְׁאָרוֹ
הַקָּרֹב אֵלָיו מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ וִירֵשׁ אֹתָהּ
וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחֻקַּת מִשְׁפָּט
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ יב וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל־הַר
הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

שְׁמָא־דְאָבוּנָא מִגּוֹ זַרְעִיתֵיהּ אֲרֵי
לֵית לֵיהּ בַּר הַב־לָנָא אַחֲסָנָא בְּגוֹ
אֲחֵי אָבוּנָא: וְקָרֵיב מֹשֶׁה יָת־
דִּינְהֵן קֳדָם יְיָ: וַאֲמַר יְיָ עִם־מֹשֶׁה
לְמֵימַר: יָאוּת בְּנָת צְלָפְחָד
מְמַלְלָן מִיתַּן תִּתֵּן לְהוֹן אֲחוּדַת
אַחֲסָנָא בְּגוֹ אֲחֵי אֲבוּהֶן וְתַעְבַּר
יָת־אַחֲסָנַת אֲבוּהֶן לְהֶן: וְעִם־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּמַלֵּיל לְמֵימַר גְּבַר
אֲרֵי יְמוּת וּבַר לֵית לֵיהּ וְתַעְבְּרוּן
יָת־אַחֲסָנָתֵיהּ לִבְרַתֵּיהּ:
וְאִם־לֵית לֵיהּ בְּרַתָּא וְתִתְּנוּן יָת־
אַחֲסָנָתֵיהּ לַאֲחוֹהִי: וְאִם־לֵית לֵיהּ
אַחִין וְתִתְּנוּן יָת־אַחֲסָנָתֵיהּ לַאֲחֵי
אֲבוּהִי: וְאִם־לֵית אַחִין לַאֲבוּהִי
וְתִתְּנוּן יָת־אַחֲסָנָתֵיהּ לְקָרִיבֵיהּ
דְּקָרִיב לֵיהּ מִזַּרְעִיתֵיהּ וִירַת יָתַהּ
וּתְהֵי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגְזֵירַת דִּין כְּמָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָת־מֹשֶׁה: וַאֲמַר יְיָ
לְמֹשֶׁה סַק לְטוּרָא דְעִבְרָאֵי הָדֵין
וַחֲזֵי יָת־אַרְעָא דִּיהַבִּית לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל:

יְחַמְנַע שׁוּם אָב
חֲשִׁיבִין קְבִיר
דְּאָבוּנָן וְאִין אָ
לָן אַחֲסָנָא בְּגוֹ
דִּין חַד מִן אַרְ
קֳדָם מֹשֶׁה נְבִי
דְּעָתָא דְּלֵעֵיל
וּמִנְּהוֹן דִּינֵי נְ
מַתִּין וּבְאִלֵּין
סַנְהֶדְרֵי דְיִשְׂרָ
וּמְתוּנִין לְדִינָ
מֹשֶׁה הֲוָה
דְּיֵמַר לָא
מֹשֶׁה יָת דִּינָ
ה׳ וַאֲמַר
כֵּן יָא
לְאִיתְאַמְרָא
וְתַעְבַּר יָת
גְּבַר אָרוּם
וְאִין לֵית לֵ
לֵיתְאָחִין לְ
וְיָרוּת יָתָהּ
מֹשֶׁה:

בלבד וכן וכ
לשאלו הקרו
למס כסמכה
הותרה הנזר
משה לבחלת
על בכו שלא
והוא לאחריו

תתיבס לאמו ליבס: כי אין לו בן · הא אם היה לו בן לא היו תובעות כלום מגיד
שהכמכיות היו: ויקרב משה את משפטן · כתעלומה הלכה ממנו וכאן כפרע על שנטל
עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי · דא״ר ראוה היתה פרשה זו להכתב
על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד וכתבה על ידן: כֵּן בנות צלפחד דוברות:
כתרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרום מגיד שראתה עינם מה שלא ראת עינו
של משה: כן ברות צלפחד דוברות · יפה תבעו אשרי אדם שהקב״ה מודה לדבריו:
כתן תתן · שני חלקים חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר:
זהעברת · לשון העברה הוא במי שאינו מכיר בן ליורשו · דא״ר על שם שהבת מעבר נחלה
משבט לשבט שבכה ובעלה יורשין אותה שלא תסוב נחלה לא בנעוה אלא לאותו הדור
בלבד

יחמנע שום אבונא מגו גניסתיה ארום ליית ליה ביר דכר אין ליית אנן
חשיבין כביר ואימן בנטרא ייבם חסב אימן חולק אבונן וחולק אחא
דאבונן ואין אנן חשיבין כביר הב
לן אחסנא בגו אחי אבונן: ויקרב
דין חד מן ארבעא דינין די עלו
קדם משה נביא וסכם יתהון על
דעתא דליעיל מנהון דיני ממונא

ירושלמי

דין חד מן אורבעה דינין כו׳ כתוב
לעיל גבי מקושש וגבי טמא נפש:

ומנהון דיני נפשתא בדיני ממונא היה משה זריז ובדיני נפשתא היה משה
מתין ובאליין ובאליין אמר משה לא שמעית מן בגלל למלפא ריש
סנהדרי דישראל דעתידין למיקום מן בתריה דיהוון זריזין לדיני ממונא
ומתונין לדיני נפשתא ולא יבהתון למשיילא דינא דמתקשי להון ארום
משה דהיה רבהון דישראל צרך
דיימר לא שמעית בגין כן קרב
משה ית דינהין קדם יי: ויאמר
ה׳ ואמר יי עם משה למימר:

ירושלמי

ואקריב משה ית סדר דיניהון קדם
יי:

כן יאות בנת צלפחד ממללן כתיבא הוות דא קדמי אלהן זכאין
לאיתאמרא על ידיהן מיתן תיתן לדהון ירתו ואחסנא בגו אחי אבוהן
ותעבר ית אחסנת אבוהן לדהון: ואל ועם בני ישראל תמליל למימר
גבר ארום ימות וביר דכר ליית ליה ותעברון ית אחסנתיה לברתיה: ואם
ואין ליית ליה ברתא ותתנון ית אחסנתיה לאחוי בית אבוי: ואם ואין
ליית אחין לאבוי ותיתנון ית אחסנתיה לקריביה דקריב ליה מגניסת אבוי
וירות יתה ותהי לבני ישראל לאחוויית וזירת דין היכמא דפקיד יי ית
משה: ויאמר ה׳ ואמר יי למשה סוק לטורא הדין וחמי ית ארעא

סנה להון בדיני פלגות

דיהבית

בלבד וכן והעברתם את כחלתו לבתו׳ בכולן הוא אומ׳ וכתתם ובכת הוא אומ׳ והעברת:
לשאלו הקרוב אליו ממשפחתו׳ ואין משפחה קרויה אלא מבל האב: עלה ש הר העברי׳ יא יב
למה כסמכה לכאן כיון שאמר הקב״ה כתן תתן להם אמר אותי נוה המקום להכחיל שמא
הותרה הנזרה ואכנס לארץ אמר לו הקב״ה נזרתי במקומה עומדת׳ דא כיון שנכנס
משה לכחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי כדרי משל למלך שגזר
על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו ונכנס לשער והוא אחריו לבנר והוא אחריו לטרקלין
והוא אחריו כיון שבא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס:

וְרָאִיתָה אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ אֶל־
עַמֶּיךָ גַּם־אָתָּה כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן
אָחִיךָ: יד כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי
בְּמִדְבַּר־צִן בִּמְרִיבַת הָעֵדָה ל
לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם לְעֵינֵיהֶם הֵם מֵי־
מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן:
פ טו וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה
אֶל־יְהוָה לֵאמֹר: יז יִפְקֹד
יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ
עַל־הָעֵדָה: יח אֲשֶׁר יֵצֵא
לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר
יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה
עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם
רֹעֶה: פ יט וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ
אֶת־יָדְךָ עָלָיו: כ וְהַעֲמַדְתָּ
אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָּל־
הָעֵדָה וְצִוִּיתָה אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם:
כא וְנָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן
יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
כב וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד
ושאל

יִשְׂרָאֵל: וְחֶחֱזֵי יָתֵהּ וְתִתְכַּנֵּשׁ
לְעַמָּךְ אַף־אַתְּ כְּמָא דְּאִתְכַּנֵּשׁ
אַהֲרֹן אָחִיךָ: כְּמָא דְּסָרְבְּתּוּן
עַל־מֵימְרִי בְּמַדְבְּרָא דְצִין בְּמַצּוּת
כְּנִישְׁתָּא לְקַדָּשׁוּתִי בְּמַיָּא לְעֵינֵיהוֹן
אִינוּן מֵי־מַצּוּת וְקַם מַדְבְּרָא דְצִן:
וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם־יְיָ לְמֵימָר:
יְמַנֵּי יְיָ אֱלָהּ רוּחַיָּא לְכָל־בִּסְרָא
גַּבְרָא עַל־כְּנִשְׁתָּא:
יִתְפְּקֵד קָדָמֵיהוֹן וְדִיעוּל קָדָמֵיהוֹן
וְדִיפֵּיקִינוּן וְדִיעֵילִינוּן וְלָא תְּהֵי
כְּנִישְׁתָּא דְיָי כְּעָנָא דְּלֵית לְהוֹן
רָעֵי: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה דְּבַר־
לָךְ יָת יְהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן גְּבַר דְּרוּחַ
נְבוּאָה־בֵּיהּ וְתִסְמוֹךְ יָת־יְדָךְ
עֲלוֹהִי: וּתְקִים יָתֵיהּ לְקֳדָם
אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְקֳדָם כָּל־כְּנִשְׁתָּא
וּתְפַקֵּיד יָתֵיהּ לְעֵינֵיהוֹן: וְתִתֵּן
מִזִּיוָךְ עֲלוֹהִי בְּדִיל דְּיִקְבְּלוּן מִנֵּיהּ
כָּל־כְּנִשְׁתָּא דִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וּלְקֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא יְקוּם וְיִשְׁאַל
ושאל ליה

פלגו הסנ׳ פכוח נעסוק יפקוד ה׳ וגו׳ ובוה יש כמ׳ מיבות ולכך ברכם יהושע את ישראל כמ׳ פנים והוסב׳ וזכרת את ה׳ מי הו׳ כמותן לך בם לעסו׳ חיל

שיקפסו׳ לאחר בוס נעורס:

א כאשר כאסף לאהרן אחיך. מכאן שכתאוה משה למיתתו של אהרן. לא אין לאדם טוב ממנו על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם עדין לא הגיע זמנכם להפטר בכל מקום שכתב מיתתם כתב סורחנם לפי שכגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא הלמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי בנים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו׳ אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן פזכיר סורחנן להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד: הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין בהם עון אחר. דא״ר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו בים סוף הם שנמשו שהמרו במדבר סין: וידבר משה אל ה׳ וגו׳. להודיע שבחן של צדיקים כשנפטרין מן העולם ממיחין ברכן ושוסקין בברכי נבור: לאמר. אמר לו הקיבני אם אתה ממנה להם מרכם אם לאו: יפקוד ה׳. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן בהלת פלפחד לבנותיו אות הגיעה שעה שאתבע ברבי שיבקשו בני את גדולתי אמר ל הקבה לא כך עלתה

דיהבית לבני ישראל: וראית
אנת חיכמא דאתכנש אהרן אחוך:
במדברא דצין במוי מצות כנישתא
מצות ריקם במדברא דצין:
וידבר ומליל משה קדם יי
למימר: יפקוד יסגי מימרא
דיי דשליט בנשמת בר נש ומגיה
מתייהב רוח נשמתא לכל בישרא
גבר מהימן על כנשתא: אשר
די הוי נפיק קדמיהון לסדרי קרבא ודיהווי עליל קדמיהון מן סדרי קרבא
ודיפוק יתהון מן יד בעלי דבביהון ודיעול יתהון לארעא דישראל ולא
תהי כנשתא דיי כ לא חכימין מן בגלל דלא ישעון בני עממיא כענא
דטען ולית להון רעי: ויאמר ואמר יי למשה דבר לך ית יהושע
בר נון גבר דרוח נבואה מן קדם יי שריא עלויות סמוך ית ידך עלוי ג
והעמדת ותקים יתיה קדם אלעזר כהנא וקדם כל כנשתא ותפקיד
יתיה למיחמי חון: ונתת ותיתן מזיו יקרך עלוי מן בגלל די יקבלון
מגיה כל כנישתא דבני ישראל: ולפני וקדם אלעזר כהנא ישמיש
ויהי

במחשבה לפני כדי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל וזהו שאמר שלמה
כוכר תאכה יאכל פריה: אלהי הרוחות · לומה כאמר אמר לפניו רבונו של עולם גלוי
לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה מכה עליהם מנהיג שיהא סובל כל
אחד ואחד לפי דעתו: אשר ינא לפניהם · לא בדרך מלכי האומות שיושבים בביתיהם יי
ומשלחין את חיילותיהן למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שבלא אתי בסיחון ועוג שבאמר אל
תירא אותו וכדרך שעשה יהושע שבאמר וילך יהושע אליו ויאמר לו הלכו אתה ונומר וכן
בדוד הוא אומר כי הוא יונא ובא לפניהם יונא בראש ובכבם בראש: ואשר יוציאם ·
בזכיותיו: ואשר יביאם · בזכיותיו · דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי שאני
מכניסן לארץ: קח לך · קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום: לך · את יח
שבדוק לך את זה אתה מכיר: אשר רוח בו · כאשר שאלת שיוכל להלוך בכבד רוחו של
כל אחד ואחד: וסמכת את ידך עליו · תן לו תורגמן שידרוש בחייך שלא יאמרו עליו
לא היה לו להריס ראש בימי משה: ונויתה אותו · על ישראל דע שאתה הם מרבנים ה
הם על מנת שתקבל עליך: וכתתה מהודך עליו: זה קירון עור פני: מהודך · ולא כ
כל הודך ומניחו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה: למען ישמעו כל עדת בני
ישראל · שיהו גוהנין בו בכבוד וירא כדרך שנוהגין בך: ולפני אלעזר הכהן יעמד · כא
סרי שאלתך ששאלת שאין הכבוד הזה מוטל מבית אביך שאף יהושע יהא נריך לאלעזר:

שאל לו במשפט האורים לפני
יהוה על־פיו יצאו ועל־פיו יבאו
הוא וכל־בני־ישראל אתו וכל־
העדה: כב ויעש משה
כאשר צוה יהוה אתו ויקח את־
יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן
ולפני כל־העדה: כג וישמך
את־ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר
יהוה ביד־משה: פ

כוזפי

חמישי

כח

ויאמר יהוה אל־משה
לאמר: ב צו את־בני ישראל
ואמרת אלהם את־קרבני לחמי
לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב
לי במועדו: ג ואמרת להם
זה האשה אשר תקריבו ליהוה
כבשים בני־שנה תמימם שנים ליום
עלה תמיד: ד את־הכבש
אחד תעשה בבקר ואת הכבש
השני תעשה בין הערבים:
ה ועשירית האיפה סלת
למנחה בלולה בשמן כתית רבעית
ההין: ו עלת תמיד העשיה
בהר סיני לריח ניחח אשה ליהוה:
ז ונסכו רביעית ההין לכבש

תמימים שנים ליום רת"תשל לומר לך שתשכון מסל תמירו קרבין לשכה.

שכו מנות תמידין ככל יום.

ג פס ואמרת

האחד

ליה בדין אוריא קדם ייעל־
מימריה יהון־נפקין ועל־מימריה
יהון עלין הוא וכל־בני־ישראל
עמיה וכל־כנשתא: ועבד משה
כמא דפקיד יי יתיה ודבר ית־
יהושע ואקימיה קדם אלעזר
כהנא וקדם כל־כנשתא:
וסמך ית־ידוהי עלוהי ופקדיה
כמא דמליל יי בידא דמשה:
ומליל יי עם־משה למימר:
פקיד ית־בני ישראל ותימר להון
ית־קורבני לחם־סידור לקורבני
לאתקבלא ברעוא תטרון לקרבא
קדמי בזמניה: ותימר להון דין
קורבנא דתקרבון קדם־יי אמרין
בני־שנא שלמין תרין ליומא עלתא
תדידא: ית־אימרא חד תעביד
בצפרא וית אמרא תנינא תעביד
בין שמשיא: וחד מן־עסרא
בתלת־סאין סולתא למנחתא
דפילא במשח כתישא רבעות
הינא: עלתא תדירא דאתעבידא
בטורא דסיני לאתקבלא ברעוא
קורבנא קדם־יי: ונסכיה רבעות

הינא

ושאל לו. כשיצטרך לצאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין:
כב כג ויקח את יהושע. לקחו בדברים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הבא: וסמך
את ידיו. בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא
עשה בשתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה: כאשר דבר ה'. אף
ד לענין ההוד נתן מהודו עליו: צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה' אמר לו
הקב"ה עד שאתה מצוה על בני צוה את בני עלי משל לבית מלך שהיתה כפטרת מן
העולם והיתה מפקדת לבעלה על בניה כו' כדאיתא בספרי: קרבני. זה הדם: לחמי.
אלו אמורין וכן הוא אומר והקטירם הכהן המזבחה לחם אשה: לאשי. הנתכין לאשי
מזבחי:

וְיֵהֵי בַּד יִתְכַּשִּׁי מִנֵּיהּ פִּתְגַם וַיִּשְׁאֵיל לֵיהּ כְּדִי אוֹרַיְיָא קָדָם יְיָ עַל מֵימְרָא דְּאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יְהוֹן נַפְּקִין לְסִדְרֵי קְרָבָא וְעַל מֵימְרֵיהּ יְהוֹן עָלִין לְמִידּוֹן דִּינָא הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְכָל כְּנִישְׁתָּא : ויעש וְעָבַד מֹשֶׁה הֵיכְמָא דְּפָקִיד יְיָ יָתֵיהּ וּדְבַר יַת יְהוֹשֻׁעַ וְאַקִּימֵיהּ קֳדָם אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּקְדָם כָּל כְּנִשְׁתָּא : ויסמך וְסַמֵּךְ יַת יְדוֹי עֲלוֹי וּפַקְדֵיהּ הֵיכְמָא דְּפָקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה : וידבר ח׳ וּמַלֵּיל יְיָ

ירושלמי

עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : צו פַּקִּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן יַת קוּרְבָּנִי לְחֵים סִידּוֹר פָּתוֹרִי יֵיכְלוּן כַּהֲנַיָּא וּמָה דְּאִתּוּן מְקָרְבִין עַל גַּב מַדְבְּחָא לֵית דְּשׁוּ לְגָבַר דְּיֵיכוֹל מִנֵּיהּ הֲלָא אִישָׁתָא הִיא דְּאַכְלָא יְתֵיהּ וְהוּא מִתְקַבֵּל קֳדָמַי לְרֵיחַ דְּרַעְוָא : עִמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲווֹ זְהִירִין לְמִקְרְבָא יְתֵיהּ מֵאַפְרָשׁוּת לְשַׁבְּתָא קְרָבָן קֳדָמַי בְּזִמְנֵיהּ : ואמרת וְתֵימַר לְהוֹן דֵּין סִדַּר קָרְבְּנַיָּא דִּי תְקָרְבּוּן קֳדָם יְיָ אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שְׁלִמִין תְּרֵין לְיוֹמָא עָלְתָא תְּדִירָא : את יַת אִימַר חַד תַּעֲבִיד בְּצַפְרָא לְמִכְפַּרָא עַל חוֹבֵי לֵילְיָא וְיַת אִימַר תִּנְיָן תַּעֲבִיד בֵּינֵי שִׁמְשְׁתָּא לְמִכְפַּרָא עַל חוֹבֵי יְמָמָא : ועשירית וְחַד מִן עֲשַׂרָא בְּחַלַּת סָוִין סְמִידָא דְּחִינְטָיָא פְּתִיכָא בְּמִשַּׁח זֵיתָא כְּתִישָׁא רְבִעוּת הִינָא : עלת עֹלַת תְּדִירָא הֵיכְמָא דְּהַוַת מִקְרְבָא עַל טַוּוְרָא דְּסִינַי מְטוּל לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ : ונסכו וְנִיסוּכֵיהּ רְבִעוּת הינא

מזבחי · תשמרו · שיהיו כהנים ולוים וישראל עומדין על נביו מכאן למדו ותקנו מעמדו :
במועדו · בכל יום מועד התמידים : ואמרת להם · אזהרה לבית דין סכים ליום · נ
כפשוטו ועקרו בא ללמד שיהיו כשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל בין
הערבים במזרחן של טבעות : אשה הכבש אחד · אף על פי שכבר נאמר בפרשת ואתה
תצוה וזה אשר תעשה ונומר היא היתה אזהרה לימי המלוכים וכאן נוהה לדורות :
סלת למנחה · מנחת נסכים : העשויה בהר סיני · כאותן שנעשו בימי המלוכים · לא ה
העשויה בהר סיני הקים עולת תמיד לעולת הר סיני אותה שנתקרבה לפני מתן תורה
שכתוב בה ויסס באגנות מלמד שטעונה כלי : ונסכו · יין : בקדש הסך · על המזבח ו
יתנסכו : כסך שכר · יין המשכר פרט ליין מגתו : ריח נחוח · נחת רוח לפני שאמרתי ס
ונעזה

הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַיֵּין נֶסֶךְ שֵׁכָר
לַיהוָה: ט וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי
תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר
וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה: פ

ט וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כְבָשִׂים
בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:
עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבַּתּוֹ עַל־עֹלַת
הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: פ

ר סתרין

יא וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ
עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם
וְאַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה
תְּמִימִם: יב וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים
סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לַפָּר
הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד:
יג וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה
בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד עֹלָה
רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה:

נ כסע רכיע
סימן רחפס
מרכעי יו

יד וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה
לַפָּר וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וּרְבִיעִת
הַהִין לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֹאת עֹלַת חֹדֶשׁ
בְּחָדְשׁוֹ לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
טו וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת
לַיהוָה עַל־עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה
וְנִסְכּוֹ: ס טז וּבַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
פֶּסַח לַיהוָה: יז וּבַחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג שִׁבְעַת
יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל: יח בַּיּוֹם
הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: יט וְהִקְרַבְתֶּם

אשה

הֵינָא לְאִימְרָא חַד בְּקוּדְשָׁא יִתְנַסַּךְ
נִסּוּךְ דַּחֲמַר־עַתִּיק קָדָם־יְיָ:
וַיַּת אִמְרָא תִּנְיָנָא תַּעְבִּיד בֵּין
שִׁמְשַׁיָּא כְּמִנְחַת צַפְרָא וּכְנִסְכֵּיהּ
תַּעְבִּיד קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא
קָדָם־יְיָ: וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תְּרֵין
אִמְרִין בְּנֵי־שְׁנָא שַׁלְמִין וּתְרֵין
עֶשְׂרוֹנִין סוֹלְתָא דְמִנְחָתָא דְפִילָא
בְּמִשְׁחָ וְנִסְכֵּיהּ: עֲלַת שַׁבָּא
תִּתְעַבִּיד בְּשַׁבָּא עַל־עֲלַת תְּדִירָא
וְנִסְכֵּיהּ: וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵיכוֹן תַּקְרְבוּן
עֲלָתָא קָדָם־יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי־תּוֹרֵי
תְּרֵין וּדְכַר חַד אִימְרִין בְּנֵי־שְׁנָא
שַׁבְעָא שַׁלְמִין: וּתְלָתָא עֶשְׂרוֹנִין
סוֹלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ
לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין סוֹלְתָא
מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשְׁחָ לְדִיכְרָא חַד:
וְעִסְרוֹנָא עִסְרוֹנָא סוֹלְתָא מִנְחָתָא
דְפִילָא בְּמִשְׁחָ לְאִמְרָא חַד עֲלָתָא
לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קָדָם־יְיָ:
וְנִסְכֵּיהוֹן פַּלְגוּת הֵינָא יְהֵי לְתוֹרָא
וּתְלָתוּת הֵינָא לְדִיכְרָא וּרְבִעוּת
הֵינָא לְאִמְרָא חֲמַרָא דָא עֲלַת רֵישׁ־
יַרְחָ בְּאִתְחַדְּתוּתֵיהּ כֵּן לְכָל־רֵישֵׁי
יַרְחֵי שַׁתָּא: וּצְפִיר בַּר־עִזֵּי חַד
לְחַטָּאתָא קָדָם־יְיָ עַל־עֲלָתָא
תְּדִירָא יִתְעַבִּיד וְנִסְכֵּיהּ:
וּבְיַרְחָא קַדְמָאָה בְּאַרְבַּעַת עַסְרָא
יוֹמָא לְיַרְחָא פִּסְחָא קָדָם־יְיָ:
וּבַחֲמִשְׁתַּ עַסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא הָדֵין
חַגָּא שַׁבְעָא יוֹמִין פַּטִּירָא יִתְאֲכֵל:
בְּיוֹמָא קַדְמָאָה מְעַרַע קַדִּישׁ כָּל־
עֲבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן:

תקבלון

הֵינָא לְאֵימַר חַד בְּמַנִּי בֵּית קוּדְשָׁא בְּמָאנֵי בֵּית קוּדֶשׁ יִתְנַסַּךְ נִיסוּךְ
יִתְנַסַּךְ נִיסוּךְ חֲמַר עַתִּיק וְאִין לָא חֲמַר בַּחִיר לְשֻׁמָּא דַיְיָ:
מַשְׁבַּח חֲמַר עַתִּיק מַיְיתִי חֲמַר כַּר
אַרְבְּעִין יוֹמִין לְמִנְסְבָא קֻדָּם יְיָ: ואת וַיַּת אֵימַר תְּנַיָּין תַּעֲבִיד בֵּינֵי
שִׁמְשָׁתָא הֵי כְּדוֹרוֹנָא דְצַפְּרָא וְהֵי כְּנִסּוּכֵיהּ תַּעֲבִיד קָרְבַּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא
קֻדָּם יְיָ: וביום וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא תְּרֵין אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָה שְׁלִמִין וּתְרֵין
עֲשְׂרוֹנִין סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁחָ זֵיתָא וְנִיסוּכָהּ: עלת עֹלַת
שַׁבַּתָּא תִּתְעַבַּד בְּשַׁבַּתָּא וּמִתּוֹסֶפָא עַל עוֹלַת תְּדִירָא וְנִיסוּכָהּ: ובראשי
וּבְרֵישֵׁי יַרְחֵכוֹן תְּקָרְבוּן עֲלָתָא קֻדָּם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי דְלָא עֵידוּבִין תְּרֵין
וְדִכַר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שַׁבְעָא שְׁלִמִין: ושלשה וּתְלָתָא עֲשְׂרוֹנִין
סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁחָ זֵיתָא לְתוֹרָא חַד וּתְרֵין עֲשְׂרוֹנִין סְמִידָא
דְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁחָ זֵיתָא לְדִיכְרָא חַד: יעשרן וְעֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא
סְמִידָא לְמִנְחָתָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁחָ זֵיתָא לְאִימְרָא חַד עֲלָתָא לְאִתְקַבְּלָא
בְּרַעֲוָ קוּרְבָּנָא קֻדָּם יְיָ: ונסכיהם וְנִיסוּכֵיהוֹן דְּמִתְקָרֵב עִמְּהוֹן פַּלְגוּת הֵינָא
יְהֵי לְתוֹרָא וְתֻלְתוּת הֵינָא לְדִכְרָא וְרַבְעוּת הֵינָא לְאִמְּרָא חֲמַר עִינְבֵי דָא
עֲלָתָא תְּהֵוֵי מִתְקָרְבָא בְּכָל רֵישׁ יַרְחָ נִיסָן בְּזִמַּן אִתְחַדְּתוּת כָּל רֵישֵׁי יַרְחֵי
שַׁתָּא: ושעיר וּעְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא קֻדָּם יְיָ עַל חוֹסְרַן סִיהֲרָא
עַל עֹלַת תְּדִירָא תִּתְעַבַּד וְנִיסוּכֵיהּ: ובחדש וּבְיַרְחָא דְנִיסָן בְּאַרְבְּסַר
יוֹמִין לְיַרְחָא נִכְסַת פִּסְחָא קֻדָּם יְיָ: ובחמשה וּבַחֲמִישָׁת עֲשַׂר יוֹמָא
לְיַרְחָא הָדֵין חַגָּא שׁוּבְעָא יוֹמִין פַּטִּירֵי יִתְאֲכִיל: ביום בְּיוֹמָא קַמָּאָה
דְחַגָּא מְאַרַע קַדִּישׁ כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעֲבְדוּן: והקרבתם
והקרבון

וכעשה רבוכי: עולת שבת בשבתו · ולא עולת שבת בשבת לאחרת הרי שלא הקריב בשבת
זו שומע אני יקריב שתים לשבת שבאה תל בשבתו מניד שאם עבר יומו בטל קרבנו: על
עולת התמיד · אלו מוספין לבד לותן שני כבשים של עולת התמיד ומניד שאין קרבין
אלא בין שני התמידין וכן בכל מוספין כאמר על עולת התמיד לתלמוד זה: ושלשה יב
עשרונים · כמשפט נסכי פר שכן הן קבועין בפרשת נסכים: זאת עולת חדש בחדשו · יד
שאם עבר יומו בטל קרבנו ושוב אין לו תשלומין: ושעיר עזים ונומר · כל שעירי מו
המוספין באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שבועות
וכשתבא שעיר ראש חדש שנאמר בו לה׳ תלמודו ללמדך שמכפר על שאין בו ידיעה לא
בתפלה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב״ה בלבד ושאר כשעירים למדין ומכו
ומדרשו בתנדא אמ׳ הקב״ה הביאו כפרה אלי על שמעטתי את הירח: על עולת התמיד ·
יעשה כל הקרבן הזה: ונסכו · אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נכנסים להטאת: כל יט
מלאכת עבודה · אפילו מלאכה הצריכה לכם כגון דבר האבד המותר בחולו של מועד
אסורה

אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר
שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים
בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:
כ וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
לָאַיִל תַּעֲשׂוּ: כא עִשָּׂרוֹן
עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: כב וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:
כג מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר
לְעֹלַת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה:
כד כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת
יָמִים לֶחֶם אִשֶּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה
עַל־עוֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ:
כה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־
קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה
לֹא תַעֲשׂוּ: ס
כו וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם
מִנְחָה חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם
מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: כז וְהִקְרַבְתֶּם
עוֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־
בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד שִׁבְעָה כְבָשִׂים
בְּנֵי שָׁנָה: ס
כח וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד:
כט עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:
ל שְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר
עֲלֵיכֶם: לא מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תְמִימִם יִהְיוּ־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: פ

ב מנ׳ כנים׳

ג מנ׳ כתיב ואל מסר׳

ככולם מאמר לסטלת מון מענר׳ כמרי מבתכם כו אל המורים מכפרת פל לומדיב׳

וּתְקָרְבוּן קוּרְבָּנָא עָלָתָא קָדָם־
יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי־ תּוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד
וְשַׁבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָה שַׁלְמִין יְהוֹן
לְכוֹן: וּמִנְחַתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא
בְּמִשְׁחָ תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא
וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדִיכְרָא תַּעֲבְדוּן:
עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא תַּעְבִּיד לְאִמְּרָא
חַד כֵּן לְשַׁבְעָא אִמְּרִין: וּצְפִירָא
דְּחַטָּאת חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: בַּר
מֵעֲלַת צַפְּרָא דְּהִיא עָלַת תְּדִירָא
תַּעֲבְדוּן יַת־אִילֵין: כְּאִילֵין
תַּעְבְּדוּן לְיוֹמָא שַׁבְעָא יוֹמִין לְחֵים
קוּרְבָּן דְּמִתְקַבַּל־בְּרַעֲוָא קָדָם־יְיָ עַל־
עָלָתָא תְּדִירָא יִתְעַבֵּיד וְנִסְכֵּיהּ:
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי
לְכוֹן כָּל־ עִיבִידַת פּוּלְחָן לָא
תַעְבְּדוּן: וּבְיוֹמָא דְּבִכּוּרַיָּא
בְּקָרוֹבֵיכוֹן מִנְחָתָא חַדְתָּא קָדָם יְיָ
בְּעַצְרַתֵיכוֹן מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן
כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן:
וּתְקָרְבוּן עָלָתָא לְאַתְקָבָלָא בְּרַעֲוָא
קָדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי־תּוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר
חַד שַׁבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא:
וּמִנְחַתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ
תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרֵין
עִסְרוֹנִין לְדִיכְרָא חַד: עִסְרוֹנָא
עִסְרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד לְשַׁבְעָא אִמְּרִין:
צְפִיר בַּר־עִזִּין חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן:
בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵיהּ תַּעְבְּדוּן
שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן: וּבִירְחָא

שביעאה

ו ובחדש

השביעי

שְׁבִיעָאָה בְּחַד לְיַרְחָא מְעָרַע־קַדִּישׁ יְהֵא לְכוֹן כָּל־עִיבִידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן יוֹם יַבְּבָא יְהֵא לְכוֹן: כט

ועשיתם

ותעבדון

יוותן בן עוזיאל

וּתְקַרְבוּן קָרְבָּנָא עֲלָתָא קָדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד וְשׁוּבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שְׁלִמִין יְהוֹן לְכוֹן: ומנחתם ומִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְּחִנְטָיָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁח זַיְתָא תְּלָתָא עֲשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא וּתְרֵין עֲשְׂרוֹנִין לְדִכְרָא תַּעְבְּדוּן: ועשרון וְעִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא תַּעְבִּיד לְאִמַּר חַד הֵיכְדֵין לְשׁוּבְעָא אִמְּרִין: ושעיר וּצְפִירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: מלבד בַּר מִעָלַת צְפִרָא די לְעָלָתָא תְּדִירָא תַּעְבְּדוּן יַת אִלֵּין קוּרְבָּנַיָּא: כאלה כְּאִלֵּין קוּרְבָּנֵי יוֹמָא קַמָּאה תַּעְבְּדוּן כָּל יוֹמָא שׁוּבְעָא יוֹמִין דְּחַגָּא קָרְבַּן דְּמִתְקַבַּל בִּרְעָוָא קָדָם יְיָ עַל עָלָתָא תְּדִירָא יַת עִבִּיד וְנִיסוּכֵיהּ: וביום וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַּעְבְּדוּן: וביום וּבְיוֹמָא דְּבִיכּוּרַיָּא בְּקָרוּבְכוֹן דּוֹרוֹנָא מִן עֲלָלָתָא חַדְתָּא קָדָם יְיָ בְּעַצַרְתֵּיכוֹן כַּד יִתְמְלוֹן שְׁבָעָתֵי שְׁבוּעַיָּא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַּעְבְּדוּן: והקרבתם וּתְקַרְבוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא קָדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּרֵין וּדְכַר חַד שׁוּבְעָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא: ומנחתם וּמִנְחַתְהוֹן סְמִידָא דְּחִנְטָיָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁח זַיְתָא תְּלָתָא עֲשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא חַד תְּרֵין עֲשְׂרוֹנִין לְדִיכְרָא חַד: עשרן עִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד כְּרִין לְשׁוּבְעָא אִמְּרִין: שעיר צְפִיר בַּר עִזִּי חַד לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: מלבד בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵיהּ תַּעְבְּדוּן שְׁלִמִין יְהוֹן לְכוֹן וְחַמַּר נִיסוּכֵיהוֹן: ובחדש השביעי וּבְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הוּא יַרְחָא דְתִשְׁרִי בְּחַד לְיַרְחָא מְעָרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַּעְבְּדוּן יוֹם יַבָּבָא יְהֵי לְכוֹן לְמַעְבַּרְבָּא סַטְנָא דְאָתֵי לְמִקְטַרְגָא לְכוֹן

בקל

לאורם ביום עוב: פלים · כבנל לבנהם: אלים · כבנל יבחק: כבשים · כבנל יעקב יב
והבשבים הפריל יעקב ביבודו של רבי משה ראיתי זאת: כאלה תעשו · שלא יהו פוחתין כר
והולכין כפרי החג: וביום הבכורים · חג השבועות קרוי בכורי קביר חטים על שם כו
שתי הלחם שהם ראשונים למכחת חטים הבאה מן החדש: תמימים יהיו לכם ונסכיהם נא
לף הנסכים יהיו תמימים למדו רבותינו מכאן שהיין שהעלה קמחין פסול לנסכים:

ו וְעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ
לַיהוָה פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:
ז וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
לָאָיִל: ח וְעִשָּׂרוֹן אֶחָד לַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:
ט שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: י מִלְּבַד עֹלַת
הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלַת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם
לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה:
ס יא וּבָעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־
מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: יב וְהִקְרַבְתֶּם
עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר
אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:
יג וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
לָאָיִל הָאֶחָד: יד עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן
לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:
טו שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת
הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:
ס טז וּבַחֲמִשָּׁה
עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא־
קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת
עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגֹּתֶם חַג
לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:
יז וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֵּׁה רֵיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁלֹשָׁה

שביעי

וסחר' כל מלאכ' עבוד' דמו כל מ מלאכ' אסורה אפי' לאוכל נפ' מסותר בטאר ימים טובים:

כיו' הכפורים לא כתיב לכפר לפי שיו הכפורים מכפר:

כל רק דעמין כתכיר:

וְתַעֲבְדוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעְוָא
קֳדָם־יְיָ תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד
אִמְרִין בְּנֵי־שְׁנָא שַׁבְעָא שְׁלִמִין:
וּמִנְחָתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָא
תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין
עִסְרוֹנִין לְדֵיכְרָא: וְעִסְרוֹנָא חַד
לְאִמְרָא חַד לְשַׁבְעָא אִמְרִין:
וּצְפִיר בַּר־עִזִּין חַד לְחַטָּאתָא
לְכַפָּרָא עֲלֵיכוֹן: בַּר מֵעֲלַת
יַרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֲלַת תְּדִירָא
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן כְּדִחְזֵי לְחוֹן
לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעְוָא קוּרְבָּנָא
קֳדָם־יְיָ: וּבְעַסְרָא לְיַרְחָא
שְׁבִיעָאָה הָדֵין מְעַרַע קַדִּישׁ יְהֵי
לְכוֹן וּתְעַנּוּן יַת־נַפְשָׁתֵיכוֹן כָּל־
עֵיבִידְתָּא לָא תַעְבְּדוּן: וּתְקָרְבוּן
עֲלָתָא קֳדָם־יְיָ לְאִתְקַבָּלָא בְּרַעְוָא
תּוֹר בַּר־תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְרִין
בְּנֵי־שְׁנָא שַׁבְעָא שְׁלִמִין יְהוֹן לְכוֹן:
וּמִנְחָתְהוֹן סוֹלְתָא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָא
תְּלָתָא עִסְרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין
עִסְרוֹנִין לְדֵיכְרָא חַד: עִסְרוֹנָא
עִסְרוֹנָא לְאִמְרָא חַד לְשַׁבְעָת
אִמְרִין: צְפִיר־בַּר־עִזִּין חַד
חַטָּאתָא בַּר מֵחַטָּאת דְּכִפּוּרַיָּא
וְעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהוֹן:
וּבַחֲמִשְׁתָּ עַסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא
שְׁבִיעָאָה מְעַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן
כָּל־עֵיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן
וּתְחַגּוּן חַגָּא קֳדָם יְיָ שַׁבְעָא יוֹמִין:
וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבַּל
בְּרַעְוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי־תּוֹרֵי

תְּלָת עַסַר דְּכָרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי־ עֶשְׂרֵה אֵילִים שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
שְׁנָא אַרְבְּעַת עַסַר שַׁלְמִין יְהוֹן: אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ:

ומנחתהון יונתן בן עוזיאל ומנחתם

בְּקַל יַבְּבוּתְכוֹן: ועשיתם וְתַעֲבְדוּן עֲלָתָא לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעֲוָא קֳדָם
יְיָ תּוֹר בַּר תּוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שוּבְעָא שַׁלְמִין: ומנחתם
וּמִנְחָתְהוֹן סְמִידָא דְּחִנְטָיָא פְּתִיכָא בְּמִשְׁח זֵיתָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא
וּתְרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדֵיכְרָא: ועשרון וְעֶשְׂרוֹנָא חַד לְאִמְּרָא חַד הֵיכְדֵין
לְשוּבְעַת אִמְּרִין: ושעיר וּצְפִיר בַּר עִזֵּי חַד לְחַטָּאתָא לְמְכַפְּרָא
עֲלֵיכוֹן: מלבד בַּר מִן עֲלַת רֵישׁ יַרְחָא וּמִנְחָתֵהּ וְעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתֵהּ
וְנִיסוֹכֵיהוֹן כְּסִדַּר דִּינְהוֹן לְאִתְקַבְּלָא כְּרַעֲוָא קוּרְבָּנָא קֳדָם יְיָ: ובעשור
וּבְעַשְׂרָא יוֹמִין לְיַרְחָא שְׁבִיעָאָה הוּא יַרְחָא דְתִשְׁרִי מְאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן
וְתִסְגְּפוּן יַת נַפְשָׁתֵיכוֹן מִן מֵיכְלָא וּמִשְׁתְּיָא מִבְּנֵי וְתַמְרוֹקָא מִסַּנְדְּלָא
וְתַשְׁמִישׁ דְּעָרִיס כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעֲבְדוּן: והקרבתם וּתְקָרְבוּן
עֲלָתָא קֳדָם יְיָ לְאִתְקַרְבָּא בְּרַעֲוָא תּוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְּכַר חַד אִמְּרִין בְּנֵי
שְׁנָא שוּבְעָא שַׁלְמִין יְהוֹן לְכוֹן: ומנחתם וּמִנְחָתְהוֹן סְמִידָא דְּחִנְטָיָא
פְּתִיכָא בְּמִשְׁח זֵיתָא תְּלָתָא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרֵין עֶשְׂרוֹנִין לְדֵיכְרָא חַד:
עשרון עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאִמְּרָא חַד הֵיכְדֵין לְשוּבְעָא אִמְּרִין: שעיר
צְפִיר בַּר עִזֵּי חַד חַטָּאתָא בַּר מִקְרְבַּן חַטָּאת כִּפּוּרַיָּא וְעַלַת תְּדִירָא
וּמִנְחָתְהוֹן וְחַמַּר נִיסוֹכֵיהוֹן: ובחמשה עשר וּבַחֲמִיסַר יוֹמָא לְיַרְחָא
שְׁבִיעָאָה מְאַרַע קַדִּישׁ יְהֵי לְכוֹן כָּל עִבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעֲבְדוּן וּתְחַגּוּן
חַגָּא דְמִטַּלְיָא קֳדָם יְיָ שׁוּבְעָא יוֹמִין: והקרבתם וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא
קָרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֳדָם יְיָ תּוֹרִין בְּנֵי תּוֹרֵי תְּלָתֵיסַר אֵילִין כָּל יוֹמָא
וְחַסְרִין סְכוּמְרוֹן שוּבְעִין עַמִּין וּמְקַרְבִין יַתְהוֹן תְּלֵיסַר
מַטְרָתָא דְּכְרִין תְּרֵין דְּמִקְרְבִין תְּרֵין מַטְרָתָא אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר
שַׁלְמִין דְּמִקְרְבִין תַּמְנֵי מַטְרָתָא שִׁיתָא מִנְהוֹן מִקְרְבִין תְּרֵי תְּרֵי וּתְרֵין מִנְהוֹן
חד

מלבד עולת החדש · מוספי ראש חדש שהוא ביום ראשון: מלבד חטאת הכפורים · שעיר ו ז
הנעשה בעצם היום אחרי מות שנם הוא חטאת: ועולת התמיד · ומלבד עולת
התמיד תעשו עולות אלו: ונסכיהם · מוסב על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא
לשון נוי מלבד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם וכן כל נסכיה המורים
בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיה שבהם מוסבים על
התמיד ואינן לשון נוי שהרי נסכיהם של מוספים כתובין לענין בכל יום ויום:

יי וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר חָאֶחָד
לִשְׁלֹשָׁה עֲשָׂר פָּרִים שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
לָאַיִל הָאֶחָד לִשְׁנֵי הָאֵילִם:
יי וְעִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים:
יי וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד חַטָּאת
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
ס יי וּבַיּוֹם
הַשֵּׁנִי פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם עָשָׂר
אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:
יח וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט: יט וּשְׂעִיר־עִזִּים
אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:
ס כ וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
פָּרִים עַשְׁתֵּי־עָשָׂר אֵילִם שְׁנַיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר
תְּמִימִם: כא וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט: כב וּשְׂעִיר חַטָּאת
אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ: ס כג וּבַיּוֹם
הָרְבִיעִי פָּרִים עֲשָׂרָה אֵילִם שְׁנַיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר
תְּמִימִם: כד מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט: כה וּשְׂעִיר עִזִּים
אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ס

שן דינו רכיע

טני וכסכיכס
טטי וכסכיכ
טכיעי
בקסקטס ומי
כוז מיס
שכאן מקכו
מזל רמז
לניסוך המים
שן מתאה

כולס מלא נר
גן נ׳

ראשון טני
רכיעי ושעיר
עזים ומיקכ ך
אגל עזים

ומנחתהון סולתא דפילא במשח
תלתא עסרונין לתורא חד לחלתא
עסר תורין תרין עסרונין לדיברא
חד לתרין דכרין: ועסרונא
עסרונא לאמרא חד לארבעת עסר
אמרין וצפיר בר־עיזין חד
חטאתא בר מעלת תדירא מנחתה
ונסכה: וביומא תנינא תורין
בני־רתורי תרי עסר דכרין תרין
אמרין בני־שנא ארבעא עסר
שלמין: ומנחתהון ונסכיהון
לתורי לדכרי ולאמרי במינינהון
כדחזי: וצפיר בר־עיזין חד
חטאתא בר מעלת תדירא
ומנחתה ונסכיהון:
וביומא תליתאה תורין חד־עסר
דכרין תרין אמרין בני־שנא ארבעא
עסר שלמין: ומנחתהון
ונסכיהון לתורי לדכרי ולאימרי
במינינהון כדחזי: וצפיר חטאתא
חד בר מעלת תדירא ומנחתה
ונסכה: וביומא רביעאה תורין
עסרא דיכרין תרין אמרין בני־שנא
ארבעה עסר שלמין:
מנחתהון ונסכיהון לתורי לדיכרי
ולאמרי במנינהון כדחזי:
וצפיר בר־עיזין חד חטאתא בר
מעלת תדירא מנחתה ונסכה:
וביומא חמישאה תורין תשע דיכרין

חרין

ביום החמישי פרים תשעה
אילם

חד חד שלמין יהון: ומנחתם ומנחתהון סמידא דחנטיא פתיכא
במשח זיתא תלתא עשרונין לתורא חד לתליסר תורין תרין עשרונין
לדיברא חד לתרין דכרין: ועשרון ועשרונא לאימר חד
לארביסר אימרין: ושעיר וצפיר בר עיזי חד חטאתא דמקרב מטרתא
חד בר מעלת תדירא וסמידא דחנטיא למנחתא וחמר ניסוכא: וביום
השני ובימא תניינא דחגא דמטליא תקרבון תורין בני תורי תריסר
לתריסר מטרתא דיכרין תרין לתרי מטרתא אמרין בני שנא ארבסר
שלמין לתשעת מטרתא חמשא מנהון מקרבין תרי תרי וארבע מנהון
חד חד: ומנחתם ומנחתהון סמידא דחנטיא וחמר ניסוכיהון מה
דיתהון מקרבין עם תוריא ועם דיכריא ואימריא במניניהין כסדר דינא:
ושעיר וצפיר בר עיזי חד למטרתא חד חטאתא בר מעלת תדירא
וסמידא דחנטיא למנחתהון וחמר ניסוכיהון: וביום השלישי ובימא
תליתאה דחגא דמטליא תקרבון תורין תריסר לתריסר מטרתא דכרין
תרין לתרין מטרתא אמרין בני שנא ארבסר שלמין לעשר מטרתא
ארבעה מנהון מקרבין תרי תרי ושית מנהון חד חד: ומנחתם
ומנחתהון סמידא דחנטיא וחמר ניסוכידהון מה די תקרבון עם תורי
ודיכרי ואימרי במניניהון כסדר דינא: ושעיר וצפירא דחטאתא
חד למטרתא חד בר מן עלת תדירא וסמידא דחנטיא למנחתא וחמר
ניסוכיה: וביום הרביעי ובימא רביעאה דחגא דמטליא תורי
עשרא לעשר מטרתא דיכרין תרין לתרי מטרתא אימרין בני שנא ארבסר
שלמין לתריסר מטרתא תלת מנהון מקרבין תרי תרין ותמני מנהון
מקרבין חד חד: מנחתם ומנחתהון סמידא דחנטיא וחמר ניסוכיהון
מה די תקרבון עם תורי ודיכרי ואימרי במניניהון כסדר דינא: ושעיר
וצפיר בר עזי חד למטרתא חד חטאתא בר מן עלת תדירא וסמידא
דחנטיא למנחתא וחמר ניסוכה: וביום החמשי ובימא חמישאה
דחגא דמטליא תורין תשעא לתשעת מטרתא דכרין תרין לתרי מטרתא
אימרין

ומנחתם וכסכיהם לפרים · פרי החג ע׳הם כנגד ע׳לומות שמתמעטים והולכים ודומי יח
המקדש היו מניחין עליהם מן היבורין: ולכבשים · כנגד ישראל שנקראו שה פזורה והם
קבועים ומכוכם תמצים ושמוכה לכלות מהם תשעים ושמונה קללות שבמשנה תורה בשני
לאמר וכסכיהם על שני תמידי היום ולא שכה הלשון אלא לילדים כמו שאמרו רז״ל בשני
וכסכיהם בשני וכסכיה בשביעי כמספרם ל״ם יוד ל״ם הרי כאן מים רמז לכסוך המים יון
התורה

אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה
עָשָׂר תְּמִימִם: כז וּמִנְחָתָם
וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים
בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט: כח וּשְׂעִיר
חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד
וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: ס
כט וּבַיּוֹם הַשִּׁשִּׁי פָּרִים שְׁמֹנָה
אֵילִם שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם:
ל וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּרִים
לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים כְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּט: לא וּשְׂעִיר חַטָּאת
אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ: ס לב וּבַיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי פָּרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנַיִם
כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר
תְּמִימִם: לג וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם
לַפָּרִים לָאֵילִם וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם
כַּמִּשְׁפָּטָם: לד וּשְׂעִיר חַטָּאת
אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ
וְנִסְכָּהּ: ס לה בַּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל־
מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
לו וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה אִשֶּׁה רֵיחַ
נִיחֹחַ לַיהוָה פַּר אֶחָד אַיִל אֶחָד
כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:
לז מִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם לַפָּר לָאַיִל
וְלַכְּבָשִׂים בְּמִסְפָּרָם כַּמִּשְׁפָּט:
לח וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלְּבַד עֹלַת

תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבַּעְתָּ עֲשַׂר
שְׁלָמִין: וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן
לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וְלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן
כְּדַחֲזֵי: וְצִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד
בַּר מֵעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
וּבְיוֹמָא שְׁתֵּיתָאָה תּוֹרִין תְּמָנְיָא
דִּיכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא
אַרְבַּעְתָּ עֲסַר שְׁלָמִין:
וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִיכְרֵי
וְלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַחֲזֵי:
וְצִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת
תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרִין שַׁבְעָא
דִּיכְרִין תְּרֵין אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא
אַרְבַּעְתָּ עֲסַר שְׁלָמִין:
וּמִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרֵי לְדִיכְרֵי
וְלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַחֲזֵי לְהוֹן:
וְצִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת
תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:
בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהֵי לְכוֹן
כָּל עִבִּידַת פּוּלְחָן לָא תַעְבְּדוּן:
וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל
בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ תּוֹר חַד דִּכְרָ חַד
אִמְּרִין בְּנֵי שְׁנָא שַׁבְעָא שְׁלָמִין:
מִנְחָתְהוֹן וְנִסְכֵּיהוֹן לְתוֹרָא לְדִיכְרָא
וְלְאִמְּרֵי בְּמִנְיָנֵיהוֹן כְּדַחֲזֵי:
וְצִפִּירָא דְחַטָּאתָא חַד בַּר מֵעֲלַת
תְּדִירָא

עלת

לה התורה בחג: עצרת תהיה לכם. עצורים בעשיית מלאכה. דבר אחר עצרת עצרו מלאכת מלמד שטעון ליכה. ומדרשו באגדה לפי שכל ימות הרגל הקריבו ככנד ס׳ אומות ובאין ללכת אחר להם המוקום בבקשה מכם עשו לי בעודה קטנה כדי שאהנה מכם:

אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לְתֵרֵיסַר מַטַּרְתָּא תְּרֵי מִנְהוֹן מְקָרְבִין תְּרֵי
וְחַמַּר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דְּתִקְרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִיכְרֵי וְאִימְרֵי בְּמִנְיָנְהוֹן בְּסִדְרֵי
דִּינָא: ושעיר וְצִפִּירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְמַטַּרְתָּא חֲדָא בַּר מִן עֲלַת
תְּדִירָא וְסִמִּידָא דְּחִנְטָתָא לְמִנְחָתָא וְחַמַּר נִיסוּכָהּ: וביום הששי וּבְיוֹמָא
שְׁתִיתָאָה דְּחַגָּא דְּמָטַלְיָא תּוֹרִין תְּמַנְיָא לְתַמְנֵי מַטַּרְתָּא דְּכָרִין תְּרֵין לְתְרֵי
מַטַּרְתָּא אִימְרִין בְּנֵי שְׁנָא אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לְתְלֵיסַר מַטַּרְתָּא חֲדָא מִנְּהוֹן
מְקָרְבָא תְּרֵי וְתְרֵיסַר מִנְהוֹן חַד חַד: ומנחתם וּמִנְחָתְהוֹן סְמִידָא
דְּחִינְטָיָא וְחַמַּר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דְּתִקְרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִיכְרֵי וְאִימְרֵי ב
בְּמִנְיָנְהוֹן כְּסִדְרֵי דִּינָא: ושעיר וְצִפִּירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְמַטַּרְתָּא
חֲדָא בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא וְסִמִּידָא דְּחִינְטָתָא לְמִנְחָתָא וְחַמַּר נִיסוּכָהּ
וְצָלוּחִיתָא דְּמַיָּא חֲוִון מְנַסְּכִין בְּיוֹמָא דְּחַגָּא דְּמָטַלְיָא דוּכְרָן טַב לְרִבְיָעָא
דְּמִטְרָא: וביום השביעי וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה דְּחַגָּא דְּמָטַלְיָא תְּקָרְבוּן
תּוֹרִין שׁוּבְעָא לְשַׁבַּע מַטַּרְתָּא דִּיכְרִין תְּרֵין לְתְרֵי מַטַּרְתָּא אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָא
אַרְבֵּיסַר שַׁלְמִין לְאַרְבֵּיסַר מַטַּרְתָּא סְכוּמְהוֹן דְּכָל אִמְרַיָּא תַּמְנֵי וְתַשְׁעִין
לְמַכְפְּרָא עַל תַּמְנֵי וְתַשְׁעִין לְוָוטַיָּא: ומנחתם וּמִנְחָתְהוֹן סְמִידָא
דְּחִנְטָתָא וְחַמַּר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דְּתִקְרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִיכְרֵי וְאִמְרֵי בְּמִנְיָנְהוֹן
כְּסִדַּר דִּינְהוֹן: ושעיר וְצִפִּירָא דְּחַטָּאתָא חַד לְמַטַּרְתָּא חֲדָא בַּר מִן
עֲלַת תְּדִירָא וְסִמִּידָא דְּחִנְטָיָא לְמִנְחָתָא וְחַמַּר נִיסוּכָהּ: ביום השמיני
בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה כְּנִישִׁין תְּהֲוֹן בְּחֶדְוָא מִן מִטִּילְכוֹן לְבָתֵּיכוֹן כְּנִישַׁת חֶדְוָא
וְיוֹמָא טָבָא וְאִירוּעַ קַדִּישׁ תְּהֲוֵי לְכוֹן כָּל עִיבִידַת פּוּלְחָנָא לָא תַעֲבְדוּן:
והקרבתם וּתְקָרְבוּן עֲלָתָא קוּרְבָּן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעֲוָא קָדָם יְיָ קוּרְבָּנִין
קְלִילִין תּוֹר חַד קָדָם אֵלָה חַד דֵּכַר חַד לְעֵמָא יְחִידָאִי אִמְרִין בְּנֵי שְׁנָא
שַׁבְעָא שַׁלְמִין לְחֶדְוָת שׁוּבְעָא יוֹמִין: מנחתם מִנְחָתְהוֹן סְמִידָא
דְּחִנְטָתָא וְחַמַּר נִיסוּכֵיהוֹן מַה דְּתִקְרְבוּן עִם תּוֹרֵי וְדִכְרֵי וְאִמְרֵי בְּמִנְיָנְהוֹן
כְּסִדַּר דִּינָא: ושעיר וְצִפִּירָא דְּחַטָּאתָא חַד בַּר מִן עֲלַת תְּדִירָא

וסמידא

פל לחד לול לחד · לולו כנגד ישראל התעכבו לי מעט עוד ולשון חבס הוא זה כבכים נ
הנפטרים מלבייהם והוא לומר להם קשה עלי פרידתכם עכבו עוד יום לחד משל למלך
שעשה סעודה כולי כדלית במסכת סוטה ובמדרש רבי תנחום למלה תורה דרך ארץ
שמי שיש לו לכבודי יום ראשון יאכילנו פטומות למחר יאכילנו דגים למחר בשר בהמה
למחר מאכילו קטנית למחר מאכילו ירק פוחת והולך כפרי סחג:

אלה

עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ׃
אֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיהוָה
בְּמוֹעֲדֵיכֶם לְבַד מִנִּדְרֵיכֶם וּ
כלס יסר תרין ויין ל
וְנִדְבֹתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם
וּלְנִסְכֵּיכֶם וּלְשַׁלְמֵיכֶם׃ ס וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃

קכח: לחלק סימן · וחליפלהו סימן:

פ פ פ

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר

ומליל משה עם־רישי שבטיא לבני ישראל למימר

זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה׃
כדרים כניס׳ ר נס סהכירר׳ סטוב כרונס לס ס״כו מטל׳ סכעון כדרים סכנ ס מתיכ׳
אִישׁ כִּי־יִדֹּר נֶדֶר לַיהוָה אוֹ־
הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאֱסֹר אִסָּר עַל־
נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל־הַיֹּצֵא
מִפִּיו יַעֲשֶׂה׃ ס וְאִשָּׁה כִּי־תִדֹּר
נֶדֶר לַיהוָה וְאָסְרָה אִסָּר בְּבֵית
אָבִיהָ בִּנְעֻרֹתָיהָ׃ ס וְשָׁמַע אָבִיהָ
כנעוריס לותיו כערס לכ לומר לך כת לכ סכיס ויוס לחר כדרים כנרק׳
אֶת־נִדְרָהּ וְאִסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־
נַפְשָׁהּ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָּל־
נְדָרֶיהָ וְכָל־אִסָּר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־
נַפְשָׁהּ יָקוּם׃ ס וְאִם־הֵנִיא
אָבִיהָ אֹתָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ כָּל־נְדָרֶיהָ

ואסריה נדרהא

דין פתגמא דפקיד יי׃ גבר ארי־
ידר נדר קדם־יי או־יקיים קיים
למיסר איסר על־נפשיה לא יבטיל
פתגמיה ככל־דיפוק מפומיה
יעביד׃ ואתתא ארי־תדר נדר
קדם־יי ותיסר איסר בבית אבוהא
ברביותהא׃ וישמע אבוהא ית־
נדרה ואסרה דאסרת על־נפשה
וישתוק לה אבוהא ויקומון כל־
נדרהא וכל־איסרי דאסרת על־
נפשה יקומון׃ ואם־אי עדי
אבוהא יתהון ביומא דשמע כל־

לא אלה תעשו לה׳ במועדיכם · דבר הקבוב לחובה: לבד מנדריכם: אם נאתם לידור קרבנות ברגל מנוה היא בידיכם לו כדרים לו כדבות שבדרת כל השנה הקריבום ברגל שמא יקשה לו לחזור ולעלות לירושלם ולהקריב כדריו ובמנא כובר בכל תלחר: ואמר משה אל בני ישראל · להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל לפי שעד כאן דבריו של תקוס ופרשת כדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומ׳ שחזר משה ואמרה פרשה זו לישראל שלבב יש בחשמע שלא אמר להם זו אלא בפרשת כדרים התחיל דבריו:

וסמידא למנחתא וחמר ניסוכה: אלה אלין תקרבון קדם יי בזמן מועדיכון בר מבדריכון דנדרתון בחגא דתיירון בחגא ונסיבתכון לעלוותכון ולמנחתיכון ולניסוכיכון ולנכסת קודשיכון: ויאמר ואמר משה לבני ישראל ככל מה דפקיד יי ית משה:

פ פ פ

וידבר

ומליל משה עם אמרכלי שבטיא לבני ישראל למימר דין פתגמא דמליל יי למימר: איש גבר בר תליסר שנין ארום ידר נדרא קדם יי או יקיים קים למימר איסרא ממדעם דהתירא על נפשיה לא יפיס פתגמיה ברם בית דינא שרן ליה ואין לא שרו ליה ככל מה דיפוק מפומיה יעביד: ואשה ואתתא דלא עברת תריסר שנין ארום תידר נדר קדם יי ותיסר איסר בבית איבהא עד תריסר שנין: ושמע וישמע איבהא ית נדרהא וכל איסרה דאסרת על נפשה ויתכוון וישתוק לה איבהא ויתקיימון כל נדרהא וכל איסרא דאסרת על נפשה יתקיים: ואם ואין יבטל איבהא יתה ביומ דשמע או לא אתכוון לקיימא ובטיל

ראשי המטות · חלק כבוד לכשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומכין שלף שאר הדברות כן תל ויסובו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בית ישראל · ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות · או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד כאמר כאן זה הדבר וכאמר בשחוטי חוץ זה הדבר מה להלן כאמרה לאהרן ולבניו ולכל בני ישראל שכאמר דבר אל אהרן ונומ־ אף זו כאמרה לכולן: זה הדבר · משה כתבה בכה אמר ה׳ בחכות הלילה והנביאים כתבוהו בכה אמר ה׳ מוסף עליהם משה שפתבה בלשון זה הדבר · דא זה הדבר מעוט הוא לומר שהחכם בלשון התרה ובעל בלשון הפרה בלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר:

ג כדר · האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפי׳ כשבע שיאכל בבלות אבי קורא עליו בכל היונא מפיו יעשה תל לאסר איסר לאסור את המותר ולא להתיר את האסור: לא יחל דברו · כמו לא יחלל דברו לא יעשה דברו חולין: בית

ד אביה · ברשות אביה ואפילו איכה בביתו: בנעוריה · ולא קטנה ולא בוגרת שהקטנה אין בדרך נדר והבוגרת איכה ברשותו של אביה להפר נדריה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו בת י״א שנה ויום אחד נדריה נבדקין אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר בת י״ב שנה ויום אחד איכה נדריה לבדק: ואם הניא אביה אותה · אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומ׳ ואם ביום שמוע אישה יניא אותה והפר הוי אומר הנאה זו הפרה · ופשוטו לשון מניעה והפרה וכן למה

ואסריה אשר־אסרה על־נפשה
לא יקום ויהוה יסלח־לה כי־הניא
אביה אתה: ואם־היו תהיה
לאיש ונדריה עליה או מבטא
שפתיה אשר אסרה על נפשה:
ח ושמע אישה ביום שמעו
והחריש לה וקמו נדריה ואסרה
אשר־אסרה על־נפשה יקמו:
ט ואם ביום שמע אישה יניא
אותה והפר את נדרה אשר עליה
ואת מבטא שפתיה אשר אסרה
על־נפשה ויהוה יסלח־לה:
י ונדר אלמנה וגרושה כל
אשר־אסרה על־נפשה יקום עליה:
יא ואם־בית אישה נדרה או־
אסרה אסר על־נפשה בשבעה:
יב ושמע אישה והחרש לה
לא הניא אתה וקמו כל־נדריה וכל־
אסר אשר־אסרה על נפשה יקום:
יג ואם־הפר יפר אתם אישה
ביום שמעו כל־מוצא שפתיה
לנדריה ולאסר נפשה לא יקום
אישה הפרם ויהוה יסלח־לה:
יד כל־נדר וכל־שבעת אסר
לענת נפש אישה יקימנו ואישה
יפרנו: טו ואם־החרש יחרש
לה

ונדרהא ואסרהא דאסרת על
נפשה לא יקומון ומן־קדם־
ישתביק־לה ארי־אעדי אבוהא
יתה: ואם־מהודה תהוי לגבר
ונדרהא עלה או פירוש ספותהא
דאסרת על־נפשה: וישמע
בעלה ביומא דשמע וישתוק לה
ויקומון נדרהא ואסרהא דאסרת
על־נפשה יקומון: ואם ביומא
דשמע בעלה אעדי יתהון ובטל
ית־נידרהא דעלה וית פירוש
ספותהא דאסרת על־נפשה ומן־
קדם־יי ישתבק־לה: ונדר ארמלא
ומתרכא כל דאסרת על־נפשה
יקום עלה: ואם־בית בעלה
נדרת או־אסרת איסר על־נפשה
בקיומ: וישמע בעלה וישתוק
לה לא אעדי יתהון ויקומון כל־
נדרהא וכל איסרי דאסרת על־
נפשה יקומון: ואם־בטלא יבטל
יתהון בעלה ביומא דשמע כל־
אפקות סיפותהא לנדרהא ולאיסר
נפשה לא יקומון בעלה בטלינון
ומן־קדם־יי ישתבק־לה:
כל־נדר וכל קיומת איסר לסגפא
נפש בעלה יקיימינון ובעלה
יבטלינון: ואם־משתק ישתוק
לה

תכיון וכן שמן ראם אל יכיח ראשי וכן וידעתם את תכוחתי את אשר סרתם מעלי: וה
יסלח לה: במה הכתוב מדבר באשה שכדרה בכזיר ושמע בעלה והפר לה והיה לא ידעה
ועוברת על כדרה ושותה יין ומטמאה למתים זו היא שכריכה בליקה ואף על פי שהוא
יז מופר ואם המופרין נריכים בליקה קו לשחיכן מופרים: ואם היו תהיה לחים: זו תרומה
או ליכו אלא כשואה כשהוא אומר ואם בית איסה כדרה הרי כשואה אמור וכאן בתרומה
ובת

ובטיל בתר
ומן קדם יי
ואם היו
סיפתהא דא
אתנסיבת ומ
נדרת וישמ
ויתקיימון נד
ואין ביומא
סיפתהא דא
ונדרא דארמ
עד דהיא ב
ושמע וי
ויתקיימון ב
זכי בה תוב
ביומא דשמ
לנדרהא ו
יתקיימון וא
ידעת ועבר
לה: כר
קיום אסרא
יקיימינון ו
ואין משתק

וּבְטִיל בָּתַר דְּיִשְׁמַע כָּל נִדְרָהָא וְאִיסְרָא דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ לָא יִתְקַיְּמוּן
וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּרִי וְיִשְׁתְּבֵק לָהּ אֲרוּם בְּטִיל אֲבוּהָא יָתָא מִן רְשׁוּתָא דִּנְדָרָא:
וְאִם הִיו וְאִין אִתְנְסִבָא אִתְנְסִיבַת לְגֻבַר וְנִדְרָהָא עֲלָהּ אוֹ פִּירוּשֵׁי
סִיפְתָהָא דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ בְּבֵית אִיבָהָא וְלָא בְּטִיל אִיבָהּ עַד לָא
אִתְנְסִיבַת וּמִדְּאִתְנְסִיבַת לְגֻבַר יִתְקַיְּמוּן: וְשָׁמַע וְאִין בָּתַר דְּאִתְנְסִיבַת
נִדְרַת וְיִשְׁמַע בַּעֲלָהּ וּבְיוֹמָא דְּשָׁמַע יִתְכְּוֹן לְקַיְּמוּתְהוֹן וְיִשְׁתּוֹק לָהּ
וְיִתְקַיְּמוּן נִדְרָהָא וְאִיסְרָהָא דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יִתְקַיְּמוּן: וְאִם בְּיוֹם
וְאִין בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע בַּעֲלָהּ בְּטִיל לָהּ וְיִשְׁרֵי יַת נִדְרָהּ בַּעֲלָהּ וְיַת פִּירוּשׁ
סִיפְתָהָא דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ וּמִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּרִי וְיִשְׁתְּבֵק לָהּ: וּנְדַר
וְנִדְרָא דְּאַרְמְלָא וּמִתְרָבָא כָּל דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יְקוּם עֲלָהּ: וְאִם וְאִין
עַד דְּהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ וְלָא בְּגַרַת נִדְרַת אוֹ אָסְרַת אָסַר עַל נַפְשָׁהּ בְּקִיּוּמָא:
וְשָׁמַע וְיִשְׁמַע בַּעֲלָהּ וְיִשְׁתּוֹק לָהּ וְלָא בָטִיל יָתָהּ וּמִית עַד דְּלָא בְּגַרַת
וְיִתְקַיְּמוּן כָּל נִדְרָהָא וְכָל אִיסְרֵי דְּאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ יִתְקַיְּמוּן וְלֵית אִיבָהָא
זְכִי בָהּ תּוּב לְבַטָּלוּתְהוֹן: וְאִם וְאִין מִישְׁרָא יְשֵׁרֵי יָתְהוֹן בַּעֲלָהּ
בְּיוֹמָא דְּשָׁמַע כָּל אַפְקוּת שִׂפְתָהָא
לְנִדְרָהָא וּלְאִיסְרֵי נַפְשָׁהָא לָא
יִתְקַיְּמוּן וְאִין בַּעֲלָהּ בְּטִילִנּוּן וְלָא
יְדַעַת וַעֲבָרַת מִן קֳדָם יְיָ יִשְׁתְּבֵק
לָהּ: כָּל נִדְר כָּל נִידְרָא וְכָל
קִיּוּם אָסְרָא לְסַגָּפָא נַפְשׁ בַּעֲלָהּ
יְקַיְּמִינּוּן וּבַעֲלָהּ יְבַטֵּלִינּוּן: וְאִם
וְאִין מְשְׁתֵּק יְשַׁתֵּק וּמְתְכַּוֵּן לָהּ

ירושלמי
בַּעֲלָהּ אַפֵּס יָתְהוֹן:

ירושלמי
בַּעֲלָהּ יְפֵס יָתְהוֹן:

בעלה

וכא לחלוק בה שאביה ובעלה מפירין כדריה הפר האב ולא הפר הבעל או הפר הבעל
ולא הפר האב הרי זה איבו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם: וכדריה עליה
שכדרה בבית אביה ולא שמע בהן אביה ולא הופרו ולא הוקמו: ושמע איש ונו׳ הרי
לך שאם קיים הבעל שהוא קיים: ואם הפר יפר אותם׳ יכול אפילו לא הפר האב תל
בבעוריה בית אביה כל שבבעוריה ברשות אביה הוא: כל אשר אסרה על נפשה יקום
עליה׳ לפי שאינה לא ברשות אב ולא ברשות בעל ובאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר
אבל אלמנה מן האירוסין מת הבעל בתרוקבה וחזרה רשות לאב: ואם בית אישה כדרה׳
בנשואה הכתוב מדבר: כל נדר וכל שבועת איסר ונו׳ לפי שאמר שהבעל מפר יכול
כל נדרים במשמע תל לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש בלבד והם מפורשים

לָהּ וְאִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל־יוֹם וְהֵקִים אֶת־
כָּל־נִדְרָהּ אוֹ אֶת־כָּל־אֱסָרָהּ אֲשֶׁר
עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי־הֶחֱרִשׁ לָהּ
בְּיוֹם שָׁמְעוֹ׃ וְאִם־הָפֵר יָפֵר
אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמְעוֹ וְנָשָׂא אֶת־עֲוֹנָהּ׃
אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ
בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ׃
פ׳ וַיְדַבֵּר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ נְקֹם
נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים
אַחַר תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ׃
וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם
לֵאמֹר הֵחָלְצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים
לַצָּבָא וִיהִיוּ עַל־מִדְיָן לְתֵת נִקְמַת־
יְהוָה בְּמִדְיָן׃ אֶלֶף לַמַּטֶּה
אֶלֶף לַמַּטֶּה לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל
תִּשְׁלְחוּ לַצָּבָא׃ וַיִּמָּסְרוּ
מֵאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל אֶלֶף לַמַּטֶּה שְׁנֵים־
עָשָׂר אֶלֶף חֲלוּצֵי צָבָא׃ וַיִּשְׁלַח
אֹתָם מֹשֶׁה אֶלֶף לַמַּטֶּה לַצָּבָא
אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
לַצָּבָא וּכְלֵי הַקֹּדֶשׁ וַחֲצֹצְרוֹת

ג׳ ספר בלעם

ב׳ כ׳ ספרו׳ מנ׳

שני לא

לפי פרקס מעשה מדינאי ולא קב׳ נפש לכך כתלו עין כנקמת מדינים׳

אלף למטה כפמו׳ מתפיל כחלף ומסיים כאלף לומ׳לך כולם היה נסס לב אחד לאביהם שבשמים׳ כלם מנס בר מן א׳ מכר׳

התרועה

בְּנֵי לֵוִי כִּי־כֵן צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
וַיִּפְקְדֵם מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
וַיְהִי מִפְקַדֵּיהֶם עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
אַלְפַיִם וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים׃
מִלְּבַד הַטַּף וּנְשֵׁיהֶם וְגַם כָּל־נֶפֶשׁ
הַזָּכָר מִבֶּן חֹדֶשׁ וָמַעְלָה הַנִּפְקָדִים
אֶלְפַיִם וְאַרְבָּעָה וָעֶשְׂרִים׃
אֵלֶּה פְקוּדֵי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת
מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃
וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַּר סִינָי׃
כִּי אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמֻתוּ
בַּמִּדְבָּר וְלֹא־נוֹתַר מֵהֶם אִישׁ
זוּלָתִי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן׃
פ׳ וַתִּקְרַבְנָה בְּנוֹת צְלָפְחָד
בֶּן־חֵפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
מִמִּשְׁפְּחוֹת מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה
שְׁמוֹת בְּנֹתָיו מַחְלָה נֹעָה וְחָגְלָה
וּמִלְכָּה וְתִרְצָה׃
וַתַּעֲמֹדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי הַנְּשִׂיאִם וְכָל־הָעֵדָה
פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר׃
אָבִינוּ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה
בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעָדִים עַל־יְהוָה
בַּעֲדַת קֹרַח כִּי בְחֶטְאוֹ מֵת וּבָנִים
לֹא הָיוּ לוֹ׃
לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם אָבִינוּ מִתּוֹךְ
מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין בֵּן הָבָה־לָּנוּ אֲחֻזָּה
בְּתוֹךְ אֲחֵי אָבִינוּ׃
וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן
לִפְנֵי יְהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃
כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת נָתוֹן תִּתֵּן
לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחִי אֲבִיהֶן
וְהַעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אָבִיהָן לָהֶן׃
וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר
אִישׁ אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ
וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ׃
וְאִם־אֵין בַּת לוֹ וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ
לְאָחִיו׃
וְאִם־אֵין אַחִים לוֹ וּנְתַתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ
לַאֲחִי אָבִיו׃
וְאִם־אֵין אַחִים לְאָבִיו וּנְתַתֶּם אֶת־
נַחֲלָתוֹ לִשְׁאָרוֹ הַקָּרֹב מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ
וְיָרַשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמִשְׁפַּט הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עֲלֵה
אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה וּרְאֵה אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְרָאִיתָ אֹתָהּ וְנֶאֱסַפְתָּ גַּם־אָתָּה
אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר נֶאֱסַף אַהֲרֹן
אָחִיךָ׃
כַּאֲשֶׁר מְרִיתֶם פִּי בְּמִדְבַּר צִן
בִּמְרִיבַת הָעֵדָה לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם
לְעֵינֵיהֶם הֵמָּה מֵי מְרִיבַת קָדֵשׁ
מִדְבַּר צִן׃
פ׳ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵּאמֹר׃
יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל־
בָּשָׂר אִישׁ עַל־הָעֵדָה׃
אֲשֶׁר יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יָבֹא
לִפְנֵיהֶם וַאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וַאֲשֶׁר יַבִּיאֵם
וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת יְהוָה כַּצֹּאן אֲשֶׁר
אֵין לָהֶם רֹעֶה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ
בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו׃
וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל־הָעֵדָה וְצִוִּיתָה
אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם׃
וְנָתַתָּה מֵהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן
יִשְׁמְעוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְאֶל־אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאַל
לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה
עַל־פִּיו יֵצְאוּ וְעַל־פִּיו יָבֹאוּ הוּא
וְכָל־בְּנֵי אִתּוֹ וְכָל־הָעֵדָה׃
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמִדֵהוּ
לִפְנֵי אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל־
הָעֵדָה׃
וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוֵּהוּ
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה׃
פ׳ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי
רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי
בְּמוֹעֲדוֹ׃
וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר
תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה
תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד׃
אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֹּקֶר
וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעַרְבָּיִם׃
וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בָּלוּל בַּשָּׁמֶן
כָּתִית רְבִעִית הַהִין׃
עֹלַת תָּמִיד הָעֲשִׂיָה בְּהַר סִינַי
לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃
וְנִסְכּוֹ רְבִעִית הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה׃
וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין
הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ
תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃
וּבְיוֹם הַשַّבָּת שְׁנַיִם כְּבָשִׂים בְּנֵי
שָׁנָה תְמִימִם וּשְׁנַי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת
מִנְחָה בָּלוּל בַּשָּׁמֶן וְנִסְכּוֹ׃
עֹלַת שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ עַל עֹלַת
הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ׃
וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם תַּקְרִיבוּ עֹלָה
לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל
אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שִׁבְעָה
תְמִימִם׃
וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה בָּלוּל בַּשָּׁמֶן
לַפָּר הָאֶחָד וְעִשָּׂרוֹן סֹלֶת מִנְחָה
בָּלוּל בַּשָּׁמֶן לָאַיִל הָאֶחָד׃
וְעִשָּׂרֹן עִשָּׂרֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
עֹלָה רֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה׃
וְנִסְכָּם חֲצִי הַהִין יִהְיֶה לַפָּר
וּשְׁלִישִׁת הַהִין לָאַיִל וְרְבִיעִת
הַהִין לַכֶּבֶשׂ יַיִן זֶה חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ
לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה׃
וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לַחַטָּאת לַיהוָה
עַל עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃
וּבַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר
יוֹם לַחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה׃
וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה
חַג שִׁבְעֹת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל׃
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ
כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ׃
וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה עֹלָה לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם וְאַיִל אֶחָד
וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִם
יִהְיוּ לָכֶם׃
וּמִנְחָתָם סֹלֶת בָּלוּל בַּשָּׁמֶן
שְׁלֹשֶׁת עֶשְׂרֹנִים לַפָּר וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים
תַּעֲשׂוּ לָאָיִל׃
עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן תַּעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ
הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃
וּשְׂעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃
מִלְּבַד עֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלַת
הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה׃
כָּאֵלֶּה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים
לֶחֶם אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה עַל
עֹלַת הַתָּמִיד יֵעָשֶׂה וְנִסְכּוֹ׃
וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא־קֹדֶשׁ
יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא
תַעֲשׂוּ׃
וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה
חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשָׁבֻעֹתֵיכֶם מִקְרָא־
קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־מְלֶאכֶת עֲבֹדָה
לֹא תַעֲשׂוּ׃
וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה
פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם אַיִל אֶחָד
שִׁבְעָה כְבָשִׂים׃
וּמִנְחָתָם סֹלֶת בָּלוּל בַּשָּׁמֶן
שְׁלֹשֶׁת עֶשְׂרֹנִים לַפָּר הָאֶחָד שְׁנֵי
עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד׃
עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד
לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים׃
וּשְׂעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם׃
מִלְּבַד עֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ
תְמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם׃

ב׳ במסכת כלים: מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך כאמר מיום אל יום ללמדך
ד שאין מפר אלא עד שתחשך: אחרי שמעו. אחרי שמע וקיים שאמר אפשי בו וחזר והפר
לה אפילו בו ביום: וכשא את עוכה. הוא מוכיח תחתיה למדכו מכאן שהנודר תקלה
ה לחבירו הוא ככם תחתיו לכל עוכשין: מלת המדיכים. ולא מלת המואבים שהמואבים
ככבו לדבר מחמת ירלה שהיו ירלים מהם שיהיו שוללים אותם שלא כאמר אלא ל תתגר
בם מלחמה אבל מדיכים כתעבדו על ריב לא להם. ל״א מפני ב׳ פרידות טובות שיש לי.
ג להוכי׳ מהם רות המואבי׳ וכעמה העמוכית: וידבר משה ונו׳. אעפ שמע שמיתתו תלויה
בדבר עשה בשמחה ולא איחר: הבלבו. כתרגומו לשון חלוכי בבא מזוייכים: אבשים
בליקים

בַּעֲלָה מִיּוֹמָא דְשַׁמַּע לְיוֹמָא חֲרָן וְיִתְקַיְּמוּן כָּל נִדְרָהָא אוֹ יַת כָּל אֵיסָרָהָא
בַּעֲלָה וּבְמִשְׁתּוּקֵיהּ קָיְמִין יַתְהוֹן אֲרוּם שְׁתִיק לָהּ בְּיוֹמָא וְאִתְבְּוֹן וְלָא
שָׁרִינוּן בְּיוֹמָא דְשַׁמַּע: ואם וְאִין מֵישְׁרָא יְשָׁרֵי לָהּ יוֹמָא חַד בָּתַר
דְשַׁמַּע לָא סַגְיָא לָהּ בְּשִׁירוּתָא וְאִין מַפְּסָא פְּתִגְמָא בַּעֲלָהּ אוֹ אִיבָהּ מְקַבֵּיל
יַת חוֹבָהּ: אלה אִלֵּין אַחְוָיַת
קְיָמַיָּא דְפָקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה בֵּין גֶּבֶר
לְאִתְּתֵיהּ בֵּין אִיבָא לְבְרַתֵּיהּ בְּיוֹמֵי
טַלְיוּתָא עַד דְּהִיא בְּבֵית אִיבָהָא
וְלָא בְּיוֹמֵי טַלְיוּתָהּ וְהִיא בְּבֵית בַּעֲלָהּ: וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם
מֹשֶׁה לְמֵימַר: נקוס אִתְפְּרַע פּוּרְעָנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן מִדְיָנָאֵי וּמִן
בָּתַר כְּדֵין תִּתְכְּנֵשׁ לְעַמָּךְ: וידבר
וּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם עַמָּא לְמֵימַר א
אִזְדַּרְזוּ לְוַתְכוֹן גִּבְרִין לְחֵילָא
וְיִהְוֹן מְסַדְּרִין סִדְרֵי קְרָבָא עַל מִדְיָן
לְמִיתַן פּוּרְעָנוּת עַמָּא דַיְיָ בְּמִדְיָן: אלף אַלְפָא לְשִׁבְטָא אַלְפָא
לְשִׁבְטָא לְכָל שִׁיבְטֵיָא דְיִשְׂרָאֵל תְּשַׁדְּרוּן לְחֵילָא: וימסרו וְאִתְבְּחָרוּ
גֻּבְרִין צַדִּיקִין וּמְסָרוּן נַפְשָׁהוֹן מֵאַלְפֵיָא דְיִשְׂרָאֵל אַלְפָא לְשִׁבְטָא תְּרֵיסַר
אַלְפִין מְזַרְזֵי חֵילָא: וישלח וְשַׁדַּר יְתְהוֹן מֹשֶׁה אַלְפָא לְשִׁבְטָא לְחֵילָא
יְתְהוֹן וְיָת פִּינְחָס בַּר אֶלְעָזָר כָּהֲנָא לְחֵילָא וְאוּרִיָא וְתֻמִּיָא דְקוּדְשָׁא
לְמֶשְׁיְלָא בְּהוֹן וְחֲצֹצְרוֹת יְבָבָא בִּידֵיהּ לְמִכְנַשׁ וּלְמִשְׁרֵי וּלְמֵיסַל מַשְׁרִיתָא
דְיִשְׂרָאֵל:

ירושלמי

בְּיוֹמָא טַלְיוּתָהּ בְּבֵיתֵיהּ דַּאֲבוּהָא:

ירושלמי

אִזְדַּיְּנוּ מִן לְוַתְכוֹן:

ירושלמי

נדיקים וכן בחר לכו לכשים וכן לכשים חכמים וידועים: בקמת ה׳ שהעומד בכנד
ישראל כאלו עומד בכנד הקב״ה: לכל מטות ישראל׳ לרבות שבט לוי: וימסרו׳ ד
להודיעך שבחן של רועי ישראל כמה הם חביבים על ישראל עד שלא שמעו במיתתו מה
הוא לומר עוד מעט ומקלוכי ומשמעו שמיתת משה תלויה בבקמת מדין לא רצו ללכת
עד שבמסרו על כרחן: אותם ואת פיבחם׳ מגיד שהיה פבחם שקול בכנד כולם׳ ו
ומפני מה הלך פיבחם ולא הלך אלעזר אמר הקב״ה מי שהתחיל במצוה שהרג בזכי בת כור
יגמור׳ דא״ר שהלך לבקום בקמת יוסף אבי אמו שבאמר והמדבים מבבו אותו ומבין שהיתה
יאמו של פיבחם משל יוסף שבאמר מבבות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם ענלים לעא״ז ומזרע
וסף שפטפע ביבבו׳ דא״ר שהיה משוח מלחמה: וכלי הקדש׳ זה הארון והבין שהיה
בלעם עמהם ומפריח מלבי מדין בבשפים והוא עבמו פורח עמהם הראה להם את הבין
שהשם חקוק בו והם כופלים לבך באמר על חלליהם במלבי מדין שבופלים על החללים מן
הקויר

הַתְּרוּעָה בִּידוֹ׃ ט וַיִּצְבְּאוּ עַל־
מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר׃ י וְאֶת מַלְכֵי
מִדְיָן הָרְגוּ עַל־חֲלָלֵיהֶם אֶת־אֱוִי
וְאֶת־רֶקֶם וְאֶת־צוּר וְאֶת־חוּר וְאֶת־
רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְאֶת בִּלְעָם
בֶּן־בְּעוֹר הָרְגוּ בֶּחָרֶב׃ יא וַיִּשְׁבּוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־נְשֵׁי מִדְיָן וְאֶת־
טַפָּם וְאֶת כָּל־בְּהֶמְתָּם וְאֶת־כָּל
מִקְנֵיהֶם וְאֶת־כָּל חֵילָם בָּזָזוּ׃
וְאֶת כָּל־עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם
וְאֶת כָּל־טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ׃
יב וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הַשָּׁלָל וְאֶת
כָּל־הַמַּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְّהֵמָה׃
יג וַיָּבִאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־הַשְּׁבִי וְאֶת־הַמַּלְקוֹחַ וְאֶת־
הַשָּׁלָל אֶל־הַמַּחֲנֶה אֶל־עַרְבֹת
מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרִחוֹ׃
ס יד וַיֵּצֵא מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
לִקְרָאתָם אֶל־מִחוּץ לַמַّחֲנֶה׃
טו וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי
הַחַיִל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת
הַבָּאִים מִצְּבָא הַמִּלְחָמָה׃

ל״ל ומר 56 מלכים

ל׳ פקר

כ׳ פס׳ כתורה

ר׳ ומלח

כל קניי׳ רמו בר מן יכום ע ומלכים

שלישי

הלויר זכן בבלעם כתוב על חלליהם בספר יהושע: בידו · ברשותו וכן ויקח את כל
ארנו מידו: חמשת מלכי מדין · וכי איכי רואה שחמשה מכה הכתוב למה הוזקק לומר
חמשת אלא ללמדך ששוו כולם בענה והשוו כלם בפורענות בלעם הלך שם לטול שכר
עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בענתו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה
אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם ועכשו ב״ב אלף אתם באים להלחם
נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו: בחרב · הוא בא על ישראל והחליף אומנותו באומנותם
שאין כושעים אלא בפיהם ועל ידי תפילה ובקשה ובא הוא ותפס אומנותם לקללם בפיו
אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שבאין בחרב שנאמר ועל חרבך
תחיה:

דְיִשְׂרָאֵל: ויצבאו וְאִתְיַחֲלוּן עַל מִדְיָן אַקְפּוּהָ מִתְּלַת טְרִיגוֹנָהָא
הֵיכְמָא דְּפָקִיר יְיָ יָת מֹשֶׁה וּקְטָלוּ כָּל דְּכוּרָא: ואת וְיָת מַלְכֵי מִדְיָנָאֵי
קְטָלוּ עַל קְטוֹלֵי בַּשְׁרַיְיתְהוֹן יָת אֱוִי וְיָת רֶקֶם וְיָת צוּר הוּא בְּלָק וְיָת חוּר
וְיָת רֶבַע חֲמֵשֶׁת מַלְכֵי מִדְיָן וְיָת בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר קְטָלוּ בְּסַיְיפָא וַהֲוָה בֵּינָן
דְּחָמָא בִּלְעָם חַיְיבָא יָת פִּנְחָס כַּהֲנָא רָדִיף מִן בַּתְרוֹי עֲבַד מִלְּתָא דְּקוּסְמִין
וּפָרַח בְּאַוִּיר שְׁמַיָּא מִן יַד אִידְכַּר פִּנְחָס שְׁמָא רַבָּא וְקַדִּישָׁא וּפָרַח בַּתְרוֹי
וְאַחֲדֵיהּ בְּרֵישֵׁיהּ וְאַחְתֵּיהּ שָׁלַף סַיְיפָא וּבְעָא לְמִקְטְלֵיהּ פָּתַח פּוּמֵיהּ כְּמִלֵּי
תַּחְנוּנִין וְאָמַר לְפִנְחָס אִין תְּקַיֵּים יָת נַפְשִׁי מִשְׁתַּבְעָנָא לָךְ דְּכָל יוֹמִין דַּאֲנָא
קַיָּים לֵית אֲנָא מְלַטֵּיט יָת עַמָּךְ עָנִי וְאָמַר לֵיהּ הָלָא אַנְתְּ הוּא לָבָן אֲרַמָּאָה
דְּבָעֵית לְמֵישֵׁיצָיָא יָת יַעֲקֹב אָבוּנָן וּנְחַתְּחָא לְמִצְרַיִם בְּגִין לְמוּבְדָּא זַרְעָא
וּמִן בָּתַר דְּנַפְקוּ מִמִּצְרַיִם גָּרֵיתָא בְּרֵהוֹן עֲמָלֵק רַשִׁיעָא וְכִדוֹן אִתְגָּרְתָּא
אִיתְגָּרָא לְמֵילוּט יָתְהוֹן וְכֵיוָן דְּחָמִיתָא דְּלָא אֲהַנְיָין עוֹבָדָךְ וְלָא קַבִּיל
מִימְרָא דַּיְיָ מִינָךְ אֶמְלִיכַת מִילְכָא בִּישָׁא יָת בָּלָק לְמוּקְמָא יָת בְּנָתֵיהּ
בְּפַרְשַׁת אוֹרְחָתָא לְמַטְעָיָא יָתְהוֹן וּנְפָלוּ בְּגִין כֵּן מִנְּהוֹן עֶשְׂרִין וְאַרְבָּעָא
אַלְפִין בְּגִין כֵּן לֵית אֶפְשַׁר תּוּב לְמִקְיְמָא יָת נַפְשָׁךְ וּמִן יַד שָׁלַף סַיְיפֵיהּ מִן
תֵּיקֵהּ וְקַטְלֵיהּ: וישבו וְשָׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָת נְשֵׁיהוֹן דְּמִדְיָנָאֵי וְיָת
טַפְלֵיהוֹן וְיָת כָּל בְּעִירֵיהוֹן וְיָת כָּל גֵּיתֵיהוֹן וְיָת כָּל נְכָסֵיהוֹן בָּזוּ: ואת
וְיָת כָּל קִרְיֵיהוֹן וּבָתֵּי טִירוֹנֵיהוֹן וְיָת כַּמְסִיבֵּית סִגְדֵיהוֹן אוֹקִידוּ בְּנוּרָא:
ויקחו וּשְׁבוּ יָת כָּל עָרְיָתָא וְיָת כָּל דְּבָרְתָּא בְּאֵינָשָׁא וּבְבְעִירָא: ויביאו
וְאַיְיתְיָאוּ לְוָת מֹשֶׁה וּלְוָת אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וּלְוָת כָּל כְּנִשְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת
שְׁבְיָתָא וְיָת דְּבָרְתָּא וְיָת עָרְיָתָא לְמַשְׁרִיתָא לְמִשְׁרְיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא
דִּירֵיחוֹ: ויצאו וּנְפַקוּ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְכָל אַמְרְכְלֵי כְּנִשְׁתָּא
לְקָדָמוּתְהוֹן לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא: ויקצף וּכְנַס מֹשֶׁה עַל אֶסְטְרַטִּיגִין
דְּמִמַּנָּן עַל חֵילָא רַבְּנֵי אַלְפִין וְרַבְּנֵי מָאוֹתָא דְּאָתוּ מֵחֵיל סִדְרֵי קְרָבָא:
ויאמר

תקיח: טירותם. מקום פלטרין שלהם שהם לשון מושב כומריס יודעי חוקיהם דל"ק
לשון מושב שריהם כמו שמתורגם שרכי פלשתים טורכי פלשתאי: ויקחו את כל השלל. יח
מגיד שהיו כשרים ונדיקים ולא כחשדו על הנזל לשלוח יד בבזה שלא ברשות שנאמר את
כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה שכיך כעדר הרחלים וגו' אף אנשי המלחמה שביך
כלם נדיקים: שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא בזת מטלטלין ט
שאינם תכשיט: מלקוח. אדם ובהמה ובמקום שכתוב שבי אינו אלא מלקוח שבי באדם
ומלקוח בבהמה: ויבאו. משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את כעסי ישראל יונאים לחטוף יג
מן הבזה: ויקצף. משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל ברחון הדור יד
תלוי

ו מל׳ כתורס

ט וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲתִחְיִיתֶם
כָּל־נְקֵבָה׃ י הֵן הֵנָּה הָיוּ
לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בִּדְבַר בִּלְעָם לְמַסַּר־
מַעַל בַּיהוָה עַל־דְּבַר פְּעוֹר וַתְּהִי
הַמַּגֵּפָה בַּעֲדַת יְהוָה׃ יא וְעַתָּה
הָרְגוּ כָל־זָכָר בַּטָּף וְכָל־אִשָּׁה יֹדַעַת
אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הָרֹגוּ׃ יב וְכָל
הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ מִשְׁכַּב
זָכָר הַחֱיוּ לָכֶם׃ יג וְאַתֶּם דְּנוּ
מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כֹּל
הֹרֵג נֶפֶשׁ וְכֹל נֹגֵעַ בֶּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ
בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם
וּשְׁבִיכֶם׃ יד וְכָל־בֶּגֶד וְכָל־
כְּלִי־עוֹר וְכָל־מַעֲשֵׂה עִזִּים וְכָל־
כְּלִי־עֵץ תִּתְחַטָּאוּ׃

ס יט וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר
הַכֹּהֵן אֶל־אַנְשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים
לַמִּלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ כ אַךְ
אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַכֶּסֶף אֶת־הַנְּחֹשֶׁת
אֶת־הַבַּרְזֶל אֶת־הַבְּדִיל וְאֶת־
הָעֹפֶרֶת׃ כא כָּל־דָּבָר אֲשֶׁר־

ג׳ חסר

תנין וכתרא ואת׳

יבא תעברוניה

הֲקַיְמְתּוּן כָּל נוּקְבָא׃ הָא אִינּוּן
הֲווֹאָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵצַת בִּלְעָם
לְשַׁקָּרָא שִׁקַּר קֳדָם יְיָ עַל עֵיסַק
פְּעוֹר וַהֲוָת מַתְּנָא בְּכְנִישְׁתָּא דְיְיָ׃
וּכְעַן קְטוֹלוּ כָּל דְּכוּרָא בְּטַפְלָא
וְכָל אִתְּתָא דְיִדְעַת גֻּבַר לְמִשְׁכְּבֵי
דְכוּרָא קְטוֹלוּ׃ וְכָל טַפְלָא
בְּנִשְׁיָא דְלָא יְדָעָא מִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא
קַיְּמוּ לְכוֹן׃ וְאַתּוּן שְׁרוּ מִבָּרָא
לְמַשְׁרִיתָא שַׁבְעָא יוֹמִין כָּל דְּיִקְטֹל
נַפְשָׁא וְכָל דְּיִקְרַב בְּקָטִילָא תְּדוּן
עֲלוֹהִי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וּשְׁבִיכְוֹן׃ וְכָל־
לְבוּשׁ וְכָל מָאן דְּמִשְׁךְ וְכָל עוֹבַד
מְעַזְיָא וְכָל מָאן דְּעָבִיד תְּדוּן עֲלוֹהִי׃
וַאֲמַר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְגֻבְרֵי חֵילָא
דְּאָתוּ לְקָרְבָא דָּא גְּזֵרַת אוֹרַיְתָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ בְּרַם יָת־
דַּהֲבָא וְיָת־כַּסְפָּא יָת־נְחָשָׁא יָת־
בַּרְזְלָא יָת־אֲבַצָּא וְיָת־אֲבָרָא׃
כָּל־מִלַּעַם דְּמִתְעַל בְּנוּרָא

יז תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות: בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המזכות שבעולם אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המכרים שהיו שם מאות רכב בחור בא ואשיאכם ענה אלהיהם של אלו שוכא זמה הוא וכו׳ כדאית בחלק ובספרי:

יז הן הכה. מגיד שהיו מכירים אותן זו היא שבכשל פלוני בה: וכל אשה יודעת איש. ראויה ליבעל אף עפ״י שלא בבעלה ולפי הכין העבירוה והראויה ליבעל פניה מוריקות:

הרגו. למה חזר ואמר להפסיק העכין דברי רבי ישמעאל שאם אבי קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בכשים ונומר איבי יודע אם להרוג עם הזכרים או

יח להחיות עם הטף לכך כאמר הרגו: מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רמ״ן אומר בהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחבורי המגע כאלו נוגע במת עצמו או אפילו זרק בו אבן והרגו הל״ל וכל נוגע בחלל

הקיש

ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה הַקְיִימְתּוּן כָּל נוּקְבָא: הן חנה חִנִּין הֲוָאָה חוּקְלָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעִיצָתָא דְּבִלְעָם לְמִשְׁקְרָא שִׁקַּר קָדָם יְיָ עַל עֵיסַק פְּעוֹר וַהֲוָת מוֹתָנָא בִּכְנִישְׁתָּא דַיְיָ: ועתה וּכְדוֹן קְטוּלוּ כָּל דְּכוּרָא בְּטַפְלֵיהוֹן וְכָל אִתְּתָא דְּיַדְעַת גֻּבַר לְמִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא קְטוּלוּ: וכל וְכָל טַפְּלָא בְּנַשְׁיָא אוֹקִימוּ כֻּלּוּ קְבִיל צִיצָא בְּלֵילָא דְּקוּדְשָׁא וְיִסְתַּכְּלוּן בֵּיהּ וּמַאן דְּהִיא מִבְּעֻלָא לְגֻבַר יִתְעַבְּדוּן אַפָּהָא מוּרִיקָן וּמַאן דְּלָא יְדַע מִשְׁכְּבֵי דְּכוּרָא יְהוֹן סְמִקִין אַפָּהָא הֵיךְ נוּרָא וּתְקַיְּימוּנִין לְכוֹן: ואתם וְאַתּוּן שְׁרוּ לְמִבְרָא לְמִשְׁרְיָתָא שׁוּבְעָא יוֹמִין כָּל דְּקָטֵיל בַּר נָשָׁא וְכָל דְּיִקְרַב בְּקִטְלָא תְּדוּן עֲלוֹי בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה אַתּוּן וְשַׁבְיְכוּן: וכל וְכָל לְבוּשׁ וְכָל מָנָא דִּצְלָא וְכָל עוֹבַד מָעֲזִי קַרְנָא וְגַרְמָא וְכָל מַאן דְּקִיטָא תְּדוּן עֲלוֹי: ויאמר וַאֲמַר אֶלְעָזָר כַּהֲנָא לְגוּבְרֵי חֵילָא דְּאָתוּ מִן סִדְרֵי קְרָבָא דָּא אַחְוָיַת גְּזֵירַת אוֹרַיְתָא דְּפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה: אך בְּרַם לְחוֹרְהוֹן בְּלָא חַלְדְּחֲהוֹן יָת דַּהֲבָא וְיָת כַּסְפָּא וְיָת נְחָשָׁא וְיָת פַּרְזְלָא וְיָת קַסְטִירָא וְיָת כַּרְכִּמִישָׁא מָנִיהוֹן לָא גוּלְמֵיהּ וְלָא פְּשׁוּטֵיהּ: כל דבר כָּל מִיבַּעַם דְּאוֹרְחֵיהּ לְמִיתַעֲלָא בְּנוּרָא לְכִיסֵיהּ

ירושלמי

יָת קִיסְטָרָא וְיָת אֲבָרָא:

קדירתא

הקיש הורג לכונס מה כונס עי׳ חבורו אף הורג על ידי חבורו: תתחטאו. במי כדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומר קברי נכרים אין מטמאין באהל שכאמ׳ ואתם נאכי באן מרעיתי אדם אתם. אתם קרויים אדם מודה הוא שהנכרים מטמאין במגע ובמשא שלא כאמר אדם אלא אבל טומאת אהלות שכאמר אדם כי ימות באהל: אתם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה ובריכין הזאת אלא מה אתם בני ברית אף שביכם בזיבאו לברית ויטמאו בריכין הזאה: וכל מעשה עזים. להביא כלי הקרבים והטלפים והעצמות: ויאמר שעזר הכהן וגו׳. לפי שבא משה לכלל כעס בא לכלל טעות שבתעלמה ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מוצא בשמיני למלואים שכאמ׳ ויקצוף על שעזר ועל איתמר בא לכלל כעס בא לכלל טעות וכן בשמעו כא המורים ויך את הסלע עי׳ הכעס טעה: אשר צוה ה׳ וגו׳. תלה ההורגה ברבו: אך את הזהב ונומר. אף על פי שלא הזהיר להם משה שא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכם על הלכות גיעול ואך לשון מעוט כלומר ממועטין אתם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מכליעת אסור כבלות ורבותיכו אמרו אך את הזהב לומר שצריך להעביר חלודם שלו קודם שיגעילו וזהו לשון אך שלא יהא שם חלודה אך המתכ׳ יהיה כמות שהוא: כל דבר אשר יבא באש. לבשל בו כלום: תעבירו באש. כדרך תשמישו הנעלתו מי שתשמישו

יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ
בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא־יָבֹא
בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם׃

כד וְכִבַּסְתֶּם בִּגְדֵיכֶם בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי וּטְהַרְתֶּם וְאַחַר תָּבֹאוּ אֶל־
הַמַּחֲנֶה׃ ס

כה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
לֵּאמֹר׃ כו שָׂא אֶת־רֹאשׁ מַלְקוֹחַ
הַשְּׁבִי בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה אַתָּה
וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אָבוֹת הָעֵדָה׃
כז וְחָצִיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹחַ בֵּין
תֹּפְשֵׂי הַמִّלְחָמָה הַיֹּצְאִים לַצָּבָא
וּבֵין כָּל־הָעֵדָה׃ כח וְהֵרַמְתָּ
מֶכֶס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
הַיֹּצְאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מֵחָמֵשׁ
הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־
הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן׃
כט מִמַּחֲצִיתָם תִּקָּחוּ וְנָתַתָּה
לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה׃
ל וּמִמַּחֲצִת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּקַּח־
אֶחָד אָחֻז מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם
מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן
מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנָתַתָּה אֹתָם לַלְוִיִּם
שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה׃
לא וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃
לב וַיְהִי הַמַّלְקוֹחַ יֶתֶר הַבָּז
אֲשֶׁר בָּזְזוּ עַם הַצָּבָא צֹאן שֵׁשׁ־
מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים אֶלֶף וַחֲמִשֶּׁת
אֲלָפִים׃ לג וּבָקָר שְׁנַיִם
וְשִׁבְעִים אָלֶף׃ לד וַחֲמֹרִים
אֶחָד וְשִׁשִּׁים אָלֶף׃ לה וְנֶפֶשׁ
אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ

פנחס מלא

ר׳ספר ומימן תקח אחר ויקח קטס׳

רביעי

תַּעֲבְרוּנֵיהּ בְּנוּרָא וְיִדְכֵּי בְּרַם בְּמֵי
אַדְיוּתָא יִתְחֵי וְכֹל דְּלָא מִתְעַל
בְּנוּרָא תַּעֲבְרוּנֵיהּ בְּמַיָּא׃
וְתִחְוְרוּן לְבוּשֵׁיכוֹן בְּיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה וְתִדְכּוֹן וּבָתַר־כֵּן תֵּיעֲלוּן
לְמַשְׁרִיתָא׃ וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה
לְמֵימָר׃ קַבֵּיל יָת חוּשְׁבַּן דִּבְרַת
שְׁבְיָא בְּאֵינָשָׁא וּבְבְעִירָא אַתְּ
וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְרִישֵׁי אֲבָהָת
כְּנִישְׁתָּא׃ וְתִפְלֵיג יָת־דִּבְרַתָּא
בֵּין גִּבְרֵי מְגִיחֵי־קְרָבָא דְּנָפְקוּ
לְחֵילָא וּבֵין כָּל־כְּנִישְׁתָּא׃
וְתַפְרִישׁ נְסִיבָא קֳדָם־יְיָ מִן גִּבְרֵי
מְגִיחֵי קְרָבָא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא חַד
נַפְשָׁא מֵחַמֵּשׁ מְאָה מִן אֲנָשָׁא וּמִן
תּוֹרֵי וּמִן חֲמָרֵי וּמִן עָנָא׃
מִפַּלְגוּתְהוֹן תִּסְבּוּן וְתִתֵּן לְאֶלְעָזָר
כַּהֲנָא אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם־יְיָ׃
וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּיסַב חַד
דְּאִיתַחַד מִן חַמְשִׁין מִן אֲנָשָׁא מִן
תּוֹרֵי מִן חֲמָרֵי וּמִן עָנָא מִכָּל
בְּעִירָא וְתִתֵּן יָתְהוֹן לְלֵוָאֵי נָטְרֵי
מַטְרָא מַשְׁכְּנָא דַיְיָ׃ וְעָבַד
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דְּפַקִּיד
יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ וַהֲוָה דִּבְרַתָּא
שְׁאָר בִּיזָא דְּבָזוּ עַמָּא דְּנָפְקוּ
לְחֵילָא עָנָא שִׁית מְאָה וְשַׁבְעִין
וְחַמְשָׁא אַלְפִין׃ וְתוֹרֵי שַׁבְעִין
וְתַרְתֵּין אַלְפִין׃ וַחֲמָרֵי שִׁיתִּין
וְחַד אַלְפִין׃ וְנַפְשָׁא דְּאִינְשָׁא
מִן־נְשַׁיָּא דְּלָא־יְדָעָא מִשְׁכַּב

דכורא

דכורא כל נפשתא תלתין ותרין מן שכב זכר כל נפש שנים ושלשים
אלפין: והות פלגותא חולק אלף: ותהי המחצה חלק
גברא יונתן בן עוזיאל היצאים
קדירתא שפירתא ואסכלתא תעברון בנורא וידכי בתר כן במיא דכשרין
לאיתבאה בהון דוותא יתדי וכל דלא מיתעל בנורא כהנבתא כסיא
קתוניא קומקומוסיא תעברון בארבעין סוין דמי: וכבסתם ותחוורון
לבושיכון ביומא שביעאה ותדכון ומן בתר כן תיעלון למשריתא:
ויאמר ואמר יי עם משה למימר: שא סכ ית שירוי ביזת שביתא
ותקבל חושבנה אנת ואלעזר כהנא ורישי אבהת כנישתא: וחצית
ותפליג ית דברתא בין גוברא בלושיא דאחדו ית עדיתא באגחות
קרבא דנפקו לחילא ובין כל כנישתא: והרמות וחפרש נסיבא
לשמא דיי מן גוברי מגיחי קרבא די נפקו לחילא חדא בת נשא מחמש
מאה דיכדין מן תורי ומן חמרי ומן ענא: ממחציתם מן פלוגתהון
דהוא חולק גברי מגיחי קרבא תסבון ותתנון לאלעזר כהנא אפרשותא
לשמא דיי: וממחצית ומפלגות דבני ישראל תסב חד דמיתחד מן
חמשין מן בת נשא ומן תורי ומן חמרי ומן כל בעירא ותתן יתהון ללוואי
נטרי משרת משכנא דיי: ויעש ועבד משה ואלעזר כהנא היכמא דפקיד
יי ית משה: ויהי והות סכום דברתא שייור בזתא דבזו עמא דנפקו לחילא
מניין ענא שית מאה ושובעין וחמשא אלפין: ובקר תורי שובעין ותרין
אלפין: וחמרים וחמרי שיתין וחד אלפין: ונפש ונפשת איתשא מן נשיא
דלא ידעו תשמיש דכורא כל נפשתא תלתין ותרין אלפין: ותהי והות
פלגותא

עי חמין יגעילו בחמין ומי שתמיטו עי כלי כגון הספוד והאסכלה ילבנו באור: אך במי
כדה יתחטא. לפי פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אל צריכין הכלי גיעול לטהרם
מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה ורבותיכו דרשו מכאן שאף להכשירן מן האיסור
הטעון טבילה לכלי מתכות ומי כדה הכתובין כאן דרשו מים הראויין לטבול בהם כדה
וכמה הם מ׳ סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו עי האור כגון כוסות
וגלוחיות שתשמישן בכוכן ולא בלעו איסור: תעבירו במים. מטבילן ודיו ודוקא כלי
מתכות: אל המחנה. למחנה שכיבה שאין טומא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה כב
ישראל: שלח את ראש. קח את הישבון: וחנית את המלכות בין תופשי המלחמה וגו׳. כו כז
מניו לאלו וחניו לאלו: ויהי המלכות יתר הבז. לפי שלא כתבו להריס מכם מן לב
המעלטלין אלא מן המלכות כתב את הלשון הזה ויהי המלכות שבא לכלל חלוקה ולכלל
מכם שהיה עודף על בז המעלטלים אשר בזזו עם הנכא אים לו ולא בא לכלל חלוקה

הַיְצָאִים בַּצָּבָא מִסְפַּר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־
מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעַת
אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: לו וַיְהִי
הַמֶּחֱצָה לַיּוֹשְׁבֵי מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת
חֲמֵשֶׁת אֲלָפִים וּשְׁלֹשִׁים: לז וְהַבָּקָר שִׁשָּׁה
וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה שִׁבְעִים
וְשִׁבְעִים: לח וְחַמֹּרִים שְׁלֹשִׁים
אָלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמִכְסָם לַיהוָה
אֶחָד וְשִׁשִּׁים: לט וְנֶפֶשׁ אָדָם
שִׁשָּׁה עָשָׂר אָלֶף וּמִכְסָם לַיהוָה
שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים נָפֶשׁ: מ וַיִּתֶּן
מֹשֶׁה אֶת־מֶכֶס תְּרוּמַת יְהוָה
לְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה: מא וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חָצָה מֹשֶׁה מִן־
הָאֲנָשִׁים הַצֹּבְאִים: מב וַתְּהִי
מֶחְצַת הָעֵדָה מִן־הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־
מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף שִׁבְעַת
אֲלָפִים וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת: מג וּבָקָר
שִׁשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף: מד וַחֲמֹרִים
שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת:
מה וְנֶפֶשׁ אָדָם שִׁשָּׁה עָשָׂר
אָלֶף: מו וַיִּקַּח מֹשֶׁה מִמַּחֲצִת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הָאֶחָז אֶחָד מִן־
הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבְּהֵמָה
וַיִּתֵּן אֹתָם לַלְוִיִּם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת
מִשְׁכַּן יְהוָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
מֹשֶׁה: מז וַיִּקְרְבוּ אֶל־מֹשֶׁה
הַפְּקֻדִּים אֲשֶׁר לַאַלְפֵי הַצָּבָא שָׂרֵי
הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
מח וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה עֲבָדֶיךָ
נָשְׂאוּ אֶת־רֹאשׁ אַנְשֵׁי הַמִّלְחָמָה
אֲשֶׁר בְּיָדֵנוּ וְלֹא־נִפְקַד מִמֶּנּוּ אִישׁ:

מיין דכיר מסרי ומכסס לה כמעמא מלר תליתא דוכתא חדס ומכסס לה כמעמא לעיל מן תיבותא מפי רוח כני אדם דעולה שיש למעלה מרוח הבהמה דיורדת היא למטה לארץ

כ"ם וכעמין

מדמישי

גַּבְרַיָּא דְּנָפְקוּ לְחֵילָא מִנַּיִן עַנָא
תְּלַת־מְאָה וְתַלְתִּין וְשִׁבְעָא
אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה: וַהֲוָה נְסִיבָא
קָדָם־יְיָ מִן־עָנָא שִׁית מְאָה שַׁבְעִין
וְחַמֵּשׁ: וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא
אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קָדָם־יְיָ שַׁבְעִין
וְתַרְיָן: וְחַמְרֵי תְּלָתִין אַלְפִין
וְחַמֵּשׁ מְאָה וּנְסִיבְהוֹן קָדָם־יְיָ
שִׁתִּין וְחָד: וְנַפְשָׁא דְּאֵינָשָׁא
שִׁתַּת עֲסַר אַלְפִין וּנְסִיבְהוֹן קָדָם־
יְיָ תְּלָתִין וְתַרְיָן נַפְשִׁין: וִיהַב
מֹשֶׁה יַת נְסִיב אַפְרָשׁוּתָא קָדָם־יְיָ
לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת־
מֹשֶׁה: וּמִפַّלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
דְּפַלֵג מֹשֶׁה מִן־גַּבְרַיָּא דְּנָפְקוּ
לְחֵילָא: וַהֲוָת פַּלְגוּת כְּנִשְׁתָּא
מִן־עָנָא תְּלַת מְאָה וְתַלְתִּין וְשִׁבְעָא
אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה: וְתוֹרֵי תְּלָתִין
וְשִׁתָּא אַלְפִין: וְחַמְרֵי תְּלָתִין
אַלְפִין וְחַמֵּשׁ מְאָה: וְנַפְשָׁא
דְּאֵינָשָׁא שִׁתַּת עֲסַר אַלְפִין:
וּנְסִיב מֹשֶׁה מִפַّלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יַת־דְּאִתְחַד חַד מִן־חַמְשִׁין מִן־
אֵינָשָׁא וּמִן־בְּעִירָא וִיהַב יַתְהוֹן
לְלֵיוָאֵי נַטְרֵי מַטְרַת מַשְׁכְּנָא דַיְיָ
כְּמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת־מֹשֶׁה:
וְקָרִיבוּ לְוַת־מֹשֶׁה דְּמִמַּנֵּי דַּי לַאַלְפֵי
חֵילָא רַבְּנֵי אַלְפִין וְרַבְּנֵי מְאָוָתָא:
וְאָמְרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָּךְ קַבִּילוּ יַת־
חוּשְׁבָּן גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְּעִמָּנָא
וְלָא־שְׁגָא מִנָּנָא אֵינָשׁ:

וקריבנא

ונקרב

וְקַרִיבְנָא יַת קוּרְבָּנָא דְיְיָ גְּבַר דְּאַשְׁכַּח מָאן דְּדַהַב שִׁירַיִן וְשַׁבְּכִין אֲשֶׁר מָצָא כְלִי־זָהָב אֶצְעָדָה וְצָמִיד ג׳ ו׳ ונשר׳

עזקן

טבעת

יונתן בן עוזיאל

פַּלְגוּת חוּלַק גּוּבְרַיָא דִי נְפַקוּ לְחֵילָא סְכוּם עָנָא תְּלַת מְאָה וּתְלָתִין וְשׁוּבְעָא אַלְפִין וְחַמֵשׁ מְאָה: ויהי וַהֲוָת סְכוּם נְסִיבָא לְשֻׁמָא דַיְיָ מִן עָנָא שית מְאָה שׁוּבְעִין וְחַמֵשׁ: והבקר וּסְכוּם תּוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁתָּא אַלְפִין וּסְכוּם נְסִיבַתְהוֹן לְשֻׁמָא דַיְיָ שׁוּבְעִין וּתְרֵין: וחמרים וְחַמְרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וְחַמֵשׁ מְאָה וּסְכוּם נְסִיבַתְהוֹן לְשֻׁמָא דַיְיָ תְּלָתִין וּתְרֵין נַפְשָׁן: וירתן וְיַהַב מֹשֶׁה יַת סְכוּם נְסִיבַת אַפְרָשׁוּתָא דַיְיָ לְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא הֵיכְמָא דְּפַקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: וממחצית וּמִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִי פַלִיג מֹשֶׁה מִן גּוּבְרַיָא דִנְפַקוּ לְחֵילָא: ותהי וַהֲוָת סְכוּם פַּלְגוּת כְּנִישְׁתָּא מִן עָנָא תְּלַת מְאָה וּתְלָתִין וְשׁוּבְעָא אַלְפִין וְחַמֵשׁ מְאָה: ובקר וּסְכוּם תּוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁית אַלְפִין: וחמרים וּסְכוּם חַמְרֵי תְּלָתִין אַלְפִין וְחַמֵשׁ מְאָה: ונפש וּבְנַת נָשָׁא שְׁתֵסַר אַלְפִין: ויקח וּנְסִיב מֹשֶׁה מִפַּלְגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת דְּמִיתְחַד חַד מִן חַמְשִׁין מִן בְּנַת נָשָׁא וּמִן בְּעִירָא וְיַהַב יַתְהוֹן לְלֵיוָאֵי נְטְרֵי מַטְרַת מִשְׁכְּנָא דַיְיָ הֵיכְמָא דְּפַקִיד יְיָ יַת מֹשֶׁה: ויקרבו וְקַרִיבוּ לְוַת מֹשֶׁה אִסְטַרְטִיגִין דְּמִמַּנָן עַל אַלְפֵי חֵילָא רַבְּנֵי אַלְפִין וְרַבְּנֵי מְאָוָתָא: ויאמרו וַאֲמָרוּ לְמֹשֶׁה עַבְדָּךְ קַבִּילוּ יַת סְכוּם גּוּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דִי עִמָּנָא וְלָא שְׁגָא מִנָּנָא אֱינַשׁ:

ירושלמי

ונקרב וְקַרִיבְנָן יַת קוּרְבָּנָא דַיְיָ כַּד הֲוִינָן עָלִין בְּבָתֵיהוֹן דְּמַלְכֵיָא מִדְיָנָאֵי וּבְקִיטוּנֵי מִדְמַבְּהוֹן וַהֲוִינָן חַמְיָן תַּמָן בְּנַתֵּיהוֹן דְּמַלְכֵיָא מִדְיָנָאֵי יָאַיִן וּמִפְּרַנְקָתָא וַהֲוִינָן נַסְבִין מִינְהוֹן קוּרְיָא דְּדַהֲבָא מִן רֵישֵׁיהוֹן

דדהב

וקדשיא

מספר הנאן וגו׳: וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה והוציאה להם מן האנשים הנובאים: ותהי מחצית העדה. כך וכך: ויקח משה וגו׳. הפקדים. הממונים: לא כפקד. לא כחסר ותרגום לא שגא אף הוא לשון ארמי חסרון כמו אחכי אחטכה תרגומו דהוא שגיא ממכיכא וכן כי יפקד מושבך יחסר מקום מושבך אים הרגיל לישב שם. וכן

מב

מו מא מט

קדיו

טַבְעַת עֲגִיל וְכוּמָז לְכַפֵּר עַל־
נַפְשֹׁתֵינוּ לִפְנֵי יְהוָה: נ וַיִּקַּח
מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת־הַזָּהָב
מֵאִתָּם כָּל כְּלִי מַעֲשֶׂה: נא וַיְהִי
כָּל־זְהַב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הֵרִימוּ
לַיהוָה שִׁשָּׁה עָשָׂר אֶלֶף שְׁבַע־
מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי
הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:
נב אַנְשֵׁי הַצָּבָא בָּזְזוּ אִישׁ לוֹ:
נג וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
אֶת־הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים
וְהַמֵּאוֹת וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד זִכָּרוֹן לִבְנֵי־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
יְהוָה: ס פ וּמִקְנֶה
רַב הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי־גָד עָצוּם
מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת־אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת־
אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מָקוֹם
מִקְנֶה: כ וַיָּבֹאוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי
רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־
אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
לֵאמֹר: כא עֲטָרוֹת וְדִיבֹן וְיַעְזֵר
וְנִמְרָה וְחֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה וּשְׁבָם
וּנְבוֹ וּבְעוֹן: כב הָאָרֶץ אֲשֶׁר
הִכָּה יְהוָה לִפְנֵי עֲדַת יִשְׂרָאֵל אֶרֶץ
מִקְנֶה הִוא וְלַעֲבָדֶיךָ מִקְנֶה:
ס פ וַיֹּאמְרוּ
אִם־מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתֵּן אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה אַל־
תַּעֲבִרֵנוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן: כג וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן

גדמנירין ופכע

כ׳ספר כתור׳

לב

עשי

סליפי כשסן מקוכרים:

ל׳ ריש פסוק ונקלח כתורס

ל׳ וחסר

עֲזֵקָן קַדִּישִׁין וּמְחוּד לְכַפָּרָא עַל־
נַפְשָׁתְנָא קֳדָם יְיָ: וּנְסִיב מֹשֶׁה
וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יַת־דְּהָבָא מִנְּהוֹן
כֹּל מָאן דְּעוֹבְדָא: וַהֲוָה כָּל־
דְּהַב אַפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרָשׁוּ קֳדָם־יְיָ
שִׁיתִּין עֲסַר־אַלְפִין שְׁבַע מְאָה
וְחַמְשִׁין סְלָעִין מִן רַבְּנֵי אַלְפִין וּמִן
רַבְּנֵי מְאָתָא: גַּבְרֵי דְחֵילָא בְּזוּ
גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ: וּנְסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר
כַּהֲנָא יַת־דְּהָבָא מִן רַבְּנֵי אַלְפִין
וּמְאָתָא וְאַיְתְיָאוּ יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן
זִמְנָא דְּכָרְנָא לְבְנֵי־יִשְׂרָאֵל קֳדָם־יְיָ:
וּבְעִיר סַגִּי הֲוָה לְבְנֵי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי
גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוֹ יַת־אַרְעָא יַעְזֵר
וְיַת־אַרְעָא גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְרָא
כְּשַׁר־לְבֵית־בְּעִיר: וְאָתוֹ בְּנֵי־גָד
וּבְנֵי רְאוּבֵן וְאָמְרוּ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר
כַּהֲנָא וּלְרַבְּרְבֵי כְּנִשְׁתָּא לְמֵימַר:
שַׁבְלִילָתָא וּמַלְבֻשְׁתָּא שׁוּפָן וּבֵית
נִמְרֵי וּבֵית חוֹשְׁבָּנָא וּבַעֲלֵי דְנָבָא
וְסִיעַת בֵּית־קְבוּרְתָּא־דְמֹשֶׁה
וּבְעוֹן: אַרְעָא דְמַחָא יְיָ יַת־
יַתְבָהָא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל
אַרְעָא כְּשַׁרָא־לְבֵית־בְּעִיר הִיא
וּלְעַבְדָּךְ אִית בְּעִיר: וְאָמְרוּ אִם־
אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין בְּעֵינָךְ תִּתְיְהִב
יַת־אַרְעָא הָדָא לְעַבְדָּךְ לַאֲחֻסְנָא
לָא תַעְבְּרִנָּא יַת־יַרְדְּנָא: וְאָמַר
מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וְלִבְנֵי רְאוּבֵן

האחיכם האחיכון

ויפקד מקום דוד כתסר מקומו ולין יוסד שם: ענ״ל · כומי לזן: וכומז · לפום של
ג כית הרקס לכפר על הרקור הלב של בנות מדין: עטרות ודיבון וגו · מלרן מיקום
ומנוג

דְּדַהַב דַּהֲוֵי שָׁרֵי כְּלִילָיָא מִן רֵישֵׁיהוֹן
קַרִישַׁיָא מִן אוּדְנֵיהוֹן קַטְלַיָא מִן
צַוְּוָרֵיהוֹן שֵׁירַיָא מִן אֶדְרִיעֵיהוֹן
עִוְקָתָא מִן אֶצְבְּעָתֵהוֹן מְחוּכְיָא
מִבֵּית תַּדְיֵיהוֹן וּבְכָל דָּא חַס לָן
לְמִיתְלִי עֵינֵי בַּן וְלָא אִסְתַּכְּלוּן
בְּחַדָּא מִנְּהוֹן דְּלָא לְמִחַיְּבָא בְּחַדָּא
מִנְּהֵין וְלָא נְמוּת בְּמִיתוּתָא דְּמַיְּתִין
בָּהּ רְשִׁיעַיָּיא לְעָלְמָא דְּאָתֵי וְדָא
יִדְכַּר לָן לְיוֹם דִּינָא רַבָּא לְמִכְפְּרָא
עַל נַפְשָׁתָן קֳדָם יְיָ: ויקח וְנָסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יַת דַּהֲבָא מִנְּהוֹן
כָּלְמַאן דְּעוֹבְדָא: ויהי וַהֲוָה סְכוּם כָּל דְּהַב אֲפְרָשׁוּתָא דְּאַפְרָשׁוּ
לְשֵׁמָא דַיְיָ שִׁתְּסַר אַלְפִין וְשַׁבַּע מְאָה וַחֲמִשִּׁין סְלָעִין מִן רַבְּנֵי אַלְפִין וּמִן
רַבְּנֵי מְאָוָתָא: אנשי גּוּבְרִין דְּחֵילָא בְּזַזוּ גְּבַר לְנַפְשֵׁיהּ: ויקח
וּנְסִיב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא יַת דַּהֲבָא מִן רַבְּנֵי אַלְפִין וּמְאָוָתָא וְאַיְתִיאוּ
יָתֵיהּ לְמַשְׁכַּן זִימְנָא דְּזִכְרָנָא טָבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ: ומקנה רב
וּבְעִירֵי סַגְיָא הֲווֹן לִבְנֵי רְאוּבֵן ירושלמי
וְלִבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחְדָא וַחֲמוֹן יַת
אַרְעָא דְּמִכְוָר וְיַת אַרְעָא גִלְעָד וְהָא
אַתְרָא אָתַר כְּשַׁר לְבֵית בְּעִיר:
ויבאו וְאָתוֹ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן
וְאָמְרוּ לְמֹשֶׁה וּלְאֶלְעָזָר כַּהֲנָא
וּלְרַבְרְבֵי כְּנִישְׁתָּא לְמֵימַר: עטרות
מַכְלְלָתָא וּמַדְבְּשָׁתָא מִכְוָר וּבֵית
נִמְרִי וּבֵית חוֹשְׁבְּנִי מַעֲלַת מְדָא
שִׁירַן וּבֵית קִבּוּרְתֵּיהוֹן דְּמֹשֶׁה וּבְעוֹן:
הארץ אַרְעָא דְּכָבַשׁ יְיָ וּמְחָא
יָתְבָהָא קֳדָם כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל אַרְעָא
כְּשַׁר לְבֵית בְּעִיר הִיא וּלְעַבְדָּךְ אִית
בְּעִיר: ויאמרו וְאָמְרוּ אִין
אַשְׁכַּחְנָא רַחֲמִין קֳדָמָךְ תִּתְיְהַב אַרְעָא הָדָא לְעַבְדָּךְ לְאַחְסָנָא לָא ת
תַּעֲבְרִנָּא יַת יַרְדְּנָא: ויאמר וַאֲמַר מֹשֶׁה לְבְנֵי גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן
האחיכון

וְקַדְשָׁיָא מֵאוּדְנֵיהוֹן וְעִיזְקָיָא מ
מֵאֶצְבְּעָתָא וְעִיקְלַיָא מֵאֶזְרָעֵיהוֹן
וּמָעוֹכְיָא מִן בֵּית תְּדִיהוֹן חַס לָן
מִשֶּׁה רַבָּן לָא אִסְתַּכַּל חָד מִינָן
בְּחַדָּא מִנְּהוֹן וְלָא אִתְיַחַד חַד
מִינָן בְּחַדָּא מִנְּהוֹן דְּלָא נֶיהֱוֵי
שׁוּתָף עִמֵּהּ בְּגֵהִינָם לְעָלְמָא דְּאָתֵי
הֵיא תְּקִים לָן בְּיוֹם דִּינָא רַבָּא ל
לְכַפָּרָא עַל נַפְשָׁתָנָא קֳדָם יְיָ:

ירושלמי

וְחַמּוֹן יַת אַרְעָא דְּמִכְוָר וְיַת אַרְעָא
דְּגִלְעָד וְהָא אַתְרָא אָתַר דְּנִכְסִין
הֵיא:

ירושלמי

מַכְלְלָתָא מַדְבְּשָׁתָא וּמִכְוָר וּבֵית
נִמְרִין וְחֶשְׁבּוֹן וְלָעֲלֵה וּשְׁכֶם וּנְבוֹ
וּבָעָן:

ירושלמי

מקנה נִכְסִין:

תמיזון
ק

הַאֲחֵיכֶם יָבֹאוּ לַמִּלְחָמָה וְאַתֶּם
תֵּשְׁבוּ פֹה: ט וְלָמָּה תְנִיאוּן
אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם יְהוָה:
י כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשָׁלְחִי
אֹתָם מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לִרְאוֹת אֶת־
הָאָרֶץ: יא וַיַּעֲלוּ עַד־נַחַל
אֶשְׁכּוֹל וַיִּרְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וַיְנִיאוּ
אֶת־לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבִלְתִּי־בֹא אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם יְהוָה:
יב וַיִּחַר־אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר: יג אִם־יִרְאוּ
הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן
עֶשְׂרִים שָׁנָה וָמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלְיַעֲקֹב כִּי לֹא מִלְּאוּ אַחֲרָי:
יד בִּלְתִּי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הַקְּנִזִּי
וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן כִּי מִלְּאוּ אַחֲרֵי
יְהוָה: טו וַיִּחַר־אַף יְהוָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנִעֵם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע
בְּעֵינֵי יְהוָה: טז וְהִנֵּה קַמְתֶּם
תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם תַּרְבּוּת אֲנָשִׁים
חַטָּאִים לִסְפּוֹת עוֹד עַל חֲרוֹן אַף־
יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל: יז כִּי תְשׁוּבֻן
מֵאַחֲרָיו וְיָסַף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר
וְשִׁחַתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה:
ס יח וַיִּגְּשׁוּ אֵלָיו
וַיֹּאמְרוּ גְּדֵרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹה
וְעָרִים לְטַפֵּנוּ: יט וְאֲנַחְנוּ נֶחָלֵץ
חֻשִׁים לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר
אִם־הֲבִיאֹנֻם אֶל־מְקוֹמָם וְיָשַׁב
טַפֵּנוּ בְּעָרֵי הַמִּבְצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי
הָאָרֶץ:

5' ומלא

3' וחסר

3' ומלא

פלס פסר
כ' וחסר ו'ו
ובני ון ודין

דַּאֲחֵיכُון יֵיתُון לְקַרְבָּא וְאַנְתּוּן
תִּתְבُון הָכָא: וּלְמָה תְזַנְּון יַת
לִבָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְּמֵעְבַּר
לְאַרְעָא דְיַהֲב לְהُון יְיָ: כְּדֵין
עֲבָדוּ אֲבָהַתְכُון כַּד שְׁלַחִית יַתְהُון
מֵרַקְם גֵּיאָה לְמִיחֲזֵי יַת אַרְעָא:
וּסְלִיקוּ עַד נַחֲלָא דְאִתְכְּלָא וְחָזוֹ
יַת אַרְעָא וְאוֹנִיאוּ יַת לִבָּא דְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא
דְיַהֲב לְהُון יְיָ: וְתִקֵּיף רוּגְזָא
דַיְיָ בְּיוֹמָא הַהוּא וְקַיֵּים לְמֵימַר:
אִם יֶחֱזוֹן גַּבְרַיָּא דְסַלִּיקוּ מִמִּצְרַיִם
מִבַּר עֶסְרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא יַת אַרְעָא
דְקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
אֲרֵי לָא אַשְׁלִימוּ בָּתַר דַּהֲלַתִּי:
אֶלָּהֵן כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה קְנִזָּאָה
וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אֲרֵי אַשְׁלִימוּ בָּתַר
דַּהֲלַתִּא דַיְיָ: וְתִקֵּיף רוּגְזָא דַיְיָ
בְּיִשְׂרָאֵל וְאַחֲרִינוּן בְּמַדְבְּרָא
אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל הַהוּא
דְעָבִיד דְבִישׁ קֳדָם יְיָ: וְהָא
קָמְתּוּן חֵלֶף אֲבָהַתְכُון תַּלְמִידֵי
גַּבְרַיָּא חַיָּבַיָּא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל
תְּקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ לְיִשְׂרָאֵל:
אֲרֵי תְּתוּבُון מִבָּתַר דַּהֲלַתֵּיהּ וְאוֹסֵף
עוֹד לְאַחֲרוּתְהُון בְּמַדְבְּרָא
וְתַחְבְּלُון לְכָל עַמָּא הָדֵין:
וְקָרִיבוּ לְוָתֵיהּ וְאָמְרוּ חַטְרִין דְּעָן
נִבְנֵי לְבֵעִירָנָא הָכָא וְקִרְוִין
לְטַפְּלָנָא: וַאֲנַחְנָא נְזָדְרִיז מִבְּעֵין
קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֵיל יָתְהُון
לַאֲתָרְהُון וְיִתְבُון טַפְּלָנָא בְּקִרְוִין
כְּרֵיכָן מִן קֳדָם יָתְבֵי אַרְעָא:

לא

הַאֲחִיכוֹן יֵיחוּן לְקִרְבָא וְאַתּוּן תֵּיתְבוּן הָכָא : ולמה ולמא
תְּבַטְּלוּן רַעֲוָות בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מ ירושלמי וְלָמָּה תִתְּבְּרוּן :
מִלְּמֵעְבַּר לְאַרְעָא דְּיַהֲב לְהוֹן יְיָ : כה הֵיכְדֵין עָבְדוּ אֲבָהָתְכוֹן כַּד ירושלמי
שְׁלַחִית יַתְהוֹן מִרְקַם גֵּיעָא לְמַחְמֵי
יַת אַרְעָא : ויעלו וְסָלִיקוּ עַד א
נַחְלָא דְאַתְכְּלָא וַחֲמוֹן יַת אַרְעָא אַרְעָא :
וּכְטִילוּ רַעוּת לִיבָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּגִין
דְּלָא לְמֵיעַל לְאַרְעָא דְיַהֲב לְהוֹן יְיָ : ויחר וְתֶקֵיף רוּגְזָא דַיְיָ בְּיוֹמָא
הַהוּא וְקַיֵּים לְמֵימַר : אם יראו אִין יֶחְמוּן גוּבְרַיָא דְסָלִיקוּ מִמִּצְרַיִם
מִבַּר עֶשְׂרִין שְׁנִין וּלְעֵילָא יַת אַרְעָא דְקַיֵּימִית לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב
אֲרוּם לָא שְׁלִימוּ בָּתַר דַּחֲלָתִי : בלתי אֱלָהֵן כְּלֵב כַּר יְפוּנֶה קְנִיזָאָה
וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אֲרוּם שְׁלִימוּ בָּתַר דַּחֲלָתָא דַיְיָ : ויחר אף וְתֶקֵיף רוּגְזָא
דַיְיָ בְּיִשְׂרָאֵל וְטַלְטְלִינוּן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל דָּרָא
דְּעָבַד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ : והנה ירושלמי
וְהָא קָמָתוּן בָּתַר אֲבָהָתְכוֹן תַּלְמִידֵי תִּסְגּוּן גּוּבְרִין חַיָּיבִין לְמִסְפַּד עוֹד
גּוּבְרַיָא חַיָּיבַיָא לְמוֹסְפָא תּוּב עַל עַל תֶּקֶף רוּגְזָא :
תֶּקֶף רוּגְזָא דַיְיָ עַל יִשְׂרָאֵל : כי־
תשובון אֲרוּם תְּתוּבוּן מִבָּתַר דַּחֲלָתֵיהּ וְיִסַּף תּוּב לְאוֹחָרוּדֵיהוֹן בְּמַדְבְּרָא
וּתְחַבְּלוּן לְכָל עַמָּא הָדֵין : ויגשו וּקְרִיבוּ לְוָתֵיהּ וְאָמְרוּ דִּילִין דְּעָאן
נִבְנֵי לְבָעִירָנָא הָכָא וְקִירְוִין לְטַפְּלָנָא : ואנחנו וַאֲנַחְנָא נְזַדְּרֵז מִבְּעִין
בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעְיְלִינוּן ל ירושלמי
לְאַתְרְהוֹן וְיֵתְבוּן טַפְּלָנָא בְּקִרְוֵי בְּקִרְוִין תְּלוּלִין מִן קֳדָם דְּמָרֵי
חקרא אַרְעָא :

עוֹנָ הָיוּ : הַלְּחִיכֶם · לְשוֹן תְּמִיהָה הוּא ; וְלֹא תְכִילוּן · תִּסְרוּ וְתַמְכִּיעוּ לָכֶם מֵעַכּוּל נ נ
שֶׁיִּהְיוּ סְכוּרִין שֶׁלְּתֶם יְרֵאִים לַעֲבוֹר מִפְּנֵי הַמִּלְחָמָה וְחוּזֶק הָעָרִים וְהָעָם ; מִקְלָט כַּרְכַּע · מ
כָּךְ שְׁמָהּ וְשֵׁתִי קֹדֶשׁ הָיוּ : הַקְּטֹנִי · חוּרְנוֹ שֶׁל קָטָן הָיָה וְיָלַדְתָּ לוֹ לְמוֹ שֶׁל כֶּלֶב לֶחֶם עִתְּמִיאֵל : יב
וּמִיעֵט · וּיִטַּלְטֵם מִן כֹּעַ וְכֹל : לְסִפּוֹת · כְּמוֹ סִפֵּי סְכָה עַל סֻכָּה · עוֹלוֹתֵיכֶם סִפּוּ וְגוֹ · יג יד
לְשוֹן תּוֹסֶפֶת : כְּבֹדָה לְמִקְנֵכוּ פֶּה · חֲמִיס הָיוּ עַל מְמוּכֶם יוֹתֵר מִבְּכִיחֶם וּבְכוֹתֵיהֶם יו
שֶׁהִקְדִּימוּ מִקְּכִיחֶם לְטַפְּתֶם לֹמַר לָהֶם מֹשֶׁה לֹא כֵן עֲשׂוּ הָעִקָּר עִקָּר וְהַטַּפְל טַפְל בְּכוּ לָכֶם
תְּחִלָּה עָרִים לְטַפְּכֶם וְאַחַר כֵּן גְּדֵרוֹת לְצֹאנְכֶם : וְאֶכֹּחֲכוּ כְּחֵלֶן חוּשִׁים · כְּזַיִּין מְהִירִים יז
כְּמוֹ מְהֵר שֶׁלֶּל חָשׁ כֵּן יִמְהַר יְחִישָׁה : לְפִנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל · בְּרֵאשִׁי נִיסּוֹת מִתּוֹךְ שֶׁגְּבוּרִים הָיוּ
שָׁם כְּאֹמֶר בְּגַד וְטֶרֶף זְרוֹעַ אַף קַדְקֹד וְאַף מֹשֶׁה חָזַר וּפֵרֵשׁ לָהֶם בְּאֵלֶּה הַדְּבָרִים וְאָמַר אֶתְכֶם
בְּעֵת הַהִיא וְגוֹ' חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחִיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי חַיִל וּבְיָרִיחוֹ כָּתִיב וְהַהֲלוֹן
עוֹבֵר לִפְנֵיהֶם זֶה רְאוּבֵן וְגָד שֶׁקִּיְּמוּ תְּנַאִים : וְשַׁב טַפְּכֶם · בַּעוֹדְכֶם אֹכֵל אֲחִיכֶם : בְּעֵרֶי

אונקלוס מנה

הָאָרֶץ: יח לֹא נָשׁוּב אֶל־בָּתֵּינוּ
עַד הִתְנַחֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ:
יט כִּי לֹא נִנְחַל אִתָּם מֵעֵבֶר
לַיַּרְדֵּן וָהָלְאָה כִּי בָאָה נַחֲלָתֵנוּ
אֵלֵינוּ מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה:
שביעי כ פ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם
רביעי כסקן מקוברין
מֹשֶׁה אִם־תַּעֲשׂוּן אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה
אִם־תֵּחָלְצוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה:
כא וְעָבַר לָכֶם כָּל־חָלוּץ אֶת־
הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת־
אֹיְבָיו מִפָּנָיו: כב וְנִכְבְּשָׁה
הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחַר תָּשֻׁבוּ
וְהִיִּיתֶם נְקִיִּם מֵיהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל
וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה
לִפְנֵי יְהוָה: כג וְאִם־לֹא
תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חָטָאתֶם לַיהוָה
וִדְעוּ חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:
כד בְּנוּ־לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם
וּגְדֵרֹת לְצֹנַאכֶם וְהַיֹּצֵא מִפִּיכֶם
תַּעֲשׂוּ: כה וַיֹּאמֶר בְּנֵי־גָד וּבְנֵי
רְאוּבֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ
יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אֲדֹנִי מְצַוֶּה:
כו טַפֵּנוּ נָשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל־
בְּהֵמָתֵנוּ יִהְיוּ־שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:
כז וְעֲבָדֶיךָ יַעַבְרוּ כָּל־חָלוּץ
צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר
אֲדֹנִי דֹבֵר: כח וַיְצַו לָהֶם מֹשֶׁה
אֶת אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן וְאֶת־רָאשֵׁי אָבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: כט וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה
אֲלֵהֶם אִם יַעַבְרוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי־
רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן כָּל־חָלוּץ
לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה

ואם כמסור דין אחיך תלון כגעל וכייכו דאקר כל היונק למלחמת כית דור נס כריתו כותב לאסתו מנה תוקק ליכס

היה לו לומר ויאמרו אלה אב דול סנהס דכר כסכיל כלס.

הארץ

לֹא נָתוּב לְבֵיתָנָא עַד דְּיִתְחַסְּנוּן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחֲסַנְתֵּיהּ:
אֲרֵי לָא נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעִבְרָא
לְיַרְדְּנָא וּלְהַלְא אֲרֵי קַבִּילְנָא
אַחֲסַנְתָּנָא לָנָא מֵעִבְרָא דְיַרְדְּנָא
מִדִּינְחָא: וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם־
תַּעֲבְדוּן יַת־פִּתְגָמָא הָדֵין אִם־
תְּזַהֲרוּן קֳדָם יְיָ עַמָּא דְיִי לְקָרְבָא:
וְיַעְבַּר לְכוֹן כָּל־דְּמִזְרֵיז יַת־יַרְדְּנָא
קֳדָם יְיָ עַמָּא דְיִי עַד דְּיִתְרֵךְ יַת־
בַּעֲלֵי־דְבָבוֹהִי מִן קֳדָמוֹהִי:
וְיִתְכְּבֵשׁ אַרְעָא קֳדָם יְיָ עַמָּא דְיִי
וּבָתַר־כֵּן תְּתוּבוּן וּתְהוֹן זַכָּאִין מִן
קֳדָם־יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וּתְהֵי אַרְעָא
הָדָא לְכוֹן לַאֲחַסְנָא קֳדָם יְיָ:
וְאִם־לָא תַעְבְּדוּן כֵּן הָא חַבְתּוּן
קֳדָם־יְיָ וְחַדְעוּן חוֹבַתְכוֹן דְּתַשְׁכַּח
יַתְכוֹן: בְּנוּ־לְכוֹן קִרְוִין לְטַפְלְכוֹן
וְחַטְרִין לְעַנְכוֹן וּדְיַפּוּק מִפּוּמְכוֹן
תַּעְבְּדוּן: וַאֲמַרוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי
רְאוּבֵן לְמֹשֶׁה לְמֵימַר עַבְדָּךְ יַעְבְּרוּן
כְּמָא דְרִבּוֹנִי מְפַקִּיד: טַפְּלָנָא
נְשָׁנָא גֵּיתָנָא וְכָל־בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן
בְּקִרְוֵי גִלְעָד: וְעַבְדָּךְ יַעְבְּרוּן
כָּל־מְזָרֵז חֵילָא קֳדָם עַמָּא דְיִי
לְקָרְבָא כְּמָא דְרִבּוֹנִי מְמַלִּיל:
וּפַקִּיד לְהוֹן מֹשֶׁה יַת אֶלְעָזָר
כַּהֲנָא וְיַת יְהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן וְיַת רֵישֵׁי
אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
וַאֲמַר מֹשֶׁה לְהוֹן אִם יַעְבְּרוּן בְּנֵי
גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְּכוֹן יַת־יַרְדְּנָא
כָּל־דְּמִזְרֵז לְקָרְבָא קֳדָם עַמָּא דְיִי

ותתכביש

תִּתְכְּבֵישׁ אַרְעָא קֳדָמֵיכוֹן וְתִתְּנוּן לְהוֹן יָת אַרְעָא דְּגִלְעָד לַאֲחֻסְנָא: יונתן בן עוזיאל ואם הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִّלְעָד לַאֲחֻזָּה: ואם ירושלמי לא הָאָרֶץ מִן קֶדֶם יְתֵבֵי אַרְעָא: לא לָא נְתִיב לְבָתְנָא עַד דְּיִתְחֲסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבַר אַחֲסַנְתֵּיהּ: כִּי אֲרוּם לָא נַחְסִין עִמְּהוֹן מֵעֵיבְרָא לְיַרְדְּנָא וּלְהַלְא אֲרוּם מָטַת אַחֲסַנְתָּנָא לָנָא מֵעֵבְרָא דְּיַרְדְּנָא מִדְּמִנְחָא: ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם תַּעֲבְרוּן יָת פִּתְגָמָא הָדֵין אִם תְּזַדְּרְזוּן קֳדָם יְיָ לְאַגָּחָא קְרָבָא: ועבר וְיַעְבַּר לְכוֹן כָּל דְּמִזְרַז יָת יַרְדְּנָא קֳדָם יְיָ לְאַגָּחָא קְרָבָא עַד דְּיִתְרַךְ יָת בַּעֲלֵי דְבָבוֹי מִן קֳדָמוֹי: ונכבשה וְתִתְכְּבֵשׁ אַרְעָא קֳדָם יְיָ וּמִן בָּתַר כְּדֵין תְּתוּבוּן וּתְהֵוֹן זַכָּאִין מִן קֳדָם יְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וּתְהֵי אַרְעָא הָדָא לְכוֹן לַאֲחֻסְנָא קֳדָם יְיָ: ואם וְאִם לָא תַעְבְּרוּן יָת פִּתְגָמָא הָדֵין הָא חַבְתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן וּדְעוּ חַ חוֹבַתְכוֹן דְּתֶחֱטָאוּ יָתְכוֹן: בנו בְּנוּ לְכוֹן קִירִין לְטַפְּלְכוֹן וּדְיָרִין לְעַנְכוֹן וּדְנָפִיק מִפּוּמְכוֹן תַּעְבְּדוּן: ויאמר וַאֲמַרוּ בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן בַּ בַּאֲסַכְּמוּתָא חָדָא לְמֹשֶׁה לְמֵימַר עַבְדָּךְ יַעְבְּדוּן כָּל דְּרִבּוֹנִי מְפַקֵּיד: טפנו טַפְּלָנָא נְשָׁנָא גֵּיתָנָא וְכָל בְּעִירָנָא יְהוֹן תַּמָּן בְּקוּרֵי גִלְעָד: ועבדיך וְעַבְדָּךְ יְעִיבְרוּן כָּל דְּמִזְרַז חֵילָא קֳדָם יְיָ לְקְרָבָא הֵיךְמָא דְּרִבּוֹנִי מְמַלֵּיל: ויצו וּפְקִיד עֲלֵיהוֹן מֹשֶׁה יָת אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וְיָת רֵישֵׁי אֲבָהָת שִׁבְטַיָּא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן מֹשֶׁה אִם יַעְבְּרוּן בְּנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן עִמְּכוֹן יָת יַרְדְּנָא כָּל דְּמִזְרַז לְקְרָבָא קֳדָם יְיָ וְתִתְכְּבֵשׁ אַרְעָא קֳדָמֵיכוֹן וְתִתְּנוּן לְהוֹן יָת אַרַע גִּלְעָד לַאֲחֻסְנָא: ואם וְאִם לָא יַעְבְּרוּן

ירושלמי

בְּנוּ לְכוֹן קִירִין לְטַפְּלֵיכוֹן וּדְיָרִין לְעַנְכוֹן וּמָה דְּנָפַק מִפּוּמְכוֹן תַּעְבְּדוּן: ת

המנהר שבנה עכשיו: מועבר הירדן וקלאה · בעבר המערבי: בי בלה בחלתכו · כבר ים
קבלוה בעבר המזרחי: לבכלאכם: תיבה זו מגזרת כוכה וחלפים כלם עלין בו חלף פר
מפסיק בין כון לבדיק וחלף שבא כאן אחר הכון במקום ה"ח של בכה הוא · מיבודו של רבי
משה הדרשן למדתי כן: והיוכל מפיכם תעשו · לגבוה שקבלתם עליכם לעבור למלחמה
עד כבוש וחלוק שמשה לא בקש מהם אלא ובכבשה ואחר תשובו והם קבלו עליהם על
התנחל הרי הוסיפו להתעכב שבע שחלקו וכן עשו: ויאמר בני גד · כלם כאים אחד: כה
ויבו לכם · כמו עליהם ועל תבאם מ כה אלעזר ויהושע כמו ה' ילחם לכם: כז

לא יעברו חלוצים אתכם ונאחזו
בתוככם בארץ כנען: לא ויענו
בני־גד ובני ראובן לאמר את אשר
דבר יהוה אל עבדיך כן נעשה:
לב נחנו נעבר חלוצים לפני
יהוה ארץ כנען ואתנו אחזת
נחלתנו מעבר לירדן: לג ויתן
להם משה לבני־גד ולבני ראובן
ולחצי שבט מנשה בן־יוסף את־
ממלכת סיחן מלך האמרי ואת־
ממלכת עוג מלך הבשן הארץ
לעריה בגבלת ערי הארץ סביב:
לד ויבנו בני־גד את־דיבן
ואת־עטרת ואת ערער:
לה ואת־עטרת שופן ואת־
יעזר ויגבהה: לו ואת־בית
נמרה ואת־בית הרן ערי מבצר
וגדרת צאן: לז ובני ראובן
בנו את־חשבון ואת־אלעלא ואת
קריתים: לח ואת־נבו ואת־
בעל מעון מוסבת שם ואת־שבמה
ויקראו בשמת את־שמות הערים
אשר בנו: לט וילכו בני מכיר
בן־מנשה גלעדה וילכדה ויורש
את־האמרי אשר־בה: מ ויתן
משה את־הגלעד למכיר בן־מנשה
וישב בה: מא ויאיר בן־מנשה
הלך וילכד את־חותיהם ויקרא
אתהן חות יאיר: מב ונבח
הלך וילכד את קנת ואת־בנתיה
ויקרא לה נבח בשמו:

ואם־לא יעברון מזרזין עמכון
ויחסנון ביניכון בארעא דכנען:
ואתיבו בני־גד ובני ראובן למימר
ית דמליל יי לעבדך כן נעביד:
נחנא נעבר מזרזין קדם עמא דיי
לארעא דכנען ועמנא אחודת
אחסנתנא מעיברא לירדנא:
ויהב להון משה לבני־גד ולבני
ראובן ולפלגות שבטא דמנשה
בר־יוסף ית מלכות סיחון מלכא
דאימוראה וית מלכות עוג מלכא
דמתגן ארעא לקרוהא בתחומין
קרוי ארעא סחור־סחור:
ובנו בני־גד ית דיבון וית עטרות
וית ערועיר: וית עטרות שופן
וית יעזיר ורמתא: וית בית
נמרה וית בית הרן קרוין ברין
וחטרין דען: ובני ראובן בנו ית
חשבון וית אלעלא וית קריתים:
וית נבו וית בעל מעון מקפן שמהן
וית שבמה וקרו בשמהן ית שמהת
קרוי ארעא דבנו: ואזלו בני מכיר
בר־מנשה לגלעד וכבשוה ותרך
ית אמוראה דבה: ויהב משה
ית גלעד למכיר בר־מנשה ויתיב
בה: ואזל יאיר בר־מנשה אזל וכבש
ית כפרניהון וקרא ית־הין כפרני
יאיר: ונבח אזל וכבש ית
קנת וית כפרנהא וקרא לה
נבח בשמיה:

אילין

אלה

ולתנו לאחזת נחלתכם כלות בידיכם וכרסותיכם תהי לאחזת נחלתכם מעבר הזה: עלימנא
ונדרות

יעיברון מזרזין עמכון ויחסנון ביניכון בארעא דכנען: ויענו ואתיבי
בני גד ובני ראובן ואמרו ית כל דמלל ליי לעבדך היכדין נעביד: נחנו
נחנא נעיבר מזרזין קדם עמא דיי לארעא דכנען ועמנא אחידת אחסנתא
מעיברא ליורדנא: ויתן ויהב להון משה לבני גד ולבני ראובן
ולפלגות שבטא דמנשה בר יוסף ית מלכות סיחון מלכא דאמוראי וית
מלכות עוג מלכא דמתנן ארעא
לקורייהא בתחומי קוריי ארעא
חזור חזור: ויבנו ובנו בני גד
ית מדבשתא וית מכללתא וית
לחיית: ואת וית מכללת
שופנא וית מכוור גרמתא: ואת
וית כרכא תקיפא בבית נימרין וית
בית הרן קוריי חקרא גדירין דעאן: ובני ובני ראובן בנו ית בית
חושבניו וית מעלת מרא וית קרתא דתרין שוקהא מכבשן כמרמירא היא
ביריישא: ואת נבו וית בית קבורתיה דמשה וית קרתא דבלק
דפגרו מתמן טעות פעור במדור בית במסיא וית קרתא דמקפן שורהא
גליף שמהת גיברהא וית שירן וכתר דבנינון קוו לרהון שמהן בשום
גוברייא דבנונון: וילכו ואזלו בני מכיר בר מנשה לגלעד וכבשוה
ותריכו ית אמוראי דבה: ויתן ויהב משה ית גלעד למכיר בר
מנשה ויתיב בה: יאיר ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית כופרניהון
וקרא יתהון כופרתי יאיר: ונבח ונבח אזל וכבש ית קנת וית כופרנהא
וקרא להון נבח על שמיה:

אלה

אגדרות נלן · זה סוף פסוק מוסב על תחלת המלה ויבנו בני גד לת הערים הללו להיות נו
ערי מבצר ונגדרות נלן: ולת בנו ולת בעל מעון מוסבו שם · שמו עלו הם והיו הלמוריי
קורים עריהם על שם עלהם ובני ראובן הסבו שמם לשמות לחרים וזקו מוסבות שם
בני ובעל מעון מוסבות לשם לחר: ולת שבמה · בנו שבמה והיא שבם הלמורה למעלה: נח
ויורש · כתרנו ותריך שתיבת ריש משמשת שתי מחלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא נט
טירוד ותירוך: חוותיהם · כפרכיהון: ויקרא לתהן חוות יאיר · לפי שלא היו לו בנים מא
קרלם בשמו לזכרון: ויקרא לה נבח · לה לאיזו מפיק הא ורלוהי בימודו של רבי משה מב
ידרשן לפי שלא כתקיים לה שם זה לפי הוא רפה שמשמש מדרשו כמו לא ותמ הכי מה
ידרוש בשתי תיבות הדומות לה ויאמר לה בעז לבבות לה בית:

חסלת ראשי המטות

אלה

לג

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצָאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצָאֵיהֶם׃ וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָּל־מִצְרָיִם׃ וּמִצְרַיִם מְקַבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבֵאלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים׃ וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכֹּת׃ וַיִּסְעוּ מִסֻּכֹּת וַיַּחֲנוּ בְאֵתָם אֲשֶׁר בְּקֵצֵה הַמִּדְבָּר׃ וַיִּסְעוּ מֵאֵתָם וַיָּשָׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בַעַל צְפוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל׃ וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעַבְרוּ בְּתוֹךְ הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבַּר אֵתָם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה׃ וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֵילִמָה וּבְאֵילִם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ שָׁם׃

כל דסמיך לה פתח

כולם סמר כל מן ה׳

ל׳ מל׳ נתורס

ב׳ בתיב כן כיוד כתר שלם

ויסעו

אֵילִין מַטְלָנֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דְּנַפְקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְחֵילֵיהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן׃ וּכְתַב מֹשֶׁה יַת מַפְּקָנֵיהוֹן לְמַטְלָנֵיהוֹן עַל מֵימְרָא דְיְיָ וְאֵילֵין מַטְלָנֵיהוֹן לְמַפְּקָנֵיהוֹן׃ וּנְטָלוּ מֵרַעְמְסֵס בְּיַרְחָא קַדְמָאָה בַּחֲמִשְׁתָּ עַסְרָא יוֹמָא לְיַרְחָא קַדְמָאָה מִבָּתַר יוֹמָא דְּפִסְחָא נְפַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרִישׁ גְּלֵי לְעֵינֵי כָּל מִצְרָאֵי׃ וּמִצְרָאֵי מְקַבְּרִין יַת דְּקָטַל יְיָ בְּהוֹן כָּל בּוּכְרָא וּבְטָעֲוָתְהוֹן עָבַד יְיָ דִּינִין׃ וּנְטָלוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמְסֵס וּשְׁרוֹן בְּסֻכֹּת׃ וּנְטָלוּ מִסֻּכֹּת וּשְׁרוֹן בְּאֵתָם דְּבִסְטַר מַדְבְּרָא׃ וּנְטָלוּ מֵאֵתָם וְתָב עַל־פּוּם חִירְתָא דְּקֳדָם בַּעֲיַל צְפוֹן וּשְׁרוֹ קֳדָם מִגְדּוֹל׃ וּנְטָלוּ מִן פּוּם חִירְתָא וְעָבְרוּ בְגוֹ־יַמָּא לְמַדְבְּרָא וְאָזְלוּ מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין בְּמַדְבְּרָא דְאֵתָם וּשְׁרוֹ בְּמָרָה׃ וּנְטָלוּ מִמָּרָה וְאָתוֹ לְאֵילִים וּבְאֵילִים תְּרֵי עָסָר מַכּוּעִין דְּמַיִין וְשַׁבְעִין דִּיקְלִין וּשְׁרוֹ תַמָּן׃ וּנְטָלוּ מֵאֵילִים וּשְׁרוֹ עַל־יַמָּא דְסוּף׃ וּנְטָלוּ מִיַּמָּא

דסוף

אלה מסעי · למה כתבו המסעות הללו להודיע חסדיו של מקום שלף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהכיעם במדבר לא תאמר שהיו כעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה לחם מכוחה שהרי אין כאן שלא ארבעים ושתים. מסעות נא מהם יל שכלם היו בשנה ראשונה קודם גזירה משכנעו מרעמסס עד שבאו לרתמה שמשם כשתלחו מרגלים שבאמר ואחר כמעו העם מחברות וגו׳ שלא לך ארבעים וגו׳ וכאן

אלה מסעי · אלין מטלני בני ישראל די נפקו מארעא דמצרים
לחילותהון כד אתעבידו להון ניסין על יד משה ואהרן:
ויכתוב וכתב משה ית מפקנהון למטלניהון על מימר דיי ואלין
מטלניהון למפקנהון: ויסעו ירושלמי
מרעמסס ונטלו מן פילוסין בירחא ונטלו מן פילוסים בירחא ק
דניסן מבתר דאכלו נכסת פסחא קדמאה:
נפקו בני ישראל ברים גלי ל
למיחמיהון דכל מצראי: ומצרים ומצראי מקברין ית דקטל יי
בהון כל בוכרא ובטעותהון עבד מימר דיי דינין טעות מתכא הוו
מחרבין טעות אבנא מתגדעין טעות פחרא מתעבדין בקיקין טעין
דעא מתעבדין קטום ודבעירי מייתין: ויסעו ונטלו בני ישראל מן
פילוסין ושרו בסוכות אתרא דאתחפיאו שבעת ענני יקרא: ויסעו
ונטלו מסכות ושרו באיתם דבסטר ירושלמי
מדברא: ויסעו מאיתם ונטלו ונטלו מאיתן ואחזרו לפונהקי ח
מאיתם ותבו על פמי חירתא מ חירתא דאית על אפי טעותא:
מרבעתא דקדם טעות צפון ושרו
קדם מגדול: ויסעו ונטלו מפורקי חירתא ועברו בגו ימא ונפקו
מן ימא ואזלו על כיף ימא כנישין אונכין ומרגלין ואזלו מבתר כדין
מהלך תלתא יומין במדברא ד ירושלמי
דאיתם ושרו במדברא: ויסעו ונטלו ממרה ואתו לאילימה ו
ונטלו ממרה ואתו לאילים ובאילים ובאילים תרתי עשרי עינין דמיין
תרתיסרי עינוון דמיין לתריסר כל קביל תרי עשרי שבטיא דישראל
שיבטין ושובעין דיקלין כלו קבל ושבעין דיקלין כל קביל שבעין
שובעין חכיבא ושרון תמן על מיא: סביא סנהדרין דישראל ושרו תמן:
ויסעו

הוא אומר ויסעו מקברות ויבאו חצרות למדת שהיא במדבר פארן ועוד הוא אומר מסס ר
מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשבת הארבעים כמנה שכל
שמנה ושלשים שנה לא כסעו אלא עשרים מסעות זה מימודו של רבי משה ורבי תנחומא
דרש בו דרשה אחרת משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו כיון
שהיו חוזרין התחיל אביו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישבנו פלן הוקרנו כאן חששת
את דאשך וכולי: ומנלים מקברים · ערודים באבלם: ו

י וַיִּסְעוּ מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל יַם־
סוּף: יא וַיִּסְעוּ מִיַּם סוּף וַיַּחֲנוּ
בְּמִדְבַּר סִין: יב וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר־
סִין וַיַּחֲנוּ בְּדָפְקָה: יג וַיִּסְעוּ
מִדָּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאָלוּשׁ: יד וַיִּסְעוּ
מֵאָלוּשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרִפִידִם וְלֹא־הָיָה
שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת: טו וַיִּסְעוּ
מֵרִפִידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר סִינָי:
טז וַיִּסְעוּ מִמִּדְבַּר סִינָי וַיַּחֲנוּ
בְּקִבְרֹת הַתַּאֲוָה: יז וַיִּסְעוּ
מִקִּבְרֹת הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בַּחֲצֵרֹת:
יח וַיִּסְעוּ מֵחֲצֵרֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:
יט וַיִּסְעוּ מֵרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמֹּן
פָּרֶץ: כ וַיִּסְעוּ מֵרִמֹּן פָּרֶץ
וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה: כא וַיִּסְעוּ
מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה: כב וַיִּסְעוּ
מֵרִסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקְהֵלָתָה: כג וַיִּסְעוּ
מִקְּהֵלָתָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שָׁפֶר:
כד וַיִּסְעוּ מֵהַר־שָׁפֶר וַיַּחֲנוּ
בְּחַרָדָה: כה וַיִּסְעוּ מֵחַרָדָה
וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלָת: כו וַיִּסְעוּ
מִמַּקְהֵלָת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת:
כז וַיִּסְעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתָרַח:
כח וַיִּסְעוּ מִתָּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה:
כט וַיִּסְעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ
בְּחַשְׁמֹנָה: ל וַיִּסְעוּ מֵחַשְׁמֹנָה
וַיַּחֲנוּ בְּמֹסֵרוֹת: לא וַיִּסְעוּ
מִמֹּסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקָן:
לב וַיִּסְעוּ מִבְּנֵי יַעֲקָן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר
הַגִּדְגָּד: לג וַיִּסְעוּ מֵחֹר הַגִּדְגָּד
מִיטְבָתָה וַיַּחֲנוּ בְּעַבְרֹנָה: לד

ויתחלה נקרא מדבר סין ולכפוף נקרא סיני שנתוסף בו יוד כנגד עשרת הדברות מלון ימים כיה קשה כסף

ל״ל חסר ו׳ מלא גרסו

מ״מסר נליזא

ל״ל חסר ל״ל מסר

ל״ל חסר ל״ל חסר

דוסף ושרו במדברא דסין: ונטלו
ממדברא דסין ושרו בדפקה:
ונטלו מדפקה ושרו באלוש:
ונטלו מאלוש ושרו ברפידם ולא
הוה תמן מיא לעמא למשתי:
ונטלו מרפידם ושרו במדברא
דסיני: ונטלו ממדברא דסיני
ושרו בקברי דמשאלי:
ונטלו מקברי דמשאלי ושרו בחצרות
: ונטלו מחצרות ושרו ברתמה:
ונטלו מרתמה ושרו ברמון פרץ:
ונטלו מרמון פרץ ושרו כלבנה:
ונטלו מלבנה ושרו ברסה:
ונטלו מרסה ושרו בקהלתה:
ונטלו מקהלתה ושרו בטורא-
דשפר: ונטלו מטורא דשפר
ושרו בחרדה: ונטלו מחרדה
ושרו במקהלות: ונטלו
ממקהלות ושרו בתחת:
ונטלו מתחת ושרו בתרח:
ונטלו מתרח ושרו במתקה:
ונטלו ממתקה ושרו בחשמונה:
ונטלו מחשמונה ושרו במסרות:
ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן:
ונטלו מבני יעקן ושרו בחר הגדגד:
ונטלו מחר הגדגד ושרו ביטבתה:
ונטלו מיטבתה ושרו בעברונה:
ונטלו מעברונה ושרו בעציון גבר:
ונטלו
ויחנו ביטבתה: לה ויסעו
ויסעו מעברנה ויחנו בעציון גבר:
ויסעו

וְנָטְלוּ מֵעֲצִיּוֹן גָּבֶר וְשָׁרוּ בְּמַדְבְּרָא
רְצִין הִיא רְקָם: וְנָטְלוּ מֵרְקָם וְשָׁרוּ
בְּהַר
יונתן בן עוזיאל
וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵאִילִים וְשָׁרוּ עַל גִּיף יַמָּא דְסוּף: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ
מִגִּיף יַמָּא דְסוּף וְשָׁרוּ בְּמַדְבְּרָא דְסִין: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִמַּדְבְּרָא דְסִין
וְשָׁרוּ בְּרַפְקָה: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִרַפְקָה וְשָׁרוּ בְּכַרַךְ תַּקִּיף: וְיִסְעוּ
וְנָטְלוּ מֵאַתַּר תַּקִּיף וְשָׁרוּן בְּרַפִּידִים וּמְטוֹל דְּרַפִּין יְרִיחוֹן מִפְּתַגְמֵי אוֹרַיְתָא
לָא הֲוָה תַּמָּן מוֹי לְמִשְׁתֵּי לְעַמָּא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵרַפִּידִים וְשָׁרוּ
בְּמַדְבְּרָא דְסִינַי: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִמַּדְבְּרָא דְסִינַי וְשָׁרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאֲלֵי
בִּישְׁרָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאֵלֵי בִּישְׁרָא וְשָׁרוּ בְּחַצֵּרוֹת אַתְרָא
דְאִסְתְּגְרַת מְרִים נְבִיאָתָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵחַצֵּרוֹת וְשָׁרוּ בְּרִתְמָה
אַתַּר דְּמַרְבֵּי אִילָנֵי רְתָמֵי: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵאַתַּר דְּמַרְבֵּי אִילָנֵי רְתָמֵי
וְשָׁרוּ בְּרוּמָנָא דְמַתְקִיף פֵּירוֹי: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִרוּמָנָא דְמַתְקִיף פֵּירוֹי
וְשָׁרוּ בְּלִבְנָה אַתַּר דְּתַחוֹמִין לַהּ מַלְבֵּינְתָּא בְּנַיִן: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִלִּבְנָה
וְשָׁרוּ בְּבֵית רִיסָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִרִסָּה וְשָׁרוּ בְּקְהֵלָתָא אַתַּר דְּאִתְכַּנְּשׁוּ
קֹרַח וְסִיעָתֵיהּ עַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִקְּהֵלָתָא וְשָׁרוּ בְּטַוּרָא
דְשַׁפִּירִין פֵּירוֹי: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִטַּוּרָא דְשַׁפִּירִין פֵּירוֹי וְשָׁרוּ בַּחֲרָדָה
אַתַּר דְּתַוּוּהוּ עַל בִּישְׁתָּא דְמוֹתָנָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵחֲרָדָה וְשָׁרוּ
בְּמַקְהֵלָתָא אַתַּר כְּנוּפְיָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִמַּקְהֵלָתָא וְשָׁרוּ בְּאַרְעָת
מַקְהֵלָתָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵאַרְעָת מַקְהֵלָתָא וְשָׁרוּ בְּתַחַת: וְיִסְעוּ
וְנָטְלוּ מִתַּחַת וְשָׁרוּ בְּתָרַח: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִתָּרַח וְשָׁרוּ בְּמִתְקָה אַתַּר
דְּבַסִּימִין מוֹהִי: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵאַתַּר דְּבַסִּימִין מוֹהִי וְשָׁרוּ בְּחַשְׁמוֹנָה:
וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵחַשְׁמוֹנָה וְשָׁרוּ בְּאַתַּר מַרְדּוֹתָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵאַתַּר
מַרְדּוֹתָא וְשָׁרוּ בְּבֵירֵי עַקְתָּא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִבֵּירֵי עַקְתָּא וְשָׁרוּ בְּשִׁקִּיפִין
וְאַחְרָא מַחְקְרֵי גִּדְגֹּד: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִשִּׁקִּיפִין דְּגִדְגֹּד וְשָׁרוּ בְּיָטְבָת
אַתַּר טַב וְנַיְיחַ: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵאַתַּר טַב וְנַיְיחַ וְשָׁרוּ בְּמִגְזְתָא: וְיִסְעוּ
וְנָטְלוּ מִמִּגְזְתָא וְשָׁרוּ בְּכַרַךְ תַּרְנְגוֹלָא: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מִכַּרַךְ תַּרְנְגוֹלָא
וְשָׁרוּ בְּמַדְבְּרָא צִינֵי טַוּר פַּרְזְלָא הִיא רְקָם: וְיִסְעוּ וְנָטְלוּ מֵרְקָם וְשָׁרוּ
בטורוס

ויסעו מעצין גבר ויחנו במדבר צן הוא קדש: כל בן ס״ת וכל סין תנא

ויסעו מקדש ויחנו בהר

ויחכו בתמה · עם לשון הרע של מרגלים שכ׳ מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חני גבור שכוכים עם נחלי רתמים:

הָהָר בִּקְצֵה אֶרֶץ אֱדוֹם׃
לח וַיַּעַל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֶל־הַר
הָהָר עַל־פִּי יְהוָה וַיָּמָת שָׁם בִּשְׁנַת
הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּאֶחָד
לַחֹדֶשׁ׃ לט וְאַהֲרֹן בֶּן־שָׁלֹשׁ
וְעֶשְׂרִים וּמְאַת שָׁנָה בְּמֹתוֹ בְּהָר
הָהָר׃ ס
מ וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עֲרָד
וְהוּא־יֹשֵׁב בַּנֶּגֶב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בֹּא
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ מא וַיִּסְעוּ מֵהָר
הָהָר וַיַּחֲנוּ בְּצַלְמֹנָה׃ מב וַיִּסְעוּ
מִצַּלְמֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּפוּנֹן׃ מג וַיִּסְעוּ
מִפּוּנֹן וַיַּחֲנוּ בְּאֹבֹת׃ מד וַיִּסְעוּ
מֵאֹבֹת וַיַּחֲנוּ בְּעִיִּי הָעֲבָרִים בְּגְבוּל
מוֹאָב׃ מה וַיִּסְעוּ מֵעִיִּים וַיַּחֲנוּ
בְּדִיבֹן גָּד׃ מו וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן
גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה׃
מז וַיִּסְעוּ מֵעַלְמֹן דִּבְלָתָיְמָה
וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נְבוֹ׃
מח וַיִּסְעוּ מֵהָרֵי הָעֲבָרִים
וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרֵחוֹ׃
מט וַיַּחֲנוּ עַל הַיַּרְדֵּן מִבֵּית
הַיְשִׁמֹת עַד אָבֵל הַשִّטִּים בְּעַרְבֹת
מוֹאָב׃ ס
נ וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר׃
נא דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַّרְדֵּן
אֶל־אֶרֶץ כְּנָעַן׃ נב וְהוֹרַשְׁתֶּם
אֶת־כָּל־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם
וְאִבַּדְתֶּם אֶת כָּל־מַשְׂכִּיתָם וְאֶת
כָּל־צַלְמֵי מַסֵּכָתָם תְּאַבֵּדוּ וְאֶת כָּל־

בְּהַר טוּרָא בְּסִיפֵי אַרְעָא דֶאֱדוֹם׃
וּסְלִיק אַהֲרֹן כַּהֲנָא לְהַר טוּרָא עַל־
מֵימְרָא דַיְיָ וּמִית תַּמָּן בְּשַׁנַת אַרְבְּעִין
לְמִיפַּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם
בְּיַרְחָא חֲמִשָׁאָה בְּחַד לְיַרְחָא׃
וְאַהֲרֹן בַּר־מְאָה וְעַסְרִין וְתְלָת
שְׁנִין כַּד־מִית בְּהַר טוּרָא׃
וְשִׁמַע כְּנַעֲנָאָה מַלְכָּא דַעֲרָד וְהוּא־
יָתִיב בְּדָרוֹמָא בְּאַרְעָא דִכְנָעַן
כְּמֵיתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּנְטָלוּ מֵהַר
טוּרָא וּשְׁרוּ בְּצַלְמוֹנָה׃
וּנְטָלוּ מִצַּלְמוֹנָה וּשְׁרוּ בְּפוּנוֹן׃
וּנְטָלוּ מִפּוּנוֹן וּשְׁרוּ בְּאוֹבוֹת׃
וּנְטָלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוּ בְּמִגְיוֹת
עִבְרָאֵי בְּתְחוּם מוֹאָב׃
וּנְטָלוּ מִמִּגְיוֹתָא וּשְׁרוּ בְּדִיבוֹן גָּד׃
וּנְטָלוּ מִדִּיבוֹן גָּד וּשְׁרוּ בְּעַלְמוֹן
דִּבְלָתָיְמָה׃ וּנְטָלוּ מֵעַלְמוֹן
דִּבְלָתָיְמָה וּשְׁרוּ בְּטוּרֵי דְעִבְרָאֵי
דְּקָדֵם נְבוֹ׃ וּנְטָלוּ מִטּוּרֵי דְעִבְרָאֵי
וּשְׁרוּ בְּמִישְׁרֵיָא דְמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא
דִּירְחוֹ׃ וּשְׁרוּ עַל־יַרְדְּנָא מִבֵּית
יְשִׁימוֹת עַד מִישַׁר שִׁטִּין בְּמִישְׁרֵיָא
דְמוֹאָב׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם־מֹשֶׁה
בְּמִשְׁרֵיָא דְמוֹאָב עַל־יַרְדְּנָא דִירִיחוֹ
לְמֵימַר׃ מַלֵּיל עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי־אַתּוּן עָבְרִין יַרְ־
יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דִכְנָעַן׃ וְתָתְרְכוּן
יַת־כָּל־יָתְבֵי אַרְעָא מִן־קָדְמֵיכוֹן
וְתֵיבְדוּן יַת־כָּל־בֵּית סִיגְדָתְהוֹן
וְיַת כָּל־צַלְמֵי מַתְכְּתְהוֹן תֵּיבְדוּן וְיַת

כל

בְּמֹתָם

יונת

בְּטוּרוֹם אוֹמַ
בְּהַנָא לְטוּרוֹ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מ
בַּר מְאָה וְעָ
עֲמָלֵק חַיְיָבָא
בַּר אָתוּ בְּנֵי
וּנְטָלוּ מִטּוּרוֹ
וַתָּמָן עָבַרַת נ
אָתַר דְגָדֵי
וּיסְעוּ וּנְ
וּנְטָלוּ מֵאוֹבוֹ
מִמְגִזְתָא וּשְׁ
וּשְׁרוּ בְּעַלְמ
פִּתְגָמֵי אוֹרַיְ
וּשְׁרוּ בְּטוּרוֹ
עִבְרָאֵי וּשְׁרוּ
יוֹרְדְנָא מִבֵּ
יְיָ עִם מֹשֶׁה
עִם בְּנֵי יִשְׂרָ
אַתּוּן עָבְרִי
הַכְּנַעַן׃
יַרַת כָּל יָתְבֵ
עַל פִּיהָ׃
הַשִּׁמוּעָה שֶׁכְּ
וְכַתְבָה׃ כִּ
מִכֹּחַ הַשִּׁימוּ
כַּר חָכָה לְדִיק
כִּי אַתֶּם מוֹבְ
כַּד אָמַר לְהֶם
וּשְׁוַפִּין אַתֶּם
כְּתַרְגּוּמוֹ בִּיר
עֲלֵיהֶם בְּפֵשׁוּ

בְּטַוּוּרוֹס אוּמַנִּים בִּסְיַיפֵי אַרְעָא דְּאֶדוֹם: ויעל אהרן וְסַלֵּיק אַהֲרֹן
בַּהֲנָא לְטַוּוּרוֹס אוּמָנוֹס עַל מֵימְרָא דַיְיָ וּמִית תַּמָּן בְּשַׁנַת אַרְבְּעִין לְמִיפַּק
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה בְּחַד לְיַרְחָא: ואהרן וְאַהֲרֹן
בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין וְתְלַת שְׁנִין בַּד מִית בְּטַוּוּרִיס אוּמָנִים: וישמע וְשָׁמַע
עֲמָלֵק חַיְיָבָא וְאִתְחַבַּר בִּכְנַעֲנָאי וּמְלַךְ בַּעֲרַד וַיֵּת מוּבְתֵּיהּ בְּאַרַע דָּרוֹמָא
כַּד אָתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַגִּיחַ בְּהוֹן וּגְמָרוּ יַתְהוֹן וַיֵּת קִירְוֵיהוֹן: ויסעו
וּנְטָלוּ מִטַּוּוּרוֹס אוּמָנִים וּשְׁרוּ בְּצַלְמוֹנָה אֲתַר הוּבָאי וְכוֹר בְּאַרַע אֶדוֹמָאי
וַתַּמָּן עָקַת נַפְשָׁא דְּעַמָּא בְּאוֹרְחָא: ויסעו וּנְטָלוּ מִצַּלְמוֹנָה וּשְׁרוּ בְּפוּנוֹן
אֲתַר דְּגָדֵי יְיָ בְּהוֹן יַת חֵיוָון קְלָן וּסְלִיקַת קְבִילְתְּהוֹן עַד צִיצַת שְׁמַיָּא:
ויסעו וּנְטָלוּ מֵאֲתַר דְּגָדֵי יְיָ בְּהוֹן יַת חֵיוָון קְלָן וּשְׁרוּ בְּאוֹבוֹת: ויסעו
וּנְטָלוּ מֵאוֹבוֹת וּשְׁרוּ בְּמִגְזַת עִיבְרָאֵי בִּתְחוּם מוֹאָבָאי: ויסעו וּנְטָלוּ
מִמִּגְזָתָא וּשְׁרוּ בְּדִיבוֹן בֵּית מַזְלָא: ויסעו וּנְטָלוּ מִדִּיבוֹן בֵּית מַזְלָא
וּשְׁרוּ בְּעַלְמוֹן דְּבַלְתָּיְמָה אוֹף תַּמָּן אִתְכַּסְיַיתַת מִנְּהוֹן בֵּירָא עַל דְּשַׁבְקוּ
פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא דְּבַסִּימִין כְּדִבְלָתָא: ויסעו וּנְטָלוּ מֵעַלְמוֹן דְּבַלְתָּיְמָה
וּשְׁרוּ בְּטַוּוּרָא עִבְרָאֵי קָדָם בֵּית קְבוּרָתֵיהּ דְּמֹשֶׁה: ויסעו וּנְטָלוּ מִטַּוּרֵי
עִבְרָאֵי וּשְׁרוּ בְּמִישְׁרַיָא דְּמוֹאָב עַל יוֹרְדָנָא דִּירִיחוֹ: ויחנו וּשְׁרוּ עַל
יוֹרְדָנָא מִבֵּית יְשִׁימוֹת עַד מֵישַׁר שִׁיטִין בְּמִישְׁרַיָא דְּמוֹאָב: וידבר וּמַלֵּיל
יְיָ עִם מֹשֶׁה בְּמִישְׁרַיָא דְּמוֹאָב עַל יוֹרְדָנָא דִּירִיחוֹ לְמֵימַר: דבר מַלֵּיל
עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרוּם
אַתּוּן עָבְרִין יַת יוֹרְדָנָא לְאַרְעָא
דִּכְנָעַן: והורשתם וְתַתְרְכוּן
יַת כָּל יַתְבֵי אַרְעָא מִן קָדָמֵיכוֹן
ותספון

ירושלמי

וְתֶשֵׁיצִיכוּן יַת כָּל דַּיְירֵי אַרְעָא מִן
קָדָמֵיכוֹן וְתִסּוּפוּן יַת כָּל טַעֲוָתְהוֹן
ויתן

עֹל פִיהָ. מלמד שמת בכסיקה: ויִשְׁמַע הכנעני. למדך שמיתת אהרן היא לא מ
השמועה שנסתלקו ענני כבוד וכסנור שכתבה רשות להלחם בישראל לפיכך חזר
וכתבה: בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו לעי הסדה שמו את ירושלים לעיים: מד
מכית הישימות עד אבל השטים. כאן למדך שעור מחנה ישראל יב מיל דאמר רבה בר מה
בר חנה לדידי חזי ליה ההוא אתרא כולי: אבל השטים. מישור של שטים אבל שמו
כי אתם עוברים את הירדן וגו'. והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזהרו על כך אלא נ נ:
כך אמר להם משה כשאתם עוברים בירדן ביבשה על מנת כן תעברו ואם לאו מים באין
ושוטפין אתכם וכן מביאו שאמ' להם יהושע בעודם בירדן: והורשתם. ונרשתם: מסכיות
כתרגומו בית סגדתהון על שם שהיו מנסכין את הקרקע ברנפת לבני של שים להשתחוות
עליהם בפשוט ידים ורגלים כלבתיב ואבן מסכית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה:

בְּמוֹחֲם תַּשְׁמִידוּ׃ נ וְהוֹרַשְׁתֶּם
אֶת־הָאָרֶץ וְיָשַׁבְתֶּם־בָּהּ כִּי לָכֶם
נָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ לָרֶשֶׁת אֹתָהּ׃
נא וְהִתְנַחַלְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ
בְּגוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם לָרַב תַּרְבּוּ
אֶת־נַחֲלָתוֹ וְלַמְעַט תַּמְעִיט אֶת־
נַחֲלָתוֹ אֶל אֲשֶׁר־יֵצֵא לוֹ שָׁמָּה
הַגּוֹרָל לוֹ יִהְיֶה לְמַטּוֹת אֲבֹתֵיכֶם
תִּתְנַחָלוּ׃ נב וְאִם־לֹא תוֹרִישׁוּ
אֶת־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה
אֲשֶׁר תּוֹתִירוּ מֵהֶם לְשִׂכִּים בְּעֵינֵיכֶם
וְלִצְנִנִים בְּצִדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֶתְכֶם עַל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ׃
נג וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמִּיתִי לַעֲשׂוֹת
לָהֶם אֶעֱשֶׂה לָכֶם׃

לד פ וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ ב צַו אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם
בָּאִים אֶל־הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן
לִגְבֻלֹתֶיהָ׃ ג וְהָיָה לָכֶם פְּאַת־
נֶגֶב מִמִּדְבַּר־צִן עַל־יְדֵי אֱדוֹם וְהָיָה
לכם

כ׳ וסתכלתם כארף׳ ואידך נכי עכר דעכד איתקס לקרקעות׃

לד

כל־בַּמַּתְהוֹן תְּשֵׁיצוּן׃ וְתַתְּרְכוּן
יַת־יָתְבֵי אַרְעָא וְתִתְּכוּן בָּהּ אֲרֵי
לְכוֹן יְהַבִּית יַת־אַרְעָא לְמֵירַת יַתְהוֹן
וְתַחְסְנוּן יַת־אַרְעָא בְּעַדְבָא
לְזַרְעַיתְכוֹן לְסַגִּיאֵי תַּסְגּוּן יַת־
אַחְסַנְתְּהוֹן וּלְזָעִירֵי תַּזְעִירוּן יַת־
אַחְסַנְתְּהוֹן לְדִיפּוֹק לֵיהּ תַּמָּן עַדְבָא
דְּלֵיהּ יְהֵי לְשִׁבְטֵי אֲבָהָתְכוֹן תַּחְסְנוּן׃
וְאִם־לָא תְּתַרְכוּן יַת־יָתְבֵי אַרְעָא
מִן־קָדָמֵיכוֹן וִיהֵי דְּתִשְׁאַרוּן מִנְּהוֹן
לְסִיעַן נַטְלָן וְזַיָּן לְקִבְלֵיכוֹן
וּלְמַשִּׁרְיָין מַקְפְּנָכוֹן וַיְעִיקוּן לְכוֹן
עַל־אַרְעָא דְּאַתּוּן יָתְבִין בָּהּ׃
וִיהֵי כְּמָא דְחַשִּׁיבִית לְמֶעְבַּד לְהוֹן
אַעְבֵּיד לְכוֹן׃ וּמַלִּיל יְיָ עִם־
מֹשֶׁה לְמֵימָר׃ פַּקֵּיד יַת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרֵי אַתּוּן עָלִין
לְאַרְעָא דְכְנָעַן דָּא אַרְעָא דְּתִתְּפְלַג
לְכוֹן בְּאַחְסָנָא אַרְעָא דְכְנָעַן
לְתְחוּמָהָא׃ וִיהֵי לְכוֹן רוּחַ־דָּרוֹמָא
מִמַּדְבְּרָא דְצִן עַל־תְּחוּמֵי אֱדוֹם
ויהי

מסכותם · כתרגומו מתכתהון׃ והורשתם את הארץ · והורשתם אותה מיושביה ואם
ישבתם בה תוכלו להתקיים בה ואם לאו לא תוכלו להתקיים בה׃ אל אשר יצא לו שמה ·
מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל לו יהיה׃ למטות אבותיכם · לפי
שבטון יונקי מצריים · ל״ל כ״כ גבולין כמכין השבטים׃ והיה אשר תותירו מהם · יהיו
לכם לרעה׃ לשכים בעיניכם · ליתדות המכקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיא׃
ולצנים · פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קונים המוככת אתכם למנור ולכלות אתכם
מלין יונק ובא׃ וצררו אתכם · כתרגומו׃ ארץ אשר תפול לכם וגומר · לפי שהרבה
מצות כוהנות בארץ ואין כוהנות בכל הוצרך לכתוב מצרכי גבולי רוחותיה סביב לומר לך
מן הגבולים ולפנים המצות כוהנות׃ תפל לכם · על מס שתחלקה בגורל בקרקע חלוקה
לשון כפילה ומ״מ לומר על ידי שהפיל הקב״ה עריהם של שבעים אומות מן השמים וכפתן
לפני

וְתִסְפּוֹן יַת כָּל בֵּית סְדִירְהוֹן וְיַת כָּל צַלְמֵי מַתְכְּוַרְתְּהוֹן תְּסַיְּפִין וְיַת כָּל בְּמֵיסֵיהוֹן תְּשֵׁיצוּן: וְיַת כָּל צַלְמֵי מַתְכְּוַרְתְּהוֹן תִּתְפַּרְכוּן וְיַת כָּל בְּמֵיסֵיהוֹן תְּשֵׁיצוּן: והורשתם

וְתִתְרְכוּן יַת יַתְבֵי אַרְעָא וְתֵתְבוּן בַּהּ אֲרוּם לְכוֹן יְהַבִּית יַת אַרְעָא לְמֵירוּת אִתָּהּ: והתנחלתם וְתַחְסְנוּן יַת אַרְעָא בְּעַדְבִּין לְגִנְיַסְתְּכוֹן לְשֵׁיבֶט דְּעַמֵּיהּ סַגִּין תְּסַגֵּי וּלְשֵׁיבֶט דְּעַמֵּיהּ זְעִירִין תַּזְעִיר לְרִיפִיק לֵיהּ תְּמַן עַדְבָא דִילֵיהּ יְהֵי לְשִׁבְטָא אֲבָהָתְכוֹן תִּתְחַסְנוּן: ואם וְאִין לָא תִּתְרְכוּן יַת כָּל יַתְבֵי אַרְעָא מִן קֳדָמֵיכוֹן וִיהֵי מַה דְּתִשְׁיְרוּן מִנְּהוֹן לְסִכִּין בְּעֵינֵי בִּשָׁא בְּכוֹן וּמַקִּיפִין לְכוֹן כְּתָרִיסִין בְּסִיטְרֵיכוֹן וְיִתְעִיקוּן יַתְכוֹן עַל אַרְעָא דְּאַתּוּן יַתְבִין בַּהּ: והיה וִיהֵי כְּמָא דַחֲשִׁילִית לְמֶעְבַּד לְהוֹן אֶעְבִּיד לְכוֹן: וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר: צו פַּקֵּיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְהוֹן אֲרוּם אַתּוּן עָלִין לְאַרְעָא דִכְנָעַן דָּא אַרְעָא דְּתִתְפְּלַג לְכוֹן בְּאַחְסָנָא אַרְעָא דִכְנָעַן בִּתְחוּמָהָא: והיה וִיהֵוֹי לְכוֹן תְּחוּם דְּדוּמָא מִן מַדְבְּרָא דְּצִינֵי טַוּר פַּרְזְלָא עַל תְּחוּמֵי אֱדוֹם

ירושלמי

וִיהֵוֹי לְכוֹן תְּחוּמָא מְדָרוֹמָא מִמַּדְבְּרָא דִּרְקַם כָּל קֳבֵל תְּחוּמֵיהוֹן דְּאֱדוֹמָאי

ירושלמי

ויהוי

לפני משה אמר לו ראה אין בהם עוד כח: וקיה לכם פאת נגב: רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צין · אשר אצל אדום מתחיל מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אצל זו קצת ארץ מצרי וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון כולה מצרים והיו תוצאותיו הימה וכאל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרי שנאמר מן השיחור אשר על פני מצרים ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אצלה לצד המזרח וארץ מואב אצל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירם את הגילום לצד צפון ובאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים יושבי חבל הים גוי כרתים ולא נחם אותו הדרך אלא הסיבן והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבים בגדו והולכין אצל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצם ולהכנס לארץ דרך רחבה ולא רצה והזהירם לסבוב את כל דרומה של אדום עד בואם לדרומה של ארץ מואב שנאמר וגם אל מלך מואב שלח ולא אבה והלכו כל דרומה של מואב עד סופו ומשם הפכו פניהם לנפון עד שסבבו כל מצר מזרחי שלה לרחבה וכשבלו את מזרחה מצאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם וזהו שנאמר ויפתח ויבך במדבר ומצב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויבא ממזרח שמש לארץ מואב

לָכֶם גְּבוּל נֶגֶב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח
קָדְמָה׃ וְנָסַב לָכֶם הַגְּבוּל
מִנֶּגֶב לְמַעֲלֵה עַקְרַבִּים וְעָבַר צִנָּה
וְהָיָה תוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקָדֵשׁ בַּרְנֵעַ
וְיָצָא חֲצַר־אַדָּר וְעָבַר עַצְמֹנָה׃
וְנָסַב הַגְּבוּל מֵעַצְמוֹן נַחֲלָה
מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו הַיָּמָּה׃
וּגְבוּל יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם
הַגָּדוֹל וּגְבוּל זֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל
יָם׃ וְזֶה יִהְיֶה לָכֶם גְּבוּל
צָפוֹן מִן־הַיָּם הַגָּדֹל תְּתָאוּ לָכֶם
הֹר הָהָר׃ מֵהַר הָהָר תְּתָאוּ
לְבֹא חֲמָת וְהָיוּ תוֹצְאֹת הַגְּבוּל
צְדָדָה׃ וְיָצָא הַגְּבוּל זִפְרֹנָה
וְהָיוּ תוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן זֶה יִהְיֶה

ויצא ק׳ ו׳ בת׳ ס״ל כסוף תיבות וקריין ולו׳

ה״ל כתורס

ד״ס כתורס ום׳ כנ״ל

לכם

ויהי לכון תחום דרומא מסיפי
ימא דמלחא קידומא׃ ויסחר
לכון תחומא מדרומא למסקנא
דעקרבים ויעיבר לצין ויהון
מפקנוהי מדרומא לרקם גיאה
ויפוק לחצר־אדר ויעיבר לעצמון׃
ויסחר תחומא מעצמון לנחלא
דמצרים ויהון מפקנוהי לימא׃
ותחום מערבא ויהי לכון ימא רבה
ורתחומיה דין־יהי לכון תחום
מערבא׃ ודין יהי־לכון תחום
צפונא מן־ימא רבה תכוונון לכון
להור טורא׃ מהור טורא
תכוונון למטי חמת ויהון מפקנוהי
דתחומא לצדד׃ ויפוק תחומא
לזפרון ויהון מפקנוהי לחצר עינן

דין

וכבשו את ארץ סיחון ועוג שהיו בעבר הירדן וכולו עד הירדן וכולו כבר מקבוע
בעבר מערבה של ארץ מואב כמנה שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקבוע דרומי׳
מזרחית שלה אצל אדום׃ ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים׃ כל מקום שנאמר
ונסב לו ויצא מלמד שלא היה המגר שוה שלא הולך ויוצא לאחור יוצא המגר ועוקם לצד בפומו
של עולם באלכסון למערב ועובר המגר בדרומה של מעלה עקרבים כמנה מעלה עקרבי׳
לפנים מן המגר׃ ועבר נגה׳ אל בין כמו מדרומה׃ והיו תוצאותיו׃ קצותיו בדרומה
של קדש ברנע׃ ויצא חצר אדר׃ מתפשט המגר ומרחיב לצד בפון וכמשך עוד באלכסון
למערב ובא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים ולשון ונסב הנאמר כאן לפי
שכתב ויצא חצר אדר שהתחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב לותה רבועה שנלטה
לצד בפון היתה מקדש עד עצמון ומשם והלאה כתקצר המגר ונסב לצד הדרום ובא לו
לנחל מצרים ומשם לצד המערב אל הים הגדול מצד מערבה של כל אלו במנה שנחל מצרים
במקבוע מערבית דרומית׃ והיו תוצאותיו הימה׃ אל מגר המערב שאין עוד גבול נגב
מגריך לצד המערב משם והלאה׃ וגבול ים׃ ומגר מערבו מהו׃ והיה לכם הים הגדול׃
למגר וגבול הכסין שבתוך הים לף הס מן הגבול והס לוים שקורין קזולם׃ גבול בפון׃
מגר בפון׃ מן הים הגדול תתאו לכם להר ההר׃ שהוא במקבוע בפונית מערבי׃ ולאו
משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים הימנו ומוכן הימנו׃ תתאו׃ תשפעו לכם
לבעות ממערב לבפון אל הר ההר׃ תתאו׃ לשון הוכה כמו אל תא הרגים ותאי הטר

הינוע

ויהוי תחום דרומא מן סייפי ימא
דמלחא מדינחא: ונסב
ויקיף לכון תחומא מן דרומא
למסוקיתא דעקרבית ויעיבר לציני
טוור פרזלא ויהון מפקנוי מן ד
רום לרקם גיעא ויפוק לטירת
אדריא ויעיבר לקסס: ונסב
ויקיף תחומא מקיסס לנילוס ד
דמצראי ויהון מפקנוי למערבא:
וגבול תחום מערבא ויהוי לכון
ימא רבא אוקיינוס ותחומיה הינון
מי בראשית עם מיא קדמאי דהוון
בגויה אבידו ופרכידו כדכוי ו
מדינתיה ניסוי ומחוזוי ספינתיה
ואלגוותיה דין יהוי לכון תחום
מערביא: וזה ודין יהוי לכון
תחום ציפונא מן ימא רבא תכוונון
לכון לטוורים אומנים: מהר
ההר מטוורוס אומנים תכוונון
לכון מעלך לטברייא ויהון מפקנוי
דתחומא מן תרין ציטרוי מכוונין
לכדכור דבר זעמה ולכדכוי דבר
סגיגורא ודיווקינוס ותרנגולא עד
קיסרין מעלך לאבלס דקילקאי:
ויצא ויפוק תחומא לקלן זכותא
ולגבתא דחטמונא ויהון מפקנוי
לכרייא דבית סכל ולמציעות דרתא
רבתא דממצעא בין טירת עיינותא לבין דרמשק דין יהוי
לכון

דאדומאי ויהי לכון דרומא מסייפי
ימא דמלחא מן מדינחא:
ויקף לכון תחומא דרומיא מן מ
מסקיותא דעקרבין דעבר בטור
פרזלא ויהוי מפקנוי מדרום לרקם
רגיעא ויפוק דירת אדריא ויעבר
בקסם:
ויקף תחומא מן קסם לנילוס מ
מצרים ויהון מפקנוי מן מערבא:
ותחום ימא רבא הוא אוקיינוס
נסוי ומחדוי וספינתא עם מיא
קדמיא דאית בגויה הינון מי ב
בראשית דין יהוי לכון תחומא
מערביא:

ירושלמי

ודין יהוי לכון תחום ציפוניא מן
ימא רבא תכוונון לכון לטוורוס
מנוס:
מטוורוס מנוס תכוונון לכון ל
למעלי אנטוכיא וידהון מפקנוי
תחומא דאולס דקילקאי:

ירושלמי

ויפקון תחומא לזפירין ויהוון מ
מפקנוי דירת עיינותא דין יהוי
לכון

לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן׃ ט וְהִתְאַוִּיתֶם
לָכֶם לְגְבוּל קֶדְמָה מֵחֲצַר עֵינָן
שְׁפָכָה׃ ט׳ מס׳ נ׳ ליסכ׳ וְיָרַד הַגְּבֻל מִשְּׁפָם
הָרִבְלָה מִקֶּדֶם לָעָיִן וְיָרַד הַגְּבֻל
וּמָדָה עַל־כֵּתֶף יַם כִּנֶּרֶת קֵדְמָה׃
י וְיָרַד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ
תוֹצְאֹתָיו יַם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם
הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב׃ יג וַיְצַו
מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת
הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה׃ יד כִּי ג׳ מל׳ כסכטיס
לָקְחוּ מַטֵּה בְנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית
אֲבֹתָם וּמַטֵּה בְנֵי הַגָּדִי לְבֵית
אֲבֹתָם וַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה לָקְחוּ
נַחֲלָתָם׃ טו שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וַחֲצִי
הַמַّטֶּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן
יְרִחוֹ קֵדְמָה מִזְרָחָה׃

וידבר

הין־יהי לכון תחום ציפונא׃
ותחוונון לכון לתחום קידומא
מחצר עינן לשפם׃ ויחות
תחומא משפם לריבלה מדנח
לעין ויחות תחומא וימטי על כתף
ים־גינסר קידומא׃ ויחות תחומא
לירדנא ויהון מפקנוהי לימא
דמילחא דא תהי לכון ארעא
לתחומהא סחור־סחור׃ ופקיד
משה ית־בני ישראל למימר דא
ארעא דתתחסנון יתה בעדבא
דפקיד יי למיתן לתשעת שבטין
ופלגות שבטא׃ ארי קבילו שבטא
דבני־ראובן לבית אבהתהון
ושבטא דבני־גד לבית אבהתהון
ופלגות שבטא דמנשה קבילו
אחסנתהון׃ תרין שבטין ופלגות
שבטא קבילו אחסנתהון מעברא
לירדנא דיריחו קידומא מדינחא׃

ומליל

ומרקיב ויונק לאחוריו להמשך להלן בשכסון יותר מן הרוחב הראשון ולעכין רוחב המדס
ט הראשון קראו תונאות שסס כלה אותה מדה׃ והיו תונאותיו חצר עיכן׃ הוא היה סוף
המגר הנפוכי וכמגאת חצר עיכן במקבוע נפוכית מזרחית ומסס והתאויתם לכם אל מגר
י המזרחי׃ והתאויתם׃ לשון סיבה וכטייה כמו תתאו׃ שפמה׃ במגר המזרחי ומסס
יא הרבלה׃ מקדם לעין׃ סס מקום והמגר הולך במזרחו כמגא העין לפכים מן המגר
ומארץ ישראל הוא׃ וירד הגבול׃ כל שהגבול הולך מנפון לדרום הוא יורד והולך׃
ומגיע על כתף ים ככרת קדמה׃ שהיה ים ככרת תוך לגבול במערב והגבול במזרח ים
ככרת ומסס ירד אל הירדן והירדן מושך ובא מן הנפון לדרום באלכסון כוטה לצד מזרח
ומתקרב לצד ארץ ככען כנגד ים ככרת ומושך לצד מזרחה של ארץ ישראל ככנד ככרת
עד שכופל בים המלח ומסס כלה הגבול בתוצאותיו אל ים המלח שממכו התחלת מגר
טו מקבוע דרומית מזרחית הרי סובבת אותה לארבע רוחותיה׃ קדמה מזרחה׃ אל פני
העולם שהם במזרח שרוח מזרחית קרויה בכים ומערבית קרויה אחור לפיכך דרום לימין

ונפון

לכון תחום ציפונא: והתאותם
ותכוונון לכון לתחום מדינחא
מטירת עיינותא לאפמיאה: וירד
הגבול משפס ויחות תחומא מן
אפמיאה לדפני מן מדנח ל
לעינותא ויחות תחומא למערת
סניאס ומערת פניאס יחות ת
תחומא לטור תלגא ומטור תלגא
יחות תחומא לעינן ומעינן ויחות תחומא ויסב מישרא מישר נחלי ארנונא
וייתי למדברא רציני טור פדזלא מי מצותא אכל ודמיכה סמיך לגיניסר
כרך מלכותהון דאדומאי אחסנות שיבט ראובן וגד ופלגות שיבט מנשה
ויחות תחומא ויקיף לתחום ימא
דגניסר ממדינחא: וירד ויחות
תחומא ליורדנא ויהוון מפקנוי
לימא דמילחא ריקס גיעא מן
דרומא טורוס אומנים מן צפונא

ירושלמי

לכון תחום צפוניא:
ותכוונון לכון תחומא מערביא
מטירת עיינותא לאפמיס:
ויחות תחומא לאפמיס לדפני מ
מדינחא לעיינותא ויחות תחומא
וימטי סמיך לימא דגינוסר מן
מערבא:

ירושלמי

ויחות ליורדנא ויהוון מפקנוי ימא
דמילחא דא תהי לכון ארעא ל
לתחומהא חיזור חזור:

ימא רבא מן מערבא ימא דמילחא מן מדינחא דא תהוי לכון ארעא
דישראל למצרני תחומהא חזור חזור: ויצו ופקיד משה ית בני
ישראל למימר דא ארעא דתחסנון יתה בעדבא הפקיד יי למיתן לתשעת
שבטין ופלגות שבטא: כי ארום קבילו שבטא דבני ראובן לבית
אבהתהון ושבטא דבני גד לבית
אבהתהון ופלגות שבטא דמנשה
קבילו אחסנתהון: שני תרין
שבטין ופלגות שבטא קבילו א
אחסנתהון מעברא ליורדנא מ
מדינחא:

ירושלמי

תרין שבטיא ופלגות שבטא קבילו
אחסנתהון מן ירדנא דיריחו ק
קדמאין מן מדינחא מן מישד ימא
דמילחא נפק להון תחומא לכברת
כרך דמלכתהון דאימוראי ומכברת
כרך מלכותהון דאימוראי נפק להון תחומא לטור תלגא ולחומתא
דלבנן ומטור תלגא ולחומתא דלבנן נפק להון תחומא לחובא דימין
צפון עיינותא דדמשק ומן חובא די מן צפון עיינותא דדמשק נפק להון
תחומא לדיוקינוס טור תלגא דקיסריון די מן מדנח מערב דן ומן יוקינוס
תורנגלא דקיסריון די מן מדנח מערב דן נפק להון תחומא לנהרא רבא

פ יא וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: יב אֵלֶּה
שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם
אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וִיהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן: יג וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא
אֶחָד מִמַּטֶּה תִּקְחוּ לְנַחֲל אֶת־
הָאָרֶץ: יד וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
הָאֲנָשִׁים לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־
יְפֻנֶּה: טו וְלַמַּטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן
שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: טז לְמַטֵּה
בִנְיָמִן אֱלִידָד בֶּן־כִּסְלוֹן
יז וְלַמַּטֵּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בֻקִּי
בֶּן־יָגְלִי: יח לְבְנֵי יוֹסֵף לְמַטֵּה
בְנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֵפֹד:
יט וְלַמַּטֵּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם נָשִׂיא
קְמוּאֵל בֶּן שִׁפְטָן: כ וְלַמַּטֵּה
בְּנֵי־זְבוּלֻן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פַּרְנָךְ:
כא וְלַמַּטֵּה בְּנֵי־יִשָּׂשכָר נָשִׂיא
פַּלְטִיאֵל בֶּן־עַזָּן: כב וְלַמַּטֵּה
בְּנֵי־אָשֵׁר נָשִׂיא אֲחִיהוּד בֶּן־שְׁלֹמִי:
כג וְלַמַּטֵּה בְּנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא
פְּדַהְאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: כד אֵלֶּה
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
פ כה וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן
יְרִחוֹ לֵאמֹר: כו צַו אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְנָתְנוּ לַלְוִיִּם מִנַּחֲלַת אֲחֻזָּתָם
עָרִים לָשֶׁבֶת וּמִגְרָשׁ לֶעָרִים
סָבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם:
כז וְהָיוּ הֶעָרִים לָהֶם לָשֶׁבֶת
וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֵמָתָם וְלִרְכֻשָׁם וְלְכָל חַיָּתָם: כח וּמִגְרְשֵׁי

ומליל יי עם־משה למימר:
אילין שמהת גברייא דיחסנון לכון
ית־ארעא אלעזר כהנא ויהושע
בר־נון: ורבא חד רבא חד
משיבטא תסכון לאחסנא ית־
ארעא: ואילין שמהת גבריא
לשבטא דיהודה כלב בר־יפנה:
ולשיבטא דבני שמעון שמואל בר־
עמיהוד: לשבטא דבנימן אלידד
בר־כסלון: ולשיבטא דבני־דן
רבא בקי בר־יגלי: לבני יוסף
לשבטא דבני־מנשה רבא חניאל
בר־אפוד: ולשבטא דבני־אפרים
רבא קמואל בר־שפטן:
ולשיבטא דבני־זבולן רבא אליצפן
בר־פרנך: ולשיבטא דבני־
יששכר רבא פלטיאל בר־עזן:
ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד
בר־שלומי: ולשבטא דבני־
נפתלי רבא פדהאל בר־עמיהוד:
אילין דפקיד יי לאחסנא ית־בני־
ישראל בארעא דכנען:
ומליל יי עם־משה במשריא דמואב
על־ירדנא דירחו למימר:
פקיד ית־בני ישראל ויתנון ללויאי
מאחסנת אחוזתהון קירוין למתב
ורוח לקרוייא כחרנהון תתנון
ללויאי: ויהון קירוייא להון
למיתב ורוחיהון יהון לבעירהון
ולקניניהון ולכל חייתהון:
ורוחי
ומגרשי
הערים

ולמגה פעם
אמרת מלכם
מתו׳ הכנסים
לומר סנתים
נמסרות וכתים
נמנעיכם

הוא אלדד
ונוסף לו לוד
על פס
דנכותם
מנקרקת כי׳
נמונת:

על עניכם
פעיה כר מן ג
מבריס יהודם
מעון כנימן

כל עניכם כמי
בר מן כ׳ מסר
כפ יהודם
כנימן׳

לה
חמישי
פסי כסהן
מקוכרים:

תת לתת
ערים ללוים
לשבת ומן
קלשת׳

נַהֲרָא פְּרַת דַּעֲלוֹי סְדַר נִצְחָנֵי קְרָבוֹי דַּיְיָ מִתְעַכְּבִין וּמִן נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא
פְּרַת נְפַק לְרֹהוֹן תְּחוֹמָא מִקִּירְוָן זַבְתָּא בִּתְרָא כָּל טְרַכּוֹן זִימְרָא בֵּית
מַלְכוּתָא דְּסִיחוֹן מַלְכֵיהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי וּבֵית מַלְכוּתָא דְּעוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנַן
נְפִיק לְרַפִּיחַ וּלְשוֹקְמָזַיי עַד מְטֵי סְפַר יַמָּא דְּמִילְחָא הָדֵין הוּא חוּלַקְהוֹן
דְּתַרְיַין שִׁבְטַיָּא וּפַלְגוּת שִׁבְטָא :

יונתן בן עוזיאל

וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמֵימַר : אֵלֶּה אִלֵּין שְׁמָהַת גּוּבְרַיָּא
דְּיַחְסְנוּן לְכוֹן יַת אַרְעָא אֶלְעָזָר כַּהֲנָא וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן : וּנְשִׂיא וְאַמְרְכוֹל
חַד אַמְרְכוֹל חַד מִן שִׁבְטָא תִּתְּכְּרוּן לְאַחְסָנָא יַת אַרְעָא : וְאֵלֶּה וְאִלֵּין
שְׁמָהַת גּוּבְרַיָּא לְשִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה כָּלֵב בַּר יְפֻנֶּה : לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן
לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן שְׁמוּאֵל בַּר עַמִּיהוּד : לְמַטֵּה בִנְיָמִן לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין
אֱלִידָד בַּר כִּסְלוֹן : לְמַטֵּה דָן לְשִׁבְטָא דְּדָן אַמְרְכוֹל בֻּקִּי בַּר יָגְלִי :
לְמַטֵּה לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דִּבְנֵי מְנַשֶּׁה אַמְרְכוֹל חַנִּיאֵל בַּר
אֵפוֹד : לְמַטֵּה אֶפְרַיִם לְשִׁבְטָא דְּבֵית אֶפְרַיִם אַמְרְכוֹל קְמוּאֵל בַּר שִׁפְטָן :
לְמַטֵּה זְבוּלֻן לְשִׁבְטָא דִּזְבוּלֻן אַמְרְכוֹל אֱלִיצָפָן בַּר פַּרְנָךְ : לְמַטֵּה־
יִשָּׂשכָר לְשִׁבְטָא דְּבֵית יִשָּׂשכָר אַמְרְכוֹל פַּלְטִיאֵל בַּר עַזָּן : לְמַטֵּה אָשֵׁר
לְשִׁבְטָא דְּאָשֵׁר אַמְרְכוֹל אֲחִיהוּד בַּר שְׁלוֹמִי : לְמַטֵּה נַפְתָּלִי לְשִׁבְטָא
דִּבְנֵי נַפְתָּלִי אַמְרְכוֹל פְּדַהְאֵל בַּר עַמִּיהוּד : אֵלֶּה אִלֵּין דְּפָקִיד יְיָ
לְאַחְסָנָא יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאַרְעָא דִכְנָעַן : וידבר וּמַלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה
בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִירִיחוֹ לְמֵימַר : צַו פְּקִיד יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ירושלמי

וְיִתְּנוּן לְלֵוָאֵי מֵאַחְסָנַת אֲחוּדָתְהוֹן קִירְוִין לְמֵיתַב וּפַרְזִילִין לְקִירְוַיָּא זַפְרְוִילֵי לְקִרְיַת חֲזוֹר לְהוֹן
חֲזוֹרַנְוָתְהוֹן תִּתְּנוּן לְלֵוָאֵי : וְהוּ יִנְתֵּן לְלֵוָאֵי :
וְיִהוֹן קִרְוַיָּא לְהוֹן לְמֵיתַב ו
וְכִדְוָרְלְהוֹן יְהוֹן לְבָעִירֵיהוֹן וּלְקִנְיָנֵיהוֹן וּלְכָל צְוָרְיָיהוֹן : וּמִגְרְשֵׁי

ופרזולי

ונפון לשמאל : אשר יכאלו לכם · בשבילכם : כל נפש וכשיא אפטרופוס לשבטו ומחלק יג
נחלת השבט למשפחות ולגברים ובורר לכל אחד ואחד חלק הגון ומה שהם עושין יהיה
עשוי כאלו עשאום שלוחים ולא יתכן לפרש לכם זה כלל לכם שבמקרא שאם כן היה לו
לכתוב יכחילו לכם יכאלו משמע שהם כוחלים · לכם בשבילכם ומקומכם כמו ה׳ ילחם
לכם : לכאל את הארץ · שיהא כוחל וחולק אותה במקומכם : לכאל את בני ישראל · יד כט
שהם יכחילו אותה לכם למחלקותיהם : ומגרש · ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב לסיות ב
שהוי לעיר ואין רשאין לבנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה : ולכל חייתם ·

הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לַלְוִיִּם מִקְצַר
הָעִיר וְחוּצָה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב:
ומדתם מחוץ לעיר את־
פאת־קדמה אלפים באמה ואת־
פאת־נגב אלפים באמה ואת־פאת־
ים אלפים באמה ואת פאת צפון
אלפים באמה והעיר בתוך זה
יהיה להם מגרשי הערים:
ואת הערים אשר תתנו
ללוים את שש־ערי המקלט אשר
תתנו לנס שמה הרצח ועליהם
תתנו ארבעים ושתים עיר:
כל־הערים אשר תתנו ללוים
ארבעים ושמנה עיר אתן ואת־
מגרשיהן: והערים אשר
תתנו מאחזת בני־ישראל מאת
הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו
איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן
מערים ללוים:
וידבר יהוה אל־משה
לאמר: דבר אל־בני ישראל ואמרת
אלהם כי אתם עברים את־הירדן
ארצה כנען: והקרתם
לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם
ונס שמה רצח מכה נפש בשגגה:
והיו לכם הערים למקלט
מגאל ולא ימות הרצח עד־עמדו
לפני העדה למשפט:
והערים אשר תתנו שש־
ערי מקלט תהיינה לכם:
את־שלש הערים תתנו
מעבר לירדן ואת שלש הערים
תתנו בארץ כנען ערי מקלט
תהיינה

ורוחי קרויא דתתנון ללויאי
מכותל קרתא ולברא אלף אמין
סחור־סחור: ותמשחון מברא
לקרתא ית־רוח־קידומא תרין
אלפין אמין וית־רוח־דרומא תרין
אלפין אמין וית־רוח־מערבאי תרין
אלפין אמין וית רוח ציפונא תרין
אלפין אמין וקרתא במצעא דין
יהי לחון רוחי קירויא: ודא
קירויא דתתנון ללויאי ית שית־
קירוי שיזבותא דתתנון למערק
תמן קטולא ועליהון תתנון
ארבעין ותרתין קירוין: כל־
קירויא דתתנון ללויאי ארבעין
ותמני קירוין יתהן וית רוחיהן:
וקירויא דתתנון מאחוזת בני־
ישראל מן סגיאי תסגון ומן זעירי
תזערון גבר כפום אחסנתיה
דיתחסנון יתן מקירוהי ללויאי:
ומליל יי עם־משה למימר:
מליל עם־בני ישראל ותימר להון
ארי אתון עברין ית־ירדנא לארעא
דכנען: ותזמנון לכון קירוין קרוי
שיזבותא יהוין לכון ויערוק
לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלו:
ויהון לכון קירויא לשיזבא מגאיל
דמא ולא ימות קטולא עד־דיקום
קדם כנשתא לדינא: וקירויא
דתתנון שית־קירוי שיזבותא יהוין
לכון: יתי תלת קירויא תתנון
מעיברא לירדנא וית תלת קירויא
דתתנון בארעא דכנען קירוי

שיזבותא

שיזבותא ידויין: לבני ישראל תהיינה: טו לבני ישראל
ולגיורא ולתותבא דביניהון ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש־
יהויין שית קירויא האילין לשזבא הערים האלה למקלט לנוס שמה
למעירק לתמן כל דיקטול נפשא כל מכה נפש בשגגה: יז ואם־
בשלו יונתן בן עוזיאל בכלי
ופרודילי קרויא דתתנון לליואי ירושלמי ופרוילי:
חזור קרתא ולבר אלפא גרמידי
חזור חזור: ומדותם ותמשחון מברא לקלתא ית ציטרא דמדינחא
תרין אלפין גרמידי וית רוח דרומא תרין אלפין גרמידי וית רוח מערבא
תרין אלפין גרמידי וית רוח ציפונא תרין אלפין גרמידי וקרתא במיצעא
דין יהי לכון פרורלי קרוייא: ואת וית קרוייא דתתנון לליואי ית
שית קורין דקלטן קטולא למיערוק לתמן ועליהון תתנון אדבע עין ותמני
קורין: בל כל קירויא דתתנון לליואי אדבעין ותמני קורין יתהין
וית פרורוי להין: והערים וקורין דתתנון מן אחסנת בני ישראל
מן שבטא דעמיה סגי תסגון ומן שבטא דעמיה זעיר תזערון גבר אגב
אחסנתיה דיתחסנון יתן מקירוי לליואי: וידבר ומליל יי עם משה
למימר: דבר מלילעם בני ישראל ותימר להון ארום אתון עברין
ית יורדנא לארעא דכנען: והקריתם ותמנון לכון קורין בשוקין
ותי חיותא קרין קלטן יהויין לכון ויערוק לתמן קטילא דיקטול בר
נש בשלו: והיו ויהון לכון קרוייא למקלט קטולא מן תבע אדמא
ולא ימות קטולא עד דיקום קדם כנישתא לדינא: והערים וקרוייא
דתתנון שית קרין קלטן קטולא יהויין לכון: את שלש ית תלת
קרוייא תתנון מעברא ליורדנא וית תלת קרוייא תתנון בארעא דכנען
קרין קלטן תהויין: לבני ישראל לבני ישראל ולגיורא ולתותבא
דביניהון יהוין שית קירויא האילין לשזבא למערוק לתמן כל דיקטול
בר נש

לכל נרכיהם: אלף אמה סביב · ואחריו הוא אומר אלפים אמה הא כיצד אלפים הוא ד
נותן להם סביב ואמה אלף הפנימיים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים: והקריתם · יא
אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר כי הקרה ה׳ אלהיך לפני: מגואל · מפני יב
גואל הדם קרוב לנרצח: שם ערי מקלט · מגיד שאף על פי שהגדיל משה בחייו שלש יג
ערים בעבר הירדן לא היו קולטות עד שכבשו שלש שכתן יהושע בארץ כנען: את שלש יד
הערים וגומר · אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השבט
· מכאן ערי מקלט שבהם משוש לכנעני כפיטי רוחות דכתיב נלעל קרית פועלי אין

בכלי ברזל והכהו וימת רצח הוא
מות יומת הרצח: יז ואם
באבן יד אשר־ימות בה והכהו
וימת רצח הוא מות יומת הרצח:
יח או בכלי עץ־יד אשר־ימות
בו והכהו וימת רצח הוא מות יומת
הרצח: יט גאל הדם הוא ימית
את־הרצח בפגעו־בו הוא ימיתנו:
כ ואם־בשנאה יהדפנו או־
השליך עליו בצדיה וימת:
כא או באיבה הכהו בידו
וימת מות־יומת המכה רצח הוא
גאל הדם ימית את־הרצח בפגעו־
בו: כב ואם־בפתע בלא־איבה
הדפו או־השליך עליו כל־כלי
בלא צדיה: כג או בכל־אבן
אשר־ימות בה בלא ראות ויפל
עליו וימת והוא לא־אויב לו ולא
מבקש רעתו: כד ושפטו
העדה בין המכה ובין גאל הדם
על המשפטים האלה:
כה והצילו העדה את־הרצח
מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה
אל־עיר מקלטו אשר־נס שמה
וישב בה עד־מות הכהן הגדל
אשר

בשלו: ואם־במן דברזלא מחהי
וקטליה קטולא הוא אתקטלא
יתקטיל קטולא: ואם באבנא
דמיתנסבא בידא דהיא כמיסת
דימות בה מחהי וקטליה קטולא
הוא אתקטלא יתקטיל קטולא:
או במאן דאית דמתנסיב בידי
דהיא כמיסת דימות בה מחהי
וקטליה קטולא הוא אתקטלא
יתקטיל קטולא: גאיל דמא
הוא יקטול ית־קטולא כד־אתחייב
ליה מן־דינא הוא יקטליניה:
ואם־בסנאה דחהי או־רמא עלוהי
בכמנא וקטליה: או בדבנו
מחהי בידיה וקטליה אתקטלא
יתקטיל מחיא קטולא הוא גאיל
דמא יקטול ית־קטולא כד־אתחייב
ליה־מן־דינא: ואם־בתכיף בלא־
רבבו דחהי או־רמא עלוהי כל־מאן
בלא־כמן ליה: או בכל־
אבנא דהיא כמיסת־דימות בה
בלא חזי ורמא עלוהי וקטליה
והוא לא־סני ליה ולא תבע
בישתיה: וידונון כנשתא בין
מחיא ובין גאיל דמא על־דיניא
האילין: וישובון כנשתא ית־
קטולא מיד גאיל דמא ויתיבון
יתיה כנשתא לקרית שובותיה דערק לתמן ויתיב בה עד־דימות
כהנא

עקובה מדם: ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג אלא בהורג במזיד
ובא ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר בכולם אשר ימות
בו דמתרגמינן דהיא כמיסת דימות ביה חוץ מן הברזל שנלוי וידוע לפני הקב"ה שהברזל
ממית בכל שהוא אפילו מחט לפי לא כתבה בו תורה שיעור לכתוב בו אשר ימות בו ואלא
בהורג

בר יש בשלו
הוא אתקטלא
די ימות בה
או במנא דקי
הוא אתקטלא
קטולא בד יע
בשנאה
ושרוותא ובג
נטר ליה בבו
הוא תבע אנ
בלא נטר ליה
או או בכ
וקטליה והו
בין מחיא וב
כנשתא ית
דאפיך לתמן
רבותא ימט
קשיין דלא
ובשדיות אנ

בַּר נַשׁ בְּשָׁלוּ: וְאִם וְאִין בְּמָנָא דְּפַרְזְלָא בְּמַשְׁהוּ מְחַהִּי וְקַטְלֵיהּ קְטוֹלָא
הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא: וְאִם וְאִין בְּאַבְנָא מְלוּא יְדָא דִּי כְמֵיסַת
דִּי יְמוּת בָּהּ מְחַהִּי וְקַטְלֵיהּ קְטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא: אוֹ
אוֹ בְּמָנָא דְּקֵיסָא מְלוּא יְדָא דִּי כְמֵיסַת דִּימוּת בָּהּ מְחַהִּי וְקַטְלֵיהּ קְטוֹלָא
הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא: גְּאַל תְּבַע אַדְמָא הוּא יִקְטוֹל יַת
קָטוֹלָא כַּד יְעַרְעֵנֵיהּ מִבָּרָא לְקִרְוָיָא הָאִלֵּין בְּדִינָא הוּא יְקַטְלִינֵיהּ: וְאִם־
בשנאה וְאִין בְּיִסְנָא הַדּוֹף וְאִתְכְּוִין וְדַחְיֵיהּ אוֹ טְלַק עֲלוֹי בְּלוּנְסָן
וְשִׁרְוָתָא וְגַלְגֵּיל עֲלוֹי כֵּיפִין בְּכַוָּנוּת לִיבָּא וְקַטְלֵיהּ: אוֹ באיבה אוֹ
נָטַר לֵיהּ בְּבוּי וּמְחַהִּי בִּידֵיהּ וְקַטְלֵיהּ קְטוֹלָא הוּא אִתְקְטָלָא יִתְקְטֵל קָטוֹלָא
הוּא תְּבַע אַדְמָא יִקְטוֹל יַת קָטוֹלָא כַּד אִתְחַיַּיב לֵיהּ: וְאִם וְאִין בְּשָׁלוּ
בְּלָא נָטַר לֵיהּ בְּבוּ הַדְּפֵיהּ אוֹ טְלַק עֲלוֹי כָּל מָאן וְלָא אִתְכְּוִין לְמִקְטְלֵיהּ:
אוֹ אוֹ בְּכָל אַבְנָא דְּהִיא כְּמֵיסַת דִּימוּת בְּלָא מִתְכַּוֵּן וְטָלַק עֲלוֹי מִדַּעַם
וְקַטְלֵיהּ וְהוּא לָא סָנֵי לֵיהּ וְלָא תְּבַע בִּשְׁתֵּיהּ: וּשְׁפָטוּ וְיִדְּינוּן כְּנִישְׁתָּא
בֵּין מַחְיָא וּבֵין תְּבַע אַדְמָא עַל סִדַּר דִּינַיָּא הָאִלֵּין: וְהַצִּילוּ וְיִשֵּׁיזְבוּן
כְּנִשְׁתָּא יַת קָטוֹלָיָא מִן יַד תְּבַע אַדְמָא וְיִתְיְבוּן יָתֵיהּ לְקִרְוָיָא דְּקַלְטֵיהּ
דְּאַפֵּךְ לְתַמָּן וְיִתֵּיב בָּהּ עַד זִמַּן דְּיִמּוֹת כַּהֲנָא רַבָּא דְּרַבִּי יָתֵיהּ סַגִּיא בְּמִשְׁחָא
רְבוּתָא וּמְטוֹל הֲלָא צַלִּי בְּיוֹמָא דְּכִפּוּרֵי בְּקוּדֵשׁ קוּדְשַׁיָּא עַל תְּלַת עֲבִירָן
קַשְׁיָין דְּלָא יִתְקְלוּן עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּפוּלְחָנָא נוּכְרָאָה וּבְגִילוּי עֲרָיָיתָא
וּבְשִׁדְּיוּת אֲדָם זְכָיָא וַהֲוָה בִּידֵיהּ לְבַטָּלוּתְהוֹן בְּצִלּוֹתֵיהּ וְלָא צַלִּי מְטוֹל כֵּן
אתקנס

בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למעה או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות
ונומר למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר: באבן יד · שיש בה מלא ע
יד: אשר ימות בה · שיש בה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר והכה איש את רעהו
באבן ולא כתן בה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות בה: או בכלי עץ יד · לפי יפ
שנאמר וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות
בו שיהא בו כדי להמית: בפגעו בו · אפילו בתוך ערי מקלט: בכליה · כתרגומו יט כא
בכמכה במארב: בפתע · באומם ותרגומו בתכיף שהיה ממוך לו ולא היה לו שהו להזהר כב
עליו: או בכל אבן אשר ימות בה · הכהו בלא ראות שלא ראהו: ויפל עליו · מכאן אמרו כג כה
הקורא דרך ירידה נולה דרך עלייה איכו נולה: עד מות הכהן הגדול · שהוא בא להשרות
שכינה בישראל ולהאריך ימיהם ומרוצה בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי
החיים איכו כדאי שיהא לפני כהן גדול · דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא
תארע

אשר־משח אתו בשמן הקדש:
כו ואם־יצא יצא הרצח את־
גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה:
כו ומצא אתו גאל הדם מחוץ
לגבול עיר מקלטו ורצח גאל
הדם את־הרצח אין לו דם:
כח כי בעיר מקלטו ישב עד־מות
הכהן הגדל ואחרי מות הכהן
הגדל ישוב הרצח אל ארץ אחזתו
כט והיו אלה לכם לחקת
משפט לדרתיכם בכל מושבתיכם:
ל כל־מכה נפש לפי עדים ירצח
את־הרצח ועד אחד לא־יענה
בנפש למות: לא ולא־תקחו
כפר לנפש רצח אשר־הוא רשע
למות כי־מות יומת: לב ולא־
תקחו כפר לנוס אל־עיר מקלטו
לשוב לשבת בארץ עד־מות הכהן:
לג ולא־תחניפו את־הארץ
אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף
את־הארץ ולארץ לא־יכפר לדם
אשר שפך־בה כי־אם בדם שפכו:
לד ולא תטמא את הארץ
אשר אתם ישבים בה אשר אני שכן
בתוכה כי אני יהוה שכן בתוך בני
ישראל: פ

לו ויקרבו ראשי האבות
למשפחת בני־גלעד בן־מכיר בן־
מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו
לפני משה ולפני הנשאים ראשי
אבות לבני ישראל: ב ויאמרו
את־אדני צוה יהוה לתת את־
הארץ בנחלה בגורל לבני ישראל

ואדוני

כהנא רבא דרבי ירתיה במשרת
קודשא: ואם־מפק יפוק קטולא
ית־תחום קרית שיזבותיה דיערוק
לתמן: וישכח יתיה גאיל דמא
מברא לתחום קרית שיזבותיה
ויקטול גאיל דמא ית־קטולא ליית
ליה דמא: ארי בקרית שיזבותיה
יתיב עד־דימות כהנא רבא ובתר
דימות כהנא רבא יתוב קטולא
לארע אחסנתיה: ויהון אילין
לכון לגזירת דין לדריכון בכל
מותבניכון: כל־דיקטול נפשא
לפום סהדין יקטל ית־קטולא
וסהיד חד לא־יסהיד באינש
למיקטל: ולא־תקבלון ממון
על־אינש קטול דהוא חייב
למיקטל ארי אתקטלא יתקטיל:
ולא־תקבלון ממון למיערק לקרית
שיזבותיה למתב למיתב בארעא
עד־דימות כהנא: ולא־תחיבון
ית־ארעא דאתון בה ארי דמא הוא
מחייב ית־ארעא ולארעא לא־
מתכפר על־דם זכאי דאית־אשיד
בה אילהין בדם אשדיה: ולא
תסאבון ית־ארעא דאתון יתבין בה
דשכינתי שריא בגוה ארי אנא יי
דשכינתי־שריא בגו בני־ישראל:
וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני־
גלעד בר־מכיר בר־מנשה מזרעית
בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם
רברביא רישי אבהתא לבני ישראל:
ואמרו ית־ריבוני פקיד יי למתן ית־
ארעא באחסנא בעדבא לבני
ישראל

אתקנס לממת בשתא דהיא: ואם יצא ואין מיפק יפוק קטולא כל
אימת דכהנא רבא קיים מן תחום קרתא דקלטיה דערק לתמן: ומצא
וישבח ית תבע אדמא מברא לתחום קרתא דקלטיה ויקטול תבע
אדמא ית קטולא לית ליה סדרין דקטול: כי ארום בקירויתא
דקלטיה יתיב עד דימות כהנא רבא ומן בתר דימות כהנא רבא ירתוב
קטולא לארע אחסנתיה: והיו ויהון אלין אחוויתא לכון לגזירת
דינין לדריכון בכל מותבניכון: כל מכה כל דיקטול בר נשא על
מימר סהדין דחמיין למסהד עלוי יקטול תבע אדמא או ידינא ית
קטולא וסהיד חד לא יסהד בבר נש לממת: ולא ולא תקבלון
פורקן לשיזבא בר נש קטולא דהוא חייב לממת ארום אתקטלא יתקטל:
ולא ולא תקבלון פורקן לדערק לקדייתא דקלטיה למתוב למיתב בארע
עד זמן דימות כהנא: ולא תחניפו ולא תטנפון ית ארעא דאתון בה
ארום דם זכאי דלא מתפרע הוא יטוף ית ארעא ולארעא לא מתכפר על
דם זכאי דאשתדי בה אלהין בשדיות אדם דמאן דשדייה: ולא ולא
תסאבון ית ארעא דאתון בה ארום דשכינתי שריא בגויה ארום אנא
הוא יי דשכנתי שריא בגו בני ישראל: ויקרבו ויקריבו לבי דינא רישי
אבהתא לגניסת בני גלעד בר מכיר בר מנשה ולגניסת בני גלעד בר יוסף
ומלילו קדם משה וקדם רברביא רישי אבהתא לבני ישראל: ויאמרו

ואמרו

תקרא תקלה זו לישראל: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות קצרים
הוא שלא פיר מי משחו אלא אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותיכו דרשוהו
במסכת מכות לראיית דבר ללמוד שאם עד שלא כנמר דיכו מת כהן גדול ומכו אחר
תחתיו ולאחר מכאן כנמר דיכו חוזר במיתתו של שפי שנאמר אשר משח אותו וכי הוא
מושחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להביא את המשח בימיו שמחזירו במיתתו: אין לו כ
דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם: בכל מושבותיכם. למד שתהא מכהדרין כפ
מוהנת בחוצה לארץ כל זמן שכוהנת בארץ ישראל: כל מכה כפש. הבא להרגו על שהכה ג
את הנפש: לפי עדים. ירבאכו שיעידו שבמזיד ובהתראה הרגו: ולא תקחו כפר. לא
יפטר בממון: ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שגם אל עיר מקלט שהרג לב
בשונג איכו נפטר מגלות בממון ליתן כפר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן: לנוס.
כמו לנס כמו שובי מלחמה כוני ממועד ששבו מן המלחמה כי מולים היו כאשר תאמר שוב
על שפב כבר ומול על שמל כבר כן תאמר לנוס על מי שנס וקורהו נוס כלומר מובדח
וגם תאמר לנוס לברוח ותפרשהו לא תקחו כפר למי שיש לו לברוח לפטרו מן הגלות לא
ידעתי היאך יאמר לשוב לשב בארץ הרי עדין לא קם ומהיכן ישוב: לא תחניפו ולא תרשיעו לג
לא תתיבון כתרגו: אשר אני שוכן בתוכה. שלא תשכיבו אותי בטומאתם: כי אני שוכן לד

ואדני צוה ביהוה לתת את־נחלת
צלפחד אחינו לבנתיו: ג והיו
לאחד מבני שבטי בני־ישראל
לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת
אבתינו ונוסף על נחלת המטה
אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו
יגרע: ד ואם־יהיה היובל
לבני ישראל ונוספה נחלתן על
נחלת המטה אשר תהיינה להם
ומנחלת מטה אבתינו יגרע נחלתן:
ה ויצו משה את־בני ישראל
על־פי יהוה לאמר כן מטה בני־
יוסף דברים: ו זה הדבר אשר־
צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר
לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך
למשפחת מטה אביהם תהיינה
לנשים: ז ולא־תסב נחלה
לבני ישראל ממטה אל־מטה כי
איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו
בני ישראל: ח וכל־בת ירשת
נחלה ממטות בני ישראל לאחד
ממשפחת מטה אביה תהיה
לאשה למען ירשו בני ישראל
איש נחלת אבתיו: ט ולא־
תסב נחלה ממטה למטה אחר כי־
איש בנחלתו ידבקו מטות בני
ישראל: י כאשר צוה יהוה
את־משה כן עשו בנות צלפחד:
יא ותהיינה מחלה תרצה
וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד
לבני דודיהן לנשים:
יב ממשפחת בני־מנשה בן־
יוסף

ר"ם כלומנא נפקין

כ' דמטעינן קדמת תסב כטעם מכפך כזלב כפסק תניין ולא תסב נמנה ממטה תסב נחלה כטעם דרנא תניר מימן נסכוי לגב תל לחם

מפטיר

מקוזו סימן

ל' וחסר

ישראל ורבוני אתפקד במימרא
דיי למתן ית־אחסנת צלפחד
אחונא לבנתיה: ויהוין לחד
מבני שבטיא דבני־ישראל לנשין
ותתמנע אחסנתהין מאחסנת
אבהתנא ותתוסף על אחסנת
שבטיא דיהוין להון ומעדנ
אחסנתנא יתמנע: ואם־יהי
יובלא לבני ישראל ותתוסף
אחסנתהין על אחסנת שבטא
דיהוין להון ומאחסנת שבטא
דאבהתנא יתמנע אחסנתהן:
ופקד משה ית־בני ישראל על
מימרא דיי למימר יאות שבטא
דבני־יוסף ממללין: דין פתגמא
דפקיד יי לבנת צלפחד למימר
לדתקין בעיניהון יהוין לנשין בוס
לזרעית שבטא דאבוהן יהוין
לנשין: ולא־תסחר אחסנא לבני
ישראל משיבטא לשבטא ארי גבר
באחסנת שבטא דאבהתוהי ידבקון
בני ישראל: וכל ברתא ירתת
אחסנא משבטיא דבני ישראל
לחד מזרעית שבטא דאבוהא תהי
לאיתו בדיל דירתון בני ישראל גבר
אחסנת אבהתוהי: ולא־תסחר
אחסנא משיבטא לשיבטא אוחרנא
ארי־גבר באחסנתיה ידבקון
שבטיא דבני ישראל: כמא
דפקיד יי ית־משה כן עבדו בנת
צלפחד: והואה מחלה תרצה
וחגלה ומלכה ונועה בנת צלפחד
לבני אחי־אבוהן לנשין: מזרעית

בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף הֲוָאַת לְנִשְׁיָן וַהֲוָת אַחְסַנְתְּהֶן עַל שִׁבְטָא זַרְעִית אֲבוּהֶן: אִילֵּין פִּקּוּדַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקִּיד יְיָ בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירֵיחוֹ: חזק

יוֹסֵף הָיוּ לְבָנִים וַתְּהִי נַחֲלָתָן עַל־מַטֵּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן: יג אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבֹת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יְרִיחוֹ: חזק

כל אוריתא
מסר נר מנ"ח

קלב · מחלה קולה · מיון

בכוס פמוקי דמפר במדבר מיכי אלף ומאתים וסמכים וסמכה וסימן אלפה
וחניו והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח · וסדריו לג · פ"ק וסדריו כח · ופרשיותיו עשרה:

יונתן בן עוזיאל

וְאַמְרוּ יַת רְבוֹנִי פַּקִּיד יְיָ לְמִיתַּן יַת אַרְעָא בְּאַחְסָנָתָא בְּעַדְבָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרִבּוֹנִי אִתְפְּקַד מִן קֳדָם יְיָ לְמִיתַּן יַת אַחְסָנַת צְלָפְחָד אָחוּנָא לְבְנָתֵיהּ: וְהִיו וַהֲוָאָה לְחַד מִבְּנֵי שִׁבְטַיָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנִשִׁין וְתִתְמְנַע אַחְסַנְתְּהוֹן מֵאַחְסָנַת אַבְהָתָנָא וְתִיתּוֹסַף עַל אַחְסָנַת שִׁבְטַיָּא דִּיהַוְיָין לְהוֹן וּמִן עֲדַב אַחְסַנְתָּנָא יִתְמְנַע: ואם וְאִין יְהֵוֵי יוֹבְלָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִיתּוֹסַף אַחְסַנְתְּהוֹן עַל אַחְסָנַת שִׁבְטַיָּא דִּיהַוְיָין לְהוֹן וּמֵאַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּאַבְהָתָנָא יִתְמְנַע אַחְסַנְתְּהוֹן: ויצו וּפְקִיד מֹשֶׁה יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֵימְרָא דַיְיָ לְמֵימַר יָאוּת שִׁבְטָא דִּבְנֵי יוֹסֵף מְמַלְּלִין: זה הדבר דֵּין פִּתְגָמָא דְּפַקִּיד יְיָ לָא לְדַרְיָא דַּעֲתִידִין לְמֵיקוּם בָּתַר פִּילוּג אַרְעָא אֱלָהֵן לִבְנַת צְלָפְחָד לְמֵימַר לִדְחַקִּין בְּעֵינֵיהֶן תֶּהֱוְיָין לִנְשִׁין לְחוֹד לְגִנְיַסַת שִׁבְטָא אֲבוּהֶן תֶּהֱוְיָין לִנְשִׁין: ולא תסב מְטוּל דְּלָא תִיתְקַף אַחְסָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁבְטָא לְשִׁבְטָא חוֹרָנָא אֲרוּם גְּבַר בְּאַחְסָנַת שִׁבְטָא דְּאַבְהָתוֹי יִדְבְּקוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כאשר הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ יַת מֹשֶׁה הֵיכְדֵּין עֲבַדוּ בְּנַת צְלָפְחָד: ותהיינה וַהֲוָאָה מַחְלָה תִרְצָה חָגְלָה וּמִלְכָּה וְנֹעָה בְּנַת צְלָפְחָד לִבְנֵי חֲבִיבֵיהוֹן לִנְשִׁין: ממשפחות מִגְּנִיסַת בְּנֵי מְנַשֶּׁה בַּר יוֹסֵף הֲוָאָה לִנְשִׁין וַהֲוָת אַחְסַנְתְּהוֹן עַל שֵׁיבֶט גְּנִיסַת אֲבוּהֶן: אלה־המצות אִלֵּין פִּקּוּדַיָּא וְסִדְרֵי דִינַיָּא דְּפַקִּיד יְיָ בִּידָא דְּמֹשֶׁה לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדְּנָא דִּירֵיחוֹ:

חזק

בתוך בני ישראל · לף בזמן שהם עתידים שכיכה ביניהם: וכוסף על כחלת המטה: ג
שהרי בכה יורשה וסבן מתיחס על שבט אביו: ולא יהיה היובל · מכאן היה רבי יהודה ד
אומר

אומר עתיד היובל שיפסוק: ואם יהיה היובל. כלומר אין זו מכירה שחוזרת ביובל
שהירושה איכה חוזרת ואפילו יהיה היובל לא תחזור הנחלה לשבטו וכמנא שנוכסה על
כחלת המטה אשר תהייכה להם: וכל בת יורשת נחלה. שלא היה בן לאביה: מחלפה
תרגה. כאן מנאן לפי גדולתן זו מזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן ובכל המקרא מנאן
לפי חכמתן ומגיל שסקולות זו כזו:

חסלת ספר במדבר

ספר אלה הדברים

אלה

אילין

הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר
בָּעֲרָבָה מוֹל סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־
תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת וְדִי זָהָב:
אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב הֶרֶךְ
הר
עֵיגֶל הַר־שֵׂעִיר עַד־קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ:

פִּתְגָמַיָּא דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם־כָּל־
יִשְׂרָאֵל בְּעֵיבְרָא דְּיַרְדְּנָא אוּכַח־
יַתְהוֹן עַל־דְּחָבוּ בְּמַדְבְּרָא וְעַל־
דְּאַרְגִּיזוּ בְּמֵישְׁרָא לְקָבֵיל יַם־סוּף
בְּפָארָן אִתְפְּלוּ עַל־מַנָּא וּבְחַצֵּרוֹת
אַרְגִּיזוּ־עַל־בִּיסְרָא וְעַל־דְּעָבְדוּ־
מַהֲלַךְ חַד־עַסַר יוֹמִין
יומין

אלה הדברים.

לפי שהן דברי תוכחות ומכה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בא לפיכך פתח לא הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל: אל כל ישראל. אלו הוכיח מקצתן היו שם שבשוק לומרים אתם הייתם שומעי מבן עמרם ולא השיבותם דבר מכך וכך אילו היינו שם היינו משיבי אותו לכך כנסם כולם ואמר להם הרי כולכם כאן כל מי שיש לו תשובה ישיב: במדבר. לא במדבר היו שם בערבות מואב ומהו במדבר שלא בשביל מה שהכעיסוהו במדבר שאמרו מי יתן מותנו ונומר: בערבה. בשביל הערבה שחטאו בבעל פעור בשיטים בערבות מואב: מול סוף. שלא שהמרו בים סוף בבואם לים סוף שאמרו המצרי אין קברים במצרים וכן בכוכעם מתוך הים שכאמר וימרו על ים בים סוף פרשת בערבין: בין פארן ובין תפל ולבן. אל יוכחן חזרו על כל המקרא ולא מציאו מקום שמו תופל ולבן אלא הוכיחן על הדברים שחטאו על המן שהוא לבן שאמרו בלחם הקלוקל ועל מה שעשו במדבר פארן על ידי המרגלים: וחצרות. במחלוקתו של קרח. דבר אחר אמר להם היה לכם ללמוד ממה שעשיתי לאורים בחצרות בשביל לשון הרע ואתם כדברתם במקום: ודי זהב. הוכיחן על העגל שעשו בשביל רוב זהב שהיה להם שכאמר וכסף הרביתי לה וזהב עשו לבעל: אחד עשר יום מחורב. אמר להם משה ראו מה גרמתם אין לכם דרך קצרה מחורב לקדש ברנע כדרך הר שעיר ואף הוא מהלך יא יום ואתם הלכתם אותה בשלשה ימים שהרי בעשרים באייר נסעו מחורב שכאמר ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש ונומר ובכל בסיון שלחו את המרגלים מקדש ברנע נא מהם שלשים יום שעשו בקברות התאוה שאכלו הבשר חדש ימים ושבעה ימים שעשו בחצרות להבגר שם מרים כמנא בשלשה ימים הלכו כל אותו הדרך וכל כך היתה שביבה מתלבטת בשבילכם למהר ביאתכם לארץ ובשביל שקילקלתם הסב אתכם סביבות הר שעירמ שפה:

יונתן בן עוזיאל

אלה הדברים

אֵילֵין פִּתְגָמֵי אוֹכָחוֹתָא דִּי מַלִּיל
מֹשֶׁה עִם כָּל יִשְׂרָאֵל כַּנְפֵינוּן לְוִתְיָה
כַּד הֲוֹון בְּעִיבְרָא דְיַרְדְּנָא עָנָא
וְאָמַר לְהוֹן הַלָא בְּמִדְבְּרָא בְּטוּרָא
דְסִינַי אִתְיְהִיבַת לְכוֹן אוֹרַיְיתָא
וּבְמִישְׁרָיָא דְמוֹאָב אִתְפְּרְשַׁת לְכוֹן
כְּמָה נִיסִין וּפְרִישָׁן עָבַד לְכוֹן ק
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִזְּמַן דְעָבַרְתּוּן
עַל גֵיף יַמָא דְסוּף דְעָבַד לְכוֹן א
אֶסְטְרַט לְכָל שִׁבְטָא וְשִׁבְטָא וְאַתּוּן
סָטִיתוּן מִבָּתַר מֵימְרֵיהּ וְאַרְגִּזְתּוּן
קָדָמוֹי בְּפָארָן עַל מֵימְרָא אַלְלַיָא
וּטְפַלְתּוּן עָלוֹי מִילֵי שְׁקָרָא ו
וְאִתְרַעֲמְתּוּן עַל מַבָּא דְאָחִית לְכוֹן
חִיוֹר מִן שְׁמַיָא וְשַׁיְלְתּוּן בִּישְׁרָא
בְּחֲצֵרוֹת וְהֲוֵי חָמֵי לְכוֹן לְמִשְׁתֵּיצֵיָא
מִגּוֹ עַלְמָא אִילוּלֵי דְדִכַּר לְכוֹן זְכוּת
אֲבָהָתְכוֹן צַדִּיקַיָא וּמִשְׁכַּן זִימְנָא
וַאֲרוֹן קַיְמָא וּמָאנֵי קוּדְשָׁא ד
דְחַמִּיתוּן דַהֲבָא סַגִּינָא וְכַפֹּר לְכוֹן
עַל חוֹבַת עֵיגֶל דַהֲבָא :

ירושלמי תקלה

אלה הדברים

אִילֵין פִּתְגָמֵיא דִי מַלִּיל מֹשֶׁה עִם
כָּל יִשְׂרָאֵל הוֹכַח יַתְהוֹן עַד דְהֵינוּן
יְהֵיבִין בְּעִיבְרָא דִירְדְּנָא עָנִי מֹשֶׁה
וַאֲמַר לְהוֹן הַלָא בְּמִדְבְּרָא בְּטוּרָא
דְסִינַי אִתְיְהִיבַת לְכוֹן אוֹרַיְיתָא
וּבְמִישְׁרָא דְמוֹאָב אִתְפְּרְשַׁת לְכוֹן
כַּמָה נִיסִין וּגְבוּרָן עָבַד לְכוֹן מ
מֵימְרָא דִי בַד הֲוִיתוּן קַיְמִין עַל
יַמָא דְסוּף אִתְבְּזַע יַמָא מִן קֳדָמֵיכוֹן
וְאִתְעֲבִיד תְּרֵי עֲשַׂר אַסְרְטִין מִן
אַסְרַט חֲדָא לְכָל שִׁבְטָא אַרְגִּזְתּוּן
קֳדָמוֹי עַל יַמָא וְסָרִיבְתּוּן עַל יַמָא
דְסוּף עַל עִסַק מַלְלַיָא דִישְׁתַּלְחוּ
מִן מַדְבְּרָא דְפָארָן גְּזַר עֲלֵיכוֹן
דְלָא תַּעֲלוּן לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּבְגִין
מַבְחָא דְאַמְרִיתוּן נַפְשָׁן מְעִיקָא
בְּלַחְמָא הָדֵין דְמֵיכְלֵיהּ קַלִיל גָרֵי
בְכוֹן חַיּוּתְהוֹן וּבְחֲצֵרוֹת דִי נְפָלוּ
פִּיגְרֵיכוֹן עַל יְדֵי בִּשְׂרָה וּבְגִין ע
עֶגְלָא דַעֲבַדְתּוּן אָמַר בְּמֵימְרֵיהּ
לְמִשְׁצֵי יַתְכוֹן אִילוּלֵי דְאִידְכַּר ק
קְיָמָא דִיקַיֵים לְאַבְהָתְכוֹן לְאַבְרָהָם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּמִשְׁכַּן זִימְנָא דִי עֲבִידְתּוּן לִשְׁמֵיהּ וַאֲרוֹן קַיְמָא דַיְיָ עַלַתְכוֹן
בְּגַוֵיהּ וַחֲפִיתוּן יַתֵיהּ בְּדַהֲבָא סַגִּינָא :

יונתן בן עוזיאל ירושלמי

אחד עשר מַהֲלַךְ חֲדָסָר יוֹמִין מַהֲלַךְ חַד עַשַׂר יוֹמִין מִן טוּרָא
מחורב ו ב 136 2 דחורב

הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃
ג וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־
עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵיהֶם׃ אַחֲרֵי
הַכֹּתוֹ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יושב בחשבון יושֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן
אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃
ד בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב
ג ומלת הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה
הַזֹּאת לֵאמֹר׃ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כמרב לאמר כתיב מאמר אלהים לא תקיימו את התורה הזאת אלוהים מרב׃ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־לָכֶם
שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה׃ פְּנוּ וּסְעוּ
לָכֶם וּבֹאוּ הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־
שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה
וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
ס״ח מנהון מסר׃ וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר
פְּרָת׃ ראה נתתי לפניכם רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם
אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ וִרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
לאברהם

יומין מחורב אורח טורא דשעיר
עַד רֶקֶם גֵּיאָה׃ וַהֲוָה בְּאַרְבְּעִין
שְׁנִין בְּחַד־עַסַר יַרְחִין בְּחַד לְיַרְחָא
מַלֵּיל מֹשֶׁה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
דְּפַקִּיד יְיָ יָתֵיהּ לְוָתְהוֹן׃ בָּתַר
דְּמָחָא יָת סִיחוֹן מַלְכָּא דְּאֱמוֹרָאָה
דְּיָתֵיב בְּחֶשְׁבּוֹן וְיָת עוֹג מַלְכָּא
דְּמַתְנָן דְּיָתֵיב בְּעַשְׁתָּרוֹת בְּאֶדְרֶעִי׃
בְּעִבְרָא דְּיַרְדְּנָא בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב
שָׁרֵי מֹשֶׁה פְּרֵישׁ יָת אוֹלְפַן אוֹרַיְתָא
הָדָא לְמֵימַר׃ יְיָ אֱלָהֵנָא מַלֵּיל
עִמָּנָא בְּחוֹרֵב לְמֵימַר סַגִּי לְכוֹן
דְּיָתֵיבְתּוּן בְּטוּרָא הָדֵין׃ אִתְפְּנוּ
וְטוּלוּ לְכוֹן וְעוּלוּ לְטוּרָא
דְּאֱמוֹרָאָה וּלְכָל מְגִירוֹהִי בְּמִישְׁרָא
בְּטוּרָא וּבְשִׁפְלְתָּא וּבְדָרוֹמָא
וּבְסַפַּר יַמָּא אַרְעָא כְּנַעֲנָאָה וּלְבָנוֹן
עַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְּרָת׃ חֲזוֹ
דְּיַהֲבִית קֳדָמֵיכוֹן יָת אַרְעָא עוּלוּ
וְאַחְסִינוּ יָת אַרְעָא דְּקַיֵּים יְיָ
לאבהתכון

ה ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש באחד לחדש · מלמד שלא הוכיחן שלא ממוך למיתה
ממי למד מיעקב שלא הוכיח את בניו אלא ממוך למיתה אמר ראובן בני אני אומר לך מפני
מה לא הוכחתיך כל השנים הללו כדי שלא תכיחני ותלך ותדבק בעשו אחי ומפני ל׳ דברים
אין מוכיחין את הילדים אלא ממוך למיתה כדי שלא יהא מוכיחו וחוזר ומוכיחו ושלא יהא
מבזה רואהו ומתביש ממנו כולי כדאיתא בספרי וכן יהושע לא הוכיח את ישראל אלא
ו ממוך למיתה וכן שמואל שנאמר הנני עמוד בי וכן דוד את שלמה בנו׃ אחרי הכותו·
אמר משה אם אני מוכיחן קודם שיכנסו לארץ יאמרו מה לזה עליהם מה היטיב למו
איש בא אלא לקנאתו ולמדוח עילה שאין בו כח להכניסנו לארץ לפיכך המתין עד שהפיל
סיחון ועוג לפניהם והורישם את ארצם ואחר כך הוכיחן׃ סיחון אשר יושב בחשבון· שו
לא היה סיחון קשה והיה שרוי בחשבון היה קשה שהמדינה קשה ואלו היתה עיר אחרת
וסיחון שרוי בתוכה היתה קשה שהמלך קשה על אחת כמה וכמה שהמלך קשה והמדינה
קשה׃ אשר יושב בעשתרות· המלך קשה והמדינה קשה׃ בעשתרות· הוא לשון נוקין
וקוסי

מֵחוֹרֵב מֵאוֹרַח טַוּרָא דְּגַבְלָא עַם
רִיקָם גֵּיעָא וְעַל הֵי סָטֵיתוּן ו
וְאַרְגַּזְתּוּן קֳדָם יְיָ אִיתְחַדְּתוּן א
אַרְבְּעִין שְׁנִין: וִיהִי וַהֲוָה לְסוֹף
אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּחַדְסַר יָרֵח הוּא
יַרְחָא דְשֵׁבֶט בְּחַד בְּיַרְחָא מַלִּיל
מֹשֶׁה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל דִּי פָקִיד יְיָ יְתֵיהּ לְוָתְהוֹן: אחרי מִן כָּתַר
דְּמָחָא יַת סִיחֹן מַלְכָּא דְאֱמוֹרָאָה דְיָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן וְיַת עוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן
דְיָתִיב בְּעַשְׁתָּרוֹתָא בְּאֶדְרֶעִת: בעבר בְּעִבְרָא דְיוֹרְדְנָא בְּאַרְעָא
דְמוֹאָב שׁוֹרִי מֹשֶׁה לְמַלְּפָא יַת פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא לְמֵימַר: ה׳ אלקינו
יְיָ אֱלָקָן מַלִּיל עִמָּן וְלָא אֲנָא בְּאַנְפֵּי נַפְשִׁי בְּחוֹרֵב לְמֵימַר סַגִּי לְכוֹן וְאַתְּהֵנִי
לְכוֹן עַד הָאִידְנָא דְקִבֵּילְתּוּן בֵּיהּ אוֹרַיְתָא וַעֲבַדְתּוּן בֵּיהּ מַשְׁכְּנָא וּמָנוֹי
וַאֲקִימֵיתוּן רַבָּנִין עֲלֵיכוֹן וּמַכְעַן בִּישׁ לְכוֹן לְאִיתְרָחָא בְּטַוּרָא הָדֵין:
פְּנוּ וְסָעוּ אִתְפְּנִיאוּ וְטוּלוּ לְכוֹן לְעַרַד וְחוֹרְמָה וְעוּלוּ לְטַוּרָא דְאֱמוֹרָאָה
וּלְוַת כָּל דְּיָרֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב וְגַבְלָא בְּמֵישְׁרָא דְחוֹרְשָׁא בְּטַוּרָא בְּשֵׁפֵילְתָּא
וּבְדָרוֹמָא וּבְסַפַּר יַמָּא אֲשְׁקְלוֹן וְקֵיסָרִין אַרַע כְּנַעֲנָאָה עַד קַלְדּוֹהִי וְלִבְנָן
אֲתַר טַוּרֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא עַד נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְּרָת: ראה חֲמוֹן דִּי
מְסָרִית קֳדָמֵיכוֹן יַת דְּיָרֵי אַרְעָא וְלָא תִצְטַרְכוּן לְמִיטוּל זְוִינָא עוּלוּ וְאַחְסִינוּ
יַת אַרְעָא וְקָבְעוּ בָּהּ דְּפָטֵיָא וּפַלְגוּהָא הֵי כְּמָא דְקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן
לאברהם

וקושי כמו עשתרות קרנים ועשתרות זה הוא עשתרות קרנים שהיו שם רפאים שהכה
אמרפל שנאמר ויכו את רפאים בעשתרות קרנים ועוג כמלך מהם והוא שכא׳ ויבא הפליט
ואומר כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים: באדרעי׳ שם המלכות: הואיל׳ ה
התחיל כמו הכה כא הואלתי: באר את התורה׳ בשנעים לשון פירשה להם: רב לכם ו
שבת׳ כפשוטו ויש מדרשי אגדה הרבה גדולה לכם ושכר על ישיבתכם בהר הזה עשיתם
מזבן מכורה וכלים קבלתם תורה מכיתם לכם מכהדרין שרי אלפים ושרי מאות: פנו וסעו ו
לכם׳ זו דרך ערד וחרמה: ובאו הר האמורי׳ כמשמעו: ואל כל שכניו׳ עמון ומואב
והר שעיר: בערבה׳ זה מישור של יער: בהר׳ זה הר המלך: ובשפלה׳ זו שפלת דרום:
ובנגב ובחוף הים׳ אשקלון ועזה וקסרי וכו׳ כדאיתא בספרי: עד הנהר הגדול׳ מפני
שנזכר עם ארץ ישראל קורהו גדול מצל הדיוט אומר עבד מלך מלך הדבק לשחוו׳ ושתחוו
לך קרב לגבי דיהבא ואידהן: ראה נתתי׳ בעיניכם אתם רואים איני אומר לכם מאומד ט
משמועה: באו ורשו׳ אין מערער בדבר ואינכם נריכים למלחמה אלו לא שלחו מרגלים
אי היו נריכים לכלי זיין: לאבותיכם׳ למה הזכיר שוב לאברהם ליצחק וליעקב אלא
לאברהם

לאברהם ליצחק וליעקב לתת
להם ולזרעם אחריהם:
ט ואמר אליכם בעת ההוא
לאמר לא־אוכל לבדי שאת אתכם:
י יהוה אלהיכם הרבה אתכם
והנכם היום ככוכבי השמים לרב:
יא יהוה אלהי אבתיכם יסף
עליכם ככם אלף פעמים ויברך
אתכם כאשר דבר לכם:
יב איכה אשא לבדי טרחכם
ומשאכם וריבכם: יג הבו לכם
אנשים חכמים ונבנים וידעים
לשבטיכם ואשימם בראשיכם:
יד ותענו אתי ותאמרו טוב־
הדבר אשר־דברת לעשות:
טו ואקח את־ראשי שבטיכם
אנשים חכמים וידעים ואתן אותם
ראשים

שני

כתיב חס"ול לומר לך כי כאשר הוא ברחם כשכיל שיש בידם למזות ולאיכם מוסין.

אונקלוס

לאברהם ליצחק
ליעקב למתן להון ולבניהון
בתריהון: ואמרית לכון בעידנא
ההיא למימר לית־אנא יכיל
בלחודי לסובלא יתכון:
אלהכון אסגי יתכון והא אתיכון
יומא־דין ככוכבי שמיא לסגי:
יי אלהא דאבהתכון יוסף עליכון
כותכון אלף זמנין ויברך יתכון כמא
דמליל לכון: איכדין איסובר
בלחודי טורחכון ועסקיכון ודינכון:
הבו לכון גברין חכימין וסוכלתנין
ומדעין לשבטיכון ואימנינון רישין
עליכון: ואתיבתון יתי ואמרתון
תקין־פתגמא דמלילתא למעבד:
ודברית ית־רישי שבטיכון גברין
חכימין ומדעין ומנית יתהון רישין

עליכון

מ לאברהם כדי לעצמו יצחק כדי לעצמו יעקב כדי לעצמו: ואומר אליכם בעת ההיא לאמר מהו לאמר אמר להם משה לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקב"ה: לא אוכל לבדי
ונומר: אפשר שלא היה משה יכול לדון את ישראל אדם שהוציאם ממצרים וקרע להם את
הים והוריד את המן והגיז את השלו לא היה יכול לדונם אלא כך אמר להם ה' אלהיכם
הרבה אתכם הגדיל והרים אתכם על דייניכם כטל את העונש מכם וכתבו על הדיינין
וכן אמר שלמה כי מי יוכל לשפוט את עמך הכבד הזה אפשר מי שכתוב בו ויקחם מכל
העדים אומר מי יוכל לשפוט אלא כך אמר שלמה אין דייני אומה זו כדייני שאר האומות עד
שאם דן והורג ומכה וחובק ומטה את דינו ונוזל אין בכך כלום אני אם חייבתי ממון שלא
כדין כפשות אני כתבע שיאמר וקבע את קונטיהם כפש: והנכם היום ככוכבי השמים
וכי ככוכבי השמים היו באותו היום והלא לא היו אלא ה' ריבוא מהו והנכם היום הנכם
מסולים כיום קיימים לעולם כחמה וכלבנה וכבוכבים: יוסף ה' עליכם ככם אלף פעמים
מהו שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם אלא אמרו לו משה אתה כותן קנבה לברכותיו
כבר הבטיח הקב"ה את אברהם אבינו אם יכול איש למכות ונומר אמר להם זו משלי היא
אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם: איכה אשא לבדי· אם אומר לקבל שכר לא אוכל
זו היא שאמרתי לכם לא מעצמי אני אומר לכם אלא מפי הקדוש ברוך הוא: טרחכם·
מלמד

לאברהם ליצחק ולישקב למיתן להון ולבניהון בתריהון: ואנת
ואמרית לכון בעידנא ההיא למימר ליתנא שבקינכון על דיינא חד דאנא
לא יכילנא בלחודיי למסובלא יתכון: ה׳ מימרא דיי אלקכון אסגי
יתכון והא איתיכון יומא דין הי כוכבי שמיא לסגי: ה׳ יי אלקא
דאבהתכון יוסף עליכון כוותכון אלף זימנין מטול ברכתי דא ויברך
יתכון בלא סכומא הי כמא דמליל לכון: איכדי היך אנא יכיל
בלחודיי למסבול טרחות אפקדסותכון ודמחשלין עלי בישתא ומילי
דיננכון דמפקין סלעא לאפוקי תרי: הבו זמנו לכון גוברין חכימין
וסוכלתנין מרעיונהון ומדי מנדעא לשבטיכון ואימנינון רישין עליכון:
ותענו ואתיבתון יתי ואמרתון תקין פתגמא דמלילתא למעבד: ואקח
ודבלית ית רישי שבטיכון ואודכתנון במליא גוברין חכימין ומדי מנדעא
וסובלחנון

מלמד שהיו ישראל טרחנין היה אחד מהם רואה את בעל דינו כופח בדין אומר יש לי עדים
להביא יש לי ראיות להביא מוסיף אני עליכם דייכן: ומשאכם· מלמד שהיו אפיקורסין
הקלים משה לנאת אומרו מה ראה בן עמרם לנאת שמא איכו שפוי בתוך ביתו איחר לנאת
אמרו מה ראה בן עמרם שלא לנאת מה אתם סבורים יושב ויוצא עליכם עכו׳ רעות וחושב
עליכם מחשבות: וריבכם· מלמד שהיו רוגנים: הבו לכם· הזמיכו עצמכם לדבר: יג
אנשים· וכי תעלה על דעתך כשם מה הל אנשים צדיקים: חכמים· כסופים: נבונים·
מבינים דבר מתוך דבר זו היא שאול אריום את רבי יוסף מה בין חכמים לנבונים· חכם
דומה לשולחני עשיר כשמביאין לו דברין לראות רואה וכשאין מביאין לו יושב ותוהא כבון
דומה לשולחני תגר כשמביאין לו מעות לראות רואה וכשאין מביאין לו הוא מחזר ומביא
משלו: וידועים לשבטיכם· שהם ברים לכם שאם בא לפני מעוטף בטליתו איני יודע
מי הוא ומאי זה שבט הוא ואם הנון הוא אבל אתם מבירין בו שאתם נדלתם אותו לכך
נאמר וידועים לשבטיכם: בראשיכם· ראשים ומכובדים עליכם שתהיו כוהנין בהם
כבוד וירא: ואשמם· חסר יוד למד שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם
שהיה להם למחות ולכוון אותם לדרך הישרה: ותענו אותי ונומר· הלטתם את הדבר יד
להכאתכם היה לכם להשיב רביכו משה ממי כאה ללמוד ממך או מתלמידך לא ממך
שבטערת עליה אלא ידעתי מחשבותיכם הייתם אומרים עכשו יתמכו עליכו דייכן הרבה
אם אין מבירכו אכו מביאין לו דורון והוא כושא לכו פכים: לעשות· אם הייתי מתעצל
אתם אומרים עשה מהרה: ואקח את ראשי שבטיכם· משכתים בדברים אשריכם על מי טו
באתם להתמכות על בני אברהם יצחק ויעקב על בני אדם שבקרבו אחים ורעים חלק
ונחלה וכל לשון חבה: אנשים חכמים וידועים· אבל בבוכים לא מצאתי זו אחת מז׳ מדות
שאמר יתרו למשה ולא מכא אלא נ׳ אנשים צדיקים חכמים ו׳דועים: ראשים עליכם·
שתתכהנו בהם כבוד ראשים במקום ראשים במכר ראשים במשא ומתן ככם אחרון יוצא
ראשון

ראשים עליכם שרי אלפים ושרי
מאות ושרי חמשים ושרי עשרת
ושטרים לשבטיכם: יי ואצוה
ואצוה את את־שפטיכם בעת ההוא לאמר
בעת ראשי שמע בין־אחיכם ושפטתם צדק
תיכות ראשי בין־איש ובין־אחיו ובין גרו:
לומר שניך בין־איש ובין אחיו ובין גרו:
ט׳ סב דרין יי לא־תכירו פנים במשפט
היד שלח
למנות דין כקטן כגדל תשמעון לא תגורו
מפני־איש כי המשפט לאלהים
ט׳ איכו כזי
כדיני תורה
תטו שלח הוא והדבר אשר יקשה מכם
ייר״ח כדין תקרבון אלי ושמעתיו:
כדין יא ואצוה אתכם בעת ההיא
לג חסר כשלם את כל־הדברים אשר תעשון:
יב ונסע מחרב ונלך את כל
ס מנח כתור המדבר הגדול והנורא ההוא אשר
ראיתם דרך הר האמרי כאשר
ג׳ סם כ׳ ליסכח צוה יהוה אלהינו אתנו ונבא עד
ר׳ בר יור קרש ברנע: יג ואמר אלכם
כתברתם על
יר יי קרגליס באתם עד־הר האמרי אשר־יהוה
אלהינו נתן לנו: יד ראה נתן
יהוה אלהיך לפניך את־הארץ
ג כ׳ חסר וא׳ מנח עלה רש כאשר דבר יהוה אלהי
אבתיך לך אל־תירא ואל־תחת:
שלישי טו ותקרבון אלי כלכם ותאמרו
נשלחה

קדמנא

רשון: שרי אלפים · לחד ממונה על שלש: שרי מאות · לחד ממונה על מאה: ושוטרי
יי מניתי עליכם לשבטיכם אלו הכופתין והמכין ברצועה על פי הדיינין: ואצוה את
שופטיכם · אמרתי להם הוו מזהרין בדין אם בא דין לפניך פעם אחת שתים ושלש אל
תאמר כבר בא דין זה לפני פעמים הרבה שלא היו כושאי וכותים: בעת ההיא · משמעיתים
אמרתי להם אין עכשיו כלשעבר לשעבר הייתם ברשות עצמכם עכשיו הרי אתם
משועבדים לגבור: שמוע · לשון הווה אודלט בלעז כמו זכור ושמור: וכין גרו · זה
בעל דיבו שאונר עליו דברים ל״ל וכין גרו אף על עסקי דירה בין חלוקת אחים אפי׳ בין
יז תגור לגירים: לא תכירו פנים במשפט · זה הממונה להושיב הדיינין שלא יאמר אום
פלוני

וְסוּכְלָתְנוּן מֵרִיעוּתְנוּן לָא אַשְׁכַּחִית וּמְנִיחִיתוּן רֵישֵׁי עֲלֵיכוֹן רַבָּנֵי אַלְפִין
רַבָּנֵי מַאֲוָתָא רַבָּנֵי חַמְשִׁין תְּרֵיסַר אַלְפִין רַבָּנֵי עֲשׂוֹרָיָתָא שִׁירַת רִיבְוֹן
וְסַרְכִּין לְשִׁבְטֵיכוֹן : ואצוה וּפַקִּידִית יָת דַּיָּנֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא יָת
סַדְּרֵי דִינַיָּא לְמֵימַר קַבִּילוּ מִן אַחֵיכוֹן דְּלָא יְמַלֵּיל חַד כָּל מִילּוֹי וְחַד
מְקַטַּע מִילּוֹי וּמִדְּשַׁמְּעָתוּן מִילֵּיהוֹן לֵית אֶפְשַׁר לְכוֹן דְּלָא לְמִדְנְהוֹן וְחָנוּנוּן
דִּינָא בְּקִשׁוֹט וּפְשָׁרוּת שְׁלָמָא בֵּין גְּבַרָא לְאָחוֹי וּבֵין מַאן דְּמֶאֱגַר מִלֵּי דִינִין:
לא תכירו לָא תִשְׁתְּמוֹדְעוּן אֶפְיַן בְּדִינָא מִלֵּי זְעֵירָא הֵי כְּמִלֵּי רַבָּא
תִּשְׁמְעוּן וְלָא תִּדְחֲלוּן מִן קֳדָם עַתִּיר וְשׁוּלְטָן אֲרוּם דִּינָא מִן קֳדָם יְיָ
וְחֵמֵי כָּל טוּמְרַיָּא וּפִתְגָּמָא דְּיִקְשֵׁי מִנְּכוֹן תְּקָרְבוּן לְוָתִי וַאֲשַׁמְּעִינֵיהּ:
ואצוה וּפַקִּידִית יָתְכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא יָת כָּל עֲשָׂרָא פִּתְגָּמַיָּא דְּתַעְבְּדוּן
בֵּינֵי דִינֵי מַמּוֹנָא לְדִינֵי נַפְשָׁתָא : ונסע וּנְטַלְנָא מֵחוֹרֵב וְהַלִּיכְנָא יָת
כָּל מַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחִילָא הַדּוּא דַּחֲמִיתוּן חֵיוִין כְּכְשׁוּרִין וְעַקְרַבִּין
כְּקַשְׁתִּין סְרַיִן רַמִּין לְקוֹבְלֵיכוֹן אוֹרַח טַוּרָא דֶאֱמוֹרָאָה הֵיכְמָא דְּפַקִּיד
יְיָ אֱלָקָנָא יָתָנָא וַאֲתֵינָא עַד רְקַם גֵּיעָא : ואמר וַאֲמָרִית לְכוֹן אֲתֵיתוּן
עַד טַוּרָא דֶאֱמוֹרָאָה דַּיְיָ אֱלָקָנָא יְהִיב לָנָא : ראה חֲמוֹן דִּיהַב יְיָ
אֱלָקָכוֹן לְכוֹן יָת אַרְעָא סוּקוּ וַאֲחַסִּינוּ הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָקְכוֹן לְכוֹן לָא
תִּדְחֲלוּן לָא תִּתְבְּרוּן : ותקרבון וְקָרֵיבְתּוּן לְוָתִי בְּעִירְבּוּבְיָא כּוּלְכוֹן
ואמרתון

פלוכי כלה לו נכור לושיבכו דיין לים פלו׳ קרובי לושיבכו דיין בעיר והוא לוכו בקי בדימין
כמנא מחייב לת הזכלי ומזכה לת החייב מעלה לכי על מי שמכהו כלו הכיר פנים בדין :
כקטון כגדול תשמעון · שיהא חביב עליך דין של פרוטה כדין של מלה מכה שלם קדם
ובא לפניך לא תסלקנו לאחרון · דא״ל כקטן כגדול תשמעון כתרגומו שלא תאמר זה עני
הוא וחבירו עשיר ומנוה לפרנסו לזכה לת העני ובמנא מתפרנס בכבוד · דא״ל שלא תאמר
הילך לכי פונס כבודו של עשיר זה בשביל דיבר לזכנו עכשו ובשינא לחון אל תן לו שלתם
חייב לו : לא תגורו מפני איש · לא תירלו · דא״ל לא תגורו לא תכבים דבריך מפני לים לשון
לונר בקין : כי המשפט לאלהים הוא · מה שלתה בוטל מזה שלא בדין לתה מזקיקני
להחזיר לו כמנא שהטית עלי המשפט : תקריבון אלי · על דבר זה בסתלק ממנו משפט
בכות בלפחד וכן שמואל אמר לשאול אבכי הרואה אמר לו הקב״ה חייך שאני מודיעך שאין
לתה רואה ולימתי הודיעו כשבא למשוח לת דוד וירא לת אליאב ויאמר אך נגד ה׳ משיחו
אמר לו הקב״ה ולא אמרת אבכי הרואה אל תבט אל מראהו : אלת כל הדברים אשר תעשון · יט
אלו עשרת דברים שבין דיני ממונות לדיני נפשות : המלבר הגדול והנורא · שהיו בו יט
נחשים שרופות עקרבים שרופות : ותקרבון אלי כלכם · בעירבוביא ולהלן הוא אומר כב
ותקרבון אלי כל ראשי שבטיכם וזקניכם ותאמרו הן הראנו וגומר אותה קריבה היתה
קונבת ילדים מכבדים לת הזקנים ושלחום לפניהם וזקנים מכבדים לת הראשים ללכת

נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו־לנו
את־הארץ וישבו אתנו דבר את־
הדרך אשר נעלה־בה ואת הערים
אשר נבא אליהן: כג ויטב
בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר
אנשים איש אחד לשבט:
כד ויפנו ויעלו ההרה ויבאו
עד־נחל אשכל וירגלו אתה:
כה ויקחו בידם מפרי הארץ
וירדו אלינו וישבו אתנו דבר
ויאמרו טובה הארץ אשר־יהוה
אלהינו נתן לנו: כו ולא אביתם
לעלת ותמרו את־פי יהוה
אלהיכם: כז ותרגנו באהליכם
ותאמרו בשנאת יהוה אתנו
הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו
ביד האמרי להשמידנו:
כח אנה אנחנו עלים אחינו המסו
את־לבבנו לאמר עם גדול ורם
ממנו ערים גדלת ובצורת בשמים
וגם־בני ענקים ראינו שם:
כט ואמר אלכם לא־תערצון
ולא־תיראון מהם: ל יהוה
אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם
לכם ככל אשר עשה אתכם
במצרים לעיניכם: לא ובמדבר

אלהך אשר

קדמנא ויאללון לנא ית־ארעא
ויתיבו יתנא פתגמא ית־ארחא
דניסק בה וית קירויא דניעול להון:
ושפר בעיני פתגמא ודברית
מנכון תרין עסר גברין גברא חד
לשבטא: ואתפניאו וסליקו
לטורא ואתו עד נחלא דאתכלא
ואלילו יתה: ונסיבו בידיהון
מאבא דארעא ואחיתו לנא ואתיבו
יתנא פתגמא ואמרו טבא ארעא
דיי אלהנא יהיב לנא: ולא
אביתון למיסק וסריבתון על־
מימרא דיי אלהכון: ואתרעמתון
במשכניכון ואמרתון בדסני יי יתנא
אפקנא מארעא דמצרים למימסר
יתנא בידא דאימוראה
לשיצאותנא: לאן אנחנא
סלקין אחנא תברוית־לבנא למימר
עם רב ותקיף ממנא קירוין רברבן
וכריכן עד־צית־שמיא ואף־בני
גברייא חזינא לתמן: ואמרית
לכון לא־תתברון ולא־תדחלון
מנהון: יי אלהכון ידמדבר
קדמיכון מימריה יגיח לכון ככל
דעבד עמכון במצרים לעיניכון:
ובמדברא דחזיתא דסברך יי

אלהך

לפניהם לחנך כלכם בדרכו בה ילכו לרגל בעמוד האש ולילה בענן היום: ויאמר יי את קול דבריכם
הרעים: ויסבו לאהלכם לדרך ים סוף כאשר צוה יי אלי ונסב את־הר שעיר ימים רבים: ויאמר יי אלי לאמר
רב לכם סב את־הר הזה פנו לכם צפונה: ואת העם תצו לאמר אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו הישבים בשעיר
ויראו מכם ונשמרתם מאד: אל־תתגרו בם כי לא אתן לכם מארצם עד־מדרך כף־רגל כי ירשה נתתי לעשו
אכל תאכלו מאת־אדם ומים תכרו מאתם ושתיתם: כי ברכך יי אלהיך בכל מעשה ידיך ידע לכתך את־המדבר
הגדל הזה זה ארבעים שנה יי אלהיך אתך לא חסרת דבר: ונעבר מאת אחינו בני עשו הישבים בשעיר
מדרך הערבה מאילת ומעציון גבר ונפן ונעבר דרך מדבר מואב: ויאמר יי אלי אל־תצר את־מואב
ואל־תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו לרשת כי לבני לוט נתתי את־ער ירשה: אמים לפנים
ישבו בה עם גדול ורב ורם כענקים: רפאים גם־הם יחשבו כענקים ואמרים הם: ובשעיר ישבו
חרים לפנים ובני עשו יורשום וישבו תחתם כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו אשר נתן יי להם:
עתה קומו לכם ועברו את־נחל זרד ונעבר נחל זרד: ימים אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר־עברנו
את־נחל זרד שלשים ושמנה שנה עד תם כל־הדור אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר נשבע יי להם:
וגם יד יי היתה בם להמם מקרב המחנה עד־תמם: ויהי כאשר־תמו כל־אנשי המלחמה לגוע מן־העם:
ויאמר יי אלי לאמר: אתה עבר היום את־גבול מואב את־ער: וקרבת מול בני עמון אל־תצרם
ואל־תתגר בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך לרשת כי לבני לוט נתתי אותה לרשת: ארץ רפאים
תחשב גם־היא רפאים ישבו בה לפנים ובני עמון יקראו־לה זמזמים: עם גדול ורב ורם כענקים
ויאמרו אמים לפנים ישבו בה: ובשעיר ישבו חרים לפנים ובני עשו יורשום וישבו תחתם
אשר עשה ישראל לארץ ירשתו אשר נתן יי לו: עתה קומו לכם ועברו את־נחל זרד ונעבר נחל זרד:
ויאמר יי אלי הנה החלתי לתת לפניך את־סיחון מלך חשבון האמרי וארשו החל רש לרשת
ויצא סיחון לקראתנו הוא וכל־עמו למלחמה יהצה: ונתנו יי אלהינו לפנינו והכיתו אתו
ואת־בניו ואת כל־עמו: ונלכדנו את־כל־עריו בעת ההוא ונחרמנו את־כל־עיר מתים
הנשים והטף לא השארנו שרד: רק הבהמה בזזנו לנו ושלל הערים אשר לכדנו: מערער
אשר על־שפת נחל ארנון והעיר אשר בנחל ועד הגלעד לא היתה קריה אחת שגבה
מאתנו הכל נתן יי אלהינו לפנינו: רק אל־ארץ בני עמון לא קרבת כל־ידי נחל יבק
וערי ההר וכל אשר צוה יי אלהינו:

אונקלוס

ב

ב

ב

וַאֲמַרְתּוּן נְשַׁדַּר גּוּבְרִין קֳדָמָנָא וְיִתְרְגְּנוּן לָנָא יַת אַרְעָא וְיִתְיְבוּן יָתָנָא פִּתְגָּמָא יַת אוֹרְחָא דְּנִיסַק בַּהּ וְיַת קִירְוָיָא דְּנִיעוֹל לְוָתְהוֹן: וּשְׁפַר בְּעֵינָיי פִּתְגָּמָא וְדָבַרִית מִנְּכוֹן תְּרֵיסַר גּוּבְרִין כְּדֵירִין גּוּבְרָא חַד לְשִׁבְטָא: וּפְנוּ וַאֲתַפְּנִיוּ וּסְלִיקוּ לְטוּרָא וַאֲתוּ עַד נַחֲלָא דְּאִתְכְּלָא וּתְרְגִינוּ יָתָהּ: וּיקחו וּנְסִיבוּ בִּידֵיהוֹן מִן אִיבָא דְּאַרְעָא וְאַחִיתוּ לְוָתָנָא וְאָיתִיבוּ יָתָנָא פִּתְגָּמָא וַאֲמָרוּ כָּלֵב וִיהוֹשֻׁעַ טָבָא אַרְעָא דְּיָיָ אֱלָקָנָא יְהִיב לָנָא: ולא וְלָא צָבִיתוּן לְמֵיסוֹק וְהֵימַנְתּוּן לְפִתְגָּמֵי עַשְׂרָא רַשִׁיעִין וְסָרֵיבְתּוּן עַל מֵימְרָא דְּיָיָ אֱלָקְכוֹן: ותרגנו וְרַגִּינְתּוּן בְּמַשְׁכְּנֵיכוֹן נְסִיבְתּוּן בְּנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן בְּעִיטְּפֵיכוֹן לְמֵימַר וַוי לְכוֹן סַגִּיפִין מְהַר אַתּוּן מִתְקַטְּלִין מִטּוּל דְּסָנֵי יְיָ יָתָנָא אִפְּקָנָא מִן אַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמִמְסַר יָתָנָא בִּידָא דֶאֱמוֹרָאָה לְשֵׁצֵיוֹתָנָא: אנא לָאן אֲנַחְנָא סַלְקִין אֲחָנָא מַסְמִיסַן יַת לִיבָּנָא לְמֵימַר עַם רַב וְתַקִּיף מִנָּנָא קִרְוִין רַבְרְבָן וּכְרִיכָן עַד צִית שְׁמַיָּא וְאוּף בְּנֵי עֲנָקִין גְּבָרָא חֲמִינָא תַּמָּן: ואמר וַאֲמָרִית לְכוֹן לָא תִּתְחַבְּרוּן וְלָא תִּדַּחֲלוּן מִנְּהוֹן: ה׳ מֵימְרָא דְּיָיָ אֱלָקְכוֹן דִּי מְדַבַּר קֳדָמֵיכוֹן הוּא יְגִיחַ לְכוֹן כְּכָל מַה דְּעָבַד לְכוֹן בְּמִצְרַיִם לְמֵיחֲמֵיכוֹן: ובמדבר וּבְמַדְבְּרָא דחמיתא

ירושלמי

וְכַוְּונוּ וּסְלִיקוּ לְטוּרָא וּמְטוּ עַד נַחֲלָא סְגוּלָה וִילִילוּ יָתָהּ:

לאנא כו מוס לאמר לו טול מעותיך ליכי מכסהו מעתה אף אני הודיתי לדבריכם שמא אחזרו בכם כשתרלו שליכי מעכב ואתם לא חזרתם בכם: ואקח מכם · מן הכרורים שבכם מן המסולתים שבכם: שכים עשר אכשים אים אחד לשבט · מגיד שלא היה שבט לוי עמהם: עלֹ כחל אשכול · מגיד שבקרא על שם סופו: וירגלו אותה · מלמד שהלכו בה ארבעה אומכין שתי ועדב: ויורידו אליכו · מגיד שארץ ישראל גבוהה מכל הארצות: ויאמרו טובה הארץ · מי הם שאמרו טובתה יהושע וכלב: ותמרו · לשון התרסה התרסתם כנגד מאמרו: ותרגנו · לשון הרע וכן דברי כרגן אדם המוציא דבה: בשנאת ה׳ אותכו · שהוא היה אוהב אתכם אבל אתם שונאים אותו משל הדיוט אומר מה דבלבך על רחמך מה דבלביה עלך: הוציאכו מארץ מצרים הוציאתו לשנאה היתה משל למלך בשר ודם שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות אחת של שקיא ואחת של בעל למי שהוא אוהב נותן של שקיא ולמי שהוא שונא נותן לו של בעל ארץ מצרים של שקיא היא שבילום עולה ומשקה אותם וארץ כנען של בעל והוציאכו ממצרים לתת לכו את ארץ כנען: ערים גדולות ובצורות בשמים · דברו הכתובים לשון הבאי: לא תערצון · לשון שבירה בתרגומו ודומה לו בערון כלים לשכון לשבור כלים: יגיח לכם · בשבילכם: ובמדבר אשר ראית · מוסב על

אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נְשָׂאֲךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא אִישׁ אֶת־בְּנוֹ
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הֲלַכְתֶּם עַד־
בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃ לא וּבַדָּבָר הַזֶּה אֵינְכֶם מַאֲמִינִם
בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ לב הַהֹלֵךְ
לִפְנֵיכֶם בַּדֶּרֶךְ לָתוּר לָכֶם מָקוֹם
לַחֲנֹתְכֶם בָּאֵשׁ לַיְלָה לְרָאֹתְכֶם
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־בָהּ וּבֶעָנָן יוֹמָם׃
לג וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם
וַיִּקְצֹף וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר׃ לד אִם־
יִרְאֶה אִישׁ בָּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר
הָרָע הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לָתֵת לַאֲבֹתֵיכֶם׃ לה זוּלָתִי
כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה הוּא יִרְאֶנָּה וְלוֹ־
אֶתֵּן אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרַךְ־בָּהּ
וּלְבָנָיו יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי יְהוָה׃
לו גַּם־בִּי הִתְאַנַּף יְהוָה בִּגְלַלְכֶם
לֵאמֹר גַּם־אַתָּה לֹא־תָבֹא שָׁם׃
לח יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ
הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־הוּא
יַנְחִלֶנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ לט וְטַפְּכֶם
אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה
יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם אֶתְּנֶנָּה וְהֵם
יִירָשׁוּהָ׃ מ וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם
וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃
מא וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ
לַיהוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַתַּחְגְּרוּ
אִישׁ אֶת־כְּלִי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ
לַעֲלוֹת הָהָרָה׃ מב וַיֹּאמֶר

יהוה

אֲלָהָךְ כְּמָא דְּמִסְתַּבְּרָא גְּבַרְיָא יָתֵיכוֹן
בְּרִיהּ בְּכָל־אוֹרְחָא דְּהָלִיכְתּוּן עַד־
מֵיתֵיכוֹן עַד־אַתְרָא הָדֵין׃
וּבְפִתְגָמָא הָדֵין לֵיתֵיכוֹן מְהֵימְנִין
בְּמֵימְרָא דְּיָיָ אֱלָהֲכוֹן׃ דְּמִדְבַּר
קָדְמֵיכוֹן בְּאוֹרְחָא לְאַתְקָנָאָה לְכוֹן
אֲתַר בֵּית־מֵישְׁרֵי לְאַשְׁרָיוּתְכוֹן
בְּעַמּוּדָא־דְּאֶשְׁתָּא בְּלֵילְיָא
לְאַחֲזָיוּתְכוֹן בְּאוֹרְחָא דְּתֶהֱכוֹן בָּהּ
וּבְעַמּוּדָא־דַּעֲנָנָא בְּיוֹמָמָא׃ וּשְׁמִיעַ
קָדָם־יְיָ יָת קָלָא פִּתְגָמֵיכוֹן וּרְגִיז
וְקַיֵּים לְמֵימָר׃ אִם־יֶחֱזֵי גֻּבַר
בְּגַבְרַיָּא הָאִילֵין דָּרָא בִּישָׁא הָדֵין
יָת אַרְעָא טַבְתָּא דְּקַיֵּימִית לְמִתַּן
לַאֲבָהָתְכוֹן׃ אֱלָהֵין כָּלֵב בַּר־
יְפֻנֶּה הוּא יֶחֱזִנַּהּ וְלֵיהּ אִתֵּן יָת־
אַרְעָא דְּדַרִיךְ־בָּהּ וְלִבְנוֹהִי חֵלֶף
דְּאַשְׁלִים בָּתַר־דַּהֲלַתָּא הָוֵי׃
אַף־עֲלַי הֲוָת־רְגַז מִן־קֳדָם־יְיָ
בְּדִילְכוֹן לְמֵימָר אַף־אַתְּ לָא־תֵיעוֹל
לְתַמָּן׃ יְהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן דְּקָאֵים
קָדָמָךְ הוּא יֵעוֹל לְתַמָּן יָתֵיהּ תַּקֵּיף
אֲרֵי הוּא יַחְסִנִנַּהּ לְיִשְׂרָאֵל׃
וְטַפְּלְכוֹן דַּאֲמַרְתּוּן לְבִיזָא יְהֵי
וּבְנֵיכוֹן דְּלָא־יְדָעוּ יוֹמָא־דֵין טַב
וּבִישׁ אִינּוּן יֵעְלוּן לְתַמָּן וּלְהוֹן
אִתְּנִנַּהּ וְאִינּוּן יִרְתּוּנַהּ׃ וְאַתּוּן
אְהַפְכוּ לְכוֹן וְטוּלוּ לְמַדְבְּרָא אֹרַח
יַמָּא־דְסוּף׃ וְאָתֵיבְתּוּן וְאָמַרְתּוּן
לִי חַבְנָא קֳדָם־יְיָ אַנְחְנָא נִיסַק וּנְגִיחַ
קְרָב כְּכֹל דְּפַקְדָנָא יְיָ אֱלָהָנָא
וְזַרִיזְתּוּן גְּבַר יָת־מָנֵיהּ קְרָבֵיהּ
וְשָׁרִיתּוּן לְמֵיסַק לְטוּרָא׃

וְאָמַר יְיָ לִי אֵימַר לְהוֹן לָא תִסְקוּן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אָמַר לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא־
ולא יונתן בן עוזיאל תלחמו
דַחֲמִיתָא חִוְיָא קְדַם מַלְיִין אֲרֵם דְקָטוֹל וְסוֹבְרָךְ יְיָ אֱלָקָךְ בְּעַנְנֵי אֵיקָר
שְׁכִינְתֵּיהּ הֵיכְמָא דְמְסוֹבַר גְּבַר יַת בְּרֵיהּ בְּכֹל אָרְחָא דְהַלִּיכְתּוּן עַד זְמַן
מִיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא הָדֵין: ובדבר וּבְפִתְגָמָא הָדֵין לֵיתֵיכוֹן מְהֵימְנִין
בְּמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן: ההלך דְמַדְבַּר קָדְמֵיכוֹן בְּאָרְחָא לְאֵיתָקָנָא
לְכוֹן אַתַר בֵּית מִשְׁרוּי לְאַשְׁרָיוּתְכוֹן בְּעַמּוּדָא דְאֵישָׁא בְּלֵילְיָא לְאַנְהָרוּתְכוֹן
בְּאָרְחָא דְתֵהֲכוּן בָּהּ וְעַמּוּדָא דְעַנְנָא בִּימָמָא: וישמע וְשָׁמַע
יְיָ יַת קָל פִּתְגָמֵיכוֹן וְרָגַז וְקַיֵים לְמֵימַר: אם אין יֶחֱמוּן גְּבַר בְּגוּבְרַיָא
הָאִלֵּין דָּרָא בִּישָׁא הָדֵין יַת אַרְעָא טַבְתָּא דְקַיֵימִית לְמִיתַן לַאֲבָהָתְכוֹן:
זולתי אֶלָּהֵן כְּלֵב בַּר יְפֻנֶּה הוּא יֶחֱמִינֶהָ וְלֵיהּ אֶיתֵּן יַת אַרְעָא טַבְתָּא
אַרְעָא דְחַבְרוֹן דְטַיֵיל בָּהּ וְלִבְנוֹי חוּלַף דְּאִשְׁלִים בָּתַר דְּחַלְתָּא דַיְיָ: גם־
בי אוף עָלַי הַוָה רְגַז מִן קֳדָם יְיָ מִטּוּלְכוֹן לְמֵימַר אוף אַנְתְּ לָא תֵיעוֹל
לְתַמָּן: יהושע יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן דְמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית אוּלְפָּנָךְ הוּא יֵיעוֹל
לְתַמָּן יְתֵיהּ תַקֵּיף אֲרוּם הוּא יַחְסְנִינַהּ יַת יִשְׂרָאֵל: וטפכם וְטַפְּלְכוֹן
דְאַמַרְתּוּן לַעֲדֵי יְהוֹן וּבְנֵיכוֹן דְּלָא יָדְעִין יוֹמָא דֵין בֵּין טַב לְבִישׁ הִינוּן
יֵעֲלוּן לְתַמָּן וְלְהוֹן אֶתְּנִינַהּ וְהִינוּן יֵירְתּוּנַהּ: ואתם וְאַתּוּן אִתְפְּנוּ
לְכוֹן וְטוּלוּ לְמַדְבְּרָא אֹרַח יַמָּא דְסוּף: ותענו וְאַתֵּיבְתּוּן וַאֲמַרְתּוּן
לִי חַבְנָא קֳדָם יְיָ אֲנַחְנָא נֵיסַק וְנֵגִיחַ קְרַב כְּכֹל דְּפַקְדָנָא יְיָ אֱלָקָנָא
וַאֲסַרְתּוּן גְּבַר יַת מָאנֵי זַיְינֵיהּ וְשַׁרְיתּוּן לְמִיסַּק לְטוּרָא: ויאמר וַאֲמַר
יְיָ לִי אֵימַר לְהוֹן לָא תִיסְקוּן וְלָא תְסַדְּרוּן סִדְרֵי קְרָב אֲרוּם לֵית שְׁכִינְתִּי
מהלכא

מקרא שלמעלה סימנו: ככל אשר עשה אתכם במצרים · ועשה אף במדבר אשר ראית כי
נשאך ונומ׳: כאשר ישא איש את בנו · כמו שפי׳ אבל ויסע מלאך אלהים ההולך לפני מחנה
ישראל ונומר · משל למהלך בדרך ובנו לפניו נאו לסטים לשבותו וכו׳: ובדבר הזה ·
שהוא מבטיחכם להביאכם אל הארץ ויכבש מאמינים בו: לרגלותכם · כמו להרגלותכם
וכן לנחותם הדרך וכן לשמיע בקול תודה וכן ללכת לגיל ביזרעאל: אשר דרך בם ·
חברון שנאמר ויבא עד חברון: התאלף · כתמלא רוגז: פנו לכם · אמרתי להעביר
אתכם דרך רוחב ארץ אדום לבד נפון ליבכם לארץ קלקלתם וגרמתם לכם עכוב: פנו
לכם · לאחוריכם ותלכו במדבר לבד יש מוף שהמדבר שהיו הולכים בו לדרומה של הר
שעיר היה מפסיק בין יש מוף להר שעיר עתה המשכו לבד הים ותסבבו את הר שעיר כל
דרומו מן המערב למזרח: ותהיכו · לשון הכנו ועליכו אל המקום זה הלשון שאמרת לשון
הין כלומר כודמכתם: לא תעלו · לא עליה תהא לכם אלא ירידה:

תִּלְחַמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא
תִּנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם: מג וָאֲדַבֵּר
אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּמְרוּ אֶת־
פִּי יְהוָה וַתָּזִדוּ וַתַּעֲלוּ הָהָרָה: ל וקסל
מד וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בָּהָר
הַהוּא לִקְרַאתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם
כַּאֲשֶׁר תַּעֲשֶׂינָה הַדְּבֹרִים וַיַּכֻּתוּ ל וקסל ווי
אֶתְכֶם בְּשֵׂעִיר עַד־חָרְמָה: וגליזנ
מה וַתָּשֻׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה
וְלֹא־שָׁמַע יְהוָה בְּקֹלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין גוסל
אֲלֵיכֶם: מו וַתֵּשְׁבוּ בְקָדֵשׁ
יָמִים רַבִּים כַּיָּמִים אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם:
ב א וַנֵּפֶן וַנִּסַּע הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ
יַם־סוּף כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי וַנְּסֹב
אֶת־הַר־שֵׂעִיר יָמִים רַבִּים:
חמישי ב פ ג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
לֵאמֹר: ד רַב־לָכֶם סֹב אֶת־
הָהָר הַזֶּה פְּנוּ לָכֶם צָפֹנָה:
ה וְאֶת־הָעָם צַו לֵאמֹר אַתֶּם
עֹבְרִים בִּגְבוּל אַחֵיכֶם בְּנֵי־עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְיִרְאוּ מִכֶּם
וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד: ו אַל־תִּתְגָּרוּ
בָם כִּי לֹא־אֶתֵּן לָכֶם מֵאַרְצָם עַד
מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו
נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר: ז אֹכֶל
תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף וְאָכַלְתֶּם
וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם בַּכֶּסֶף
וּשְׁתִיתֶם: ז כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בֵּרֶכְךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ

תגין על סימן לפי שכבר אמרו שהיו שם כלתו אות ולכך עתיד להעניב שבית שהוא סמוך עד מדרך כף רגל. על דרך כוכב מיעקב:

וְלָא־תְגִיחוּן קְרָב אֲרֵי לֵית־שְׁכִינָתִי
בֵּינֵיכוֹן וְלָא תִּתְבְּרוּן קֳדָם בַּעֲלֵי־
דְבָבֵיכוֹן: וּמַלֵּילִית עִמְּכוֹן וְלָא
קַבִּילְתּוּן וְסָרֵיבְתּוּן עַל־מֵימְרָא דְיְיָ
וְאַרְשַׁעְתּוּן וּסְלִיקְתּוּן לְטוּרָא:
וּנְפַק אֱמוֹרָאָה דְיָתֵיב בְּטוּרָא הַהוּא
לְקַדְמוּתְכוֹן וּרְדָפוּ יָתְכוֹן כְּמָא
דְנַתְזָן דְּבַרְיָתָא וּטְרָדוּ יָתְכוֹן בְּשֵׂעִיר
עַד־חָרְמָה: וְתָבְתּוּן וּבְכֵיתוּן
קֳדָם יְיָ וְלָא־קַבִּיל יְיָ צְלוֹתְכוֹן וְלָא
אַצִּית לְמֵימְרְכוֹן: וִיתֵבְתּוּן בְּרֻקְמָא
יוֹמִין סַגִּיאִין כְּיוֹמַיָּא דִיתֵיבְתּוּן:
וְאִתְפְּנֵינָא וּנְטַלְנָא לְמַדְבְּרָא אֹרַח
יַמָּא־דְסוּף כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ עִמִּי
וְאַקִּיפְנָא יָת־טוּרָא־דְשֵׂעִיר יוֹמִין
סַגִּיאִין: וְאָמַר יְיָ לִי לְמֵימַר:
סַגִּי־לְכוֹן דְּאַקִּיפְתּוּן יָת־טוּרָא הָדֵין
אִתְפְּנוּ לְכוֹן לְצַפּוּנָא: וְיָת־
עַמָּא פַּקֵּיד לְמֵימַר אַתּוּן עָבְרִין
בִּתְחוּם אַחֵיכוֹן בְּנֵי־עֵשָׂו דְּיָתְבִין
בְּשֵׂעִיר וְיִדְחַלוּן מִנְּכוֹן וְתִסְתַּמְרוּן
לְחָדָא: לָא תִתְגָּרוּן בְּהוֹן אֲרֵי
לָא אֶתֵּן לְכוֹן מֵאַרְעֲהוֹן עַד מִדְרַךְ
פַּרְסַת רִגְלָא אֲרֵי יְרוּתָה לְעֵשָׂו
יְהַבִּית יָת־טוּרָא דְשֵׂעִיר: עִיבוּרָא
תְּזַבְּנוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא וְתֵיכְלוּן
וְאַף־מַיָּא תְּזַבְּנוּן מִנְּהוֹן בְּכַסְפָּא
וְתִשְׁתּוּן: אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ
בְּכֹל עוֹבְדֵי יְדָךְ סַפִּיק לָךְ צוּרְכָךְ

חול מ כאשר תעשיכה הדבורים. מה הדבורה הזאת כשהיא מכה את האדם מיד מתה אף הם
מ"ז כשהיו כונגים ככם מיד מתים: ולא שמע ה' בקולכם. כביכול עשיתם מדת רחמיו כאלו
מ"ו לאכזרי: ותשבו בקדש ימים רבים. יש שבה שב' כימים אחר ישבתם בשאר המסעות וקס
קיז

מהלכא בינכון ולא תתברון קדם בעלי דבביכון: ואדבר ומלילית
לכון ולא קבילתון וסרבתון על מימרא דיי וארשעתון וסליקתון לטורא:
ויצא ונפק אמוראדי דיתיב ירושלמי
בטורא ההוא לקדמותכון ורדפו ורדפו ד
יתכון היכמא דחדרן וחיישן א דבוריתא וקטולו יתכון בגבלא עד
אודעיתא ומחו יתכון בגבלא עד שיציו:
חרמה: ותשובו ותבתון
ובכיתון קדם יי ולא קביל יי צלותכון ולא אצית למיליכון: ותשבו
ויתיבתון ברקם יומין סגיאין כיומיא דיתיבתון: ונפן ואתפנינא
ונטלנא למדבריא אורח ימא דסוף היכמא דמליל יי לי ואקיפנא ית טורא
דגבלא יומין סגיאין: ויאמר ואמר יי לי למימר: רב לכם סגי לכון
דאקיפתון ית טורא הדין איתפנו לכון לצפונא: ואת וית עמא פקיד
למימר אתון עברין בתחום אחוכון בני דעשו דיתבין בגבלא וידחלון
מנכון ותסתמרון לחדא: אל לא תיתגרון בהון ארום לא אתן לכון
מארעתהון עד כמיסת פרסת ריגלא ארום ירותא לעשו יהבית ית טורא
דגבלא מטול איקרא דעבד לאבוי: אכל עיבורא תזבון מנהון כד חי
בכספא ותיכלון ואוף מיא תזבנון מנהון בכספא ותישתון: כי אזדהרון
דלא תעיקון להון ארום יי אלקכון ברוך יתכון בכל עובדי ידיכון סופיק
צרכיכון

היו לך שנה יש מהם עשו בקדש ויש שנה הולכים ומטורפים וחזרו לקדש כמו שכל ויכעס
במדבר כך מנאתי בסדר עולם: וכסע המדברה. אלו לא חטאו היו עוברים דרך הר ט
שעיר ליכנס לארץ מן דרומו לצפונו ובשביל שקלקלו הפכו לצד המדבר שהוא בין ים סוף
לדרומו של הר שעיר והלכו אצל דרומו מן המערב למזרח דרך ים סוף דרך יציאתן
ממצרים שהוא במקצוע דרומית מערבית משם היו הולכים לצד המזרח: וכסב את הר
שעיר. כל דרומו עד ארץ מואב: לכם נפוכה. סובו לכם לרוח מזרחית מן הדרום לצפון נ
פניכם לצפון כמצאו הולכין את רוח מזרחית וזהו שנאמר ויבאו ממזרח שמש לארץ מואב:
ושמרתם מאד. ומצו השמירה אל תתגרו בם: עד מדרך כף רגל. אפי׳ מדרך כף רגל ל ב
כלומר אפילו דריסת הרגל איני מרשה לכם לעבור בארצם שלא ברשות ומדרש אגדה עד
שיבא יום דריכת כף רגל על הר הזיתים שנאמר ועמדו רגליו וגומר: ירושה לעשו׳ ד
מאבותיהם עשר עממים כתתי לו שבעה לכם קני וקניזי וקדמוני הן שמון ומואב ושעיר
אחת מהם לעשו והשתים לבני לוט בשכר שהלך אתו למצרים ושתק על מה שהיו אומרים
על אשתו אחותי היא עשאו כבנו: תכלו. לשון מקח וכן אשר קניתי לי שכן בארצי הים ו
קורין למכירה קירה: כי ה׳ אלהיך ברכך. לפיכך לא תכפו את טובתי להריאות כאלו ז
אתם

אֶת־הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה
אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ
לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר׃ ח וַנַּעֲבֹר
מֵאֵת אַחֵינוּ בְּנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים
בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה מֵאֵילַת
וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר ס
וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר דֶּרֶךְ מִדְבַּר
מוֹאָב׃ ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־
תְּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגָּר בָּם
מִלְחָמָה כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ
יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר
יְרֻשָּׁה׃ י הָאֵמִים לְפָנִים יָשְׁבוּ
בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים׃
יא רְפָאִים יֵחָשְׁבוּ אַף־הֵם
כָּעֲנָקִים וְהַמֹּאֲבִים יִקְרְאוּ לָהֶם
אֵמִים׃ יב וּבְשֵׂעִיר יָשְׁבוּ הַחֹרִים
לְפָנִים וּבְנֵי עֵשָׂו יִירָשׁוּם וַיַּשְׁמִידוּם
מִפְּנֵיהֶם וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתָּם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה
יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ יְרֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר־נָתַן
יְהוָה לָהֶם׃ יג עַתָּה קוּמוּ
וְעִבְרוּ לָכֶם אֶת־נַחַל זָרֶד וַנַּעֲבֹר
אֶת־נַחַל זָרֶד׃ יד וְהַיָּמִים אֲשֶׁר־
הָלַכְנוּ מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ עַד אֲשֶׁר־
עָבַרְנוּ אֶת־נַחַל זָרֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁמֹנֶה
שָׁנָה עַד־תֹּם כָּל־הַדּוֹר אַנְשֵׁי ה
הַמִّלְחָמָה מִקֶּרֶב הַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם׃ טו וְגַם יַד־
יְהוָה הָיְתָה בָּם לְהָמֵם מִקֶּרֶב
הַמַּחֲנֶה עַד תֻּמָּם׃ טז וַיְהִי
כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
לָמוּת מִקֶּרֶב הָעָם׃

פרינמ׳

ל״נ פסר וס׳ מלא וס׳ פסר בליסנא׃

ל״נ פסר

בְּמַהֲכָךְ יָת־מַדְבְּרָא רַבָּא הָדֵין הָוָיָן
אַרְבְּעִין שְׁנִין מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָךְ
בְּסַעֲדָךְ לָא חָסַרְתָּ מִדְּעַם׃
וְעַבַּרְנָא מִלְּוָת אָחֲוָנָא בְּנֵי עֵשָׂו
דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר מֵאוֹרַח מֵישָׁרָא
מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיוֹן גָּבֶר וְאִתְפְּנֵינָא
וְעַבַּרְנָא אוֹרַח מַדְבְּרָא דְמוֹאָב׃
וְאָמַר יְיָ לִי לָא תְּצוּר עַל־מוֹאָבָאי
וְלָא־תִתְגָּרֵי לְמַעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב
אֲרֵי לָא אֶתֵּן לָךְ מֵאַרְעֵיהּ יְרוּתָא
אֲרֵי לְבְנֵי־לוֹט יְהַבִּית יָת־לְחֵיתָ
יְרוּתָא׃ אֵימָתֵי מִלְּקַדְמִין יָתְבִין
בַּהּ עַם רַב וְסַגִּי וְתַקִּיף כְּגִבְרַיָּא
גִּבְרַיָּא מִתְחַשְׁבִין אַף אִינוּן כְּגִבְרַיָּא
וּמוֹאָבָאי קָרָן לְהוֹן אֵימָתֵי׃
וּבְשֵׂעִיר יָתִיבוּ חוֹרָאֵי מִלְّקַדְמִין
וּבְנֵי עֵשָׂו תָּרִיכִינוּן וְשֵׁיצִיאוּנוּן מִן־
קָדְמֵיהוֹן וְיָתִיבוּ בְּאַתְרְהוֹן כְּמָא
דְּעָבַד יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא יְרוּתָתֵיהּ
דִּיהַב יְיָ לְהוֹן׃ כְּעַן קוּמוּ וְעִבְרוּ
לְכוֹן יָת נַחֲלָא דְזָרֶד וְעַבַּרְנָא יָת־
נַחֲלָא דְזָרֶד׃ וְיוֹמָיָא דְּהַלִּיכְנָא
מֵרַקֵּם גִּיאָה עַד דְּעַבַּרְנָא יָת־
נַחֲלָא דְזָרֶד תְּלָתִין וּתְמָנֵי שְׁנִין עַד
דְּסַף כָּל דָּרָא גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא
מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא כְּמָא דְקַיֵּים יְיָ לְהוֹן׃
וְאַף מְחָא־מִן־קָדָם יְיָ הֲוָת בְּהוֹן
לְשֵׁיצָאוּתְהוֹן מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא עַד
דְּשַׁלִּימוּ׃ וַהֲוָה כַּד־שַׁלִּימוּ כָּל־
גִּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לְמֵמַת מִגּוֹ

לתס עכיים אלף הרקו ענמכס עשירים׃ ונפן וכעבור לנל נפון הפכנו פנים להלוך רוח מזרקית׃

צְרִיכִין בְּמִיהַכָּךְ בְּמַדְבְּרָא רַבָּא הָדֵין דְּנַן אַרְבְּעִין שְׁנִין מִיּוֹמָא דְּיָיָ
אֱלָקָכוֹן בְּסַעֲדְכוֹן לָא חֲסַרְתּוּן ירושלמי
מִידַעַם : ונעבר וְעָבַרְנָא מִלַּת וְעָבַרְנוּ מִלַּת אַחֵינוּ בְּנֵי עֵשָׂו אֵילִין
אַחֵינָה בְּנֵי עֵשָׂו דְּיַתְבִין בְּגַבְלָא דְּשָׁרִין בְּגַבְלָא מִן אוֹרַח מֵישָׁרָא מִן
מֵאֵילַת וּמִכְּרַךְ תַּרְנְגוֹלָא וְאַתְפְּנֵינָא אֵילַת וּמִן כְּרַךְ תַּרְנוּגְלָא וְכַוְוֹנָן
וְעָבַרְנָא אוֹרַח מַדְבְּרָא דְּמוֹאָב : וַעֲבַרְנָן אוֹרַח מִדְבָּרָא דְּמוֹאָב :
ויאמר וַאֲמַר יְיָ לִי לְמֵימַר לָא
תְּעִיק יָת מוֹאָבָאֵי וְלָא תְּסַדַּר לְקִבְלְהוֹן סִדְרֵי קְרָבָא אֲרוּם לָא אֶתֵּין לְכוֹן
מֵאַרְעְהוֹן יְרוּתָא אֲרוּם לְבְנוֹי דְּלוֹט יְהַבִּית יָת לְחַיֵּית יְרוּתָא : האמים
אֵימָתָנִיא מִן קַדְמִין יַתִּיבוּ בַּהּ עַם רַב וְסַגִּי וְחַסִּין הֵי כְּגִינְבָרַיָּא : רפאים
גִּיבָרַיָּא דְּיַתְבִין בְּמִישַׁר גִּיוֹנְבָרֵי מִתְחַשְׁבִּין אוּף הִינוּן הֵי כְּגִנְבָרַיָּא ד
דְּאִתְמְחִיוּ בְּטוּבְעָנָא וּמוֹאָבָאֵי קָרוֹן לְהוֹן אֵימָתָנֵי : ובשעיר וּבְגַבְלָא
יַתִּיבוּ גְּנוּזָיָא מִן קַדְמִין וּבְנֵי עֵשָׂו תַּרִיכוּנוּן וְשֵׁיצִיאוּנוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן
וְיַתִּיבוּ בְּאַתְרֵיהוֹן הֵיכְמָא דְּעָבַד יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא יְרוּתָתֵיהּ דְּיַהֲב יְיָ לְהוֹן :
עתה כְּדוּן קוּמוּ וְעִיבְרוּ לְכוֹן יָת נַחַל טַרְוִיָּא וְעָבַרְנָא יָת נַחַל טַרְוָיָא :
והימים וְיוֹמַיָּא דְּהַלִּיכְנָא מִן רֶקֶם גֵּיעָא עַד דְּעָבַרְנָא יָת נַחַל טַרְוָיָא
תְּלָתִין וּתְמָנֵי שְׁנִין עַד דְּסַף כָּל דָּרָא גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא
הֵיכְמָא דְּקַיֵּים יְיָ לְהוֹן : וגם וְאוּף מְחָא מִן קֳדָם יְיָ אִתְגְּרַיַּת לְהוֹן
לְמִשְׁצֵיהוֹן מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא עַד דִּי פְּסָקוּ : ויהי וַהֲוָה כַּד פְּסַקוּ כָּל
גַּבְרֵי מְגִיחֵי קְרַב עֲבָרֵי בִּימָתָא לְמֵמַת מִגּוֹ מַשְׁרִיתָא : וידבר וּמַלֵּיל

מזרחית : ואל תתגר בם · לא אסר להם על מואב אלא מלחמה אבל מירחים היו אותם
וכרחים להם כשהם מזוייכים לפיכך כתיב ואינו מואב מפני העם שהיו שוללים וכוזזים אותם
אבל בבני עמון כאמר אל תתגר בם שוס גרוי בשכר נכיעות אמם שלא פרסמה על אביה
כמו שעשתה הבכירה שקראה שם בנה מואב : עד · שם המדינה : האמים לפנים ונום · יג
אתה סבור שזו רפאים שכתתי לו לאברהם לפי שהאמים שהם רפאים ישבו בה לפנים אבל
לא זו היא כי אותן רפאים הורשתי מפני בני לוט והושבתים תחתם : רפאים יחשבו ונו · יב
רפאים היו כחשבין אותם אימים כענקים הנקראים רפאים על שם שכל הרואה אותם ידיו
מרפות : אימים · שם שאימתם מוטלת על הבריות וכן ובשעיר ישבו החורים וכתתים לבני
עשו : ייראשם · לשון הווה כלומר כתתי בהם כח שהיו מוריאים אותם והולכים : היתה יג יד
בם · למהר ולהומם בתוך מ׳ שנה שלא יגרמו לבניהם עוד להתעכב במדבר : ויהי כאשר

ט יח וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֵלַי לֵאמֹר: יט אַתָּה עֹבֵר
הַיּוֹם אֶת־גְּבוּל מוֹאָב אֶת־עָר:
כ וְקָרַבְתָּ מוּל בְּנֵי עַמּוֹן אַל־
תְּצָרֵם וְאַל־תִּתְגָּר בָּם כִּי לֹא־אֶתֵּן
מֵאֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹן לְךָ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־
לוֹט נְתַתִּיהָ יְרֻשָּׁה: כא אֶרֶץ־
רְפָאִים תֵּחָשֵׁב אַף־הִוא רְפָאִים
יָשְׁבוּ־בָהּ לְפָנִים וְהָעַמֹּנִים יְקְרְאוּ
לָהֶם זַמְזֻמִּים: כב עַם גָּדוֹל
וְרַב וָרָם כָּעֲנָקִים וַיַּשְׁמִידֵם יְהוָה
מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם:
כג כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לִבְנֵי עֵשָׂו
הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר אֲשֶׁר הִשְׁמִיד אֶת־
הַחֹרִי מִפְּנֵיהֶם וַיִּירָשֵׁם וַיֵּשְׁבוּ
תַחְתָּם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:
כד וְהָעַוִּים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצֵרִים
עַד־עַזָּה כַּפְּתֹרִים הַיֹּצְאִים מִכַּפְּתּוֹר
הִשְׁמִידֻם וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם:
כה קוּמוּ סְעוּ וְעִבְרוּ אֶת־נַחַל
אַרְנֹן רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־סִיחֹן
מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן הָאֱמֹרִי וְאֶת־אַרְצוֹ
הָחֵל רָשׁ וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה:
כו הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ
וְיִרְאָתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־
הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ
וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ: כז וָאֶשְׁלַח
מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל־סִיחֹן
מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר:
כח אֶעְבְּרָה בְאַרְצְךָ בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ

אלך

עַמָּא: וּמַלִּיל יְיָ עִמִּי לְמֵימָר:
אַתְּ עֲבַר יוֹמָא דֵּין יָת תְּחוּם מוֹאָב
יָת לְחַיִּת: וְתִתְקָרֵיב לְקֳבֵיל בְּנֵי
עַמּוֹן לָא תְּצוּר עֲלֵיהוֹן וְלָא תִּתְגָּרֵי
לְמֵעְבַּד עִמְּהוֹן קְרָב אֲרֵי לָא־
אִיתֵן מֵאַרְעָא בְּנֵי־עַמּוֹן לָךְ יְרוּתָא
אֲרֵי לְבְנֵי־לוֹט יְהַבְיָתָהּ יְרוּתָא:
אַרְעָא דְּרְפָאִין מִתְחַשְׁבָא אַף־הִיא
גַּבְרִין יָתְבוּ בָהּ מִלְּקַדְמִין וְעַמּוֹנָאֵי
קְרָן לְהוֹן חֲשַׁבְנִי: עַם רַב וְסַגִּי
וְרַתִּקִיף כְּגַבְרַיָּא וְשֵׁיצִינוּן יְיָ מִן־
קָדְמֵיהוֹן וְרַתְּכִינוּן וְיָתְבוּ
בְּאַתְרְהוֹן: כְּמָא דְּעֲבַד לְבְנֵי
עֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּשֵׂעִיר דְּשֵׁיצֵי יָת־
חוֹרָאֵי מִן־קָדְמֵיהוֹן וְרַתְּכִינוּן
וְיָתְבוּ בְּאַתְרְהוֹן עַד יוֹמָא הָדֵין:
וְעַוָּאֵי דְּיָתְבִין בְּדָפְיַח עַד־עַזָּה
קַפּוֹטְקָאֵי דְּנַפְקוּ מִקַּפּוֹטְקָיָא
שֵׁצִיאוּנוּן וְיָתְבוּ בְּאַתְרְהוֹן:
קוּמוּ טוֹלוּ וְעִבְרוּ יָת נַחֲלָא דְאַרְנוֹן
חָזֵי דְּמַסְרִית בִּידָךְ יָת סִיחֹן מַלְכָּא
דְּחֶשְׁבּוֹן אֱמֹרָאָה וְיָת אַרְעֵיהּ שְׁרִי
לְתַרְכוּתֵיהּ וְתִתְגָּרֵי לְמֵעְבַּד עִמֵּיהּ
קְרָב: יוֹמָא הָדֵין אֲשָׁרֵי לְמִתַּן
זְוָעָתָךְ וּדְחִלְתָּךְ עַל־אַפֵּי עַמְּיָא
דְּתַחְוֹת כָּל שְׁמַיָּא דְּיִשְׁמְעוּן שְׁמָעָךְ
וְיִזְוָעוּן וְיִתְכְּרוּן מִן קָדְמָךְ:
וְשַׁלְחִית אֶזְגָּדִין מִמִّדְבַּר קְדֵמוֹת
לְוָת־סִיחֹן מַלְכָּא דְּחֶשְׁבּוֹן פִּתְגָמֵי
שְׁלָם לְמֵימַר: אֶעֱבַר בְּאַרְעָךְ
בְּאוֹרְחָא בְּאוֹרְחָא אֶזֵיל לָא אֶסְטֵי

לימינא

ז תמו וגומ׳ וידבר ה׳ אלי וגו׳ אבל משלוח המרגלים עכ״ל כלומר כפ׳ וידבר אלי ויאמר

יי עמי למימר: אתה אתון עברין יומא דין ית תחום מואב ירת
לחיית: וקרבת ותתקרבון לקביל בני עמון לא חצור עליהון ולא
תתגרי ברון לסדרי קרב ארום לא איתן לכון מארע בני עמון ירותא
ארום לבנוי דלוט מטול זכותיה דאברהם יהבתה ירותא: ארץ ארע
גיברא מתחשבא לחוד היא גברא יתיבן בה מן לקדמין ועמונאי קרן
להון זימתני: עם עמא רבא וחסינא הי כגינברא ושצינון מימרא
דיי מן קדמיהון ותריכונון ויתיבו באתריהון עד יומא הדין: והעוים
ושאר פליטת כנענאי דהוו שרן בכופרניא דדפיע עד עזה קפודקאי
דנפקו מן קפודקיא שציאונון ויתיבו באתריהון: קומו אזדקפו טולו
ועברו ית נחליארנונא חמון די מסרית בידיכון ית סיחון מלכא דחשבון
ואמוראה וית ארעיה שרי לתרכותיה ותתגרי למסרא לקובליה סדרי
קרבא: היום יומא דין שריית למיתן זועתך ורחלתך על אנפי כל
עממיא דתחות כל שמיא דישמעון שמע זכותך היך קמון שמשא וסיהרא
אמטולתיך ופסקון מן למימר שירתא כמיסת יומא ופלגא וקמו במדורהון
עד דאגחת קרבא בסיחון ויזעון וירתתון מן קדמך: ואשלח שדרית
עזגדין מנהרדעא דסמיך למדבר קדמות לות סיחון מלכא דאמוראי
פתגמי שלם למימר: אעברה איעיבר בארעך בארחא דהיא ארח

כבישא

ללמדך שכל לא שכה סיחו ישראל כזופים לא כתיחד עמו הדבור בלשון חבה פנים ש פנים
ושוב ללמדך שאין השכיכה שורה על הכביחים אלא בשביל ישראל: אכשי המלחמה. מבן יי
כ שכה היובאים בנבא: אתה עובר היום את גבול מואב מול בני עמון. מכאן שארן עמון יט
לבד נפון: ארץ רפאים תחשב. ארץ רפאים כחשבת אף היא לפי שהרפאים ישבו בה לפני כא
אבל לא זו היא שכתתי לאברהם: והעוים היושבים בחצרים ונו' עוים מפלשתים הם כב
שעמהם הם כחשבים בספר יהושע שכא חמשת סרני פלשתים העזתי והאשדודי והאשקלוני
והגתי והעקרוני והעוים ומפני השבועה שכשבע אברהם לאבימלך לא יכלו ישראל להוציא
ארכם מידם: והכאתי עליהם כפתוריים והשמידום וישבו תחתם. ועכשו אתם מוקדים
לקחתה מידם: תחת כל השמים. למד שעמדה חמה למשה ביום מלחמת עוג וכודע כו
הדבר תחת כל השמים: ממדבר קדמות. אף על פי שלא ביקי המקום לקרא לסיחון כז
לשלום למדתי ממדבר מיכי מן התורה שקדמה לעולם כשבא הקב"ה ליתכה לישראל חזר
אותה על עשו וישמעאל ונלוי לפניו שלא יקבלוה ואף על פי כן פתח להם בשלום אף אני
קדמתי את סיחון בדברי שלום. דא ממדבר קדמות ממך למדתי שקדמתה לעולם יכול
היית לשלוח ברק אחד לשרוף את המגרים אלא שלחתכי מן המדבר אל פרעה לאמר שלח

אדך לא אסור ימין ושמאול:
מז אכל בכסף תשברני ואכלתי
ומים בכסף תתן לי ושתית רק
אעברה ברגלי: כי כאשר עשו־
לי בני עשו היושבים בשעיר
והמואבים היושבים בער עד אשר־
אעבר את הירדן אל־הארץ אשר־
יהוה אלהינו נתן לנו: לא ולא
אבה סיחן מלך חשבון העבירנו בו
כי־הקשה יהוה אלהיך את־רוחו
ואמץ את־לבבו למען תתו בידך
כיום הזה: ס
ששי
לג ויאמר יהוה אלי ראה
החלתי תת לפניך את־סיחן ואת־
ארצו החל רש לרשת את־ארצו:
לד ויצא סיחן לקראתנו הוא
וכל־עמו למלחמה יהצה:
לה ויתנהו יהוה אלהינו לפנינו
ונך אתו ואת־בנו ואת־כל־עמו:
לו ונלכד את־כל־עריו בעת
ההוא ונחרם את־כל־עיר מתים
והנשים והטף לא השארנו שריד:
לז רק הבהמה בזזנו לנו ושלל
הערים אשר לכדנו: מערער
אשר על־שפת־נחל ארנן והעיר
אשר בנחל ועד הגלעד לא היתה
קריה אשר שגבה ממנו את־הכל
נתן יהוה אלהינו לפנינו:
לח רק אל־ארץ בני־עמון לא
קרבת כל־יד נחל יבק וערי ההר
וכל אשר־צוה יהוה אלהינו:
ג ונפן ונעל דרך הבשן ויצא
עוג מלך־הבשן לקראתנו הוא
וכל

מ"ל ושמאול כנ קריס מלס בתר מס' וכל בלשני דכוות' מסר:

נמוק' כל ליטל מסר גמר מלא

רק סבסמס רק מיעוסס הוא רק הבקוסי' מכל הסמני רשמית הסרס תקריב גס'.

ליתינא ולסמאלא: עיבורא
בכספא תזבין־לי ואיכול ומיא
בכספא תתן־לי ואישתי לחוד
אעיבר ברגלי: כמא דעבדו־לי
בני עשו היתבין בשעיר ומואבאי
היתבין בלחיית עד דאיעיבר ית־
ירדנא לארעא דיי אלהנא יהיב
לנא: ולא אבא סיחון מלכא
דחשבון למשבקנא למעיבר
בתחומיה ארי אקשי יי אלהך ית־
רוחיה ורתיף ית־לבביה בדיל
למסריה בידך ביומא הדין:
ואמר יי לי חזי דשריתי למסר
קדמך ית־סיחון וית־ארעיה שרי
לתרכותיה למירת ית־ארעיה:
ונפק סיחון לקדמותנא הוא וכל־
עמיה לאגחא־קרבא ליהץ:
ומסריה יי אלהנא קדמנא ומחינא
יתיה וית־בנוהי וית־כל־עמיה:
וכבשנא ית־כל־קרוהי בעידנא
ההיא וגמרנא ית־כל־קרוי גברייא
וגשיא וטפלא לא אשארנא משיזיב:
לחור בעירא בזנא לנא ועדי קרוייא
דכבשנא: מערער דעל כיף
נחלא דארנון וקרתא דבנחלא ועד־
גלעד לא חורת קרתא דתקיפת
מננא ית־כולא מסר יי אלהנא
קדמנא: לחוד לארע בני־עמון
לא קריבתא כל כיף נחל יובקא
וקרוי טורא וכל דפקיד יי אלהנא:
ואתפנינא וסליקנא אורח כרתנן
ונפק עוג מלכא דמתנן לקדמותנא
הוא

הוא וְכָל־עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֶדְרֶעִי׃ לאדרעי׃ ויאמר

יונתן בן עוזיאל

בְּכִישָׁא אֵיזִיל לָא אַסְטֵי לְהַנְזָקוּתָךְ לְיַמִּינָא וּלְשְׂמָאלָא׃ אכל עיבור
כַּד חֵי בְּכַסְפָּא תִּזְבִּין לִי וְאֵיכוֹל וּמוֹי בְּכַסְפָּא תִּתֵּן לִי וְאֶשְׁתִּי לְחוֹד אֶעֱיבַר
בְּלְחוֹדַיי׃ כאשד הֵיכְמָא דְּעָבַד לִי בְּנוֹי דְּעֵשָׂו דְּיָתְבִין בְּגַבְלָא
וּמוֹאָבָאֵי דְּיָתְבִין בְּלְחָיֵרת עַד זְמַן דְּאֶעֱיבַר יַת יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דַּיְיָ
אֱלָקָנָא יְהִיב לָנָא׃ ולא אבה וְלָא צָבָא סִיחֹן מַלְכָּא דְּחֶשְׁבּוֹן
לְאַעֲבָרוּתָנָא בְּגוֹ תְּחוּמֵיהּ אָרוּם אַקְשֵׁי יְיָ אֱלָקָךְ יַת יִצְרָא דְּרוּחֵיהּ וְאִיתַּקֵּף
יַת לִיבְּבֵיהּ מִן בְּגַלַל לְמֶמְסְרֵיהּ בִּידָךְ בְּיוֹמָא הָדֵין׃ ויאמר וַאֲמַר
יְיָ לִי חֲמִי בְּאוֹרְכוֹת שְׁמָשָׁא וְסִיהֲרָא דְּשַׁרְיָת לְמֶמְסַר בִּידָךְ יַת סִיחוֹן וְיַת
אַרְעֵיהּ שְׁרִי לְתַרְכוּתֵיהּ לְמִרּוֹת יַת אַרְעֵיהּ׃ ויצא וּנְפַק סִיחוֹן לְקָדָמוֹתָנָא
הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא קְרָבָא לְיַהַץ׃ ויתנהו וּמְסַר יָתֵיהּ יְיָ אֱלָקָנָא
קָדָמָנָא וּמְחֵינָא יָתֵיהּ וְיַת בְּנוֹי וְיַת כָּל עַמֵּיהּ׃ ונלכד וּכְבַשְׁנָא יַת כָּל
קִרְוֵי בְּעִידְנָא הַהוּא וּגְמַרְנָא יַת כָּל קִרְוֵיָא גּוּבְרַיָּא וְנָשֵׁיָא וְטַפְלֵיָא לָא
אֲשְׁאַרְנָא מְשֵׁיזִיב׃ רק לְחוֹד בְּעִירֵי בַּזְנָא לָנָא וְעָרֵי קִרְוֵיָא דִּכְבַשְׁנָא׃
מערוער מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל גֵּיף נַחְלָא דְּאַרְנוֹנָא וְקַרְתָּא דְּמַתְבְּנִיָּא בְּמֵצִיעוּת
נַחְלָא עַד גִּלְעָד לָא הֲוַת קַרְתָּא דְּתַקִּיפַת מִנָּנָא יַת כֻּלְּהוֹן מְסַר יְיָ אֱלָקָנָא
קָדָמָנָא׃ רק לְחוֹד לְאַרְעָא בְּנֵי עַמּוֹן לָא קָרֵיבְתָּא כָּל אֲתַר נַחֲלֵי יוּבְקָא
וְקִרְוֵי טַוּרָא כְּכָל מָה דְּפַקִּיד יְיָ אֱלָקָנָא׃ ונפן וְאִתְפְּנֵינָא וְסַלִּיקְנָא
אוֹרַח מָתְנָן וּנְפַק עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן לְקָדָמוֹתָנָא הוּא וְכָל עַמֵּיהּ לְאַגָּחָא
קרבא

לת עמי במתון׃ כאשר עשו לי בני עשו׃ לא לעכין לעבור את ארצם אלא לעכין מכר נ
אוכל ומים׃ עד אשר אעבור את הירדן׃ מוסב על אעברה בארצך׃ החילותי תת לפכיך׃ נא
כפה שר של אמוריים של מעלה תחת רגליו של משה והדריכו על גולרו׃ ויגא סיחון׃ נב
לא שלח בשביל עוג לעזור לו ללמדך שלא היו נריכים זה לזה׃ ואת בניו׃ בנו כתיב נג
שהיה לו בן נבור כמותו׃ מתים׃ אכשים בביזת סיחון כאמר בזזנו לכו לשון בזה שהיתה נד
מביבה עליהם ובחזים אים לו וכשבאו לביזת עוג כבר היו שבעים ומלאים והיתה בוויה
בעיניהם ומקרעין ומשליכין בהמה וכגדים לכך כאמר כי אם כסף וזהב בזזנו לכו לשון
בויון כך כדרש בספרי כפרשת וישב ישראל בשיטים׃ כל יד כחל יביק׃ כל אכל כחל יבוק׃ נה
וכל אשר נתן ה׳ אלהינו׃ שלא לבבוש הכחנו׃ ובפן ובעל׃ כל בד בפון הוא שלייה׃ נו
אל

ב ויאמר יהוה אלי אל־תירא
אתו כי בידך נתתי אתו ואת־כל־
עמו ואת־ארצו ועשית לו כאשר
עשית לסיחן מלך האמרי אשר
יושב בחשבון: ג ויתן יהוה
אלהינו בידנו גם את־עוג מלך־
הבשן ואת־כל־עמו ונכהו עד
בלתי השאיר־לו שריד:
ד ונלכד את־כל־עריו בעת
ההוא לא היתה קריה אשר לא־
לקחנו מאתם ששים עיר כל־חבל
ארגב ממלכת עוג בבשן:
ה כל־אלה ערים בצרות
חומה גבהה דלתים ובריח לבד
מערי הפרזי הרבה מאד:
ו ונחרם אותם כאשר עשינו
לסיחן מלך חשבון החרם כל־עיר
מתם הנשים והטף: ז וכל־
הבהמה ושלל הערים בזזנו לנו:
ח ונקח בעת ההוא את־הארץ
מיד שני מלכי האמרי אשר בעבר
הירדן מנחל ארנן עד־הר חרמון:
ט צידנים יקראו לחרמון שרין
והאמרי יקראו לו שניר:
י כל־ערי המישר וכל־הגלעד
וכל

לאדרעי: ואמר יי לי לא־תדחל
מניה ארי בידך מסרית יתיה
וית־כל־עמיה וית־ארעיה
ותעביד ליה כמא דעבדת
לסיחון מלכא דאימוראה דיתיב
בחשבון: ומסר יי אלהנא בידנא
אף ית־עוג מלכא דמתנן וית־כל־
עמיה ומחנהי עד־דלא אשתאר־
ליה משיזיב: וכבשנא ית־כל־
קירוהי בעידנא ההיא לא הות
קרתא דלא נסיבנא מנהון שיתין
קירוין כל־בית־פלך טרכונא
מלכותא דעוג במתנן: כל־אילין
קירויא בריכן מקפן שור־רם דלהון
דשין ועברין בר מקרוי פצחיא
דסגיאן לחדא: וגמרנא יתהון
כמא דעבדנא לסיחון מלכא
דחשבון גמרנא כל־קרויא גבריא
נשיא וטפלא: וכל־בעירא ועדי
קירויא בזנא לנא: ונסיבנא
בעידנא ההיא ית־ארעא מיד תרין
מלכי אימוראה דבעברא דירדנא
מנחלא דארנון עד־טורא דחרמון:
צידונאי קרן לחרמון סריון
ואימוראי קרן ליה טור־תלגא:
כל־קדוי משרא וכל־גלעד וכל־

ל תירא אותו · וכסיחון לא הוצרך לומר אל תירא אותו שלא מתירא היה משה שלא תעמוד
לו זכות שמשם לאברהם שכתוב ויבא הפליט והוא עוג: חבל ארגוב · מתרגמין בית פלך
תרכוכא וראיתי תרגום ירושלמי במגילת אסתר קורא פלטין תרכוכין למדתי חבל ארגוב
הפרכיא היכל מלך כלומר שהמלכות נקראת על שמה וכן את הארגוב דמלכים אצל היכל
מלך הרגו פקח למכחש למדתי שכך נקראת שם הפרכיא: עלי הפרזי · פרזות ופתוחות
בלא חומה וכן פרזות תשב ירושלם: החלם · לשון הווה הלוך וכלות: מיל · מרשות:
מלכים יקראו לחרמון וגומר · ובמקום אחר הוא אומר עד הר שיאון הוא חרמון הרי לו
אר נעק

קְרָבָא לְאֶדְרֶעָת: ויאמר וַאֲמַר
יְיָ לִי לָא תִדְחַל מִבֵּיהּ אֲרוּם בִּידָךְ
מְסָרִית יָתֵיהּ וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וְיָת
אַרְעֵיהּ וְתַעֲבִיד לֵיהּ הֵיכְמָא
דְעַבַדְתְּ לְסִיחוֹן מַלְכָּא דֶאֱמוֹרָאָה
דְיָתִיב בְּחֶשְׁבּוֹן:

ד

בֵּיוָן דַּחֲמָא מֹשֶׁה יָת רִשְׁיעָא זַע
וּמְרַתַּח מִן קֳדָמוֹי וַאֲמַר הֲלָא הֵין
הוּא דַּהֲוָה מְחַסֵּד לְאַבְהָתָן
אַבְרָהָם וְשָׂרָה וַאֲמַר לְהוֹן אַתּוּן
הַמְיָין לְאִילָנִין שְׁתִילִין עַל מַבּוּעִין
הַמְיָין בְּרַס פֵּירִין לֵית הֵינוּן עַבְדִין
בְּגִין בֵּן אַמְתִּין לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ

א

הוּא יְהֵא שְׁמֵיהּ מְשַׁבַּח אֲחַיָּא יְתֵיהּ שְׁנִין סַגִּיאִין מִן בְּגַלַל לְמַחְוָיָא יָתֵיהּ
לְדַרְיָא דְּהוּא מְסַר יָתֵיהּ בְּיַד בְּנוֹי וַאֲמַר מֵימְרָא דַיְיָ לֵיהּ מֹשֶׁה לָא תִדְחַל
מִבֵּיהּ אֲרֵי בִּידָךְ מְסָרִית יָתֵיהּ וְיָת כָּל עַמֵּיהּ וְיָת אַרְעֵיהּ וְתַעֲבִיד לֵיהּ הֵיךְ
מַה דַּעֲבַדַת לְסִיחוֹן מַלְכָּהוֹן דֶּאֱמוֹרָאֵי דַּהֲוָה שְׁרֵי בְּחֶשְׁבּוֹן:

יונתן בן עוזיאל

ויתן וּמְסַר יְיָ אֱלָקָנָא בִּידָנָא אוּף יָת עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן וְיָת כָּל עַמֵּיהּ
וּמְחַינוּהִי עַד דְּלָא אִשְׁתַּיֵּיר לֵהּ מְשֵׁיזִיב: ונלכד וְכָבַשְׁנָן יָת כָּל קִירְוָוֵיהּ
בְּעִדָּנָא הַהִיא לָא הֲוָוֹת קַרְתָּא דְּלָא נְסִיבְנָא מִנְּהוֹן שִׁתִּין קִירְוִין כָּל
תְּחוּם פְּלַךְ טַרְגּוֹנָא מַלְכוּתָא

ירושלמי

דְעוֹג בְּמַתְנָן: כל אלה כָּל אִלֵּין
קִרְוִין חַקְרָא מַקְפָּן שׁוּרִין רָמִין
אֲחִידָן בְּתַרְעִין וְנַגְרִין בַּר מִקְרָוֵי
פַּצְחָיָא סַגִּי לַחֲדָא: ונחרים וּגְמַרְנָא יָת קִירְוֵיהוֹן הֵיכְמָא דְעַבַדְנָא
לְסִיחוֹן מַלְכָּא דְּחֶשְׁבּוֹן הֵיכְדֵין גְּמַרְנָא יָת כָּל קִרְוֵי גּוּבְרַיָּא וְנָשֵׁיָא
וְטַפְּלָא: וכל הבהמה וְכָל בְּעִירֵי וְעָדֵיֵי קִרְוַיָּא בַּזְנָא לָנָא: ונקח
וּנְסִיבְנָא בְּעִידָנָא הַהִיא יָת אַרְעָא מִן רְשׁוּת תְּרֵן מַלְכֵּי אֱמוֹרָאֵי דְּבְעֵיבְרָא
דְיַרְדְּנָא מִבַּחֲלִי אַרְנוֹנָא עַד טַוּרָא

ירושלמי

דְּחַרְמוֹן: צידונים צִידְנָאֵי
הֲווֹן קָרֵן לְחַרְמוֹן טַוּרָא דְּמַסְרֵי
פֵּירוּהִי וְאֱמוֹרָאֵי קָרֵן לֵיהּ טַוּר ת
תַּלְגָּא דְּלָא פָּסִיק מִבֵּיהּ תַּלְגָּא לָא
בְּקַיְטָא וְלָא בְּסִיתְוָא: כל ערי כָּל קִירְוֵי מִישְׁרָא וְכָל גִּלְעָד וְכָל מַתְנָן
עד

ירושלמי

צִידוֹנָאֵי קָרֵן לְחַרְמוֹן אַרְעָא מַסְרֵי
פֵּירוּהִי וְאֱמוֹרָאֵי קָרֵן אַרְעָא מַרְבֵּי
פֵּירֵי אִילָנָא:

ארבעה שמות למה הוצרכו ליכתב לסניל שבח ארץ ישראל שהיו ארבעה מלכיות מתפארות
בכך זו אומרת על שמי יקרא וזו אומרת על שמי יקרא: שכיר. מה שלג בלשון אשכנז
ובלשון

וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי עָרֵי
מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן׃ י כִּי רַק־
עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן נִשְׁאָר מִיֶּתֶר
הָרְפָאִים הִנֵּה עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל
הֲלֹה הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן תֵּשַׁע
אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת רָחְבָּהּ
בְּאַמַּת־אִישׁ׃ יא וְאֶת־הָאָרֶץ
הַזֹּאת יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא מֵעֲרֹעֵר
אֲשֶׁר־עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצִי הַר־
הַגִּלְעָד וְעָרָיו נָתַתִּי לָרְאוּבֵנִי וּלְגָדִי׃
יב וְיֶתֶר הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן
מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי לַחֲצִי שֵׁבֶט
הַמְנַשֶּׁה כָּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב לְכָל־
הַבָּשָׁן הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים׃
יג יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת־כָּל־
חֶבֶל אַרְגֹּב עַד־גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי
וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ
אֶת־הַבָּשָׁן חַוֹּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃
יד וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד׃
טו וּלְרָאוּבֵנִי וּלְגָדִי נָתַתִּי מִן־
הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל
וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי
עַמּוֹן׃ טז וְהָעֲרָבָה וְהַיַّרְדֵּן
וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יַם הָעֲרָבָה יַם
הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה
מִזְרָחָה׃ יז וְאַצַּו אֶתְכֶם בָּעֵת
הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן
לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ

ל׳ סכיין וסנס׳
ל כתיב ל׳ ל׳
כל מוכייתא פסל׳
Jeruacio
חלוצים
אול פסוק לית בכון ועד ועד מנעות פסוק
שביעי

מַחֲנַן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי קִרְוָי
מַלְכוּתֵיהּ דְּעוֹג בְּמַתְנָן׃
לְחוֹד־עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן אִישְׁתְּאַר
מִשְּׁאָר גִּבָּרַיָּא הָא עַרְסֵיהּ עַרְסָא
דְּבַרְזְלָא הֲלָא הִיא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן
תְּשַׁע אַמִּין אוֹרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמִּין
פּוּתְיֵהּ בְּאַמַּת מְלָךְ׃ יא וְיָת אַרְעָא
הָדָא יְרִיתְנָא בְּעִידָנָא הַהִיא
מֵעֲרֹעֵר דְּעַל נַחֲלָא דְאַרְנוֹן וּפְלַגוּת
טוּרָא דְּגִלְעָד וְקִירְוֹהִי יְהַבִּית
לְשִׁבְטָא דְּרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד׃
יב וּשְׁאָר גִּלְעָד וְכָל־מַתְנָן מַלְכוּתָא
דְּעוֹג יְהַבִּית לְפַלְגוּת שִׁבְטָא
דְּמַנַשֶּׁה כָּל־בֵּית־פֶּלֶךְ טַרְכּוּנָא לְכָל־
מַתְנָן הַהוּא מִתְקְרֵי אַרְעָא גִּבָּרַיָּא׃
יג יָאִיר בַּר־מַנַשֶּׁה נְסִיב יָת כָּל־בֵּית־
פֶּלֶךְ טַרְכּוּנָא עַד־תְּחוּם גְּשׁוּרָאָה
וְאַפְקִירוּס וּקְרָא יָתְהֶן עַל־שְׁמֵיהּ
יָת־מַתְנָן בְּפַרְנֵי יָאִיר עַד יוֹמָא הָדֵין׃
וּלְמָכִיר יְהַבִּית יָת־גִּלְעָד׃ וּלְשִׁבְטָא
דְּרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא דְגָד יְהַבִּית יָת־מִן־
גִּלְעָד וְעַד נַחֲלָא דְאַרְנוֹן גּוֹ נַחֲלָא
וְתְחוּמָא וְעַד יוּבְקָא דְנַחֲלָא תְּחוּמָא
דְּבְנֵי עַמּוֹן׃ טו וּמִישְׁרָא וְיַרְדְּנָא
וְתְחוּמֵיהּ מִגִּינוֹסַר וְעַד יַמָּא
דְּמִישְׁרָא יַמָּא דְמִילְחָא תְּחוֹת
מַשְׁפַּךְ מַדְמְחָא מִדְּנַחְא׃ טז וּפַקִּידַת
יַתְכּוֹן בְּעִידָנָא הַהִיא לְמֵימַר
אֱלָהְכוֹן יְהַב לְכוֹן יָת אַרְעָא הָדָא
לְמֵירְתָהּ

יז ובלשון כנען׳ מיתר הרפאים׳ שהרגו אמרפל וחבריו בעשתרות קרנים והוא פלט מן
יח המלחמה שנאמר ויבא הפליט והוא עוג׳ באמות אים׳ באמת עוג׳ ההוא יקרא ארץ
יט רפאים׳ היא אותה שנתתי לאברהם׳ וזאת הארץ הזאת׳ האמורה למעלה מנחל ארנון

עד סלוקיא ואדרעת קרוי ממלכותא דעוג במתנן: כי רק ארום לחזר
עוג מלכא דמתנן אשתייר ממותר גיברייא דאשתצו באזבענא הא
שיוויה שוויא דפרזלא הא ירושלמי
היא יהיבא בבית ארכין ברבת דהלא היא יהיבא באפרכין דבני
בני עמון תשע אמין אורכה וארבע עמא:
אמין פותיה באמתא דגרמיה:

ואת ית ארעא הדא ירתנא בעידנא ההיא מעדער ועד כיף נחלא
ופלגות טורא הגלעד וקירוי יהבית לשיבט ראובן ולשיבט גד: ויתר
ושאר גלעד וכל מתנן מלכותיה דעוג יהבית לשיבט מנשה כל תחום
בית פלך טרגונא וכל מתנן ההוא
מתקרי ארע גיברייא: ויאיר
ויאיר בר מנשה נסיב ית כל תחום ירושלמי
פלך טרגונא עד תחום קורזי ו כל תחום אסתכנא עד תחום ק
ואנטיקירוס וקרא יתהון על שמיה קיריית אפיקרס וקרא יתהון על
כפרני יאיר עד יומא הדין: שמיה:

ולמכיר ולמכיר יהבית ית גלעד: ולראובני ולשיבט ראובן ולשיבט
גד יהבית מן גלעד ועד נחלי ארנונא מציעות נחלא ותחומיה ועד יובקא
דנחלא תחומא דבני עמון: ירושלמי
ומישרא וירדנא ומישרא וירדנא ומישרא וירדנא ומן גניסר
ותחום מגניסר ועד ימא דמישרא ימא דמילחא ועד ימא דמישרא ימא דמילחא
וקרתא טבריה דסמיכא לימא תחות בית שפיכות קיטמא מן
דמילחא תחום שפכות מיא מרמתא מתנחא:
מרינחא: ואצו ופקידית

יתכון שיבט ראובן ושיבט גד ופלגות שיבט מנשה בעידנא ההיא למימר
יי אלקכון יהיב לכון ית ארעא הדא למירתה מזיינין תעברון קדם אחוכון
בני

עד הר חרמון: ירשנו בעת ההיא מערוער אשר על נחל ארנון. ליכו מחובר לראשו של
מקרא אלא לסופו על כתתי לראובני ולגדי אבל לעכין ירושה עד הר חרמון היה: תוך יו
הנחל ונבול. כל הנחל ועוד מעבר לשפתו כלומר עד ועד בכלל ויותר מכאן: כנרת. יז
מעבר הירדן המערבי היא וכחלת בני גד מעבר הירדן מזרחי וכפל בגולם רוחב הירדן
כנגדם ועוד מעבר שפתו עד כנרת וזהו שכאמר והירדן ונבול הירדן ומעבר לו:
ואנו אתכם. לבני ראובן וגד היה מדבר: יח

חלוצים תעברו לפני אחיכם בני-
ישראל כל-בני-חיל: יט רק
נשיכם וטפכם ומקנכם ידעתי כי-
מקנה רב לכם ישבו בעריכם אשר
נתתי לכם: כ עד אשר-יניח
יהוה לאחיכם ככם וירשו גם-הם
את-הארץ אשר יהוה אלהיכם נתן
להם בעבר הירדן ושבתם איש
לירשתו אשר נתתי לכם:
כא ואת-יהושע צויתי בעת
ההוא לאמר עיניך הראת את כל-
אשר עשה יהוה אלהיכם לשני
המלכים האלה כן-יעשה יהוה
לכל-הממלכות אשר אתה עבר
שמה: כב לא תיראום כי יהוה
אלהיכם הוא הנלחם לכם:

קה · מלכים · מימן

ס ס ס

ואתחנן

כג אל-יהוה בעת
ההוא לאמר:
כד אדני יהוה
אתה החלות להראות את עבדך
את-גדלך ואת-ידך החזקה אשר
מי-אל בשמים ובארץ אשר-יעשה
כמעשיך וכגבורתך: כה אעברה-
נא ואראה את-הארץ הטובה
אשר בעבר הירדן ההר הטוב
הזה

ג׳ ויסב

ב׳ מלכים ושופטים

ג מלא וס׳ מסר

לדני שקיונו לעולם יסלר מדם מכסו של מקום ומקבל יתפלל מכלן ממעלת גדלך מסל ס גדול זולת ידך מזקס זק ס מתה נגור מסר מי אל בשמיל כנגל מתה קדוש · מעברה כא אל יפלל מדם מרכיו בג׳ מלשונות ·

לפני אחיכם · כס היו הולכים לפני ישראל למלחמה לפי שהיו גבורים ואויבים נופלים לפניהם שנאמר ועתה זרוע אף קדקד:

חסלת ואלה הדברים

כג ואתחנן אין חכון בכל מקום אלא לשון מתכת חכם · אף על פי שיש להם לגדיקים לתלות במעשיהם הטובים אין מבקשים מתת המקום אלא מתכת חכם לבו שאמר

ולמירתה מזרזין ותעברון קדם אחיכון בני-ישראל כל-מזרזי חילא: לחוד נשיכון וטפלכון ובעירכון ידענא ארי בעיר סגי לכון ובקידוכון דיהבית לכון: עד דיניח ייי לאחיכון כותכון וירתון אף איכון ית-ארעא דיי אלהכון יהיב להון בעיברא דירדנא ותתובון גבר לירותתיה דיהבית לכון: וית-יהושע פקידית בעידנא ההיא למימר עינך הוא ית כל דעבד ייי אלהכון לתרין מלכיא האילין כן-יעביד ייי לכל-מלכותא דאת עבר לתמן: לא תדחלון מנהון ארי ייי אלהכון מימרה מגיח לכון:

ס ס ס

וצליתי

קדם ייי בעידנא ההוא למימר:
ייי אלדים אתה שריתא לאחזאה ית-עבדך ית-רבותך וית-ידך תקיפתא דאת הוא אלהא דשכינתך בשמיא מלעילא ושליט בארעא ולית דיעביד כעובדך וכגיברתך: אעיברא כען ואחזי ית-ארעא טבתא דבעיברא דירדנא טורא טבא הדין

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל מְזָרְוֵי חֵילָא: רַק לְחוֹד נְשֵׁיכוֹן טַפְלֵיכוֹן וּבְעִירֵיכוֹן
יְדַעְנָא אֲרוּם בְּעִיר סַגִּי לְכוֹן יִתְבוּן בְּקִירְוֵיכוֹן דִּי יְהַבִית לְכוֹן: עַד עַד
זְמַן דִּינִיחַ יְיָ לַאֲחוּכוֹן כְּוָתְכוֹן וְיֵירְתוּן אוּף הִינוּן יַת אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן
יְהִיב לְכוֹן וְתִתּוּבוּן גְּבַר לִירוּתֵתֵיהּ דִּיְהַבִית לְכוֹן: וְאֵת וְיַת יְהוֹשֻׁעַ
פְּקִידִית בְּעִידָנָא הַהִיא לְמֵימַר עֵינָךְ חַמְיָין יַת כָּל דְּעָבַד יְיָ אֱלָקָךְ לְתַרְיֵן
מַלְכֵיָא הָאִילֵין הֵיכְדֵין יַעֲבִיד יְיָ לְכָל מַלְכְוָתָא דְּאַנְתְּ עָבֵד לְתַמָּן: לָא־
תִירָאוּם לָא תִדְחֲלוּן מִנְּהוֹן אֲרוּם מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן מְגִיחַ לְכוֹן:

ס ס ס

וְאֶתְחַנַּן

אל ה׳ · וּבְעֵית רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ בְּעִידָנָא הַהִיא לְמֵימַר: ה׳ בְּבָעוּ בְּרַחֲמִין מִן קֳדָמָךְ יְיָ אֱלָקִים אַנְתְּ שָׁרִיתָא לְאַחְזָאוּת יַת עַבְדָּךְ יַת רְבוּתָךְ וְיַת גְּבוּרָת יְדָךְ תַּקִּיפְתָּא דְּאַתְּ הוּא אֱלָקָא וְלָא אִית בַּר מִנָּךְ דִּשְׁכִינָתָךְ שַׁרְיָא בִּשְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא לָא דְּיַעֲבִיד כְּעוֹבָדָךְ וְכִגְבוּרָתָךְ: כְּדוּן וְאֶחְמֵי יַת אַרְעָא טָבְתָא דְּבְעֵיבְרָא דְּיוֹרְדְּנָא טוּרָא טָבָא הֵנּוּן דְּבֵית מְחַבְּנְיָא קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֵם וְטַוּוֹר לִיבְנוֹן דְּבֵית עָתִיד לְמִישְׁרֵי שְׁכִינְתָּא:

וְצַלִּית וּבָעִית רַחֲמִין מִן קֳדָם יְיָ אָמַר מֹשֶׁה בְּשַׁעְתָּא הַהִיא לְמֵימַר:

ירושלמי

בְּבָעוּ בְּרַחֲמִין מִן קֳדָמָךְ יְיָ אֱלָהִים אַתְּ שָׁרִיתָא:

שלמר לו וחכותי לת לשר לחון לחר לו בלשון ולתחנן · דלא זה לחד מעשרה לשומת שכרלת תפלה כדלוחת בספרי: בעת ההיא · לחחר שכבשתי לרן סיחון ועוג דמיתי שמת הוחר הכדר: לחמר · זה לחד מג׳ מקומות שלחר משה לפני המקום לוכי מכיחך עד שתודיעני לם תעשה שלחתי לם לחו: ה׳ לחלהים · רחוס בדין: לתה החילות לה״ר להרלות לת עבדך · פתח להיות עומד ומתפלל לף על פי שכנזרה נזירה לחר לו ממך למדתי שלחרת לי ועתה הכיחה לי וכי תופס הייתי בך שלא לפתוח פתח שבי תלוי להתפלל עליהם כמו כן הייתי לעשות עכשיו: לת גדלך · זו מדת טובך וכן הוא לומר ועתה יגדל כח ה׳: ולת ידך · זו ימיכך שהיא פשוטה לכל בלי עולם: החזקה · שלתם כוכם ברחמים לת מדת הדין בחזקה: לשר מי לל וגו׳ · לוכך דומה למלך בשר ודם שיש לו יוענין וסקכתדרין הממחין בידו כשרוכה לעשות חסד ולעבור על מדותיו לתה לין מי ימחה בידך לם תמחול לי ותבטל גזרתך · ולפי פשוטו לתה החילות להרלות לת עבדך מלחמת סיחון ועוג כדכתיב רלה החלותי תת לפכיך הרלהי מלחמת לל מלכי: לעברה כז כח · לין כח לחלל לשון בקשה: ההר הטוב הזה · זו ירושלם: והלבנון · זה בית המקדש:

הַזֶּה וְהַלְּבָנוֹן׃ כו וַיַּעֲבֹר
יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלָי
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי רַב־לְךָ אַל־תּוֹסֶף
דַּבֵּר אֵלַי עוֹד בַּדָּבָר הַזֶּה׃
כז עֲלֵה רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וְשָׂא
עֵינֶיךָ יָמָּה וְצָפֹנָה וְתֵימָנָה וּמִזְרָחָה
וּרְאֵה בְּעֵינֶיךָ כִּי־לֹא תַעֲבֹר אֶת־
הַיַּרְדֵּן הַזֶּה׃ כח וְצַו אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ וְחַזְּקֵהוּ וְאַמְּצֵהוּ כִּי־הוּא
יַעֲבֹר לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה וְהוּא יַנְחִיל
אוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃
כט וַנֵּשֶׁב בַּגַּיְא מוּל בֵּית פְּעוֹר׃

ד

פ וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל
שְׁמַע אֶל־הַחֻקִּים וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת
לְמַעַן תִּחְיוּ וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם
נֹתֵן לָכֶם׃ ב לֹא תֹסִפוּ עַל־
הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא
תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם׃ ג עֵינֵיכֶם הָרֹאוֹת אֶת
אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי
כָל־הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַּעַל־
פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מִקִּרְבֶּךָ׃ ד וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים
בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם׃
ה רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים
וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה אֱלֹהָי
לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם

רב לך סגי מלך ונלוג מתן וסו׳ כלס כלסטין מ׳ נקנסס מיתס לכלי ל״ס מת׳ יס לך רב מ״ג מי מין לי רב מיתיר שבועתי

ונס תגרעו מתנו לשמור את׳ מו׳ תיכו עליכ׳

שני כלכס קיום ומתיך ליס לתלתי אתכס בשמעת׳ כעיס גלות כשמס׳

וחמרון ושמרתם ועשיתם

בא׳ים שמה לרשתה׃ ו
ויתעבר ס׳ בתמלל תימס׃ למעבכס׃ אתס גרמתס לי וכן הוא אומר ויקציפו על מריבס

וּבֵית מַקְדְּשָׁא׃ וְהַוָה רָגֵז מִן־
קֳדָם־יְיָ עָלַי בְּדִלְכוֹן וְלָא קַבֵּל מִנִּי
וְאָמַר יְיָ לִי סַגִּי־לָךְ לָא תּוֹסֵף
לְמַלָּלָא קָדָמַי עוֹד כְּפִתְגָּמָא הָדֵין׃
סַק לְרֵישׁ רְמָתָא וְזָקוֹף עֵינָךְ
לְמַעַרְבָּא וּלְצִיפּוּנָא וּלְדָרוֹמָא
וּלְמַדְנְחָא וְיַחֲזֵי בְּעֵינָךְ אֲרֵי לָא־
תְעַיְבַר יָת יַרְדְּנָא הָדֵין׃ וּפַקֵּיד
יָת־יְהוֹשֻׁעַ וְתַקְּפֵהִי וְעַלְּמֵהִי אֲרֵי־
הוּא יְעַיְבַר קֳדָם עַמָּא הָדֵין וְהוּא
יַחְסִין יָתְהוֹן יָת־אַרְעָא דְּתֶחֱזֵי׃
וִיתִיבְנָא בְּחֵילְתָא לְקָבֵיל בֵּית פְּעוֹר׃
וּכְעַן יִשְׂרָאֵל שְׁמַע לְקַיְּמַיָּא וּלְדִינַיָּא
דַּאֲנָא מַלֵּיף יַתְכוֹן לְמַעְבַּד בְּדִיל
דְּתֶחְיוֹן וְתֵיעֲלוּן וְתֵירְתּוּן יָת אַרְעָא
דְּיְיָ אֱלָהָא דַּאֲבָהָתְכוֹן יָהֵיב לְכוֹן׃
לָא תּוֹסְפוּן עַל־פִּתְגָּמָא דַּאֲנָא
מְפַקֵּיד יָתְכוֹן וְלָא תְּמַנְעוּן מִנֵּיהּ
לְמִיטַר יָת־פִּקּוּדַיָּא דְּיְיָ אֱלָהְכוֹן
דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן׃ עֵינֵיכוֹן חָזָאן
יָת דְּעָבַד יְיָ בְּפַלְחֵי בַּעֲלָא־פְעוֹר
אֲרֵי כָּל־גַּבְרָא דְּהַלִּיךְ בָּתַר בַּעֲלָא־
פְעוֹר שֵׁיצֵיהּ יְיָ אֱלָהָךְ מִבֵּינָךְ׃
וְאַנְתּוּן דְּאִדְבַּקְתּוּן בְּיְיָ אֱלָהְכוֹן
קַיְּמִין כּוּלְּכוֹן יוֹמָא דֵּין׃ חֲזִי
דְּאַלֵּיפִית יָתְכוֹן קְיָמִין וְדִינִין כְּמָא
דְּפַקְדַנִּי יְיָ אֱלָהִי לְמַעְבַּד כֵּן בְּגַו
אַרְעָא דְּאַתּוּן עָלִין תַּמָּן לְמֵירְתָהּ׃

ויתעבר ה׳ ורגיז ייי עלי בגללכון ולא קביל צלותי ואמר ייי ליסגי לך
לא תוסיף למללא קדמי חוב בפתגמא הדין: עלה סוק לרישׁ דמתא
וזקוף עינך למערבא ולצפונא ולדרומא ולמדינחא וחמי בעינך ארום לא
תעיבר ית יורדנא הדין: וצו ופקיד ית יהושע ותקיפהי ואלימהי
ארום הוא יעיבר קדם עמא הדין
והוא יחסין יתהון ית ארעא דאנת
חמי: ונשב ושרינן בחילתא
בכין על חובינן דאזדוונן לפלחי
טעוות פעור: ועתה ישראל
וכדון ישראל שמעו לקיימיא ו
ולדינייא דאנא מליף יתכון למעבד מן בגלל דתירתון ותירתון
ית ארעא דיי אלקא דאבהתכון יהיב לכון: לא תוסיפו ליתכון רשאין
למוספא על פתגמיא דאנא מפקיד יתכון ולא תבצרון מנה מן לא
למנטור ית פקודיא דיי אלקכון דאנא מפקיד יתכון: עיניכם עיניכון
חמיתון ית דעבר מימרא דיי בפלחי טעות פעור ארום כל בר נש דטעא
בתר טעות פעור שצייה יי אלקך מבינך: ואתם ואתון דדבקתון
בדחלתא דיי אלקכון קיימין כולכון יומא דין: ראה חמון דאליפית
יתכון קיימין ודינין היכמא דפקדני יי אלקים למעבד היכנא בגו ארעא
דאתון עאלין לתמן למירתה: ושמרתם ותנטרון ותעבדון ית
אורייתא

מריבה וירע למשה בעבורם: רב לך · שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן
מפניר · דא״ל רב לך הרבה מזה שמור לך רב טוב הצפון לך: וראה בעיניך · בקשת ממני כז
וראה את הארץ הטובה אני מראה לך את כלה שנאמר וירא ה׳ את כל הארץ: וצו כח
את יהושע · על הטרחות ועל המשאות ועל המריבות: וחזקהו ואמצהו · בדבריך שלא
ירך לבו לומר כשם שבעבור עליהם כך סופי ליעבר עליהם מבטיחו אני כי הוא יעבור
והוא יבחיל: כי הוא יעבור · אם יעבור לפניהם יבחלו ואם לאו לא יבחלו וכן אתה מוצא
כשנלחם מן העם אל העי והוא ישב ויבו מהם אנשי העי ונומר וכיון שנפל על פניו אמר לו
קום לך קום לך כתיב אתה הוא העומד במקומך ומשלח את בני למלחמה למה זה אתה
נופל על פניך לא כך אמרתי למשה רבך אם הוא עובר עוברין ואם לאו אין עוברין:
וכשב בגיאונו · וכגמדתם לעא ואעפב ועתה ישראל שמע אל החקים והכל מחול לך ואני כט
לא זכיתי לימחל לי: לא תוסיפו · כנגד חמש פרשיות בתפילין חמשת מינין בלולב וחמש ב
ובניות וכן לא תגרעו: ושמרתם · זו משנה: ועשיתם · כמשמעו: כי היא חכמתכם ג
ובינתכם וגו׳ · בזאת תחשבו חכמים וכבוכים לעיני העמים: חקים ומשפטים צדיקים · ד
הגוים

ועשיתם כי הוא חכמתכם
ובינתכם לעיני העמים אשר
ישמעון את כל־החקים האלה
ואמרו רק עם־חכם ונבון הגוי
הגדול הזה: ז כי מי־גוי גדול
אשר־לו אלהים קרבים אליו כיהוה
אלהינו בכל־קראנו אליו:
ח ומי גוי גדול אשר־לו חקים
ומשפטים צדיקים ככל התורה
הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום:
שלישי ט רק השמר לך ושמר נפשך
מאד פן־תשכח את־הדברים אשר־
ראו עיניך ופן־יסורו מלבבך כל
ימי חייך והודעתם לבניך ולבני
בניך: י יום אשר עמדת לפני
יהוה אלהיך בחרב באמר יהוה
אלי הקהל־לי את־העם ואשמעם
את־דברי אשר ילמדון ליראה אתי
כל־הימים אשר הם חיים על־
האדמה ואת־בניהם ילמדון:
יא ותקרבון ותעמדון תחת
ההר וההר בער באש עד־לב
השמים חשך ענן וערפל:
יב וידבר יהוה אליכם מתוך
האש קול דברים אתם שמעים
ותמונה אינכם ראים זולתי קול:
יג ויגד לכם את־בריתו אשר
צוה אתכם לעשות עשרת
ה׳ לכ כתוב פסל ולו קדמא
הדברים ויכתבם על־שני לחות
אבנים: יד ואתי צוה יהוה
בעת ההיא ללמד אתכם חקים
ל פסל יוד מלא.
ומשפטים לעשתכם אתם בארץ
אשר אתם עברים שמה לרשתה:

ותטרון ותעבדון ארי היא
חוכמתכון וסוכלתנותכון לעינין
עממיא דישמעון ית כל קיימיא
האילין ויימרון לחוד עם חכים
וסוכלתן עמא רבא הדין: ארי מן
עם רב דליה אלהא קריב ליה
לקבלא צלותיה בעידן עקתיה כיי
אלהנא בכל עידן דאנחנא מצלין
קדמוהי: ומן עם־רב דליה קיימין
ודינין קשיטין ככל אורייתא הדא
דאנא יהיב קדמיכון יומא־דין:
לחוד אסתמר לך ושר נפשך
לחדא דילמא תתנשי ית־פתגמיא
די־חזאת עינך ודילמא־יעדון
מלבך כל יומי חייך ותהודעינון
לבנך ולבני בנך: יומא דקמתא
קדם יי אלהך בחורב כדאמר יי לי
כנוש־קדמי ית־עמא ואשמעינון
ית־פתגמי דילפון למדחל קדמי
כל־יומיא דאינון קיימין על־ארעא
וית־בניהון ילפון: וקריבתון
וקמתון בשיפולי טורא וטורא בער
באשתא עד־צית שמיא חשוכא
ענגא ואמיטתא: ומליל יי עמכון
מגו אישתא קל פתגמין אתון
שמעין ודמות ליתיכון רזן אלהן
קלא: ואחוי לכון ית־קיימיה דפקיד
יתכון למעבד עסרא פתגמין
וכתבינון על־תרין לוחי אבניא:
ויתי פקיד יי בעידנא ההיא למלפא
יתכון קיימין ודינין למעבדכון
יתהון בארעא דאתון עברין תמן
לירתה:

ונשמרתם

לְמִירְתָּהּ: וְתִסְתַּמְּרוּן לַחֲדָא ט׳ וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כ׳
לנפשתכון

יונתן בן עוויאל

יַת אוֹרַיְיתָא אֲרוּם הִיא חָכְמַתְכוֹן וְסוּכְלְתָנוּתְכוֹן לְמֵיחֲמֵי עַמְּמַיָּא דְּיִשְׁמְעוּן
יַת כָּל קְיָימַיָּא הָאִלֵּין וְיֵימְרוּן לְחוֹד
עַם חַכִּים וְסוּכְלְתָן עַמָּא רַבָּא
הָדֵין: כִּי מִי אֲרוּם הֵי דָא
אוּמָא רַבָּא דְּאִית לֵיהּ אֱלָקָא קָרִיב
לְוָתֵיהּ בְּשׁוּם מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהֵן
אוֹרְחֵיהוֹן דְּעַמְּמַיָּא נַטְלִין ד
דַּחֲלָתְהוֹן עַל כַּתְפֵיהוֹן וְדַמְיָין
קְרִיבִין לְהוֹן וְהֵינוּן דְּחִיקִין מְטוּל דְּלָא שַׁמְעִין בְּאוּרְנֵיהוֹן בְּרַם מֵימְרָא דַּיְיָ
יָתִיב עַל כּוּרְסְיֵהּ רָם וּמְנַטֵּל וְשָׁמַע צְלוֹתָנָא בְּכָל עִידָן דַּאֲנַן מְצַלְּיִן קֳמֵיהּ
וְעָבִיד בָּעוּתָן: ומי גוי וְהֵי דָא אוּמָא רַבָּא דִּילֵיהּ קְיָימִין וְדִינִין תְּרֵיצִין
כְּכָל אוֹרַיְיתָא הָדָא דַּאֲנָא סָדַר קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵּין: רק לְחוֹד אִסְתַּמְּרוּ
לְכוֹן וְטוּרוּ נַפְשָׁתֵיכוֹן לַחֲדָא דִּלְמָא תִּתְנְשׁוּן יַת פִּתְגָמַיָּא דַּחֲמִיתוּן בְּסִינֵי
בְּעֵינֵיכוֹן וְדִלְמָא יְעִידוּן מִן לְבָבְכוֹן כָּל יוֹמֵי חַיֵּיכוֹן וּתְלוֹפוּנוּן לְבְנֵיכוֹן וְלִבְנֵי
בְּנֵיכוֹן: יום וְתִדְּכוּן גַּרְמֵיכוֹן בְּמַעֲסַקְכוֹן בְּהּ הֵי כְּיוֹמָא דְּקָמְתּוּן קֳדָם
יְיָ אֱלָקְכוֹן בְּחוֹרֵב כְּזִמַּן דְּאָמַר יְיָ לִי כְּנוּשׁ קָדָמַי יַת עַמָּא וְאַשְׁמְעִינוּן יַת
פִּתְגָמַי דִּילְפוּן לְמִדְחַל מִן קֳדָמַי כָּל יוֹמַיָּא דְּהֵינוּן קַיְימִין עַל אַרְעָא וְיַת
בְּנֵיהוֹן יְאַלִּיפוּן: ותקרבון וְקַרֵיבְתּוּן וְקַמְתּוּן בְּשִׁיפּוֹלֵי טוּרָא וְטוּרָא
דָּלִיק בְּאֶשְׁתָּא וְשַׁלְהוֹבֵיהּ מָטֵי עַד צֵית שְׁמַיָּא חֲשׁוֹכָא עֲנָנָא וְאַמִּיטְתָּא:
וידבר ה׳ וּמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אֶשְׁתָּא קָל דִּבְרָא אַתּוּן שָׁמְעִין
וּדְמוּ לָא חֲמֵיתוּן אֱלָהִין קָל מַמְלַל: ויגד וְחַוִּי לְכוֹן יַת קְיָימֵיהּ דְּפָקִיד
יַתְכוֹן לְמֶעְבַּד עֲשַׂרְתֵּי דִּבְרַיָּא וְכַתְבִינוּן עַל לוּחֵי סַמְּפִירִינוּן: וארתי
וַיְתִי פָּקִיד יְיָ בְּעִידְנָא הַהִיא לְמִלְּפָא יַתְכוֹן קְיָימִין וְדִינִין לְמֶעְבַּדְכוֹן יַתְהוֹן
בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָّן לְמִירְתָּהּ: ונשמרתם וְתִסְתַּמְּרוּן לַחֲדָא
לנפשתכון

הנוכים ומקובלי: רק השמר לך פן תשכח את הדברים · אז כשלא תשכחו אותם ותעשום ט
על אמתתם תחשבו חכמים וכבוכים ואם תעוותו אותם מתוך שכחם תחשבו שוטים: יום י
אשר עמדת · מוסב על מקרא של מעלה ממנו אשר ראו עיניך יום אשר עמדת בחורב אשר
ראיתם את הקולות ואת הלפידים: ולמדום · ילפון לעצמם: ואותי נוה ה׳ לצוות אתכם · יא
תורה

כי לא ראיתם כל־תמונה ביום דבר
יהוה אליכם בחרב מתוך האש:
יז פן־תשחתון ועשיתם לכם
ז מס׳ בלוסכם פסל תמונת כל־סמל תבנית זכר או
נקבה: יח תבנית כל־בהמה
ג׳ מל׳ כשופ׳ אשר בארץ תבנית כל־צפור כנף
ל׳ נחל׳ אשר תעוף בשמים: יט תבנית
כל־רמש באדמה תבנית כל־דגה
אשר־במים מתחת לארץ:
יט ופן תשא עיניך השמימה
וראית את־השמש ואת־הירח
ואת־הכוכבים כל צבא השמים
ונדחת והשתחויתה להם ועבדתם
אשר חלק יהוה אלהיך אתם לכל
העמים תחת כל־השמים:
כ ואתכם לקח יהוה ויוצא
ל וסכי יו״ל אתכם מכור הברזל ממצרים
להיות לו לעם נחלה כיום הזה:
כא ויהוה התאנף בי על־
דבריכם וישבע לבלתי עברי את־
הירדן ולבלתי־בא אל־הארץ
הטובה אשר יהוה אלהיך נתן לך
נחלה: כב כי אנכי מת בארץ
הזאת אינני עבר את־הירדן ואתם
כל אוריתא מנא כמ״ג קס׳ עברים וירשתם את־הארץ הטובה
הזאת: כג השמרו לכם פן־
תשכחו את־ברית יהוה אלהיכם
אשר כרת עמכם ועשיתם לכם
פסל תמונת כל אשר צוך יהוה
אלהיך: כד כי יהוה אלהיך
אש אכלה הוא אל־קנא:
פ כה כי־תוליד בנים

לנפשתיכון ארי לא חזיתון כל־דמו
ביומא דמליל יי עמכון בחורב מגו
אשתא: דילמא־תחבלון ותעבדון
לכון צילמא דמות כל־צורא דמות
דכר או נוקבא: דמות כל־
בעירא דבארעא דמות כל־ציפר
גדפא דפרח באויר־רקיע שמיא:
דמות כל־ריחשא דבארעא דמות
כל־נוני דבמיא מלרע לארעא:
ודילמא־תזקוף עינך לשמיא וחזי
ית־שמשא וית־סיהרא וית־
כוכביא כל חילי שמיא ותטעי
ותסגוד להון ותפלחינון דזמין
אלהך ית־הון לכל עממיא דתחות
כל־שמיא: וית־כון קריב
לדחלתיה ואפיק ית־כון מכורא
דפרזלא ממצרים למהוי ליה לעם
אחסנא כיומא הדין: ומן קדם־
יי הוה רגז עלי על־פתגמיכון
וקיים בדיל דלא למיעבר ית־
ירדנא ובדיל־דלא למיעל לארעא
טבתא דיי אלהך יהיב לך אחסנא:
ארי אנא מאית בארעא הדא לית־
אנא עבר ית־ירדנא ואתון עברין
ותרתון ית־ארעא טבתא הדא:
אסתמרו לכון דילמא־תתנשון ית־
קיימא דיי אלהכון דגזר עמכון
ותתעבדון לכון צלם דמות כולא
דפקדך יי אלהך: ארי יי אלהך
מימריה־אישא אכלא הוא אל־קנא:
ארי־תולדון בנין ובני בנין

לְנַפְשָׁתֵיכוֹן אֲרוּם לָא חֲמִיתוּן כָּל דְּמוּ בְּיוֹמָא דְּמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּחוֹרֵב מִגּוֹ
אֵיתָיָא: פֶּן תַּשְׁחִיתוּן הַוּוֹן זְהִירִין דְּלָא תְּחַבְּלוּן עוֹבָדֵיכוֹן וְתֶעְבְּדוּן
לְכוֹן צְלַם דְּמוּ דְּכָל טְעוּ דְּמוּ דִּדְכַר אוֹ דְנוּקְבָא: תבנית דְּמוּ דְּכָל
בְּעִירָא דִּי בְּאַרְעָא דְּמוּ דְּכָל צִיפַּר גַּפָּא דְּפַרְחָא בְּאֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָּא:
תבנית דְּמוּ דְּכָל רִיחְשָׁא דְּבְאַרְעָא ירושלמי
דְּמוּ דְּכָל נוּנֵי דְּבְמַיָּא מִלְּרַע ל דְּמוּת כָּל נוּנְיָא דְּאִית בְּמַיָּא מִתְּחוֹת
לְאַרְעָא: וּפֶן תִּשָּׂא וְדִלְמָא לְאַרְעָא:
תִּתְלוֹן עֵינֵיכוֹן לְצֵית שְׁמַיָּא וְתֶחְמוּן
יַת שִׁמְשָׁא וְיַת זִיהֲרָא וְיַת רֵישֵׁי כּוֹכְבַיָּא כָּל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְתִטְעוּן וְתִסְגְּדוּן
לְהוֹן וְתִפְּלְחִינוּן דְּפַלִּיג יְיָ אֱלָקְכוֹן בְּהוֹן לְעַמְּמַיָּא דְּתְחוֹת כָּל
שְׁמַיָּא: ואתכם לקח ה' וְיַתְכוֹן נְסִיב מֵימְרָא דַיְיָ לְהוּלְקֵיהּ וַאֲנַפִּיק
יַתְכוֹן מִבֵּית פַּרְזְלָא מִמִּצְרַיִם מִטּוּל ירושלמי
לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם אַחְסָנָא כְּיוֹמָא לְמֶהֱוֵון עַם חֲבִיבִין הֵיךְ סְגוּלָת
הָדֵין: וה' וּמִן קֳדָם יְיָ הֲוָה כְּיוֹמָא הָדֵין:
דְּגַז עָלַי עַל פִּתְגָּמֵיכוֹן דְּאִתְרַעֲמָתוּן
עַל מַיָּא וְקַיֵּים דְּלָא אֶעְבַּר יַת יַרְדְּנָא וּדְלָא אֵיעוֹל לְאַרְעָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן
יָהִיב לְכוֹן אַחְסָנָא: כי אנכי אֲרוּם אֲנָא שְׁכִיב בְּאַרְעָא הָדָא לֵית
אֲנָא עָבַר יַת יַרְדְּנָא וְאַתּוּן עָבְרִין וְתֵירְתּוּן יַת אַרְעָא טָבְתָא הָדָא:
השמרו אִסְתַּמְרוּ לְכוֹן דִּלְמָא תִּתְנַשּׁוּן יַת קְיָמָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן דְּגָזַר
עִמְּכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְכוֹן צְלַם דְּמוּת
כּוֹלָא דְּפַקְדִינְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן דְּלָא ירושלמי
לְמֶעְבַּד: כי ה' אֲרוּם יְיָ אֱלָקְכוֹן אֲרוּם יְיָ אֱלָקְכוֹן אֶשָּׁא דְּאָכְלָא
מֵימְרֵיהּ אֶשָּׁא אָכְלָא אֶשָּׁא הוּא אֶשָּׁא הוּא אֱלָהָא קַנָּאן וּמִתְפְּרַע
אֱלָהָא קַנָּאי וּמִתְפְּרַע בְּקִינְאָה: בְּקַנָּאִין הוּא:
כי תוליד אֲרוּם תֵּלְדוּן בְּנִין וּבְנֵי

בנין

תורה שבעל: ממל' נורה: ופן תשא עיניך להסתכל בדבר ולתת לב לטעות לאחריהם: יז יט
אשר חלק להם' להאיר להם' ד"א לשוטות לא מכשן מלטעות לאחריה' אלא החליק' בדברי
הבליהם לטרדם מן העולם וכן סוא לומ' כי החליקו שיו בעיניו למנוא עוכו לשכוא: כולי' כ
הוא כלי שמחקקין בו את הזהב: התלכף' כתמלא רוגז: על דבריכם' על לודותיכם על כא
עסקיכם: כי אנכי מת ונו' איכני עובר' מאחר שמת מהיכן יעבור אלא אף ענמותי כב
אתכם עוברי': תמונת כל' תמונת כל דבר: אשר נוך ה' אשר נוך שלא לעשות: אל קנא' כג כד
מקנא לנקום אנפרלמנע בלעז מתחרע על רוגזו להפרע מעובדי אלילים:

ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם
ועשיתם פסל תמונת כל ועשיתם
הרע בעיני יהוה אלהיך להכעיסו
כו העידתי בכם היום את־
השמים ואת־הארץ כי־אבד
תאבדון מהר מעל הארץ אשר
אתם עברים את־הירדן שמה
לרשתה לא תאריכן ימים עליה כי
השמד תשמדון: כז והפיץ
יהוה אתכם בעמים ונשארתם מתי
מספר בגוים אשר ינהג יהוה
אתכם שמה: כח ועבדתם־
שם אלהים מעשה ידי אדם עץ
ואבן אשר לא־יראון ולא ישמעון
ולא יאכלון ולא יריחן:
כט ובקשתם משם את־יהוה
אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל־
לבבך ובכל נפשך: ל בצר
לך ומצאוך כל הדברים האלה
באחרית הימים ושבת עד יהוה
אלהיך ושמעת בקלו: לא כי
אל רחום יהוה אלהיך לא ירפך ולא
ישחיתך ולא ישכח את־ברית
אבתיך אשר נשבע להם:
לב כי שאל־נא לימים ראשנים
אשר־היו לפניך למן־היום אשר
ברא אלהים אדם על־הארץ
ולמקצה השמים ועד־קצה השמים
הנהיה כדבר הגדול הזה או
הנשמע כמהו: לג השמע עם
קול אלהים מדבר מתוך־האש
כאשר־שמעת אתה וייחי:
לד או הנסה אלהים לבוא
לקחת

ותתערתקון בארעא ותחבלון
ותעבדון צלם דמות כולא ותעבדון
דביש קדם־יי אלהך לארגזא
קדמוהי: אסהדית בכון יומא־
דין ית־שמיא וית־ארעא ארי מיבד
תיבדון בפריע מעל ארעא דאתון
עברין ית־ירדנא לתמן למירתה
לא־תורכון יומין עלה ארי
אשתיצאה תשתיצון: ויבדר יי
יתכון בין עממיא ותשתארון עם
דמנין בעממיא די־ידבר יי יתכון
לתמן: ותפלחון תמן לעממיא
פלחי טעותא עובד ידי־אינשא
אעא ואבנא דלא חזן ולא שמען
ולא אכלין ולא מריחין:
ותתבעון מתמן ית־דחלתא־די
אלהך ותשכח ארי תיבעי מן־
קדמוהי בכל לבך ובכל נפשך:
כד־ייעוק לך וישכחונך כל פתגמיא
האילין בסוף יומיא ותתוב
לדחלתא־די אלהך ותקביל
למימריה: ארי אלהא רחמנא
יי אלהך לא ישבקינך ולא יחבלינך
ולא יתנשי ית־קיימא דאבהתך
דקייים להון: ארי שאל־כען
ליומיא קדמאי דהוו קדמך למן־
יומא דברא יי אדם על־ארעא
ולמסיפי שמיא ועד־סיפי שמיא
ההות כפתגמא רבא הדין או
האשתמע דכותיה: השמע עמא
קל־ימרא דיי דממליל מגו אשתא
כמא דשמעת את ויתקיים:
אוי נסיין עבד יי לאתגלאה למפרק
ליה

בעיל תי ילז
ווי חייתי כיס
אל לעיסוקי
נפ לתא:

ולמקצה השמים
ועד קצה
השמים מסוף
העולם ועד
סופו מקצה
תק שנה שנה
אני אל שדי
מחמר לעולמו
די ותיקא מכלן
הא שים תק
לא פקות זלא
יותל:
ד:פקיד לן מן
שדי בקלי יש
ג'חותיות שין
בלת יוד קף
ון לת ור
הנעלם מן
שדי ויעלה תק

בְּנִין וְתִהְעַתְּקוּן בְּאַרְעָא וּתְחַבְּלוּן עוֹבְדֵיכוֹן וְתַעֲבְדוּן לְכוֹן צְלַם דְּמוּת כּוּלָּא וְתַעֲבְדוּן דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן לְאַרְגָּזָא קֳדָמוֹי: העידותי
אַסְהֵידִית בְּכוֹן יוֹמָא דֵין סַהֲדִין קַיְימִין יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא אֲרוּם מֵיבַד תּוּבְדוּן בְּסַרְהוֹבְיָא מֵעֲלַוֵי אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין יָת יַרְדְּנָא תַּמָּן לְמֵירְתָּהּ לָא תּוֹרְכוּן יוֹמִין עֲלָהּ אֲרוּם מֵישְׁתֵּצָיָא תִּשְׁתֵּיצוּן: והפיץ ה׳ ויברר
יְיָ יָתְכוֹן בֵּינֵי עַמְמַיָּא וְתִשְׁתְּאֲרוּן בְּעַם קְלִיל בֵּינֵי עַמְמַיָּא דִּיבַרַר יְיָ יָתְכוֹן תַּמָּן בְּגָלוּתָא: ועבדתם וְתִיטְעוּקוּן לְמִפְלַח תַּמָּן לְפָלְחֵי טָעֲוָותָא עוֹבַד אִידֵיהוֹן דְּבְנֵי נָשָׁא מִן קִיסָא וְאַבְנָא דְּלָא חָמְיִן וְלָא שָׁמְעִין וְלָא אָכְלִין וְלָא מְרִיחִין: ובקשתם וְתִתְבְּעוּן מִתַּמָּן לְמִיתַב לְדַחֲלְתָּא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן וְתִשְׁכְּחוּן רַחֲמִין אֲרוּם תִּבְעוּן מִן קֳדָמוֹי בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן: בצר לך כַּד תִּיעוֹק לְכוֹן וּיְאַרְעִין לְכוֹן כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִילֵין בְּסוֹף יוֹמַיָּא וְתִתּוּבוּן עַד דַּחֲלְתָּא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן וּתְקַבְּלוּן לְמֵימְרֵיהּ: כי אל אֲרוּם אֱלָקָא רַחְמָנָא יְיָ אֱלָקְכוֹן לָא יִשְׁבְּקוּכוֹן וְלָא יְחַבְּלוּכוֹן וְלָא יִתְנְשֵׁי יָת קְיָימָא דְּאַבְהָתְכוֹן דְּקַיֵּים לְהוֹן: כי אֲרוּם שַׁיְלִכְרוּן לְדָרְיָא דְּמָן יוֹמֵי שִׁירוּיָא דְּהוּ קָדְמָךְ לְמָן יוֹמָא דְּבָרָא יְיָ אָדָם עַל אַרְעָא וּלְמִסְיְפֵי שְׁמַיָּא וְעַד סְיְפֵי שְׁמַיָּא הַהֲוָא הֵיךְ פִּתְגָּמָא רַבָּא הָדֵין אוֹ הַאִשְׁתְּמַע דְּכְוָותֵיהּ:

ירושלמי

השמע הַאִפְשַׁר דִּשְׁמַע עַמָּא קַל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָקָא קַיָּים דְּמַמַּלֵּל מִגּוֹ אֵישָׁא הֵיכְמָא דְשַׁמְעָתּוּן אַתּוּן וְאִתְקַיָּים: או הנסה אוֹ הֵיךְ נִיסָּא

ירושלמי

אוֹ הַיְיָדָא אוּמָא וּמַלְכוּ דִּי שְׁמָעַת:

ירושלמי

אוֹ נִיסַיָּיא דַּעֲבַד מֵימְרָא דַיְיָ לְמֵיעַל

כוסכתם · רמז להם שיגלו ממכה למוף שמכה מלות וחמשים ושכים שכה כמנין וכוסכתם כח
והוא הקדיש והנלה למוף שמכה מלות וחמשים והקדיש שכוי שכים לוכוסכתם כלי שלא
יתקיים בהם כי אכל תאכלון וזהו שכאמר ושקוד ה׳ על הרעה ויביאה עליכו כי צדיק
ה׳ אלהיכו בדקה עשה עמכו שמהר להביאה שתי שכים לפני זמכה: העידותי בכם · כו
בכני מזמיכם לסיות עדים שהתריתי בכם: ועבדתם שם אלהים · כתרגומו מעלתם כז
עבדים לעובדיהם כאלו אתם עובדים להם: לא ירפך · מלהחזיק בך בידיו ולשון כח
לא ירפך לשון לא יפעיל הוא לא יתן לך רפיון לא יפרים אותך מאבלו וכן אחותיו ולא
ארפכו שלא בכקד ארפכו כל לשון רפיון מוסב על לשון מפעיל ומתפעל כמו הרפה לה תן
להרפיון הרף ממכי התרפה ממכי: לימים ראשוכי · על ימים ראשוכים: ולמקבה השמים כט
וגב שאל לכל הברואים אשר מקבה אל קבה זהו פשוטו · ומדרשו מלמד על קומתו של
אדם שהיתה מן הארץ עד השמים והוא השיעור עצמו אשר מקבה ל קבה: הבהיה כדבר
הגדול הזה · ומהו הדבר הגדול השמע עם וגו׳: הבסה אלהים · הכי עשה בסים שום לב

לקחת לו גוי מקרב גוי במסת
באתת ובמופתים ובמלחמה וביד
חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים
גדלים ככל אשר עשה לכם יהוה
אלהיכם במצרים לעיניך:
לה אתה הראת לדעת כי יהוה
הוא האלהים אין עוד מלבדו:
לו מן השמים השמיעך את־
קלו ליסרך ועל־הארץ הראך את־
אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך
האש: לז ותחת כי אהב את־
אבתיך ויבחר בזרעו אחריו
ויוצאך בפניו בכחו הגדל ממצרים
: לח להורש גוים גדלים
ועצמים ממך מפניך להביאך
לתת־לך את־ארצם נחלה כיום
הזה: לט וידעת היום והשבת
אל־לבבך כי יהוה הוא האלהים
בשמים ממעל ועל־הארץ מתחת
אין עוד: מ ושמרת את־חקיו
ואת־מצותיו אשר אנכי מצוך היום
אשר ייטב לך ולבניך אחריך
ולמען תאריך ימים על־האדמה
אשר יהוה אלהיך נתן לך כל־
הימים: פ מא אז
יבדיל משה שלש ערים בעבר
הירדן מזרחה שמש: מב לנס
שמה רוצח אשר ירצח את־רעהו
בבלי־דעת והוא לא־שנא לו

ומדקדמוהי מתמל

ליה עם מגו עם בניסין בארעין
ובמופתין ובקרבא וביד תקיפא
ובדרעא מרממא ובחזונין רברבין
בכל דעבד לכון יי אלהכון
במצרים לעיניכון: את אתחזיתא
למדע ארי יי הוא אלהא לית
עוד בר־מניה: מן־שמיא
אשמעך ית־קל־מימריה לאלפותך
ועל־ארעא אחזיך ית אשתיה
רבתא ופרתגמוהי שמעת מגו
אישתא: וחלף ארי רחים ית־
אבהתך ואיתרעי בבניהון בתריהון
ואפקך במימריה בחילה רבא
ממצרים: לתרכא עממין רברבין
ותקיפין מינך מן־קדמך לאעלותך
למיתן לך ית־ארעהון אחסנא
כיומא הדין: ודידע יומא דין
ותתוב ללבך ארי יי הוא אלהא
דשכינתיה בשמיא מלעילא ושליט
על־ארעא מלרע לית עוד:
ותיטר ית־קיימוהי וית־פקודוהי
דאנא מפקיד לך יומא דין דייטב
לך ולבנך בתרך ובדיל דתוריך
יומין על־ארעא די אלהך יהיב
לך כל־יומיא: בכין אפריש משה
תלת קירוין בעברא דירדנא
מדנחא שמשא: למערק לתמן
קטולא דיקטול ית־חברה בלא
מדעיה והוא לא־סני ליה מאתמלי

שוה לכל לקיים גוי וגו׳ · כל הדברים הללו תמיהות הן לכך נקודות הן בחטף פתח הכתיב
בקמץ הכסף השמע: במסות · על ידי כמיוכות הודיעם גבורותיו כגון התפלר עלי מא
מוכל

ניסא דעבד יי
למיפרשא ליה
עם אוחרי בני
ובחזויני רבדבי
חמיין: אתו
ארום יי הוא אל
ית קל מימריה
אשתיה רבתא
ית אבהתכון אב
ריעותיה בחיליה
ותקיפין מנכון
ביומא הדין:
אלקים דשכינתה
חורן בר מגיה
לכון יומא דין ד
על ארעא דיי א
אפרש משה ת
דיורדנא מדנח
למערוק לתמן
חברה ולא אר

מוכל לעשות כן ה
מה זה בידך: מו
שנאמר כי ה כלה
להם שנעה רקיע
לכך כאמר אתה ה
כאלם המכהיג כ
ויוציאך בפכיו בפ
בלשון יחיד שהלי
להורים מפכיך נוי
יבדיל · כתן לב ל
שבארץ ובכתן לחו
בלותו עבר שבמו

ניסא דעבד יי לאתגלאה ל למבשר ליה אומא מגו אומא:
למיפרשא ליה אומא בפיצתא מגו
עם אוחרי בניסין באתין ובתמהין וב סדוי נצחני קרבין ובאדרע מרמס
ובחזוי רבדבין הי בכל מה דעבד לכון יי אלקכון במצרים ועיניכון
חמיין: אתה אנת אתחמיתא ית פרישתא האילין מטול למנדע
ארום יי הוא אלקא לית תוב בר מיניה: מן משמי מרומא אשמעינכון
ית קל מימריה למסנא יתכון באולפניה ועלוי ארעא אחמינכון ית
אישתיה רבתא ופתגמוי שמעתון מגו אישתא: ותחת וחולף דרחים
ית אבהתכון אברהם ויצחק ואחרעי בבנוי דיעקב בתרוי ואפקינכון באפי
ריעותיה בחיליה רב ממצרים: להורישׁ לחדקא עממין רברבין
ותקיפין מנכון מן קדמיכון לאעלותכון למיתן לכון ית ארעהון אחסנא
ביומא הדין: וידע ותנדעון יומא דין ותתיבון על ליבכון ארום יי
אלקים דשכינתיה שריא בשמיא מלעילא ושליט על ארעא מלרע ליית
חורן בר מניה: ושמרת ותנטרון ית קיימוי וית פקודוי דאנא מפקד
לכון יומא דין דיוטב לכון ולבניכון בתריכון ומן בגלל דתינגדון יומא דין
על ארעא דיי אלקכון יהיב לכון כל יומיא: אז יבדיל משה הא כין
אפרש משה תלת קרוין בעיברא
דיורדנא מדנח שמשא: לנוס
למערוק לתמן קטולא דיקטול ית
חבריה ולא אתכוון והוא לא שני
ליה

ירושלמי

די יקטול ית חבריה בכתיף דלא
ידע והוא לא הוא סני ליה מ
מבאתמול

לוכל לעשות כן הרי זה כסיון: כלותות · כמימכין להלמין שהוא שלוחו של מקום כנון
מה זה בידך: מופתים · הם כפלאות שהביא עליהם מכות מופלאות: במלחמה · כיס
שנאמר כי ה' נלחם להם: הראת · כתרגומו לאתחזיתת כשכתן הקב"ה את התורה פתח נה
להם שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים ורצו שהוא יחידי
לכך נאמר אתה הראת לדעת: ותשת כי אהב · וכל זה תחת אשר אהב: ויוציאך בפניו · נו
כאדם המוכיח בנו לפניו שנאמר ויסע מלאך האלהים ההולך וגומר וילך מאחריהם · ל"א
ויוציאך בפניו בפני אבותיו כמה שנאמר כנד אבותם עשה פלא ואל תתמה על שהזכירם
בלשון יחיד שהרי כתבם בלשון יחיד ויבחל בזרעו אחריו: ממך מפניך · מרשהו ולרשהו נם
להורישׁ מפניך גויים גדולים ועצומים ממך: כיום הזה · כאשר אתה רואה היום: אז נס
יבדיל · נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילם ואף על פי שאינן קולטות על שיבדלו אומן
שנאמרן בכתן אמר משה מצוה שאיפשר לקיימה אקיימנה: בעבר הירדן מזרחה שמש ·
בלותו עבר שבמזרחו של ירדן: מזרחה שמש · לפי שהוא לבוש כקודה ר"ש בקטף מזרח
של

מתמל שלשים ותס אל־אחת מן־
הערים האל וחי: מג את־בצר
במדבר בארץ המישר לראובני
ואת־ראמת בגלעד לגדי ואת־
גולן בבשן למנשי: מד וזאת
התורה אשר־שם משה לפני בני
ישראל: מה אלה העדת
והחקים והמשפטים אשר דבר
משה אל־בני ישראל בצאתם
ממצרים: מו בעבר הירדן
בגיא מול בית פעור בארץ סיחן
מלך האמרי אשר יושב בחשבון
אשר הכה משה ובני ישראל
בצאתם ממצרים: מז וירשו
את־ארצו ואת־ארץ עוג מלך־
הבשן שני מלכי האמרי אשר
בעבר הירדן מזרח שמש:
מח מערער אשר על־שפת־
נחל ארנן ועד־הר שיאן הוא
חרמון: מט וכל־הערבה עבר
הירדן מזרחה ועד ים הערבה
תחת אשדת הפסגה:

ח

פ ויקרא משה
אל־כל־ישראל ויאמר אלהם שמע
ישראל את־החקים ואת־ ה
המשפטים אשר אנכי דבר
באזניכם היום ולמדתם אתם
ושמרתם לעשתם: ב יהוה
אלהינו כרת עמנו ברית בחרב:
ג לא את־אבתינו כרת יהוה
את־הברית הזאת כי אתנו אנחנו
אלה פה היום כלנו חיים:
ד פנים בפנים דבר יהוה

ולת גולן וסמי
ליה וזלת
קתורס רצי
פוי גול למקום
קתורס •
גולן מלא ו׳
טעם איכן גוליו
כגון אב ק זכן
לבני וקרב
לתלויך כדאי
בקסכת מנות

ומדקמוהי ויעדוק לחדא מן־
קירויא האילין ויתקיים: ית־בצר
במדברא בארע מישרא לשיבטא
דראובן וית־ראמת בגלעד
לשיבטא דגד וית־גולן במתנן
לשבטא דמנשה: ודא אוריתא
דפרר משה קדם בני ישראל:
אילין סהדותא וקיימיא ודינא
דמליל משה עם־בני ישראל
במפקהון ממצרים: בעברא
דירדנא בחילתא לקביל בית פעור
בארע סיחון מלכא אימוראה
דיתיב בחשבון דמחא משה ובני
ישראל במפקהון ממצרים:
וירתו ית־ארעיה וית־ארעא דעוג
מלכא דמתנן תרין מלכי אימוראה
דבעברא דירדנא מדנח שמשא:
מערוער דעל כיף נחלא דארנון
ועד טורא דסיאון הוא חרמון:
וכל־מישרא עיברא דירדנא
מדינחא ועד ימא דמישרא תחות
משפך מרמתא: וקרא משה
לכל־ישראל ואמר להון שמע
ישראל ית־קיימיא וית־דינא דאנא
ממליל קדמיכון יומא דין ותילפון
יתהון ותיטרון למעבדהון:
יי אלהנא גזר עמנא קים בחורב:
לא עם אבהתנא גזר יי ית־קימא
הדין אלהן עמנא אנחנא אלין
הכא יומא דין כולנא קיימן:
ממלל עם ממלל מליל יי עמכון

בטורא

עמכם

בְּטוּרָא מִגּוֹ אֵישָׁתָא: אֲנָא הֲוֵיתִי־ עָמְּכֻם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ:
קָאֵים בֵּין־מֵימְרָא־דְיְיָ וּבֵינֵיכוֹן אָנֹכִי עֹמֵד בֵּין יְהוָה וּבֵינֵיכֶם
יונתן בן עוזיאל בעידנא ירושלמי בעת
לֵיהּ מֵאִתְמָלֵי וּמִדְּקַמּוֹהִי וְיַעִירוּק מֵרְאִתְּמוֹל וּלְאַדְקַדְמוֹי:
לְחַדָּא מִקְּרַוֵיָא הָאֵילֵין וְיִתְקַיֵּים:
את בצר יַת כְּוָתִירִין בְּמַדְבְּרָא בְּאַרְעָא מֵישָׁרָא לְשֵׁיבֶט רְאוּבֵן וְיַת רָמָתָא
בְּגִלְעָד לְשֵׁיבֶט גָּד וְיַת דַּבְּרָא
בְּמַתְנָן לְשֵׁיבֶט מְנַשֶּׁה: וזאת ירושלמי
וְדָא אַחְוָיַית אוֹרַיְיתָא דִּי סְדַר וְדָא אַחְוָיַית אוֹרַיְיתָא דְשָׁוִי מֹשֶׁה
מֹשֶׁה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אֵלֶּה קֳדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
אִלֵּין סָהִידְוָתָא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא
דְּמַלֵּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּזַמָּן מִפַּקְהוֹן מִמִּצְרַיִם: בעבר יִתְנוֹן
מֹשֶׁה בְּעִיבְרָא דְיוֹרְדְּנָא בְּחֵילְתָא בְּאַרְעָא סִיחוֹן מַלְכָּא דְּאֱמוֹרָאֵי דְּיָתִיב
בְּחֶשְׁבּוֹן דְּמָחָא מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִפַּקְהוֹן מִמִּצְרַיִם: ויירשו וִירִיתוּ
יַת אַרְעֵיהּ וְיַת אַרְעָא עוֹג מַלְכָּא דְּמַתְנָן תְּרֵין מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי דְּבְעִבְרָא
דְּיוֹרְדְּנָא מַדְנַח שִׁמְשָׁא: מערוער ירושלמי
מֵעֲרוֹעֵר דְּעַל גֵּיף נַחֲלֵי אַרְנוֹן וְעַד מִן לְחַיָּית דְּאִית עַל גַּב יַחַל אַרְנוֹן וְעַד
טַוּרָא דְּסִיאוֹן הוּא טַוּר חֶלְגָּא: וכל הערבה וְכָל מֵישָׁרָא עִיבְרָא הוּא טוּר חֶלְגָּא:
דְּיוֹרְדְּנָא מַדְּינְחָא וְעַד יַמָּא ד
דְּמֵישָׁרָא תְּחוֹת מַשְׁפַּךְ מַרְמְחָא: ויקרא וקרא מֹשֶׁה לְכָל יִשְׂרָאֵל
וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמָעוּ יִשְׂרָאֵל יַת קְיָמַיָּא וְיַת דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְמַלֵּיל קֳדָמֵיכוֹן
יוֹמָא דֵּין וְתִילְפוּן יַתְהוֹן וְתִינְטְרוּן לְמֶעְבַּדְהוֹן: ה׳ יְיָ אֱלָקֵנוּ גְּזַר
עִמָּנוּ קְיָם בְּחוֹרֵב: לא לָא עִם אֲבָהָתָנָא גְּזַר יְיָ יַת קְיָמָא הָדֵין
אֶלָּהֵן עִמָּנָא אֲנַחְנָא אִלֵּין הָכָא יוֹמָא דֵּין כּוּלָּנָא חַיִּין וְקַיְּמִין: פנים
מַמְלַל קְבֵל מַמְלַל מַלִּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אֵישָׁתָא: אנכי אֲנָא
הֲוֵית קָאֵים בֵּין מֵימְרָא דַיְיָ וּבֵינֵיכוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא לְמֵחֲוֵיָא לְכוֹן יַת פִּתְגָמָא
דְּהָ

שלא שמש מקום זריחת השמש: זאת התורה · זו שהוא עתיד לסדר אחר פרשה זו: אלה מר מפ
העדות אשר דבר · כמה הם אשר דבר בנאתם ממצרים דבר להם בערבות מואב אשר בעבר
הירדן שהיא במזרח שהעבר השני היה במערב חזר ושנאה להם: לא את אבותיכו בלבד ג
כרת ה׳ ונומ׳ · כי אתכו פנים בפנים · אל ברכיה כך אמר משה אל תאמרו אני מטעם
אתכם על לא דבר כדרך שהסרסור עושה בין המוכר ללוקח הרי הלוקח עמו מדבר
עמכם:

בְּעֵת הַהִוא לְהַגִּיד לָכֶם אֶת־דְּבַר
יְהוָה כִּי יְרֵאתֶם מִפְּנֵי הָאֵשׁ וְלֹא־
עֲלִיתֶם בָּהָר לֵאמֹר׃

פ

אָנֹכִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃ לֹא־
יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל־פָּנָי׃
לֹא־תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל כָּל־
תְּמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וַאֲשֶׁר
בָּאָרֶץ מִתָּחַת וַאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת
לָאָרֶץ׃ לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם
וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֵל־קַנָּא פֹקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים
וְעַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃
וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי
וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָי׃ ס

לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה אֶת
אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃

ס

שָׁמוֹר אֶת־
יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד
וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃ וְיוֹם
הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא
תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ
וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ
וְכָל־בְּהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ׃
וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל־כֵּן צִוְּךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־יוֹם
הַשַּׁבָּת׃ ס

כִּבֵּד

נ׳ ומנ׳

מ׳ציתי
ק׳

סמוך לפ׳ יום
השבת כלשי
תיבות מלים
וסופי תיבות
רמז לוקר לך
קנלוני בשליק
ונשלי רתמים
נוסין בשבת׳

בְּעִידָנָא הַהִיא לְחַוָּאָה לְכוֹן יָת־
פִּתְגָמָא דְיָי אֲרֵי זְחַלְתּוּן מִן קֳדָם
אֶשְׁתָּא וְלָא־סְלִיקְתּוּן לְטוּרָא
לְמֵימַר׃ אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּיקְתָּךְ
מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדּוּתָא׃
לָא־יִהְוֵי לָךְ אֱלָה אָחֳרָן בַּר מִנָּי׃
לָא־תַעְבֵּיד לָךְ צְלֵם כָּל־דְּמוּ
דְּבִשְׁמַיָּא מִלְּעֵלָּא וּדְבְאַרְעָא מִלְּרַע
וּדְבְמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא׃ לָא־
תִסְגּוֹד לְהוֹן וְלָא תִפְלְחִינּוּן אֲרֵי
אֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ אֵל קַנָּא מַסְעַר חוֹבֵי
אֲבָהָן עַל־בְּנִין מְרַדְּדִין עַל־דָּר־
תְּלִיתָאי וְעַל־דָּר־רְבִיעָאי לְשַׂנְאָי׃
כַּד מְשַׁלְּמִין־טָבָא לְמֵיחֲטֵי בָּתַר־
אֲבָהָתְהוֹן׃ וְעָבֵיד טִיבוּ לְאַלְפֵי
דָּרִין לְרַחֲמַי וּלְנַטְרֵי פִּקּוּדָי׃
לָא־תֵימֵי בִּשְׁמָא דְיָי אֱלָהָךְ לְמַגְנָא
אֲרֵי לָא יְזַכֵּי יְיָ יָת דְּיַימֵי בִּשְׁמֵיהּ
לְשַׁקְרָא׃ טַר יָת יוֹמָא דְשַׁבְּתָא
לְקַדָּשׁוּתֵיהּ כְּמָא דְפַקְדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃
שִׁיתָא יוֹמִין תִּיפְלַח וְתַעְבֵּיד כָּל־
עִיבִידְתָּךְ׃ וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה
שַׁבְּתָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ לָא תַעְבֵּיד
כָּל־עִיבִידָא אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרַתָּךְ
וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ וְתוֹרָךְ וְחַמְרָךְ וְכָל־
בְּעִירָךְ וְגִיּוֹרָךְ דְּבִתְרוֹעָךְ בְּדִיל דִּינּוּחַ
עַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ כְּוָתָךְ׃ וְתִדְכַּר
אֲרֵי עַבְדָּא הֲוֵיתָא בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם
וְאַפְּקָךְ יְיָ אֱלָהָךְ מִתַּמָּן בִּידָא
תַקִּיפָא וּבְדְרָעָא מְרַמְמָא עַל־כֵּן
פְּקַדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְמֶעְבַּד יָת־יוֹמָא
דְשַׁבְּתָא׃ ס

יָקָר

את

ית

יָת אֲבוּךְ וְיָת אִמָּךְ כְּמָא דְּפַקְּדָךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּדִילִי דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ וּבְדִיל דְּיִטַּב לָךְ עַל אַרְעָא דִּי יְיָ אֱלָהָךְ יְהַב לָךְ: לָא תִקְטוֹל לָא תִנְאוּף לָא תִגְנוֹב לָא תַסְהֵד סְהַדּוּתָא בִּשְׁכֵנָךְ סָהֲדָא דְּשָׁוְא: לָא תַחְמוּד אִנְתַּת שְׁכֵנָךְ לָא תִתְאַוֵּי בֵּית שְׁכֵנָךְ חַקְלֵהּ וְעַבְדֵּהּ וְאַמְתֵּהּ תּוֹרֵהּ וַחֲמָרֵהּ וְכָל דִּי לְשָׁכֵנָךְ: אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ

דיטב ולמען

יונתן בן עוזיאל

דִּי אֲרוּם דְּחַלְתּוּן מִן קֳדָם קַל מֵימְרָא דְּיָיָ דְּמִשְׁתְּמַע מִגּוֹ אֵישָׁתָא וְלָא סַלִּיקְתּוּן בְּטוּרָא כַּד אָמַר: אנכי ה׳ אלקיך עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָקְכוֹן דִּי פְּרַקִית וְאַפֵּיקִית יָתְכוֹן פְּרִיקִין מִן אַרְעָא דְּמִצְרָאֵי מִבֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדַּיָּא: לא יהיה עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יְהֵוֵי לְכוֹן אֱלָה אוֹחֳרָן בַּר מִנִּי לָא תַעְבְּדוּן לְכוֹן צְלַם וְכָל דְּמוּ דְּבִשְׁמַיָּא מִלְּעֵיל וְדִי בְּאַרְעָא מִלְּרַע וְדִי בְּמַיָּא מִלְּרַע לְאַרְעָא: לא תשתחוה לָא תִסְגְּדוּן לְהוֹן וְלָא תִפְלְחוּן קֳדָמֵיהוֹן אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָקְכוֹן אֱלָה קַנָּאן וּפוּרְעָן וּמְחַפְּרָע בְּקִנְאָה מַדְכַּר חוֹבֵי אֲבָהָן רַשִּׁיעָן עַל בְּנִין מְרוּדִין עַל דָּר תְּלִיתָאי וְעַל דָּר רְבִיעָאי לְסַנְאָי כַּד מִשְׁלְמִין כְּנֵיעָא לְמִחְטֵי בָּתַר אֲבָהָתְהוֹן: ועשה חסד וְנָטִיר חֶסֶד וְטִיבוּ לְאַלְפֵי דָּרִין לְרַחֲמֵי צַדִּיקַיָּא וּלְנָטְרֵי פִּקּוּדַיי וְאוֹרַיְיתָאי: לא תשא עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא יִשְׁתְּבַע חַד מִנְּכוֹן בְּשׁוּם מֵימְרֵהּ דְּיָיָ אֱלָקְכוֹן עַל מַגַּן אֲרוּם לָא מְזַכֵּי יְיָ בְּיוֹם דִּינָא רַבָּא יָת כָּל מַאן דְּמִשְׁתְּבַע בִּשְׁמֵהּ עַל מַגַּן: שמור עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲוֹו נָטְרִין יָת יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא לְמִקְדְּשָׁא יָתֵהּ הֵי כְּמָא דְּפַקִּיד יָתְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן: ששת שִׁיתָּא יוֹמִין תִּפְלְחוּן וְתַעְבְּדוּן כָּל עֵיבִידְתְּכוֹן וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה שַׁבָּת וְנַיְיחָ קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן לָא תַעְבְּדוּן כָּל עֵיבִידְתָּא אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתֵיכוֹן וְתוֹרֵיכוֹן וַחֲמָרֵיכוֹן וְכָל בְּעִירֵיכוֹן וְגִיּוֹרֵיכוֹן דִּי בְּקִרְוֵיכוֹן מִן בְּגַלַּל דִּי יְנוּחוּן עַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתֵיכוֹן כְּוָתְכוֹן: וזכרת וְתֶהֱוֹן דְּכִירִין אֲרוּם מִשְׁעַבְּדִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּפְרַק וְאַפִּיק יְיָ אֱלָקְכוֹן יָתְכוֹן מִתַּמָּן בִּידָא תַּקִּיפָא וּבִדְרַע מְרַמַּם בְּגִין כֵּן פַּקְדָךְ יְיָ אֱלָקָךְ לְמֶעְבַּד יָת יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא: כבד עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲוֹו זְהִירִין גְּבַר בְּאִיקָרָא דְּאָבוּי וּבְאִיקָרָא דְּאִמֵּיהּ הֵי כְּמָא דְּפַקִּידְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן מִן בְּגַלַּל דִּיוֹרְכוּן יוֹמֵיכוֹן

עמכם: לאמר. מוסב על דבר ה׳ עמכם בהר מתוך האש לאמר לאכי עומד בין ה׳ ו
וביניכם: על פני. בכל מקום אשר אני שם וזהו כל העולם: ד״א כל זמן שאני קיים: ז
עשרת הדברות כנגד פירשתים: שמור. וברא״שוכות הוא אומר זכור שניהם בדבור אחד: ח
ונתינה אחת כאמרו ובשמיעה אחת כשמעו: אשר צוך. קודם מתן תורה במרה: וזכרת טו
כי עבד היית וגו׳. על מכת כן פדאך שתהיה לו עבד ותשמור מצותיו: כאשר צוך. אף יב

ולמען ייטב לך על האדמה אשר
יהוה אלהיך נתן לך: ס
לא תרצח: ס
ולא תנאף: ס
ולא תגנב: ס
ולא תענה ברעך עד שוא: ס
ולא תחמד אשת רעך
ולא תתאוה בית רעך
שדהו ועבדו ואמתו שורו וחמרו
וכל אשר לרעך: ס
את הדברים האלה דבר
יהוה אל כל קהלכם בהר מתוך
האש הענן והערפל קול גדול ולא
יסף ויכתבם על שני לחת אבנים
ויתנם אלי: ויהי כשמעכם
את הקול מתוך החשך וההר בער
באש ותקרבון אלי כל ראשי
שבטיכם וזקניכם: ותאמרו
הן הראנו יהוה אלהינו את כבדו
ואת גדלו ואת קלו שמענו מתוך
האש היום הזה ראינו כי ידבר
אלהים את האדם וחי:
ועתה למה נמות כי תאכלנו
האש הגדלה הזאת אם יספים
אנחנו לשמע את קול יהוה אלהינו
עוד ומתנו: כי מי כל בשר
אשר שמע קול אלהים חיים מדבר
מתוך האש כמנו ויחי: קרב
אתה ושמע את כל אשר יאמר
יהוה

דיוטב לך על ארעא דיי אלהך
יהיב לך: לא תקטול נפש:
ולא תגוף:
ולא תגנוב:
ולא תסהיד בחברך סהדותא
דשיקרא:
ולא תחמיד איתת חברך
ולא תירוג בית חברך חקליה
ועבדיה ואמתיה תוריה וחמריה
וכל די לחברך: ית פתגמיא
האילין מליל יי עם כל קהלכון
בטורא מגו אישתא ענגא ואמיטתא
קל רב ולא פסק וכתבינון על
תרין לוחי אבניא ויהבינון לי:
והוה כמשמעכון ית קלא מגו
חשוכא וטורא בעיר באישתא
וקריבתון לותי כל רישי שבטיכון
וסביכון: ואמרתון הא אחזינא
יי אלהנא ית יקריה וית רבותיה
וית קל מימריה שמענא מגו
אישתא יומא הדין חזינא ארי
ממליל יי עם אינשא ואתקיים:
וכען למה נמות ארי תיכליננא
אישתא רבתא הדא אם מוספין
אנחנא למשמע ית קל מימרא
דיי אלהנא עוד מיתין אנחנא:
ארי מן כל בסרא דשמע קל
מימרא דיי קיימא ממליל מגו
אישתא כוותנא ואתקים:
את ושמע ית כל דיימר יי אלהנא

יא כל כבוד לא ואם כנטוו במדה שכאמר שם שם לו חק ומשפט: לא תכלף. אין לשון
בא. כיחוף אלא באמת לים: לא תתאוה: לא תירוג אף הוא לשון חמדה כמו כחמד למראה
כב דמתרגמינן דמרגג למחוי: ולא יסף. מתרגמינן ולא פסק כי קולו חזק וקיים לעולם

לא

תקנה

מֵמֵיכוֹן וּמִן בְּגָלַל דְּיֵיטִיב לְכוֹן עַל אַרְעָא דְּיְיָ אֱלָקְכוֹן יְהִיב לְכוֹן: לא־
תרצח עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱווֹן קָטוֹלִין לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָפִין עִם
קָטוֹלִין וְלָא יִתְחַמֵּי בְּכְנִישָׁתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל עִם קָטוֹלִין דְּלָא יְקוּמוּן בְּנֵיכוֹן
מִן בַּתְרֵיכוֹן וְיִלְפּוּן לְהוֹן דְּהֵינוּן לְמֶהֱוֵי עִם קָטוֹלִין אֲרוּם בְּחוֹבֵי קָטוֹלַיָּא
חֲרָבָא נָפִיק עַל עָלְמָא: לא תנאף עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱווֹן גִּיּוֹרִין
לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָפִין עִם גִּיּוֹרִין וְלָא יִתְחַמֵּי בְּכְנִישָׁתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל עִם
גִּיּוֹרִין דְּלָא יְקוּמוּן בְּנֵיכוֹן מִן בַּתְרֵיכוֹן וְיִלְפּוּן לְחוּד דְּהֵינוּן לְמֶהֱוֵי עִם גִּיּוֹרִין
אֲרוּם בְּחוֹבֵי גִּיּוֹרַיָּא מוֹתָא נָפִיק עַל עָלְמָא: לא תגנב עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לָא תֶהֱווֹן גַּנָּבִין לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָפִין עִם גַּנָּבִין וְלָא יִתְחַמֵּי בְּכְנִישָׁתְהוֹן
דְּיִשְׂרָאֵל עִם גַּנָּבִין אֲרוּם בְּחוֹבֵי גַּנָּבַיָּא בַּפְנָא נָפִיק עַל עָלְמָא: לא־
תענה עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱווֹן מְסַהֲדִין סַהֲדֵי דְשִׁקְרָא לָא חַבְרִין
וְלָא שׁוּתָפִין עִם מְסַהֲדֵי סַהֲדוּ דְשִׁקְרָא וְלָא יִתְחַמֵּי בְּכְנִישָׁתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל
עִם מְסַהֲדִין סַהֲדוּ דְשִׁקְרָא אֲרוּם בְּחוֹבֵי מְסַהֲדֵי שִׁקְרָא עֲנָנִין סַלְקִין
וּמִיטְרָא לָא נְחִית וּבְצוֹרְחָא אָתֵי עַל עָלְמָא: לא תחמוד עַמִּי
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָא תֶהֱווֹן חֲמוּדִין לָא חַבְרִין וְלָא שׁוּתָפִין עִם חֲמוּדִין וְלָא
יִתְחַמֵּי בְּכְנִישָׁתְהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל עִם חֲמוּדִין דְּלָא יְקוּמוּן בְּנֵיכוֹן מִן בַּתְרֵיכוֹן
וְיִלְפּוּן לְדַהֲוֹן אִינוּן לְמֶהֱוֵי עִם חֲמוּדִין וְלָא יִירוֹג חַד מִנְּכוֹן יַת אִנְתְּתֵיהּ
דְּחַבְרֵיהּ וְלָא יִירוֹג חַד מִנְּכוֹן יַת בֵּיתֵיהּ דְּחַבְרֵיהּ וְלָא חַקְלֵיהּ וְלָא עַבְדֵיהּ
וְלָא אַמְתֵיהּ וְלָא תּוֹרֵיהּ וְלָא חֲמָרֵיהּ וְלָא כָּל מַאן דְּאִית לְחַבְרֵיהּ אֲרוּם
בְּחוֹבֵי חֲמוּדַיָּא מַלְכוּתָא מִתְגַּרְיָא בְּנֵיכְסֵיהוֹן דְּבְנֵי נָשָׁא לְמִסַּב יַתְהוֹן
וְגָלוּתָא אַתְיָא עַל עָלְמָא: את הדברים יַת פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין מַלִּיל
יְיָ עִם קְהָלְכוֹן בְּטוּרָא מִגּוֹ אֶשְׁתָּא עֲנָנָא וַאֲמִיטְתָא קָל רַב דְּלָא פְּסִיק
וַהֲוָה קָל דְּבִירָא מִתְכַּתֵּיב עַל תְּרֵין לוּחֵי מַרְמִירִין וִיהַבִינוּן לִי: ויהי
וַהֲוָה כְּיוֹן דְּשַׁמְעָתוּן יַת קָל דִּיבְרָא מִגּוֹ חֲשׁוֹכָא וְטוּרָא דְּלִיק בְּאֶשְׁתָּא
נְקָרִיבְתּוּן לְוָתִי כָּל רֵישֵׁי שִׁבְטֵיכוֹן וְחַכִּימֵיכוֹן: ותאמרו וַאֲמַרְתּוּן
הָא אַחְמִי יְיָ אֱלָהָנָא יַת שְׁכִינַת יְקָרֵיהּ וְיַת רְבוּת תֵּשְׁבָחָתֵיהּ
וְיַת קָל מֵימְרֵיהּ שְׁמַעְנָא מִגּוֹ אֶשְׁתָּא יוֹמָא הָדֵין חֲמֵינָא אֲרוּם מְמַלֵּיל יְיָ
עִם בַּר נַשׁ דְּרוּחַ קֻדְשָׁא בֵּיהּ וּמִתְקַיֵּים: ועתה וְכִדְוָן לְמָא נְמוּת אֲרוּם
תֵּיכְלִינָנָא אֶשְׁתָּא רַבְּתָא הָדֵין אֵין מוֹסִיפִין אֲנַחְנָא לְמִשְׁמַע יַת קָל מֵימְרָא
דַּיְיָ אֱלָהָנָא תּוּב וּמַיְתִין אֲנַחְנָא: כי מי אֲרוּם הֵי דֵּין כָּל בַּר בִּישְׂרָא
דְּשָׁמַע קָל מֵימְרָא דְּאֱלָה קַיָּים מְמַלֵּיל מִגּוֹ אֶשְׁתָּא כְּוָתְנָא וְאִתְקַיֵּים:
קרב קְרֵיב אַתְּ וְתִשְׁמַע יַת כָּל מָה דְּיֵימַר יְיָ אֱלָהָנָא וְאַנְתְּ תְּמַלֵּיל עִמָּנָא

ג׳ כלי שנא וכו׳ יהוה אלהינו ואתה תדבר אלינו את
כל־אשר ידבר יהוה אלהינו אליך
ושמענו ועשינו: כז וישמע
יהוה את־קול דבריכם בדברכם
אלי ויאמר יהוה אלי שמעתי את־
קול דברי העם הזה אשר דברו
אליך היטיבו כל־אשר דברו:
כח מי־יתן והיה לבבם זה להם
ליראה אתי ולשמר את־כל־מצותי
כל־הימים למען ייטב להם
ולבניהם לעלם: כט לך אמר
להם שובו לכם לאהליכם:
ל ואתה פה עמד עמדי ואדברה
אליך את כל־המצוה והחקים
והמשפטים אשר תלמדם ועשו
בארץ אשר אנכי נתן להם לרשתה:
לא ושמרתם לעשות כאשר
ל׳ סכר ל׳ קסר צוה יהוה אלהיכם אתכם לא תסרו
ימין ושמאל: לב בכל־הדרך
אשר צוה יהוה אלהיכם אתכם
תלכו למען תחיון וטוב לכם
והארכתם ימים בארץ אשר
תירשון: ו וזאת המצוה
החקים והמשפטים אשר צוה יהוה
אלהיכם ללמד אתכם לעשות
בארץ אשר אתם עברים שמה
לרשתה: ב למען תירא את־
יהוה אלהיך לשמר את־כל־חקתיו
ומצותיו אשר אנכי מצוך אתה
ובנך ובן־בנך כל ימי חייך ולמען
ל׳ פסר לסכר יארכון ימיך: ג ושמעת ישראל
ושמרת לעשות אשר ייטב לך ואשר תרבון מאד כאשר דבר יהוה
אלהי

ואתי תמליל עמנא ית כל־דימליל
יי אלהנא עמך ונקביל ונעביד:
ושמיע קדם יי ית־קל פתגמיכון
במללותכון עמי ואמר יי לי שמיע־
קדמי ית־קל פיתגמי עמא הדין
דמלילו עמך אתקינו כל־דמלילו:
לוי דיהי לבא הדין להון למדחל
קדמי ולמיטר ית־כל־פיקודי כל־
יומיא בדיל דייטב להון ולבניהון
לעלם: איזיל אימר להון תובו
לכון למשכניכון: ואת הכא קום
קדמי ואמליל עמך ית כל־
תפקידתא וקיימיא ודיניא דתלפינון
ויעבדון בארעא דאנא יהיב להון
למירתה: ותטרון למעבד כמא
דפקד יי אלהכון יתכון לא תסטון
לימינא ולשמאלא: בכל־אורחא
דפקיד יי אלהכון יתכון תהכון
בדיל דתיחון וייטב לכון ותורכון
יומין בארעא דתירתון: ודא
תפקידתא קיימיא ודיניא דפקיד
יי אלהכון לאלפא יתכון למעבד
בארעא דאתון עברין תמן
למירתה: בדיל דתדחל ית־יי
אלהך למיטר ית־כל־קיימוהי
ופיקודוהי דאנא מפקיד־לך את
ובריך ובר־ברך כל יומי חייך ובדיל
דיורכון יומך: ותקבל ישראל
ותיטר למעבד דייטב לך ודתסגון
לחדא כמא דמליל יי אלהא
דאבהתך

וְאַבְהַתָּךְ לָךְ אַרְעָא עַבְדָא חֲלָב וּדְבָשׁ: אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: פ

שמע שמע

יונתן בן עוזיאל

יַת כָּל דִּימַלֵּיל יְיָ אֶלְקָנָא לָךְ וּנְקַבֵּל וְנַעֲבֵד: וישמע וְשָׁמַע קָדָם יְיָ
יַת קַל פִּתְגָמֵיכוֹן בְּמַלְּלוּתְכוֹן עִמִּי וְאָמַר יְיָ לִי שָׁמִיעַ קָדָמַי יַת כָּל פִּתְגָמֵי
עַמָּא הָדֵין דְּמַלִּילוּ עִמָּךְ אוֹטִיבוּ כָּל ירושלמי
מָה דְּיִמַּלִּילוּ: מי יתן לְוַאי אֲלָוַי מַן יִתֵּן יֶהֱוֵי לִיבָּא טָבָא הָדֵין
דְּיֶהֱוֵי יְצָרָא דְלִיבְּהוֹן שְׁלִים כְּרָעוּת לָהוֹן:
דֵּין לָהוֹן לְמִדְחַל מִן קָדָמַי וּ
לְמִנְטוֹר כָּל פִּקּוּדַיי כָּל יוֹמָיָא מִן בְּגַלַל דְּיוֹטֵיב לְרַהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן לְעָלַם:
לך איזל אֵימַר לְהוֹן שָׁרֵי לְכוֹן לְאֹהָלֵיכוֹן דְּאִתְפְּרַשְׁתּוּן דְּנָן
תְּלָתָא יוֹמִין: ואתה וְאַנְתְּ פְּרַשׁ מִן אַנְתְּךָ מִטּוּל דְּבִסִידְרֵי דְלֵעֵיל
אֲנָתְ קָאֵי לְגַבִּי וַאֲמַלֵּיל עִמָּךְ יַת תַּפְקָדַיָּא וּקְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתַלְּפוּן יַתְהוֹן
וְיַעְבְּדוּן בְּאַרְעָא דַּאֲנָא יָהִיב לְכוֹן לְמֵירְתָהּ: ושמרתם וּכְדוּן טוּרוּ
לְמֶעְבַּד הֵיכְמָא דְּפַקִּיד יְיָ אֱלָקְכוֹן יַתְכוֹן לָא תְּסְטוּן לְיַמִּינָא וּלְשְׂמָאלָא:
בכל בְּכָל אָרְחָא דְּפַקִּיד יְיָ אֱלָקְכוֹן יַתְכוֹן תְּהָכוּן מִן בְּגַלַל דְּתֵיתוּן
וְיוֹטֵב לְכוֹן וְתוֹרְכוּן יוֹמִין בְּאַרְעָא דְּתֵירְתּוּן: וזאת וְדָא אַחְוִירַת
תַּפְקִידְתָּא קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּפַקִּיד יְיָ אֱלָקְכוֹן לְמִלְּפָא יַתְכוֹן לְמֶעְבַּד
בְּאַרְעָא דַּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתָהּ: למען מִן בְּגַלַל דְּתִדְחַל
קָדָם יְיָ אֱלָקָךְ לְמִנְטוֹר כָּל קְיָמוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ אַנְתְּ וּבְרָךְ וּבַר בְּרָךְ כָּל
יוֹמֵי חַיֶּיךָ וּמִן בְּגַלַל דְּיוֹרְכוּן יוֹמָךְ: ושמעת וּתְקַבֵּל יִשְׂרָאֵל וְתִנְטֹר
לְמֶעְבַּד מִטּוּל דְּיוֹטֵב לָךְ וְתִסְגּוּן
לַחֲדָא הֵיכְמָא דְּמַלִּיל יְיָ אֱלָקָא ירושלמי
דְּאַבְהַתָּךְ לָךְ אַרַע דְּפִירָהָא שְׁמִינִין אַרְעָא עַבְדָא פֵּירִין טָבִין נְקִיִּין
בַּחֲלָב וְחַלְיָין בִּדְבַשׁ: שמע בַּחֲלָבָא וַחֲלָיָין וּטְעִימִין בִּדְבִשָׁא
ישראל כֵּין:

דלא לא יסף לא הוסיף להרלות בלותו פומכי: וזאת תדבר אליכו. התשתם את כח כו
כנקבה שבטערתי עליכם ורפיתם את ידי כי דאיתי שאיכבם חרדים להתקרב אליו
מאהבה וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני:

ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
יְהוָה אֶחָד׃ ס וְאָהַבְתָּ אֵת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ ו וְהָיוּ
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃ ז וְשִׁנַּנְתָּם
לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃
ח וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ
וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃
ט וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ
וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ ס
י וְהָיָה כִּי־יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לָתֶת לְךָ
עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא בָנִיתָ׃
יא וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוּב
אֲשֶׁר לֹא מִלֵּאתָ וּבֹרֹת חֲצוּבִים

תלז תוס׳ מנות לקדוש ה׳ וכו׳ ·
תלט מנות תלמוד תורה ·
תמ מנות קריאת שמע שחרית כו׳ ·
תמא תמב מנות תפילין של יד כו׳ ·
תמג מנות מזוזה ·

שישי

ד שמע ישראל · ה׳ שהוא אלהינו אנו ה׳ אחד · ה׳ שהוא אלהינו עתה ולא אלהי האומות ע״כ הוא עתיד להיות ה׳
א׳ שכ׳ כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כלם בשם ה׳ וכאמ׳ ביום ההוא יהיה ה׳ א׳
ה ושמו א׳ : ואהבת · עשה דבריו מאהבה איכו דומה עושה מאהבה לעושה מירא העושה
אבל רבו מירא כשהוא מעריב עליו מכיחו והולך לו : בכל לבבך · בשני יצריך · ל״א
בכל לבבך שלא יהיה לבך חלוק על המקום : ובכל נפשך · אפילו הוא נוטל את נפשך :
ובכל מאודך · בכל ממוניך יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר בכל מאדך :
ל״א בכל מאודך בכל מדה ומדה שמודד לך בין במדה טובה בין במדת פורענות וכן
דוד הוא אומר כוס ישועות אשא וגו׳ · נרה ויגון אמצא וגו׳ : והיו הדברים · מהו האהבה
והיו הדברים האלה שמתוך כך אתה מכיר בהקב״ה ומדבק בדרכיו : אשר אנכי מצוך
היום · לא יהיו בעיניך כדיוטנמא ישנה שאין אדם סופכה אלא כחדשה שהכל רגין
לקראתה דיוטנמא מנות המלך הנאה במכתב : ושננתם · לשון הדוד הוא שיהיו
מקודדים בפיך שאם ישאלך אדם דבר לא תהא צריך לגמגם בו שא אמור לו מיד : לבניך ·
אלו התלמידים מניכו בכל מקום שהתלמידים קרויים בנים שנאמר בנים אתם לה׳ אלהיכם ·
ואומר בני הבכורים אשר בבית אל וכן בחזקיהו שלמד תורה לכל ישראל וקראם בנים
שנאמר ועתה בני אל תשולו וכשם שהתלמידים קרויים בנים שנאמר בנים אתם לה׳ אלהיכם

ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלָהָנָא
יְיָ חַד׃ וְתִרְחַם יָת יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל־
לִבָּךְ וּבְכָל־נַפְשָׁךְ וּבְכָל־נְכָסָךְ׃
ה וִיהֵוֹן פִּתְגָמַיָּא דְּאִלֵּין דַּאֲנָא
מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵּין עַל־לִבָּךְ׃
ו וְתִרְנִנִּינוּן לְבָנָךְ וְתִמַּלֵּיל בְּהוֹן
בְּמִתְבָּךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמַהְכָּךְ בְּאָרְחָא
וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְיָמָךְ׃ ז וְתִקְטְרִינּוּן
לְאָת עַל־יְדָךְ וִיהֵוֹן לִתְפִילִין בֵּין
עֵינָךְ׃ ח וְתִכְתְּבִינּוּן עַל־מְזוּזָן
וְתִקְבְּעִינּוּן בְּסִיפֵי בֵיתָךְ וּבְתַרְעָךְ׃
ט וִיהֵא אֲרֵי יַעְלִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לְאַרְעָא
דְּקַיָּם לְאַבְהָתָךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לְמִתַּן לָךְ קִרְוִין רַבְרְבָן
וְטָבָן דְּלָא בְנִיתָא׃ י וּבָתִּין מְלַן
כָּל־טוּב דְּלָא מְלֵיתָא וְגוּבִין פְּסִילִן
דְּלָא

אשר

שמע וַהֲוָה כְּיוֹן דְּמָטָא זְמַנֵּיהּ
דְּיַעֲקֹב אָבוּנָן לְמִתְכַּנְּשָׁא מִגּוֹ ע
עַלְמָא הֲוָה מִסְתַּפֵּי דִּלְמָא אִית
בְּבָנוֹי פְּסוּלָא קָרָא יְהוּדָה וְשִׁילוֹנוּן
דִּלְמָא אִית בְּלִיבְּכוֹן עַקְמָנוּתָא
אֲתִיבוּ כֻּלְּהוֹן כַּחֲדָא וְאָמְרוּ לֵיהּ
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אָבוּנָן יְיָ אֱלָקָנָא יְיָ חַד
עָנִי יַעֲקֹב וְאָמַר בְּרִיךְ שׁוּם יְקָרֵיהּ
לְעָלְמֵי עָלְמִין: וארבת אָמַר
מִשֶּׁרֵי נְבִיָּא לְעַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל
אִיזִילוּ בָתַר פּוּלְחָנָא קַשִׁיטָא ד
דְּאַבְהָתְכוֹן וּתְרַחֲמוּן יָת יְיָ אֱלָקְכוֹן
בְּתֵרֵי יִצְרֵי לִיבְּכוֹן וְאַפִּילוּ נְסִיב יָת
נַפְשְׁכוֹן וּבְכָל מָמוֹנְכוֹן: והיו
וִיהוֹן פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דַּאֲנָא מְפַקֵּיד
יָתְכוֹן יוֹמָא דֵּין כְּתִיבִין עַל לוּחַ לִיבְּכוֹן: ושננתם וְתִגְמְרִינוּן לְבָנָךְ
וְתֵהֲוֹן הַגְיִין בְּרִירוֹן בְּמוֹתְבֵיכוֹן בְּבָתֵּיכוֹן בִּזְמַן מֵיעַסּוּקְכוֹן בְּחִירוּתְכוֹן
וּבְמֵיהַכְּיֵכוֹן בְּאוֹרְחָכוֹן וּבְפַנְיָא סָמִיךְ לְמִשְׁכְּבֵיכוֹן וּבְרַמְשָׁא סָמִיךְ ל
לְמִיקְמֵיכוֹן: וקשרתם וְתִקְטְרוּנוּן לְאָתִין כְּתִיבִין עַל יְדָךְ דְּשַׁמָּאלָא
וִיהֵוֹן לְתָפִילִין עַל מִזְקְדָךְ כְּלוּ קֳבֵל עַל עֵינָךְ: וכתבתם וְתִכְתְּבִינוּן
עַל מְזוּזַיָּן וְתִקְבְּעִינוּן בְּתוּלְתָא לְקֳבֵל תֵּקִי עַל סֵיפֵי בֵּיתָךְ וּבְתַרְעָךְ מִיַּמִּינָא
בְּמֵיעַלָךְ: והיה וִיהֵי אֲרוּם יְעֵילִנָךְ יְיָ אֱלָקָךְ לְאַרְעָא דְּקַיֵּים לְאַבְהָתָךְ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִיתַּן לָךְ קִירְוָיָן רַבְּרְבִין וְטָבָן דְּלָא אִשְׁתַּלְהִית
לְמִבְנֵי: ובתים וּבָתִּין דְּמַלְיָין כָּל טוּבָא דְּלָא עֲסַקְתְּ לְמִמְלֵי וּבֵירִין
פסילן

עין דעתיד גדול מעכבים מעוים ליסכן ונתן להם ת"ה מנלכם בע"פנים: פאל דלית גדולה לומל מתמליכהו בעמים ובארץ ובארכע רוחו העולם • ונם מלא תמיעה כרים • לא עין ולית גדולה הכי וה על וחכו אתם עדי נחם ק"י

אשר לא־חצבת כרמים וזיתים
אשר לא־נטעת ואכלת ושבעת:
יב השמר לך פן־תשכח את־
יהוה אשר הוציאך מארץ מצרים
מבית עבדים: יג את־יהוה
אלהיך תירא ואתו תעבד ובשמו
תשבע: יד לא תלכון אחרי
אלהים אחרים מאלהי העמים
אשר סביבותיכם: טו כי אל
קנא יהוה אלהיך בקרבך פן יחרה
אף־יהוה אלהיך בך והשמידך
מעל פני האדמה: ס
טז לא תנסו את־יהוה אלהיכם
כאשר נסיתם במסה: יז שמור
תשמרון את־מצות יהוה אלהיכם
ועדתיו וחקיו אשר צוך:
יח ועשית הישר והטוב בעיני
יהוה למען ייטב לך ובאת וירשת
את־הארץ הטבה אשר־נשבע
יהוה לאבתיך: יט להדף את־
כל־איביך מפניך כאשר דבר יהוה:
ס כ כי־ישאלך בנך
מחר לאמר מה העדת והחקים
והמשפטים אשר צוה יהוה אלהינו
אתכם: כא ואמרת לבנך עבדים
היינו לפרעה במצרים ויצאנו
יהוה ממצרים ביד חזקה:
כב ויתן יהוה אותת ומפתים
גדלים ורעים במצרים בפרעה
ובכל־ביתו לעינינו: כג ואותנו
הוציא משם למען הביא אתנו
לתת לנו את־הארץ אשר נשבע
לאבתינו: כד ויצונו יהוה

דלא פסלתא כרמין וזיתין ודלא
נצבתא וחיכול ותשבע:
איסתמר לך דילמא תתנשי ית־
רחלתא די הוא פקד מארעא
דמצרים מבית עבדותא: יח ית־יי
אלהך תדחל וקדמוהי תפלח
ובשמיה תקיים: לא תהכון בתר
טעות עממיא מטעות עממיא
דבסחרניכון: ארי אל קנא יי
אלהך שכינתיה ביניך דילמא ירגז
רוגזא דיי אלהך בך וישצינך מעל
אפי ארעא: לא תנסון קדם יי
אלהכון כמא דנסיתון בניסיתא:
מיטר תטרון ית־פיקודיא דיי
אלהכון וסהידותיה וקיימותיה
דפקדך: ותעביד דכשר ודתקין
קדם יי בדיל דייטב לך ותיעול
ותירת ית ארעא טבתא דקיים יי
לאבהתך: למתברי ית־כל־בעלי
דבבך מן־קדמך כמא דמליל יי:
ארי־ישאלינך ברך מחר למימר מה
סהידותא וקיימיא ודינא דפקיד
יי אלהנא יתכון: ותימר לברך
עבדין הוינא לפרעה במצרים
ואפקנא יי ממצרים בידא תקיפא:
ויהב יי אתין ומופתין רברבין
וביישין במצרים בפרעה ובכל־
אינש־ביתיה לעינא: ותרנא
אפיק מתמן בדיל לאעלא יתנא
למיתן לנא ית־ארעא דקיים
לאבהתנא: ופקדנא יי לבעבד
ית
לעשות

יַת־כָּל־קְיָמַיָּא דְּאִלֵּין לְמִדְחַל
קֳדָם־יְיָ אֱלָהָנָא לְטַב לָנָא כָּל־יוֹמַיָּא
לְקַיָּמוּתָנָא כְּיוֹמָא הָדֵין: וְזָכוּתָא
תְּהֵא
דְּצַדִּיקָה
יונתן בן עוזיאל
פְּסִילָן דְּלָא לְעִירָא לְמִפְּזַל כַּרְמִין וְזֵיתִין דְּלָא טָרַחְתָּ לְמִינְצַב וְתֵיכוֹל
וְתִיסְבּוֹעַ: השמר אִסְתַּמְּרוּ לְכוֹן דִּלְמָא תִּתְנַשּׁוּן דַּחֲלְתָּא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן
דְּפְרַק וְאַפִּיק יַתְכוֹן בְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִן בֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדָּיָא: את
ה׳ מִן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן תֶּהֱוֹן דַּחְלִין וּקְדָמוֹי תִּפְּלְחוּן וּבְשׁוּם מֵימְרֵי יְיָ
בְּקִשְׁוֹט תּוּמוּן: לא לָא תֵּהֲכוּן בָּתַר טַעֲוָות עַמְּמַיָּא מִנַּחֲלַת עַמְּמַיָּא
דְּבַתְרֵיכוֹן: כי אל אֲרוּם אֱלָהּ קַנָּאן וּפוּרְעָן יְיָ אֱלָקְכוֹן שְׁכִינְתֵּיהּ
שַׁרְיָא בֵּינֵיכוֹן דִּלְמָא יִתְקוֹף רוּגְזָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן בְּכוֹן וְיִשֵּׁיצִינוּן בְּסַדְהוֹבָיָא
מֵעִילַוֵי אַפֵּי אַרְעָא: לא תנסו עַמְּמֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֲווֹ זְהִירִין דִּלְמָא
תְּנַסּוּן יַת יְיָ אֱלָקְכוֹן הֵיכְמָא דְּנַסֵּיתוּן בְּעִישַׁרְתֵּי נִסְיוֹנִין: שמר מִינְטַר
תִּנְטְרוּן יַת פִּקּוּדַיָּא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן וְסַהְדְוָותֵיהּ וּקְיָימוֹי דְּפָקִיד לְכוֹן: ועשית
וְתַעֲבִיד דְּתַקִּין וּדְכָשֵׁר קֳדָם יְיָ מִן בְּגִלַּל דְּיֵיטֵיב לְכוֹן וְתֵיעֲלוּן וְתֵירְתּוּן יַת
אַרְעָא טַבְתָּא דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן: להדף לְמִדְחֵי יַת כָּל בַּעֲלֵי
דְּבָבָךְ מִן קֳדָמָךְ הֵיכְמָא דְּמַלִּיל יְיָ: כי ישאלך אֲרוּם יְשַׁיְלִנָּךְ בְּרַךְ
מַחַר לְמֵימַר מָה סַהְדְוָותָא וּקְיָימַיָּא וּדִינַיָּא דְּפָקַד יְיָ אֱלָקְנָא יַתְכוֹן:
ואמרת וְתֵימְרוּן לִבְנֵיכוֹן מְשַׁעְבְּדִין הֲוֵינָן לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם וְאַפִּיקָנָא
מֵימְרָא דַּיְיָ מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַּקִּיפְתָּא: ויתן ה׳ וְגָרֵי מֵימְרָא דַּיְיָ אָתִין
וּתְמַהִין רַבְרְבִין וּמַכְתָּשִׁין בִּישִׁין דְּמִצְרַיִם וּבְפַרְעֹה וּבְכָל אֵינַשׁ בֵּיתֵיהּ
וְהַוֵינָא חַמְיִין בְּעֵינָנָא: ואותנו וְיָחֵנָא אַפִּיק פְּרִיקִין מִן בְּגִלְלָא עֲלָא
יְתָנָא לְמִיתַּן לָנָא יַת אַרְעָא דְּקַיֵּים לַאֲבָהָתָן: ויצונו וּפְקִיד עָלָנָא יְיָ
לְמֶעְבַּד יַת כָּל קְיָמַיָּא דְּאִלֵּין לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ אֱלָקְנָא כָּל יוֹמַיָּא
לקיימותנא

מבית עבדים · כתרגומו מבית עבדותא ממקום שהייתם שם עבדים: ונשמו תשבע · יב יג
לא יש כך כל המדות הללו שאתה ירא את שמו ועובד לותו לא בשמו תשבע שמתוך שאתה
ירא את שמו תהא זהיר בשבועתך ואם לאו לא תשבע: מאלהי העמים אשר סביבותיכם · יד
הוא הדין לרחוקים אלא לפי שאתה רואה את סביבותיך תועים אחריהם הוצרך להזהיר
עליהם ביותר: במסה · כשיצאו ממצרים שכמוהו במים שנאמר הים ה׳ בקרבו: הישר יו יז
והטוב · זו פשרה לפנים משורת הדין: כאשר דבר · והיכן דבר והמותי את כל העם יט
וגו׳: כי ישאלך בנך מחר · יש מחר שהוא אחר זמן: כ

כה וצדקה תהיה לנו כי נשמר
לעשות את כל המצוה הזאת
לפני יהוה אלהינו כאשר צונו:

ז פ כי יביאך יהוה
שביעי אלהיך אל הארץ אשר אתה בא־
שמה לרשתה ונשל גוים רבים
מפניך החתי והגרגשי והאמרי
והכנעני והפרזי והחוי והיבוסי
שבעה גוים רבים ועצומים ממך:
ונתנם יהוה אלהיך לפניך
והכיתם החרם תחרים אתם לא־
תכרת להם ברית ולא תחנם:
ולא תתחתן בם בתך לא־תתן
לבנו ובתו לא־תקח לבנך:
כי־יסיר את־בנך מאחרי
ועבדו אלהים אחרים וחרה אף־
יהוה בכם והשמידך מהר:
כי אם־כה תעשו להם
מזבחתיהם תתצו ומצבתם תשברו
ואשיריהם תגדעון ופסיליהם
תשרפון באש: כי עם קדוש
אתה ליהוה אלהיך בך בחר יהוה
אלהיך להיות לו לעם סגלה מכל
העמים אשר על־פני האדמה:
לא מרבכם מכל העמים
חשק יהוה בכם ויבחר בכם כי־
אתם המעט מכל העמים:
כי מאהבת יהוה אתכם
ומשמרו את־השבעה אשר נשבע
לאבתיכם הוציא יהוה אתכם ביד
חזקה

תהי לנא ארי נטר למעבד ית
כל תפקידתא הדא קדם יי אלהנא
כמא דפקדנא: ארי יעלינך יי
אלהך לארעא דאת עליל לתמן
למירתא ויתריך עממין סגיאין
מן קדמך חתאי וגרגשאי ואימוראי
וכנענאי ופריזאי וחיוואי ויבוסאי
שבעה עממין סגיאין ותקיפין מינך:
וימסרינון יי אלהך קדמך ותמחינון
גמירא תגמר יתהון לא־תגזר להון
קיים ולא תרחם עליהון:
ולא תתחתן בהון ברתך לא־תתן
לברה וברתיה לא־תיסב לברך:
ארי־יטעיין ית־ברך מבתר פולחני
ויפלחון לטעות עממיא ויתקיף
רוגזא דיי בכון וישיצינך בפריע:
ארי אם־כדין תעבדון להון
אגוריהון תתרעון וקמתהון
תתברון ואשיריהון תקוצצון
ויצלמיהון תוקדון בנורא: ארי
עם קדיש את קדם יי אלהך בך
אתרעי יי אלהך למהוי ליה לעם
חביב מכל עממיא דעל אפי ארעא:
לא מהסגיאין אתון מכל עממיא
צבי יי בכון ואתרעי בכון ארי אתון
זעירין מכל עממיא:
מן־רחם יי יתכון ומן־נטר ית־קיימא
דמיים לאבהתכון אפיק יי ית־כון
בידא

חזקה

לקיימותנא בזמן
דאתי ארום נטר
דפקדנא:
לטירתא ויגלי עמ
ונתנם וימסרינ
בשמתא דיי לא ת
ולא תרחמון עלי
לא תתחתנון ב
חתנון לבניהון
לבניכון דכל מא
יטעיין בנתיהון
ויתקוף רוגזא ד
כדי תעבדון לס
תקצצון וצלמי
אתון קדם יי א
חביב מן כלהון
גיותנין מן כלה
רוחא ועינוותנ
יהכון ומן רנטינ

לְקַיְּימוּתָנָא בְּזִמַּן יוֹמָא הָדֵין: וצדקה וְזַכּוּ יְהֵי נְטִיר לָנָא לְעָלְמָא
דְּאָתֵי אֲרוּם נְנַטֵּר לְמֶעְבַּד יַת כָּל תַּפְקִידָתָא הָדָא קֳדָם יְיָ אֱלָקָנָא הֵי כְּמָא
דְּפַקְדָנָא: כי אֲרוּם יְעֵילְנָךְ יְיָ אֱלָקָךְ לְאַרְעָא דְּאַתְּ עָלִיל לְתַמָּן
לְמֵירְתָא וְיַגְלֵי עַמְּמִין סַגִּיאִין מִן קֳדָמָךְ חִיתָאֵי וְגִרְגָּשָׁאֵי וְאֱמוֹרָאֵי
וּכְנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וְיַבּוּסָאֵי שִׁבְעָתֵי עַמְּמִין סַגִּיאִין וְתַקִּיפִין מִנָּךְ:
ונתנם וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָקָכוּן קֳדָמֵיכוּן וְתִמְחִינוּן גַּמְרָא תְּגַמְּרוּן יַתְהוֹן
בְּשַׁמְתָּא דַּיְיָ לָא תְגַזְּרוּן לְהוֹן קְיָם
וְלָא תְרַחֲמוּן עֲלֵיהוֹן: לא תתחתן ירושלמי
לָא תִתְחַתְּנוּן בְּרַתִּין בְּנָתֵיכוּן לָא לָא תִתְעָרְבוּן:
תִּתְּנוּן לִבְנֵיהוֹן וּבְנָתֵיהוֹן לָא תִסְּבוּן
לִבְנֵיכוּן דְּכָל מַאן דְּמִתְחַתֵּן בְּרַתִּין כְּמִתְחַתֵּן בְּטַעֲוָתְהוֹן: כי אֲרוּם
יַטְעֵיין בְּנָתֵיהוֹן יַת בְּנֵיכוּן מִן בָּתַר פּוּלְחָנֵי וְיִפְלְחוּן לְטַעֲוָוֹת עַמְּמַיָּא
וְיִתְקוֹף רוּגְזָא דַיְיָ בְּכוּן וְיִשֵּׁצִנְכוּן בְּסַדְהוּבְיָא: כי אם אֲרוּם אִין
כְּדֵי תַּעֲבְדוּן לְכוּן אִיגּוּרֵיהוֹן תִּסְתְּרוּן וְקָמֵיתְהוֹן תְּתַבְּרוּן וְאִילָנֵי סִיגְדֵיהוֹן
תְּקַצְּצוּן וְצַלְמֵי טַעֲוָתְהוֹן תּוּקְדוּן בְּנוּרָא: כי עם אֲרוּם עַמָּא קַדִּישָׁא
אַתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקֵיכוּן וּבְכוּן אִתְרְעֵי יְיָ אֱלָקְכוּן מִטּוּל לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם
חַבִּיב מִן כָּל הָעַמְמַיָּא דְּעַל אַנְפֵּי אַרְעָא: לא לָא מִן בְּגַלַּל דְּאַתּוּן
גְּיוּתָנִין מִן כָּל הָעַמְמַיָּא אוּמַיָּא צָבֵי יְיָ בְּכוּן וְאִתְרְעֵי בְּכוּן אֱלָהֵן דְּאַתּוּן מְבַכְּיֵי
רוּחָא וּעֲנִוּתָנִין מִכָּל עַמְמַיָּא: כי מאהבת אֲרוּם מִן בְּגַלַּל דְּרָחִים יְיָ
יָתְכוּן וּמִן דְּנָטִיר יַת קְיָמָא דְּקַיֵּים לְאַבְהָתְכוּן אַפִּיק יָתְכוּן בְּרִיקִין בִּידָא
תקיפתא

של בכרי כשישא לת בתך ישיר לת בכך לשר תלד לו בתך מלחרי למדכי שבן בתך הבא מן
הנכרי קרוי בכך לגל כן בכך הבא מן הנכרית ליכו קרוי בכך ללא בכה שהרי לא כתב על
כתו לא תקח כי תשיר לת בכך מלחרי שלא כי ישיר לת בכך וגו׳: מזבחותיהם · של בכין:
מנכותם · לכן לחת: ולשריהם · לילכות שעובדין לותן: ופסילהם · פסילים בלמים: לא
תרובכ · כפשוטו ומדרשו לפי שלין לתם מנדילי עבמכ כשלכי משפיע לכם טובה לפיכך
תשק בכם: כי לתם המעט · הממעטין עבמכ כגון לברה שלמ ולכבי עפר ולפר וכגון
משה ולהרן שלמרו וכחכו מה לא כבבוכל כבר שלמר לדמה לעליון ומבקריב שלמר מי
בכל לגלהי הלרגות וחירס למר לכי מושב לגלהים ישבתי: כי לתם המעט · הרי כי משמש
בלשון דבא: כי מלהבת ה׳ · הרי כי משמש בלשון לגא · לא מרובכם חשק ה׳ בכם לגא
מלהבת ה׳ לתכם: ומשמרו לת השבועה · מחמת שמרו לת השבועה:

פטיר

חֲזָקָה וְיִפְרַךְ מִבֵּית עַבְדִּים מִיַּד פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם: ט וְיָדַעְתָּ כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָיו לְאֶלֶף דּוֹר: י וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו אֶל־פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר לְשֹׂנְאוֹ אֶל־פָּנָיו יְשַׁלֶּם־לוֹ: יא וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשֹׂתָם:

מצותיו ק׳

יום

קי״ס · עזיקל · מימן

פ פ פ

לעיל מיניס יג כת״ב ויום לעשות וסמיך ליה עקב בלוס ביום לעשות מכל מכלס בעקב פירו בסוף: עקב תיבות ים כ׳ הלכות וזקו משמרס עקב רב·

והיה עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: יב וְאָהֲבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ: יג בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר וְעַקָרָה וּבְבְהֶמְתֶּךָ: יד וְהֵסִיר יְהוָה מִמְּךָ כָּל־חֳלִי וְכָל־מַדְוֵי מִצְרַיִם הָרָעִים אֲשֶׁר יָדַעְתָּ לֹא יְשִׂימָם בָּךְ וּנְתָנָם בְּכָל־שֹׂנְאֶיךָ: טו וְאָכַלְתָּ אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־תָחוֹס עֵינְךָ עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי מוֹקֵשׁ

בידא תקיפא ופרקך מבית עבדותא מידא דפרעה מלכא דמצרים: וחדע ארי־יי אלהך הוא אלהים אלהא מהימנא נטר קיימא וחסדא לרחמוהי ולנטרי פיקודוהי לאלף דרין: ומשלם לסנאוהי טבון דאינון עבדין קדמוהי בחייהון לאובדיהון לא מאחר עובד טב לסנאוהי טבון דאינון עבדין קדמוהי בחייהון משלם להון: ותיטר ית תפקידתא וית קיימא וית דינא דאנא מפקיד לך יומא דין למעבדהון:

פ פ פ

ויהי חלף דתקבלון ית דינא האילין ותטרון ותעבדון יתהון ויטר יי אלהך לך ית קיימא וית חסדא דקיים לאבהתך: וירחמנך ויברכינך ויסגינך ויברך ולדא דמעך ואיבא דארעך עיבורך וחמרך ומשחך בקרי תורך ועדרי ענך על ארעא דקיים לאבהתך למיתן לך: ברוך תהי מכל עממיא לא יהוי בך עקר ועקרא ובבעירך: ויעדי יי מנך כל מרעין וכל מכתשי מצראי בישיא דידעת לא ישוינון בך ויתנינון בכל סנאך: ותגמר ית כל עממיא די אלהך יהיב לך לא תחוס עינך עליהון ולא תפלח ית טעוותהון ארי

הוא לתקלא

תקיפתא ופרקכון מבית
וידעת ותנדעון ארום
ותיבו לרחמוי צדי
פקודוי לאלפין דרין
ומשלים לסנאוי אי
מהיא בעלמא הדין
למשציא יתהון: אל
משהי לסנאוי בחיין בעלמא הדי
ומליהון: ושמ
ית תפקידתא וית

והיה עקב
די קיים לאבהתכ
וולדי מעיכון ו
ועדרי ענכון:
גוברין עקרין ונ
ויעדי יי מנך כל
לא ישוינון בכון
די אלקך יהיב ל

לאלף דור · ולהלן
לאלף ולהלן שהוא
מלאכה: שומרי
משלם לו גמולו ר
ומצותיכו תמרו למ

תַּקִּיפָתָא וּפְרַקְכוֹן מִבֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדַיָּא מִן יְדָא דְּפַרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם:
וִידַעְתּ וְתִנְדְּעוּן אֲרוּם יְיָ אֱלָקְכוֹן הוּא דַיָּינָא תַּקִּיפָא וּמְהֵימְנָא נְטִיר קְיָמָא
וְטִיבוּ לְרַחֲמוֹי צַדִּיקָיָא וְלִנְטָרֵי
פִּקּוּדוֹי לְאַלְפִין דָּרִין: ומשלם
וּמְשַׁלֵּם לְסַנְאוֹי אֲגַר עוֹבְדֵיהוֹן
טָבְיָא בְּעָלְמָא הָדֵין מִן בְּגַלַּל ל
לְמִשְׁצֵיָא יַתְהוֹן לְעָלְמָא דְּאָתֵי וְלָא
מַשְׁהֵי לְסַנְאוֹי אֶלָּא עַד דְּהֵינוּן
בְּחַיֵּין בְּעָלְמָא הָדֵין מְשַׁלֵּם לְהוֹן
גּוּמְלֵיהוֹן: ושמרת וְתִנְטְרוּן
אֵת תַּפְקִידָתָא וְיָת קְיָמַיָּא וְיָת
דִּינַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן לְמֶעְבַּדְהוֹן:

פ פ פ

והיה עקב · וִיהֵי חוֹלַף דִּי תְקַבְּלוּן יָת דִּינַיָּא הָאִלֵּין וְתִנְטְרוּן
יָתְעַבְדוּן יַתְהוֹן וְיִנְטַר יְיָ אֱלָקְכוֹן לְכוֹן יָת קְיָמָא וְיָת חִסְדָּא
דִּי קַיֵּים לַאֲבָהָתְכוֹן: ואהבך וִירַחֲמִינְכוֹן וִיבָרְכִינְכוֹן וַיְסַגִּינְכוֹן וִיבָרֵךְ
וּוֹלְדֵי מְעֵיכוֹן וּפֵרֵי אַרְעָכוֹן עִיבוּרְכוֹן חֲמַרְכוֹן וּמִשְׁחֵיכוֹן בַּקְרַת תּוֹרֵיכוֹן
וְעִדְרֵי עָנְכוֹן: ברוך בְּרִיכִין תְּהֵוֹן מִן כֻּלְּהוֹן עַמְמַיָּא לָא יְהֵוֹן בְּכוֹן
גּוּבְרִין עַקְרִין וּנְשִׁין עַקְרָן וְלָא בְּעִירֵךְ עַקְרָן מְעַמַּר וַתְּלַב וְטָלוּי: והסיר
וַיְעַדֵּי יְיָ מִנָּךְ כָּל מַרְעִין וְכָל מַכְתְּשַׁיָּא דְּגָרֵי יְיָ עַל מִצְרַיִם בִּישַׁיָּא דִּידַעְתָּ
לָא יְשַׁוֵּינוּן בְּכוֹן וִיגָרְרִינוּן בְּכָל סַנְאֵיכוֹן: ואכלת וְתִגְמַר יָת כָּל עַמְמַיָּא
דַּיְיָ אֱלָקָךְ יְהִיב לָךְ לָא תֵיחוּס עֵינָךְ עֲלֵיהוֹן וְלָא תִּפְלַח יָת טַעֲוָותְהוֹן אֲרוּם
לתוקלא

ירושלמי

וּמְשַׁלֵּם לְשַׁנְאוֹי אֲגַר מִצְוָן קַלִּילָן
דְּאִית בִּידֵיהוֹן בְּעָלְמָא הָדֵין מִן
בְּגַלַּל לְמֵשֵׁיצָיָא יַתְהוֹן לְעָלְמָא
דְּאָתֵי וְלָא מַשְׁהֵי לְמִשְׁלְמָא לְשַׁנְאוֹי
אֲגַר מִצְוָן קַלִּילִין דְּאִית בִּידֵהוֹן
בְּעָלְמָא הָדֵין:

לאלף דור · ולהלן הוא אומר לאלפים כאן שהוא ממוך אצל לשומרי מצותיו הוא אומר
לאלף ולהלן שהוא ממוך אצל לאוהביו הוא אומר לאלפים: אוהביו · אלו העושין ט
מלאכה: שומרי מצותיו · אלו העושין מצוה: ומשלם לשונאיו אל פניו · בחייהם י
משלם לו גמולו הטוב כדי להאבידו מן העולם הבא: היום לעשותם · ולמחר לעולם יא
הבא ליטול שכרם:

חסלת ואתחנן

והיה עקב תשמעון · יש אמנות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון: ושמר ה׳ ונו׳ יב
ישמור לך הבטחתו: שנר אפיך · ולדי בקרך שהבקר מגדל ממעיה עשתרות יג
פלגך: מבחר הצאן כמו עשתרו קרנים לבון חזק וחת ועדרי עבך
ורבותיכם אמרו למה נקרא שמם עשתרות שמעשרות את בעליהן: עקר · שאינו מוליד יד

הוא לך: ס יז כי
תאמר בלבבך רבים הגוים האלה
ממני איכה אוכל להורישם:
יח לא תירא מהם זכר תזכר
את אשר עשה יהוה אלהיך
לפרעה ולכל מצרים: יט המסת
הגדלת אשר ראו עיניך והאתת
והמפתים והיד החזקה והזרע
הנטויה אשר הוציאך יהוה
אלהיך כן יעשה יהוה אלהיך
לכל העמים אשר אתה ירא
מפניהם: כ וגם את הצרעה
ישלח יהוה אלהיך בם עד
אבד הנשארים והנסתרים מפניך:
כא לא תערץ מפניהם כי יהוה
אלהיך בקרבך אל גדול ונורא:
כב ונשל יהוה אלהיך את
הגוים האל מפניך מעט מעט לא
תוכל כלתם מהר פן תרבה עליך
חית השדה: כג ונתנם יהוה
אלהיך לפניך והמם מהומה גדלה
עד השמדם: כד ונתן מלכיהם
בידך והאבדת את שמם מתחת
השמים לא יתיצב איש בפניך עד
השמדך אתם: כה פסילי
אלהיהם תשרפון באש לא תחמד
כסף וזהב עליהם ולקחת לך פן
תוקש בו כי תועבת יהוה אלהיך
הוא: כו ולא תביא תועבה
אל ביתך והיית חרם כמהו שקץ
תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם
הוא: פ כל
המצוה אשר אנכי מצוך היום

זכר תזכר
פסל ויו לומר
מתזכיר מה
שעשה לשם
מצות רבה
בקול:

כל לשון עלינוס
פסל בר מון
מנ׳ ·

תכף תכש
שלא ליהנות
מכפוי אלילים
ושלא ליהנות
מסוס דכר
תקרוב׳ אלילים
ואבל מעשה
אלילים·

ח

לתוקלא יהון לך:
בלבך סגיאין עממיא האילין מני
אכדין איכול להרכותהון:
לא תדחל מנהון אידכרא חדכי
ית רעבד יי אלהך לפרעה ולכל
מצראי: ניסין רברבין דחזאתון
עינך ואתיא ומופתיא וידא
תקיפתא ודרעא מרמא דאפקך יי
אלהך כן יעביד יי אלהך לכל
עממיא דאת דחיל מן קדמיהון:
ואף ית ערעירא יגרי יי אלהך
בהון עד דיבדון דאישתארו
ודאיטמרו מן קדמך: לא תתבר
מן קדמיהון ארי יי אלהך שכינתיה
בינך אלהא רבא ודחילא:
ויתרך יי אלהך ית עממיא האילין
מן קדמך זעיר זעיר לא תיכול
לשיצותהון בפריע דלמא תסגי
עלך חיות ברא: וימסרינון יי
אלהך קדמך וישגישינון שיגוש רב
עד דישתיצון: וימסר מלכיהון
בידך ותובד ית שמהון מתחות
שמיא לא יתעתד אנש קדמך עד
דתשיצי יתהון: צלמי טעוותהון
תוקדון בנורא לא תחמיד כספא
ודהבא די עליהון ותסב לך דילמא
תתקל ביה ארי מרחק קדם יי
אלהך הוא: ולא תעיל דמרחק
לביתך ותהי חירמא כוותיה שקצא
תשקציניה ורחקא תרחקיניה ארי
חירמא הוא: כל תפקידתא
דאנא מפקיד לך יומא דין תטרון
תשמרון למעבד

לתוקלא הינון לך: כי תאמר הלמא תימר בליבך סגיאין עממיא
האלין מיני הינדין אית לי יוכלא לתרכותהון: לא לא תידחלון
מנהון הון דכירין ית גבורן דעבד יי לפרעה ולכל מצראי: המסות
גיסין רברבין דחמיתון בעיניכון אתיא ותמהיא וגבורת ידא תקיפתא
ודיצחנורת אדרע ממרמא כדאפקכון יי אלקכון פריקין הינדין יעבד יי
אלקכון לכל עממיא דאנת דחיל מן קדמיהון: וגם ולחור ית מחת
אורעיתא טדיקייא ונגרי יי אלקכון בכון עד דיהובדון מן
ומה דמיטמרין מן קדמיכון: לא תערץ לא תיתברון מן קדמיהון
ארום שכינת יי אלקכון ביניכון אלקא רבא ודחילא: ונשל ויגלי יי
אלקכון ית עממיא האלין מן קדמיכון קליל לא תיכול לשציותהון בפריצ
הלמא יסגי עליכון חיות ברא כד ייתון למיכול גושמיהון: ונתנם
וימסרינון יי אלקכון קדמיכון ו ירושלמי
ויערבינון ערבוב רב עד דישתיצון: ויערבב יתהון ערבוב רב עד זמן
ונתן וימסור מלכיהון בידכון דישתיצון:
ותובדון ית שומהון מהוכרנא
תחות כל שמיא לא יתעתד אינש קומיכון עד דיתשיצי יתהון: פסילי
צלמי טעוותהון תוקדון בנורא לא תחמדון כספא ודהבא דעליהון
ותסבון לכון הלמא תיתקלון בהון ארום מרחק קדם יי אלקכון הוא:
ולא ולא תיעלון ריחוקי טעוותא ותשמישהא לכתיכון הלא תהוון
שמיתין כוותהון שקצא תשקיצינון היך סאוב שיקצא ורחקא תרחקינון
מטול דשמיתין הינון: כל המצוה כל תפקידתא דאנא מפקידכון
יומא

כי תאמר בלבבך. על כרחך לשון הילמא הוא שמא תאמר בלבבך מפני שהם רבים
לא אוכל להוריש אל תאמר כן לא תירא מהם ולא יתכן לפרשו כאחת מהאר לשונות
אל כי שיפול עליו שוב לא תירא מהם: המסות. כסיוכות: האותות. יא
כגון ויהי לכתם והיו לדם ביבשת: המופתים. המכות המופלאות: היד
החזקה. זה הדבר: והזרוע הנטויה. זו החרב אל מכת בכורות: הנרעה. מין שרן כ
העוף שהיתה זורקת בהם מרה ומטרסתן ומסמא את עיניהם בכל מקום שהיו כמתרין
שם: פן תרבה עליך חית השדה. והלא אם עושין רבוכו אין מתיראין מן החיה שנאמר כב
וחית השדה השלמה לך אלא גלוי היה לפניו שעתידין לחטא: והמם. נקוד קמץ כולו כג
לפי שאין מם אחרוכה מן הסיוד והרי הוא כמו והם אותם אבל והמם נלגל עגלתו כולו
יסוד לפיכך חניו קמץ וחניו פתח כשאר פעל של שלש אותיות: כל המצוה. כפשוטו
ומדרש אגדה אם התחלת במצוה גמור אותה שאינה נקראת המצוה אלא על שם הגומרה
שנאמר

תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּן
וְרִבִּיתֶם וּבָאתֶם וִירִשְׁתֶּם אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם
: ס וְזָכַרְתָּ אֶת־כָּל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר
הוֹלִיכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים
שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לְמַעַן עַנֹּתְךָ לְנַסֹּתְךָ
לָדַעַת אֶת־אֲשֶׁר בִּלְבָבְךָ הֲתִשְׁמֹר
מִצְוֹתָו אִם־לֹא: ג וַיְעַנְּךָ
וַיַּרְעִבֶךָ וַיַּאֲכִלְךָ אֶת־הַמָּן אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתָּ וְלֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ לְמַעַן
הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא עַל־הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ
יִחְיֶה הָאָדָם כִּי עַל־כָּל־מוֹצָא פִי־
יְהוָה יִחְיֶה הָאָדָם: ד שִׂמְלָתְךָ
לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה
זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה: ה וְיָדַעְתָּ
עִם־לְבָבֶךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יִיַּסֵּר אִישׁ אֶת־
בְּנוֹ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ:
ו וְשָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוֹת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ
: ז כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־
אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת
וּתְהֹמֹת יֹצְאִים בַּבִּקְעָה וּבָהָר:
ח אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה
וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית־שֶׁמֶן וּדְבָשׁ:
ט אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־
בָּהּ לֶחֶם לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ
אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב
נְחֹשֶׁת: י וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ
וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ: יא הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לְבִלְתִּי שְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו

וחקתיו

מצותיו ק׳

שני

ארבעים שנה וסמיך ליה וידעת עם לבבך רמז עד ארבעים שנה לא קם מינים אלעת דרכיה וכן כן מכנעי לבינה ולבבו יכין כסול עולם ארבעים

ר׳ תיבו׳ כפסוק ארץ חטה וגו׳ לכך נדיך ליתן ר׳ מכנעו כפת בטעת בדגה ושל כנגד ר׳ מכות שבעתו בפת לא תחליש כו׳

הטובה שלישי

תל מקות בברכת המזון

לְמַעְבַּד כְּדִיל דְּתֵיחוּן וְתֵרְתּוּן
וְתֵיעָלוּן וְתִרְתּוּן יָת־אַרְעָא דְּקַיֵּים
יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן: וְתִדְכַּר יָת־כָּל־
אוֹרְחָא דַּדְבַּרָךְ יְיָ אֱלָהָךְ דֵּין אַרְבָּעִין
שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא בְּדִיל לְעַנּוּתָךְ
לְנַסְיוּתָךְ לְמִידַּע יָת־דְּבָבָךְ הֲתִטַּר
פִּקּוּדוֹהִי אִם־לָא: ג וְעַנָּךְ
וְאַכְפִּנָךְ וְאוֹכְלָךְ יָת־מָנָא דְּלָא
יְדַעְתְּ וְלָא יְדָעִין אֲבָהָתָךְ בְּדִיל
לְהוֹדָעוּתָךְ אֲרֵי לָא עַל־לַחְמָא
בְּלַחוֹדוֹהִי מִתְקַיֵּים אֱנָשָׁא אֲרֵי עַל־
כָּל־אַפְקוּרַת מֵימַר מִן־קֳדָם יְיָ יִתְקַיֵּם
אֱנָשָׁא: כְּסוּתָךְ לָא אִיבְלִיאַת
מִנָּךְ וּמְסָאנָךְ לָא יְחִיפוּ דְּנָן אַרְבָּעִין
שְׁנִין: וְתִידַע עִם־לִבָּךְ אֲרֵי כְּמָא
דְּמַלִּיף גַּבְרָא לְבַרֵיהּ יְיָ אֱלָהָךְ
מַלִּיף לָךְ: וְתִטַּר יָת־פִּקּוּדַיָּא
דַּיְיָ אֱלָהָךְ לְמֶהַךְ בְּאוֹרְחָן דְּתַקְנָן
קָדָמוֹהִי וּלְמִדְחַל יָתֵיהּ: אֲרֵי
אֱלָהָךְ מְעֵילָךְ לְאַרְעָא טַבְתָּא אַרְעָא
נַגְדָא נַחֲלִין דְּמַיִין מַבּוּעֵי עֵינָן
וּתְהוֹמִין נַפְקִין בְּבִקְעָן וּבְטוּרִין:
אַרְעָא חִיטִין וּסְעָרִין וְגוּפְנִין וְתֵינִין
וְרִימּוֹנִין אַרְעָא דְּזֵיתָהָא עָבְדִין
מִשְׁחָא וְהִיא עָבְדָא דְּבַשׁ:
אַרְעָא דְּלָא בְּמִסְכֵּנוּ תֵּיכוֹל בָּהּ
לַחְמָא לָא תְּחַסַּר כֹּל מִדְּעַם בָּהּ
אַרְעָא דְּאַבְנָהָא בַרְזֶלָא וּמִטּוּרָהָא
תִּפְסוֹל נְחָשָׁא: וְתֵיכוֹל וְתִסְבַּע
וּתְבָרֵךְ יָת־יְיָ אֱלָהָךְ עַל־אַרְעָא
טַבְתָּא דִּיהַב־לָךְ: אִסְתַּמַּר לָךְ דִּילְמָא
תִּתְנַשֵּׁי יָת־דַּחְלָתָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ
בְּדִיל דְּלָא לְמִיטַּר פִּקּוּדוֹהִי וּדְיָנוֹהִי

וקימוהי

ובוא דין חטרין למעבד מן בגלל דתיתון ותיסגון ותיעלון ותירתון ית
ארעא דקיים יי לאבהתכון: וזכרת יתהוון הכירין ית כל ארחא
דדברכון יי אלקכון מן בגלל לסגופכון ומן בגלל לנסיותכון למנדוע
הנטרין אתון פקודוי אין לא: ויענך ועניך ואכך פנך ואוכלך ית
מנא דלא ידעתון ולא ידעון א ירושלמי
אבהתך מן בגלל להודעותך ארום ארום לא על לחמא בלחודוי חיי בר
נשא ארום על כל מה דאתברי על מימרא דיי חיי בר נשא: שמלתך
כסותכון לא בלת מעילוי גושמכון ורגליכון לא הליכן מיתפין דנן
ארבעין שנין: וידעת ותנדעון עם רעיוני ליבכון ארום היכמא
דמסקר גבר ית בריה יי אלקך מסקר יתכון: ושמרת ותטורון ית
פקודיא דיי אלקכון למהך בארחן דתקנן קדמוי ולמדחל יתיה: כי
ארום יי אלקכון מעיל יתכון לארעא משבחא בפירהא ארעא דנגדא
נחלין דמיין צלילין מבועי עינון חלין ותרומין דלא מיבשין נפקין
בבקען ובטורין: ארץ ארעא דמרביא חינטין ושערין ומלכלבא
גופנין דמנהון נפיק חמר חל וחדיף ירושלמי
ומרביא תינין ורומנין ארע דמן ארעא דמן
זיתהא עבדין משח ומן תומריהא תמרהא עבדין הבשא:
עבדין דבש: ארץ ארעא דלא
בחוסרנא תיכלון כה לחמא לא ירושלמי
תחסר כל מדעם בה ארעא די די אבנהא ברזין כפורזלא וטוריא
חכימהא גזרין גזירן ברזין די חסימין כנחשא:
כפרזלא וחלמידהא שאלין שאילן
מסימן כנחשא: ואכלת ותהוון זהירין בזמן דאתון אכלין ושבעין
הוון מזרין ומרבין קדם יי אלקכון על כל פירי ארעא משבחא דיהב
לכון: השמר אסתמרון לכון דילמא תתנשון ית דחלתא דיי אלקכון
מן

שלחו ולא ענמות: וכף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם והלא משה לבדו
כתעסק בהם להעלותם אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמרוה ישראל בקרלת על שמם:
פתשמור מצותיו. שלא תכסהו ולא תהרסו אחריו: שמלתך לא בלתה. עכמי כבוד היו
ספים בכסותם ומנהגים אותם כמין כלים מנוהגים ואף קטניהם כמו שהיו גדלים היה
גדל לבושן עמהם כלבוש הזה של חומטן שגדל עמו: לא נבקה. לא כפחה כבנק כדרך
סולכי יחף שרגליהם כפוחות: זית שמן. זתים העושים שמן:

וחקתיו אשר אנכי מצוך היום:
יא פן תאכל ושבעת ובתים
ס מסר גליסן טובים תבנה וישבת: יב ובקרך
ל וסר וצאנך ירבין וכסף וזהב ירבה לך
וכל אשר לך ירבה: יג ורם
לבבך ושכחת את יהוה אלהיך
המוציאך מארץ מצרים מבית
עבדים: יד המוליכך במדבר
הגדל והנורא נחש שרף ועקרב
וצמאון אשר אין מים המוציא לך
ל וסר מים מצור החלמיש: טו המאכלך
מן במדבר אשר לא ידעון אבתיך
ש מסר גליסן למען ענתך ולמען נסתך להיטבך
באחריתך: טז ואמרת בלבבך
כחי ועצם ידי עשה לי את החיל
הזה: יז וזכרת את יהוה
אלהיך כי הוא הנתן לך כח
לעשות חיל למען הקים את בריתו
אשר נשבע לאבתיך כיום הזה:
ס יח והיה אם
שכח תשכח את יהוה אלהיך
והלכת אחרי אלהים אחרים
ד קמיכין ועבדתם והשתחוית להם העדתי
ק מסר בכם היום כי אבד תאבדון:
כגוים אשר יהוה מאביד
מפניכם כן תאבדון עקב לא
תשמעון בקול יהוה אלהיכם:
ט פ ק שמע ישראל
ט מסר אתה עבר היום את הירדן לבא
לרשת גוים גדלים ועצמים ממך
ב מסר דסמת ערים גדלת ובצרת בשמים:
עם גדול ורם בני ענקים
אשר אתה ידעת ואתה שמעת

וקיימוהי דאנא מפקיד לך יומא
דין: דילמא תיכול ותשבע ובתין
שפירין תבני ותתיב: ורתיכ
וענך יסגיון לך וכספא ודהבא
יסגי לך וכל דלך יסגי:
לבך ותחבשי ית רחלתא דייי אלהך
דאפקך מארעא דמצרים מבית
עבדותא: דדברך במדברא רבא
ודחילא אתר דחיון קלן ועקרבין
ובית צחונא אתר דלית מיא
דאפיק לך מיא מטינרא תקיפא:
דאוכלך מנא במדברא דלא ידעון
אבהתך בדיל לענותך ובדיל
לנסיותך לאוטבא לך בסופך:
ותימר בלבך חילי ותקוף ידי קנו
לי ית נכסיא האילין: ותדכר ית
ייי אלהך ארי הוא יהיב לך עיצה
למקני נכסין בדיל לקיימא ית
קיימיה דקיים לאבהתך כיומא
הדין: ויהי אם אתנשאה תתנשי
ית רחלתא דייי אלהך ותהך בתר
טעות עממיא ותפלחינון ותסגדון
להון אסהדית בכון יומא דין ארי
מיבד תיבדון: כעממיא דיי
מובד מן קדמיכון כן תבדון חלף
דלא קבילתון כמימרא דייי אלהכון:
שמע ישראל את עבר יומא דין
ית ירדנא למיעל למירת עממין
רברבין ותקיפין מינך קירוין רברבן
וכריכן עד צית שמיא: עם רב
ותקיף בני גבריא דאת ידעת ואת
שמעת מן ייכול למיקם קדם בני
מי גבריא:

גבריא: וְתִידַע יוֹמָא דֵין אֲרֵי יְיָ
אֱלָהָךְ הוּא עָבַר קֳדָמָךְ מֵימְרֵיהּ
אֶשָׁא אָכְלָא הוּא יְשֵׁיצִנּוּן וְהוּא
יִתְבְּרִנּוּן קֳדָמָךְ וְתִתְרְיְכִנּוּן
וְתוֹבֵדִנּוּן בְּפַרְיַע כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ
לָךְ:

מִי יִתְיַצֵּב לְפָנֶיךָ בְּנֵי עֲנָק:
וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הוּא הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא
יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם לְפָנֶיךָ
וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר

יונתן בן עוזיאל

מִן בְּגַלַל דְּלָא לְמִנְטַר פִּקּוּדוֹי וְדִינוֹי וּקְיָימוֹי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵין: פֶּן דִּלְמָא תֵּיכְלוּן וְתִשְׂבְּעוּן וּבָתִּין שַׁפִּירִין תִּיבְנוּן וְתֵיתְבוּן: וּבְקָרְךָ וְחֵירֵיכוֹן וְעָנֵיכוֹן יִסְגּוּן וְכַסְפָּא וּדְהַבָּא יִסְגֵּי לְכוֹן וְכָל דִּילְכוֹן יִסְגֵּי: וְרָם וְיִתְרַם לְבָבְכוֹן וְתִתְנַשּׁוּן יָת דַּחֲלָתָא דְיְיָ אֱלָקְכוֹן דְּאַפֵּיקְכוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדֵיא: הַמּוֹלִיכְךָ דְּדַכְרָךְ בְּרַחְמִין בְּמַדְבְּרָא רַבָּא וּדְחֵילָא אֲתַר מְלֵי חֵיוָון קַלִּין וְעַקְרַבִּין עַקְצִין וּבֵירַת צַכְוּנָא אֲתַר דְּלֵית מַוֵי דְּאַפִּיק לָךְ מַוֵי מִשְׁמִיר טַנְרָא: הַמַּאֲכִלְךָ דְּאוֹכְלָךְ מָנָא בְּמַדְבְּרָא דְּלָא יְדָעוּן אֲבָהָתָךְ מִן בְּגַלַל לְסַגְּפוּתָךְ וּמִן בְּגַלַל לְנַסּוֹתָךְ לְאוֹטָבָא לָךְ בְּסוֹפָךְ: וְאֹמַרְתָּ הַוּ זְהִירִין דְּלָא תֵּימְרוּן בְּלִבְּכוֹן חֵילִין וְתַקִּיף יְדָן קָנוּ לָן יָת נִכְסַיָּא הָאִלֵּין: וְזָכַרְתָּ וְתֶהֱוֹן דְּכִירִין יָת יְיָ אֱלָקְכוֹן אֲרוּם הוּא דִּיהִיב לְכוֹן מְזָנָא לְמִקְנֵי נִכְסִין מִן בְּגַלַל לְקַיָּמָא יָת קְיָימֵיהּ דְּקַיָּים לְאַבְהָתְכוֹן כְּזִמַּן יוֹמָא הָדֵין: וְהָיָה וִיהֵי אִין מִנְשָׁא תִּנְשּׁוּן יָת דַּחֲלָתָא דְיְיָ אֱלָקְכוֹן וְתֵהָכוּן בָּתַר טַעֲוָות עַמְמַיָּא וְתִפְלְחוּנוּן וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן אַסְהֲדִית עֲלֵיכוֹן יוֹמָא דֵין אֲרוּם מֵיבַד תֵּיבְדוּן: כְּגוֹיִם הַיָּ כְּעַמְמַיָּא דְיְיָ מְגַלֵּי מִן קֳדָמֵיכוֹן הֵיכְדֵין תֵּיבְדוּן חוֹלַף דְּלָא קַבְּלָתּוּן לְמֵימְרָא דְיְיָ אֱלָקְכוֹן: שְׁמַע שְׁמָעוּ יִשְׂרָאֵל אַתּוּן עָבְרִין יוֹמָא דֵין יָת יַרְדְּנָא לְמֵיעוֹל לְמֵירַת עַמְמִין רַבְרְבִין וְתַקִּיפִין מִנְּכוֹן קִירְוִין רַבְרְבָן וּבְרִיכָן עַד אִית שְׁמַיָּא: עַם גָּדוֹל עַם חָסִין וְגַיְיוֹתָן הֵי כְּגִנְבְרַיָּא דְּאַתּוּן יְדָעְתּוּן וְאַתּוּן שְׁמָעְתּוּן מַן יְכוֹל לְמִיקַּם קֳדָם בְּנוֹי גִּיבְרַיָּא: וִידַעְתָּ וְתִנְדְּעוּן יוֹמָא דֵין אֲרוּם יְיָ אֱלָקְכוֹן שְׁכִינַת יְקָרֵיהּ סְטַיְלָא קֳדָמֵיכוֹן מֵימְרֵיהּ אֵשָׁא אָכְלָא הוּא יְשֵׁצִנּוּן וְהוּא יְחַדֵּיכִנּוּן מִן קֳדָמֵיכוֹן וְתִרְכִּינוּן וְתוֹבְדִנּוּן בְּסַרְהוֹבָיָא הֵיכְמָא דְמַלֵּיל יְיָ אֱלָקְכוֹן לְכוֹן:

אל

דבר יהוה לך: אל תאמר
בלבבך בהדף יהוה אלהיך אתם
מלפניך לאמר בצדקתי הביאני
יהוה לרשת את הארץ הזאת
וברשעת הגוים האלה יהוה
מורישם מפניך: לא
בצדקתך ובישר לבבך אתה בא
לרשת את ארצם כי ברשעת
הגוים האלה יהוה אלהיך מורישם
מפניך ולמען הקים את הדבר
אשר נשבע יהוה לאבתיך ל
לאברהם ליצחק וליעקב:
וידעת כי לא בצדקתך יהוה
אלהיך נתן לך את הארץ הטובה
הזאת לרשתה כי עם קשה ערף
אתה: זכר אל תשכח את
אשר הקצפת את יהוה אלהיך
במדבר למן היום אשר יצאת
מארץ מצרים עד באכם עד
המקום הזה ממרים הייתם עם
יהוה: ובחרב הקצפתם
את יהוה וית אנף יהוה בכם
להשמיד אתכם: בעלתי
ההרה לקחת לוחת האבנים לוחת
הברית אשר כרת יהוה עמכם
ואשב בהר ארבעים יום וארבעים
לילה לחם לא אכלתי ומים לא
שתיתי: ויתן יהוה אלי את
שני לוחת האבנים כתבים באצבע
אלהים ועליהם ככל הדברים אשר
דבר יהוה עמכם בהר מתוך האש
ביום הקהל: ויהי מקץ ארבעים יום וארבעים לילה נתן

פ׳ פורים
פ׳ נקע סם׳

ג פסל
ד נקיב כן

יהוה

לך: לא תימר בלבך בדיתבר
יי אלהך יתהון מן קדמך למימר
בזכותי אעלני יי למירת ית ארעא
הדא וברחוקי עממיא האילין יי
מתרך להון מן קדמך: לא
בזכותך ובקשיטות לבך את עליל
למירת ית ארעהון ארי ברחוקי
עממיא האילין יי אלהך מתרך
להון מן קדמך ובדיל לקיימא ית
פתגמא דקיים יי לאבהתך
לאברהם ליצחק וליעקב: ותידע
ארי לא בזכותך יי אלהך יהיב לך
ית ארעא טבתא הדא למירתה
ארי עם קשי קדל את: הוי
דכיר לא תנשי ית דארגזתא קדם
יי אלהך במדברא למן יומא
דנפקתא מארעא דמצרים עד
מיתיכון עד אתרא הדין מסרבין
הויתון קדם יי: ובחורב ארגזתון
קדם יי ותקיף רוגזא דיי בכון
לשיצאה יתכון: במסקי לטורא
למיסב לוחי אבניא לוחי קיימא
דגזר יי עמכון ויתיבית בטורא
ארבעין יממין וארבעין ליליין
לחמא לא אכלית ומיא לא שתיתי:
ויהב יי לי ית תרין לוחי אבניא
כתיבין באצבעא דיי ועליהון ככל
פתגמיא דמליל יי עמכון בטורא
מגו אשתא ביומא דקהלא:
והוה מסוף ארבעין יומין וארבעין
לילין

לילון יהב יי לי ית תרין לוחי
אבניא לוחי קיימא: ואמר יי לי
קום חות בפריע מיכא ארי חבילת
עמך דאפקתא ממצרים סטו
בפריע מן אורחא דפקידתינון
עבדו להון מתכא: ואמר יי לי

למימר

יהוה אלי את שני לחת האבנים
לחות הברית: יא ויאמר יהוה
אלי קום רד מהר מזה כי שחת
עמך אשר הוצאת ממצרים סרו
מהר מן הדרך אשר צויתם עשו
להם מסכה: יב ויאמר יהוה

אלי

כ כתיב כן לי
תכיינ׳ ויכתבם
על שני לחות
האבנים ·

יונתן בן עזיאל

אל תאמר לא תימרון בליבכון כד ידחי יי אלקכון יתהון מן קדמיכון
למימר בזכותי אעלני יי למירת ית ארעא הדא ובחובי עממיא האלין
יי מתרכהון מן קדמיכון: לא בצדקתך לא מטול זכותכון ובתריצות
ליבכון אתון עלין למירות ית ארעהון ארום בחובי עממיא האלין יי
אלקכון מתרך יתהון מן קדמיכון ומן בגלל לקיימא ית פתגמא דקיים
יי לאבהתכון לאברהם ליצחק וליעקב: וידעת ותנדעון ארום לא
בזכותכון יי אלקכון יהיב לכון ית ארעא משבחא הדא למירתה ארום
עם קשי קדל אתון: זכר הווי דכירין לא תתנשון ית דארגזתון קדם
יי אלקכון במדברא למן יומא דנפקתון מן ארעא דמצרים עד מיתיכון עד
אתרא הדין מסרבין הויתון קדם יי: ובחרב ובחורב ארגזתון
קדם יי והוה רוגזא מן קדם יי בכון לשצייא יתכון: בעלותי כד
סליקית לטורא למיסב לוחי מרמירא לוחי קיימא דגזר יי עמכון ושהיית
בטורא ארבעין יממין וארבעין ליליון לחמא לא אכלית ומיא לא
אשתיתי: ויתן ויהב יי לי ית תרין לוחי מרמירא כתיבין באיצבעא
די יי ועילויהון כתיב הי בכל פתגמיא דמליל יי עמכון בטורא מגו אשתא
ביום כנישת קהלא: ויהי והוה מסוף ארבעין יממין וארבעין ליליון
יהב יי לי ית תרין לוחי מרמירא לוחי קיימא: ויאמר ואמר יי לי
קום חות ארום חבילו ארחתהון עמא דאתקרין על שמך דאפקתא
מארעא דמצרים: ויאמר ואמר יי לי למימר גלי קדמי סורחנות
עמא

אל תאמר בלבבך · בדקתי ורשעת הגוים גרמו: לא בגדקתך ואתה בא לרשת כי ברשעת ל ה
הגוים · הרי כי משמש בלשון אלא: ואשר בהר · אין ישיבה אלא לשון עכבה: ס
לוחות · לוחת כתיב שמתיקן שוות: פ

ואתכפל

אלי לאמר ראיתי את העם הזה
והנה עם קשה־ערף הוא:
יז הרף ממני ואשמידם ואמחה
את־שמם מתחת השמים ואעשה
אותך לגוי־עצום ורב ממנו:
יח ואפן וארד מן־ההר וההר
בער באש ושני לוחת הברית על
שתי ידי:
יט ואראה והנה חטאתם ליהוה אלהיכם עשיתם
לכם עגל מסכה סרתם מהר מן־
הדרך אשר־צוה יהוה אתכם:
כ ואתפש בשני הלחת ואשלכם
מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם:
כא ואתנפל לפני יהוה כראשנה
ארבעים יום וארבעים לילה לחם
לא אכלתי ומים לא שתיתי על כל־
חטאתכם אשר חטאתם לעשות
הרע בעיני יהוה להכעיסו:
כב כי יגרתי מפני האף והחמה
אשר קצף יהוה עליכם להשמיד
אתכם וישמע יהוה אלי גם בפעם
ההוא:
כג ובאהרן התאנף
יהוה מאד להשמידו ואתפלל גם־
בעד אהרן בעת ההוא:
כד ואת־חטאתכם אשר־עשיתם
את־העגל לקחתי ואשרף אתו
באש ואכת אתו טחון היטב עד
אשר־דק לעפר ואשלך את־עפרו
אל־הנחל היורד מן־ההר:
כה ובתבערה ובמסה ובקברת

ה קיזנין

זאזלכם מסר
יה טזכרו ל
הדנרות מסר

ל ומסר
ם נ קמן וס
פתחין

למימר גלי קדמי ית עמא הדין
והא עם קשה קדל הוא:
בעותך מן קדמי ואישיצינון ואמחי
ית שמהון מתחות שמיא ואעביד
יתך לעם תקיף וסגי ממנהון:
ואתפניתי ונחתית מן טורא וטורא
בער באישתא ותרין לוחי קימא על
תרתין ידי: וחזית והא חבתון קדם
יי אלהכון עבדתון לכון עיגל מתכא
סטיתון בפריע מן ארחא דפקיד יי
יתכון: ואחדית תרין לוחיא
ורמית ינון מעל תרתין ידי
ותברתינון לעיניכון: ואשתטחית
קדם יי בקדמיתא ארבעין יממין
וארבעין לילין לחמא לא אכלית
ומיא לא אישתיתי על כל חובתכון
דחבתון למעבד דביש קדם יי
לארגזא קדמוהי: ארי דחילית
מן קדם רוגזא וחימתא דרגיז יי
עליכון לשיצאה ית כון וקביל יי
צלותי אף בזימנא ההיא: ועל
אהרן הוה רגז מן קדם יי לחדא
לשציותיה וצליתי אף על אהרן
בעי ידנא ההיא: וית חובתכון
דעבדתון ית עיגלא נסיבית
ואוקדית יתיחי בנורא ושפית יתיה
בשופינא יאורת עד דהוה דקיק
לעפרא ורמית ית עפריה לנחלא
דנחית מן טורא: ובדליקתא
ובנסיתא ובקברי דמשאלי מרגזין

התאוה דיוחון

ולתכפל כרקשוכה מ יום: סל ועתה אעלה אל ה' לולי אכפרה באותה עליה עפרתיה
יום כמנהו כלים בכ"ט באב שהוא עלה ביום בתמוז בו ביום כתלכה לישראל ואמר לו למשה
סבל

עַמָּא דְּדִין וְהָא עַם קְשֵׁי קְדַל הוּא: דרף אַנַח בְּעוּתְךָ מִן קֳדָמַי
וְאֶשֵׁיצִינוּן וְאֶמְחֵי יַת שׁוּמְהוֹן מִתְּחוֹת שְׁמַיָּא וְאַעֲבֵיד יָתְךָ לְעַם תַּקִּיף וְסַגִּי
מִנְּהוֹן: ואפן וְכַוְוֹנִית וּנְחָתִית מִן טַוְרָא וְטַוְרָא דְּלֵיק בְּאֶשְׁתָּא
וּתְרֵין לוּחֵי קְיָמָא עַל תְּרֵין יְדָיי: וארא וְחַמִית וְהָא סְדַרְתּוּן קֳדָם
יְיָ אֱלָהֲכוֹן עֲבַרְתּוּן לְכוֹן עֵיגַל מַ
מַתְּכָא סְטִיתוּן בְּפַרְיָע מִן אָרְחָא
דְּפַקִּיד יְיָ יָתְכוֹן: ואתפש וְאַחֲדִית
בְּתְרֵין לוּחַיָּא וְטַלְקִתִּינוּן מֵעַלְוֵי
תְּרֵתֵין יְדַיי וּתְבַרְתִּינוּן וְאַתּוּן חַמְיָין
בַּד לוּחַיָּא מִיתַּבְּרִין וְאַתְוַתָּא פָּרְחִין: ואתנפל וּבָעִית רַחֲמִין מִן קֳדָם
יְיָ כַּד בְּקַדְמִיתָ אַרְבְּעִין יְמִמִין וְאַרְבְּעִין לֵילְוִין לַחְמָא לָא אֲכָלִית וּמַוֵי לָא
אֶשְׁתִּיתִי מְטוּל כָּל חוֹבֵיכוֹן דְּחַבְתּוּן לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא יָתֵהּ דְּמוֹי:
כי יגרתי בִּי הֲוָיָא זְמָנָא אִשְׁתַּלְחוּן מִן קֳדָם יְיָ דְּמִשְׁתֵּי מַלְאָכִיָּא מְחַבְּלִיָּא
לְחַבָּלָא יַת יִשְׂרָאֵל אַף וְחֵמָה וְקֶצֶף וּמַשְׁחִית וַחֲרוֹן כְּיוֹן דְּיִשְׁמַע מִשְׁ
רַבְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל אָזֵל וְאַדְכַּר שְׁמָא רַבָּא וְיַקִּירָא וְאוֹקִים מִקְּבֵרֵהוֹן אַבְרָהָם
וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וְקָמוּן בְּצַלּוֹתָא קֳדָם יְיָ וּמִן יַד אִתְכְּלִיאוּ תְּלַת מִנְּהוֹן
וְאִשְׁתַּיְרוּן תְּרֵין אַף וְחֵימָה בְּעָא מִשֶּׁה דְּחַמִּין וְאִתְכְּלִיאוּ אוּף תְּרֵיהוֹן
וְחַפַּר שִׁיחַ בְּאַרְעָא דְּמוֹאָב וּטְמָרִינוּן בְּשִׁבּוּעַת שְׁמָא רַבָּא וּרְחִילָא דְּהָכֵין
כְּתִיב אַרוֹן דְּחִילִית מִן קֳדָם רוּגְזָא וְחֵימְתָא דְּרָגַז יְיָ עֲלֵיכוֹן לְמִשְׁצֵיָא
יָתְכוֹן וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתִי אוּף בְּזִמְנָא הַהִיא: ובאהרן וְעַל אַהֲרֹן הֲוָת
דְּגַז מִן קֳדָם יְיָ לְחַרָא לְשֵׁיצָיוּתֵיהּ וְצַלֵּיתִי אוּף עַל אַהֲרֹן בְּעִידָנָא הַהִיא:
ואת וְיַת סוּרְחָנְתְּכוֹן דְּעַבַּרְתּוּן יַת עֵגְלָא נְסִיבִית וְאוֹקִידִית יָתֵהּ בְּנוּרָא
וְשַׁפְיֵית יָתֵהּ בְּשׁוּפְנָא טַבָּאוּת עַד דַּהֲוָה דָקִיק כְּעַפְרָא וּטְלַקִית יַת עַפְרֵיהּ
לְנַחְלָא דְּנָחִית מִן טַוְרָא: וברתבערה וּבְבֵירַת יְקִידָתָא וּבְנִיסְיָתָא
ובקברי

פסל לך שני לוחות עשה עול ארבעים יום כמנהגו כלים ניה בו ביום כתרנה הקבה לישרל
בשמחה ואמר לו למשה סלחתי כדבריך לכך הוקבע למחילה ולסליחה ומכין שכתרנה
ברגון שלם שכאמר בארבעים של לוחות אחרונות ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים
מה הראשונים ברגון אף אחרונים ברגון אמור מעתה אמנעיים היו בכעס: ובאהרן כ
התאנף ה׳ לפי שמע לכם: להשמידו׳ זה כלוי בנים וכן הוא אומר ואשמיד פריו
ממעל: ואתפלל גם בעד אהרן׳ והועילה תפלתי לכפר מחנה ומתו שני׳ וכשארו השני׳:
טאון׳ לשון הווה כמו הלוך וכלות מולאכת בלעז: ואתכפל וגו׳ אלו הן עצמן האמורים כא
למעלה וכפלן כאן לפי שכתוב כאן סדר תפלתו שכאמר ה׳ אלהים אל תשחת עמך וגו׳:

בעת

הַתְּאַוָּה מַקְצִפִים הֱיִיתֶם אֶת־יְהוָה׃
כב וּבְשִׁלֹּחַ יְהוָה אֶתְכֶם מִקָּדֵשׁ
בַּרְנֵעַ לֵאמֹר עֲלוּ וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא הֶאֱמַנְתֶּם לוֹ וְלֹא
שְׁמַעְתֶּם בְּקֹלוֹ׃ כג מַמְרִים
הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה מִיּוֹם דַּעְתִּי אֶתְכֶם
׃ כד וָאֶתְנַפַּל לִפְנֵי יְהוָה אֶת־
אַרְבָּעִים הַיּוֹם וְאֶת־אַרְבָּעִים
הַלַּיְלָה אֲשֶׁר הִתְנַפָּלְתִּי כִּי־אָמַר
יְהוָה לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם׃
כה וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה וָאֹמַר
אֲדֹנָי יְהוִה אַל־תַּשְׁחֵת עַמְּךָ
וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר פָּדִיתָ בְּגָדְלְךָ אֲשֶׁר־
הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה׃
כו זְכֹר לַעֲבָדֶיךָ לְאַבְרָהָם
לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב אַל־תֵּפֶן אֶל־קְשִׁי
הָעָם הַזֶּה וְאֶל־רִשְׁעוֹ וְאֶל־חַטָּאתוֹ
׃ כז פֶּן־יֹאמְרוּ הָאָרֶץ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָנוּ מִשָּׁם מִבְּלִי יֻכֹלֶת יְהוָה
לַהֲבִיאָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־דִּבֶּר
לָהֶם וּמִשִּׂנְאָתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם
לַהֲמִתָם בַּמִּדְבָּר׃ כט וְהֵם
עַמְּךָ וְנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ בְּכֹחֲךָ
הַגָּדֹל וּבִזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה׃

פ

חמישי

פ בָּעֵת הַהִוא
אָמַר יְהוָה אֵלַי פְּסָל־לְךָ שְׁנֵי לוּחֹת
אֲבָנִים כָּרִאשֹׁנִים וְעֲלֵה אֵלַי הָהָרָה
וְעָשִׂיתָ לְךָ אֲרוֹן עֵץ׃ ב וְאֶכְתֹּב
עַל־הַלֻּחֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ
עַל־הַלֻּחֹת הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ
וְשַׂמְתָּם בָּאָרוֹן׃ ג וַאֲעַשׂ אֲרוֹן
עֲצֵי שִׁטִּים וָאֶפְסֹל שְׁנֵי לֻחֹת אֲבָנִים

הֲוַיְתוּן קָדָם־יְיָ׃
יַתְכוֹן מַרְקָס גַּיְאָה לְמֵימַר
וְאַחְסִינוּ יַת אַרְעָא דִּידְבִית לְכוֹן
וְסַרְבְּתוּן עַל־גְּזֵירַת מֵימְרָא דְּיְיָ
אֱלָהְכוֹן וְלָא הֵימַנְתּוּן לֵיהּ וְלָא
קַבִּילְתּוּן לְמֵימְרֵיהּ׃
הֲוַיְתוּן קָדָם־יְיָ מִיּוֹמָא דְּיָדַעְתִּי
יַתְכוֹן׃ וְאִישְׁתַּטְחִית קֳדָם יְיָ יַת
אַרְבְּעִין יְמָמִין וַיַת אַרְבְּעִין לֵילִין
דְּאִשְׁתַּטְחִית אֲרֵי אֲמַר יְיָ לְשֵׁיצָאָה
יַתְכוֹן׃ וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְיָ וַאֲמַרְתִּי
יְיָ אֱלָהִים לָא תְחַבֵּל עַמָּךְ
וְאַחְסַנְתָּךְ דְּפַרְקְתָּא בְּתוֹקְפָךְ
דְּאַפֵּקְתָּא מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַּקִּיפָא׃
אִידְכַּר לְעַבְדָּךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיַעֲקֹב לָא תְּחַפֵּנִי לְקַשְׁיוּת עַמָּא
הָדֵין וּלְחוֹבֵיהוֹן וּלְחַשָּׁאֵיהוֹן׃
דִּלְמָא יֵימְרוּן דַּיָּרֵי אַרְעָא
דְּאַפֵּקְתָּנָא מִתַּמָּן מִדְּלֵית יוּכְלָא
קָדָם יְיָ לְאַעֲלוּתְהוֹן לְאַרְעָא דְּמַלִּיל
לְהוֹן וּמִדְּסָנֵי יַתְהוֹן אַפֵּיקִינוּן
לְקַטָּלוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא׃ וְאִינוּן
עַמָּךְ וְאַחְסַנְתָּךְ דְּאַפֵּקְתָּא בְּחֵילָךְ
רַבָּא וּבְדְרָעָךְ מְרַמְּמָא׃ בְּעִידָנָא
הַהִיא אֲמַר יְיָ לִי פְּסַל לָךְ תְּרֵין
לוּחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי וְסַק לְקָדָמַי
לְטוּרָא וְתַעְבֵּיד לָךְ אֲרוֹנָא דְּאָעָא׃
וְאֶכְתּוֹב עַל לוּחַיָּא יַת פִּתְגָמַיָּא
דַּהֲווּ עַל לוּחַיָּא קַדְמָאֵי דְּתַבַּרְתָּא
וּתְשַׁוֵּינוּן בַּאֲרוֹנָא׃ וְעָבַדְתִּי
אֲרוֹנָא דְּאָעֵי שִׁטִּין וּפְסָלִית תְּרֵין
לוּחֵי

כראשנים

לוחֵי אַבְנַיָּא כְּקַדְמָאֵי וְסַלְּקִית לְטוּרָא וּתְרֵין לוּחַיָּא בִּידִי: וְכָתַב עַל־לוּחַיָּא כִּכְתָבָא קַדְמָאָה אִנּוּן עֲשָׂרָא פִּתְגָמִין דְּמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא

יונתן בן עוזיאל

וּבְקִבְרֵי תַּחְמוּדָא מַרְגִּינִין וּבְקִבְרַיָּא תַּחְמוּדַיָּא: הֲוֵיתוּן קָדָם יְיָ: ובשלח

וּבְזִמַּן דְּשָׁלַח יְיָ יָתְכוֹן מֵרַקְם גְּעָא לְמֵימַר סוּקוּ וְאַחְסִינוּ יָת אַרְעָא דִּי יְהָבִית לְכוֹן וְסָרִיבְתּוּן עַל מֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן וְלָא הֵימַנְתּוּן לֵיהּ וְלָא קַבֵּלְתּוּן לְמֵימְרֵיהּ: ממרים מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קָדָם יְיָ מִן יוֹמָא דְּחַכִּימִית יָתְכוֹן: ואתנפל וְאִשְׁתַּחֲוִית בְּצַלּוֹ קָדָם יְיָ יָת אַרְבְּעִין יְמִין וְיָת אַרְבְּעִין לֵילְוָן דְּאִשְׁתַּחֲוִית בְּצַלּוֹ אֲרוּם אֲמַר יְיָ לְמַשְׁצֵיאָ יָתְכוֹן: וארתפלל וְצַלֵּית קָדָם יְיָ וַאֲמָרִית בְּבָעוּ בְּרַחְמִין מִן קֳדָמָךְ יְיָ אֱלָקִים לָא תְּחַבֵּל עַמָּךְ וְאַחְסַנְתָּךְ דִּיפְרַקְתָּ בְּתוֹקְפָךְ דִּי אַפֵּיקְתָּ מִמִּצְרַיִם בְּגִבּוּרָה אִידָא תַּקִּיפְתָּא: זכר הֲוֵי דְכִיר לְעַבְדָּךְ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקוֹב וְלָא תְּסְתַּכַּל לְקַשְׁיוּת לֵב עַמָּא הָדֵין לְרִישְׁעֵיהוֹן וּלְסוֹרְחָנוּתְהוֹן: פן דִּלְמָא יֵימְרוּן דַּיְרֵי אַרְעָא דְּאַפֵּקְתָּנָא מִתַּמָּן מִדְּאִיתְתִּישׁ חֵילָא מִן קֳדָם יְיָ לַאֲעָלוּתְהוֹן לְאַרְעָא דְּמַלֵּיל לְהוֹן וּמִדְּסָנֵי יָתְהוֹן אַפֵּיקִינוּן לְקַטָּלוּתְהוֹן בְּמַדְבְּרָא: והם וְהֵינוּן עַמָּךְ וְאַחְסַנְתָּךְ דְּאַפֵּיקְתָּא בְּחֵילָךְ רַבָּא וּבְדְרָעָךְ מְרַמְּמָא: בעת בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ לִי פְּסַל לָךְ תְּרֵי לוּחֵי מַרְמִירָא כְּצוּרַתְהוֹן דְּקַמָּאֵי וְסוּק לְקָדָמַי לְטוּרָא וְעֵיבַד לָךְ אֲרוֹנָא דְּקִיסָא: ואכתב וְאֶכְתּוֹב עַל לוּחֵיָא יָת פִּתְגָמַיָּא דַּהֲווֹ עַל לוּחַיָּא קַמָּאֵי דִּי יְתִשַׁר חֵילָךְ דְּדַבַּרְתָּנוּן וְתִשְׁוִינוּן בַּאֲרוֹנָא: ואעש וְעָבַדִית אֲרוֹנָא דְקִיסֵי שִׁטִּיָּא וּפְסָלִית תְּרֵי לוּחֵי מַרְמִירָא כְּצוּרַת קַמָּאֵי וְסַלְּקִית לְטוּרָא וּתְרֵין לוּחַיָּא בִּידִי: ויכתב וְכָתַב עַל לוּחַיָּא הֵי כִּכְתָבָא קַמָּא עֲשַׂרְתֵּי דְּבִרַיָּא דְּמַלֵּיל יְיָ עִמְּכוֹן בְּטוּרָא מגו

בעת ההיא: לבוף מ׳ יום כתרגם לי ואמר לי פסול לך ואחר כך ועשית ארון ואני עשיתי ארון תחלה שכשאבא והלוחות בידי סיכן לתכם ולא זה הוא ארון שעשו בצלאל שהרי משכן לא נתעסקו בו עד לאחר יום הכפורים כי בירדתו מן ההר נוס להם על מלאכת המשכן ובצלאל עשה משכן תחלה ואחר כך ארון וכלים כמנהג זה ארון אחר היה וזהו שהיה יונא עמהם למלחמה ואותו שעשה בצלאל לא ינא למלחמה שלא בימי עלי ובעבור שליו ובשבת:

כַּרִאשֹׁנִים וַאֲעַל הָהָרָה וּשְׁנֵי הַלֻּחֹת בְּיָדִי: וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן אֶת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם

כל מוריעה עלא כמל

בהר

ירושלמי

בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל
וַיִּתְּנֵם יְהוָה אֵלָי׃ ס וָאֵפֶן
וָאֵרֵד מִן־הָהָר וָאָשִׂם אֶת־הַלֻּחֹת
בָּאָרוֹן אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ שָׁם
כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה׃ י וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
נָסְעוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי־יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם
מֵת אַהֲרֹן וַיִּקָּבֵר שָׁם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר
בְּנוֹ תַּחְתָּיו׃ יא מִשָּׁם נָסְעוּ
הַגִּדְגֹּדָה וּמִן־הַגִּדְגֹּדָה יָטְבָתָה
אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם׃ יב בָּעֵת הַהִוא
הִבְדִּיל יְהוָה אֶת־שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת
אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי
יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשִׁמוֹ עַד
הַיּוֹם הַזֶּה׃ יג עַל־כֵּן לֹא־הָיָה
לְלֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־אֶחָיו יְהוָה
הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לוֹ׃ יד וַאֲנֹכִי עָמַדְתִּי
בָּהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים אַרְבָּעִים
יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה
אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא־אָבָה
יְהוָה הַשְׁחִיתֶךָ׃ טו וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי קוּם לֶךְ לְמַסַּע לִפְנֵי הָעָם
וְיָבֹאוּ וְיִרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם׃

ה׳ספר

פס תת ג׳ין
סמך מיתת
אהרן נסכרת
הלוחות לומר
לך קסס מיתת
הצדיקים
כשכיל הלוחות
וגם תק סמת
הכל נעשים
קרובים וכריבים
לקרוב עליו
כמו ספר תור
שכתוב׃

בְּטוּרָא מִגּוֹ אֶשְׁתָּא בְּיוֹמָא דְּקָהָלָא
וִיהַבִינוּן יְיָ לִי׃ וְאִתְפְּנֵיתִי וּנְחַתִּית
מִן־טוּרָא וְשַׁוִּיתִי יָת־לוּחַיָא בְּאָרוֹנָא
דְּעַבְדִית וְהָווּ תַּמָּן כְּמָא דְּפַקְדַנִי יְיָ׃
וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נְטָלוּ מִבְּאֵרֹת בְּנֵי יַעֲקָן
לְמוֹסֵרָה תַּמָּן מִית אַהֲרֹן וְאִתְקְבַר
תַּמָּן וְשַׁמִּישׁ אֶלְעָזָר בְּרֵיהּ תְּחוֹתוֹהִי׃
מִתַּמָּן נְטָלוּ לְגַדְגּוֹד וּמִן גַּדְגּוֹד
לְיָטְבָּת אַרְעָא נַגְדָּא נַחֲלִין דְּמַיָּין׃
בְּעִידָנָא הַהִיא אַפְרִישׁ יְיָ יָת שִׁבְטָא
דְּלֵוִי לְמִיטַל יָת אֲרוֹן קְיָמָא דְּיְיָ
לְמִקַּם קֳדָם יְיָ לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ וּלְבָרְכָא
בִּשְׁמֵיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ עַל־כֵּן
לָא הֲוָה לְלֵוִי חוּלָק וְאַחְסָנָא עִם־
אָחוֹהִי מִן־קֳדָם דְּיְיָ אִנּוּן
אַחְסַנְתֵּיהּ כְּמָא דְּמַלֵּיל יְיָ אֱלָהָךְ
לֵיהּ׃ וַאֲנָא הֲוֵיתִי קָאֵים בְּטוּרָא
כְּיוֹמַיָּא קַדְמָאֵי אַרְבְּעִין יְמָמִין
וְאַרְבְּעִין לֵילִין וְקַבֵּיל יְיָ צְלוֹתִי אַף
בְּזִמְנָא הַהִיא לָא אָבֵי יְיָ לְחַבָּלוּתָךְ׃
וַאֲמַר יְיָ לִי קוּם אֵזֵיל לְמִטּוֹל קְדָם
עַמָּא וְיֵעֲלוּן וְיֵרְתּוּן יָת אַרְעָא
דְּקַיֵּימִית לַאֲבָהָתְהוֹן לְמִתַּן לְהוֹן׃
וּכְעַן

ו וּבְנֵי ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה׳ מה ענין זה לכאן ועוד וכי מבארות
בני יעקן נסעו למוסרה והלא ממוסרות באו לבני יעקן שנאמר ויסעו ממוסרות ונומל
ועוד שם מת אהרן והלא בהר ההר מת נא וחטוב ותמוא שמה מסעות ממוסרות
להר ההר חלא אף זו מן התוכחה ועוד עשיתם אותי כשמת אהרן בהר ההר לפוף
ארבעים שנה ונפתלקו עכשי סמוך ירחתם לכם המלחמות מלך ערד ונתתם רחב
לחזור למצריים וחזרתם לאחוריכם שמה מסעות על בני יעקן ומשם למוסרה שם
כלחמו לכם בני לוי והרגו מכם ואתם מתם על שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם ומשם
חזרתם הגדגדה הוא חור הגדגד׳ ומן הגדגדה וגו׳ ובמוסרה עשיתם אכל כבד על

מיתתו

מנו אשתת ביומא דאתכנשו קהלא ויהבינון ליי לי: ואפן וכוונית ונחתית
מן טורא ושויית ית לוחייא בארונא דעבדית והיו תמן צניעין היכמא
דפקדני ליי: וכני ובני ישראל נטלו מן כופדני בירי בני יעקן למוסרה
תמן אגח עמהון עמלקבר מלך בערד דשמע דמית אהרן ואסתלקו ענני
יקרא ומדעקת על ישראל על קרבא דהיא בעו למתוב למצרים והדרי
שירת מטלין ורדפו בני ליוי בתריהון וקטלו מנהון תמני גניסן והדרו
לאחוריהון אף מבני ליוי אתקטילו ארבע גניסן אמרו דין לדין מאן גרם
למא קטולא הדא אלא על דאתרשלנא במספדא ואהרן חסידא וקבעו
תמן מספדא כל בני ישראל באילו תמן מית אהרן ואתקבר תמן ובכין
שמיש אלעזר בריה באתרוי: משם מתמן נטלו לגודגוד ומן גודגוד
ליטבת ארע נגדא נחלין דמיין: בעת בעדנא ההיא אפריש ליי ית
שבטא דליוי מטול דקביאו לשמיה לאתקטלא בגין יקריה למסובלא ית
ארון קיימא דיי למיקוד קדם ליי לשמשותיה ולברכא בשמיה עד זמן יומא
הדין: על כן בגין כן לא הוה לשבטא דליוי חולק ואחסנא עם
אחוהי מתנן דיהב ליה ליי הינון אחסנתיה היכמא דמליל ליי אלקכון ליה:
ואנכי ואנא הויית קאי בטורא בעי ומצליהי כיומייא קמאי ארבעין
יומין וארבעין ליליון וקביל ליי צלותי אוף בזמנא ההיא לא צבא ליי
לחבלותך: ויאמר ואמר ליי לי קום איזל לתייר קדם עמא וייעלון
וירתין ית ארעא דקיימית לאבהתהון למיתן להון: ועתה וכדון ישראל
מה

מיתתו של אהרן שנרמה לכם זאת ונדמה לכם כאלו מת שם ומתך משך תוכחה זו לשיבור
הלוחות לומר שקשה מיתתן של צדיקים לפני הקב"ה כיום שנשתברו בו הלוחות ולהודיעך
שהוקשה לו מה שכתבו ראש לפרוש ממנו כיום שעשו בו את העגל: בעת ההיא הבדיל
ה' וגו' מוסב לעכין הראשון: בעת ההיא בשכה הראשונה לבאתכם ממצריים ושעיתם
בעגל ובני לוי לא טעו הבדילם המקום מכם ומתך מקרא זה לחזרת בני יעקב לומ' שאף
בזמן לא תעו בה בני לוי אלא עמדו באמונתו: ואנכי עמדתי בהר לקבל לוחות האחרונות
ולפי שלא פירש למעלה כמה עמד בהר בעלייה אחרונה זו חזר והתחיל בה: לשלחת
ארון הלוים: לעמוד לשרתו ולברך בשמו הכהנים ורוב בשילות כפים: על כן לא
היה ללוי חלק לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואין פנויין לחרוש ולזרוע: ה' הוא נחלתו
בוטל פרש מזונן מבית המלך: כימים הראשונים של לוחות הראשונות מה הם ברגון
אף אלו ברגון אבל האמצעיים שעמדתי שם להתפלל עליכם היו בכעס: ויאמר ה' אלי
וגו' אף על פי שסלחתי מאחריו ותעיתם בעגל אמר לי לך כחה את העם וגו':

ששי

מה כתיב כאן ועתה ישראל מה יהוה אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה את יהוה אלהיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אתו ולעבד את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך: לשמר את מצות יהוה ואת חקתיו אשר אנכי מצוך היום לטוב לך: הן ליהוה אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה: רק באבתיך חשק יהוה לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם מכל העמים כיום הזה: ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד: כי יהוה אלהיכם הוא אלהי האלהים ואדני האדנים האל הגדל הגבר והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד: עשה משפט יתום ואלמנה ואהב גר לתת לו לחם ושמלה: ואהבתם את הגר כי גרים הייתם בארץ מצרים: את יהוה אלהיך תירא אתו תעבד ובו תדבק ובשמו תשבע: הוא תהלתך והוא אלהיך אשר עשה אתך את הגדלת ואת הנוראת האלה אשר ראו עיניך: בשבעים נפש ירדו אבתיך מצרימה ועתה שמך יהוה אלהיך כככוכבי השמים לרב: ואהבת את יהוה אלהיך ושמרת משמרתו וחקתיו ומשפטיו ומצותיו כל הימים: וידעתם

פ

ועתה ישראל מה יי אלהך חבע מנך אילהין למדחל קדם יי אלהך למהך בכל אזרחן דתקנן קדמוהי ולמרחם יחיד ולמפלח קדם יי אלהך בכל לבך ובכל נפשך: למיטר ית פקודיא דזיורית קיימוהי דאנא מפקיד לך יומא דין דיטב לך: הא דיי אלהך שמיא ושמי שמיא ארעא וכל דבה: רחוץ באבהתך צבי יי למירחם יהון ואתרעי בבניהון בתריהון בטן מכל עממיא כיומא הדין: ותעדון ית טפשות לבכון וקדלכון לא תקשון עוד: ארי יי אלהכון הוא אלה דיינין ומרי מלכין אלהא רבא גברא ודחילא הלית קדמוהי למיסב אפין ואף לא לקבלא שוחדא: עביד דין יתום וארמלא ורחים גיורא למתן ליה מזון וכסו: ותרחמון ית גיורא ארי דיירין הויתון בארעא דמצרים: ית יי אלהך תידחל וקדמוהי תפלח ולדחלתיה תתקרב ובשמיה תתקיים: הוא תושבחתך והוא אלהך דעבד עמך ית רברבתא וית חסינתא האילין דחזאה עינך: בשבעין נפשן נחתו אבהתך למצרים וכען שויך יי אלהך ככוכבי שמיא לסגי: ותירתם ית יי אלהך ותיטרי מטרת ממריה וקיימוהי ודינוהי ופיקודוהי כל יומיא: ותדעון יומא דין ארי

לָא יָת בְּנֵיכוֹן דְּלָא יְדָעוּ וּדְלָא חֲזוּ הַיּוֹם כִּי לֹא אֶת־בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־
ית יונתן בן עוזיאל ידעו

מָה יְיָ אֱלָקְכוֹן בְּעֵי מִנְכוֹן אֱלָהֵן לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן לְמֵהַךְ בְּכָל
אָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹי וּלְמִרְחַם יָתֵיהּ וּלְמִפְלַח קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן בְּכָל לִיבְּכוֹן
וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן: לשמר לְמִנְטוֹר יָת פִּקּוּדוֹי דַּאֲנָא מְפַקֵּד יָתְכוֹן יוֹמָא
דֵּין מִטּוּל דְּיוֹטַב לְכוֹן: הן הָא דְּיָיָ אֱלָקְכוֹן שְׁמַיָּא וּשְׁמֵי שְׁמַיָּא וְכֵיתֵי
מַלְאַכְיָא דְּבֵהוֹן לְמִשְׁמְשִׁין קֳדָמוֹי אַרְעָא וְכָל דְּאִית בָּהּ: רק לְחוֹד
בַּאֲבָהָתְכוֹן צְבָא יְיָ מִטּוּל לְמִרְחַם יָתְכוֹן וְאַתְרְעֵי בִּבְנֵידְהוֹן בַּתְרֵידְהוֹן
בְּוֹתְכוֹן מִכָּל עַמְמַיָּא דְּעַל אַנְפֵּי אַרְעָא בִּזְמַן יוֹמָא הָדֵין: ומלתם
וְתַעֲדוּן יָת טַפְשׁוּת לִבְּכוֹן וּקְדָלְכוֹן לָא תֶקְשׁוּן תּוּב: כי ה׳ אֲרוּם יְיָ
אֱלָקְכוֹן הוּא אֱלָקָא דֵיעָנָא וּמָארֵי מַלְכִין אֱלָקָא רַבָּא גִּיבָרָא וּדְחֵילָא דְּלֵית
קֳדָמוֹי מֵיסַב אַפִּין וְאוֹף לָא לְקַבְּלָא שׁוֹחְדָא: עשה עֲבַד דִּין יְתָם
וְאַרְמַלְתָּא וּרְחֵים גִּיּוֹרָא לְמִיתַן לֵיהּ מָזוֹן וְאַסְטוּלָא: ואהבתם וּתְרַחֲמוּן
יָת גִּיּוֹרָא אֲרוּם גִּיּוֹרִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרָיִם: את ה׳ מִן קֳדָם יְיָ
אֱלָקְכוֹן תִּדְחָלוּן וּקְדָמוֹי תִּפְלְחוּן וּבְדַחֲלָתֵיהּ תִּתְקְרְבוּן וּבְשֻׁמֵיהּ תּוֹמוּן:
הוא הוּא תּוּשְׁבַּחְתְּכוֹן וְהוּא אֱלָקְכוֹן דְּעָבַד עִמְּכוֹן יָת רַבְרְבָתָא וְיָת
תַּסְגִּיאָתָא דְּאִלֵּין דַּחֲמִיתוּן בְּעֵינֵיכוֹן: בשבעים בְּשׁוּבְעִין נַפְשָׁתָא נְחָתוּ
אֲבָהָתְכוֹן לְמִצְרַיִם וּכְדוּן שַׁוִּינְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן הֵי כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא לְמִזְגֵי:
ואהבת וּתְרַחֲמוּן יָת יְיָ אֱלָקְכוֹן וְתִינְטְרוּן מַטְרַת מֵימְרֵיהּ וּקְיָימוֹי וְדִינוֹי
וּפִקּוּדוֹי כָּל יוֹמָיָא: וידעתם וְתִנְדְּעוּן יוֹמָא דֵּין אֲרוּם לָא עִם בְּנֵיכוֹן
דלא

יב ועתה ישראל · מאת מעשיתם כל זאת עודמו רחמיו וחכתו עליכם ומכל מה שחטאתם
לפניו איכו שואל מכם: כי אם ליראה וגו׳ · רבותיכו דרשו מכאן הכל בידי שמים חוץ
יג מיראת שמים: לשמר את מצות ה׳ · ואף היא לא לחכם אלא לטוב לך שתקבלו שכר: הן
לה׳ אלהיך · הכל ואף על פי כן רק באהבתיך חשק ה׳ מן הכל: בכם · כמו שאתם
טו
מסוקים מכל העמים היום הזה: ערלת לבבכם · אוטם לבבכם וכמויו: ואזני
יז
האדוכים · לא יוכל שום אדון להטיל אתכם מידו: לא ישא פנים · אם תפרקו עולו: ולא
יח יקח שוחד · לפייסו בממון: עושה משפט יתום ואלמנה: הרי גבורה ואכל גבורתו אתה
מוכא עכותכותו: ואוהב גר · לתת לחם ושמלה ודבר חשוב הוא זה שכל עכמו של יעקב
יט אביכו על זה כתפלל וכתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש: כי גרים הייתם · מוס שבך אל
כ תאמר לחברך: את ה׳ אלהיך תירא · ותעבוד לו ותדבק בו ולאחר שיהיו בך כל המדות
כא הללו אז בשמו תשבע: וידעתם היום · תכו לב לדעת ולהבין ולקבל תוכחתי: כי לא
עם בניכם · אני מדבר עכשיו שיוכלו לומר אבו לא ידעכו ולא ראיכו בכל זה:

ידעו ואשר לא־ראו את־מוסר
יהוה אלהיכם את־גדלו את־ידו
החזקה וזרעו הנטויה:
ג ואת־אתתיו ואת־מעשיו אשר
עשה בתוך מצרים לפרעה מלך־
מצרים ולכל־ארצו: ד ואשר
עשה לחיל מצרים לסוסיו ולרכבו
אשר הציף את־מי ים־סוף על־
פניהם ברדפם אחריכם ויאבדם
יהוה עד היום הזה: ה ואשר
עשה לכם במדבר עד־באכם עד־
המקום הזה: ו ואשר עשה
לדתן ולאבירם בני אליאב בן־
ראובן אשר פצתה הארץ את־
פיה ותבלע אתם ואת־בתיהם ואת־
אהליהם ואת־כל־היקום אשר
ברגליהם בקרב כל־ישראל:
ז כי עיניכם הראת את־כל־
מעשה יהוה הגדל אשר עשה:
ח ושמרתם את־כל־המצוה
אשר אנכי מצוך היום למען
תחזקו ובאתם וירשתם את־הארץ
אשר אתם עברים שמה לרשתה:
ט ולמען תאריכו ימים על־
האדמה אשר נשבע יהוה ל
לאבתיכם לתת להם ולזרעם ארץ
זבת חלב ודבש: פ
שביעי
י כי הארץ אשר אתה בא־
שמה לרשתה לא כארץ מצרים הוא אשר יצאתם משם אשר תזרע
את

ית־אולפנא דיי אלהכון ית־רבותיו
ית־ידיה תקיפתא ודרעיה מרממא:
וית־אתותיה וית־עובדוהי דעבד
בגו מצרים לפרעה מלכא דמצרים
ולכל ארעיה: ודעבד למשרית
מצראי לסוסותהון ולרתיכהון
דאטיף ית־מי ימא־דסוף על־
אפיהון במירדפיכון בתריכון
ואבידינון יי עד יומא הדין:
ודעבד לכון במדברא עד־מיתיכון
עד אתרא הדין: ודעבד לדתן
ולאבירם בני אליאב בר־ראובן
דפתחת ארעא ית־פומה ובלעתנון
וית־אינש־בתיהון וית־משכניהון
וית כל־יקומא דעמהון בגו כל־
ישראל: ארי עייניכון חזאן ית
כל־עובדא דיי רבא דעבד:
ותטרון ית־כל תפקידתא דאנא
מפקיד־לך יומא־דין בדיל
דתתקפון ותעלון ותירתון ית־
ארעא דאתון עברין תמן למירתה:
ובדיל דתורכון יומין על־ארעא
דקיים יי לאבהתכון למתן להון
ולבניהון אמעא עבדא חלב ודבש:
ארי ארעא דאת עליל לתמן
למירתה לא כארעא דמצרים היא
דנפקתון מתמן דזרעת ית־ארעך
ומשקית

בקלף כל ישראל. כל מקום שהיה לאחד מהם בורח הארץ כבקעת מתחתיו ובולעתו אלו
דברו רבי יהודה אלרבי בחמשה והלא כבר באמר ותפתח הארץ את פיה ולא פיותיה אלא
ומה

דְּלָא יַדְעוּן וְלָא חָמוּן יָת אוּלְפָּנָא אֵיתַיְתָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן יָת דְּבוּתֵיהּ וְיָת
יְדֵיהּ תַּקִּיפְתָּא וּדְרָעֵיהּ מְרַמַּס: ואת אותותיו וְיָת אָתְוָתֵיהּ וְיָת
עוֹבָדוֹי דְּעָבַד בְּגוֹ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה מַלְכָּא דְּמִצְרַיִם וּלְכָל יַתְבֵי אַרְעֵיהּ:
ואשר וּדְעָבַד לְמַשְׁרִיַּת מִצְרַיִם לְסוּסָוָתְהוֹן וּלְאַרְתִּיכֵיהוֹן דִּי אַטִּיף יָת
מוי דְיַמָּא דְסוּף עַל אַפֵּיהוֹן כַּד רְדָפוּ בַתְרֵיכוֹן וְאָבִידִינוּן יְיָ עַד זְמַן יוֹמָא
הָדֵין: ואשר וּדְעָבַד לְכוֹן בְּמַדְבְּרָא עַד זְמַן מֵיתֵיכוֹן עַד אַתְרָא
הָדֵין: ואשר וּדְעָבַד לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בַּר רְאוּבֵן דְּפַתְחַת
אַרְעָא יָת פּוּמַהּ וּכְלַעָתְנוּן וְיָת אֱינָשׁ בָּתֵיהוֹן וְיָת כָּל טְרַיְיתָא דְּהַוּוֹן עִמְּהוֹן
בְּגוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל: כי אֲרוּם בְּעֵינֵיכוֹן אַתּוּן חָמִיין יָת כָּל עוֹבָדָא דַיְיָ
רַבָּא דִּי עָבַד: ושמרתם וְתִנְטְרוּן יָת כָּל תַּפְקִדְתָּא דְּאַנָא מְפַקִּיד
לְכוֹן יוֹמָא דֵין מִן בְּגַלַּל דְּתִתְקְפוּן וְתֵיעֲלוּן וְתֵרְתּוּן יָת אַרְעָא דְּאַתּוּן
עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתָהּ: ולמען וּמִן בְּגַלַּל דְּיִסְגּוּן יוֹמֵיכוֹן עַל אַרְעָא
דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִיתַּן לְהוֹן וְלִבְנֵיהוֹן אַרְעָא דְּפִירְהָא שְׁמִינִין כַּחֲלָב
וְחַלְיִין כִּדְבָשׁ: כי הארץ אֲרוּם אַרְעָא דְּאַנְתְּ עָלִיל תַּמָּן לְמֵירְתָהּ
לָא כְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם הִיא דִּנְפַקְתּוּן מִתַּמָּן דְּתִזְרַע יָת זַרְעָךְ וּמַשְׁקֵית לֵיהּ
בְּגַרְמָךְ

אמר אלי מקיים בקרב כל ישראל אמר לו שבעשית הארץ מדדון כמשפך וכל מקום שהיה
אחד מהם היה מתגלגל ובא עד מקום הבקיעה: ואת כל היקום אשר ברגליהם: זה
המוכו של אדם שמעמידו על הגלין: כי עיניכם הרואות: מוכח על מקר האמור למעלה
כי לא את בניכם אשר לא ידעו וגו' כי אם עמכם אשר עיניכם הרואות וגו': לא כארץ
מצרים היא: אלא טובה הימנה ובאמרה הבטחה זו לישראל ביציאתם ממצרים שהיו
אומרים שמא לא ככה אל ארץ טובה ויפה כזו: יכול בנכותה הכתוב מדבר וכך אמר
להם לא כארץ מצריים היא אלא רעה הימנה תל והנהרות שבע שנים בבכתה וגו' אדם אחד
בכאן ואם בכה טופן למצרים בנו והנהרות לבבען דרך ארץ אדם בוכה את הבאה ואחר כך
בוכה את הבעור שפסולתו של ראשון הוא נותן בשמי ובכל מקום החביב קודם הא למרת
שהנהרות יפה מטופן ומצרים משובחת מכל הארצות שבאמר כגן ה' כארץ מצרי וטופן שבא
מצרים היא שהיה מקום מלכות שכן הוא אומר כי היו בטופן שריו והנהרות פסולתה של
ארץ ישראל לכך הקבה לקבורת מתים ואף על פי כן היא יפה מטופן ובכתובות דרשו
בעכין אחר אפשר אדם בוכה בית לבנו הקטון ואחר כך לבנו הגדול אלא שמבוכם של
אחד משבעה בטופן: אשר יבאתם משם: אפילו ארץ רעמסס אשר ישבתם בה וקיא
במיטב ארץ מצרים שבאמר במיטב הארץ נגזר אף היא לינה בארץ ישראל:

אֶת־זַרְעֲךָ וְהִשְׁקִית בְּרַגְלְךָ כְּגַן
הַיָּרָק: יא וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם
עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ הָרִים
וּבְקָעֹת לְמִטַּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־
מָּיִם: יב אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ דֹרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד עֵינֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד
אַחֲרִית שָׁנָה: פ
יג וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־
מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:
יד וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ
יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: טו וְנָתַתִּי
עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ
וְשָׂבָעְתָּ: יז הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־
יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם

ומשקית ליה ברגלך כגינת ירקא:
וארעא דאתון עברין תמן למרתה
ארע טורין ובקען למטר שמיא
שתיא מיא: ארעא די אלהך
תבע יתה תדיר עיני יי אלהך בה
מרישא דשתא ועד סופא דשתא:
ויהי אם קבלא תקבלון לפקודי
דאנא מפקיד יתכון יומא דין
למרחם ית יי אלהכון ולמיפלח
קדמוהי בכל לבכון ובכל נפשכון:
ואתן מטר ארעכון בעידניה בכיר
ולקיש ותכנוש עיבורך וחמרך
ומישחך: ואיתן עשבא בחקלך
לבעירך ותיכול ותשבע:
איסתמרו לכון דילמא יטעי לבבון
ותסטון ותפלחון לטעות עממיא
ותסגדון
אלהים

והשקית ברגלך. ארץ מצרים היתה צריכה להביא מים מנילוס ברגלך ולהשקותה נתן
אתה לכבד משכתיך ולשמול והכמוך שות ולא סגבוה ואת מעלה המים מן המכוך לגבוה
אבל זו למטר השמים תשתה מים אתה ישן על מטתך והקבה משקה כמוך וגבוה גלוי
ושאינו גלוי כאחת: כגן הירק. שאין די לו בגשמים ומשקין אותו ברגל ובכתף: ארץ
הרים ובקעות. משובח ההר מן המישור שהמישור בבית כור אתה זורע כור אבל ההר
בית כור ממנו חמשת כורין ארבע מארבע שפועיו ואחד בראשו: ובקעות. הן מישור:
אשר ה׳ אלהיך דורש אותה. והלא כל הארצות הוא דורש שנאמר להמטיר על ארץ לא אש
אלא כביכול איני דורש אלא אותה ועל ידי אותה דרישה שדורשה דורש את כל הארצות
כמה: תמיד עיני ה׳ אלהיך בה. לראות מה היא צריכה ולחדש בה גזירת עתים לטובה
עתים לרעה בו׳ כדאיתא בגמ׳: מראשית השנה. מ״ה בידון מה יהא בסופה: והיה
אם שמוע. והיה מוסב על האמור למעלה למטר השמים תשתה מים: והיה אם שמוע
תשמעו. אם תשמע כיון תשמע בחדש וכן אם שכוח תשכח אם התחלת לשכוח סוף
שתשכח כולה כתיב במגלה אם תעזבני יום יומים לעזבך: מצוה לתכם היום. שיהיו
עליכם חדשים כאלו שמעתם בו ביום: לאהבה את ה׳. שלא תאמר הרי אני למד בשביל
שאקבל עשיר בשביל שאקבל רב בשביל שאקבל שכר. אלא כל מה שתעשו עשו מאהבה וכשם

לית מסל מלף
מרשית לותיי
מתנדי.

תלס מצות
תפלס.
בכל לבבכם
ובכל נפשכם
ונתתי מטר
לומר שאין
ישראל נענין
על המטר אלא
אם כן יכוונו
לתפלל בכל
לב: בעתו
בגית בלילות

בַּגַּרְמָךְ הֲוֵי כְּגִינַת יַרְקָא : וְהָאַרְעָ וַאַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין לְתַמָּן לְמֵירְתָהּ
אַרַע טַוּרִין וּבְקָעָן מִן מְטַר
רְנָחִית מִן שְׁמַיָּא שַׁתְיָא מוֹי : אַרְעָ ירושלמי
אַרְעָא דִּי יְיָ אֱלָהָכוֹן תְּבַע יָתָהּ ב אַרְעָא דִּי יְיָ אֱלָהָכוֹן תְּבַע יָתָהּ
בְּמֵימְרֵיהּ לְאוֹטָבוּתָא תְּדִירָא עֵינֵי בְּתְדִירָא :
יְיָ אֱלָקָךְ מְסַתְּכְלִין בָּהּ מִן שֵׁירוּיָא
דְּשַׁתָּא וְעַד סוֹפָא דְשַׁתָּא : וְהָיָה וַיְהִי אִין קַבָּלָא תְקַבְּלוּן לְפִקּוּדַיָּיא דַּאֲנָא
מְפַקֵּיד יָתְכוֹן יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם יָת יְיָ אֱלָקְכוֹן וּלְמִפְּלַח קָדְמוֹי בְּכָל לִבְּכוֹן
וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן : וְנָתַתִּי וְאֵיתֵן מְטַרָא דְּאַרְעֲכוֹן בְּעִדְנֵיהּ בַּכִּיר בְּמַלְקָשׁוֹן
וְלָקִישׁ בְּנִיסָן וְתִכְנְשׁוּן עִיבּוּרֵיכוֹן חֲמָרֵיכוֹן וּמִישְׁחֲכוֹן : וְנָתַתִּי וְאֵיתֵן
עֵיסְבָא בְּחַקְלָךְ לְבְעִירָךְ וְתֵיכוֹל וְתִסְבַּע : הִשָּׁמְרוּ אִסְתַּמְּרוּ לְכוֹן
דִּלְמָא יִטְעֵי יִצְרָא דְּלִבְּכוֹן וְתִסְטוּן וְתִפְלְחוּן לְטַעֲוָרַת עַמְּמַיָּא וְתִסְגְּדוּן
לְהוֹן :

כבוד לבך : ולעבדו בכל לבבכם · עבודה שהיא בלב וזו הוא תפילה שהתפלה קרויה
עבודה שנאמר אלהך די אנת פלח ליה בתדירא וכי יש פולחן בבבל אלא על שהיה מתפלל
שנאמר וכוין פתיחן ליה וגומר · וכן בדוד הוא אומר תכון תפלתי קטרת לפניך : בכל
לבבכם ובכל נפשיכם · והלא כבר הזהיר בכל לבבך ובכל נפשך שלא לזהרה ליחיד לזהרה
לציבור : ונתתי מטר ארצכם · עשיתם מה שעליכם אני אעשה מה שעלי : בעתו · יד
בלילות שלא יטריחו אתכם דא״ר בעתו בליל שבתות שהכל מכוין בביתיהם : יורה · היא
רביעה הנופלת לאחר הזריעה שמרוס את הארץ ואת הזרעים : מלקוש · רביעה היורדת
סמוך לקציר למלאת התבואה בקשיה ולשון מלקוש דבר המאוחר כדמתרגמינן והיה
הטופים ללבן לקישיא · דא״ר לכך נקראת מלקוש שיורדת על המלילות ועל הקשין :
ואספת דגנך · אתה תאספנו אל הבית ולא אויביך כענין שנאמר אם אתן דגנך וגו כי
מאכליו יאכלוהו ולא כענין שנאמר והיה אם זרע ישראל וגו : וכתתי עשב בשדך · טו
שלא תצטרך להוליכה למדברות · דא״ר שתהיה גוזז תבואתך כל ימות הגשמים ומשליך
לפני בהמתך ואתה מוצא ידך ממנה שלשים יום קודם לקציר ואיכה פוחתת מדגנה :
ואכלת ושבעת · הרי זו ברכה אחרת שתהא ברכה מגויה בפת בתוך המיעים ואכלת
ושבעת : השמרו לכם · כיון שתהיו אוכלים ושבעים השמרו לכם שלא תבעטו שאין אדם יג
מורד בהקב״ה אלא מתוך שבעה שנאמר פן תאכל ושבעת ובקרך ובאכך ירבון מה הוא
אומר אחריו ורם לבבך ושכחת : וסרתם · לפרוש מן התורה ומתוך כך ועבדתם אלהים
אחרים שכיון שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק בע״ז וכן דוד אומר כי גרשוני היום
מהסתפח בנחלת ה׳ לומר לך עבוד וגו׳ ומי אמר לו כן אלא כיון שאני מגורש מלעסוק

אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃
יז וְחָרָה אַף יְהוָה בָּכֶם וְעָצַר
אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר
וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ
וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ
הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃
יח וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־
לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם
לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין
עֵינֵיכֶם׃ יט וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם
אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ
בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ׃ כ וּכְתַבְתָּם עַל־
מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃
כא לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם
עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם
עַל־הָאָרֶץ׃ ס
כב כִּי אִם־שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו
וּלְדָבְקָה־בוֹ׃ כג וְהוֹרִישׁ יְהוָה
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפְנֵיכֶם
וִירִשְׁתֶּם גּוֹיִם גְּדֹלִים וְעֲצֻמִים מִכֶּם׃
כד כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כַּף־

וְתִסְגְּדוּן לְהוֹן׃ וְיִתְקוֹף רוּגְזָא־
דַיְיָ בְּכוֹן וְיֵיחוֹד יָת־שְׁמַיָּא וְלָא־יְהֵי
מְטָרָא וְאַרְעָא לָא תִתֵּן יָת־עֲלַלְתַּהּ
וְתֵיבְדוּן בְּפְרִיעַ מֵעַל אַרְעָא טַבְתָּא
דַיְיָ יְהַיֵּב לְכוֹן׃ וּתְשׁוּן יָת־
פִּתְגָמַי אִלֵּין עַל־לִבְּכוֹן וְעַל־
נַפְשְׁכוֹן וְתִקְטְרוּן יָתְהוֹן לְאָת עַל־
יְדְכוֹן וִיהוֹן לְתַפִּילִין בֵּין עֵינֵיכוֹן׃
וְתַלְּפוּן יָתְהוֹן יָת־בְּנֵיכוֹן לְמַלָּלָא
בְּהוֹן בְּמִיתְבָךְ בְּבֵיתָךְ וּבְמַהְלָכָךְ
בְּאוֹרְחָא וּבְמִשְׁכְּבָךְ וּבְמִקְּיְמָךְ׃
וְתִכְתְּבִינּוּן עַל־מְזוּזַיָּן וְתִקְבְּעִינּוּן
בְּסִיפֵי־בֵיתָךְ וּבְתַרְעָךְ׃ בְּדִיל
דְּיִסְגְּוּן יוֹמֵיכוֹן וְיוֹמֵי בְנֵיכוֹן עַל
אַרְעָא דְקַיָּים יְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִתַּן
לְהוֹן כְּיוֹמֵי שְׁמַיָּא עַל־אַרְעָא׃ אֲרֵי
אִם־מִטַּר תִּטְרוּן יָתֵכוֹן תִּפְקִידוּתָא
הָדָא דַאֲנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן לְמַעְבְּדָהּ
לְמִרְחַם יָת־יְיָ אֱלָהְכוֹן לְמֵהַךְ
בְּכָל־אוֹרְחָן דְּתִקְנָן קָדָמוֹהִי
וּלְאִתְקְרָבָא לְדַחֲלָתֵיהּ׃ וְיִתְרַךְ
יְיָ יָת־כָּל־עַמְמַיָּא הָאִלֵּין מִן־
קָדָמֵיכוֹן וְתֵרְתּוּן עַמְמִין רַבְרְבִין
וְתַקִּיפִין מִנְּכוֹן׃ כָּל־אַתְרָא

דתדרוך

רגלכם

בתורה הריני קרוב לעבוד אלהים אחרים׃ אלהים אחרים׃ שהם אחרים לעובדיהם
נופל אליו ואינו עובדו כמנהג עשוי לו ככוכבי׃ אף יהוה׃ אף מה שאתה מוכיל לפ
כשאין שראל זרעתם הרבה והבא מעט׃ ואבדתם מהרה׃ על כל שאר הייבורין אבלה
אתכם מן האדמה שנתנה לכם לחטא׃ משל למלך שנולח בנו לבית המשתה והיה יושב
ומפקידו אל תאכל יותר מדרכך שתבא נקי לביתיך ולא השניח הבן ההוא אכל ושתה
יותר מדרכו והקיא ושרף את כל בגדי המסיבה בטלוהו בידיו וברגליו ורקוהו אחורי
פלטרין׃

לְהוֹן: וחרה וְיִתְקַף רוּגְזָא דַיְיָ בְּכוֹן וְיִחוּד יַת עַנְנֵי שְׁמַיָּא וְלָא יֶהֱוֵון
מְטַרָא וַאֲרָעָא לָא תִיתֵן עַלְלָהָא וְתֵיבְדוּן בִּסְרַהוּבָיָא מֵעַלְוֵי אַרְעָא מְשַׁבְּחָא
דַיְיָ יָהִיב לְכוֹן: ושמתם וּתְשַׁוּוּן יַת פִּתְגָמַיי אִלֵּין עַל לִבְּכוֹן וְעַל
נַפְשְׁכוֹן וּתְקַטְּרוּן יָתְהוֹן כַּד הֵינוּן כְּתִיבִין עַל תְּפִילָא לְאָת עַל רוּם יְדְכוֹן
שְׁמָאלִיתָא וִיהוֹן לְתָפִילִין קֳבֵל מוֹקְדֵיכוֹן בֵּין עֵינֵיכוֹן: ולמדתם וַתַּלְפוּן
יָתְהוֹן יַת בְּנֵיכוֹן לְמִגְרְסָא בְּהוֹן בְּמִתְּבֵיכוֹן בְּבֵתֵיכוֹן עִם חִירְתּוּנֵיכוֹן
וּבְמַהֲלְכְכוֹן בְּאָרְחָא וּבְפַנְיָא סְמִיךְ ירושלמי
לְמִשְׁכַּבְכוֹן וּבְצַפְרָא סְמִיךְ ל וּבְדִמְכְכוֹן וּבְקִימְכוֹן:
לְמִקְבֵּיכוֹן: וכתבתם וְתִכְתּוּבוּנוּן
בְּמְגִילְתָא עַל מְזוּזַיִן וּתְקָבְּעִינוּן בְּתוּלְתָא קֳבֵל תֵּקִי בְּסִיפֵי בָתֵּיכוֹן ז
וּבְתַרְעֵיכוֹן: למען מִן בְּגַלַל דְּיִסְגּוּן יוֹמֵיכוֹן עַל אַרְעָא דְקַיֵּים יְיָ
לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִיתְנָא לְהוֹן כְּסְכוֹם יוֹמִין דְּקַיְּימִין שְׁמַיָּא עַל אַרְעָא: כי
אָרוּם אִין מִנְטַר תִּנְטְרוּן יַת כָּל תַּפְקִידְתָּא הָדָא דַאֲנָא מְפַקֵּיד יְתְכוֹן
לְמַעְבְּדָהּ לְמִרְחַם יַת יְיָ אֱלָהֲכוֹן לְמֶהַךְ בְּכָל אָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמוֹי וּמְטוֹל
לְאִתְקְרָבָא לְדַחְלָתֵיהּ: והורישׁ וִיתָרֵיךְ מֵימְרָא דַיְיָ יַת כָּל עַמְמַיָּא
הָאִלֵּין מִן קֳדָמֵיכוֹן וְתֵירְתּוּן עַמְמִין רַבְּרְבִין וְתַקִּיפִין מִנְּכוֹן: כל מקום
כָּל אַתְרָא דִי תִדְרוֹךְ פַּרְסַת רִיגְלֵיכוֹן בֵּיהּ דִּלְכוֹן יְהֵי מִן מִדְבְּרָא וְטַוּר
לְבָנוֹן

אלטרין: מדרש · איני נותן לכם ארצה ואם תאמרו והלא כתיב ארצה לדור המבול במא
והיו ימיו מאה ועשרים דור המבול לא היה להם ממי ללמוד ואתם יש לכם ממי ללמוד:
ושמתם את דברי · אף לאחר שתגלו היו מצויים במצות הניחו תפלין עשו מזוזות כדי יט
שלא יהו לכם חדשים כשתחזרו וכן הוא אומר הנני לך ביומים: לדבר בם · משעה יט
שהבן יודע לדבר למדהו תורה נוה לבו משה שיהא זה למוד דבורו מכאן אמרו כשהתינוק
מתחיל לדבר אביו משיח עמו בלשון הקדש ומלמדו תורה ואם לא עשה כן הרי הוא כאלו
קוברו שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם וגו': למען ירבו ימיכם וימי בניכם· כז
אם עשיתם כן ירבו ואם לאו לא ירבו שדברי תורה כדרגין מבלל לאו הן ומבלל הן לאו:
לתת להם · לתת לכם אין כתוב כאן שלא לתת להם מכאן מביאו למדים תחיית המתים מן
התורה: שמור תשמרון · אזהרת שמירות הרבה להזהר בתלמודו שלא ישתכח: ללכת כב
בכל דרכיו · הוא רחום ואתה תהא רחום הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדי: ולדבקה
בו · אפשר לומר כן והלא אש אוכלה הוא אלא הדבק בתלמידים ובחכמים ומעלה אני
עליך כאלו כדבקת בו: והורישׁ ה' · עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי: כג
וענומים מכם · אתם גבורים והם גבורים מכם שאם לא שישרש גבורים מה השבח ההוא
שמשבח את הקמוריים לומר וענומים מכם אלא אתם גבורים משאר האומות והם גבורים
מכם:

רגלכם בו לכם יהיה מן־המדבר
והלבנון מן־הנהר נהר־פרת ועד
הים האחרון יהיה גבלכם:
כד לא־יתיצב איש בפניכם
פחדכם ומוראכם יתן יהוה
אלהיכם על־פני כל־הארץ אשר
תדרכו־בה כאשר דבר לכם:

רש״י אנכי נתן עשרת הדברות שפתח באנכי ותקיים אותם כי כל המצות כלולות בהם • את הברכה אשר תשמעו • כל תורה שבעל פה תורה יבאו הברכות: את הברכה מגיע עד תיו והקללה עד הא׳ • הא׳ חמה בענבר קירון את אסרן לכי בתר עתה היו מנגנים על יד אהרן מ״ים לפס הליך ועתה שנפקו הענגים לכך הליך ליתן לקס סיקן •

קיק: קיק • יעלא • מימן

ראה

אנכי נתן לפניכם
היום ברכה
וקללה: כו את־
הברכה אשר תשמעו אל־מצות
יהוה אלהיכם אשר אנכי מצוה
אתכם היום: כח והקללה
אם־לא תשמעו אל־מצות יהוה
אלהיכם וסרתם מן־הדרך אשר
אנכי מצוה אתכם היום ללכת
אחרי אלהים אחרים אשר לא־
ידעתם: ס כט והיה
כי־יביאך יהוה אלהיך אל־הארץ
אשר־אתה בא־שמה לרשתה
ונתתה את־הברכה על־הר גרזים
ואת־הקללה על־הר עיבל:
ל הלא המה בעבר הירדן
אחרי דרך מבוא השמש בארץ

חזי

דאנא יהיב קדמיכון
יומא דין ברכן ולוטין:
ית־ברכן אם תקבלון
לפיקודיא די אלהכון דאנא מפקיד
יתכון יומא־דין: ולוטין אם־לא
תקבלון לפיקודיא די אלהכון
ותסטון מן־אורחא דאנא מפקיד
יתכון יומא־דין למהך בתר טעות
עממיא דלא־ידעתון: ויהי ארי
יעילינך יי אלהך לארעא דאת־
עליל תמן למירתה ותתן ית־
מברכיא על טורא דגרזין וית־
מלטטיא על־טורא דעיבל:
הלא־איכון בעיברא דירדנא אחורי
אורח מעלגי שמשא בארע כנענאה
דיתיב

הכנעני

כה מוכס: לא יתיצב איש וגו׳ • אין לי אלא איש אומה ומשפחה ואשה בכשפיה מנין תל לא יתיצב מכל מקום אם כן מה תל איש אפילו כעוג מלך הבשן: פחדכם ומוראכם • והלא פחד הוא מורא אלא פחדכם על הקרובים ומוראכם על הרחוקים: פחד • לשון בעיתת פתאום: מורא • לשון דאגה מימים רבים: כאשר דבר לכם • והיכן דבר את אימתי אשלח לפניך וגו׳:

לכון הינון טַוּוּרֵי בֵּי מַקְדְּשָׁא מִן נַהֲרָא רַבָּא נַהֲרָא פְּרַת עַד יַמָּא ד
דְּאוֹקְיָנוֹס הֵינוּן מֵי בְּרֵאשִׁית סְטַר
מַעַרְבָּא יְהֵי תְּחוּמֵיכוֹן: לא־ ירושלמי
יתיצב לָא יִתְעַתַּד בַּר נַשׁ בְּאַפֵּיכוֹן לָא יְקוּם רַב וְשַׁלִּיט קֳדָמֵיכוֹן ו
רַחֲלַתְכוֹן וְאֵימַתְכוֹן יִתֵּן יְיָ אֱלָקָכוֹן וְאֵימָתְכוֹן וְדַחֲלַתְכוֹן:
עַל אַפֵּי כָּל יַתְבֵי אַרְעָא דְּתִחְזְוֹן
בָּהּ הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל לְכוֹן:

פ פ פ

ראה

אָמַר מֹשֶׁה נְבִיָא חֲמוּן דַּאֲנָא מְסַדַּר קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵּין
בִּרְכָתָא וְחִילוּפָהּ: את הברכה יַת בִּירְכָתָא אֵין תְּקַבְּלוּן
לְפִקּוּדַיָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן דַּאֲנָא מְפַקֵּיד ירושלמי
לְכוֹן יוֹמָא דֵּין: והקללה
וְחִילוּפָהּ אֵין לָא תְקַבְּלוּן לְפִיקּוּדַיָא וְחִילוּפֵיהוֹן אֵין לָא תִשְׁמְעוּן:
דַיְיָ אֱלָקְכוֹן וְחִטְעוּן מִן אָרְחָא
דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יַתְכוֹן יוֹמָא דֵּין לְמִטְעֵי בָּתַר טָעֲוָות עַמְמַיָא דְּלָא יְדַעְתּוּן:
והיה וְיֵהֵי אֲרוּם יֵעוֹל יַתְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן לְאַרְעָא דְּאַתּוּן עָלִין לְתַמָּן
לְמֵירְתָהּ וְתִתְּנוּן שִׁית שִׁבְטִין עַל טוּרָא דְּגְרִיזִים וְשִׁית שִׁבְטִין עַל טַוּרָא
דְּעֵיבָל מְבָרְכָיָא יְהוּוֹן הָפְכִין אַפֵּיהוֹן לְקֳבֵל טַוּרָא דְּגְרִיזִים וּמְלַטְטָיָא
יְהוּוֹן הָפְכִין אַפֵּיהוֹן לְקֳבֵל טַוּרָא דְּעֵיבָל: הלא הֲלָא אִינוּן יְהִיבִין
מִלְּהַלָּא לְיוֹרְדָנָא אֲחוֹרֵי אוֹרַח מִטְמָעָא דְּשִׁמְשָׁא בְּאַרַע כְּנַעֲנָאָה דְּשָׁרֵי
במישרא

ראה אנכי · נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את הברכה · אשר תשמעו אל מצות אשר אנכי מצוה אתכם היום ללכת ונו' · הא כו פז
למדת כל העובד ע"ז הרי הוא סר מכל הדרך שנצטוו ישראל מכאן אמרו המודה בע"ז
כופר בכל התורה כולה: ונתת את הברכה · כתרגומו ית מברכיא את המברכים:
על הר גריזים · כלפי הר גריזים הופכין פניהם ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה
פסל ומסכה ונו' · כל הארורים שבפרשה אמרו תחלה בלא שום ברוך ואחר כך הפכו פניהם
כלפי הר עיבל ופתחו בקללה: הלא המה · נתן בהם סימן: אחרי · אחר העברת
הירדן הרבה והלאה למערבון · וזהו לשון אחרי כל מקום שנאמר אחרי מופלג הוא:
דרך מבא השמש · להלן מן הירדן לצד מזרח ועיקר המקרא מוכיח שהם שני דברים
שנצטוו בשני עניינים אחרי בקוד בפשטא ודרך בקוד במשפט והוא דגש ו אם היה אחרי
דרך

הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל
אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה׃ כִּי אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבוֹא לָרֶשֶׁת אֶת־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן
לָכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם בָּהּ׃
לב וְשָׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־
הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי
נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃ יב אֵלֶּה
הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן
לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֶיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים
אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה׃
כ אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת־כָּל־
הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת־ א
אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל־
הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
ג וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם
אֶת־מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרִיהֶם תִּשְׂרְפוּן
בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדְּעוּן
וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם מִן־הַמָּקוֹם
הַהוּא׃ ד לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן
לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ כִּי אִם־
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־
שְׁמוֹ שָׁם לִשְׁכְּנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ
שָׁמָּה׃ ה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה
עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֶת־ מ
מַעַשְׂרֹתֵיכֶם וְאֶת תְּרוּמַת יְדְכֶם
וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת
בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃ ו וַאֲכַלְתֶּם־
שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם
אשר

כל מצו' תורה כתיב כן כמלא העמרן׃

תלו לאכל עצ ומעשיק׃

תלא טלא מלמעוק טס עמו ת סקודשי

תלב לרבות כל הקרבנות שים על מלדס בגוכס׃

דבריך

דְּיִתְיַב בְּמִישְׁרָא לְקֳבֵל גִּלְגָּלָא
בְּסִטַר מִישְׁרֵי מוֹרֶה׃ אֲרֵי אַתּוּן
עָבְרִין יַת־יַרְדְּנָא לְמֵיעַל לְמֵירַث
יַת־אַרְעָא דְּיְיָ אֱלָהֲכוֹן יְהַב לְכוֹן
וְתֵרְתּוּן יָתַהּ וְתִיתְּבוּן בָּהּ׃ וְתִטְּרוּן
לְמֶעְבַּד יַת כָּל־קְיָמַיָּא וְיַת־דִּינַיָּא
דְּאַנָא יְהַיֵב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵּין׃
אִלֵּין קְיָמַיָּא וְדִינַיָּא דְּתִטְּרוּן
לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא דִּיהַב לָךְ יְיָ אֱלָהָא
דַּאֲבָהָתָךְ לָךְ לְמֵירְתָהּ כָּל־יוֹמַיָּא
דְּאַתּוּן קַיָּמִין עַל־אַרְעָא׃
אֲבָדָא תְּאַבְּדוּן יַת־כָּל־אַתְרַיָּא
דְּפָלְחוּ־תַמָּן עַמְמַיָּא דְּאַתּוּן יָרְתִין
יָתְהוֹן יַת־טַעֲוָתְהוֹן עַל־טוּרַיָּא
רָמַיָּא וְעַל־רָמָתָא וּתְחוֹת כָּל־אִילָן
עָנוּף׃ וְתִתְּרְעוּן יַת־אֵיגוֹרֵיהוֹן
וּתְתַבְּרוּן יַת־קָמָרָתְהוֹן וַאֲשֵׁרֵיהוֹן
תּוּקְדוּן בְּנוּרָא וְצִיְּלֵי טַעֲוָתְהוֹן
תְּקַצְּצוּן וְתוֹבְדוּן יַת־שׁוּמְהֶן מִן־
אַתְרָא הַהוּא׃ לָא תַעְבְּדוּן כְּדֵין
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ אֶלָּהֵן לְאַתְרָא
דִּיתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן מִכָּל־שִׁבְטֵיכוֹן
לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן לְבֵית
שְׁכִינְתֵּיהּ תִּתְבְּעוּן וְתֵיתוּן לְתַמָּן׃
וְתֵיתוּן לְתַמָּן עָלְוָתְכוֹן וְנִכְסַת
קֻדְשֵׁיכוֹן וַיַת מַעֲשְׂרֵיכוֹן וַיַת
אַפְרָשׁוּת יְדְכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִדְבָתֵיכוֹן
וּבְכוֹרֵי תּוֹרֵכוֹן וְעָנְכוֹן׃ וְתֵיכְלוּן
תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן וְתֶחְדּוּן בְּכֹל
אוֹשָׁטוּת יְדְכוֹן אַתּוּן וְאֵינַשׁ בָּתֵּיכוֹן

בְּמִישָׁרָא כְּלוּ קֻבֵּל גְּלַגְּלָא בְּסִסְרֵי חֲזֵוִי מַמְרָא: כִּי אֲרוּם אַתּוּן עָבְרִין
יָת יַרְדְּנָא לְמֵיעַל לְמֵירוּת יָת אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן יָהִיב לְכוֹן וְתֵירְתּוּן יָתַהּ
וְתֵיתְבוּן בַּהּ: ושמרתם וְתִטְרוּן לְמֶעְבַּד יָת כָּל קְיָימַיָּא וְיָת דִּינַיָּא דִּי אֲנָא
יָהִיב קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא דֵּין: אלה אִלֵּין קְיָימַיָּא וְדִינַיָּא דְּחַנְּכִין לְמֶעְבַּד
בְּאַרְעָא דִּיהַב יְיָ אֱלָקָא דַּאֲבָהָתְכוֹן לְכוֹן לְמֵירְתָּהּ כָּל יוֹמַיָּא דְּאַתּוּן קָיְמִין
עַל אַרְעָא: אבד אֲבָדָא תְּאַבְּדוּן יָת כָּל אַתְרַיָּא דִּי פָּלְחוּ תַּמָּן עַמְמַיָּא
דְּאַתּוּן יָרְתִין יָתְהוֹן וְיָת טַעֲוָותְהוֹן עַל טַוּוּרַיָּא רָמַיָּא וְעַל גְּלִימָתָא וְתַחוֹת
כָּל אִילָן דְּרִיוְיָיהּ שַׁפִּיר: ונתצתם וְתִסְתְּרוּן יָת אַגּוֹרֵיהוֹן וְתִתְּבְרוּן יָת
קָמָתְהוֹן וּמְרַחֲקָתְהוֹן תּוֹקְדוּן בְּנוּרָא וְצִילְמֵי טַעֲוָותְהוֹן תְּשַׁקְּצוּן וְתַשִּׁיצוּן
יָת שׁוּמְהוֹן מִן אַתְרָא הַהוּא: לא תעשון לֵיתֵיכוֹן רַשָּׁאִין לְמֶחְקָא
נְחַב שְׁמָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן: כי אם אֱלָהֵן בְּאַרְעָא דְּיִתְרְעֵי מֵימְרָא דַּיְיָ
אֱלָקְכוֹן מִן כָּל שִׁבְטֵיכוֹן לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן לְבֵית שְׁכִינְתֵּיהּ תִּתְבָּעוּן
וְתֵיתוּן תַּמָּן: והבאתם וְתַיְיתוּן תַּמָּן עָלְוָותְכוֹן וְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן וְיָת
מַעֲשַׂרְתְּכוֹן וְיָת אַפְרָשׁוּת יְדֵיכוֹן וְנִדְרֵיכוֹן וְנִיחְכָתֵיכוֹן וּבְכוּרֵי תּוֹרֵיכוֹן
וְעָנֵיכוֹן: ואכלתם וְתֵיכְלוּן תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן וְתֶחְדּוּן בְּכָל אוֹשָׁטוּת
ידיכון

דרך דבור אחד היה כקול אחרי במדרת בשופר הפוך ודרך רפה: מול הגלגל. רחוק
מן הגלגל: אלוני מורה. שכם הוא שנאמר עד מקום שכם עד אלון מורה: כי אתם נא
עוברים את הירדן וגו'. בסיס של ירדן יהיו סימן בידכם שתבאו ותירשו את הארץ:
אבד תאבדון. אבד ואחר כך תאבדון מכאן לעוקר ע"ז שנריך לשרש אחריה: את כל ב
המקומות אשר עבדו שם וגו'. ומה תאבדון מהם את אלהיהם אשר על ההרים: מזבח ג
של אבני הרבה: מבבה. של אבן אחת והיא בימות ששכינו במשכה אבן שחצבה מתחלת
לבימוה: אשרה. אילן הנעבד: ואבדתם את שמם. לבבות להם שם לנבאי בית גלויה
קורין לה בית כריא עין כל עין קון: לא תעשון כן. להקטיר לשמים בכל מקום כי ד
אם במקום אשר יבחר. ד"א וכתבתם את מזבחותם ואבדתם את שמם. לא תעשון כן
אזהרה למוחק את השם ולבותן אבן מן המזבח או מן העזרה אמר רבי ישמעאל וכי תעלה
על דעתך שישראל כותבין את המזבחות אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם
למקדש אבותיכם שיתחרב: לשכנו תדרשו. זה משכן שילה: זבחיכם. שלמים של ה
קובה: מעשרותיכם. מעשר בהמה ומעשר שני לאכול לפנים מן החומה: תרומת
ידכם. אלו הבכורים שנאמר בהם ולקח הכהן הטנא מידך: ונדבותיכם. לתתם
לכהן

אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
ח לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ
עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר
בְּעֵינָיו׃ ט כִּי לֹא־בָאתֶם עַד־
עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃
י וַעֲבַרְתֶּם אֶת־הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם
בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מַנְחִיל
אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֹיְבֵיכֶם
מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם בֶּטַח׃ יא וְהָיָה
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם שָׁמָּה תָּבִיאוּ אֶת
כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם
וְתְרוּמַת יְדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם
אֲשֶׁר תִּדְּרוּ לַיהוָה׃
יב וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וַעֲבָדֵיכֶם
וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֵיכֶם
כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃
יג הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ
בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃ יד כִּי
אִם־בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
בְּאַחַד שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ
וְשָׁם תַּעֲשֶׂה כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ׃
טו רַק בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח

ל׳ ומלא

שני

ו׳פסוקים סס סתומים

תלז תיו סגור לסעמות קדסים בסון:

תמס מנות פלייס קדסים מנסל כרס מוס:

ואכלת

דְּבַרְכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ לָא תַעְבְּדוּן
כְּכֹל דַּאֲנַחְנָא עָבְדִין הָכָא יוֹמָא־דֵין
גְּבַר כָּל־דְּכָשַׁר בְּעֵינוֹהִי׃ אֲרֵי
לָא אֲתֵיתוּן עַד־כְּעַן לְבֵית־נִיחָא
וּלְאַחֲסָנְתָּא דְּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ׃
וְתַעְבְּרוּן יָת־יַרְדְּנָא וְתִתְּבוּן בְּאַרְעָא
דְּיְיָ אֱלָהֲכוֹן מַחְסִין יַתְכוֹן וַיְנִיחַ
לְכוֹן מִכָּל־בַּעֲלֵי־דְבָבֵיכוֹן מִסְחוֹר־
סְחוֹר וְתֵיתְבוּן לְרוּחָצָן׃ וִיהֵי
אַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֲכוֹן בֵּיהּ
לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינָתֵיהּ תַּמָּן לְתַמָּן
תֵּיתוּן יָת כָּל־דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יַתְכוֹן
עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת־קוּדְשֵׁיכוֹן
מַעְסְרֵיכוֹן וְאַפְרָשׁוּת יְדְכוֹן וְכֹל
שְׁפַר נִדְרֵיכוֹן דְּתִדְּרוּן קֳדָם יְיָ׃
וְתֶחְדּוֹן קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן אַתּוּן
וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתְכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן
וְאַמְהָתְכוֹן וְלֵיוָאָה דְּבִקְרְוֵיכוֹן אֲרֵי
לֵית לֵיהּ חוּלָק וְאַחֲסָנָא עִמְּכוֹן׃
אִסְתְּמַר לָךְ דְּלָמָא תַסִּיק עֲלָוָתָךְ
בְּכָל־אָתָר דְּתֶחְזֵי׃ אֶלָּהֵין
בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ בְּחַד מִשְׁבָטָךְ
תַּמָּן תַּסִּיק עֲלָוָתָךְ וְתַמָּן תַּעְבֵּיד
כָּל דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ׃ לְחוֹד
בְּכָל־רְעוּת נַפְשָׁךְ תִּכְּסִי וְתֵיכוֹל

בשרא

לכהן ויקריבום שם: אשר ברכך ה׳ · לפי הברכה הבא: לא תעשו ככל אשר אנחנו
עושים וגו׳ · מוסב למעלה על כי אתם עוברים את הירדן וגו׳ כשתעברו את הירדן מיד
מותרים אתם להקריב בבמה כל יד שכה של כיבוש וחילוק ובבמה לא תקריבו כל מה
שאתם מקריבים פה היום במשכן שהוא עמכם ומשח והוא כשר להקריב בו חטאו ואשמו
כדרים ובדבות אבל בבמה אין קרב אלא המדר והכידב וזהו אם כל דשר בעיניו כדרים
ובדבות

יְדֵיכוֹן דִּיבְרֵיכְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן: לא תעשון לֵיתֵיכוֹן רַשָׁאִין לְמֶעְבַּד
הֵיכְמָא דְּאַנָּן עָבְדִין הָכָא יוֹמָא דֵּין גְּבַר כָּל דְּכָשֵׁר בְּעֵינוֹי: כי אֲרוֹם
לָא אֲתֵיתוּן עַד כְּדוֹן לְבֵי מוֹקְדְּשָׁא דְּהוּא בֵּית נְיָיחָא וּלְאַחְסָנַת אַרְעָא דַּיְיָ
אֱלָקְכוֹן יָהִיב לְכוֹן: ועברתם וְתַעְבְּרוּן יַת יַרְדְּנָא וְתֵיתְבוּן בְּאַרְעָא
דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן מַחְסֵן יַחְכוֹן וְיָנִיחַ לְכוֹן מִכָּל בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן מִן חֲזוֹר חֲזוֹר
וְתִכְנוּן בֵּית מוֹקְדְּשָׁא וּמְבַתַּר כְּדֵין תֵּיתְבוּן לְרוּחֲצָן: והיה וִיהֵי אַתְרָא
דְּיִתְרְעֵי בֵּיהּ מֵימְרָא דַּיְיָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן לְתַמָּן תֵּיתוּן יַת כָּל
קוּרְבָּנַיָּיא וּבִיכּוּרַיָּיא וּמַעֲשְׂרַיָּא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד יַתְכוֹן לְכוֹן תַּמָּן תְּקָרְבוּן
עֲלָוָתְכוֹן וְנִכְסַת קוּדְשֵׁיכוֹן תַּמָּן תֵּיכְלוּן מַעֲשְׂרְכוֹן וְאַפְרָשׁוּת יְדֵיכוֹן וְכָל
שְׁפַר עֲדָדֵיכוֹן דְּתִידְרוּן קָדָם יְיָ: ושמחתם וְתֶחְדּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן
אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתְכוֹן וְלֵיוָאָה דִּבְקִירְוֵיכוֹן אֲרוֹם לֵית
לֵיהּ חֵלֶק וַאֲחְסָנָא עִמְּכוֹן: השמר אִסְתְּמְרוּן לְכוֹן דִּלְמָא תְּסַקְּוּן
עֲלָוָתְכוֹן בְּכָל אַתְרָא דְּאַתּוּן חָמְיִין: כי אם אֱלָהֵן לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי
יְיָ בְּאַחְסָנַת חַד מִן שִׁבְטֵיכוֹן תַּמָּן תַּסְקוּן עֲלָוָתְכוֹן וְתַמָּן תַּעְבְּדוּן יַת כָּל
מָה דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן: רק לְחוֹד בְּכָל רַעֲוָות נַפְשְׁכוֹן תֵּיכְסוּן וְתֵיכְלוּן
בישרא

וכלבות שלתם מתנדנים על ידי שיער בעיניכם להביאם ולא עי חובה לותם תקריבו
בבמה: כי לא באתם. כל לותן"ל שכה: עד עתה. כמו עדיין: אל המנוחה. זו
שילה: נחלה. זו ירושלם: ועברתם את הירדן ושבתם בארץ. שתחלקוה ויהא כל
אחד מכיר את חלקו ואת שבטו: והניח לכם. לאחר כבוש וחלוק ומנוחה מן הגויים
אשר הכוה ה' לנכות בם את ישראל ואין זו אלא בימי דוד לו והיה המקום ונו' בנו לכם
בית הבחירה בירושלם וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מכל
אויביו מסביב ויאמר המלך אל נתן הנביא לאמר ראה אנכי יושב בבית ארזים וארון ה' יושב בתוך
היריעה: שמה תביאו ונו'. למבלה אמור לעכין שילה וכאן אמור לעכין ירושלם ולכך
חלקם הכתוב ליתן היתר בין זו לזו משחרבה שילה ובאו לבוב וחרבה בוב ובאו לגבעון
היו הבמות מותרות עד שבאו לירושלם: מבחר נדריכם. מלמד שיביא מן המובחר:
השמר לך. ליתן לא תעשה על הדבר: בכל מקום אשר תראה. אשר יעלה בלבך אבל
אתה מקריב על פי נביא כגון אליהו בהר הכרמל: באחד שבטיך. בחלקו של בנימין
ולמעלה הוא אומר מכל שבטיכם הא כיצד כשקנה דוד את הגורן מארונה היבוסי נבה
הזבח מכל השבטים ומכל מקום הגורן בחלקו של בנימין היה: רק בכל אות נפשך.
במה הכתוב מדבר אם בעשר תאוה להתירה להם בלא הקרבת אימורים הרי אמור במקו
אחר כי ירחיב את גבולך ונו' ואמרת אוכלה בשר ונו' במה זה מדבר בקדשים שבכל בהם
מום שיפדו ויאכלו בכל מקום יכול יפדו על מום עובר תלמוד לומר רק: תזבח ואכלת.

תשב תצג
תצד
טלא לאכול
מעשר שני של
לגן וכו׳

וְאָכַלְתָּ בָשָׂר בְּכִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ הַטְּמֵא
וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֻנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃
יז רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל־

תמס טלא
לאכול בכור
תמים מון
לירושלים וכו׳

הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכוּנּוּ כַּמָּיִם׃ יח לֹא־
תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעֲשַׂר דְּגָנְךָ
וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ
וְצֹאנֶךָ וְכָל־נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר
וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ׃ יט כִּי

תמותקז תשס
טלא לאכול
בשר מעשר
ומעשר מון
לקלעים וכו׳

אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בּוֹ אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ
וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי

תקיס טלא
יאכלו סכהני
בכוריס קודס
סנחת׳כע רב׳
שלישי

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃
כ הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲזֹב אֶת־
הַלֵּוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ׃

תנ טלא
לעזוב את
הלוים וכו׳

ס כא כִּי־יַרְחִיב
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־
תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־
אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר׃ כב כִּי־
יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר

תנא מצות
מקיסק וכו׳

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ
מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ
כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ
בְּכֹל אַוַּת נַפְשֶׁךָ׃ כג אַךְ כַּאֲשֶׁר
יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל כֵּן
תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו׃

מעשר נויתיך
בניאס׳ זס רוב
כלאל כשוף
רוב הסנים
ב׳ אמה׳
כלאל
בוסריקון רוכו
מג ע׳ ככולו

בִּשְׁרָא כִּבְרִכְתָּא דִּי אֱלָהֶךָ דִּיהַב
לָךְ בְּכָל־קִירְוָךְ מִסָּאבָא וְדַכְיָא
יְכֻלִינֵיהּ כְּבִשַׂר טַבְיָא וְאַיָּלָא׃
לְחוֹד דְּמָא לָא תֵיכְלוּן עַל־אַרְעָא
תִּשְׁדִּינֵיהּ כְּמַיָּא׃ לֵית־לָךְ רְשׁוּ
לְמֵיכַל בְּקִירְוָךְ מַעֲשַׂר עֵיבוּרָךְ
חַמְרָךְ וּמִישְׁחָךְ וּבְכוֹרֵי תּוֹרָךְ וְעָנָךְ
וְכָל נִדְרָךְ דְּתִדֹּר וְנִדְבָתָךְ וַאֲפְרָשׁוּת
יְדָךְ׃ אֶלָּהֵן קֳדָם יְיָ אֱלָהֶךָ
תֵּיכְלִינֵיהּ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהֶךָ
בֵּיהּ אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרַתָּךְ וְעַבְדָּךְ
וְאַמְתָּךְ וְלֵיוָאָה דְּבְקִירְוָךְ וְתִתְחַדֵּי
קֳדָם יְיָ אֱלָהֶךָ בְּכֹל אוֹשְׁטוּת יְדָךְ׃
אִסְתַּמַּר לָךְ דִּילְמָא תִּשְׁכּוֹק יָתֵי
לֵיוָאָה כָּל־יוֹמָךְ עַל־אַרְעָךְ׃
אֲרֵי יַפְתֵּי יְיָ אֱלָהֶךָ יָת־תְּחוּמָךְ כְּמָא
דְּמַלֵּיל־לָךְ וְתֵימַר אֵיכוֹל בִּשְׁרָא
אֲרֵי־תִתְרְעֵי נַפְשָׁךְ לְמֵיכַל בִּשְׁרָא
בְּכָל־רְעוּת נַפְשָׁךְ תֵּכוּל בִּיסְרָא׃
אֲרֵי־יִתְרַחֵק מִנָּךְ אַתְרָא דְּיִתְרְעֵי
יְיָ אֱלָהֶךָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּיהּ תַּמָּן
וְתִכּוֹס מִתּוֹרָךְ וּמֵעָנָךְ דְּיִהַב יְיָ לָךְ
כְּמָא דְפַקֵּדְתָּךְ וְתֵיכוּל בְּקִירְוָךְ בְּכֹל
רְעוּת נַפְשָׁךְ׃ בְּרַם כְּמָא דְּמִתְאַנֵּיל
בְּסַר־טַבְיָא וַית־אַיָּלָא כֵּן תֵּכְלִינֵיהּ
מְסָאב וְדַכְיָא כְּחַדָּא יְכֻלִינֵיהּ׃

לחוד
יאכלנו׳

אין לך בהם היתר ניזה וחלב שלא אכילה על ידי זביחה: הטמא והטהור. לפי שבאו מכח
קדשים שכאמר בהם והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל הוכרך להתיר בו שטמא וטהור
אוכלים בקערה אחת: כצבי וכאיל שאין קרבן באה מהם: כצבי וכאיל. נפוטרין מן
יז הזרוע והלחיים והקיבה: רק הדם לא תאכלו. אף על פי שאמרתי שאין לך בו זריקת
דם במזבח לא תאכלנו: תשפכנו כמים. לומר לך שאין צריך כבוי. דלא הרי הוא כמים
להכשיר

בִּישְׂרָא הֵי בְּבִירְכָתָא הַיְיָ אֱלָקְכוֹן דִּיהַב לְכוֹן בְּכָל קִירְוֵיכוֹן דְּמִסְאָבִין מִן
לְמִיקְרַב לְקוּדְשָׁיָא יְדִדְכִין לְמִקְרַב לְקוּדְשָׁיָא כַּחֲדָא יֵיכְלוּן יְתֵיהּ כְּבִשְׂרֵיהּ
דְּטַבְיָא וּכְאַיְלָא : רַק לְחוּד בְּאַדְמָא הֲוֹו זְהִירִין עַל אַרְעָא תֵּישְׁדוּנֵיהּ הֵי
כְּמוֹי : לָא לֵיתֵיכוֹן רַשָּׁאִין לְמֵיכוּל בְּקוּרְוֵיכוֹן מַעְשְׂרֵי עִיבּוּרֵיכוֹן
חַמְרֵיכוֹן וּמִשְׁחֵכוֹן בְּכוּרֵי תּוֹרֵיכוֹן וְעָנְכוֹן מִכָּל נִדְרֵיכוֹן דְּתִדְּרוּן וְנִסְכָּתֵיכוֹן
וַאֲפְרָשׁוּת יְדֵיכוֹן : כִּי אִם אֱלָהִין קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן תֵּיכְלוּנֵיהּ בַּאֲתַרָא
דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָקְכוֹן בֵּיהּ אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן וְאַמְהָתֵיכוֹן וְלֵיוָאֵי
דִּבְקִירְוֵיכוֹן וְתֵיחְדּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן בְּכָל אוֹשָׁטוּרַת יְדֵיכוֹן : הִשָּׁמֶר
אִסְתַּמְּרוּ לְכוֹן דִּלְמָא תִּיסְעָלוּן עַל לֵיוָאֵי כָּל יוֹמֵיכוֹן דְּאַתּוּן שָׁרַן עַל
אַרְעֲכוֹן : כִּי יַרְחִיב אֲרוּם יַפְּתִּי יְיָ אֱלָקְכוֹן יַת תְּחוּמְכוֹן הֵי כְּמָא
דְּמַלֵּיל לְכוֹן וְתֵימַר אֵיכוֹל בִּישְׂרָא אֲרוּם תֵּירוּג נַפְשָׁךְ לְמֵיכוּל בִּישְׂרָא בְּכָל
רְגוּת נַפְשָׁךְ תֵּיכוּל בִּישְׂרָא : כִּי אֲרוּם יִתְרַחֵק מִנְּכוֹן אַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ
אֱלָקְכוֹן לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן וְתִכְסוּן מִן תּוֹרֵיכוֹן וּמִן עָנֵיכוֹן דְּיַהֲב יְיָ
אֱלָקְכוֹן לְכוֹן הֵיכְמָא דְּפַקִּידִית יְתְכוֹן וְתֵיכְלוּן בְּקִירְוֵיכוֹן בְּכָל רִיגּוּג
נַפְשֵׁיכוֹן : אַךְ בְּרַם הֵיכְמָא

ירושלמי	
דְּמִתְאֲכַל בִּישְׂרָא דְּטַבְיָא וְאַיְלָא	
הֵיכְדֵין תֵּיכְלוּנֵיהּ דְּמִסְאָב לְמִקְרַב	דְּמִרְחַק מִן קוּדְשָׁיָא וְדִדְכִי מִן
לְקוּדְשָׁיָא וְדִדְכִי לְמִקְרַב לְקוּדְשָׁיָא	קוּרְשָׁיָא כַּחֲדָא תֵּיכְלוּן :
	כחדא

יז לְהַכְשׁוֹר לֹא הַזְרָעִים : לֹא תֹאכַל · כֹּל הַכָּתוּב לְיַתֵּן לֹא תַעֲשֶׂה עַל הַדָּבָר : לֹא תֹאכַל ·
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה אוֹמֵר יָכוֹל אַתָּה אֹכֵל אֵיכָךְ רְשָׁעִי כּוֹכָבִים בּוֹ וְאֶת הַיְבוּסִי יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם
לֹא יִבְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹרִישָׁם יְכוֹלִים הָיוּ אֵלֶּא שֶׁאֵינָן רְשָׁעִין לְפִי שֶׁכָּרַת לָהֶם אַבְרָהָם בְּרִית
כְּשֶׁלָּקַח מֵהֶם מְעָרַת הַמַּכְפֵּלָה וְלֹא יְבוּסִים הָיוּ אֵלֶּא חִתִּיִּים הָיוּ אֵלֶּא עַל שֵׁם הָעִיר שֶׁשָּׁמָה
יָבוּס כָּךְ מְפוֹרָשׁ בְּפִרְקֵי דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן וְהוּא שֶׁנֶּאֱמַר כִּי אִם הַסִּירְךָ הָעוֹרִים וְהַפַּרְחִים נִלְמַדְתָּ
שֶׁכָּתְבוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַשְּׁבוּעָה : וְכַכּוֹרוֹת בְּקִרְךָ · אַזְהָרָה לַכֹּהֲנִים : וּתְרוּמַת יָדְךָ · שֶׁל הַבְּכוֹרִי :
לִפְנֵי הַלְּפָנִים מִן הַחוּמָה : וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ · אִם אֵין לְךָ לִתֵּן לוֹ מַחֲלִקוֹ כְּנוּן מַעֲשֵׂר יט
רִאשׁוֹן תֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי אֵין לְךָ מַעֲשֵׂר עָנִי הַזְמִינֵהוּ עַל שֻׁלְחָנְךָ : הַשָּׁמֵר לְךָ · לְיַתֵּן לֹא תַעֲשֶׂה
עַל הַדָּבָר : עַל אַדְמָתְךָ · אֹכֶל בְּגוּלָה אֵיכָךְ מוּזְהָר עָלָיו יוֹתֵר מֵעַכּוּיֵי יִשְׂרָאֵל : כִּי יַרְחִיבֻנוּ · כ
לְמַדֵּה תּוֹרָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ שֶׁלֹּא יִתְאַוֶּה אָדָם לֶאֱכוֹל בָּשָׂר אֶלֶּא מִתּוֹךְ רִחְבַּת יָדַיִם וַעֹשֶׁר : בְּכָל
אַוַּת נַפְשְׁךָ וְגוֹ' · אֹכֶל בְּמִדְבָּר כֵּאבֵר לָהֶם בָּשָׂר חוּלִין שֶׁלֹּא אֵם כֵּן מְקֻדָּשָׁה וּמְקֻרֶבֶת שְׁלָמִים :
כִּי יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם · וְלֹא תּוּכַל לָבֹא וְלַעֲשׂוֹת שְׁלָמִים בְּכָל יוֹם כְּמוֹ עַכְשָׁו שֶׁהַמִّשְׁכָּן הוֹלֵךְ כא
עִמָּכֶם : וְזָבַחְתָּ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ · לְמַדְּכוּ שֵׁם צַוּוּי בְּזְבִיחָה הֵיאַךְ יִשְׁחוּט וְהֵן הֲלָכוֹת שְׁחִיטָה
שֶׁנֶּאֱמְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי : אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת הַצְּבִי וְגוֹ' · אֵיכָךְ מוּזְהָר לֶאֱכֹלָן בְּטָהֳרָה מִי שֶׁהוּא בָּא כב

יאכלנו׃ כג רַק חֲזַק לְבִלְתִּי
אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ וְלֹא
תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר׃ כד לֹא תֹאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ
תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ כה לֹא תֹאכְלֶנּוּ
לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ כִּי־
תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃
כו רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ
וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה׃ כז וְעָשִׂיתָ
עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל־
מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל׃
כח שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב
לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי
תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃ ס
כט כִּי־יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת
אוֹתָם מִפָּנֶיךָ וִירִשְׁתָּם וְיָשַׁבְתָּ
בְּאַרְצָם׃ ל הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־
תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הִשָּׁמְדָם
מִפָּנֶיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר
אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־

אלהיהם

אונקלוס

לְחוֹד תִּקּוּף בְּדִיל דְּלָא לְמֵיכַל דַּמָּא
אֲרֵי דַּמָּא הוּא נַפְשָׁא וְלָא תֵיכוּל
נַפְשָׁא עִם־בִּשְׂרָא׃ לָא תֵיכְלִינֵיהּ
עַל־אַרְעָא תֶשְׁדִּינֵיהּ כְּמַיָּא׃
לָא תֵכְלִינֵיהּ בְּדִיל דְּיִיטַב לָךְ
וּלְבָנָךְ בַּתְרָךְ אֲרֵי־תַעְבִּיד דְּכָשֵׁר
קֳדָם יְיָ׃ לְחוֹד מַעֲשַׂר־קֻדְשָׁךְ
דִּיהֲוֹן לָךְ וּנְדָרָךְ תִּטּוֹל וְתֵיתֵי
לְאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ׃ וְתַעְבֵּיד
עֲלָוָתָךְ בְּסָרָא וּדְמָא עַל־מַדְבְּחָא
דַּיְיָ אֱלָהָךְ וְדַם נִכְסַת־קֻדְשָׁךְ יִתְשַׁד
עַל־מַדְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָהָךְ וּבְסָרָא
תֵּיכוּל׃ טַר וּתְקַבֵּיל יָת כָּל־
פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין דְּאַנָא מְפַקֵּיד לָךְ
בְּדִיל דְּיִיטַב לָךְ וְלִבְנָךְ בַּתְרָךְ עַד־
עָלַם אֲרֵי תַעְבִּיד דְּתַקִּין וּדְכָשֵׁר
קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃ אֲרֵי יְשֵׁצֵי יְיָ אֱלָהָךְ
יָת־עַמְמַיָּא דְּאַתְּ עָלֵיל־לְתַמָּן
לְמֵירַת יָתְהוֹן מִן־קָדָמָךְ וְתֵירַת
יָתְהוֹן וְתִתֵּב בְּאַרְעְהוֹן׃ אִסְתְּמַר
לָךְ דִּילְמָא תִּתְקַל בַּתְרֵיהוֹן בָּתַר
דְּיִשְׁתֵּיצוּן מִן־קָדָמָךְ וְדִי מָא תִּתְבַּע
לְטַעֲוָתְהוֹן לְמֵימַר אֵכְדֵין פָּלְחִין
עַמְמַיָּא הָאִלֵּין יָת־טַעֲוָתְהוֹן

ואעביד

אלהיהם

ולא חלבן מותר אף חולין חלבן מותר תל אך: רק חזק לבלתי אכול הדם. ממה שנאמר חזק אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו לפיכך הוצרך לומר חזק דברי רבי יהודה. רבי שמעון בן עזאי אומר לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות אם הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאוה לו הוצרך לחזקך באזהרתו קל וחומר לשאר מצות: ולא תאכל הנפש עם הבשר. אזהרה לאכר מן החי: לא תאכלנו. אזהרה לדם התמצית: לא תאכלנו. אזהרה לדם איברים: למען ייטב לך וגו'. בא ולמד מתן שכרן של מצות אם בדם שבנפשו של אדם קנה ממנו כפורש ממנו זוכה לו ולבניו

אחרא

בַּחֲדָא וְכֻלּוּנֵיהּ: רק חזק לְחוֹד אֵיתוֹקְפוּן בְּיִצְרֵיכוֹן מְטוּל דְּלָא
לְמֵיכוֹל אִדְמָא אֲרוּם אִידְמָא הוּא קְיוּם נַפְשָׁא לָא תֵיכְלוּן אִדְמָא דְּבֵיהּ
קְיוּם נַפְשָׁא עִם בְּשָׂרָא: לא תאכלנו לָא תֵיכְלוּנֵיהּ עַל אַרְעָא
תִּשְׁרוּנֵיהּ הֵי כְּמַיָּא: לא תאכלנו לָא תֵיכְלוּנֵיהּ מִן בְּגַלַּל דְּיֵיטַב
לְכוֹן וְלִבְנֵיכוֹן בַּתְרֵיכוֹן אֲרוּם תַּעֲבְדוּן דְּכֵשֵׁר קֳדָם יְיָ: רק קדשיך לְחוֹד
בְּעִירֵי מַעֲשַׂר קוּדְשֵׁיכוֹן דִּיהֲוֹן לְכוֹן וּנְדָרֵיכוֹן תֵּיעָלוּן וְתֵיתוּן לְאַתְרָא
דִּיתְרְעֵי יְיָ: ועשית וְתַעֲבֵד כְּהִילְכְתָא עֲלָוָתְךָ בְּיִסְרָא וְאִדְמָא עַל
מַרְבְּחָא דַּיְיָ אֱלָקָךְ וְאַדַּם שְׁאַר נִכְסַת קוּדְשָׁךְ יִשְׁתְּפִיךְ עַל מַדְבְּחָא דַּיְיָ
אֱלָקָךְ וּבְשָׂרָא אִתְכְּשַׁר לְמֵיכוֹל: שמר טוּרוּ וְקַבִּילוּ יַת כָּל פִּתְגָמַיָּא
דְּאַנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן מִן בְּגַלַּל דְּיֵיטַב לְכוֹן וְלִבְנֵיכוֹן בַּתְרֵיכוֹן עַד עָלְמָא
אֲרוּם תַּעֲבְדוּן דְּכֵשֵׁר קֳדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן: כי יכרית אֲרוּם יְשֵׁיצֵי יְיָ
אֱלָקָכוֹן יַת עַמְמַיָּא דְּאַתּוּן עָלִין לְתַמָּן לְתַרְכוּתְהוֹן מִן קָדָמֵיכוֹן וְתִירַת
יָתְהוֹן וְתִיתַב בְּאַרְעָהוֹן: השמר אִסְתַּמְרוּ לְכוֹן דְּלָמָא תִּיתוֹקְלוּן
בָּתַר תַּעֲוָותְהוֹן מִן קָדָמֵיכוֹן אוֹ דְּלָמָא תִּתְבְּעוּן
לְתַעֲוָותְהוֹן לְמֵימַר הֵיכְדֵין פָּלְחִין עַמְמַיָּא הָאִלֵּין לְתַעֲוָותְהוֹן וְנַעֲבֵיד
כדין

לאחריו קל וחומר לנזל ועריות שכפשו של אדם מתאוה להם: רק קדשיך. אף על פי כו
שאתה מותר לשחוט חולין לא התרתי לך לשחוט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא
הקרבה אלא תביאם לבית הבחירה: ועשית עולותיך. אם עולות הם תן הבשר והדם כו
על גבי המזבח וזם זבחי שלמים הם דם זבחיך יישפך על המזבח תחילה ואחר כך והבשר
תאכל. עוד דרשו רבותינו רק קדשיך בא ללמד על הקדשים שבחובה לארץ וללמד על
התמורות ועל ולדות קדשים שיקריבו: שמור. זו משנה שאתה צריך לשמרה בבטנך כג
שלא תשכח כעכין שבאמר כי כעים כי תשמרם בבטנך ואם שכיתה אפשר שתשמע ותקיים
הא כל שאינו בכלל משנה אינו בכלל מעשה: את כל הדברים. שתהא חביבה עליך
משה קלה כמצוה חמורה: הטוב. בעיני השמים: והישר. בעיני אדם: פן תנקש. ג
אנקלוס תרגם לשון מוקש ואני אומר שלא שם לדקדק בלשון שלא מצינו כן בלשון יוקש
ואפילו ליפוד הכופל ממנו אבל בלשון טירוף וקשקוש מצינו כן וארכובתיה דא לדא נקשן
ואף זה אני אומר פן תנקש אחריהם פן תטרף אחריהם להיות כרוך אחר מעשיהם וכן
ינקש כושה לכל אשר לו מקלל את הרשע להיות עליו כושים רבים ויהיו מחזירין ומתנקשין
אחר ממונו: אחרי השמדם מפניך. אחר שתראה שאשמידם מפניך ים לך לתת לב מפני מה
נשמדו אלו מפני מעשים מקולקלים שבידיהם אף אתה לא תעשה כן שלא יבואו אחרים
וישמידוך: איכה יעבדו. לפי שלא עכם על ע"ז אלא על זבוח וקטור וכמוך והשתחואה
כגון שכתוב בלתי לה' לבדו דברים הנעשים לנבוה בא ולמדך כאן שאם דרכה של ע"ז
לעובדה בדבר אחר כגון פוער לפעור וזורק אבן למרקוליס זו היא עבודתו וחייב אבל

זבוח

אֱלֹהֵיהֶם וְאַעֲשֶׂה־כֵּן גַּם־אָנִי׃
לא לֹא־תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
כִּי כָל־תּוֹעֵבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא
עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיהֶם
וְאֶת בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ
יב לֵאלֹהֵיהֶם׃ א אֵת כָּל־הַדָּבָר
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ
תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף עָלָיו וְלֹא
תִגְרַע מִמֶּנּוּ׃ פ
ב כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ
חֹלֵם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ
מוֹפֵת׃ ג וּבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת
אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר נֵלְכָה אֲחֲרֵי
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתָּם
וְנָעָבְדֵם׃ ד לֹא תִשְׁמַע אֶל־
דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חוֹלֵם
הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לָדַעַת הַיְשְׁכֶם
אֹהֲבִים אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ ה אַחֲרֵי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ תִירָאוּ
וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ
תִּשְׁמָעוּ וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן׃
ו וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ חֹלֵם הַחֲלוֹם
הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר סָרָה עַל־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וְהַפְּדֶךָ מִבֵּית עֲבָדִים
לְהַדִּיחֲךָ מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִקִּרְבֶּךָ׃ ס
ז כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶּן־אִמֶּךָ אוֹ־
בִנְךָ אוֹ־בִתֶּךָ אֵשֶׁת חֵיקֶךָ אוֹ
רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר לֵאמֹר

תכל תנס
שלא לסוסיז
על מכות
פתולים כו׳

תנו שלא
לשמוע לתתכם
נפש עלא כו׳

ובערת שרע
מ׳ זיכך ומסיך
ל׳ה כי יסיתך
פחין טוענין
נמס ת׳

וְאַעֲבֵיד־כֵּן אַף־אֲנָא׃ לָא־תַעֲבִיד
כֵּן קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי כָּל־דְּמְרַחֵק
קֳדָם־יְיָ דְּסָנֵי עָבְדִין לְטַעֲוָתְהוֹן
אֲרֵי אַף יָת־בְּנֵיהוֹן וְיָת־בְּנָתְהוֹן
מוֹקְדִין בְּנוּרָא לְטַעֲוָתְהוֹן׃ יָתֵב־
פִּתְגָמָא דְּאַנָא מְפַקֵּיד יָתְכוֹן יָתִיר
תִּטְרוּן לְמַעְבַּד לָא־תּוֹסְפוּן עֲלוֹהִי
וְלָא תְמַנְעוּן מִינֵיהּ׃

אֲרֵי־יְקוּם
בֵּינְךָ נְבִיָּא אוֹ חָלֵים חֵילְמָא וְיִתֵּן
לָךְ אָתָא אוֹ מוֹפְתָא׃ וַיְתֵי אָתָא
וּמוֹפְתָא דְּמַלִּיל עִמָּךְ לְמֵימַר נֵהַךְ
בָּתַר טַעֲוָת עַמְמַיָּא דְּלָא־יְדַעְתִּינוּן
וּנְפַלְחִינוּן׃ לָא תְקַבֵּיל לְפִתְגָמֵי
נְבִיָּא הַהוּא אוֹ לְחָלֵים חֵילְמָא
הַהוּא אֲרֵי מְנַסֵּיוּ אֱלָהֲכוֹן יָתְכוֹן
לְמִידַּע הַאִיתֵיכוֹן רָחֲמִין יָת־יְיָ
אֱלָהֲכוֹן בְּכָל־לִבְּכוֹן וּבְכָל־נַפְשְׁכוֹן׃
בָּתַר פּוּלְחָנָא־דְיְיָ אֱלָהֲכוֹן תְּהָכוּן
וְיָתֵיהּ תִּדְחָלוּן וְיָת־פִּקּוּדוֹהִי
תִּטְרוּן וּלְמֵימְרֵיהּ תְּקַבְּלוּן וּקְדָמוֹהִי
תִּפְלְחוּן וּבְדַחְלָתֵיהּ תִּתְקְרְבוּן׃
וּנְבִיָּא הַהוּא אוֹ חָלֵים חֵילְמָא הַהוּא
יִתְקְטֵיל אֲרֵי מַלֵּיל סְטְיָא עַל־יְיָ
אֱלָהֲכוֹן דְּאַפֵּיק יָתְכוֹן מֵאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם וּדְפַרְקָךְ מִבֵּית עַבְדוּתָא
לְאַטְעָיוּתָךְ מִן־אוֹרְחָא דְּפַקְדָךְ יְיָ
אֱלָהָךְ לְמֵהַךְ בָּהּ וְתִפַּלֵּי עֲבִיד־
דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃

אֲרֵי יְמַלְּכִנָּךְ
אָחוּךְ בַּר־אִמָּךְ אוֹ־בְרָךְ אוֹ־בְרַתָּךְ
אוֹ אִיתַת קְיָמָךְ אוֹ חַבְרָךְ דְּכְנַפְשָׁךְ

לא תעבדון פולחנא כדין ליי אלקכון ארום
כל דמרחק יי דסני עבדין לטעותהון : את כל ית כל פתגמיא דאנא
כתין ומוקדין בנורא לטעותהון : לא חוספון עלוי ולא תבצרון מנה :
מפקיד יתכון יתיה תטרון למעבד לא חוספון עלוי ולא תבצרון מנה :
כי יקום ארום יקום ביניכון נבי שיקרא או מרי חלמא דזרנוחא ויתן
לכון את או תמהא : ובא ויתי אתא או תימהא דמליל עמכון למימר
נהך בתר טעות עממיא דלא חכימתנון ונפלחינון קדמיהון : לא תשמע
לא תקבלון לפתגמי נבי שקרא ההוא או מן חלים חילמא ההוא
ארום מנסי יי אלקכון יתכון למידע האיתיכון רחמין ית יי אלקכון בכל
לבבכון ובכל נפשכון : אחרי ה׳ בתר פולחנא דיי אלקכון תהכון
ויתיה תדחלון וית פקודוי תנטרון ולמימריה תקבלון וקדמוי תצלון
ובדחלתיה תתקרבון : והנביא ונבי שקרא ההוא או חלים חילמא
זרנא ההוא יתקטל בסייפא ארום מליל סטיא על יי אלקכון דאפיק
יתכון מארעא דמצראי ודיפרקכון מבית שעבוד עבדיא לאטעיותכון מן
ארחא דפקידכון יי אלקכון למהלכא בה ותפלון עבדי בישתא
מביניכון : כי ארום יטעינך מילכ׳ ירושלמי
בישא אחוך בר אימך כל דכן בר ארום יסטי יתך אחיך ברא דאמך
איבך או ברך או ברתך או אתתך דמדמכא

זכות וקטורת וכסוך והשתחואה אפילו שלא כדרכה חייב : כי נס את בניהם · נס לרבות
את אבותם ואמותיהם אמר רבי עקיבא אני ראיתי בכרי שכפתו לאחיו לפני כלבו ואכלו :
את כל הדבר · קלה כחמורה : תשמרון לעשות · ליתן לא תעשה על עשה האמורים
בפרשה שכל השמר לשון לא תעשה הוא אלא שאין לוקין על השמר של עשה : לא תוסף
עליו · חמשה טוטפות חמשה מיכין בלולב ארבע ברכות לברכת כהנים : וכתן אליך
אות · בשמים כעכין שנאמר בגדעון ועשית עמדי אות ואומר יהי נא חורב על הגזה וגו׳ :
או מופת בארץ אף על פי כן לא תשמע לו ואם תאמר מפני מה נותן לו הקב״ה ממשלה
לעשות אות כי מנסה ה׳ אלהיכם אתכם : ואת מצותיו תשמרו · תורת משה : בקולו
תשמעו · בקול הנביאים : ואותו תעבודו · במקדשו : ובו תדבקון · הדבק בדרכיו גמול
חסדים קבור מתים בקור חולים כמו שעשה הקב״ה : סרה · דבר המוסר מן העולם שלא
היה ולא נברא ולא נוהגו לדבר כן דיסטו״רא בלעז : והפודך מבית עבדים · אפילו
אין לו עליך אלא שפדאך דיו : כי יסיתך · אין הסתה אלא גרוי שנאמר כי אם ה׳ הסיתך
כי אמיטו״רא בלעז שמשיאו לעשות כן : אחיך · מאב או בן אמך מאם : חיקך · השוכבת
בחיקך ומחבקה בך אפקי״דא בלעז וכן מחיק הארץ מיסוד התקוע בארץ : אשר בכפשך ·
זה אביך פירש לך הכתוב את המביאין לך לו לאחרים : בסתר · דבר הכתוב בהווה

פאין

נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר
לא ידעת אתה ואבתיך:
מאלהי העמים אשר סביבתיכם
הקרבים אליך או הרחקים ממך
מקצה הארץ ועד קצה הארץ:
לא תאבה לו ולא תשמע
אליו ולא־יחוס עינך עליו ולא־
תחמל ולא־תכסה עליו:
כי הרג תהרגנו ידך תהיה־
בו בראשונה להמיתו ויד כל־העם
באחרנה: וסקלתו באבנים
ומת כי בקש להדיחך מעל יהוה
אלהיך המוציאך מארץ מצרים
מבית עבדים: וכל־ישראל
ישמעו ויראון ולא־יוספו לעשות
כדבר הרע הזה בקרבך:
ס כי תשמע
באחת עריך אשר יהוה אלהיך נתן
לך לשבת שם לאמר: יצאו
אנשים בני־בליעל מקרבך וידיחו
את־ישבי עירם לאמר נלכה
ונעבדה אלהים אחרים אשר לא־
ידעתם: ודרשת וחקרת
ושאלת היטב והנה אמת נכון
הדבר נעשתה התועבה הזאת
בקרבך: הכה תכה את־
ישבי העיר ההוא לפי־חרב החרם

בסתרא למימר נהך ונפלח לטעות
עממיא דלא ידעת את ואבהתך:
מטעות עממיא דבסחרניכון
דקריבין לך או דרחיקין מינך מסיפי
ארעא ועד־סיפי ארעא:
לא־תיבי ליה ולא תקבל מינך
ולא־תחוס עינך עלוהי ולא־תרחים
ולא־תכסי עלוהי: ארי מיקטל
תקטליניה ידך תהי־ביה בקדמיתא
למקטליה וידא דכל־עמא
בבתריתא: ותרגמיניה באבניא
וימות ארי בעא לאטעיותך
מן־אלהך דיי אלהך דאפקך
מן־ארעא דמצרים מבית עבדותא:
וכל־ישראל ישמעו וידחלון ולא־
יוספון למעבד כפתגמא בישא
הדין בינך:
ארי תשמע באחדא
מקרוך דיי אלהך יהיב לך למיתב
תמן למימר: נפקו גברין בני־
רשעא מבינך ואטעיו ית־יתבי
קרתהון למימר נהך ונפלח לטעות
עממיא דלא־ידעתון: ותחבע
ותבדוק ותשאל יאות והא קושטא
כין פתגמא איתעבידת תועבתא
הדא בינך: מימחא תימחי ית־
יתבי קרתא ההיא לפתגם־חרב

שאין דברי מסית אלא בסתר וכן שלמה הוא אומר בכסף בערב יום באישון לילה ואפלה:
אשר לא ידעת אתה ואבותיך · דבר זה גבאי גדול הוא לך שאף האומות אין מניחין מה
שמסרו להם אבותיהם וזה אומר לך עזוב מה שמסרו לך אבותיך: הקרובים אליך או
הרחוקים · למה פרט קרובים ורחוקים אלא כך אמר הכתוב מטבע של קרובים אתה למד

דְּדַמְכָא בְּעוֹרָךְ אוֹ חֲבֵרָךְ דְּחָבִיב דְּדַמְכָא עִמָּךְ :
עָלָךְ כְּנַפְשָׁךְ כְּרַז לְמֵימַר נְהַךְ וְנִפְלַח
לְטַעֲוָות עַמְמַיָּא דְּלָא חַכִּימְתָּא אַנְתְּ
וְאַבְהָתָךְ : מאלקי מִטַּעֲוָות שִׁבְעָתֵי עַמְמַיָּא דִּבְחוּזְרָנוּתְכוֹן דְּקָרִיבִין
לְכוֹן אוֹ מִן שְׁאַר עַמְמַיָּא דִּרְחִיקִין לְכוֹן מִן סְיָפֵי אַרְעָא וְעַד סְיָפֵי אַרְעָא :
לָא לָא תִּיצְבּוּן לְהוֹן וְלָא תְקַבְּלוּן מִנֵּיהּ וְלָא תֵּיחוּס עֵינֵיכוֹן עֲלוֹי וְלָא
תְרַחֲמוּן וְלָא תְכַסּוּן בְּטוּמְרָא עֲלוֹי : כִּי אֲרוּם מִקְטָל תִּקְטְלִינֵיהּ יְדֵיכוֹן
יְתוּשְׁטַן בֵּיהּ בְּשִׁירוּיָא לְמִקְטְלֵיהּ וִידֵיהוֹן דְּכָל עַמָּא בְּסוֹפָא : וסקלתו
וּתְאַטְלוּן יָתֵיהּ בְּאַבְנָא וִימוּת אֲרוּם בָּעָא לְאַטְעָיוּתְרוֹן מִדַּחֲלָתָא דַּיְיָ
אֱלָקֶךָ דְּאַפֵּיק יָתְכוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית שִׁעְבּוּד עַבְדַּיָּא :
וכל וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וְיִדְחָלוּן וְלָא יוֹסְפוּן לְמֶעְבַּד כְּפִתְגָּמָא בִּישָׁא
הָדֵין בֵּינֵיכוֹן : כי תשמע אֲרוּם תִּשְׁמְעוּן בְּחַדָּא מִן קִירְוֵיכוֹן דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן
יְהִיב לְכוֹן לְמִיתַב תַּמָּן לְמֵימַר : יצאו נְפָקוּ גּוּבְרִין זְדָנִין מֵאוּלְפָנָא
דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן דְּחַכִּימַיָּא דְּבֵינֵיכוֹן וְאַטְעִיוּ יָת יַתְבֵי קִרְתֵּיהוֹן לְמֵימַר נְהַךְ
וְנִפְלַח לְטַעֲוָות עַמְמַיָּא דְּלָא חַכִּימְתּוּן : ודרשת וְתִתְבְּעוּן וְתִבְדְּקוּן
יָת סַהֲדַיָּא וְתִשְׁיְלוּן טַבָּאוּת וְהָא קוּשְׁטָא כְּיוּן פִּתְגָּמָא אִתְעֲבִידַת
תּוֹעֵיבְתָּא הָדָא בֵּינֵיכוֹן : הכה מְמָחָא תִּמְחוּן יָת יַתְבֵי קִרְתָּא הַהִיא
לפתגם

ענן של רחוקים כשם שאין ממש בקרובים כך אין ממש ברחוקים : מקנה הארץ . ז
ממה ולבכה ובכל השמים שהן מהלכין מסוף העולם ועד סופו : לא תלכה לו . לא תהא ס
תלך לו לא תלכבנו לפי שנאמר ואהבת לרעך כמוך את זה לא תלכד ולא תשמע אליו
בהתחבבו על כפשו למחול לו לפי שנאמר עזוב תעזוב עמו לזה לא תעזוב : ולא תחוס
עיך עליו . לפי שנאמר לא תעמוד על דם רעך על זה לא תחוס : ולא תמחול . לא
תחפוץ בזכותו : ולא תכסה עליו . אם אתה יודע לו לחובה איך רשאי לשתוק : כי י
הרג תהרגנו . ינא מכל חייב אל תחזירהו לזכות : ידך תהיה בו בראשונה . מצוה ביד
הכיסת להמיתו לא מת בידו ימות ביד אחרים שנאמר ויד כל העם וגו' : לשבת שם . יג
פרט לירושלם שלא כתבה לדירה : כי תשמע לאמר . אומר כן ינאו וגו' : בני בליעל . יד
בני עול שפרקו עולו של מקום : אנשים . ולא נשים : יושבי עירם . ולא יושבי עיר
אחרת מכאן אמרו אין כעשית עיר הנדחת עד שידחוה אנשי ועד שיהיו מדיחיה מתוכה :
ודרשת וחקרת ושאלת היטב . מכאן למדו שבע חקירות מרבוי המקר כאן יש שלש דרישה סו
וחקירה והיטב ושאלת אינו מן המנין וממנו למדו בדיקות ובמקום אחר הוא אומ' ודרשו
השופטים היטב ובמקום אחר הוא אומר ודרשת היטב ולמדו היטב היטב לגזירה שוה
ליתן הקמור של זה בזה : סלה תכה . אם איך יכול להמיתם במיתה הכתובה בהם ט

אתה ואת־כל־אשר־בה ואת־
בהמתה לפי־חרב: ואת־
כל־שללה תקבץ אל־תוך רחבה
ושרפת באש את־העיר ואת־כל־
שללה כליל ליהוה אלהיך והיתה
תל עולם לא תבנה עוד:
ולא ידבק בידך מאומה
מן־החרם למען ישוב יהוה מחרון
אפו ונתן לך רחמים ורחמך והרבך
כאשר נשבע לאבתיך: כי
תשמע בקול יהוה אלהיך לשמר
את־כל־מצותיו אשר אנכי מצוך
היום לעשות הישר בעיני יהוה
אלהיך: ס בנים
אתם ליהוה אלהיכם לא תתגדדו
ולא־תשימו קרחה בין עיניכם למת:
כי עם קדוש אתה ליהוה
אלהיך ובך בחר יהוה להיות לו
לעם סגלה מכל העמים אשר על־
פני האדמה: ס
לא תאכל כל־תועבה:
זאת הבהמה אשר תאכלו
שור שה כשבים ושה עזים:
איל וצבי ויחמור ואקו ודישן
ותאו וזמר: וכל־בהמה
מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי
פרסות מעלת גרה בבהמה אתה
תאכלו: אך את־זה לא

גמר יתה וית־כל־דבה וית־בעירה
לפתגם דחרב: וית־כל־עדאה
תכנוש לגו פתאה ותוקיד בנורא
ית־קרתא וית כל עדאה גמיר קדם
יי אלהך ותהי תל חרוב לעלם לא
תתבני עוד: ולא־דבק בידך
מדעם מן־חרמא בדיל דיתוב יי
מרתקיף רוגזיה ויתן־לך רחמין
וירחם־עלך ויסגינך כמא דקיים
לאבהתך: ארי תקבל למימרא דיי
אלהך למיטר ית־כל־פקודוהי
דאנא מפקד־לך יומא־דין למעבד
דכשר קדם יי אלהך:
בנין אנתון קדם־יי אלהכון לא
תתחממון ולא־תשוון מרט בין
עיניכון על־מית: ארי עם קדיש
את קדם־יי אלהך ובך איתרעי יי
למהוי ליה לעם חביב מכל
עממיא דעל־אפי ארעא:
לא תיכול כל־דמרחק:
דא בעירא דתיכלון תורין אמרין
דרחלין וגדין דעזין: אילא וטביא
ויחמורא ויעלא ורימא וחורבלא
ודיצא: וכל־בעירא דסדיקא
פרסתא ומטלפן טילפין תרתין
פרסתא מסקה פישרא בבעירא
יתה תיכלון: ברם ית־דין לא

תיכלון

לפתגם דחרב
וית כל עדאה
ולא איתבק בי
ויכמור עליכון
כי תשמע
דאנא מפקיד
עם קדיש אנ
ובכון אתרעי
ארעא: ל
דא היא בעיר
בני עזין ולא
ותורי ברורי
דסדיקא טל
פרקא מסקא
תיכלון:
ומקורקים:
ברקאס לעזות
ועוד וכך בחר
הרי דבר שתעבר
חוס בכל בשר
איל ובני ויחמור
הטהורים שבכל
ותאו · תורבלא
בלטה:
שמלה:
בבהמה:

אתן לך רחמי
ורחמך וסגיך
ליס בני' אתם
לוחר לך שכל
מי שיש לו
רחמי' ומרחם
על הבריות
מקבל מרחם
עליו בשכר מצ
סנן · יד
חמישי
תסי תפס
שלא לסתגודד
כדרך עובדי
אלילים כו':

תסי שלא
לאכול פסולי
שמוקדמי' כו'

המיתם באחרת: לה אלהיך · לשמו ובשבילו: למען ישוב ה מחרון אפו · שכל זמן
שעלה בעולם חרון אף בעולם: לא תתגודדו · לא תתכו גדידה ושרט בבשרכם על מת
כדרך שהאמוריים עושין לפי שאתם בניו של מקום ואתם ראויין להיות קרחים ולא גדודים
ומקורקים:

לְפִתְגַם דְּחָרֶב גַּמְרָא יָתֵהּ וְיָת כָּל הֲכָא וְיָת בְּעִירָהּ לְפִתְגַם דְּחָרֶב: ואת
וְיָת כָּל עֲדָאָה תְּכַנְּשׁוּן בְּמֶצַע פְּלַטֵיתָא וְתוֹקְדוּן כְּנוֹרָא יָת קַרְתָּא וְיָת כָּל
עֲדָאָה גְּמִיר קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן וּתְהֵי תֵּל חָרוּב לְעָלַם לָא תִתְבְּנֵי תּוּב: ולא
וְלָא אִידְבַּק בְּיֶדְכוֹן מִדַּעַם מִן שַׁמַּתָּא מִן בְּגַלַּל דְּיִרְתּוּב יְיָ מִתְּקוֹף רוּגְזֵיהּ
וְיִכְמוֹר עֲלֵיכוֹן רַחֲמִין וִירַחֵם עֲלֵיכוֹן וַיְסַגִּינְכוֹן הֵי כְּמָא דְקַיֵּים לְאַבְהָתְכוֹן:
כי תשמע אֲרוּם תְּקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן לְמִנְטַר יָת כָּל פִּקּוּדוֹי
דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵין ל
לְמֶעְבַּד דְּבָשַׁר קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן:

בנים הֵי כְּבָנִין חֲבִיבִין אַתּוּן קֳדָם
יְיָ אֱלָקְכוֹן לָא תְגוּדוּן בִּישְׂרֵיכוֹן וְלָא
תְשׁוּרֵן כְּלִיל דִּיסְעַד עַל בֵּית אַפֵּיכוֹן
עַל נֶפֶשׁ דְּמִית: כי עם אֲרוּם
עַם קַדִּישׁ אַתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן

ירושלמי

בְּנִין חֲבִיבִין אַתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן לָא
תַעֲבְדוּן חַבּוּרִין חַבּוּרִין לְפוּלְחָנָא
נוּכְרִיתָא וְלָא תְשַׁוּוּן קְרָחָה עַל בֵּית
אַפֵּיכוֹן לְטֶמֶי נַפְשָׁא דְמִית:

וּבְכוֹן אִתְרְעֵי יְיָ אֱלָקְכוֹן לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִיב מִכָּל עַמְמַיָּא דְעַל אַפֵּי
אַרְעָא: לא תאכל לָא תֵיכְלוּן כָּל מִדַּעַם דְּרַחֲיקִית מִנְּכוֹן: זאת
דָּא הִיא בְּעִירָא דְּתֵיכְלוּן תּוֹרִין וְאִמְּרֵי בְּנֵי רְחֵילִין וְלָא בְּנֵי מְסָאבִין יְגַדְיֵי
בְּנֵי עִזִּין וְלָא עֵירוּבֵי טְמִיִּין: איל אֵילִין וְטָבִין וְיַחְמוּרִין יַעֲלִין וְדִיסָנִין
וְתוֹרֵי כַּר וְרִיצִין: וכל וְכָל בְּעִירָא
דְּסָדִיקָא טְלַפָּיָא וְלָהּ קַרְנִין וְסָדִיק
סְדָקָא מְסָקָא פְּרִישָׁרָא בְּבְעִירָא יָתֵהּ
תֵּיכְלוּן: אך בְּרַם יָת דֵּין לָא

ירושלמי

מַסְקַן גַּרְדָּא בְּבְעִירָא יָתֵהּ תֵּיכְלוּן:

תיכלון

ומקורחים: בין עיניכם · לאבל הפלחת ובמקום לאחר הוא לומר ולא יקרחו קרחה
בראשם לעזות כל הראש כבין העינים: כי עם קדוש אתה · קדושת עצמך מלבותיך ב
ועוד וכך בחר ה׳: כל תועבה · כל שתעבתי לך כגון ברם אזן בכור כדי לשוחטו במדינה ג
הרי דבר שתעבתי לך: כל מום לא יהיה בו · בא ולמד כאן שלא ישחט ויאכל על אותו
המום בשל בשר בחלב הרי דבר שתעבתי לך להזהיר כאן על אכילתו: זאת הבהמה · ד
איל ובני ויחמור · למדנו שהחיה בכלל בהמה ולמדנו שהבהמה וחיה טמאה מרובה מן ה
הטהורה שבכל מקום פורט את המועט: אקו · מתורגם יעלא יעלי סלע הוא לשטכ״ו:
ותאו · תורגלא תור היער בשה יער בלשון ארמי: מפרסת · סדוקה כתרגומו: פרסה · ו
פלגטה: וסוסעת · חלוקה בשתי כפרכים שיש סדוקה ואינה חלוקה בכפרכים והיא
טמאה: בבהמה · משמע מה שמצא בבהמה לאכול מכאן לאחרו שהשליל מותר בשחיטת

תֵּאכֻלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי
הַפַּרְסָה הַשְּׁסוּעָה אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־
הָאַרְנֶבֶת וְאֶת־הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלַת
גֵּרָה הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא הִפְרִיסוּ
טְמֵאִים הֵם לָכֶם: ט וְאֶת־
הַחֲזִיר כִּי מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא
גֵרָה טָמֵא הוּא לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא
תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ:
ס י אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ
מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר
וְקַשְׂקֶשֶׂת תֹּאכֵלוּ: יא וְכֹל
אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת לֹא
תֹאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם:
ס יב כָּל־צִפּוֹר טְהֹרָה
תֹּאכֵלוּ: יג וְזֶה אֲשֶׁר לֹא־
תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְ
וְהָעָזְנִיָּה: יד וְהָרָאָה וְאֶת־
הָאַיָּה וְהַדַּיָּה לְמִינָהּ: טו וְאֵת
כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ: טז וְאֶת בַּת־
הַיַּעֲנָה וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף
וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ: יז אֶת־
הַכּוּס וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף וְהַתִּנְשֶׁמֶת:
יח וְהַקָּאַת וְאֶת־הָרָחָמָה וְאֶת־
הַשָּׁלָךְ: יט וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה
לְמִינָהּ וְהַדּוּכִיפַת וְהָעַטַּלֵּף:

תיבלון ממסקי פשרא ומפריסי
פרסתא מטלפי טלפיא ית־גמלא
וית־ארנבא וית־טפזא ארי־מסקי
פשרא אינון ופרסתהון לא סדיקא
מסאבין אינון לכון: וית־חזירא
ארי־סדיק פרסתא הוא ולא פשר
מסאב הוא לכון מבשרהון לא
תיכלון ובנבלתהון לא תקרבון:
ית־דין תיכלון מכל דבמיא כל
דליה ציצין וקלפין תיכלון:
וכל דלית־ליה ציצין וקלפין לא
תיכלון מסאב הוא לכון:
כל־ציפר דכי תיכלון: ודין דלא־
תיכלון מנהון נשרא וערו ועזיא:
ובת־כנפא וטרפיתא ודיתא לזנה:
וית כל־עורבא לזניה: וית בת
נעמיתא וציצא וציפר־שחפא ומצא
לזנוהי: וקדיא וקיפופא ובותא:
וקתא וירקריקא ושלינונא:
וחורתא ואיבו לזנה ונגר־טורא
ועטליפא: וכל ריחשא דעופא
מסאב הוא לכון לא יתאכלון:
כל

יא וכל שרץ העוף טמא הוא
לכם

מנות כדיקת סימני עוף כו׳ מתפילל בנר מפני סס״ח מלך כעופו מנקמל סס ע פין ס״ת מלך ישנה ממעגה לת כנים ומיכ מרקמ עלמס וכן פשרב מכורי לכך מתכו לס

הגה סלס לאכול מדן כעוף כו׳ ז

לאו: השסועה. כדים היה שים לה שני גבין ושני שדרות לאמרו רבותיכו למה נשמו בבהמה מפני השסועה ובעופות מפני הרלה שלא כאמרו בתו״ב: ובנבלתם לא תגעו׳ רבותיכו פי׳ ברגל שאדם חייב לטהר את עצמו ברגל יכול יהו מוזהרים בכל השנה תל אמור אל הכהנים וגו׳ ומה טומאת המת חמורה כהנים מוזהרים ואין ישראל מוזהרים טומאת נבלה קלה לא כל שכן: כל נפור טהורה תאכלו. להתיר משולחת שבמורע: וזה אשר לא תאכלו מהם הנשר. הרלה והאיה. היא דלה היא איה היא דיה

תיכלון ממסקי פישרא ומסדיקי פרסתא שלולא דליה תרין ריסין ותלתין
שדראין הואיל ולית בזיניה חזי
למתקיימא ית גמלא וית ארנבא
וית טפזא ארום מסקי פישרא הינון
ופרסתהון לא סדיקן מסאבין
הינון לכון: ואת החזיר וית
חזירא ארום סדיק פרסתא הוא ולית כנפיק ביה דסדיק ולא פשר מסאב
הוא לכון מביסרהון לא תיכלון ובנבילתהון לא תקרבון: אך לחזיר
ית דין תיכלון מן כל דבמיא כל דיליה ציצין למפרח וחלספיתין על
מושכיה ואין נתרון ואשתייר חד תחות ליסתיה וחד תחות ציציתיה וחד
תחות גזנביה יתיה תיכלון: וכל ולית ליה ציצין וחרספיתין לא תיכלון
מסאב הוא לכון: כל כל ציפר דכי האית ליה זפק וקורקבניה קליף ואית
ליה צבעא יתירא ולא דדיס תיכלון: ירושלמי
וזה ודין דלא תיכלון מנהון נשרא ודין דלא תיכלון מנהון נישרא
ועזיא ובר גיזא: והראה ועדיא ובר גזא:
ודייתא חיורא ואוכמתא דהיא וותא וית איכו ודייתא למינה:
איכו ודייתא לזנה: ואת כל
וית כל בני עורבא לזניהון: ואת בת וית בת נעמיתא וית חטיפיתא
וית ציפר שחפא וית בר נצא לזנוי: ואת וית קפופא וית שלי נונא מן
יומא וית צדיא: והקאת
ויקקא חיורתא ואיכמתא ושרקרק: ירושלמי
והחסידה ודייתא חיורתא ודייתא חיורתא ואבניתא למינה
ואוכמתא לזנה ונגר טורא ו וית נגר טורא וית חרפתא:
ועורפרא: וכל שרץ וכל דיבבי
זיבורי וזיזי דשלופחי ופולי דפרשי מן אוכלא ופרחין הי כעופא מסאבין
אינון

לבעל דין לחלוק שלא יהא הלוטרה קורא לותה רלה והכא להתיר תומר זו דלה שמה לו
ליה שמה וזו לא לאסר הכתוב: וכעופות · פרט לך העמלים ללמד שהעופות טהורים
מרובים על העמלים לפיכך פרט את המועט: התנשמת · קלנא סורין: שלך · השולה יו יז
דגים מן הים: דוכיפת · הוא תרנגול הבר ובלעז הרופא וברבלתו כפולה: שרן יח יט
העוף · הם הכמוכים הרוחשים על האדמה כגון זבובין וברעים וחגבים עמלים הם קרויים
שרץ:

לָכֶם לֹא יֵאָכֵלוּ׃ כ כָּל־עוֹף
טָהוֹר תֹּאכֵלוּ׃ כא לֹא־תֹאכְלוּ
כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ
תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי כִּי
עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־
תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃

פ כב עָשֵׂר תַּעֲשֵׂר
אֶת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה
שָׁנָה שָׁנָה׃ כג וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר
לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ
וְיִצְהָרְךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן
תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כָּל־הַיָּמִים׃ כד וְכִי־יִרְבֶּה מִמְּךָ
הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק
מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ כה וְנָתַתָּה בַכֶּסֶף
וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בּוֹ׃ כו וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל
אֲשֶׁר־תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן
וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ
נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃
כז וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא
תַעַזְבֶנּוּ כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃

תענ טעם
לחכיל בסר
בזמ׳ס כו׳

ששי
לא תבשל גדי
בנימס׳ איסור
כינס וכזול
וסנאס׳
תענ מנות
מעשר שני׳

זצרת כ כמסו׳
דין יכרת אות׳
בכסף ונזיר
דתנן המזקיר
אל סכידו
ונרד וספזילן
לאסור מין
ומפרש סעם
אמ׳קרא ונרת
הכסף כידך
אעפ׳ שכרוכים
יסיו כיד ך
וזקו אף על פי
שכרת אותם
בכנפיך יהיו
בידך׳

אונקלוס

כָּל־עוֹפָא דְּכִי תֵיכְלוּן׃
לָא־תֵיכְלוּן כָּל־נְבֵילָא לְתוֹתֵב־עַרְעָא
דִּבְקִירְוָךְ תִּתְּנִינֵהּ וַיְכָלִינֵהּ אַוְ
תְּזַבְּנִינֵהּ לְבַר־עַמִּין אֲרֵי עַם קַדִּישׁ
אַתְּ קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ לָא־תֵיכְלוּן
בְּשַׂר בַּחֲלָבָ׃

עֲשָׂרָא תְּעַשַּׂר יָתֵ
כָּל־עֲלַלַת זַרְעָךְ דְּיַפֵּק חַקְלָא שַׁתָּא
שַׁתָּא׃ וְתֵיכוֹל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
בְּאַתְרָא דִּיתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ
תַּמָּן מַעְשַׂר עִבּוּרָךְ חִמְרָךְ וּמִשְׁחָךְ
וּבוּכְרֵי תַרְוָרָךְ וְעָנָךְ בְּדִיל דְּתֵילַף
לְמִדְחַל קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ כָּל יוֹמַיָּא׃
וַאֲרֵי יִסְגֵּי מִנָּךְ אוֹרְחָא אֲרֵי לָא
תֵיכוֹל לְמִטְלֵיהּ אֲרֵי יִתְרַחֵק מִנָּךְ
אַתְרָא דִּיתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָת
שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן אֲרֵי יְבָרְכִנָּךְ יְיָ
אֱלָהָךְ׃ וְתִתֵּן בְּכַסְפָּא וְתִצּוֹר
כַּסְפָּא בִּידָךְ וּתְהָךְ לְאַתְרָא דִּיתְרְעֵי
יְיָ אֱלָהָךְ בֵּיהּ׃ וְתִתֵּן כַּסְפָּא בְּכֹל
דִּיתְרְעֵי נַפְשָׁךְ בְּתוֹרֵי וּבְעָנָא
וּבְחַמְרָא וּבְחֲדָרָא וּבְעַתִּיק וּבְכֹל
דְּתִשְׁאֲלִנָּךְ נַפְשָׁךְ וְתֵיכוֹל תַּמָּן קֳדָם
יְיָ אֱלָהָךְ וְתִחְדֵּי אַתְּ וְאֵינַשׁ בֵּיתָךְ׃
וְלֵיוָאָה דְּבִקְרָוָךְ לָא תִשְׁבְּקִנֵּיהּ
אֲרֵי לֵית לֵיהּ חוּלָק וַאֲחֻסְנָא עִמָּךְ׃

מקצה מסוף

סרן׃ כל עוף טהור תאכלו׳ ולא את הטמא בא ליתן עשה על לא תעשה וכן בהמה
אותה תאכלו׳ ולא בהמה טמאה לאו הבא מכלל עשה עשה לעבור עליהם בעשה ולא
תעשה׃ לגר אשר בשעריך׳ גר תושב שקבל עליו שלא לעבוד עע׳ ואוכל נבלות׳ כי
עם קדוש אתה לה׳ קדש את עצמך במותר לך דברים המותרים ואחרים כוהגים בהם
איסור אל תתירם בפיהם׃ לא תבשל גדי׳ שלשה פעמים פרט לקיא ולטופות ולבהמה
טמאה׃

אינון לכון: כל עוף כל גוברא דכיא תיכלון: לא תאכלו לא תיכלון
כל דמיקלקלא בניכסא לגיור ערל דבקידוישין תיתנוניה ויכלונה או תזבון
לנכר עממין ארום עם קדיש אתון קדם יי אלקכון לית אתתן רשאין ל
למיבשלא כל דכן למיכל בשר
בחלב תרויהון מערבין כחדא:

ירושלמי

עשר תעשר הוו זהירין לעשרא
פיריכון מן דאתון מפקין וכנשון מן
חקלא כל שתא ושתא ולא פירי
שתא על פירי שתא אזחרי:
ואכלת ותיכלון מעשרא תניינא
קדם יי אלקכון באתרא דיתרעי
לאשראה שכינתיה תמן מעשר

עמי בית ישראל מעשרא תעשרון
ית כל עללת זרעיכון מהדי אתון
זרעין באפי ברא וכנשין עללן בכל
שנא שנא עמי ישראל לית אתון
רשאין למעשרא ולמיכל מן פירי
שנא ועד פירי שנא:

עיבוריכון חמריכון ומישחכון וכן ביכורי תוריכון ועגיכון מן בגלל ד
דתילפון למרחל מן קדם יי אלקכון כל יומיא: וכי ארום יסגי
מנכון אורחא ארום לא תיכול למסוברא ית מעשרא ארום יתרחק מנכון
אתרא דיתרעי יי אלקכון לאשראה שכינתיה תמן ארום יברכינך יי אלקך:
ונתת ותהלל בכספא ויהון פריטי צדירין בידך ותהך לאתרא דיתרעי
יי אלקכון בידיה: ונתת ותיתן כספא בכל דיתרעי נפשך בתורי
ובענא ובחמר חדת ועתיק ובכל דתשיילינך נפשך ותכלון תמן קדם יי
אלקכון ותחדון אתון ואנש בתיכון: והלוי דבקירויכון לא
תשבקוניה ארום לית ליה חולק ואחסנא עמכון: מקצה מסוף תלת
שנין

עמלה: לא תבשל גדי · עשר תעשר · מה ענין זה אצל זה אמר להם הקב״ה לישראל אל כב
תגרמו לי לבשל גדיים של תבואה על שהן במעי אמותיהן שאם אין אתם מעשרין מעשרו
ראוי כשהוא סמוך להתבשל אני מוציא רוח קדים והיא מסדפתן שנאמר וסדפה לפני
קמה וכן לענין בכורים: שכה שכה · מכאן שאין מעשרין מן החדש על הישן: ואכלת כג
וגו׳ · זה מעשר שני שכבר למדנו ליתן מעשר אחר ללוים שנאמר כי תקחו מאת בני ישראל
וגו׳ ונתן להם רשות לאכלו בכל מקום שנאמר ואכלתם אותו בכל מקום על כרחך זה
מעשר אחר הוא: כי יברכך · שתהא התבואה מרובה לשאת: בכל אשר תאוה נפשך · כד כו
כלל: בבקר ובצאן וביין ובשכר · פרט: ובכל אשר תשאלך נפשך · חזר וכלל מה הפרט
מפורש ולד ולדות הארץ ורצוי למאכל אדם וכו׳: והלוי · לא תעזבנו · מליתן לו מעשר כז
ראשון: כי אין לו חלק ונחלה עמך · יבאו לקט שכחה ופאה והפקר שאף הוא יש לו חלק
שמן

פ מקצה

שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעֲשַׂר
תְּבוּאָתֶךָ בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ
בִּשְׁעָרֶיךָ: פס וּבָא הַלֵּוִי כִּי
אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר
וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ
וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר
תַּעֲשֶׂה: ס מקץ

טו

שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה:
וְזֶה הַדָּבָר הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־
בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה בְּרֵעֵהוּ
לֹא־יִגֹּשׂ אֶת־רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־
קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה: גֵּ אֶת־
הַנָּכְרִי תִּגֹּשׁ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־
אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ: דֵּ אֶפֶס כִּי
לֹא יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ
יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־
לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ: ס רַק אִם־
שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם:
וְ כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה
לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בגוים רַבִּים וּבְךָ
לֹא יִמְשֹׁלוּ: ס
זְ כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן מֵאַחַד
אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ
הָאֶבְיוֹן:

תעל מנית מעשר עני תסת מעשר עני כו׳

תעס תעו מנות הפקעת כספים בשנת הקמיסס כו׳

תעז לנגוש לגבלי כו׳

תעח מעם תעט מנות נרקם

בס עמך בהן כמוך ולכן חייבין במעשר: מקלה שלש שני׳ · בא ולמד שלש השהה מעשרותיו
פס של שכה ראשוכה ושכייה לשמטה שיבערם מן הבית בשלישית: ובא הלוי · ויטול מעשר
ראשון: והגר והיתום · ויטלו מעשר שני שהוא של עני של שכה זו: ולא תאכלו · אתם
בירושלם

מִפּוּף תְּלַת שְׁנִין תַּפִּיק יָת־כָּל־
מַעְסַר עַלַּלָתָךְ בְּשַׁתָּא הַהִיא וְתַאֲנִיחַ
בְּקִרְוָךְ: וַיְיתֵי לֵיוָאָה אֲרֵי לֵית־
לֵיהּ חוּלַק וְאַחְסָנָא עִמָּךְ וְגִיּוֹרָא
וְיַתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּבְקִרְוָךְ וַיֵּכְלוּן
וְיִשְׂבְּעוּן בְּדִיל דִּיבָרְכִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ
בְּכָל־עוֹבְדֵי יְדָךְ דְּתַעְבֵּיד:
מִפּוּף שְׁבַע־שְׁנִין תַּעְבֵּיד שְׁמִיטְתָּא:
וְדֵין פִּתְגַם שְׁמִטְתָּא דִּישְׁמֵט כָּל־
גְּבַר מָרֵי רְשׁוּ דִּירְשֵׁי בְּחַבְרֵיהּ וְלָא
יִתְבַּע מִן חַבְרֵיהּ וּמִן אָחוּהִי אֲרֵי
קְרָא שְׁמִיטְתָּא קָדָם יְיָ: מִן בַּר־
עַמְמִין תִּתְבַּע וְדִי־הֵי־לָךְ עִם־אָחוּךְ
תִּשְׁמֵיט יָדָךְ: לְחוֹד אֲרֵי לָא־יְהֵי
בָךְ מִסְכֵּינָא אֲרֵי בָרְכָא יְבָרְכִנָּךְ יְיָ
בְּאַרְעָא דְּיְיָ אֱלָהָךְ יְהֵיב לָךְ
אַחְסָנָא לְמֵירְתָּהּ: לְחוֹד אִם־
קַבָּלָא תְּקַבֵּל לְמֵימְרָא דְּיְיָ אֱלָהָךְ
לְמִיטַּר לְמַעְבַּד יָת־כָּל־תַּפְקִידְתָּא
הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין:
אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ בָּרְכָךְ כְּמָא דְּמַלֵּיל
לָךְ וְתִוַּזֵּף לְעַמְמִין סַגִּיאִין וְאַתְּ
לָא תִּזְדַּף וְתִשְׁלוֹט בְּעַמְמִין סַגִּיאִין
וּבָךְ לָא יִשְׁלְטוּן: אֲרֵי יְהֵי בָךְ
מִסְכֵּינָא חַד מֵאַחָךְ בְּחַדָא מִקִּירְוָךְ
בְּאַרְעָךְ דְּיְיָ אֱלָהָךְ יְהֵב לָךְ לָא
תְּתַקֵּף יָת־לִבָּךְ וְלָא תִּקְפּוֹץ יָת־יְדָךְ
מֵאָחוּךְ
הָאֶבְיוֹן:

שְׁנִין תַּפְקוּן יַת כָּל מַעֲשַׂר עֲלַלְתְּכוֹן בְּשַׁתָּא הַהִיא וְתַצְנְעוּן בְּקִירְוֵיכוֹן:
ובא וַיְהִי לְיוֹאָה אֲרוּם לֵית לֵיהּ חוּלַק וַאֲחָסְנָא עִמְּכוֹן וְגִיוֹרָא וַיְתָמָא
וְאַרְמַלְתָּא דִּבְקִירְוֵיכוֹן וְיֵיכְלוּן וְיִסְבְּעוּן מִן בְּגַלַל דִּיבָרְכֵיכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן
בְּכָל עוֹבְדֵי יְדֵיכוֹן דְּתַעְבְּדוּן: מקץ מִסּוֹף שְׁבַע שְׁנִין תַּעְבְּדוּן
שְׁמִיטָתָא: וזה וְדֵין אַחְוַיַּת הֵילְכַת שְׁמִיטָתָא אֲשֶׁמִּיטוּ כָּל בַּר נַשׁ
מָרֵי מְזוּפָתָא דְּיִזּוּף בְּחַבְרֵיהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִדְחַקָא בְּחַבְרֵיהּ לְמִתְבּוֹעַ
אוֹזְפוּתֵיהּ וְלָא מִן אָחוֹי בַּר יִשְׂרָאֵל אֲרוּם קְרָא בֵּית דִּינָא שְׁמִיטָתָא קֳדָם
יְיָ: את הנכרי יַת בַּר עַמְּמִין תִּדְחוֹק וְדִינָא דִּי יְהֵוֵי לָךְ עִם אָחוּךְ
תְּשַׁמֵּיט יְדָךְ: אפס לְחוֹד אֵין אַתּוּן עָסִיקִין בְּמִצְוָתָא דְּאוֹרַיְיתָא לָא
יְהֵוֵי בְּכוֹן מִסְכְּנָא אֲרוּם בָּרְכָא יְבָרְכֵכוֹן יְיָ בְּאַרְעָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן יְהִיב לְכוֹן
אַחְסָנָא: רק לְחוֹד אִין קַבָּלָא תְּקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן לְמִנְטַר
יַת כָּל תַּפְקִידָתָא הָדָא דַאֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵּין: כי אֲרוּם יְיָ אֱלָקְכוֹן
בֵּירְכְכוֹן הֵי כְּמָא דְּמַלֵּיל לְכוֹן וּתְמַשְּׁכְנוּן עַמְּמִין סַגִּיעִין וְאַתּוּן לָא
תִּתְמַשְּׁכְנוּן וּתְשַׁלְּטוּן בְּעַמְּמִין סַגִּיאִין וּבְכוֹן לָא יִשְׁלְטוּן: כי יהיה וְאִן
לֵיתֵיכוֹן עָסִיקִין בְּמִצְוָתָא דְּאוֹרַיְיתָא וְיֵהֵוֵי בְּכוֹן מִסְכְּנָא מֵחַד אָחָךְ בְּחַדָא
מִן קִרְוָךְ דַּיְיָ אֱלָקָךְ יְהִיב לָךְ לָא תִּתְקַף יַת לִבָּךְ וְלָא תִּמְנַע יַת אִידָךְ
מאחוך

ירושלם כדרך שנזקקת לאכול מעשר שני של שתי שנים: ואכלו ושבעו. תן להם כלי
שבעם מכאן אמרו אין פוחתין לעני בגרן וכו׳ ואתה הולך לירושלם במעשר של שנה
ראשונה ושניה שהשאת ומתודה בערתי הקדש מן הבית כמו שמפורש בכי תבלה לעשר:
מקץ שבע שנים. יכול שבע שנים לכל מלוה ומלוה תל קריבה שנה השבע ואם אתה אומ׳ ז
׳שנים לכל מלוה ומלוה להלוות כל א׳ וא׳ היאך היא קריבה הא [illegible]ת שבע שנים למכון
השמטי: שמוט כל בעל משה ידו. שמוט את ידו של כל בעל מש[illegible]. אפס כי לא יהיה בך ב ז
אביון ולהבן הוא אומר כי לא יחדל אביון אלא בזמן שאתם עושי רצונו של מקום אביונים
באחרי׳ ולא בכם וכשאין אתם עושים רצונו שמ אביוני׳ בפס׳ אביון. דל מעני ולשון אביון
שהוא תאב לכל דבר: רק אם שמוע תשמע. אז לא יהיה בך אביון: שמוע תשמע. שמע ח
קמע׳ משמיעין אותו הרבה: כאשר דבר לך. והיכן דבר ברוך אתה בעיר: והעבטת. כל ט
לשון הלואה כשכופל על המלוה כופל בלשון מפעיל כנון והלוית והעבטת ואם היה אומר
ועבטת היה כופל על הלווה כמו ולוית: והעבטת גוים. יכול שתהא לוה מזה ומלוה
לזה תל ואתה לא תעבוט: ומשלת בגוים רבים. יכול גוים אחרים מושלים עליך תל
וכך לא ימשולו: כי יהיה בך אביון. התאב תאב קודם: מאחד אחיך. אחיך מאביך ז
קודם לאחיך מאמך: שעריך. עכיי עירך קודמים לעכיי עיר אחרת: לא תאמץ. יש
לך אדם שמבטיח אם יתן אם לא יתן לכך כאמר לא תאמץ יש לך אדם שפושט את ידו

הָאֶבְיוֹן: ט כִּי־פָתֹחַ תִּפְתַּח
אֶת־יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ דַּי
מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ: י הִשָּׁמֶר
לְךָ פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְּלִיעַל
לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת־הַשֶּׁבַע שְׁנַת
הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה עֵינְךָ בְּאָחִיךָ
הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ
אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא: יא נָתוֹן
תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי
בִּגְלַל הַדָּבָר הַזֶּה יְבָרֶכְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח
יָדֶךָ: יב כִּי לֹא יֶחְדַּל אֶבְיוֹן
מִקֶּרֶב הָאָרֶץ עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ
לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לְאָחִיךָ
לַעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ:
ס יג כִּי־יִמָּכֵר לְךָ
אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ
שֵׁשׁ שָׁנִים וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת
תְּשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ: יד וְכִי־
תְשַׁלְּחֶנּוּ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תְשַׁלְּחֶנּוּ
רֵיקָם: טו הַעֲנִיק תַּעֲנִיק לוֹ
מִצֹּאנְךָ וּמִגָּרְנְךָ וּמִיקֶבְךָ אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ
יְהוָה
וּמִמַּעֲצַרְתְּךָ דְּבַרְכָךְ יְיָ אֱלָהֶךָ תִּתֶּן־ לֵיהּ:

מֵאָחוּךְ מִסְכֵּינָא:
תִּפְתַּח יַת־יְדָךְ לֵיהּ וְאוֹזְפָא
תּוֹזְפִינֵיהּ כְּמִסַּת חֲסָרוֹנֵיהּ דְּיִחְסַר
לֵיהּ: אִסְתְּמַר לָךְ דִּילְמָא יְהֵי
פִּתְגָמָא עִם־לִבָּךְ בְּרִשְׁעָא לְמֵימַר
קְרִיבַת שְׁתָא שְׁבִיעָתָא שְׁתָא
דְּשַׁמִּיטְתָּא וְתִבְאַשׁ עֵינָךְ בְּאָחוּךְ
מִסְכֵּינָא וְלָא תִתֵּן לֵיהּ וְיִקְרֵי עֲלָךְ
קָדָם־יְיָ וִיהֵי בָךְ חוֹבָא: מְתַּן תִּתֵּן
לֵיהּ וְלָא־יִבְאַשׁ לִבָּךְ כְּמִתְּנָךְ לֵיהּ
אֲרֵי בְּדִיל דָּא פִּתְגָמָא הָדֵין יְבָרְכִנָּךְ
יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל־עוֹבָדָךְ וּבְכָל
אוֹשָׁטוּת יָדָךְ: אֲרֵי לָא יִפְסוֹק
מִסְכֵּינָא מִגּוֹ אַרְעָא עַל־כֵּן אֲנָא
מְפַקְּדָךְ לְמֵימַר מְפַתַּח תִּפְתַּח יַת־
יְדָךְ לְאָחוּךְ לַעֲנִיֶּיךָ וּלְמִסְכֵּינָךְ
דְּבְאַרְעָךְ: אֲרֵי יִזְדַּבַּן לָךְ אָחוּךְ
בַּר־יִשְׂרָאֵל אוֹ בַת יִשְׂרָאֵל וּיִפְלַחִנָּךְ
שִׁית שְׁנִין וּבְשַׁתָּא שְׁבִיעָתָא
תְּפַטְּרִינֵיהּ בַּר חוֹרִין מִעִמָּךְ:
וַאֲרֵי תְּיַפְטְרִינֵיהּ בַּר חוֹרִין מִעִמָּךְ
לָא תְּפַטְּרִינֵיהּ רֵיקָן: אַפְרְשָׁא
תַּפְרִישׁ לֵיהּ מֵעָנָךְ וּמֵאִדְּרָךְ
וּמִמַּעֲצַרְתָּךְ דְּבָרְכָךְ יְיָ אֱלָהָךְ תִּתֶּן לֵיהּ:

פתח כפ"ל כגולה לוקר פתח לו ידך וגם סיך לגדל אותו בדברי • ו"ל הרבוי לפת כן לו פת • הרבוי לתענוג תן לו תענוג • ל"ל פתח תפת' אם מ"תכיים הכיא לו אל פתחו • פתח פסל ו"ו מבוא ביום ו' נעת פת לעניים • תפ טלא למו מלטלוות לעני מפני שמיטה •

קפ"ל תמב מנות הענקת עבד עברי •

וקופנה לכך כאמר לא תקפוץ: מאחיך האביון: אם לא תתן לו מופך להיות אחיו של
אביון: פתוח תפתח • אפילו כמה פעמים: כי פתוח תפתח: הרי כי משמש בלשון שלא:
והעבט תעביטנו • אם לא רצה במתנה תן לו בהלואה: די מחסורו: ואי אתה מצווה
לעשרו: אשר יחסר לו: אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו: לו: זו אשה וכן
הוא אומר תעשה לו עזר כנגדו: וקרא עליך • יכול מצוה תל ולא יקרא: והיה בך
חטא • מכל מקום אפילו לא יקרא: אם כן למה כאמר וקרא עליך מגיד אני לפרע על
ידי הקורא יותר ממי שאינו קורא: כתון תתן לו • אפי' מאה פעמים: לו • ביום וביום:
כי בגלל הדבר • אפילו אמרת ליתן אתה בוטל שכר האמירה עם שכר המעשה: על כן
מצוך כן: לאמר • עצה לטובתך אני משיאך: לאחיך לעניך • לאי זה אח לעני: לעניך:

באחוך מסכנא: כי פתוח אלא מפתח תפתח ית אידך ליה ומוזפא
חוזפיניה הי כמסת חוסרניה דייחסר ליה: השמר אסתמרו לכון
דלמא יהי פתגם עם לבכון דזדנותא למימר קריבת שתא שביעתא שתא
דשמיטתא ותבאש עינכון באחוכון מסכנא ולא תתנון ליה ויקבול
עליכון קדם יי ויהי בכון חובא:

ירושלמי

נתן מיתן תיתנון ליה ולא יבאש לבכון במיתנכון ליה ארום מטול
פתגמא הדין יברכון יי אלקכון
בכל עובדיכון ובכל אושטות
ידיכון: כי ארום מטול דלא
נייחין בית ישראל במצותא ד
דאורייתא לא פסקין מסכנין מגו
ארעא בגין כן אנא מפקיד
למימר מיפתח תיפתחון ית ידיכון
לקריביכון ולעניי שיבבותכון ו
ולמסכיני ארעכון: כי ימכר
ארום יזדבן לכון אחוכון בר ישראל
או ברת ישראל ויפלחנכון שית
שנין ובמעלי שביעתא תפטרוניה לבר חורין מגביכון: וכי ארום
אין תפטרוניה בר חורי מגביכון
לא תפטרוניה ריקנא: ד׳ענק
מדחדא תדחדון ליה מן ענכון מן
אידיכון ומן מעצרתכון ד

ירושלמי

אין נטרין הינון ישראל מצותא
דאורייתא לא הוי בהון מסכנין
בדם אין שבקין הינון מצותא
דאורייתא ארום לא פסקין מסכניא
בגו ארעא בגין כן אנא מפקד
יתכון למימר מפתח תפתחון ית
ידיכון לאחיכון מסכיניא ולצריכיא
דאית בארעכון:

ירושלמי

מזוודא תזוודון ליה:

ביום אחד לשון עכו׳ אחד הוא אבל עמיך בשני יודין שני עכיים: כי ימכר לך · על ידי יפ
אחרים במכרוהו בית דין בנכסתו הכתוב מדבר והרי כבר כאמר כי תקנה עבד עברי
ובמכרוהו בית דין הכתוב מדבר אלא מפני שני דברים שכתבתן כאן אחד שכתוב אם
שעבריה אף היא תצא בשם ולא שמכרוה בית דין שאין האשה נמכרת בנכסתה שכאמר
בנכסתו ולא בנכסתה שא בקטנה שמכרה אביה ולמד כאן שאם יצאו שם שני קודם שתביא
ביאתכן תצא ועוד חדש כאן העבק תעביק: העבק תעביק · לשון עדי בגודה ובמרגלית יג
שעין דבר שיהא בכר שהטיבות לו ויש מפרשים לשון הטעבה על בואלו: מבאחך מברכך
ומיקבך · יכול אין לי אלא אלו בלבד תל אשר ברכך מכל מה שברכך בוראך ולמה כאמרו
אלו מה אלו מיוחדים שהם בכלל ברכה אף כל שקוק בכלל ברכה יצאו פרדות ולמדנו

יהוה אלהיך תתן לו:
טו וזכרת כי עבד היית בארץ
מצרים ויפדך יהוה אלהיך על כן
אנכי מצוך את הדבר הזה היום:
יז והיה כי יאמר אליך לא אצא
מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב
לו עמך: יח ולקחת את
המרצע ונתתה באזנו ובדלת והיה
לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה
כן: יט לא יקשה בעינך בשלחך
אתו חפשי מעמך כי משנה שכר
שכיר עבדך שש שנים וברכך יהוה
אלהיך בכל אשר תעשה:
כ פ כל הבכור אשר
יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש
ליהוה אלהיך לא תעבד בבכר
שורך ולא תגז בכור צאנך:
כא לפני יהוה אלהיך תאכלנו
שנה בשנה במקום אשר יבחר
יהוה אתה וביתך: כב וכי
יהיה בו מום פסח או עור כל
מום רע לא תזבחנו ליהוה אלהיך:
כג בשעריך תאכלנו הטמא
והטהור יחדו כצבי וכאיל:
כד רק את דמו לא תאכל על
הארץ תשפכנו כמים:

פתח כל הבכור לבלעתי עכר לומ'כתס מלמי פוס'לך לענ ל נכבור כך לא תעבור בעבל תבולת עבל וכתס שהמוס מסל בכבור כך פמוס מסל בכבעיס

שביעי

תבן תעל פלא לעבול מקלטים.

שמור

רבותיכו במסכת קדושין בגזרה שוה כתה כותן לו מכל מין ומין: וזכרת כי עבד היית
והענקתי וסכיתי לך מבזת מכרים ובזת הים לף לתה העכק וסכה לו: עבל עולם יכול
כמשמעו תל וסכתס לים לל לחוזתו ולים לל מספחתו תסובו הל למדת מלין זה לל
עולמו לל יובל: ולף לאמתך תעשה כן. העכק לה יכול לף לרבעה הסוה הכתוב לותה
תל לם לחור ולמר הענבל עבל ברבע ולין לחה כרבעת: כי מסכס עבר סכיר. מכלן

ליה: ותדכר ארי עבדא הויתא
בארעא דמצרים ופרקך יי אלהך
על כן אנא מפקיד לך ית פתגמא
הדין יומא דין: ויהי ארי ימרך
לך לא אפוק מעמך ארי רחים
ית אינש ביתך ארי טב ליה עמך:
ותיסב ית מרצעא ותתן באודניה
ובדשא ויהי לך עבד פלח לעלם
ואף לאמתך תעביד כן: לא
יקשי בעינך במפטרך יתיה בר-
חורין מעמך ארי על חד תרין
כאגר אגירא פלחך שית שנין
ויברכינך יי אלהך בכל דתעביד:
כל בוכרא דיתיליד בתורך ובענך
דיכרין תקדיש קדם יי אלהך לא
תיפלח בבוכרא דתורך ולא תגוז
בוכרא דענך: קדם יי אלהך
תיכליניה שתא בשתא באתרא
דיתרעי יי אתך ואינש ביתך:
וארי יהי ביה מומא חגיר או עויר
כל מום בישא לא תכסיניה קדם יי
אלהך: בקירוך תיכליניה מסאנא
ודכיא בחדא כבשר טביא ואילא:
לחוד ית דמיה לא תיכול על-
ארעא תשדיניה כמיא: טרית

דְכַדְיֵכִיסוֹן יְיָ אֱלָקָכוֹן תִּתְּנוּן לֵיהּ: וזכרת וְתֶהֱוֹן דְּכִירִין אֲרוּם
מְשַׁעְבְּדִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּפְרַקְכוֹן יְיָ אֱלָקָכוֹן מִטּוּל כֵּן אֲנָא
מְפַקֵּדְכוֹן לְמֶעְבַּד יַת פִּתְגָמָא הָדֵין יוֹמָא דֵּין: והיה וְיְהִי אֲרוּם יֵימַר
לָךְ לָא אֶפּוֹק מִן גַּבָּךְ אֲרוּם רִיחֲמָךְ וְיָח אֵינַשׁ בֵּיתָךְ אֲרוּם טַב לֵיהּ דְּמִתְהַנֵּי
עִמָּךְ: ולקחת וְתִיסַּב יַת מַחְטָא וְתִנְעוֹץ בְּאוּדְנֵיהּ וּבְתְרַע בֵּית
רִינָא וִיהֵי לָךְ עָבֶד פְּלַח עַד יוֹבְלָא וְאוּף לְאַמְתָךְ תְּכְתּוֹב גֵּט חֵירָר וְתִיתֵּן
לַהּ: לא לָא יְקַשֵּׁי בְּעֵינָךְ בְּמִפְּטְרָךְ יַתֵּיהּ לְבַר חוֹרִין מִן גַּבָּךְ אֲרוּם
בְּכוּפְלָא עַל אֲגַר אַגִּירָא פְּלַחָךְ שִׁית שְׁנִין וּבְרִכָךְ מְטוּלֵיהּ יְיָ אֱלָקָךְ בְּכֹל
מַה דְּתַעְבַּד: כל כָּל בּוּכְרָא דְּאִתְיְלִיד בְּתוֹרָךְ וּבְעָנָךְ דּוּכְרַיָא תַּקְדֵּשׁ
קָדָם יְיָ אֱלָקָךְ לָא תִפְלוַח בְּבוּכְרֵי תּוֹרֵיכוֹן וְלָא תִּגְזוֹז בְּכוּרֵי עָנֵיכוֹן: לפני
קָדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן תֵּיכְלוּנֵיהּ שְׁנָא בִּשְׁנָא בַּאֲתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אַתּוּן וְאֵינַשׁ
בֵּיתֵיכוֹן: וכי וַאֲרוּם יְהֵי בֵּיהּ מוּמָא חַגִּיר אוֹ סַמֵּי כָּל מִידַּעַם בִּישׁ
לָא תְכַסּוּנֵיהּ קָדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן: בשעריך בְּקִירְוֵיכוֹן תֵּיכְלוּנֵיהּ דְּמָסָאב
מִן לְמִקְרַב לְקוּרְשָׁיָא וְדַדְכִּי לְמִקְרַב לְקוּדְשָׁיָא כְּחַדָא הֵי כְּבְשַׁר טַבְיָא
וְאַיָּלָא: רק לְחוֹד אַרְמֵיהּ לָא תֵיכְלוּן עַל אַרְעָא תֵּישְׁדּוּנֵיהּ הֵיךְ כְּמַיָּא:

שמור

לאמרו עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה וזהו כפלים שבעבודת שכירי יום ומהו
עבודתו בלילה רבו מוסר לו שפחה כנעית והולדות לאדון: כל הבכור תקדיש יט
ובתקום אחר הוא אומר אל תקדיש שנאמר אך בכור אשר יבוכר לה׳ וגו׳ הא כיצד איכו
מקדישו לקרבן אחר וכאן למד שמצוה לומר הרי אתה קדוש לבכורה. דא״א לומ׳ הקדש
שבבר כאומר אל תקדיש וא״א לומר אל תקדיש שהרי כבר כאמר תקדיש הא כיצד מקדיש
אתה הקדשו עליו וכותן להקדש כפי טובת הכאת שבו: לא תעבוד בבכור שורך ולא
תגוז וגו׳. אף החלוף למדו רבותיכו שאסור אלא שבבר הכתוב בהווה: לפני ה׳ אלהיך כ
תאכלנו. לבהן הוא אומר שבבר מביכו שהוא ממתבות בהובה אחד תש ואחד בעל מום
שנאמר ובזרם יהיה לך וגו׳: שבה בשבה. מבאן שאין משהין אותו יותר על שבתו יכול
יהא פטול משעברה שבתו בבר הוקש למעשר שנאמר ואבלת לפני ה׳ אלהיך מעשר דגנך
תירושך ויצהרך ובבורות בקרך וצאבך מה מעשר שבי איבו בפסל משבה לחברתה אף בבור
איבו בפסל אלא שמצוה תוך שבתו: שבה בשבה. אם שחטו בסוף שבתו אוכלו אותו היום
ויום אחד משבה אחרת למד שבאבל לשבי ימים ולילה אחד: מום. בלל: פסח ושור. כא
פרט: כל מום רע. חזר וכלל מה הפרט מפורש מום הבלוי ואיבו חוזר אף כל מום
שבבלוי ואיבו חוזר: רק את דמו לא תאכל. אלא תאמר הואיל וכולו הייתר הבא מבלל כב
יצור הוא שהרי קדש ובשחט בחוץ בלא פדיון ובאבל יבול יהא אף קדש מותר תל רק את

דמו

יו פ שמור את־חדש
האביב ועשית פסח ליהוה אלהיך
כי בחדש האביב הוציאך יהוה
אלהיך ממצרים לילה:
ב וזבחת פסח ליהוה אלהיך
צאן ובקר במקום אשר יבחר יהוה
לשכן שמו שם: ג לא־תאכל
עליו חמץ שבעת ימים תאכל־
עליו מצות לחם עני כי בחפזון
יצאת מארץ מצרים למען תזכר
את־יום צאתך מארץ מצרים כל
ימי חייך: ד ולא־יראה לך
שאר בכל־גבלך שבעת ימים ולא־
ילין מן־הבשר אשר תזבח בערב
ביום הראשון לבקר: ה לא
תוכל לזבח את־הפסח באחד
שעריך אשר־יהוה אלהיך נתן לך:
ו כי אם־אל־המקום אשר־יבחר
יהוה אלהיך לשכן שמו שם תזבח
את־הפסח בערב כבוא השמש
מועד צאתך ממצרים:
ז ובשלת ואכלת במקום אשר
יבחר יהוה אלהיך בו ופנית בבקר
והלכת לאהליך: ח ששת
ימים תאכל מצות וביום השביעי
עצרת

ומזבחת פסח
פסיך ליה לא
תאכל עליו
חמץ נוסף לך
מלין קומטין
סמסם עב
קמץ:
תנס טלא
לאכול מצן
מ אל מקו' כולו
בכילסן:
תנו טלא
להותו מקדכן
מנינא:
תנז טלא
לסקריב קרבן
פסח בכמת
יפיך:

ירחא דאביבא ותעבוד פסחא
קדם ייי אלהך ארי בירחא דאביבא
אפקך ייי אלהך ממצרים ועבד ית
ניסין בליליא: ותכוס פיסחא
קדם ייי אלהך מן־ענא ובקרא
קורשיא מן־תורי באתרא דיתרעי
ייי לאשראה שכינתיה תמן:
לא־תיכול עלוהי חמיע שבעא
יומין תיכול עלוהי פטיר לחים עני
ארי בבהילו נפקרתא מארעא
דמצרים כדיל דתידכר ית־יום
מפקך מארעא דמצרים כל יומי
חייך: ולא־יתחזי לך המיר בכל־
תחומך שבעא יומין ולא־יבית מן
בסרא דתכוס ברמשא ביומא
קדמאה לצפרא: לית־לך רשו
למיכס ית־פסחא בחדא מקירוך
דיי אלהך יהיב לך: אילהין
באתרא דיתרעי ייי אלהך לאשרא
שכינתיה תמן תכוס ית־פסחא
ברמשא במיעל שמשא זמן מפקך
ממצרים: ותבשל ותיכול באתרא
דיתרעי ייי אלהך ביה ותתפני
בצפרא ותהך למשכנך: שיתא
יומין תיכול פטירא וביומא
שביעאה

דמו לא תאכל: שמור את חדש האביב · מקודש בזו שמור שיהא ראוי לאביב להקריב
בו את מכחת העומר ואם לאו עבר את השבה: ממצרים לילה · והלא ביום יצאו שנאמר
ממחרת הפסח יצאו בני ישראל וגו' אלא לפי שבלילה כתן להם פרעה רשות לצאת שנאמר
ויקרא למשה ולאהרן לילה וגו': וזבחת פסח לה' אלהיך צאן · שנאמר מן הכשבים ומן
העזים תקחו: ובקר · תובח לחגיגה שאם במו על הפסח חבורה מרובה מביאים עמו
חגיגה כדי שיהא נאכל על השבע ועוד למדו רבותיכו לבריס הלבה מפסוק זה: לחם
עוני · לחם שמזכיר את העוני שבתעבו במצרים: כי בחפזון יצאת · ולא הספיק בצק
להחמיץ

שמות הוון זהירין למנטל זמני מעדיא לעבורי שתא ולמנטר תקופתא
בירחא דאביבא למעבד ביה פסחא קדם יי אלקכון ארום בירחא
דאביבא אפיק יתכון יי אלקכון ממצרים ותיכלון יתיה בליליא:
וזבחת פסח ותיבסון פסחא קדם יי אלקכון בני שימשתא ועאן ותורי
למחר בכרן יומא לחדות חגא באתרא דיתרעי יי לאשראה שכינתיה
תמן: לא לא תיכלון על פסחא חמיע שובעא יומין תיכלון לשמיה
פטיר לחמא עניא ארום בבהילו נפקתון מארעא דמצרים מן כגלל
דתיזכרון ית יום מפקכון מארעא דמצרים כל יומי חייכון: ולא
ותזדהרון מקמי פסחא דלא יהחמי לכון חמיר בכל תחומכון שובעא
יומין ולא יכית בר מן בישראל דיתכסון ברמשא ביומא קמאה לצפרא:
לא תוכל לית לכון רשו למכוס ית פסחא בחדא מן קירויכון די אלקכון
יהיב לכון: כי אם אלהן באתרא דיתרעי יי אלקכון לאשראה
שכינתיה תמן תיכסון ית פסחא וברמשא במיעלית שמשא תיכלוניה עד
פלגות ליליא זמן שריות פורקנכון ממצרים: ובשלת ותטוון ותיכלון
באתרא דיתרעי יי אלקכון ביה ותהפני בצפרא מיפק חגא ותרך לקרויך:
ששת ביומא קמא תקרבון ית עומרא ותיכלון פטירין מעללתא עתיקתא
ושיתין

להחמיץ וזה יהיה לך לזכרון וחפזון לא שלך היה אלא של מצריים שכן הוא אומר ותחזק
מצריים על העם ונומר: למען תזכור · על ידי אכילת הפסח והמצה יום צאתך: ולא ב
ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר · אזהרה למותיר בפסח דורות לפי
שלא נאמר אלא בפסח מצריים ויום ראשון האמור כאן הוא יד בכיסן כמה דאת אמר אך
ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ולפי שנסתלק הבתו מעצמו של פסח והתחיל לדבר
בחקות שבעת ימים כגון שבעת ימים מצות תאכלו ולא ירמה לך שאור בכל גבולך הוצרך
לפרש בלא זו זביחה הוא מזהיר שאם כתב ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב לבקר
הייתי אומר שלמים הנשחטים כל שנעשה בכל תותירו ואיכן נאכלין אלא ליום ולילה לכך
כתב בערב ביום הראשון · דבר אחר בחגיגת יד הכתוב מדבר ולמד עליה שנאכלת
לשני ימים והראשון האמור כאן ביום טוב הראשון הכתוב מדבר וכן משמעו של מקרא
בשר חגיגה אשר תזבח בערב לא ילין ביום טוב הראשון עד בקרו של שני אבל נאכלת
היא באربעה עשר ובחמשה עשר וכך היא שנויה במסכת פסחים: בערב כבא השמש
מועד נאתך ממצרים · הרי שלשה זמנים חלוקים בערב משש שעות ולמעלה זבחו וכבא
השמש תאכלהו ומועד נאתך אתה שורפהו כלומר כשאה כותר ויצא לבית השריפה:
ובשלת · זהו כלי אש שאף הוא קרוי בשול: ופנית בבקר · לבקרו של שני מלמד שעיון ז
ליבה ליל של מוצאי יום טוב: ששת ימים תאכל מצות · ובמקום אחר הוא אומר שבעת ה
ימים שבעה יקח הישן ושאר מן החדש: דא למד על אכילת מצה בשביעי שאינה חובה
ומכאן

עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה
מְלָאכָה׃ ס ט שִׁבְעָה
שָׁבֻעֹת תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ
בַּקָּמָה תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃
יוֹ וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן
כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
יז וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יהוָה אֱלֹהֶיךָ
אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ
וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם
וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם
אֲשֶׁר יִבְחַר יהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ
שָׁם׃ יח וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ
בְּמִצְרָיִם וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־
הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ פ
יט חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת
יָמִים בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיקָבֶךָ׃
כ וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ
וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר
וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃
כא שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יהוָה
כִּי יְבָרֶכְךָ יהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־
תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ
אַךְ שָׂמֵחַ׃ כב שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים
בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־פְּנֵי
יהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר
בְּחַג הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג
הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יהוָה
רֵיקָם׃ כג אִישׁ כְּמַתְּנַת יָדוֹ

פתי סכיות בסיק לומי לך דמכוס לממכי יומי ומכוס לגמני שבועי׃

תפס מנות סעד׳ הרגלי׃

הסכות תעשה לך כחספך מגרנך׃ כמן לכ״ה סוכס סעד׳ כשנולי׃

תפס תן מנות כלייה כרגלים׃

כל הסכות דאוריית׳ מלא כשלא הסר׃

שֶׁבִּיעָאָה כְּנִישׁ קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ לָא
תַעְבֵּיד עִיבִידָא׃ שַׁבְעָא שָׁבוּעִין
תִּמְנֵי־לָךְ מִשְׁרְיָת מְגַלָּא בְּחַצַד־
עוּמְרָא דְּאָרְמוּתָא תִּשְׁרֵי לְמִמְנֵי
שַׁבְעָא שָׁבוּעִין׃ וְתַעְבֵּיד חַגָּא
דְּשָׁבוּעַיָּא קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ מִיסַת
נְדְבַת יְדָךְ דְּתִתֵּן כְּמָא דְּיָבָרְכִנָּךְ יְיָ
אֱלָהָךְ׃ וְתֶחְדֵּי קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ
אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרָתָךְ וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ
וּלְיָוָאָה דְּבְקִירְוָךְ וְגִיּוֹרָא וְיַתְמָא
וְאַרְמְלְתָּא דְּבֵינָךְ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי
יְיָ אֱלָהָךְ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן׃
וְתֶדְכַּר אֲרֵי עַבְדָּא הֲוַיְתָא בְּמִצְרַיִם
וְתִטַּר וְתַעְבֵּיד יָת קְיָימַיָּא דְּאִלֵּין׃
חַגָּא
דְּמִטַּלְיָא תַּעְבֵּיד לָךְ שַׁבְעָא יוֹמִין
בְּמִכְנְשָׁךְ מֵאִדְּרָךְ וּמִמַּעְצַרְתָּךְ׃
וְתֶחְדֵּי בְּחַגָּךְ אַתְּ וּבְרָךְ וּבְרָתָךְ
וְעַבְדָּךְ וְאַמְתָּךְ וּלְיָוָאָה וְגִיּוֹרָא
וְיַתְמָא וְאַרְמְלְתָּא דְּבְקִירְוָךְ׃
שַׁבְעָא יוֹמִין תֶּחוֹג קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ
בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֲרֵי יְבָרְכִנָּךְ יְיָ
אֱלָהָךְ בְּכָל־עַלְלָתָךְ וּבְכָל־עוֹבָדֵי
יְדָךְ וּתְהֵי בְּרַם חָדֵי׃ תְּלָת זִמְנִין
בְּשַׁתָּא יִתְחֲזֵי כָּל־דְּכוּרָךְ קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי בְּחַגָּא
דְּפַטִּירַיָּא וּבְחַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא וּבְחַגָּא
דְּמִטַּלְיָא וְלָא יִתְחֲזוּן קֳדָם יְיָ רֵיקָנִין׃
גְּבַר כְּמַתְּנַת יְדֵיהּ כְּבִרְכָתָא דְּיְיָ
אֱלָהָךְ

מוכחין לתה למד לשמת ימים שהרי שביעי בכלל היה ויצא מן הכלל ללמד שאין אכילת מצה בו שלא רשות ולא למד על עצמו יצא אלא למד על הכלל כולו יצא מה שביעי רשות

וְשִׁיתִין יוֹמִין דְּאִשְׁתַּיְרוּ תְּרֵיסָר מַרְשָׁן לְמֵיכוּל פַּטִּירֵי מַעֲלַלְתָּא חֲדָתָא
וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה הַהוּא תְּרֵיסָר כְּנִישִׁין בְּתוּשְׁבְּחָא קֳדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן לָא
תַעְבְּדוּן עִיבִּידְתָּא : שבעה שׁוּבְעָא שְׁבוּעִין תִּימְנוּן לְכוֹן מִזְּמַן
דְּתִשְׁרוּן לְמִשְׁלַח מַגְלָא לְמֵחְצוּד בְּחַקְלָא בָּתַר חֲצַד עוֹמְרָא תִּישְׁרוּן לְמִמְנֵי
שׁוּבְעָא שְׁבוּעִין : ועשית וְתַעְבְּדוּן חֲדְוַת חַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא קֳדָם יְיָ
אֱלָקָכוֹן הֵי כְּמִסַּת נִדְבַת יְדֵיכוֹן הֵיכְמָא דְּבָרְכֵיכוֹן יְיָ אֱלָקָכוֹן : ושמחת
וְתִיחְדוּן בְּחֶדְוַת חַגָּא קֳדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן וְעַבְדֵיכוֹן
וְאַמְהָתֵיכוֹן וְלֵיוָאֵי דִּי בְּקִרְוֵיכוֹן וְגִיּוֹרָא וְיָתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּי בֵינֵיכוֹן
בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֱלָקָכוֹן לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתֵּיהּ תַּמָּן : וזכרת וְתֶהֱוֹן
דְּכִירִין אֲרוּם מִשְׁעַבְּדִין הֲוֵיתוּן בְּמִצְרַיִם וְתִיטְרוּן וְתַעְבְּדוּן יַת קְיָמַיָּא
הָאִלֵּין : חג הסכות חַגָּא דְּמַטְלַיָּא תַּעְבְּדוּן לְכוֹן שׁוּבְעָא יוֹמִין
בְּמִשְׁלְמְכוֹן לְמִכְנוּשׁ עַלְלָתָא מֵאִידְרֵיכוֹן וְחַמְרָא מִן מַעְצַרְתֵּיכוֹן :
ושמחת וְתִיחְדוּן בְּחֶדְוַת חַגֵּיכוֹן בְּשַׁאוּבְתָא וְחָלִילָא אַתּוּן וּבְנֵיכוֹן
וּבְנָתֵיכוֹן וְאַמְהָתֵיכוֹן וְלֵיוָאֵה וְגִיּוֹרָא וְיָתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דִּי בְּקִרְוֵיכוֹן :
שבעת שׁוּבְעָא יוֹמִין תְּחַגּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי יְיָ אֲרוּם
יְבָרֵיכְכוֹן יְיָ אֱלָקָכוֹן בְּכָל עַלַּלְתְּכוֹן וּבְכָל עִיבְדֵי אִידְרֵיכוֹן וְתֶהֱוֹן בְּרַם חֲדָיָן
בְּאַצְלָחוּתָא : שלש תְּלַת זִימְנִין בְּשַׁתָּא יִתְחַמּוּן כָּל דְּכוּרֵיכוֹן קֳדָם
יְיָ אֱלָקָכוֹן בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי בְּחַגָּא דְּפַטִּירַיָּא וּבְחַגָּא דְּשָׁבוּעַיָּא וּבְחַגָּא
דְּמַטְלַיָּא וְלֵיתֵיכוֹן רַשָּׁאִין לְמִתְחַמְיָא קֳדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן רֵיקָנִין מִכָּל מִצְוָתָא :

איש

לף כולם רשות חוץ מלילה הראשון שהכתוב קבעו חובה שנאמר בערב תאכלו מצות :
פגרת לה׳ אלהיך . עבור עצמך מן המלאכה . דבר אחר ככופיה של מאכל ומשתה לשון
בעברה כל אותך : מהחל חרמש בקמה . משנקצר העומר שהוא ראשית הקציר : מסת
כדבת ידך . די כדבת ידך הכל לפי הברכה הבא שלמי שמחה וקדש קרואים לאכול : יז
לוי גר יתום ואלמנה . ארבע שלי ככנד ארבע שלך בכך ובתך ועבדך ואמתך אם
אתה משמח את שלי אני משמח את שלך : וזכרת כי עבד היית וגו׳ . על מנת כן פדיתיך יב
שתשמור ותעשה החקים האלה : באספך . בזמן האסיף שאתה מכנס לבית פירות יג
הקיץ : דלא באספך מגרנך ומיקבך למד שמסككין את הסכה בפסולת גורן ויקב : והיית טו
אך שמח . לפי פשוטו אין זה לשון צוי שלא לשון הבטחה ולפי תלמודו למדו מכאן לרבות
לילי יום טוב האחרון לשמחה : ולא יראה את פני ה׳ ריקם . אלא הבא עולת ראייה יז
ושלמי חגיגה : איש כמתנת ידו . מי שיש לו אוכלין הרבה ובכסים מרובין יביא עולות יח
מרובות ושלמים מרובים :

חסלת ראה אנכי

בְּבַרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לָךְ׃
קלו׃ פלאים · פיין

שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק׃ יט לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תַכִּיר פָּנִים וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי חֲכָמִים וִיסַלֶּף דִּבְרֵי צַדִּיקִים׃ כ צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וִירִשְׁתָּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ כא לֹא־תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לְךָ׃ כב וְלֹא־תָקִים לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ יז א לֹא־תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ ב כִּי־יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

מנות יד מיכו׳ סופטים וטוסרים · מכטים ב׳ מכטף טמעמידין סופטים כע כטמי טיורמין לנטל סכטמי טפטים תרין למעלס ולמטס ירקס מדיין מרב מלמעלס מיכ׳ פתופס מלמטס : מנכ תנג סנס ליטע מילן בקקדס ·

לעבר

אֱלֹהֶיךָ דַּיְהַב־לָךְ׃

דַּיָּנִין וּפוּרְעָנִין תִּתֵּן לָךְ בְּכָל קִירָוָךְ דִּי אֱלָהָךְ יְהַיֵּב לָךְ לְשִׁבְטָךְ וְיָדִינוּן יָת־עַמָּא דִּין דְּקִשְׁוָט׃ לָא־תַצְלִי דִּין לָא תִשְׁתַּמוֹדַע אַפִּין וְלָא־תְקַבֵּל שׁוֹחְדָא אֲרֵי שׁוֹחְדָא מְעַוַּר עֵינֵי חַכִּימִין וּמְקַלְקֵל פִּתְגָמֵי תְּרִיצִין׃ קוּשְׁטָא קוּשְׁטָא הֲוֵי־רָדִיף בְּדִיל דְּתֵיחֵי וּתֵירַת יָת־אַרְעָא דִּי אֱלָהָךְ יְהַיֵּב לָךְ׃ לָא־תְצוּב לָךְ אֲשֵׁרָת כָּל־אִילָן בְּסִטַּר מַדְבְּחָא דִּי אֱלָהָךְ דְּתַעְבֵּיד־לָךְ׃ וְלָא־תְקִים לָךְ קָמָא דְּרַחֵק יְיָ אֱלָהָךְ׃ לָא תִכּוֹס קָדָם־יְיָ אֱלָהָךְ תּוֹר וְאִימַּר דְּיֵהָי בֵּיהּ מוּמָא כֹּל מִדַּעַם בִּישׁ אֲרֵי מְרַחֵק קָדָם־יְיָ אֱלָהָךְ הוּא׃ אֲרֵי יִשְׁתְּכַח בֵּינָךְ בְּחַדָא מִן־קִירָוָךְ דִּי אֱלָהָךְ יְהַיֵּב לָךְ גֻּבַר־אוֹ אִיתְּתָא דְּיַעְבֵּיד יָת־דְּבִישׁ קָדָם־יְיָ אֱלָהָךְ

למיעבר

שֹׁפְטִים ושוטרים שופטים · דייכין הפוסקים את הדין : ושוטרים · הרודין אחר מוכותם שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט : בכל שעריך · בכל עיר ועיר : לשבטיך · מוכב על תתן לך שופטים ושוטרים תתן לך לשבטיך בכל שעריך אשר ה׳ אלהיך נותן לך : לשבטיך · מלמד שמושיבין דייכין לכל שבט ושבט ובכל עיר ועיר : ושפטו את העם וגו׳ · מכה דייכין מומחים וגדולים לשפוט נדק : לא תעשה משפט · כמשמעו : ולא תכיר פנים · אף בשעת הטעכות אזהרה לדין

איש גבר הי כמסת מוהכות ידיה הי כברכתא דיי אלקכון דיהב לכון :

שופטים

ס דיינין קשיטין וסדכין א אליפין חמנון לכון בכל קירוייכון ודיונין ית עמא דין קשוט : לא לא תיצלון דינא ולא תסבון אפין ולא תקבלון שוחדא ארום שוחדא מסמי עיני חכימיא ודנסבין ליה דגרים לרהון טפשותא ומערבב מילין זכאין בפום דייניא בשעת דיניהון : צדק דין קשוט ודין שלם בקשוט תהי ודיף מן בגלל דתיתון ותירתון ית ארעא דיי אלקכון יהיב לכון : לא תטע היכמא דליתיכון רשאין למנצוב אשירתא לסטר מדבחא דיי היכדין ליתיכון רשאין למזוונא בדינא גברא טפשא עם דיינא חכימא למלפא לכון ית דתעבדון לכון : ולא והיכמא דליתיכון רשאין למקמא קמא היכדין ליתיכון רשאין למנאה לפרנסא גברא זידנא דרחקיה יי אלהכון : לא תזבח לא תכסון קדם יי אלקכון תור ואימר דיהי ביה מומא או כל מרעם ביש דגזיל ואניס ארום מרחק קדם יי אלקכון הוא : כי ימצא ארום ישתכח ביניכון בחדא מן קורייכון דיי אלקכון יהיב לכון גבר או איתא דיעבד דבישא קדם יי אלקכון

ס דיינין וסדכין : דיי אלקכון יהיב לכון לשבטיכון ירושלמי לא תיסטון דינא ולא תסכון אפין ולא תסכון שוחר דממון ארום שוחדא מסמי עינוי דחכימיא ומקלקל מיליהון דזכאין בשעת דיניהון :

שלא יהא לך לזה וקשה לזה אחד עומד ואחד יושב לפי שכשרואה שהדיין מכבד את חברו מסתתמין טענותיו : ולא תקח שוחד · אפי׳ לשפוט בדק : כי השחד יעור · מזקבל שחד ממנו אי אפשר שלא יטה את לבו אחרו להפוך בזכותו : דברי צדיקי · דברים המצודקים משפטי אמת : צדק צדק תרדוף · הלך אחר בית דין יפה : למען תחיה וירשת · כדי הוא מנוי הדיינין הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתן : לא תטע לך אשרה · לחייבו עליה משעת כטיעתה ואפילו לא שנדה עובר בלא תעשה על כטיעתה : ולא תטע לך כל עץ אצל מזבח ה׳ אלהיך · אזהרה לכוטע אילן ולבונה בית בהר הבית : ולא תקים לך מצבה · מצבה אבן אחת להקריב עליה אפילו לשמים : אשר שנא · מזבח אבנים ומזבח אדמה נוה לעשות זאת זו שבא כי חק היתה לכנעניים ואף על פי שהיתה אהובה לו בימי האבות עכשו שבאה מאחר שעשאוה אלו חק לע״ז : לא תזבח כל דבר רע · אזהרה למפגל בקדשים על ידי דבור רע · ועוד כדרשו בו שאר דרשות בשחיטת קדשים :

לעבר בריתו: ג וילך ויעבד
אלהים אחרים וישתחו להם
ולשמש את לירח או לכל צבא
השמים אשר לא צויתי: ד
והגד לך ושמעת ודרשת היטב
והנה אמת נכון הדבר נעשתה
התועבה הזאת בישראל:
ה והוצאת את האיש ההוא
או את האשה ההוא אשר עשו
את הדבר הרע הזה אל שעריך
את האיש או את האשה וסקלתם
באבנים ומתו: ו על פי שנים
עדים או שלשה עדים יומת המת
לא יומת על פי עד אחד:
ז יד העדים תהיה בו
בראשנה להמיתו ויד כל העם
באחרנה ובערת הרע מקרבך:
ח כי יפלא ממך
דבר למשפט בין דם לדם בין דין
לדין ובין נגע לנגע דברי ריבת
בשעריך וקמת ועלית אל המקום
אשר יבחר יהוה אלהיך בו:
ט ובאת אל הכהנים הלוים
ואל השפט אשר יהיה בימים ההם
ודרשת והגידו לך את דבר
המשפט: י ועשית על פי
הדבר אשר יגידו לך מן המקום
ההוא אשר יבחר יהוה ושמרת
לעשות ככל אשר יורוך:
יא על פי התורה אשר יורוך

פי שני עדים
פא כתולה
לומר לוקה
מפיקס ולא
מפי כתבם:
יומת המת לו
כשני שהמייכן
קבויין מתים:

תפה קנו
לשמוע מכל
כל הולכ
מיתתו לישרל
בכל זמנא

ועל

ולמיעבד קיימיה: ואזל ופליג
לטעות עממיא ומגיד להון
ולשמשאי או לסיהרא או לכל
חילי שמיא דלא פקידית:
ויתחוה לך ותשמע ותבעי יאות
והא קושטא כיון פתגמא
אתעבידת תועבתא הדא בישראל:
ותפיק ית גברא ההוא או ית
אתתא ההיא דעבדו ית פתגמא
בישא הדין לתרע בית דינך ית
גברא או ית אתתא ותרגמון
באבניא וימותון: על מימר
תרין סהדין או תלתא סהדין
יתקטיל דחייב קטול לא יתקטיל
על מימר סהיד חד: ידא
דסהדיא תהי ביה בקדמיתא
למקטליה וידא דכל עמא
בכתריתא ותפלי עביד דכיש
מבינך: ארי יתכסי מינך פתגמא
לדינא בין דם לדם בין דין לדין
ובין מכתש סגירו למכתש סגירו
פתגמי פלוגת דינא בקירוך ותקום
ותיסק לאתרא דיתרעי יי אלהך
ביה: ותיתי לות כהניא ליואי
ולות דיינא דיהי ביומיא האינון
ותתבע ויחוון לך ית פתגמא
דדינא: ותעביד על מימר פתגמא
דיחוון לך מן אתרא ההוא דיתרעי
יי ותטר למיעבד ככל דילפונך:
על מימר אוריתא דילפונך ועל

דינא

ב ג קדשים: לעבור בריתו: אשר כרת אתכם מלא לעבוד אלילים: אזר לא כוונתיו
לעבוד:

אֶלְקָכוֹן לְמֵעְבַּר עַל קְיָימֵיהּ: וילך וַאֲזַל בַּחַר יִצְרָא בִּישָׁא וּפְלַח לְטַעֲוָות עַמְמַיָא וְסָגִיד לְהוֹן וּלְשַׁמְשָׁאוּ לְסִיהֲרָא אוֹ לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָא דְּלָא פְּקִידִית: והגד וְאַתְחַוֵא לְכוֹן וְתִשְׁמְעוּן וְתִתְבְּעוּן יָת סַהֲדֵיָא טַבְאוּת וְהָא קוּשְׁטָא כְּיוֹן פִּתְגָמָא אִתְעֲבִידַת תּוֹעֲבָתָא הָדָא בְּיִשְׂרָאֵל: והוצאת וְתַפְּקוּן יָת גַּבְרָא הַהוּא אוֹ יָת אִנְתְּתָא הַהִיא דְּעָבְדוּ יָת פִּתְגָמָא בִּישָׁא הָדֵין לְתָרַע בֵּית דִּינֵיכוֹן יָת גַּבְרָא אוֹ יָת אִנְתְּתָא וּתְאַטְלוּנוּן בְּאַבְנַיָא וִימוּתוּן: על פי עַל מֵימַר תְּרֵין סַהֲדִין אוֹ תְּלָתָא סַהֲדִין יִתְקְטֵל דְּמִתְחַיֵּיב קְטוֹל לָא יִתְקְטֵל עַל מֵימַר סָהִיד חָד: יד יְדָא דְּסַהֲדַיָא תְּהֵי בֵּיהּ בְּשִׁירוּיָא לְמִקְטֵלֵיהּ וִידָא דְּכָל עַמָּא בְּבַתְרֵיתָא וּתְפָלוּן עֲבִיד דְּכַשׁ מִבֵּינֵיכוֹן: כי יפלא אֲרוּם יִתְפְּרַשׁ מִנְּכוֹן פִּתְגָמָא לְדִינָא בֵּינֵי אַרְעָא סָאוּב לְאַרְעָא דְּכִי וּבֵינֵי דִּינֵי נַפְשָׁתָא לְדִינֵי מַמּוֹנָא בֵּינֵי מוֹכְתָשׁ צוּרְעָא לְמַכְתָּשׁ נִיתְקָא מִלֵּי פ פְּלוּגְתָּא בְּגוֹ תְּרֵין דִּינֵכוֹן וְתְקוּמוּן וְתִסְקוּן לַאֲתְרָא דִּיתְרָעֵי יְיָ אֱלָקְכוֹן בֵּיהּ: ובאת וְתֵיתוּן לְוָת כַּהֲנַיָא דְּמִשֵּׁיבֶט לֵוִי וּלְוָת דַּיָּנָא דִּי יְהֵי בְּיוֹמַיָא הָאִינוּן וְתִתְבְּעוּן מִנְּהוֹן וַיְחַוְּוּן לְכוֹן יָת הִילְכַת דִּינָא: ועשית וְתַעְבְּדוּן עַל מֵימַר הִילְכַת אוֹרַיְיתָא דְּיַחַוְּוּן לְכוֹן מִן אַתְרָא הַהוּא דִּיתְרָעֵי יְיָ וְתִטְּרוּן לְמֶעְבַּד כְּכָל דְּיַלְפּוּנְכוֹן: על פי עַל מֵימַר אוֹרַיְיתָא דְּיַלְפּוּנְכוֹן

ירושלמי

אֲרוּם יִתְכַּסִּי מִנְּכוֹן פִּתְגָם לְסַדֵּר דִּין בֵּין דַּם דִּקְטוֹלִין בֵּין דַּם דִּבְרוּלִין בֵּין מַכְתָּשׁ צָרַעְתָּא בֵּין מַכְתָּשׁ נִיתְקָא מִלִּין דְּמִצּוּ לְקִירְיֵיכוֹן וּתְקוּמוּן וְתִסְקוּן לַאֲתְרָא דִּיתְרָעֵי יְיָ אֱלָקְכוֹן בֵּיהּ:

לעבוד: כֹּ֑ן · מכוון העדות: והוצאת אל שעריך את האיש ההוא וגו׳ המתרגם אל שעריך לתרע בית דיכך טועה שכן שביכו אל שעריך זה שער שעבר בו או איכו אלא שער שבדון בו כאמר שעריך למטה וכאמר שעריך למעלה מה שעריך האמור למעלה שער שעבר בה אף שעריך האמור למטה שער שעבר בה · ותרגומו לקיריך: שֹׁפְטִים אוֹ שׁוֹטְרִים אֵם מתקיימת עדות בשבים למה פרט לך בשלשה להקים שלשה לשבים מה שבים עדות אחת אף שלשה עדות אחת ואין בעשים זוממין עד שיזומו כלם: כִּי יִפָּלֵא · כל הפלאה לשון הבדלה ופריסה שהדבר כבדל ומכוסה ממך: בין דם לדם · בין דם טמא לדם טהור: בין דין לדין · בין דין זכאי לדין חייב: בין כגע לכגע · בין כגע טמא לכגע טהור: דברי ריבות · שיהו חכמי העיר חולקים בדבר זה מטמא וזה מטהר זה מחייב וזה מזכה: וקמת ועלית · מלמד שבית המקדש גבוה מכל המקומות: והכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם · כפהבי׳ שיבאו משבט לוי: אל השופט אשר יהיה בימים ההם · ואפי׳ איבו בשאר שופטים

שהיו

ועל־המשפט אשר־יאמרו לך
תעשה לא תסור׃ מן־הדבר אשר ׃
יגידו לך ימין ושמאל׃ יב והאיש
אשר־יעשה בזדון לבלתי שמע
אל־הכהן העמד לשרת שם את־
יהוה אלהיך או אל־השפט ומת
האיש ההוא ובערת הרע מ
מישראל׃ יג וכל־העם ישמעו
ויראו ולא יזידון עוד׃

שני ס יד כי־תבא אל־הארץ
אשר יהוה אלהיך נתן לך וירשתה
וישבתה בה ואמרת אשימה עלי
מלך ככל־הגוים אשר סביבתי׃
טו שום תשים עליך מלך אשר
תנז תנס מכות מנוי יבחר יהוה אלהיך בו מקרב אחיך
מלך עלינו׃ תשים עליך מלך לא תוכל לתת
עליך איש נכרי אשר לא־אחיך
תנס סלג הוא׃ טז רק לא־ירבה־לו סוסים
ירכב סמלך סוסים׃ ולא־ישיב את־העם מצרימה למען
תק סלג הרבות סוס ויהוה אמר לכם לא
לסכון כסרן מנרי לעולם׃ תוספון לשוב בדרך הזה עוד׃
תקפ תקב סלג ירכס לו ולא־ירבה־לו נשים ולא־יסור
סמלך כזיס וכסף וזהב׃ לבבו וכסף וזהב לא־ירבה־לו מאד׃
תקנ סיכתוב לו סמלך ספר תורז לסת׃ יח והיה כשבתו על כסא
ממלכתו וכתב לו את־משנה
התורה הזאת על־ספר מלפני
הכהנים הלוים׃ יט והיתה
עמו וקרא בו כל־ימי חייו למען
ילמד ליראה את־יהוה אלהיו
לשמר את־כל־דברי התורה הזאת
ואת־החקים האלה לעשתם׃
כ לבלתי רום־לבבו מאחיו
ולבלתי סור מן־המצוה ימין
ושמאל

דינא דיימרון לך תעביד לא תסטי
מן־פתגמא דיחוון לך לימינא
ושמאלא׃ וגברא דיעביד ברשע
בדיל דלא לקבלא מן־כהנא
דקאים לשמשא תמן קדם־יי אלהך
או לות דיינא ויתקטיל גברא ההוא
ותפלי עביד דביש מישראל׃
וכל־עמא ישמעון ויתחלון ולא
ירשעון עוד׃ אדי־תיעול
לארעא דיי אלהך יהיב לך ותרתה
ותתב בה ותמר אימני עלי מלכא
ככל־עממיא דבסחרני׃
מנאה תמני עלך מלכא דיתרעי יי
אלהך ביה מגו אחך תמני עלך
מלכא לית־לך רשו למנאה עלך
גבר נוכרי דלא־אחוך הוא׃
לחוד לא־יסגי־ליה סוסין ולא־
יתב ית־עמא למצרים בדיל
לאסגאה סוסין ויי אמר לכון לא
תוספון למתב באורחא הדין עוד׃
ולא יסגי־ליה נשין ולא יטעי לביה
וכספא ודהבא לא יסגי־ליה לחדא׃
ויהי כמיתביה על כורסית
מלכותיה ויכתוב ליה ית־פרשגן
אוריתא הדא על־ספרא מן־קדם
כהניא ליואי׃ ותהי עמיה
ויהי־קרי ביה כל־יומי חייוהי בדיל
דילף למידחל קדם־יי אלהיה
למיטר ית־כל־פתגמי אוריתא
הדא וית־קיימיא האלין
למעבדהון׃ בדיל דלא ירום
ליביה מאחוהי ובדיל דלא יסטי
מן־תפקידתא ימינא ושמאלא
ברל

בְּדִיל דְּיוֹרִיךְ יוֹמִין עַל־מַלְכוּתֵיהּ וּשְׁמוּאֵל לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים עַל־
הוא יונתן בן עוזיאל ממלכתו

וְעַל הֲיַלְכַת דִּינָא דְּיִמְרוּן לְכוֹן תַּעְבְּדוּן לָא תִּסְטוּן מִן פִּתְגָמָא דְּיַחֲווּן לְכוֹן
יַמִּינָא וּשְׂמָאלָא: והאיש וְגַבְרָא דְּיַעְבַּד בְּזָדְנוּתָא בְּדִיל דְּלָא לְמֵיצַת
מִן כַּהֲנָא דְּקָאֵים לְשַׁמָּשָׁא תַּמָּן קֳדָם יְיָ אֱלָקָכוֹן אוֹ מִן דַּיָּינָא וְיִתְקְטֵל גַּבְרָא
הַהוּא וּתְפַלּוּן עֲבִיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל: וכל העם וְכָל עַמָּא יִשְׁמְעוּן
וְיִדְחָלוּן וְלָא יִרְשְׁעוּן חוּב: כי תבא אֲרוּם תֵּיעָלוּן לְאַרְעָא דְּיְיָ אֱלָקָכוֹן
יְהִיב לְכוֹן וְתֵירְתּוּן יָתַהּ וּתֵיתְבוּן בַּהּ וְתֵימְרוּן נַמְנִי עָלַן מַלְכָּא כְּכָל עַמְמַיָּא
דִּבְחַזְרָנוּתָיי: שום תִּתְּבְעוּן אוּלְפָּן מִן קֳדָם יְיָ וּמִבְּתַר כְּדֵין תִּמְנוּן
עֲלֵיכוֹן מַלְכָּא לֵית לְכוֹן רְשׁוּ לְמִנְיָה עֲלֵיכוֹן גְּבַר חִלּוֹנָיי דְּלָא מִן אֲחוּכוֹן
הוּא: רק לְחוֹד לָא יִסְגּוֹן לֵיהּ עַל תְּרֵין סוּסְוָון דְּלָמָא יִרְכְּבוּן רַבְּרְבָנוֹי
עֲלֵיהוֹן וְיִתְגָּאוּן וְיִתְבַּטְּלוּן מִפִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא וִיחוּבוּן חוֹבַת גָּלוּתָא לְ
לְמִצְרַיִם וְיָ אֲמַר לְכוֹן לָא תּוֹסְפוּן לְמִתּוּב בְּאָרְחָא הָדֵין תּוּב: ולא
וְלָא יִסְגּוֹן לֵיהּ נְשִׁין עַל תְּמַנְסְרֵי דְּלָא יְטַעְיִן לִבֵּיהּ וְכַסְפָּא וְדַהֲבָא לָא
יִסְגֵּי לֵיהּ דְּלָא יִתְרוֹמַם לִבֵּיהּ לַחֲדָא וְיִמְרוּד בְּאֱלָהּ שְׁמַיָּא: והיה וִיהֵי
אֵין נַיְיחַ הוּא בְּמִצְוָתָא דְּאוֹרַיְתָא יָתִיב לְרוּחְצָן עַל כּוּרְסִי מַלְכוּתֵיהּ
וְיִכְתְּבוּן לֵיהּ סַבְּיָא יַת פַּרְשָׁא אוֹרַיְתָא הָדָא עַל סִפְרָא מִן קֳדָם כַּהֲנַיָּא
דְּמִן שִׁיבְטָא לֵוִי: והיתה וּתְהֵי גַּבֵּיהּ וִיהֵי קָרֵי בֵּיהּ כָּל יוֹמֵי חַיָּוֹי מִן
בְּגַלַּל דְּיִלִיף לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ אֱלָקֵיהּ לְמִנְטַר יַת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא
הָדָא וְיַת כָּל קְיָימַיָּא הָאִלֵּין לְמֶעְבַּדְהוֹן: לבלתי מְטוּל דְּלָא יְגִיס
לִבֵּיהּ יַתִּיר מִן אָחוּי וּמְטוּל דְּלָא יְסְטֵי מִן תַּפְקֵדְתָּא לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא מִן
בגלל

סהיו לפניו לתת נריך לשמוע לו לין לך ללא שופט סבימיך: ימין ושמאל · אפילו לומר
לך על ימין סהוא שמאל ועל שמאל סהוא ימין וכל סכן שלומר לך על ימין ימין ועל שמ
שמאל: וכל העם ישמעו · מכלן שמתיכים לו עד הרגל וממיתין לותו ברגל: לא יג יד
ירבה לו סוסים · ללא כדי מרכבתו · שלא ישיב לת העם מנרומה שהסוסים בלים משם
כמה שכלמ בשלמה ותעל ותנא מרכבה ממצרים בשש מלות כסף וסוס בחמשים ומלה:
ולא ירבה לו כשים · ללא יח שמניכו סהיו לו לדוד שש כשים וכלמר לו ולם מעט ולוסיפה יד
לך כהנה וכהנה: וכסף וזהב לא ירבה לו מאד · ללא כדי ליתן לאכבכיא: והיה יפ
כשבתו · לם עשה כן כדי הוא שתתקיים מלכותו: לת משנה התורה · שתי ספרי תורות
לחת שהיא מונחת בבית גנזיו ולחת שבכבסת ויונלה עמו · ולבקלום תרגם פתשגן פתר
משנה לשון שכון ודכור: דכרי התורה · כמשמעו · לבלתי סור מן המצוה · לפי מנוס יס . כ
קלה של כביא: למען יאריך ימים · מכלל הן לתת שומע לקו וכן מניכו בשאול שלמר לו
שמואל

שלישי יח

תקל תקז פנא ישנו סכס לוי מנק כוי

מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל׃ ס לֹא יִהְיֶה
לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כָּל־שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק
וְנַחֲלָה עִם־יִשְׂרָאֵל אִשֵּׁי יְהוָה
וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן׃ ס וְנַחֲלָה
לֹא־יִהְיֶה־לּוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו יְהוָה הוּא
נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לוֹ׃
ס ג וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט
הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי
הַזֶּבַח אִם־שׁוֹר אִם־שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן
הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה׃ ד רֵאשִׁית
דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז
צֹאנְךָ תִּתֶּן־לוֹ׃ ס כִּי בוֹ בָחַר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִכָּל־שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד
לְשָׁרֵת בְּשֵׁם־יְהוָה הוּא וּבָנָיו כָּל־
הַיָּמִים׃ ס ה וְכִי־
יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הוּא גָר שָׁם וּבָא בְּכָל־
אַוַּת נַפְשׁוֹ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר
יְהוָה׃ ו וְשָׁרֵת בְּשֵׁם יְהוָה
אֱלֹהָיו כְּכָל־אֶחָיו הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים

תקו תקי תקיא מכות מתנות זרוע לסייב וקכז לכהן׃ ב כמסורת גז נתן כמס׳ על גז והיינו דמחזי מצריך ליתנו לו כמהות מלוכן וזבו כמטר על גז שיהא מל כן ולא כוזי

רביעי

שם

הוּא וּבְנוֹדִי בְּגוֹ יִשְׂרָאֵל׃
לָא־יְהֵי לְכַהֲנַיָּא לֵיוָאֵי כָּל־שִׁבְטָא
דְּלֵוִי חוּלַק וְאַחֲסָנָא עִם־יִשְׂרָאֵל
קוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ וְאַחֲסַנְתֵּיהּ יֵכְלוּן׃
וְאַחֲסָנָא לָא־יְהֵי־לֵיהּ בְּגוֹ אַחוֹהִי
מַתְּנַן־דְּיַהֲבִ־לֵיהּ־יְיָ אֵינוּן אַחֲסַנְתֵּיהּ
כְּמָא דְּמַלֵּיל לֵיהּ׃

ודין יהא דחזי לכהניא מן עמא מן נכסי נכסתא אם־תור אם־אימר ויתן לכהנא דרעא ולועא וקבתא׃ ריש עבורך חמרך ומשחך וריש גיזת ענך תפריש־ליה׃ ארי ביה אתרעי ייָ אלהך מכל־שבטך למקם לשמשא בשמא־דייָ הוא ובנוהי כל־יומיא׃ וארי־יתי ליואה מחדא מקירוך מכל־ישראל דהוא דר תמן וייתי בכל־רעות נפשיה לאתרא דיתרעי ייָ׃ וישמש בשמא דייָ אלהיה ככל־אחוהי ליואי דמשמשין תמן קדם ייָ׃

בְּגַלַּל דְּיִנְגּוֹד יוֹמִין עַל מַלְכוּתֵיהּ הוּא וּבְנוֹי בֵּינֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא יִהְיֶה לָא
יֶהֱוֵי לְכַהֲנַיָּא דְּמִן שֵׁיבֶט לֵוִי חוּלְקָא וַאֲחֻסְנָא עִם אָחוֹי קוּרְבָּנַיָּא דַיְיָ ב
בְּאַחֲסָנָתְהוֹן יֵיכְלוּן: ונחלה וַאֲחֻסְנַת חֲקִיל וְכַרְמָא לָא תְּהֵי לֵיהּ בֵּינֵי
אָחוֹי עֶשְׂרִין וְאַרְבַּע מַוְהֲבוֹתָא דְּכַהֲוֻנְתָּא דִּיהַב לֵיהּ יְיָ הֵינוּן אַחֲסָנָתֵיהּ
הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל לֵיהּ: וזה יהיה וְדֵין יְהֵי חוּלְקָא דְּחַיָּבֵי לְכַהֲנַיָּא מִן
עַמָּא מִלְּוַת דְּבְחֵי דִּבְחִין אִין תּוֹר אִין אִמַּר וְיִתְּנוּן לְכַהֲנָא אֶדְרָעָא דִּימִינָא
וְלוּחָא אַרְעָיָא וְלוּחַיָּא דְּרָקִיחָא וְקֵיבָתָא: ראשית שֵׁירוּי עִיבּוּרְכוֹן
חֲמַרְכוֹן וּמִשְׁחֲכוֹן וְשֵׁירוּי גִּיזַת עָנֵיכוֹן כְּמִסַּת קַמּוֹרָא תִּתְּנוּן לֵיהּ: כי בו
מִטּוּל דְּבֵיהּ אִתְרְעֵי יְיָ אֱלָקְכוֹן מִכָּל שִׁבְטֵיכוֹן לְמֵקוּם לְשַׁמָּשָׁא בִּשְׁמָא דַיְיָ
הוּא וּבְנוֹי כָּל יוֹמַיָּא: וכי יבא וַאֲרוּם יֵיתֵי לֵיוָאָה מֵחַדָּא מִן קְרָוֵיכוֹן
מִן כָּל יִשְׂרָאֵל דְּהוּא דַיָּיר תַּמָּן וְיֵיתֵי בְּכָל כְּרוּךְ דְּרַעֲיָא נַפְשֵׁיהּ לְאַתְרָא
דְּיִתְרְעֵי יְיָ: ושרת וִישַׁמֵּשׁ בְּשׁוּם מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָקֵיהּ הֵי כְּכָל אָחוֹי
לֵיוָאֵי

מוב כמנה בדברי קולוכימוס הכי נרסינן בספרי: וכחלם לא יהיה לו · אלו כחלת המשה:
בקרב אחיו · אלו כחלת שבעה כחלת חמשה שבטים וכחלת שבעה שבטים ומתוך שמשה
ויהושע לא חלקו כחלה אלא לחמשה שבטים בלבד שכן משה הנחיל לראובן וגד וחצי שבט
מנשה ויהושע הנחיל ליהודה ואפרים ולחצי שבט מנשה ושבעה האחרים נטלו חלילהן
אחרי מות יהושע מתוך כך הזכיר חמשה לבד ושבעה לבד: כאשר דבר לו · באדנים לא
תנחל אבי חלקך: מאת העם · ולא מאת הכהנים: אם שור אם שה · פרט לחיה:
זרוע · מן הפרק של ארכובה עד כף של יד שקורין אשפלדון: הלחיים · עם הלשון ב
דורשי רשומות היו אומרים זרוע תחת יד שנאמר ויקח רומח בידו: לחיים · תחת תפלה
שנאמר ויעמוד פנחס ויפלל: והקיבה · תחת האשה אל קנתה: ראשית דגנך · זו ג
תרומה ולא פירש בה שיעור אבל רבותינו נתנו בה שיעור עין יפה אחד מארבעים עין
רעה אחד מששים בנוכית אחד מחמשים וסמכו על המקרא שלא בפחות מאחד מששים
שנאמר ושמיתם את האיפה מחומר החטים ששית האיפה הני סאה כשאתה נותן חצי סאה
לכור הרי ר׳מס שהכור ל׳סאין: וראשית גז צאנך · כשאתה גוזז צאנך בכל שנה תן ממנה
ראשית לכהן ולא פיר׳ שיעור ורבותי נתנו בה שיעור אחד מס׳ וכמה נאן חייבות בראשית
הגז חמש רחלות שנאמר וחמש נאן עשויות רבי עקיבא אומר ראשית הגז שתים גז צאנך
ארבעה תתן לו הרי חמשה: לעמוד לשרת · מכאן שאין שירות אלא מעומד: וכי יבא ד ו
הלוי · יכול בכן לוי ודאי הכתוב מדבר הא ושרת יבאו לויים שאין ראויין לשירות: ובא
בכל אות נפשו ושרת · לימד על הכהן שבא ומקריב קרבנות בדבתו או חובתו ואפילו ז
במשמר שאינו שלו ולא עוד למד על הכהנים הבאים לרגל שמקריבין במשמר ועובדין
בקרבנות הבאות מחמת הרגל כגון מוספי הרגל ואף על פי שאין המשמר שלהם ·

שם לפני יהוה: ט חלק בחלק
יאכלו לבד ממכריו על האבות:
ס ט כי אתה בא
אל־הארץ אשר־יהוה אלהיך נתן
לך לא־תלמד לעשות כתועבת
הגוים ההם: י לא־ימצא בך
מעביר בנו־ובתו באש קסם קסמים
מעונן ומנחש ומכשף: יא וחבר
חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל־
המתים: יב כי־תועבת יהוה
כל־עשה אלה ובגלל התועבת
האלה יהוה אלהיך מורישם אותם
מפניך: יג תמים תהיה עם
יהוה אלהיך: יד כי הגוים
האלה אשר אתה יורש אותם אל־
מענים ואל־קסמים ישמעו ואתה
לא־כן נתן לך יהוה אלהיך:
טו נביא מקרבך מאחיך כמני
יקים לך יהוה אלהיך אליו תשמעון
: יז ככל אשר־שאלת מעם
יהוה אלהיך בחרב ביום הקהל
לאמר

ייי: חולק בחולק ייכלון בני־
ממטרתא־דייתי־בשבתא דכו־
אתקינו אבהתהא: ארי אתי
עליל לארעא דיי אלהך יהיב לך
לא־תילף למעבד כטעוות עממיא
האינון: לא־ישתכח בך מעבר
בריה־ובריתיה בנורא קוסם קסמין
מעונן ומנחש וחרש: ורטין ושן
ושאיל בכידין ובזכורו ותבע מן־
מיתיא: ארי מרחק ייי כל־עביד
אילין ובדיל תועיבתא האילין ייי
אלהך מתריך יתהון מן־קדמך:
שלים תהי בדחלתא דיי אלהך:
ארי עממיא האילין דאת ירית
יתהון מן־מעננא ומן־קסמיא
שמעין ואת לא כן יהיב לך ייי
אלהך: נביא מבינך מאחך כוותי
יקים לך ייי אלהך מניה תקבלון:
ככל דשאלתא מן־קדם ייי אלהך
בחורב ביומא דקהלא למימר לא

אוסיף

ליואי דמשמשין
חלק חולק כל
ייכלון בר ממותבי
בהניא דאזליה
ואיתמר אבהתה
אלקכון יהיב לה
למעבד כריחוקי
לא ימצא לא
בניהון ובנתיהון
קוסמין ולא
נטורי נחשין ולא
ומחברין ואסי
וכל מיני רחש
טמיא וגרם יהו
כי תועבת
כל עביד אל
האילין ייי מתר
יתהון לחרורי
קוסמיא צייתי
אלהן כהניא
ותומיא ונביא
מן אחוכון דו
ככל
כך

ליואי דמשמשין תמן קדם יי: חולק חולק כל קבל חולק בשורת ייכלון בר ממותבי קורבניא דייכלון בהניא דאורירו לדהון אלעזר ואיתמר אבדהתכון: אלקכון יהיב לכון לא תילפון למעבד כריחוקי עממיא האינון: לא ימצא לא ישתכח בכון מעברין בניהון ובנתיהון בנורא לא קסומי קוסמין ולא חרוזי עיינין ולא נטורי נחשין ולא חרשין: וחבר ומחברין ואסרין חיוין ועקרבין וכל מיני רחשין ושאלין אובא טמיא וגרס יהוע ותבע מן מיתיא: כי תועבת ארום מרחק קדם יי כל עביד אלין ומטול תועיבתא האלין יי מתריכיהון מן קדמיכון: אלקכון: כי ארום עממיא האלין האתין עתידין למירות יתהון לחרוזי עינא ולקיסומי קוסמיא צייתין ואתון לא כוותהון אלהין בהניא שיילין אוריא ותומיא ונביא תריצא יהב לכון יי אלקכון: מן אחוכון דדמי לי ברוח קודשא יקים לכון יי אלקכון מניה תקבלון: ככל דשיילתון מן קדם יי אלקכון בחורב ביומא דאתכנשו

ירושלמי

ויית בר זביניה הזבינו ליה על אבהתא: א

ארום אתין עלין לארעא דיי

ירושלמי

לא אשתכח בכון מעבר בריה ובריתיה בנורא לאקסומי קסמין ולא חרוזי עיינין ולא נטורי נחשין וחרשין: ו

וחבורי חבורא ביישין ואסרי חיוא ועקרבין וכלו מיני רחשין ושאלי אובא ומסקי זכורין וחבעין אולפן מן מתייא: ז

תמים שלמין תהון בדחלתא דיי ח

ירושלמי

לחרוזי עיינה ולקסמי קיסמיא ישמעון: ט

נביא נביא מביניכון

שבטיא

לֵאמֹר לֹא אוֹסִיף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל
יְהוָה אֱלֹהָי וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה
הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד וְלֹא אָמוּת:
יז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטִיבוּ
אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ: יח נָבִיא אָקִים
לָהֶם מִקֶּרֶב אֲחִיהֶם כָּמוֹךָ וְנָתַתִּי
דְבָרַי בְּפִיו וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־
אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ: יט וְהָיָה הָאִישׁ
אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי אֲשֶׁר
יְדַבֵּר בְּשֵׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ:
כ אַךְ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר
דָּבָר בְּשֵׁמִי אֶת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו
לְדַבֵּר וַאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם אֱלֹהִים
אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא הַהוּא:
כא וְכִי תֹאמַר בְּלִבָּבֶךָ אֵיכָה
נֵדַע אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ
יְהוָה: כב אֲשֶׁר יְדַבֵּר הַנָּבִיא
בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה הַדָּבָר וְלֹא
יָבֹא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ
יְהוָה בְּזָדוֹן דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא תָגוּר
מִמֶּנּוּ: ס יט כִּי־
יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת־
אַרְצָם וִירִשְׁתָּם וְיָשַׁבְתָּ בְּעָרֵיהֶם
וּבְבָתֵּיהֶם: כ שָׁלוֹשׁ עָרִים
תַּבְדִּיל לְךָ בְּתוֹךְ אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ:
כא תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת־
גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר יַנְחִילְךָ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל־רֹצֵחַ:
כב וְזֶה דְּבַר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר־יָנוּס
שָׁמָּה וָחָי אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת־רֵעֵהוּ בְּבִלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־שֹׂנֵא לוֹ מִתְּמוֹל

אוֹסִיף לְמִשְׁמַע יַת־קָל מֵימְרָא דַיְיָ
אֱלָהַי וְיַת אִשְׁתָּא רַבְּתָא הָדֵא לָא
אֶחְזֵי עוֹד וְלָא אֶמּוּת: וַאֲמַר יְיָ
לִי אִתְקִינוּ דְּמַלִּילוּ: נְבִיָּא אָקִים
לְהוֹן מִגּוֹ אַחֵיהוֹן כְּוָתָךְ וְאֶתֵּן
פִּתְגָמַי נְבוּאָתִי בְּפוּמֵיהּ וִימַלֵּיל
עִמְּהוֹן יַת כָּל־דְּאֵיפַקְּדִינֵיהּ:
וִיהֵי גַּבְרָא דְּלָא יְקַבֵּיל לְפִתְגָמַי
דִּימַלֵּיל בְּשֻׁמִי מֵימְרִי יְתַבַּע מִינֵּיהּ:
בְּרַם נְבִיָּא דִּירְשַׁע לְמַלָּלָא פִּתְגָם
בְּשֻׁמִי יַת דְּלָא פַקִּידְתֵּיהּ לְמַלָּלָא
וְדִימַלֵּיל בְּשׁוּם טָעֲוָת עַמְמַיָּא
וְיִתְקְטֵיל נְבִיָּא הַהוּא: וַאֲרֵי תֵימַר
בְּלִבָּךְ אֵיכְדֵין נְדַע יַת־פִּתְגָמָא דְּלָא
מַלֵּלֵיהּ יְיָ: דִּימַלֵּיל נְבִיָּא בְּשֻׁמָא
דַיְיָ וְלָא־יְהֵי פִּתְגָמָא וְלָא יִתְקַיַּם
הוּא פִּתְגָמָא דְּלָא־מַלֵּלֵיהּ יְיָ בְּרִשְׁעָא
מַלֵּלֵיהּ נְבִיָּא לָא תִדְחַלּוּן מִנֵּיהּ:
אֲרֵי־יְשֵׁיצֵי יְיָ אֱלָהָךְ יַת־עַמְמַיָּא דְּיְיָ
אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ יַת־אַרְעֵהוֹן
וְתֵרְתִּינּוּן וְתִיתֵּב בְּקִרְוֵיהוֹן וּ
וּבְבָתֵּיהוֹן: תְּלָת קִירְוִין תַּפְרִישׁ
לָךְ בְּגַו אַרְעָךְ דְּיְיָ אֱלָהָךְ יָהֵיב לָךְ
לְמֵירְתָהּ: תְּתַקֵּן לָךְ אוֹרְחָא
וְתַתְּלַת יַת־תְּחוּם אַרְעָךְ דְּיַחְסִינָךְ
יְיָ אֱלָהָךְ וִיהֵי לְמַעְרַק לְתַמָּן כָּל־
קָטוֹלָא: וְדֵין פִּרְגַּס קָטוֹלָא
דְּיַעְרוֹק לְתַמָּן וְיִתְקַיַּם דְּיִקְטוֹל יַת
חַבְרֵיהּ בְּלָא מַרְעֵיהּ וְהוּא לָא
סָנֵי לֵיהּ מֵאִתְמָלִי וּמִדְּקַמּוֹהִי:
ודיעול

שלשם

שיבטיא למקבלא אודיתא למימר לא נזסיף למשמע ית קל היבורא מן
קדם יי אלקנא וית אישתא רבתא הדא לא נחמי תוב דלא נמות : ויאמר
ואמר יי לי אתקינין מה דמלילן : נביא נביא אקים להון מביני
אחוהון דריתה קורשא ביה בחותך ואיתן פתגמי נבואתי בפומיה וימליל
עמהון ית כל דאיפקדיניה : והיה ויהי גברא דלא יקבל פתגמי
נבואתי דימלל בשמי מימרי יפרע מניה : אך ברם נבי שקרא דידשע
למללא פתגמא בשמיית דלא פקידתיה למללא ודי ימליל בשום טעוות
עממיא ויתקטל נביא ההוא בסייפא : וכי תאמרון בדעתיכון
היכדין נידע ית פתגמא דלא מלליה יי : אשר מה דימליל נבי שקרא
בשמא דיי ולא ייתי פתגמא ולא יתקיים הוא פתגמא דלא מלליה יי
בזדנותא מלליה נבי שקרא לא תתהלון מניה : כי יכרית ארום
ישיצי יי אלקכון ית עממיא דיי אלקכון יהיב לכון ית ארעהון ותירתונון
ותיתבון בקידויהון ובבתיהון : שלש תלת קדוין תפרשון לכון בגו
ארעכון דיי אלקכון יהיב לכון למירתה : תכין תכוונון לכון ארחא
ותתלתין ית תחום ארעכון דיחסנכון יי אלקכון ויהי למערוק לתמן
קטולא : וזה ודין הילכת קטלא דיערוק לתמן וייחי דיקטול ית
אחיה בלא מחכוון ליה והוא לא נטר ליה סנא מאתמלי ומדקמוי :
ואשר

אשר לא צויתיו לדבר · אבל צויתיו לאחרים : ואשר ידבר בשם אלהים אחרים · אפי׳ כיון את ב
שהלכה לאסור את האסור ולהתיר את המותר : ומת · בחנק ג׳ מיתתן בידי אדם המתנבא
מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו ואמ׳ לאחרו והמתנבא בשם עז אבל הכובש את נבואתו
ושעובר על דברי נביא מיתתן בידי שמים שנאמ׳ אנכי אדרוש מעמו : וכי תאמר בלבבך · כא
עתידין אתם לומר כשיבא אחביה בן עזור ומתנבא הנה כלי בית ה׳ מושבים מחבלה עתה
מהרה וירמיהו עומד ונוזח על העמודים ועל הים ועל יתר הכלים שלא נלו עם יכניה
בבלה יובאו עם גלות נדקיהו : אשר ידבר הנביא · זיאמ׳ דבר זה עתיד לבא עליכ׳ ותרגו כב
שלא יבא הוא הדבר אשר לא דברו ה׳ והרוג אותו ואת זו במתנבא על העתידות הרי שבא
ואמר עשו כך וכך ומפי הקבה אני אומר כבר כתבו שאם בא להדיחך מאחת מכל המצות
לא תשמע לו שאם כן מומחה הוא לך שהוא נדיק נמור כגון שיהו נהר הכרמל שהקריב
בנמה בשעת איסור הבמות כדי לנדור את ישראל הכל לפי נורך שעה וסיינ הפרינה
לכך נאמר אליו תשמעון : לא תגור ממנו · לא תמנע עצמך מלנמר עליו חובה ולא תירא
ליענש עליו : תכין לך הדרך · מקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים : ושלשת את כ:
גבול ארצך · שיהא מתחלת הגבול עד העיר הראשונה של עיר מקלט כשיעור מהלך
שיש ממנה עד השנייה וכן משנייה לשלישית וכן מן השלישית עד הגבול הסני של ארץ
ישראל :

שלשום: ו ואשר יבא את־
רעהו ביער לחטב עצים ונדחה
ידו בגרזן לכרת העץ ונשל הברזל
מן־העץ ומצא את־רעהו ומת הוא
ינוס אל־אחת הערים האלה וחי:
ז פן ירדף גאל הדם אחרי הרצח
כי יחם לבבו והשיגו כי־ירבה
הדרך והכהו נפש ולו אין משפט־
מות כי לא שנא הוא לו מתמול
שלשום: ח על־כן אנכי מצוך
לאמר שלש ערים תבדיל לך:
ט ואם־ירחיב יהוה אלהיך
את־גבלך כאשר נשבע לאבתיך
ונתן לך את כל־הארץ אשר דבר
לתת לאבתיך: י כי תשמר
את־כל המצוה הזאת לעשתה
אשר אנכי מצוך היום לאהבה
את־יהוה אלהיך וללכת בדרכיו
כל הימים ויספת לך עוד שלש
ערים על השלש האלה: יא ולא
ישפך דם נקי בקרב ארצך אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה והיה
עליך דמים: פ
יב וכי־יהיה איש שנא לרעהו
וארב לו וקם עליו והכהו נפש
ומת ונס אל־אחת הערים האל:
יג ושלחו זקני עירו ולקחו אתו
משם ונתנו אתו ביד גאל הדם ומת:
יד לא־תחוס עינך עליו ובערת
דם
עינך עלוהי וחפלי אשדי־דם־זכאי מישראל

ואשר
בחורשא
איריה בסיפוזלא
וישמוט פרזלא
חברויה וימות
מן קרויא
הלמא
פן
בתר קטולא
לביה בעקתי
ארחא ויקט
הוא ליה מא
דין תלת קי
תחומכון ה
לאבהתכון
דאנא מפק
קדמוי כל
יתשד אדי
חובת דין
עליה בט
האלין:
יתיה ביד

ידו לספיל
סברזל מן
לקתיכה מ
להכין לך
ויקדמוכי:
ושלש לעב
מכחלן לחמ
תשכח סוס
לכתוב וכ

ודיעול עם־חבריה בחורשא למקץ
אעין ותתמריג ידיה בברזלא למקץ
אעין וישתליף ברזלא מן־אעא
וישכח ית־חבריה וימות הוא
יעירוק לחדא מן־קירויא האילין
ויתקיים: הילמא־ירדוף גאיל
דמא בתר קטולא ארי יחם לבתר
וידבקיניה ארי־תסגי אורחא
ויקטליניה נפש וליה לית חובת דין
דקטול ארי לא סני הוא ליה
מאתמלי ומדקמוהי: על־כן אנא
מפקיד לך למימר תלת קירוין
תפריש לך: ואם־יפתי יי אלהך
ית־תחומך כמא דקיים לאבהתך
ויתן לך ית כל־ארעא דמליל
למיתן לאבהתך: ארי תסתי
כל־תפקדתא הדא למעבדה
דאנא מפקיד לך יומא דין למרחם
ית־יי אלהך ולמהך באורחן דתקנן
קדמוהי כל־יומיא ותוסיף לך עוד
תלת קירוין על תלת אילין:
ולא ישתפיך דם זכאי בגו ארעך
די יי אלהך יהיב לך אחסנא ויהי
עלך חובת דין דקטול:
וארי יהי גבר סני לחבריה ויכמן
ליה ויקום עלוהי ויקטליניה נפש
וימות ויערוק לחדא מן־קרויא
האילין: וישלחון סבי קרתיה
וידברון יתיה מתמן ויסרון יתיה
ביד גאיל דמא וימות: לא־תחוס
עינך עלוהי וחפלי אשדי־דם־זכאי מישראל

ידו לכסיל סברזל מן העץ ותרגומו ותתמריג ידיה לסון וכשמטס

ואשר ומאן דעליל עם חבריה בחורשא למקטע קיסין ותדחף אידיה בסיכורייא למקטע קיסא וישמוט פרזלא מן קתא וישכח ית חבריה וימות הוא יעירוק לחדא מן קרוייא מזמניא האלין ויחי: פן הלמא ירדוף תבע ארמא בתר קטולא ארום ירתח עלוי ל לביה בעקתיה וידבקיה ארום תסגי ארחא ויקטליניה נפש וליה לא אית חובת דין דקטול ארום לא סני הוא ליה מאתמלי ומדקמוי: על כן בגין בן אנא מפקיד לכון יומא דין תלת קירוין תפרשון לכון: ואם ירחיב ואין יפתי יי אלהכון ית תחומכון היכמא דקיים לאבהתכון ויתן לכון ית כל ארעא דקיים ל לאבהתכון: כי ארום תנטרון ית כל תפקדתא הדא למיעבדה דאנא מפקדכון יומא דין למירחם ית יי אלהכון ולמהך באורחן דתקנן קדמוי כל יומיא ותוספון לכון חוב תלת קירוין על תלת אילין: ולא יתשד אדם זכאי בארעכון דיי אלהכון יהיב לכון אחסנא ויהי עליכון חובת דין קטולא: וכי יהיה איש וארום יהי גבר סני לחבריה ויכמון עליה בטומרא ויקום עלוי ויקטליניה נפש וימות ויעירוק לחדא מן קרוייא האלין: ושלחו וישדרון חכימי קרתיה ויסבון יתיה מתמן ויתמסרון יתיה ביד תבע ארמא ויתקטל: לא לא תיחוס עינכון עלוי ותפלון

שדיי

ודיעול עם חבריה בחורשא ל למקטוע קיסין ויתקוף בה בסיקורא למקטע קיסין ויתמוט פורזלא קיסא ויערע ית חבריה וימות הוא יערוק לחדא מן קירייתא האלין ויחי:

ירושלמי

ארום ירתע ליביה ויערע:

ידו לספיל מכת הגרזן על העץ כי שמטו שנקר תרגם יוכתן לרי מרגוהי תוריא: וכשל שברזל מן העץ · יש מרבותיכו אומרים כשמט הברזל מקתו ויש מהם אומרים שישל שברזל לחתיכה מן העץ המתבקע והיא כתזה והרגה: פן ירדוף גואל הדם · לכך אני אומר להכין לך דרך וערי מקלט רבים: ואם ירחיב · כאשר נשבע לתת לך ארץ קני וקניזי וקדמוני: ויספת לך עוד שלש · הרי תשע שלש שבעבר הירדן ושלש שבארץ כנען ושלש לעתיד לבא: וכי יהיה איש שונא לרעהו · על ידי שנאתו הוא בא לידי ואורב לו מכאן אמרו עבר אדם על מצוה קלה סופו לעבור על מצוה חמורה לפי שעבר על לא תשא סופו לבא לידי שפיכות דמים לכך נאמר כי יהיה איש שונא לרעהו וגומר שהיה לו לבתוב וכי יקום איש וארב לרעהו והכהו נפש: לא תחוס עינך · שלא תאמר הראשון כבר נהרג מה אנו חורגים את זה ונמצאו שני ישר אל הרוגים:

ששי הַס־הַנָּקִי מִיִּשְׂרָאֵל וְטוֹב לָךְ׃ יב לֹא תַסִּיג
מקכב שלש לסיג גבול׃ גְּבֻל רֵעֲךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רִאשֹׁנִים
בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ׃ יג לֹא־יָקוּם
מקכב שלש לפתוך סדין׃ עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכֹל־עָוֹן וּלְכֹל־
חַטָּאת בְּכָל־חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל־
פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל־פִּי שְׁלֹשָׁה־
עֵדִים יָקוּם דָּבָר׃ יד כִּי־יָקוּם עֵד־חָמָס בְּאִישׁ
לַעֲנוֹת בּוֹ סָרָה׃ טו וְעָמְדוּ שְׁנֵי־
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי
יְהוָה לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר
יִהְיוּ בַּיָּמִים הָהֵם׃ טז וְדָרְשׁוּ
הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד־שֶׁקֶר
הָעֵד שָׁקַר עָנָה בְּאָחִיו׃ יז וַעֲשִׂיתֶם
לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו
וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃
יח וְהַנִּשְׁאָרִים יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא־
יוֹסִפוּ לַעֲשׂוֹת עוֹד כַּדָּבָר הָרָע הַזֶּה
בְּקִרְבֶּךָ׃ יט וְלֹא תָחוֹס עֵינֶיךָ
נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ עַיִן בְּעַיִן שֵׁן בְּשֵׁן יָד בְּיָד
רֶגֶל בְּרֶגֶל׃

ב כ כִּי־תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ

על פי ר׳ יונין מתפלפלין קדמא ות״ר לות וסס מלש מכיין סס לות ויקיר מלש׃

מקכל לעשות נעדים כאשר זממו׃

וראית

אונקלוס

מִיִּשְׂרָאֵל וְיֵיטַב לָךְ׃ לָא תְסִיג
תְּחוּמָא דְּחַבְרָךְ דְּתַחְמוּ קַדְמָאֵי
בְּאַחְסָנַתָּךְ דְּתַחְסֹן בְּאַרְעָא דִּי
אֱלָהָךְ יְהִיב לָךְ לְמִירְתָּהּ׃
לָא־יְקוּם סָהֵיד חַד בְּגֻבַר לְכָל־
עַוְיָן וּלְכָל־חוֹבִין בְּכָל־חֵט דְּיַחֲטֵי
עַל־מֵימַרֵי תְּרֵין סָהֲדִין אוֹ עַל־
מֵימַר־תְּלָתָא סָהֲדִין יִתְקַיַּם
פִּתְגָּמָא׃ אֲרֵי־יְקוּם סָהֵיד־שֶׁקֶר
בְּגֻבַר לְאַסְהָדָא בֵּיהּ סַטְיָא׃
וְיִקְוֻמוּן תְּרֵין גֻּבְרִין דִּלְהֹון דִּינָא
קֳדָם־יְיָ קֳדָם כָּהֲנַיָּא וְדַיָּנַיָּא דִּהְוֹן
בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן׃ וְיִתְבָּעוּן דַּיָּנַיָּא
יַאוּת וְהָא סָהֵיד־שֶׁקֶר סַהֲדָא
שְׁקַרָא אַסְהִיד בַּאֲחוּהִי׃
וְתַעְבְּדוּן לֵיהּ כְּמָא דְּחָשִׁיב לְמַעְבַּד
לַאֲחוּהִי וּתְפַלֵּי עֲבִיד־דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
וּדְיִשְׁתָּאֲרוּן יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא־
יוֹסְפוּן לְמַעְבַּד עוֹד כְּפִתְגָּמָא
בִּישָׁא הָדֵין בֵּינָךְ׃ וְלָא תְחוּס
עֵינָךְ נַפְשָׁא חֲלַף־נַפְשָׁא עֵינָא חֲלַף
עֵינָא שִׁינָא חֲלַף־שִׁינָא יְדָא חֲלַף
יְדָא רִיגְלָא חֲלַף־רִיגְלָא׃
אֲרֵי־תִּפּוֹק לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל־
בעלי

לא תסיג גבול׃ לא תסיג גבול׃ לא תסיג גבול׃

שָׂרְיֵי דַם זַכָּאֵי מִישְׂרָאֵל וְיֵיטַב לְכוֹן: לא תסיג לָא תִשְׁנוּן תְּחוּם
חֲבֵירֵיכוֹן דְּאַתְחִימוּ קַדְמָאֵי בְּאַחְסָנַתְכוֹן דְּתַחְסְנוּן בְּאַרְעָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן יְהַיֵב
לְכוֹן לְמֵירְתָהּ: לא יקום לָא יִתְקַיֵּים סַהֲדוּ דְחַד בְּגֻבַר לְכָל סָרְחָן
נֶפֶשׁ וּלְכָל חוֹב מָמוֹן וּלְכָל חֵט דְּיֶחֱטֵי בְּרַם עַל מֵימְרָא דַיְיָ לְמִתְפְּרַעָא עַל
טוּמְרַיָּא עַל מַיָּא סָהֵיד חַד יוֹמֵי לְמִיכְפּוֹר יַת מַה דְּמַסְהִיד עֲלוֹי וְעַל מֵימַר
תְּרֵין סַהֲדִין אוֹ תְּלָתָא סַהֲדִין יִתְקַיֵּים פִּתְגָּמָא: כי יקום אָרוּם יְקוּמוּן
סַהֲדִין שַׁקְרִין בְּבַרְנַשׁ לְאַסְהָדָא בֵּיהּ סַטְיָא: ועמדו וְיִקּוּמוּן תְּרֵין
גּוּבְרִין דִּלְהוֹן תִּיגְרָא קֳדָם יְיָ קֳדָם כַּהֲנַיָּא וְדַיָּנַיָּא דְּיִהְוֹן בְּיוֹמַיָּא הָאִינוּן:
ודרשו וְיִתְבְּעוּן דַּיָּנַיָּא לְסַהֲדִין דְּמִזְמִין יַתְהוֹן טַבְאוּת וְהָא סַהֲדוּ
דְשַׁקַּר בְּפוּם סַהֲדִין שִׁיקְרָא אַסְהִידוּ בְּאַחוּהוֹן: ועשיתם וְתַעְבְּדוּן
לְהוֹן הֵיכְמָא דְחַשִׁיבוּ לְמֶעְבַּד לְאַחוּהוֹן וְתִפְלוּן עֲבָדֵי דְּבִישׁ מִבֵּינֵיכוֹן:
והנשארים וְרִשְׁיָעָא דְמִשְׁתַּיְּרִין יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן וְלָא יוֹסְפוּן לְמֶעְבַּד
חוֹב כְּפִתְגָּמָא בִישָׁא הָדֵין בֵּינֵיכוֹן: ולא וְלָא תֵיחוּס עֵינֵיכוֹן נַפְשָׁא
חֲלוּפֵי נַפְשָׁא דְמֵי עֵינָא חוֹלַף עֵינָא דְמֵי שִׁינָא חוֹלַף שִׁינָא דְמֵי יְדָא חוֹלַף
יְדָא דְמֵי רִיגְלָא חוֹלַף רִיגְלָא: כי תצא אָרוּם תִּפְקוּן לְסִדְרֵי קְרָבָא
על

על פי שני עדים · ולא שיכתבו עדותם באגרת וישלחו לבית דין ולא שיעמוד תורגמן
בין העדים ובין הדיינים: לעבות בו ברע · דבר שאינו שהוסר העד הזה מכל העדות
הזאת כיצד שאמרו להם והלא עמכו הייתם אותו היום במקום פלוני: ועמדו שני האנשים
בעדים הכתוב מדבר ולמד שאין עדות בנשים ולמד שצריכין להעיד עדותן מעומד:
אשר להם הריב · אלו בעלי דינין: לפני ה׳ · יהי דומה להם כאלו עומדין לפני המקום
שנאמר בקרב אלהים ישפוט: אשר יהיו בימים ההם · יפתח בדורו כשמואל בדורו נביא
אתה לכהוג בו כבוד: והכה עד שקר · כל מקום שנאמר עד בשנים הכתוב מדבר:
ודרשו השופטים היטב · על פי המזימין אותם ובודקים וחוקרים את הנאים להזימם
בדרישה ובחקירה: כאשר זמם · ולא כאשר עשה מכאן אמרו הרגו אין כהרגין: לעשות
לאחיו · מה תל לאחיו למד על זוממי בת כהן כשואה שאינן בשריפה אלא במיתת הבועל
שהיא בחנק שנאמר באש תשרף היא ולא בועלה לכך נאמר כאן לאחיו כאשר זמם לעשות
לאחיו ולא כאשר זמם לעשות לאחותו אבל בכל שאר מיתות השוה הכתוב אשה לאיש
וזוממי אשת כהרגין כזוממי איש בנון שהעידוה שהרגה את הנפש שחללה את השבת
כהרגין במיתתה שלא מיעט כאן אחותו שלא במקום שיש לקיים בהן הזמה במיתת הבועל:
ישמעו ויראו · מכאן שצריכין הכרזה איש פלוני ופלוני כהרגין על שהוזמו בבית דין:
אין בעין · ממון וכן שן בשן ונומר: כי תצא למלחמה · ממך הכתוב יציאת מלחמה
לכאן לומר לך שאין מחוסר אבר יוצא למלחמה דא״ל לומר לך אם עשית משפט בדק אתם
מובטח שאם תצא למלחמה אתה בונח וכן דוד הוא אומר עשיתי משפט ובדק כל תכיחני
לעוסקי:

וְרָאִיתָ סוּס וְרֶכֶב עַם רַב מִמְּךָ לֹא
תִירָא מֵהֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ
הַמַּעֲלֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: ׃ וְהָיָה
כְּקָרְבְּכֶם אֶל הַמִּלְחָמָה וְנִגַּשׁ הַכֹּהֵן
וְדִבֶּר אֶל הָעָם: ׃ וְאָמַר אֲלֵהֶם
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם
לַמִּלְחָמָה עַל אֹיְבֵיכֶם אַל יֵרַךְ
לְבַבְכֶם אַל תִּירְאוּ וְאַל תַּחְפְּזוּ
וְאַל תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם: ׃ כִּי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם ל
לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ
אֶתְכֶם: ׃ וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים
אֶל הָעָם לֵאמֹר מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר בָּנָה
בַיִת חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֶךְ וְיָשֹׁב
לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ
אַחֵר יְחַנְכֶנּוּ: ׃ וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר
נָטַע כֶּרֶם וְלֹא חִלְּלוֹ יֵלֶךְ וְיָשֹׁב
לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ
אַחֵר יְחַלְּלֶנּוּ: ׃ וּמִי הָאִישׁ
אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֶךְ
וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן יָמוּת בַּמִּלְחָמָה
וְאִישׁ אַחֵר יִקְחֶנָּה: ׃ וְיָסְפוּ
הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם וְאָמְרוּ
מי
וְיוֹסְפוּן כְּרַכְיָא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא

בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתֶחֱזֵי סוּסָוָן וּרְתִיכִין
עַם סַגִּי מִנָּךְ לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן
אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ מֵימְרֵיהּ בְּסַעְדָּךְ
דְּאַסְקָךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרָיִם:
וַיְהֵי בְּמִקְרַבְכוֹן לְאַגְחָא קְרָבָא
וְיִתְקְרַב כָּהֲנָא וִימַלֵּיל עִם עַמָּא:
וְיֵימַר לְהוֹן שְׁמָעוּ יִשְׂרָאֵל אַתּוּן
מִתְקְרְבִין יוֹמָא דֵין לְאַגְחָא קְרָבָא
עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לָא יְוַוּעַ לְבָבְכוֹן
לָא תִדְחֲלוּן וְלָא תִתְבַּעֲתוּן וְלָא
תִתְבְּרוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן: אֲרֵי יְיָ
אֱלָהְכוֹן מְדַבַּר קֳדָמֵיכוֹן לְאַגְחָא
לְכוֹן קְרַב עִם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן
לְמִיפְרַק יַתְכוֹן: וִימַלְּלוּן סָרְכַיָּא
עִם עַמָּא לְמֵימַר מַן גַּבְרָא דְבָנָא
בֵיתָא חַדְתָּא וְלָא חֲנָכֵיהּ יְהַךְ וְיָתוּב
לְבֵיתֵיהּ דִּילְמָא יִתְקְטֵל בְּקְרָבָא
וּגְבַר אָחֳרָן יְחַנְכִנֵּיהּ: וּמַן גַּבְרָא
דְנָצַב כַּרְמָא וְלָא אַחֲלֵיהּ יְהַךְ וְיָתוּב
לְבֵיתֵיהּ דִּילְמָא יִתְקְטֵל בְּקְרָבָא
וּגְבַר אָחֳרָן יְחַלְּלִנֵּיהּ: וּמַן גַּבְרָא
דְאֵירַשׁ אִתְּתָא וְלָא נְסָבָהּ יְהַךְ
וְיָתוּב לְבֵיתֵיהּ דִּילְמָא יִתְקְטֵל
בְּקְרָבָא וּגְבַר אָחֳרָן יְסָבִנֵּיהּ:

ויתרון

תקכ"ט פסוקים כסן לתלמידי

כולסון סס"ו

תקכו ס"פ לעיון תקנו פסוק:

לעוסקי: על לויכיך · יהיו בעיניך כלויכים אל תרחם עליהם כי לא ירחמו עליך: הום
ורכב · בעיני כלם כהום לחד וכן הוא אומר והכית את מדין כאיש אחד וכן הוא אומר כי
בא הום פרעה: עם רב ממך · בעיניך הוא רב אבל בעיני איכו רב: כקרבכם אל
המלחמה · כמוך לבאתכם מן הספר מנבול ארבכם: וכגש הכהן · המשוח לכך והוא
בכקרא משוח מלחמה: ודבר אל העם · בלשון הקדש: שמע ישראל · אפילו אין בכם
זכות אלא קריית שמע בלבד כדי אתם מיושיע אתכם: על אויבכם: אין אלו אויבכם שאם
יפלו בידם איכם מרחמים עליכם אין זו כמלחמת יהודה עם ישראל שבאמור להלן ויקומו
פלגשים אשר בקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערומיהם הלבישום מן השלל וילבישום
ויפעילום

עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן וְתִיחְמוּן סוּסָוָן וְאֵילָתְכוֹן עַמִּין גַּיְוָתָנִין וְטִירוֹנִין אֲלִימִין
מִנְּכוֹן לָא תִּדְחֲלוּן מִנְּהוֹן אֲרוּם כֻּלְּהוֹן חֲשִׁיבִין כְּסוּסְיָא חַד וּכְרַתְּיָבָא חַד
קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן דְּמֵימְרֵיהּ בְּסַעֲדְכוֹן דְּאַפְּקָכוֹן פְּרִיקִין מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם:
וְהָיָה וְהָיָה בְּזִמַּן דְּאַתּוּן קְרִיבִין לְאַגָּחָא קְרָבָא וְיִתְקְרֵב כַּהֲנָא וּמַלֵּל עִם
עַמָּא: וְאָמַר וַיֹּאמַר לְהוֹן שְׁמָעוּ יִשְׂרָאֵל אַתּוּן מִתְקָרְבִין יוֹמָא דֵּין
לְסִדְרֵי קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לָא יְזוּחַ לְבַבְכוֹן לָא תִּדְחֲלוּן וְלָא תִּרְתְּתוּן
וְלָא תִּתְיָרְעוּן מִן קֳדָמֵיהוֹן: כִּי ה׳ אֲרוּם יְיָ אֱלָקְכוֹן שְׁכִינָתֵיהּ מִיַּדְבְּרָא
קֳדָמֵיכוֹן לְאַגָּחָא מְטוּלְכוֹן עִם בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן לְמִפְרוֹק יָתְכוֹן: וְדַבְּרוּ
וְיִמְלְרוּן סָרְכַיָּא עִם עַמָּא לְמֵימַר מַאן גַּבְרָא דִּי בְנָא בֵּיתָא חַדְתָּא וְלָא
קָבַע בֵּיהּ מְזוּזְתָא לְשַׁכְלוּתֵיהּ וְהַךְ וְיִתּוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא יְגָרוּם לֵיהּ חוֹבָא
וְיִתְקְטֵל בְּקְרָבָא וּגְבַר חוֹרָן
יְשַׁכְלְנֵיהּ: וּמַאן גַּבְרָא ירושלמי
דְּינְצַב כַּרְמָא וְלָא פַּרְקֵיהּ מִן כַּהֲנָא וְלָא יְפַרֵג יָתֵיהּ:
וְאַחְלֵיהּ יְהַךְ וְיִתּוּב לְבֵיתֵיהּ דִּלְמָא
יְגָרוּם לֵיהּ חוֹבָא דְּלָא פַּרְקֵיהּ וְיִתְקְטֵל בְּקְרָבָא וּגְבַר חוֹרָן יַחְלִינֵיהּ: וּמִי
מַאן גַּבְרָא דְּקַדֵּישׁ אִתְּתָא וְלָא נְסָבָהּ יְהַךְ וְיִתּוּב לְבֵיתֵיהּ דְּלָא יְגָרוּם לֵיהּ
חוֹבָא דְּלָא חָדֵי בְּאִנְתְּתֵיהּ וְיִתְקְטֵל בְּקְרָבָא וּגְבַר חוֹרָן יִסְבִּנֵיהּ: וְיוֹסְפוּ
וְיוֹסְפוּן סָרְכַיָּא לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וְיֵימְרוּן מַאן הוּא גַּבְרָא דְּדָחִיל מֵחוֹבֵיהּ
ולביה

ויכעילום ויאכילום ויסקום ויסוכום ויכהלום בחמורים לכל כוסל ויביאום יריחו עיל
התמרים לכל אחיהם וישיבו שומרון אל תל אויביכ׳ אתם הולכי׳ לסיכך התחזקו למלחמה:
אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו ואל תערצו· ארבע אזהרות כנגד ארבעה דברים
שמלכי האומות עושים מניפין בטריסיהם כדי להקישן זה לזה כדי להשמיע קול שיחפזו
או שכנגדן ויכוסו ורומסים בסוסיהם ומכהילין אותם להשמיע קול שעטת פרסות סוסיה
ונוחין בקילס ותוקעין בשופרות ומיכי משמיעי קול: אל ירך לבבכם· מכהלת סוסים:
אל תיראו· מהבפת תריסין: ואל תחפזו· מקול הקרנות: ואל תערצו· מקול הנוחה:
כי ה׳ אלהיכם ונומר· הם באים בכנחוכו של בשר ודם ואתם באים בכנחוכו של מקום ד
פלשתים באו בכנחוכו של גלית מה היה סופו כפל וכפלו עמו: ההולך עמכם· זה מחנה
הארון: ולא חככו· לא דר בו· חכוך לשון התחלה: ואים אחר יחכבו· ודבר של ענמת ה
פשם רוא זה: ולא חללו· לא פדאו בשכה הרביעית שהפירות נעשוין לאוכלן בירושלם ו
או לחללן בדמים ולאכול הדמים בירושלם: ויכפו השוטרים· למה נאמר כאן ויספו
מוסיפין זה על דברי הכהן שהכהן מדבר ומשמיע מן שמע ישראל עד להושיע אתכם ומי
באים ושני ושלישי כהן מדבר ושוטר משמיע וזה שוטר מדבר ושוטר משמיע: הירא ורך

מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב יֵלֵךְ
וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב
אֶחָיו כִּלְבָבוֹ: ט וְהָיָה כְּכַלֹּת
הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וּפָקְדוּ
שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם:

ס

שביעי

כִּי־תִקְרַב
אֶל־עִיר לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ וְקָרָאתָ
אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם: י וְהָיָה אִם־
שָׁלוֹם תַּעֲנְךָ וּפָתְחָה לְךָ וְהָיָה כָּל־
הָעָם הַנִּמְצָא־בָהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס
וַעֲבָדוּךָ: יא וְאִם־לֹא תַשְׁלִים
עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה וְצַרְתָּ
עָלֶיהָ: יב וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּיָדֶךָ וְהִכִּיתָ אֶת־כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־
חָרֶב: יג רַק הַנָּשִׁים וְהַטַּף
וְהַבְّהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָעִיר
כָּל־שְׁלָלָהּ תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־
שְׁלַל אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לָךְ: יד כֵּן תַּעֲשֶׂה לְכָל־הֶעָרִים
הָרְחֹקֹת מִמְּךָ מְאֹד אֲשֶׁר לֹא מֵעָרֵי
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה הֵנָּה: טו רַק
מֵעָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לֹא תְחַיֶּה
כָּל־נְשָׁמָה: טז כִּי הַחֲרֵם
תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי
וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר צִוָּךְ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: יז לְמַעַן אֲשֶׁר
לֹא־יְלַמְּדוּ אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל
תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ לֵאלֹהֵיהֶם
וַחֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

אונקלוס

וְיִמְרוּן מִן־גַּבְרָא דְּדַחֲלִי וְחָכִיל
לְבָא יְהַךְ וְיָתוּב לְבֵיתֵיהּ וְלָא יְחַבֵּל
יַת־לִבָּא דְּאַחֲוָהִי כְּלִבֵּיהּ: וִיהֵי כַּד־יְשַׁצּוּן סַרְכַיָּא לְמַלָּלָא
עִם־עַמָּא וְיִמְנוּן רַבְּנֵי חֵילָא בְּרֵישׁ
עַמָּא: אֲרֵי תְּקָרֵב לְקַרְתָּא
לְאַגָּחָא עֲלָהּ וְתִקְרֵי לָהּ מִילִּין
דְּשָׁלָם: וִיהֵי אִם־שְׁלָם תְּעַנִּינָךְ
וְתִפְתַּח לָךְ וִיהֵי כָּל־עַמָּא דְּיִשְׁתְּכַח־
בָּהּ יְהוֹן לָךְ לְמַסְקֵי־מִסִּין וְיִפְלְחוּנָךְ:
וְאִם לָא תַשְׁלִים עִמָּךְ וְתַעְבִּיד עִמָּךְ
קְרָב וּתְצוּר עֲלָהּ: וְיִמְסְרִנַּהּ יְיָ
אֱלָהָךְ בִּידָךְ וְתִמְחֵי יַת כָּל־דְּכוּרָהּ
לְפִתְגַם־חַרְבָּא: לְחוֹד נְשַׁיָּא
וְטַפְלָא וּבְעִירָא וְכֹל דִּיהֵי בְּקַרְתָּא
כָּל־עֲדָאָהּ תִּיבְזוּן לָךְ וְתֵיכוּל יַת־
עֲדָא סַנְאָךְ דִּיהַב יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ:
כֵּן תַּעְבִּיד לְכָל־קִרְוַיָּא דְּרַחִיקִין
מִינָךְ לְחַדָּא דְּלָא מִקִּרְוֵי עַמְמַיָּא־
הָאִילֵין אִינוּן: לְחוֹד מִקִּרְוֵי
עַמְמַיָּא הָאִילֵין דְּיָיָ אֱלָהָךְ יְהִיב לָךְ
אַחְסָנָא לָא תְקַיֵּים כָּל־נִשְׁמְתָא:
אֲרֵי־גַמְרָא תְּגַמְּרִנּוּן חִתָּאֵי
וְאֱמוֹרָאֵי כְּנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי חִוָּאֵי
וְיַבּוּסָאֵי כְּמָא דְּפַקְדָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ:
בְּדִיל דְּלָא יְלַפּוּן יַתְכֹּן לְמַעְבַּד
כְּכֹל תּוֹעֲבָתְהוֹן דְּעָבְדִין לְטַעֲוָתְהוֹן
וּתְחוֹבוּן קָדָם־יְיָ אֱלָהֲכוֹן:

ארי

כי

וְלִבֵּיהּ תְּבִיר יְהַךְ וְיִתּוּב לְבַיְתֵיהּ דְּלָמָא יִתְקַבְּלוּן אַחֲוִי בְּחוּבוֹי וְיִתְכַּר
לְבָהוֹן הֵיךְ לִבֵּיהּ: והיה וַיְהִי כַּד פַּסְקִין לְמַלָּלָא עִם עַמָּא וְיִמְנוּן
רַבְרְבָנֵי חֵילִין בְּרֵישׁ עַמָּא: כי תקרב אֲרוּם תְּקָרְבִין לְקַרְתָּא לְסַדְּרָא
עֲלָהּ סִדְרֵי קְרָבָא וּתְשַׁדְּרוּן לְוָתָהּ
פּוּלִין לְמִקְרֵי לֵיהּ לְשָׁלֹם: והיה
וַיְהִי אִין מִלִּין דְּשָׁלֹם תְּתִיב לְכוֹן
וְתִפְתַּח לְכוֹן פִּילְוָתָהּ וַיְהִי כָּל עַמָּא
דְּמִשְׁתַּכַּח בָּהּ יְהוֹן לְמִסְקֵי מִסִּין
וְיִפְלְחוּנְכוֹן: ואם וְאִין לָא תַשְׁלִים עִמְּכוֹן וְתַעֲבִיד עִמְּכוֹן קְרָבָא
וְתִקְפִּין עָלָהּ: ונתנה וְיִמְסְרִינָהּ יְיָ אֱלָקְכוֹן בִּידֵיכוֹן וְתִמְחֵי יָת כָּל
דְּכוּרָהּ לְפִתְגַם דְּחָרֶב: רק לְחוֹד נְשֵׁיהּ וְטַפְלָהּ וּבְעִירָהּ וְכָל דִּיהֵי
בְּקַרְתָּא כָּל עֲדָאָהּ תִּבְזּוּן לְכוֹן וְתֵיכְלִין יָת עָדֵי סַנְאֵיכוֹן דְּיַהֲב יְיָ אֱלָקְכוֹן
לְכוֹן: כן תעשה הֵיכְנָא תַּעֲבְדוּן לְכָל קִרְוָיָא דְּרָחִיקִין מִנְּכוֹן לַחֲדָא
דְּלָא מִקִּרְוֵי שִׁבְעָתֵי עַמְמַיָּא הָאִלֵּין הֵינוֹן: רק לְחוֹד מִקִּרְוֵי עַמְמַיָּא
הָאִלֵּין דְּיָיְ אֱלָקְכוֹן יָהִיב לְכוֹן אַחְסָנָא לָא תְקַיְּמוּן כָּל נִשְׁמָא: כי אֲרוּם
גְּמַרָא תְּגַמְּרִינוּן חִתָּאֵי וְאֱמוֹרָאֵי כְּנַעֲנָאֵי וּפְרִיזָאֵי וְחִיוָאֵי וְיִבּוּסָאֵי הֵיכְמָא
דְּפַקִּידְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן: למען מִן בְּגַלַּל דְּלָא יִלְפּוּן יַתְכוֹן לְמֶעְבַּד כְּכָל
מַרְחַקְתְּהוֹן דְּעָבְדוּ לְטַעֲוָתְהוֹן וּתְחוֹבוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן: כי תצור

וכרם ואשה לכסות על הקו זרים בשביל עבירות שבידם שלא יביאו שהם בעלי עבירה
והרואהו חוזר לומר שמא בנה בית או נטע כרם או ארס אשה: פן ימות במלחמה
יעוב פן ימות זה שאם לא ישמע לדברי הכהן כדי הוא שימות: שרי נבאות שמעמידין
זקנים מלפניהם ומלאחוריהם וכשילין של ברזל בידיה וכל מי שרוצה לחזור הרשות בידו
לקבץ את שוקו זקנים בני אדם עומדים בקצה המערכה לזקוף את הנופלים ולחזקם
בדברים עד בו של המלחמה ולא תבוא שתחלת כפילת כיסה: כי תקרב אל עיר במלחמת
הרשות הכת וב מדבר כיון שמפורש בענין כן תעשה לכל הערים הרחוקות ונומר: כל
העם הנמצא בה. אפילו אתה מוצא בה משבעה אומות שבנטוית להחרימם אתה רשאי
לקיימם: למס ועבדוך. עד שיקבלו עליהם מסים ושעבוד: ואם לא תשלים עמך
ועשתה עמך מלחמה. שכתוב מבשרך שאם לא תשלים עמך מוטב להלחם בך אם תביאנה
ותלך: וצרת עליה. אף להרעיבה ולהצמיאה ולהמיתה מיתת תחלואים: ונתנה ה'
אלהיך בידיך. אם עשית כל האמור בענין סוף שה' נותנה בידך: והכית. אף טף של
זכרים ומה אני מקיים והכית את כל זכורה בגדולים: כאשר ציך. לרבות את הנרגשי
לתען לא ילמדו. הא אם עשו תשובה ומתגיירין אתה רשאי לקבלם:

ס יי כִּי תָצוּר אֶל־
עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֶם עָלֶיהָ
לְתָפְשָׂהּ לֹא־תַשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ
לְנַדַּח עָלָיו גַּרְזֶן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל
וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ
הַשָּׂדֶה לָבוֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר׃
ט רַק עֵץ אֲשֶׁר־תֵּדַע כִּי לֹא־עֵץ
מַאֲכָל הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָ
וּבָנִיתָ מָצוֹר עַל־הָעִיר אֲשֶׁר הִוא
עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד רִדְתָּהּ׃
פ י כִּי יִמָּצֵא חָלָל
בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ
לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא נוֹדַע מִי־
הִכָּהוּ׃ יא וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ
וּמָדְדוּ אֶל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת
הַחָלָל׃ יב וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה
אֶל־הַחָלָל וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא
עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר לֹא־עָבַד בָּהּ אֲשֶׁר
לֹא־מָשְׁכָה בְּעֹל׃ יג וְהוֹרִדוּ
זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת־הָעֶגְלָה אֶל־
נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא
יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת־הָעֶגְלָה בַּנָּחַל׃
יד וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם
בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ
בְּשֵׁם יְהוָה וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־
רִיב וְכָל־נָגַע׃ טו וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר
הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הַחָלָל יִרְחֲצוּ
אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה
בַּנָּחַל׃ טז וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ לֹא
שָׁפְכָה אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא
רָאוּ׃ יז כַּפֶּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

אֲרֵי תִצּוּר לְקַרְתָּא יוֹמִין סַגִּיאִין
לְאַגָּחָא עֲלָהּ לְמִכְבְּשָׁהּ לָא־תַחְבֵּיל
יָת אִילָנָהּ לַאֲרַמָּא עָלוֹהִי בַּרְזְלָא
אֲרֵי מִינֵיהּ תֵּיכוּל וְיָתֵיהּ לָא תִקּוּץ
אֲרֵי לָא כְּאֵינָשָׁא אִילָן חַקְלָא
לְמֵיעַל מִן־קָדָמָךְ בְּצִירָא׃
לְחוֹר אִילָן דְּתֵדַע אֲרֵי לָא אִילָן
דְּמֵיכַל הוּא יָתֵיהּ תְּחַבֵּיל וְתִקּוּץ
וְתִבְנֵי כַּרְכּוֹמִין עַל־קַרְתָּא דְּהִיא
עָבְדָא עִמָּךְ קְרָב עַד דְּתִכְבְּשָׁהּ׃
אֲרֵי יִשְׁתְּכַח קְטִילָא בְּאַרְעָא דְּיָיָ
אֱלָהָךְ יְהִיב לָךְ לְמִירְתָּהּ דְּמִי
בְּחַקְלָא לָא יְדִיעַ מַן קְטָלֵיהּ׃
וְיִפְּקוּן סָבָךְ וְדַיָּנָךְ וְיִמְשְׁחוּן לְקָרְוָיָא
דְּבִסְחַרְנוּת קְטִילָא׃ וּתְהֵי קַרְתָּא
דְּקָרִיבָא לְקַטִּילָא וְיִסְבּוּן סָבֵי קַרְתָּא
הַהִיא עֶגְלַת תּוֹרִין דְּלָא אִתְפְּלַח
בָּהּ דְּלָא נְגִדַת בְּנִיר׃ וְיַחֲתוּן
סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא יָת עֶגְלְתָא לְנַחַל
בַּיִר דְּלָא יִתְפְּלַח בֵּיהּ וְלָא יִזְרַע
וְיִנְקְפוּן תַּמָּן יָת עֶגְלְתָא בְּנַחְלָא׃
וְיִתְקָרְבוּן כָּהֲנַיָּא בְּנֵי לֵוָאי אֲרֵי
בְהוֹן אִתְרְעֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ
וּלְבָרְכָא בִּשְׁמָא דְיָיָ וְעַל־מֵימְרֵיהוֹן
יְהֵי כָּל־דִּין וְכָל מַכְתָּשׁ סַגִּירוּ׃
וְכָל סָבֵי קַרְתָּא הַהִיא דְּקָרִיבָן
לְקַטִּילָא יַסְחוּן יָת יְדֵיהוֹן עַל־
עֶגְלְתָא דְּנִקִיפָא בְּנַחְלָא׃
וְיַתְּיבוּן וְיֵימְרוּן יְדָנָא לָא אַשְׁדָא יָת
דְּמָא הָדֵין וְעֵינָנָא לָא חָזָאת׃
כַּפֶּר לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל

אשר דפר קרתא

תקכט שנ״ל לפשטית מלני מאכל בחנור וכן כל הזמת בכנ׳ :

מלמעה על ירתה כניס לף זמו מכת :

כא

פסר • מו נשות ריש שמורלין מרלמן •

תקל תקלא מנות ערופת עגלה כנחל איתן • ומנה לעכוד ולזרוע בקותו כנחל •

מפטיר

מפכו

ק

כפר לעמך ישראל חכמן דכל ישראל

ביכין זה לזה

ימים • מכים : רבים ג׳ מכלן לאמרו לין כרין על עיירות על ככרים פחות מג׳ ימים קודם

לנכת

אַרוּם תְּקִפִין עַל קַרְתָּא כָּל יוֹמֵי שִׁבְעָתָא לְאַגָּרָא קְרָבָא עֲלַהּ לְמִכְבְּשָׁהּ
בְּשַׁבְּתָא לָא תִּחְבְּלוּן יַת אִילָנֵיהָא לְמֵישְׁרֵיָא עֲלוֹהִי מִן דְּפַרְזְלָא אַרוּם
מִנַּהּ תֵּיכְלוּן וְיָתֵיהּ לָא תְּקוֹצוּן אַרוּם לָא גְּבַר נַשׁ אִילַן דְּאַנְפֵּי בְרָא
לְמִטְמְרָא מִקָּמֵיכוֹן בְּצִירָא: רַק לְחוֹר אִילַן דְּחָנְדְּעוּן אַרוּם לָא אִילַן
עֲבִיד פֵּירֵי מִנֵּיכֹל הוּא יָתֵיהּ תְּחַבְּלוּן וְתִקְטְעוּן וְתִבְנוּן קַרְקֹמִין עַל קַרְתָּא
מַרְדָּא דְּעָבְדָא עִמְּכוֹן קְרָבָא עַד דְּתִכְבְּשׁוּנָהּ: כִּי יִמָּצֵא אַרוּם יִשְׁתַּכַּח
קְטִילָא בְּאַרְעָא דְּלָא טְמִיעַ בְּאוּגְדָא בְּאַרְעָא דְּיָיֵ אֱלָקְכוֹן יְהִיב לְכוֹן
לְמִירְתָּהּ דְּמִיוֹלָא צָלוּב בְּקִיסָא בְּחַקְלָא וְלָא טָאִיף עַל אַנְפֵּי מֵיָא לָא
אִשְׁתְּמוֹדַע מַאן קְטִילֵיהּ: וְיִצְאוּ וְיִפְקוּן מִבֵּי דִינָא רַבָּא תְּרֵי מִן
חַכִּימֵיכוֹן וְתֵלַת מִן דַּיָּנֵיכוֹן וְיִמְשְׁחוּן מֵאַרְבַּע טְרִיגוֹנִין יַת קִירְוֵיָא דִי בְחַזְרָנוּת
קְטִילָא: וְהָיָה וִיהֵי קַרְתָּא דְּקָרִיבָא לְקָטִילָא מִתְחַשְׁבָא נַסְבֵי בֵּי
דִינָא רַבָּא מְפַטְּרִין וְיִסְבּוּן חַכִּימֵי סַבֵּי קַרְתָּא הַהִיא עֵיגְלַת בְּרַת תּוֹרִין
דְּלָא עִירוּבִין בְּרַת שַׁתָּא דְּלָא אִתְפְּלַח בַּהּ וְלָא נְגִדַת בְּנִיר: וְהוֹרִידוּ
וְיַחְתּוּן חַכִּימֵי קַרְתָּא הַהִיא יַת עֵיגְלְתָא לְחַקִּיל בַּיִר דְּלָא יִתְעֲבֵיד בֵּיהּ
פּוּלְחָן אַרְעָא וְלָא יִזְרַע וְיִנְקְפוּן תַּמָּן יַת עֵיגְלְתָא בְּקוּפִיץ מִבַּתְרָהָא בְּמִצַּע
חַקְלָא: וּנְגִשׁוּ וְיִקְרְבוּן כַּהֲנַיָּא בְּנֵי לֵוִי אַרוּם בְּהוֹן אִתְרְעֵי מֵימְרָא
דְּיָיֵ אֱלָקְכוֹן לְשַׁמָּשׁוּתֵיהּ וּלְבָרְכָא יַת יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁמֵיהּ וְעַל מֵימַר פּוּמְהוֹן יְהֵי
מִתְחַרַן כָּל דִּין וְכָל מַכְתֵּשׁ צוּרְעָא לְמִסְגַּר וּלְמִחְלַט: וְכָל זְקֵנֵי וְכָל
חַכִּימֵי קַרְתָּא הַהִיא דְּקָרִיבִין לְקָטִילָא יַשְׁוֹגוּן יַת יְדֵיהוֹן עַל עֵיגְלְתָא
דְּנִקְיְפָא בְּחַקְלָא: וְעָנוּ וְיִתְיַבּוּן וְיֵימְרוּן גְּלֵי קֳדָם יְיָ דְּלָא אֲתָא לִידַיְנָן
וּפַטְרֵנִיהּ מִן דְּשַׁדָּא יַת אַדְמָא הָדֵין וְעֵינָנָא לָא חָמוּן: כַּפֶּר כַּהֲנַיָּא
יֵימְרוּן כַּפֶּר לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל דְּפַרְקְתָּ וְעֵינָן לָא חָמוּן דְּמִן דִּין דְּיִשְׁפַּךְ
יְהֵי:

ירושלמי

לסנה ולמד שפותח בשלוש שנים או ג׳ימים וכן הוא אומר ושב דוד בנקלנ ימים שנים
ובמלחמת הרשות הכתוב מדבר: כי הלדם עץ השדה. הרי כי משמש בלשון דלמא
שמא הלדם עץ השדה להכנס בתוך המצור מפניך להתייסר ביסורי רעב ונמא כאנשי
העיר למה תשחיתנו: עד רדתך לשון ירוי שתהא כפופה לך: ויגלו זקניך. מיוחדים
שבזקניך שבהדרי גדולה: ומדדו. ממקום שהחלל שוכב: אל הערים אשר בסביבות.
לכל גד לידע אי זו קרובה: אל נחל איתן. קשה שלא נעבד: וערפו. קונן עורפה
בקופיץ אמר הקב״ה תבא עולה בת שנתה שלא עשתה פירות ותערף במקום שאינו עושה
פירות לכפר על הריגתו של זה שלא הנחוהו לעשות פירות: ידינו לא שפכה. וכי
עלתה על לב שזקני בית דין שופכי דמים הם אלא לא ראינוהו ופטרנוהו בלא מזונות
ובלא

אונקלוס

אֲשֶׁר־פָּדִיתָ יְהוָה וְאַל־תִּתֵּן דַּם נָקִי
בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְנִכַּפֵּר לָהֶם
הַדָּם׃ ט וְאַתָּה תְּבַעֵר הַדָּם
הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר
בְּעֵינֵי יְהוָה׃

כ׳ סלוק סימן׃

ס ס ס

כי תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־
אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ
שִׁבְיוֹ׃ יא וְרָאִיתָ בַשִׁّבְיָה אֵשֶׁת
יְפַת־תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָּהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ
לְאִשָּׁה׃ יב וְהֵבֵאתָהּ אֶל־
תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת־רֹאשָׁהּ
וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנָיְהָ׃ יג וְהֵסִירָה
אֶת־שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה
בְּבֵיתֶךָ וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־
אִמָּהּ יָרֵחַ יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא
אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה׃
יד וְהָיָה אִם־לֹא חָפַצְתָּ בָּהּ
וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־
תִמְכְּרֻנָּה בַכֶּסֶף לֹא־תִתְעַמֵּר בָּהּ
תַּחַת אֲשֶׁר עִנִּיתָהּ׃ ס
טו כִּי־תִהְיֶיךָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים
הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחֶרֶת שְׂנוּאָה
וְיָלְדוּ־לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה
וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לַשְּׂנוּאָה׃
טו וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת־בָּנָיו

ס ס ס

ארי־ תִּפּוֹק לְאַגָּחָא קְרָבָא
עַל־ בַּעֲלֵי־ דְבָבָךְ
וִימְסְרִינּוּן יְיָ אֱלָהָךְ
בִּידָךְ וְתִשְׁבֵּי שְׁבִיהוֹן׃
וְתֶחֱזֵי בְּשִׁבְיָה אִתְּתָא שַׁפִּירַת־חֵזוּ
וְתִתְרְעֵי בָּהּ וְתִסְבֵּה לָךְ לְאִנְתּוּ׃
וְתַעֲלִינָהּ לְגַו בֵּיתָךְ וּתְגַלַּח יַת־
רֵישָׁהּ וּתְרַבֵּי יַת־טוּפְרָהָא׃
וְתַעְדֵּי יַת־כְּסוּת שִׁבְיָהּ מִנַּהּ
וְתֵיתֵב בְּבֵיתָךְ וְתִבְכֵּי יַת־אֲבוּהָא
וְיַת־אִמָּהּ יַרְחָ יוֹמִין וּבָתַר כֵּן תֵּיעוֹל
לְוָתָהּ וְתִבְעְלִינָהּ וּתְהֵי לָךְ לְאִנְתּוּ׃
וִיהֵי אִם־לָא תִתְרְעֵי בָּהּ וּתְפַטְּרִינָהּ
לְנַפְשָׁהּ וּזְבָנָא לָא תִזְבְּנִינָהּ בְּכַסְפָּא
לָא־ תִתְגַּר בָּהּ חֻלַּף דְּעַנִּיתָהּ׃
אֲרֵי־ תְהַוְיִין לְגֻבַר תַּרְתֵּין נְשִׁין חָדָא
רְחוּמְתָא וְחָדָא שְׂנוּאָתָא וְיַלְדָן
לֵיהּ בְּנִין רְחוּמְתָא וּשְׂנוּאָתָא וִיהֵי
בְּרָא בּוּכְרָא לְשַׂנּוּאָתָא׃
וִיהֵי בְּיוֹמָא דְיַחְסִין יַת־בְּנוֹהִי יַת

דיהי

יי׳ וסמיך ליה כי תבא למלחמה לשון סה״יונה עמך כענין שנאמר ויבא ה׳ ונלחם וגו׳׃

ונלחם את ישראל לפי שהיו רגלים לפתותך׃ ועשתה את נפרכים לפי שרגילים לך בכסם לפתותך׃

תקלב תקלג תקלד מנות לין אם׳ יפת תאר ושלא למכרה׃ ושלא להעניל לותה אסר שכם עליה׃

אֶת
ב וכלא לויה הכהנים לומרים כפר לעמך ישראל׃ וככפר להם הדם׃ הכתוב מגשרם
ע שמעשו כן יכופר להם העון׃ ואתה תבער׃ מגיד שלא כמנהג הקורבן אחר שהערפה
העגלה הרי זה יהרג׃ ומוח היסר בעיני ה׳׃

ק חסלת שופטים ושוטרים

ייי וְלָא תְשַׁוּוּי חוֹבַת אֲדַם זַכַּאי בְּגוֹ עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל וּגְלֵי מִן קָטְלֵיהּ וְיִתְכַּפַּר
לְהוֹן עַל דְּמָא וּמִן יַד נַפְּקִין נְחִיל דְּמוֹרָנִין מִגּוֹ פָּרָתָה דְּעֶגְלְתָא נַגְדִּין
וְאָזְלִין עַד אַתְרָא דְּקָטוֹלָא תַּמָּן וְסַלְקִין עֲלוֹי וְאַחֲדִין בֵּי דִינָא יְתֵיהּ וְדַיְנִין
יְתֵיהּ : ואתה וְאַתּוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל תְּפַלּוּן מִשְׁדֵּי דַם זַכַּאי מִבֵּינֵיכוֹן
אֲרוּם תַּעֲבְדוּן דְּכָשֵׁר קֳדָם יְיָ :

ס ס ס

כי תצא

אֲרוּם תִּפְקוּן לְסִדְרֵי קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן
וְיִמְסְרִינוּן יְיָ אֱלָקֵכוֹן בִּידֵיכוֹן וְתִשְׁבֵּי שִׁבְיְתָא מִנְּהוֹן :
וראית וְתֵיחֲמוּן בְּשִׁבְיְתָא אִיתָּא שַׁפִּירַת רֵיוָוי וְתִתְיַדְּעוּן בָּהּ וְתִסְבּוֹנְדָּהּ
לְכוֹן לְאִינְתּוּ : והבאתה וְתַעֲלִינָהּ לְגוֹ בֵיתָךְ וּתְסַפַּר יַת מִזְיָא דְרֵישָׁהּ
וְתִיצְמֵי יַת טוּפְרַיְהָא : והסירה וּתְשַׁנֵּי יַת כְּסוּת שִׁבְיְתָא מִנָּהּ
וְתִטְּבְלִינָהּ וּתְגַיְּרִינָהּ בְּבֵיתָךְ וְתִבְכֵּי עַל טַעֲוָות בֵּית אַבָּהּ וְאִימָּהּ וְתַשְׁהֵי
תְּלַת יַרְחִין דִּי תִידַע אִין הִיא מְעַבְּרָא וּמִן בָּתַר כְּדֵין תֵּיעוּל לְוָתָהּ וְתַפְּרִין
יָתָהּ וְתֶהֱוֵי לָךְ לְאִינְתּוּ : והיה

ירושלמי

וְיֵהֵי אִין לָא תִּתְרְעֵי בָּהּ וְתִפְּטְרִינָהּ אִין לָא אִתְרְעֵי אַתְּ בָּהּ וּתְשַׁלַּח יָתָהּ
לְבֵלְחוֹדָהּ בְּגִיטָה וְזַבְנָא לָא ת בְּרְשׁוּת נַפְשָׁהּ וּמְזַבְּנָא לָא תִזְבְּנִינָהּ
תִּזְבְּנִינָהּ בְּכַסְפָּא לָא תִּיתְגַּר בָּהּ יָתָהּ בְּכֶסֶף לָא תִתְגַּר בָּהּ דִּי יְחֵיבַת
בָּתַר דְּשַׁמֶּשְׁתְּ עִמָּהּ : כי תהיין רְשׁוּתָךְ עֲלָהּ :
אֲרוּם תֶּהֱוְיָין לְגֻבַר תַּרְתֵּין נְשִׁין
חֲדָא רְחִימְתָּא לֵיהּ וְחֲדָא סְנִיתָא לֵיהּ וְיִלְּדָן לֵיהּ בְּנִין רְחִימְתָּא וּסְנוּתָא
וְיֵהֵי בְּיַר בּוּכְרָא לְסְנִיתָא : והיה וְיֵהֵי בְּיוֹם אַחְסָנוּתֵיהּ יַת בְּנוֹי יַת
נכסין

פסח לפוכס
ולפסח שנוסף
מלכם נעים
מונע כספים
לומר לך כיון
שיש לו עתי
כ"ם הפסח
עושה בכספיס
כדי שיעשה
פעמים :

כי תצא למלחמה · במלחמת הרשות הכתוב מדבר שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר ט
ושבית שביו שהרי כבר נאמר לא תחיה כל נשמה : ושבית שביו · לרבות בנשים
שבתוכה ואף על פי שהן משבעה אומות : ולקחת לך לאשה · לא דברה תורה שלא בדרך ט״ו
דבר הרע אם אין הקב״ה מתירה ישראל באיסור אבל אם נשאה סופו להיות שונאם שנאמר
אחריו כי תהיין לאיש וגו׳ וסופו להוליד ממנה בן סורר ומורה לכך נסמכו פרשיות הללו :
אשת · אפילו אשת איש : ועשתה את צפרניה · תגדלם כדי שתתכוול : והסירה את יג
שמלת שביה · לפי שהם נאים שהנכרי׳ בנותיה׳ מתקשטו׳ במלחמה בשביל להזכות אחרים
עמהם : וישבה בביתך · בבית שמשתמש בו בכבש ובתקל בה יוצ׳ ובתקל בה רוחה בבכייתה
רוחה בבוולה שתתנבא עליו : ובכתה את אביה · כל כך למה כדי שתהא בת ישראל שמחה
וזו עגבה בת ישראל מתקשטת וזו מתבוולת : והיה אם לא חפצת בה · מבשרך שבופך יד
לשנאתה : לא תתעמר בה · לא תשתמש בה בלשון פרסי קורין לעבדות ושמוש עימוראה

אֶת־אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר
אֶת־בֶּן־הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־
הַשְׂנוּאָה הַבְּכֹר: כִּי אֶת־
הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי
שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ כִּי־הוּא
רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה:
ס כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ
בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל
אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא
יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: וְתָפְשׂוּ בוֹ
אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זְקְנֵי
עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מְקֹמוֹ: וְאָמְרוּ
אֶל־זְקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֶה
אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹבֵא:
וְרָגְמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ
בָּאֲבָנִים וָמֵת וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ
וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ:
ס וְכִי־יִהְיֶה בְאִישׁ
חֵטְא מִשְׁפַּט־מָוֶת וְהוּמַת וְתָלִיתָ
אֹתוֹ עַל־עֵץ: לֹא־תָלִין
נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ
בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־קִלְלַת אֱלֹהִים תָּלוּי
וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־אַדְמָתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה:
כב ס לֹא־תִרְאֶה אֶת־
שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שִׂיוֹ נִדָּחִים

דִּיהֵי לֵיהּ לֵית־לֵיהּ רְשׁוּ לְבַכּוּרָא
יַת־בַּר רְחוּמְתָּא עַל־אַפֵּי בַר־
שְׂנוּאָתָא בּוּכְרָא: אֲרֵי יַת־בּוּכְרָא
בַּר־שְׂנוּאָתָא יִפְרֵישׁ לְמִתַּן לֵיהּ תְּרֵין
חוּלָקִין בְּכֹל דְּיִשְׁתַּכַּח לֵיהּ אֲרֵי־הוּא
רֵישׁ דְּתוּקְפֵּיהּ לֵיהּ חַזֵּי דִּינָא
דְּבְכוּרוּתָא: אֲרֵי־יִהֵי לְגֻבַר בְּר
סָטֵי וּמָרוּד לֵיתוֹהִי מְקַבֵּיל לְמֵימַר
אֲבוּהִי וּלְמֵימַר אִמֵּיהּ וּמַלְפִּין יָתֵיהּ
וְלָא מְקַבֵּיל מִנְּהוֹן: וְיַחְדּוּן בֵּיהּ
אֲבוּהִי וְאִמֵּיהּ וְיִפְקוּן יָתֵיהּ לְקַדְמֵי
סָבֵי קַרְתֵּיהּ וְלִתְרַע בֵּית־דִּין־
אַתְרֵיהּ: וְיֵימְרוּן לְסָבֵי קַרְתֵּיהּ
בְּרֵנָא דֵּין סָטֵי וּמָרוּד לֵיתוֹהִי מְקַבֵּיל
לְמֵימְרֵנָא זְלִיל־בִּסְר וְסָבֵי־חֲמָר:
וְיִרְגְּמוּנֵיהּ כָּל־אֲנָשֵׁי קַרְתֵּיהּ
בְּאַבְנַיָּא וְיִמּוֹת וּתְפַלֵּי עֲבִיד־דְּבִישׁ
מִבֵּינָךְ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וְיִדְּחָלוּן:
וַאֲרֵי־יִהֵי בְגֻבַר חוֹבַת דִּין דְּקִטּוֹל
וְיִתְקְטֵיל וְתִצְלוּב יָתֵיהּ עַל־צְלִיבָא:
לָא־תֵבִית נְבִילָתֵיהּ עַל־צְלִיבָא
אֲרֵי־מִקְבַּר תִּקְבְּרִינֵיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא
אֲרֵי־עַל דְּחַב קְדָם־יְיָ אִצְטְלִיב וְלָא
תְסָאֵיב יַת־אַרְעָךְ דַּיְיָ אֱלָהָךְ יְהַב
לָךְ אַחְסָנָא: לָא־תֶחֱזֵי יַת־תּוֹרָא
דְּאַחוּךְ אוֹ יַת־אִמְּרֵיהּ דְּטָעוּן

מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: פי שכים: ככנד שכי לחים: בכל אשר ימצא
לו: מכאן שאין הבכור כוטל פי שכים ברגוי לבא לאחר מיתת האב כבמחוזק: סורר:
בר מן הדרך: ומורה: מקרב בדברי אביו לשון ממרים: ויסרו אותו: מתרין בו בפני
שלשה ומלקין אותו: בן סורר ומורה: אינו חייב עד שינגוב ויאכל תרטימר בשר וישתה

נְכָסִין דְּיַהֲבִי לֵיהּ לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִיתַּן חוּלָק בְּכוֹרוּתָא לְבַר דְּחִימְתָּא עַל
אַנְפֵי בִּיר סְנִיתָא דְּהוּא בוּכְרָא : כִּי אֲרוּם יֵת בּוּכְרָא בִּיר סְנִיתָא
וְהוֹדַע לְכוּלָּא דְּהוּא בוּכְרָא לְמִיתַּן לֵיהּ תְּרֵין חוּלְקִין כְּכֹל מַה דְּמִשְׁתַּכַּח
גַּבֵּיהּ אֲרוּם הוּא שֵׁירוּי תוּקְפֵיהּ לֵיהּ חֲזָיָא בְּכִירוּתָא : כִּי יִהְיֶה אֲרוּם
יְהֵי לְגֻבַר בִּיר סוֹרְהֲבָן וּמְרוּד דְּלֵיתוֹי מְקַבֵּל לְמִימַר אָבוּי וְלֵימְרָא דְּאִמֵּיהּ
וְיִכְסְנוּן יְתֵיהּ וְלָא מְקַבֵּל אוּלְפַּן מִנְּהוֹן : וְתָפְשׁוּ בּוֹ וְיִחְדוּן בֵּית אָבוּי
וְאִמֵּיהּ וְיִפְקוּן יְתֵיהּ לְקָדָם חַכִּימֵי קַרְתָּא לְתַרְעָא דְּבֵית דִּינָא דְּבַאֲתָרֵיהּ : וְאָמְרוּ
וְיֵמְרוּן לְחַכִּימֵי קַרְתָּא עַבְרִינָן עַל גְּזֵירַת מֵימְרָא דַּיְיָ בְּגִין כֵּן אִתְּלִיד לָנָא
בְּרָנָא דֵּין דְּהוּא סוֹרְהֲבָן וּמְרוּד לֵיתוֹי צַיְּרַת לְמֵימְרָנָא גַּרְגְּרָן בְּבִישְׁרָא
וְשָׁתְאִי בְּחַמְרָא : וּרְגוּמוֹהִי וְיִהֵי אִין דְּחֵיל וּמְקַבֵּל עֲלוֹי אוּלְפָּנָא
וּבְעַן לְקַיְּמוּתֵיהּ מְקַיְּמוּנֵיהּ וְאִין תָּאִיב וּמָרִיד יְאַטְלוּנֵיהּ כָּל אַנְשֵׁי קַרְתֵּיהּ
בְּאַבְנַיָּא וִימוּת וְתִפְלוּן עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינֵיכוֹן וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וְיִדְחָלוּן :
וְכִי יִהְיֶה אִישׁ וַאֲרוּם אִין יְהֵי
בְּגֻבַר חוֹבַת דִּין קְטוֹל וְיִתְחַיֵּב ירושלמי
אַטְלוּת אַבְנִין וּבָתַר כְּדֵין יְצַלְּבוּן וְתִצְלְבוּן יְתֵיהּ עַל קִיסָא :
יְתֵיהּ עַל קִיסָא : לא תלין לָא
תְּבִית נִבְלַת גּוּשְׁמֵיהּ עַל קִיסָא אֲרוּם מִקְבַּר תִּקְבְּרוּנֵיהּ בְּיוֹמָא הַהוּא אֲרוּם
קִילוּתָא קָדָם אֱלָקָא לְמִצְלוּב גֻּבַר אֱלָהִין חוֹבוֹי גְּרַמוּ לֵיהּ וּמִן בְּגִלַּל ד
דְּבִדְיוּקָנָא דַּיְיָ אִתְעֲבַד תִּקְבְּרוּנֵיהּ עִם מִטְמוּעַ שִׁימְשָׁא דְּלָא יְקִילוּן
בְּרַיְיתָא בֵּיהּ וְלָא תְּטוּפוּן בְּנִבֵּילְתְּהוֹן דְּחַיְיָא אַרְעָכוֹן דַּיְיָ אֱלָקָכוֹן יָהִיב
לְכוֹן אַחְסָנָא : לא תראה לָא תֶחְמוּן יַת תּוֹרָא דְּאַחוּכוֹן אוֹ יַת אִמְּרֵיהּ
טעיין

כז וכל ישראל ישמעו וירחו · מכאן שנריך הכרזה בכל פלוכי כסקל על שהיה בן סורר ומורה :
כח וכי יהיה בחיים הטא משפט מות · סמיכות הפרשיות מגיד שלא חסים עליו לאביו ולאמו
ופיוס שיבא לרבות רעה יעבור עבירות ויתחייב מיתה בכל״ : ותלית אותו על עץ ·
ורבותינו אמרו כל הנסקלין כתלין שנאמר כי קללת אלהים תלוי והמברך ה׳ בסקילה :
כט כי קללת אלהים תלוי · זלזולו של מלך הוא שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו
משל לשני אחים תאומים שהיו דומין זה לזה אחד כעשה מלך ואח כתפס ללסטיות וכתלה
כל הרואה אותו אומר המלך תלוי כל קללה שבמקרא לשון הקל וזלזול כמו והוא קללני

לאחיך: ג ואם־לא קרוב אחיך
אליך ולא ידעתו ואספתו אל־תוך
ביתך והיה עמך עד דרש אחיך
אתו והשבתו לו: ד וכן תעשה
לחמרו וכן תעשה לשמלתו וכן
תעשה לכל־אבדת אחיך אשר־
תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל
להתעלם: ס ה לא־
תראה את־חמור אחיך או שורו
נפלים בדרך והתעלמת מהם הקם
תקים עמו: ס ו לא־
יהיה כלי גבר על־אשה ולא־ילבש
גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה
אלהיך כל־עשה אלה:
ז כי יקרא קן־צפור
לפניך בדרך בכל עץ או על־הארץ
אפרחים או ביצים והאם רבצת
על־האפרחים או על־הביצים לא־
תקח האם על־הבנים: ח שלח
תשלח את־האם ואת־הבנים תקח־
לך למען ייטב לך והארכת ימים:
ס ט כי תבנה בית
חדש ועשית מעקה לגגך ולא־
תשים דמים בביתך כי יפל הנפל
ממנו:

לא

ותתכביש מנהון אחבא תחיבינון
לאחוך: ואם־לא קריב אחוך
לותך ולא ידעתיה ותכנשיניה לגו
ביתך ויהי עמך עד־דיתבע אחוך
יתיה ותתיבינה ליה: וכן תעבד
לחמריה וכן תעבד לכסותיה וכן
תעבד לכל־אבידתא דאחוך
דתיבד מינה ותשכחינה לית־לך
רשו לאתכסאה: לא־תחזי ית־
חמרא דאחוך או תוריה רמין
באורחא ותכבוש מנהון אקמא
תקים עמיה: לא־יהי תיקון זין־
הגבר על אתתא ולא־יתקין גבר
בתיקוני אתתא ארי מרחק קדם־יי
אלהך כל־עביד אילין:
ארי יערע קינא דצפרא קדמך
באורחא בכל־אילן או על־ארעא
אפרוחין או ביעין ואמא רביעא
על־אפרוחין או על־ביעין לא־תיסב
אמא על־בניא: שלחא תשלח
ית־אמא וית־בניא תיסב־לך
בדיל דייטב לך ותוריך יומין:
ארי תבני בית חדתא ותעביד
תיקא לאיגרך ולא־תשוי חובת־
קטול בביתך ארי יפל דנפיל מניה:

לא

ה קללה כמדבר: והתעלמת. כוכם עין כאלו איכו רואהו: לא תראה והתעלמת. לא
ו תראה אותו שתתעלם ממכו זהו פשוטו ורבותיכו אמרו פעמים שאתה מתעלם וכו': על
דרוש אחיך. וכי תעלה בלבך שיתכהו לו קודם שידרשהו אלא דרשהו שלא יהא רמאי:
והשבותו לו. שתקיא בו השבה שלא יאכל בביתך כדי דמיו ותתבעם ממכו מכאן אמרו כל
ז דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל ושאיכו עושה ואוכל ימכר: לא תוכל להתעלם. לכבוש
עיכך כאלו איכך רואה אותו. הקם תקים. זו טעיכה להטעין משאוי שכפל מעליו:
שתו. עם בעליו אבל אם הלך ויצב לו ואמר לו סוקיל ושליך מכוך אם רבית לטעון

טַעֲיִין וּתְפַלְגוּן דַּעְתְּכוֹן מִנְּהוֹן אֲתָבָא תְּתִיבוּנוּן לֵיהּ : ואם וְאִין לָא
קְדִיבָא דַעְתָּא דְאָחוּךְ עִמָּךְ אוֹ לָא חַכִּימְתֵּיהּ וְתִכְנְשִׁינֵיהּ לְגוֹ בַיְתָךְ וַיְהִי
מִתְפַּרְנֵס גַּבָּךְ עַד זְמַן דְּיִתְבַּע אָחוּךְ
יְתֵיהּ וּתְתִיבִינֵיהּ לֵיהּ : וכן ירושלמי
וְהֵיכְדֵין תַּעֲבִיד לְחַמְרֵיהּ וְהֵיכְדֵין וְכֵן תַּעֲבִיד לַחֲמָרֵיהּ וְכֵן תַּעֲבִיד
תַּעֲבִיד לְכִסּוּתֵיהּ וְהֵיכְדֵין תַּעֲבִיד לְאַצְטְלִיתֵיהּ :
לְכָל אֲבֵידַתָּא דְאָחוּךְ דִּי מִתְבְּדָא
מִנֵּיהּ וְתַשְׁכַּחְנָא לֵית לָךְ רְשׁוּ לְכַסָּאָה מִנֵּיהּ אַכְרִיז עֲלָהּ וּתְהַדְּרִינָהּ : לא־
תראה לָא תֶחְמוֹן יָת חַמְרָא
דְאָחוּכוֹן אוֹ תּוֹרֵיהּ דְּמַאן בְּאוֹרְחָא
וְתִכְבְּשׁוּן עֵינֵיכוֹן מִנְּהוֹן מֵקִים ת
תְּקִימוּן עִמֵּיהּ : לא לָא יְהֵיהּ
גּוּלַיִן דְּצִיצִית וּתְפִילִין דְּהִנּוּן תְּקוּנֵי
גְּבַר עַל אִיתָא וְלָא יִסַּפַּר גְּבַר בְּ
שֵׁיחַיָּא וְעָרְיָתֵיהּ וּבְּי אַנְפּוֹי לְאִיתְחַמָּאָה הֵיךְ נָשָׁא אֲרוּם מְרַחֵק קֳדָם יְיָ
אֱלָקָכוֹן הוּא : כי יקרא אֲרוּם אִי אִזְדַּמַּן שַׁרְכְּפָא דְּצִיפַּר דְּכִי קָמָךְ
בְּאַסְרְטָא בְּכָל אִילָן אוֹ עַל אַרְעָא גּוֹזְלִין אוֹ עִילוּיבַעֲיִין לָא תִּסַּב אִמָּא
מֵעַל בְּנֵיהָ : שלח מִפְּטַר תִּפְטוֹר יָת אִמָּא וְיָת בְּנֵיהָ תִּסַּב לָךְ מִן בְּגַלַּל
דְּיוֹטַב לָךְ בְּעַלְמָא הָדֵין וְתוֹרִיךְ יוֹמִין בְּעַלְמָא דְּאָתִי : כי תבנה
אֲרוּם תִּבְנֶה בַיִת חָדָשׁ וְתַעֲבִיד ירושלמי
תֵּיאַק גִּיפּוּפִין לְאִיגָרָךְ לָא תְּגַרְמוּן וְתַעֲבִיד גִּפּוּף לְאִיגָרָךְ וְלָא תְשַׁוֵּי
לְאִסְתַּחְקָפָא חוֹבַת אֲדָם דְּקָטוֹל חוֹבַת שְׁפִיכוּת אֲדָם זַכָּאי בְּבֵיתָךְ :
בְּבֵיתָךְ דִּלְמָ' יִפּוֹל דֵּין דְּחָמֵי לְמִיפַּל מניה :

טעון פטור : לא יהיה כלי גבר על אשה · שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים ס
שאין זו אלא לשם כיעוף : ולא ילבש גבר שמלת אשה · לילך לישב בין הנשים · לא שלח
יפיר שער הערוה ושער של בית השחי : כי תועבת · לא אמרה תורה אלא לבוש המביא
לידי תועבה : כי יקרא · פרט למזומן : לא תקח האם · בעולה על בניה : למען ייטב ס
לך ונו' · אם מצוה קלה שאין בה חסרון כיס אמרה תורה למען ייטב לך והאריכת ימים
קל וחומר למתן שכרן של מצות חמורות : כי תבנה בית חדש · אם קיימת מצות שלוח
הקן סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה שמצוה נוהגת מצוה ותביא לכרם ושדה
ולבגדים באים לכך כשמצו כדרשות הללו : מעקה · גדר סביב לגג ואנקלוס תרגם
תייקא כגון תיק שמשמר מה שבתוכו : כי יפול הנופל · ראוי זה ליפול ואף על פי כן לא
תתגלגל מיתתו על ידך שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב :

מִמֶּנּוּ׃ ט לֹא־תִזְרַע כַּרְמְךָ
כִּלְאָיִם פֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזָּרַע
אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם׃
ס
לֹא־תַחֲרֹשׁ
בְּשׁוֹר־וּבַחֲמוֹר יַחְדָּו׃ י לֹא
תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו׃
ס
יא גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה־
לְךָ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר
תְּכַסֶּה־בָּהּ׃
ס
יב כִּי־יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ
וּשְׂנֵאָהּ׃ יג וְשָׂם לָהּ עֲלִילֹת
דְּבָרִים וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם רָע וְאָמַר
אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב
אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים׃
יד וְלָקַח אֲבִי הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ
וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ אֶל־זְקֵנֵי
הָעִיר הַשָּׁעָרָה׃ טו וְאָמַר אֲבִי
הַנַּעֲרָ אֶל הַזְّקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי
לָאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה וַיִשְׂנָאֶהָ׃
טז וְהִנֵּה־הוּא שָׂם עֲלִילֹת
דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי לְבִתֵּךְ
בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בִתִּי וּפָרְשׂוּ
הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זְקֵנֵי הָעִיר׃
יז וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהִוא אֶת־
הָאִישׁ וְיִסְּרוּ אֹתוֹ׃ יח וְעָנְשׁוּ
אֹתוֹ מֵאָה כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה
כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת
יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל
לְשַׁלְּחָהּ כָּל־יָמָיו׃
ס
יט וְאִם־אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה
לֹא־נִמְצְאוּ בְתוּלִים לַנַּעֲרָ׃

לא־תזרע כרמך
תסתאב המערת זרעא דתזרע
ועלילת כרמא׃ לא־תרדי
בתורא ובחמרא כחדא׃
לא תלבש שעטנזא עמר וכיתן
מחובר כחדא׃ כרוספדין תעביד־
לך על־ארבע כנפי כסותך דתתכסי־
בה׃ ארי יסב גבר אתתא ויעול
לותה ויסניניה׃ וישוי לה תסקופי
מילין ויפיק עלה שום ביש ויימר
ית־אתתא הדא נסבית ועלית
לותה ולא־אשכחית לה בתולין׃
ויסב אבוהא דעולימתא ואמה
ויפקון ית בתולי עולימתא לקדמי
סבי קרתא ולתרע־בית־דין־אתרא׃
ויימר אבוהא דעולימתא לסביא ית־
ברתי יהבית לגברא הדין לאנתו
וסנאה׃ והא־הוא שוי תסקופי
מלין למימר לא אשכחית לברתך
בתולין ואילין בתולי ברתי ויפרסון
שושפא קדם סבי קרתא׃
וידכרון סבי קרתא־ההיא ית־
גברא וילקון יתיה׃ ויגבון מנה
מאה סלעין דכסף ויתנון לאבוהא
דעולימתא ארי אפיק שום ביש
על בתולתא דישראל וליה־
תהי לאנתו לית־ליה־רשו למפטרה
כל־יומוהי׃ ואם־קושטא הוה
פתגמא הדין לא־אשתכחו בתולין
לעולמתא׃

והוציאו

ס כלאים · חטה ושעורה וכרכום כמפולת יד׃ פן תקדש · כתרגומו תסתאב כל דבר הנתעב
על

מגיה׃ לא לא תזר
זרעא דתזרעין ועלל
ובחמרא ובכל ברי
לבשין ומשתחנין
ועזיל וניז עמר
כחדא׃ גדילים
כיתן חוטי ציציי
מרשן למעבד ל
גזליתכון דתתע
בחולתא ויעול ע
ויפוק עלה טיב
אשכחית לה סה
מבי דינא ויפקו
לתרע בי דינא
קדישית לגברא
והא הוא שוי ע
סהידוי ברתי
חכימי קרתא
סלעין דכסף ה
כשרא דישרא
ליה ליה רשו
ואם ואין
הדין לא איש
על הלדס בין ל
כי קדשתיך׃ ל
יחד קשורים זו
וכוו׃ גדילים
ושם לה עלי
הרע׃ את הל
מי שנדלו גדו
נפכי הלים׃ ו

מִבְּיָה : לא לָא תִּזְרְעוּן כַּרְמֵיכוֹן עִירוּבִין הֲלָמָא תִּתְחַיֵּיב יַקִּידְתָּא דִּימְעַת
זַרְעָא דְּתִזְרְעוּן וְעַלַּלַת כַּרְמָא : לא תחרש לָא תֶהֱוֹן רַדְיִין בְּחוֹרָא
וּבְחַמְרָא וּבְכָל בְּרְיָיתָא בְּתְרֵין זִינִין קְטִירִין כְּחַדָּא : לא לָא תֶהֱוֹן
לְבֻשִׁין וּמְשַׁתְּחֲנִין בִּכְסוּי דְשִׁיעַ
וְעַזִּיל וְנִיז עַמַּר וְכִיתָן מְעָרְבִין
כְּחַדָּא : גדילים בְּרַם לְאִיצְטוֹלֵי
כִּיתָן חוּטֵי ציציית מִן עַמַּר תְּרֵין
מַרְשָׁן לְמֶעְבַּד לְכוֹן עַל אַרְבַּע כַּנְפֵי

ירושלמי
גְּדִילַן דְּצִיצִית תַּעֲבְדוּן עַל אַרְבַּעַת
צְנִפַּת גּוּלְתֵיכוֹן דִּיתְכַּסּוּן בָּהּ :

גוּלְתֵיכוֹן דְּתִתְעַטְּפוּן בָּהּ בִּימָמָא : כי יקח אֲרוּם יִסַּב אֵינַשׁ אִתָּא
בְּחוּלְתָּא וְיֵעוֹל עֲלָהּ וּמְבַתֵּר כְּדֵין יְסַנְּנָהּ : ושם וְיִשְׁוֵי לָהּ עֲרַד דְּמִילִין
וְיִפּוֹק עֲלָהּ טִיב בִּישׁוּ וְיֵימַר יַת אִתְּתָא הָדָא נְסִיבִירַת וְשַׁמְשִׁירַת עִמָּהּ וְלָא
אֲשְׁכַּחִית לָהּ סְהִידוּתָן : ולקח וְיִסְבּוֹן אֲבוּהָא דְעוּלִימְתָּא וְאִימָּהּ רְשׁוּ
מִבֵּי דִינָא וְיִפְּקוּן יַת שׁוּשִׁיפָא בְּהַדֵּי סְהִידוּתָן דְּעוּלִימְתָּא לְוַח חַכִּימֵי קַרְתָּא
לְתַדַּע בֵּי דִינָא : ואמר וְיֵימַר אֲבוּהָא דְעוּלִימְתָּא לְחַכִּימֵיָא יַת בְּרַתִּי
קַדִּישִׁית לְגַבְרָא הָדֵין וּמִן בָּתַר דְשַׁמִּישׁ עִמָּהּ סְנָא לָהּ : והנה הוא
וְהָא הוּא שַׁוִּי עֲרַד דְּמִילִין לְמֵימַר לָא אַשְׁכַּחִית לְבְרַתְּךָ סְהִידוּתָן וְאִילֵין
סְהִידוּתָן בְּרַתִּי וְיִפְרְסוּן שׁוּשִׁיפָא קֳדָם חַכִּימֵי קַרְתָּא : ולקחו וְיִסְבּוֹן
חַכִּימֵי קַרְתָּא וְהַהִיא יַת גַּבְרָא וְיִלְקוּן יָתֵיהּ : וענשו וְיִזְמוּן יָתֵיהּ מְאָה
סִלְעִין דִּכְסַף וְיִתְּנוּן לְאֲבוּהָא דְעוּלִימְתָּא אֲרוּם אַפִּיק טִיב בִּישׁ עַל בְּתוּלְתָּא
כְּשָׁרָא דְיִשְׂרָאֵל וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִנְתּוּ
לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְמִפְּטְרָהּ כָּל יוֹמוֹי :

ירושלמי
וְאִין קוּשְׁטָא הֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין
לָא אַשְׁכָּחוּ בַּהֲדֵין לְטַלְיְתָא :
ויפקון

ואם וְאִין קְשׁוֹט הֲוָה פִּתְגָמָא
הָדֵין לָא אִישְׁתַּכָּחוּ סְהִידוּתָן ל
לעולימתא :

על הילדים בין לשנה כנון הקדש בין לנכאי כנון לאסור כופל בו לשו קדוש כמו ש תנע בי
בי קדשתיך : לא תחרוש בשור ובחמור : הוא הדין לכל שני מינין שבעולם הה להכהנים
יחד קשורים זוגים בהולכת שום משא : שעטנז לשון ערוב : ורבותיכו דרשו שוע טווי יא
וכוז : גדילים תעשה לך : לף מן הכלאים לכך במקום הכתוב : ובא אליה ושכבה בופו יב יג
ושם לה עלילות דברים עבירה נוררת עבירה עבר על לא תשכב בופו לבא לידי לשון יד
הרע : את הארשה הזאת מכאן שאין אומר דבר אלא בפני בעל דין : אבי הנערה ואמה טו
מי שגדלו גדולים הרעים יתבנו עליה : ואמר אבי הנערה מלמד שאין רשות לאב לדבר יז
בפני האיש : ופרשו השמלה הא משל מחוורין הדברי כשמלה : ויסרו אותו מלקות : ואם יח יט
אמת היה הדבר נעדים והתראה שזכתה לאחר אירוסין :

כא וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָ אֶל־
פֶּתַח בֵּית־אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי
עִירָהּ בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־עָשְׂתָה
נְבָלָה בְיִשְׂרָאֵל לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ
וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃

תקכט מנות כל לסקול מי שנתעבר בקינוי.

ס כב כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ
שֹׁכֵב עִם־אִשָּׁה בְּעֻלַת־בַּעַל וָמֵתוּ
גַּם־שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־
הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִיִּשְׂרָאֵל׃ ס

כג כִּי יִהְיֶה נַעַר בְּתוּלָה מְאֹרָשָׂה
לְאִישׁ וּמְצָאָהּ אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב
עִמָּהּ׃ כד וְהוֹצֵאתֶם אֶת־
שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר הָעִיר הַהוּא
וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־
הַנַּעַר עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־צָעַק
בָּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־
עִנָּה אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ הָרָע
מִקִּרְבֶּךָ׃ ס

כה וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא הָאִישׁ
אֶת־הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק־בָּהּ
הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר
שָׁכַב עִמָּהּ לְבַדּוֹ׃ כו וְלַנַּעֲרָ
לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לַנַּעֲרָ חֵטְא
מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ
וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃

תקכו שלא לעגום מי שהוא אנוס בשעת.

כי כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ צָעֲקָה
הַנַּעֲרָ הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ׃
ס כח כִּי־יִמְצָא אִישׁ
נַעַר בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא אֹרָשָׂה
וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ וְנִמְצָאוּ׃
כט וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ
לַאֲבִי הַנַּעֲרָ חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ־

לְעוּלִימְתָּא׃ וַיִּפְקוּן יַת־עוּלִימְתָּא
לְתַרַע בֵּית אֲבוּהָא וִירַגְמוּנָהּ אֲנָשֵׁי
קַרְתָּהּ בְּאַבְנַיָּא וּתְמוּת אֲרֵי עֲבָדַת
קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְזַנָּאָה בֵּית אֲבוּהָא
וּתְפַלֵּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינָךְ׃
אֲרֵי יִשְׁתְּכַח גֻּבְרָא שָׁכִיב עִם־אִתְּתָא
אִתַּת גֻּבְרָא וְיִתְקַטְּלוּן אַף־תַּרְוֵיהוֹן
גֻּבְרָא דְּשָׁכִיב עִם־אִתְּתָא וְאִתְּתָא
וּתְפַלֵּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל׃
אֲרֵי תְּהֵי עוּלִימְתָּא בְּתוּלְתָּא
דְּמָארְסָה לְגֻבְרָא וְיִשְׁכְּחִנַּהּ גֻּבְרָא
בְּקַרְתָּא וְיִשְׁכּוּב עִמָּהּ׃ וְתִפְקוּן
יַת־תַּרְוֵיהוֹן לְתַרְעֵי קַרְתָּא הַהִיא
וְתִרְגְּמוּן יַתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וְיִמוּתוּן
יַת־עוּלִימְתָּא עַל־עֵיסַק דְּלָא צְוָחַת
בְּקַרְתָּא וְיַת־גֻּבְרָא עַל־עֵיסַק דְּעַנִּי
יַת־אִתַּת חַבְרֵיהּ וּתְפַלֵּי עֲבִיד דְּבִישׁ
מִבֵּינָךְ׃ וְאִם־בְּחַקְלָא יִשְׁכַּח
גֻּבְרָא יַת־עוּלִימְתָּא דְּמָארְסָא
וְיִתְקֹף־בַּהּ גֻּבְרָא וְיִשְׁכּוּב עִמָּהּ
וְיִתְקְטֹל גֻּבְרָא דְּשָׁכִיב עִמָּהּ
בִּלְחוֹדוֹהִי׃ וּלְעוּלִימְתָּא לָא־
תַעֲבִיד מִדַּעַם לֵית לְעוּלִימְתָּא
חוֹבַת דִּין דִּקְטוֹל אֲרֵי כְּמָא דְּיָקוּם
גֻּבְרָא עַל־חַבְרֵיהּ וְיִקְטְלִנֵּיהּ נַפֶּשׁ
כֵּן פִּתְגָמָא הָדֵין׃ אֲרֵי בְּחַקְלָא
אַשְׁכַּחַהּ צְוָחַת עוּלִימְתָּא דְּמָארְסָה
וְלֵית דְּפָרִיק לַהּ׃ אֲרֵי יִשְׁכַּח גֻּבְרָא
עוּלִימְתָּא כְּתוּלְתָּא דְּלָא־מָארְסָא
וְיִתְרְעִנַּהּ וְיִשְׁכּוּב עִמָּהּ וְיִשְׁתַּכְּחוּן׃
וְיִתֵּן גֻּבְרָא דְּשָׁכִיב עִמָּהּ לַאֲבוּהָא
דְּעוּלִימְתָּא חַמְשִׁין סִלְעִין דְּכַסְפָּא

וְלֵיהּ־תְּהֵי לְאִנְתּוּ חֲלַף דְּעַנְיָה לֵית־ ליה תְּהֵיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא־ יוכל

יונתן בן עוזיאל

לְעוּלֵימְתָא: והוציאו וְיִפְקוּן יַת עוּלֵימְתָא לְתָרַע בֵּית אֲבוּהָא וְיִאֲטְלוּנָהּ אֵינְשֵׁי קַרְתָּא בְּאַבְנַיָּא וְחַמּוֹת אֲרוּם עֲבַדַת קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל לְמִפְקָא שׁוּם בִּישׁ דְּזָנוּ עַל בֵּית אֲבוּהָא וְתִפְלוּן עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינֵיכוֹן: כי ימצא אֲרוּם אִין מִשְׁתַּכַּח גֻּבַר מְשַׁמֵּשׁ עִם אִיתְּתָא אִתַּת גֻּבַר חוֹרָן וְיִתְקַטְּלוּן אוּף תַּרְוֵיהוֹן גַּבְרָא דְּמְשַׁמֵּשׁ עִם אִתְּתָא וְאִתְּתָא וַאֲפִילוּ אִין מְעַבְּרָא לָא תִּשְׁהוֹנֵיהּ עַד דְּתֵילִיד אֱלָהִין בֵּיהִיא שַׁעֲתָא תִּקְטְלוּנוּן בְּשִׁינוּיָא דְּסוּדְרָא וְתִפְלוּן עֲבִיד דְּבִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל: כי יהיה אֲרוּם תְּהֵוֵי עוּלֵימְתָא בְּתוּלְתָא מִיקַדְּשָׁא לְגֻבַר וְיִשְׁכְּחִינַהּ גֻּבַר חוֹרָן בְּקַרְתָּא וִישַׁמֵּשׁ עִמַּהּ: והוצאתם וְתִפְקוּן יַת תַּרְוֵיהוֹן לְתָרַע בֵּי דִינָא דִּבְקַרְתָּא הַהִיא וְתַאֲטְלוּן יַתְהוֹן בְּאַבְנַיָּא וִימוּתוּן יַת עוּלֵימְתָא מִן בְּגַלַל דְּלָא פָּגְנַת בְּקַרְתָּא וְיַת גַּבְרָא מִן בְּגַלַל דְּשַׁמֵּשׁ עִם אִתַּת חַבְרֵיהּ וְתִפְלוּן עֲבִיד דְּבִישׁ מִבֵּינֵיכוֹן: ואם וְאִין כְּבָרָא יִשְׁכַּח גַּבְרָא יַת עוּלֵימְתָא דְּמִקַדְּשָׁא וְיִתְקֹף בַּהּ גַּבְרָא וִישַׁמֵּשׁ עִמַּהּ וְיִתְקְטֵל גַּבְרָא דְּשַׁמֵּשׁ עִמַּהּ בְּלִחוֹדוֹי: ולנערה וּלְעוּלֵימְתָא לָא תַעֲבְדוּן מִדַּעַם כִּישׁ לֵית לְעוּלֵימְתָא דִּין קְטוֹל אֱלָהִין גַּבְרָא יְפַטְּרִינַהּ מִנֵּיהּ בְּגִיטָא אֲרוּם הֵיכְמָא דְּיִכְמוֹן גֻּבַר עַל חַבְרֵיהּ וְיִקְטְלִינֵיהּ נַפֶּשׁ הֵיכְדֵין פִּתְגָמָא הָדֵין: כי אֲרוּם בְּאַנְפֵי בְּרָא אַשְׁכְּחַהּ פָּגְנַת עוּלֵימְתָא דְּמִקַדְּשָׁא וְלָא אִזְדַּמַּן פָּרִיק לַהּ: כי ימצא אֲרוּם יִשְׁכַּח גֻּבַר עוּלֵימְתָא בְּתוּלְתָא דְּלָא מִקַדְּשָׁא וְיִחוּד בַּהּ וִמְשַׁמֵּשׁ עִמַּהּ ומשתכחין: ונתן וְיִתֵּן גַּבְרָא דְּשַׁמֵּשׁ עִמַּהּ לְאַבוּהָא דְּעוּלֵימְתָא דְּמֵי בַּהֲתָהּ חַמְשִׁין סִלְעִין דְּכַסְפָּא וְלֵיהּ תְּהֵי לְאִנְתּוּ חולף

יד ושלמי

וְיִפְקוּן יַת טַלְיָתָא מִן תְּרַע בֵּיתָא דַּאֲבוּהָא וְיִרְגְּמוּן יָתָהּ עִמָּהּ:

אל פתח בית אביה · ראו גדולים שנדלתם: לזכות בית אביה · כמו בבית אביה: כל אנשי עירה · במעמד כל אנשי עירה: ומנאה איש בעיר · לפיכך שכב עמה פרינה קורחה לנכב הא אלו ישבה בביתה לא אירע לה: ומתו נס שניהם · להוציא מעשה חדודים שאין ראשה כהכת מהם: נס · לרבות הבאים מאחריהם: דבר אחר נס שניהם לרבות את הולד שאם היתה מעוברת אין ממתינין לה עד שתלד: כי כאשר יקום וגו' · לפי פשוטו זהו משמעו כי אנוסה היא ובחזקה עמד עליה כאדם העומד על חברו להרגו · ורבותינו דרשו בו הרי זה בא ללמד וכמה למד. וכו':

יוּבַל שַׁלְחָה כָּל־יָמָיו׃ ס

כג

ו לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת אָבִיו
וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו׃

תקנט תקס תקסא טלא יש סדים ב׳ ת׳ סרלג׳ נא מתוך ולא מצוכי ומלכי׃

ס ט לֹא־יָבֹא פְצוּעַ־
דַּכָּא וְכָרוּת שָׁפְכָה בִּקְהַל יְהוָה׃

ס ג לֹא יָבֹא מַמְזֵר
בִּקְהַל יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא
לוֹ בִּקְהַל יְהוָה׃ ס

ד לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל
יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם
בִּקְהַל יְהוָה עַד־עוֹלָם׃ ס עַל־
דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם
וּבַמַּיִם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם
וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־בִּלְעָם בֶּן־
בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ׃
ו וְלֹא אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ
אֶל־בִּלְעָם וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ
אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה כִּי אֲהֵבְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ז לֹא־תִדְרֹשׁ
שְׁלֹמָם וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ לְעוֹלָם׃
ס ח לֹא תְתַעֵב
אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא־תְתַעֵב
מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ׃
ט בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר
שְׁלִישִׁי יִבָּא לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה׃
ס י כִּי־תֵצֵא מַחֲנֶה
עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע׃
יא כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־
יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרֵה־לָיְלָה וְיָצָא אֶל־

מקבב טלא לקרוא טלוס לעמון ומואב במלחמה׃

רביעי

תקסג תקסד טלא לסרסיק זרע עמון ומואב כס ושכא לסרסיק זרע יונני כמו בן חלי עד ג׳ דורות׃

ליה רְשׁוּ לְמִפְטְרָה כָּל־יוֹמוֹהִי׃
לָא־יִסַּב גְּבַר יַת־אִתַּת אֲבוּהִי וְלָא
יְגַלֵּי כְּנָפָא דַאֲבוּהִי׃ לָא יְדַכֵּי
דְּפִסִיק וּדְמִחַבַּל לְמֵיעַל בִּקְהָלָא
דְיָיָ׃ לָא יְדַכֵּי מַמְזֵרָא לְמֵיעַל
בִּקְהָלָא דְיָיָ אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה לָא
יְדַכֵּי לֵיה לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דְיָיָ׃
לָא יְדַכּוּן עַמּוֹנָאֵי וּמוֹאָבָאֵי לְמֵיעַל
בִּקְהָלָא דְיָיָ אַף דָּרָא עֲשִׂירָאָה לָא
יְדַכֵּי לְהוֹן לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דְיָיָ עַד־
עָלְמָא׃ עַל־עֵיסַק דְּלָא עַרְעוּ
יַתְכוֹן בְּלַחְמָא וּבְמַיָּא בְּאוֹרְחָא
כַּמְפַקְכוֹן מִמִּצְרָיִם וּדְאָגַר עָלָךְ יַת־
בִּלְעָם בַּר־בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם
דְּעַל־פְּרָת לְלַטָּטוּתָךְ׃ וְלָא־
אָבָא יְיָ אֱלָהָךְ לְקַבָּלָא מִן בִּלְעָם
וְהַפַּךְ יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ יַת־לוּטִין לְבִרְכָן
אֲרֵי רְחֵמָךְ יְיָ אֱלָהָךְ׃ לָא תְתַבַּע
שְׁלֵמְהוֹן וְטָבָתְהוֹן כָּל־יוֹמָךְ לְעָלַם׃
לָא־תְרַחֵיק אֲדוֹמָאָה אֲרֵי אָחוּךְ
הוּא לָא־תְרַחֵיק מִצְרָאָה אֲרֵי דַיָּר
הֲוֵיתָא בְּאַרְעֵיהּ׃ בְּנִין דְּתִלְדוּן
לְהוֹן דָּרָא תְלִיתָאָה יְדַכֵּי לְהוֹן
לְמֵיעַל בִּקְהָלָא דְיָיָ׃ אֲרֵי תִפּוֹק
מַשְׁרִיתָא עַל־בַּעֲלֵי דְבָבָךְ וְתִסְתַּמַּר
מִכֹּל מִדְּעַם בִּישׁ׃ אֲרֵי יְהֵי בָךְ
גְּבַר דְּלָא־יְהֵי דַכֵּי מִסּוֹאֲבַת לֵילְיָא

ויפוק

מחוץ

וכו׳ : לא יקח . אין לו בה לקוחין ואין קדושין תופסין בה : ולא יגלה כנף אביו . שומרת יבם של אביו הרי היא כבר הוזהר עליה משום ערות אחי אביך אלא לעבור על זו בשני לאוין ולכמוך לה לא יבא ממזר ללמד שאין ממזר אלא מחייבי כריתות

חזלף דעניה לית ליה רשו למפטרה בגיטא כל יומוי: לא לא יסי
גבר ית אתתא דאניס או דשרגיג אבוי וכל הכן איתת אבוי ולא יגלי כנפא
דגלי אבוי: לא יבא לא ידכי דמסרס ודפסיק גירא למסב איתא
מקהל עמא דיי: לא יבא ממזר לא ידכי דמתילד מן זנו דביה מימא
בישא דאתיהיב בעמיא חולונאי למיסב איתא כשרא מקהל עמא דיי:
לא יבא לא ידכון דכורי עמונאי ומואבאי למיסב איתא מקהל עמא
דיי כרס דר עשיראי לא ידכי למיסב איתא מקהל עמא דיי עד עלמא:
על דבר על עיסק דלא זמינו לכון בלחמא ובמוי בארחא במפקכון
ממצרים ודאוגר לכון ית בלעם בר בעור מן פתור חלמיא דמתכניא
בארע ארם דעל פרת למילט יתכון: ולא אבה ולא צבי יי אלקכון
לקבלא מן בלעם והפך יי אלקכון בפומיה מטולכון ית ליוטין לבירכן
ארום רחמינכון יי אלקכון: לא תדרש לא תתבעון שלמהון וטבהון
כל יומיכון דאפילו מתגיירין סנא נטיר בלבהון עד עלמא: לא תתעב
לא תרחקון אדומאה דאתי לאתגיירא ארום אחוכון הוא לא תרחקון
מצראה דאתי לאתגיירא ארום דיירין הויתון בארעהון: בנים בנין
דמתילדין להון דר תליתאי ידכון למיסבא מעם קהלא דיי: כי תצא
ארום תפקון משירויין על בעלי דבביכון ותסתמרון מכל פתגם דביש
מפולחנא נוכריא וגילוי ערייתא ושדיות אדם זכאי: כי יהיה ארום
יהי בך גבר דלא יהי דכי מקירות הרהור ליליא ויפוק למברא
למשריתא

וקו מחייבי מיתת בית דין שלין בעריות מיתת בית דין שלין בה כרת: פנוי דכא׳ פ
שכפנעו לו כדכלו בנים שלו: וכרות שפכה׳ שכרת הגיד ושוב ליכו יורה קילוח זרע
אלא שופך ושותת ולכו מוליד: לא יבא ממזר בקהל ה׳ לא ישא ישראלית: לא יבא
עמוני׳ לא ישא ישראלית: על דבר׳ על הענין שיעצו לתכם להחטיאכם: בדרך׳ ג ד
כשהייתם בטירוף: לא תדרוש שלומם׳ מכלל שבאמר עמך ישב בקרבך יכול אף זה כן ז
תלמוד לומר לא תדרוש שלומם: לא תתעב אדומי לנמרי ואמלי שבאוי לך לתעבו שיבא ה
בחרב לקראתך: לא תתעב מצרי׳ מכל וכל אף על פי שזרקו זכוריכם ליאור מה טעם
שהיו לכם לאכסניא בשעת הדחק לפיכך נכנס אחר יולדו להם דור שלישי וגו׳ ושאר אומות ט
מותרין מיד הא למדת שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו שההורגו הורגו בעולם הזה
והמחטיאו מוציאו מן העולם הזה ומן העולם הבא לפיכך אדום שקדמה בחרב לא כתעב
וכן מצריים שעבדום ואלו שהחטיאום כתענו: כי תצא מחנה וגו׳ ושמרת׳ שהשטן י
מקטרג בשעת הסכנה: מקלה לילה׳ דבר הכתוב בהווה: ויצא אל מחוץ למחנה׳ יא

מחוץ למחנה לא־יבא אל־תוך
המחנה: יב והיה לפנות־ערב
ירחץ במים וכבא השמש יבא אל־
תוך המחנה: יג ויד תהיה
לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ:
יד ויתד תהיה לך על־אזנך
והיה בשבתך חוץ וחפרת בה
ושבת וכסית את־צאתך:
טו כי יהוה אלהיך מתהלך
בקרב מחנך להצילך ולתת איביך
לפניך והיה מחניך קדוש ולא־
יראה בך ערות דבר ושב מאחריך:
ס יז לא־תסגיר
עבד אל אדניו אשר־יבצל אליך
מעם אדניו: יח עמך ישב
בקרבך במקום אשר־יבחר באחד
שעריך בטוב לו לא תונגו:
ס יט לא־תהיה
קדשה מבנות ישראל ולא־יהיה
קדש מבני ישראל: יט לא־
תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית
יהוה אלהיך לכל־נדר כי תועבת
יהוה אלהיך גם שניהם:
ס כ לא־תשיך
לאחיך נשך כסף ונשך אכל נשך
כל־דבר אשר ישך: כא לנכרי
תשיך ולאחיך לא תשיך למען

יברכך

תקסח טלא יכנס טמא לתקנה נויס

תקסט תקסז לתקין מקום ידוע לספרת מס כסיגון ושיכיס לכל מ׳ מבני סשיל יתד תנוי בו

תקסט תקסט טלא להשזיר עבד שנלא ושלא לסומתו

תקעב טלא לבא על מסר בלא כתובה

תקעא טלא לקריב מין זונה בו

תקעב תקעג טלא לנת נרבית נויסל

ויפוק למברא למשריתא לא יעול
לגו משריתא: ויהי למפני דמשא
יסחי במיא ובמיעל שימשא יעול
לגו משריתא: ואתר מתקן יהוי
לך מברא למשריתא ותפוק תמן
לברא: וסכתא תהי לך על־זיינך
ויהי במיתבך לברא ותחפר בה
ותתוב ותכפי ית־מפקתך:
ארי יי אלהך שכינתיה מהלכא
בגו משריתך לשזבותך ולמסרך
סנאך קדמך ותהי משריתך קדישא
ולא־יתחזי בך עבירת פתגם ויתוב
מימריה מלאטבא לך: לא־תסגר
עבד־עממין לידי־רבוניה דישתיזב
לותך מן־קדם רבוניה:
עמך יתיב בינך באתרא דיתרעי
בחדא מן־קירוך בדיטב ליה לא
תונגיניה: לא־תהי אתתא מבנת־
ישראל לגבר עבד ולא־יסב־גנן
מבני־ישראל אתתא אמא:
לא־תעיל אגר זניתא וחולפן
כלבא לבית מקדשא די־אלהך
לכל־נדרא ארי מרחק קדם־יי
אלהך אף־תרויהון: לא־תרבי
לאחוך ריבית כסף ריבית עיבור
ריבית כל מדעם דמתרבי:
לבר־עממין תרבי ולאחוך לא

תרבי

למשריתא
ממשא יסחי
ויעול לגו מש
ותשוד תמן
זייניכון אתר
ית רעייך:
משרייתיכון
מבינייכון:
דאישתיזיב
פולחן טעוו
יתיה אורייתא
אמיה כדיו
במילין:
בנתיכון ל
יתפס גבר
בזנו: לא
מטעיתא
מוקדשא
קדם יי אל
דאוזפך
דמתרבי

הקנה ערו
סברת מחוס
קדם · מזוס
סלף זו מוס
שכאמר שב
שלף הוא כ
לתכן זוכה
גם שכיהם
ריבית לתלמ

ירושלמי

מ לְמַשְׁרִיתָא לָא יֵיעוֹל לְמִצּוּעַ מַשְׁרִיתָא: וְהִיה וְיֵהֵי לְעִידְנֵי רַמְשָׁא יְשַׁזֵּג בְּמַיָּא:
רַמְשָׁא יִסְחֵי בְּמוֹי וּכְמִטְמוּעַ שִׁמְשָׁ׳ יֵעוֹל לְגוֹ מַשְׁרִיתָא: ויד וְאָתַר מְזַמַּן יְהֵוֵי לָךְ מְבָרָא לְמִשְׁרִיתָא
וְתִשְׁוֹד תַּמָּן מוֹי דְרִיגְלָךְ: ויתד וְסִיכָא תְּהֵוֵי קְבִיעָא לְכוֹעַל מָנֵי
זֵינֵיכוֹן אֶתֶר דְּתִיסְדוּן סַיְיפֵיכוֹן וְתְהֵוֵי חַפִּיר בָּהּ וְתִיפְנֵי תַּמָּן וְתִתּוּב וְתְכַס
יַת רַעְיָיךְ: כי ה׳ אֱדוֹם יְיָ אֱלָקֵיכוֹן שְׁכִינְתֵּיהּ מְהַלְּכָא בְּמִצְעַ
מַשְׁרְיָיתֵיכוֹן רְשִׁיזְבוּתְכוֹן וּלְמִיסַּר סַנְאֵיכוֹן בִּידֵיכוֹן בְּגִין כֵּן תְּהִי אֶתֶר
מַשְׁרְיָיתְכוֹן קַדִּישָׁא וְלָא יֶחֱמֵי בְּכוֹן קַלְנָא דְּמִדַּעַם דְּלָא יִסְלֵק שְׁכִינְתֵּיהּ
מִבֵּינֵיכוֹן: לא תסגיר לָא תִיסְגּוֹר נוּכְרָאָה בִּיד פַּלְחֵי טָעֲוָתֵיהּ
דְּאִישְׁתִּיזִיב גְּבֵיכוֹן לְמֶהֱוֵי תְּחוֹת טָלַל שְׁכִינְתִּי דְּיִמְטוֹל הֵיכְנָא עֲרַק מִן
פּוּרְהָן טָעוּתֵיהּ: עמך עִמְּכוֹן יִתִּיב וְיִנְטוֹר מִצְוָתָא בֵּינֵיכוֹן אֶל פּוּ
יְתֵיהּ אוֹרַיְיתָא קָבְעוּ לֵיהּ מִדְּרָשָׁא בְּאַתְרָא דְּצָבִי בְּחַרָא מִן קְרוֹיֵיכוֹן אִתְעַסְּקוּ
עִמֵּיהּ כְּדְיוֹטִיב לֵיהּ לָא רְחוֹנוֹיֵיהּ

ירושלמי

בְּמִילִין: לא יהיה לָא תִפְסוֹן בְּנָתֵיכוֹן לְמֶהֱוֵי נִפְקַת בְּרָא וְלָא
יִתְפֵּס גַּבְרָא בַּר יִשְׂרָאֵל יַת גַּרְמֵיהּ בְּזִנּוּ: לא לָא תִעְדּוֹן אַגַּר מוֹהֲבוֹת
מַטְעִיתָא וּפִירוּג דְּכֹלְבָא לְקָדְבָא בְּבֵי
מוּקְדְּשָׁא דְּיֵי אֱלָקֵיכוֹן לְכָל נִדְרָא כָּל דְּכוּ לְשָׁאוּר קוּרְבָּנֵיא אֲדוֹם מְרַחֵק
קֳדָם יְיָ אֱלָקֵיכוֹן אוּף תַּרְוֵיהוֹן: לא לָא תִרְבֵּי מִדִּילָךְ לְחַבְרָךְ עַל מְזַפּוּ
דְּאוֹזְפָךְ לָא עַל מְזַפּוּ דְּכַסְיָף וּמְזַפּוּ דְּמֵיכְלָא וְלָא עַל מְזַפּוּ דְּכֹל מִדַּעַם
דְּמִתְרַבֵּי: לנכרי לְבַר עַמְּמִין תֵּיזוֹף מִנֵּיהּ בְּרִיבִיתָא וּלְאָחוּךְ לָא תֵיזוֹף
בְּרִיבִיתָא

ירושלמי

לָא תְהֵוֵי נִפְקַת בְּרָא מִבְּנָתְהוֹן
דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְלָא יְהֵוֵי נִפְק בַּר מִן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
לָא תַעֲלוּן אַגַּר זִנּוּ וּפִירוּג כֶּלֶב:

הקלה ערות דבר: לא תסגיר עבד · כתרגומו · דבר אחר אפילו עבד ככעבי של ישראל יו
שברח מחוצה לארץ: לא תהיה קדשה · מופקרת מקודשת ומזומנת לזכות: ולא יהיה יז
קדש · מזומן למשכב זכור · ואנקלוס תרגם לא תהא אתתא מבנת ישראל לגבר עבד ·
שאף זו מופקרת לבעילת זכות היא מאחר שאין קדושין תופסין לו בה שהרי הוקשו לחמור
שנאמר שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור ולא יסב גברא מבני ישראל אתתא אמה
שאף הוא כעשה קדש על ידה שכל בעילותיו בעילת זכות שאין קדושין תופסין לו בה:
אתכן זוכה · כתן לה טלה באתכנה פסול להקרבה: ומחיר כלב: החליף שה בכלב: יט
גם שניהם לרבות שכוייהם כגון חטים ועשאן סלת: לא תשיך · אזהרה ללוה שלא יתן כ
ריבית למלוה ואחר כך אזהרה למלוה את כספך לא תתן לו בנשך: לנכרי תשיך · ולא כא
לאחיך

חמישי

יברכך יהוה אלהיך בכל משלח
ידך על־האדמה אשר אתה בא־
שמה לרשתה׃ ס

כב כי־תדר נדר ליהוה אלהיך
לא תאחר לשלמו כי־דרש ידרשנו
יהוה אלהיך מעמך והיה בך חטא׃
כג וכי תחדל לנדר לא־יהיה בך
חטא׃ כד מוצא שפתיך תשמר
ועשית כאשר נדרת ליהוה אלהיך
נדבה אשר דברת בפיך׃
ס כה כי תבא בכרם
רעך ואכלת ענבים בנפשך שבעך
ואל־כליך לא תתן׃ ס
כו כי תבא בקמת רעך וקטפת
מלילת בידך וחרמש לא חניף על
קמת רעך׃ ס

כד

כי־יקח איש אשה ובעלה
והיה אם־לא תמצא־חן בעיניו כי־
מצא בה ערות דבר וכתב לה ספר
כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו׃
ויצאה מביתו והלכה והיתה
לאיש־אחר׃ ג ושנאה האיש
האחרון וכתב לה ספר כריתת
ונתן בידה ושלחה מביתו או כי
ימות האיש האחרון אשר־לקחה
לו לאשה׃ ד לא־יוכל בעלה
הראשון אשר־שלחה לשוב ל
קחתה להיות לו לאשה אחרי
אשר הטמאה כי־תועבה הוא לפני
יהוה ולא תחטיא את־הארץ אשר
יהוה אלהיך נתן לך נחלה׃
ס כי־יקח איש
אשה חדשה לא יצא בצבא ולא־

חמישי

תקצר תקעס
טלס לסר
הכלרי והכלב
על טלס רגלי
ומנות קיוס
מונס טנת ס׳

תקעז תקעז
תקעס
לכנים הזכ ר
נאכל מסס
שפוס כמסורר
לקיקע׳

כד

תקטס מנות
גיטוי נפס׳

תקפ טלס
יקזיר סזנים
מת ניוסמן
מסר סנסמת
לאחר׃

ששז

תקפס תקפב
סנס ינס מתן
מביתו כו׳

חרבי בדיל דיברכינך יי אלהך בכל
אושטות ידך על־ארעא דאתי
עליל לתמן למירתה׃ ארי־תדר
נדר קדם יי אלהך לא תאחר
לשלמותיה ארי־מיחבע יתבעיניה
יי אלהך מינך ויהי בך חובא׃
וארי תתמנע מלמדר לא־יהי בך
חובא׃ אפקות ספוחך תשמר
ותעביד כמא דנדרת קדם יי
אלהך נדבתא כמא דמלילתא
בפומך׃ ארי תתגר בכרמא
דחברך ותיכול עינבין כנפשך
שיבעך ולמנך לא תתן׃
ארי תתגר בקמתא דחברך ותקטוף
מלילן בידך ומגלא לא תרים על
קמתא דחברך׃ ארי־יסב גבר
אתתא ויבעליניה ויהי אם־לא
תשכח־רחמין בעינוהי ארי־אשכח
בה עבירת פיתגם ויכתוב לה גט
פטורין ויתן בידה ויפטרינה
מביתיה׃ ותפוק מביתיה
ותהך ותהי לגבר־אוחרן׃
וישניניה גברא בתראה ויכתוב לה
גט פטורין ויתן בידה ויפטרינה
מביתיה או ארי ימות גברא בתראה
דנסבה ליה לאנתו׃ לית־ליה
רשו לבעלה קדמאה דפטרה
למתב למיסבה למהוי ליה לאנתו
בתר דאסתאבת ארי־מרחקא היא
קדם יי ולא תחייב ית ארעא די
אלהך יהיב לך אחסנא׃
ארי־יסב גבר אתתא חדתא לא
יפוק בחילא ולא־יעבר עלוהי לכל
פתגם

בְּרִיבִיתָא מִן בְּגַלַל דִּיבָרְכִינָךְ יְיָ אֱלָקָךְ בְּכֹל אוֹשָׁטוּת יְדָךְ עַל אַרְעָא דְּאַנְתְּ
עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ: כִּי אָרוּם תִּידְרוּן נִדְרָא קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן לָא
תְּזַחְרוּן לְשַׁלְּמוּתֵיהּ תְּלַת חַגִּין אָרוּם מִתְבַּע יִתְבְּעִינֵיהּ יְיָ אֱלָקְכוֹן וּ
וְכִקְרוּבְנָא לָא יְהִי חוֹב וּפְסוֹלָא דְּבְהַפְתִּיק מֵרֵי עַלְמָא קָאֵי וְלָא יְהִי בָךְ
חוֹבַת עֵיכּוּב נִדְרָא: וְכִי תֶחְדַּל וַאֲרוּם תִּתְמַנְעוּן מִלְּמִידַּר לָא יְהֵי בְּכוֹן
חוֹבָא: מוּצָא מוֹמָתָא דְּתִיפּוֹק מִן שְׂפָוָתְכוֹן תְּקִימוּן מִצְוָתָא דְּכִשְׁרִין
לְאִתְעוֹבְדָא תַּעְבְּדוּן וּדְלָא כִשְׁרִין לְאִתְעוֹבְדָא לָא תַעְבְּדוּן וְהֵיכְמָא
דְּנִדַּרְתּוּן תִּשְׁלְמוּן חַטָּאתָא וַאֲשְׁמָא עֲלָוָן וְנִכְסַת קוּדְשִׁין תְּקָרְבוּן קֳדָם יְיָ
אֱלָקְכוֹן וְנִיסְכָּתָא תֵּיתוּן וּנְבַזְּבִיר בֵּית מוּקְדְּשָׁא דְּמַלִּילְתּוּן תִּתְּנוּן וּלְעַנְיֵי
צַדִּיקָתָא מַה דְּאַמַּרְתּוּן בְּפוּמְכוֹן: כִּי תִבְנֶא אָרוּם תֵּיעוּל לְמִיסַּב אַגְרָא
בְּפוֹעֵל בְּכַרְמָא דְּחַבְרָךְ וְתֵיכוּל כְּרַעֲוָות נַפְשְׁךָ עַד דְּתִסְבַּע וּלְוָות צִנְתָּךְ לָא
תִתֵּן: כִּי אָרוּם תֵּיעוּל לְמִסַּב אַגְרָא כְּפוֹעֵל בְּקָמְתָא דְּחַבְרָךְ וְתִקְטוֹף
פֵּירוּכַיָּין בִּידָךְ וּמַגְלָא לָא תְרִים עַל קָמְתָא דְּחַבְרָךְ: כִּי יִקַּח אָרוּם
יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא וְיֵעוֹל עָלָהּ וִיהֵי אֵין לָא חֲשׁוּכַת רַחֲמִין בְּעֵינוֹי אָרוּם אַשְׁכַּח
בָּהּ עֲבִירַת פִּתְגָם וְיִכְתֹּב לָהּ סֵפֶר תְּרוּכִין קֳדָם בֵּי דִינָא וְיִתֵּן בִּרְשׁוּתָהּ
וְיִשַּׁל יָתָהּ מִבֵּיתֵיהּ: וְיִצְאָה וּנְפָקַת מִבֵּיתֵיהּ וּתְהַךְ וּתְהֵי לְגֻבַר אָחֳרָן:
וְשִׂנְאָהּ וַאֲכָרִיזוּ עָלָהּ מִן שְׁמַיָּא דְּיִסְנְאֵנָהּ גֻּבְרָא בַּתְרָאָה וְיִכְתֹּב לָהּ סֵפֶר
תְּרוּכִין וְיִתֵּן בִּרְשׁוּתָהּ וִישַׁיֵּל לָהּ מִבֵּיתֵיהּ אוֹ אֲכָרִיזוּ עָלוֹי וְיִמּוּת גֻּבְרָא
בַּתְרָאָה דְּנִסְּבָהּ לֵיהּ לְאִתּוּ: לָא לֵית לֵיהּ רְשׁוּ לְבַעְלָהּ קַדְּמָאָה
דְּפַטְרָהּ מִן שִׁירוּיָא לְמִתּוֹב לְמִסְּבָהּ לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְאִנְתּוּ מִן בָּתַר דְּאִסְתְּאֲבַת
אָרוּם מְרַחֲקָא הִיא קֳדָם יְיָ וְלָא מְרַחֲקִין בְּנָהָא דְּתֵילִיד מִבֵּיהּ וְלָא תְחַיֵּיב
חוֹבַת מוֹתָנָא יָת אַרְעָא דַּיְיָ אֱלָקְכוֹן יְהֵיב לְכוֹן אַחְסָנָא: כִּי יִקַּח אָרוּם
יִסַּב גְּבַר אִתְּתָא חַדְתָּא בְּתוּלְתָּא לָא יִפּוֹק בְּחֵילָא דְּלָא יֶאֱרַע עֲלוֹי כָּל
מִדְעָם

לאחיך לאו הכא מכלל עשה עשה לעבור עליו בשכי לאוין ועשה: לא תאחר לשלמו. כב
שלשה רגלים ולמדוהו רבותיכו מן המקרא: מובא שפתיך תשמור. ליתן עשה על לא כג
תעשה: כי תבא בכרם רעך. בפועל הכתוב מדבר: ואל כליך לא תבא. מכאן שלא כד
דברה תורה אלא בשעת הכניר בזמן שאתה כותן לכליו של בעל הבית אבל שכרו אסור
לעבור ולקשקש איני אוכל: כפשך. כמה שתרצה: שבעך. ולא אכילה גסה: כי כו
תבא בקמת רעך. אף זו בפועל הכתוב מדבר: כי מצא בה ערות דבר. מגוה עליו ה
לגדשה שלא תמצא חן בעיניו: לא יאחר. אין זה בן זונו של ראשון הוא הוציא רשעה כ
מתוך ביתו וזה הכניסה: ושלחה האיש האחרון. הכתוב מבשרו שסופו לשלחה ואם נ
לאו קוברתו שנאמר או כי ימות: אחרי אשר הוטמאה. לרבות סוטה שנסתרה: אשה ז ס
קדשה.

יעבר עליו לכל־דבר נקי יהיה׳
לביתו שנה אחת ושמח את־אשתו
אשר־לקח׳ ׃ לא־יחבל רחים
ורכב כי־נפש הוא חבל׃
ס ׃ כי־ימצא איש
גנב נפש מאחיו מבני ישראל
והתעמר־בו ומכרו ומת הגנב
ההוא ובערת הרע מקרבך׃
ס ׃ השמר בנגע־
הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל
אשר־יורו אתכם הכהנים הלוים
כאשר צויתם תשמרו לעשות׃
׃ זכור את אשר־עשה יהוה
אלהיך למרים בדרך בצאתכם
ממצרים׃ ס
׃ כי־תשה ברעך משאת מאומה
לא־תבא אל־ביתו לעבט עבטו׃
׃ בחוץ תעמד והאיש אשר
אתה נשה־בו יוצא אליך את־
העבוט החוצה׃ ׃ ואם־איש
עני הוא לא תשכב בעבטו׃
׃ השב תשיב לו את־העבוט
כבוא השמש ושכב בשלמתו
וברכך ולך תהיה צדקה לפני
יהוה אלהיך׃ ס

פתגם פני יהי לביתיה שתא חדא
ויחדי ית־אתתיה דינסיב׃
לא־יסב משכונא ריחיא ורכבא
ארי־בזהון מתעביד מזון לכל־נפש׃
ארי־ישתכח גבר גניב נפשא
מאחוהי מבני ישראל ויתגר־בה
ויזבנינה ויתקטיל גנבא ההוא
ותפלי עביד דביש מבינך׃
אסתמר במכתש־סגירו למטר
לחדא ולמעבד ככל דילפון יתכון
כהניא לויאי כמא דפקדתיכון
תטרון למעבד׃ הוי־דכיר ית
דעבד יי אלהך למרים באורחא
במיפקכון ממצרים׃ ארי־תרשי
בחברך רשות מדעם לא־תיעול
לביתיה למיסב משכוניה׃
בברא תקום וגברא דאת רשי ליה
יפק לך ית־משכונא לברא׃
ואם־גבר מסכן הוא לא תשכוב
במשכוניה׃ אחבא תתיב ליה
ית־משכונא במיעל שמשא וישכוב
בכסותיה ויברכינך ולך תהי זכו
קדם יי אלהך׃

לא

לא

מקפת סלא לאכול כליס עניים כהן אוכל נפש׃

תקפד סלא לתלוי סימני בריעת׃

תקעט תקפו תקפז סלא למזכן כעל סוב בזרוע׃ וסלא למכוע העבו מבעליו בעת שכריך לו׃ ומב ס פזכתו עליו׃

מדרש׃ שהיא חדשה לו ואפילו אלמנה פרט למחזיר גרושתו׃ ולא יעבור עליו׃ דבר הנגלה׃ לכל דבר׃ שהוא צורך הגבאה לא לספק מים ומזון ולא לתקן דרכים אבל האוזרי מעורכי המלחמה על פי כהן כגון בנה בית ולא חנכו או נטע כרם ולא חללו אינו מזיק׃ ולא יעבור עליו׃ דבר׃ שהיא חדשה לו ואפילו אלמנה פרט למחזיר גרושתו׃ ולא יעבור עליו׃

מדעם ביש פני יהי בביתיה שתא חדא ויחרי עם אנתתיה דנסיב:
לא יחבול לא ימשכן גבר ריחיא ירושלמי
וריכבא ארום צורכי דבהון מ לא חמשכנון רחיא וריכביא ארום
מתעבד מזון לכל נפשא הוא צורכי נפשא הוא ממשכן: ולא
ממשכן ולא יהוי גבר אסר חתנין תהוון איסורי חתנין וכלין ארום
וכלין בחרשין ארום נפשא דעתיד כל דעבד אילין כפר בחי עלמא
למפק מנהון הוא מחבל: כי דאתי:
ימצא ארום ישתכח בר נש גניב נפש מאחוי מבני ישראל ויעביד ביה
פרקמטיא ויזבניניה ויתקטל גברא ההוא בשיניקא דסיירא ותפלי עביד
דבישמבינך: השמר אסתמרו דלא למקטוע בישרא דביה בהקי
אלהין למנטור לחדא למעבד בינימכתש צורעתא למכתש ניתקא בינימ
מסאבא לבינימ דכיא הי כל מה דילפון יתכון כהניא דמן שיבט לוי
היכמא דפקידתינון תנטרון למעבד: זכר הווזהירין דלא למיחשד
חד בחבריה דלא ילקי הוו דכירין מה דעבד יי אלקכון למרים דחשדת
למשה במלתא דלא הות ביה ולקת בצורעא ואתעכבת באורחא ב
במפקכון ממצרים: כי תשה ארום תוזפון בחבריכון מוזפו דמדעם
לא תיעול לביתיה למשכוני משכוניה: בחוץ בשוקא תיקום וגברא
דאנת מוזיף ביה יפיק לך ית משכונא לשוקא: ואם ואין גבר מסכין
הוא לא חבירת ומשכוניה גבך: ירושלמי
השב אתבא תתיב ליה ית מחזורא תחזור ליה ית משכונא
משכונא כד מטמע שימשא ויגני כמיעל שימשא ואידמוך ב
בגלוסקריה ויברכינך ולך תהי זכו באיסטליתיה ויברכך יתך ולך תהוי
דיסהיד עלך שימש קדם יי אלקך: זכו קדם יי אלקך:

לא לא

רכב · היא העליונה: לא יחבל · אם בא למשכנו על קונו בבית דין לא ימשכנו בדברים
העושים בהן לוכל נפש: כי ימצא · בעדים והתראה וכן כל ימצא שבתורה: והתעמר
בו · איננו חייב עד שיתעמר בו: השמר בנגע הצרעת · שלא תתלוש מימי טומאה ולא
תקון את הבהרת: ככל אשר יורו אתכם · אם להסגיר אם להחליט אם לטהר: זכור
את אשר עשה למרים · אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת לא תספר לשון הרע זכור
העשוי למרים שדברה באחיה ולקתה בנגעים: כי תשה ברעך · תחוב בחבירך:
משאת מאומה · חוב של כלום: לא תשכב בעבוטו · לא תשכב ועבוטו אצלך: כבא יב יג
השמש · אם כסות לילה הוא ואם כסות יום החזירהו בבקר וכבר כתב באלה המשפטים
עד בא השמש תשיבנו לו כל היום תשיבנו לו וכבא השמש תקחנו: וברכך · ואם אתה

לא־תעשוק אניא
עניא ומסכינא מאחיך
דבארעך בקירוך:
אגריה ולא־תיעול עלוהי שמשא
ארי עניא הוא ולית הוא מסר ית
נפשיה ולא יקרי עלך קדם יי ויהי
בך חובא: לא־ימותון אבהן על־
פום בנין ובניי לא־ימותון על־פום
אבהן ברי בחוביה ימותון:
לא תצלי דין גיור יתם ולא־תסב
משכונא לבוש ארמלא:
ארי עבדא הויתא במצרים ופרקך
יי אלהך מתמן על כן אנא מפקדך
למעבד ית פתגמא הדין:
ארי־תחצוד חצרך בחקלך ותתנשי
עומרא בחקלא לא תתוב למסבות
לגיורא ליתמא ולארמלתא ידי
בדיל דיברכינך יי אלהך בכל עובדי
ידך: ארי תחבוט זיתך לא תפלי
בתרך לגיורא ליתמא ולארמלתא
יהוי: ארי רתקטוף כרמך לא
תעליל בתרך לגיורא ליתמא
ולארמלתא

שביעי

תקפט ליתן סכר הסכיר כאיקן:

יי לא־תעשק שכיר עני ואביון
מאחיך או מגרך אשר בארצך
בשעריך: טו ביומו תתן שכרו
ולא־תבוא עליו השמש כי עני הוא
ואליו הוא נשא את־נפשו ולא־
יקרא עליך אל־יהוה והיה בך
חטא: יי לא־יומתו אבות על־
בנים ובנים לא־יומתו על־אבות
איש בחטאו יומתו: ס

תקפט סלא יפילו קלוכים

תקז סלא נסעות קסעט גרים ויתומי.

יי לא תטה משפט גר יתום ולא
תחבל בגד אלמנה: יז וזכרת
כי עבד היית במצרים ויפרך יהוה
אלהיך משם על־כן אנכי מצוך
לעשות את־הדבר הזה:

תקעט סלא לעשכן שמנה

ס יח כי תקצר
קצירך בשדך ושכחת עמר בשדה
לא תשוב לקחתו לגר ליתום
ולאלמנה יהיה למען יברכך
יהוה אלהיך בכל מעשה ידיך:

תקנב תקנג לקנים עומר בעכים ומלא יש לך לקח פותס.

ס יט כי תחבט
זיתך לא תפאר אחריך לגר ליתום
ולאלמנה יהיה: כ כי תבצר
כרמך לא תעולל אחריך לגר
ליתום

יא מברכך מכל מקום ולך תהיה צדקה: לא תעשוק שכיר · והלא כבר כתוב אלא לענות
על האכיון בשתי לאוין לא תעשוק שכר שכיר שהוא עני ואכיון ועל העשיר כבר הוזהר
לא תעשוק את רעך: אכיון · התאב לכל דבר: מגרך · זה גר צדק: בשעריך · זה
יב גר תושב האוכל בבלות: קטר באריך · לרבות שכר בהמה וכלים: ואליו הוא נושא
את נפשו · אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות עליה בכסף וכתלה באילן: והיה בך
יג חטא · מה אלא שמתהרין ליפרע על ידי הקורא: לא יומתו אבות על בנים · בעדות
בנים ואם תאמר בעון בנים כבר נאמר אים בחטאו יומתו אבל מי שאינו אים מת בעון
יד אביו והקטנים מתים בעון אבותם בידי שמים: לא תטה משפט גר יתום · ועל העשיר
כבר הוזהר לא תעוק משפט ושכח בעני לעבור עליו בשני לאוין לפי שבקל להטות משפט

לא תעשוק לָא תִטְלוּמוּן
חַבְרֵיכוֹן וְלָא תִשְׁבּוֹן סוֹטְרֵיהּ ד
דְּאַגִּירָא עָנְיָא וּמִסְכְּנָא מִן אַחוּכוֹן
או מִן גִּיּוֹרֵיכוֹן דְּמִתְגַּיְּרִין ב
בְּאַרְעָכוֹן בְּקִרְוֵיכוֹן: ביומו
בְּיוֹמֵיהּ תִּפְרַע לֵיהּ סוֹטְרֵיהּ וְלָא
תִטְמוֹעַ עֲלוֹי שִׁמְשָׁא מִטּוּל דְּעָנְיָא
הוּא וּמִטּוּלֵיהּ הוּא סָבַר לְקַיְּמָא
יַת נַפְשֵׁיהּ וְלָא יִקְבּוֹל עָלָךְ קֳדָם יְיָ
וְיֵהֵי בָךְ חוֹבָא: לא יומתו לָא
יִתְקַטְּלוּן אֲבָהָן לָא בְּסַהֲדוּת וְלָא בְּחוֹבֵי בְּנִין וּבְנִין לָא יִתְקַטְּלוּן לָא
בְּסַהֲדוּת וְלָא בְּחוֹבֵי אֲבָהָן אִישׁ בְּחוֹבֵיהּ עַל סַהֲדִין כְּשִׁירִין יִתְקַטְּלוּן:
לא תטה לָא תַצְלִידִין גִּיּוֹרָא וְיַתְמָא וְאַרְמְלָא וְלָא יְמַשְּׁכִין חַד מִנְּכוֹן כְּסוּ
דְּאַרְמַלְתָּא דְּלָא יְקוּמוּ שִׁיבְכוֹן בִּישָׁן וְיִפְקוּן עֲלָה טִיב בִּישׁ כַּד תְּהַדְּרוּן
מַשְׁכּוֹנָה לָהּ: וזכרת וּתְהַוּוּן דְּכִירִין אֲרוּם מְשַׁעְבְּדִין הֲוֵיתוּן בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם וּפְרַק יְתְכוֹן מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן מִתַּמָּן בְּגִין כֵּן אֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן
לְמֶעְבַּד יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין: כי תקצר אֲרוּם תְּחַצְּדוּן חֲצָדֵיכוֹן בְּחַקְלֵיכוֹן
וְתִתְנְשׁוּן עוֹמְרָא בְּחַקְלָא לָא תְּתוּבוּן לְמִיסְּבֵיהּ לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמְלָתָא
יְהֵי מִטּוּל דִּי יְבָרְכֻכוֹן מֵימְרָא דַיְיָ
אֱלָקְכוֹן בְּכָל עוֹבָדֵי יְדֵיכוֹן: כי־
תחבוט אֲרוּם תִּשְׁבְּטוּן זֵיתֵיכוֹן
לָא תְּבַקְּרִינוּן מִן בַּתְרֵיכוֹן לְגִיּוֹרָא
לְיַתְמָא וּלְאַרְמְלָא יְהֵי: כי תבצור
אֲרוּם תָּקְטְפוּן כַּרְמֵיכוֹן לָא תְעַלֵּיל
מִן

ירושלמי

לָא תַעֲצוּן אַגְרָא דַאֲגִירָא מִסְכֵּינָא
וְצָרִיכָא מִן אַחֵיכוֹן:

ירושלמי

בְּיוֹמֵיהּ תִּתֵּן אַגְרֵיהּ וְלָא תִטְמוֹעַ
עֲלוֹהִי שִׁמְשָׁא אֲרוּם מִסְכֵּין הוּא
וּמִן בְּגִין אַגְרָא הוּא סָבַל לֵיהּ יַת
נַפְשֵׁיהּ וְלָא יִצְוַח עֲלֵיכוֹן קֳדָם יְיָ
אֵיזְדַהֲדוּ דְּלָא יֶהֱוֵי בְּכוֹן חוֹבָא:

אֲרוּם תִּתְּרוּן זֵיתֵיכוֹן לָא תְּתַבְּקְרוּן
יַתְהוֹן מִן בָּתַר כֵּן לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא
וּלְאַרְמְלָא יְהוֹן:
אֲרוּם תְּקָטְפוּן כַּרְמֵיכוֹן לָא תְכַעֲרוּ
מִן פּוּלוּתְהוֹן

עמי יותר מסל עשיר לכך הזהיר ושכח עליו: לא תחכול. שלא כשעת הלואה: וזכלת. יג
על מנת כן פליתיך לשמור חקותי אפילו יש חסרון כיס כדבר: ושכחת עומר. ולא יש
נדיש מכאן לאחרו עומר שיש בו סאתים ושכחו איכו שכחה: בשדה. לרבות שכחת קמה
ששכח מקצתה מלקצור: לא תשוב לקחתו. מכאן לאחריו שלאחריו שכחה שלפניו איכו
שכחת שאיכו בכל תשוב: למען יברכך. ואף על פי שבאת לידו שלא במתכוין קו לעושה
במתכוין לאמור מעתה כשלא שלש מידו ומצאה עני וכתפרכס בה הרי הוא מתברך עליה:
לא תפאר. לא תטול תפארתו ממנו מכאן שמכיחין פיאה בחילן: אחריך. זו שכחה: לא
תעולל. מבאת בו עוללות לא תקחכה ואי זו היא עוללות כל שאין לה לא כתף ולא

לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה׃
כב וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ ס

כה כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים
וְנִגְּשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם
וְהִצְדִּיקוּ אֶת־הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ
אֶת־הָרָשָׁע׃ ב וְהָיָה אִם־בֶּן
הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט
וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר׃
תקנד תקנס מנות מלק לרשעים ואל יוסיף כו׳ ג אַרְבָּעִים יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן
יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ עַל אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה
וְנִקְלָה אָחִיךָ לְעֵינֶיךָ׃ ד לֹא־
תקנו שלש לחסום את בהמה בשעת מלאכתה׃ תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ׃ ס
תקנז תקנח שלש קשרים לקבל סיבמה ותנות יבום׃ ה כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת
אַחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא־תִהְיֶה
אֵשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יִבְמָהּ
יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ׃
ו וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד
יָקוּם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה
שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל׃ ז וְאִם לֹא
יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־יִבְמָתוֹ

ועלתה

וּלְאַרְמַלְתָּא יְהֵי׃
עֲבָדָא דְּוַיְתָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַל־
כֵּן אֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ לְמֶעְבַּד יָת־
פִּתְגָמָא הָדֵין׃
אֲרֵי־יְהֵי דִּין בֵּין גַּבְרַיָּא
וְיִתְקָרְבוּן לְדַיְנַיָּא וְיִדּוֹנוּן וְיַזְכּוּן יָת־
זַכָּאָה וְיַחַיְבוּן יָת־חַיָּבָא׃
וִיהֵי אִם־בַּר חַיָּב לְאַלְקָאָה חַיָּבָא
וְיַרְמִינֵיהּ דַּיָּנָא וְיַלְקִינֵיהּ קֳדָמוֹהִי
כְּמִיסַת חוֹבְתֵיהּ בְּמִנְיָן׃
אַרְבְּעִין יַלְקִינֵיהּ לָא יוֹסִיף וְיַלְמָא־
יוֹסִיף לְאַלְקוּתֵיהּ עַל־אִלֵּין מְחָא
רַבָּא וַיְקַל אָחוּךְ לְעֵינָךְ׃
לָא תֶחְוֹד פּוּם תּוֹרָא בְּדִישֵׁיהּ׃
אֲרֵי יִתְבוֹן אַחִין כַּחְדָּא וְיִמּוֹת חַד
מִנְּהוֹן וּבַר לֵית־לֵיהּ לָא־תְהֵי אִתַּת־
מִיתָנָא לְבַרָא לְגַבְרָא אָחֳרָן יְבָמָהּ
יֵעוֹל עֲלָהּ וְיִסְבְּרֵהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ
וְיִבְמִינָהּ׃ וִיהֵי בּוּכְרָא דִּי תְלִיד
יְקוּם עַל־שְׁמָא דַּאֲחוּהִי מֵיתָנָא
וְלָא יִתְמְחֵי שְׁמֵיהּ מִיִּשְׂרָאֵל׃
וְאִם לָא יְצַבֵּי גַּבְרָא לְמִיסַּב יָת־

יבמתיה

ו יש לה לחד מהם הרי היא לבעל הבית ורליתי בגמרא ירושלמית אי זו היא כתף פסינין
ב זה על גב זה כתף אלו התלויות בסדרה ויורדות׃ כִּי יִהְיֶה רִיב׳ מופס להיות בנפשים אל
המספט לאמור מעתה אין שלוס יונא מתוך מריבה מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק הוא
לומר זו מריבה׃ וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע׳ יכול כל המתחייבין בדין לוקין תלמוד לומר והיה
אם כן הכות הרשע פעמים לוקה ופעמים איכו לוקה ומי הלוקה למוד מן הענין לא
תחסום שור בדישו לאו שלא כתק לעשה׃ וְהִפִּילוֹ הַשּׁוֹפֵט׳ מלמד שאין מלקין אותו לא
עומד ולא יושב אלא מוטה׃ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ׳ ולאחריו כדי שתים מכאן אמרו מלקין
אותו שתי ידות מלאחריו ושלש מלפניו׃ בְּמִסְפָּר׳ ואיכו כתוב במספר למד שהוא דבוק
לומר במספר ארבעים ולא ארבעים שלמים אלא מכין שהוא בוכס ומשלים לארבעים וכן
ג ארבעים כתב אחת׃ לֹא יוֹסִיף׳ מכאן אזהרה למכה את חבירו׃ וְנִקְלָה אָחִיךָ׳ כל

מן בתריכון לגיורא ליתמא ל טזטלוותרון מבתר בן לגיורא
לארמלא יהון : וזכרת ותהוון ולארמלתא יהון :
דכירין ארום משעבדין הוירתון
בארעא דמצרים בגין כן אנא מפקיד לכון למעבד ית פתגמא הדין :
כי יהיה אדם יהי תיגרא בין תרין גוברייא ויתקרבון לות הינא וידונון
יחהון ויכרעין לכותא ית זכאת ירושלמי
ולחובא ית חייבא : והיה ויהי ויהוי אין צריך חייבא למלקי
אין מתחייב למלקי חייבא ו וירבעי יתיה דיינא וימחי יתיה
וירבעיניה דיינא וילקיניה קדמוי קדמוי במנין :
כמיסת חיובה בדיניה : ארבעים
ארבעין יצליף וחסיר חד ילקיניה לא ישלים דילמא יוסיף לאילקייה על
תלתין ותשע אילין מלקות יתיר
ויסתכן ולא יחבזי אחוך ואנת חמי
ליה : לא תחסום לא תזמנון עמי ישראל לא תזממון תורא
פום תורא בשעת דרכיה ברם בשעת דורכיה :
בימתא דאיתרעת חמי לקי שיתנא
ודלי חמי לא תזממונה ליה : כי ישבו כד דיירין בעלמא הדין שעא
חדא אחין מן איבא דמיחדין באחסנתא לא תיהוי איתת שכיבא הפקרא
בשוקא לגבר חילונאי יבמה יעול עלה ויסבינה ליה לאיתו ויבם יתה :
והיה ויהי בוכרא דתליד יקום באחסנתא על שום אחוי שכיבא ולא
יתחמי שמיה מישראל : ואם ואין לא יצבי גברא למיסב ית יבמתיה
ותיסק

היום קורהו רשע ומשלקה קרקו לחיך : לא תחסום שור · דבר הכתוב בהווה והוא הדין ל
לכל בהמה חיה ועוף ולכל מלאכה שהיא בדבר מאכל אם כן למה כאמר שור להוציא את
האדם : בדיבו · יכול יחסמנו מבחוץ תלמוד לומר לא תחסום שור מכל מקום ולמה
כאמר דים לומר לך מה דים מיוחד דבר שלא כגמרה מלאכתו וגדולו מן הארץ אף כל
כיוצא בו יצא הקולב והמגבן שאין גדולו מן הארץ יצא הלם והמקטף שכגמרה מלאכתו
לחלה יצא הבידל בתמרים ובגרוגרות שכגמרה מלאכתן למעשר : וכי ישבו אחים יחדו ·
שהיתה להם ישיבה אחת בעולם פרט לאשת אחיו שלא היה בעולמו · יחדיו · המיוחדים
בנחלה פרט לאחיו מן האם : ובן אין לו · עיין עליו בן או בת או בן הבן או עת הבן או
בתהבת : והיה הבכור · גדול האחים הוא ייבם אותה : אשר תלד · פרט לאילונית
איכה יולדת : יקום על שם אחיו · זה שייבם את אשתו יעול כחלת המת בכבסי אביו :
לא ימחה שמו · פרט לאשת כרים ששמו מחוי : השערה · כתרגומו לתרע בית דיכא :

ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים
ואמרה מאן יבמי להקים לאחיו
שם בישראל לא אבה יבמי:
ז וקראו לו זקני עירו ודברו
אליו ועמד ואמר לא חפצתי
לקחתה: ח ונגשה יבמתו
אליו לעיני הזקנים וחלצה נעלו
מעל רגלו וירקה בפניו וענתה
ואמרה ככה יעשה לאיש אשר
לא יבנה את בית אחיו: ט ונקרא
שמו בישראל בית חלוץ הנעל:
ס י כי יבצו
אנשים יחדו איש ואחיו וקרבה
אשת האחד להציל את אישה מיד
מכהו ושלחה ידה והחזיקה
במבשיו: יא וקצתה את כפה
לא תחוס עינך: ס
יב לא יהיה לך בכיסך אבן
ואבן גדולה וקטנה: יג לא
יהיה לך בביתך איפה ואיפה
גדולה וקטנה: יד אבן שלמה
וצדק יהיה לך איפה שלמה וצדק
יהיה לך למען יאריכו ימיך על
האדמה אשר יהוה אלהיך נתן לך:
טו כי תועבת יהוה אלהיך כל
עשה אלה כל עשה עול: זכור

יבמתיה ותיסק יבמתיה לתרע
בית דינא לקדם סביא ותימר סרבת
יבמי לאקמא לאחוהי שמא
בישראל לא אבי ליבמותי:
ויקרון ליה סבי קרתיה וימלון
עמיה ויקום וימר לא רעינא
למסבה: ותתקרב יבמתיה
לותיה לקדם סביא ותשרי סיניה
מעל ריגליה ותרוק באפוהי ותתב
ותימר כדין יתעבד לגברא דלא
יבני ית ביתא דאחוהי:
ויתקרי שמיה בישראל בית שרי
סינא: ארי ינצון גברין כחדא
גבר ואחוהי ותתקרב אתת חד
לשזבא ית בעלה מיד מחוהי
ותושיט ידה ותתקף בכית
בהתתיה: ותקוץ ית ידה לא
תחוס עינך: לא יהי לך בכיסך
מתקל ומתקל רב וזעיר: לא יהי
לך בביתך מכילא ומכילא רבתא
וזעירתא: מתקלין שלמין דקשוט
יהון לך מכילן שלמין דקשוט יהון
לך בדיל דיורכון יומך על ארעא
די אלהך יהיב לך: ארי מרחק
קדם יי אלהך כל עביד אלין כל
עביד שקר:

ועמ"ל · בעמידה: ואמר · בלשון הקדש ואף היא דבריה בלשון הקדש: וירקה בפניו
על גבי קרקע: אשר לא יבנה · מכאן למי שחלץ שלא יחזור וייבם דלא כתיב אשר לא
יבנה אלא אשר לא יבנה כיון שלא בנה שוב לא יבנה: וכקרא שמו וגו' · מנוה על כל
העומדים שם לומר חלוץ הנעל: כי יבנו אחים · סופן לבא לידי מכות כמו שנאמר מיד
מכהו אין שלום יוצא מתוך ידי מכות: וקצותה את כפה · ממון דמי בשתו הכל לפי
המבייש והמתביים לו איכו אלא ידה ממש כאמר כאן לא תחוס וכאמר להלן בעדים זוממין
לא תחוס מה להלן ממון אף כאן ממון: גדולה וקטנה · גדולה כשמכששת את הקטנה
שלא

וְתִיסַק יְבִימְתֵּיהּ לְתַרְעָא בֵּי דִינָא קֳדָם חַמְשָׁא חַכִּימִין וְיַחְזוּן תְּלָתָא לְדַיָּנִין
אָחֳרִין לְסַהֲדִין וְתֵימַר בְּלִישָׁן בֵּית קוּדְשָׁא קֳדָמֵיהוֹן מְסָרֵב יְבָמִי לְמֵיקַם
רְאָחוּי שְׁמָא בְּיִשְׂרָאֵל לָא צָבֵי לְיַבְּמוּתִי: וקראו וְיִקְרוּן לֵיהּ חַכִּימֵי
קַרְתֵּיהּ וּיְמַלְּלוּן עִמֵּיהּ מִלְּכָא קְשִׁיטָא וְיִקּוּם בְּבֵי דִינָא וְיֵימַר בְּלִשָׁן בֵּית
קוּדְשָׁא לָא רְעִינָא לְמִיסְבָּא: ונגשה וְתִתְקְרֵב יְבִימְתֵּיהּ לְוָתֵיהּ לְקֳדָם
חַכִּימַיָּא וְיַחֲי נְעִיל בְּרִיגְלָא דְיִבְמָהּ סַנְדְּלָא דְלֵיהּ עֲקִיבָא דְחַיָּיט כְּשַׁנְצֵי
וּבְפוּם סַנְדְּלָא שַׁנְצֵי קְטִירָן וְיַחֲלוֹס רִיגְלֵיהּ בְּאַרְעָא וְתֵקוּם אֵינְתָּא וְתִשְׁרֵי
שַׁנְצֵי וְתִשְׁלוֹף סַנְדְּלֵיהּ מֵעַלְוֵי רִיגְלֵיהּ וּמַן בָּתַר כְּדֵין תִּירוֹק קֳדָמוֹי רוּקָא
נַפְּשָׁא דְמִתְחַמֵּי לְחַכִּימַיָּא וּתְתֵיב וְתֵימַר כְּדֵין חַמֵּי לְאִתְעוֹבְדָא לְגַבְרָא
דְלָא יִבְנֶה יַת בֵּיתָא דְאָחוּי: ירושלמי
וגקרא וְכָל דְקַיְּמִין תַּמָּן יִכְרְזוּן וְיִתְקְרוּ שְׁמֵיהּ בְּיִשְׂרָאֵל בַּיְתָא
עָלוֹי וְיִקְרוּן שְׁמֵיהּ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּי שְׁלִיף שְׁלוּפֵי סַנְדְּלָא וּמְבַטְּלֵי מִצְוָתֵיהּ
סַנְדְּלָא: כֵּינְצוּ אֲרוּם מִתְגַּדְּלִין דִיבְמָהּ:
בְּנֵי נָשָׁא כְּחָדָא גְבַר וְאַחֲוֹהִי ו
וְתִתְקְרֵב אִתַּת חַד מִנְּהוֹן לְשֵׁיזָבָא ירושלמי
יַת בַּעְלָהּ מִיַּד מְחַבְּלוֹהִי וְתוֹשֵׁיט יְדָהּ וְיִפְשׁוּט יְדֵיהּ וְתִתְקֹף בְּבֵית קִיטְטֵי:
וְתִתְקֵיף בְּבֵית בְּהַתְּתֵיהּ: וקצתה
וְתִקְטַע יַת פֵּיסַת יְדָהּ לָא תְחוּסָן ירושלמי
עֵינֵיכוֹן: לא יהיה לָא יֵהֲוֵי לָא יֵהֲוֵי לְכוֹן בְּנַרְתֵּיקֵיכוֹן מַתְקְלִין דְנִכְיָל
לְכוֹן בְּבֵיתֵיכוֹן מַתְקְלִין דְנִכְיָל מַתְקְלִין רַבְּרְבִין לְמֶהֱוֵי זַבִּין בְּהוֹן
רַבְּרְבִין לְמֶהֱוֵי זַבִּין בְּהוֹן וּמַתְקְלִין זְעִירִין לְמֶהֱוֵי מַזְבִּין
וּמַתְקִילִין זְעִירִין לְמֶהֱוֵי מַזְבִּין בְּהוֹן: לא לָא יֵהֲוֵי לְכוֹן
בְּבָתֵּיכוֹן מִכְלָן דְנִכְיָל מִכְלָן רַבְּרְבִין
לְמֶהֱוֵי זַבִּין בְּהוֹן וּמִכְלָן זְעִירָן
לְמֶהֱוֵי מַזְבִּין בְּהוֹן: אבן
מַתְקְלִין שְׁלִמִּין וּמִסְחָאתָא דְקִשְׁוֹט
יֵהֲוֵי לְכוֹן מִכְלָן שְׁלִמִּין וְקִסְטִין דְקִשְׁוֹט יֵהֲוֵי לְכוֹן מִן בְּגַלַּל דְיִסְגּוּן יוֹמֵיכוֹן
עַל אַרְעָא דַיְיָ אֱלָקֵכוֹן יַהִיב לְכוֹן: כִּי תוֹעֵבַת אֲרוּם מְרַחֲק קֳדָם יְיָ
אֱלָקֵכוֹן כָּל דְעָבִיד אִלֵּין טְכָלָיָא כָּל דְעָבַד שִׁיקְרָא בִּפְרָקְמַטְיָא: זכור

פפטיר
תרג תיל
מכות זכרון
מעשה עמלק
ומכ׳ לזכרות
זרעו וטלפ
בפכם מעשון

ס ״ זכור את־
אשר־עשה לך עמלק בדרך
בצאתכם ממצרים: יז אשר
קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים
אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא
אלהים: יט והיה בהניח יהוה
אלהיך לך מכל־איביך מסביב
בארץ אשר יהוה־אלהיך נתן לך
נחלה לרשתה תמחה את־זכר
עמלק מתחת השמים לא תשכח:

קי׳ עלי׳ סימן

פ פ פ

כו והיה כי־תבוא אל־הארץ
אשר יהוה אלהיך
נתן לך נחלה
וירשתה וישבת בה: ב ולקחת
מראשית כל־פרי האדמה אשר
תביא מארצך אשר יהוה אלהיך
נתן לך ושמת בטנא והלכת אל־
המקום אשר יבחר יהוה אלהיך
לשכן שמו שם: ג ובאת אל־
הכהן אשר יהיה בימים ההם

טנא כניסה
ספיס רמז
לגבורים פקל
מנפיס

ואמרת

ויהי׳ ארי־תיעול לארעא דיי
אלהך יהיב לך אחסנא
ותירתה ותיתב בה:
ותיסב מרישי כל־איבא דארעא
דתעיל מארעך דיי אלהך יהיב לך
ותשוי בסלא ותהך לאתרא דיתרעי
יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן:
ותיתי לות כהנא דיהי ביומיא
האינון

זכור את אשר עשה לך · אם שקרת במדות ובמשקלות הוי דואג מנדוי האויב שבא מאומי
מרמה תועבת ה׳ וכתיב בתריה בא זדון ויבא קלון: אשר קרך בדרך · לשון מקרה
דבר אחר לשון קרי וטומאה שהיה מטמאן במשכב זכור · דבר אחר לשון קור וחוס ענך
והפסירך מרתיחתך שהיו האומות יראים להלחם בכם ובא זה והתחיל והרגה מקום
לאחרים · משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה בא בן בליעל אחד
קפץ וירד לתוכה אף על פי כן שבכוח הקרה אותה בפני אחרים: ויזנב בך · מכת זנב
אותך מילות וזורק כלפי מעלה: כל הנחשלים אחריך · חמרי כח מחמת חטאם שהיה
הענן פולטן: ואתה עיף ויגע · עיף בגמא דכתיב ויגמא שם העם למים וכתיב אחריו
ויבא עמלק: ויגע · בדרך: ולא ירא · עמלק אלהים מלהרע לך: תמחה את זכר
עמלק · מחיה ועד אשה מעוללו ועד יונק משור ועד שה שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו

נטר הוו דכירין ית דעבדו לכון דבית עמלק באורחא במפקכון ממצרים:

ירושלמי

אשר ואערעו יתכון באורחא והון מ
והוה קטיל בכון כל דהוה מהרהר מקטלין בכון כל דהוה מהרהר
למסטי בתר מימרי הינון גוברייא מהרהר בתר מימרי הוה ענגא
דמשבטא דבית דן דהוה בידיהון בליט יתיה ודבית עמלק מקבלין
פילחנא נוכראה והוה ענגא פליט יתיה ומקטלין יתיה ואתון עמא
יתהון ודבית עמלק מקביל יתהון בני ישראל להיין ומשלהיין ולא
וקטע בית גיבריהון ושדי לעילא דחלו דבית עמלק מן קדם יי:
ואתון בית ישראל הוירתון לעיין
ומשלהין מסוגי שעבודא דמצראי ומן דלוחי גללי ימא דעברתון
במצעיהון ולא דחלו בית עמלק מן קדם יי: והיה ויהי כד יביח
יי אלקכון לכון מן כל בעלי דבביכון מן חזור בארעא די יי אלקכון
יהיב לכון אחסנא למירתה תמחון ית דוכרנא דעמלק מתחות שמיא
ואפילו ליומי מלכא משיחא לא תתנשי:

פ פ פ

והיה כי תבא: ויהי ארום תיעלון לארעא די יי אלקכון יהיב
לכון אחסנא ותירתונה ותיתבון בה: ולקחת ותסבון
מן שירוי ביכורייא דמתבשלין מן שירויא בכל איבא דארעא די יי אלקכון
יהיב לכון ותשוון בסלא ותהכון לארעא דיתרעי יי אלקכון לאשראת
שכינתיה תמן: ובאת ותעטרון
בסליא וצביא ופיפיריא ותיעלון ותיתי לות כהנא די יהוי ממנא
לות כהנא די יהוי ממני לכהין רב כהן רב ביומיא האינון ותימרון
ביומיא ליה

ירושלמי

על כהמה לומר כהמה זו משל עמלק היתה:

חסלת כי תצא

והיה כי תבא: וירשתה וישבת בה. מגיד שלא כתחילתו בבכורים על שבבמו לתת
הארץ וחלקוה: מראשית. ולא כל ראשית ס אין כל הפירות חייבין בבכורים
אלא שב את המינין בלבד כלומר כאן ארץ וכלומר להלן ארץ חטה ושעורה וגומ מה להלן
מסבעת המינים שבשתבחה בהן ארץ ישראל אף כאן שבח ארץ ישראל שהן ז' מינין: זית
שמן. זית לגורי שמחבו לגור בתוכו: ודבש. הוא דבש תמרים: מראשית. אדם יורד
לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה כורך עליה נמי לבמין ואומר הרי זו בכורים: אשר
יהיה בימים ההם. אין לך אלא כהן שבימיך כמו שהוא: ואמרת אליו. שאיך כפוי טובה:

וְאָמַרְתָּ אֶלָּיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה
אֱלֹהֶיךָ כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ׃
ד וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ
וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
ה וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד
מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־
שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב׃
ו וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ
וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃
ז וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ
וַיִּשְׁמַע יְהוָה אֶת־קֹלֵנוּ וַיַּרְא אֶת־
עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ וְאֶת־לַחֲצֵנוּ׃
ח וַיּוֹצִאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד
חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָדֹל
וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים׃ ט וַיְבִאֵנוּ
אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיִּתֶּן לָנוּ אֶת־
הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃
י וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־
רֵאשִׁית פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה
לִי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
יא וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר
נָתַן־לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה
וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ׃
יב כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר
אֶת־כָּל־מַעֲשַׂר תְּבוּאָתְךָ בַּשָּׁנָה

תרגום מנות קריפס על פכס ר׳ מקיפ פנוכר בפרס׳

פסיק זול פג סיכו אותו עבל כסיונות פכיפנו לארץ׳

פסיק בנימס׳ כנ כשגיל פתור׳ סניתנס כנכ לותיות׳

שני

דַּהֲאִינוּן וְתֵימַר לֵיהּ חַוַּיְתִּי יוֹמָא דֵּן
קָדָם יְיָ אֱלָהָךְ אֲרֵי עָלִית לְאַרְעָא
דְּקַיֵּים יְיָ לַאֲבָהָתָנָא לְמִתַּן לָנָא׃
וְיַסֵּב כָּהֲנָא סַלָּא מִן יְדָךְ וְיַחֵת
קָדָם מַדְבְּחָא דְיְיָ אֱלָהָךְ׃
וְתֵימַר קָדָמֵי יְיָ אֱלָהָךְ לְבַן אֲרַמָּאָה
בָּעָא לְאוֹבָדָא יָת אָבָא וּנְחַת
לְמִצְרַיִם וְדָר תַּמָּן בְּעַם זְעֵיר וַהֲוָה
תַּמָּן לְעַם רַב תַּקִּיף וְסַגִּי׃
וְאַבְאִישׁוּ לָנָא מִצְרָאֵי וְעַנְיוּנָא וְיַהֲבוּ
עָלָנָא פּוּלְחָנָא קַשְׁיָא׃ וְצַלֵּינָא
קָדָם יְיָ אֱלָהָא דַאֲבָהָתָנָא וְקַבֵּיל יְיָ
צְלוֹתָנָא וּגְלֵי קָדָמוֹהִי עֲמָלָנָא
וְלֵיאוּחָנָא וְדוּחֲקָנָא׃ וְאַפְּקָנָא יְיָ
מִמִּצְרַיִם בִּידָא תַקִּיפָא וּבִדְרוֹעָא
מְרַמְמָא וּבְחֶזְוָנִין רַבְרְבִין וּבְאָתִין
וּבְמוֹפְתִין׃ וְאַתֵּינָא לְאַתְרָא
הָדֵין וִיהַב לָנָא יָת אַרְעָא הָדָא
אַרְעָא עֲבִידָא חֲלָב וּדְבָשׁ׃
וּכְעַן הָא אֵיתֵיתִי יָת רֵישׁ אִבָּא
דְאַרְעָא דִיהַבְתָּ לִי יְיָ וְתַחְתִּינֵיהּ
קָדָם יְיָ אֱלָהָךְ וְתִסְגּוֹד קֳדָם יְיָ
אֱלָהָךְ׃ וְתֶחְדֵּי בְּכָל טַבְתָּא דִּיהַב
לָךְ יְיָ אֱלָהָךְ וְלְבֵיתָךְ אַתְּ
וְלֵיוָאָה וְגִיּוֹרָא דְּבֵינָךְ׃ אֲרֵי תְשַׁלֵּים
לְעַשְׂרָא יָת כָּל מַעֲשַׂר עַלָּתָךְ

בשתא

הנדתי היום · פעם אחת בשכה ולא שתי פעמים : ולקח הכהן הטנא מידך · להניף אותו
ה כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף : וענית · לשון הרמת קול : ארמי אובד אבי
מזכיר חסדי המקום ארמי אובד אבי לכן נקט לעקור את הכל כשרדף אחר יעקב ובשביל
שחשב לעשות חשב לו המקום כאלו עשה שאומות העולם ע״ז חושב להם הקב״ה מחשבה
כמעשה : וירד מצרימה · ועוד אחרים באו לכלותיכו שאחרי זאת ירד יעקב למצרים :

בתי

ליה אזרינן ושבחינן יומא הדין
קדם יי אלהא ארום עלינן לארעא
דחיים מימרא דיי לאבהתן למיתן
לן:

ביומיא האינון ותימרון ליה אזרינן
ונא דין קדם יי אלקך ארום עלינן
לארעא דקיים יי לאבהתן למיתן
לנא: ולקת ויסב בהנא ית
סלא דביכורייא מן ידך ויובל וייתי
וירים וייחית ומבתר כדין יחתיניה קדם מדבחא דיי אלקכון: וענית
ותיכון ותימרון קדם יי אלקכון לארם נהריא נחתת אבונן יעקב מן
שירויא וכעא לאוברותיה ושזביה מימרא דיי מן ידוי ומבתר כדין נחת
למצרים ואיתזחב תמן לעם קליל והוה תמן לאומא רבא ותקיפא
ומסגיא: וירעו ואבאישו לנא מצראי וצעדו יתנא ויהבו עלנא
פולחנא קשיא: ונצעק וצלינא קדם יי אלקא דאבהתן וקביל יי
צלותנא וגלי קדמוי צערן וליעותן ודחקן: ויוציאנו והנפקנא יי
ממצרים בידא תקיפתא ובדרע מרממא ובחזונא רבא ובאתין ותימהין:
ויביאנו ואנטל יתנא לאתרא הדין ויהב לנא ית ארעא הדא ארע
דפירהא שמינין בחלב וחליין בדבש: ועתה הא אייתיתי
ית שירוי ביכורי איבא דארעא דיהבת לי יי ותחתיניה קדם יי אלקך
ותסגוד קדם יי אלקך: ושמחת ותחדי בכל טבתא דיהב לך יי אלקך
ולאינש בתיכון ותהנון ותיכלון
אתון וליואי וגיורי דביניכון:

ירושלמי

כי תכלה ארום תשיצון לעשרא
ית כל מעשר עללתך בשתא ת
תליתיתא

ירושלמי

ארום תשלמון למעשרא ית כל
מעשר עללתך בשתא תליתיתא
דהיא

במתי מעט · בשבעים פעם: אל המקום הזה · זה בית המקדש: ויתן לכו את הארץ ·
כמשמעו: והכתו · מניד שכוטלו אחר הנפת הכהן ואומחו בידו כשהוא קורא ומוזר
ומניף: ושמחת בכל הטוב: מכאן אמרו אין קורין מקרא בכורים אלא בזמן שמחה
מענרת ועד החג שאדם מלקט תבואתו ופירותיו וייבו ושמנו אבל מהחג ואילך מביא
ואינו קורא: אתה והלוי · אף הלוי חייב בבכורים אם נטעו בתוך עריהם: והגר אשר
בקרבך · מביא ואינו קורא שאינו יכול לומר לאבותיו: כי תכלה לעשר את כל מעשר
תבואתך בשנה השלישית · כשתגמור לפרוש מעשר של שנה השלישית קבע זמן הביעור
והוידוי בערב הפסח של שנה הרביעית שבאחר מקנה שלש שנים תוציא ונוחר כאמר כאן
מקן ובאמר להלן מקץ שבע שנים לענין הקהל מה להלן רגל אף כאן רגל אי מה להלן
חג הסוכות אף כאן חג הסוכות תלמוד לומר כי תכלה לעשר מעשרות של שנה השלישית
רגל שהמעשרות כלין בו וזהו פסח שהרבה אילנות יש שבלקטין אחר הסוכות כמנהג

הַשְׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנִתַּתָּה
לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ
בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ: יג וְאָמַרְתָּ
לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ
מִן־הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר
לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכָל־מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא
שָׁכָחְתִּי: יד לֹא אָכַלְתִּי בְאֹנִי
מִמֶּנּוּ וְלֹא־בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטֻמְאָה
וְלֹא־נָתַתִּי מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי: טו הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן
קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ
אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:
ס טז הַיּוֹם הַזֶּה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־

בְּשַׁתָּא תְּלִיתָאָה שַׁתָּא דְּמַעֲשְׂרָא
יְתִתֵּן לְלֵוָאָה לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא
וּלְאַרְמַלְתָּא וְיֵכְלוּן בְּקִרְוָךְ וְיִשְׂבְּעוּן:
וְתֵימַר קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ פְּלִיתִי מַעֲשַׂר־
קוּדְשָׁא מִן־בֵּיתָא וְאַף יְהַבְתִּיהּ
לְלֵוָאָה וְלְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא
וּלְאַרְמַלְתָּא כְּכָל פִּקּוּדָךְ דְּפַקְדְּתָנִי
לָא עֲבַרִית מִפִּקּוּדָךְ וְלָא אִיתְנַשִּׁיתִי:
לָא אֲכָלִית בְּאֶבְלִי מִינֵיהּ וְלָא
חֲלִיפִית מִינֵיהּ בְּמַסְאָב וְלָא יְהַבִית
מִינֵיהּ לְמֵית קַבְּלִית לְמֵימְרָא דְּיְיָ
אֱלָהִי עֲבַדִית כְּכָל דְּפַקְדְּתָנִי:
אִסְתְּכִי מִמְּדוֹר קוּדְשָׁךְ מִן־שְׁמַיָּא
וּבָרֵךְ יָת־עַמָּךְ יָת־יִשְׂרָאֵל וְיָת
אַרְעָא דִּיהַבְתָּ לָנָא כְּמָא דְקַיֵּימְתָּא
לַאֲבָהָתָנָא אַרְעָא עַבְדָא חֲלָב וּדְבָשׁ:
יוֹמָא הָדֵין יְיָ אֱלָהָךְ מְפַקְּדָךְ
הַחֻקִּים לְמַעְבַּד

מעשרות של שלישית כלין בפסח של רביעית וכל מי ששהה מעשרותיו הגריבו הכתוב
לבערו מן הבית: סכת המעשר. שכה שלין כוהנ בה אלא מעשר אחד משני מעשרות
שכהנו בשתי שניס שלפניה ששכה ראשונה של שמטה כיהנ בה מעשר ראשון כמו שנאמר
כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר ומעשר שני שנאמר ואכלת לפני ה׳ אלהיך מעשר
דגנך ותירושך ויצהרך הרי שתי מעשרות ובא ולמדך כאן בשכה השלישית שאין כוסג
מאותן שתי מעשרות אלא האחד ואי זה זה מעשר ראשון ותחת מעשר שני יתן מעשר
עני שנאמר כאן ונתת ללוי אחת אשר לו הרי מעשר ראשון: לגר ליתום ולאלמנה.
זה מעשר עני: ואכלו בשעריך ושבעו. תן להם כדי שבעון מכאן אמרו אין פוחתין
לעני בגורן פחות מחצי קב חטים וכולי: ואמרת לפני ה׳ אלהיך. התודה
שבתת מעשרותיך: בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני ובטע רביעי ולמדך
שאם שהה מעשרותיו של שתי שנים ולא העלם לירושלם שצריך להעלותם עכשו:
גם נתתיו ללוי. מעשר ראשון וגם לרבות תרומות ובכורים: לגר ליתום ולאלמנה.
זה מעשר עני: ככל מצותך. נתתים כסדרן לא הקדמתי תרומה לבכורים
ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון שהתרומה קרויה ראשית שהיא ראשונה משכעשה
דגן וכתיב מלאתך ודמעך לא תאחר לא תעשה את הסדר: לא עברתי ממצותיך. לא

תְּלִיתָיְתָא דְשַׁמִּיטְתָּא וְתִיתְנוּן מַעֲשְׂרָא קַמָּאָה לְלֵוָאֵי מַעֲשְׂרָא תִּנְיָנָא הוּא מַעֲשַׂר מִסְכֵּנְיָא לְגִיּוֹרָא לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא וְיֵכְלוּן בְּסַרְוָוךְ וְיִשְׂבְּעוּן: ואמרת ומעשר תְּלִיתָאי תֵּיסַק וְתֵיכוֹל קֳדָם יְיָ אֱלָקָךְ וְתֵימַר הָא אַפְרַשְׁנָן קוּדְשָׁיָא מִן בֵּיתָא וּלְחוֹד יְהַבְנָן מַעֲשְׂרָא קַמָּאָה לְלֵוָאֵי מַעֲשְׂרָא תִּנְיָנָא לְגִיּוֹרֵי לְיַתְמָא וּלְאַרְמַלְתָּא הֵי בְּכָל תַּפְקִידָךְ דְּפַקִּידְתָּנִי לָא עָבַרְתָּ חַדָּא מִן פִּקּוּדָיְךָ וְלָא אַנְשֵׁיתָ: לא לָא אֲכָלִית בְּיוֹמֵי אֲבֵלִי מִנֵּיהּ וְלָא אַפְרַשְׁתִּ מִנֵּיהּ בְּמְסָאֲב וְלָא יְהַבְתִּ מִנֵּיהּ תַּכְרִיכִין לְנַפְשׁ דְּמִית שְׁמַעְנָן בְּקָל מֵימְרָא דַיְיָ עֲבַדְתִּ בְּכָל מָה דְּפַקִּידְתָּנִי: השקיפה אודיק מִמְּדוֹר בֵּית שְׁכִינַת קוּדְשָׁךְ מִן שְׁמַיָּא וּבָרִיךְ יָת עַמָּךְ יָת יִשְׂרָאֵל וְיָת אַרְעָא דִיהַבְתָּ לָנָא הֵיכְמָא דְקַיְּמִת לְאַבְהָתָנָא אַרְעָא דְּפִירְהָא שְׁמִינִין כַּחֲלָב יְחַלְיִין כִּרְבַשׁ: הַיּוֹם יוֹמָא דֵין יְיָ אֱלָקָכוּן מְפַקֵּיד לְכוּן לְמֶעְבַּד יָת קְיָימַיָּא הָאִלֵּין

ירושלמי

לָא אֲכָלִינָן בְּאֶבְלוּ מִנֵּיהּ וְלָא אַפְרַשְׁנָן מִנֵּיהּ בְּסוּאֲבָא וְלָא יְהַבְנָן מִנֵּיהּ תַּכְרִיכִין לְטָמֵי נַפְשׁ דְּמִשְׁתְּמַעְנָן בְּקָל מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָן עֲבַדְנָן בְּכָל מָה דִי אִתְפַּקַּד עָלָנָא:

אֲדִיק בְּבָעוּ מִמְּדוֹר בֵּית שְׁכִינַת יְקָרָךְ וְקוּדְשָׁךְ מִן שְׁמַיָּא וּבָרִיךְ יָת עַמָּךְ יָת יִשְׂרָאֵל וְיָת אַרְעָא דִי יְהַבְתָּ לָן הֵיךְ מָה דְקַיְּמִת לְאַבְהָתָן אַרְעָא דְּעַבְדָא פֵּירִין טָבִין נְקִיִּין כַּחֲלָבָא וְחַלְיִין וּטְעִימִין כְּדוּבְשָׁא: וית

הפרשתי ממין על שליכו מיכו ומן החדש על היסן: ולא שכחתי מלברכך על הפרשת מעשרות: לא אכלתי באוני ממנו מכאן שאסור לאונן: ולא בערתי ממנו בטמא כין שאני טמא והוא טהור כין שאני טהור והוא טמא והיכן הוזהר על כך לא תוכל לאכול בשעריך זו אכילת טומאה כמו שכא בפסולי המוקדשים בשעריך תאכלנו הטמא והטהור ונומר אכל זה לא תוכל לאכול דרך אכילת שעריך שאמור במקום אחר: ולא נתתי ממנו למת לעשות לו ארון ותכריכין: שמעתי בקול ה׳ אלהי הביאותיו לבית הבחירה: עשיתי ככל אשר צויתני שמחתי ושמחתי בו: השקיפה ממעון קדשך עשיתו מה שנזרת עליו עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם נחקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם: אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו לתת לנו וקיימת ארץ זבת חלב ודבש: היום הזה ה׳ אלהיך בכל יום יהיו בעיניך חדשים כאלו בו ביום נצטויתי עליהם: ושמרת ועשית אותם

יד
טו
טז

הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים
וְשָׁמַרְתָּ וַעֲשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל־לְבָבְךָ
וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ יז אֶת־יְהוָה
הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹהִים
וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו
וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ׃
יח וַיהוָה הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם לִהְיוֹת
לוֹ לְעַם סְגֻלָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ
וְלִשְׁמֹר כָּל־מִצְוֹתָיו׃ יט וּלְתִתְךָ
עֶלְיוֹן עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה
לְתְהִלָּה וּלְשֵׁם וּלְתִפְאָרֶת וּלְהִיֹתְךָ
עַם־קָדֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר׃
פ וַיְצַו מֹשֶׁה וְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הָעָם לֵאמֹר שְׁמֹר אֶת־
כָּל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם
הַיּוֹם׃ ג וְהָיָה בַּיּוֹם אֲשֶׁר
תַּעַבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וַהֲקֵמֹתָ לְךָ
אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וְשַׂדְתָּ אֹתָם בַּשִּׂיד׃
ד וְכָתַבְתָּ עֲלֵיהֶן אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
הַתּוֹרָה הַזֹּאת בְּעָבְרֶךָ לְמַעַן אֲשֶׁר
תָּבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נֹתֵן לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ׃
ה וְהָיָה בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן
תָּקִימוּ אֶת־הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם בְּהַר עֵיבָל
וְשַׂדְתָּ אוֹתָם בַּשִּׂיד׃ ו וּבָנִיתָ
שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִזְבַּח
אֲבָנִים לֹא־תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל׃
ז אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת תִּבְנֶה אֶת־
מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו
עוֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ח וְזָבַחְתָּ

רביעי כז

פ"ל מנ"ס כתו'

קנ"ף סימן

לְמַעְבַּד יַת־קְיָמַיָּא הָאִלֵּין וְיַת־
דִּינַיָּא וְתִיסַר וְתַעְבִּיד יַתְהוֹן בְּכָל־
לִבָּךְ וּבְכָל־נַפְשָׁךְ׃ יַת־יְיָ חַטֵּבְתָּ
יוֹמָא־דֵין לְמֶהֱוֵי לָךְ לֵאלָהּ וּלְמֵהַךְ
בְּאוֹרְחָן־דְּתַקְנָן־קֳדָמוֹהִי וּלְמִטַּר
קְיָמוֹהִי וּפִיקוּדוֹהִי וּדְיָנוֹהִי וּלְקַבָּלָא
לְמֵימְרֵיהּ׃ וַיְיָ חַטֵּבְךָ יוֹמָא־דֵין
לְמֶהֱוֵי לֵיהּ לְעַם חַבִּיב כְּמָא דְּמַלִּיל
לָךְ וּלְמִטַּר כָּל־פִּקּוּדוֹהִי׃ וּלְמִתְּנָךְ
עִלָּאָה עַל כָּל־עַמְמַיָּא דְּעַבַדְ
לְתוּשְׁבְּחָא וּלְשׁוּם וּלְרַבּוּ וּלְמֵהֱוֵךְ
עַם־קַדִּישׁ קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ כְּמָא
דְּמַלִּיל׃ וּפַקֵּיד מֹשֶׁה וְסָבֵי יִשְׂרָאֵל
יַת־עַמָּא לְמֵימַר טַרוּ יַת־כָּל־
דְּתַפְקִידְתָּא דְּאַנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן
יוֹמָא־דֵין׃ וּהֲוֵי בְּיוֹמָא דְּתַעְבְּרוּן
יַת־יַרְדְּנָא לְאַרְעָא דְּיְיָ אֱלָהָךְ יְהִיב
לָךְ וּתְקִים לָךְ אֲבָנִין רַבְרְבִין וּתְסוֹד
יַתְהוֹן בְּסִידָא׃ וְתִכְתּוֹב עֲלֵיהוֹן
יַת־כָּל־פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא
בְּמֶעְבְּרָךְ בְּדִיל דְּתֵיעוֹל לְאַרְעָא דְּיְיָ
אֱלָהָךְ יְהִיב לָךְ אַרְעָא עֲבִדָא חֲלָב
וּדְבַשׁ כְּמָא־דְמַלִּיל יְיָ אֱלָהָא־
דַאֲבָהָתָךְ לָךְ׃ וּהֲוֵי בְּמֶעְבְּרְכוֹן
יַת־יַרְדְּנָא תְּקִימוּן יַת־אֲבָנַיָּא
הָאִלֵּין דְּאַנָא מְפַקֵּד יַתְכוֹן יוֹמָא־
דֵין בְּטוּרָא דְּעֵיבָל וּתְסוֹד יַתְהוֹן
בְּסִידָא׃ וְתִבְנֵי תַמָּן מַדְבְּחָא
קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ מַדְבַּח אַבְנִין לָא־
תְרִים עֲלֵיהוֹן בַּרְזְלָא׃ אַבְנִין
שְׁלִמִין תִּבְנֵי יַת־מַדְבְּחָא דְּיְיָ אֱלָהָךְ
וְתַסֵּיק עֲלוֹהִי עֲלָוָן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ׃
ותיכוס

וית דינייא ותטרון וחעבדון יתהון בכל לבכון ובכל נפשכון: את ח׳ ב
ית ייי חטיבתון חטיבא חדא בעלמא יומנא דהכין כתיב שמע
ישראל ייי אלקנא ייי חד מטול למהוי לאלקא ולמהך באורחן דחקנן קדמוי
ולמנטור קיימוי ופקודוי ודינוי ולמקבלא למימריה: וה׳
ומימרא דייי חטיב יתכון חטיבא חדא בעלמא יומנא דהכין כתיב
מאן כוות עמך ישראל עם יחידאי בארעא מטול למדוי ליה לעם
חביב היכמא דמליל לכון ולמנטר כל פקודוי: ולתחך ולמנאה
יתכון דמין וגיוחגין על כל עממיא לרבו ולשום דיקר ולשיבהורא מטול
למהוי עם קדיש קדם ייי אלקכון היכמא דמליל: ויצו ופקיד משה
וסבי ישראל ית עמא למימר טורו ית כל חפקדתא דאנא מפקיד לכון
יומנא: והיה ויהי ביומא דתעברון ית יורדנא לארעא דייי אלקכון
יהיב לכון וחקימון לכון אבנין רברבין ותשיעון יתהון בגירא: וכתבת
וחכתוב עליהון ית פתגמי אוריתא הדא במעברכון מן בגלל דתיעלון
לארעא דייי אלקכון יהיב לכון ארעא דפירהא שמינין כחלב ועבדין דבש
היכמא דמליל ייי אלקא דאבהתכון לכון: והיה ויהי בזמן דתעברון
ית יורדנא תקימון ית אבנייא האלין דאנא מפקד יתכון בטורא דעיבל
ותשועון יתהון בגירא: ובנית ותיבנון תמן מדבחא קדם ייי אלקכון
מדבח אבנין לא תרים עליהון פרזלא: אבנים אבנין שלמן תבנון
ית מדבחא דייי אלקכון ותסקון עלוי עלוון קדם ייי אלקכון: וזבחת
ותיכסון

ירושלמי

ית ממרא דייי אמליכתין עליכון
יומא דין למהוי לכון לאלהא:

ירושלמי

ומימרא דייי אמלך עליכון לשמיה
לעם חביבא היך סגולה היך מה
די מליל לכון ולמיטר כל פיקודוי:

לותם · בת קול מברכתו הבאת בכורים היום תשכה לשכה הבאה: האמרת · והאמירך · יז
אין לחם עד מוכיח במקרא ולא שהוא לשון המשכה וסבלה הבדלתי לך מאלהי הכבר
להיות לך לאלהים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומבאתי להם עד
והוא לשון תפתארת יתאמרו כל פועלי און: כאשר דבר לך · והייתם לי סגולה: יח
ולהיותך עם קדוש · כאשר דבר והייתם לי קדושים: שמור את כל המצוה · לשון הווה יט
גרלכם בלצו: והקמותך · בירדן ואחר תוכיחו משם אחרות ותבנו מהן מזבח בהר כ
עיבל כמבאת אתה אומר ג׳ מיני אבנים היו שבים עשר בירדן וכבגדן בגלגל וכבגדן בהר
מי כל

שלמים ואכלת שם ושמחת לפני
יהוה אלהיך: ט וכתבת על-
האבנים את-כל-דברי התורה
הזאת באר היטב: ס
חמישי
ט וידבר משה והכהנים הלוים
אל-כל-ישראל לאמר הסכת ושמע
ישראל היום הזה נהיית לעם
ליהוה אלהיך: י ושמעת
בקול יהוה אלהיך ועשית את-
מצותו ואת-חקיו אשר אנכי מצוך
היום: ס יא ויצו משה
את-העם ביום ההוא לאמר:
יב אלה יעמדו לברך את-העם
על-הר גרזים בעברכם את-הירדן
שמעון ולוי ויהודה ויששכר ויוסף
ובנימן: יג ואלה יעמדו על-
הקללה בהר עיבל ראובן גד
ואשר וזבולן דן ונפתלי:
יד וענו הלוים ואמרו אל-כל-
איש ישראל קול רם: ס
טו ארור האיש אשר יעשה
פסל ומסכה תועבת יהוה מעשה
ידי חרש ושם בסתר וענו כל-העם
ואמרו אמן: ס
יז ארור מקלה אביו ואמו ואמר
כל-העם אמן: ס

וחכוס נכסת קודשין ותיכל תמן
ותחדי קדם יי אלהך: ט וכתוב
על-אבניא ית כל פתגמי אורייתא
הדא פריש יאות: ס
ומליל משה וכהניא ליואי עם כל-
ישראל למימר אצית ושמע ישראל
יומא הדין הויתא לעם קדם יי
אלהך: ותקביל למימרא דיי
אלהך ותעביד ית פקודוהי וית-
קיימוהי דאנא מפקדך יומא דין:
ופקיד משה ית עמא ביומא ההוא
למימר: אילין יקומון לברכא
ית-עמא על-טורא דגרזים
במיעברכון ית-ירדנא שמעון ולוי
ויהודה ויששכר ויוסף ובנימן:
ואילין יקומון על-לוטיא בטורא
דעיבל ראובן גד ואשר וזבולן דן
ונפתלי: ויתיבון ליואי ויימרון
לכל-אינש ישראל קל רם:
ליט גברא דיעבד צלם ומתכא
מרחקא קדם יי עובד ידי אומנא
וישוי בסתרא ויתיבון כל-
עמא ויימרון אמן:
ליט דיקלי אבוהי ואמיה ויימר
כל-עמא אמן:

ארור ליט

ויתיכסין נכסת
ותיחדון קדם
ותיכתבון על
ואוריתא הדא
מתקרי בחד ל
בשיבעין ל
משה וכהניא
אתברתון ל
דיי אלקכון ו
ויצו משה
שבטיא יקומ
ירדנא שמעו
שבטייא יקומ
ונפתלי:
ויימרון לכל
רמא:
על טורא דג
דעיבל וארונ
במצעא מ
אפיהון בלו
ואמרין בריך
יעבד צלם ו
דמרחק קדם
ישוי בטומרא
אפיהון בלו
ואמרין ליפ
צלם וצורה ו
קדם יי עובד
בטומרא הו
ואמרין אמן
המזלזל אי
שניין בלהון

פנ"ת ק'

ריזיים כנ"מ הגלכס יסיס כו'

קול רם וסמיך לים ארור הפיס אמר יעבס פסל: לומר סכקולו כל רס ס"ייכו בקול בקבה שבעו דכיר סנכי ה' ולא יכיס לך ג

ס ס' עיכל כדאיתא במסכת סוטה: באר היטב. בשבעים לשון: הסכת. כתרגומו: היום
יב הזה נהיית לעם. בכל יום יהיו בעיניך כאלו היום נאת עמו בברית: לברך את העם.
כדאיתא במסכת סוטה שהם שבטים עלו לראש הר גריזי ושם לראש הר עיבל והכהנים
והלוים והארון למטה באמצע הפכו לויים פניהם כלפי הר גריזים ואתחו בברכה ברוך
האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו' ואלו ואלו עונין אמן מזרו והפכו פניהם להר עיבל
ואתחו בקללה ואומרים ארור האיש אשר יעשה פסל וגומר וכן כולם עד ארור אשר לא
יז יקים: מקלה אביו. מזלזל בשון ובקלה אחיך: מפיג

וְתִיכְסִין נְכָסַת קוּדְשִׁין וְתֵיכְלוּן תַּמָּן וְתִיחְדוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן: וכתבת וְתִכְתְּבוּן עַל אַבְנַיָּא יַת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא כְּתַב חָקִיק וּמְפָרַשׁ מְתַרְגְּמִי בְּחַד לִישָׁן וּמִתַּרְגֵּם בְּשִׁבְעִין לִישָׁנִין: וידבר ומליל

ירושלמי

וְתִכְתְּבוּן עַל אַבְנַיָּא יַת כָּל מִלֵּי שְׁבָח אוֹרַיְתָא הָדָא כְּתַב חָקִיק וּמְפָרַשׁ טָבָאוֹת מְחַקְּרֵי וּמְתַרְגֵּם בְּשִׁבְעִין לְשׁוֹן:

מֹשֶׁה וְכָהֲנַיָּא בְּנֵי לֵוִי עִם כָּל עַמָּא לְמֵימַר צַיְּרוּ וְשִׁמְעוּ יִשְׂרָאֵל יוֹמָנָא אִתְבַּרְתָּתוּן לְמֶהֱוֵי עַמָּא קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן: ושמעת וּתְקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דְּיְיָ אֱלָקְכוֹן יָת עֲבָדוֹהִי יָת פִּקּוּדוֹהִי וְיָת אֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵּין: ויצו משה ופקיד מֹשֶׁה יַת עַמָּא בְּיוֹמָא הַהוּא לְמֵימַר: אלה אֵלֶּה שִׁבְטַיָּא יְקוּמוּן לְבָרְכָא יַת עַמָּא עַל טַוְרָא דְגְרִיזִים בְּמֶעְבַּרְכוֹן יַת יַרְדְּנָא שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִין: ואלה וְאֵלֶּה שִׁבְטַיָּא יְקוּמוּן עַל לְוָטַיָּא בְּטוּרָא דְעֵיבָל רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וְזְבוּלֻן דָּן וְנַפְתָּלִי: וענו וְיִכְוְזוּן לֵוָאֵי וְיֵימְרוּן לְכָל אֱינַשׁ יִשְׂרָאֵל בְּקָלָא רָמָא: ארור שיתא שִׁבְטִין קָמוּ עַל טַוְרָא דְגְרִיזִים וְשִׁיתָּא עַל טַוְרָא דְעֵיבָל וַאֲרוֹנָא וְכָהֲנַיָּא וְלֵוָאֵי בְּמִצְעָא מְבָרְכָיָא הָוֹן הָפְכִין אַפֵּיהוֹן בְּלוֹ קֳבֵל טַוְרָא דְגְרִיזִין וְאָמְרִין בְּרִיךְ יְהוֹי גַּבְרָא דְּלָא יַעֲבַד צְלַם וְצוּרָה וְכָל דְּמוּ מַה דְּמְרַחֵק קֳדָם יְיָ עוֹבַד יְדֵי אוּמָן וְלָא יָשִׁי בְּטוּמְרָא מְלַטְטַיָּא הָוֹן הָפְכִין אַפֵּיהוֹן בְּלוֹ קֳבֵל טַוְרָא דְעֵיבָל וְאָמְרִין לִיט יְהוֹי גַּבְרָא דְּיַעֲבִיד צְלַם וְצוּרָה וְכָל דְּמוּ מַה דְּמְרַחֵק קֳדָם יְיָ עוֹבַד יְדֵי אוּמָן וְשָׁוִי בְּטוּמְרָא הָוֹן עָנְיִין כֻּלְּהוֹן כְּחָדָא וְאָמְרִין אָמֵן: ארור מקלה לִיט דְּמְזַלְזֵל אִיקָרָא דְּאָבוּי וּדְאִמֵּיהּ עָנְיִין כֻּלְּהוֹן כְּחָדָא וְאָמְרִין אָמֵן:

ירושלמי

אֲשִׁיתָא שִׁבְטִין יְקוּמוּן לְדִין עַל טוּרָא דְגְרִיזִים וַאֲשִׁיתָא שִׁבְטִין יְקוּמוּן עַל טוּרָא דְעֵיבָל וַאֲרוֹנָא וְכָהֲנַיָּא וְלֵוָאֵי יְהִיבִין בְּמִצְעָא וְכָל יִשְׂרָאֵל מִן כָּא וּמִן כָּא הָפְכִין אַפֵּיהוֹן לְקֳבֵל טוּרָא דְגְרִיזִים וּפָתְחוּ הַזְּמָהוֹם בְּבִרְכָה בְּרִיךְ יְהוֹי גַּבְרָא דְּלָא עָבַד צְלַם וְצוּרָה וְכָל דְּמוּמָה דְּשָׁנֵי וּמְרַחֵק קֳדָם יְיָ עוֹבַד יְדֵי בַר נָשָׁא וּדְלָא יָשִׁי בְּטוּמְיָא וּמְלַטְטַיָּא הָוֹן הָפְכִין אַפֵּיהוֹן לְקֳבֵל טוּרָא דְעֵיבָל וְאָמַר לִיט יְהוֹי גַּבְרָא דִּי יַעֲבִיד צְלַם וְצוּרָה וְכָל דְּמוּמָה דְּסָנֵי וּמְרַחֵק קֳדָם יְיָ עוֹבַד יְדֵי בַר נָשׁ וּדִי יָשִׁיב בְּטוּמְרָא וַהֲוֹן כָּל עַמָּא עָנְיִין אֵילֵין וְאֵילֵין וְאָמְרִין אָמֵן:

יז אָרוּר מַסִּיג גְּבוּל רֵעֵהוּ וְאָמַר
כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
יח אָרוּר מַשְׁגֶּה עִוֵּר בַּדָּרֶךְ וְאָמַר
כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
יט אָרוּר מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר־יָתוֹם
וְאַלְמָנָה וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ ס
כ אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֵשֶׁת אָבִיו
כִּי גִלָּה כְּנַף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעָם
אָמֵן׃ ס
כא אָרוּר שֹׁכֵב עִם־כָּל־בְּהֵמָה
וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
כב אָרוּר שֹׁכֵב עִם־אֲחֹתוֹ בַּת־
אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם
אָמֵן׃ ס
כג אָרוּר שֹׁכֵב עִם־חֹתַנְתּוֹ וְאָמַר
כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
כד אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר וְאָמַר
כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס
כה אָרוּר לֹקֵחַ שֹׁחַד לְהַכּוֹת
נֶפֶשׁ דָּם נָקִי וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן׃ ס
כו אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים אֶת־
דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם
וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס

כח

א וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת
אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עֶלְיוֹן עַל
כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ ב וּבָאוּ עָלֶיךָ
כָּל־הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ כִּי
תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

ברוך

ליט דישני תחומא דחבריה ויימר
כל־עמא אמן׃
ליט דיטעי עוירא באורחא ויימר
כל־עמא אמן׃
ליט דיצלי דין גיור יתם ואלמנא
ויימר כל־עמא אמן׃
ליט דישכוב עם איתת אבוהי ארי
גלי כנפא דאבוהי ויימר כל־
עמא אמן׃
ליט דישכוב עם כל־בעירא ויימר
כל־עמא אמן׃
ליט דישכוב עם־אחתיה בת־
אבוהי או בת אמיה ויימר כל־
עמא אמן׃
ליט דישכוב עם־חמותיה ויימר
כל־עמא אמן׃
ליט דימחי חבריה בסתרא ויימר
כל־עמא אמן׃
ליט דיקבל שוחדא למקטל נפש דם
זכאי ויימר כל־עמא אמן׃
ליט דלא־יקיים ית־פתגמי אוריתא
הדא למעבד ית־הון ויימר כל־
עמא אמן׃
ויהי אם־קבלא תקביל למימרא
דיי אלהך למיטר למעבד ית־כל־
פקודוהי דאנא מפקיד־לך יומא
דין ויתנינך יי אלהך עלאה על
כל־עממי ארעא׃ וייתון עליך
כל־ברכיא האילין ויידבקונך ארי
תקביל למימרא דיי אלהך׃

ברוך

יז מסיג גבול · מחזירו לאחוריו ונוכח את הקרקע לצין והוסג אחור : משגה עור · הסומא
בדרך ומטעיהו עצה רעה : מכה רעהו בסתר על לשון הרע קוראו אותו רמאי ביסודו שלו
משה

ליט יהוי גברא המשבי תחומא :
ירושלמי
ליט יהוי גברא דיטעי אכסניא
באורחא דהוא המי לסמיא ויענון
כל עמא ויימרון אמן :

ארור מסיג ליט דישני תחומא
דחבריה הוון ענין כלהון בחדא
ואמרין אמן : ארור משגה ליט
דיטעי אכסניא באורחא דהוא
מרמי לסמיא הוון ענין כלהון
בחדא ואמרין אמן : ארור מטה
ליט דיצלי הין דיין יתם וארמלא הוון ענין כלהון כחדא ואמרין אמן :
ארור שוכב ליט המשמש עם אתת אבוי ארום גלי כנפא דגלי אבוי הוון
ענין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור שוכב ליט המשמש עם כל
בעירא הוון ענין כלהון בחדא ואמרין אמן : ארור ליט המשמש
עם אחתיה ברת אבוי או ברת
אמיה הוון ענין כלהון כחדא
ואמרין אמן : ארור ליט המשמש
עם חמותיה הוון ענין כלהון
בחדא ואמרין אמן : ארור מכה
ליט דימחי חבריה בלישן חליתאי
בטומרא הוון ענין כלהון כחדא ואמרין אמן : ארור ליט המקבל
שוחדא למקטול בר נש למשדי אדם וכאי הוון ענין כלהון כחדא
ואמרין אמן : ארור תרתיסרי שבטיא כל חד וחד הוה אמר בירכתא
בכללא ולוטיא בכללא מברכיא הוון הפכין אפיהון לכל מילא ומילא
כלו קבל טורא דגריזים ואמרין ברוך יהוי גברא די יקים ית פתגמי
אוריתא הדא למעבדהון מלטטיא הפכין אפיהון כלו קבל טורא
דעיבל ואמרין ליט יהוי גברא דלא יקים ית פתגמי אוריתא הדא
למעבדהון הוון ענין כלהון כחדא ואמרין אמן פתגמיא אילין אתאמרו
בסיני ואתנייו כמשן זמנא ואיתליתון במישרי מואב תרתיסרי מלין מן
מלחא לכל שבטא ועל כל פיקודא ופקודא אתגזר עלה תלתין ושית
קיימין : והיה ויהי אין קבלא תקבלון למימרא דיי אלקכון למינטר
ולמעבד ית כל פקודוי דאנא מפקיד לכון יומנא ויתנינכון יי אלקכון רמין
וגיותנין על כל עממי ארעא : ובאו ויתון עליכון כל בירכתא האלין
ויתבקנכון ארום תקבלון למימרא דיי אלקכון : ברוך ברכין אתון

ירושלמי
ליט יהוי גברא המשמש עם
חביבתיה ויענון כל עמא ויימרון
אמן :

ט בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר וּבָרוּךְ אַתָּה
בַּשָּׂדֶה: י בָּרוּךְ פְּרִי בִטְנְךָ
וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר
אֲלָפֶיךָ וַעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ:
יא בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ:
יב בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה
בְּצֵאתֶךָ: ששי יג יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ
הַקָּמִים עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ
אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים
יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ: יד יְצַו יְהוָה אִתְּךָ
אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח
יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: טו יָקִימְךָ יְהוָה
לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע־לָךְ כִּי
תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו: טז וְרָאוּ כָל־
עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ
וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ: יז וְהוֹתִרְךָ יְהוָה
לְטוֹבָה בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ
וּבִפְרִי אַדְמָתְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לָתֵת לָךְ:
יח יִפְתַּח יְהוָה לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ
הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת מְטַר־
אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה
יָדֶךָ וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא
תִלְוֶה: יט וּנְתָנְךָ יְהוָה לְרֹאשׁ
וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ רַק לְמַעְלָה וְלֹא
תִהְיֶה לְמַטָּה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־מִצְוֹת
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת: כ וְלֹא תָסוּר
מִכָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין וּשְׂמֹאול לָלֶכֶת
אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לָעָבְדָם:

ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה: ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך ופרי בהמתך שגר אלפיך ועשתרות צאנך: ברוך טנאך ומשארתך: ברוך אתה בבאך וברוך אתה בצאתך: יתן יהוה את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך: יצו יהוה אתך את־הברכה באסמיך ובכל משלח ידך וברכך בארץ אשר־יהוה אלהיך נתן לך: יקימך יהוה לו לעם קדוש כאשר נשבע־לך כי תשמר את־מצות יהוה אלהיך והלכת בדרכיו: וראו כל־עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך ויראו ממך: והותרך יהוה לטובה בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך על האדמה אשר נשבע יהוה לאבתיך לתת לך: יפתח יהוה לך את אוצרו הטוב את־השמים לתת מטר־ארצך בעתו ולברך את כל מעשה ידך והלוית גוים רבים ואתה לא תלוה: ונתנך יהוה לראש ולא לזנב והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי־תשמע אל מצות יהוה אלהיך אשר אנכי מצוך היום לשמר ולעשות: ולא תסור מכל־הדברים אשר אנכי מצוה אתכם היום ימין ושמאול ללכת אחרי אלהים אחרים לעבדם:

ברוך אנת בקרתא וברוך אנת בחקלא: ברוך ורדא דמעך ואיבא דארעך וולדא דבעירך בקרי תורך ועדרי צנך: ברוך סלך ואצוחך: ברוך אנת במיעלך וברוך אנת במפקך: יתן יי ית־בעלי דבבך דקיימין עלך תבירין קדמך באורחא חדא יפקון לותך ובשבע אורחן יערקון מן קדמך: יפקיד יי עמך ית־ברכתא באוצרך וכל אושטות ידך ויברכנך בארעא די אלהך יהיב לך: יקימנך קדמוהי לעם קדיש כמא די קיים לך ארי תיטר ית־פקודיא די אלהך ותהך באורחן דתקנן קדמוהי: ויחזון כל עממי ארעא ארי שמא די אתקרי עלך ויתחלון מנך: ויותרינך יי לטבא בולדא דמעך ובולדא דבעירך ובאיבא דארעך על ארעא דקיים יי לאבהתך למיתן לך: יפתח יי לך ית־אוצריה טבא ית־שמיא למיתן מטר ארעך בעידניה ולברכא ית־כל־עובדי ידך ותזוף לעממין סגיאין ואת לא תזוף: ויתנך יי לתקיף ולא לחלש ותהי כרס לעילא ולא תהי לתחתא ארי תקביל לפיקודיא די אלהך דאנא מפקיד־לך יומא דין למיטר ולמעבד: ולא תסטון מכל־פתגמיא דאנא מפקיד יתכון יומא דין ימינא ושמאלא למהך בתר טעות עממיא למפלחהין:

אתון בקרתא ובריכין אתון בחקלא: ברוך בריכין ולדי מיעיכון ופירי
ארעכון בקרי תוריכון ועדרי ע ירושלמי
עניכון: ברוך בריך סלי בריכין תהוון בסלכי ביוריכון ו
ביבוריכון ובחלת שירוי עצוותכון: ובעצוותכון:
ברוך בריכין אתון במיעלכון בריכין תהוון במיעלכון כבית
לבתי מדרשכון ובריכין אתון ב מדרשיכון ובריכין תהוון במיפקכון
במפקכון לפרקמטייכון: יתן ה' מן בתי מדרשיכון:
ישוי מימרא דיי ית בעלי דבביכון
דקיימין לקובליכון למבאשא תכירין קדמיכון באורחא חד יהון נפקין
לוותכון לסדרי קרבא ובשבעא ארחין טעיין יהוון ערקין מן קדמיכון:
יצו ה' יפקיד יי עמכון ית בירכתא באוצריכון ובכל אושטות ידיכון
ויברכיכון בארעא דיי אלקכון יהיב לכון: יקימך ה' יקים יחכון
מימרא דיי קדמוי לעם קדיש היכמא דמליל לכון ארום תנטרון ית פקודייא
דיי אלקכון ותהכון באורחן דתקנן קדמוי: וראו ויחמון כל עממי
ארעא ארום שמא דיי חקיק מזמן בתפילין עלך וידחלון מנך:
והותירך וישיירינכון מימרא דיי לטבא בולדא דמעיכון ובולדא
דבעיריכון ובאיבא דארעכון על ארעא דקיים יי לאבהתכון: יפתח ה'
ארבעא מפתחי בידי דמארי עלמא דלא מסרינון בידא דטיפסרא
מפתחא דרחיתא ודקיבדייא ודמזוני ורמטרא וכן אמר משה נביא הכא
יפתח יי לכון ית אוצריה טב דעמיה בשמיא למיתן מטר ארעכון בזימניה
בכיר במרחשון ולקיש במיסן ולברא ית כל עובדי ידיכון ותזופון
לעממין סגיאין ואתון לא תצטרכון למיזף: ונתנך ה' ימני מימיא
דיי יתכון למלכין ולא להדיוטין ותהון לחוד מנטלין ולא תהון למאיסין
ארום תקבלון לפקודייא דיי אלקכון דאנא מפקיד לכון יומנא למנטר
ולמעבד: ולא תסטון מן כל פתגמיא דאנא מפקיד לכון
יומנא ימינא ולשמאלא למהך בתר טעות עממיא למפלחהון:

דהיה

את כל התורה כולה וקבלוה עליהם באלה ובשבועה: שלר שפיך · ולדות בקרך שהבהמה
מזנרת ממעיה: עזתרות כאלך · כתרנו ורבותי אמרו למה נקרא שמן עזתרות שמעזרות
את בעליהן ומחזיקות אותן כעזתרות הללו שהן סלעים חזקים: ברוך טנאך · פירותיך
דא טנאך דבר לח שאתה מסכן בסלים: ומשארתיך · דבר יבש שנשאר בכלי ואינו זב:
ברוך אתה בבואך ובריך אתה בצאתך · שתהא יציאתך מן העולם בלא חטא כביאתך
לעולם: ובשבעה דרכים יבוסו לפניך · כן דרך הנבהלים לברוח מתפזרין לכל צד:

המלרה

ס טו וְהָיָה אִם־
לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו
וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם
וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה
וְהִשִּׂיגוּךָ: טז אָרוּר אַתָּה בָּעִיר
וְאָרוּר אַתָּה בַּשָּׂדֶה: יז אָרוּר
טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ: יח אָרוּר
פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ שְׁגַר
אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ:
יט אָרוּר אַתָּה בְּבֹאֶךָ וְאָרוּר
אַתָּה בְּצֵאתֶךָ: כ יְשַׁלַּח יְהוָה
בְּךָ אֶת־הַמְּאֵרָה אֶת־הַמְּהוּמָה
וְאֶת־הַמִּגְעָרֶת בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה עַד הִשָּׁמְדְךָ וְעַד־
אֲבָדְךָ מַהֵר מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֶיךָ אֲשֶׁר
עֲזַבְתָּנִי: כא יַדְבֵּק יְהוָה בְּךָ
אֶת־הַדָּבֶר עַד כַּלֹּתוֹ אֹתְךָ מֵעַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ: כב יַכֶּכָּה יְהוָה
בַּשַּׁחֶפֶת וּבַקַּדַּחַת וּבַדַּלֶּקֶת וּבַחַרְחֻר
וּבַחֶרֶב וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבִירָקוֹן וּרְדָפוּךָ
עַד אָבְדֶךָ: כג וְהָיוּ שָׁמֶיךָ
אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת וְהָאָרֶץ

ויהי אם־לא תקביל למימרא דיוי
אלהך למטר למעבד ית־כל־
פקודוהי וקיימוהי דאנא מפקיד
לך יומא דין וייתון עלך כל לוטיא
האילין וידבקונך: ליט ית
בקרתא וליט ית בחקלא:
ליט סלך ואצוחך:
ליט ולדא דמעך ואיבא דארעך
בקרי תורך ועדרי ענך:
ליט את במיעלך וליט את במפקך:
יגרי יי בך ית כאירתא וית
שגושיא וית מזופיתא בכל־
אושטות ידך דתעביד עד דתשתיצי
ועד דתיבד בפריע מן קדם בישות
עובדך דשבקתא דחלתי:
ידביק יי בך ית מותנא עד דישיצי
יתך מעל ארעא דאת עליל לתמן
למירתה: ימחינך יי בשחפתא
ובקדחתא ובדליקתא ובחרחורא
ובחרבא ובשדפונא וביקונא
וירדפונך עד דתיבד: ויהון שמיא
דעילוי־רישך חסינין־כנחשא
מלאחתא־מטרא וארעא דתחותך
אשר תקיפא

המאלה · חסרון כמו נרעת ממאלת: מהומה · שגוש קול כהלות: שחפת · שנטו
כשחף וכפוף: קדחת · לשון כי אש קדחה באפי והוא אש של חולים מלווי בלעז שהיא
חמה מאד: ודלקת · חמה יותר מקדחת ומיני חלאים הם: וחרחור · חולי המחמתו
תוך הגוף ונמק תמיד למים ובלעז קייסטרל"מכט לשון ועכמי חרה מני קרב כחר מפוח
מאש: וכחרב · יביא עליך נגיעות: שדפון וירקון · מכת תבואה אכשדות: שדפון
רוח קדים אשלילה בלעז: ירקון · יובש ופני התבואה מכסיפין וכהפכין לירקון קמח
בלעז: עד אבדך · תרגום עד דיתבד כלומר עד אבוד אותך שתכלה מאליך: והיו
שמיך אשר על ראשך כחשת · קללות הללו משה מני עכמו אמרן ושבהר סיני מפי הקב"ה
אמרן כמשמען וכן כאמר ואם לא תשמעו לי ואם תלכו עמי קרי וכאן הוא אומר לקול ה'
אלהיך

וחיה כַּד בָּחַר מֹשֶׁה נְבִיָּא לְמֵימַר פִּתְגָמֵי אוֹכְחוֹתָא הָאִלֵּין אִתְרְגַשַׁת
אַרְעָא וּשְׁמַיָּא זְעוּ שִׁימְשָׁא וְזִיהֲרָא קָדְרִין וְכוֹכְבַיָּא כְּנָשׁוּ זִיוּהוֹן אֲבֵהַת
עָלְמָא צָוְוחִין מִבֵּית קְבוּרָתְהוֹן וְכָל בְּרִיָּתָא שְׁתִקִין וְאִילָנַיָּא לָא טַלְטִיל
זְאוּזֵיהוֹן עֲנִיִּין אֲבֵהַת עָלְמָא וְאָמְרִין חֲבוּל עַל בְּנִינָן כַּד יְחוֹבוּן וְיִמְטוּן
עֲלֵיהוֹן לְוָוטְיָא אִלֵּין הֵיךְ יְכִלִין לְסִיבְרוּתְהוֹן וְדִלְמָא יֶעֱבַד בְּהוֹן שְׁצִיוּ
וְלָא תְּהֵי זְכוּתִין מְגַנָּא עֲלֵיהוֹן וְלָא יֶהֱוֵי גַּבְרָא דְּיָקוּם וְיִצְלִי אֲמָטוּלְתְּהוֹן
בְּרַת קָלָא נְפַלַת מִן שְׁמֵי מְרוֹמָא וְכֵן אֲמַרַת לָא תִּדְחַלוּן אֲבֵהַת עָלְמָא
דְּאַפִּילוּ פְּסַקָּא זְכוּתְהוֹן דְּכָל דָּרָיָא זְכוּתְכוֹן לָא יִפְסוֹק וְקַיְּמָא דְּקַיְּמִית
עִמְּכוֹן לָא מְבַטְּלָא וְתְהִי מְגַנָּא עֲלֵיהוֹן: עָנֵי מֹשֶׁה נְבִיָּא וְאָמַר אַף עַל
גַּב דְּאַנָּא מוֹכֵחַ יְחִידָאִין עַל תְּנָאוֹת מְתַוְּכְּחִין לְמֵימַר דְּאִין לָא תְקַבְּלוּן
לְמֵימְרָא דַּיְיָ אֶלָּקְכוֹן דְּלָא לְמִטּוֹר לְמֶעְבַּד יַת כָּל פִּקּוּדַיָּי וְקַיְּמֵי דְּאַנָּא
מְפַקֵּיד לְכוֹן יוֹמָא דֵּין וַיְיתוּן עִילָוֵיכוֹן כֻּלְּהוֹן לְוָוטְיָא הָאִלֵּין וְיִדְבְּקִינְכוֹן:
ארור לִיטִין אַתּוּן בְּקַרְתָּא וְלִיטִין אַתּוּן בְּחַקְלָא: ארור לִיט סַלֵּי
בִּיכוּרֵיכוֹן וְחַלַּת שִׁירוּי עֲצִוּוֹתְכוֹן: ארור לִיטִין וַוְלְדֵי מְעֵיכוֹן וּפֵירֵי
אַרְעֲכוֹן בַּקְרֵי תּוֹרֵיכוֹן וְעֶדְרֵי עָנֵיכוֹן: ארור לִיטִין אַתּוּן בְּמֵעֲלְכוֹן
לְבָתֵּי תִיאַטְרוֹנֵיכוֹן וְקוּרְקִיסָתְכוֹן לְמִבַּטְלָא פִּתְגָמֵי אוֹרַיְיתָא וְלִיטִין אַתּוּן
בְּמֵיפַקְכוֹן לְפַרְגְּמַטֵּיכוֹן: ישלח יְגָרֵי מֵימְרָא דַּיְיָ בְּכוֹן יַת לְוָוטָתָא
לְלַטְטָא מְמוֹנְכוֹן וְיַת עַרְבוּבָא לְעַרְבְּבָא שְׁלָמְכוֹן וְיַת מְזוּפִיתָא בְּכָל א
אוּשְׁטוּת יְדְכוֹן דְּתַעְבְּדוּן עַד דְּתִשְׁתֵּיצוּן וְעַד דְּתוֹבְדוּן בְּסַרְהוּבְיָא מִן
קֳדָם בִּישׁוּת עוֹבָדֵיכוֹן דְּשַׁבַּקְתּוּן דַּחֲלָתִי: ידבק ה׳ יְאַדֵּק מֵימְרָא דַּיְיָ
בְּכוֹן יַת מוּתָא דְּיִשֵּׁיצֵי יַתְכוֹן מֵעִילֵי אַרְעָא דְּאַתּוּן עָלְלִין תַּמָּן לְמֵירְתָהּ:
יככה ה׳ יִמְחֵי יַתְכוֹן מֵימְרָא דַּיְיָ בְּשַׁחְפוּתָא וּבְקַוְחוּתָא וּבְאֵשָׁא דְּגַרְמִיָּא
דְּדַלְקָא מוֹחֵיָא וּבְהִירְהוּרֵי דְּלוּחֵי צִירְתָא דְּלִיבָּא וּבְשַׁלִּיפֵי חַרְבָּא ו
וּבְשִׁידְפוֹנָא וּבִיְרָקוֹנָא דְּמַקְדּוֹנְיָא וַיְרַדְּפוּנְכוֹן עַל שְׁוֵיכוֹן עַד דְּתֵיבְדוּן:
והיו שמיך וַיְהוֹן שְׁמַיָּא דְּעִילָוֵיכוֹן הֵי כְּנְחָשָׁא דְּמִזְיַע וְלָא מְטַפְּקִין לְכוֹן
טַלִּין וּמְטָרִין וְאַרְעָא דְּתְחוֹתְכוֹן הֵי כְּפַרְזְלָא דְּלָא מְזִיעַ דְּלָא מַדְשִׁיבָא
אילני

אלהיך ידבק ה׳ בך יככה ה׳ הקל משה בקללותיו לאמרן בלשון יחיד ונס כן בקללה זו
הקל שברא׳ שוכות לומר שמיכם כברזל וארצכם כנחושה שלא יהו השמים מזיעין כדרך
שאין הברזל מזיע ומתוך כך יהא חורב בעולם והארץ תהא מזיעה כדרך שהנחשת מזיע
והיא מרקבת פירותיה וכאן הוא אומר שמיך כחשת וארצך כרזל שיהיו שמים מזיעין לעפ״י
שלא יריקו מטר מכל מקום לא יהיה חורב של אבדון בעולם והארץ לא תהיה מזיעה

כדרך

אשר תחתיך ברזל: כד יתן
יהוה את מטר ארצך אבק ועפר
מן השמים ירד עליך עד השמדך:
כה יתנך יהוה נגף לפני איביך
בדרך אחד תצא אליו ובשבעה
דרכים תנוס לפניו והיית לזעוה
לכל ממלכות הארץ: כו והיתה
נבלתך למאכל לכל עוף השמים
ולבהמת הארץ ואין מחריד:
כז יכך יהוה בשחין מצרים
ובעפלים ובגרב ובחרס אשר לא
תוכל להרפא: כח יכך יהוה
בשגעון ובעורון ובתמהון לבב:
כט והיית ממשש בצהרים כאשר
ימשש העור באפלה ולא תצליח
את דרכיך והיית אך עשוק וגזול
כל הימים ואין מושיע:
ל אשה תארש ואיש אחר
ישגלנה בית תבנה ולא תשב בו
כרם תטע ולא תחללנו:
לא שורך טבוח לעיניך ולא
תאכל ממנו חמרך גזול מלפניך
ולא ישוב לך צאנך נתנות לאיביך
ואין לך מושיע: לב בניך ובנתיך
נתנים לעם אחר ועיניך ראות
וכלות אליהם כל היום ואין לאל
ידיך:

ונסגרים ק׳

קלמ״ו וסיים מך מסו׳ ונגזו מכיינכ וסיים רק מסו׳ ונגזל ישכבנס ק׳

תקיפא כברזלא מלמעבד פירות:
יתן יי ית מטר ארעך אבקא ועפרא
מן שמיא ייחות עליך עד דתשתיצי:
יתנינך יי תביר קדם סנאך באורחא
חדא תיפוק לוותיה ובשבע אורחן
תעיוק מן קדמוהי ותהי לזיע
לכל מלכות ארעא: ותהי נבלתך
משגרא למיכל לכל עופא דשמיא
ולבעירא דארעא ולית דמניד:
ימחינך יי בשחנא מצראי ובטחורין
ובגרבא ובחרס יבש דלא תיכול
לאתסאה: ימחינך יי בטפשות ובסמיות
ובמשעממות לבא: ותהי ממשש
בטהרא כמא דממשש עווירא
בקבלא ולא תצלחית אורחך ותהי
ברם עשיק ואניס כל יומיא ולית
דפריק: אתתא ארוסא וגבר
אוחרן ישכבינה ביתא תבני ולא
תתיב ביה כרמא תיצוב ולא
תחלינינה: תורך יהי נכיס
לעינך ולא תיכול מיניה חמרך יהי
אניס מן קדמך ולא יתוב לך ענך
מסירין לבעלי דבבך ולית לך
פריק: בנך ובנתך מסירין לעמא
אוחרן ועינך חזיין ויסופן בגלהון
כל יומא ולית חילא בידך:

כדרך שאין הברזל מזיע ואין הפירות מרקיבין ומכל מקום קללה היא בין שהיא כנחשת
בין שהיא כברזל לא תוכיל פירות וכן השמים לא יריקו מטר: מטר ארצך אבק ועפר
זיקא דבתר מטרא מטר יורד ולא כל ברכו ואין בו כדי להרבין את העפר והרוח באה
ומעלה את האבק ומכסה את עשב הזרעים שהן לחים מן המים וכדבק בהם ונשאה עוד
ומתיבש ומרקיבן: לזעוה. לחימה ולזיע שיזועו כל שומעי מכותיך ממך ויאמרו אוי לפו
פא שליבו כדרך שבא על אלו: בשחין מצרים. רעה היה מאד לא מצפניס ויבש מבחוץ
כדאיתא

אילני ואספרמקי ומגדי וירקי: יתן יגרי ייי בתר מיטרין דנחתין על
ארעכון רוחא דמסקא אבקא ועפרא עילוי עישבי חיקליכון מן שמיא
יחות פורענו עליכון עד דתשתיצון: יתנך ישוי יתכון מימרא דייי
תכירין קדם בעלי דבביכון בארחא חד תפקון לקדמותהון לסדרי קרבא
ובשבעתי ארחן טעין תהוון מפכין מן קדמיהון ותהוון לריחוק לכל
מלכות ארעא: והיתה ותהי
גבילתכון משגרא למיכל לכל
עופא דשמיא ולבעירא דארעא ולית
דמניט יתהון מעילוי גבילתכון:
יכבה ה׳ ימחינכון מימרא דייי
בשיחני דילקו בהון מצראי ו
ובטחוריא דמסמיין חזותא
ובגרבא ובחיכיכא דלא תיכלון
לאיתסאה: יכבה ימחינכון
מימרא דייי בשוויותא דמטפשא מוקדא ובסמיותא ובשיעממות ליבא:
והיית משמש ותהוון טביעין מילכא טבא לרווחי עקתכון ולא יהוי
בכון מחוי קושטא היכמא דמשמש סמיא בקיבלא דלית לעדי אורחא
למחמי לכוונותהון בארחא ולא תצלחון ית ארחתכון ותהוון כרם
עציין ואניסין כל יומא ולית דפריק: אשה איתא תקרש וגבר תורן
ישמש עמה ביתא תבני ולא תיתב ביה כרמא תנצוב ולא תחליניה:
שורך תוריכון יהון נכיסין ואתון חמיין ולא תיכלון מנהון חמריכון
יהוויין אניסין מן קדמיכון ולא יתובון לכון ענכון מסירין לבעלי ד
דבביכון ולית לכון פריק: בניך ירושלמי
בניכון ובנתיכון מסירין לעם ח בניכון ובנתיכון מסירין לעם חורי
חילוניי ועיניכון חמיין וחשכן ועיניכון חמיין ויהון כסיהון ע
עלידהון כל יומא ולית בידיכון עליהון כל יומא ולית לכון עובדין
עבדין טבין דתתוקפון ידיכון בצלו טבין די יסגי אלהא על ידיכון
קדם ייי אבוכון דבשמיא דיפרוק יתכון: למפרוק יתהון:

כלקיתא בכבורות: נרב · שחין לא: חרס · שחין יבש כחרס: בתמהון לבב · לוטש כפ
הלב לשטורליטין בלעז: עשוק · בכל מעשיך יהי ערער: ישגלכה · לשון שגל פלגש כב ג
והכתוב כיבהו לשכב ישכבכה ותיקון סופרים הוא זה: תחללנו · בשכר הרביעית לאכול
פריו: וכלות אליקס · מנעות אליקס שיטובו ואיכס שבים כל תוחלת שאיכה בלה קרויה גב

ידך: נג פרי אדמתך וכל-
יגיעך יאכל עם אשר לא-ידעת
ד נ פלג מגיע והיית רק עשוק ורצוץ כל-הימים:
מסר לד והיית משגע ממראה עיניך
אשר תראה: לה יכה יהוה
בשחין רע על-הברכים ועל-
ט מסר נו השקים אשר לא-תוכל להרפא
מכף רגלך ועד קדקדך: לו יולך
יהוה אתך ואת-מלכך אשר תקים
עליך אל-גוי אשר לא-ידעת אתה
ואבתיך ועבדת שם אלהים אחרים
עץ ואבן: לז והיית לשמה
למשל ולשנינה בכל העמים אשר-
ינהגך יהוה שמה: לח זרע רב
תוציא השדה ומעט תאסף כי
יחסלנו הארבה: לט כרמים
תטע ועבדת ויין לא-תשתה ולא
תאגר כי תאכלנו התלעת:
יא ספסוק מתפיל בזות ופסיים בזית לומר מאין פזית מתקבל בגילן מאר וזהו כניך בסתילו זיתים מלא יתערבו כמקרים ולכן סמך כניס ובנות תוליד • מ זיתים יהיו לך בכל-גבולך
ושמן לא תסוך כי ישל זיתך:
מא בנים ובנות תוליד ולא-יהיו
לך כי ילכו בשבי: מב כל-
עצך ופרי אדמתך ירש הצלצל:
מג הגר אשר בקרבך יעלה
עליך מעלה מעלה ואתה תרד
מטה מטה: מד הוא ילוה
ואתה לא תלוהו הוא יהיה לראש
ואתה תהיה לזנב: מה ובאו
עליך כל-הקללות האלה ורדפוך
נ ב מלא ומסר ופסל דכרכם מסל ון והשיגוך עד השמדך כי-לא
שמעת בקול יהוה אלהיך לשמר
מצותיו וחקתיו אשר צוך:
מו והיו בך לאות ולמופת

אבא דארעך וכל-ליאותך ייכול
עמא דלא ידעת ותהי רק
עשיק ורעיע כל-יומיא:
ותהי משתטי מחיזו עינך דתחי חזי
ימחינך יי בשיחנא בישא על-
דכובין ועל-שוקין דלא-תיכול
לאיתסאה מפרסת ריגלך ועד-
מוחך: יגלי יי יתך וית-מלכך
דתקים עלך לעמא דלא ידעת את
ואבהתך ותפלח תמן לעמא פלחי-
שעותא אעא ואבנא: ותהי
לצדו למתל ולשוע בכל עממיא
דידברינך יי לתמן: בר-זרע סגי
תפיק לחקלא וזעיר תכנוש ארי
יחסליניה גובא: כרמין תצוב
ותפלח וחמרא לא תשתי ולא
תכנוש ארי תיכליניה תולעתא:
זיתין יהון לך בכל תחומך ומשחא
לא תשוף ארי יתרון זיתך:
בנין ובנן תליד ולא-יהון לך ארי
יהכון בשביא: כל-אילנך ואיבא
דארעך יחסניניה סקאה:
תותב ערל דבינך יהי סליק עיל-
מינך לעילא לעילא ואת תהי
נחית לתחתא לתחתא:
הוא יזופינך ואת לא תזיפיניה הוא
יהי תקיף ואת תהי חלש:
וייתון עלך כל לוטיא האילן
וירדפונך וידבקונך עד דתשתיצי
ארי לא קבילתא למימרא דיי אלהך
למטר פיקודוהי וקיימוהי דפקדך:
ויהון בך לאת ולמופת
ובזרעך עד

תֶּכוֹן: פרי פֵּירֵי אַרְעֲכוֹן וְכָל לֵיעוּתְכוֹן יְגַמֵּר עַמָּא דְּלָא חַכִּימְתּוּן
וְתֶהֱוֹון בְּרַם טְלִימִין וּדְרִיסִין כָּל יוֹמַיָּא: והיית וְתֶהֱוֹון מִשְׁתַּיְּרִין
מִפּוּרְעָנוּתָא וּמִן מַחֲמֵי עֵינֵיכוֹן דְּתֵיחֲמוּן תְּזִיעוּן: יבכה יְמַחֵינְכוֹן
מֵימְרָא דַיְיָ בְּשִׁיחָנָא בִּישָׁא עַל רְכוּבֵיָא מִטּוּל דְּחַמֵּיטְתּוּן לְפִתְגַּם עַבִּידְתָּא
וַעַל שַׁקְיָיא דְּרַהֲטוּ לָהּ וְאִין לָא תְּתוּבוּן לְאוֹרַיְתָא לָא תֵּיכְלוּן לְאִיתַסָּאָת
אֱלָהִין תֵּילְקוּן בֵּיהּ מִפַּרְסַת רִיגְלֵיכוֹן וְעַד מוֹקְדָא דְּרֵישֵׁיכוֹן: יולך ה׳
יָלֵי יְיָ יָתְכוֹן וְיָת מַלְכְּכוֹן דְּתִמְנוּן עֲלֵיכוֹן לְאוּמָא דְּלָא חַכִּימְתּוּן אַתּוּן
וַאֲבָהָתְכוֹן וְתֶהֱוֹון מַסְקֵי אַרְנוּנִין לְפַלְחֵי טַעֲוָון דְּקִיסִין וְאַבְנִין: והיית
וְאִין יְהַרְהֵר לִיבְּכוֹן לְמִפְלַח לְטַעֲוָותְהוֹן תֶּהֱוֹון לְשַׁעֲמוּם לְמִחְלִין
וְלִתְנוּיִין בֵּינֵי עַמְמַיָּא דְּיַבְדַּר יָתְכוֹן
יְיָ לְתַמָּן: זרע בר זַרַע סַגִּי
תִּפְקוּן לְחַקְלָא וּזְעֵיר תִּכְנְשׁוּן אֲרוּם
וְקַרְסוֹם יָתֵיהּ גוּבָאי: כרמים
כַּרְמִין תִּנְצְבוּן וְתִפְלְחוּן וַחֲמְרָא לָא
נַמְרִינְיָהּ זְחָלָא: זתים זֵיתִין
יְהוֹן לְכוֹן בְּכָל תְּחוּמְכוֹן וּמְשַׁח לָא
תְּשׁוּטוּן אֲרוּם יִנְתְּרוּן זֵיתֵיכוֹן: בנים
בְּנִין וּבְנָן תּוֹלְדוּן וְלָא יֶהֱוְיִין מ
מְהַנְיִין לְכוֹן אֲרוּם יִזְלוּן בְּשִׁבְיָיתָא:
כל עצך כָּל אִילָנֵיכוֹן וּפֵירֵי
אַרְעֲכוֹן יְשִׁיצֵי חַלְבּוּנָא: הגר
עֲרָלָאָה דְּדַיְיר בֵּינֵיכוֹן יִסּוּק עֲלֵיכוֹן
מְסוּקְיָין עַל מְסוּקְיָין וְאַתְּין תְּחוּרוּן לְרַע מִבְּיָה מְחוּתִין מִן מְחוּתִין:
הוא ילוך הוּא יְזַפּוּנְכוֹן וְאַתְּין לָא תְּזַפּוּן לְהוֹן הוּא יֶהֱוֵי שַׁלִּיט וְאַתְּין
תֶּהֱוֹון הֲדֵיוֹטִין: ובאו וְיֵיתוּן עֲלֵיכוֹן כָּל לְוָוטַיָּא הָאִלֵּין וּיְרַדְּפוּנְכוֹן
וַיַּדְרְקוּנְכוֹן עַד דְּתִשְׁתֵּיצוּן אֲרוּם לָא קַבִּילְתּוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן לְמִטַּר
פִּקּוּדוֹי וּקְיָימוֹי דִּי פַקִּיד יָתְכוֹן: והיו וִיהוֹן בְּכוֹן לְאָתִין וּלְתִמְהִין
ובבניכון

ירושלמי

תִּפְקוּן לְבָרָא וְקַלִּיל תִּכְנְשׁוּן אֲרוּם
יְקַרְסוּם יָתֵיהּ גוּבָא:

ירושלמי

חֲשָׁחוּן וְלָא חְעַצְרוּן לְמִכְנוּשׁ אֲרוּם
וְמַשַּׁח לָא תִמְשְׁחוּן אֲרוּם יִתַּר נְצָה
דְּזֵיתֵיכוֹן:

ירושלמי

כָּל אִילָנֵיכוֹן וּפֵירֵי אַרְעֲכוֹן יֵירְתּוּן
יַתְהוֹן מַסִּיקְיָא:

עֲרָלָאָה דְּדַיְיר בֵּינֵיכוֹן יִסּוּק עֲלֵיכוֹן
מְסוּקְיָין עַל מְסוּקְיָין וְאַתְּין תְּחוּרוּן לְרַע מִבְּיָה מְחוּתִין מִן מְחוּתִין:
הוא ילוך הוּא יְזַפּוּנְכוֹן וְאַתְּין לָא תְּזַפּוּן לְהוֹן הוּא יֶהֱוֵי שַׁלִּיט וְאַתְּין
תֶּהֱוֹון הֲדֵיוֹטִין: ובאו וְיֵיתוּן עֲלֵיכוֹן כָּל לְוָוטַיָּא הָאִלֵּין וּיְרַדְּפוּנְכוֹן
וַיַּדְרְקוּנְכוֹן עַד דְּתִשְׁתֵּיצוּן אֲרוּם לָא קַבִּילְתּוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן לְמִטַּר
פִּקּוּדוֹי וּקְיָימוֹי דִּי פַקִּיד יָתְכוֹן: והיו וִיהוֹן בְּכוֹן לְאָתִין וּלְתִמְהִין
ובבניכון

כליון עיניס: לשמה · אשטורדישון כל הלוחה אותך ישוס עליך: למשל · כשתבא מכה נ
רעה על אדם ואמרו זו דומה למכת פלו: ולשניכה · לשון וסכנתס ידברו כך וכן תרגומו
ולשוני לשון ספור ואשתעי: יאסלכו · יכלנו ועל שם כך נקרא אסיל שמכלה את הכל: נא
כי ישל · ושיר פירותיו לשון וכשל הכרמל: יירש הגלגל · יעשנו הארבה רש מן הפרי: א מש
יירש · ושבי: גלגל · מין ארבה ות"ל לפרש יירש לשון ירושה שאם כן היה לכתוב יירש ולא

וּבְזַרְעֲךָ עַד־עוֹלָם׃ מז תַּחַת
אֲשֶׁר לֹא־עָבַדְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל׃
מח וְעָבַדְתָּ אֶת־אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר
יְשַׁלְּחֶנּוּ יְהוָה בָּךְ בְּרָעָב וּבְצָמָא
ל׳ וסמ׳ ו׳ וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל וְנָתַן עֹל בַּרְזֶל
עַל־צַוָּארֶךָ עַד הִשְׁמִידוֹ אֹתָךְ׃
מט יִשָּׂא יְהוָה עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחוֹק
מִקְּצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר יִדְאֶה הַנָּשֶׁר
גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשֹׁנוֹ׃ נ גּוֹי
עַז פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים לְזָקֵן
ל׳ וסמ׳ וְנַעַר לֹא יָחֹן׃ נא וְאָכַל פְּרִי
בְהֶמְתְּךָ וּפְרִי־אַדְמָתְךָ עַד הִשְׁמִדְךָ
ג מלכים אֲשֶׁר לֹא־יַשְׁאִיר לְךָ דָּגָן תִּירוֹשׁ
וְיִצְהָר שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ
עַד הַאֲבִידוֹ אֹתָךְ׃ נב וְהֵצַר
לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ עַד רֶדֶת חֹמֹתֶיךָ
ל׳ וסמ׳ הַגְּבֹהֹת וְהַבְּצֻרוֹת אֲשֶׁר אַתָּה בֹטֵחַ
מלכים מסל בָּהֶן בְּכָל־אַרְצֶךָ וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־
שְׁעָרֶיךָ בְּכָל־אַרְצְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לָךְ׃ נג וְאָכַלְתָּ פְרִי־
בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־
לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ׃ נד הָאִישׁ
הָרָךְ בְּךָ וְהָעָנֹג מְאֹד תֵּרַע עֵינוֹ
פירוש דעניין לכמיך שעריך בְּאָחִיו וּבְאֵשֶׁת חֵיקוֹ וּבְיֶתֶר בָּנָיו
אֲשֶׁר יוֹתִיר׃ נה מִתֵּת לְאַחַד
מֵהֶם מִבְּשַׂר בָּנָיו אֲשֶׁר יֹאכַל מִבְּלִי
הִשְׁאִיר־לוֹ כֹּל בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ׃
נו הָרָכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה אֲשֶׁר לֹא־
נִסְּתָה כַף־רַגְלָהּ הֵצֵג עַל־הָאָרֶץ
מהתענג על

עַד־עַלְמָא׃ חֲלַף דְּלָא־פַלְחְתָּא
קֳדָם־יְיָ אֱלָהָךְ בְּחֶדְוָא וּבְשַׁפִּירוּת
לִבָּא מִסְּגִי כּוֹלָא׃ וְתִפְלַח יָת־
בַּעֲלֵי דְבָבָךְ דִּיגְדִינוּן יְיָ בָּךְ בְּכַפְנָא
וּבְצַחוּתָא וּבְעַרְטִילָתָא וּבְחִסְרוּת
כּוֹלָא וְיִתֵּן נִיר דִּבְרְזְלָא עַל־צַוָּארָךְ
עַד דְּיִשֵּׁצֵי יָתָךְ׃ יִתֵּי יְיָ עָלָךְ עַם
מֵרַחִיק מִסְיָפֵי אַרְעָא כְּמָא
דְּמִישְׁתְּדֵי נִשְׁרָא עַמָּא דְּלָא תִשְׁמַע
לִישָׁנֵיהּ׃ עַם תַּקִּיף אַפִּין דְּלָא
נְסִיב אַפֵּי סָבָא וְעַל־יְנִקָא לָא
מְרַחֵם׃ וְיֵיכוּל וְלַדָא דְבְעִירָךְ
וְאִיבָּא דְאַרְעָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּיצֵי דְּלָא
יִשְׁאַר לָךְ עִיבוּרָא חִמְרָא וּמִשְׁחָא
בַּקְרֵי תּוֹרָךְ וְעִדְרֵי עָנָךְ עַד דְּיוֹבֵיד
יָתָךְ׃ וְיֵיעוֹק לָךְ בְּכָל־קִירְוָךְ עַד
דְּיִכְבֹּשׁ שׁוּרָךְ רַמְיָא וּכְרִיכְיָא דְּאַתְּ
רָחִיץ לְאִישׁ תֵּיזְבָא־בְהוֹן בְּכָל אַרְעָךְ
וְיֵיעוֹק לָךְ בְּכָל־קִירְוָךְ בְּכָל־אַרְעָךְ
דְּיִהַב יְיָ אֱלָהָךְ לָךְ׃ וְתֵיכוּל וְלַדָא
דְּמֵעָךְ בְּשַׂר בְּנָךְ וּבְנָתָךְ דְּיִהַב לָךְ יְיָ
אֱלָהָךְ בְּצַיְרָא וּבְעַקְתָּא דְּיָעִיק לָךְ
סְנָאָךְ׃ גַּבְרָא דְּרַכִּיךְ בָּךְ וְדִימְפַּנֵּק
לַחֲדָא תַּבְאַשׁ עֵינֵיהּ בְּאָחוּהִי
וּבְאִתַּת קֵיסֵיהּ וּבְשָׁאַר בְּנוֹהִי
דְּיִשְׁאַר׃ מִלְּמִתַּן לַחַד מִנְּהוֹן
מִבְּשַׂר בְּנוֹהִי דְּיֵיכוּל מִדְּלָא
אִישְׁתְּאַר־לֵיהּ כּוֹלָא בְּצַיְרָא
וּבְעַקְתָּא דְּיָעִיק לָךְ סְנָאָךְ בְּכָל־
קִירְוָךְ׃ דְּרַכִּיכָא בָּךְ וְדִימְפַּנֵּקָא
דְּלָא־נַסְיָאַת פַּרְסַת־רִיגְלָהּ לְאַחֲתָא
מהתענג

שון קורסה ונרושין שלא כן היה לו לכתוב יורים: מרוב כל - כעוד היה לך כל טוב:

וּבְבֵיכוֹן עַד עַלְמָא : תחת חוֹלַף דְּלָא פְּלַחְתּוּן קֳדָם יְיָ אֱלָקְכוֹן
בְּחֶדְוָא וּבְשִׁפְירוּת לְבָא מִסּוּגְעֵי כָּל טוּבָא : ועבדת וְתִפְלְחוּן יָת
בַּעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן דְּיַגְרִינוּן מֵימְרָא דַיְיָ בְּכוֹן בְּכַפְּנָא וּבְצַחוּתָא וּבְעַלְטַלְיוּתָא
וּבְחוּסְרַן כָּל טַבְתָּא וְיִשְׁוּן נִידֵי פַּרְזְלָא עַל צַוְּרֵיכוֹן עַד זְמַן דְּיַשְׁיצֵי יָתְכוֹן :
ושא יְטַיֵּיס מֵימְרָא דַיְיָ עֲלֵיכוֹן אוּמָא מִן רַחִיק מִן סְיָפֵי אַרְעָא קַלִּילִין
כְּמָא דְּטַיֵּיס נִישְׁרָא אוּמָא דְּלָא ירושלמי
תִשְׁמַע לִישָׁנֵיהּ : גוי אוּמָא אוּמָה חֲצִיפַת אַפִּין דִּי לָא נְסַר אַפָּא
חֲצִיפֵי אַפִּין דְּלָא נְסִיב אַפִּין לְסָבָא לְסַב וְעַל טַלְיָא לָא חַיְּסָא :
וְעַל עוּלִים לָא חָיֵס : ואכל
וְיֵגְמְרוּן וְלָדָא דְבְעִירְכוֹן וּפֵירֵי אַרְעֲכוֹן עַד דְּתִשְׁתֵּצוּן דְּלָא יַשְׁיְרוּן לְכוֹן
עִבּוּר מְשַׁח וְחַמַּר בַּקְרֵי תּוֹרֵיכוֹן וְעִדְרֵי עַנְּיכוֹן עַד זְמַן דִּי יְהוֹבְדוּן יָתְכוֹן :
והצר לך וְיַעִיקוּן לְכוֹן בְּכָל קִירְוֵיכוֹן עַד זְמַן דִּי יֶחֱתוּן אֲכוֹלֵיכוֹן רַמְיָא
וְתַלִּילַיָּא דְּאִתּוּן רְחִיצִין בְּהוֹן לְאִשְׁתֵּיזָבָא בְּהוֹן בְּכָל אַרְעֲכוֹן וְיַעִיקוּן לְכוֹן
בְּכָל קִירְוֵיכוֹן בְּכָל אַרְעֲכוֹן דִּיהַב יְיָ אֱלָקְכוֹן לְכוֹן : ואכל וְיֵגְמְרוּן
וְוַלְדֵי מֵעֵיכוֹן דְּתֵיכְלוּנוּן בְּכַפְּנָא בְּשַׂר בְּנֵיכוֹן וּבְנָתֵיכוֹן דִּיהַב יְיָ אֱלָקְכוֹן לְכוֹן
בְּצַעֲרוּ וּבְעָקָא דְּיַעִיקוּן לְכוֹן ס ירושלמי
סַנְאֵיכוֹן : האיש גַּבְרָא דְּמְחַטֵּי גַּבְרָא דְּמַחְפֵּיק לַחֲדָא
בְּכוֹן וְדִמְפַרְנֵק לַחֲדָא תְּכַאֵשׁ תַּכְעֵשׁ עֵינוֹי בְּאָחוּי וּבְבַעַל ט
עַיְנֵיהּ בְּאָחוּי וּבְאִתְּתָא דְדַמְכָא טַלְיוֹתֵיהּ וּבְמוֹתָרֵיהּ בְּנוֹי דְּיוֹתִיר :
בְּעוֹבֵיהּ וּבְשַׁיְיר בְּנוֹי דְּיַשְׁיֵיר :
מתת מִן לָא לְמִתַּן לְחַד מִנְּהוֹן מִבְּשַׂר בְּנוֹי דִּי יֵיכוֹל מִן דְּלָא אִשְׁתַּיַּיר
לֵיהּ מִדַּעַם בְּצַעֲרוֹי וּבְעָקָא דִּי
יְעִיקוּן לְכוֹן סַנְאֵיכוֹן בְּכָל ק ירושלמי
קִירְוֵיכוֹן : הרכה דְּמְחַטְיָיתָא דְּמְחַפְּנָקָה דִּי לָא
בְּכוֹן וּדְמִפְרַנְקָא דְּלָא נְסַיַּת פַּרְסַת נַסַּיַּת כַּף לְמֵיטַלְיָא עַל אַרְעָא מִן
רִיגְלָהּ לְמִדְרַס עַל אַרְעָא מִן פ פַּרְקִינָה וּמִן חַטִּיתָא תַּכְעֵשׁ עֵינָהּ
פרינקא בבעל

כאשר ידאם הכסר · פתאום ודרך מנלחת ויקלו מוסיו : לא תשמע לשונו · לא תכיר מח
לשונו וכן תשמע חלום לפתור אותו וכן כי שומע יוסף איכט״כדרי : עֹל ברזל חומותיך · נב
לשון רדוי וכבוש : ואכלת בשר בניך במצור · מחמת שיהיו צרים על העיר ויהיה שם נג
עמק עקת רעבון : הרך בך · הרחמני ורך לבב על בניו : תרע עינו · בהם להעלים
עינו מהם מתת לאחד מהם מבשר אחיהם אשר יאכל : וביתר בניו אשר יותיר · מן
הפחדתם שמחע למאכלו תהא עינו רעה וגרה בהם מליתן להם מבשר הנשחטים :

מֵהִתְעַנֵּג וּמֵרֹךְ תִּרַע עֵינְהּ בְּאִישׁ
חֵיקָהּ וּבְבִנָּהּ וּבְבִתָּהּ:
נו וּבְשִׁלְיָתָהּ הַיּוֹצֵאת מִבֵּין רַגְלֶיהָ
וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד כִּי־תֹאכְלֵם
בְּחֹסֶר־כֹּל בַּסֵּתֶר בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק
אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיֶבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ:
נז אִם־לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־
כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתֻבִים
בַּסֵּפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה אֶת־הַשֵּׁם
הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ: נח וְהִפְלָא יְהוָה אֶת־
מַכֹּתְךָ וְאֶת מַכּוֹת זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת
וְנֶאֱמָנוֹת וְחֳלָיִם רָעִים וְנֶאֱמָנִים:
ט וְהֵשִׁיב בְּךָ אֶת כָּל־מַדְוֵה
מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגַרְתָּ מִפָּנֶיהָם וְדָבְקוּ
בָּךְ: ס גַּם כָּל־חֳלִי וְכָל־מַכָּה
אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה
הַזֹּאת יַעֲלֵם יְהוָה עָלֶיךָ עַד
הִשָּׁמְדֶךָ: סא וְנִשְׁאַרְתֶּם בִּמְתֵי
מְעָט תַּחַת אֲשֶׁר הָיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם לָרֹב כִּי לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: סב וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־
שָׂשׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה
עֲלֵיכֶם לְהָאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד
אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:
סג וְהֵפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים
מִקְּצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ
וְעָבַדְתָּ שָׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר
לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ עֵץ וָאָבֶן:
סד וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא־
יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה

כולסון מ"ל

כל מ"ל עולה נק כ.ב.ד נ"ק קנלו"ת

ד קיז וכל מ"כ ד"ת

דוחלא

לך

עַל־אַרְעָא מֵאַרְתְּפְנָךְ וּמֵרַפְיָא
תַּכְאַשׁ עֵינַהּ בְּגֻבַר קַיְמָא וּבְבַרְהָ
וּבִבְרַחְתָּהּ: וּבְזַעִיר בְּנָהָא דִּיפְקוּן
מִינָּהּ וּבְבַנָהָא דְּתָלִיד אֲדֵי תֵּכְלִינָן
בְּחַסִּירוּת כּוּלָּא בְּסִתְרָא בְּצִיעֲרָא
וּבְעַקְתָּא דִּיעִיק לָךְ סַנְאָךְ בְּקִירְוָךְ:
אִם־לָא תִּיטַר לְמַעְבַּד יָת כָּל־
פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא דְּכְתִיבִין
בְּסִפְרָא הָדֵין לְמִידְחַל יָת שְׁמָא
יַקִּירָא וּדְחִילָא הָדֵין יָת יְיָ אֱלָהָךְ:
וַיְפָרֵישׁ יְיָ יָת מַחֲתָךְ וְיָת מַחֲתַת בְּנָךְ
מְחָן רַבְרְבָן וּמְהֵימְנָן וּמַכְתְּשִׁין
בִּישִׁין וּמְהֵימְנִין: וַיְתִיב בָּךְ יָת
כָּל־מַכְתְּשֵׁי מִצְרַיִם דְּדַחֲלְתָּא מִן
קָדָמֵיהוֹן וְיִדְבְּקוּן בָּךְ: אַף כָּל־
מַרְעָא וְכָל־מַחְאָה דְּלָא כְתִיבִין בְּסִפְרָא
אוֹרַיְתָא הָדָא יַיְתִינוּן יְיָ עָלָךְ עַד
דְּתִישְׁתֵּיצֵי: וְתִישְׁתְּאֲרוּן בְּעַם
זְעֵיר חֵלֶף דַּהֲוֵיתוּן כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא
לְסַגִּי אֲרֵי לָא קַבֵּלְתָּא לְמֵימְרָא דְּיְיָ
אֱלָהָךְ: וִיהֵי כְּמָא דְּחַדֵּי יְיָ עֲלֵיכוֹן
לְאוֹטָבָא לְכוֹן וּלְאַסְגָּאָה יַתְכוֹן כֵּן
יְחַדֵּי יְיָ עֲלֵיכוֹן לְאוֹבָדָא יַתְכוֹן
וּלְשֵׁיצָאָה יַתְכוֹן וְתִטַּלְטְלוּן מֵעַל
אַרְעָא דְּאַתְּ עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ:
וִיבַדְּרִנָּךְ יְיָ בְּכָל־עַמְמַיָּא מִסְּיָפֵי
אַרְעָא עַד סְיָפֵי אַרְעָא וְתִפְלְחוּן
תַּמָּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טָעוָתָא דְּלָא
יְדַעְתָּ אַתְּ וְאַבָּהָתָךְ אֶעָא וְאֶבְנָא:
וּבְעַמְמַיָּא הָאִינוּן לָא תְנוּחַ וְלָא יְהֵי
מְנַח לְפַרְסַן רִיגְלָךְ וְיִתֵּן יְיָ לָךְ תַּמָּן לִבָּ

דחול

פְּרִינָקָא וּמִן חִיטַיָּיא תְּכַאֵשׁ עֵינָהּ בְּכַעַל טַלְיוֹתָא וּכְכָרָהוּבְכַרְתָּהּ:
בְּבָעֵיל דְּדַמִּיךְ כְּעוּבָהּ וּכְבָרָהּ ו
וּכְכַרְתָּהּ: ובשילותה ובשפיר שיליתא דתיפוק מבית תורפה בעידן
מילדה ובכנה דתוליד ארום תיכלונון בחוסרן כל מדעם בטומרא בצערו
ובעקא די יעיקון למון סנאיכון בקירויכון: אם לא אין לא תנטרון
למעבד ית כל פקודייא דאורייתא הדא דיכתיבין בספרא הדין למרחל
ית שמא יקירא ודחילא הדין ית יי אלקכון: והפלא ויכסי מימרא
דיי מנכון רוח קודשא כד ייחון מחתין עליכון ומחתין על בניכון מחן
רברבן ומהימנן דלא למשבקכון ומרעין בישין ומהימנין דמתעתקין על
ג שמיכון: והשיב ויתיב בכון ית כל ארעיא דאתגדיו במצראי
ויתאדקון בכון: גם כל לחור כל מרע וכל מחא דלא כתיכין בספר
אורייתא הדין יסקינון מימרא דיי עליכון עד דתשתיצון: ונשארתם
וחשתיירון באימא קלילא חולף די הויתון די ככוכבי שמיא לסוגי ארום
לא קבילתון למימרא דיי אלקכון: והיה ויהי היכמא דחדי
מימרא דיי עליכון לאוטבותכון ולאסגאה יתכון היכדין יחדי מימרא דיי
עליכון עממין נוכראין להובדא יתכון ולמשציא יתכון ותתעקרון מעילוי
ארעא דאתון עללין לתמן למירתה: והפיצך ה' ויבדרכון יי ביני
כל עממיא מסייפי ארעא ועד סייפי ארעא ותהוון מסק ארנונא לפלחי
טעווא דלא ידעתון דמן קיסין ואבנין: ובגוים ואין יחפלג דעתכון
לפלח לטעוותהון ואיגרי ביניכון ובייני עממיא האינון ולא תנוחון
ולא יהוי מנח לפירסת רגליכון
ירושלמי
ויתן מימרא דיי לכון תמן ליבא ויתן לכון תמן לב דחיל יסוף ע
דחלא עייניכון

תרע עיכה בלים חיקה וכנכה וכנתה · הגדולים: ונשליתה: בנים הקטנים בכלן תהא כו
עיכה נרה כשתאכל את האחד מליתן לאשר אכלה מן הנשר: והפלא ה' את מכותך · כז
מופלאות ומובדלות משאר מכות: וכאמכות · ליסרך לקיים פליחותן: אשר ינורה ה
מפניהם · מפני המכות כשהיו ישראל רואים מכות משונות הבאות על מצרים היו יראים
מהם שלא יבאו גם עליהם תדע שכן כתוב אם שמוע תשמע וגו' כל המחלה אשר שמתי
במצרים לא אשים עליך אין מירקין את האדם אלא בדבר שהוא ינור ממנו: יעלם · לשון כט
עלייה: ונשארתם במתי מעט תחת וגו' · מועטין חלוף מרובין: כן ישיב ה' את ל
אויביכם עליכם להאביד וגו': ונסחתם · לשון עקירה וכן בית נאים יסח ה': ועבדתם
שם אלהים אחרים · כתרגומו לא עבודת אלוהות ממש שלא מעלים מם וגולגליות לכומרי לא
עלא: לא תרגיע · לא תנוח כמו וזאת המרגעה: לב רגז · לב חרד כתרגומו דחיל כתו לב
סאול

לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון
נפש: מו והיו חייך תלאים לך
מנגד ופחדת לילה ויומם ולא
תאמין בחייך: מז בבקר תאמר
מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן
בקר מפחד לבבך אשר תפחד
ומראה עיניך אשר תראה:
מח והשיבך יהוה מצרים באניות
בדרך אשר אמרתי לך לא תסיף
עוד לראתה והתמכרתם שם
לאיביך לעבדים ולשפחות ואין
קנה: ס סט אלה
דברי הברית אשר צוה יהוה את־
משה לכרת את־בני ישראל בארץ
מואב מלבד הברית אשר כרת
אתם בחרב: פ

כט
שביעי
ויקרא משה אל־כל־ישראל
ויאמר אלהם אתם ראיתם את
כל־אשר עשה יהוה לעיניכם
בארץ מצרים לפרעה ולכל־עבדיו
ולכל־ארצו: ב המסות הגדלת
אשר ראו עיניך האתת והמפתים
הגדלים ההם: ג ולא־נתן יהוה
לכם לב לדעת ועינים לראות
ואזנים לשמע עד היום הזה:
ד ואולך אתכם ארבעים שנה

דחול וחשכות עינין ומפחת נפש:
ויהון חייך תלין לך מקבל ותהוי
פחיד בליליא וביממא ולא תהימנון
בחייך: בצפרא תימר מן יתן
רמשא וברמשא תימר מן יתן
צפרא מתוהות לבך דתהי תוהי
ומחיזו עינך דתחזי חזי:
ויתיבינך ייי למצרים
באורחא דאמרית לך לא־תוסיף
עוד למחזה ותיזדבנון תמן לבעלי־
דבבך לעבדין ולאמהן ולית דקני:
אילין פתגמי קיימא דפקיד ייי ית־
משה למיגזר עם־בני ישראל
בארעא דמואב בר מקיימא וגזר
עמהון בחורב: וקרא משה
לכל־ישראל ואמר להון אתון
חזיתון ית כל־דעבד ייי לעיניכון
בארעא דמצרים לפרעה ולכל־
עבדוהי ולכל־ארעיה:
ניסין רברבין דחזאן עינך אתיא
ומופתיא רברביא האינון:
ולא־יהב ייי לכון לבא למדע ועיינין
למחזי ואודנין למשמע עד יומא
הדין: ודברית יתכון ארבעין
שנין

במדבר

שלול מתחת רגזה לך שמעו עמים ירגזון מוסדות השמים ירגזון: וכליון עיכים · מכפה
ליטועה ולא תבא: חייך תלואים לך · על הספק כל ספק תלוי שמא לאמות היום בחרב
הבאה עליכו ורכוותיכו דרשו זה הלוקח תבואה מן השוק: ולא תאמין בחייך · זה הסומך
על הפלטר: בבקר תאמר מי יתן · ויהיה הערב של אמש: ובערב תאמר מי יתן בקר
של שחרית שהגרות מתחזקות תמיד וכל שעה מרובה קללתה משלפכים: באליות
בספיקות בשביה: והתמכרתם שם לאויביך · אתם מבקשים להיות מכרים להם לעבדים
ואין

דַּחֲלָא וְמַשְׁכַּן עַיְנִין וּמַכְּחַת נְפַשׁ: עַיְנֵיכוֹן וְדָאֵב נְפַשׁ:
וְהִיו יְהוֹן חַיֵּיכוֹן תְּלַיִן לְכוֹן
מִקֳּבֵל וְתֶהֱוֹן דַּחֲלִין יְיָמָם וְלֵילֵי
וְלָא תְהֵימְנוּן בְּחַיֵּיכוֹן: בבקר בְּצַפְּרָא תְּהֵוֹן אָמְרִין לְוַאי דִּיהֵי רַמְשָׁא
דְּעָקָן מְאָרְכָן שְׁעִי יוֹמָא בְּאַפֵּיכוֹן וּבְרַמְשָׁא תְּהֵוֹן אָמְרִין לְוַאי דִּיהֵי צַפְּרָא
דְּעָקָן מְאָרְכָן שְׁעִי לֵילְיָא בְּאַפֵּיכוֹן מִתַּוְיוּהוּת לִיבְּכוֹן דְּתֵיהֲוֹן תָּוִין וּמִן
מֶחֱמֵי עֵינֵיכוֹן דְּאַתּוּן חָמֵין פ
פּוּרְעָנוּתָא וְדַחֲלִין: והשיבך
וְיַגְלִינְכוֹן מֵימְרָא דַיְיָ לְמִצְרַיִם
בְּאִילְפָיָא בְּגוֹ יַמָּא דְסוּף בְּאָרְחָא
דְּעָבְרְתּוּן וְאָמְרִית לְכוֹן לָא תֵיסְפוּן
תּוּב לְמֶחֱמֵי יָתָהּ וְתִזְדַּבְּנוּן תַּמָּן
בְּשִׁירוּיָא לְבַעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן כְּדָמִין יַקִּירִין הֵיךְ מָרֵי אוּמָנִין וּמִן בָּתַר כְּדֵין
כְּדָמִין זוּלִין כְּעַבְדִין וְאַמְהָן עַד דְּתִיזְדַּוְּגוּן לְמִשְׁתַּעְבְּדָא מַגָּן וְלֵית דְּמָנִישׁ:
אלה אִלֵּין פִּתְגָמֵי קְיָמָא דְּפָקִיד יְיָ יָת משה לְמִגְזַר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּאַרְעָא דְמוֹאָב בַּר מִן קְיָמָא דִּיגְזַר עִמְּהוֹן בְּחוֹרֵב: ויקרא וּקְרָא
משה לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לְהוֹן אַתּוּן חֲמִיתּוּן יָת כָּל מַחְוְיָתָא דְּעָבַד מֵימְרָא
דַיְיָ לְעֵינֵיכוֹן בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל עַבְדּוֹי וּלְכָל יָתְבֵי אַרְעֵיהּ:
המסות נִיסִין רַבְּוָן דַּחֲמִיתּוּן בְּעֵינֵיכוֹן אִנּוּן וְתִמְהַיָּא רַבְּרַבְּיָא
הָאִינוּן: ולא וְלָא יְהַב מֵימְרָא דַיְיָ לְכוֹן לִיבָּא לְמִנְדַּע
וְעַיְנִין לְמִרְמֵז אֱלָהֵן לְמֶחֱמֵי וְאוּדְנִין לְמִטְמְטָא אֱלָהֵן לְצַיְּתָא וְאַתּוּן
גְּשִׁיחוּן אוֹרַיְיתָא דְּלִיבְּכוֹן וּרְמַזְתּוּן בְּעֵינֵיכוֹן וְטַמְטַמְתּוּן אוּדְנֵיכוֹן בְּזִמַּן
יוֹמָא הָדֵין: ואולך וְהַלִּיכִית יַתְכוֹן אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא לָא כַלְּמָה

כסותכון

ולא קוכם · כי יגזרו עליך הרע וכליון: והתמכרתם · בלעז לייפורוכלרין ווש ולא יתכן
לפרש והתמכרתם בלשון ומכרתם על ידי מוכרים לאחרים מפני שנאמר לאחריו ולא קוכה:
לכרות את בני ישראל · שיקבלו עליהם תורה באלה: בשבועה: מלבד הברית · קללות פע
שנתב שנאמרו בסיני: ולא נתן ה׳ לכם לב לדעת · להשיב אם חסדי הקב״ה ולידבק בו: ג
עד היום הזה · שמעתי שאותו היום שכתן משה ספר התורה לבני לוי כמו שכתוב ויתנה
אל הכהנים בני לוי בארון כל ישראל לפני משה ואמרו לו משה רביכו אף אנו עמדנו בסיני
וקבלנו את התורה וכתבה לנו ומה אתה מסליט את בני שבטך עליה ויאמרו לנו יום מחר
לא לכם כתבה לנו כתבה ושמח משה על הדבר ועל זאת אמר להם היום הזה נהיית לעם
ונו׳: היום הזה · הגבתי שאתם דבקים וחפצים במקום:

בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם מֵעֲלֵיכֶם
וְנַעֲלְךָ לֹא־בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ:
לֶחֶם לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר
לֹא שְׁתִיתֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: ז וַתָּבֹאוּ אֶל־
הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ־
חֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתֵנוּ
לַמִּלְחָמָה וַנַּכֵּם: ח וַנִּקַּח אֶת־
אַרְצָם וַנִּתְּנָהּ לְנַחֲלָה לָרְאוּבֵנִי
וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה:
ט וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית
הַזֹּאת וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ
אֵת כָּל־אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן:

מפטיר

כנ מוריתא מסר כר מן ל מלא

ל מפיק ס"ג

בל ליסל מלא

קכ"ב · לטכלו · סימן

פ פ פ

אתם

נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם
לִפְנֵי יְהוָה א
אֱלֹהֵיכֶם רָאשֵׁיכֶם
שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל
אִישׁ יִשְׂרָאֵל: ט טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם
וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב
עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ: יא לְעָבְרְךָ
בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת עִמְּךָ הַיּוֹם:
יב לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ

תקים ולפיכם לומר מורא רנך בעורא סמיס

ג ומלא

שני

לעם

ותבאו אל המקום הזה: עתה אתם רואים עצמכם בגדולה וכבוד אל תבעטו במקום ואל ירום לבבכם ושמרתם את דברי הברית הזאת. ד"ח ולא כתן ה' לכם לב לדעת שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו וחכמת משכתו עד ארבעים שנה ולפיכך לא הקפיד עליכם המקום עד היום הזה אבל מכאן ואילך יקפיד ולפיכך ושמרתם את דברי הברית הזאת וגו':

חשלת והיה כי תבא

שְׁנִין בְּמַדְבְּרָא לָא־בְלִיאוּ
כְּסוּתְכוֹן מִנְּכוֹן וּמְסָנֵךְ לָא־עָדוּ
מֵעַל רִיגְלָךְ: לַחְמָא לָא אֲכַלְתּוּן
וַחֲמַר־חֲדָרֶת וְעַתִּיק לָא שְׁתִיתּוּן
בְּדִיל דְּתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן:
וַאֲתֵיתוּן לְאַתְרָא הָדֵין וּנְפַק סִיחוֹן
מַלְכָא דְחֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מַלְכָא דְמַתְנָן
לְקַדְמוּתְנָא לְאַגָּחָא קְרָבָא וּמְחֵינָן:
וּנְסִיבְנָא יָת־אַרְעֵהוֹן וִיהַבְנָא
לְאַחֲסָנָא לְשִׁבְטָא רְאוּבֵן וְלְשִׁבְטָא
גָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא דְמַנַּשֶׁה:
וְתִטְרוּן יָת־פִּתְגָמֵי קְיָמָא הָדֵין
וְתַעֲבְדוּן יַתְהוֹן בְּדִיל דְּתַצְלְחוּן יָת
כָּל־דְּתַעֲבְדוּן:

פ פ פ

אתון

קָיְמִין יוֹמָא־דֵין כּוּלְּכוֹן
קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן רֵישֵׁיכוֹן
שִׁבְטֵיכוֹן סָבֵיכוֹן וס
וְסַרְכֵיכוֹן כָּל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל:
טַפְּלְכוֹן נְשֵׁיכוֹן וְגִיּוֹרְךָ דְּבְגַו מַשְׁרִיתָךְ
מִחַטֵּט אֵעָךְ עַד מְלֵי מַיָּךְ:
לְאַעֲלוּתָךְ בְּקְיָמָא דְיְיָ אֱלָהָךְ
וּבְמוֹמָתֵיהּ דְּיְיָ אֱלָהָךְ גָּזַר עִמָּךְ
יוֹמָא־דֵין: בְּדִיל לְאָקָמָא יָתָךְ

בְּסוּתְכוֹן מֵעַלַּוֵי גּוּשְׁמֵיכוֹן וְסַנְדַּלֵיכוֹן לָא אִיתְּלָעוּ מֵעִילַּוֵי רִיגְלֵיכוֹן: לְחֵם לַחְמָא דְעִיבּוּרָא לָא אֲכַלְתּוּן וְחֵמֶר וּמֶרַת לָא שְׁתִיתוּן וַהֲוַת אוֹרַיְיתִי תְּדִירָא מְסַתְּרָא בְּמֶרְשֵׁיכוֹן מִטּוּל דְּתִתְעַסְּקוּן בַּהּ וְתִנְדְּעוּן אֲרוּם אֲנָא הוּא יְיָ אֱלָהָכוֹן: ותבאו וְאֲתֵיתוּן לְאַתְרָא הָדֵין וּנְפַק סִיחוֹן מַלְכָּא דְחֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מַלְכָּא דְמַתְנָן לְקַדְמוּתְנָא לְסִדְרֵי קְרָבָא וּמְחוּגוּן: ונקח וּכְבַשְׁנָן יָת אַרְעֵהוֹן וִיהַבְנָא אַחְסָנָא לְשִׁבְטָא דְרָאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא גָד וּלְפַלְגוּת שִׁבְטָא מְנַשֶּׁה: ושמרתם וְתִנְטְרוּן יָת פִּתְגָמֵי קְיָמָא הָדָא וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן מִן בְּגַלַל דְּתִצְלְחוּן יָת כָּל דְּתַעְבְּדוּן:

ירושלמי

וְתִיסְרוּן יָת מִילֵי שְׁבַח אוֹרַיְיתָא הָדָא וְתַעְבְּדוּן יָתְהוֹן מִן בְּגַלַל דְּתִתְבּוֹנְנוּן יָת כָּל מַה דְּמִתְעַבְּדִין:

פ פ פ

אתם נצבים: אֲמַר מֹשֶׁה נְבִיָּא לְאִבְטוּרָא אֲנָא מַסְהִיד בְּכוֹן אֱלָהֵין בַּד אַתּוּן מְעַתְּדִין יוֹמָנָא כּוּלְּכוֹן קָדָם יְיָ אֱלָהָכוֹן רֵישֵׁי סַנְהֶדְרִין הִלְכוֹן וְאַמַּדְכֶי שִׁבְטֵיכוֹן סָבֵיכוֹן וְסָרְבֵיכוֹן כָּל אִינְשֵׁי יִשְׂרָאֵל: טַפְּכֶם טַפְּלְכוֹן וּנְשֵׁיכוֹן וְגִיּוֹרֵיכוֹן דְּבְגוֹ מַשְׁרְיֵיתְכוֹן מִקְטוֹעַ קִיסֵיכוֹן עַד מִילוּאֵי מֵימֵיכוֹן: לְעִבְרְךָ לְאַעֲלוּתְכוֹן בִּקְיָמָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן וּלְאִזְדַּהֲרוּתְכוֹן בְּמוֹמָתֵיהּ דַיְיָ אֱלָהָכוֹן גְּזַר עִמְּכוֹן יוֹמָנָא: לְמַעַן מִן בְּגַלַל לְקַיְּמָא יָתְכוֹן יוֹמָנָא

ירושלמי

טַפְּלְכוֹן נְשֵׁיכוֹן וְגִיּוֹרֵיכוֹן דְּאִית בְּגוֹ מַשְׁרְיֵיתְכוֹן מִקְטוֹעֵי קִיסֵיכוֹן עַד מִלּוּי מֵימֵיכוֹן: מִלְּעָבְרְכוֹן בִּקְיָמָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן וּבְשְׁבוּעָתָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן מְקַיֵּם עִמְּכוֹן יוֹמָא דֵין:

לאומא

אתם נצבים. מלמד שכיכסם משה לפני הקלח ביום מותו להכניסם בברית: ס
ראשיכם שבטיכם. ראשיכם לשבטיכם: וקציכם ושוטריכם. החשוב חשוב ס
קודם ואחר כל איש ישראל: מחוטב עציך. מלמד שבאו בבעניים להתנייר בימי משה
בדרך שבאו בבעוכים בימי יהושע וזהו האמור בנבעוכים ויעשו גם המה בערמה וכתיב
משה חוטבי עצים ושואבי מים: לעברך. להיותך עובר בברית. ולא יתכן לפרשו כמו ו
להעבירך אלא כמו לעשותכם אותם: לעברך בברית. דרך העברה כך היו כורתי
בריתות עושין מחיצה מכאן ומחיצה מכאן ועוברים בתוכם כמו שנאמר העגל אשר כרתו
לשנים ויעברו בין בתריו: למען הקים אותך היום לו לעם. כל כך הוא נכנס לטרות יא

לעם והוא יהיה־לך לאלהים
כאשר דבר־לך וכאשר נשבע
לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב:
יג ולא אתכם לבדכם אנכי כרת
את־הברית הזאת ואת־האלה
הזאת: יד כי את־אשר ישנו
פה עמנו עמד היום לפני יהוה
אלהינו ואת אשר איננו פה עמנו
היום: טו כי־אתם ידעתם
את אשר־ישבנו בארץ מצרים ואת
אשר־עברנו בקרב הגוים אשר
עברתם: יז וראיתם את־
שקוציהם ואת גלוליהם עץ ואבן
כסף וזהב אשר עמהם: יח פן
יש בכם איש או־אשה או משפחה
או־שבט אשר לבבו פנה היום
מעם יהוה אלהינו ללכת לעבד
את אלהי הגוים ההם פן־יש בכם

שלישי

כולם מנע

ג וסמך

יומא־דין קדמוהי לעמא והוא יהוי
לך לאלהא כמא־דמליל־לך וכמא
דקיים לאברהם ליצחק
וליעקב: ולא עמכון בלחודיכון
אנא גזר ית־קיימא הדין וית־מומתא
הדא: ארי ית־מן דאיתוהי הכא
עמנא קאים יומא־דין קדם יי
אלהנא וית מן דלתוהי הכא עמנא
יומא דין: ארי־אתון ידעתון ית
דיתיבנא בארעא דמצרים וית
דעברנא בגו עממיא דעברתון:
וחזיתון ית־שקוציהון וית טעותהון
אעא ואבנא כספא ודהבא דעמהון:
דילמא אית בכון גבר או אתתא
או זרעית או שבטא דלביה פני
יומא־דין מהחלתא דיי אלהיה
למהך למפלח ית־טעות עממיא
האינון דילמא־אית בכון גבר

למען קיים לאתך לפניו לעם: והוא יהיה לך לאלהים. לפי שדבר לך וכשבע לאבותיך
שלא להחליף את זרעם באומה אחרת לכך הוא אומר לאתכם בשבועו הללו שלא תקיימוהו
אחר שהוא איננו יכול להבדל מכם עד כאן פירשתי לפי פשוטה של פרשה. ומדרש אגדה
למה כסמכה פרשת אתם נצבים לקללות לפי שמעו ישראל מאה קללות חסר שקיש חין
ממלו שבתוך הוריקו פניהם ואמרו מי יוכל לעמוד באלו התחיל משה לפייסם אתם נצבים
היום הרבה הכעסתם למקום ולא עשה אתכם כליה והרי אתם קיימים לפניו: היום.
ביום הזה שהוא קיים והוא מאפיל ומאיר כך האיר לכם וכך עתיד להאיר לכם והקללות
והיסורין מקיימין אתכם ומביאין אתכם לפניו ואף הפרשה של מעלה מזו פיוסין הם אתם
ראיתם אשר עשיתי. דבר אחר אתם נצבים לפי שהיו ישראל יוצאין מפרכם לפרכם ממשה
ליהושע לפיכך עשה אותם מנצבה כדי לזרוז וכן עשה יהושע וכן שמואל התיצבו ואשפטה
אתכם כשיצאו מידו וכנכסו לידו של שאול: ואת אשר איננו פה. ואף עם דורות
העתידים להיות: כי אתם ידעתם וגו' ותראו את שקוציהם. לפי שראיתם האומות
עלו ושמא הסיח לב אחד מכם אותו ללכת אחריהם: פן יש בכם וגו'. לפיכך אמר
ברוך להשביעכם: ותראו את שקוציהם. על שם שהם מאוסים כשקצים: גלוליהם.

לאומא בירא והוא יהוי לכון לאלה הי כמא דמליל לכון והי לכמא דקיים
לאברהתכון לאברהם ליצחק וליעקב : ולא ולא עמכון בלחודיכון
אנא גזרית קיימא הדא ומסהיד
ית מומתא הדא : כי ארום
ית כל דרייא דקמון מן יומת
עלמא כלהון הינון דקיימין הכא
עמנא יומנא קדם יי אלקנא
וית כל דרייא דעתידין למיקום עד
סוף כל עלמא כלהון הינון קיימין
הכא עמן יומנא : כי אתם ארום אתון ידעתון סכום שניא דיתיבנא
בארעא דמצרים וגבורן דעבד
לנא ביני עממיא דעברתון :
ותראו וחמיתון ית מרחקתהון
וית טעוון דילהון דמן קיסא ואבנא
דרמיין באשקי וטעוון דכסיף
ודהב דיהיבין עמהון בבתיא
אחרין דמין בתריהון דלא
יתגנבון :

ירושלמי

ארום כל דריא די קמו מן זמורת
עלמא ועד כדון עמך קיימין הכא
יומא קדם אלקכון וית כל דריא
דעתידין למיקום מן בתרן כאילו
קיימין הכא עימן יומא דין :

ירושלמי

וחמיתון ית מקשיצתהון וית מ
מרחקתהון טעון דקיסיא וטעון
דאבניא טעון דכסף וטעון דדהב
טעותא דקיסא ודאבנא הוון
מטלקין יתהון בשוקיא וטעותא
דכספא ודהבא הוו יהיבין עמהון
בגו בתא דחלין מנהון דלא
יתגנבון :

יונתן בן עוזיאל

פן אזדהרון דלמא אית בכון
דחשתא ולא יהוי בתר דנא בר נש
או איתא או גניסא או שבטא
דלביה מתפני למטעי יומנא מ
מחלתא דיי אלקנא למפלח ית
טעות עממיא האינון דלמא אית
בכון טעו דשרש דליביה מהרהר
עלוי כתר חיטאיה דשירוי חיטאה
חלי

ירושלמי

דלא יהוי לכון גבר או איתתא
או זרעי או שיבטא דליביה סטי
יומא דין מן קדם יי אלהן למזל
למפלח ית טעותא דעממיא
האינון : שרש דלא יהוי ביניכון גבר
דליביה מהרהר בחטאה דהוא
מדמי לשרש קביעא בארעא ארום
רישיה חלי כדבשא וסופיה מריר
כלענתא

מוסרקים ומלוכין בגלל : עץ ואבן · לותן של עצים ושל אבנים רקיתם בגלוי לפי שלין
הנכרי ירא שמא יגנבו אבל של כסף וזהב עמהם בחדרי משכיתם הם לפי שהם ירלים
שמא יגנבו : פן יש בכם · שמא יש בכם : אשר לבבו פונה היום · מלקבל עליו הברית :

שרש פרה ראש ולענה:
יח והיה בשמעו את־דברי
האלה הזאת והתברך בלבבו
לאמר שלום יהיה־לי כי בשרירות
לבי אלך למען ספות הרוה את־
הצמאה: יט לא־יאבה יהוה
סלח לו כי אז יעשן אף־יהוה
וקנאתו באיש ההוא ורבצה בו כל־
האלה הכתובה בספר הזה ומחה
יהוה את־שמו מתחת השמים:
כ והבדילו יהוה לרעה מכל
שבטי ישראל ככל אלות הברית
הכתובה בספר התורה הזה:
כא ואמר הדור האחרון בניכם
אשר יקומו מאחריכם והנכרי אשר
יבא מארץ רחוקה וראו את־מכות
הארץ ההוא ואת־תחלאיה אשר־
חלה יהוה בה: כב גפרית
ומלח שרפה כל־ארצה לא תזרע
ולא תצמח ולא־יעלה בה כל־עשב
כמהפכת סדם ועמרה אדמה
וצבויים אשר הפך יהוה באפו
ובחמתו: כג ואמרו כל־הגוים
על־מה עשה יהוה ככה לארץ
הזאת מה חרי האף הגדול הזה:
כד ואמרו על אשר עזבו את־
ברית יהוה אלהי אבתם אשר כרת
עמם בהוציאו אתם מארץ מצרים:
כה ויל כו ויעבדו אלהים אחרים

ויפרל

וצבויים
ק׳

נקדת ספרים
כתנ׳ ומס׳

ויישתחוו

מהרהר חטאין און ודון:
ויהי כמשמעיה יח־פתגמי מומתא
הדא ויחשיב בלביה למימר שלמא
יהי־לי ארי בהרהור לבי אנא אזיל
בדיל לאוספא ליה חטאי שלותא
על־זדנותא: לא־ייבי ליה
ליה ארי בכן יתקף רוגזא דיי
וחמתיה בגברא ההוא וידבקון
ביה כל־לוטיא דכתיבין בספרא
הדין וימחי יי ית־שמיה מתחות
שמיא: ויפרשיניה יי לבישא מכל
שבטיא דישראל ככל לוטי קיימא
דכתיבין בספר אוריתא הדין:
ויימר דרא בתראה כניכון דיקומון
מבתריכון ובר־עממין דייתי מארע
רחיקא ויחזון ית־מתתא דארעא
ההיא וית־מרעהא דאמרע יי בה:
גופריתא ומלחא יקדא כל־ארעה
לא תזדרע ולא תצמח ולא־יסק בה
כל־עסבא כהפכתא דסדום
ועמרה אדמה וצבויים דהפך יי
ברוגזיה ובחמתיה: ויימרון כל־
עממיא על־מה עבד יי כדין לארעא
הדא מה־תקוף רוגזא רבא הדין:
ויימרון על דשבקו ית־קיימא דיי
אלהא דאבהתהון דגזר עמהון
באפקותיה ית־הון מארעא
דמצרים: ואזלו ופלחו לטעות
עממיא

חליו וסופיה מ
והיה ויהי
מומתא הדא
ביתא דלבי
לא יהי רעיא
בבר נשא הו
ויתחי יי ית
לבישא מכ
הדין:
עממי דיתי
ברעהא ד
תהי יקרא
כל עסבא
מימרא דיי
מה עבד
עמהון בא

חֵלִי וְסוֹפֵיהּ מְרִיר בְּאַגְרְנָא דְמוֹתָא: כְּלַעֲנָתָא דְמוֹתָא:
והיה ויהי בְּמִשְׁמַעֵיהּ יַת פִּתְגָמֵי
מוֹמָתָא הָדָא וַיִתְיַיאֵשׁ בְּלִיבֵּיהּ לְמֵימַר שְׁלָמָא וְיֵהֵי לִי אֲרוּם בִּתְקוּף יְצָרָא
בִּישָׁא דְלִבִּי אֶזוֹל מִן בְּגַלַל לְמוֹסְפָא חוֹבֵי שְׁלוּתָא עַל זְדוֹנוֹתָא: לא
לָא יְהֵי רַעְיָא מִן קֳדָם יְיָ לְמִשְׁבַּק לִיהּ אֲרוּם בְּכֵן יִתְקוּף רוּגְזָא דַיְיָ וְחֵימָתֵיהּ
בְּבַר נָשָׁא הָדוּא וְתָחוּל בֵּיהּ כָּל פִּתְגָמֵי לְוָוטָתָא דִכְתִיבִין בְּסִפְרָא הָדֵין
וַיְמַחֵי יְיָ יַת שׁוּם דּוּכְרָנֵיהּ מִתְּחוֹת שְׁמַיָא: והבדילו וַיַפְרִישִׁנֵיהּ יְיָ
לְבִישָׁא מִכֹּל שִׁבְטַיָא דְיִשְׂרָאֵל הֵי כְּכָל לְוָוטֵי קְיָמָא דִכְתִיבִין בְּסִפְרָא
הָדֵין: ואמר וַיֵימְרוּן דָּרַיָא בַּחֲרָאי בְּנֵיכוֹן דִי יְקוּמוּן מִן בַּתְרֵיכוֹן יַת
עַמְמֵי דְיַתְּבֵי מֵאַרְעָ דְחִיקָא וְיַדְמוּן יַת מַחְוָותָא דְאַרְעָא הַהִיא וְיַת מ
מַרְעָיָתָא דְגָרֵי יְיָ בָּהּ: גפרית כּוּבְרִיתָא וּמִילְחָא עַם אֶשָׁא מְצַלְהֲבָא
תְּהֵי יְקָרָא כָּל אַרְעָא לָא תִתְכַּשַׁר לְבַר זַרְעָ וְלָא תַּרְבֵּי צְמָחִין וְלָא יִסַּק בָּהּ
כָּל עִסְבָא תִשְׁתַּקַּע הֵיךְ תְּהַפְכָנוּתָא דְסְדוֹם וַעֲמוֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִים דְהַפִּךְ
מֵימְרָא דַיְיָ בְּרוּגְזֵיהּ וּבְכַלִיתֵיהּ: ואמרו וַיֵימְרוּן כָּל עַמְמַיָא מְטוּל
מָה עֲבַד יְיָ הֵיכְנָא לְאַרְעָא הָדָא מָה הִוָה תְּקוּף רוּגְזָא רַבָּא הָדֵין:
ואמרו וַיֵימְרוּן מְטוּל דְשַׁבְקוּ יַת קְיָמָא דַיְיָ אֱלָקָא דַאֲבָהָתְהוֹן דִיגְזַר
עִמְּהוֹן בְּמֵיפְקוּתֵיהּ יַתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם: וילכו וַאֲזָלוּ בַּתַר יִצְרָא
בישא

ובוקומי קללות הללו אך שלום יהיה לי: והתברך. בכליגת שוי בלעז כמו והתנלח
והתפלל: בשרירות לבי אלך. במרחית לבי כמו אשורכו ולא קרוב כלומ מה שלבי רוקה
לעשות: למען ספות הרוה. למען שלוסיף לו פורענות על מה שעשה עד הכה בשונג
והייתי מעביר עליהם וגורם עתה שאכרפם עם המזיד ואפרע ממנו הכל וכן תרגם
אנקלוס כדיל לאוספא ליה חטאי שלותא על זדונותא שאוסיף לו אני השגגות על הזדונו:
רוה. שונג שהוא עושה כאדם שכור עושה שלא מדעת: נמאה. שהוא עושה מדעת
ובהאוה: יעשן אף ה'. על ידי כעס הנוף מתחמם והעשן יונא מן האף וכן עלה עשן ט
באפו ואף על פי שאין זו לפני המקום הכתוב משמיע את האזן כדרך שהיא רגילה ויכולה
לשמוע כמי דרך הארץ: וקבאתו. לשון חמה אכפרכמ"כט אחיזת לביסת כקמה ואיכו
מעביר על המדה: הכתובה בספר התורה הזה. ולמעלה הוא אומר בספר התורה
הזאת גם כל חלי וכל מכה וגו' הזאת לשון נקבה מוסב אל התורה הזה לשון זכר מוסב
אל הספר ועל ידי פיסוק הטעמים הן נחלקים לשתי לשונות בפרשת קללות הטפחה
כתובה תחת בספר והתורה הזאת דבוקים זה לזה לכך אמר הזאת ובאן הטפחה כתובה
תחת התורה במנא ספר התורה דבוקים זה לזה לפיכך לשון זכר נופל אחריו שהלשון
נופל

וישתחוו להם אלהים אשר לא־
ידעום ולא חלק להם: יז ויחר־
אף יהוה בארץ ההוא להביא
עליה את־כל־הקללה הכתובה
בספר הזה: יח ויתשם יהוה
מעל אדמתם באף ובחמה ובקצף
גדול וישלכם אל־ארץ אחרת
כיום הזה: כט הנסתרת
ליהוה אלהינו והנגלת לנו ולבנינו
עד עולם לעשות את־כל־דברי
התורה הזאת: ס
ל ל והיה כי־יבאו עליך כל־
הדברים האלה הברכה והקללה
אשר נתתי לפניך והשבת אל־
לבבך בכל־הגוים אשר הדיחך
יהוה אלהיך שמה: ב ושבת
עד־יהוה אלהיך ושמעת בקלו
בכל אשר־אנכי מצוך היום אתה
ובניך בכל־לבבך ובכל־נפשך:
ג ושב יהוה אלהיך את־שבותך
ורחמך ושב וקבצך מכל־העמים
אשר הפיצך יהוה אלהיך שמה:
ד אם־יהיה נדחך בקצה השמים
משם יקבצך יהוה אלהיך ומשם
יקחך: ה והביאך יהוה אלהיך
אל־הארץ אשר־ירשו אבתיך
וירשתה והיטבך והרבך מאבתיך:
ו ומל יהוה אלהיך את־
לבבך ואת־לבב זרעך לאהבה
את

עממיא ומגידו להון דהלן דלא
ידעונין ולא אטיבא להון:
ותקיף רוגזא דיי בארעא ההיא
לאיתאה עלה ית־כל־לוטיא
דכתיבין בספרא הדין:
וטלטלינון יי מעל ארעהון ברגז
ובחימתא ובתקוף רב ואגלינון
לארע אוחרי כיומא הדין:
דמטמרן קדם־יי אלהנא ודגלין
לנא ולבנינא עד־עלמא למעבד
ית־כל־פתגמי אוריתא הדא:
ויהי ארי־ייתון עלך כל־פתגמיא
האילין ברכן ולוטין דיהבית קדמך
ותתיב ללבך בכל־עממיא דאגלך
יי אלהך לתמן: ותתוב לדחלתא־
דיי אלהך ותקביל למימריה בכל
דאנא מפקיד לך יומא דין את
ובנך בכל־לבך ובכל־נפשך:
ויתיב יי אלהך ית־שבי גלותך
וירחם עלך ויתוב ויכנשינך מכל־
עממיא דבדרך יי אלהך לתמן:
אם־יהא גלותך בסיפי שמיא מתמן
יכנשינך יי אלהך ומתמן יקבינך:
ויעלינך יי אלהך לארעא דירתו
אבהתך ותרתה ויוטיב־לך ויסגינך
מאבהתך: ויעדי יי אלהך ית־
טפשות לבך וית טפשות
דבנך למירחם ית־יי אלהך בכל־
לבך

לגלי גדולה ופסולה לומר שאין הסלכה כזאת לעשות פסקים •

ל רביעי שני כשהן מחוברות • ג פסר כמוס

ט' דקדים ז' ל נסות • את לבבך ואת לבב • ית שול לכך כתיב להשכי להתפל' מלוות מרלן

מלול ומילך יכן לולא הפחתי לרמות נב ה' לולא אותיות מלול ומ לך ירדתי מד ה'

כמל על הספר: ולא חלק להם • לא כתכס לחלקס: לא ידעוס • לא ידעו בהס נכורת אלהות • ואונקלוס תרגס לא אוטבא לכון לא הטיבו להס טוס טובס • ולשון חלק אוקו אלוס

בישא ופלחו לטעות עממיא דחלן דלא ידעונין ולא איתפלגון להון:
ויחר אף ותקיף רוגזא דיי בארעא ההיא לאתיא עלה ית כל לוטיא
דכתיבין בספרא הדין: ויתשם וטלטילנון יי מעילוי ארעהון ברגז
ובכלו ובתקוף רב וטלקינון בגלותא לארע אחרן כזמן יומא הדין:
הנסתרות טמירתא גליין קדם יי אלקנא והוא יפרע מנהון וגלייתא
יתמסרן לנא ולבנינא עד עלמא למעבד להון דינא מטול לקיימא ית כל
פתגמי אורייתא הדא: והיה ויהי בד ייתון עילויכון ית כל פתגמיא
האלין בידכן וחילופהון דסדרת קדמיכון ותיתבון על ליבכון למיתב
לפולחני בכל גלוות עממיא דאגלי יתכון יי לתמן: ושבת טוביכון
דצדיקיא מרי תתובא דכד תחובון ותתובון מטיא תיובתכון עד כורסי
יקרא דיי אלקכון אין תקבלון למימריה בכל מה דאנא מפקד לכון יומנא
אתון ובניכון בכל לבכון ובכל נפשכון: ושבת ויקבל מימריה
ברעיא ית תיובתכון וירחם עליכון ויתוב ויכנוש יתכון מכל עממיא דבדר
יי יתכון לתמן: אם אין יהון מבדיריכון בסייפי שמיא מתמן יכנוש
יתכון מימרא דיי על ידוי דאליהו כהנא רבא ומתמן יקרב יתכון על ידוי
דמלכא משיחא: והביאך ויעילינכון מימרא דיי אלקכון לארעא
דירתו אבהתכון ויטב לכון ויסגינכון יתיר מן אבהתכון: ומל ד׳
ויעדי יי אלקכון ית טפשות לבכון וית טפשות לבא דבניכון ארום יבטל
יצרא בישא מן עלמא וייבדי יצרא טבא די ימליכינכון למירחם ית יי
אלקכון

אלוה שבחרו להם לא חלק להם שום כחלה ושום חלק: ויתשם ה׳ כתרגומו וטלטליכון כז
ומן הנכרי כותשם מעל אדמתם: הנסתרות לה׳ אלהינו׳ ואם תאמרו מה בידנו לעשות כח
אתה מעכים את הרבים על הרהורי היחיד שנאמר פן יש בכם איש וגו׳ ואחר כך ורחו את
מכות הארץ ההיא והלא אין אדם יודע טמונותיו של חבירו אין אני מעכים אתכם על
הנסתרות שהן לה׳ אלהינו והוא יפרע מאותו יחיד אבל הגלות לנו ולבנינו לבער
הרע מקרבנו ואם לא נעשה דין בהם יענשו את הרבים׳ נקוד על לנו ולבנינו לדרוש
אף על הגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן משקבלו עליהם את השבועה
נהר גדיים ונהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה: ושב ה׳ אלהיך את שבותך׳ היש לו ג
לכתוב והשיב את שבותך רבותינו למדו מכאן כביכול שהשכינה שרויה עם ישראל בגלות
גלותם וכשנגאלין הכתיב נאולה לענינו שסוף ישוב עמהם ועוד יל שגדול יום קבוץ
גליות ובקושי כאלו הוא עצמו צריך להיות לוחץ בידיו ממש איש איש מתקומו בעצמן שבתוך
ואתם תלקטו לאחד אחד בני ישראל׳ ואף בגליות שאר האומות תהיו כן ובתוך אם

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
נַפְשֶׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃ ט וְנָתַן יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל־הָאָלוֹת הָאֵלֶּה עַל־
אֹיְבֶיךָ וְעַל־שֹׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רְדָפُוךָ׃
חמישי
שלישי כשסן
פקוכרות:

י וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ יא וְהוֹתִירְךָ
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ בְּפְרִי
בִטְנְךָ וּבְפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבְפְרִי
אַדְמָתְךָ לְטוֹבָה כִּי־יָשׁוּב יְהוָה לָשׂוּשׂ
עָלֶיךָ לְטוֹב כַּאֲשֶׁר שָׂשׂ עַל־אֲבֹתֶיךָ׃
ל׳ כתיב ס״ן
ומ״ם ו״ם וסם
יב כִּי תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו הַכְּתוּבָה
בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת כִּי תָשׁוּב אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־
ששי
נַפְשֶׁךָ׃ ס יג כִּי
כניעיכסהן
פקוכרות:
הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הַיּוֹם לֹא־נִפְלֵאת הִוא מִמֶּךָּ וְלֹא
רְחֹקָה הִוא׃ יד לֹא בַשָּׁמַיִם
הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה
וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃
טו וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם הִוא לֵאמֹר
מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם וְיִקָּחֶהָ
לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃
טז כִּי־קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד
בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ׃
שביעי
יז רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־
הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־הַמָּוֶת
וְאֶת־הָרָע׃ יח אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

לְבָךְ וּבְכָל־נַפְשָׁךְ בְּדִיל חַיָּיךְ׃
וְיִתֵּן יְיָ אֱלָהָךְ יָת כָּל לוּטָיָא הָאִילֵּין
עַל־בַּעֲלֵי־דְבָבָךְ וְעַל־סַנְאָיךְ
דְּרַדְפُוךְ׃ וְאַתְּ תְּתוּב וְתִקְבֵּיל
לְמֵימְרָא דַיְיָ וְתַעְבֵּיד יָת כָּל־
פִּקּוּדוֹהִי דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין׃
וְיוֹתְרִנָּךְ יְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל עוֹבָדֵי יָדָךְ
בְּוֻלְדָא דְמַעֲךָ וּבְוֻלְדָא דְבַעֲרָךְ
וּבְאִיבָא דְאַרְעָךְ לְטָבָא אֲרֵי יְתוּב
יְיָ לְמֵיחְדֵי עֲלָךְ לְטָב כְּמָא דְחָדֵי עַל־
אֲבָהָתָךְ׃ אֲרֵי תְקַבֵּיל לְמֵימְרָא
דַיְיָ אֱלָהָךְ לְמִיטַּר פִּקּוּדוֹהִי וּקְיָמוֹהִי
דְּכְתִיבִין בְּסִפְרָא אוֹרַיְתָא הָדֵין אֲרֵי
תְתוּב לְדַחְלָתָא דַיְיָ אֱלָהָךְ בְּכָל־
לִבָּךְ וּבְכָל־נַפְשָׁךְ׃ אֲרֵי תִּפְקִידְתָּא
הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין
לָא־מְפַרְשָׁא הִיא מִנָּךְ וְלָא רְחִיקָא
הִיא׃ לָא בִשְׁמַיָּא הִיא לְמֵימַר
מַן יִסַּק־לָנָא לִשְׁמַיָּא וְיִסְבֵּה לָנָא
וְיַשְׁמְעִינָנָה יָתָהּ וְנַעְבְּדִינָהּ׃
וְלָא־מֵעִבְרָא לְיַמָּא הִיא לְמֵימַר מַן
יְעִיבַר־לָנָא לְעִיבְרָא דְיַמָּא וְיִסְבֵּה
לָנָא וְיַשְׁמְעִינָנָה יָתָהּ וְנַעְבְּדִינָהּ׃
אֲרֵי־קְרִיב לְוָתָךְ פִּתְגָמָא לַחֲדָא
בְּפוּמָךְ וּבְרַלְבָּךְ לְמַעְבְּדֵיהּ׃
חֲזֵי דִּיהַבִּית קֳדָמָךְ יוֹמָא דֵין יָת חַיֵּי
וְיָת טָבְתָא וְיָת מוֹתָא וְיָת בִּישְׁתָּא׃
דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לָךְ יוֹמָא דֵין לְמִרְחַם

אלהיך

מ״ם סגורות בכי עמון: לא כפלאת היא ממך · לא מכוסה היא ממך כמו שכאמר כי יפלא אמרי
נ״ב מתכסי ותדל עלמים ותרד במטמוכיות מכוסה חכוסה בטמון: לא בשמים היא · שאנו

אֱלָקְכוֹן בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן מִן בְּגַלַּל דְּיוֹגְדוּן חַיָּיבִין עַד עַלְמִין:
דנתן וְיִגְרֵי מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן יַת לְוִוטַיָּא הָאִלֵּין עַל בַּעֲלֵי דְּבָבֵיכוֹן
דְּאַעִיקוּ יַתְכוֹן בְּגַלְוָתְכוֹן וְעַל סַנְאֵיכוֹן דְּרָדְפוּ מִן בַּתְרֵיכוֹן עַד דִּי אֲנִסוּ
יַתְכוֹן: ואתה וְאַתּוּן תְּתוּבוּן וּתְקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ וְתַעְבְּדוּן יַת כָּל
פִּקּוּדוֹי דַּאֲנָא מְפַקֵּד לְכוֹן יוֹמָנָא: והותירך וִישַׁיְרִנְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן
לְטָבָא דְּתִצְלְחוּן בְּכָל עוֹבָדֵי יְדֵיכוֹן בְּוַולְדָא דִּמְעֵיכוֹן וּבְפֵירֵי אַרְעָכוֹן
לְטָבָא אֲרוּם יְתוּב מֵימְרָא דַיְיָ לְמֵיחְדֵי אֲמְטוּלְכוֹן לְאוֹטָבָא לְכוֹן הֵיכְמָא
דְּחַדֵּי עַל אֲבָהָתְכוֹן: כי תשמע אֲרוּם תְּקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן
לְמִנְטַר פִּקּוּדוֹי וּקְיָימוֹי דְּכְתִיבִין בְּסֵפֶר אוֹרַיְיתָא הָדֵין אֲרוּם תְּתוּבוּן
לְרַחֲלָתָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְכָל נַפְשְׁכוֹן: כי המצוה אֲרוּם
תַּפְקִידְתָּא הָדָא דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן
יוֹמָנָא לָא מְכַסְיָא הִיא מִנְּכוֹן וְלָא
רְחִיקָא הִיא: לא לָא בִּשְׁמַיָּא
הִיא לְמֵימַר מַן יִסּוֹק כְּדִילָנָא ב
בִּשְׁמַיָּא וְיִסְבִּינָהּ לָנָא וְיִשְׁמַע יָתָהּ
לָנָא וְנַעְבְּדִינָהּ: ולא וְלָא מִן
הָאל לְעֵיבַר יַמָּא רַבָּא הִיא לְמֵימַר
מַאן יְעֵיבַר בְּדִילָנָא לְעֵיבַר יַמָּא
רַבָּא וְיִסְבִּינָהּ לָנָא וְיִשְׁמַע יָתָהּ לָן
וְנַעְבְּדִינָהּ: כי קרוב אֲרוּם
קְרִיב לְכוֹן פִּתְגָּמָא בְּבֵית מִדְרַשְׁכוֹן
פָּתְחוּ פֻּמְכוֹן לְמֶהֱוֵי הֲגִיגִין בְּרָהוֹן
בְּרִירוּ לִבְּכוֹן לְמֶעְבַּד יָתְהוֹן: ראה
חָמוּן דִּי סַדְּרִית קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָנָא יַת
אָרְחָא דְּחַיֵּי וְדִבְיָה מְשְׁתְּלַם אַגַּר
טַב לְצַדִּיקַיָּא וְיַת אָרְחָא דְּמוֹתָא
דְּבִישׁ מְשְׁתְּלַם אַגַּר בִּישׁ לְרַשִׁיעַיָּא:
אשר דַּאֲנָא מְפַקֵּיד לְכוֹן יוֹמָנָא
לְמִרְחַם יַת יְיָ אֱלָקְכוֹן וְלִמְהַךְ ב

ירושלמי

לָא בִּשְׁמַיָּא הִיא אוֹרַיְיתָא לְמֵימַר
אֲלַוּוּי מַן אִי הֲוָה לָן חַד כְּמִשְׁדַּר
נְבִיָּא דִּי יִסּוֹק לִשְׁמַיָּא וְיֵיתֵי יָתָהּ לָן
וְיִשְׁמַע יַת פִּיקּוּדַיָּא וְנַעְבֵּד יָתְהוֹן:
וְלָא מֵעֵבֶר יַמָּא רַבָּא הִיא אוֹרַיְיתָא
לְמֵימַר אֲלַוּוּי הֲוָה לָן חַד כְּיוֹנָה
וְבִיָּא דְּיֵיחוֹת לְעוּמְקֵי יַמָּא רַבָּא
וְיֵיתֵי יָתָהּ לָן וְיִשְׁמַע יַת פִּקּוּדַיָּא
וְנַעְבֵּד יָתְהוֹן:
אֲרוּם קָרִיב הוּא לְוָתְכוֹן פִּתְגָּם
לַחֲדָא בְּפוּמְכוֹן לְמֶהֱוֵין סַגִּיאִין בָּתְ
וּבְלִבְּכוֹן לְמֶעְבַּד יָתָהּ:
חֲזוֹן הָא שַׁוִּית קֳדָמֵיכוֹן יוֹמָא
הָדֵין יַת אוֹרְחָא הַחַיָּיא דְּהִיא
אוֹרְחָא טַבְתָּא וְיַת אוֹרְחָא דְּמוֹתָא
דְּהִיא אוֹרְחָא בִּישְׁתָּא:

באורחן

קיתה בשמים היית נריך לעלות אחריה וללמדה: כי קרוב אליך · התורה כתבה לכם בכתב ובעל פה: את החיים ואת הטוב · זה תלוי בזה אם תעשה טוב הרי לך חיים ואם תעשה רע הרי לך המות והכתוב מפרש והולך היאך: אשר אנכי מצוה היום לאהבה ·

אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִית
וְרָבִיתָ וּיְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ
אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:
יז וְאִם־יִפְנֶה לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע
וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַעֲבַדְתָּם: יח הִגַּדְתִּי לָכֶם
הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא־תַאֲרִיכֻן
יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר
אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבוֹא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:
יט הֵעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת
נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה
וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן תִּחְיֶה אַתָּה
וְזַרְעֶךָ: כ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־בוֹ
כִּי הוּא חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל־
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לָתֶת
לָהֶם:

ית־יי אלהך למהך באורחן דתקנון
קדמוהי ולמיטר פקודוהי וקיימוהי
ודינוהי ותתחי ותסגי ויברכינך יי
אלהך בארעא דאת עליל תמן
למירתה ואם יתפני לבך ולא
תקבל ותטעי ותסגוד לטעוות
עממיא ותפלחינון: חויתי לכון
יומא דין ארי מיבד תיבדון לא
תורכון יומין על ארעא די את עבר
ית־ירדנא למיעל לתמן למירתה:
אסהידית בכון יומא דין ית שמיא
וית־ארעא חיי ומותא יהבית
קדמך ברכן ולוטין ותתרעי בחיי
בדיל דתיחי את ובנך: למירחם
ית־יי אלהך לקבלא למימרה
ולאיתקרבא לדחלתיה ארי הוא
חייך ואורכות יומך למיתב על־
ארעא דקיים יי לאבהתך לאברהם
ליצחק וליעקב למתן להון:

כמיים שלא
מכעיס לומר
מכתבי פנים
כתרגם בלרעת
כמס וכן ס"ד
ס' ליריעון •
ומי פעלים ע
פנס

לא

כ"נ המנהג פת
וילך • פי"ב
המנהג בזאל
דלם מנהג הוס
ב' מו ג' מ
כנ"יס וילך
נערלים:
מפסו עתמיל
ומסיים כיי
לומר מהקב
הולך לפני
ומרלולמקרא

וילך

פ פ פ

א וילך: משה וידבר את־
הדברים האלה
אל־כל־ישראל:
ב ויאמר אלהם בן־מאה ועשרים
שנה אנכי היום לא־אוכל עוד
לצאת ולבוא וידוה אמר אלי לא
תעבר את־הירדן הזה: ג יהוה
אלהיך הוא עבר לפניך הוא־
ישמיד

ואזל

פ פ פ

משה ומליל ית־
פתגמיא האילין עם
כל־ישראל: ואמר
להון בר־מאה ועשרין שנין אנא
יומא דין לית־אנא יכיל עוד למפק
ולמיעל ויי אמר לי לא תעיבר ית־
ירדנא הדין: יי אלהך מאריהי
עבר קדמך הוא ישיצי ית־עממיא
האילין

הרי חטוב וכו תלוי: וקיית ורבית: הרי החיים: ואם יפנה לבבך הרי הרע:
מכל תלבדון הרי המות: העידותי בכם היום את השמים ואת הארץ
טהם קיימים לעולם

בְּאוֹרְחָן דְּתַקְּנִין קְדָמוֹי וּלְמִנְטַר פִּקּוּדוֹי וּקְיָימוֹי וְדִינוֹי וְתֵיחוּן וְתִסְגּוּן
יַבְרִיכִינְכוֹן יְיָ אֱלָקְכוֹן בְּאַרְעָא דְּאַתּוּן עָלִין לְתַפָּן לְמֵירְתָּהּ: ואם
וְאִין יְהַרְהֵר לְבָבְכוֹן וְלָא תְקַבְּלוּן וְתִטְעוּן וְתִסְגְּדוּן לְטַעֲוַת עַמְּמַיָּא ו
וְתִפְלְחוּנוּן: הגדתי תַּבִּיתִי לְכוֹן יוֹמָנָא אֲרוּם מֵיבַד תֵּיבְדוּן וְלָא
תְּגָרוּן יוֹמִין עַל אַרְעָא דְּאַתּוּן עָבְרִין יַת יַרְדְּנָא לְמֵיעַל לְתַפָּן לְמֵירְתָּהּ:
העידותי לָא סַהֲדִין דְּעָבְרִין מִן עָלְמָא אֲנָא מַסְהֵיד בְּכוֹן יוֹמָנָא אֱלָהֵן
שְׁמַיָּא וְאַרְעָא חַיֵּי וּמוֹתָא סַדְּרִית קֳדָמֵיכוֹן בִּרְכָתָא וְחִילוּפָהּ וְתִתְּדְעוּן
בְּאָרְחָא וְחַיֵּי הִיא אוֹרַיְתָא מִן בְּגַלַּל דְּתֵיחוּן בְּחַיֵּי עָלְמָא דְּאַתּוּן אַתּוּן
וּבְנֵיכוֹן: לאהבה לְמִרְחַם יַת יְיָ אֱלָקְכוֹן לְקַבְּלָא בְּמֵימְרֵיהּ וּלְמִקְרַב
לְדַחֲלָתֵיהּ אֲרוּם אוֹרַיְתָא דְּאַתּוּן עָסִיקִין בָּהּ הִיא חַיֵּיכוֹן בְּעָלְמָא הָדֵין
וְאוֹגְדוּת יוֹמֵיכוֹן בְּעָלְמָא דְּאָתֵי וְתִתְכַּנְּשׁוּן בְּסוֹף גָּלוּתָא וְתֵיתְבוּן עַל אַרְעָא
דְּקַיֵּים יְיָ לְאַבְהָתְכוֹן לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְמִיתַּן לְהוֹן:

פ פ פ

וילך וַאֲזַל מֹשֶׁה לְמִשְׁבַּן בֵּית אוּלְפָנָא וּמַלִּיל יַת פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין עַם
כָּל יִשְׂרָאֵל: ויאמר וַאֲמַר לְהוֹן בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין
אֲנָא יוֹמָנָא לֵית אֲנָא יָכִיל תּוּב לְמִיפַּק וּלְמֵיעַל וּמֵימְרָא דַּיְיָ אֲמַר לִי לָא
תְּעֵיבַר יַת יַרְדְּנָא הָדֵין: ה׳ יְיָ אֱלָקְכוֹן וּשְׁכִינְתֵּיהּ עָבִיר קֳדָמֵיכוֹן
הוּא

לעולם וכאשר תקרא אתכם הרעה יהיו עדים שאני התרתי בכם בכל זאת דא העידותי
בכם את השמים ואמר להם הקבה לישראל הסתכלו בשמים שברא אתי לשמש אתכם שמא
עבו את מדתם שמא לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל העולם כעכין שבאמ׳ וזרח
השמש ובא השמש הסתכלו בארץ שברא אתי לשמש אתכם שמא שכתה מדתה שמא ורעתם
אותה ולא נמחה לו שמא זרעתם חטים והעלתה שעורים ומה אלו שבעשו לא לשכר ולא
להפסד אם זוכין אין מקבלין שכר ואם חוטאין אין מקבלין פורענות לא שבו את מדתם
אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם חטאתם תקבלו פורענות על אחת כמה וכמה:
ובחרת בחיים · אני מורה לכם שתבחרו בחלק החיים · כאדם האומר לבנו בחר לך חלק
יפה בנחלתי ומעמידו על חלק היפה ואומר לו את זה ברור לך ועל זה באמר ה׳ מנת
חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי הכחת ידי על גורל הטוב לומר את זה קח לך:

חכלת אתם נצבים

וילך משה לא אוכל עוד לבאת ולבא · יכול שתשם כחו תלמוד לומר לא כהתה עינו
ולא נס לחה שלא מהו לא אוכל אני רפאי שבטלה ממני הרשות ונתנה ליהושע:
ה׳ אמר אלי · זהו פירוש לא אוכל עוד לבאת ולבא לפי שה׳ אמר אלי: אנכי היום · היום
עלאו ימי ושנותי ביום אם נולדתי וביום זה אמות · לא לבאת ולבא · בדברי תורה תלמד
שבתיו

שני

ישמיד את־הגוים האלה מלפניך
וירשתם יהושע הוא עבר לפניך
כאשר דבר יהוה: ז ועשה
יהוה להם כאשר עשה לסיחון
ולעוג מלכי האמרי לארצם אשר
השמיד אתם: ח ונתנם יהוה
לפניכם ועשיתם להם ככל־המצוה
אשר צויתי אתכם: ט חזקו
ואמצו אל־תיראו ואל־תערצו
מפניהם כי יהוה אלהיך הוא
ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך:

שלישי

ס

ויקרא משה
ליהושע ויאמר אליו לעיני כל־
ישראל חזק ואמץ כי אתה תבוא
את־העם הזה אל־הארץ אשר
נשבע יהוה לאבתם לתת להם
ואתה תנחילנה אותם:
יהוה הוא ההלך לפניך
הוא יהיה עמך לא ירפך ולא יעזבך
לא תירא ולא תחת: ט ויכתב
משה את־התורה הזאת ויתנה אל־
הכהנים בני לוי הנשאים את־ארון
ברית יהוה ואל־כל־זקני ישראל:
ויצו משה אותם לאמר מקץ
שבע שנים במעד שנת השמטה
בחג הסכות: יא בבוא כל־
ישראל לראות את־פני יהוה
אלהיך במקום אשר יבחר תקרא
את־התורה הזאת נגד כל־ישראל
באזניהם: יב הקהל את־העם
האנשים והנשים והטף וגרך אשר
בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו וירא׳ את־יהוה אלהיכם

קדמ׳ דקריהס כי אתס תבוא תכיכם לכוסה כי אתס תכיס

מלא ולו כי ספס היו בלין כסכים זקנים אנשים ונשים וסף ונרך ז תריב מגות בקהל העם במוכחי סכיעי בשני מקנ סכוכות

דאילין מן־קדמך וחרתינון יהושע
הוא עבר קדמך כמא דמליל יי׳
ויעביד יי׳ להון כמא דעבד לסיחון
ולעוג מלכא אימוראה ולארעהון
דשיצי ית־הון: ויסדינון יי׳
קדמיכון ותעבדון להון ככל־
תפקידתא דפקידית יתכון:
תקיפו ואלימו לא תדחלון ולא
תתברון מן קדמיהון ארי יי׳ אלהך
ממריה מדבר קדמך לא ישבקינך
ולא ירחיקינך: וקרא משה
ליהושע ואמר ליה לעיני כל־
ישראל תקף ואלים ארי את תיעול
עם־עמא הדין לארעא דקיים יי׳
לאבהתהון למתן להון ואת
תחסנינג יתהון: ויי׳ הוא מדבר קדמך
מימריה יהי בסעדך לא ישבקינך
ולא ירחיקינך לא תדחל ולא תתבר:
וכתב משה ית־אוריתא הדא ויהבה
לכהניא בני לוי דנטלין ית־ארון
קיימא דיי׳ ולכל־סבי ישראל:
ופקיד משה יתהון למימר מסוף
שבע שנין בזמן שתא דשמיטתא
בחגא דמטליא: במיתי כל־
ישראל לאתחזאה קדם יי׳ אלהך
באתרא דיתרעי תיקרי ית־אוריתא
הדא קדם כל־ישראל ותשמעינון:
כנוש ית־עמא גברייא ונשיא
וטפלא וגיורך דבקירוך בדיל
דישמעון ובדיל דילפון ויהחלון
קדם־

ושמרו

בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן וְיִטְּרוּן לְמֶעְבַּד יָת וְשַׁמְּרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי
כָּל־פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא: הַתּוֹרָה הַזֹּאת: ית וּבְנֵיהֶם

ובניהון אשר

יונתן בן עוזיאל

הוא יְשֵׁיצֵי יָת עַמְמַיָּא הָאִלֵּין וְתֵירְתּוּנוּן יְהוֹשֻׁעַ הוּא יְטַיֵּיל קֳדָמֵיכוֹן
הֵיכְמָא דְּמַלֵּיל יְיָ: ועשה וְיַעֲבֵד יְיָ פּוּרְעָנוּת דִּינָא מִנְּהוֹן הֵיכְמָא
דְּעָבַד לְסִיחוֹן וּלְעוֹג מַלְכֵי אֱמוֹרָאֵי וּלְעַמְמֵי אַרְעֵהוֹן דְּשֵׁיצֵי יַתְּהוֹן:
ונתנם וְיַמְסְרִינוּן מֵימְרָא דַיְיָ קֳדָמֵיכוֹן וְתַעְבְּדוּן לְהוֹן הֵי כְּכָל תַּפְקִידְתָּא
דְּפַקִּידִית יַתְכוֹן: חזקו אִיתְּוַקְפוּ וְאִתְחַיְּלוּ לָא תִדְחֲלוּן וְלָא תִתְיַרְעוּן
מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרוּם יְיָ אֱלָהָכוֹן שְׁכִינְתֵּיהּ מִידַּבְּרָא קֳדָמֵיכוֹן לָא יִשְׁבְּקִנְּכוֹן
וְלָא יַרְחֲקִנְּכוֹן: ויקרא וּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ מִן גּוֹא עַמָּא וַאֲמַר לֵיהּ
לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל אִיתְּוַקַּף וְאִתְחַיָּל אֲרוּם אַנְתְּ מִתְחַמֵּי לְמֵיעוֹל עִם
עַמָּא הָדֵין לְאַרְעָא דְּקַיֵּים מֵימְרָא דַיְיָ לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִיתַּן לְהוֹן וְאַנְתְּ תַּפְלִיג
יָתַהּ לְהוֹן: וה׳ וּמֵימְרָא דַיְיָ שְׁכִינְתֵּיהּ מִידַּבְּרָא קֳדָמָךְ וּמֵימְרֵיהּ יְהֵי
בְּסַעְדָךְ לָא יִשְׁבְּקִנָּךְ וְלָא יַרְחִיקִנָּךְ לָא תִדְחַל וְלָא תִתְיָרַע: ויכתוב
וּכְתַב מֹשֶׁה יָת אוֹרַיְתָא הָדָא וּמְסָרָהּ לְכָהֲנַיָּא בְּנֵי לֵוִי דְּנָטְלִין יָת אֲרוֹן
קְיָמָא דַיְיָ וּלְכָל חַכִּימֵי יִשְׂרָאֵל: ויצו וּפַקִּיד מֹשֶׁה יָתְהוֹן לְמֵימַר בְּסוֹף
שְׁבַע שְׁנִין בְּאַשְׁוֹנֵי שַׁתָּא דְּשַׁמִּיטְתָּא בְּחַגָּא דְּמַטְלַיָּא: בבא בְּמֵיתֵי כָּל
יִשְׂרָאֵל לְאִתְחַמָּאָה קֳדָם יְיָ אֱלָהָכוֹן בְּאַתְרָא דְּיִתְרְעֵי תִּקְרוֹן יָת אוֹרַיְתָא
הָדָא קֳבֵל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁמְעֵהוֹן: הקהל כְּנוּשׁוּת עַמָּא גּוּבְרַיָּא
וְטַפְלַיָּא וְנָשֵׁיא וְטַפְלַיָּא וְקַבּוֹלֵי עֲלֵיהוֹן אַגְרָא דְּמַיְיתִין
יַתְהוֹן וְגִיּוֹרַיָּא דְּבִקְרְוֵיכוֹן דְּיִחְמוּן אֵיקַר אוֹרַיְתָא וְיִדְחֲלוּן דְּלָהוֹן מִן
קֳדָם מֵימְרָא דַיְיָ אֱלָהָכוֹן וְיִטְּרוּן לְמֶעְבַּד יָת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא הָדָא:

ובניהם

פנסתמו ממנו מסורות ומעייכות החכמה: לא ירפך. לא יתן לך רפיון להיות כעזב ו
ממנו: כי אתה תנחל את העם הזה. אחרי את תיעול עם עמך הדין משה אל יהושע ז
זקניס שבדור עמך הכל לפי דעתן ומנתן אבל הקב״ה אמר ליהושע כי אתה תנחיל את בני
ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם תניח על כרחם הכל תלוי בך טול מקל והך על
קדקדן דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור: ויכתוב משה ויתנה. כשנגמרה כלה ח
נתנה לבני שבטו: מקץ שבע שנים. בשנה ראשונה של שמטה השמיטית ולמה קורא
אותה שנת השמטה שעדיין שביעית נוהגת בה בקציר של שביעית היונה למוצאי שביעי:
תקרא את התורה הזאת. המלך היה קורא מתחלת אלה הדברים כדאיתא במסכת סוטה יא
על בימה של עץ שהיו עושין בעזרה: האנשים. ללמוד: והנשים. לשמוע: והטף. יב
למה

אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמָעוּ וְלָמְדוּ
לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־
הַיָּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃

פ יא וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה הֵן קְרֹבוּ יָמֶיךָ לָמוּת קְרָא
אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְאֹהֶל מוֹעֵד
וַאֲצַוֶּנּוּ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ
בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ יב וַיֵּרָא יְהוָה
בָּאֹהֶל בְּעַמּוּד עָנָן וַיַּעֲמֹד עַמּוּד
הֶעָנָן עַל־פֶּתַח הָאֹהֶל׃ יג וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם־
אֲבֹתֶיךָ וְקָם הָעָם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרֵי
אֱלֹהֵי נֵכָר הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא־
שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר אֶת־
בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ׃ יד וְחָרָה
אַפִּי בוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וַעֲזַבְתִּים
וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לְאֹכֶל
וּמְצָאֻהוּ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר
בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהַי
בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי הָרָעוֹת הָאֵלֶּה׃
טו וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי
בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר
עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃
טז וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת־הַשִּׁירָה
הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
שִׂימָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי
הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
יז כִּי־אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת חָלָב
וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן וּפָנָה אֶל־
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי

והפר

וּבְנֵיהוֹן דְּלָא־יַדְעִין יִשְׁמְעוּן וְיִלְפּוּן
לְמִדְחַל קֳדָם־יְיָ אֱלָהֲכוֹן כָּל־יוֹמַיָּא
דְּאַתּוּן קַיָּמִין עַל־אַרְעָא דְּאַתּוּן
עָבְרִין יָת־יַרְדְּנָא תַּמָּן לְמֵירְתָהּ׃
וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא קְרִיבוּ יוֹמָךְ
לְיָמֵת קְרֵי יָת־יְהוֹשֻׁעַ וְאִתְעַתְּדוּ
בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא וַאֲפַקְּדִנֵּיהּ וַאֲזַל מֹשֶׁה
וִיהוֹשֻׁעַ וְאִתְעַתְּדוּ בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא׃
וְאִתְגְּלִי יְיָ בְּמִשְׁכְּנָא בְּעַמּוּדָא דְּעַנְנָא
וְקָם עַמּוּדָא דְּעַנְנָא עַל־תְּרַע
מִשְׁכְּנָא׃ וַאֲמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הָא
אַתְּ שָׁכֵיב עִם־אֲבָהָתָךְ וְיִקּוּם עַמָּא
הָדֵין וְיִטְעֵי בָּתְרֵי טָעוּת עַמְּמֵי
אַרְעָא דְּהוּא עָלִיל לְתַמָּן בֵּינֵיהוֹן
וְיִשְׁבְּקוּן דַּחֲלָתִי וְיִשְׁנוּן יָת קְיָמִי
דְּגַזְרִית עִמְּהוֹן׃ וְיִתְקוֹף רוּגְזִי
בְּהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא וַאֲרַחֵיקִנּוּן
וַאֲסַלֵּק שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן וִיהֵוֹן רְמִיכִין
וַיְעָרְעָן יַתְהוֹן בִּישִׁין סַגִּיאִין וְעָקִין
וְיֵימַר בְּיוֹמָא הַהוּא הֲלָא מִדְּלֵית
שְׁכִינַת אֱלָהַי בֵּינִי אַרְעוּנִי בִּישַׁיָּא
הָאִלֵּין׃ וַאֲנָא סַלְקָא אֶסְתֵּר
שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא עַל־כָּל־
בִּישַׁיָּא דְּעַבְדּוּ אֲרֵי אִתְפְּנִיאוּ בָּתְרֵי
טָעוּת עַמְּמַיָּא׃ וּכְעַן כְּתוּבוּ
לְכוֹן יָת תּוּשְׁבַּחְתָּא הָדָא וַאֲלַפְּוּן
יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שַׁוְיָהּ בְּפֻמְּהוֹן
בְּדִיל דִּתְהֵי קָדָמַי תּוּשְׁבַּחְתָּא הָדָא
לְסָהֵיד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
אֲרֵי אֲעֵילִנּוּן לְאַרְעָא דְּקַיְּמִית
לְאַבָהָתְהוֹן עַבְהָא חָלָב וּדְבַשׁ
וְיֵכְלוּן וְיִשְׂבְּעוּן וְיִתְפַּנְקוּן וְחַפְּנוּן
בָּתְרֵי טָעוּת עַמְּמַיָּא וְיִפְלְחוּן לְהוֹן

וירגזון

ויגרון קדמי וישנון ית קיימי: והפר את בריתי: כט והיה פסל פ
ויהי ארי יערען יתהון בישן סגיאן כי תמצאן אתו רעות רבות וצרות
ועקן וענתה
יונתן כן עוזיאל
ובניהון דלא ידעו ישמעון וילפון למדחל מן קדם יי אלקכון
כל יומיא דאתון קיימין על ארעא דאתון עברין ית ירדנא תמן למירתה:
ויאמר תלתא צדיקיא אתאמרת קריבותא במיתתהון מטול דלא מט
ליומי אבהתכון וכל חד וחד מני פרנסא ביומוי יעקב אבונן ודויד מלכא
ומשה נביא דהכין כתיב ואמר יי למשה הא קריבן יומך לממת קרי ית
יהושע ותתעתדון במשכן זימנא: וירא ואתגלי איקר שכינתא דיי במשכנא בעמודא
דענגא וקם עמודא דענגא על תרע משכנא ומשה ויהושע קמון מן לבר:
ויאמר ואמר יי למשה הא אנת שכיב בעפרא עם אבהתך וישתמתך
תהוי גניזא בגנין חיי עלמא עם אבהתך ויקומון רשיעי עמא הדין ויטעון
בתר טעוות עממיא דהינון עללין ירושלמי
ן בינהון וישבקון ויפסון ית קיימיא די ק
קיימי די גזרית עמהון: וחרה קיימית עמהון:
אפי ויתקוף רוגזי בהון ביומא
ההוא ואיתחיקינון ואסלק שכינתי מנהון ויהון לביזא ויארען יתהון בישן
סגיען ועקן ויימרון בערנא ההוא בשבועה מטול דלית שכינת אלקי
שריא במצעי אירעוני בישתא האלין: ואנכי ואנא מסלקא אסלק
שכינתי מנהון בערנא ההיא עד דיתסקמקון ויקבלון פורענות חוביהון
על כל בישתא דעבדו ארום אתפניו בתר טעוות עממיא: ועתה
וכדון כתובו לכון ית תושבחתא הדא ואלפה ית בני ישראל שוויה
בפומהון בדיל דתהוי תושבחתא הדא קדמוי לסהיד בבני ישראל:
כי אביאנו ארום אעלינון לארעא דקיימית לאבהתהון עבדא חלב
ודבש ויכלון וישבעון וידהנון ויתפנון לטעות עממיא ויפלחונון וירגזון
קדמוי וישנון ית קיימי: והיה ויהי ארום יערען יתהון בישן סגיען
ועקן

למה נא לתת שכר למכיליהם: ואנוכו· ואחרוכו: כבר הארץ· נוה הארץ: ואנוכי· יל יו
והכעיסוכי וכן כל כיאון לשון כעס: והסתרתי פני· כמו מאיכי רוחה בגרתם: אלת יז יח
שירה קולת· קיחוכו השמים עד הפר אדמתו עמו: ועכתה השירה הזאת לפניו לעד· כא

הָעֵדֻת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד
כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ כִּי יָדַעְתִּי
אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה הַיּוֹם
בְּטֶרֶם אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי: כא וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־
הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא וַיְלַמְּדָהּ
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כב וַיְצַו אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי
אַתָּה תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לָהֶם וְאָנֹכִי
אֶהְיֶה עִמָּךְ: כג וַיְהִי כְּכַלּוֹת
מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־
הַזֹּאת עַל־סֵפֶר עַד תֻּמָּם:
שביעי כד וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי
אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר:
ל ג מלא וסל פסל ולין קוף כה לָקֹחַ אֵת סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה שָׁם בְּךָ לְעֵד:
כו כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מֶרְיְךָ
וְאֶת־עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי
עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־
יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי:
ולף כז · כז סגיס פסרי פותי יקנע פינגם את ישראל וכ סגיס פלריכו פוקני הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי
שִׁבְטֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה
בְאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְאָעִידָה בָם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־
הָאָרֶץ: כט כִּי יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי
כִּי־הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן וְסַרְתֶּם מִן־
הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם וְקָרָאתִי
אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־

פסעריתי בו בתוכה על כל המוכלת לותו: כי לא תשכח מפי זרעו: הרי זו הנטעה לישראל

וְעָקָן וְתֶרְתִּיב תּוּשְׁבַּחְתָּא הָדָא
קָדְמוֹהִי לְסַהִיד אֲרֵי לָא תִתְנְשֵׁי
מִפּוּם בְּנֵיהוֹן אֲרֵי גְלֵי־קֳדָמַי יְצַרְהוֹן
דְּאִינּוּן עָבְדִין יוֹמָא־דֵין עַד־לָא
אַעֲלִינּוּן לְאַרְעָא דְקַיְּמִית: וּכְתַב מֹשֶׁה
יָת־תּוּשְׁבַּחְתָּא הָדָא בְּיוֹמָא הַהוּא
וְאַלְפָהּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וּפַקִּיד יָת
יְהוֹשֻׁעַ בַּר־נוּן וַאֲמַר תַּקִּיף וְאַלֵּיץ
אֲרֵי אַתְּ תָּעֵיל יָת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְאַרְעָא דְקַיְּמִית לְהוֹן וּמֵימְרָא
יְהֵי בְּסַעֲדָךְ: וַהֲוָה כַּד שֵׁיצֵי
מֹשֶׁה לְמִכְתַּב יָת פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא
הָדָא עַל־סִפְרָא עַד דְּשַׁלִּימוּ:
וּפַקִּיד מֹשֶׁה יָת לֵוָאֵי נַטְלֵי אֲרוֹן
קְיָמָא־דְיָי לְמֵימַר: סְבוּ יָת־
סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא הָדֵין וּתְשַׁוּן יָתֵיהּ
מִסְטַר אֲרוֹן קְיָמָא־דְיָי אֱלָהְכוֹן
וִיהֵי תַּמָּן בָּךְ לְסַהִיד: אֲרֵי אֲנָא
יָדַעְנָא יָת סַרְבְּנוּתָךְ וְיָת קְדָלָךְ
קַשְׁיָא הָא עַד־דְּאַנָא קַיָּים עִמְּכוֹן
יוֹמָא־דֵין מְסָרְבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם
יְיָ וְאַף אֲרֵי בָתַר דְּאָמוּת:
אַכְנִישׁוּ לְוָתִי יָת כָּל־רַבְּי שִׁבְטֵיכוֹן
וְסַרְבֵיכוֹן וַאֲמַלֵּיל קָדָמֵיהוֹן יָת
פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְאַסְהֵד בְּהוֹן יָת
שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא: אֲרֵי יָדַעְנָא
בָּתַר דְּאָמוּת אֲרֵי־חַבָּלָא תְּחַבְּלוּן
וְתִסְטוּן מִן־אוֹרְחָא דְּפַקִּידִית יָתְכוֹן
וּתְעָרַע יָתְכוֹן בְּשַׁתָּא בְּסוֹף יוֹמַיָּא
אֲרֵי

וְעָקָן וְתַסְהִיד תּוּשְׁבְּחָתָא הָדָא קָדְמֵיהוֹן לְסַהֲדוּ אֲרוּם גְּלֵי קָדָמַי דְּלָא
תִּתְנַשֵּׁי מִפּוּם בְּנֵיהוֹן אֲרוּם גְּלֵי קָדָמַי יַת יְצִרְתּוּן בִּישָׁא דְּהִינוּן עָבְדִין
יוֹמָנָא עַד לָא אַעֲלִיכוֹן לְאַרְעָא דְקַיְּימִית: ויכתב וּכְתַב מֹשֶׁה יַת
תּוּשְׁבְּחָתָא הָדָא וְאַלְפַּהּ יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ויצו וּפְקִיד יַת יְהוֹשֻׁעַ בַּר
נוּן וְאָמַר אִיתְּוקַף וְאִתְחַיָּל אֲרוּם אַנְתְּ תָּעֵיל יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא
דְקַיְּימִית לְהוֹן וּמֵימְרִי יְהֵי בְּסַעֲדָךְ:

ירושלמי

ויהי וַהֲוָה כְּמִפְסַק מֹשֶׁה לְמִכְתּוֹב יַת פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְיתָא הָדָא עַל גְּוִילָא עַד דִּי אַשְׁלִימִינוּן: ויצו וּפְקִיד מֹשֶׁה יַת לֵיוָאֵי בַּטְלֵי אֲרוֹן קְיָמָא דְיְיָ לְמֵימַר: לקח סַבּוּ יַת סִפְרָא דְאוֹרַיְיתָא הָדָא וּתְשׁוּן יָתֵיהּ בְּקוּפְסָא
מִן צִטַּר יְמִינָא דַאֲרוֹן קְיָמָא דַיְיָ אֱלָקְכוֹן וִיהֵי תַּמָּן בְּכוֹן לְסַהֲיד: כי
אנכי אֲרוּם גְּלֵי קָדָמַי יַת סוֹרְהַבְנוּתְכוֹן וְיַת קְדָלְכוֹן קַשְׁיָא הָא עַד זְמַן
דַּאֲנָא בְּחַיִּים בֵּינֵיכוֹן יוֹמָא דֵין
מְסָרְהָבִין הֲוֵיתוּן קֳדָם יְיָ וְאוּף בָּל
דְּכֵן בָּתַר דְּאֵימוֹת: הקהילו אלי

ירושלמי

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בָּתַר דְּאֵימוֹת:
כְּנוּשׁוּ לְוָתִי יַת כָּל חַכִּימֵי שִׁבְטֵיכוֹן
וְסַרְכֵיכוֹן וְאֶמַלֵּיל בְּמִשְׁמְעָהוֹן יַת כָּל פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין וְאַסְהֵיד בְּהוֹן יַת
שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא: כי ידעתי אֲרוּם חַכִּימַת דְּמִן בָּתַר דְּאֵימוֹת אֲרוּם
חַבָּלָא תְּחַבְּלוּן עוֹבָדֵיכוֹן וְתִטְעוּן מִן אָרְחָא דְּפַקִּידִית יַתְכוֹן וְתֶעֱרַע יַתְכוֹן
בישתא

ישראל שאין תורה משתכחת מזרעם לגמרי: ויצו את יהושע בן נון. מוסב למעלה כג
כלפי שכינה כמו שמפורש אל הארון אשר נשבעתי להם: לקוח. כמו זכור שמור הלוך: כד
מצד ארון ברית ה׳. כחלקו בו חכמי ישראל בנ״ב יש מהם אומרים דף היה בולט מן הארון
מבחוץ ושם היה מונח ולא מצד הלוחות היה מונח בתוך הארון: הקהילו אלי. ולא כה
תקעו אותו היום בחצוצרות להקהיל את הקהל לפי שנאמר עשה לך ולא השליט יהושע
עליהם ואף בחייו כנגזו קודש יום מותו לקיים מה שכתוב אין שלטון ביום המות: והעידה
בם את השמים ואת הארץ. וקת״ר כבר העיד למעלה העידותי בכם היום ונומ׳ התם
ישראל אמר אבל לשמים ולארץ לא אמר ועכשו בא לומר החזיקו השמים וגו׳: אחרי כט
מותי כי פשחת תשחיתון. והרי כל ימות יהושע לא השחיתו שנאמר ויעבדו העם את ה׳
כל ימי יהושע מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו כל זמן שיהושע חי היה ישראל
למשה כאלו הוא חי:

חסלת וילך

תעשו את הרע בעיני יהוה
להכעיסו במעשה ידיכם:
ויבר משה באזני כל קהל
ישראל את דברי השירה הזאת
עד תמם:

ע׳ לדכיק סימן

פ פ פ

לב

האזינו

השמים והארץ ואדברה
אמרי פי: יערף
כמטר לקחי תזל כטל
אמרתי כשעירים עלי־
דשא וכרביבים עלי־עשב:

כי

שמיע׳ לדכרס
שלס תרלג
כלומר הס יכו
לתרלג מכות ·
לקפי גנימע׳
קמס כשיט
לקפי יש קמס

וכרביבים ונו׳
וסמיך ליס כי
פס ס׳ לקרס
מכס שמתפלגו
על עניכת
בשמיט ·

אציתו

שמיא ואמליל
ותשמע ארעא
אימרי פומי: יבסס
כמטרא אולפני תתקבל כטלא
מימרי כרוחי־מטרא דנשבין על־
דיתאה וכרסיסי־מלקושא דעל־
עשבא:

יונתן בן עוזיאל

בישתא בסוף יומיא ארום תעבדון דכיש קדם יי לארגזא קדמוי: ודנף
משה ומליל משה במשמע כל קהלא דישראל ית פתגמי שבחא הדא
עד דישלימו:

פ פ פ ירושלמי

האזינו

השמים והוה
די מטא קיציה
דמשה נביא למתכנשא מגו עלמא
אמר בלביה ליתנא מסהיד בעמא
הדין סהדין דשמין מיתותא
בעלמא הדין האנא מסהיד בהון
סהדין דלא טעמין מיתותא ב
בעלמא הדין בדם סופיהון ל
לאתחדתא לעלמא דאתי ישעיה
נביא כד הוה מתנבי בכנישתהון
דישראל יהב שמיעא לשמיא ו
וצייתא לארעא מן בגלל דהות
קריב לארעא ורחיק מן שמיא בדם
משה

כיון דמטא קיציה דמשה ל
למסתלקא מן גו עלמא אמר הא
אנא מסהיד בעלמא האילין מילא
דלא טעמא מיתו מסהיד אנא
בהון שמיא וארעא דלא טעמין
מיתו בעלמא הדין בלס סופיהון
דליין לעלמא דאתי תכן הוא
מפרש ואמר טולו לשמיא עייניכון
ואסתכלו לארעא מלרע ארום כ
שמיא כתנא ימסון וארעא
כלבושא תבלי בדם אנא עתיד
בראי שמים חדתין וארעא חדתא
ישעיה נביא כד הוה מתנבא
בכנשתהון

ארי תעבדון ית דכיש קדם
לארגזא קדמוהי בעובדי ידיכון:
ומליל משה קדם כל־קהלא
דישראל ית פתגמי תושבחתא
הדא עד דשלימו:

פ פ פ

אציתו

שמיא ואמליל
ותשמע ארעא
אימרי פומי: יבסס
כמטרא אולפני תתקבל כטלא
מימרי כרוחי־מטרא דנשבין על־
דיתאה וכרסיסי־מלקושא דעל־
עשבא:

יונתן בן עוזיאל

בישתא בסוף יומיא ארום תעבדון דכיש קדם יי לארגזא קדמוי: ודנף
משה ומליל משה במשמע כל קהלא דישראל ית פתגמי שבחא הדא
עד דישלימו:

פ פ פ ירושלמי

האזינו

השמים והוה
די מטא קיציה
דמשה נביא למתכנשא מגו עלמא
אמר בלביה ליתנא מסהיד בעמא
הדין סהדין דשמין מיתותא
בעלמא הדין האנא מסהיד בהון
סהדין דלא טעמין מיתותא ב
בעלמא הדין בדם סופיהון ל
לאתחדתא לעלמא דאתי ישעיה
נביא כד הוה מתנבי בכנישתהון
דישראל יהב שמיעא לשמיא ו
וצייתא לארעא מן בגלל דהות
קריב לארעא ורחיק מן שמיא בדם
משה

כיון דמטא קיציה דמשה ל
למסתלקא מן גו עלמא אמר הא
אנא מסהיד בעלמא האילין מילא
דלא טעמא מיתו מסהיד אנא
בהון שמיא וארעא דלא טעמין
מיתו בעלמא הדין בלס סופיהון
דליין לעלמא דאתי תכן הוא
מפרש ואמר טולו לשמיא עייניכון
ואסתכלו לארעא מלרע ארום כ
שמיא כתנא ימסון וארעא
כלבושא תבלי בדם אנא עתיד
בראי שמים חדתין וארעא חדתא
ישעיה נביא כד הוה מתנבא
בכנשתהון

ב משה נביא כד יהוה מתנבי
בכנישתהון דישראל יהב שמיעא
לארעא וציתא לשמיא מן בגלל
דיהוה קריב לשמיא ורחיק מן
ארעא דהכין כתיב אציתו שמים
ואמליל ותשמע ארעא ממלל פ
פמי:

ד בכנישתהון דישראל עד דיהוה
רחיק מן שמיא וקריב לארעא יהב
שמיעתא לשמיא וציתא לארעא
דכן היא מפרש ואמר שמעו שמיא
ואצית ארעא ארום מימרא דיי
אמר משה נביא כד יהוה מתנבא
בכנישתא דישראל עד דיהוה קריב
לשמיא ורחיק מן ארעא יהב צייתא
לשמיא ותשמע ארעא ממלל דפמי:

לשמיא ושמועתא לארעא כן הוא מפרש ואמר אצירתו שמיא ואמליל
יונתן בן עוזיאל

יערוף ינקוף על מרודיא היך
מטרא ספחא אולפני ותתקבל
ברעוא על מקבלי אולפנא היך
טלא ממללי דילי כרביעות רוחי
מיטרא דמינחבין על דיתאין בירח
מרחשון וכרסיסין לקושין דמרויין
צמחוני ארעא בירחא דניסן:

כי

השמים · שאני מתרה בהם בישראל ותהיו עדים בדבר שכך אמרתי להם
שאתם תהיו עדים וכן ותשמע הארץ · ולמה העיד בהם שמים וארץ אמר
משה אני בשר ודם למחר אני מת אם יאמרו ישראל לא קבלנו עליכו הבריי מי בא ומכחישם
לפיכך העיד בהם שמים וארץ עדים שהן קיימים לעולם ועד שאם יזכו יבאו העדים
ויתנו שכרם הנפן תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים יתנו טלם ואם יתחייבו תהיה
בהם יד העדים תחלה ועבר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואחר
כך ואבדתם מהרה על ידי האומות: יערף כמטר לקחי · זו היא העלות שתעידו שאני
אומר בפניכם תורה שנתתי לישראל שהיא חיים לעולם כמטר הזה שהוא חיים לעולם
כאשר יערפו השמים טל ומטר: יערף · לשון יטיף וכן יערפו דשן יערפו טל: תזל
כטל · שהכל שמחים בו לפי שהמטר יש בו עכבים לבריות כגון הולכי דרכים ומי שהיה
בורו מלא יין: כשעירים · לשון רוח סערה כתרגומו כרוחי מטר מה הרוחות הללו
מחזיקין את העשבים ומנדלין אותם אף דברי תורה מגדלין את לומדיהן: וכרביבים ·
טיפי מטר כדאה לי על שם שיורה כאן בקרא רביב כמה דאת אמר רובה קשת: דשא ·
אדברין עטיפת הארץ מכוסה בירק: עשב · קלא אחר קרוי עשב וכל מין ומין לענינו
קרוי

כי שם יהוה אקרא הבו
גדל לאלהינו:
הצור
תמים פעלו כי כל־דרכיו
משפט אל אמונה ואין
עול צדיק וישר הוא:
שחת לו לא בניו מומם
דור עקש ופתלתל:
הליהוה תגמלו־זאת
עם נבל ולא חכם הלוא־
הוא אביך קניך הוא
עשך

יונתן בן עוזיאל

כי שם ה׳ ווי להון לרשיעיא
דמרכרין שמא קדישא בגדופין
ארום משה דהוה רבהון דישראל
לא הוה אפשר ליה למדכר ית
שמא קדישא עד דהוה מחניך
פומיה ברישׁ שירתא בתמניין ו
וחמשין אתין דהינון עשרין וחד
מלין ומן בתר כדין אמר ארום
בשמא דיי אנא מצלי ואתין עמא
בית ישראל הבו איקר ורבותא
קדם אלקנא:

דיי אנא מצלי ואתין עמא ישראל הבו יקר ותושבחתא ורבו רוממו
לאלהא:

ירושלמי

אמר משה נביא ווי להון ל
לרשיעיא דמדכרין שמא קדישא
בגדופין ארום לחד מן מלאכי
מרומא ליתאפשר למידכר שמא
מפרשא עד זמן דאינון אמרין ק
קדוש קדוש קדוש תלת זימנין
ומנהון יליף משה ולא הוה מדכר
שמא מפרש עד זמן דהוה מחניך
פומיה בעשרין וחדא מילין דאינון
תמנין וחמשא אתין וכן היא מפרש
ואמר האזינו השמים ואדברה
כי שם יי אמר משה נביא בשמא ל

הצור אמר משה נביא כד סליקית
לטווראדסיני חמית רבון כל ע
עלמיא יי מרבע יומא לארבעא
חולקין תלת שעין עסיק באורייתא
ותלת

אמר משה נביא כד סליקית ל
למרומא חמית תמן ריבון כל ח
עלמיא יי מרבע יומא לארבע
חולקין תלת שעין עסיק באורייתא
ותלת

וְתַלַת עַסִיק בְּדִינָא וְתַלַת מְכַרְזַג בֵּין
גְּבַר לְאִיתָא וּגְזַר לְמִרוֹמָם וּמָאִיךְ
וְתַלַת מְפַרְנֵס כָּל בְּרִיָּתָא רְהֵכִין
כְּתִיב תַּקִיף דְשַׁלְמִין עוֹבָדוֹי אֲרוּם
כָּל אָרְחָתוֹי דִינָא אֱלָקָא מְהֵימְנָא
דְמִן קֳדָמוֹי עַוְלָא לָא נְפִיק דְזַכָּאי
וְקַשִׁיט הוּא:

שחת חַבִּילוּ עוֹבָדֵיהוֹן טַבְיָא
בְּנַיָא חַבִּיבַיָא אִשְׁתַּכַּח מוּמָא בְּהוֹן
דְרָא עוּקְמָנָא דְאַשְׁנַיוּ עוֹבָדֵיהוֹן
וְאוּף סִדְרֵי דִינֵיהּ דְעַלְמָא אִשְׁתַּנִּי
עֲלֵיהוֹן:

הלה הָאֲפִשַׁר דְלִשְׁוּם מֵימְרָא
דְיֵי אַתּוּן גַּמְלִין דָא עַמָא דְהַהוּן
טַבְשִׁין וְקַבִּילוּ אוֹרַיְתָא וְלָא חַכִּימוּ
הֲלָא הוּא אֲבוּכוֹן דְיִקְנָא יַתְכוֹן הוּא
ברא

וְתַלַת שַׁעִין עַסִיק בְּדִינָא וְתַלַת
שַׁעִין עַסִיק מְפַרְנֵס עַלְמָא וְתַלַת
שַׁעִין מְזַוֵיג גְּבַר לְאִיתָא תַּקִיפָא
דְשַׁלְמִין עוֹבָדוֹהִי אֲרוּם כָּל א
אוֹרְחָתֵיהּ דִינִין דְקִשׁוֹט אֱלָהָא
מְהֵימְנָא וְקִשׁוֹטָא וְלֵית קֳדָמוֹי שֶׁקֶר
צַדִיק וְקַשִׁיט בְּדִינָא הוּא:

חַבִּילוּ בְנַיָא עוֹבָדֵיהוֹן וְלָא קֳדָמוֹי
מְחַבְּלִין אֶלָא לְהוֹן עַד דִי חַבְּלוּ
מוּמָא אִיתְיְהַב בְּהוֹן דָרָא עוֹקְמָא
וּפְתַלְנָא דְשַׁנֵי עוֹבָדוֹי וְאַף סִידְרֵי
עָלְמָא אִישְׁתַּנֵי עָלוֹי:

הָא מִן קֳדָם יְיָ תְּגַמְלוּ הָדָא אוּמָא
טְפָשָׁא וְלָא חַכִּימַיָא הֲלָא הוּא
אֲבוּכוֹן דְבִשְׁמַיָא דְקָנָא יַתְכוֹן הוּא
ברא

קרוי עשב: כי שם ה׳ אקרא. הרי כי משמש בלשון כאשר כמו כי מבאו ל׳ הארץ כשאקרא ג
ואזכיר שם ה׳ אתם הבו גודל לאלהיכו וברכו שמו מכאן אמרו שעוכין ברוך שם כבוד
מלכותו אחר ברכה שבמקדש: הנורא תמים פעלו. אף על פי שהוא חזק כשביבא פורעכות ד
על עוברי רצוכו לא בשטף הוא מביא כי אם בדין כי תמים פעלו: אל אמונה. לשלם
לצדיקים צדקתם לעולם הבא ואף על פי שמאחר את תגמולם סופו לאמן את דבריו:
ואין עול. אף לרשעים משלם שכר צדקתם בעולם הזה: צדיק וישר הוא. הכל מצדיקים
עליהם את דיכו וכך ראוי וישר להם צדיק מפי הבריות וישר הוא וראוי להצדיקו: שחת ה
לו וגו׳. כתרגומו חבילו להון ולא ליה: בכיו מומם. בכיו היו והשחתה שהשחיתו היא
מומם: בכיו מומם. מומם של בכיו היה ולא מומו: דור עקש. עקום ומעוקל כמו ואת
הישרה יעקשו. ובלשון משנה חולדה שאינה עקומות ועקושו: ופתלתול. לגבורטיליים
כפתיל הזה שגולגלין אותו ומקיפין אותו סביבות הגדיל פתלתול מן התיבות הכפולות
כמו ירקרק אדמדם סחרחר סגלגל: הלא תגמלו זאת. לשון תימה וכי לפניו אתם ו
מעניבין שום בידו ליפרע מכם ושהיטיב לכם בכל הטובות: עם כסל. ששכחו את העשוי
להם: ולא חכם. להבין את הבולדות שיש בידו להיטיב ולהרע: הלא הוא אביך קניך.
שקנאך שקבכך בקן הסלעים ובארץ חזקה שתקבך בכל מיני תקבה: הוא עשך. אותם
בלומות:

עֶשֶׂךָ וְיָכֹנְנֶךָ׃ זְכוֹר יְמוֹת
עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־
וָדֹר שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ
זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ׃
בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יַצֵּב
גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל׃ כִּי חֵלֶק
יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל
נַחֲלָתוֹ׃ יִמְצָאֵהוּ
בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל
יְשִׁימֶן יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹננֵהוּ
יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃ כְּנֶשֶׁר
יָעִיר קִנּוֹ עַל־ גּוֹזָלָיו יְרַחֵף

יפרש

דיליה הוא עבדך ואתקנך׃
אדכר יומין דמן־עלמא אסתכל
בשני דר־ודר שאל אבוך ויחוי לך
סבך וימרון לך׃
עילאה עממיא בפרשותיה בני
אנשא קיים תחומי עממיא למנין
בני ישראל׃ ארי חולקא דיי
עמיה יעקב עדב אחסנתיה׃
סיפק־צורכיהון בארע מדברא
ובבית־צחונא אתר דלית מיא
אשרינון סחור־סחור לשכינתיה
אליפינון פתגמי אוריתא נטרינון
כבבת עייניהון׃ כנישרא דמחיש
לקיניה על־בנוהי מתחוף פרים

גדפוהי

כלומות׃ ויכוננך׳ לאחרי כן בכל מיני בנים וכן מכם כהנים מכם כניאים ומכם מלכים
כדי שהכל תלוי בו׃ זכור ימות עולם׳ מה עשה בראשונים שהביאם לפניו׃ בימי
שנות דור ודור׳ דור אחרון שהגיע עליהם מי אותיכם ודור המבול שטעפ׳ לא לא
כתתם לדבכם על שעבר ביכו שנות דור ודור להכיר להבא שיש בידו להיטיב לכם
ולהכחיל לכם ימות המשיח והעולם הבא׃ שאל אביך׳ אלו הנביאים שבקראים אבות כמו
שנאמר באליהו אבי אבי רכב ישראל׃ זקניך׳ אלו החכמים׃ ויאמרו לך׳ הראשונות׃
בהנחל עליון גוים׳ כשהנחיל הקב׳ למכעיסיו את חלק בחלהן הניפן ושטפס׃ בהפרידו
בני אדם׳ כשהפיץ דור הפלגה היה בידו להעבירם מן העולם ולא עשה כן אלא יצב
גבולות עמים קיימים ולא אבדם׃ למספר בני ישראל׳ כשביל מספר בני ישראל שעתידין
לבאת מבני שם ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים הביב גבולות עמים
שבעים לשון׃ כי חלק ה׳ עמו׳ למה כל זאת לפי שהיה חלקו בבוש ביניהם ועתיד
לבאת ומי הוא חלקו עמו ומי הוא עמו׃ יעקב חבל נחלתו׳ והוא השלישי באבות
המשולש בשלש זכיות זכות אבי אביו וזכות אביו וזכותו הרי ג׳ כחבל הזה שהוא עשוי גג
גדילים והוא ובניו היו לו לנחלה ולא ישמעאל בן אברהם ולא עשו בנו של יצחק׃ ומצאהו
בארץ מדבר׳ אותם מצא לו באמצים בארץ המדבר שקבלו עליהם תורתו ומלכותו ושולו
מה שלא עשו ישמעאל ועשו שבאמה וזרת משעיר למו הופיע מהר פארן׃ ובתוקו יל
ישימון׳ ארץ ציה ושממה מקום ילדת תניכים ובכות יענה אף שם במשכו אחר האמנה ולא
אמרו למשה הייתה בנא למדברות מקום ציה ושממון כעכין שנאמר לכתך אחרי במדבר׃
יסובבנהו׳ שם בבבס והקיפם בענגים ובבבס בדגלים לארבע רוחות ובבבן בתחתיה
הכר

ברא יתכון ושבח
איבכרו מן יומי
בשנת הון דכל
אורייתא ויתנו
ויים
יונת
בהנחל
לעממיא די נפ
באפרשותיה
נשא בדרא
רמא פיצתא
דרבי עממין
אומיא כסכום
דישראל דנחו
וכיין דנפל עפ
דמארי עלמא
ואמר ארום
מימרא דיי ע
עדב אחסנ
ארע יתהון
בצדיורת
וידורין ובי
שבעתי ענני
אוריתיה נ
נטרא בבי
היך נישרא
דשרכפתיה
מהר שכפהו
ומקרב ומן
תרנס ימכלי
לשריכון בחו

בְּרָא יַתְכוֹן וְשַׁכְלִיל יַתְכוֹן: זכוד
אִידְכָּרוּ מִן יוֹמֵת עַלְמָא אַתְבְּזִנְנוּ
בְּשַׁנְהוֹן דְּכָל דַּר וְדַר קְרוֹן בְּסִפְרֵי
אוֹרַיְיתָא וְיִתְנוּן לְכוֹן וּבְסִפְרֵי נְבִיָּא
וְיֵימְרוּן לְכוֹן:

יונתן בן עוזיאל

בהנחל בְּאַחְסָנוּת עִלָּאָה עַלְמָא
לְעַמְמַיָּא דִּי נָפְקוּ מִבְּנוֹי דְּנֹחַ ב
בְּאַפְרָשׁוּתְהוֹן מִכְּתָבִין וְלִישָׁנִין לִבְנֵי
נָשָׁא בְּדָרָא דְּפַלְגוּתָא בְּיוֹמוֹהִי זִמְנָא
רָמָא פִּיצָתָא עִם שׁוּבְעִין מַלְאָכַיָּא
רַבְרְבֵי עַמְמִין דְּאִתְגְּלִי עִמְּהוֹן לְמֶחֱמֵי קַרְתָּא וּבְיוֹמוֹהִי זִמְנָא אֲקִים תְּחוּמֵי
אוּמַיָּא כְּסִכּוּם מְנָיָן שׁוּבְעִין נַפְשָׁתָא
דְּיִשְׂרָאֵל דִּנְחָתוּ לְמִצְרַיִם: כי חלק

ירושלמי

וְכֵיוָן דְּנִפַּל עַמָּא קַדִּישָׁא בְּפִיצָתָא אֲרוּם לְחֶלְקָא דַיְיָ אִינוּן עַמֵּיהּ דִּבְנֵי
דְּמָארֵי עַלְמָא פְּתַח מִיכָאֵל פּוּמֵיהּ יִשְׂרָאֵל וּדְבֵית יַעֲקֹב עָדַב א
וְאָמַר אֲרוּם חוּלַק טַב דְּשׁוּם מ אַחְסַנְתֵּיהּ:
מֵימְרָא דַיְיָ עַמֵּיהּ פָּתַח צַבְרִיאֵל פּוּמֵיהּ בְּתוּשְׁבָּחָא וְאָמַר דְּבֵית יַעֲקֹב
עָדַב אַחְסַנְתֵּיהּ: ימצאהו

ירושלמי

אַרַע יַתְהוֹן שַׁרְיָין בְּמַדְבְּרָא ב אַרַע יַתְהוֹן טַעְיָין בְּאַרְעָא מַדְבְּרָא
בְּצִדְיוּרָת אָחַר דְּמֵיילְלִין שֵׁידִין וּבְצִדְוֹתָא דְּלֵיל יְשִׁימוּן אַקִּיף ע
וְוִידוּרִין וּבֵית צַחוּתָא אָגִין עֲלֵיהוֹן עֲלֵיהוֹן עַנְנֵי יְקָר שְׁכִינְתֵּיהּ אַלִּיף
שִׁבְעָתֵי עַנְנֵי אִיקָרֵיהּ אַלִּיפִינוּן יַת יַתְהוֹן עַשְׂרָתֵי דִּיבְרַיָּא נְטַר יַתְהוֹן
אוֹרַיְיתֵיהּ נְטָרִינוּן הֵיכְמָא דְשָׁכִינָא וְעַיְנֵי יַתְהוֹן הֵיךְ דְּשִׁכְנָא נְטַר
נָטְרָא בְּבֵי דְעַיְנֵיהּ: כנשר עַיְנָא:
הֵיךְ נִישְׁרָא דְּמְעוֹרֵר וּמְחַיֵּשׁ ל כְּנִישְׁרָא דְּמֵעִיר עַל קִינֵיהּ וְעַל ג
דְּשַׁרְכַּפָּתֵיהּ וְעַל תְּסִילוֹי מְחַזֵּף גּוֹזָלוֹי דְּהוּא מְחַסְחַף פְּרַס כַּנְפוֹי
כדין וטען

יפרש כנפיו יקחהו ישאהו
על־אברתו: יב יהוה בדד
ינחנו ואין
עמו אל נכר: שלישי
יג ירכבהו על־
במתי ארץ
ויאכל תנובת
שדי וינקהו
דבש מסלע
ושמן מחלמיש
צור: יד חמאת
בקר וחלב
צאן עם־חלב
כרים ואילים
בני בשן
ועתודים עם־
חלב כליות
חטה ודם־
עגב תשתה־
חמר: טו וישמן
ישרן
ומשרתהון ודם־גברי־הון איתשד־
כמיא:

גדפוהי מקבילהון מנטילהון על
תקוף אברוהי: בלחודיהון
עתיד־לאשריותהון בעלמא דהוא
עתיד־לחדתא ולא יתקיים
קדמוהי פולחן טעותן:
אשרינון על־תוקפי ארעא ואוכלינון
ביזת סנאיהון ויהב־להון ביזת
שליטי־קרוין ונכסי יתבין בגוין
תקיפין: יהב להון ביזת מלכיהון
ושליטיהון עם־עותר דבוביהון
ותקיפיהון עמא־דארעהון
ואחסנתהון עם־ביזת חיליהון
כמיא:

פסנס ברחמים ובחמלה כנשר הזה רחמני על בניו ואינו ככסם לקנו פתאום עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לאילן בין שוכה לחברת כדי שיועורו בניו ויהא כאן כח לקבלו: יעיר קנו: יעורר בניו: על גוזליו ירחף: איזו מכביד ענמו עליהם שלא מחופף כונע ואינו כונע אף הקב״ה שדי לא מנאכוהו שגיא כח כשבא ליתן תורה לא נגלה עליהם מרוח אחת אלא מל׳ רוחות שכא״ה מסיני בא וזרח משעיר הופיע מהר פארן ואתא מרבבות קדש אלוה מתימן יבא זו רוח רביעית: יפרוש כנפיו יקחהו כשבא ליטלן ממקום למקום איזו כוטלן ברגליו כשאר עופות לפי ששאר עופות ירחים מן הכשר שהוא מנביה לעוף ופורח עליהם לפיכך נושאן ברגליו מפני הכשר אבל הנשר איזו ורח אלא מן הארץ לפיכך נושאן על כנפיו אמר מוטב שיבאם הארץ בי ולא יבאם בבני אדם הקב״ה ואשא אתכם על כנפי נשרים כשבאו ונכרים אחריהם והשינום על הים היו מזרקים נפש חנים יב ואנכי בלבדי אלהים ונו׳ ויבא בין מחנה מצרים ונו׳: ה׳ בדד. ה׳ בדד ובטח כפנס במדבר: ואין עמו אל נכר. לא היה כח באחד מכל אלהי הגויים להרגות כחו ולהלחם עמהם. ורבותינו דרשוהו על העתיד וכן תרגם אונקלוס ואני אומר דברי תוכחה הם להעיד השמים והארץ ותהא השירה להם לעד שהופן לבנות ולא יזכרו הראשונות שעשה להם ולא הגולדית שהוא עתיד לעשות להם לפיכך נריך לעשב הדבר לבאן ולבאן וכל העכין תופב על זכור ימות עולם ביבו שנות דור ודור כן עשה יג להם וכן עתיד לעשות כל זה היה להם לזכור: ירכיבהו על במותי ארץ. כל המקרא כתרגומו: ירכיבהו. על שם שארץ ישראל גבוה מכל הארצות: ויאכל תבואות שדי. אלו פירות ארץ ישראל שקלים לבוא ולהתבשל מכל פירות הארצות: ויניקהו דבש מסלע. מעשה באחד שאמר לבנו בביבבי הבא לי קניעות מן הכבית הלך ומצא הדבש בא על פיה אמר לו זו של דבש היא אמר לו הנקב ידך לתוכה ואתה מעלה קניעות מתוכה:

ושמן

דין שכינתיה מעורר למשיריתהון וטען יתהון יסבל על תקוף אבדוי:
דישראל וחפא עליהון טול שכינתיה
והיכמא דנישרא פריס גרפוי על בנוי וטעין יתהון וסביל יתהון על איברוי
כדין טענינון וסבלינון ואשרינון
על תקוף כרכי ארעא דישראל:

ירושלמי

ה׳ מימרא דיי בלחודיהון ישרינון לבלחודיהון אשרי יתהון ולית
באורעהון ולא משרי ביניהון פלחי ביניהון פלחי פולחן נוכראי:
פולחנא נוכראה: ירכיבהו
אשרינון על כרכי ארעא דישראל ארכיבינון על במסא דארעא
ואייכל יתהון תפנוקי עללת ח ואייניק יתהון דבש מן כיפא ומשח
חקלהא ואוניק יתהון דובשא יתהון מן כוף שמיר טינרא:
מפירהא דמתרביין על כיפין ו
ומשחא מזיתהא ומלבלבין מטנרין
חקיפין: חמאת יהב להון לוואי

ירושלמי

שמיני תירין מן ביזת מלכי ירדון רבי תירין ושמיני עאן עם טוב
וחלבא מבכירי ענון מן עדי ש
שלטוניהון עם טוב פטימין ודכרין
פטימין ודכרין בני דענין שמנין ממתנן וגדאין
אמר משה נביא אין נשרין היכון בני ישראל מצותא ואורייתא מן ענבא
עמא בית ישראל מצותא דאורייתא חדא יהוין שתיין כוס דחמר:

ואכלו

את אמר עלי בנבואה דיהוון גרגיי חיטי ירדון היך כולין דתירי וחמר
סומק מן ענבא חד מפקין כור חד: וישמן

ושמן מחלמים נור · אלו זתים של גיס חלב: חמאת בקרוחלב נאן · זה היה בימי שלמה יד
שנאמר עשרה בקר ברגלים ועשרים בקר רעי ומאה נאן: עם חלב כרים · זה היה בימי
עשרת השבטים שנאמר לוכלים כרים מנאן: חלב כליות חטה · זה היה בימי שלמה שנ׳
ויהי לחם שלמה וגו׳: ודם ענב תשתה חמר · בימי עשרת השבטים השותים במזרק
יין: במותי ארץ · לשון נוכח: שדי · לשון שדה: חלמים נור · תקפו וחזקו של שלש יג
כשאינו דבוק לתיבה של אחריו כקול חלמים וכשהוא דבוק כקול חלב כמו יד
בחלב אמו: כרים · כבשים: ואילים · כמשמעו: בני בשן · שמנים היו: כליות חטה ·
חטים שמנים כחלב כליות ונשין ככוליא: ודם ענב · היה שותה טוב וטעם יין חשוב:
חמר · יין בלשון ארמי: חמר · אין זה שם דבר אלא לשון מעובה בטעם ולכוש בלעז
שעוד יש לפרש שני מקראות הללו אחר תרגו׳ של אנקלוס אשריכון על תקפי ארעא וגו׳:

ישרון ויבעט שמנת עבית
כשית ויטש
ויכחד כל כנ׳ ויכבל צור אלוה עשהו
יי יקניאהו בזרים בתועבת ישעתו:
יכעיסהו: יי יזבחו לשדים
לא אלוה אלהים לא
ידעום חדשים מקרב באו לא
שערום אבתיכם:
יח צור ילדך תשי ותשכח
אל מחללך: יט וירא
רביעי יהוה וינאץ מכעס בניו
ובנתיו: כ ויאמר
ל ותנא אסתירה פני מהם ארא
מה אחריתם כי דור תהפכת
ל סכר דמסי המה בנים
כא הם קנאוני בלא אל
כעסוני בהבליהם
ואני אקניאם בלא עם בגוי
ל ותנא נבל אכעיסם: כב כי אש
קדחה

עבית · לשון עוזי: כשית · כמו כסית לשון כי כסה פניו בחלבו כאדם שמן מכפים וכסליו ככפלים מכחוץ וכן הוא אומר ויעש פימה עלי כסל: כסית · יש לשון אל בלשון כסוי כמו וכיסה קלון ערום ואם כתב כסית דגש היה נשמע כסית את אחרים כמו כי כסה פניו: ויכבל צור ישועתו · נכה וביזה שנאמר אשוריהם אל היכל ה׳ וגו׳ אין נכול גדול מזה: יקניאוהו · הגעירו חמתו וקנאתו: בתועבות · במעשים תעובים כגון מזבח זבוב וכשפים שנאמר בהם תועבה: לא אלוה · כתרגומו לית בהון גרוך אלו היה בהם גרוך לא היתה קנאה כפולה כמות עכשו: חדשים מקרוב באו · אפילו האומות לא היו רגילים בהם בכרי שהיה רואה אותם היה אומר זה גלם יהודי: לא שערום אבותיכם · לא ירגו מהם לא עמדה שערתם מפניהם דרך שערות האדם לעמוד מחמת יראה כך כתרגם בספרי ויש לפרש עוד שערום לשון ושעירים ירקדו שם שעירים הם שדים לא עשו אבותיכם שעירים הללו: תשי · תשכח ורבותיכו דרשו כשבא להטיב לכם אתם מכעיסין לפניו ומתיאשים כאן מלהטיב לכם · אל מחוללך · מוציאך מרחם לשון יחולל אולות היל

ביולדה:

ושמן
ופחזו אצלח
ושבקו פולחן
ואדגיזו קדם
אקניאוהו
נוכריא במרי
קדמוי:
דמתילין לשד
דמזון טעו
דצורך
חדתן
אתעסקו
דחלת
אתנשתון
דעבד יתכ
וגלי קדם
מן דארגיזו
דאתקרון ע
ויאמר
אפי רעוהי
בסופיהון
בנין דלית
הינון אקנ
ארגיזו קד
אקנינון ב
בבלאי ע
כי אש
ביולדה:

ושמן ופחזו אצלחו תקיף ענון נכסין
ושבקו פולחן אלקא דברא יתהון
וארגיזו קדם תקיפא דפרקינון:
וקניאוהו קנין יתיה בפולחנא
נוכריא במרחקתהון ארגיזו ק
קדמוי: יזבחו ידבחון לטעוות
דמתילין לשדין דלית בהון טעם
רצון טעוון דלא ידעונון דחלן
חדתן דמזמן קריב אתעבידו ולא
אתעסקו בהון אבהתכון: צור
דחלת תקיפא דברא יתכון א
אתנשתון ואנשיתון מימר אלקא
דעבד יתכון מחילין מחילין: ויורא
וגלי קדם יי והוה רגז מן קדמוי
מן דארגיזו קדמוי בניא חביבא
ואתקרון על שמיה בנין ובנן:
ויאמר ואמר מפלגא איפליג
אפי רעותי מנהון נחמי מה יהוי
בסופיהון ארום דר דהפכנין הינון
בנין דלית בהון הימנותא: הם
הינון אקנון קדמוי בדלא אלקא
ארגיזו קדמוי בהבליהון ואנא
אקנינון באומא דלא אומא כ
בבלאי עמא טפשא נרגוז יתהון:
מיא ארום קירום תקיף באישא
נפק

ואכלו הבית ישורון ובעטו ועתרו
ומרדו ואצליחו וקנו נכסין ושבקו
מימר אלהא דיברא יתהון וכפרו
ברחלא תקיפא דיפרק יתהון:
אקנין קדמוי בטעותהון ב
במרחקהון אכעיסו יתיה:
ידבחון לשידייא דלית בהון טעם
טעון דלא חכימו יתהון חדתנין מן
כדון אתברין ולא אידכרין בהון
אבהתכון:

ירושלמי

תקיף דיברא יתכון אנשיתון ו
ושבקתון מימר אלהא דיברא
יתכון ועבד יתכון מחלין מחלין:
וגלי קדם יי והוה רגז מן כעסא
דאכעיסו יתיה בניא חביבא דהוו
חביבין עלוי היך בנין והיך בנן:
ואמר מיפך אפיך אפי רעותי מנהון
אחמי מה הוו באחריתהון ארום
דר תהפכנון אינון בנין דלית בהון
הימנו:
אינון אקנין יתי בטעוון דלא מה
אכעיסו קדמוי במרחקתהון ואנא
אקני יתהון באומה דלא אומה
באומה טפשא אכעס יתהון:
ארום אשא נפקת בשעת רוגזי
ואוקדת

כיולדה: מה אחריתם · מה תעלה בהם בסופם: כי דור תהפוכות המה · מהפכין
הנוכי לכעס: לא אמון בם · אין גדולי ככרים בהם כי הוריתים דרך טובה וסרו ממנה
אמון · לשון ויהי אומן כולד״טורה בלעז · לא אמון לשון אמונה כתרגומו אמרו בסיני
נעשה ונשמע ולשעה קלה בטלו הבטחתם ועשו העגל: קנאוני · הבעירו חמתי: כא
בלא אל · בדבר שאינו אלוה: בלא עם · באומה שאין לה שם שנאמר הן ארץ כשדים
זה העם לא היה כשהו הוא אומר בגוי אתך מאד: בגוי נבל אכעיסם · אלו הכופרים
וכן

קְדֻחָה בְאַפִּי וַתִּיקַד עַד־
שְׁאוֹל תַּחְתִּית וַתֹּאכַל אֶרֶץ
וִיבֻלָּהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי
הָרִים׃ כג אַסְפֵּה
עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־
בָם׃ כד מְזֵי רָעָב
וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב
מְרִירִי וְשֶׁן־ בְּהֵמוֹת אֲשַׁלַּח־
בָּם עִם־חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר׃
כה מִחוּץ תְּשַׁכֵּל־חָרֶב
וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַם־
בָּחוּר גַּם־ בְּתוּלָה יוֹנֵק
עִם־אִישׁ שֵׂיבָה׃ כו אָמַרְתִּי
אַפְאֵיהֶם אַשְׁבִּיתָה

מאנוש

אונקלוס

תֵּקִיף כְּאֶשָׁא נְפַק מִן קַדְמַי בִּתְקוֹף
שִׁיצִי עַד שְׁאוֹל אַרְעִיתָא תִּסְגִּי
אַרְעָא וְעַלְלָתָהּ וְשִׁיצִי עַד־סְיָפֵי
טוּרַיָּא׃ אַסְיָף עֲלֵיהוֹן בִּישִׁין
מַכְתָּשֵׁי אֲגַרֵי בְהוֹן׃ נְפִיחֵי כְּפָן
וְאָכְלֵי עוֹף וּכְתִישֵׁי־רוּחִין בִּישִׁין
וְשֵׁן־חֵיוַת־בְּרָא אֲגַרֵי־בְהוֹן עִם־
חֲמַת־תִּנִּינֵיָא דִּזְחָלִין בְּעַפְרָא׃
מִבָּרָא תְּתַכֵּיל־חַרְבָּא וּמִתְּנִינֵיָא
חַרְגַּת־מוֹתָא אַף־עוּלֵימְהוֹן אַף־
עוּלֵימַתְהוֹן וְיַנְקֵיהוֹן עִם־סָבֵיהוֹן׃
אָמְרִית יְחוֹל־רוּגְזִי־עֲלֵיהוֹן
וְאֶשֵׁיצִינוּן אֲבַטֵּיל מִן־בְּנֵי־אֱנָשָׁא

דוכרניהון׃

נְפַק מִן קַדְמַי וּכְעַרַת בִּ
וְאֵיקִידַת עַד שְׁיוֹל אַר
אַרְעָא וַעֲלַלְתָּהּ וְשַׁלְ
טוּרַיָּא׃ אספה
אַסְפָּה הַנּוֹן
הַיְכָל הַנּוֹן
לְשַׁעֲוָתְהוֹן בְּגִין
בְּמֵימְרִי לְמַכְנְשָׁא עָלֵ
גֵּירֵי מַחַת פּוּרְעָנוּתִי
אַגְלֵי יַתְהוֹן בְּמָדֵי וּכְ
שְׁבֵיית בָּבֶל אָעִיקוּ
אַגַּדֵּי מַתִּילִין לְשֵׁיזֵ
וּלְמַזִּיקֵי אֲכִילֵי עוֹף
כְּתִישֵׁי רוּחִין בִּישִׁין
דְּרוּחִין בִּישִׁין וְיוֹנְאֵ
בְּשִׁינֵיהוֹן הֵיךְ חֵיוָ
אִידִיסִין כְּחֵיוִין
דְּעַפְרָא׃ מחו
מִבָּרָא לְאַרְעָא
יַתְהוֹן מֵחַרְבָּ חַרְבָּ
בְּאַרְעָא דִישְׂרָאֵל
מִדְּמִיכֵידְהוֹן אֵיגַ
מִתָּא אֵילַךְ וְאֵילַ
עַם גּוּבְרֵיהוֹן וְסָ
אָמְרִית בְּמֵימְרִי
קוּדְשִׁי אֲשַׁיֵּיר
דְּחָצִיד חֵיקָלֵיהּ
אַבְטֵל מִסְּפַר יַ

לפלה להפקר וכן
פלס כן היה לו לכ
וקל בתיכוכה לי
הסולקת תיבה ז

כב וכן הוא אומר אמר כבל בלבו אין אלהים׃ קדחה׃ בערה׃ ותיקד׃ נכס על היסוד׃
ותאכל ארץ ויבולה׃ ארנכס ויבולה׃ ותלהט׃ ירושלם המיוסדת על ההרים שנאמר
כג ירושלם הרים סביב לה׃ אספה עלימו רעות׃ אחביר רעה אל רעה לשון ספו שנה על
שנה ספות הרוח עולותיכם ספו על זנחיכם׃ ד״א אספה אכלה כמו כן תספה׃ חצי
אכלה בם׃ כל חצי אשלים בהם וקללה זה לפי הפורענות לברכה היא חצי כלים והם
איכם כלים׃ מזי רעב׃ אנקלוס תרגם כפיחי כפן ואין לי עד מוכיח עליו ומכמו שלא
כד משה הדרשן מטולוטא שמעתי שעירי רעב אדם כחום מגדל שער על בשרו׃ מזי׃ לשון
ארמי שער מזיא דהוה מהפך במזיא׃ ולחומי רשף׃ השדים כלחמו בהם שנאמר וכמ
רשף יגביהו עוף והם שדים׃ וקטב מרירי׃ וכריתות של שמו מרירי׃ קטב לריקת
כמו אהי קטבך שאול׃ ושן בהמות׃ מעשה היה והיו הרחלים נושכין וממיתין׃ חמת
כה זוחלי עפר׃ ארם כחשים המהלכים בנחוכם על העפר כמים הזוחלים על הארץ זחילה
לשון מרוצת הנמים על העפר וכן כל מרוצת דבר המשפשף על העפר והולך׃ מחוץ
תשכל חרב׃ מחוץ לעיר תשכלם חרב נייסות׃ ומחדרים אימה׃ כשבורח וכמלט מן
החרב חדרי לבו נקופים עליו מחמת אימה והוא מת והולך בה׃ ד״א ומחדרים אימה
בבית תהיה אימת דבר כמה שנאמר כי עלה מות בחלוניכו וכן ת״א׃ ד״א מחוץ תשכל
חרב על מה שעשו בחוצות שנאמר ומספר חוצות ירושלם שמתם מזבחות לבשת׃
ומחדרים אימה׃ על מה שעשו בחדרי חדרים שנאמר אשר זקני ישראל עושים איש בחדרי
כו משכיתו׃ אמרתי אפאיהם׃ אמרתי בלבי אפאה אותם ויש לפרש אפאיהם אשיתם פאה
להשליכם מעלי הפקר ודוגמתו מניכו בעזרא ותתן להם ארץ שבעה גוים ותחלקם
לפאה

נַפָּק מִן קַדְמֵי וּכְעָרַת בְּתַקּוֹף רוּגְזִי
וְאַיְקִידַת עַד שְׁיוֹל אַרְעָא וְסַיְפַת
אַרְעָא וַעֲלַלְתָּהּ וְשַׁלְהֶבֶת יְסוֹדֵי
טַוּרַיָּא: אספה וְכַד הֵינוּן
יְהִיבִין בְּכָל הָנוּן בַּלְחִין ל
לְטַעֲוָותְהוֹן בְּגִין כֵּן אֲמַרִית
בְּמֵימְרִי לְמִכְנְשָׁא עֲלֵיהוֹן בִּישְׁתָּא
גִּירֵי מְחַת פּוּרְעָנוּתִי אֵישֵׁיצֵי בְּהוֹן:
אֲגָלֵי יַתְהוֹן בְּמָדִי וּכְעֵילָם מִן גּוֹא
שְׁבִיַּת בָּבֶל אֶעֱיקוּ לְהוֹן דְּבִירַת
אֲגַגְדִּי מְתִילִין לְשִׁידִין מְנַפְּחֵי כְּפָן
וּלְמַזִּיקֵי אֲכִילֵי עוֹף וְלִבְנֵי טִיהֲדְרֵי
כְּתִישֵׁי רוּחִין בִּישִׁין וְלֵילִין וּמְרוֹוְחֵי
רוּחִין בִּישִׁין וְיוֹנְאֵי דְנִכִּיתִין ב
בִּשְׁנֵיהוֹן הֵיךְ חֵיוָות בְּרָא אֵיגְרֵי בְּהוֹן וַאֲטַלְטִילִינוּן בְּיַד אַרְמָאֵי דְמַלְיָין
אִירִיסִין כְּחֵיוִין חוֹרְמָנֵיָא זְחַלוּ
דְעַפְרָא: מחוץ עַמָּא דְגָלוּ
מִבְּרָא לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל תַּתְבִּיל
יַתְהוֹן מַחַת חַרְבָּא וּדְמִשְׁתַּיְרִין
בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל בְּגוֹ קִיטוֹנֵי מ
מְדַמְּיֵכִידְהוֹן אֵיגְרֵי בְּרָהוֹן חַרְגַת
מוֹתָא אֵילַךְ וְאֵילַךְ יִשְׁתֵּיצוּן לְחוֹד עוֹלֵימֵיהוֹן וּלְחוֹד בְּתוּלָתְהוֹן יְנִיקָתְהוֹן
עַם גּוּבְרֵיהוֹן וְסָבֵיהוֹן: אמרתי
אֲמָרִית בְּמֵימְרִי לְמֵיכְלֵי מִנְּהוֹן רוּחַ
קוּדְשִׁי אֲשַׁיֵּיר בְּהוֹן קָלִיל כְּגַבְר
דְחָצִיד חֵיקְלֵיהּ וּמְשַׁיֵּיר אַרְעָא חָדָא
אַבְטֵל מִסְּפַר יִחוּס אֱנוּשׁ דוכרניהון:

וְאוֹקִדַת עַד שְׁיוֹל אַרְעָא וְתִכְלַת
אַרְעָא וּמְלֵיהּ וּלְהַטַת יְסוֹדֵי טוּרַיָּא:
ירושלמי
אֲמִרִית בְּמֵימְרִי לְמֵיתַיָּא עֲלֵיהוֹן
בִּישִׁין גִּירֵי פּוּרְעָנוּתִי אֲגָרֵי בְּהוֹן:

ירושלמי

מַנְפַּח כְּפָן וַאֲכִילֵי עוֹף מְסָאֵב מ
מְרַוְוחֵי רוּחִין בִּישִׁין וְשֵׁן אַרְבַּעְתֵּי
מַלְכוּתָא דְמִתְיַלָּן לְחִיוָת בָּרָא
אֲגָרֵי בְּהוֹן עַם חַמְתְּהוֹן דְתַנִּינַיָּא
זְחַלַל עַפְרָא:

ירושלמי

מִן שׁוּקָא תִּתְכַּל יַתְהוֹן חַרְבָּא וּמִן
קִיטוּנֵי מַדְמַכֵּיהוֹן אֵימָתָה דְמוֹתָא
לְחוֹד עוּלֵימִין לְחוֹד בְּתוּלִין יַנְקִין
עַם גַּבְרִין סָבִין:

מוֹתָא אֵילַךְ וְאֵילַךְ יִשְׁתֵּיצוּן לְחוֹד עוּלֵימֵיהוֹן וּלְחוֹד בְּתוּלָתְהוֹן יְנִיקָתְהוֹן
עַם גּוּבְרֵיהוֹן וְסָבֵיהוֹן: אמרתי
אֲמָרִית בְּמֵימְרִי לְמֵיכְלֵי מִנְּהוֹן רוּחַ
קוּדְשִׁי אֲשַׁיֵּיר בְּהוֹן קָלִיל כְּגַבְר
דְחָצִיד חֵיקְלֵיהּ וּמְשַׁיֵּיר אַרְעָא חָדָא
אַבְטֵל מִסְּפַר יִחוּס אֱנוּשׁ דוכרניהון:

ירושלמי

אֲמִרִית בְּמֵימְרִי לְמֵיתַיָּא עֲלֵיהוֹן
רְגוֹז אַבְטֵל מִן בְּנֵי אֱינָשָׁא ד
דְכָרְנֵיהוֹן:

אילולי

חמישי

מאנוש זכרם: לולי כעס אויב אגור פן ינכרו צרימו פן־יאמרו ידנו רמה זלא יהוה פעל כל־זאת: כי־גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה: לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריתם: איכה ירדף אחד לאלף ושנים ינוסו לא כי־צורם הסגירם וי״ו כתיב בתבונה ס״פ תיבות מין סלא כיון כתיב תבונה סנהגו עטיידתו על לא זולום:

אונקלוס

דוכדניהון: אילולפון דונ
דסנאה כנוש דילמא יתרבו
בעיל־דבנא דילמא יימרון ידנא
תקיפת־לנא ולא מן קדם־יי דוי
כל־דא: ארי־עם מאבדי ע
אינון ולית בהון סוכלתנו:
אילו חכימו אסתכלו בדא סבו
מה־יהי־בסופיהון: אכדין ירדף
חד לאלפא ותרין יערקון לרבוותא
אלהין ארי־תקיפיהון מפרנון
אשלימינון: ארי לא כתוקפנ
תוקפהון ובעלי־דבבנא הוו
דיינא: ארי כפורענות עמא
דסדום פורענותהון ולקותהון
כעם־עמורה מחתהון כישין כרישי
חיוין ותושלמת עובדיהון
כמררותהון: הא־כמרת תנינא

למו: חמת תכינם יינם וראש

כז רחוקים עליהם היה חס: לולי כעס לויב לגור. אם לא שכעס הקב״ה כנגם עליהם
להשחית ואם יוכל להם וישחיתם יתלה הגדולה בו ובאלהיו ולא יתלה הגדולה בי וזהו
שנאמר פן יכברו צרימו יכברו הדבר לתלות גבורתי בכחי שאין הגדולה שלו: פן יאמרו
ידינו רמה וגו׳. כי אותו גוי אובד עצות המה: ואין בהם תבונה. שאלו היו חכמים
כט ל יכשילו זאת: איכה ירדוף וגו׳. יביטו לאחריתם. יתנו לב להתבונן לסוף פורענותם
ל של ישראל: איכה ירדוף אחד. ממנו אלף מישראל: אם לא כי צורם מכרם וה׳ הסגיר.
לא מכרם ומסרם בידינו דליבדר בלעז: כי לא כצורנו צורם. כל זה היה לאויבים להבין
שהם הסגירם ולא להם ולאלהיהם הנכרים שהרי עד הכה לא יוכלו כלום אלהיהם כנגד
צורנו. כי לא כמלעבנו מלעם. כל צור שבמקרא לשון מלע: ואויבנו פלילים. ועכשיו
לב לאויבנו שופטים אותנו שהרי צורנו מכרנו להם: כי מגפן סדום גפנם. מוכב למעלה
אמרתי בלבי אפליהם ואשבית זכרם לפי שמעשיהם מעשי סדום ועמורה: שדמות. שדה
תבואה כמו ושדמות לא עשה אכל בשדמות קדרון: עבבי רוש. עשב מר: אשכלות
מרורות למו. משקה מר הלוי להם לפי מעשיהם פורענותם וכן תרגם אבקלום ותושלמת
לג עובדיהון כמרדותהון: חמת תנינים יינם. כתרגומו הא כמרת תניא כם פורענותהון

הכה

דוכרניהון: לולי אלולפון
רוגזא דסנאה דחיל דלמא
יתרגרבון לקובלי מעיקירהון
דלמא יימרון ידינן אתפרעון לן מן
בעלי דבבינן ולא מן קדם יי
אתעברת הדא:
ארום אומא הדא אבידי עיצן בישן
איפון ולית בהון סוכלתנו:

ירושלמי

אילו הכימו ישראל ויליפו אוריתא
אתבונו מה הוי באחריתא:

ירושלמי

כד הוו ישראל לעין באוריתא
ונטרין פיקודיא הוה חד מינהון
רדיף אלף ותרין מנהון ריבוותא
מערקין על דחטון וארגזון קדמוי
תקיף שבקיתהון ביד בעלי ד
דבביהון:
ארום לא כרחצונן רחצונהון ד
האומיא על דחטינן וארגזינן
קדמוהי אתעבידו בעלי דבבינן
דיינינן:

ירושלמי

ארום עמא האילין עובדיהון
מרמיין לעובדא עמא דסדום
ומחשבתהון מדמיא למחשבתיה
דעמא דעמרה עובדין בישין מ
מתכלן וממרדן להון:

ירושלמי

ארום עמא האילין חמתיה מדמיא

אילולי בעסא דשנאה יתקף דלא
יתגברין עליהון בעלי דבביהון
ודלא יימרון ידנן אתפרעון לן מן
בעלי דבבינן ולא מן קדם יי א
אתעברת הדא:
ארום אומא הדא אבידי עיצן בישן
איפון ולית בהון סוכלתנו:

ירושלמי

אילו הכימו ישראל ויליפו אוריתא
אתבונו מה הוי באחריתא:

ירושלמי

כד הוו ישראל לעין באוריתא
ונטרין פיקודיא הוה חד מינהון
רדיף אלף ותרין מנהון ריבוותא
מערקין על דחטון וארגזון קדמוי
תקיף שבקיתהון ביד בעלי ד
דבביהון:
ארום לא כרחצונן רחצונהון ד
האומיא על דחטינן וארגזינן
קדמוהי אתעבידו בעלי דבבינן
דיינינן:

ירושלמי

ארום עמא האילין עובדיהון
מרמיין לעובדא עמא דסדום
ומחשבתהון מדמיא למחשבתיה
דעמא דעמרה עובדין בישין מ
מתכלן וממרדן להון:

ירושלמי

ארום עמא האילין חמתיה מדמיא

וְרֹאשׁ פְּתָנִים אַכְזָר׃ כַּס־פּוּרְעָנוּתְהוֹן וּכְרֵישֵׁי פִּתְנֵי חִיוְיָן אַכְזְרָאִין׃

לז הֲלֹא הוּא כָּמֹס עִמָּדִי חָתוּם בְּאֹצְרֹתָי׃ הֲלָא הוּא כְּמוּם עִמִּדִי׳ כְּתַרְגּוּמוֹ כְּסִבּוּרִים הֵם שֶׁכְּחַתִּי מַעֲשֵׂיהֶם כּוּלָּם נְכוּזִים וְטְמוּרִים לְפָנַי׃ הֲלָא הוּא׳ פְּרִי נַפְשָׁם וְתַבּוּאַת שְׁדֵמוֹתָם כְּמוּם עִמִּדִי׃

לח לִי נָקָם וְשָׁלֵם׳ עִמִּי כָּכוֹן וּמְזוּמָן פּוּרְעָנוּת נָקָם וְשָׁלֵם לָהֶם כְּמַעֲשֵׂיהֶם הַנָּקָם יִשָּׁלֵם לָהֶם נְמוּלָם וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים וְשָׁלֵם שֵׁם דָּבָר כְּמוֹ וְשָׁלוֹם וְהוּא מִגְזֶרֶת וְהַדָּבָר אֵין נִכָּר כְּמוֹ וְהַדָּבוֹר וְאִמְּתִי אֲשַׁלֵּם לָהֶם׃ לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם׳ כְּשֶׁתְּמוֹט זְכוּת אֲבוֹתָם שֶׁהֵן מְסוּכִים עָלָיו׃ כִּי קָרוֹב יוֹם אֵידָם׳ מְשֻׁלָּרָה לְהָבִיא עָלֶיהָ יוֹם אֵידָם קָרוֹב וּמְזוּמָן לְפָנַי לְהָבִיא עַל יְדֵי שְׁלוּחִים הַרְבֵּה׃ וְחִשׁ עֲתִידוֹת לָמוֹ׳ וּמְהֵר יְבוֹאוּ הָעֲתִידוֹת לָהֶם׃ וְחִשׁ׳ כְּמוֹ יִמְהַר יִקְשֶׁה עַד כֹּחַן הָעִיד עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה דִּבְרֵי תּוֹכֵחָה לִהְיוֹת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד כְּשֶׁתָּבֹא עָלֶיהָ הַפּוּרְעָנוּת יֵדְעוּ שֶׁאֲנִי הוֹדַעְתִּי מֵרֹאשׁ מִכֹּחַן וְאֵילֶךְ הָעִיד עֲלֵיהֶם דִּבְרֵי תּוֹכֵחוֹתַי שֶׁיָּבֹאוּ עֲלֵיהֶם כְּכֹלוֹת הַפּוּרְעָנוּת כְּכָל אֲשֶׁר אָמַר לְמַעְלָה וְהָיָה כִּי יְבוֹאוּ עָלֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה

לט וְגוֹ׳ וְשָׁב ה׳ אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְגוֹ׃ כִּי יָדִין ה׳ עַמּוֹ׳ כְּשֶׁיִּסְפּוֹד אוֹתָן בִּיסוּרִין הַלָּלוּ הָאֲמוּרוֹת עֲלֵיהֶם כְּמוֹ כִּי כַּס יָדִין עֲמִיס כִּי זֶה הָיוּ מְסֻמָּךְ בְּלָשׁוֹן דָּהָא לְתֵת טַעַם לַדְּבָרִים שֶׁל מַעְלָה אֵלֶּה לָשׁוֹן תְּחִלַּת דִּבּוּר כְּמוֹ כִּי תְּבוֹאוּ אֶל הָאָרֶץ כְּשֶׁיְּבוֹאוּ עֲלֵיהֶם מִשְׁפָּטִים הַלָּלוּ וְיִתְכַּחֵשׁ הַקָּבָּה עַל עֲבָדָיו לָשׁוּב וְלִרְחֹם עֲלֵיהֶם׃ יִתְכַּחֵשׁ׳ לָשׁוֹן הֶפֶךְ מְחַסְּדָה לְהַטִּיב לוֹ לְהָרַע׃ כִּי יָרְאָה כִּי אָזְלַת יָד׃ כְּשֶׁיִּרְאֶה כִּי אָזְלַת יַד הָאוֹיֵב הוֹלֶכֶת וְחוֹזֶקֶת עֲלֵיהֶם וְאֵפֶס עָצוּר וְעָזוּב׃ עָצוּר׳ כּוֹשֵׁעַ עַל יְדֵי עוֹצֵר וּמוֹשֵׁל שֶׁיַּעֲצוֹר בָּהֶם׃ עָזוּב׳ עַל יְדֵי עָזוּב׳ עוֹצֵר הוּא הַמּוֹשֵׁל הָעוֹצֵר בְּעַם שֶׁלּוֹ וְלֹא מְפוּזָרִים בְּאֶרְצוֹתָם לָבֹא עַל הָאוֹיֵב בְּלָשׁוֹן

דְּחַנִּינָיָא בַּר הִ
בְּגִין בֵּן יְהִי מ
דִּישְׁרָתוּן בְּיוֹ
דְּרֵישֵׁי פִּתּוּנְיָא
אַכְזְרָאִין׃
רְאֵינוּן עָבְדֵי
כּוּלְּהוֹן בַּר
בְּאַפּוּתִיקִיי׃
פּוּרְעָנוּתָא
דְּתִימְזוֹט רִיגְ
קָרִיב לְמֵיתֵי
בְּיֶשְׁתָּא
בְּיֶשְׁתָּא דְּ
קַדְמוֹי אֲ
דִּיחוּבוּן
סַנְאָה וְתַ
פַּסְקִין מִ
וְיִהוֹן מִיַּ
וְיֵימַר סַנְ
דְּיִשְׁרָאֵל
אֲשֶׁר דְּ
שְׁתַן חֲ
וְיִסְעַדוּנְ
כִּי יָדִין
בְּרַחֲמוֹי דִּ
לְעֵז לְאֵיכָ
יְרוּשָׁלַם
שֶׁעֲבָדוֹ
לְהַנָּן

דחנניא כד הינון חוון מן חמרהון
בגין כן יהי מריר כס דלוט ד
דישרתון ביום פורענותהון והיך
רישי פיתוניא היכדין אינון א
אכזראין: הלא הלא עובדיהון
דאינון עבדין בטומרא קדמי כ
כולהון גליין חתימין ומתקנין
באפותיקיי: לינקם קדמי
פורענותא ואנא אשלים לעידן
דתימוט ריגליהון לגלותא ארום
קריב למיתי יום תברהון ומבעא
בישתא דמעתדא להון:

יונתן בן עוזיאל

כי ידין ארום דאין מימרא דיי
ברחמוי דינא דעמיה ישראל ועל
בישתא דגזר על עבדוי יהי תהן
קדמוי ארום גלי קדמוי דבעידן
דיחובון ותיתקף עליהון מחת
סנאה ותתנטל סעיד מידיהון ויהון
פסקין מהימנא מדי עובדין טבין
ויהון מיטלטלין ושביקין: ואמר
וימר סנאה האן הוא דחלתהון
דישראל תקיפא דרחיצו ביה:

יונתן בן עוזיאל

אשר דתריב נכסתהון הוון אכלין
שתן חמר ניסוכיהון יקומון כדון
ויסעדונכון יהי עליכון מגין ב
בממריה:

לחמתיה דחנניא בזמן השתיין
חמר וריגזיהון מרמי לרישי היוא
בחמנאי ואכזרואי וגזראי:

ירושלמי

הלא הוא כסא דין פורענותא
ממזג ומתקן גבי לרשיעיא חתים
באוצרי ליום הינא רבא:
הידי הוא נקמתא ואנא הוא ד
דמשלם לעדן דתמוט רגליהון
דצריקיא ארום קריב הוא יומא
תברהון דרשיעיא ואשתא דגהנם
עתידא להון ומזרז ומייתי פ
פורענותא עליהון:
ארום דאין הוא יי הינהון דעמא
בני ישראל ועל עבדוי צדיקיא הוא
מתנחם ארום גלי קדמוי ארום
מטת ידיהון דצדיקיא ואינין ש
שביקין ורטישין ולית להון דסעד
וסמיך:

ירושלמי

ואמר עתידין אומיא למימר הן
הוא אלקא דישראל תקיפא ד
דאיתרחצו ביה:
דיהוון מקריבין קדמוי תרבי נכסי
קורבניהון וחמר ניסוכיהון הוון
מקריבין קדמוי יקים בעון ויפרוק
יתהון

לעז לייכטייט · עבור הוא הכוסע כמעבור המוסל: עזוב · מחוזק כמו ויעזבו לת
ירושלם עד החומה איך לא עזבה עיר תהילת: וחמר · הקבה עליכם לי לילהימו עלי ג
שעבדו: נור חסיו בו · הכלע שהיו מתכסין בו מפני החמה והרבה כלומר שהיו בטוחין
ולהנן עליהם מן הרעה: אשר חלב זבחימו · היו אותן אלוהות אוכלים שהיו מקריבים ג
לפניהם

עליכם סתרה: לט ראו עתה
כי אני אני
אלהים עמדי
ואחיה מחצתי
ואין מידי
מ כי אשא
ידי ואמרתי
מא אם שנותי
ותאחז במשפט ידי אשיב
נקם לצרי
אשלם:
מב אשכיר
חצי מדם
ובשר מדם
מראש פרעות
מג הרגינו גוים עמו כי דם
עבדיו יקום ונקם ישיב
לצריו וכפר אדמתו עמו:

ויבא משה

ולמשנאי
מג אשיב
וחרבי תאכל
חלל ושביה
אויב:
עמו כי דם
ישיב
אדמתו עמו:

ולמגין: חזוי כען ארי אנא אנא
הוא ולית אלהא בר-מיני אנא
ממית ומחיה מחינא ואף-מסינא
ולית מן-ידי משזיב: ארי-אתקינית
בשמיא בית שכינתי ואמרית קיים
אנא לעלמין: אם חד-על-תרין
בחיזו-ברקא מסוף-שמיא-ועד-
סוף-שמיא תתגלי-חרבי ותתקף
בדינא ידי אתיב פורענותא לשנאי
ולבעלי דבבי אשלם: אידוי גירי
מדמא וחרבי תקטיל בעממיא מדם
קטילין ושביין לאעדאה כיתרין-
מריש-סנאה ובעיל דבבא:
שבחו עממיא עמיה ארי-
פורענות-עבדוהי-צדיקיא יתפרע
ופורענותא יתיב לסנאוהי ויכפר
על-ארעיה ועל-עמיה: ואתא

לפניהם ושותין יין נסיכם: יקום עליכם סתרה · לותו הנור יקום לכם מחסה ומסתור:
ראו עתה · פנינו מן הפורענות שהבאתי עליכם ואין לכם מושיע ומן התשועה
שלושיעכם ואין מוחה בידי: לקי לקי הוא · לקי להשפיל ולקי להרים: ואין אלהים
עמדי · עומד כנגדי למחות: עמדי · דוגמתי וכמוכי: ואין מידי מציל · הפושעים נו:
כי אשא אל שמים ידי · כי בחרון אפי אשא ידי אל ענני בשבועה: ואמרתי חי לנצח
שבועה הוא לקי כשבע חי לנצח: אם שנותי ברק חרבי · אם אשכון את להב חרבי כמו
למען היות לה ברק עלגלוד: ותאחז במשפט ידי · להכיח מדת רחמים באויבי שהרעו
לכם אשר לקי נקמתי מעט והמה עזרו לרעה · דבר אחר ותאחז ידי את מדת המשפט
להחזיק בה ולנקום נקם: אשיב נקם ונו' · למדו רבותיכו באגדה מתוך לשון המקרא
שאחר ותאחז במשפט ידי לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה מדת בשר ודם זורק חץ ואינו
יכול להשיבו והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבם כאלו אוחזן בידו שהרי ברק הוא חנו
שכ' כאן ברק חרבי ותאחז במשפט ידי והמשפט הזה לשון פורענות הוא בלעז יוסטיציא:
אשכיר חצי מדם · הלויב: וחרבי תאכל · בשרם: מדם חלל ושביה · זאת תהיה להם
מעון דם חללי ישראל ושביה ששבו מהם: מראש פרעות אויב · מפשע תחלת פרענות
הלויב כי כשהקב"ה נפרע מן הלומות פוקד עליהם עונם ועונות אבותיהם מראשי פרנה
שפרעו בישראל: הרגינו גוים עמו · לאותו הזמן ישבחו הלומות את ישראל ראו מה
שנעשה

בְּמֵימְרֵיהּ

דאו בַּר יִתְגְּלִי מֵימְרָא דְּיָיָ
לְמִפְרוֹק יַת עַמֵּיהּ יֵימַר לְכָל עַמְמַיָּא
חַמּוֹן כְּדוֹן אֲרוּם אֲנָא הוּא דַּהֲוֵיתִי
וְהַוִּית וַאֲנָא הוּא דְּעָתִיד לְמֶהֱוֵי
וְלֵית אֶלָּקָא חוֹרָן בַּר מִנִּי אֲנָא ב
בְּמֵימְרִי מֵמִית וּמְחַי מְחֵיתִי יַת עַמָּא
בֵּית יִשְׂרָאֵל וַאֲנָא אָסֵי יַתְהוֹן בְּסוֹף
זוּמְיָא וְלֵית דְּמְשֵׁיזֵיב מִן יְדִי גוג וּמַשִּׁירְיָיתֵיהּ דְּאָתֵין לְמִסְדְּנָא סִדְרֵי
קְרָבָא עִמְּהוֹן: כִּי אֶשָּׂא אֲרוּם
זְקִיפִית בְּשִׁבוּעָא יַת יְדַיי בְּשָׁמַיָּא
וַאֲמָרִית הֵיכְמָא דַּאֲנָא קַיָּים הֵיכְדֵּין
לָא אֶבְטִיל שְׁבוּעָתִי לְעָלְמִין:
אם שנותי אִין שְׁנִינָא הִיא בְּרַק
סַיְּפִי וְתִתְקֵיף בְּדִינָא יְדִי אֲחֵזוּר
פּוּרְעָנוּתָא לְמֵעִיקֵי עַמִּי וּלְסַנְאֵיהוֹן
אֲשַׁלִּים אֲגַר עוֹבְדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא:
אשכיר אֵירַוֵּי גִירָאי מִן אַרַס
קְטוֹלֵיהוֹן וּסַיְּפִי תִּגְמוֹר בְּשַׂרֵיהוֹן
מִדַּם קְטִילִין וְשִׁבְיָין מַשִּׁירוּי פ
פּוּרְעָנוּת סַנְאֵיהוֹן דְּעַמִּי: הרנינו
שָׁבְחוּ אוּמַיָּא עַמֵּיהּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
אֲרוּם אֲדַם עַבְדּוֹי דְּאִישְׁתַּיְרֵי הוּא
פֻּרְעָן נְטַר וּנְקָמָא דְּפוּרְעָנוּתָא יְחֵזוֹל
עַל בַּעֲלֵי דְּבָבוֹי וְהוּא בְּמֵימְרֵיהּ
יְכַפַּר עַל אַנְפֵּי אַרְעֵיהּ וְעַמֵּיהּ:

ויבא

יַתְהוֹן דִּיהַוּוֹן עֲלֵיהוֹן כְּמַגְּנָא:
חַמּוֹ אֲרוּם כְּדוֹן אֲנָא בְּמֵימְרִי הוּא
וְלֵית אֶלָּקָא אוֹחֲרָן בַּר מִנִּי אֲנָא
הוּא דְּמֵמִית חַיִּין בְּעָלְמָא הָדֵין
וּמְחַיֵּי מֵתַיָּא לְעָלְמָא דְּאָתֵי אֲנָא
הוּא דְּמָחֵי וַאֲנָא הוּא דְּמָסֵי וְלֵית
דְּמְשֵׁיזֵיב מִן יְדִי:

ירושלמי

אֲרוּם זְקִיפִית יְדַי בְּשִׁבוּעָיָא ל
לִשְׁמַיָּא וַאֲמָרִית חַי וְקַיָּים אֲנָא
בְּמֵימְרִי לְעָלַם:
אִם אֲשַׁנִּי בְּרָקָא חַרְבִּי וְתִתְקֵף
בְּדִינָא יְדִי יְמִינִי אֲחַזּוֹר נְקָמָתָא
לְשַׂנְאוֹי וּלְבַעֲלֵי דְּבָבֵיהוֹן דְּעַמִּי
אֲשַׁלֵּם גְּמוּלֵיהוֹן לְהוֹן בִּישַׁיָּא:
אַרְוֵי גִירַי מִן אִידְמֵיהוֹן וְחַרְבִּי
תִּתְבַּל בְּבִשְׂרֵיהוֹן מִן אִינַּס קְטוּלֵיהוֹן
דְּעַמִּי וְשִׁבְיֵיהוֹן מִן רֵישֵׁי גִּיבָּרֵיהוֹן
פּוּלְמַרְבֵּיהוֹן:
קַלְסוּ קֳדָמוֹי עַמָּא שַׁבְּחוּ יָתֵיהּ ע
עַמֵּיהּ דְּבֵית יִשְׂרָאֵל אֲרוּם עֶלְבּוֹן
עַבְדּוֹי צַדִּיקַיָּא הוּא תָּבַע וּנְקָמָתָא
יְחַזִּיר לְבַעֲלֵי דְּבָבוֹי וּבְחוֹבֵי עַמָּא
לַקְיֵיהּ אַרְעָא וִיכַפַּר עַל אַרְעֵיהּ וְעַל
עַמֵּיהּ: ואתא

שביעי פ מד וַיָּבֹא מֹשֶׁה
וַיְדַבֵּר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת
בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשֵׁעַ בִּן־נוּן׃
מה וַיְכַל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת־כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
מו וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שִׂימוּ לְבַבְכֶם
לְכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵעִיד בָּכֶם
הַיּוֹם אֲשֶׁר תְּצַוּם אֶת־בְּנֵיכֶם לִשְׁמֹר
לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת׃ מז כִּי לֹא־דָבָר רֵק הוּא
מִכֶּם כִּי־הוּא חַיֵּיכֶם וּבַדָּבָר הַזֶּה
תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה
לְרִשְׁתָּהּ׃

לית בתוס ולינוג

פי לא לבד יק סוא ל׳ במסור׳ וסנור יק לום׳ כמו פסכור יק פיכו מתקלא מסולייתו כן פעורס לא יוכל אדם לסתמלאות מתכס׳ יק תנין על הקוף לוזר שאפילו על סתנין של תורס תילי תילין של הלכות׳

משה ומליל ית־כל־פתגמי
תושבחתא הדא קדם עמא הוא
והושע בר נון׃ ושיצי משה למליא
ית־כל־פתגמיא האילין עם־כל־
ישראל׃ ואמר להון שוו לבכון
לכל פתגמיא דאנא מסהיד בכון
יומא דין דתפקדונון ית־בניכון
למיטר למעבד ית־כל־פתגמי
אוריתא הדא׃ ארי לא־פתגם ריקן
הוא מנכון ארי הוא חייכון
ובפתגמא הדין תורכון יומין על־
ארעא דאתון עברין ית־ירדנא
לרשתה׃

מתכחמת וכן הוא אומר רנות ה׳ ארנך במה רנית ארנך שבת שבות יעקב בפנים אחרים
היא כדרשת בספרי וכחלקו בה רבי יהודה ורבי כחמיה רבי יהודה דורש כולה כנגד
ישראל ורבי כחמיה דורש את כולה כנגד האומות רבי יהודה דורשה כלפי ישראל אמרתי
אפילו כמו שפי׳ עד ולא׳ פעל כל זאת כי נוי אובד עצות המה אבדו תורתי שהיא
להם עצה ככוכה ואין בהם תבונה להתבונן איכה ירדוף אחד מן האומות אלף מהם אם
לא כי צורם מכרם כי לא כצורנו צורם הכל כמו שפירשתי עד תכלית׳ ור׳ כחמיה דורשה
כלפי האומות ע״א כי נוי אובד עצות המה כמו שפירשתי תחלה עד ואויבנו פלילים׳ כי
מגפן סדום גפנם׳ של אומות ע״א׳ ומשדמות עמורה וגו׳ ׳ ולא ישימו לבם לתלות
הגדולה בי׳ עכבמו עכבי רוש׳ הוא שאמר לולי כעס אויב אגור על ישראל להרעילם
ולהמרידם לפיכך אשכלות מרורות למו להלעיט אותם על מה שעשו לבני׳ חמת
תכיכים ייכם׳ מוכן לבשקותם על מה שעושין להם׳ כמום עמדי׳ אותו הכוס שנאמר כי
כוס ביד ה׳ וגו׳ לעת תמוט רגלם׳ כעכין שנאמר תרמסכה רגל׳ כי ידין ה׳ עמו׳
בלשון זה משמש כי ידין בלשון דהא ואין ידין לשון ייסורין אלא כמו כי יריב את ריבם
מיד עושקיהם׳ כי יראה כי אזלת יד וגו׳ ואמר אי אלהימו והאויב יאמר אי אלהימו של
ישראל כמו שאמר עיטום הרשע כשנדר את הפרוכת כעכין שנאמר ותרא אויבתי ותכסה
בושה האומרה אי איו אלהיך׳ ראו עתה כי אני וגו׳ אז יגלה הקדוש ברוך הוא ישועתו
ויאמר ראו עתה כי אני אני הוא מאתי באת עליהם הרעה ומאתי תבא עליהם העונה׳
ואין מידי מציל׳ שיציל אתכם מן הרעה אשר אביא עליכם׳ כי אשא אל שמים ידי׳ כמו
כי כשאתי תמיד אני משרה מקום שכיכתי בשמים כתרגומו אפילו אם למעלה ונגור
למטה אימת עליון על התחתון וכל שכן שנגור למעלה ואם מלמטה׳ ידי׳ מקום
שכיכתי כמו אים על ידו׳ והיה בידי להפרע מכם אכל אמרתי שחי אני לעולם אימ

ויבא משה ואתא משה מן בשבן
בית אולפנא ומליל ית כל פתגמי
חיסבחתא הדא דמשמעהון
דעמא הוא והושע בר נון: ויכל
ופסק משה מן למללא ית כל
דבריא האלין עם כל ישראל:
ויאמר ואמר להון שוון לבכון
לכל פתגמיא דאנא מסהיד בכון
יומנא דתפקדונון ית בניכון מטול
למנטור ולמעבד ית כל פתגמי
אוריתא הדא:
כי לא ארום ליר פתגם ריקם
באוריתא אלהין לדעברין עלה
ארום הוא חייכון ובפתגמא הדין
תרכון יומין על ארעא דאתון
עברין ית יורדנא תמן למירתה: וידבר

ואתא משה ומליל ית כל שבח
פתגמי שיותא הדא במשמעהון
דעמא הוא והושע בר נון:
ירושלמי
ואשלים משה למללא ית כל
פתגמיא האילין עם כל ישראל:
ואמר להון שוו לבביכון לכל פ
פתגמין די אנא מסהיד בכון יומא
הדין די תפקדון יתהון ית בניכון
למיטר למעבד ית כל מילי שבח
אוריתא הדא:
ארום לא פתגם ריקן הוא מנכון
ארום הוא חייכון ובפתגמא הדין
תסגון יומין על ארעא די אתון
עברין ית ירדנא תמן למירת יתה:
ומליל

ממהר לפרוע לפי שיש שהות בדבר אבי אי לעולם ובדורות אחרונים אבי כפרע מהם
והיכולת בידי ליפרע מן המתים ומן החיים מלך בשר ודם שהוא הולך למות ממהר
בקמתו ליפרע בחייו כי שמא ימות הוא או אויבו וכמנא שלא ראוי בקמתו ממנו אבל אבי
אי לעולם ואם ימותו הם ואיבי כפרע בחייהם אפרע במותן: אם שכותי ברק חרבי מפ
הרבה אם יש שאוכם תלויין בשאשכן ברק חרבי ותאחז במשפט ידי כולי כמו שפירשתי
למעלה: הוא והושע בן נון. שבת של דיוני היתה בטלה רשות מזה וכתבה לזה העמיל מד
לו משה מתורגמן ליהושע שהיה דורש בחיין כדי שלא יאמרו ישראל בחיי רבך לא היה לך
להרים ראש ולמה קורהו כאן הושע לומר שלא זחה דעתו עליו שאף על פי שכתבה לו
גדולה השפיל עצמו כאשר מתחלתו: שימו לבבכם. גריך אדם שיהיו עיניו ולבו ואזניו מו
מכוונים לדברי תורה וכן הוא אומר בן אדם ראה בעיניך ובאזניך שמע ושים לבך והרי
דברים קל וחומר ומה תבנית הבית שהוא נראה לעינים וכמדד בקנה גריך אדם שיהיו
עיניו ואזניו ולבו מכוונים להבין דברי תורה שהן כהררין תלויין בשערה על אחת כמה
וכמה: כי לא דבר רק הוא מכם. לא לחנם אתם יגעים בה כי הרבה שכר תלוי בה כי מז
היא חייכם. דבר אחר אין לך דבר ריקן בתורה שאם תדרשנו שאין בו מתן שכר תדע
לך שכן אמרו ואחות לוטן תמנע ותמנע היתה פלגש וגו' לפי שאמרה איבי כדי להיות לו
לאשה הלוקי ואהיה פלגשו וכל כך למה להודיע שבשו של אברהם שהיו שלטונים ומלכים

מתקוים

ומליל ית כל פתגמי
אתא הדא קדם עמא הדא
בר נון: ושיצי משה למללא
פתגמיא האילין עם כל
ואמר להון שוו לבבון
פתגמיא דאנא מסהיד בכון
יומא דתפקדונון ית בניכון
למטר למעבד ית כל פתגמי
אוריתא הדא:
ארום לא פתגם ריקן הוא מנכון
ארום הוא חייכון ובפתגמא הדין
תרבון יומין על
אתון עברין ית ירדנא
לחמן

מפטיר

לרשתה: פ מ וידבר
יהוה אל־משה בעצם היום הזה
לאמר: מט עלה אל־הר העברים
הזה הר־נבו אשר בארץ מואב
אשר על־פני ירחו וראה את־ארץ
כנען אשר אני נתן לבני ישראל
לאחזה: נ ומת בהר אשר
אתה עלה שמה והאסף אל־עמיך
כאשר מת אהרן אחיך בהר ההר
ויאסף אל־עמיו: נא על אשר
מעלתם בי בתוך בני ישראל במי־
מריבת קדש מדבר־צן על אשר
לא־קדשתם אותי בתוך בני ישראל:
נב כי מנגד תראה את־הארץ

ושמה

אונקלוס

לתמן למירתה: ומליל יי עם
משה בכרן יומא הדין למימר:
סק לטורא דעברא הדין טורא
דנבו דבארעא דמואב דעל־אפי
ירחו וחזי ית ארעא דכנען דאנא
יהיב לבני ישראל לאחסנא:
ומות בטורא דאת סליק לתמן
ותתכנש לעמך כמא דמית אהרן
אחוך בהור טורא ואתכנש
לעמיה: על דשקרתון במימרי
בגו בני ישראל במי מצות רקם
מדברא דצין על דלא קדשתון
יתי בגו בני ישראל: ארי מקבל
תחזי ית ארעא ולתמן לא תיעול

לארעא

מתחויס לילדיך בזרעו: וידבר ה׳ אל משה בעצם היום הזה · בשלשה מקומות נאמר
בעצם היום הזה כאמר בכח בעצם היום הזה כל כח במדינת אורו של יום לפי שהיו בני
דורו אומרים בכך וכך אם נכו מרגישין בו אין נכו מכיחין אותו ליכנס בתיבה ולא עוד
אלא נכו בוטלין כשילין וקרדומות ומבקעין את התיבה אמר הקב״ה הריני מכניסו בחצי
היום וכל מי שיש בידו כח למחות יבא וימחה · במדרש כאמר בעצם היום הזה הוציא ה׳
לפי שהיו מדרש אומרים בכך וכך אם נכו מרגישין בהם אין נכו מכיחין אותם לבנות ולא
עוד אלא נכו בוטלין סייפות וכלי זיין וכורנין בהם אמר הקב״ה הריני מוציאן בחצי היום
וכל מי שיש בו כח למחות יבא וימחה אף כאן במיתתו של משה כאמר בעצם היום הזה לפי
שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם נכו מרגישין בו אין נכו מכיחין אותו אדם שהוציאו
ממדרש וקרע לכו את הים והוריד לכו את המן והניז לכו את השלו והעלה לכו את הבאר
ונתן לכו את התורה אין נכו מכיחין אותו אמר הקב״ה הריני מכניסו בחצי היו׳ וכו׳: כאשר
מת אהרן אחיך · באותה מיתה שראית וחמדת אותה שהפשיט משה את אהרן בגד ראשון
והלבישו לאלעזר וכן שני וכן שלישי ורואה בכו בכבודו אל משה אהרן אחי עלה למטה
ונעלה פשוט ידך ופשט פשוט רגליך ופשט עצום עיניך ועצם קמוץ פיך וקמץ והלך לו
אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו: על אשר מריתם פי · גרמתם למרות פי: על אשר
לא קדשתם אותי · גרמתם לי שלא אתקדש אמרתי לכם ודברתם אל הסלע והם הכוהו
והוכרחו להכותו פעמים ואלו דברו עמו וכתן מימיו בלא הכאה היה מתקדש שם שמים
שהיו ישראל אומרים ומה הסלע שאינו משכיל ולא לפורענות אם זכה אין לו מתן שכר ואם
פטור אינו לוקה כך מקיים מצות בוראו אינו לא כל שכן: כי מנגד · מרחוק תראה וגו׳

כי

ומליל יי עם משה
זמן יומא הדין למימר:

ומליל יי עם משה היום
זמן יומא הדין למימר:

ודברה בשבעא בירחא דאדר בכרן יומא הדין למימר: עלה והוה כיון דאמר ליה מימרא דיי סוק לטורא עברא הדין טורא דנבו דאית בארעא דמואב דאית בלקבל יריחו וחמי ית ארעא דכנען דאנא יהב לבני ישראל לאחסנא:

סק לטורא דעברא הדין טורא דנבו דאית בארעא דמואב דאית בלקבל יריחו וחמי ית ארעא דכנען דאנא יהב לבני ישראל לאחסנא:

חשב בלביה ואמר דלמא דמייא דסיני אמר איזל ואיקדיש ית עמא אלהין סוק וחמי ית ארעא דכנען דאנא יהיב לבני ישראל לאחסנא:

ומות ושכוב בטוירא דאנת סליק לתמן ואתכנש לעמך איף אנת היכמא דשכב אהרן אחוך בטורוס אומנוס ואתכנש לעמיה מן יד פתח משה פומיה כצלותא

ומות: על אתיב ליה מרי עלמא וכן אמר מן בגלל דשקרתון במימרי במצע בני ישראל במי מצות מצות ריקם מדברא דצין מטול דלא קדשתון יתי במצע בני ישראל: כי מנגד ארום מקבל

ותחכניש בטורא דאת סליק לתמן ותתכניש בשלם לות עמך היך מה דאתכניש אהרן אחוך בהור טורא ואתכנש בשלם לות עמיה:

ירושלמי

ירושלמי

ירושלמי

וְשָׁמָּה לֹא תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

לְאַרְעָא דְּאַנָא יְהִיב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃

כ״ג · כ״ל סימן

פ פ פ

לג

תפלת הברכה
בניקוד זו היא
פתורה
עשה עם
אלהים לי
קשה ופוס
תיכות עשה
עמל לנס
תנו לו עשה
ברנות בכל
ינס·
פסוק תנשי
כולן ומסיים
בוא לוד שבך
את עבדיך׃

וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ
מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים
אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵי מוֹתוֹ׃ ב וַיֹּאמַר יְהוָה
מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ
מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ
מִימִינוֹ אֶשְׁדָּת לָמוֹ׃ ג אַף
חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו בְּיָדֶךָ וְהֵם

תכו

וְדָא בִּרְכָתָא דְּבָרִיךְ מֹשֶׁה
נְבִיָא דְיָיָ יָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
קֳדָם מוֹתֵיהּ׃ וְאָמַר יְיָ
מִסִּינַי אִתְגְּלִי וְזִיהוֹר יְקָרֵיהּ מִשֵּׁעִיר
אִתְחֲזִי לָנָא אִתְגְּלִי בְּגֻבְרְתֵּיהּ עַל־
טוּרָא דְּפָארָן וְעִמֵּיהּ רִבְבָת קַדִּישִׁין
כְּתַב־יַמִּינֵיהּ מִגּוֹ אֶשְׁתָּא אוֹרַיְתָא
יְהַב לָנָא׃ אַף חַבִּיבִינוּן לְשִׁבְטַיָּא
כָּל־קַדִּישׁוֹהִי בְּיַת־יִשְׂרָאֵל בְּגֻבְרָא

אפיקינון

כי אם לא תראה עכשיו לא תראה עוד בחייך׃ ושמה לא תבא׃ וידעתי כי חכינם
היא לך על כן אני אומר לך שלה וראה׃

חסלת האזינו

וזאת הברכה׃ לפני מותו׳ סמוך למיתתו שאם לא עכשיו אימתי׃ ויאמר ה׳ מסיני
בא׳ פתח תחלה בשבחו של מקום ואח״כ פתח בברכיהם של ישראל ובשבח
שפתח בו יש בו הזכרת זכות לישראל וכל זה דרך ריצוי הוא כלומר כדי הם אלו שתחול
עליהם ברכה׃ מסיני בא׳ ינא לקראתם כשבאו להתיצב בתחתית ההר כחתן היוצא
להקביל פני כלה שבא׳ לקראת האלהים למדבר היצא כבנדם׃ וזרח משעיר למו׳ שפתח
לבני עשו שיקבלו את התורה ולא רצו׃ הופיע להם מהר פארן׳ שהלך שם ופתח לבני
ישמעאל שיקבלוה ולא רצו׃ ואתה׳ לישראל׃ מרבבות קדש׳ ועמו מקבת רבבות מלאכי
קדש ולא כולם ולא רובם ולא כדרך בשר ודם שמראה כל כבוד עשרו ותפארתו ביום
חופתו׃ אש דת׳ שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה ע״ג אש לבנה כתן להם בלוחות
כתב יד ימינו׳ ד״א אש דת כתרגו׳ שכתבה להם מתוך האש׃ אף חובב עמים׳ גם חבה
יתירה חבב את השבטים כל א׳ וא׳ קרוי עם שהרי בנימין לבדו היה עתיד להולד כשאמר
הקב״ה ליעקב גוי וקהל גוים יהיה ממך׃ כל קדושיו בידך׳ כפשוט הצדיקים נכחו אתו
בעכין שבא׳ והיתה כפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה׳ אלהיך׃ והם תכו לרגליך׳ והם
ראוי לכך שהרי תוכו עכמן לתוך תחתית ההר לרגליך כסיני׳ תוכו לשון פעלו הותווכו
לתוך מרגלותיך׃ ישא מדברותיך׳ כשאו עליהם עול תורתך׃ מדברותיך׳ המס בו קרוב
ליחוד כמו ושמע את הקול מדבר אליו ואשמע קול מדבר אלי׳ כמו מתדבר אלי אף זה

מדברותיך

חמית ארעא ותמן לא תיעול לארעא דאנא יהיב לבני ישראל:

וזאת הברכה: ודא סדר ברכתא דבריך משה נביא דיית בני ישראל קדם דימות: ויאמר ואמר יי מן סיני אתגלי למיתן אורייתא לעמיה בית ישראל ורנח זיו איקר שכינתיה מגבלא למיתנה לבנוי דעשו ולא קבילו יתה הופע בהדרת איקר מטוורא דפארן למיתנה לבנוי דישמעאל ולא קבילו יתה הדר ואתגלי בקדושא על עמיה בית ישראל ועמיה ריבן רבוון מלאכין קדישין כתב ימיניה ואורייתיה מגו שלהובית אישתא פקודיא יהב להון:

ותמן לא תיעול לארעא די אנא יהיב לבני ישראל:

ודא ברכתא די ברך משה נביא דיית בני ישראל קדם עד דלא יתבניש:

ואמר יי מן סיני אתגלי למתן אורייתא לעמיה דבית ישראל דנת ביקריה על טורא דשעיר למתן אורייתא לבנוי דעשו וכיון דאשכחו כתיב בגוה לא תהוון קטולין לא קבילו יתה הופע ביקריה על טורא דגבלא למתן אורייתא לבנוי דישמעאל וכיון די אשכחו כתיב בגוה לא תהוון גנבין לא קבילו יתה וחזר ואתגלי על טורא דסיני ועמיה ריבוון מלאכין קדישין ו ואמרו בני ישראל כל די מליל יי נעביד ונקביל ופשט

ימיניה מגו להבי אישתא ויהב אורייתא לעמיה:

אף אוף כל מה דאורעה לעממיא מטול למחבבא עמיה בית ישראל בלהון קרא להון קדישין למקום באתר בית שכינתיה וכד הינון נטרין מצותא דאורייתא מדברין לרגל

הלא כל גלי וידע קדמוי דלאו בנוי דעשו ובנוי דישמעאל מקבלין אורייתא אלא כל כדין למחבביה עמיה בית ישראל כוות ריבוון המלאכין קדישין האף על גב ד

דמיתי

מדברותיך מה שהיית מדבר להשמיעכי לאמר להם טישפורפלידורש בלעו · ואנקלוס תרגם שהיו כוסעים על פי דבריך והמ״ם בו שימוש משמשת לשון מן: דל״ת אף חובב עמי · אף בשעת חיבתן של אומות העולם שסרליתה לאומות פכים שוחקות ומוסרת את ישראל עדים: כל קדושיו בידיך · כל צדיקיה וטוביה דבקו בך ולא מאנו מאחריך ואתה שומרם:

ד׳ פסוקי בלישנא

תְּכוּ לְרַגְלָךְ יִשָּׂא מִדַّבְרָתֶךָ׃

ד׳ נתרגם ומ׳ א׳

ד תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה
קְהִלַּת יַעֲקֹב׃ ס ה וַיְהִי בִּישֻׁרוּן
מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי עָם יַחַד שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל׃ ו יְחִי רְאוּבֵן וְאַל־
יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר׃

ס ז וְזֹאת לִיהוּדָה
וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־
עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֶזֶר
מִצָּרָיו תִּהְיֶה׃ פ

ח וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ
חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ
עַל־מֵי מְרִיבָה׃ ט הָאֹמֵר לְאָבִיו

ד׳ פ׳ זעין

שני

ולאמו

וְלִבְשָׁתָא לְגַבְרָא דְּאִשְׁתְּכַח חֲסִיד מִן קֳדָמָךְ דְּנִסְיְתוּהִי בְּנִסָּתָא וְהַוְיָתוּהִי
עֲלֵיהוֹן בְּדִנְתוּהִי עַל־מֵי מְצוּתָא וְאִשְׁתְּכַח מְהֵימָן׃ דְּעַל אֲבוּהִי וְעַל־

אמיה

והם תוכו לרגליך. והם מתמצעי ומתכסי לתחת כלך: ישא מדברותיך. מקבלין נזרותיך
ד ודתותיך בשמחה ושה דבריה תורה אשר צוה לנו משה מורשה היא לקהלת יעקב לחזקה
ה ולא כעזבה: ויהי. הקבה בישורון מלך. תמיד עול מלכותו עליהם בכל התאסף ראשי
משבטון אמיפתם: ראשי. כמו כי תשא את ראש ראויין אלו שאברכם: דבר אחד בהתאספם.
ו בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם הוא מלכם ולא כשים מחלוקת ביניהם: יחי
ראובן. בעה"ז: ואל ימות. לעולם הבא שלא יזכר לו מעשה בלהה: ויהי מתיו מספר.
במכין במכין שאר אחיו דונמא היא זו כעכין שכאמ׳ ושכב את בלהה ויהיו בני יעקב שנים
ז עשר שלא יצא מן המכין: וזאת ליהודה. ממך יהודה לראובן מפני שבניהם הודו על
קלקול שבידם שכאמר אשר אכמים ינידו ונו׳ להם לבדם ונו׳ ולא עבר זר בתוכם. ועיל
פירשו הבותיכו שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמות יהודה מתנלגלי בארון
מפני כדוי שקבל עליו שכאמר וחטאתי לאבי כל הימים אמר משה מי גרם לראובן שיודה
יהודה וכו׳: שמע ה׳ קול יהודה. תפלת דוד ושלמה ואסא מפני הכושים ויהושפט מפני
העמונים וחזקיה מפני סנחריב: ואל עמו תביאנו. לשלום מפני המלחמה: ידיו רב לו.
ידיהו ריבו יבקמו בקמתו: ועזר מצריו תהיה. על יהושפט כתפלל על מלחמת ראמות
גלעד ויעזק יהושפט וה׳ עזרו ד״א שמע ה׳ קול יהודה. כאן רמו ברכה לשמעון מתוך
ברכותיו של יהודה ואף כשחלקו ארץ ישראל כטל שמעון מתוך גורלו של יהודה שכאמר
ח מתחל בני יהודה כחלת בני שמעון: ולוי אמר. ועל לוי אמר: תומיך ואוריך. כלפי

שכיבה

לְבָנָיו עָנִי יְקַר־
פְּס

יונתן

תורה אמרין
פקיד לנא משה
שבטיא
בחולקיה ובבי
אחוי וכן אמ
דיהודה במפ
ולוות עמיה תי
בשלם ידוי יתפ
דבבוי וסעיד
ליה: וללוי
משה נביא ואמ
אלבשתא דא
חסיד קדמך דנ
והוה שלים בר
רקם ואשתבח

שכיכה הוא מדבר
כתרגומו ד״א תר
תומרים לאהרן ומ

לְרַגְלָא עֲנָנֵי יְקָרָא נַיְיחִין וְשָׁרְיָין כְּמִין
פְּסָא דְּבַר :

לְרַגְלָא עֲנָנוֹי וְנַטְלִין וְשָׁרְיָין עַל פּוּם דְּבִירוֹי :

יונתן בן עוזיאל

תורה אמרין בני ישראל אורייתא
פקיד לנא משה יהבה ירתו לקהל
שבטיא דיעקב :

ויהי והוא הוה מלכא בישראל
באתכבשות רישי עמא כחדא
משתמעין ליה שבטיא דישראל :

ויחי ויחי ראובן בעלמא הדין
ולא ימות במיתותא דמייתין בה
רשיעיא לעלמא דאתי ויהי ע
עולימוי מתמנין עם עולימידהון
דאחוי בית ישראל : וזאת זדא
בירכתא לשבטא דיהודה וזווג
בחולקיה ובבירכתיה לשמעון א
אחוי וכן אמר קביל יי צלותיה
דיהודה במפקה לסדרי קרבא
ולוות עמיה תעליניה מסדרי קרבא
בשלם ידוי יתפרען ליה מן בעלי
דבבוי וסעיד וסמיך מסנאוי תהוי
ליה : וללוי ולשבט לוי בריך
משה נביא ואמר תומיא ואוריא
אלכישתא דאהרן גבר דהישתכח
חסיד קדמך דנסית יתיה בניסתא
והוה שלים ברקתיה במוי מצות
רקם ואשתכח מהימן : האמר

נפקין

דמייתי עליהון יסורין סגיין לא
נייחין ולא שרכין מן אילפן א
אוריתא והא איגין מרבין ואתיין
על פום דבירוי :

ירושלמי

אמרין בני ישראל אורייתא פקיד
יחן משה יהב יתה ירתו ואחסנא
לקהל שבטיא דבית יעקב :

ויקום מלך מדבית יעקב בכנישות
ראשי עמא כחדא ישתמעון ליה
שבטיא דבני ישראל :

יחי ראובן בעלמא הדין ולא ימות
במותנא תנינא דבה מייתין רשעיא
לעלמא דאתי ויהוון עולימוי עם
גוברין במינין :

ודא בירכתא דבריך משה נביא דיי
לשבטא דיהודה ואמר שמע
מימרא דיי בקל צלותיה דיהודה
ולות עמיה תעיל יתיה מן סידרי
קרבא ידוי יתפרעון מן בעלי ד
דבבוי וסעד וסמך מן שנאוי תהוי
ליה :

ירושלמי

ולשבטא דלוי בריך משה נביא
דיי ואמר תומיא ואוריא א
אלכישתא לאהרן גברא חסידא
דינסיתא וקם בנסינא וכדקתא
יתיה במי מצותא דרקם ואשתכח
מהימנא :

דאמיר

סכיכה הוא מדבר : אשר כסיתו במסה · שלא כתלוכנו עם שאר המליכים : תריבהו ונו׳ ·
כתרגומו ד״א תריבהו על מי מריבה כסתקפת לו לבא בעלילה אם משה אמר שמעו כא
אמורים לאהרן ומרים מה עשו : הקומר לאכיו ולאמו לא ראיתיו · כסחטאו בעגל ואמרתי

וּלְאִמּוֹ לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא
הִכִּיר וְאֶת־בָּנָיו לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ
אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ: יוֹרוּ
מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל
יָשִׂימוּ קְטֹרֶת בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל־
מִזְבְּחֶךָ: בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ
וּפֹעַל יָדָיו תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו
וּמְשַׂנְאָיו מִן־יְקוּמוּן:
לְבִנְיָמִן אָמַר
יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף
עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכָן:
וְלִיוֹסֵף אָמַר
מְבֹרֶכֶת יְהוָה אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם

מטל

אֲמִיהּ לָא רַחֲמָהּ כַּד־חַבּוּ מִן־דִּינָא
וְאַפֵּי־אָחוֹהִי וּבְנוֹהִי לָא נְסִיב אֲרֵי
נְטָרוּ מַטְרַת־מֵימְרָךְ וְקַיְּמוּ לָא־
אִשְׁנִיאוּ: כְּשָׁרִין אִלֵּין הִלְפוּן דִּינָךְ
לְיַעֲקֹב וְאוֹרַיְתָךְ לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁוֹן
קְטוֹרַת בּוּסְמִין קֳדָמָךְ וּגְמִיר לְרַעְוָא
עַל־מַדְבְּחָךְ: בְּרִיךְ יְיָ נִכְסוֹהִי וְקוּרְבָּן
יְדוֹהִי תְּקַבֵּל בְּרַעְוָא תְּבַר חֲרָצָא
דְּסַנְאוֹהִי וּדְבַעְלֵי־דְּבָבוֹהִי דְּלָא־
יְקוּמוּן: לְבִנְיָמִן אָמַר רְחִימָא דַיְיָ
יִשְׁרֵי לְרוּחֲצָן עֲלוֹהִי יְהֵי־מָגֵן עֲלוֹהִי
כָּל יוֹמָא וּבְאַרְעֵיהּ תִּשְׁרֵי שְׁכִינְתֵּהּ:
וְלִיוֹסֵף אָמַר מְבָרְכָא מִן־קֳדָם יְיָ
אַרְעֵיהּ עֲבָדָא־מַגְדָּנִין מִטַּלָּא־

דשמיא

מי לה׳ אלי כאספו אלי כל בני לוי ונויתים להרוג את אבי אמו והוא מישראל או את אחיו
מאמו או בן בתו וכן עשו ואי איפשר לפרש אביו ממש ואחיו מאביו וכן בניו ממש שהרי
לוים הם ומשבט לוי לא חטא אחד מהם שנאמר כל בני לוי: כי שמרו אמרתך · לא יהיה
לך אלהים אחרים: ובריתך יצרו · ברית מילה שאותם שנולדו במדבר של ישראל לא מלו
את בניהם והם היו מולין ומלין את בניהם: יורו משפטיך · ראויין אלו לכך: וכליל · יא
עולה: מחץ מתניים קמיו · מחץ קמיו מכת מתנים כענין שנאמר ומתניהם תמיד המעל
ועל המעוררין על הכהונה אמר כן ד״א ראה שעתידין חשמונאי ובניו להלחם עם היוני
ותפלל עליהם לפי שהיו מועטים יב בני חשמונאי ואלעזר בנגד כמה רבבות לכן נאמר
ברך ה׳ חילו ופעל ידיו תרצה: ומשנאיו מן יקומון · מחץ קמיו משנאיו מהיו להם תקומה:
לבנימין אמר · לפי שברכת לוי בעבודת הקרבנות ושל בנימין בבנין בית המקדש בחלקו יב
במקום זה לזה ובמה יוסף אחריו שאף הוא משבט שלה היה בנוי בחלקו שנא׳ וימלא באהל
יוסף וגו׳ ולפי שבית עולמים חביב משילה לכך סקדי׳ בנימין ליוסף: חופף עליו · מכסה
אותו ומגין עליו: כל היום · לעולם ומשבחרה ירושלם לא שרתה שכינה במקום אחר:
ובין כתפיו שכן · בגובה ארצו היה בית המקדש בנוי שלא שבמוך עשרים ושלש אמה מעין
עיטם ושם היה דעתו של דוד לבנותו כדאיתא בשחיטת קדשים אמרי בחתי ביה פורתא
מקום לכתיב ובין כתפיו שכן אין לך כאה בשור יותר מכתפיו: מבורכת ה׳ ארצו · שלא יג
היתה בחלקת השבטים ארץ מלאה כל טוב כארצו של יוסף: ממגד · לשון עדנים ומתק:

ומתהום

בְּפִקִּין שֵׁיבֶט לֵוִי
זְמַנָּא וּמִתְפַּרְשִׁין
אָמְרִין לַאֲבוּהֵן וּ
חֲמִיתִינוּן וְיָת אַח
תְּלָתִין שְׁנִין לָא אַ
וְיָת בְּנֵיהֶן לָא יָדַ
עֲשָׂרִין שְׁנִין בְּמַט
וְקַיְּמִין פּוּלְחָן קוּדְ
בְּשָׁרִין אִינוּן לְמַלְ
לְדַבְּרוּת יַעֲקֹב וְא
יִשְׂרָאֵל יִשְׁוֹן אַחוֹ
בּוּסְמִין עַל מַחְתֵּי
בְּיוֹם רוּגְזָךְ וְקַרְ
עַל גַּבֵּי מַ
פרק ה׳ בְּרִיךְ
לְוִי דְּיַהֲבִין מַעֲ
וְקָרְבָּן יְדוֹי דְּאַלִּי
בְּטוּרָא כַּרְמֶלָא
חָבִיר חֲרָצָא דְּאַ
וּפוּרְקַת נְבִיֵּי שִׁקְ
רַבָּא רֶגֶל לְמִקְוָ
לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִי
וְאָמַר חֲבִיבֵיהּ
עָלוֹי יְהֵי מְגִין עַ
תְּחוֹמֵיהּ שְׁ
וְלִיוֹסֵף אָמַר
מְשֵׁה נְבִיָּא דַיְיָ
מִן קֳדָם יְיָ אַ
שְׁמַיָּא תְּהֵי עַבְ
וּמִיטְּרָא דְּנַחְתִּין
מַבּוּעֵי תְּהוֹמָא

נִפְקִין שֵׁיבֶט לֵוִי לְפוּלְחַן מַשְׁכַּן
זִמְנָא וּמִתְפַּרְשִׁין מִן מַשְׁכְּנֵיהוֹן
אֲמָרִין לַאֲבוּהוֹן וּלְאִימַּתְהוֹן לָא
חַמִּיתִינוּן וְיָת אַחוּהוֹן דְּלָא בְּנֵי
תְּלָתִין שְׁנִין לָא אִשְׁתַּמּוֹדְעִין יָתְהוֹן
וְיָת בְּנֵיהוֹן לָא יְדָעִין מְטוּל דְּקַיְּמִין
עֲשָׂרִין שְׁנִין בְּמַטְּרַתְּהוֹן בְּמֵימְרָךְ
וְקָיְמִים פּוּלְחַן קוּדְשָׁךְ נַטְרִין: יוֹרוּ
כַּשְׁרִין אֵינוּן לְמַלְּפָא סִידְרֵי דִינָיךְ
לְדַבִּית יַעֲקֹב וְאוֹרַיְיתָךְ לְדַבִּית
יִשְׂרָאֵל יְשׁוּן אַחוּהוֹן כַּהֲנַיָּא קְטוֹרַת
בּוֹסְמִין עַל מַחְתָּיָא וְיֵיכְלוּן מוּתָנָא
בְּיוֹם רוּגְזָךְ וְקָרְבַּן גְּמִיר לְרַעֲוָא
עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָךְ:

בָּרֵךְ ה׳ בָּרִיךְ יְיָ נִכְסוֹי דְּבַית
לֵוִי דְּיַהֲבִין מַעֲשְׂרָא מִן מַעֲשְׂרָא
וְקָרְבַּן יְדוֹי דְּאַלְיָהוּ כַּהֲנָא דְּמִקְרַב
בְּטוּרָא כַּרְמֶלָא תְּקַבֵּל בְּרַעֲוָא
חֲבִיר חַרְצָא דְּאַחְאָב סַנְאֵה
וּפִירְקַת נְבִיֵּי שִׁקְרָא דְּקַיְּמִין לְקוּבְלֵיהּ וְלָא יְהֵי לְסַנְאוֹי דְּיוֹחָנָן כַּהֲנָא
רַבָּא רֶגֶל לְמִקְוֶה: לְבִנְיָמִין
לְשִׁבְטָא דְּבִנְיָמִין בְּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָּא
וַאֲמַר חֲבִיבֵיהּ דַּיְיָ יִשְׁרֵי לְרוּחָצָן
עָלוֹי יְהֵי מְגִין עָלוֹי כָּל יוֹמָיָא וּבְגוֹ
תְּחוּמֵיהּ שְׁכִינְתָּא שְׁרִיָא:
וְלִיוֹסֵף אָמַר יְלִשְׁבֶט יוֹסֵף בָּרִיךְ
מֹשֶׁה נְבִיָּא דַּיְיָ וַאֲמַר בְּרִיכָא תֶּהֱוֵי
מִן קֳדָם יְיָ אַרְעֵיהּ דְּיוֹסֵף מִטּוּב
שְׁמַיָּא תְּהֵי עַבְרָא מַגְדִּין מִטַּלָּא
וּמִיטְרָא דְּנַחְתִּין מִן לְעֵיל וּמִן טוּב
מַבּוּעֵי תְּהוֹמָא דְּסַלְקִין וְנַגְדִּין
וּמְדוֹרִין

דַּאֲמִיר עַל שִׁבְטָא דְּלֵוִי לְאַבּוֹי
וּלְאִימֵּיהּ לָא נְסִיב אַפִּין בְּדִינָא
דְּתָמְרִית אַחוֹי לָא חָכִים בְּעוּבְדָא
דְּעֶגְלָא וְעַל בְּנוֹי לָא קְנָא רַחֲמִין
בְּעוּבְדָא דְּזִמְרִי אֲרוּם נְטָרוּ מֵימְרָךְ
פִּקְדָּךְ וּכְגָזֵרַת אוֹרַיְתָךְ אִינּוּן
זָהִירִין:
יְרוּשַׁלְמִי
כַּשְׁלִין אִינּוּן דְּיִלְפּוּן סִידְרֵי דִינָךְ
לְדַבִּית יַעֲקֹב וּגְזֵרַת אוֹרַיְתָךְ קָהָל
שִׁבְטָא דְּיִשְׂרָאֵל יְשׁוּן קְטוֹרַת
בּוֹסְמִין טָבִין וְיֵכְלוּן רוּגְזָךְ וְקוּרְבָּן
גְּמִיר לְרַעֲוָא עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָךְ
יְקָרְבּוּן:
בְּרִיךְ יְיָ חֵילוֹת שִׁבְטָא דְּלֵוִי וְקוּרְבָּן
יְדוֹי תְּקַבֵּיל בְּרַעֲוָא תְּבַר חֲרֵץ דְּ
דְּשַׂנְאוֹי וּבְעָלֵי דְּבָבוֹי יִפְּלוּן וְלָא
יְקוּמוּן:

לְבִנְיָמִין
וְלִשְׁבְטָא דְּבִנְיָמִין בְּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָּא
דַּיְיָ וַאֲמַר דְּחִימָא הֲוֵי יִשְׁרֵי לְרוּחָצָן
עָלוֹי מְגִין עָלוֹי כָּל יוֹמָיָא וּבְתְחוּמֵיהּ
תְּשְׁרֵי יְקָר שְׁכִינְתֵּיהּ הֲוֵי:
וְלִשְׁבְטָא דְּיוֹסֵף בָּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָּא
דַּיְיָ וַאֲמַר בְּרִיכָא הֲוָת מִן קֳדָם יְיָ
אַרְעֵיהּ דְּיוֹסֵף מִן בִּירְכַּת טַלָּא
וּמִטְרָא דְּנַחְתִּין מִשְּׁמַיָּא מִן לְעֵיל
מִן בִּרְכַּת מַבּוּעֵי תְּהוֹמָא דְּנוּבְעִין
וְסַלְקִין

מִטָּל וּמִתְּהוֹם רֹבֶצֶת תָּחַת׃
ומִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד
גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ ומֵרֹאשׁ הָרְרֵי
קֶדֶם וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃
ומִמֶּגֶד אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי
סְנֶה תָּבוֹא תֹּאת לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד
נְזִיר אֶחָיו׃ בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר
לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים
יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת
אֶפְרָיִם וְהֵם אַלְפֵי מְנַשֶּׁה׃

ולזבילן

קֶדֶם דְּתוּקְפָא וְרוּמָא דִּילֵיהּ בְּגֻבּוֹרָתֵיהּ עַמְּמַיָּא יַקְטִיל כַּחֲדָא
עַד סִיפֵי אַרְעָא וְאִינוּן רִיבְוָתָא דְּבֵית אֶפְרַיִם וְאִינוּן אַלְפַיָּא דְּבֵית
מנשה׃

אונקלוס

דְּשַׁמַּיָּא מִלְּעֵלָא וּמִמַּבּוּעֵי עֵינְוָן
תְּהוֹמִין דְּנִגְדָּן מִמַּעֲמַקֵּי אַרְעָא
מִלְּרַע׃ וְעַבְדָא מַגְדְּנִין וְעַלְּלָן
מִיבּוּל שִׁמְשָׁא עַבְדָא מַגְדְּנִין מִרְיַשֵּׁי
יַרְחָא בִּירְחָא׃ ומֵרֵישׁ טוּרֵיָא בְּבִירְיָא
וּמִטּוּב רְמָתָא דְּלָא פְסָקוּ׃ וּמִטּוּב
אַרְעָא וּמְלֹאָהּ וְרַעְוָא דִּיהֵי שְׁכִינָתִי
בְּשְׁמַיָּא וְעַל מֹשֶׁה אִתְגְּלִי בְּאַסְנָא
יְתוּן כָּל אִילָן לְרֵישָׁא דְּיוֹסֵף גַּבְרָא
פְּרִישָׁא דְּאַחוֹהִי׃ רַבָּא דְּבַנּוֹהִי וְיָא
לֵיהּ וּגְבוּרָן דְּאִתְעֲבִידָא לֵיהּ מִן

יונתן בן עוזיאל

וּמִרֵּין צִימְחַיָּא מִלְּרַע׃ וממגד
וּמִטּוּב מַגְדִּין וְעַלְּלִין דְּמִבַּשְׁלָא
ארעיה

יונתן בן

אַרְעֵיהּ מִן יְבוּל ש
בּוּכְרֵי פֵּירֵי אִלָּנַיָּא
בְּכָל רֵישׁ יָרֵח וְיָרֵ
וּמִטּוּב רֵישֵׁי טִיו
דְּאוֹרַיְתוּ לֵיהּ בְּרִ
שִׁירוּיָא דְּמַתִּילִין
וּמִתָּא דְּלָא מִפְסַ
דְּאִתְחַסִּינוּ לֵיהּ
דְּמִן עָלְמָא דְּמִתִּי
וּמִמֶּגֶד וּמִטּוּב
וּמִמֶּגֶד רְעִי לֵיהּ
וּמִלֵּיהּ רְעִי לֵיהּ
בְּאִיקָר שְׁכִינָתֵיהּ
יִתְנַשֵּׁן כֻּלְּהוֹן
וְיִתְעַבְּדָן כְּלִיל
וּלְקָדְקֵדֵיהּ דְּגַבְ
וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא
בְּאִיקָר
נְגוּר בְּכוֹרוֹתָא
וְאִתְנַטֵּילַת מִבֵּיהּ
מִן שִׁירוּיָא מִן דְּ
וְשִׁיבְחוּרָא דִּידֵ
אֶפְשַׁר לְבַר נַשׁ
דְּתוֹרֵיהּ דְּיִכְדִּין
דְּיוֹסֵף לְמִשְׁתַּעְ
וְדִיכְמָא דְּדִימְ
חֵיוֹת בְּרָא דִּיכְ
שַׁלְטִין בְּעַמְמַיָּ
אַרְעָא וְדִינוּן
יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּ
מִדְּבֵית אֶפְרַ
דְּקָטֵל גִּדְעוֹן

ירושלמי

יַסְלְקוּן מִן אַרְעָא מִלְּרַע׃
עַבְדָא פֵּירִין טָבִין טוּב עֲלַת
שמשא

ז׳ נ׳ פ׳ ויו יד

לא ומלא ומלציל:

ומתהום׃ שתתהוס עולה ומלחלח לותה מלמטה לתה מונח בכל השבטים ברכתו של
יד משה מעין ברכתו של יעקב׃ דבר לחר וממגד תבואות שמש׃ שהיתה לרנו פתוחה
לחמה וממתקת הפירות׃ גרש ירחים׃ יש פירות שהלבנה מבשלתן ואלו הן קטופין
טו ודלועין׃ גרש ירחים׃ שהארץ מגרשת ומוציאה מחדש לחדש׃ ומראש הרי קדם׃
ומבורכת מראשית ביטול הפירות שהרריה מקדימין לבכר ביטול פירותיהם׃ דבר לחר
מגיד שקדמה בריאתן לשאר הרים׃ גבעות עולם׃ גבעות העושו פירות לעולם ואינן
יז פוסקות מעובר הנשמים׃ ורצון שוכני סנה׃ ותהא ארנו מבורכת רצונו ונחת רוחו של
הקב״ה הנגלה עלי תחלה בסנה׃ רצון׃ נחת ופיוס וכן כל רצון שבמקרא׃ תבואתה׃
ברכה זו לראש יוסף׃ נזיר אחיו׃ שהופרש מאחיו במכירתו׃ בכור שורו׃ יש בכור שהוא
יח לשון גדולה ומלכות שכל אף אני בכור אתנהו וכן בני בכורי ישראל׃ בכור׃ מלך היונת
ממנו ובוא יהושע׃ שורו׃ שכוחו קשה כשור לכבוש כמה מלכים׃ הדר׃ כתון לו שנאמר
וכתת מהודך עליו׃ וקרני ראם קרניו׃ שיר כוחו קשה ואין קרניו כאות אבל ראם קרניו
כאות ואין כחו קשה כתן ליהושע כחו של שור ויופי קרני ראם׃ אפסי ארץ׃ שלשי ואחד
מלכים אפשר שכלם מאה היו שלא אין לך כל מלך ושלטון שלא קנה לו פלטרין ואחוזה בא״
שחשובה לכלם היא שכל נחלת בני בנאות גוים׃ והם רבבות אפרים׃ אותם המכונים
הם הרבבות שהרג יהושע שבת מאפרים׃ והם אלפי מנשה׃ הם האלפים שהרג גדעון

אַרְעֵיהּ מִן יְכוֹל שְׁמֵשָׁא וּמִן טוּב
בּוֹכְרֵי פֵּירֵי אִלָּנַיָּא דְּמִבַּכְרָא אַרְעֵיהּ
בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְיַרְחָא: וּמֵרֹאשׁ
וּמִטּוּב רֵישֵׁי טַוּרַיָּא בְּכִירָתָא
דְּאוֹרַיְתוּ לֵיהּ בִּרְכָתָא אֲבָהָתָא דְּמִן
שִׁירוּיָא דְּמִתִּילִין לְטַוּרַיָּא וּמִן טוּב
רְמָתָא דְּלָא מִפְּסְקָן עֲלֵלַיָּא ד
דְּאַחְסִינוּ לֵיהּ בִּרְכָתָא אִמְּהָתָא
דְּמִן עָלְמָא דְּמִתִּילִין לְגַלִּימָתָא:
וּמִמֶּגֶד וּמִטּוּב שֶׁבַח פֵּירֵי אַרְעָא
וּמַלְיֵהּ רְעִי לֵיהּ אֶלָּה דְּאִתְגַּלִּי
בְּאִיקַר שְׁכִינְתֵּיהּ עַל מֹשֶׁה בְּסְנִיאָ
יִתְבַּנְּשׁוּן כֻּלְּהוֹן בִּרְכָתָא אִלֵּין ו
וְיִתְעַבְּרוּן כְּלִיל דְּרָבוּ לְרֵישֵׁיהּ דְּיוֹסֵף
וּלְקָדְקֳדֵיהּ דְּגַבְרָא דְּהַוָּה רַב ו
וְשַׁלִּיט בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְהַוָּה זְהִיר
בְּאִיקָרָא דְּאָחוֹי:
נְכוֹר בְּכוֹרוּתָא הַוַּת חַמְיָא לְרָאוּבֵן
וְאִתְנְטִילַת מִנֵּיהּ וְאִתְיְהִיבַת לְיוֹסֵף
מִן שִׁירוּיָא מִן דִּין דְּהַדְרַת אִיקָרָא
וְשֵׁיכְהוֹרָא דִּידֵיהּ דְּהֵיכְמָא דְּלֵית
אֶפְשַׁר לְבַר נַשׁ לְמִפְלוֹחַ בְּבוּכְרָא
דְּתוֹרֵיהּ הֵיכְדֵּין לֵית אֶפְשַׁר לְבָנוֹי
דְּיוֹסֵף לְמִשְׁתַּעְבְּדָא בְּנֵי מַלְכוּתָא
וְהֵיכְמָא דְּדִימְנָא מְנַגַּח בְּקַרְנוֹי יַת
חֵיוַת בָּרָא הֵיכְדֵּין יְהוֹן בְּנוֹי דְּיוֹסֵף
שַׁלְטִין בְּעַמְמַיָּא כַּחֲדָא בְּכָל סְיָפֵי
אַרְעָא וְהִינוּן רִיבְוָותָא דְּקָטוֹל
יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן בְּגוֹלְגָּלָא דְּהוּא
מִדְּבֵית אֶפְרַיִם וְהִינוּן אַלְפַיָּא
דְּקָטַל גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ בְּמִדְיָנָאֵי
דְּהוּא מִדְּבֵית מְנַשֶּׁה:

שְׁמֵשָׁא וּמִבְּכָרָא רֵאשֵׁי מִגְדְּנִין
בְּכָל רֵישׁ יַרְחֵי וְיַרְחָא:

ירושלמי

עֲבָדָא פֵּירִין טָבִין בְּזוּכוּת אֲבָהָתָא
צַדִּיקַיָּא דְּמִתִּילִין לְטוּרַיָּא אַבְרָהָם
יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּבְזוּכוּת אַרְבָּעָתֵי
אִמְּהָתָא דְּמִתִּילָן לְגַלִּימָתָא שָׂרָה
רִבְקָה רָחֵל לֵאָה:

ירושלמי

עֲבָדָא פֵּירִין טָבִין בְּזוּכוּת אַרְעָתָא
וּמַלְיָתָהּ וְעָבַד רְעוּתָא דְּמִן דְּאַשְׁרֵי
יְקַר שְׁכִינְתֵּיהּ בְּסְנִיאָ יִתְיַיְּן כָּל ב
בִּירְכָתָיָא דְּאִלֵּין וְיִתְעַבְּרוּן כְּלִילָיָא
עַל רֵישָׁא דְּיוֹסֵף וּלְקוֹדְקוֹדָא ד
דְּגַבְרָא דַּהֲוָה שַׁלִּיט בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם וַהֲוָה זְהִיר בְּיִקְרֵיהוֹן
דְּאָחוֹי:
בְּכוֹרְתָא וּמַלְכוּתָא וִיקָרָא וְהַדְרָא
דְּיוֹסֵף אִינוּן אַרוּבֵּי כְּמָא דְּלֵית
לְמִפְלוֹחַ בְּבְכוֹרֵי תּוֹרְתָא וְלָא ל
לְמִשְׁעְבְּדָא בְּקַרְנֵי רְאֵימָא אֶלָּא
הֵיךְ תּוֹרָא וְרֵימָנָא מְנַגְּחִין ב
בְּקַרְנֵיהוֹן כַּךְ הַוְיָן עַמָּא דְּאִלֵּין בְּנֵי
שִׁבְטָא דְּיוֹסֵף נַפְקִין לְקָרָבָא לְקַבֵּל
שַׂנְאוֹי וּמְקַטְּלִין מַלְכִין עִם שַׁלְטוֹנִין
אִינוּן רַבְרְבָתָא דְּקַטַּל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן
מִן אוֹרָאֵי וְהוּא מִן שִׁבְטָא דִּבְנוֹי
דְּאֶפְרַיִם וְאִינוּן אַלְפַיָּא דְּקַטַּל ג
גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ מִן מִדְיָנָאֵי דְּהוּא
מִן שִׁבְטָא דִּבְנוֹי מְנַשֶּׁה:

ולשבטא

רביעי ס וְלִזְבוּלֻן אָמַר
שְׂמַח זְבוּלֻן בְּצֵאתֶךָ וְיִשָּׂשכָר
כולזן מלא בְּאֹהָלֶיךָ: עַמִּים הַר יִקְרָאוּ
שָׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק כִּי שֶׁפַע יַמִּים
ל ומלא יִינָקוּ וּשְׂפֻנֵי טְמוּנֵי חוֹל:
ס וּלְגָד אָמַר
בָּרוּךְ מַרְחִיב גָּד כְּלָבִיא שָׁכֵן וְטָרַף
ג מלא בתורה זְרוֹעַ אַף קָדְקֹד: וַיַּרְא
בריך זו שלגד תמן כל השפע כיתא לגד שמשם ירבינו עה קבור בשלקו שקיים כל שית ר׳כילס מא ועד תין ראֵשִׁית לוֹ כִּי שָׁם חֶלְקַת מְחֹקֵק
ספון
דְּיִלֵּיהּ אֲרִי תַּמָּן בְּאַחֲסַנְתֵּיהּ מִשְׁרֵי סַפְּרָא רַבָּא דְּיִשְׂרָאֵל קָבִיר הוּא:
נפק

מְנַשֶּׁה: וּלְזְבוּלֻן אָמַר חֲדִי זְבוּלֻן
בְּמִפְקָךְ לְאַגָּחָא קְרָבָא עַל בַּעֲלֵי
דְּבָבָךְ וְיִשָּׂשכָר בְּמִהְכָּךְ לְמַעְבַּד
זִמְנֵי מוֹעֲדַיָּא בִּירוּשְׁלֵם: שִׁבְטַיָּא
דְּיִשְׂרָאֵל לְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא
יִתְכַּנְּשׁוּן תַּמָּן יִכְסוּן נִכְסַת קוּדְשִׁין
לִרְעוּא אֲרֵי נִכְסֵי עַמְּמַיָּא יִכְלוּן
וְסִימַן דְּמִטַּמְרָא בְּחָלָא מְחַגְּרִין
לְהוֹן: וּלְגָד אָמַר בְּרִיךְ רָאפֵתִי
לְגָד כְּלִיתָא שְׁרֵי וְיִקְטוֹל שִׁלְטוֹנִין
עַם מַלְכִין: וְיִתְקַבֵּל בְּקַדְמֵיתָא
נפק

במדין שכא׳ וזבח ובלמוכע בקרקר ונו׳: ולזבולון אמר י שו חמשה שבטי׳ שברך באחרונה
זבולון גד דן ונפתלי ואשר כפל שמותיהם לחזקם ולהגבירם לפי שהיו חלשים שבכל
השבטים הם הם שהולך יוסף לפני פרעה שנאמר ומקבה אחיו לקח חמשה אנשים לפני
שברואים חלשים ולא ישים אותם לו שרי מלחמתו: שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך.
זבולון ויששכר עשו שותפות. זבולון יושב לחוף ימים ויונק לפרקמטיא בספינו׳ ומשתכר
ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה לפיכך הקדים זבולון ליששכר
שתורתו של יששכר עי׳ זבולון היתה: שמח זבולון בצאתך. הנלח בצאתך לסחורה: ויששכר
הנלח בישיבת אהליך לתורה ליסד ולעבר שנים ולקבוע חדשים כמו שנאמ׳ ומבני יששכר
יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך ועל פי קביעות
עתיהם ועבוריהם: עמים של שבטי ישראל: הר יקראו. לתר המוריה יאספו כל אשיפה
עי׳ קריאה היא ושם יזבחו בהנלים זבחי צדק: כי שפע ימים ייכנו. יששכר וזבולון ויהא
להם פנאי לעסוק בתורה: ושפוני טמוני חול. כשויי טמוני חול עדית וחלזון וכוכית
לבנה היונאי׳ מן הים ומן החול ובחלקו של יששכר וזבולון היה כמו שאמור במסכת מגילה
זבולון עם חרף נפשו למות משום דנפתלי על מרומי שדה היה מתרעם זבולון על חלקו
לאחי בתת שדות וכרמים וכו׳: ושפוני. לשון כשוי כמו שנאמר ויספון את הבית ונכון
בארו ותרגומו ומטלל בכיורי ארזא. דבר אחר עמים הר יקראו עי׳ פרקמטיא של זבולון
תגרי אומות העולם באים אל ארצו והוא עומד על הספר והם אומרים הוקיל ונטערמו
עד כלך עד ירושלם וכראה מה ירשתה של אומה זו ומה מעשיה. והם רואים כל ישראל
עובדים לאלוה אחד ואוכלים מאכל אחד לפי שהכבדים אלוהו של זה לא כאלוהו של זה
ומאכלו של זה לא כמאכלו של זה והן אומרין אין אומה כשרה בזו ומתגיירין שם שנאמ׳ שם
יזבחו

ולזבולן ולשיבט זבולן ברוך
משה נביא דיי ואמר חדוון דבית
זבולן במפקכון לפרקמטייכון
ודבית יששכר במושכני בתי מ
מדרשיכון:

עמים אומין סגיעין לטור בית
מקדשא יצלון תמן יקרבון קורבנין
דקשוט ארום על ספר ימא רבא
שרן ויתפרנקון מן טריתא וחלזונא
ואחדון ויצבעון מאדמיה תיכלא
לחוטי גוליתהון ומן חלא מפקין
אסקלרין ומני זגוגיתא ארום
גניזיא דתחומיא גליין להון:

ולגד אמר ולשבטא דגד ברוך
משה נביא דיי ואמר ברוך דאפתי
תחומיה דגד נייח כארויא למישרי
וכד נפיק לסדרי קרבא קבל בעלי
דבבוי מקטל מלכין עם שלטונין
וקטולוי חכימין מן כל קטוליא
דמגרר אדרעא עם קודקדא:

יונתן בן עוזיאל

ויא וחמא ארעא טבתא וקביל
חולקיה בשירויא ארום תמן אתר
מקבע אבנין טבין ומרגלין דביה
משה ספרהון דישראל גניז והיכמא

ולשבטא דזבולן ברוך משה נביא
דיי ואמר חדתון דבית זבולן ב
במיפקכון לפרגמטיכון וחדון
דבית יששכר במיתיכון בבתי מ
מדרשיכון:

הא עמא האילין דבית זבולן לטור
בית מקדשא דיי יזדמנין ותמן
יקרבון קורבנין קשיטין ארום ת
תגדרת יומיא יאכלון ושמניא
דטמירא בחלא יתגליין להון:

ירושלמי

ולשבטא דגד ברוך משה נביא
דיי ואמר ברוך דהיא מן דאפתי
תחומא דגד נייח ושרי כארויא
וכארויתא ולית אומא ומלכו
דיתקום לקבליכון וכד הדיר נפיק
לקרבא לקבל סנאוי קטילו חכימין
בני קטליא מפרק ראשא עד א
אדרעא:

וחמא מן שירויא ארום אתר
מזמן תמן לבית קבורה מקבעין
אבנין טבין ומרגלין ומן משה
נביא סופרהון דישראל קבור

ונתו זבחי צדק: כי שפע ימים יינקו. זבולון ויששכר היה נותן להם ממון בשפע. ברוך כ
מרחיב גד. מלמד שהיה תחומו של גד מרחיב והולך כלפי מזרח: כלביא שכן. לפי שהיה
כמוך למפר לפיכך כמשל בארויות שכל המוכים לפפר נריכים להיות נבורים: וטרף זרוע
לף קדקד. הרוגיהן היו ככרין חותכים הראש עם הזרוע במכה אחת: וירא ראשית לו. כא
ראה ליטול לו חלק בארץ ביהון ועוב שהיא ראשית כבוש הארץ: כי שם חלקת. כי ידע
אשר שם בחלקו חלקת שדה קבורת מחוקק והוא משה: ספון. אותה חלקה ספונה

סְפוּן וַיֹּחֵא רֵאשִׁי עֵס צִדְקַת יְהוָה
עֲשָׂה וּמִשְׁפָּטָיו עִם יִשְׂרָאֵל:

חמישי ס כג וְלִדְן אָמַר
דָּן גּוּר אַרְיֵה יְזַנֵּק מִן הַבָּשָׁן:

ס כד וּלְנַפְתָּלִי אָמַר
נַפְתָּלִי שְׂבַע רָצוֹן וּמְלֵא בִּרְכַת יְהוָה
יָם וְדָרוֹם יְרָשָׁה: ס

כל וְלָאָשֵׁר אָמַר בָּרוּךְ מִבָּנִים אָשֵׁר
יְהִי רְצוּי אֶחָיו וְטֹבֵל בַּשֶּׁמֶן רַגְלוֹ:
פ בַּרְזֶל וּנְחֹשֶׁת מַנְעָלֶךָ וּכְיָמֶיךָ
דָּבְאֶךָ:

נְפַק וְעָאל בְּרִיש עַמָּא זַכְוָון קָדָם יְיָ
עֲבַר וְדִינוֹהִי עִם יִשְׂרָאֵל: וּלְדָן
אֲמַר דָּן תַּקִּיף כְּגוּר אַרְיָוָון אַרְעֵיהּ
שַׁתְּיָא מִן נַחֲלַיָּא דְנָגְדִין מִן מַתְּנָן:
וּלְנַפְתָּלִי אֲמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רַעֲוָא
וּמְלֵי בִּרְכָתָא מִן קָדָם יְיָ מַעֲרַב יַם
גִּינוֹסַר וְדָרוֹמָא יְרַת: וּלְאָשֵׁר
אֲמַר בְּרִיךְ מִבְּרַכַת בְּנַיָּא אָשֵׁר
יְהֵא רַעֲוָא לְאַחוֹהִי וְיִתְרַבֵּי בְּתַפְנוּקֵי
מַלְכִין: תֵּקִיף כְּפַרְזְלָא וּנְחָשָׁא
וּכְיוֹמֵי

מעמוכה מכל בריה שכא ולא ידע איש את קבורתו: ויתא׳ נל: ראשי עם׳ הם היו הולכים לפני החלון ככבוש הארץ לפי שהיו גבורים וכן הוא אומר ואתם תעברו חלוצים לפני אחיכם וגו׳: צדקת ה׳ עשה׳ שהאמיכו דבריהם ושמרו הבטחתם לעבור את הירדן עד שכבשו וחלקו׳ דבר אחר ויתא׳ משה ראשי עם: צדקת ה׳ עשה׳ על משה אמור: דן גור אריה׳ אף הוא היה סמוך לספר לפיכך מושלו באריות: יזנק מן הבשן׳ כתרגומו שהיה הירדן יונא מחלקו ממערת פמייאם והיא לשם שהיא בחלקו של דן שכאמר ויקראו לשם דן ויזנקו וקילוחו מן הבשן׳ ד״א מה זיבוק זה יונא ממקום אחד וכחלק לשני מקומו׳ כך שבטו של דן כטלו חלק בשני מקומות תחלה כטלו בנפוכית מערבית עקרון וסביבותיה ולא ספקו להם ובאו וכלחמו עם לשם שהיא פמייאם והיא בנפוכית מזרחית שהרי הירדן יונא ממערב פמייאם והוא במזרחה של ארץ ישראל ובא מהבפון לדרום וכלה בקנה יש המלא שהוא במזרח יהודה שכטל בדרומה של ארץ ישראל כמו שמפורש בספר יהושע והוא שכאמר ויבא גבול בני דן מהם ויבאו וילחמו עם לשם וגו׳ יבא גבולם מכל אותה הרוח שהתחילו לכחול בה: שבע רצון׳ שהיתה ארצו שבעה כל רצון יושביה: ים ודרום ירשה׳ ים ככרת כפלה בחלקו וכטל מלא חבל חרס בדרומה לפרוס חרמים ומכמורות: ירשה׳ לשון בוי כמו עלה רש והטעם שלמעלה ברזל מוכיח כמו ירש ידע לקח שמע כשמוסיף בו ה״א יהיה הטעם למעלה שמעה ידעה שלחה לקחה אף כאן ירשה לשון בוי ובמסורת הגדולה מביאו בחלפא ביתא לשון בוי דטעמיהון מלעיל: ברוך מבנים אשר׳ ראוי בספרי אין לך בכל השבטים שכתברך בבנים כאשר ואיני יודע כיצד: יהי רצוי אחיו׳ שהיה מתרצה לאחיו בשמן אכפיקיכון ובקשלאות והם מרגין לו בתבואה׳ דבר אחר יהי רצוי אחיו שהיו בנותיו נאות והוא שכאמר בדברי הימים הוא אבי ברזית שהיו בנותיו נשואות לכהנים גדולים הנמשחים בשמן זית: וטובל בשמן רגלו׳ שהיה ארצו מושכת שמן כמעין ומעשה שבטרכו אבשי לודקיא לשמן מבו להם פולמוסטום אחד כולי בדלאי

במכחות:

דְהַוָה עָלִיל וְנָפִיק בְּדִישׁ עַמָּא
בְּעַלְמָא הָדֵין הֵיכְדֵין יְהֵי עָלִיל
וְנָפִיק בְּעַלְמָא דְאָתֵי מְטוּל דְזַכְוֹן
קָדָם יְיָ עַבַד וְסִדְרֵי דִינוּי אַלִיף ל
לְעַמֵּיהּ בֵּית יִשְׂרָאֵל:

זלרן וּלְשִׁבְטָא דְרָן בְּרִיךְ מֹשֶׁה
נְבִיָא דַיְיָ וְאָמַר שִׁכְטָא דְדָן מְדַמֵּי
לְגוּר בַּר אַרְיוֹן אַרְעֵיהּ שַׁתְּיָא
מִנַּחֲלַיָא דְנַגְדִין מִן מַתְּנָן וּתְחוּמֵי
יְהֵי מְטֵי עַד בּוּתְנַיָּיא: ולנפתלי

וּלְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי בְּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָא
דַיְיָ וְאָמַר נַפְתָּלִי שְׂבַע רַעְוָא וְחַדֵי
בְּנוּגֵי יַמָּא דִינְפָּלוּ בְּחוּלָקֵיהּ וּמְלֵי
בִּרְכָאן מִן פֵּירֵי דְבִקְעַת גִינוֹסַר
דְאִתְיְחִיבוּ לֵיהּ מִן קָדָם יְיָ יַמָּא
דְסוּפְנִי וְיַמָּא דְטִבַרְיָא יְרַת:

ולאשר וּלְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר בְּרִיךְ
מֹשֶׁה נְבִיָא דַיְיָ וְאָמַר בְּרִיךְ הוּא
מִבְּנֵיָא דְיַעֲקֹב אֲשֶׁר יְהֵי מְרַעֵי
לְאָחוֹי וּמְסַפֵּק לְרַהֵן מְזוֹנֵי בִּשְׁנֵי
שְׁמִיטָתָא וּתְחוּמֵיהּ יְהֵי מַרְבֵּי זֵיתִין
סַגִּיעִין עָבְדִין מְשַׁח מְסַפְּקִין ל
לְמִטְכּוֹל בֵּיהּ רִיגְלוֹי:

ברזל בְּרִירִין הֵינוּן שִׁבְטָא דְאָשֵׁר הֵיךְ
פַּרְזְלָא וְחַסִימִין הֵיךְ נְחָשָׁא ר
רִיגְלֵיהוֹן לְטַיְלָא עַל שִׁנֵי כֵּיפֵיָא
וְהֵיכְיוּמֵי טַלְיוּתְהוֹן הֵכְרִין יְהֵוֹן
תקיפין

וַיְהוּי הֵיקְמַה דַהֲוָה עָאִיל וְנָפִיק
בְּדִישֵׁי עַמָּא בְּעַלְמָא הָדֵין כֵּן יְהֵוֵי
עָאִיל וְנָפִיק לְעַלְמָא דְאָתֵי זְכוּתָא
עָבַד וְסִידְרֵי דִינוּי אַלִיף לְבָנֵי
יִשְׂרָאֵל:

וּלְשִׁבְטָא דְרָן בְּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָא
דַיְיָ וַאֲמַר רָן מְדַמֵּי לְגוּר בַּר אַרְיוֹן
וְאַרְעֵיהּ תְּהֵוֵי שַׁתְּיָמִין בּוּתְנַיִים:

ירושלמי

וּלְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי בְּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָא
דַיְיָ וַאֲמַר נַפְתָּלִי שְׂבִיעַ רַעְוָא וּמְלֵי
בִּרְכָּן מִן קָדָם יְיָ מַעֲרַב יַמָּא דְגִינוֹסַר
וְדָרוֹמָא יְרַת:

ירושלמי

וּלְשִׁבְטָא דְאָשֵׁר בְּרִיךְ מֹשֶׁה נְבִיָא
דַיְיָ וַאֲמַר בְּרִיךְ הוּא מִבְּנֵיָא אֲשֶׁר
יְהֵי מַרְעֵי לְאָחוֹי בְּשְׁמִיטָא וְאַרְעֵיהּ
תְּהֵוֵי עַבְדָא מְשַׁח כְּמַיָא:

ירושלמי

הָא עַמָּא הָאִילֵין דְבֵית אֲשֶׁר
בְּרִירִין הֵיךְ פַּרְזְלָא וַחֲסִימִין הֵיךְ
נְחָשָׁא כְּיוֹמֵי עוֹלֵימַתְהוֹן כֵּן יוֹמֵי
סָבוּתְהוֹן:

במכות: ברזל וכחשת מכעליך. עכשו הוא מדבר בכנד כל ישראל שהיו גבוריהם יושבים
בעדי הספר וכועסים אותה שלא יובלו האויבים ליכנס בה כאלו היא מגורה במכעולים
והריקו של ברזל וכחשת. דבר אחר ברזל וכחשת מכעליך ארנכם כעולה בהרים שחובבין
בהם ברזל וכחשת וארנו של אחר היתה מכעולה של אי: וכימיך דבאך. וכימיך אתם
עושים

בְּבָאֶךָ: כו אֵין כָּאֵל יְשֻׁרוּן
רֹכֵב שָׁמַיִם בְּעֶזְרֶךָ וּבְגַאֲוָתוֹ שְׁחָקִים:
כז מְעֹנָה אֱלֹהֵי קֶדֶם וּמִתַּחַת
זְרֹעֹת עוֹלָם וַיְגָרֶשׁ מִפָּנֶיךָ אוֹיֵב
וַיֹּאמֶר הַשְׁמֵד: כח וַיִּשְׁכֹּן
יִשְׂרָאֵל בֶּטַח בָּדָד עֵין יַעֲקֹב אֶל־
אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אַף־שָׁמָיו יַעֲרְפוּ־
טָל: כט אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי
כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע בַּיהוָה מָגֵן עֶזְרֶךָ
וַאֲשֶׁר־חֶרֶב גַּאֲוָתֶךָ וְיִכַּחֲשׁוּ אֹיְבֶיךָ
לָךְ וְאַתָּה עַל־בָּמוֹתֵימוֹ תִדְרֹךְ:
ס לד וַיַּעַל מֹשֶׁה
מֵעַרְבֹת מוֹאָב אֶל־הַר נְבוֹ רֹאשׁ
הַפִּסְגָּה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרִיחוֹ וַיַּרְאֵהוּ
יהוה

ששי
ג תל גיל
ס׳ לספר
לאשריך כ׳ במס
אשריך ישכם׳
אשריך, וסיב
נך׳
ב׳ נתם ישראל
ג׳ וספר
לד
שביעי

וכיומי עולימתך תוקפך: ליית
אלהא אלא אלהא דישראל
דשכינתיה בשמיא בסעדך ותוקפיה
בשמי שמיא: מדור אלהא
דמלקדמין ובמימריה את עביד
עלמא ותריך מן קדמך סנאה ואמר
שיצי: ושרא ישראל לרוחצן
בלחודיהון כעין ברכתא דברכינון
יעקב אבוהון לארעא עבדא
עיבור וחמר אף שמיא דעליהון
ישמשון בטלא: טובך ישראל
ליית דכותך עמא דפורקניה מן
קדם יי תקוף בסעדך ומן קדמוהי
נצחן גבורותך ויתכדבון סנאך לך
ואת על פריקי צוארי מלכיהון
תדרוך: וסליק משה ממישריא
דמואב לטורא דנבו רישׁ רמתא דעל אפי ירחו ואחזיה יי ית כל־

ארעא

טובים לך שהן ימי תחלתך ימי כעוריך כן יהיו ימי זקנותך שהם לוקחי זבים ומתמוטטי׳
דבר אחר וכימיך דבאך וכימים שהם טובים לך כמכין ימיך כל הימים אשר אתם עושים
רצונו של מקום יהיו דבאך שכל הארצות דובאות כסף לארץ ישראל שתהא מבורכת בפירות
וכל הארצות מתפרנסות הימיכה וממשיכו לה כסף וזהב אשקולרט הכסף והזהב כלה
מהם שהן מוציאות אותו לארצכם: אין כאל ישורון · דע לך ישורון שאין כאל בכל אלהי
העמים ולא כגורך גולם: רוכב שמים · הוא אותו אלוה שבעזרך ובגאותו הוא רוכב
שחקים: מעונה אלהי קדם · למעון השחקים לאלהי קדם שקדם לכל אלהים והרי לו
שחקים לשבתו ומעונתו ומתחת מעונתו כל בעלי זרוע טובנים: זרועות עולם · כיסון
ועוז ומלכי כבשן שהיו תקפו וגבורתו של עולם לפיכך על כרחם יחרדו ויזועו וכחם
כלם מפניו לעולם אימת הגבוה על הכמוך והוא שהכח והגבורה שלו בעזרך · ויגרש
מפניך אויב · ואמר לך השמד אותם: מעונה · כל תיבה שנריכה למ״ד בתחלתה היתל לה
ה״א בסופה: בטח בדד · כל יחיד ויחיד איש תחת גפנו ותחת תאנתו מפוזרין ואין נריכין
להתאסף וליסב יחד מפני האויב: עין יעקב · כמו ועיכו בעין הבדולח כעין הברכה
שברכם יעקב לא כבדד שאמר ירמיה בדד ישבתי אלא כעין הבטחה שהבטיחם יעקב
והיה אלהים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם: יערפו · יטפו: אף שמיו יערפו טל·
אף ברכתו של יחק נוספת על ברכתו של יעקב ויתן לך האלהים מטל השמים ·וגו׳

אשריך

תקיפין בסיבותהון: אין ליתי
אלקא בארעא ישראל דאשרי
שכנתיה ורכיביה בשמיא הוא יהוי
בסעדכון ויתיב עם כורסיה וקרא
בגיותנותיה בשמי שחקי מרומא:
מעונה מדוריה דאלקא היה מן
לקדמין ומן תחות אדרע גבורתיה ד
עלמא סביל דיבודור בעלי ד
דבביכון מן קדמיכון וימר ב
במימריה למשיציא יתהון:
ושכן ישראל ושרון ישראל
לרוחצן מן לקדמין כעין בירכתא
דבריכנון יעקב אבוהון דבזכותיה
אחסין יתהון ארעא טבתא דעבדא
עיבור וחמר לחוד שמיא ד
דעילויהון רסיין להון טלין ד
דברכתא ומטרין דרעוא: אשריך
טובכון ישראל מן כותכון בכל
עממיא עמא דמתפרקין בשום
מימרא דיי והוא תריס סעודכון ודי
חרביה תקוף גיותנותכון ו
ויתכדבון סנאיכון לקובליכון מן
דחיתא ואתון על פירקת צווארי
מלכיהון תדרוך:
יונתן בן עוזיאל
ויעל משה וסליק משה מן מישרי
מואב לטורא דנבו ריש רמתא
דעל אפי יריחו ואחוויי ליה מימרא
דיי

ליית בית אלהא ישראל די אשרי
יקר שכנתיה בשמיא וגיותנותיה
בשחקי מרומא:
ירושלמי
במעונה אשרי שכנתיה מן ל
לקדמיהון ומתחות גבורתיה הוא
מדבר עלמא וטרד בעלי דבביכון
מן קדמיכון ואמר במימריה ל
למשיציה יתהון:
ושרון ישראל לרוחצן לבלחודיהון
מעין ברכתא דבריך יתהון יעקב
לארעא עבדא חמר ומשח אף
שמיא דאית מעלויהון אתפקדו
למיחתה להון טלין ומטרין:
ירושלמי
טובכון ישראל מן כותכון עמא
דפורקנהון מן קדם ייי מגין סעדכון
ותריס חייליכון ושריר סייף ג
גיותנותכון יתבדרון בעלי דבביכון
מן קדמיכון ואתון ביר ישראל
בד תהוין לעיין באורחתא ונטרין
פקודיא על פירקת צווריי מלכיהון
תהון דרסין:
וסליק משה מן מישרא דמואב
לטורא דנבו ריש דרמתא דאית
לקבל יריחו וחווי ליה ייי ית כל
ארעא

אשריך ישראל. לאחר שפרט להם ברכות אמר להם מה לי לפרוט להם כלל לכל הכל כ
שלכם: אשריך ומי כמוך: תשועתך כה אשר הוא מגן עזרך וחרב גאותך: ויכחשו אויבך
לך. כגון הנבעוכים שאמרו מארץ רחוקה באו עבדיך וגו': ואתה על במותימו תדרוך
כעכין שבאמר שימו את רגליכם על גואלי המלכים האלה: מעלות מוקב אל הר נבו. ס

יהוה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֶת־הַגִּלְעָד
עַד־דָּן׃ ואת כל נפתלי
וְאֶת־אֶרֶץ אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וְאֵת כָּל־
אֶרֶץ יְהוּדָה עַד הַיָּם הָאַחֲרוֹן׃
ג וְאֶת־הַנֶּגֶב וְאֶת הַכִּכָּר בִּקְעַת
יְרֵחוֹ עִיר הַתְּמָרִים עַד־צֹעַר׃
ד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו זֹאת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה
הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃
ה וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה

בארץ

יונתן בן עוזיאל

דַּיְיָ יַת כָּל תַּקִּיפֵי אַרְעָא יַת גְּבוּרָן
דְּעָתִיד לְמֶעְבַּד יְפַתַּח דְּמִן גִּלְעָד
וְנִיצְחָנִין דְּשִׁמְשׁוֹן בַּר מָנוֹחַ דְּמִן
שִׁיבְטָדָן׃ ואת וַיַּת אַלּוּף
סַרְכִּין מְדִבְּרִית נַפְתָּלִי דְּמִתְחַבְּרִין
עִם בָּלָק וַיַּת מַלְכֵי דְעָתִיד לְמִקְטַל
יְהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן דְּמִן שִׁיבְטָא אֶפְרַיִם
וּגְבוּרָן דְּגִדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ דְּמִן שִׁיבְטָא מְנַשֶּׁה וַיַּת כָּל מַלְכֵי דְיִשְׂרָאֵל
וּמַלְכוּתָא דְבֵית יְהוּדָה דְּשַׁלִּיטוּ
בְּאַרְעָא עַד דְּאִצְטַדְּיָ בֵּית מִקְדְּשָׁא
בַּתְרָאָה׃ ואת וַיַּת מְלִיךְ
דְּרוּמָא דְּמִתְחַבֵּר עִם מְלִיךְ צִיפּוֹנָא
לְחַבְּלָא יַתְבֵי אַרְעָא וְעַמּוֹנָאֵי ו
וּמוֹאָבָאֵי יַתְבֵי מִישְׁרָא דְמַעֲקִין
לְהוֹן יִשְׂרָאֵל וַיַּת גַּלְוָוֹת תַּלְמִידֵי אֵלִיָּהוּ דְּגָלֵן מִן בִּקְעָתָא דִּיַרְדְּנָא וַיַּת
גַּלְוָוֹת תַּלְמִידֵי אֱלִישָׁע דְּגָלוּ מִן קִרְיַת דְּקַלְיָא עַל יְדֵי אֲחוֹרוֹן בֵּית
יִשְׂרָאֵל מָאתָן אַלְפִין גּוּבְרִין וַיַּת עֲקַת כָּל דַּר וְדַר וּפוּרְעָנוּת אַרְמַלְגּוֹס
דְּשִׁיעָא וְסִדְרֵי קְרָבָא דְגוֹג וּבְעִידָן צַעֲרָא רַבָּא הַהוּא מִיכָאֵל יְקוּם

ברדעא

יַעֲרָעָא יַת־גִּלְעָד עַד־דָּן׃
וַיַּת כָּל־נַפְתָּלִי וַיַּת אַרְעָא דְאֶפְרַיִם
וּמְנַשֶּׁה וַיַּת כָּל־אַרְעָא דִיהוּדָה עַד
יַמָּא בַּתְרָאָה׃ וַיַּת דָּרוֹמָא וַיַּת־
מֵישְׁרָא בִּקְעָתָא דִּירֵחוֹ קַרְתָּא
דְּדִקְלַיָּא עַד־צוֹעַר׃
וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ דָּא אַרְעָא דְקַיֵּמִית
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְמֵימַר
לְבַנָךְ אֶתְּנִנָּהּ אַחֲזִיתָךְ בְּעֵינָךְ וּלְתַמָּן
לָא תֵעִיבַר׃ וּמִית תַּמָּן מֹשֶׁה
עַבְדָּא דְיְיָ בְּאַרְעָא דְמוֹאָב עַל־

מימרא

ירושלמי

אַרְעָא יַת גִּלְעָד עַד דָּן דְּקַיְסָרְוָון ג

ירושלמי

וַיַּת כָּל אַרְעָא דְנַפְתָּלִי וַיַּת אַרְעָא
דְאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וַיַּת כָּל אַרְעָא
דִיהוּדָה עַד יַמָּא אַחֲרָיָא׃

ירושלמי

וַיַּת דָּרוֹמָא וַיַּת מֵישְׁרָא בִּקְעָת
דִּירֵיחוֹ קַרְתָּא דְעַכְדָּא חוּמְרִין הִיא
זְעִיר׃

בְּדַרְעָא לְפָרוּקָא: ויאמר וַאֲמַר
יְלִיד דָּא הֵיא כֵּפָא דְּמַלְחָא
דְּרַעָא יְדָא אַרְעָא דְּקַיְּימִית
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְמֵימַר
לְבָנֵיכוֹן אֶתְנִינַּר אַחֲמִיִּית יָתַהּ
בְּעֵינָךְ וְחַמָּן לָא תְעִיבַר: וימת
בְּשִׁבְעָא יוֹמִין לִירְחָא דְּאָדָר א
אִיתְיְלִיד מֹשֶׁה רַבְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל
וּבְשִׁבְעָא יוֹמִין לִירְחָא דַּאֲדָר
אִתְכְּנִיש מִגּוֹ עַלְמָא בְּרַת קָלָא

וַאֲמַר מֵימְרָא דַּיְיָ לִי אֲמַר מֹשֶׁה
נְבִיָּא דָּא אַרְעָא דִּי קַיְּימִית
לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לְמֵימַר
לְזַרְעַיְתָּ בְּנֵיךְ אֶתֵּן יָתַהּ חֲמִי יָתַהּ
בְּעֵינָךְ וְלָחֲמָן לֵית אַתְּ עָבַר:
ירושלמי
וּמִית תַּמָּן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַּיְיָ ב
בְּאַרְעָהוֹן דְּמוֹאָבָאי עַל פּוּם גְּזֵרַת
מֵימְרָא דַּיְיָ:

נִפְלַת מִן שְׁמַיָּא וְכֵן אֲמָרַת אָתוּן כָּל עַלְּלֵי עַלְמָא וְחָמוּן בְּצַעֲרֵי דְּמֹשֶׁה
רַבְּהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל דְּטָרַח וְלָא אִתְהַנִּי וְאִתְרַבִּי בְּאַרְבַּעַת כְּלִילָן טָבָן כְּלִילַת
דְּאוֹרַיְתָא דִּידֵיהּ דְּשָׁבָא יָתַהּ מִשְּׁמֵי מְרוֹמָא וְאִתְגְּלֵי עַלּוֹי אִיקַר שְׁכִינְתָּא
דַּיְיָ בְּתַרְיָן אַלְפִין רְכִיבִין דְּמַלְאָכִין וּבְאַרְבַּעִין וְתַרְתֵּין אַלְפִין אַרְתְּכִין דְּנוּר
כְּלִילָא דְּכַהוּנְתָּא דִּידֵיהּ הֲוָות שְׁבָעָתֵי יוֹמֵי אֶשְׁלַמְוּרָא כְּלִילָא דְּמַלְכוּתָא
אַחְסִינוּ יְתֵיהּ מִן שְׁמַיָּא לָא חַרְבָּא שָׁלַף וְלָא סוּסָא אָסַר וְלָא מַשִּׁירַיָּן
ארגיש

כמה מעלות היו ופמעון משה בפסיעה אחת: את כל הארץ. הראהו את כל ארץ ישראל
בשלותה והמניקין העתידים להיות מניקין לה: עד דן. הראהו בני דן עובדי עבודה
זרה שבאחר ויקימו להם בני דן את הפסל והראהו שמשון שעתיד לנאת ממנו למושיע:
ואת כל כפתלי. הראהו ארצו בשלותה וחורבנה והראהו דבורה וברק מקדש כפתלי ב
כלחמים עם סיסרא וחיילותיו: ואת ארץ אפרים ומנשה. הראהו ארצם בחורבנה
ובשלותה והראהו יהושע כלחם עם מלכי כנען שבא מאפרים ובדעון שבא ממנשה כלחם
עם מדין ועמלק: ואת כל ארץ יהודה. בחורבנה ובשלותה והראהו מלכות בית דוד ג
ובנחוכם: עד הים האחרון. ארץ המערב בחורבנה ובשלותה. דבר אחר אל תקרי הים
האחרון אלא היום האחרון הראהו הקב"ה כל המאורעות שעתידין לארע לישראל עד
שיחיו המתים: ואת הנגב. ארץ הדרום דבר אחר מערת המכפלה שבאחר ויעלו בנגב ג
ויבא עד חברון: ואת הככר. הראהו שלמה יונק כלי בית המקדש שבאחר בככר הירדן
נקם המלך במעבה האדמה: לאמר לזרעך אתננה הראיתיך. כדי שתלך ותאמר לאברהם ד
ליצחק וליעקב שבועה שנשבע לכם הב"ה קיימה וזהו לאמר לכך הראיתיה לך אבל נזרה
היא מלפני שמה לא תעבור שאולי כך הייתי מקיימך עד שתראה אותם בטובו וקבועים
בה ותלך ותגיד להם: וימת שם. אפשר משה מת וכתב וימת שם משה אלא עכ"כ כתב ה
משה מכאן ואילך כתב יהושע רבי מאיר אומר אפשר ספר התורה חבר בלוס והוא אומר.

בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה׃
ו וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בַּגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל
בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע אִישׁ אֶת־קִבְרָתוֹ
עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ז וּמֹשֶׁה בֶּן־
מְאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־
כָהֲתָה עֵינוֹ וְלֹא־נָס לֵחֹה׃
ח וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ
יְמֵי בְכִי אֲבֵל מֹשֶׁה׃ ט וִיהוֹשֻׁעַ
בִּן־נוּן מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ
מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת־מֹשֶׁה׃ י וְלֹא־קָם נָבִיא
עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ
יְהוָה פָּנִים אֶל־פָּנִים׃ יא לְכָל־

מֵימְרָא דְיְיָ׃ וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָא
בְּאַרְעָא דְמוֹאָב לְקֳבֵיל בֵּית פְּעוֹר
וְלָא יְדַע אֱנָשׁ יָת קְבוּרְתֵיהּ עַד
יוֹמָא הָדֵין׃ וּמֹשֶׁה בַּר מְאָה
וְעֶסְרִין שְׁנִין כַּד מִית לָא כְהַת
עֵינֵיהּ וְלָא שְׁנָא זִיו יְקָרָא דְאַפּוֹהִי׃
וּבְכוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֹשֶׁה בְּמִשְׁרְיָא
דְמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין וּשְׁלִימוּ יוֹמֵי
בְּכִיתָא אֲבֵלָא דְמֹשֶׁה׃ וִיהוֹשֻׁעַ
בַּר נוּן אִתְמְלִי רוּחַ חוּכְמְתָא אֲרֵי
סְמַךְ מֹשֶׁה יָת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וְקַבִּילוּ
מִנֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַבְדוּ כְּמָא
דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ וְלָא קָם נְבִיָא
עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ
יְיָ אַפִּין בְּאַפִּין׃ לְכָל־אָתְיָא

האתת יונתן בן עוזיאל ומופתיא

אָרְגִּיש כְּלִילָא דְשֻׁמָּא טָבָא קָנָא בְּעוֹבָדִין טָבִין וּבְעַנְוָתְנוּתֵיהּ בְּכֵן אִתְכַּנַּשׁ
תַּמָּן מֹשֶׁה עַבְדָּא דַיְיָ בְּאַרְעָא
דְמוֹאָב עַל נְשִׁיקַת מֵימְרָא דַיְיָ׃

ירושלמי

וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָא בְּאַרְעָא דְמוֹאָבָאֵי כָּל קֳבֵל טַעֲוַת פְּעוֹר וְלָא
חָכַם גְּבַר יָת קְבוּרְתֵיהּ עַד יוֹמָא
הָדֵין׃

וּקְבַר יָתֵיהּ בְּחֵילְתָא בְּאַרְעָא דְמוֹאָב לְקֳבֵל בֵּית פְּעוֹר וְלָא יְדַע אֱנָשׁ יָת קְבוּרָתֵיהּ עַד יוֹמָא הָדֵין׃ וּמֹשֶׁה בַּר מְאָה וְעֶסְרִין שְׁנִין כַּד מִית לָא כְהַת עֵינֵיהּ וְלָא שְׁנָא זִיו יְקָרָא דְאַפּוֹהִי׃ וּבְכוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יָת מֹשֶׁה בְּמִשְׁרְיָא דְמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין וּשְׁלִימוּ יוֹמֵי בְּכִיתָא אֲבֵלָא דְמֹשֶׁה׃ וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אִתְמְלִי רוּחַ חוּכְמְתָא אֲרֵי סְמַךְ מֹשֶׁה יָת יְדוֹהִי עֲלוֹהִי וְקַבִּילוּ מִנֵּיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַבְדוּ כְּמָא דְפַקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה׃ וְלָא קָם נְבִיָא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה דְּאִתְגְּלִי לֵיהּ יְיָ אַפִּין בְּאַפִּין׃ לְכָל־אָתְיָא

ירוּ אַרְבַּעְתִּי מִילִין וְקַבֵּר יַתֵּיהּ בְּחֵילְתָא כְּלוּ קְבֵל בֵּית פְּעוֹר דְּכָל אֵימַת
יף פְּעוֹר לְמִדְבַּר לְיִשְׂרָאֵל חוֹבַתְהוֹן מוֹדִיק בְּבֵית קְבוּרְתֵּיהּ דְּמֹשֶׁה
זְכִיש וְלָא חַכִּים בַּר נַשׁ יַת
רְתֵּיהּ עַד זְמַן יוֹמָא הָדֵין:

ירושלמי

שה ומֹשֶׁה בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין
ין כַּד שְׁכִיב לָא כַּהֲיַין גַּל גֵּילֵי
נוֹי וְלָא נַתְרוּן נִיבֵי לְסַתֵּיהּ:
כוֹ וּבְכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מֹשֶׁה
שְׂרָיָא דְמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין
לִימוּ יוֹמֵי בְּכוּתָא דְאֵיבְלֵיהּ ד
שֶׁה בְּחַמְנָיָא בְּנִיסָן וּבְתִשְׁעָא
יסָן אַתְקִינוּ עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל יַת מַאנֵיהוֹן וּטְכִיסוּת בְּעִירֵיהוֹן וְעַבְרוּ
יוֹרְדָנָא בְּעַשְׂרָא בְּנִיסָן וּפְסַק לְרֵהוֹן מַנָּא בְּשֵׁיתֵיסַר בְּנִיסָן הִישְׁתְּכַחוּ
לִין יַת מַנָּא בְּזִכוּתֵיהּ דְּמֹשֶׁה
תַר דְּשָׁכִיב תְּלָתִין וְשַׁבְעָא יוֹמִין:
הוֹשֻׁעַ וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן אִתְמְלִי
ח חָכְמָתָא אֲרוּם סְמַךְ מֹשֶׁה יַת
י עָלוֹי וְקַבִּילוּ אוּלְפַּן מִנֵּיהּ בְּנֵי
וֹרָאֵל וְעָבְדוּ הֵיכְמָא דְפַקִּיד יְיָ יַת
שֶׁה: ולא קם וְלָא קָם נְבִיא
וֹב בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲרוּם חַכִּים
יהּ מֵימְרָא דַיְיָ מַמְלַל כְּלוּ קְבֵל
ממלל:

ירושלמי

ומֹשֶׁה בַּר מְאָה וְעֶשְׂרִין שְׁנִין בְּזִמְנָא
דְאִיתְכְּנִישׁ לָא כַּהֲיַין עֵינוֹי וְלָא
אִשְׁתְּנוּן זִיהֲוֹן דְּאַפּוֹי:
וּבְכוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מֹשֶׁה בְּמִישְׁרָא
דְּמוֹאָב תְּלָתִין יוֹמִין וְאַשְׁלִימוּ יוֹמֵי
בְּכוּתָא אֲבֵלָא דְמֹשֶׁה:

ירושלמי

וִיהוֹשֻׁעַ בַּר נוּן הֲוָה מְלֵי רוּחַ ד
דְחוֹכְמָה אֲרוּם סְמַךְ מֹשֶׁה יַת יְדוֹי
עָלוֹי וּשְׁמָעוּ לֵיהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעָבְדוּ
הֵיךְ מָה דְּפַקִּיד מֵימְרָא דַיְיָ יַת מֹשֶׁה:
וְלָא קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה
דִּי חַכִּים יַתֵּיהּ מֵימְרָא דַיְיָ מַמְלַל
כָּל קְבֵל מַמְלָל:

לכל

ון את ספר התורה הזאת הקלה לומר ומשה כותב בדמע: על פי ה׳ בנשיקה: ויקבור
תו׳ הקלה נכבודו רבי ישמעאל אומר הוא קבר את עצמו וזהו אחד משלשה אתין
היה רבי ישמעאל דורש כן כיונא בו ביום מלאת ימי מרו יבוא אותו הוא מביא את עצמו
א בו והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים משיאין אותם אלא הם משיאים את עצמם:
בית פעור׳ קברו מוכן שם מששת ימי בראשית לכפר על מעשה פעור וזה אחד מן
דברים שנברא בין השמשות בערב שבת: לא ראתה עינו׳ אף משמת: ולא רם לחה׳
לוחית שבו לא שלט בו רקבון ולא נהפך תאר פניו: בני ישראל׳ בזכריס אבל באהרן
ניך שהיה רודף שלום ומותן שלום בין איש לרעהו ובין אשה לבעלה נאחר כל בית
ראל זכרים ונקבות: אשר ידעו ה׳ פנים אל פנים׳ שהיה לבו גם בו ומדבר אליו בכל
ת שרונה בעבין שנאמר ועתה לעלה אל ה׳ עמדו ואשמעה מה ינוה ה׳ לכם:

הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ
יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לְפַרְעֹה
וּלְכָל־עֲבָדָיו וּלְכָל־אַרְצוֹ:
יג וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכֹל
הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה
לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל: חזק

וּמוֹפְתַיָּא דִּי שַׁלְּחֵיהּ יְיָ לְמֶעְבַּד
בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וּלְכָל
עַבְדּוֹהִי וּלְכָל־אַרְעֵיהּ:
וּלְכָל יְדָא תַקִּיפְתָּא וּלְכָל חֵיזוּתָא
רַבָּא דְּעָבַד מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל־
יִשְׂרָאֵל: חזק

סכום פסוקי דספר אלה הדברים תשע מאות וחמשים וקמצה · וסימן הכן · וחציו ועשיר
על פי הדבר ופרשיותיו עשר וסידרי ל״ל: סכום פסוקי של חמשה חומשי תורה חמשת
אלפים ושמנה מאות וארבעים וחמשה:

יונתן בן עוזיאל

מָשָׁל: לְכָל הָאִתּוֹת לְכָלְהוֹן
אָתְיָא וְתִימְהֵי פַּרְשְׁחָא דִּי שַׁדְּרֵיהּ
מֵימְרָא דַיְיָ לְמֶעְבַּד בְּאַרְעָא
דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה וְלְכָל עַבְדּוֹי וּלְכָל
עַם אַרְעֵיהּ: וּלְכָל הַיָּד וְלְכָל
גְּבוּרַת יְדָא תַקִּיפְתָּא הֵיךְ סוֹבַרַת
חוּטְרָא דְמִתְקְלֵיהּ אַרְבְּעִין סָאִין
וּבְזַעְתַּיהּ יַמָּא וּמְחָאַת כֵּיפָא וּלְכָל
דְּחֵיל רַב דְּעָבַד מֹשֶׁה בְּזִמְנָא דְקַבֵּיל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנָא סַמְפִּירִינוּן וּמִתְקַל
אַרְבְּעִין סָאִין וְסוֹבְרוּנוּן בְּתַרְתֵּין יְדוֹי לְמֵיחֲמֵיהוֹן דְּכָלְהוֹן יִשְׂרָאֵל:
חזק

ירושלמי

לְכָל אָתַיָּא וּמוֹפְתַיָּא וְנִיסַיָּא
פַּרְשָׁתָא דִּי שַׁלַּח יָתֵיהּ מֵימְרָא דַיְיָ
לְמֵיעְבַּד בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם לְפַרְעֹה
וּלְכָל עַבְדּוֹי וּלְכָל אַרְעֵיהּ:
וּלְכָל יְדָא תַקִּיפְתָּא וּלְכָל חִזְוָתָא
רַבְּרְבָיָא דִּי עָבַד מֹשֶׁה חֲמֵין כָּל־
יִשְׂרָאֵל:

יג וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה · שֶׁקִּבֵּל אֶת הַתּוֹרָה בְּלוּחוֹת בְּיָדָיו: וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל · כְּמוֹ וְנוֹרָא
שֶׁבַּמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: לְעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל · שֶׁכְּשֶׁהוּא לוֹבֵשׁ לוּחוֹת לְעֵינֵיכֶם שֶׁ
וּלְשֶׁנְּרָם לְעֵינֵיכֶם וְהַסְּכִימָה דַעַת הַקָּבָּה לְדַעְתּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר שָׁבַרְתָּ וַיִּישַׁר כֵּן שֶׁ

זכינו להשלים פירוש רש״י על חמשה חומשי תורה לשלום:
ונוכל להתחיל חותו נס על חמש מגילות
ולהשלים לשלום:

חזק

נוסחא אחרינא מתרגום ירושלמי על פסוק לישועתך קויתי ה׳ ועל שני פסוקים של פרשת ויהי בשלח נמצאו בתוספתא:

לישועתך קויתי ה׳ אמר יעקב אבונא בנבואה לפורקנך סברית ה׳ לא לפורקנא דגדעון בר יואש דהוא עבר ולא לפורקנא דשמשון בר מנוח דהוא פורקן שעתא אלא לפורקניה דמשיח בן דוד דהוא עתיד לאתא לפרוקיה ית בני ישראל ולאפקותהון מן גלותא ולפורקנך סגיאת נפשי:

ויהי בשלח והוה כד שלח פרעה ית עמא ולא דברינן ה׳ אורח ארע פלשתאי ארי קריבא היא מאתן אלפין דנפקו ממצרים תלתין שנין קדם קיצא דה׳ כולהון משבטא דאפרים מאחדין בתרסן ובמאני זיינין ורומחין הן הן גרמיא יבישיא דאחיהון ה׳ על ידוי יחזקאל נביא בבקעת דורא ומנהון דגרמיא הוו מאני למשתי לנכוכד נצר רשיעא ובשעתא דאחיהון ה׳הוו מטפחין להדא רשיעא על פומוי ומתקרבין גרמא לות גרמו וחיו וקמו על רגליהון משרין סגיאן לחדא לחדא. כולהון קמו בר מן גברא חד דלא קם. אמר נביא קום ה׳ מה עיבדוי דהדא גברא דלא קם אמר ליה ה׳ בחבוליא יהב וברביתא נסב ויחי לא יחי ובכן אמר ליה דלמא יזועון עמא במחזיהון אחיהון מתיא וידחלון ויתובון למצרים:

ויט משה את ידו איזל משה וקום על ימא ואמר לימא זע מן קדמוהי בשמי תיזלות ימר לימא דאנא שלוחי דיוצר בראשית יארחך שעה זעירא ויעברון בגוך פריקיו דקריס דשבטא דיעקב שראין ביזקא ומצראי ורדפין בתריהון הא את סגרת מקדמיהון וסנאיהון ורדפין בתריהון ואזל משה וקם על ימא ואמר זע מן קדם אר זע ימא מן קדם משה כד חמא בירתה חטר נסייא חימתא ורוגזא עלת לימא והות כמתרברב למחזר לבתריה טען הילך בריה דעמרם לית אנא מתכבש מן ילוד דאתתא יומין תלתא אנא רב מינך היאך את יכיל למכבש יזיה כד חמא משה לימא מזרהב וגליהי מתרברבי עלוהי לית שעתא דא שעה דינא דאת לקבלי ואנא לקבליך מתיב משה ואמר לימא דאנא שלוחי דיוצר בראשית נח ימא מן קדם משה וקם רמעבר רעותיה סוף מילין אמר ימא לית אנא מתכביש מן ילוד אתתא ענא משה ואמר לימא רב

ומנך יכיל למכבש יתיך פתח משה פומיה בשירא ובתושבחתא ימר
יה צלותיה עלת בבעו ובתחנונים אמר מלתיה קרא אמרת לי בספר
יתא חכען תחנני מה אעביד לפרעה רבוניה דעלמא לא חמסור
בידוהי דפרעה רשיעא שמע ימא קל רוחי קודשא דהות ממללא
ם משה מגו נורא חב ימא מן גלוהי ועברו בגויה בני ישראל :

אֵ יודך ביושר לבב בלמדי משפטי צדקך :
שׁ לום רב לאהבי תורתך ואין למו מכשול :
ר אה כי פקודיך אהבתי ה׳ כחסדך חייני :

פ נה אלי וחנני כמשפט לאהבי שמך :
ו אדברה בעדותיך נגד מלכים ולא אבוש :
ר אה עניי וחלצני כי תורתך לא שכחתי :
י הי נא חסדך לנחמני כאמרתך לעבדך :
נ חלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה :
צ רופה אמרתך מאד ועבדך אהבה :

ח שתי ולא התמהמהתי לשמור מצותיך :
ז כור דבר לעבדך על אשר יחלתני :
ק ולי שמעה כחסדך ה׳ כמשפטך חייני :

בנלך ואעי
ליא

EIGENTHUM DES VEREINS
Frankelsche Stiftung

בית הספרים הלאומי
והאוניברסיטאי
ירושלים